Archives et bibliothèque diocésaine de Quimper et Léon

Document numérisé
Source : http://catholique-quimper.cef.fr/diocese/bibliotheque-et-archives.html

2011

110524

DISSADORN 4 C'HUEVRER 1871. Nº 314. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gemer. Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die béza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a resco goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, nº 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 4 C'huvrer 1871.

SEISVET BLOAVEZ.

Ar seisvet bloavez a zigor evit Feiz ha Breiz e mare ma c'houlen an oll petra deuimp-ni da veza ? Petra deui da veza an ilis santel hor mam ? petra deui da veza ar Frans hor bro ger ? D'ar c'henta euz an daou c'houlenze eo æs respont : an ilis santel a bado keit hag ar bed. E pe stad bennag e ve hi hag an hini zo en he fenn, oll ners an ifern ne c'hello ket he distruja. Ger Jesus-Christ on euz evit cred a gementse. An eil goulen ne ket ken æs respont dezhan. Petra dle dont da veza hor bro muia caret ? Ar pez a velomp eo ez eo scoet gant eur barr amzer scrijuz, ha ne velomp ket peur e vezo eun termen d'ar reuz a bouez varnezhi. Abaoue c'huec'h miz on eus bet nebeut a geleier mad, nebeut a geleier laouen da rei d'hon lennerien ; ato keleier glac'haruz, ankeniuz ; ato goal geleier goest da vantri ar c'halonou.

Esperout a c'hellomp gouscoude e teui ep dale Doue da zellet a druez ouzomp, e silaouo ar pedennou a gas yarzu enhan an oll gristenien fidel, hag e lamo divarnomp ar voalen gant pehini eo deut d'hor c'hastiza. Esperout a c'hellomp e saveteo Doue ar Frans abalamour d'he iliz ; abalamour ma e deus dalc'h mad ar Frans difennet he iliz, e c'hellomp credi e roi dezhi an henor d'hen ober adarre.

Eur c'hristen mad, eur gwir gatolig a lavare en dez all : Eun dra, emezhan, a zo marteze hag a vir oc'h an tad a drugarez da zellet a druez ouzomp, pe da viana hen laca da zale pell d'hen ober ; ne anzavomp ket marteze eün avoalc'h ez omp cabluz. An oll a anzao hirio e zeo kementma eur voalen abers Doue, ha ne deus nemethan hag a c'helfe he lamet divarnomp, ha lacat eun termen d'hon encrez. An oll a anavez ez eo hor pec'hejou eo o deus tennet ar voalen-ze var hor c'hein, hag evit caout trugarez digant Doue e ve red distrei outhan. An oll gristenien vad a bed, á gresk ho fedennou, a zao he mouez etrezeg an Env o c'houlen sicour. Hogen marteze ne zonjont o defe izom da zistrei oc'h Doue nemet an dud difeiz, nemet ar re a ra ar brezel d'an iliz ha d'ar relijion ; hag hi, var digarez ma renont eur vuez christen, a damal ar re all ep tamal netra dezho ho unan, hag evelse ho fedennou ne zavont ket euz eur galon glac'haret, euz eur galon hag a anzao en deuz he unan izom trugarez.

Ne deo ket evit he enebourien epken, d'ar re a ra brezel dezhan ha d'he iliz eo e tigas Doue he voaligner. Kement a deu abers Doue, goaligner ha grasou, poan ha laouenidigez, a zo evit ar re a dle beza salvet. *Omnia propter electos.* Hag evelse marteze ar voalen-ma a zo muioc'h evit dihuna christenien a zonch dezho beza tost da Zoue ha n'emaint ket, pe da viana a gred beza tostoc'h dezhan evit n'emaint, eget na deo evit castiza tud ha n'o deus na feiz nag esperans.

Ra deui eta pephini da anzao gant glac'har ez eo cabluz he unan ; ra gresco he bedennou hag he binijennou, hag e rai Doue eur zell a druez ouzomp, ha neuze ep mar, or bezo abars nemeur keleier laouenoc'h da rei da lennerien ar gazeten-ma.

Ar c'heleier deut euz ar vrezel epad ar sizun dremenet ne dint ket fall fall. Ar fransizien o deus gounezet e lec'hiennou ha zoken aliesoc'h eget n'o deus collet. Guir eo o deus collet ive en eul leac'h bennag, hag en unan euz ar c'hollou o deus great, bretoned a zo bet tamallet da veza bet penn abek d'ar c'holl-ze. Hogen goudeze ez eus deut cazetennou all hag o deus diskuezet, mar o doa ar vretonet collet eno, n'oant ket evit-se da veza tamallet. Ha pa ve tud great a zir hag a houarn, nebeut ne oufe ket beza treac'h da gals, dreist oll eun nebeut tud armet fall, ep beza desket tam micher ar vrezel, a enep bandennou braz a dud armet e doare ha boas da vrezelecat.

N'em eus ket izom da lavaret ne gomzer ato nemet euz a grisderi, a c'houezeuri ar Brusianet. Brema,

abaoue tost da eur mis zo, emaint o teleur *bombou* var gear Bariz, hag ar pez a ziskuez ne dint nemet gouezidi, tud ep feiz na lezen, ho bombou a dolont muia ma c'hellont var an ilizou, an hospitaliou eleac'h ma zeus tud clanv. Bete vrema n'oa bet guelet c'hoas poblad tud seven ebet oc'h ober kement all.

Sonjal a rea dezho e taoljent prim ar strafuil er gear vras gant ho bombou, hag edont o vont ebars dioc'htu. Mes, a drugare Doue, ar re zo e Paris n'int ket ken æs-ze da strafuilla, ha ne reont nemeur a van. Caout a reont zoken tro da gaketal divar benn ar peziou traou-ze a stlaper dezho hag a ra mui a aoun evit a c'hlaz. Ar bombou-ze ne reont nemeur a zistruch; euz a re bell e rancont ho zeleur. Rak ne c'hellont ket tostat oc'h kær. Difennou zo. Creou zo eno hag a granch prun gant ho c'hanoliou, hag ar vartolodet zo crog er c'hanoliou-ze ne vadinont ket ato hag a zo goazed avoalc'h pa en èm lakeont var gorf ho roched.

En dez all, euz a unan ar c'hreou-ze, euz ar menez Valerien, o doa losket eur pez boulet, a ieas da goeza tremen diou leo ac'hano, hag a reaz evel eun tenn min o coeza hag o crevi. Eur zaoz a ioa eno, e kichen ar Brusianet (rag ar zaozon a rank lacat ho tri e pep leac'h,) eo a verke kementse var gazetennou he vro. Kuit oa bet, emezhan, gant eun tam sclabez bennag; hogen neuze gouscoude oa en em belleat ac'hano. M'en divije bet calon, eleac'h pellaat, e vije tosteat hag en divije evelse laket disparti ètre an enebourien, ha guelet guelloc'h petra a dremene en eil tu hag egile.

Ne ket gouscoude ne rafe droug ebet ar bombou cleuz-ze tennet euz a bell, hag a zo lod anezho scrij pe ger braz int. Lod a leverer a bouez tost da zaou c'hant lur. Freuza a reont toennou, mont a reont en tiez, ha pa grevont en eun ti, e tistrujont eun astach a bez. Evelse meur a hini zo lazet gantho petra bennak ne deus ket kement hag a zonjet. Goasa zo, evel am eus lavaret, tenna a reont var an ilizou, an hospitaliou, an tiez scol.

En eun ti scol, hanvet Sant Nicolaz, hag a zo dalc'het gant ar vreudeur, e coezaz eun nosvez eur pez boulet cleuz (obus) var an doen. Ar voulet-ze a doullaz an doen, hag a ieas da grevi en eur gambr vraz eleac'h ma zoa daouzek bugel cousket. Pa zejor da velet, pemp euz ar vugale-ze a ioa lazet, hag ar seiz all a ioa gloazet oll cals pe nebeut.

Eur c'helou mad etouez ar c'heleier all. — Ar c'holonel Charet, brema jeneral, a zo distroet da gaout he zoudardet. Pare eo couls lavaret, nemet ma zeo c'hoas cam eun nebeut. Eaz eo gouzout gant pebez laouenidigez eo bet digemeret gant he zouavet, ha pebez plijadur en devoa he unan oc'h en em gaout en ho zouez. Setu ama, ervez unan euz ar zouavet-ze, eur ger bennag euz ar pez en deus lavaret dezho pa zeo digouezet en ho c'hreiz :

« Ne oufen ket, va mignonet, rei deoc'h da anaout pe ger braz eo va flijadur oc'h en em velet adarre en ho touez. Va zonch gouscoude a dro ive varzu an dud calonek-ze on eus collet. Credit ac'hanon, ia, credit n'eo ket bet scuillet ho goad en aner ; nan, ne ket evit netra ez int maro. Biscoas n'em oa guelet tud o vania guelloc'h var dachen ar vrezel. Mar en em ziskueze hor mignonet ken dizaoun ha ker caloneg, bezit sur edo ho c'houstians e peoc'h. Brema hon difennint hag e pedint evidomp euz an Env. Neuze fouge enhomp gant ar c'hloar on eus bet hag an hini on eus brema, e stourmimp adarre hag e lavarimp adarre ive : *Evit Doue hag evit ar Frans !* G. M.

Setu deut eur c'helou laouen ; eun tamig ean a roer d'ar brezel, hag ar Frans a ia da zevel eur c'houarnamant. Mont a rer da *voti* d'an eiz a vis c'huevrer. Ne allan ket eta chom ep rei eun ali d'an dud divar ar meaz. An ali am eus da rei a zo ber, dister hag eas da heuilla. Hogen ma ve heuillet, den n'en defe keus. — Na roit ho mouez, evit beza *depute*, nemet da eun den hag en deus feiz ha relijion, nemet da eun den hag a heuil al lezen gristen.

Bete vrema an dud divar ar meaz, pa ve hano da henvel tud evelse, o deus roet ho mouez da dud ha ne anaient ket, var ger eur mear pe re all ha ne anaient ket guelloc'h ar re a hanvent, nemet epken ma o devoa marteze eun dra bennak da c'hounit oc'h henvel hema kentoc'h eget enhont.

Hirio ez eo menek da velet ar Frans saveteet pe distrujet. N'eus ket eta da c'hina ; red eo *voti* ha *voti* mad, da lavaret eo red eo rei he vouez da eun den hag a c'heller caout fizianz enhan.

Hogen ha caout a ellit-hu fizians en eun den ha n'en deus na feiz na relijion? en eun den badezet ha ne heuil ket al lezen gristen ? An hini ne deo ket fidel da Zoue, penaoz e c'halfe-hen beza fidel d'an dud? Penaoz e c'halfac'h-hu fiziout ho pro, ho tanvez, ho tud, en em fiziout hoc'h unan en eun den hag a dor kement promesa en deus great pe a zo bet great en he hano da Zoue ha d'an ilis?

Araog eta mont da rei ho mouez goulennit :

— Hag eur c'hristen mad eo an hini so hano anez-han? Mar deo eur c'hristen mad, roit ho mouez.

Mar d'eo den difeiz, na roit ket pe e velfac'h ep dale adarre ar pez oc'h eus guelet brema. Hogen cridi a ran on eus guelet avoalc'h brema evit deski petra a dleer da c'hortos pa ve renet ar vro gant tud difeiz. G. M.

SANT KADOK.

VII.

Ma tigemere Kadok ha ma tifenne ar rouanet cablus red dezho tec'het; hag ive an estren, gant pebez carantez ne zigemere hen ket he genvrois pa vezent goasket ! Anezhan e c'hallet lavaret evel euz eur c'hambrian all euz he amzer : « Bez'ez eo scouet he vro. »

Eur prins euz an tu d'an anternoz d'ar c'hambri hanvet Maëlgun gant tud ar vro, ar roue-ze a zo bet lavaret kement a draou en he enep gant ar re o deus scrifet histor ha buez Sænt ar vro ha gant barzet Breiz, a gasaz he ofiserien da zevel eun tail var an tu d'ar c'hreisdeiz d'ar c'hambri. Pa zigoueschont var douar Sant Kadok, edo an oll dizoursi tro var dro d'ar gouent ; al loenet a beure distag er prajeier ; ar voazed a laboure dizaoun, pep hini evel ma sonje, en he bark ; ar merc'hed iaouang, evel en amzer ar peoc'h, a neze var dreuzou dor ho zi. Ar guel euz a unan anezho, fresk evel eun aval evel ma lavar he hano *aval-kain*, a scoaz en he galon an hini a ioa carget da zevel an tail. Lacat a reas cregi enhi, he zeleur var he gar, hag e tec'has varzu an anternoz oc'h he c'has gantha prizonierez.

Kerent ar plac'h iaouang a ieas var he lerc'h, ha ne vouent ket pell evit tizout al laer. Unan bennag euz ar re a ioa oc'h he heul a voue lazet, meur a hini a voue gloazet, ha nebeut anezho a c'hellas mont en dro da gaout ho mestr.

An dismegans-ze great d'he vrezellourien a c'hoezaz e calon ar roue eun ioul bras d'en em venji. Destum a reas brezellourien, hag e zeaz en hent gantho evit dismantri bro Glamorgan. D'ar c'helou-ze oll dud ar c'harter a voue strafuillet hag a gasas kemen da Gadok : « Roue menez an Ered a dle disken en nos kenta-ma var hon douarou gant he vrezellourien. Varc'hoaz e rai distruch var ho touar, hag e lazo an oll dud. Hon difennit eta, tud reuzeudik ma zomp ; grit ar peoc'h gant ar roue criz-ze, pe ema great ganeomp ! »

« Kadok a lavaras d'ar c'hannad : « Kea d'ar gær, ha bez diencrez. »

Ar roue, dioc'h he du, a gase daou gannad da gaout ar zant da lavaret e voa red rei dezhan guerz ar goad scuillet gant tud ar Glamorgan. Kadok avad a lavaras ne baejent ket : « Me gemer var an dra-ze, emezhan, barnedigez an dud hag hini Doue. » Neuze e casas ganthan tri gloareg, hag ez eas varzu ar roue. En hent e tigouezas gantha bandennou tud strafuillet oll, hag a grie outhan a bell : « Hor saveteit, Aotrou, c'hui da behini e ro Doue kement a c'houlennit diganthan. »

— O pet calon ha fizians, va bugale, eme ar Zant ; diners oc'h, mes dont a reot a benn euz hoc'h enebour; eur c'hreunen dreaz a zalc'h ar mor a za. »

Digouezet dirak kamb ar roue, e kichen eur feunteun brudet, ar zant a lezaz he ziskibien eur pennad var he lerc'h, hag en em dennaz a gostez evit sonjal ha pidi da c'hortoz an deiz, rak noz oa. Hogen, eme eur barz a Vreiz, an Aotrou Doue ne lakeas ket er mintinvez-ze, evel ma zeo boaz, he heol da bara var ar goal dud : An heol benniget a droaz he gein dezho ; diskuez a reaz avad he zrem skedus d'ar zant mad Kadok pehini a iea, ar sclerijen en dro dezhan, da delt ar roue a ioa c'hoas beuzet en denvalijen.

— De mad dit, a lavaras Kadok d'ar roue en eur vont en telt, silaou va c'homzou.

Ar roue a ioa o crabanata evel eun den dall e creiz an denvalijen, hag a respontas :

— Coms !

— Perak, eme ar zant gant eur vouez dichek, perag e teuez-te evelse, ar c'hleze en da zorn, da laerez ha da zismantri va bro ?

Ar roue, eleac'h beza rok, deut neuze da veza ker soubl ha tra, a lavaras :

— Gra din guelet ar sclerijen, ha me blego va c'hleze dirazout. Goal c'hreat em euz, hen anzao a ran, o terri lezen ar frankiz hag o-tont var da zouarou da zevel eun tail. Nevezi ha creaat a ran kement privilach ac'h eus bet, n'eus ket pell, digant ar roue Arthur ; piou bennag eur va lignez a lamo eun dra bennag anezho, ra vezo milliget ; piou bennag ho c'hendalc'ho, ra vezo beniget. »

N'oa ket peurlavaret he c'her gantha, éme tud ar vro, ma voa scubet an denvalijen euz a delt ar roue. An heol a deuas da bara evit ar roue glac'haret evel ma pare abaoue ar mintin evit an den Doue ; he vannou skeduz a lakeas teltou ar c'hamp da venna, hag e voue guelet o lugerni ar goafou dir, an tokou houarn alaouret, hag hernach all ar vrezellourien evel e creiz eun dervez hanv.

Goude beza roet urs da ziblas ac'hano, pa edo o kimiada dioc'h ar zant, ar roue a roas da Gadok he varc'h brezel, he gleze hag he vantel aour ; neuze hen tennaz a gostez hag e pleg he scouarn e reaz outhan ar beden-ma a lavar calz e nebeut a gomzou :

« Me as ped, bez ato iviziken rener va c'houstians. »

Ha rei a elle ar bars d'ar roue eur rener hag en divije muioc'h a sclerijen eget an hini en doa sclereat he speret en eur scleraat he delt ? En eur lacat evelse lagad ar zant en ene ar roue, e lakea enhi lagad Doue, ervez eur skeuden vrao ha guir roet gant Kadok he unan.

Ar zant a dorre evelse dalc'h mad unan bennag euz ar giziou gouez evit lacat ar sevenedigez en ho leac'h. Mes ar c'hourenadek-ze ep ean, ma na rea ket dezhan fall galoni, a dole gouscoude nec'h en he ene. Eun dervez ma edo o tremen dre he speret kement abeg en devoa da gassaat ar bed criz, he benn a deuas tenval, hag evel ma c'houlenne he ziskibien diganthan perak kementse, e kemeraz eun delen hag e canaz ar guerziouma a ziskuez pegement e care he vro. Ho henvel a rer : *Ar pez a gasea Kadok.*

Casaat a ran, emezhan :
An den ne garo
Ar vro her mago ;
Brezelour ginet
N'eus gantha peoc'h ebet ;
Ar barner divad,
Hag ar bars gaouiad ;
An tiek diskient
An difennour dientent ;
Pobl ep reiz na lezen,
Nag emgleo, nag unvan ;
Ar goal blek skoazellet,
Ar plek-mad hualet ;
Rendael, drougiez
Etre breudeur gompez ;
Barner calon arc'hant
Bars zo emlaz he c'hoant ;
Roue ne scoazel he wazed
Poblad tud fall galonet ;
Kanad avank d'he gevridi,

Oc'h ar paour ar galon gri ;
Tiez ep tud, arrebeuri
Douarou e gouczeuri ;
Parkeier ep edou,
Meuriad ep leveou ;
Ar gaou skignet,
Ar virionez mac'het
Disprij evit tad ha mam,
Kerent ep emgleo tam ;
Broiou ep reiz ;
Diskadur dihenchet,
Menhars dilec'het ;
Beachou en encrez,
Tud eun ti ep furnez ;
Ep abek breuta,
Trubardi ha spia ;
Aliou goloet,
Disprij ' vit lealdet ;
Lubanerez cuzet ;
An den ep micher,
Ep frankis labourer ;
Ep evez tamaller,
Ti a zo ep rener ;
Dirak barner fals le
Barnedigez dizoare ;
Ar fur dismeganset,
Hag ar fallakr meulet ;
Fablen eleac'h kentel,
Dizurz ha diboel ;
Gouczicgez ep awen,
Prezegen digempen ;
Den guirion disprijet
Bro ha ne ket renet ;
Mesvier arroutet ,
Den ep askre ebet.

Ar zant a grede hag a vouie avoalc'h, e c'helje eur roue mad ha mestr en he vro parea an darnvuia euz ar gouliou digaset etouez tud anterc'houez gant giziou dic'hiz, e c'halje eun déis cana, ne ket petra a gasee, mes petra a gare. Pidi a rea Doue c'hoek evit he vro ; he bidi hag he aspidi a rea da lacat eur roue ervez he galon da zevel a douez ar vugale a ioa fiziet enhan. Evit kementse e roe dezho kenteliou euz ar re vella. Unan anezho, hanvet Aron, map Kenvarc'h, prins a du an anternoz, hag a dlie beza roue eun deiz, en devoa sonch en he gosni e lavare Kadok dezhan pa edo bugel :

« Es pe sonch e zout den. » — Hag ar gomzall-ma :

« N'eus roue nemet an hini a ren varnezhan he unan. »

D'ar bugel-ze eo e roe an aliou-ma, en eur he vriata, an deis ma zea he ziskibl d'he guitaat :

Stank da scouarn oc'h pep goal c'her,
Tro da gein da bep goal ober ;
Ser da lagad oc'h peb udurnez ;
Digor lagad ha kalon da bep braoentez ;
Asten da zorn da beb izomek ;
Sao da speret varzu kement zo bras ;
Silaou aliou an dud fur ;
Ro da garantez da gement zo a Zoue ;
Bez c'hoantek da gement zo mad ;
Gra da c'hallout evit en em drec'hi ;
Poagn d'en em anaout da unan, hag evit-se laca an danvez mad zo enhout da zicour da weziegez :

Mir va c'henteliou en da galon ; hag evit caout an eurusdet en em stag eus da oll ene hag eus da oll nerz oc'h an Aotrou Doue, mestr an oll.

Aliou euz ar re vella, a dra sur ; n'ho heuillet ket ato avad ; an ioul gouez a dorre he nask. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

An Inkin benniget.

VII.

Ar prins Jil a lavaras da C'hodik :

— Godik, me garfe rei dit c'hoaz eur gevridi all, mes marteze ne c'helfes ket hen ober, va merc'h paour.

— Da viana, mar gellan, her grin, va frins.

— Mad, kea da gaout an Itron Franseza a Zinan, ha lavar dezhi..... Mes gortos..... Jil a ieas da gaout an daol goz a ioa eno, hag en em lakeas da furchal... mes ne gavas netra, hag e tistroaz adarre d'ar prenest.

Godik kez, ar paoura den a Vreiz ne ket ker reuzeudig ha map an duket. N'em eus ket zoken eun tam paper evit gallout scrifa da Franseza, d'am pried muia caret, eo va zonch diveza evithi ! netra ! netra ! n'o deus lezet netra ganhen.

Eur zonch a deuas dezhan ; cregi a reaz en inkin a zouge ato Godik d'he heul ; tenna a reas goad euz he vreac'h, hag en eur vouela e vercaz eur ger bennak var an inkin benniget-ze.

— Cas an dra-ze da Franseza, ha lavar dezhi, Godik, lavar dezhi mad, abaoue ma zomp dispartiet, n'em eus ket tremenet eun heur ep sonjal enhi. Paourkez Franseza, n'he guelin mui nemet en Env. Kenavezo, Godik, kenavezo ha ra vezi benniget mil guech.

— Kenavezo varc'hoas, va frins !

— Varc'hoas ! eme Jil, en eur vousc'hoarzin, hag o sevel he zell etrezeg an Env ; varc'hoaz e vezin ahont, tennet a dre daouarn va enebourien.

Mes Godig a ioa eat ac'hano, ha ne glevas ket ar c'homzou diveza-ma.

Antronoz, kerkent ha goulou-deiz , Godig a ieas adarre varzu castel an Hardouinay. Esperans e devoa da velet ar prins ; gouscoude ne alle ket miret da veza ne-c'het hag encrezet, ken dinerz ha ken toc'hor oa an derc'hent pa e devoa he guiteet.

Ne voa mui goard ebet var dro baliou ar c'hastel, evel ma voa boas da velet bemdez. Kementse a lakeas calon Godik da vantri. N'eus mui goard ebet, emezhi ; maro eo eta ar prins, rak ep mar n'o deus ket he lezet da vont kuit. Mont a reas gouscoude beteg ar prenest eleac'h m'oa boas da velet ar prins ; herella avad a rea var he zreid.

Ar prenest a ioa digor. Godik ne reas nemet teleur eur zell hag a gouezas d'an daoulin o leskeul eur griaden. Guele Jil a oa dispak ; n'oa den er prizon.

— Maro eo ! emezhi, maro eo !

Pa zavaz e tolaz eur zell diveza var brizon ar prins, hag e lavaras gant eur galon mantret :

— Brema e c'hellan mont da gaout ar brinsez Franseza.

Ober a reas tro ar c'hastel en esper caout eur c'helou bennag, ha caout a reas. Pa edo dirag ar vali vraz, e velaz o tont gant ar c'hoad eur vanden menac'h ha tud-chentil o vont d'ar c'hastel. E lost ar vanden ez oa eun denik iaouang, eur floc'hik dioc'h an doare anezhan ; Godik, daoust pe gel lent, pe ger stralluillet oa, a ieas beteg enhan hag a c'houlennas :

— Ha c'hui a c'helfe lavaret din-me petra zo a nevez e castel an Hardouinay ?

— Petra zo a nevez ? eme ar floc'h en eur ober neus da lenva, an Aotrou Jil a Vreiz a zo maro, rannet he galon o clevet oa bet trec'het ar Saozon e Flamigny.

Godig a reaz eur grenaden o clevet tamal evelse ar prins Jil, o clevet ober goab anezhan c'hoas goude he varo. Derc'hel a reas gouscoude varnezhi he unan, rak c'hoant e devoa da c'houzout hirroc'h.

— Da bet heur, mar plij, emezhi, eo maro an Aotrou Jil ?

— Eun nebeut tudchentil zo eat d'he gambr vardro teir heur dioc'h ar mintin, hag o deuz he gavet maro var he vele. Setu ama abad Boquen, hag he venac'h gant eun toullad tudchentil a deu da bidi evit he ene. Ha c'hui ive, plac'hik koant, livirit eur beden evit ene an Aotrou Jil, ma plijo gant Doue he digemeret en he varadoz.

Godik ne lavaras ger. Treuzi a reas buan ar c'hoad, hag e zeas da zaoulina dirak Itron-Varia an derven, eleac'h ma voa boas da vont da scanvaat he c'halon pa veze re vec'hiet.

Edo o pidi, eur pennadig a voa, pa glevas trouz a dre he c'hein. Sevel a reaz he fenn, strafuillet ; he strafuil ne badas ket pell ; ar manac'h e doa guelet an derc'hent a ioa o tremen.

— Ah ! va zad, emezhi en eur vouela, an hini o poa sacramantet deac'h a zo maro !

— Her gouzout a ran, eme ar manac'h ; maro eo evel eur zant.

— Gouzout a rit, va zad, penaoz eo bet sammet ker buan ?

— Gouzout a ran kement zo tremenet er prizon abaoue ma em eus kuiteet ar prins.

— En han Doue, lavarit-hen din !

— Hen lavaret a rin deoc'h, rag ober a dleit ho callout evit goalc'hi hano ar prins euz a gement zo bet tamallet dezhan, dreist oll euz ar pez zo bet tamallet da ziveza.

An aotrou Jil a ioa eur breizad guirion. Setu ama petra zo digouezet. Da deir heur er mintin-ma, c'huec'h euz he enebourien zo eat d'ar prizon, a zo lamet varnezhan en he vele, hag o deuz he vouget dindan an dillad.

— O drouk sperejou ! eme C'hodig o c'holo he daoulagad gant he daouarn. O prins paour ! pebez maro ! ah ! va zad, Doue ne deuio-hen ket da gastiza ar vuntrerien griz-ze ?

— Ne ket deompni eo da varn ar pez a dle Doue da ober, eme ar manac'h ; ni n'on eus ken da ober nemet pidi evit ar re o deuz izom pedennou.

— Ha corf ar prins, petra o deus great outhan ?

— Goude beza mouget ar prins, evel am eus lavaret deoc'h, he vourrevien o deus stanket dezhan he fri hag he ziouscouarn evit miret na deuje goad dre'n hent-ze. Neuze o deus douget ar c'horf d'ar gambr caera zo er c'hastel hag he laket en eur chapel venn.

Di eo e za ar venac'h hag an dudchentil da bidi.

— Hag ar vuntrerien griz zo eno ive ?

— Eat int d'ar chase. Mar digouezont ganeoc'h, Godik, n'o pezet ket aoun evit guelet sin ar vuntrerien scrifet var ho zal ; na roit ket ken nebeut ho mallos dezho ; mes pedit Doue evit ene ar prins Jil, ma plijo ganthan he zenna euz ar Purgator, mar d'ema c'hoaz eno ; pedithen ive ma pardono d'he vourrevien.

Var gementse ar manac'h a roaz he vennos d'ar plac'h iaouag hag a ieaz en he hent. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

AR GUENNILIET.

(EIL PENNAD.)

Epad meur a vloas e zeas mad ann traou ; an dud a ioa eürus ha laboused ar pardoun a iea var gresk ann nver anezho. Mes bugale Adam zo leun a fallagries pe da viana en ho zoues e zeus atao eur penn diboell benak ; rag-se, hag e ve chadennet ar c'hlenvejou, ar brezel ha kement voalen-zo, e vezo kavet tud d'ho dishuala. Chetu eta krosmol o sevel a-eneb ar guenniliet. Perak, a lavaras eur c'hanfart, e tougomp-ni kement a respet d'ann eunigou-ze ? Perak damanti kement d'ho flun ha d'ho bues ? Eur jolori spountus a reont enn dro d'hon ties hag hor prenecher zo labezet gant pri ho neichou.... deomp dezho. Diouallit, emen dud kos ; keus o pezo.... ne ouent ket chelaouet ; eur c'hanfart en doa great ann orezoun, kant all a respountas *amen* ; ar c'his eo hag ar c'his-se ne dei ket buan da goll. Ar guenniliet n'o devoa na beg lemm ar sparfel nag ivinou ar gaouen ; n'o doa nemet ho c'hlemou, pere a oue mouget e kreis ar c'hoars : discaret oue ho neichou ha lazet kals anezho. Ar re a dec'has ne gredchont mui chom var ann douar : distroomp d'an Env, emezho ; hag e safchont er vann evel eur goabren venn. A veac'h oant eat kuit ma teuas ar goanv gand he zac'had glao, ere'h, avelou foll, klenvejou : var ann douar ha var ann dud oa liou ar maro. Neuze e oue keus, neuze e oue savet ann daouarn varzu Doue evit goulen pardoun. Ar mestr souveren ne reas ket pell ar skouarn-vouzar ; digas a reas adarre ar guenniliet hag ar goanv a rankas mont enn-dro ; mes he zac'h a ioa bet eunn tamm disgriet epad ar veach kenta ha lod eus ann avelou hag ann terchennou en em zilas dre ann toull hag a jomas er vro. — Eunn nosves edo ar guenniliet kousket dizavar var eun doën. Ar ganfartet a lavaras : ma karomp tapa anezho hag ho displua e rankint chom ganeomp, ne nijint mui d'ar barados hag oump sur da gaout bepred ann Anv. Ar fur Salaün ne viche ket bet guelloc'h chelaouet ; stignet e oue ta eur

roued-vras a-zioue'h ann ti ha destumet ar guenniliet. Neuze e oue didrues difframmet ar plun divarnho ha stlapet a-bep tu.... mes ar plun-ze dre ma ujent a droe enn-erc'h ha biskoas n'oa guelet eunn heveleb ienien. Ann dud a grias-ta ous ar vourrevien : paouezit, list ho stuc'h gant al laboused gnenn. Voal divezat oa, rag kals a ioa marvet hag ar re-all a dec'has var eün evit mont var-zu ho c'hrouer. Ar goanv n'oa ket c'hoas eat pell pa deuas kelou dezhan eus ar pez a ioa c'hoarvezet : evit ann dro-ma, emezhan, emaoun sur eus va zaol. Ann douar a zo din da viken ; enn he gounnar e reas kement ha kement ma zoa ann douar evel eur c'horf sebeliet ha ma ranke ann dud chom enn ho zies, kropet hag anterzounnet ho izili. Ar guenniliet ne falveze ket dezho e c'hoarveche kement a zrouk ; poan oa gantho guelet ann dud o vont da get. Lavaret a rechont eta da Zoue : kassit ac'hanomp eur vech c'hoas var ann douar. Kit, pa fell deoc'h, emen Aotrou ; mes hiviziken, evit ma vo anat d'an oll fallagries ann dispac'herien, ho plun eleac'h beza guenn a zougo liou ar c'haon hag a vezo du. List da viana gantho, va zad, eme vab Done, ar seis pluen guenn am beus lakeat enn ho bruched. Ia, a dra zur, eme Zoue, hag eunn testeni e vizint eus ho madeles. Kit ta, eunigou, ha rannit ann amzer etre an douar hag ann Env ; d'ar c'henta a viz ebrel e zeot da rei kelou eus ann anv evit diskues ne ankounac'haan ket pardouni ; d'ar c'henta a viz here e tistrofot evit ma vezo taolet eves ous va justis. Hag abaoue ar guenniliet a zent ous urs Doue ; c'huec'h mis a dremenont ama ha c'huec'h mis all er barados. — Allo, Jannik, eme dad koz, kompren a res-te pe seurt kentel a zo en histor-se? Allas, eme Jann, me n'ounn dare.... ha c'houi ? piou ac'hanoc'h a dorro ar glossen evit kaout ar voueden ? Koms, Mari, ar pris a peus bet varlene evit disput ; eur ves eo ma ne veles ket skeuden eur viriones benak e dour ker splam ! mad, eme Vari, ma n'hellan ket terri ar graouen e zan da viana da voaska varni guella ma c'hellin. Ar guenniliet eo hon Tad Santel ar Pab, ann eskibien, anu dud a ilis ; furmet int bet enn Env, da lavaret eo, ho galloud ne deu ket a-bers ann dud ; ann eles o rei peb a bluen d'ar guenniliet a verk en deus eur belek e-unan ar c'hargou fiziet e meur a bini deus bugale kossa ann Aotrou Doue : evel sant Mikeal e treac'h an drouk-sperejou ; evel sant Raphael, e kelen ar beachour koz ha yaouank, evel sant Gabriel e lavar d'ann den e c'hoanta Jesus-Christ disken enn he galoun. Ar seis pluen lakeat gant mab Doue e kerc'hen ar guenniliet eo ar seis sakramant benniget ; oll fallagries ann dud n'hello ho difframma ac'hano. Hirviziken pa velin ar belek ous ann aoter gant he gams venn pe e vont d'ar gador-goves gant he zurpilisje teui da zonj din deus laboused ar pardoun. — Eur ger d'am zro, eme Fanch ; ia laboused ar pardoun hag ann Env chetu guir hano an dud a ilis. Petra eo eun ene e stad a bec'het ? Tron ar goanv gant he skourn, he erc'h, he avelou-foll ; ha zo ken pebes skourn pa n'hell na gras Doue, nag ar guell euz tan ann ifern he lakaat da deuzi ; pebes avelou-fall, pebes barrajou-kounnar ! Mes pa deu labous ar pardoun, pebes peoc'h er goustians ! Ann dousder, ar garantes evit ann nessa, ar pedennou a zo kement all a vokedou a sav enn eunn taol hag a ro c'hues mad. E guirionez ar vertusiou-se eo fleur ar barados kenta adet a-nevez er galoun dre vadelez hon Aotrou.

Avoalc'h eo, eme dad-koz, emaoc'h var ann hent, ho taoulagad zo digoc'hen ha dibikous. Plijet gant Doue e ve eveldoc'h kement a dud all o deus daoulagad ha ne velont netra.

Dalc'hit sonj-mad : ann douar n'eo ket great evit ma vezo ar vro-ma pe ounnount e rei lezennou d'ar broiou all ; ann douar ne deo nemet porchet ann El, hag enn deis ma varvo ar feis ne vezo koulskoude nemet treujou ann ifern ; rag-se ive enn derves-se e souno ann drompil, ar re veo a varvo, ar re varo a zavo eus ho beziou. Hogen penaos e kendalc'ho ar feis guirion, ma teuer d'en em zevel a eneb ar Pab, ann dud a ilis evel ma rear e meur a leac'h, ma tiskarer neichou ar guenniliet ha ma o flaster o-unan ? Bep tro ma eo bet Roum da eunn estranjour eo bet beuzet ann douar er goad ; epad ar revolution vras e c'houzoc'h penaos eo bet displuet laboused ar pardoun, gout a rit ive petra eo bet talvezet deomp. Bugale, dalc'homp d'al laboused guenn, d'ar seis pluen zacr a zo var ho bruched ; gantho eman ann anv epad c'huec'h mis var ann douar hag eun anv kaëroc'h ha padussoc'h a gaver var ho lerc'h ebars enn Env.

J. W.

Etouez ar Prussianed.

Epad ma edo ar c'hoari vraz var va guin e teuaz d'am c'haout unan euz ar *gonsellerien* da c'houlen digan-en alc'houez va iliz. Lavaret a riz dez-han ne rojen va alc'houez nemet d'ar mear pe d'ar c'holonel Prusian, ha c'hoaz ne rojen anez-han nemed goude kaout va diskarg. Neuze e oue red dign mont d'ann ti kear a zo eun hanter kard heur bale diouc'h va zi.

Pa edon o vont en eur c'hougn tro ec'h en em gaviz etre pemp pe c'houeac'h cavalier hag a ioa o sellet ouc'h ar vro gand *longevuiou*, evel ma vez martoloded Breiz, o sellet ouc'h ar mor. Pa oan ead abiou e kleviz unan o lavaret :

— Bonjour, aoutrou persoun.

Hennez oa ar c'holonel hag en doa c'hoant da lavaret dign n'oan ket eun den deread. Hag, evit guir, m'am bije guezet oa hennez ar c'holonel em bije tennet va zog dez-han rag me gaf dign eo red deomp atao kaout doujanz evit ar re a zo er c'hargou huel, n'euz fors abe vro int.

Pa en em gaviz enn ti kear e veliz eno mear va farrez hag eun troc'hadig paotr a 23 pe 24 vloaz, ruz he benn.

— Di-me, emez-han, e tle beza roet alc'houeziou ho c'hiliz, rag azindan houme emaoc'h.

Goudeze e chommaz eur pennad da zelled ouc'h ouzign. E guirionez c'hoant am oa da c'hoarzin o velet ar c'hoz tamm bugel-ze o sellet ker piz ouzign.

A benn eur pennad e lavaraz :

— Ann ear o c'heuz euz eun den eeun. — Bennos Doue, eme ve ouzign va unan. Me a c'hourc'hemenn deoc'h chomm eb soun kloc'h ho c'hiliz epad ma vezimp-ni aman.

— Ped alc'houez e deuz ho c'hilis ?

— Daou, eme ve, hini ar c'hloc'her ha va hini-me.

— Mad kerc'hid d'ho ti alc'houez ho kloc'her, mirid soun ho kloc'h, rag mar soun e vezo var ho kount ha disterra tra a c'hoarvezo ganoc'h eo beza fuzilied.

Goudeze e c'hen em lakeaz da ragachat kement a draou, d'ar mear a dimme, ma n'am euz ket a sonj euz ar c'hanved anez-ho. Etouez kalz a draou e lavaraz dign da viana oa ker kouls katolik ha me.

Ouc'h ouzign va unan e lavaren :

— Da viana ne ked izel ann tamm ac'hanot.

Abaoue am'euz klevet eo eun alvocad — E fesoun e pep bro ann alvocaded a zo rok ha glabouserien tout.

Me ne zaleiz enn ti kear nemed neubeuta ma c'helchen. Pa deuiz eun dro d'am zi e kaviz er pors eur bevare euz a eur vioc'h hag eur penn danvad e buez. Ar c'hig bioc'h a c'helle poueza marteze var dro 40 lur ; hag ann danvad dre aman a bouez euz a 50 da 60 lur.

— Petra vezo great eme ve, gand kement all a draou ?

Pa oan eat enn ti edo va flac'h paour o klask kement a ioa evit poazad ar c'hig.

Ar penn danvad a oue sellet piz outhan, kavet e oue mad. Laeret oa bet euz a eun ti e kichen, hag al laeroun denved Prusianed, e fesoun, a oar mad ho micher. Red e oue he laza : Em zi-me hennez eo bet karg ar serjant.

Ar serjant-se a zo eun tamm den gouez : traou a bep seurt a lavare dira-z-hon hag ar re all a-c'hoarze ; me gred e lavare traou divalo. Tro va zi en doa great gan-en evit furcha kement a ioa : var mantel-siminal va zal vian oa eur *gountel pougnard* : eur zell a gorn a reaz ouc'h outhi, mez ne gredaz ket he c'hemeret. Me am oa guelet he zell korn, ha kenta ma kaviz va zro, a ieaz da lakat va c'hountel em godel.

Pa oue red laza ar maoud e zeaz da glask va *c'hountel pougnard*, re zivezad oa. Chaokad a rea, rei a rea da c'houzout dign ar pez a c'houllenne : me a gouie avoalac'h petra en doa c'hoant da gaout, mez ne rean nemed sevel va divreac'h. Red e oue d'am den laza he vaoud gand ar c'hountelliou a ioa er gegin.

Ar maoud a oue goaded er meaz ha kempennet eun ti, E tri bod oa lakeat, ann tamm bioc'h en eur pod all : Ann traou a ziabarz ar maout a oue lakeat var ar billik gand druzunegez a forz. Gand ar c'hig er podou n'oa nemed eun tammig bian a zour, gand forz pepr ha forz halenn, Neuze avad e oue tan.... ken n'a oa ruz tri ziminal va zi.

Ne ked avoalc'h : va guin a ioa eat : n'am oa banne chistr, enn dervez-se e tlie dont dign. Red oa evelato rei dez-ho da eva gand ho fred. Lavaret a riz d'ann hini a gomze gallek rei dign daou zoudard hag ho divije, var va ger, diou voutaillad vraz a gistr : ann diou voutaill a ioa eno, ennho ho diou e z'ea 18 litrad.

Va den a lavarez dign oa avoale'h gand eur zoudard ebken.

— Er c'hiz ma kerfot, eme ve.

Ha me da enaoui ar goulou el letern, rag deut oa ann noz, evit guelet mad an hent rag n'oa ked da fisiout.

Pa oue karged ann diou voutaill pri, va zoudard a gavaz anez-ho re bounner hag en doue c'hoant da lakaat ac'hanon da zougen unan anez-ho.

— Nann, eme ve, me n'oun ked mevel gan-ez, kass gan-ez pe lez aze, er c'hiz m'ar kiri.

Ar zoudard a gave dez-han em biche bed aoun ; mes n'am oue ked : ar voutaillad a jomaz e kreiz al leur zi enn ti ma oamp bed o kerc'hat enn-han.

Pa en em gafchomp aman er presbital, va zoudard a reaz he glemm d'ann hini a gomze galleg, hag heman a lavaraz di-me oa droug er zoudarded abalamour n'am oa ket douget va boutaillad.

— Evit petra, eme-ve dez-han. e kemer ho soudarded ac'hanomme ? Daousd hag hi a sonj dez-ho me a zo mevel gantho ? C'houi a zo barner a livirit, neuze e tleid gouzout e z'euz kalz kemm etre ho soudarded ha me.

— Mad emez-han, ar zoudarded a zo droug enn-ho.

— Guaz aze evit-ho, eme ve.

Epad ma oan bed o klask chistr oa deuet bara gand ar zoudarded : va hini-me a ioa ead tout : naoun braz am oa, rag n'am oa bed tamm en dervez-se c'hoaz hag e oa da viana neuze 7 heur dious ann noz. Me a lavaraz d'am plac'h :

— Kea da gerc'had dign eun tamm euz ho bara, pa ze guir eo eat va hini-me gantho.

Me a jomme er gegin, ar zoudarded a ioa en diou zal, hag er gegin ive.

Roet e oue bara d'am flac'h : n'em oue epad ann deiz-se nemed eunn tamm bara ha per. C'huek e kaven evelato ann dra-ze. N'euz ket e par kaout naoun !

D. L.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

Bez'ez eus lod hag a glever o fougeal Garibaldi ; ar c'hazetennou difeiz a ra he veuleudi en dra c'hellont, ha beteg an dud divar ar meaz zoken a gred ne deus ket e Frans guelloc'h jeneral evithan. Hogen setu ama, ervez aotrou Escop Nevers, petra a ra Garibaldi, he vap hag al lamponet zo oc'h ho heul.

D'ar 27 a vis kerzu vardro eur mil a C'haribaldianet, Riccioti Garibaldi en ho fenn, a iea varzu Clamecy. Digouezet e Bourk Ruages, eur vanden anezho a ra eun ean eno adalek unneg heur beteg eun heur goude creisdeiz. — *Peleac'h ema ar person ?* a c'houlennas lod anezho. Diskuezet e voue dezho ar presbital.

Ar c'henta a ieaz enhan a c'houlennaz eur voutaillad vin evit eun ofiser clanv. — Setu ama diou, eme ar person, ne oufet ket caout re a zoursi euz ar zoudardet keiz. Etre daou ez oa digouezet re all hag a c'houlenne

ive eun dra bennag evitho ho unan. Ar person mad a iea d'ho zervicha guella ma c'helle, mes n'en devoue ket a amzer. En eun taol oa deut leun an ti a dud, hag e rejont eno ar pez a ra ar re c'houesa eus ar Brusianet dre ma zeont. En eur momet dor ar c'hav ha doriou an oll armeliou a voue divarc'het, torret ha stlapet eleac'h ma carent mont. Kement a ioa en ti da zibri ha da efa a voue rinset; ne jomas nag eur veraden nag eur vruzunen.

— Lezit ganhen da viana, eme ar person, eun tam bara d'am lein !

— Pa na vez tam, eme eun ofiser, e starder he gof !

Goudeze o veza guelet eno skeudennnou pe imachou diudan guer, skeuden an Tad Santel, skeuden Escop Nevers, skeuden eur chapel, skeuden professoret, en em lakejont gant counnar d'ho drailla gant ho zabrinier. Skeuden ar professoret a gaschont gantho. Evit ar re all ar guer a voue torret hag ar paper roget e mil dam. Eur garten euz a stadou ar Pab a ioa eno ha ne voue ket great guelloc'h dezhi. Hirio c'hoaz e veler roud an taoliou sabren er voger.

Evit ober goab euz ar person e lavarent dezhan ne voa ket re dezhan gouzanv eun dra bennag evit ar re a zifen ar Frans ! Setu eno difennourien !!!

Araok mont kuit unan anezho a ginnigas d'ar beleg eur pez arc'hant bihan bennag, hag evel n'ho c'hemere ket, ho stlapaz outhan. Ar peziou bihan-ze a ioa euz a arc'hant ar Pab, euz ar re ne resever mui. Evelse crisderi ha goaperez, setu kement a c'hoar al lamponet-ze da ober !

Hogen setu eno ar re a ve c'hoant da ziskuez evel tud hag a rent servich d'hor bro. Ne deus nemet lacat ar pez a reont e kem gant ar pez a ra ar Brusianet evit guelet ne reont ket nebeutoc'h a zrouk d'hor bro ger eget hor brasa enebourien.

Breudeur an Doctrin christen. — Abaoue m'eo digoret ar brezel, em eus bet tro meur a vech da verca ar meuleudi a ra ar c'hazetennou euz ar gourach a ziskuez ar vreudeur-ze var an dachen o sicour ar zoudardet gouliet, hag o lacat ar re varo en douar. Setu ama c'hoas petra lennan en eur gazeten euz ar sizun dremenet.

Epad an emgan scrijuz euz an 22 a vis kerzu, e kichen Pariz, e voa 150 breur var dachen ar vrezel, eur gorden laket gantho en dro d'ho c'horf da ober gouriz, o vont dindan an tan da zestum, dre ma coezent, ar re a voa tizet gant ar bouliji, evit ho c'has eleac'h ne elle ket ar bouliji coeza varnezho. Unan euz ar vreudeur a voue tizet en he galon gant eur voulet, hag a goezas maro mik. Eun all a voue gloazet gant eur sclisen houarn, hag a voue caset ac'hano anter varo.

Hogen antronoz ar stourmad e voa aleiz a dud gouliet hag a dud varo da gerc'hat divar dachen ar vrezel. Ar breur Philip, rener ar vreudeur ne alle ket mont dre ma zeo re goz. Eur breur all, an eil rener, hag hen dek vloaz ha triugent, a deuas gant cant breur all evit sicour ar re o doa labouret an derc'hent.

An doctor medesin Ricord pehini en doa guelet var an dachen ners calon ar vreudeur, o velet ar breur coz-ma o tont, a voue tenereet he galon, hag a ieas d'he gaout :

— Va breur, emezhan, penaoz a ra an hini ac'hanoc'h a ioa bet gouliet deac'h ?

— Fall eo, doctor, ha ne gredan ket e ve pare.

— Va breur, eme an doctor a ioa prest an daelou da redeg euz he zaoulagad, evithan da veza boas da velet tud o c'houzanv poan, va breur, ha poket a rer an eil d'egile en hoc'h urs?

— Oh ! eme ar breur coz, ar reglen ne lavar netra var gementse.

— Mad, eme an doctor, va list da rei eur pok deoc'h. Eur burzud eo ar pez a rit, c'hui hag ho preudeur. Kasit ar pok-ma d'ho preudeur oll; lavarit dezho ho zrugarecan em hano hag en hano ar Frans !

Ar pok-ze, eme an hini en deus scrifet an dra-ma, a dal hirroc'h eget ar groaz a henor.

An Aotrou Caougant, person Pleyben, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Argoat, beleg evit an dud a vor, a zo ive nevez maro. G. M.

AL.

Er penn kenta euz ar bloas nevez-ma, epedomp arrea gemer ar gazeten vrezonek da gaout sonch etleer paea araog he reseo. Eun niver braz euz arre he c'hemer a zo varlerc'h gant ho faeamant evit ar bloas tremenet.

Cridi a reomp ive e tleomp lavaret d'ar re ne fell ket dezho reseo ken ar gazeten, eleac'h scrifa eul lizer da lavaret n'he c'hemerint mui, e ve guell dezho scrifa ar ger refusé *ha sina var adres eun numero euz ar gazeten, hag he rei evelse d'ar* facteur *evit he zigas deomp en dro, kementse a ve æsoc'h hag evitho hag evidompni. Ar re a les ar gazeten a dlefe ive caout sonch da bâea ar pez a dleont. Hinienou a ancounac'ha kement-se.*

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 28 *Genver.*		PONT-N'ABAT. — 26 *Genver.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	27 lur, 56 c.	Guinis.....	27 lur, 50 c.
Segal.....	18 lur. 76 c.	Segal.....	19 lur, 80 c.
Eiz.....	18 lur, »» c.	Eiz.....	»» lur, 30 c.
Ed-du.....	24 lur, 76 c.	Ed-du.....	25 lur, 41 c.
Kerc'h.....	22 lur, 12 c.	Kerc'h.....	23 lur, »» c.
Avalou douar	8 lur, »» c.	Avalou douar	7 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 11 C'HUEVRER 1871. N° 315. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit e'hueo'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a ze consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *maoller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar pedmanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 11 C'huevrer 1871.

Biscoas marteze an dud ditleiz, an dud ep Doue, na lezen na coustians, n'o doa great muioc'h a freuz hag a dousmac'h eget o deus great er miziou diveza-ma o clask en em zizober, e gis pe c'hiz, euz a Zoue, euz an iliz, euz ar relijion, ha, na petra-ta, mar be red, euz a gement he heuil. Discaret o deus muia ma c'hellent evit gallout neuze ober lezen d'ar re all ervez ho doare hag ho menoz, ha beva ho unan ep lezen na reiz ebet. Eat int bete clask, dre ho geier, lacat ar pez on eus bet a c'hounit en hano lamponet ha n'o deus gouezet morse ober netra nemet clask ho flijadur, ha mac'ha tud ar vro, ha teleur ar vez hag an dismegans var hor bretoned ha var ar zoudardet christen a ro ho buez evit hon difen. Ar c'houenchou, an tiez-scol dalc'het gant breudeur pe relijiuzet a gavont traou eas da aloubi. Epad ma zeo red dezho meuli, evel ma ra an oll, ners calon ar vreudeur var an dachen a vrezel, e lamont digantho ho scoliou, e lamont digantho ar vugale evit lacat ar vugale-ze etre daouarn tud hag a vel evel paianet ha goasoc'h eget paianet.

Ah ! An tadou hag ar mamou o deus c'hoaz eun dra bennag a feiz, a gred o deuz ho bugale eun ene da renta eun deis da Zoue, a dlefe sonjal araok lacat ar vugale-ze etre daouarn ar vistri scol o deus c'hoant an dud difeiz da rei dezho.

Evelse en derveziou-all, ervez ar gazeten c'hallek *Chronique Religieuse*, e clasket lacat eur vam gristen da gas he map da unan euz ar scoliou-ze eleac'h ne anavezer ket Doue. He c'herent, he mignonet a rea ho gallout evit he alia da gas he map d'ar scol-ze, hag edo prest da rei he asant. Mes ar bugel a zigouezaz, hag ar vam, goude beza sellet outhan eur pennad, a lammas ganthan a dro vriad, hag a lavaras : Bugel paour, te zo brema mignon da Zoue, mes petra deni-te da veza en eur scol evelse ? Nan, emezhi d'ar re a ioa var he zro, biken ne lezin va map da vont eleac'h ma c'houzon ervad e vezo saotret dezhan he speret hag he galon.

An dud difeiz a glask dreist oll mouga ar feiz en oll galonou, hag evit-se e fell dezho caout ar iaduankiz da gelen evit ho zevel dioc'h ho dorn. Evel ne dint ket divorc'het, e caf dezho e voukfent ar morc'hed zo oc'h ho c'hrignat mar galfent lacat an oll da veva ep Doue eveldho. Hogen guelet re-all hag o deus feiz a zo dalc'h mad eur rebech evitho. Comz euz an ifern dirazho a zo lacat e counnar, ha gouscoude ne c'hellont ket miret da gridi ez euz unan.

N'eus ket pell eun ofiser, eun den difeiz a c'houlenne oc'h eur bugel eis vloaz a ioa er scol gant ar vreudeur :

— Ha cridi a rez-te, potrig, ez euz eun ifern ?

— Ia, cridi a ran, eme ar bugel.

— Evidon-me da viana, eme an ofiser, ne gredan ket.

— Mad, eme ar potrik, pa viot ebars gouscoude e vezo red mad deoc'h cridi.

Kement a ioa o clevet a zirollas da c'hoarzin, hag an ofiser difeiz a c'hoarzaz ive ; hogen c'hoarzin melen a rea, rak pe gen dizoue bennak ma ve eun den, ne c'hell ket, ep beza diskiant, credi ne deus netra varlerc'h ar vuez-ma, pe ne vezo er bed all, laket kem ebet etre ar re fall hag ar re vad.

Evel am eus lavaret hueloc'h, sevel a reont brema geier evit lacat en hano lamponet ar re falla, ar pez a rer a vella evit difen hor bro ; clask a reont teleur dismegans var ar zoudardet christen goude beza great kement a c'hellent evit miret outho da c'hounit. Evelse o deus tamallet d'hor bretoned ar c'holl euz eur victor, ha pa dal, ervez kement testeni on eus bet abaoue, hor bretoned o deus poaniet eno evel ma zint ato boas da ober.

Setu ama eur pennadik lizer scrivet gant eur *mobil* a Gemper, hanvet Oliv, d'he gerent, hag a ziskuez ne ket tec'het, mes rei ho buez eo o deus great hor bretoned.

« En em ganna on eus great e Savigne-l'Evek ; collet « on eus 450 den euz hor bataillon ; eun distruch a zo

« great varnomp, Em c'hompagnunez ez oa eis den ha « caut, ha n'eus chomet nemet pemp varnugent. Hol « letanant a zo lazet ; ar serjant Lours ive. Map « Charpentier zo goal c'hlazet. En em gannet on eus « corf ha corf ; rei ou divije gallet an dorn an eil « d'egile ; ar mindrail a zûte azioc'h hor penn, ha bis- « coas n'em eus guelet eur glao puilloc'h eget ar glao « bouliji a goeze varnomp. »

An den iaouang en deus scrifet al lizer-ze n'en deus bet droug ebet ; hogen evel a velit, ne deo nemet dre vurzud ez eus chomet unan bennag divac'hagn. Hag eo tud evelse eo a ve c'hoas goudeze c'hoant da damal ! Peur e tiskuezo deompni an dud difeiz eur vanden euz ho c'henseurt hag a zalc'ho mad dirag an enebour ken na vezo mui chomet anezho e buez nemet unan dre bemp pe c'huec'h ?

Rom. — An Tad Santel ar Pap en deus roet digemer da gatoliked ar Beljik deut da rei dezhan da anaout pe gement e kemeront perz en trubuillou en deus da c'houzanv. Ar Pab en deuz ho zrugareket, hag etouez ar pez en deus lavaret dezho, setu ama comzou hag a c'houlen ma ve eveseet outho :

« Aliez, emezhan, tud ar Beljik o deus diskuezet din pegement e voant douget evidhon. Kendalc'hit en hent ma valeit dreizhan ; n'en em lezit ket da veza discaret. Ar pez a zigouez hirio ne deo nemet eun amprou, hag an ilis, ganet e creiz ar boan, a vevo ato e creiz ar boan, hag a echuo, e creiz ar boan, he c'hark var an douar.

« Hoh dever eo gouren ha delc'her stard dirag an danjer. Ervez eul lavar zo etouez an Italianet ; comz euz ar maro ha mervel a zo daou. Aliez e comzer dibreder euz an trubuillou ; avechou avad ho c'haver tenn da c'houzauv. Ar bed a laca hirio dirag hon daoulagad eun arvest glac'harus meurbet ; dreist oll er gær-ma a Rom e velomp ar pez n'oa ket hon daoulagad boas da velet. Pedomp oll a unan evit ma plijo gant Doue tenna, ar c'henta'r guella, he iliz euz ar sad-ze, ha lacat etouez an dud an urs, ar reiz a zo torret..... »

Pii nao, ar roue a beoc'h, en doa great kement a c'helle e kenver Impalaer ar Frans ha roue ar Prus o clask diarben ar vrezel-ma. He aliou n'int ket bet silaouet. Abaoue en deus great adarre he c'hallout evit lacat eun termen d'ar vrezel gris-ma. Scrifet en deus da roue Prus, scrifet en deuz da Arc'hescop Tours evit kementse, ha ne ean da bidi evit hor bro reuzeudig oc'h ober kement a c'hell evit tenna divarnomp ar voalen zo oc'h hor skei. An iliz a bez, da lavaret eo an oll gristenien fidel zo a unan gant ar Pab o pidi Doue da lacat eun termen d'ar gastizamant-ma a zistruch, ne ket epken hor bro ger, mes zoken hini hon enebourien.

G. M.

D'ar pemp var nugent a vis Genver ez eus bet eur gouel caer, e Ploermel, en escopti Guened. An Aotrou Guillou hanvet Arc'hescop a Haïti, a zo bet sacret en iliz ar barrez-ze eleac'h ma voa ganet, eleac'h ma zoa bet badezet, ma voa bet er c'hatekiz ha ma en devoa great he bask kenta. An Aotrou Arc'hescop Roazon a dlie dont da zacri an Arc'hescop nevez, hogen evel n'en deus ket gallet dont, ar ceremoni zo bet great gant Aotrou Escop Guened pehini en doa evit he asista Aotrou Escop Kemper hag Aotrou Escop Naonet. An Aotrou Escop Ridel, a escopti Naonet, vikel abostolig euz ar C'horee, a ioa eno ive.

Ar pez en deus scoet muia va c'halon epad ar ceremoni-ze, eme an Aotrou Darras, beleg a Bariz ha chaloni a Gemper, eo devosion ar bobl. Guelet eun niver ker braz a dud, ne voa ket tost an ilis braz avoalc'h evit ho digemeret, diredet di evit guelet sacri eur misioner ho c'henvroad, ho guelet ken didrous, ken eveziant, o pidi ker c'hoek, al laouenidigez hag ar feiz o para var ho zal, a rea da eun den lavaret : bez'ez eus c'hoas feiz e Breiz.

An Aotrou Arc'hescop Guillou, evel ma c'hoar an oll, a ia da zerc'hel leac'h an Aotrou Arc'hescop Testard, pehini en doa roet dezhan ar garg a vikel vraz, hag evel vikel vraz en doa gouarnet arc'hescopti Taïti epad ne c'helle ket ar pastor tostat oc'h he zenved.

Sonch on eus dre ama, hag ar zonch-ze ne dai ket buan euz a sperejou an dud, sonch on eus da veza guelet an Aotrou Arc'hescop Testard harluet euz ar vro-ze ; guelet on euz he c'hlac'har hag he anken o velet ar freuz hag an dispac'h etouez he zenved ep gallout mont d'ho zicour. Her guelet on euz o vervel e creiz he vrud gant ar rann galon o velet ar reuziou a boueze var he arc'hescopti.

Evelse an Aotrou Guillou, ha goude lein, hag en he brezegen dioc'h an noz, en deus great meuleudi an hini a ioa Arc'hescob en he raok. Hen diskuezet en deuz o sevel an arc'hescopti-ze dre boan, dioc'h ar c'hoezen euz he dal, hag oc'h he drempa en eun doare bennak gant he c'hoad, rak lavaret a c'heller en deus roet he vuez evit he zenved.

An Eskeb a ioa eno o deus great meuleudi Breiz abalamour d'an niver braz a vissionerien e deus caset hag a gas ato da brezeg ar feiz d'ar broiou pell. Peb escopti en deus roet eun niver mad, hag en ho zouez meur a Escob. Evelse Escop Kemper a elle meuli hanoiou an Aotrou Testard hag an Aotrou Pellerin, maro a nevez zo, hag an an Aotrou de Goezbriand a zo c'hoas beo er missionou. Eskob Guened en doa da ziskuez an Aotrou Arc'hescop Guillou sacret en dervez-ze, hag Escop Naonet a ziskueze an Aotrou Escop Ridel a ioa eno hag a zo ganet en he Escopti.

An dervez-ze zo bet evit Ploermeliz eun dervez gouel hed-ha-hed. Rag an eil ofis goude egile, couls lavaret ep ehan, a zo padet beten noz, hag an oll a zo en em dennet, estlamet da veza guelet eur ceremoni ker caer, hag a veler ken dibaot a vech e Breiz.

An Aotrou Guillou, evel ma verk he unan e liziri nevez scrifet ganthan, a c'hoar mad ez eo d'ar boan ha

d'an dreveil ez a adarre o kemeret ar garg a arc'hescop Haïti. En eur vro a zo dalc'h mad freuz ha dispac'h enhi, ne deus da c'hortos nemet poan varlerc'h poan, trubuil varlerc'h trubuil. Hogen an hini zo boas dioc'h poan ha labour ne varc'hata ket. Eneou zo da zaveti, ha setu kement a c'houlen ar missioner.

Gant sicour Doue, ar c'hoant da c'hounit eneou hag an anaoudegez en deuz a dud ar vro-ze, an Aotrou Arc'hescop Guillou ne oufe ket mancout da lacat ar feiz da greski ha d'en em skigna etouez ar bobl fiziet enhan gant ar Brovidans.

G. M.

SANT KADOK.

VIII.

Ma n'en devoa ket Sant Kadog ar blijadur da zevel, evel m'en divije caret, rouanet ervez calon Doue, e save da viana eun niver braz a eneou mad evit an Env. Evel eur map mad, en em lakeas da genta gant he dad. Oc'h he glevet, eme unan euz ar re o deus scrifet he vuez, he dad, ar brezellour coz, a guiteaz an hent cam digam a gas d'an islong, hag a zavas var gern ar menez, da lavaret eo, en em lakeas da ren eur vuez e guirionez christen.

En em denna a reaz en eur c'havarn, lakat a reaz he glezé da ober eur souc'h alar, hag e tescas beva divar goust labour he zaouarn, eleac'h beva divar goust labour ar re all. N'en doa evit bevans nemet cresson a zave var eun cienen tost d'he ermitach ha bara eiz a ioa an drederen anezhan great gant ludu. Ne efe nemet dour. He zrem a ioa melen evel pa vije an derzien ganthan ; hogen diabarz ar c'horf-ze en doa doare da veza dinerz ez oa eun ene hag a ioa iac'h ha cre. Mervel a reaz henoret gant ar bobl evel eur zant braz, ha canet, brudet gant ar barzet evel eur roue bras.

Unan euz ar re en doa maget en he lez, ha n'en doa ket ancounac'het he vadoberou, a falvezas dezhan ober he veuleudi goude he varo. Var gementse ez euz eun histor euz ar re vraoa :

Ar barz en doa savet an teir loden genta euz he verz ; edo o vont da zevel ar bedervet, pa deuas ster ar Savern da c'holo gant he dour beuz ar vro ma edo enhan ; an doureier-ze a lonke oll dre ma zeant, goazed, merc'hed, loenet ha tiez. An dour beuz a deu bete ti ar bars ; steki a reont a gass oc'h mogeriou dister al lochen-ze great gant plench. Evit tec'het araog an dour, ar barz a zao d'ar c'henta astach en eur genderc'hel da gana ; an dour a zao kerkent hag hen ; ar barz a zao d'an eil astach, éb eana he ganaouen ; an dour a zao var he lerc'h ; neuze, evit tec'het c'hoaz ha peurgana he verz araok beza beuzet, ar barz a grip var doen he di, hag eno, savet a zioc'h an draonien a ioa deut da veza eul lenn vraz, e peurc'hreaz dinec'h he vers. Ar barz a ioa ar maout ganthan ; an dour beuz ne gredas ket gouren outhan pelloc'h ; en em denna a reaz ep discar ti mignon tad Sant Kadok, hag en oll draonien ar Savern ne jomas nemet an ti-ze en he za.

Evit derc'hel sonch a gementse, credabl, eo en deus Kadok savet ar c'houbladik gueis-ma :

Var beg huel an derven klujet,
A zioc'h dour ar ster dirollet,
Ar vran en he iez a lavar :
Trec'h eo an ijin d'ar gounnar.

Brao e vije bet, ma ne vije bet ken da drec'hi, en amzeriou lazus-zé, nemet ar goal varrou amzer ! Brao e vije bet zoken, ma ne vije bet o viret oc'h ar sevenidigez d'en em skigna, nemet plegou fall tud ar vro hag ar re a ioa en ho fenn ; rag euz ar re-ma e teuet ato a benn, ha morse ne c'hellent derc'hel pell ep beza trec'het gant pasianted ar zænt. Mes tud estren en em daole var ar vro, hag ar re-ma a zave eur c'hae hag a voa dies bras d'ar sevenidigez sevel dreist-han. Ar Saozon, « ar wenn dud-ze caseat gant Doue ha gant an dud » evel a lavare Sant Gildas pa gomze seac'h, ar Saozon a dolas peadra da lacat mil dizurz etouez an dud-ze o devoa c'hoant da zont da veza seven. Ar wenn dud-ze ato heveleb, e peb amzer hag e pep leac'h, hag a ioa neuze poulzet gant he ioulou gouez, dre n'en devoa ket c'hoaz ar speret christen c'hoezet varnezhi, a deuas da glask eun dra bennak da c'huilla eleac'h ma teue ar re all da glask rouantelez Doue. Gouzout a rer penaoz en em gemerjont evit dont abenn euz ho zaol.

Gildas en doa guelet petra a reant, hag a lavar deomp e zeant euz an eil penn d'egile a enez Breiz, euz ar sao-heol d'ar c'huz-heol, e tevent, dre ma tremenent, an tiez hag e kær ha var ar meaz, e laerent, e tistrujent an ilizou, e torrent, dre voaperez, ar mein sacr var an aoteriou, e casent gantho danvez ar gristenien hag ar bastored, hag ho lazent, pe, ar pez a zo c'hoas goasoc'h, ho c'hasent gantho prizonierien. Gildas, henvel etouez Breiziz, oc'h Jeremi etouez pobl Doue, a verk deomp en em gave he unan, « en dro dezhan corfou maro troc'het eun ezel bennak dioutho, al loenet gouez hag al labouset a breiz oc'h en em ganna divarbenn an tamou izili-ze skignet ama hag ahont : an dra euzuz a ioa dirak va daoulagad, emezhan, a ioa henvel oc'h eur waskerez kik tud.

Eul loden euz a dud ar vro a gemeraz an tec'h, ha ma na c'heljont ket savetei ho madou, e chomas da viana ho buez hag ho frankis gantho. Lod en em dennaz er broiou estren ; lod all a jomaz er vro cuzet edoug ar rec'hil er meneziou, e gouelet ar c'hoajou pe var ar reier er mor bras.

Pa voa deut ar bandennou tud estren-ze a vac'home ar vro hag a greske an niver anezho bep bloas, bete ster ar Savern, pa voant deut tost d'en em deleur var meuriad Kadok, e voue red dezhan sonjal da lacat he dud e savete. Tud ar vro a lavar en em dennaz en eun enezennik c'houez hanvet neuze Echni, a rer hirio Flat-Holmez anezhi, hag a zo e creis canol Bristol.

Ervez eur bars coz a vro-c'hall, epad ma zea menac'h

ar gouent da enez Echni evit tec'het araog an dud estren en em daole var ar vro hag a zigase pep seurt reuziou d'ho heul, ar manac'h Kebi a lavaras da Sant Kadok :

« Var ar mor bras petra raimp-ni ?
« Ha pebez bouet a gavimp-ni
« 'Kreiz ar mor sall evel hili ?

Kadok a lavaras d'ar manac'h Kebi :

« 'Vel guechall d'ar profet Eli,
« Doue a roi sicour deoc'h-c'hui
« Var an douar, var ar mor glaz,
« Evit gouzanv poan ha gloaz.
« Ne dal netra falgaloni ;
« Furnez zo trec'h da zotoni,
« Labour zo trec'h da ziegi.
« Ar iun, ar feiz hag ar beden
« Euz a bep tra a deu abenn.
« Da Zoue eo mil guech esoc'h rei
« Eget na deo goulen deomp ni.
« Credomp var-ze levr ar Genez,
« Al levr-ze' zesk ar virionez :
« Biscoas den ar vuez n'en devoue
« Ep caout bevans digant Doue.
« Gwelloc'h gwell eo Doue d'he azeulerien ;
« Goasoch goaz eo'n diaoul d'he zervicherien.
« Rak' pez a vo n'o pet ket aoun,
« Mui' get ar voualc'h er c'hoat doun,
« Ne ra netra, den ne ra 'vithi,
« Den ne deo kel laouen hag hi.
« Pedomp oll Doue an Envou,
« En hano Jesus hon aotrou,
« En envor euz he bemp gouli
« En he zivrec'h d'hon dougen-ni
« A dreus kement a stourm ouzomp.
« Mar deu he unan d'hon harpa,
« Den ne dle caout aoun rak netra. »

Kadok, evel ar voualc'h euz ar c'hoad, oc'h pehini e teu ker brao d'en em lacat e kem, a gasas ganthan al laouenidigez d'he heul d'he enez. Mont a rea a roc'hel da roc'hel var an douar-ze eleac'h ne voa nemet eun ermit hag a garje chom, hag e cane :

« Eüruz an den zo he vuez glan ;
« Scanv eo calon an nep a gan ! »

Hogen, o velet ar baianet o doa aloubet he vro tost adarre da zont varnezhan, e voue red dezhan sonjal da glask eur repu suroc'h eget an hini a gave e Echni. Sevel a reas var eul lestr da vont d'an Arvorik, hag e lakeaz ar mor braz etre he enebourien hag hen.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

An Inkin bennliget.

VIII.

Ar prins Jil a Vreiz a voue beziet d'ar 26 a viz ebrel 1450. Abad Boken e penn he venac'h a deuas da zevel ar c'horf evit he gas d'an douar, hag eun niver braz a dud chentil a ioa var he lerc'h. Godik kez en em gavaz ive ha ne ket hi eo a bede nebeuta.

Ar vuntrerien a bedaz an dud chentil, deut d'an enterramant, da renta testeni ne voant ket er c'hastel, e voant lod en iliz ha lod er chase d'ar mare ma voa maro ar prins ; hogen an dud chentil ne vouent ket touellet gant ar gaou-ze, ha morse ne c'heljont caout digantho ho discarg a varo ar prins.

Abad Boken a lakeaz eur mean-bez, e sclent, var gorf Jil a Vreiz, hag he skeuden e coad, var gorre ar mean-bez.

Setu aze penaoz e varvas, dre gasoni he enebourien, eur prins braz a Vreiz. Guelomp brema dorn Doue o tont da boeza var an dud cablus.

Godik, goude ma voue laket corf ar prins en douar, a ieaz a brez varzu he lochen. Pa zigouezaz ne voa en ti nemet Fant Madek, a ioa azezet e tal an tan oc'h aoza eur vasinat iod guinis du. Laouen oa he fenn, ar pez ne veze ket aliez ; hogen pa velaz he lezverc'h o tont en ti e zeaz al laouenidigez divar he zal.

— Ah ! digouezet out, emezhi, araog an noz ? Me zonje din ne vijes ket deut hirio.

— Mar d'oun chomet pelf, eme C'hodig, eo em oa eun dever da ober.

— Eun dever ? eme al lezvam gant eur vouez trenk, da zever oa senti ouzin-me hag ober al labour a roan dit.

— Guir a livirit, va mam, ha cridi a ran ive ne d'oun na dizent na didalvez. Doue zo plijet ganthan va choaz evit ober eur gevridi.

— Eur gevridi ? eme Fant en eur ober eul lam, kement ma voue dare dezhi stleper en tan iod ha bassin.

— Ia, va mam, eme C'hodik ken dizroug ha tra. Eur gevridri am eus bet. D'an Naonet eo red din mont ; va lezel a reot, me gred, da ober ar pennad beach-ze.

Al lezvam a ieas neuze kement a zroug enhi ma crene gant he c'hounnar. Evel ma kendalc'he Godik da lavaret e voa red dezhi mont d'an Naonet ep discleria petra oa ar gevridi e devoa da ober, Fant a gemeraz eur geuneuden hag a roaz eur zaead d'he lesverc'h. Neuze he zaolaz er meaz euz an ti hag e serraz an or outhi en eur lavaret :

— Kea alesse, ha ne laca mui troad ebed en ti-ma. Kea alesse da grevi d'an Naonet pe e leac'h ma kiri ; mes na deu biken mui dirak va daoulagad-me.

Godig e divije gallet lavaret, mar he lakeat er meaz, e devoa guir da viana da gaout he lod a zanvez he zad ; hogen ar zonch-ze ne deuas ket zoken dezhi. Pa velas serra outhi dor he lochen, e chomaz evel pa vije sebezet, he c'halon a vennas ranna, ha daelou puil a ziredaz euz he daoulagad. En ti-ze e devoa gouzanvet cals poan, mes da viana eno e cave eun doen evit he goudouri, hag eun tam bara du da derri he naoun. Brema peleac'h ez aio-hi da glask repu ? Piou a roio bara dezhi ? Ne deus mui na car na mignon ; ne deus den da asten dorn dezhi. Goude beza chomet eur pennad evelse mantret da zonjal ha da vouela, e savaz he speret etrezeg an env, ha neuze e teuaz ar fizians en he c'halon :

— Alo ! emezhi, Doue n'em dilezo ket ; kemeret a ra soursi beteg euz al labousedigou bihan. Abalamour da Zoue an dud divar ar meaz a roi din eun tam bouet bennag evit beva, hag am lezo da dremen an noz e corn eur c'hraou pe eur c'hardi.

Neuze e sec'haz he daoulagad, hag ep sellet en dro, e zeas varzu ar c'hoad e doa treuzet kel liez a vech.

Evel ma e devoa sonjet, Godig a ieas d'an Naonet en eur veva divar an aluzen. Bemdez e cave eun tiek bennag da rei dezhi bara hag eul leac'h da dremen an noz. Digouezét e Naonet, e voue caset dirak ar brinsez Franseza a Zinan, intanvez ar prins Jil a Vreiz.

Ar brinsez a ioa eat kentoc'h beteg enhi ar c'helou euz a varo he fried, hag e devoa guisket dillad kanv. Pa glevaz e teue ar plac'h iaouank-ma euz a gastel an Hardouinay, e coezaz a stok corf var he c'hador, hag e voue eur pennad mad ep gallout coms, mouget gant he daelou hag he huanadou.

Godik ne deas ket da glask euz ar c'homzou divlaze a leverer alies d'an dud ankeniet evit ho c'honsoli. Gortoz a reas, sioul, gant respet, hag an daelou en he daoulagad, ma vije tremenet d'ar brinsez ar gaouat rann galon-ze.

Franseza a grogaz e dorn ar goueriadez paour hag a lavaras dezhi : O va mignonez, comzit din euz an Aotrou Jil !

— Euz he berz eo e teuan d'ho caout, eme C'hodik.

Neuze e tiskuezas dezhi an inkin a ioa eur ger bennak serifet varnezhan gant ar prins.

— Va frinsez, anaout a rit-hu an inkin-ma ?

— Inkin va mam göz ! He anaout ? Oh ia. Penauz oc'h eus-hu bet an inkin-ze ?

— Me eo Godik Madec, ar vesaerez baour da behini o poue ar vadelez, c'hui hag ar prins Jil, da rei an inkin-ma pa em boa collet va hini en dour. An Aotrou Jil, Doue r'her pardono, eun devez bennag araok mervel, evel n'en doa netra da c'hellout scrifa, en deus merket, gant he c'hoad, eur gèr bennak var an inkin-ma ha gourc'hemennet din he zigas deoc'h.

— Oh ! digas-hen din buan ! eme ar brinsez, hag e crogaz en eur grena en inkin, hag e lennas varnezhan ar c'homzou-ma :

« Franseza ger, va foaniou a ia da echui. Mont a ran « d'an env evit da c'hortoz ha da garet eno evel am « eus great var an douar. Kenavezo, Franseza ! Dalc'h « ato en da gichen an hini a gaso dit an inkin-ma, an « æl a rer Godig anezhi. »

Franseza a bocas d'al lizerennou scrifet gant goad var an inkin, hag a lavaras : « Ah ! Jil ! mar plich gant Doue, ne jomin ket pell var da lerc'h. »

Ar brinsez vad ne vouie ket pegemeut a drubuillou e devoa c'hoas da c'houzanv er bed-ma, araok mont d'ar bed all da gaout ar pried-ze ma voa bet couls lavaret ato disparti diouthan var an douar. Bez'e devoa c'hoas da dremen a dreus calz a zrez hag a spern. Hirio, siouas ! e c'houezer guell eget neuze ez euz, e curunen ar brinsed, muioc'h a zrein eget a roz.

Ar brinsez a lakeas neuze ar goueriadez paour da azeza en he c'hichen, hag a grogaz en he daouarn evel pa vije bet eur c'hoar dezhi.

— O Jil ! va fried paour ! emezhi ; te Godig, a zo bet eürusoc'h evidonme. Te ac'h eus gallet he velet, he glevet, beza test euz he amzer diveza. Lavar din, oh ! lavar din, Godig, ha maro eo ar prins evel eur guir gristen evel m'en doa bevet ?

— Oh ia sur, itron ! Oh ! an Aotrou Doue en deus great trugarez dezhan, rag ar prins en deus pardonet ker calonek d'he oll enebourien !

— Godig, evit ma en defe va fried muia caret roet dit ar gevridi en deuz, eo red en divije cals fizians enhout. O, coms din anezhan ; lavar din he boaniou, he drubuillou, he c'hlac'har : lavar din oll, oll kement a c'houzout. Ma n'am eus ket gallet caout va lod euz he boaniou, e fell din da viana kemeret perz enho o clevet ho c'honta.

Godig a lavaras dezhi kement a ioa tremenet, kement on eus merket er pennad scrit-ma. Meur a vech e voue red dezhi chom a za, kement a rea ar brinsez o vouela hag o kunudi epad ma cleve an histor glac'harus-ze.

G. M.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

Etouez ar Prussianed.

IV

Ha lavarer a rimme penaoz e tebr ar Prusianed ? Diez-eo rag den n'am c'hredo nemed ann nep en deuz guelet.

Va bara me a ioa ead : ho bara ho-unan a ioa eat ive, pe var dost araog ma oue poaz ar c'hig. Kerkent ha ma one kavet oa poaz avoalac'h ar podajou kig e ouent tennet divar ann tan : eur pikol tamm a oue roet da bep hini..... Krog gant eun dourn en eun askorn e troent ho zamm dirag ho ginou ken na vije tamm kig ebed out-han ken, ha biskoaz ki na n'euz lipet guelloc'h he askourn. En eun taol konnt ar c'hig a ioa eat tout, da beleac'h ? Va Doue ne gredan ket lavaret e vije debret gant-ho kement a ioa, ha koulskoude n'oa nemet-ho ha n'oa tamm ebet ken !

Er billig avad oa druzonegez a fors : Unan a grogaz e lost ar billig ha pep hini a deuaz d'he dro da gerc'hat he damm ac'hano..... eugi a rea va c'haloun...

Ar barner a c'houlennaz eun assied, goude beza lipet eunn tamm askourn. Kemered a reaz eun tamm kig all, he drouc'ha a reaz var ann assied a dammou bian, kerc'hat a reaz da ober saour gant-han, eul loiad pe ziou, leun al loa bod, euz ann dour a ioa bed o poazad ar c'hig: goulen a reaz eul loa vian hag e tebraz er memez amzer he gig hag he zouben, pe he zaour, er c'hiz ma kerfot

henvel ar guellien-se. Hag ann dra-ze tout eb tamm bara ebed.

Goude ar pred-se e oue poazed ar patates o doa kignet, var dro 100 lur, hag a ioa ive divar va c'housd-me. Da boazad ar patates e oue lakeat an dour a ioa bed o poazad ar c'hig. Me gred e tlie ann dra-ze beza mad ; penaoz e beed debred kement all a draou ne oufen ket her lavaret, rag araog ma oa poaz ar patatez, va flac'h ha me a ioa ear d'hor gueleou. Ma a ioa skuiz, mall am oa d'en em astenn : Lezer a rean va zi e graz Doue ; c'hoarvez ar pez a blijo gant-han !

Red eo dign lavaret deoc'h e kouezaz clan ar serjant dembrest goude beza lazed he vaoud. Neuze e liviriz dezhan :

— Klan oc'h, abalamour ma zoc'h klan e roign deoc'h eur banne cafe, er guel a Zoue.

Aoun em oa evelato na vije lammet ar re all varnoun. Nann, den ne lavaraz grig. Sentusoc'h kalz eo ar Prusianed ouc'h ho mistri eget na omp-ni, hag hini anezho na reaz van evit guelet ober guell d'he vestr eget dez-han.

Eur gomz ebken divar benn ar barner a gomze gallek. Deuz Kœnisberg eo, emez-han. *Volontier* eo enn arme : beteg Nedelek e ranko chomm d'an neubeuta. Protestant eo, var a lavar, hag en hag ar re a zo gant-han ne garont ked ar gatoliked. N'en euz kenn karg nemed lakaat rei da zebri ha da eva d'he zoudardet : er c'hiz all eo ar serjant eo ar mestr.

Da gousked d'ar zoudardet e m'euz digaset diou c'hol-c'hejat kolo : ho unan int bet o kerc'had kolo eun tu bennag rag leun eo ar zal. Kalz traou o deuz lezet ganen, rag guelet a rear al laou o vale var al leur-zi. — Eul lizer euz a eur gear hanvet Duicka o deuz lezet gan-en ive hag a lakign, pa gavign va zro ma chomman e buez, trei e galleg hag e brezounek mar tal ar boan. En almantaj eo skrivet.

Epad ann noz e m'euz kousked c'huek avoalc'h nemed oun bed diunet gant-ho diou pe deir gueach pa en em lakeant da gana ha da sutal. Zoken da c'houeac'h heur diouc'h ar mintin oan c'hoaz kousked pa ouen galvet gand va flac'h.

Sevel a riz diouc'h-tu, rag araog mont d'am guele am oa guelet oa bed laered dign daou gorn butun hag a dallie eun tamm brao, hag am oa c'hoant da gaout.

Kenta a riz, goude beza roet va c'haloun da Zoue, oue ober eunn tamm skrid d'ar c'holonel evit lavaret dezhan oa bed laeret traou em zi. Araog mont kuit e tiskueziz va skrid d'ar barner a gouie ar gallek, en eur lavaret dez-han n'am oa ked a c'hoant da ober droug da hini euz he dud. nemed m'am oa c'hoant da gaout ar pez a ioa bed kemeret gand dislealded euz va zi.

En a lavaraz dign kenn eaz ha tra :

— Soudarded ! soudardet ! guaz a ze.

Kementse n'oa ket va mennoz-me. Chomm a riz eur pennad da zonjal, hag abarz neubeud e liviriz dez-han :

— Me a ia da gaout ho colonel da lavaret dez-han e kave dign loja enebourien va bro, mez nan lacron.

Ha me ker buan da zevel em za da vont en hent. Ar Prusianed a ioa o vont kuit ha me em gave muioc'h em eaz.

Pa em guelaz ker stard em penn e lavaraz dign :

— Chommit aze.

Ne c'houlennen ked a vell — hag en enn tu all, er zal vraz, da gaout he zoudarded. Me a ioa tro va c'hein, fae gan-en sellet out-ho. Va flac'h avad a vele hag a lavaraz dign abarz neubeud :

— Emoar oc'h ober ar furch.

Ne zaleiz ked da c'hedal. Abarz neubeud e teuaz va den da zigas dign eur c'horn en eur lavaret :

— Setu ho korn butun, aoutrou.

— Daou a vank dign, eme-ve.

Va barner a gomzaz almantaj gand he zoudard : dont a reaz deg pe daouzeg en dro dign en eur skei var ho godellou ha var ho zier evit diskuez dign, me gred n'oa netra laer ebed gant-ho.

Dioc'h vazu e kaven brao beza paket unan euz va c'herniel hag e leziz kement-se a gostez.

Mont a rejont en ho hent var dro 7 heur. Me a alc'houezaz dor va zi var va flac'h hag a ieaz var ho lerc'h da gaout ho c'holonel evit goulen va diou bistolen.

Ar c'holonel a zo eun den braz ha lagad treuz dez-han. Ne falveze ked dez-han rei dign va goulen.

— Mad, eme-ve, torrit eta va diou bistolen evel ma rit ar fuziliou koz a zo digaset deoc'h.

— Nann, emez-han ar re-ze a zo re vrao.

Neuze-ta eme ve oc'h deuet ama da laerez traou an dud pa zalc'hid ganeoc'h lod ha pa dorrit lod all ?

— Ne vezint ket torret, emez-han.

Avoalac'h am oa klevet : dont a riz euz e gampr. Ann ear en doa a eun den a 40 pe 42 vloaz. Gouez an tamm anez-han evel pa vije savet en eur c'hoad : Koulskoude e gouie ar gallek.

Abaoue am euz klevet oa eun den divergond. Enn ti m'an oa lojet, en hag he offiserien, 11 oant, o deuz eved 8 litrad cognac eb kounta ar guin, ar c'hafe hag ann traou all.

Var dro 8 heur e z'eaz ar Prusianed en ho hent. Pa veliz an hini diveza o vont a guz deomp e kavaz dign oa lammet tour ar c'hernik divar va diou skoaz kenn dizammet e kaven va c'haloun.

Dont a riz da lavaret va ofern, ha laouen oa ann holl.

— Ma vemp kuit, c'hoaz evit kement-se a lavaremp ?

Var dro 9 heur hanter, adarre trouz er vro :

— Ar Prusianed yar ho c'hiz !

Sevel a riz d'am c'hambr, hag e veliz adarre ann hent braz leun a zoudarded var loan ebken en dro-man.

— Va Doue, eme-ve, petra eo adarre kement-man ? Ha ne ket avoalc'h eur veach ?

Mez ar re man ne rejont nemed tremen. Evelato d'ar pennou e oue red rei banneou dre ma z'eant.

Setu-ni a gave deomp oamp breman didrouz, ha me da ober eur zell ouc'h ar pez a ioa great dign.

Em c'hao n'oa chommet nemed diou voutaillad guin ruz ! C'houeac'h re lerou a ioa ead dign ive hag eunn dousen hanter etre serviedi ha torchou daouarn, d'ann neubeuta. — Em porz n'oa nag ouad na penn iar ebed ken, holl oant ead en ho hent : kement tra a ioa chommet er gegin hag el lost-kegin a ioa debret ive. Kalz a a draou all ha n'oun ket evit lavaret aman a zo bed great dign c'hoas.

Epad ann deiz, tud va farrez a en em vode, hag a c'houlenne an eil ouc'h egile penaoz oa ead an traou gant-han.

Etouez ar Prusianed evel etouez ar re all, e z'euz tud vad ha tud fall. Evelato ar re on euz-ni bet a zo, a leverer, a re guasa. Ar re on euz-ni bed a zo euz ar Prus, bro-sao-heol, euz a gostez Kœnisberg : holl int protestanted : holl int yaouank ha dre-ze barbouellig ; beza e z'oa euz azaleg 16 beteg 26 pe 27 vloaz da hirra. Paotred krenn int : an darn vuia o deuz pemp troatad, muioc'h biannoc'h eget brassse'h, teo ho fenn ha lard ho c'horf : ho liou ne deo na ruz, na du na melen, nemed liou ludu ne deo ken.

Me am euz bed euz ar re goasa abalamour va zi a zo eun tamm var ar meaz hag enn tu all n'oa den ebed ken da loja. Aman edo ar post pella, el leac'h ma edor muia var var, el leac'h ma lakeat ar baotred ha no doa ked a aoun rag ho skeud. — Evelato e meur a di all euz bet ker guaz hag aman.

Er barrez n'euz chommet na killog na iar, nag ouad : en eun nosvez int eat holl n'oar den da beleac'h. Ha penaoz, o va Doue, gallout beza lounket kement all a draou ?

Aman int en em gavet var dro 3000 den : 500 a zo bed e parrez Bogerad, ha 500 all e parrez Boissey : ni on euz bed ar muia, evidomp da veza a galz ar biana parrez, abalamour ma emaomp var hent braz ar zoudarded, var an hent braz a ia euz a Rouan da Vourdel.

Bennoz did, koz hent braz ! D. L.

(Eur pennad all divezatoc'h).

Scrifa a rer deomp euz a Bleyben :

Maro eur Belek mad.

D'ar zul 29 a viz kenver divea, deiz gouel Sant Franses a Zal, epad ann oferen hag ar gousperou a oa e iliz Pleyben eunn dristidigez hag eunn anken vraz. Kalon ann holl a oa glac'haret, eunn niver braz a oa beuzet enn ho daelou. Ar barrez a ouele d'he ferson maro enn derc'hent. Er presbital tost d'ann iliz korv ann aotrou Caugant a oa c'hoaz var he vele-kaon. Mes he ene, kredi stard a reomp, a lide enn env ar gouel kaer euz ar zant-ze gant pehini en deuz bet epad he vuez kement a henvelidigez. Ar zonj euz ann henvelidigez-ze eo ar pez en deuz ar muia dalc'het ma spered epad ma lennen buez Sant Franses. Sant Franses a choaze he sermoniou dioc'h spered peb hini : ar vugale hag ar beorien reuzeudik he gleve gant kement a joa hag a frouez evit ho zilvidigez evel ma ree ann dud huel ha goueziek. Karget da brezeg ann Aviel enn eur vro leun a heretiked, na oa menez, koad na lochen ha n'en dije klevet he gomzou, hag e peleac'h n'en dije distroet eunn niver braz d'ar guir feiz. A drugare Doue bro ann aotrou Caugant a oa pell euz ar stad trist-ze. Breiz-Izel e deuz a viskoaz dalc'het d'ar feiz prezeget d'ezhi adaleg ann amzeriou kenta euz ann Iliz, ha n'euz ket c'hoaz pell meur a vissioner goueziek ha kalonek, pere zoken ho deuz skoliet ann aotrou Caugant hag ho deuz gouelet var he varo gant parrisioniz Pleyben, ho devoa kreveet hag entanet ar feiz-ze enn hon touez. Koulskoude e peleac'h ema enn hor bro ar barrez, ann distera zoken hervez ar bed, ha n'e defe klevet komzou tener ha nerzuz an aotrou Caugant ? E peleac'h ema ar barrez ha na ve enn-hi meur a bec'her distroet dre he brezegennou ker leun a garante Doue ? Ann holl a gave ho flijadur hag ho mad oc'h he selaou ; ann holl a zeske dre he gomzou kasaat ar pec'het ha karout ho Doue. Hogen, evel Sant Franses, e seblante kaout evit ar vugale hag ann dud reuzeudik eur garantez teneroc'h. N'hon euz nag ar galloud nag ann hardisiegez da zisplega d'e-hoc'h ama he vuez abaoue 14 pe 15 vloaz ma laboure enn darn vrasa euz ar missionou a zo bet roet enn eskopti-ma hag enn unan bennag enn eskoptiou all. Kement-ze ouspen ne d'eo ket red. Ar vretoned ho deuz koun vad, ha pell c'hoaz a amzer da amzer e vo meneg e Breiz-Izel euz ar missioner-ma, evel euz Mikeal Nobletz hag ann tad Maner. « Allaz, allaz Bretoned, e c'hallomp-ni lavaret c'hoaz gant barz ann tad Maner : maro zo unan euz ho tadou ker ; » unan euz ar re ho deuz ar muia labouret evit krevaat ar feiz er vrô-ma ; evit kas eneou d'ar Baradoz. Ann aotrou Caugant a oa karet, istimet ha respetet gant kement hini a anaveze anezhan. Dre-ze ive da zeiz he enterramant 30 a viz kenver divea tremen 50 belek a bep korn euz ann eskopti hag eur bobl hep niver euz a Bleyben hag a dro var dro a unane ho daelou hag ho fedennou evit aotren trugarez d'he ene digant Doue, evel m'en deuz bet he-unan trugarez epad he vuez evit he genvrôiz kristen.

Jean Vallée, notaire à Bleyben

Er sizun-ma ne oufen lavaret nemeur a dra divar benn ar brezel. Eun ean a zo beteg an naonteg euz ar mis. Petra vezo goude ? Doue epken her goar. Ar c'heleier, en dervezioù ma zeo roet an ean-ze ne voant ket goal laouen ; ar gounit n'edo ket ganeomp. E Pariz, evit doare, e zea an dud da vervel gant an naoun. Ar pez ne dle lacat d'en souezet. Souezetoc'h calz e tlefet beza o sonjal e deus gallet enr gær evelse, daou vilion a dud enhi, beva epad pevar miz ep gallout tenna bevans euz an diaveas. Bete vrema, credabl, n'oa ket bet guelet c'hoas kement all, hag ar Brusianet, mar o devez ar gær-ze, ne c'hellint ket lavaret o devezo bet anezhi marc'had mad. Coustet e vezo ker dezho evel ma zeo ive coustet ker deomp-ni he defen.

Hogen brema an oll a c'houlen ar peoc'h ; ar Brusianet couls hag ar all ; ha marteze muioc'h, rag reuziou ar vrezel a zo c'hoas pounneroc'h evit ar re-ze eget na dint evidompni. Ama, mar on eus collet cals tud, ez euz ep mar calz tadou, mamou, breudeur, c'hoarezet glac'haret, o tougen canv dezho. Hogen an dud-ze a gollomp-ni, a zo couls lavaret oll tud iaouang, ha pe ger poanius bennak ma ve ar c'holl anezho, ne deo ket gouscoude ker poaniuz evel ma zeo da eur c'hrek aouank coll he fried, ha da vinoredigou bihan coll ho zad. Hogen setu eno petra a zigouez e Prus. Eno ar zoudardet a zo an darnvuia anezho dimezet, hag euz an niver bras-ze a dud o deus collet, an darnvuia a chom var ho lerc'h eun intanvez hag euu tiad minoret. Evelse epad ma laca roue Prus ebatou ha joloriou evit fougeal he c'hounidou, en darnvuia euz an tiez en he stadou ez euz intanvezet er c'hlachar, en daelou, er c'hanv, o c'houlen penauz o devezo iviziken bara d'ar vugale vihan chomet gantho.

An ean a zo brema a dle echui d'an naonteg euz ar miz. Araok neuze e vior bet o *voti*, hag ar re o devezo bet an huela moueziou a vezo en em zestumet evit coll pe savetei ar Frans. Rag en dro-ma, a dra sur e laker etre daouarn ar re a choazer, ar peoc'h hag ar vrezel, ar c'holl pe ar zilvidigez euz hor bro.

Ha digas a raint deomp ar peoc'h ? Ne ouzomp ket. Lavaret a rer Brozaoz a labour brema evit lacat ar peoc'h etre an diou vro zo oc'h en em gauna, hag ez euz esper e vezo laket eun termen d'ar voalen-ma a bouez kement varnomp.

Hogen ar pez a c'hellomp hag a dleomp da ober, ni christenien catolig, eo pidi ato ha creski hor pedennou evit ma rai Doue eur zell a druez ouzomp.

Meur a vech ez euz bet lavaret e zoa al leoudouet unan euz ar pec'hejou a denne mnia var eur vro ar goaligner a gastiz, hag a voa penn abeg euz ar voalen a bouez brema var ar Frans. Evit doare ar Prusianet zoken a anavez kementse.

Unan euz ar veleien a zo eat da heul hor zoudardet, hag a zo deut ar sizun dremenet da ober eur bale d'he garter evit guelet he dud, a lavare din, etouez an dud clanv ha mac'haniet en doa bet da zoursial anezho, en em gave ive Prusianet, hag etre re all, en doa cavet eur prusian hag a loske leoudouet bep ger.

Ar beleg hen alias da lacat evez oc'h he gomzou ; mes ar Prusian a respontas :

« En hor bro-ni ne douer ket evelse, ha me ne rean ket ive araok m'oan deut d'ar vrezel-ma. Abaoue avad ma zoun deut etouez ar Fransizien ne glevan gantho dalc'h mad nemet loudouet ha malloziou, ha zoken gant ho soudardet a Vreiz, pere a greden gouscoude a ioa christenien vad. Hogen ne gredont ket, me zonch din, e ve Doue ebet.

Kementse zo eur rebech mezus meurbet evit ar Fransizien hag ive evit hor Bretoned, ha red eo anzao ne deo ket great eb abek ; rag a dra sur clevet a rer hon tud a arme, ha zoken re all ha n'int ket goest da lavaret daou c'her ep harzal a eneb an Env, ep saotri an hano santel a Zoue, evel p'o defe c'hoant ato d'en em gemeret oc'h ho c'hrouer. Var gementse protestanted, tud ha n'o deus ket a feiz, eo a ro kentel deomp.

Ar 25 a vis c'huevrer, Retred brezoneg evit ar voazed e Lesneven, hag evit ar merc'hd e Kemperle.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 28 *Genver.*		PONT-N'ABAT. — 2 *C'huevrer*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	27 lur. 56 c.	Guinis.....	25 lur, 83 c.
Segal.....	18 lur. 76 c.	Segal.....	18 lur, 96 c.
Eiz.....	18 lur, »» c.	Eiz.....	16 lur, 76 c.
Ed-du.....	24 lur, 76 c.	Ed-du.....	24 lur, 80 c.
Kerc'h.....	22 lur, 12 c.	Kerc'h.....	23 lur, 26 c.
Avalou douar	8 lur, »» c.	Avalou douar	8 lur, «« c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullet an Escopti.

DISSADORN 18 C'HUEVRER 1871. N° 316. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonam nt, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 18 C'huevrer 1871.

Bez'ez euz o redek dre ar bed eur speret ha ne ket speret Doue eo, eur speret hag a c'hoez e pep leac'h an tan euz ar gasoni. Evel eul loen fero, e za tro var dro o clask eur preis bennak da lonca. Ne deo ket speret Doue, rak Doue, evel a lavar ar scritur, n'ema ket etouez ar freuz hag an tousmac'h. Doue zo eur prins a beoc'h, hag en em gaf eleac'h ma zeuz unvaniez. Hogen ar speret a red ar vro eo speret an droug ; ne glask nemet freus, dispac'h, distruch, brezel ; c'hoez ar goad a blij dezhan ; ne gaf ket dezhan en defe morse he voalc'h a c'hoad. Kementse a ziskuez ez eo ar speret-ze speret Satan, enebour an Aotrou Doue, an hini a zo bet muntrer adaleg ar penn kenta. Hag evel eul loen direiz ne ra morse muioc'h a zispac'h eget pa ve c'hoant d'he baca evit he gabesta hag he huala, evelse ive ar speret counnaret-ze a ra hirio eur safar dreist, dre an aoun en deus da veza cabestet pe hualet. Clevet a rer he iouadennou pe he iudadennou o lacat kær ha var ar meas da dregarni, ha seulvui a drouz a ra, seul vui ma her c'hlever o counnari, seulvui a izom o deus kement a zo christen da lacat evez outhan.

Guir eo Doue, an Doue a beoc'h, a zo ive Doue an armeou. Roet en deuz he otre d'ar brezel avechou, hag avechou zoken en deuz her gourc'hemennet, hag hen ober bete distruja tud eur c'harter, pa o deveze an dud-ze, dre ho zorfejou, meritet beza caset ar wenn anezho divar an douar. Hogen arabat eo ancounac'hat ez eo ar vrezel ato eur voalen, unan euz ar goaligner ma en em zervich Doue anezho evit castiza ar bobl. Eur vroad tud a dle beza castizet evel broad tud, da lavaret eo, er bed-ma. Doue a zo ar mestr var ar vuez ha var ar maro. Lezel a ra brezelecat, evit ma c'hello ar re vad difen ho buez hag ho bro oc'h an dud fall hag oc'h an aloubérien ; mes evit kementse ne deo ket nebeutoc'h eur voalen evit ar re zoken ne reont nemet difen ho zra.

Doue, evit castiza eur vro, en em zervich euz ar voalen ma plich ganthan, hag he laca e dorn an nep ma plich ganthan. Eur vech e c'hourc'hemen d'an tan devi kerion cabluz ; eur vech all e ra d'an dour beuzi ar bed ; guechou all e laca eur prins orgouilluz, eur bobl gallouduz da gastiza eur bopl all ; aliez evit castiza ne ra nemet digas eur c'hlenvet spegus, pe ar gernez. Hirio en deus dinasket eur roue hag eur bobl difeiz var ar Frans. He lacat a reont e tan hag e goad ; hogen esperout a c'hellomp n'en deus ket he c'hondaonet da veza distrujet beteg ar c'hrizien.

Mes ma les Doue brezelecat avechou, ne zifen morse e claskfet an tu da lacat eun termen d'ar brezel. He c'hoant eo ato e teufe he vugale da lacat harp d'ar voalen a zo etre he zaouarn, o tistrei outhan hag o tec'het dioc'h ar pec'hejou o deus tennet varnezho he vuanegez.

An torfet a denn hirio buanegez Doue var ar bed, ha var ar Frans dreist oll, eo ma hen dianavezer, ma en em zaver en he enep, ma clasker en em zizober anezhan, he lacat er meaz. Hennez eo mennoz hag ioul an dud difeiz.

Beva ep Doue, ep m'en defe netra da velet varnezho, ep m'o defe dever ebet da renta dezhan, setu kement a glascont. Bete vrema an drouk speret en deus touellet cals tud, laket aleiz da zizenti oc'h Doue, hogen n'en doa c'hoas marteze morse poulzet an dud d'en em zizober tre euz a Zoue beteg hirio ; hirio avad her gra, ha dont a ra a benn euz he daol e kenver an dud difeiz a fell dezho ne ve hano ebet mui a Zoue nag en ti nag er meaz, nag er scol etouez ar vugale, nag en asambleou etouez ar re vras.

Kement-ma, evel a velit, a zo cals goasoc'h eget falscredennou ar baianet. Ar re-ze a adore, evit guir, fals Doueou ; hogen da viana ec'h anaient eur mestr bennag. Hon tud difeiz ne fell dezho anaout ken mestr nemetho ho unan. Ha dlet e ve sonjal mad kement freus, kement safar a reont o clask caout eur gouarnamant dioc'h ho giz, kementse oll ne deo nemet eun digarez. Ar pez

a glascont eo distruja ar feiz, ar relijion, an Ilis, teleur Doue a gostez. Evit dont a benn à gementse e roint digemer da gement doare gouarnamant a ve c'hoant da rei dezho.

ROM.— Bevech ma tigoueze eur reus bennag e Rom, hag en he stadou, an Tad Santel ne vanke morse da rei kement a c'helle evit sicour ar re a veze coezet en dienez. Brema daoust dezhan da veza prizonier, daoust pe ger paour eo, pa zeo deut an dour beuz da c'holo eul loden euz a gær, eo en em hastet da ranna ar pezig en devoa gant ar re a zo beuzet ho danvez. Ar roue excummunuget a zo hirio mestr e Rom a zo falvezet dezhan ive rei he aluzen d'ar re izomek. Hogen gouzout a rit-hu pebez aluzen en deus roet, ha divar goust piou? Laeret en deus pemp cant mil lur divar goust ar Pab; neuze en deus roet daou c'hant mil lur euz ar re-ze d'ar re a ioa bet goastet gant an dour beuz, ha dalc'het ganthan an'tri c'hant mil lur all. Ha setu he aluzen great!

Ar pez a glask brema dreist pep tra an dud difeiz euz an Itali, eo delc'her leac'h d'ar Pap ha d'ar Frans e broiou ar sao heol; caout eno ar c'hallout en devoa ar Pab hag ar Frans er broiou-ze; en em lacat eleac'h ar Pab e penn ar missionou, hag eleac'h ar Frans evit rei skoazel d'ar missionou-ze ha difen ar relijion catolik.

An oll a voar pegement e zeo caret Vikel Jesus-Christ gant christenien ar broiou-ze ha pe ger sentuz int oc'h he vouez. Gouzout a rer ive pe ger galloudeg oa hano ar Frans er c'harteriou-ze ha pegement a zicour e deus roet d'ar relijion dre eno; petra bennak ma e deuz ar Frans meur a vech, ha dreist oll en amzeriou diveza-ma, caset di tud difeiz evit cannadet. Gouzout a rer c'hoaz eo ar garantez hag ar gourach a ziskuez ar vissionerien eo a ro brud vad d'ar Frans e broiou sao-heol.

Mad, tud difeiz an Itali a glask hirio aloubi brud vad ar Frans er broiou-ze; aloubi ive cred ha gallout ar Pap. Hogen guelet a rit ar feiz difennet gant tud difeiz? Ar relijion catolik difennet gant he enebourien? Ar re zo carget da skigna ar relijion gristen difennet gant ar re a glask he mouga?

Hogen ne ket dies gouzout petra a fell dezho da ober. Red eo dezho en em ziskuez douget evit ar mad evit touelli tud ar broiou-ze. Hogen ma c'helfent laerez divar goust ar Frans ar brud mad e deuz eno hag an istim a rer anezhi; ma c'helfent lacat an dud-ze da gaout fizians enho evel o deuz er Pab hag er re a zifen ar relijion, e rafent anezho goudeze ar pez a garfent, hag ep mar, ne zalefent ket da lamet goudeze digantho ho feiz, hag ho madou.

Setu ama hag a ziskuez d'an oll petra a glask an dud difeiz, ar re a fell dezho tremen evit republicanet. An dra-ma zo tremenet en hospitaliou Pariz.

Eur *mobil* euz ar Morbihan, destumet en eun ti laket da zervichout da hospital, eun ti ha n'eus nemeur a c'hoez mad ganthan, a zo maro eno ep dale gant ar boan c'houzouk. Ar Vretoned a zo eno carget dreist oll euz ar re ne ouzont nemet brezonek, a ieas buan, pa glefchont oa maro, evit cas he gorf d'ar bez evel corf eur c'hristen. Souezet e vouent pa lavaras dezho per-c'hen an ti e vije caset an hini maro d'an douar ep belek na peden. Redek a rejor da di ar c'homiser; mes etre daou ar Breton paour a ioa caset d'an douar evel eur c'hi. Soudardet Breiz a voue counnar enho, hag a c'houlenne evit piou e roont eno ho buez. Hogen setu eno ar frankiz a fell d'an dud dizoue-ze da rei d'ar re all.

Unan euz a veleien an dud a vor o veza eat da hospitaliou Pariz evit clask ar Vretoned ne vouient ket ar galleg, en em gavas pa na voa ket rener an hospital eno. Hema pa zigouezaz, a falvezas dezhan cas ar beleg ac'hano; hag evel ne felle ket dezhan mont ep guelet ar re glanv a ioa eno, her bountaz hag her c'hasaz er meaz dre ners.

Eur mobil euz ar Vandee a ioa goal glanv en eun hospital; eur beleg euz he anaoudegez her gouezaz hag a ieas da zonjal he velet. Ne voue ket lezet da vont. Lavaret oue dezhan kement hini clanv a ioa caset d'an hospital-ze a ioa pare pe en hent da veza. Eun derveziou bennak goude e voue clevet e voa maro ar paour kez mobil-ze ep belek caer en devoa goull, ha caset d'an douar evel eul loen mud. — Geier ha krisderi, setu kement zo da c'hortos dioc'h tud ep relijion. G. M.

SANT KADOK.

IV.

Bez salo, bro ar bleuniou, bro a c'hounit ato,
Galloudek dre da armou, trec'h en oll brezelliou
Bro dispar an arvorik, bez salo, bez salo!
Biscoas gouenn dud ne voue brudet
Evel ma zout gant ar barzet
A veul ar botred kalonek.
Eur vreizadez' deus da c'hanet;
Eur vreizadez' deus da zavet,
Ar maout a ia ganhez bepret.

Dre ar c'houbladou guers-ze, henvel mad e pep giz oc'h guerziou ar barzed coz, eo e teue eur manac'h euz an unnevet cantvet da saludi tud an Arvorik. Ha ne javarfet ket e tro e brezonek kanaouen eun den eat er meaz a enez Breiz pa zistro d'he vro?

Kadok a dlie caout ar memes soujou pa velas aodchou eleac'h ma o doa dilestret an eil varlerc'h egile, eun niver braz euz he genvrois, tec'het en he raok, aodchou eleac'h ma voa bet digemeret evel breudeur Paul Aurelien, Corintin, Tugdual, Samson, Sulio, Iltud, Gunthiern, Gildaz ha cals bretoned all, ken menac'h, ken tud er bed, brudet dre ho skiant hag ho vertuziou.

Evel ma c'houie eo en tamouigou enezi a zo er Morbihan e voa en em dennet calz euz an ermited deut euz an tu d'ar sao heol euz ar c'hambri, hag e cafje eno marteze unan bennag euz ar re a ioa bet guechall he

ziskibien, e zeas varzu eno. E guirionez, caout a reaz en enez Groa, an ermit Gunthiern a ioa eveldhan map da eur prins euz ar Glamorgan. Larcoc'h e cavaz he vignon Gildaz, a veve dindan eur roc'h eleac'h ma en doa great eun toull evit en em loja. Var an toull-ze en doa laket eun or dioc'h tu ar c'huz heol evit stanca oc'h an avel, ha dioc'h tu ar saoheol en doa toullet eur prenest, hag evel n'en doa ket a ver, en doa laket en ho leac'h mein a veler sclerijen dreizho hag a c'halver stank-mein. Ar zant, ken ijinus ha ker goueziek da labourat ar metal, a ioa neuze o rontaat hag o vena, o floura daon vean milin evit mala ed. Tost dezhan, hag aliez en he gichen, ez oa eun divroad all, ar brudeta bars breizad euz he amzer, a ioa bet, evel Gildas, er scol e Lancarvan. Ar barz-ze oa Taliesin, mab Onis, leshanvet roue ar barzed.

Gildas a roas ditonr da Gadok, evit gallout en em denna di, euz eun enezennig a oa en eur vrec'h vor, eun nebeut leoiou ac'hano, hag an enezik-ze a ioa c'hoaz, er c'hantvet diveza, oc'h couent Ruis. Abad Lancarvan a zavaz adarre en he lestr; merdea a reaz a hed aodchou Plouhinec, hag e savas gant ster Ektel bete digouezout gant an enezennik ma en devoa Gildas comzet anezhi. Ar guel euz al leac'h-ze goloet a vez braz hag a c'heot huel, a blijas d'ar zant ha d'an divroidi all a ioa gantha. Perc'henna a reaz al leac'h-ze, en hano Doue, o taoulina var an aod; hag o tiskuez gant eun drem laouen an enez d'arre a ioa oc'h he heul ha no doa ket diskuezet kement a fizians er brovidans evel ar voualc'her c'hoad, e lavaras dezho: « Bezomp laouen, ha trugarekeomp Doue a ra deomp dont da chom en eun douar ker mad. »

Kenta a reaz e voue lacat discar guez evit sevel lochennou, ha troc'ha brouan evit ho golo. Al lochennou-ze n'oant ket stard mar kirit evit gallout en em zifen a enep ar glao hag an taoliou avel a zeue euz ar mor, mes evit rei courach d'al labourerien, Kadok a lavare dezho en eur c'hoarzin:

« Pa za fall ar bed, emezhan, e rer he dreuz evel ma c'heller; eun doen vrouan a dal hiroc'h evit netra. »

Divezatoc'h e tlie sevel lochennou fermoc'h, eur guir gouent. Mar d'eo guir ar pez a lavar eur scrifagner coz, e savaz ar gouent-ze, ne ket e coad, mes e mein ben staget an eil oc'h egile gant simant; hag e creiz e savaz eur chapel hag a zo hirio tost da vad ar pez ma voa en unnecvet cantvet, chapel hag a voue cavet ker brao ma voue hanvet rouanez an ilizou euz ar vro.

Evit ma c'helje ar gristenien dont euz an douar bras d'ar chapel-ze; evit ma c'helje dont d'ar scol d'ar gouent ar vugale vihan a ioa red dezho treuzi diou-vech bemdez ar vrec'h vor e bag, o vont euz an douar bras d'an enez hag o tont euz an enez d'an douar braz, e reaz eno ar pez en doa great e Lancarvan o compezi hentchou ledan; teleur a reaz eur pont mean var ar vrec'h vor, hag ar pont-ze a lakeas souezet tud ar vro o velet pe geit oa gant pebez hardiziegez oa savet he ziou vols mean, pebez picoliou rec'hil a ioa laket d'he zevel, ha pe ger stard e voa en he za. Ar burzud-ze euz he amzer a dlie lacat, hag a lakeaz e guirionez conta mil marvail divar he benn.

Setu ama petra a lavare, en tud all d'ar mor, en unnecvet cantvet, menac'h Lancarvan.

Antronos ma voa peurc'hreat ar Pont, diskiben sant Kadok o veza eat mintin mad evit caout ar blijadur da velet pe ger caer oa, her c'havas coezet er mor. O velet-se, ezejont d'an iliz, hag eno, ho fenn stouet d'an douar, en em lakejont da iun epad tri dervez ha teir nosvez, o pidi Doue da zont d'ho c'honsoli en eur reus ker bras. Hogen, d'antredenosvez, eun eal en em ziskuezas da unan anezho hag a lavaras dezhan: « An Aotrou Doue en deus silaouet ho peden; varc'hoaz e cavot adarre ar pont en he za, eleac'h ma edo kent. »

Antronoz, goude Matinezou, ar manac'h ma en devoa comzet an æl outhan, a lavaras d'he vreudeur petra en doa guelet. Neuze carget a laouenidigez hag a esperans, e redjont oll d'an aod, eleac'h ma cafjont ar pont savet adarre, ha zoken seis guech fermoc'h eget na doa diaraok. Ar c'helou euz ar burznd-ze en em skignas dre ar vro, hag ar gristenien divardro en em lakeas paravia da veuli Doue ha da drugarecat sant Kadok.

En hon amzer, bugale ar Morbihan a gont var gement-se ar rimadel-ma. D'ho oad, ar rimadel-ze a zo dioc'h ho doare, evel ma voa, brema ez eus daouzek cant vloas, dioc'h doare ar vugale a dreuze ar pont-ze evit mont d'ar scol.

Ar zant ne c'helle ket dont a benn da beur sevel he bont; an diaoul, o c'houzout e raje an dra-ze coll dezhan, a freuzeen noz al labour great en deiz; kement ha ker bihan ma teuas Kadok da enoui ha ma sonjas mont dre finesse da eun enebour ker galloudek.

— Petra a fell dit a rofen me dit, emezhan, evit sevel va font din?

— Kenta hini beo a dremeno dreizhan, eme baol; ne ket re a gredan, p'eo guir ar re all a vezo oll dit:

— Hag e pezo, eme ar zant.

Pa voa peurc'hreat ar pont, e lavaras d'an diaoul, en eur leskeul da redek eur c'has du a ioa ganthan cuzet en he vanch:

— Pak! setu aze unan beo o tremen!

Paol goz, evel a rer anezhan, o sonjal e zea da zamma eun ene, a lamas var ar pont. Sant Kadog a c'hoarze en dra c'helle; c'hoarzin a reas zoken ker calonek, ma coezaz a stog he gorf, he bevar ivin en avel, hag e reaz eur riscladen a zo anat c'hoaz hirio, a leverer, var ar roc'h eleac'h ma edo neuze. An diaoul gant ar vez hag ar gounnar o velet an dro a ioa great dezhan, a lamaz er mor, ha ne deo ket bet guelet abaoue.

Setu aze penauz e voue savet pont sant Kadok, ar pez a dremene evit eur burzud brema ez euz eun nebeut cant vloaziou, hag a dremen hirio evit eur rimadel bugale. Mar domp souezet gant an histor-ze, na damallomp ket re vuan ar re o deuz he zavet. Lezomp kentoc'h ia gostez an histor hag ar rimadel bugale, ha sonjomp ez

euz eno skuer roet deomp euz ar boan a gemere ar c'henta doctored christen evit kelen an dud. Ne reant ket evel ar veleien paien en em zalc'he en eun templ oc'h pehini ne c'helle ket an oll tostaât, hag a grie ac'hano oc'h ar bobl :

« Er meaz ac'hann ar re ne dint ket santel ! »

Pell dioc'h eno, digeri a reant dor ar virionez da gement hini n'he anaïe ket, hag e c'halvent d'ho c'haout an oll galonou a volontez vad, ervez ar c'hom zou-ma euz hor zalver : Deut oll davedonme.

Venite ad me omnes. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

An Inkin benniget.

IX

Goude m'e devoa Godik lavaret kement a vouïe divar benn ar prins Jil, hag eur pennad mad e voue o conta an histor-ze, rak beb en amzer, òc'h he c'hlevet, an intanvez paour a zirolle da vouela ha da gunudi, hag e voa red dezhî chom a za ken na vije distrafuillet ar brinsez, Franseza a Zinan a lakeaz he daou zorn guenn var discoaz ar goueriadez truillennog, hag oc'h ober eur zell carantezuz outhi, e lavaras :

— Eur zantez out, Godik ; me am euz evidout carantez hag anaoudegez vad. Me a zo ama prizonierez ; ne vezo ket gouscoude miret ouzin da zerc'hel em c'hichen. Te ac'h eus consolet ha sicouret Jil a Vreiz, ha chom a ri-te gant he iotanvez ?

— Itron, eme C'hodik, he c'halon mantret o sonjal er pez a ioa digouezet ganthi, me a zo tolet gant va lesvam er meaz euz a di va zad, hag evelse n'em eus ken da ober brema nemet ho polontez hag hini Doue.

Ar brinsez a astennaz he dorn da C'hodik, hag houma a bocas c'hoek d'an dorn-ze.

Franseza a Zinan a zalc'haz eta Godik ganthi. Ober a reas dezhi kuitat he dillad coueriadez, hag e reaz anezhi kentoc'h he mignonez eget he matez. Anaout mad a rea petra a dlie d'an hini e devoa roet bara d'ar prins Jil.

Ar brinsez e devoue goudeze an otre da vont da bidi var bez he fried ha da velet ar c'hastel hag ar vro eleac'h m'en doa gouzanvet he boaniou diveza. Cas a reas ganthi Godig, e devoa ive c'hoant avoalc'h da velet ar c'harter eleac'h ma voa ganet.

Unan bennag a anavezaz ar goueriadez etouez ar re a heuille ar brinsez, hag ar brud a gementse a ieas dre ar c'harter evel eul luc'heden ; an eil a lavare d'egile : « N'oc'h eus ket guelet ? Godik vihan zo deut da veza eun itron vras ! »

Hogen etre daou brec'h Doue a ioa deut da boeza var ar re gablus. Fant Madeg a ioa coezet goal glanv, hag evit ar vech kenta oa deut ar morc'hed en he ene. Dalc'h mad edo hano Godig en he genou. An derzien a ioa ganthi, hag e devoa alter. He c'hlevet a reat o pidi ar vibrorez ne roje ket he mallos dezhi abalamour ma e devoa he laket er meaz a di he zad ! Mes ar vinorez a ioa pell ac'hano ha n'he c'hleve ket. Bep en amzer, dre ma teue ar morc'hed da grignat he ene, al lesvam a c'halve Godik gant eur vouez truezus.

Ar ruzig, he map, an hini ma e devoa caset he lesverc'h kuit evit derc'hel he lod dezhan, ar ruzik, skuiz oc'h he c'hlevet, a lavaras dezhi gant eur vouez trenk :

— Petra dal deoc'h gelver Godik ? Godik zo eun itron vraz, ha ne deui ket ama.

— Godig eun itron vraz ? petra a leverez, Per ?

Ar ruzik n'en devoue ket a amzer da respont ; dor al lochen a zigoraz, hag an hini a c'hortozet a ioa var an treuzou hag a deuaz en tî. Godik ive e doa clevet ar brud e voa clanv he lesvam, hag a zidere d'he guelet. Fant Madek ne grede ket he daoulagad. Sellet a rea outhi tu ha tu ; caout a rea dezhi e voa eno bizach Godik ; mas ha Godig oa e guirionez ?

— Ha te a zo aze ? Godik, a lavaras goustadig al lesvam.

— Ia, va mam, eme ar verc'h iaouank.

— N'ec'h eus ket a gasoni ouzin, eme ar glanvourez ?

— Oh nan, va mam ; ha Godig a dosteaz evit briata he lesvam.

— Godik, pardon din ; eur goal bez oun het en da genver ; hogen keuz am euz... hag e tiruille an daelou a zaoulagad Fant Madek.

— Va mam, na vouelit ket ; ma n'oc'h ket bet mad em c'henver, kementse zo anaounac'het ganeme.

— O va merc'h gouela a ran gant laouenedigez.

Fant Madek ne vevas ket pell goudeze ; mervel a reas goude beza great ar peoc'h gant he merc'h ha gant Doue ; hag oll dud ar c'harter a gomzas pell goudeze euz al lesverc'h a bardone ker calonek d'al lesvam e doa bet kement da c'houzanv ganthi.

Godig, ato madelezus, a lezas gant he anter vreur kement a deue dezhi euz a zanvez he zad. Franseza a Zinan a roaz ive eun dra bennag, hag evelse ar ruzig en em gavaz en he æz.

Ar brinsez ha Godig a ieas neuze da velet Castel an Hardouinay, Couent Boken hag Itron-Varia-an-Derven ; hag e zejont neuze en dro d'an Naonet, rag ar gær-ze a ioa merket gant an duk da Franseza evel al leac'h ma tlie chom enhan.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Etouez ar Prussianed.

D'ar iaou vintin goude beza sellet ouc'h va zi paour e zonjiz debri eun tamm. Siouas n'oa tamm bara enn ti. Mont a riz da glask da di ar marc'hadour, tamm ebed ive : mont a riz e daou pe dri di all, tamm ebed kenn neubeut. Red e oue d'ann holl beva en dervez-se gand patatez, n'oa netra ken em farrez ; ann traou all a ioa rinset gand ar Prusianed. Ne gavet zoken nag holenn, na pepr na butun.

Evelato oamp holl laouen abalamour ma z'oa eat ar Prusianed en ho hent. Var dro teir heur e teuaz tud da lavaret deomp n'oant ked eat larkoc'h eget Bourgtherould, eun heur vad a vale ac'hann, ha dioc'h ar pardaez e veliz adarre eur vanden dud var loan o c'haloupat va farrez a dreuz hag a hed, mes ne lavarent ger da zen, nemed ma c'houlennent e pep ti *eau-de-vie* ha *cognac*.

Ann noz a dremenaz evelse, tud var loan atao o vale, eb ober droug da zen.

D'ar guener vintin, 16 euz ar miz em oa da ober *anterramant* ar vaouez oan bet o velet anezhi d'ar mer-c'her : N'oa guelet Prusian ebed er vro abaoue pemp heur, lavaret a reamp oant ead kuit, ha souned e oue ar glaz evel m'a oar boaz d'hen ober. Mont a riz da ger-c'had ar c'horf maro, deuet oamp d'ann iliz, kanet oa ar *servich*, ann oferen a ioa eat var gan beteg an *dies iræ*. Edon o rei ar groaz da boket d'an dud, — rag aman epad ann *dies iræ* an oll a den da boket d'ar groaz. — Ne ked aman eo e man al leac'h da lavaret pe ger brao eo ar c'hiz-se, — pa deuas eun den e dor ann iliz da grial a bouez he benn :

— Ar Prusianed ! ar Prusianed ! ! !

Ker buan e c'hen em lakeaz ar skrab etouez va zud ; pep hini a iea en he hent da ziouall he dud hag he dieges. Me a gendalc'he da zerc'hel va c'hroaz, ha d'he c'hinnig da boket. Lavaret a rean d'am farrisioniz :

— Chommomp sioul : n'euz fors pe ger kris int, dirag ar maro e chommint didrouz.

Koll a rean va amzer. Va iliz a ioa goullo. Map ann hini maro a deuaz d'am c'haout da lavaret dign lakad dioc'h-tu ar c'horf enn donar epad ma oa c'hoaz unan benag da c'hellout hen ober, ha goudeze e c'hechuchen va ofern: Lavaret a riz ne rachen ked kement-se, nemed ma karche e'larvarchen ar rest euz ann ofern var blean.

— Ia, ia, emez-han, ar buanna eo ar guella.

Achui a riz va ofern var blean. Gouzout mad a rean ne ket ervez lezen ann iliz, mes gouzout a rean ive eo an iliz eur vamm vad hag a oar, pa vez red, evel enn droman, terri pe blega he lezennou.

Achui a ris va ofern. Klevet mad a rean o tremen e harz dor va iliz chaok ar zoudardet, taoliou treid ha gourriziadennou ar c'hezeg, mes den na deuaz var va zro, ha gand skoazel va c'hloc'her ha daou zen all e c'helliz diskar ar c'horf er bez.

Va spered ne ked hir avoalc'h evit pinti d'ar re n'o deuz ked guelet ann dispac'h a oue en iliz : ar gurusted a vouele, ar merc'hed a louc'he, ar goazed a gaozee etc.

Pa en em gaf penseou, enn aod, en eur barrez, pa en em gaf tan goal enn eun ti e vez spount ha glac'har etouez ann dud, mes neuze ne vez nemed eur rumm var var. Aman e man ar riskl var ann holl, kerkouls varnomme ha var ar re all. En eur pense, en eun tan goall ez' car d'en em skoazia, d'en em zikour, aman pep hini en euz avoalc'h ha beteg re da ober evit-han he unan ! Ha gouzout a reamp holl pe ger gouez tud a gueze varnomp ; nemed an nep a zo bet en eun hevelep taol ne gouezo biken pegement a spount a deu e kaloun eun den e kreiz kement all a freuz.

A drugare Doue, ar re ze ne oant nemet soudardet var loan, var dro 800, o vont varzu kear Brionne da velet hag arru oa ar Francizien var ho lerc'h. No deuz great droug ebed nag en eur vont nag en eur zont nemed ma ranket atao rei dezho banneou eau-de-vie. Ar re guasa, oue ar re a iea dre ann hentchou bian a dreuz, a bep tu d'ann hent braz, evit diouall ar re all. Ar re-ze avad a zebre, a eve hag a laere ar pez a gavent.

Ann noz a dremenaz sioul avoalac'h nemed ma klevet eur veach ann amzer eur marc'h Prusian o c'haloupad dre ann hent. Epad ann noz n'am euz ked kleved o defe skoed var dor ebed.

Dirguener 16 a viz kerzu. Kement a enkrez a zo var spered eun den ; rag atao em aoun var c'hed euz eur guall dra bennag, m'am oa ancounac'head lavaret oa diouc'h ann abardavez-noz digouezet em zi c'houeac'h soudard : var droad edont tokou bired-melen gantho var ho fenn : edon ouc'h va zaol d'an traon, o skriva ar pez a ioa c'hoarvezed deac'h pa z'int deued enn ti. N'am euz great van ebed ouc'h ho guelet. Krial a reant dign *Vouin*, eau-de-vie. Eb diskuez tamm spountaden oun saved em za, e m'euz digoret dezho va zal vraz, el leac'h ma m'an c'hoaz laou ha kolo ar Prusianed all, ha goudeze em euz digoret dor va lost kegin el leac'h ma m'an ar boutaillou goullo — rag ne m'euz direnket netra ha mad am euz great — hag e m'euz lavaret dezho :

— Kamarad ! kamarad eved tout ; ha breman *nix*. — Ar ger nix a lavar en ho iez dezho ; n'euz ken.

Chommed int eur pennad da zellet ha me a zo en em lakeat da skriva hag int-hi goude beza chommet eur pennadig bian da sellet a zo ead en ho hent. Unan anezho en eur vont kuit en euz lavaret : bonjour : Ha me ouzign va unan a lavare : na deuez ken enn dro.

— Disadorn 17 a viz kerzu. Ne skrivan nemed diouc'h ann abardez ar pez a vez tremenet epad ann deiz, rag kement a c'hlabouserez a vez gand ann dud ma n'oar den gouzout e peleac'h em'an ar virionez ken na vez guelet ann traou o c'hoarvezout.

Var meno kalz a dud oa arru ar mobil ha fors soudardet da rei skoazel deomp ; var meno lod all e tlie ar Prusianed dont adarre varnomp, da loja ganeomp, d'hor guaska mnioc'h eget dimerc'her, ha kals a draou all ouc'h penn.

Ar pez a zo guir eo euz bed adarre epad ann deiz soudardet, lod var loan lod all var droad, ó vale dre ar barrez, oc'h eva hag o laerez evel a ziagent. Enn tamm oant rustoc'h hirrio, rag en eun ti o deuz lakeat ho baïonetez var gouzouk eur vaouez defot kaout amann : en eun ti all o deuz bruzunet eur votez en eur lezer kroz ho fuzil da goueza gand strons var droad eun den, abalamour ma ne roe ket dez-ho da eva.

Setu ar pez a zo en em gavet hirrio. Ne ouzoun ket pe dont a ran d'en em voaza ouc'h ar Prusianed, pe

n'int ked bed ket kriz birrio em c'henver-me evel enn derveziou all, ar pez a gaf dign eo heman a zo bed eun dervez sioul.

Lavaret a reor e brezonek a gaf dign : *al labous a gan re abred a ia gand ar skoul.*

Kementse a zo c'hoarvezet gan-en-me.

Moraillet oa dor va va forz, sounet oa seiz heur, tenval oa ann noz pa glevis skei taolion pounner var va dor.

Ha me er meaz gand va alc'houez, va c'halounik paour a lamme em c'hreiz... Digeri, pe jomm eb digeri, eme-ve, ar memez tra a c'boarvezo gan-en : petra a reomp-ni, va flac'h ha me, ouc'h tud fuziliou ha klezeier gant-ho ?

Dre ma tostean ouc'h ann or e kleven meur a vouez. Kalz tud int, eme-ve; ar muiá ar guella ; rag muioc'h a aoun am'euz rag eur zoudard pe zaou eget n'am euz ouc'h 10 pe 20, rag etouez ar vanden eo dibot ma ne ve ket unan bennag hag en defe enn tamm kaloun. Ha me ive-ta gand eunn ear dienkrez digeri va dor.

Eur vanden zoudarded a deuaz enn ti. Goulen a rejont adarre da eva : ha me adarre ive avad diskuez dez-ho va bouteillou goullo, digeri dez-ho va arbeliou. E nebleac'h ne gafchont netra : ha me adarre da lavaret dez-ho va c'homz koz :

— Nix, eme-ve, nix...

Neuze unan anez-ho hag a gouié mad ar galleg a lavaras dign e chomchent da loja eur pennad euz ann noz ebarz em zi, hag e ranken rei lojeiz dez-ho. Me a ziskuezaz dez-han kolo he gamaraded — al laou me gred a ioa eat d'ho guele. —

Mad emez-han, c'houi a lezo dor ho ti ha dor ho porz digor ha ni a ielo kuit pa blijo ganeomp.

— Pa gerfot, eme-ve dezhan. Hag ouzign va unan e lavaren : ar c'hentar guella.

Epad ma skrivan kement-man emaint aze var ho c'holo oc'h eva eau-de-vie. En eun tu bennag, e fesoun, o deuz kavet krog araog en em gaout aman.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*) D. L.

Roll great gant eur peinter.

Eur peinter a ioa bet carget da gempen en ilis P..., ar guer, an taolennou, skeudennou ar zænt, etc...

Lavaret oue dezhan ober eur roll ha merca varnezhan ar pez en divije great ha pegement a goustche pep tra, ha digas neuze ar rofl-ze d'ar re a ioa e carg er barrez evit ma c'helje an tenzorier he baea.

Setu ama ar roll scrifet ganthan :

1° Evit beza difaziet ha livet dek gourc'hemen Doue.....	5 lur 12 g.
2° Evit beza braoeat Pons-Pilat, ha laket eur ruban dezhan oc'h he dok...	3 7
3° Evit beza laket eul lost coant da gillok sant Per, nevezet ha cochet a nevez he gribel.....	2 2
4° Evit beza staget mad al laer cleiz oc'h ar groaz, ha laket eur biz nevez dezhan.....	7 1
5° Evit alaouri askel gleiz an æl Gabriel ha lacat dezhan eur bluen bennak.	14 17
6° Evit goalc'hi teir guech bizach matez ar belek braz ha lacat liou rus var he divoc'h.....	2 10
7° Evit nevezi an Env, lacat eur stereden nevez bennag ; alaouri an heol ha spura al loar.....	1 14
8° Evit lacat tan ar Purgator da flamma, ha nevezi eun ene bennak.....	6 6
9° Evit digas buez e tan an ifern, lacat eul lost nevez da Lucifer, kempen he skilf cleiz, hag ober meur a chaden evit ar re zaonet.....	7 10
10° Evit lacat foen nevez e rastel craou Betlehem, hag eur c'houlazen er c'hraou.....	3 ««
11° Evit lacat rolled alaouret oc'h bordou sae noz Herodez ; lacat penseliou ler e bragou Annas, ha lacat diou voutounen oc'h he zae.....	6 ««
12° Evit lacat bodreou nevez da Dobi o vont da veachi gant an æl Raphaël, ha staga lerennou nevez oc'h he zac'h beach.....	2 5
13° Evit divergli azen Balaam, spura he ziou scouarn, ha lacat tachou nevez en he hern.....	3 6
14° Evit ober tri gouez var bizach Sara, he c'hempen hag he liva.....	2 5
15° Evit kempen ha dua skeul Jacob ha lacat enhi diou vas nevez.....	1 6
16° Evit lacat eur mean nevez e baltam David, lacat c'hoez e penn Goliath ha rei stamp d'he zivesker.....	1 6
17° Evit rei eul liou demrus da vleo Judaz ha crenna he viziet.....	2 ««
18° Evit lacat goudron oc'h kein arc'h Noe ; ober daou brenest guer, lacat guer nevez en eur prenest all, hag ober eur manchou nevez da Noe.....	1 16
19° Evit penseillat roched ar map prodik, lacat he laou da redek, ober eul laouen nevez bennak, kempen ho reun da veur a benmoc'h, lacat ho lostou da gorvigella muioc'h, ha lacat gouellien fresk en ho laoueriou.....	2 7
20° Evit stanca, coara ha liva pot dour ar Samaritanen, ha lacat eur scouarn outhan.....	7 15
21° Evit goalc'bi hag eolia hor mam genta Eva, ruzia an aval, lemma flem an aer, ober diouscouarn nevez dezhi ; ober eur c'houriz vrao d'hon tad kenta Adam, lacat dezhan dent nevez, ha lacat ive an tam aval en he c'hinou.....	4 5
En oll.....	921. 10 g.

Ar pennadik scrit-ze a zesk deomp daou dra :

1° Ez eus bet ato micherourien hag a ioa tud a speret.

2° Ne gafac'h ket hirio marteze, evit cant lur, eur micherour da ober ar pez a rea, brema ez euz eun nebeut bloaveziou, evit pevar real, pe dá hirra, eur pezig a scouet. G. M.

Tro ar voazed da bidi. — Ervez eur gazetennig a Vened, brema ez euz eun nebeut derveziou, ez oa eun nebeut mad a dud en em zestumet en eul leac'h.

Eno ez oa tud a feiz, mes bez' ez oa ive re all ha n'o deus nemeur a relijion, meur a hini ha ne dint christenien nemet dre ma zint bet badezet. Comz a reat euz an trubuillou on eus brema, na petra-ta ; ne gomzer e nep leac'h nemet euz an dra-ze.

Eun aotrou, eun den difeiz a ioa a droaz oc'h eun itron devot a ioa tost dezha, hag a lavaras : « Gouscoude, itron, e pedit ! pe seurt vad a ra eta ho pedennou ? Da betra eo talvezet ho pedennou deomp ?

An itron e divije gallet lavaret ne ro ket Doue deomp ato ar pez a c'houlennomp ervez hor c'hoant ; a ro deomp meur a vech guelloc'h eget a c'houlennomp, ar pez a zo talvoudekoc'h evidomp eget ar pez on euz c'hoant da gaout. Hogen an itron a respontas gant muioc'h a speret evit-se !

— Guir a livirit, aotrou, emezhi ; hor pedennou ne dalont nemeur a dra ha ne reont nemeur a vad. Red eo eta hen anzao : pedennou merc'hed traou netra ! Alo, emezhi goazet, ho tro eo brema ! deoc'h-hu eo da denna hon rebech. Pedit, ma vezo guelet pebez ners o deuz ho pedennou. Me zo sur Doue a rofe deoc'h-hu ar pez n'en deuz ket roet deomp-ni.

E guirionez ne ket dies tamal da Zoue ne zilaou ket hor pedennou ; muioc'h a lealdet a ziskuesse ar re a deufe d'en em damal ho unan. Mar d'eo ar beden a dle hor savetei, an oll a dle pedi, ha dreist oll ar re o deuz ancounac'heat Doue, a dlefe pidi gant keuz ha glac'har. Alo, aotronez, en en lakit da bidi, hag araok goulen ar peoc'h digant roue Prus, e ve suroc'h hag henoraploc'h her goulen digant Doue.

Ne ouzon ket hag e deuz an itron-ze tennet frouez mad euz he frezegen. Ar pez a ouzon eo ez eo guir avoalc'h ar pez a lavar. Ia, ma o divije ar voazed, dreist oll er c'heriou, pedet kement hag ar merc'hed ; ma vije dreist pep tra ar re ne heuillont tam pe couls lavaret tam ar relijion distroet oc'h Doue, hag en em lakeat da c'houlen trugarez outhan, pell a ioa oa lamet ar voalen-ma divar hor c'hein.

Varlerc'h ar vrezel-ma e vezo cavet meur a histor da gonta. Mar denz hiniennou hag o deuz diskuezet caout aoun rag ho ler, es euz ive hiniennou all hag o deus diskuezet eun ners calon hag ho deuz lakeat an enebourien zoken da estlami. Setu ama unan hag en deus diskuezet ne grene ket evit guelet ar prusian, ha gouscoude eo bet dare dezhan beza lamet he vuez diganthan gant an dud kriz-ze.

An aotrou Amecourt, mear Trilport (Sen-ha-Marn), o velet ar Prusianet mistri en he barrez, a zo eat dirazho, hag en deuz lavaret :

— Me a zifen ouzoc'h laerez. Va laza a reot, mes araok laerez netra divar goust ar re zo em c'harg, e vezo red deoc'h tremen dreist va c'horf.

An aotrou Amecourt a voe croget enhan. Great e voue eun doare barnedigez, hag e voue condaonet an den calonek da veza fuzillet.

Tud ar geriaden a ioa strafuillet oll, hag evel anterfollet o coll eun den ker mad. Ar mear avad a zalc'he he benn, hag a c'houlennas digant an ofiser prusian ma vije digaset eur belek dezhan.

Goude beza cofesset, en em lakeas var he zaoulin evit beza fuzillet, ha ne lezas ket moucha he zaoulagad dezhan ; chom a reaz evelse, ep crena, da c'hortoz ar maro.

Mes o velet e chome pell an ofiser prusian ep lacat tenna, e savaz hag e lavaras :

N'am list ket ama da c'houzanv eun agoni keit all ! hag hen o c'hourc'hemen he unan tenna.

Mes ar Brusianed ne zentont namet oc'h ha mistri. An ofiser a deuas da gaout an aotrou Amecourt, hag a lavaras dezhan.

Lezel a reomp ho puez paneoc'h, rag eun den oc'h !

Itronezet Clermont o deus laket cas en ho hano d'an Tad Santel ar pennad lizer--ma ;

« Tad Santel, e creiz an trubuillou ma ema ho santelez o veva enho brema, merc'hed escopti Clermont zo deut da sonch dezho e tiskennont euz ar gristenezet calonek-ze a gasaz ho friejou, ho mipien, ho breudeur, da denna bez Jesus-Christ a dre daouarn an dud divadez. Urban II oc'h ho bennigen, a roas dezho ners ha courach. Ni a deu ive, Tad Santel, da c'houlen ho pennoz ha da lacat ebarz ho treid hon daelou, hor pedennou hag hor c'harantez.

« Var hent ar C'halvar, merc'hed Jeruzalem a voue consolet gant an hini a glaskent da gonsoli ; ni a deu ive da glevet ganeoc'h, euz a greiz hoc'h ankeniou : merc'het Jeruzalem, gouelit varnoc'h ha var ho pugale.

« Derc'hent he basion, hor Zaiver a bede evelen :

« Va zad, n'ho pedan ket evit ar bed, mes evit ar re oc'h eus roet din, abalamour ma zint deoc'h.

« C'hui, Tad Santel, oc'h eus prijet lavaret ivez : Red eo din pidi evit ar Frans, abalamour ma zeo bet ato douget evit an iliz santel, abalamour ma zeo en em ziskuezet ato merc'h an iliz.

« Ar beden-ze eo a ro fizians deomp, Tad Santel ; guelet a raimp an iliz o trec'hi he enebourien, hag ar Frans o sevel adarre din euz ho carantez. »

KELEIER.

Setu ama hanoiou an trizeg o deus bet muia moueziou e departamant Finister, ha dre-ze an trizeg a zo dibabet evit beza deputeet. Lacat a ran an hanoiou-ze evel ma zint scrifet e gallek, ep chench netra, gant an niver a voueziou en deus bet pephini anezho.

THIERS	62,305
LE FLO	58,840
BIENVENUE	56,137
DUMARNAY	55,803
DE CHAMAILLARD	55,778
DE KERSAUSON	54,781
DU MARHALLACH	54,598
DE TRÉVENEUC	54,175
F. DE KERJÉGU	53,591
DE KERMENGUY	53,424
TROCHU	53,013
DE FORSANS	49,801
H. DE LEGGE	45,826

Setu ama trizeg hano all, euz ar re o deus bet ar muia moueziou goudeze, euz ar re a gemer an hano a republicanet.

ROUSSEAU	36,699
LE BRETON	35,258
JULES FAVRE	32,645
BIENAYMÉ	27,292
FÉNIGAN	27,222
TH. DE POMPERY	27,063
SWINEY	26,099
AUDRAN	25,758
HÉMON	25,639
VERCHIN	25,598
GAMBETTA	25,513
FLAGELLE	25,038
ED. DE POMPERY	24,529

An Aotrou Doney, escop Montauban, a zo maro d'an oad a 77 vloas. Seis vloas varnugent a ioa edo escop. Labouret ha scrifet en deus calz evit difen ar feiz.

Ervez a leverer, an Aotrou Chaulet d'oultremont, chaloni a ilis catedral Tours, a zo hanvet Escob a Agen; hag an Aotrou Fava, vikel vraz a escopti ar Reunion, a zo hanvet Escob a S. Per ha Fort-de-France (er Martinique).

An Aotrou Cuillandr, person Trefiagat, zo nevez maro.

E Pariz ez eus bet lakeat adarre disput, evel a vez bep bloaz, etre bugale ar scoliou, evit guelet pere a dle beza kemeret evit netra er scoliou braz. Er bloa-ma n'oa nemet pemp plas da rei, hag ez oa pemp cant unnek scolaer o disput evit ho c'haout. Goude eun disput kenta, ne voue kemeret nemet an tregont vella da velet piou en divije ar plasou. Euz an tregont-ze trivarnugent a ioa er scol gant ar vreudeur, ha seiz epken gant mistri scol all.

Evit an disput diveza, var an tregont-ze, pevar blas zo eat gant bugale ar vreudeur, hag unan epken gant ar re a ioa scoliet e leac'h all. Ha red eo c'hoas sonjal an dra-ma zo tremenet en eur c'harter a Bariz eleac'h m'ema mear eun den a rer Motu anezhan, eun den ha ne fell dezhan e ve Doue ebet, ne fell ket dezhan e ve comzet er scoliou nag a Zoue nag a relijion, nag e c'helfe eun den var he varo caout na belek na croas.

Evelse an hini en deus scrifet an dra-ma a lavare : Motu a dle beza tenval he benn. G. M.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	trede trein.	pevare trein.
Landerne	« «	8 35m	1h ««	8 20
Dirinon	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin	« «	10 05	2 54	9 34
Quemeneven	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet	« «	« «	6 10m	« «
Loriant	« «	8 20	12 10	6 05m
Kemperle	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne	8 17	« «	4 20	10 43

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 11 *G'huevrer.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis	25 lur, 86 c.
Segal	18 lur. 74 c.
Eiz	17 lur, 80 c.
Ed-du	25 lur, 96 c.
Kerc'h	23 lur, 38 c.
Avalou douar	8 lur, 90 c.

PONT-N'ABAT. — 9 *C'huevrer*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis	27 lur, 08 c.
Segal	18 lur, 96 c.
Eiz	17 lur, »» c.
Ed-du	25 lur, »» c.
Kerc'h	23 lur, »» c.
Avalou douar	7 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 25 C'HUEVRER 1871. N° 317. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 25 C'huevrer 1871.

MANDAMANT

AOTROU ESCOP KEMPER HA LEON,

EVIT CORAIZ 1871.

RENÉ-NICOLAZ SERGENT,

Dre c'hras Doue hag hon Tad Santel ar Pap, Escop Kemper ha Leon, hag unan euz an Eskibien hanvet gant PIJ IX, da azeza e kichen e Dron.

D'ar Velelen ha d'ar Gristenien fidel euz hon Escopti salut ha bennoz en hor Zalver Jesus-Christ.

Hor Breudeur ker,

E derveziou ankeniuz evel ar re ma tremenomp brema dreizho, Sant Augustin a boanie da gonsoli tud he vro, d'ho lacat da gemeret pasianted ha da greski ho ners calon. Digas a rea da zonch dezho e teue an oll boaniou hag an oll drubuillou ma zeo leun ar bed anezho, da genta euz a bec'het Adam, ha goudeze euz an oll bec'hejou cometet divezatoc'h, euz an torfejou, euz ar mang a relijion, euz an dizurziou a veler e pep den hag e peb broat tud.

« Ne ket evithan he unan, eme Escob Hippon, e voa « red da Zoue beza mestr deomp ; evit an den eo. « Pa deu Doue, en he garantez, da c'hourc'hemen « deomp senti outhan, ni epken on euz izom euz he « lezen. Ne c'heljemp ket muioc'h digouezout eleac'h « ma tleomp en em gaout, ep beza renet ganthan, eget « na c'heljemp beva ma n'en divije ket hor c'hrouet, « na chom beo ma na zalc'hje ac'hanomp e buez. »

Evelse ive Hen epken a zo mestr, hen epken a zo aotrou, abalamour ne reseo netra digant he grouadurien. Ar re-ma her servich, ne ket evit he vad, mes evit ho zilvidigez hag ho mad ho unan. Ma en divije izom ac'hanomp, ne vije mui parfet hag e vije eun termen bennak dezhan. Dalc'het e vije en eun doare bennag evel ar rouanet a zo red dezho caout broiou, sujidi, leveou, armeou, ministred. Rak-se ar roue David a lavar : « Lavaret em euz d'an aotrou : c'hui eo va Doue ! rak n'oc'h euz izom nag ac'hanon nag eus va danvez. » Sant Bernard a lavar ouspen : Ho ren a ra va buez, hag evit ho servicha n'em euz ken nemet digemeret an eürusdet a ginnigit din. »

Lezennou Doue a skuill e pep leac'h ar peoc'h hag an eürusdet ; lacat a reont an den d'en em voestli a greis calon evit he vro hag evit he dud : startaat a reont ar vertuz e pep den hag e pep broad tud, skigna a reont an urz, ar frankiz, ar gounit, an ners ; lacat a reont pep tra da vont mad. Pa deu an den, eleac'h beuilla al lezennou-ze. eleac'h caret ar mad hag ar furnez a gaf enho, d'ho fellaat diouthan ha d'ho disprijout, ar bed-ma a goez dioc'htu ar c'hemesk enhan. Henvel e teu da veza oc'h eur mor fuloret ; an ioulou dinasket a stog an eil oc'h egile ; pep tra a zo stlapet ha distlapet ep ean ; ne deus nemet dispac'h ha freuz. Ervez eur goms caer a Zant Augustin, cridi a rafet beza e creiz an houliou mor fuloret pa deu eur goal varr avel da c'hoeza varnezho, ha da lacat an tarziou da zevel dioc'h eun tu evit ho bruzuna dioc'h an tu all.

« Euz a beleac'h e teu strif ha brezel etrezoc'h? Ha ne « deo ket euz hoc'h ioulou direol? Caout a fell d'eoc'h « an henoriou hag ar c'hargou bras var an douar. » Evit sevel dezho e vruzunit kement a gaf deoc'h a stang an hent ouzoc'h ; mac'ha a rit an dud divlam ha flastra an dud diners. En ho counnar e claskit an tu d'en em zizober anezho ; terri a rit ar guir hag al lealdet ; bresa a rit dindan ho treid kement a zo a zantela, ha ne heuillit reolen ebet nemet hini an orgouil.

Ar c'hoant da vernia madou an douar, madou hag a dle mont da nétra ; ar c'hoant-ze, pe ger stank bennak ma her c'haver, n'en deus ket evit-se nebeutoc'h a grog hag a ners. An hini en deus c'hoant da zont e nebeut amzer pinvidig ha mondian, a gas d'he heul an nec'hamant hag an dizurs. An abostol Sant Paul a lavar « ema er c'hoant direiz-ze an had hag ar c'hrizien a bep drouk. » Ar

c'hrizien eo euz an dislealdet ; lacat a ra an den da dua, da laërez, da aloubi ep truez. Ar c'hoant direiz-ze n'en deuz aoun rak netra, na respet evit den. Pa ve menek da greski he beadra n'eus netra evit he zelc'her. Evel n'en deuz ar c'hoant direiz-ze termen ebet, Sant Augustin hen laca e kem gant an ifern, « pehini a gemer ato, ha ne lavar morse ; avoalc'h eo ; » hag evelse e caf he zroug eleac'h ma sonje caout louzou, hag e cresk he boan dre an dispac'h a ra o clask contanti eun ioul ha ne c'heller morse e guirionez rei dezhan he voalc'h.

Aliez e veler an tan divalo a zo diabarz an douar, o tilamet er meaz en eun taol cass varnezhan, o tiscar bourgadennou, keriou, o tistruja carteriou abez. Evelse eo scrijuz an distruch a ra ar c'hadelez, al luxur ; hag e kement leac'h ma en em skign, e les ar morc'hed, ar vez hag an dienez.

Eun den gadal ne espern netra evit caout he blijadureziou mezus. Kement a eneb outhan hen lacai e counnar ; an aliou roet dezhan gant brasa dousder ha carantez ne c'hell ket ho gouzanv, ho fellaat a ra diouthan evel pa ve dismegansou ha pouil eo a ganfet dezhan.

Gouzout a rit petra a c'heller da lavaret divar benn al lonkerez, ar vesventi, ar gasoni, ar venjans ; divar benn an ankeniou, an dismegansou a zach ar goalioulou-ze var ho lerc'h.

Mar distroit gant donjer ho sell divar ar bec'herien kemeret pephini en he bart he unan gant he dorfejou, ma tolit ho pled hueloc'h ha larcoc'h, e viot strafuillet o velet da beleac'h e za ar rouantelezioù hag ar re ho gouarn pa ancounac'haont Doue hag he lezennou. Ar profet Osee a verk deomp ar gourdrouzou a rea Doue d'he bopl en doa c'hoezet an tan euz he goler dre he zireizamanchou : « Coleret en da eneb abalamour m'ac'h eus va dilezet ha torret va lezennou, me a lacai ac'hanout etre daouarn goal rouanet gant pere e vezi touellet ha tromplet, caset var an hent fall ; ha mar e c'heus rouanet mad, me ho lamo diganez, evit lezel ganez epken rouanet ha n'int ket goest d'as ren, tud counnaret ha diboel. »

Ar broiadou tud a dle eta en em gemeret outho ho unan mar dint gouarnet fall ; ar frouez eo euz ho fec'hejou o deus laket justis Doue da zont d'ho c'hastiza evelse. Rakse Isaï a c'hourdrouz an Israelited « o devezo bugale evit rouaned, hag evit prinset goazed ken digalon ha merc'hed. » Hag an doctor bras Sant Irenee a lavar o deuz an dud var an douar evit ho gouarn, prinsed mad pe fall dioc'h ma veritont.

Pa vez eur vroad tud er boan, pa vez gourdrouzet da veza distrujet, pa ve red nevezi ar c'hredennou, ren eur vuez glanoc'h, dilezel, terri ar goal voazamanchou ; eleac'h beza fur avoalc'h evit hen ober hag en em zavetei dre eno, ar bobl en em les da veza touellet gant tud difeiz ha dibenn ; en em lacat a reont etre daouarn tud ha ne ouzont ket petra o deus c'hoant da ober, pere ne gavont ken louzou nemet sevel strif ha tabut o clask gouzout e pe doare e vezo gouarnet ar vro, hag a gaf dezho e lakaint ar frankis da ren o tiscar ar re zo ar c'hallout etre ho daouarn. Disputou ha ne reont vad ebet, mes a ra droug aliez.

Kement gallout pe beli guirion a zo, neus fors pe hano a zoukfe, a deu digant Doue. Setu perag ar profet roue o comz oc'h ar re zo ar c'hallout-ze etre ho daouarn, a lavar dezho : O c'hui, barnerien an douar, poagnit da zeski ; servichit Doue hag en em ziorroit enha gant aoun, ha na vezit ket ep encrez en ho laouenedigeziou ; dalc'hit mad d'he lezen, ne ket trei a rafac'h divar an hent guirion, ha na lacafac'h he justis d'en em zevel en hoc'h enep. »

Ar virionez-ze a deu dalc'h mad en he speret, hag hen laca en eun doare bennak da vont er meaz anezhan he unan :

« Me ho caro, ô va Doue, c'hui va ners ha va skoa-
« zel, va minic'hi ha va dasprener ; esperout a rin en-
« hoc'h, c'hui va repu ha va difenner, c'hui da behini e
« tlean va zilvidigez. Ho lezen e deus va neteet, hag hi
« am scolio ato iviziken. Va zevel a reot dreist kement
« a zao em enep ; va diframa a reot a dre daouarn an
« den disleal. Rak-ze ho meulin, va Aotrou, hag e ca-
« nin eur c'hantig evit gloar hoc'h hano ! »

Ne deuz er bed-ma nemet eun dra hag a chomfe ato stard, ep chench morse, hag eo lezen Doue ; hi epken a c'hell carga hor c'halonou hag hon renta eürus.

Pa en em lakit da deleur evez oc'h ho puez, oc'h buez ar re all, oc'h an doare ma tiouan ha ma sao ar broadou tud, ez oc'h souezet o velet pegement a draou a zigouez, pegement a zarvoujou a c'hoarvez, pegement a freuz en em gaf en ho zouez dalc'h mad. Lavaret e ve e velfac'h en eun arvest braz, an doareou dishenvel ma en em gaf bugale Adam enho o treuzi ar bed-ma ; guelet a rit pe gen trompluz ha pe ger bresk eo ar pez ma redont var he lerc'h gant kement a nec'h hag a skuisder.

Ar genta euz an oll rouantelezioù bras, rouantelez an Assyrianet, a voue savet gant Ninus, goude beza gounezet dre nerz ar pobladou tud a ioa en he amezegez, ha beza savet an diou gær vras Babylon ha Niniv, hag a goezas dallet gant an orgouil.

Pa goezas ar rouantelez-ma en he boull e savaz hini ar Medet ha ne badas ket c'hoas keit : he siou fall hen lakeas da goeza ep gallout en em zifen, etre daouarn Cyrus pehini a zavas rouantelez ar Persed. An trede rouantelez-ma en em gollaz oc'h en em rei d'al laoskentez ha d'ar blijadur, ha rouantelez ar Gresianed a deuas en he leac'h.

Alexandr-ar-Bras, goude beza desket gant he dad kemeret keriou dre ners, a lakeaz ar Gres oll da zuja dezhan. Bale a reaz a enep ar Persed hag ho zrec'haz ; tremen a reas beteg an Indez, hag e teuas, c'hoaz iaouank flam, da veza ar galloudusa roue a zo bet. « An douar a davas dirazhan. »

Goudeze en eun taol eo dalc'het a za gant al longterez hag ar siou mezuz, hag e vel « eo red mervel da dregont vloas, e bar he iaouankiz. Ar c'hoant direis da

veza mestr en doa he boulzet keit ma voue var he lerc'h rannet he stadou ; den n'oa goest d'ho derc'hel oll. Ar re vrasa euz he letananted a deuas pephini da veza roue var eul loden.

An histor, ha dreist oll histor ar Machabeaned, a dleomp da gridi kentoc'h eget ar re all p'eo guir eo scrifet a bers Doue, a ziskuez deomp pebez dispac'hou a voue er stadou-ze ha gant pebez crisderi scrijuz e clascaz an oll dirandet-ze sevel an ell azioc'h egile, ha lamet he lod an eil digant egile.

Var gementse e sao ar *Republik* a Rom. Houma, epad c'huec'h cant vloaz, a ia ato var gresk, en em zao var ar pez a jome euz ar bobladou all, hag a deu gant an amzer da veza ker galloudus ma ho lonk hag ho distruch oll. Neuze oc'h en em rei d'an oll visou, o ren ep reiz ebet, oc'h ober eur brezel disleal d'ar virionez ha d'ar vertuz, e tenn ar gastizamant var he c'hein : coeza a ra flastret dindan ieo ar Cezaret ha dindan ar bandennou tud anterc'houez en em daolè varnezhi.

Setu aze e bergomzou, penauz e vez savet ha discaret ar rouanteleziou en bed-ma.

Mad e ve deomp sonjal er pez a lavar sant Jerom divar benn Xercès. Goude beza sellet, divar gern eur bek douar, oc'h he armou ne c'helle den ho niveri, hag a c'holoe ar vro a bell, goude beza sellet oc'h he listri a c'holoe eun dachen vras var ar mor, ar roue otuz a vouelaz « o sonjal, euz a gement a dud, ne vije ket unan beo a benn eun nebeut bloaveziou.

Mar goulennomp d'hon tro, eme an doctor santel, petra eo deut da veza ken aliez a rum dud eat en ho zro, ken aliez a lignez eat da netra, ken aliez a di kaer hag a gær a ioa pinvidik ha brudet guechall hag a zo hirio ancounac'het, ken aliez a vroad tud distrujet gant broadou tud all ; ar Speret-Santel a respont deomp :

« An traou-ze oll a zo eat ebiou evel eur skeud, evel
« eur c'hannad o redeg hent, evel eul lestr a taout ar
« c'houagou mor, ha ne les roud ebed var an dour,
« evel eul labous a dreuz an ear var nij, ha ne ouzer
« ket dre he hent eo tremenet.

« Esperans an dud fall a zo henvel oc'h bruzun colo
« a ia gant eur sourrat avel, oc'h an eonen scanv var
« an dour, oc'h ar moget a ia gant an avel, oc'h ar
« zonch a les eun tremeniat ne jom nemet eun dervez
« en eul leac'h. »

Evesait oc'h eun dra souezuz e pehini den n'en divije morse sonjet, ha den n'en divije credet panefe ma zeo sclear hag anat da velet d'an oll. Seulvui e tiskuezer d'ar bed eo trompluz he blijadurezou hag e zeont buan ebiou, seulvui a brez a laca d'ho c'hlask, seulvui e counnar a enep ar re a ziskuez dezhan ne dint netra. Ne fell ket dezhan guelet e teu an diezamant, an nec'hamant, an anken a ra poan dezhan, euz ar follentez zo o staga oc'h traou ar bed eneou great evit eun eurusdet eternel, ar pez a vir outho da zevel varzu Doue hag ho dalc'h chadennet e creiz ar vouillen euz an douar.

Hor Zalver Jesus-Christ, en he garantez, en deus prenet deomp eun eürusdet ep termen, ne c'hell netra he bihanaat, ha ne echuo morse. Eleac'h en em fiziout enhan, silaou he Aviel santel hag he heuillia, an dud a beb reng, a beb stad, a beb oad, a veler o plega dindan an ioul o deuz evit plijadurezou ho c'horf.

O comz evelse, n'on euz e giz ebet, sonch da abegi an tamou diskuiz a gemerer dibec'h avechou goude al labour, hag a ro ners da labourat adarre. Ar pez a ra poan deomp eo guelet en em drompla var gementse ; ar pez a damallomp eo rei re a amzer d'an ebat : gant glac'har e velomp re aliez lacat ar blijadur eleac'h an dever, ar blijadur o tont evit an niver brasa ar pez a glascont ar muia ; guelet tud ha ne zonjont bemdez epad ar sizun nemet penauz e c'hallint ebatal, ha kementse e pep tiad tud hag e pep stad etouez tud ar vro.

Ar pez a ro ar sec'het direol-ze da glask plijadur, da ebatal, eo scridou zo hag ar re ho lenn calzh anezho n'o deus ket a selerijen avoalc'h evit santout e ve danjer enho. Bez'ez eus gouscoude, hag anat avoalc'h eo, pa zonjer mad, eo d'an dizurs-ze e toug ar scrifagnerien difeiz dre ar c'henteliou a zavont hag a skignont dalc'h mad an eil varlerc'h eguile. Caer o deuz ar scrifagnerien-ze ober ho gallout evit golo ar c'hontam zo en ho scridou, marteze zoken evit en em drompla ho unan, ne virint ket oc'h an droug a reont da zont da veza anat ha da gondaoni ho scridou a varo.

E kenver an droug a vercomp ama, eo red anzao ez euz aleiz ha ne goezont ket enhan ; red e ve beza re striz ha dall evit hen nac'h. Ep mar an ners calon a ziskuez tud hor bro o treuzi an amzeriou-ma ken dies, ker poaniuz, an diouer a reont a bep tra, ar gourach o dens diskuezet an darnvuia euz hor soudardet paour o terc'hel mad ha dizamant dirag armeou cals creoc'h egetho ; an traou-ze a ra vad d'ar galon, mes muioc'h o divije great c'hoaz, ha dreist oll muioc'h a frouez o divije douget ma vije bet ar relijion o rei buez d'ar vro oll, hag o lacat enhi he gallout dreist an den. Evit comz euz a eun dra epken ; asuri a c'heller, er bourg a voaleurze elec'h ma zeo coezet an den calonek Rodellek, ar belek devot Goavec, ha meur a Vreton mad all, guerzet gant iudazet, ne vije ket bet eat ar bed evelse, ma vije bet tud ar bourg-ze guir gristenien.

Lavaret on euz e counnare ar bed a enep ar relijion : Kementse zo cals cosoc'h ha skignet dre ar bed cals mui eget a zonjit. Eun den hag en deus skrivet an histor, Tacit, a ziskuez deomp Neron o tamal d'an iliz en he fenn kenta, an torfejou a rea he unan, hag o tamal dezhi c'hoaz e casea an oll dud... Clask a reat, evit distruja ar gristenien, tourmanchou ken euzus ma o devoa ar baianet zoken truez outho. Vardro cant antercant vloas goude, eur proconsul en doa roet da anaout d'an Impalaer Trajan e cave cals christenien a beb oad hag a beb reng, er c'heriou ha var ar meaz ; nemet ho c'hredennou n'en doa netra da rebech dezho, hag e c'houlenne petra da ober outho. An impalaer-ze a respontas ne voa e guirionez netra da lavaret euz ar gristenien, ne

allet tamal droug ebet dezho ; mes gouscoude, pa vijent discuillet, e voa red ho barn hag ho funissa.

Ne ve ket dies caout testeniou evelse da verca evit peb amzer ha pep cantvet. En hon amzer, ha n'on eusni ket clevet ar c'hri a zo savet pa zeo deut vikel Jesus-Christ « dre he vir hag evit ober he zever, » da zigas da zonch d'ar gristenien fidel ha da rei dezho da anaout pere eo « lezennou ar virionez hag ar justiz? Sant Paul a zo bet dibennet abalamour ma lavare d'ar romaned ne « gemerjent ket a skuer dioc'h fals credennou ar bed. » Sant Per zo bet staget oc'h eur groaz abalamour « ma teske d'he ziskibien eo red tec'het dioc'h ar c'hontam euz an ioul d'an droug a zo er bed. »

Lezomp kementse ; rag mall on eus da echui, hag an dra-ze hor c'hasfe re hir. Hon lezit epken da lavaret deoc'h evesaat penaoz an dud dizoue, hag hi o tisprijout an hereziou all ha zoken an hini ma teuont anezhi, ha da behini e cafet e tlefent derc'hel, ne ziskuezont morse ho c'hasoni nemet oc'h an ilis catolik. Kementse zo bet guelet bepret hag a vezo guelet ato, abalamour gallout an ilis pehini ne c'hell ket fazia o veza ar c'hre ar starta evit miret oc'h an errol hag ar goal ioulou da zont da gaout ar gounit, ar re a fell dezho cousto pe gousto skigna ho uvreou pe rei ho goalc'h d'ho goal ioulou, kenta a reont eo en em bellat dioc'h an ilis, kemeret casoni outhi, hag erfin e reont kement a c'hellont evit he harlui divar an douar mar galfent. N'int ket evit gouzanv e teufe da labourat ep can da lacat ar c'hras da c'hounit var an natur, ar feiz var ar rezon, an ene var ar c'horf.

Ar stocadou on eus bet ken aliez hag hon dispac'hiou o deus laket kement a dud da veza kel laosk, kement a dud ha ne ouzont netra euz a virionezou Doue, kement a dud ken troet da heuilla ar goal skueriou, ma ne c'haller ket rei da anaout an oll danjerou euz ar mankze a relijion, a zo ganet euz ar gelennadurez taolet etouez an dud gant ar c'hazetennou, scoazellet gant scridou all, meulet gant an historiou gadal, ha laket dirak daoulagad an oll en tiez a ebat. An dud difeiz zo en em rentet mistri euz an oll gouveriou ma rede ar vuez dreizho etouez an dud, ken evit lacat ho c'hredennou difeiz da rekek dreizho, ken evit ho stanca oc'h pep santimant a relijion. Piou a c'hello en em zioual oc'h an danjerou-ze? Piou a gendalc'ho etouez tud he di hag en he galon he unan ar feiz-ze a dle diouan anezhi ar vuez eternel ?

Lod o deus prometet ar pez n'en deus ket an douar ha ne c'hell ket da rei. Lod all a zo bet divez avoalc'h evit lacat an eurusdet er pez a c'halvont ar c'hort digaset d'he stad kenta, er guir da gaout plijadur, en traou a c'hortozont a ve dizoloet a nevez evit creski an niver euz ar plijadurezou-ze, ho renta boutin d'an oll dre ma ve laket ar c'houarnamant d'ho ranna ha da rei kement ha kement da bephini ; ha mil follentez all evelse ! Ar sorc'hennou-ze, gant ho geriou braz, a ve c'hoant da dremen evit traou nevez ; hogen coz hag uzet int, ha ne deuz enho, e guirionez, nemet sclavach ha dishenor.

A dra sur, an den a zo ganet evit an eürusdet ; ne deo great nemet evit-se. Kement a gar, a zonch, a c'hoanta, he blijadur hag he boan, a ziskuez eo great evit beza eürus. Beza eürus, setu ar pal diveza varzu pehini e kerz ; an eurusdet-ze a glask en he oll oberou, ha zoken er re ne oufent nemet he bellaat diouthan. Diblasit ac'hano, ha sonjit neuze ar pez a gerot. Lakit bern var vern madou, gallout, brud vad, gloar, gounidou braz, iec'het, hag an oll draou mad all a c'hell an douar da rei !... Mad, n'en em dromplit ket, red eo ep mang o pefe ive feiz, esperans, carantez, anez ne gafac'h ket an eürusdet a glask an den.

E gouelet he ene e lavarfe dezhan he unan e teui ar maro, e lamo pep tra diganthan ; plijadurezou ber hag a ia ebiou ne c'hellont ket beza laket e kem gant an eternite a vel ervad a dosta bemdez outhan. Ar sonjouze a deufe dezhan en despet dezhan, ha pe gen alaouret bennak ma ve he das, her c'harkfe a c'hoervder.

An Abostol sant Paul ne vel netra izeloc'h evit an den « a zo ep Doue er bed-ma. »

Ar pez a zao var an douar a zo avoalc'h evit eul loen, dre n'en deus ket a rezon. Mes ne c'hell ket beza evelse evit an den a ia dre he zonch da c'houlen digant an amzer da zont petra vezo, hag a c'hoar petra zo bet en amzer dremenet ; evit an den en deus speret hag en deus bet ar gomz ha kenteliou digant Doue. He vuez a zo stag oc'h misterion burzudus pere, ouspen ma zint sclerijen, magadurez ha nerz he ene, a ro dezhan da c'houzout ez eo galvet da eun eurusdet c'hoas cuzet ha pell diouthan.

Ma na deo ket eüruz er bed-ma ha ma na c'hell ket beza, ar re zoken zo eurus da velet, nemet conta a c'helfent var ar pez a bromet ar relijion, penauz e ve euruz ar re zo ato e risel da gaout dienez euz eun dra bennak, da c'houzanv eur boan bennag, hag a zebr ho bara trempet gant ho daelou? Pellaat dioutho guirionezou ar relijion hag ho fizians en eur vuez eürusoc'h, ha ne deo ket lamet digantho an harp roet dezho gant ar Brovidans ?

Daoust petra ve hon lod en trubuillou on eus da dreuzi, na ancounac'haomp morse ez eo ker red ar relijion d'ar re baour evel d'ar re binvidik. Sicour a ro d'an dud ankeniet, skoazel d'ar vugale, consolation d'ar re goz ; scuilla a ra var bephini euz hor gouliou eul louzou hag a deu euz an Env. Doue en deuz he laket en hor c'hichen evit ma hor sicouro pa na c'hell ket an dud hor sicour, ha dreist oll evit ma hor sicouro da c'hounit ar guir eurusdet en deuz hor Zalver Jesus teurvezet meritout evidomp.

EVIT AR PEZ A ZELL OC'H AMZER SANTEL AR C'HORAIZ,

On eus gourc'hemennet hag e c'hourc'hemennomp :

ART. 1. — Dre vertuz an *Indult* roet deomp gant hon Tad Santel ar Pap, an 20 a vis genver 1869, ec'h otreomp ma vezo debret kig azalec ar c'henta sul eus ar

c'horais beteg ar meurs euz ar sizun santel, hag ive d'ar meurs-ze, d'ar zul, d'al lun, d'ar meurs ha d'ar iaou ; d'ar zul, da veur a bred, ha d'an deverziou all, da eur pred epken. Ne dleer ket rei kig ha pesked d'ar memes pred.

ART. 2. — Gallet e vezo dibri amann, leaz ha fourmach epad ar c'horais oll, ha viou bete ar meurs varlerc'h ar sul bleuniou hag ive d'ar meurs-ze.

ART. 3. — Ar gonfessoret, aumonierien, personet, a ello ouspen, gant n'her graint ket en eur feson jeneral, discleria eo dispanset, ken eus ar iun, ken eus an dervezion all a vijel, ar re o defe eur rezon vad bennag da c'houlen an dispans-ze.

ART. 4. — Ar permissionou hag an dispansou-ze ne dint roet nemet gant condition ma vezo roet eun aluzen evit œuvrou mad hon Escopti. Ar gristenien fidel o devezo sonch e tleont, e plas ar pez ma tousaer evelse dezho al lezen, ober pinijennou all, rei skuer vad o veza aketus da vont d'an oll exercisou a relijion, o veza soursiussoc'h da ober œuvrou a garantez.

ART. 5. — An aluzennou evit ar c'horaiz a vezo roet d'ar bersounet, pe autramant tolet en eur c'hef a dlevezo beza laket evit kementse e pep iliz euz hon Escopti epad ar c'horaiz hed ha hed. Ar c'hef-ze a vezo scrifet varnezhan e lizerennou sclear evit petra eo laket. Ar arc'hbeleien hag ar personet canton so pedet da lacat ho digas goude Pasc da zecretour hon Escopti, evit ma ho lacaimp da zervichout d'an œuvrou mad a vezo muia izom da ober.

ART. 6. — Ar bastoret a ello comans Pasc eun nebeut kentoc'h evit an amzer merket gant an ilis, hag hen asten eun nebeut goude, ne dleint ket gouscoude, e penn ebet, mont pell dious an amzer merket gant an Ilis.

Hag e vezo ar mandamant-ma lennet a vouez huel e pron an ofern bred ar sulvez goude ma vezo digouezet er parreziou.

Roet e Kemper, dindan hor sin ha siel hon armou, ha sin secretour an Escopti, an 12 a vis c'huevrer 1871.

† RENE,

ESCOP KEMPER HA LEON.

Dre an Aotrou Escop :

J. TEPHANY, CHALONI,

Secretour an Escopti.

An Tad Santel en deus roet, en dez-all, digemer d'ar glouer zo e Rom a Frans hag a Bologn. O coms da genta oc'h ar Fransizien a vouie o doa great calz vad epad an dour beuz, e lavaras dezho :

« Contant oun ac'hanoc'h. Eun dra gaer oc'h eus great.... Epad an dour beuz oc'h eus sicouret en dra c'hellac'h ar re zo bet goal laket gant an dour-ze. Gouzout a ran ivez ez eus great goab ac'hanoc'h hag ez euz sutet varnoc'h abalamour d'ar viscamant santel a zougit. Hogen an dismegansou-ze zo eur veuleudi evidoc'h ; rak lavaret a rer, mar deo eun henor beza meulet gant ar re vad, ez eo c'hoas brasoc'h henor beza goapet gant ar re fall.

Neuze, o comz oc'h an oll var eun dro, ar Pab en deus lavaret :

« Ia, ar zonch euz ar pez o devezo great ar glouer en amzeriou trubuillus-me ne vezo ket ancounac'het. An histor a gomzo anezhan. Ober a rai ive ho consolation en amzer da zont. Lavaret a ran en amzer da zont, rak c'hui a zo oll iaouang hag oc'h euz amzer dirazoc'h.

« Ho pennigen a ran oll, c'hui, ho kerent hag ho mignonet, hag ive ar chapeledou a zo ganeoc'h. Pedi a ran Doue d'ho ren e kement a reot, ha da genderc'hel enhoc'h an ners-calon oc'h eus diskuezet a vrema.

« An oll o deuz izom ners. Pedit Doue ma roi ners d'he vugale, ha ma c'harpo ar c'henta sturier a zo ken diners... »

O comz euz an dour beuz-ze e lavaremp en dez all en devoa roue difeiz an Itali aloubet pemp cant mil lur divar gonst hon Tad Santel ar Pab. Euz an arc'hant-ze en devoa dalc'het tri c'hant mil lur ganthan he unan, ha roet daou c'hant mil lur evit ober neus da rei ive eur sicour bennak d'ar re o devoa collet ho danvez dre an douar beuz. Hogen gouzout a fell deoc'h-hu petra a zo great gant an daou c'hant mil lur diveza-ma ?

Mab ar Roue hag he verc'h caer a zo deut da Rom, hag oa red ober eun digemer bennak dezho ; red oa paea tud evit diskuez laouenidigez d'ar prins ha d'ar brinsez-ze, stracal ho daouarn hag ober eun tam tousmac'h bennak var ho hent dre ma tremenjent. Mad, evit kementse ez euz dispignet daou vil lur ha pevarugent euz ar pez a dlie beza roet d'an dud izomeg, ha credabl eo, ar re a zo laket var an douar noas gant an dour beuz n'o devezo nemeur ar guel euz an arc'hant aloubet divar goust ar Pab. Ha setu aze penauz e c'hoar tud difeiz ober vad !

Ar Pap ne da ket er meaz euz ar Vatican, hag a lavar an oferen en he chapel. Daoust d'an oll dud difeiz hen dalc'h prizonier, e reseo dalc'h mad mercou a garantez digant ar guir gatoliked, he vugale.

En dez-all e roe digemer da arc'hescop Aljer, hag e lavare dezhan, en eur he vriata, e voa ar c'henta escop a Frans a vele abaoue ma voa prizonier. Ar Pab hag an arc'hescob a vouele ho daou.

En eur gimiada dioc'h an arc'hescop, Pii nao a lavaras dezhan e crede ato e vije saveteet gant ar Frans, eo euz ar Frans en em zervichse an Aotrou Doue evit sevel adarre he dron. G. M.

AR PEDENNOU.

Goude ar goan diveza a reas gant he ebestel, hor Zalver a lavaras dezho : « Enn nos-ma e viot oll skandalizet abalamour dinme... » Aoun am beus na ve ive kals kristenien douget da gaout voal deval henchou ann Aotrou Doue ha zoken da c'hrosmolat pa velont petra

zo c'hoarvezet gant hor bro. Pedi zo great enn ilizou, er chapeliou, en ties ; daoulina zo great dirak kement kroas zo enn henchou ; nag a oferennou, a pavejou !.... ha koulskoude ar Frans zo bet skoet, diskaret ha divoadet ; he bugale tapet evel enn eur roued vras zo bet kasset pell diouc'h ama ; ha c'hoas trec'het int bet gant protestantet ! Enn eur ger Doue, ar zent, ar Verc'hes e-unan n'o deus great van eus hon buanadennou. Petra dal eta pedi ? ha voassoc'h a vije digoezet ganeomp m'hor bije dalc'het klos hor muzellou, espernet ann ezans hag ar pilejou ? chetu petra lavaro meur a zen difeiz hag ar pes a helfe, siouas, kredi meur a ene laosk pe nebeud goeziek eus renadur ar brovidans. Diouallomp, kemeromp kuzul digant ar skiant-vad hag ar feis, neuze e velimp marteze eo e-gaou e teufemp da damall ann Env.

Chetu ama va goulen kenta : ha ni er penn kenta eus an abaden a dlie beza treac'h ? — Pe seurt roue, em'en aviel, araok diskleria ar brezel d'eur roue all ne deu ket da deureul evez ha da velet hag hen a hell gant dek mil soudard enebi ous unan en deus ugent mil ? ma n'hell ket e pleg hag etre ma man c'hoas pell ar roue all e teu da c'houlen ar peoc'h. Er c'homzou-se ne deus meneg d'en em ganna nemet unan ous daou ha kement-se zo dija eur follentes ; mes ar re a ioa e penn hor bro o deus great kals voassoc'h, rag anaout a dlient e vije pevar pe bemp ous unan ac'hanomp.

Ouspenn, hon tud-ni, evitho da veza ker kalounek a fors piou, a veze laosket re zizalvez ha re zishual er c'heriou ; eur zoudard a dle beza evel ann dir, da lavaret eo, goen ha kalet ; troet ha distroet e tle beza bembes evit ma vezo boas pa zigoezo var ann dachenn ; sellet a dle ous ann tan evel ann erer ous ann heol, eb guilcha. Ne lavaran drouk eus den, mes kaout a ra din n'eo ket evel-se eo bet desket hor zoudardet, divoazet oant eus c'hoez ar poultr, rag-se eo savet d'ho fri hag o deus argilet evit strefia. Tamallomp eta ann neb a girimp mes ne damallomp ket ann Aotrou Doue, rag kouls e ve lavaret e tle eunn den arpa ous pevar, eunn den stumet-fall ous pevar desket-mad, dre-ze sclear eo ervez ar skiant e tliemp beza voasket er penn kenta eus ar brezel. Chetu brema va eil goulenn : Goude al lamm kenta, pa deuas Paris da ziskar hor mestr-koz, da emban ar republik ha da c'hervel ar vro dindan an drapoiou, petra dlie c'hoarvezout ? Beza e zoa e Frans danvez armou, danvez soudardet ; kals arc'hant a oa ive, mes ann amzer a ioa ber. Koulskoude kredi a ran, ma vije bet digaset deomp tud goeziek, ma vijemp bet oll a-unan, oa great gant ar Brusianet, rag eb tamm meumeuleudi, c'hoek-bras eo ar goad a red enn hor voaziet. Mes gout a rit penaos e troas ann traou : pennou ken avelok hag ar ballon ho digase a deuas d'hor ren ; ho labour vrassa oa freuza ha difreuza kement a ioa evel ma vijent goest da ober guelloc'h, araok peb tra e ranket lakaat ann dispac'herien er c'hargou huella, goudeze e vije guelet ; ar c'hres-deis, a du gant an dispac'herien, e leac'h ober evel dompni ne vanke ket unan var mil ac'hanomp pa voe great ar galf, a gavas oa talvoudussoc'h en em zevel ous ann dud a ilis, ous ann tadou Jesuistet, ous ar Frerèt, ous al leanezet, eur vicher vrao e guiriones pa zoa nao c'hant mil enebour e-kreis ar vro. Ar pes eta am laka sebeset ne ket e vemp bet diskaret, mes hor be gellet arpa keit all. Enor d'ann dud o deus kousket dindan ar glao, enn erc'h ; a jome tom ho c'halonou etre ma sounne ho izili ha n'o doa na dillad, nag armou, na bevans ; enor dezho ; ar re-ze eo bugale ar zoudardet koz a reas tro ann Europ hag a lakeas da dregerni gant trous ho zambourinou kear-veur ar Pruss ha kals a geriou all.... mez da viken d'ar re n'o deus guellet el lestr kaër a skoe ous ar garrek nemet pense da zestum ! sklear eo c'hoas eta e rankemp mont da get, rag, erves ann aviel, eur vro dizunanet a dle koeza. Ha just e ve tamall ann Aotrou Doue ? Ann dispac'herien zo penn-kaos eus ar gaou, varnho e tle koeza ar beac'h.

Bete vrema, lenner kristen, e velit n'em beus komzet deoc'h nemet ervez ar skiant, ervez ar sklerijen a zo e penn peb den ha m'am beus tennet eur ger benak eus al levriou sakr, n'e ket m'am bije izoum, mes abalamour ar geriou-ze zo atao kals skleroc'h eget koms all ebet ; brema en em varnomp ervez ar Feis. Dies e kavit, eme c'hui, ne ve ket bet chelaouet kement all a bedennou... la, guir eo, ha me a gav ken dies ha c'hui. Anzao a rit, neketa, e tliemp beza trec'het, abalamour n'hor boa ket soudardet avoalc'h, n'oant ket stumet kerkouls ha re hon enebourien'noa ket eunn anter den o ren ac'hanomp ha n'oamp ket a-unan. Evelse pa bedemp, petra c'houlennemp ? na muioc'h na nebeutoc'h eget eur burzud. Evit piou e vije great ar burzud-se ? enn andret ann impalaer-koz ? evessaït ous ar pes zo c'hoarvezet enn Itali ; ann hini n'en deus ket miret, pa helle ha pa dlie ous Pii nao da goll he stadou, da veza dindan eul laër, n'en deus ket meritet beza es pernet e-unan. Justis Doue, evel a lavarfen, zo kamm, ne vale ket buan mes mont a ra atao hag erfin e laka he dourn var skoas ann den fall evit her bruzuna ; Doue n'helle ket kaout trues ous ann impalaer pa vele ar Pab o vouela. Evit guir, ni etrezomp breizis, n'oamp ket kaos, mes nag a hini all a ioa ! ha goude-oll pa fazi ar sturier al lestr a bes a ia da goll. Eur vech skubet hennes, ha ni a verite burzudou ?

Lavarit din pini eus ann ennek zo deuet var he lerc'h en deus prononset eur vech ebken hano Doue, ha goulennet eur bater evit ar vro ? alvokad Tours ha Bourdel en deus komzet deus planeden ar Frans, mes ha galvet en deus ar stereden guirion ar Verc'hez glorius Vari ? m'en dije great e vije bet sutet dezhan kre avaolc'h evit rei da glevet deus Bourdel betek Lyon ha Marseil. evelse ta etre ma pedemp oa eur goumoulen etre an Env ha ni, eno e ranke chom a za huanadennou hor c'haloun, ezans hon aoteriou ha moged hor pilejou. Diou voues a zave er memes amzer var Doue ; unan dous ha klemus, eunn all rog ha leun a vlasphemou. Doue n'helle ket ober burzudou rag ar vlasphematourien o divije lavaret : Ni eo zo bet treac'h, ni gant Garibaldi kant guech ex-

communiget eo hor beus saveteat ar vro. Nan ar Frans, merc'h hena ann ilis, ar Frans ker karet gant ar Verc'hes n'helle ket beza saveteatgant heveleb tud ; guelloc'h oa da Zoue e leuskeul da vont var ar voal-skaon e kreis daelou ar Verc'hez, rag guelet eo beto lenva var menez ar Salet, e kreis daelou ar Pab ha re kement den mad a zo er bed. J. W.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Etouez ar Prussianed.

Disul 18 a viz Kerzu. — Ead eo adarre, a drugare Doue, va Frusianed en ho hent. Araog mond d'am guele em'oa ho c'hounted, 30 a ioa anez-ho. Dirag ar mest e serriz dor va c'hegin ha dor va zal vian, en eur lavared dez-han ne lezen gant-ho nemed va zal vras.

Fur avoalac'h ind bed : No deuz ket great kalz a drouz: D'ann taol a eun heur goude hanter-noz int ead en ho hent. Da beleac'h ? Ne ket eaz gouzoud, rag paotred kuzet ind, ne c'hlabousond ket kement hag hor zoudarded-ni.

Herrio epad ann deiz eo bed ann traou evel en derveziou araog. Atao tud o vont hag o tont ; tud o furcha ann tiez, o c'houlen eau-de-vie hag o laerez ar pez a c'hellont, nemed ma eus ranket kas c'hoaz eur vioc'h all dez-ho da Vourgtherould. Hounnez eo ann drede, eb kounta ann denved hag ar c'herc'h. Ne gountan ket ive ar ier nag ann ouidi na kalz a draou all rag ann traou-ze a veze laeret, el leac'h ar zaoud, ann denved hag ar c'herc'h a ranke beza kaset, ervez al lezen, gand ar mear pe gand unan bennag euz he berz.

Dimeurs 20 a viz Kerzu. — Meur a bennad glac'har hag a anken am eus bet em buez abaoue eur pennad amzer zo, evelato ne gredan ket em befe bed biskoaz eur rann galoun e par ann hini am oa bet deac'h, ha koulskoude n'euz en em gavèd droug ebet ganeomp-ni. Setu aman ar pez a zo c'hoarvezed.

Var dro deg heur e teuaz d'am zi, strafuliet holl ha zoken er meaz anez-ho ho-unan, eun deg pe zaouzeg goaz en eur grial hag en eur vouela.

— Aotrou Persoun paour, emez-ho, ema great ganeomp. D'ann taol a ziveur ar Prusianed a en em gavo e parrez Boissey hag e parrez Sant-Denes da laza, da voalla ann holl, da laerez ar pez a girint ha lakaat ann tan el leac'h ma plijo gantho. Ni a ia enn hent gand hor gragez hag hor bugale, grit eveldomp.

Hag ann darn-vuya euz ann dud paour-ze a vouele doureg.

Me a jomaz eur pennad mantred. Dont a riz evelato buan avoalac'h enn-hon va unan, hag e c'houlenniz piou en oa lavaret-se.

— Ann Aoutrou de Blangy eo, emez-ho, en eus digaset kemennadurez deomp a gement-se abalamour deomp dioual.

Aman e rankan lavared eo ann Aoutrou de Blangy eun den a zoujanz Doue: meulet eo gand ann holl dre ar vro: a lignez huel eo ha pinvidig braz eo ive. Mear eo e parrez Boissey, vad a ra d'an holl ha pervuya e vez unan euz ar re genta o c'houzout ar c'heleier.

— Kaer en euz ann Aoutrou de Blangy, eme-vè, gouzout mad ann traou pervuya, eun dra ker skrijus ne c'hell ket beza guir.

— Eo, eo, emez-ho guir eo ha ni a ia da vont enn hent.

Pa oant eat kuit e chomchenn eur pennad da sonjal ; ha me lavaret ousign va unan : Ma n'euz ann Aoutrou de Blangy digasset kemmennadurez da barrez St-Denez, eo, me gred, dar mear eo en eus digaset : deomp, eme-ve dign va unan, da c'houlen kelou digant-han.

Araog mont er meaz evelato e kemeriz lod euz va arc'hant, lod all a roiz d'am flac'h evit ma c'helche ann hini ac'hanomp a jomche e buez, savetei eun dra bennak.

Ann dra-ze a badaz marteze enn hanter-heur, ha me em hent a dreuz ar parkeier, ar berra hent n'oa ket re ver var eun taol evel-henn.

Dre aman neuz kleuz ebed ; plean eo ar vro, er memez tra evel ar mor enn aod : guelet a rear keit a ma c'hell al lagad mont. Mad, kenta a veliz pa c'hiz er meaz euz va zi e oue va farisioniz paour o vont pep hini en he du, guella ma c'helle ; ar re binvidig gand ho c'hirri, ar re baour gand ho zammig azen pe gand ho c'harigel, gant-ho ho dillajou, ho linseriou, ho golc'hejou, hag en ho raog ho c'hezeg, ho zaoud hag ho denved.

Ne gredan ket e ve bet biskoaz skoet kaloun persoun ebed gand eur rann-galoun e par ann hini a skoaz va c'haloun-me o velet va farisioniz paour ! Lavaret petra a ieaz dre va c'haloun, n'ounn ket evit hen ober. En em lakaat a riz da vouela evel eur c'hrouadur.... Eur *bater* hag eun *Ave Maria* a liviriz a voueled va c'haloun ha me adarre enn hent. Dre ann douar nevez-gounezed ez'ean ha kaer em oa n'oan ket evit mont buan.

Edon tost da di ar mear pa gleviz kirri o tont var ann hent braz, ha me ober eur zelf. Kirri tud divar ar meaz oand : Eur vanden a ioa anez-ho :

— Tudigou paour, eme-ve, c'houi ive-ta a dec'h !

Ha me plega va fenn, hag adarre enn hent en eur sonjal pegemend a zroug en oa ann Aoutrou Doue ouzomp.

Edon en em gavet a dreuz gand ar c'hirri pa zaviz va daoulagad, ha petra veliz ? Seitec kar leun a zoudarded, ha nao den var loan, pemp araog, ha pevar all gant ar c'hirri.

— Setu me kouezed e kreiz ar stal, eme-ve, n'edon ket 30 paz diouc'h out-ho. Mar kemeran ann teac'h e vezo tennet varnoun : mervel evit mervel deomp araog.

Ha me varzu ar c'hirri. Araog e teuent d'ann drodvraz, neuze ne deant ken nemed d'ar paz. Red oa dign treuzi ann hent braz evit mont da di ar mear. Den ne lavare grig dign : Kaout a riz Frankiz etre daou gar, ha me enn tu all. Ar zoudarded a zaozmege hag a gane.

Ar mear n'edo ket en he di : enn ti kear edo ; ha me

adarre enn hent. Dont a riz adarre abiou ar c'hirri ha den ne lavaraz ger dign.

Ar mear n'en oa klevet hano euz a netra. Lavaret a riz dez-han ne c'hellen ket kredi e vije guir eun dra ker kriz. En ive a lavare n'oa great leac'h ebed d'ar Prusianed da voallakaat ar barrez er c'his-se; ha ma vije bet guir ann Aoutrou de Blangy en dije kemennet dezhan, rag ostizien int.

Choum a rejomp eur pennad da gomz var gement-se, ha seulvui e komsemp seulvui e kavemp n'oa nemed eur gaou skrijuz o reded.

Me a deuaz d'am zi da lavared n'oa ar brud-se nemed geier, ha neubeud goude e c'hiz adarre er meaz da zizaouzani tud va farrez.

Kaer em oa reded ne gaven den : an holl diez a ioa goullo : an oriou a ioa digor pe dibrenn : E kalz tiez oa eau-de-vie ; bara, kig hag amann var ann daol, evit tremen diouc'h ar Prusianed, me gred. Me bari, enn nozvez-se, n'omp ket chomet deg den da loja e parrez Sant-Denez. Nemed ann hini en euz gueled ne gouezo biken petra eo ar spount en eur barrez.

Pa ne gaven den e tuiz eun dro d'ar gear. Edon oc'h en em diskuiza e kichen va zan pa gleviz ann tennou fuzil o c'hoari ar vaz.

Ha me adarre enn hent rag diouc'htu e veliz oa emgann etre hon tud ni hag ar zoudarded am oa gueled. Ne gouien ket kalz da beleac'h ez'ean, mez lavaret a rean ouzign va unan e tlie ar beleg beza el leac'h ma vez tud glazet ha mac'haniet. Bale a riz epad eun hanter heur, va boutou koad gan-en, n'em oa ket kemeret a amzer da lakaat va boutou ler. C'houezi a rean pa en em gaviz, gand ar Prusianed, nann var leur ann emgann, mez eur pennadig brao enn tu-man. Pa en em gaviz gant-ho e tennent ataó var ann tiez hag enn ear. Goude ma o deveze tennet var eun ti ez'eant d'ar red ebarz : unan am'euz guelet zoken o vont gand he varc'h en eunn ti.

Pa en em gaviz gant-ho e oue lakeat beg ar fuzil var eeun dign. Lavaret ha diskuez a rean oan deuet da rei skoazel d'ar re mac'haniet, m'ar d'oa unan bennag Lavaret e oue dign e gallek mont da gaout ar c'hirri.

Me a ioa eat euz ar gear evel eur guinaouek, n'oa eat netra ganhen. Dre-ze n'am euz great netra ive nemed starda e vouchouer, var ar glaz, da unan hag a ioa torret he c'har : goudeze e roiz skoazel evit her sevel er c'har. Eun all mac'haniet a ioa c'hoaz er c'har-se : daou c'hlaz a gaf dign en doa, unan en he skoaz pe en he vreac'h hag eun all en he gostez. Daou garr all a ioa c'hoaz e kichenn hag a ioa enn-ho c'houeac'h maro, a lavare dign unan a ioa eno, mez me ne c'hellan ket her lavaret, rag n'am euz ket guelet ho c'horfou, kolo n'am euz guelet ken.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*) D. L.

Er gazeten c'hallek l'*Univers* e lennomp an dra-ma : En derveziou tremenet, en hospital Rueil, eur *mobil* iaouang, eur breizad, dare da vervel, a zavaz en eun taol en he gouazez, hag a lavaras gant eur vouez cre ha freas : « Jesus-Christ a vezo trec'h ! Jesus-Christ hon Aotrou ! Ia, Jesus-Christ a c'hounezo, dont a rai da ren var an douar.... Va Doue, ho rouantelez deuet deomp, ho polontez bezet great... O lavaret kementse he vouez a vancas dezhan, hag e tennaz he halanad diveza.

Setu penauz e varf eur soudart christen.

Eno e zoa aleiz a dud, ha calz anezho n'o doa nemeur a relijion. Hogen neuze e sellent oll an eil oc'h egile, ha meur ha hini a deue an daelou en ho daoulagad.

Lod all a dennaz ho zocou, evel pa veljent ene ar soudart calonek-ze o pignat en Env. Eur pennad mad e chomjot ep ma crede den lavaret ger.

En eun hospital all, d'ar memez dervez, e troc'het he ziou c'har da eur zoudart a ioa het gloazet gant selisennou boulet. Ar gouliou a ioa great dezhan a ioa scrij ho guelet, ha distaga an diou c'har-ze a ioa eun tam labour ker scrijuz all. Ar zoudart-ze a ioa euz ar Vandee, eun den a zaou pe dri bloas varnugent. Gouzanv a reaz, ep coll he anaoudegez, troc'ha he ziou c'har, ha ne lavare ken nemet ar c'homzou-ma : Pardon, va Doue ! pardon evit ar Frans hag evidon ! »

Ar re o doa guelet kementse, ne c'hellent ket miret goudeze da vouela ha da scrija. G. M.

An oll gazetennou o deus comzet euz an ejennet digaset da Landerne, hag a ranket da zistruja abalamour d'ar c'hlenvet a ioa croget enho. Gouzout a reomp e zeus great kement hag a c'hellet evit miret oc'h ar c'hlenvet-ze da daga chatal ar vro, bete zoken difen ar foariou ha cas di tud a bell evit lacat al loenet clanv-ze doun en douar. Lavaret a rer zoken ar re a zo eat da ober al labour-ze a vezo roet dezho dillad nevez ha devet ho dillad coz araok ma zaint ac'hano.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 18 *G'huevrer.*		PONT-N'ABAT. 16 *C'huevrer*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	28 lur, 42 c.	Guinis.....	28 lur, 75 c.
Segal.....	18 lur. 44 c.	Segal.....	18 lur, 75 c.
Eiz.....	18 lur. 50 c.	Eiz.....	18 lur, »» c.
Ed-du.....	25 lur, 40 c.	Ed-du.....	25 lur, »» c.
Kerc'h.....	23 lur, 10 c.	Kerc'h.....	22 lur, 50 c.
Avalou douar	8 lur, 90 c.	Avalou douar	8 lur, »» c.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 4 MEURS 1871. N° 31 SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 4 Meurs 1871.

Abaoue ma voar bet o voti d'an eiz a vis c'huevrer, an dud difeiz, ar re a gemer an hano a republicanet, ha ne dint nemet dispac'herien, o deus counnaret hag a gounnar c'hoaz avoalc'h. Lavaret a ran dispac'herien, da lavaret eo ar re a glask dispac'h, revolusion, ha ne ket ar guir republicanet, rag ar re-ma a c'hell beza tud ken didrouz ha couls christenien evel ar re all. Pep doare gouarnamant a c'hell beza mad pa ve tud vad en he benn. Hogen ar re-ma comzan anezho ama eo ar re n'o deus ket a feiz, a glasc lamet ar feiz digant ar re all, hag a fell dezho tremen evit republicanet, da lavaret eo e fell dezho beza mistri, ober lezen d'ar re all, evit gallout beva neuze ho unan ep reis na lezen. Ar re-ze a zo counnar enho abalamour ar re o deus feiz ha relijion n'o deus ket votet eveld'ho, evel ma o devoa c'hoant.

Hogen ha gouzout a fell deoc'h-hu, tud divar ar meaz evit petra ho kemeront ? Evit bandennadou goazi, bandennadou ezen, bandennadou moc'h renet gant ar veleien ha tud all a relijion, ha caset evelse evel bandennadou chatal da voti. Setu ar pez a leveront en ho scridou hag en ho c'hazetennou ; setu ar pez a lakeont zoken, e peintur, er prenecher, evit ma c'hello an imachou brao-ze beza guelet gant kement hini a dremen dre ar ru. Setu eno evit petra e kemeront ar re a laca ar bara dezho en ho dorn, ar re zo epad ar bloas croumet dindan al labourou tenn, o c'huizi beteg ar goad evit maga tud hag a ra goab anezho hag ho zremen evit loenet udur ! Setu eno ive hag a ziskuez pebez fizians a dle an dud divar ar meaz da gaout en dud difeiz-ze a deu da gomz ker brao ha ker flour outho pa o deuz izom anezho, pa o deus c'hoant da gaout ho mouez pe eun dra bennag all digantho. Goude ma o deus bet digantho ar pez a glaskent, ho lacaint e reng ar goazi hag ar moc'h !

Eun dra a gonsol an dud difeiz euz ar gounit o deuz bet brema ar re vad en ho enep. Er c'heriou, emezho, o deus samet ar maout, o deus bet ar muia mouezioù, hag evelse, a leveront-hi, on euz evidomp an dud o deus sclerijen, ar re o deus descadurez, an dud a spered, ar re a voar petra reont o voti, a ro ho mouez da dud hag a anavezont.

Guir eo, er c'heriou, siouaz, ez eus nebeut a voazed hag o defe feiz ha relijon. Bez'ez euz gouscoude meur a hini, ha ne ket ar re o deus nebeuta sclerijen ha descadurez eo e zint. Etouez zoken an dud desket e kear ha ne heuillont nemeur ar relijion, ez euz cals, lavaret a c'hellan cre an darn vuia, ha n'int ket dare da rei ho mouez da heul an dispac'herien hag ar safarerien ma comzomp ama anezho.

Pa lavar avad an dud difeiz o deuz evitho ar re o deus sclerijen, speret, descadurez, a voar petra a reont, eleac'h an dud divar ar meaz ne ouzont netra, ne ouzont ket petra a reont muieget loenet mud, pa leveront an dra-ze, e leveront eur gaou euz ar re vrasa.

Piou a veler er c'heriou o rei ho mouezioù da heul an dud dizoue, an enebourien-ze d'ar feiz ha d'ar relijion ? ha ne deo ket ar bortefidi, an devezourien, ar vicherourien, an *artizanet* eat di da glask labour an darn vuia divar ar meaz, tud ha n'o deus bet biscoaz an distera tam descadurez, tud ha n'o doa ket zoken a ijin nag a a gourach avoalc'h evit ober al labouron var ar meaz, tud didalvez en em roet d'an dizurz ha collet gantho eul loden euz ho feiz araok mont e kear da beur goll ar pez a jome gantho ? Rak gouzout avoalc'h a rer pe ger buan e teuont d'en em goll er c'heriou pa en em gavont etouez lamponidi a laca anezho ep dale da goeza ken izel hag hi. Hag eo etouez tud evelse e ve c'hoant da rei da gridi e cafet sclerijen ha descadurez ! etouez portefidi Montroulez pe labourerien pors Brest eo e tleer mont da glask ar voueziegez ! Ar re-ze a zo beac'h avoalc'h da galz anezho delc'her skiant avoalc'h evit ober ho zam labour, hag ar re-ze pa zeont da voti, ne ket avad an dud divar ar meaz eo, a c'heljet da lacat e kem gant bandennadou ouidi pe bandennadou moc'h, ervez al lavar ker brao euz an dud difeiz.

An dud divar ar meaz a c'hoar hirio calz anezho lenn ha scrifa, ha ma na da ket hir ho gueziegez, da viana e c'houzont hirroc'h evit an darnvuia a lamponet kear, ha dreist oll n'o deus ket collet dre an dizurs ar pez a skiant vad en doa roet Doue dezho.

Ha souezet e tleer beza ma trofe an dud-ze collet ho feiz gantho gant ar re a zo henvel outho, dreist oll pa ra ar re-ma stad anezho ha pa ho lezont dibreder ha dizoursi er gær epad ma casont ar re all da c'houzanv a bep seurt trubuillou ha da rei ho buez evit ho bro ?

Mar galfe hon dispac'herien pa ve menek da voti, ne ve nemet tud kær o rei ho moueziou. Hen diskuez avoalc'h a reont pa lakeont voti er c'hantoniou epken ha ne ket er parreziou, rak gouzout avoalc'h a reont ez eus cals tud var ar meaz ha ne ellint ket mont d'ar c'hanton, ha calz all ha ne daint ket gant diegi ober eun hevelep pennad bale. Hogen seulvui ma o deus c'hoant da viret oc'h an dud o deus feiz da vont da rei ho moueziou, seulvui a izom o deus da vont d'ho rei, mar fell dezho beza gouarnet gant christenien.

Brema marteze e vezo red mont adarre ep dale da voti, ha marteze zoken oc'h pen eur vech. Red eo eta ato delc'her sonch euz an dra-ma :

Ne deus nemet tud a zoujans Doue hag a c'halfet, ep aoun, caout fizians enho. Nep n'en deus ket a zonjans Doue daoust petra e ve a hent all, a vank ato dezhan ar c'habest-ze a c'hell derc'hel eun den en he zever, ha morse eur vro ne vezo gouarnet mad ma n'eus ket en he fenn tud hag a c'hoar o deuz eun ene da renta da Zoue, tud hag a c'hoar ez euz aziouthо eur barner hag a c'houlenno cont digantho euz an doare ma o devezo gouarnet ar re all. G. M.

Mar deo guir ar pez a lavar ar c'hazetennou, ar Verc'hez a zo en em ziskuezet adarre da vugale en eur bourg a ganton Landivy, e departamant Mayen, d'ar 17 a vis Genver diveza.

Eur potrig unnek vloaz a ioa, he dad hag hen, o pilat lann en eur c'hranch. Ar potrig o veza deut er meaz, hag o veza savet he benn da zellet, a jomas sebezet o velet a zioc'h eun ti eur vaouez vraz ha caer, ganthi eur zae c'hlas goloet a stered, ha var he fenn eur gouel du eur gurunen azioutha. He c'hurunen hag he boutou a ioa en aour.

Ar bugel a c'half he dad ; hema a deu da zellet, ne vel netra, a ra goap euz he vap, hag a ia adarre d'he labour.

Gouscoude ar potrig a vele ato an itron. Gelver a ra he vam ; houma ne vel netra ken nebeut, a scandal ar potr kez hag a lavar dezhan eo diot.

Neuze e c'half he vreur nao bloaz hag e lavar dezhan dont en he gichen, hag hema a vel ive an itron gaer. Caer o deuz an daou goz gourdrouz, an daou vugel ne droont ket ho daoulagad divar ar skeuden skeduz, hag a lavar a dam e tam penaoz eo great ha guisket.

Ar brud a ieas buan dre'r bourg, hag en em zestumaz aleiz a dud eno. Diou c'hoar zo eno oc'h ober scol hag a deuaz ive ; hogen nag hi nag ar re vraz all ne velent netra. An diou c'hoar a ieas d'ho zi, hag a deuaz adarre o tigas gantho teir euz ho merc'hedigou, unan daouzek vloaz, unan nao bloaz hag unan eiz bloaz anter. Kerkent ha ma voant digouezet, ar gosa euz an teir merc'h a lavar :

— Ar Verc'hez Vari eo ; oh ! nag hi zo caer !

— Kement eo ha c'hoar Vitalina, a lavaraz an hini nao bloaz. Hag en em lakejont da lavaret penauz edo evel ma o devoa lavaret an daou botr.

Neuze an oll a jomas souezet ha nec'het. Mont a rer da glask an Aotrou person, ha kerkent ha ma voa digouezet ar vugale a lavar :

— Eur groas ruz o sevel var bruched ar Verc'hez !

Ar person a lavaras : pedomp, va bugale ; leveromp ar chapelet.

Dre ma lavaret an *Ave* Mariaou, ar stered a greske an niver anezho var sae Mam Doue. Evel eun hed guenan oant, eme ar vugale.

Varlerc'h ar chapeled e voue canet ar *Magnificat*.

Neuze e tispacaz eur ruban guenn, hir ha ledan, eur rouden aour varnezhan, hag e voue lennet ar c'homzouma e lizerennou bras :

« Pedit-ta, va bugale. Doue ho silaouo ne vezo ket pell. »

Ha goudeze ar c'homzou all-ma :

« Va mab en em les da veza touchet. »

Ha varlerc'h an dra-ze neuze eur pez barren rus.

Epad ma lavaret ar chapeled, e voue kerc'het eur bugelig all a c'huec'h vloaz, hag hema a vele ive ar Verc'hez.

Mes an hini a lakea muia sellet outhan, oa eur bugel trivac'h miz, a ioa eno var breac'h he vam, hag a zride, hag a astenne he zivrec'h, hag a zache o clask mont da gaout an itron gaer ; ha pa glaske he vam he drei da zellet e lec'h all, e crie hag e neze he gorf ken na veze troet oc'h al leac'h ma lavare ar vugale e velent imach mam Doue.

Goude ar *Magnificat* e voue canet an *Inviolata*. Epad ma he c'hanet, ar Verc'hez santel a zavaz eun tamig he daouarn hag a vusc'hoarzaz oc'h ar vugale.

Neuze e voue canet ar *Salve*, *Regina*.

Mari neuze a dosteaz he daou zorn an eil oc'h egile evel evit dougen eun dra bennag, hag e voue guelet eur groas ruz etre he daouarn. Ar c'hrist a ioa rusoc'h hag astennet var ar groas. Azioc'h e zoa scrifet e lizerennou bras : JESUS-CHRIST.

Cana a rejot c'hoas kanticou hag al litaniou.

Neuze e savaz eur c'helc'h glas tro var dro d'ar skeuden, ha var ar c'helc'h-ze, e kichen an treid hag e kichen an diouscoas, pevar bilet ber. Neuze euz a zindan treid ar Verc'hez e savaz eur stereden pehini a elumaz ar pevar bilet hag a ieas goudeze d'en em lacat etouez stered ar gurunen.

Erfin e voue guelet ar Verc'hez evel pa vije o sacha a dre he c'hein eur gouel guenn, bras meurbet, gant peinir en em c'holoe oll. Ne velet mui nemet beg ar gurunen ; hag eur pennad goude ne velet mui netra.

Kementse a ioa padet teir heur, adalek c'huec'h heur bete nao. — Caer zo bet o clask gourdrouz ar vugale, n'eus morse gallet ho lacat d'en em zislavaret var ar pez o doa guelet.

Kementse zo tennet euz eur gazeten hanvet *Esperans ar Bobl*, hag a lavar e deus scrifet an dra-ze var ger tud hag a verit beza credet.

P'emaoun o comz a draou burzudus, e livirin eur ger euz eun dra all a lennomp en eul lizer scrifet gant an tad Jantel, jeneral ar vreudeur prezegerien. E couent Soriano, e rouantelez Napl, ez euz eun imach burzuduz azant Dominik roet gant ar Verc'hez he unan da venac'h ar gouent-ze d'an 15 a vengolo 1530. Abaoue e vez gouel eno bep bloas d'an deis-ze, hag e vez douget e procession, ne ket an imach burzudus, mes eur skeuden d'ar zant a zo e coat hag e deus ment eun den. Hogen en bloa-ma, d'ar 15 a vengolo, skeuden sant Dominik a ioa laket, a vel d'an oll, e kichen an aoter vraz, en tu cleiz. Pa voa echu an oferen bred, eun nebeut araok creisdeiz, e voa vardro eun tregont den o pidi dirag ar skeuden pe an imach-ze. Setu en eun taol ar skeuden o tont buez enhi, o vont var araog, o tont var adren, o sevel he breac'h diou hag oc'h he lezel goude da goeza ; lavaret e vije eur beleg o prezeg er gador. Epad ma finve evelse, an tal a zavé ridou varnezhan ; an daoulagad a rea sellou guech tenval evel pa vije o c'hourdrous, guech trist, guech leun a zousder hag a respet, dreist oll pa droent varzu imach itron Varia ar Rozera.

N'em eus ket izom da lavaret pe ger souezet e voue an oll. Goude beza bet sebezet eur pennad, en em lakejont da grial : *Sant Dominik ! Sant Dominik ! burzud ! burzud !* Ar brud en em skignas buan, hag an oll a zirédas da velet ar burzud. Ouspen daou vil den o deus guelet ar skeuden o finval evelse ; ar pez a badas var dro eun heur anter. Great e voue kement a c'hallet evit guelet ha ne voa netra oc'h he lakat da finval, hag e voue red anzao eo anezhi he unan e finve. Ne vercomp ama nemet ar pez zo c'hoarvezet ; an iliz epken e deus gallout da ziscleria hag hen a zo burzud. G. M.

AR PEDENNOU.

EIL PENNAD.

Dies e kavomp beza bet voasket gant protestantet, n'bugale d'an ilis, pried guirion hag unik hor Zalver J.-C. Mad evidomme am bize kavet c'hoas diessoc'h guelet kristenien katolik e voal-gass ac'hanomp ; rag maezeo eunn dra divalo e ve daou zen oc'h en em ganna, divalaoc'h eo c'hoas e ve daou vreur e rendaël ann eil ous egile. Neoo ket eunn dra nevez evit bugale Satan beza treac'h da vugale Doue, abalamour, siouas, ne ket eunn dra nevez kennebeud e teufe bugale Doue da drei divar ann hent mad ha da derri al lezen a raffe ho ners hag ho eurusdet. Ar gourdrouzou a reas Moizes d'ar bobl a Israël a dis ann oll broiadou hag ann oll amzeriou ; ma ne zelaoues ket moues Doue, em'er profet, ma ne heulies ket al lezen, he vallos a gouezo varnot. Milliget e vizi er c'herion ha var ar meziou, milliget e vezo da arc'h hag an ed a jom ebars ; milliget e vezo da vugale, da ejennet, da zenved, milliget e vizi o vont hag o tont ; ann aotrou e zigasso varnot ar gernes, ann naoun, ar vosen, ar baourentez, ann derchen, ar riou, ann domder ; bruzuna a rei ac'hanot ha var da lerc'h e zaï ken a vizi peurgasset ; a zioc'h da benn ann env a vezo evel dir ha dindan da dreid, ann douar evel houarn, e leac'h glao e lakaï poultren da goeza ; ludu a nijo eus ar c'houmoul ; dre eunn hent e zi d'en em ganna ous da enebourien, ha dre zeis hent e ranki tec'het... Ar gourdrouzou-ze a ioa spountus, koulskoude ar jusevien ne falvezas ket dezho plega da Zoue. Lavaret a reant, ni zo bugale Abraham ; ann templ, ann templ santel a zo e Jerusalem ; n'hor beus izoum da gaout aoun na rag den na rag netra. Diskoezet e oue dezho ne ket avoalc'h kaout eur relijion vad pa vever fall ebars, ne dal ket sevel eun ilis kaër pa ne veuler ket Doue ennhi : Jerusalem a voue kemeret gant ar baianet, ar roue lazet he vugale dirazhan ha goudeze krevet he zaoulagad, ann templ lakeat e noas ha devet, ar bobl a bes kasset d'eur vro all. Arabat oa deomp eta kredi e tliemp beza espernet var digares m'hor beus eur relijion vad : pec'het ann drouk-sperejou zo bet voassoc'h abalamour m'oa great er barados, pec'hejou ar gristenien gatolik a zo ive grevussoc'h abalamour ma vevont e kreis ann deis evel pa vent e tenvalijen ann nos. Koulskoude piou a nac'lio ne ve ket niverus-bras hor pec'hejou ? Eur ves eo guelet peger laosk eo ann darn-vuia eus ar gristenien zo er c'heriou hag ann dud divar ar meas a anzavo ive int pell da veza direbech. Pa glevan ta lavaret eo Breis-Izel guelloc'h bro zo c'hoas e Frans e rankan stoui va fenn ha lavaret : penaos e c'hell Doue gouzaon ac'hanomp ? Koulskoude hag e ve enn hon touez daou gemend all a dud difeis, e tislivirin atao ar re a gred e kar muioc'h ann Aotrou Doue ar Brussianet egedomp, var digares m'en deus roet dezho ar viktor. Eunn tad ne gar ket muioc'h ar vialen gant pehini e kastis he vab eget na gar he vab e unan ; ar vialen p'e devezo great he labour a vo stlapet a gostes ha zoken taolet enn tan hag ar mab a azezo ous ann daol e-kenver he dad. Goude-oll hon enebourien n'int ket chomet dibistig enn abaden-ma ; var dro pevar c'hant mil anezho ne deint ket d'ar gear ; eunn dra benak eo.

Mes a leverrot enn traou-ze oll e velan justis Doue, ne velan ket pe seurt vad o de great hor pedennou. Lenner kristen, ebaoun ebet e respountin deoc'h : n'eus ket kollet ann disterra *Pater*, an disterra *Ave Maria* ; Doue en deus ho destumet ker pis a ma testum ann ezen a zav divar ann douar, divezatoc'h ann ezen-ze a roio

glao pinvidik ; ann ed a daolit er park ne zivoan ket dioc'h-tu, red eo ive gedal enr pennad hag e velimp. Petra c'houlennac'h enn ho pedennou ? Kaout ar viktor ha divezatoc'h guelet ar Frans saveteat. N'hor beus ket bet ar viktor, kredomp n'oa ket mad deomp he c'haout. ma kavit eunn tamik stard ar goms-se sonjit eo bet talvoudus d'ar profet Jonas beza lounket gant ar pesk, da zant Paol beza diskaret divar he loan ha skoet a zallentes. Diou vro zo e Frans : ann hini gos fountet var ar Feis, savet gant ann eskibien, renet gant prinset kristen ; hounnes oa ar rouanteles krea ha kaera goude hini ann env ; diskaret eo bet brema e zeus pevar ugent vloas gant ar revolution ; ar Frans iaouank badezet e goad he roue, he rouanes, he beleien, he noblans a zo eb Doue, eb relijion ; bro Satan eo gant he oberou, he bompou. Hag e ve skubet ar Frans iaouank-ze, ma n'eo ket eur pec'het gervel Frans eunn heveleb bro, hag e ve skubet hounnes, n'eus drouk ebet, pell ac'hano; bennos d'ar brini ha d'ar spartellet didennet gant ar c'hoes hag o deus great ho c'hofad kik brein, bennos d'ar voaderezet staget ouzomp en despet deomp evit suna ar goad blounset ; iac'hussoc'h e vizimp enn amzer da zont : Doue n'en deus ket roet deomp ar viktor evit gellout hor savetei. Evit guir goad pur ha dinam zo bet ive skuillet ; ne gemeromp ket re a gaon evit se.... piou a hello paea kals a gle gant peziou ploum ? red eo arc'hant, red eo aour ; goad ar zoudardet ar mobilet kristen hag e stad a c'hras a vezo bet ann aour e balans justis Doue.

Lavaret a raïmp ive n'eus ket c'hoarvezet ganeomp anter kement a zroug ha gant al loden vrassa eus ar Frans ; n'eo bet na bresset hon tachennou na devet hor c'heriou, na diskaret hon ties : Breis-Izel a zo bet evel kuzet e saë ar Verc'hes. Anzao a ran oamp pell dious ar Prus, mes guir eo ive oa deuet ar Brussianet enn hor c'hichen ; anzao a ran c'hoas eo goloet Breis a goat, a gleuziou ha n'eo ket eas dont a-benn ac'hanomp, mes henchou bras a zo ive ha petra hor bizle great p'oa eat hon tud vella diganeomp ? Fouettet oump bet ha touchennet mad oa ar fouet, koulskoude n'oa ket great gant serpantet kordet na beget gant flemmouaëret, ervez gourdrous ar skritur, skoazel hor beus kavet en tu benak ha den ne viro ouzin da gredi ne vemp ket dleourien a gement-se d'hor pedennou.

Ar pes a ra va brassa aoun, pa zellan a dost hag a bell, eo ne ve ket great pedennou avoalc'h ; teval spountus eo c'hoas ann amzer, ar c'hres-deis zo re zounn he benn ; kals tud fall a vlasphem voassoc'h evit biskoas ha koulskoude red e vezo dezho lounka ho glaouren; rag me gred, ann Aotrou Doue ar vech-ma ne argilo tamm, skuba a rei neat he leur ; ann teil da genta er meas ha goudeze ar boultren. Pedomp ta, kristenien, rag voal espernet oump bet evit ar pes a dalomp ; e kreis ann anken hag ann enkres, lavaromp gant ann den santel Job : ne jom mui ganen nemet va muzellou var va dent, mes ar muzellou-ze a lakaï da zevel var-zu Doue komzou humbl deuet a voeled ar galoun. Neuze em beus fizians e teui Doue da bardonni deomp pa roïmp dezhan, ervez sant Paol, ar froues eus hor muzellou, da lavaret eo pedennou guirion, neuze e roio ive deomp ar peoc'h, ann union, ann ners ; ar Frans kos a zavo eus he bes hag a vezo adarre krea ha kaera rouantelez goude hini ann env.

J. W.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

SANT KADOK.

X.

E touez an Arvoriz ez euz eul lavar all dic'hoarsoc'h, eul lavar hag a dosta muioc'h oc'h ar galon, divar benn ar pont-ze a gase d'an oferen pe d'ar scol tud pe vugale ar c'heriadennou a dost da enez Kadok.

Sant Gildaz, evel calz a re all, a ioa deut da velet an tam labour-ze a dlie da gaout seul caeroc'h ma en doa he unan savet eur gouent hag eun iliz e gourenez Rhuis. Caout a reaz al labour din a veuleudi, hag e lavaras d'he vignon :

— Benniget ra vezo an hini en deus savet ar pont nevez a gas eus an douar bras d'an enez !

Kadok, gant humilite, hag o sevel he zonch huel meurbet, a respontas :

— Muioc'h c'hoaz e veritfe beza benniget an hini a rafe eur pont da gas euz an douar d'an Env !

Hag an daou zant, o sellet oc'h an Env hag oc'h ar mor, hag oc'h an enezi gouez a veler dreizhan, en em lakeas da gomz a eurusdet ar zænt, evel guechall Sant Augustin ha Santez Monica.

Kadok a ioa ganthan dindan he gazel unan euz al levriou guerziou a roe d'he scolaerien da zeski dindan envor ; Virgil oa, a leverer. Poulzet gant eur zantimant a druez evel en doa Sant Bonifas evit ene Aristot, Sant Patris evit eneou barzed coz an Irland maro ep badiziant, ha meur a galon all tener ha trugarezuz e tirollas da vouela.

Gildas o veza goulennet digantha perag e vouele, e lavaras :

— Gouela a ran o sonjal ema marteze er boan an hini en deus scrifet al levr ma a garan kement hag a ra kement a blijadur din.

— Marteze? eme Gildas, ato dizamant hag outhan he unan hag ouz ar re all ; ne ket marteze, *sur* a c'hellit da lavaret : Daonet eo ep mar ebet. Ha sonjal a ra deoc'hhu n'en deus ket Doue ar memes pouez evit ar fablennerien-ze evel en deuz evit an dud all ? »

Epad ma comzent evelse e teuaz eur gorventen da dreuzi ar pont, hag evel pa e divije c'hoant da ziskuez beza a unan gant ar manac'h dizamant, e strincaz er mor al levr a ioa gant Kadok.

Ar zant a jomas sebezet ha ne lavaras ger mui; da noz avad pa voa eat d'he lochen e lavare outhan he unan :

— Ne zebrin na ne efin ken n'am bezo gouezet da vad petra ra Doue oc'h ar re a gane er bed-ma evel ma can an ælez en Env.

Var gementse en em roas da gousket, hag evel ma tenne huanadou dre he gousk, e clevaz eur vouez skiltruz a deue euz an ear hag a lavare : « Ped evidhon, ped evidhon ; na skuis ket o pidi, evit ma canin da viken trugarez an Aotrou Doue. »

Antronoz eur pesketaer euz ar Belz a zigasas dezhan eun Eog ; ar zant o veza laket he zigeri, e voue cavet e diabarz ar pesk al levr guerziou a ioa eat gant an avel.

O den e guirionez santel ! eme unan a scrifagnerien bro c'hall o sonjal en histor dudius-ze euz an Arvoris ; ô sant leun a vadelez, sant ne gondaone morse den, ne zisprije morse den, n'en devoa morse en he c'hinou nemet hano Jesus-Christ, morse en he galon nemet ar peoc'h, eun devosion dizroug, ha truezuz oc'h an oll !

Goude beza tremenet meur a vloaz en Arvor, ha brudet kement he enezennik ma voue roet he hano dezhi, Kadok, dioc'h ma lavar unan euz ar re o deus scrifet he vuez, o velet e longe an enezen-ze pep seurt frouez, a zonjas mont da lacat ar frouez-ze da zevel ive e leac'h all.

Eur mintinvez eta e testumas menac'h he gouent, ha goude beza canet an ofis evel ma voant boaz, e comzas evelen :

« Kendalc'hit, va mignonet ker ha va breudeur e Jesus-Christ, kendalc'hit da veva evel ma reomp, kendalc'hit stard ha ferm e servich Doue. Evidonme ne dlean ket chom ama pelloc'h. »

Neuze e tisclerias pehini euz he ziskibien a dlie beza abad en he leac'h. Henvel a reaz eun den a benn ha caloneg a c'halvet, credabl abalamour da ze, Katgwalader, da lavaret eo « roue an emgannou. Alia a reas stard he venac'h, evel ma rea ato pa zea eur pennad dioutho, da zioual na gemerjent na roue, nag escop, na nikun a dud vraz ar bed, evit barn an tamou strif a c'helje sevel en ho zoues, mes d'ho barn oll ho unan etrezho. Neuze e savaz en eur vag, hag he venac'h glac'haret a jomas da zellet ouhan keit ha ma c'hellaz ho daoulagad he velet var ar mor.

Peleac'h e voue poulzet he vak gant an houliou ? Lod a lavar ez eas d'ar C'hambri, lod all her c'has d'ar Scos, lod zoken her c'has d'an Itali. Ervez tud broc'hall ez eas d'ar C'hambri, ervez an Arvoriz ez eas d'ar Scos, hag ar venac'h a zonje oa eat d'an Itali, c'hoas zoken e lavarent e voa bet douget di gant eur goabren skeduz; hogen al lavar diveza-ma ne deo nemeur da veza credet.

Lavar an Arvoriz eo a zo da veza credet muia ; muioc'h a zoare en deus da veza guir, rak guelloc'h en em stag oc'h ar rest euz a vuez ar zant. Ar penn abeg a leverer en devoa da veachi e bro Gildas hag Aneurin en deus doare avoalc'h da veza guir. Lavaret a rer e voa daou dra en he c'hoant o vont di ; c'hoant en doa da velet, araok mervel, ilis Sant Andre a Scos, leac'h brudet gant an dud a iea di da bardona, evel ma voa bet diaraog o pardona e Rom hag e Jeruzalem ; neuze en doa c'hoant da labourat evit silvidigez an eneou, ha dreist oll eneou an dud speredok-ze a blije kement ho scridou dezhan. Lavaret a reat e teue d'ar Scos da glask, evit he zistrei oc'h Doue, unan euz ar barzed vrasa euz he amzer hag euz he vro, eur mignon da Daliezin ha da Aneurin ; rag ar bars-ze, ervez a gredet, a ioa tec'het ive, evel he vignonet, araog ar Saozon, hag eat d'en em guzet e coajou ar C'haledoni,

Dont a reas abenn d'he gaout, ervez lavar tud ar vro. ha plijadur zo o sonjal e ve guir kementse.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

An Inkin benniget.

X.

An duk a Vreiz, goude beza kemeret Avranch var ar Saozonet, a ieas da gousket da venez sant Mikeal. Pa edo o vont var varc'h hed al leo drez, e tigouezas ganthan eur c'habusin, an hini en doa sacramantet ar prins Jil en he brizon. Mont a reas da gaout ar prins, hag e lavaras dezhan e voa carget gant he vreur Jil da ziscleria dezhan her galve, araog an antercantvet dervez, d'en em gaout dirak lezvarn Doue, evit beza barnet eno ho daou.

Ar prins a jomaz abafet o clevet kementse. Goudeze, o veza dizebezet, e falvezas dezhan coms c'hoaz oc'h ar c'habusin. Hogen hema a ioa eat, den ne c'houie peleac'h, ha caer a voue he glask ne voue ket cavet.

« An duk, eme eur scrifagner coz, a jomas ker sebezet, ker mantret, ken ankeniet, ma na c'hellas mui kemeret plijadur gant netra, hag e varvas souden goudeze. Ar pez a dle deski d'ar brinset e tlefent beza fur ha dioual da gridi da gement a lavar dezho ar re zo var ho zro ; rag an den en deuz avoalc'h da ober o terc'hel penn d'he voal ioulou he unan, ep en em lezel da veza renet gant goal ioulou ar re zo en dro dezhan. »

An antercantvet dervez goude maro Jil, an duk Fransez pehini ne rea mui nemet langisa, crignet gant ar morc'hed, a zestumaz en dro dezhan tud chentil, alierien ha re vraz euz he lez. Dirazho ha dirag an eskeb a ioa eno e roaz ar gurunen d'he vreur Per a Vreiz, hag hen anavezaz evit an hini a dlie beza duk en he c'houde, o lezel a gostez he ziou verc'h, Mari ha Mac'harit pere ne c'hellent caout ar gurunen nemet ma na vije bet goaz ebet euz al lignez.

Meur a vech e pedaz ar re a ioa en dro d'he vele da bardoni dezhan he faziou.

Reseo a reaz he zacramanchou diveza gant santimanchou braz a feiz hag a relijion, hag e varvas d'an 19 a vis gouere, er bloas 1450.

Franseza a Zinan ha Godig a ioa o pidi e chapel ar brinsez pa zigouezaz ar c'helou-ze gantho.

— Eat al lazer da gaout an hini en deus lazet, eme an intanvez en eur grena.

— Doue r'her pardono, eme C'hodik. Ar prins Jil en

doa pardonet a greis calon d'he vreur ; oh ! pardonit eveldhan !

Franseza, o clevet Godik, a voue tenereet he c'halon. En em lacat a reaz adarre d'an daoulin, dirol a reas da vouela, ha goude beza taolet eur zell truezus var he c'hrucifi, en em lakeas da bidi calonek evit he breur caer Fransez a Vreiz.

— Ah ! itron, a lavaras Godik, mar d'eus bet disparti etre an daou vreur-ze var an douar, esperout a ellomp, pa zint maro evel daou vir gristen, ha pa ema Breiz oll o pidi evitho, e zint hirio unanet ho daou en env.

— Doue ra zilaouo ac'hanout, va merc'h, eme ar brinsez.

Franseza a zalc'has Godig en he c'hichen ken na blijas gant Doue dont d'ho dispartia. Godig a varvas da genta. Ar brinsez, mantret gant glac'har, ha beuzet en he daelou, a zerras dezhi he daoulagad.

D'an noz varlerc'h ma voa caset he matez d'an douar, Franseza a ieas da denna euz eur c'hased, eleac'h m'hen dalc'he dindan alc'hoez, an inkin benniget a ioa bet etre daouarn Godik. Mont a reas d'he staga a zistribil oc'h moger he chapel, evel eur relegig a zigase da zonch dezhi euz a gement a garie : Doue, he fried hag he matez vad.

Eno stouet var he daoulin, e lavare da ene Jil ha da ene Godik : Oh ! mar em c'hlevit, pedit Doue ma em galvo davethan, en ho kichen.

He goulen e devoue ep dale, rag abenn eur mis goude e teuaz ar maro dezhi.

Araok mervel, e c'halvas da gichen he guele an dukez santel a Vreiz, Franseza Amboas, hag e lakeaz an inkin benniget etre he daouarn.

D'he zro, Franseza Amboaz her c'hasas d'he chapel, hag ez eaz evelse a zorn e zorn euz an eil dukez a Vreiz d'eben, bete ma zeas, gant an dukez Anna, var an tron a Frans.

Ar brinsezed a Frans, evel ar brinsezed a Vreiz, a ioa din da gaout eun hevelep prezant, rag labouret o deuz oll, pe gant ho inkin, pe gant ho nadoz, evit guisca ar beorien.

DIVEZ. G. M.

Etouez ar Prussianed.

Aman e rankan lavaret eun dra hag a gaf dign a zo skrijus da ober. Ar Prusianed pa z'eont da veza var var, a c'hourc'hemenn da goueriaded ho c'haz gand ho c'hiri. Ar c'hirri a gemeront a vez great *griban* annez-ho dre aman, hag a zo kirri doun ha ledan, ha plench huel tro var dro dez-ho. Ar zoudardet a joum gourvezet er c'hirri, hag a denn ac'hano, ar c'houeriad paour ebken a rank choum en he za da vont araok peda zont adren, ervez ma vez gourc'hemennet dez-han, ha dioc'h ma koll pe ma c'hounit ar prusianed. Ha ne de ket eun dra skrijuz lakad e risk euz ho buez tud ha ne ket ho micher beza soudardet ? Evelse-ive, m'ar o pije guelet pebez liou a ioa var ann dud paour-ze !

Ne jomjomp ked pell eno, rag prez a ioa var ar prusianed dont var ho c'hiz. Me a deuaz gant-ho bete dirag va zi. Aman en eur voned ebiou o deuz great freuz a fors. Defod na vez roet *eau-de-vie*, butun, amann ha kalz a draou all dez-ho, eman ar c'hoari gant-ho. Mes penaoz rei ? Rivined eo ar vro : eat eo tout gant-ho.

Ann tam emgamn-se a zo bet etre tud ar vro hag ar Prusianed. hor zoudarded-ni, evel m'int boaz d'hen ober, a ioa pell adren. Tenna a reant evelato, zoken eun heur goude ma oamp-ni deuet kuit. Marteze o doa c'hoant da spounta ar brini. Pa vezo per-buluc'het ar vro e tuint aman da zestum al ludu !

Marteze ar c'heleier bras a verko e z'eus bet aman kalz traou, e traonien S^t.. Martin eo bet ann trous. Me nec'hellan ket her gouzout rag abaoue ar 5 eur ar miz n'ameuz bet kelou ebet eur ar bed. Mes her lavared a ran, ar pez am'euz merket aman eo ar virionez rag me a ioa eno.

Eul loan evelato a ioa ive goad out-han, mes ne ouzon ket pe oa glazet pe n'oa ket, da viana bale mad a rea.

Goude ann traou-ze deac'h da noz n'am oa ket gellet skriva, evel ma ran bemdez, ar pez a vez c'hoarvezet e pad anu deis. N'am oa great nemed eun dra, skriva d'am zad : Pemp lizer am oa kaset dez-han, hag o femp int deuet dign enn dro. Deac'h em oa kavet eun den, hag evit 20 lur, a roe dign he c'her, da gas va lizer da eur *post* hag her c'hasje d'he adres.

Great am'euz marc'had gant-han hag eat eo en he hent, neket c'hoas distro, er mare ma skrivan an draman.

Breman e c'houlenfot, me gred, petra zo bet penn kaoz euz a spountaden S^t.. Denez. Ar penn-kaoz euz a gement a spount eo eun teod fall en oa lakeat ar brudse da reded, ha tud hanter-sponted n'int ket dies da spounta guasoc'h c'hoas.

Setu petra a ra ann teodou fall. Peurvuya e lakeont eur mis, daou vis, bloaz hag hirroc'h da ober ho droug, aman o deus great en enn dervez. A benn bloas ne ouzor mui piou en euz lakeat ar gaou da reded hag argaou a deu da veza guir evit ann darnvuija : aman e ouzor piou eo ha sonj a zo d'her c'hempenn er c'hiz ma zéo red. A drugare Doue ne ket eus va farrez-me eo.

D. L.

Lizer skrivet euz Paris, gant eur Mobil d'he vreur e Pleyben.

Paris, d'an 21 a viz c'huevrer 1871.

MA BREUR KER,

Iscuz a c'houlennan digan-heoc'h euz an nec'h am euz gret doc'h dre ma'z oun chomet keit all heb skriva d'ar gear. Mar karzen gant ar baloniou beza skrivet eur vech an amzer ho pije kavet esoc'h ; mes na ouien ket

penaoz en em gemer, hag ouspenn lod a lavare a iee al lizerou ha lod all a lavare na ieent ket, ha me ma unan n'her c'hreden ket ken-nebeut, pa na zeue respont ebed enn dro. Brema da fin miz kenver, pa eo bet sinet an arzao-brezel, e oa afichet ama ec'h helle al lizerou mont ha dont etre Paris ha duze. Mes nec'het aonalc'h e oan en em gavet o klask gout da beleac'h skriva ; ken aliez all a vech em boa klevet e oa eat da soudarded an dud demeet ha dizemez adalek 18 vloaz bete 70 vloaz. Petra servich d'in, a lavaren, skriva da Bleyben, ma breur n'ema ket ken eno. Ne dal ket d'in ken nebeud skriva d'am mamm ; kalz glac'har e deuz bet pa'm euz ranket he c'huitaat, ha brema n'e deuz ket bet nebeutoc'h : ma mamm zo maro sur gant ar glac'har. Ma c'hoar mechans a zo beo, dao eo d'in skriva d'ar gear ato ; daou lizer eta em euz lekeat er post, unan d'am mamm, egile doc'h-hu o lavaret : hini pe hini anezho a erruo. El lizerou-ze n'em euz lekeat nemeur a dra nemet evit rei doc'h da c'hout ez edoun c'hoaz e buez dre c'hras Doue. Hirio eo red d'in lavaret doc'h eun dra bennag euz ar pez a zo digouet gan-in abaoue ma oun erruet ama. Goude beza bet eiz deiz bennak e Paris e oamp eat da eur blenen vraz e kichen eur gear a rear Pantin anezhi, diou leo dioc'h Paris, e kreiz etre daou gre. Eno e oamp erruet d'an 21 a viz guengolo. Kousket hon euz var an douar beteg an 20 a viz here ma omp deut ac'hano da gazern Napoleon, e peleac'h omp bet chomet beteg an devez kentafouzimiz-ma. Abaoue omp bet e meur a blas. Brema e momp enn eur balis braz, gout a rit dija e peleac'h, hag e kouskomp var ar plench. D'an 9 euz ar miz-ma em euz recevet ho lizer, da lavaret eo ar c'henta kelou euz ar gear abaoue pemp miz. Abaoue avad e recevan unan bennak bemde hag avechou daou, tri euz ar re a oa chomet a-hed an hent epad ma oa sarret Paris. Deud eo ive d'in an hini hoc'h-euz gret d'ar 16. Pa skrivot d'in euz ar gear lavarit d'in piou a zo eat enn hent var ma lerc'h euz a Lothey. Roit d'in ive kelou euz ar mobiled a oa chomet var ma lerc'h e Castellin ; ama e levereur emaint er Prus. Euz a gement all a zoudardet am euz guelet ama, n'em euz anavezet nikun nemet Corintin Richard, mevel ar maner neve, pehini a zo bet e seiz combat. Ni n'omp bet nemet e diou. Trugarekaat a ran an Aotrou Doue hag ar Verc'hez euz ar grasou ho deuz roet d'in, ha da veza lezet ac'hanoc'h-hu er gear da gonsoli ma mamm. Ni mobiled Lothey a zo tout evel ma oamp deut dioc'h Castellin.

Brema euz kaoz d'e-omp da vont d'ar gear, mes na ouzeur ket c'hoaz an devez. Kredi a ran, ma breur ker, hon do hep dale an eurvad d'en em velet eleac'h an displiadur hon doa bet oc'h en em zispartia e kichen ar maner coz.

Ho preur pehini ho kar a vir galon.

Iann-Mari ar VELLY.

Ervez ar c'hazetennou, ar zoudardet, ha dreist oll ar vartolodet a ioa er c'hreou en dro da Baris, n'o deus kuiteat ar c'hreou-ze nemet en despet dezho. Difennet o doa ar c'hreou-ze, hag en em zifen a reant ato, ha trist oant o velet e voa red ho c'huitat. Ar c'hreou-ze a garient evel pa vijent bet ganet eno, hag ez eant ac'hano evel pa vijent o kuitaat ti ho zad. Mes siouaz, an naoun a zo criz, hag oc'h red n'eus louzou ebet.

O vont ac'hano e talc'hent ho fennou sounn, mes ar c'hlac'har a ioa en ho c'halon, ha meur a hini, ha zoken martolodet coz, a zivere an daelou dioc'h ho daoulagad ; ha gouscoude ar bleizi mor-ze ne vouelont ket alies.

Daou zoken, dre zizesper, o deus clasket en em zistruja, unan eur c'habiten a lestr, hag egile eur martolod coz, eur breizad, eat euz a Vrest da zifen Paris. Pa zigouezaz ar martolod coz er c'hre, e tigoueze eno ive eur pez kanol, euz ar re vrasa, caset di ive euz a Vrest. Goulen a reas beza laket da zervicha ar pez kanol-ze, ha roet oue he c'houlen dezhan. Ar martolod a ioa eur mestr bizer, hag epad pevar miz en deus laket ar Prusianet da fringal. Kement e carie he bez kanol ma ne felle dezhan morse he guitat. En e gichen e couske, ha touet en doa ne daje ket ep-d-han en dro da Vrest.

Evelse pa voue roet urs da vont euz ar c'hre da Bariz, e c'houlennas.

— Hag ar c'hanoliou ?

— Divezatoc'h e teuint ; a voue lavaret dezhan.

Mes ar martolod ne grede ket an dra-ze, ha neuze eo e sonjaz en em zistruja.

Setu eno hag a ziskuez deomp dioc'h eun tu eun den calonek, mes ive dioc'h eun tu all pe gen dall e teu an den da veza pa en deus collet he feiz hag ar relijion ; hag a dra sur hon tud a arme, goude beza bet pell er zervich, ep den da goms dezho nag a Zoue nag euz ho ene ; o deus bet amzer da ancounac'hat oll guirionezou ar feiz.

Setu ama petra a leverer c'hoas divar benn ar vartolodet-ze. O veza clevet oa eat Jul Favr d'en em glevet gant Bismark divar benn ar c'hreou, hag oa menek d'ho rei, e carkjont ho c'hanoliou, hag e casjont c'hoaz eur gaouat prun d'ar Brusianet.

Kementse a voa a enep an urs, hag an amiral a ioa en ho fenn a ieas da gaout ar jeneral Le Floda c'houlen ha red oa ho funisa abalamour da ze.

— Red mad eo, eme ar jeneral ; araog avad ho funisa, roit peb a bok dezho eus va fers.

Ar prusianet a zalc'h ato da veza criz evel loenet gouez. Epad ar pennad ean-ma euz ar vrezel, e tlient chom a za, ha respeti tud ha danvez. Neket se eo a reont, da viana e lec'hiennou ; laza ha laerez a reont, ha kementse seul hardisoc'h ma n'en em zifenner ket outho. Evelse e zeus plijadur o clevet hano euz eun taol fin bennak tennet dezho.

Eun tiek pinvidik, hag en doa eur vanden ejennet, o veza clevet e teue ar prusianet evit cas gantho an ejennet-ze a ioa meurbet dioc'h ho doare, en em gave goal nec'het. Penaus da ober ? En em zifen oc'h ar prusianet, n'oa ket da zonjal e kementse. Cuzet an

ejennet? Ne voa ket calz æsoc'h. Eur zonch a deu en he speret. Mont a ra da gerc'hat liseriou, hag e laca eul liser var gein pephini euz he ejennet. Neuze, gant he vevellou oc'h he zicour, e kemer eur vasinat dour clouar hag eur c'horn, hag en em laca etouez he locnet evel eur medesin o rei louzou da chatal clanv.

Digouezout a ra ar prusianed, hag e chom balc'h ho ginou o velet an ejennet-ma liseriou guenn varnezho. An tieg a ro dezho da anaout guella ma c'hell ema ar c'hlenvet (an typhus) gant he ejennet, ha n'eus ket unan anezho iac'h. Ar brusianed, gonde beza great eur zell, a lavar ive en ho iez, *Malatis! malatis!* da lavaret eo, clanv! clanv! hag a ia ac'hano buan, strafuillet oll gant aoun na daje ar c'hlenvet d'ho heul.

An tieg, e c'hellit cridi, a c'hoarze dindan he vourrou, hag a frote he zaouarn o velet he ejennet o chom ganthan ker couls marc'had.

Eun tieg all, pa velaz ar prusianed o tostaat oc'h he di, en doa eur penmoc'h oc'h ar scour. Gouzout avoalc'h a rea n'o divije ket manket d'her c'has gantho. Petra da ober eta evit miret na daje etre ho skilfou? N'oa ket a amzer da goll. Setu hen hag ho tistaga he benmoc'h dioc'h an treust, oc'h he deleur en eur guele, hag oc'h he c'holo eno gant al liseriou. Neuze e c'helum eur c'houlaouen da lacat e kichen ar guele, hag ive eur banne dour en eur plat gant eur bod lore ebarz, evel a vez laket dirag eur c'horf maro.

Pa zigouezaz ar brusianed, edo an tieg e kichen ar guele evel pa vije o pidi, hag ar zoudardet-ze, o velet kementsé hag o sonjal edo e guirionez ar maro en ti, a scampaz ac'hano evel pa vije an ankou var ho lerc'h.

Hogen siouas! evit unan bennag evelse o deus gallet savetei ho zra, ha tenna ho spillen euz ar c'hoari gant ar scraberien c'houez-ze, nag a bet o deus guelet aloubi kement o devoa, arc'hant, loenet, dillad, kement a ioa dioc'h ho doare, terri ha bruzuna ho arrebeuri, hag ar pez zo c'hoaz euzusoc'h, o deus guelet ar vac'hanierienze, goude distruja kement a c'hellent, o lacat an tan en tiez evit devi ar pez ne c'hellent ket da gas gantho!

Evit al labour douar. — Eun den gouezïek dioc'h al labour douar, an aotrou Bahier a escopti Sant-Briec, a ro aliou d'an dud divar ar meas divar benn an eost a zo brema en douar. Ar scorn hag ar ienien griz a zo bet o deus rostet ar c'herc'h ha zoken ar guinis goanv, hag e lec'hienniou int lazet ha maro en douar.

Evelse ez euz calz tieien red dezho hada adarre pe lacat traou all e leac'h an ed zo suillet dezho.

Evit ar c'herc'h, emezhan, arabat e ve en em hasta re da drei adarre an douar. rag ar c'herc'h, ervez eul lavar zo etouez an dud, a zeu en dro euz a netra. Mad e ve ta gortos bete guelet hag hi a zavo gant an amzer glouar a zo brema, ha mar be red eilhada, eo guelloc'h hada kerc'h du eget ar c'herc'h goanv a zo goal zivezad brema he deleur en douar.

Evit ar guinis, mar deo red eilhada, eleac'h hada guinis goanv eun eil guech, eo guelloc'h hada guinis meurs. Ar guinis meurs ma na ro ket kement hag ar guinis goanv, a ro guelloc'h greun hag a verzer keroc'h.

Lod o defe marteze sonch da lacat, e plas ar guiniz eat gant ar scorn, eis, pez, avalou douar, etc. Hogen ne rafent ket mad; ar guella e ve lacat guinis meurs. An oll dud goueziek dioc'h an traou-ze a lavar eo gniniz eo a vanco er bloa-ma da ober bara, eo ar guiniz a vezo cavet muia guers dezhan, abalamour ma zeus kement a garteriou ha n'o devezo tam pe couls lavaret tam eost.

An aotrou Bahier a lavar da dud he garter ma n'eus két a vinis meurs dre eno, e ve æz avoalc'h lacat digas euz ar Finister.

Ar memes aotrou Bahier a lavar ivelacat evez oc'h ar c'hlenvet a zo brema etouez ar chatal hag a c'halver *bosen ar chatal corn*, clenvet spegus meurbet hag a stag ive en denved. Ar pez a zo da ober evid dioual outhan eo chom ep lacat loen diaveaz ebet er c'hraou, chom ep cas ar chatal da foariou pe varc'hajou elac'h ma en em gafent tost da chatal all ha ne oufet ket a be leac'h int, hag a zo marteze euz al leac'h ma zeus clenvet. Ar c'hreier a dle beza dalc'bet neat; ar mogeriou a dlefe beza razet, red eo rei ear dezho. Ar chatal corn a dle beza torchet bemdez, ha red eo rei dezho bouet iac'h, hag avoalc'h evit ho derc'hel e doare.

Divezad emaoun marteze o rei an aliou ma. Lod anezho gouscoude a zo c'hoaz abred avoualc'h evit gallout beza heuillet.

An aotrou Ollivier, superiol ti Sant-Joseph, e Castel, zo hanvet chaloni a henor a gatedral Kemper.

An aotrou Suignard, person Landudec, zo hanvet person Trefiagat.

An aotrou Jouve, vikel e Plouguin, zo hanvet person Landudec.

An tad Coma, a gompagnunez Jesus, a brezeg er Gatedral evit ar c'horaiz.

Lavaret a rer eo sinet ar peoc'h, mes ne anavezomp ket c'hoaz ar c'hondisionou. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — 25 *G'huevrer.*		Pont-n'Abat. 23-*C'huevrer*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	28 lur, 74 c.	Guinis.....	30 lur, 44 c.
Segal.....	18 lur. 66 c.	Segal.....	18 lur, 75 c.
Eiz.....	19 lur, «« c.	Eiz.....	18 lur, 76 c.
Ed-du.....	26 lur, 10 c.	Ed-du.....	25 lur, »» c.
Kerc'h.....	23 lur, 92 c.	Kerc'h.....	24 lur, 26 c.
Avalou douar	9 lur, «« c.	Avalou douar	8 lur, 50 c.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 11 Meurs 1871. N° 319. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 11 Meurs 1871.

Pa'grog an tan goall en eun tu bennak, lakeomp mar kirit en eun tiegez var ar meaz, e veler tud o redek di a bep tu. Hogen ervez lavariou hon tud coz, ar re a ia evelse a brez varzu an tan goall a zo tri rum anezho; eun rum a sia, evit labourat ha poania da laza an tan, eun rum all a ia evit sellet, hag an trede rum a ia evit laerez ha clask an tu da zacha gantho, hag ar re-ma eo ar re a vez muia prez ha muia finv enho var dro an ti zo an tan enhan.

Pa ziroll ar vrezel en eur vro, e tigouez ar memes tra. Guelet a rer neuze ar re vad, ar re a gar ho bro, oc'h en em zevel evit he difen oc'h an enebourien; eur rum all a jom da zellet, n'o deus ken soursi nemet d'en em zioual ho unan; hag eur rum all, an dispac'herien, an dud ep feiz na coustians en em laca neuze da ober freuz muia ma c'hellont evit aloubi divar goust ho c'henvrois kement a zo dioc'h ho doare, danvez, cargou, ar renkou huela e pep leac'h, nemet gouscoude var dachen ar vrezel, rag eno n'en em ziskuezont nemeur, mes a bell e fell dezho cregi er stur, ha caout etre ho daouarn pep gallout var ho bro, evit ober a garint ha gant an dud ha gant an danvez.

Biscoas marteze n'oa bet guelet sclerroc'h peger guir eo al lavar ma comzomp anezhan ama, eget er vrezel diveza-ma dirollet e Frans. Guelet on eus, pa zeo digoret an abaden, er c'harteriou er c'huz heol d'ar Frans, evel e Breiz, er Vandee hag en eur c'harter bennag all, an dud vad, ar re o deus feiz ha relijion, o kuitat pep tra hag o vont calonek da zifen ho bro kerkent ha ma ho goulennet, ha lod zoken ep gortoz ho goulen; guelet on eus re all, e tu ar c'hreisdeiz dreist oll hag e departamanchou all, o chom dibreder da zellet, ha mar kemerent eun tam treveil bennak, ma lakeant cas dezho an armou guella euz ar vro, ne voa nemet evit clask an tu d'en em zioual hi ho unan hag ho danvez ha ne brijent ket ober eur gamed evit mont da zicour ar re a ioa deut da veza preiz ar Prusianet; guelet on eus neuze an dispac'herien oc'h ober freuz, o finval a zoare hag o kemeret poan, ne ket evit difen ar vro na chasseal an enebour, mes en em renta mistri ha caout pep gallout etre ho daouarn evit lacat an dispac'h e pep leac'h ervez ho giz.

Ho guelet on eus neuze, ne ket o vont da zicour ar re en em zilenne, mes oc'h hegal outho, o lacat an dizunvaniez etrezho, oc'h ho dispartia, oc'h ober kement a ranket evit ma vije red da zifennourien ar Frans coll gant ho enebourien. Lacat a c'heller an dud difeiz, an dispac'herien-ze e kem gant ar bandennou brini ha labouset a breiz a gleo a bell c'hoez ar frescat. Epad an deiz, keit ha ma vez tud var an dachen eleac'h m'ema ar frescad-ze, an darvuia anezho en em zalc'h a bell e beg ar guez; unan bennag epken a deu bep en amzer da ober eur c'hournijaden evit guelet hag hen zo c'hoas tud var an dachen, ha pa na vezo mui den varnezhi, e teuint neuze oll a vanden da ober ho c'horfad. Guelet e vezo petra a raint varlerc'h ar vrezel-ma.

Setu, evel ma c'hoar brema an oll, ar peoc'h great; hogen ne deo ket deut marc'had mad, ha meur a hini douetuz a gavo e coust re ger. Gouscoude petra a oufe da ober an hini a goll nemet lezel ar gounider da ober lezen dezhan? Petra a oufe da ober eur gouriner en deus bet lam var greiz kein nemet asten he zorn d'an hini zo trec'h dezhan evit gallout sevel adarre? Petra a oufe da ober, en eun emgann, an hini zo discaret ha laket ar c'hleze dezhan var he c'houzouk, nemet en em glevet gant an hini a c'hell he laza mar car, hag ober ar pez a c'houlenner diganthan evit savetei he vuez? Hogen ar Frans paour a zo discaret, ar Prusian criz a zalc'h he droad var he gouzouk, petra a c'helle da ober éta nemet ober ar peoc'h en eur c'his bennak?

Brao eo c'hoas dezhi guelet he enebourien o vont en ho zro, o lezel eur c'horn bennag anezhi ep he zistruja, hag o lezel ganthi peadra da c'hellout chom c'hoas beo.

Da ger, da varc'hat mad, ar peoc'h eta a ioa eun dra red.

Kementse ep mar, ne blijo ket d'an dispac'herien a zo trouz ha safar gantho o c'houlen brezel d'ar vuez, brezel keit ha ma chomo eun den beo, keit ha ma chomo eur berad goad da skuilla.

Ober brezel ? Mes penaus ? gant petra ha gant pioù ?

Ne ket da viana gant ar re a c'houlen brezel eo, rag ar re-ma a entent mad poulza ar re all da vont var an dachen, ha chom ho unan dibreder er gær. Setu ama dachen, ha chom ho unan dibreder er gær. Setu ama var gementse ar pez a zo digouezet e Brest, hag ervez a lavar ar c'hazetenou, ez eo digouezet c'hoaz en eul leac'h all bennak.

An dispac'herien a zalc'h ar pez a c'halvont *clubou* da lavaret eo *asambleou* eleac'h ma teu an doctored anezho da c'hoeza er bandennou a deu da zilaou, an tan, emezho, euz a garantez ar vro, da lavaret eo, an tan euz ar freuz hag euz an dispac'h. E Brest eta, var ar Glasi, e voa eur c'hlub evelse. Eun doctor en em laca da safa-rat e voa red ober brezel cousto pe gousto keit ha ma chomje eun den en he za. Pa voa echu he brezegen, eun all a ja da goms var he lerc'h, hag a lavar :

— An hini en deus comzet em raog, en deuz lavaret deoc'h e voa red brezelecat beteg an diweza berat goad.

Me a lavar ive : red eo brezel ep ean na truez. Hogen ervez pep lealdet, ar re a c'houlen brezel a dle beza ar re genta o vont dezhi. Rakse setu ama eur c'haier.

Mont a reomp da lacat hon hanoiou varnezhan, ha neuze kerkent ha ma vezo discleriet e kendalc'ho ar vrezel, ez aimp en hent, hag an hini ne daio ket, a vezo kemeret evit eun trubard e kenver he vro. Me lacai va hano da genta, ha kement hini a c'houlen brezel, a lacai ho hini var va lerc'h.

Ar safarerien en em dennaz ac'hano buana ma c'hellent, hag an hini en doa great eur brezegen ker caer da genta, en em silaz etouez ar re all, ha den ne lakeaz he hano. — Ha goude kementse e vezint guelet ha clevet adarre, o c'houlen ma vezo caset an oll, nemetho ho unan, d'an tan ha d'ar vrezel.

Rom. — An hini en defe c'hoant da c'houzout petra a dremenas guechall e tour Babel pa deuas Doue da drei ar iez o rei he zoare prezek da bephini, hag o viret evelse na c'helle an eil gouzout petra lavare egile, n'en defe nemet mont hirio da zilaou ar re zo e penn gouarnamant an Itali. Eno ez eus drail, ha ne c'hell ket daou anezho en em glevet. Eo, var eun dra emaint oll a unan ; discar ar Pab, ha lamet dihanthan ar pezig en deus c'hoaz. Eat int bete discleria e voa tra ar c'houarnamant ar pez a zo er Vatican ; ha credabl ep dale ne lezint ket gant an Tad Santel eur guele, na zoken eur mean evit harpa he benn.

Sonjit-ta pebez coc'hi a zo eno gant ar re-ze, oll dispac'herien, oll o clask comz ha batouillat, ha seul vui ma comzont, seul nebeutoc'h en em ententont. Oll gousconde o clask aloubi tra ar Pab. Henvel int oc'h eur vanden chas pa vez tolet eur preiz dezho da lonka : pephini a c'hrogn hag a ro taol dant en tu-ma, taol dant en tu-hont, o clask plaouf an tam brasa.

Unan epken en deus credet difen ar virionez e creis geier ha comzou diskiant an dispac'herien-ze. « Ar pez a rit, emezhan, n'en deus penn ebet, ha ne oufac'h ket mancout da veza discaret ep dale ; rag eur c'houarnamant ha n'en deus ket a benn, en deus lost, hag al lost-ze a vez hir peurliesa. »

Hogen an dud vad a Rom, hag an escoptiou catolig euz ar bed oll christen, a gas dalc'h mad d'an Tad Santel mercou euz ho c'harantez hag euz ho fealdet. Escopti Kemper en deus caset eul listen a zo varnezhi tremen triugent mil hano, hag an escoptiou all, meur a hini anezho, o deus great ive evelse.

Cals tud vad euz a Rom, o deus kuiteat kear epad an amzer ened, evit na veljent ket an ebatou divalo a dlie an dispac'herien da gemeret epad an derveziou-ze; evelse ar ru vraz eleac'h ma kerement lio ebat, a ioa goullou.

An Tad Santel en deus great he c'hallout evit lacat roue Prus da rei ar peoc'h d'ar Franz ep beza criz en he gondisionou ; lavaret a rer zoken en deus caset eur c'hannad da Versail evit kementse.

Euz a berz an aotrou Charvas, arc'hescop Gen, maro nevez zo, ez eus digaset d'ar Pap Pii nao eur c'halin a ioa senvichet d'an Pap Pii seis pa dremenas dre ar gær-ze. Oc'h he reseo, an Tad Santel en deus lavaret :

« Ar c'halin-ma a zigas da zonch din euz eur prezant all a reseviz en eur mare all ; ar voestig aoun a zouge Pii c'huec'h oc'h he c'houzouk, gant ar zacramant enhi, pa edo eveldonme etre daouarn an dispac'herien. Ar voestig-ze am lakeas neuze da guitat Rom evit mont da glask repu e leac'h all. Goasoc'h amzeriou zo brema eget e 1848, hag hirio en deiz e clascan en aner gouzout peleac'h e c'helfen en em denna. Hen ober a rajen gousconde marteze ma na vije ket deut an niver euz va bloaveziou da renta eun dra evelse dies bras din da ober. Pedomp Doue ma roi deomp ners da c'houzanv an trubuillou-ma ; hen epken a voar tenna ar mad euz an droug ; hor bet ato fizians enhan. »

Setu ama eun tamik tanva euz ar pez a voar an dispac'herien da ober eleac'h ne deus ket a dud honest avoalc'h evit ho c'habesta nag ober aoun dezho. Ervez ar c'heleier en Aljeri e c'hoariont ho fenn.

An oll a voar eul loden vad a dud ar vro-ze a zo eat di euz a Frans hag a leac'h all, ha ne ket ar re o deus muia feiz ha relijion eo a guita evelse ho bro evit mont da glask fret e broiou all ; bez'ez int euz ar wenn dud-ze a veler o vont da glask, er c'heriou pe e leac'h all, an tu da ren eur vuez dibreder. Ar re a gar ho bro, ho ilis parrez, ar re o deus feiz hag a stak d'al labour, a gav ato ive labour ha bara en ho bro, ep zoken mont pell dioc'h an ti ma zint ganet enhan. Hogen ar re zo eat d'an Aljeri, dreist oll ar re zo en em laket er c'heriou, a zo calz anezho bet condaonet gant ar justis da vont er meaz euz ar vro, ha dre-ze falloc'h c'hoaz eget ar re zo eat di anezho ho unan.

Kerkent eta ha ma zeo dirollet ar vrezel er vro, an dud daoubennok-ze zo en em laket da ober freuz, hag evel ma o devoa asant an doare gouarnamant on eus bet aze e Tour, ha zoken asant Cremieux dre scrit, e savent sounn ho fenn.

Evelse en Aljer, e savont eur c'honsail dibabet en ho zouez, hag ar re-ma, kenta tra a reont, eo en em gemeret oc'h an ilizou. Discleria a reont eo dispartiet an ilis dioc'h ar *gommun*, hag e lamont digant an ilizou ar pez a roe ar c'houarnamant dezho.

Neuze e taoljont var ar ru ar vreudeur hag ar c'hoarezet zo eno oc'h ober scol. Red e voue d'an arc'hescop reseo ar vreudeur en he balez, hag unan a bersonet kær a roaz he di d'ar c'hoarezet. An dispac'herien ne felle mui dezho e vije comzet d'ar vugale nag a gatekis, nag a beden, ha difen a reant ho c'has d'an iliz.

Ar gerent gouscoude ne zonjent ket evelse ; rak var bevar mil pemp cant bugel, ne deas nemet var dro eur c'hant da vit ar vistri scol nevez ; ar re all a ieaz adarre da vit ar vreudeur hag ar c'hoarezet, dre ma c'helle ar re-ma caout eur plasik bennak da ober scol dezho.

An tadou Jesuisted o deus bet ive ho lod. Torret eo bet dioc'h an diaveaz ar guer oll var ho chapel, ha panère gant aoun rag ar soudardet, an dispac'herien ne vijent eat kuit var gementse.

An dud a iliz a rer goasa ma c'heller dezho, ha dre gomzou ha dre oberou, en hèvelep doare ma zeo bet red d'an Aotrou Arc'hescop rei otre d'he glouer d'en em visca evel ar re all, evel ma vez red ober avechou er broiou gouez pa zao enklask var ar vissionerien hag ar gristenien evit ho lacat d'ar maro.

En eul leac'h eo laket ar veleien var ar pave evit lacat ar mear er presbital ; en Aljer o deus sonjet kemeret ar gatedral evit derc'hel enhi ar pez a c'halvont eur c'hlub. Re hir e ve merca an oll draou euzuz ha mezuz a ra an dud difeiz-ze. Hogen setu aze avoalc'h evit diskuez petra zo da c'hortos dioc'h tud dizoue pa c'hellont caout hed ho nask. G. M.

SANT KADOK.

XI.

Kadok, o veza o treuzi eur c'hoad euz ar vro-ze, me lavar euz ar Scos, a velaz o tremen ebiou dezhan eun doare tra, den pe loen, noa ket eas gouzout. N'oa ken oc'h he c'holo nemet bleo pe reun henvel oc'h ar c'hinvi en em stag oc'h tronjen ar guez dero coz, hag eur pennad hir a vleo guenn o stribilla tro var dro d'he chouk. He zaoulagad a verve evel an dour en eur vasin var an tan.

Ar zant a griaz outhan evelen :

Kemenn a ran enn han Doue,
Lavar din me petra oud-te!

An den gouez a jomaz a za, ha pa voa eat Kadok beteg enhan, en em lakeas da gana :

En amzer ma oan 'barz er hed,
Me oa gant an oll enoret ;

Dioc'htu ma'z-eenn barz er zal
E clevet an oll o douc'hal.

Dioc'htu ma kane va zelen,
Koueze, dioc'h ar guez, aour melen.

Roueou ar vro am c'hare
Roueou all holl am douje ;

An dudigou paour lavare :
— « Kan, Marzin, kan e pep mare. »

Laret a re ar Vretoned :
« Kan, Marzin, an traou da zonet. »
Brema er c'hoajou e vevan,
Den ne ra stad ouzin breman ;

Bleizi ha moc'h gwez, kreiz ma hent,
Tre ma'z-ann'biou, a skrign ho dent.

Kollet eo gan-in va delen ;
Pilet eo gwez an aour melen ;

Roueou Breiz zo maro,
Roueou all a wask ar vro ;

Ne lavar ken ar Vretoned :
« Kan, Marzin, an traou da zonet. »

Hi a ra ouz-in *Marzin-foll*,
A daoliou mein am c'hasont holl.

An den Doue, oc'h he glevet, ne c'hellas ket miret da vouela :

Paour keas diot, distroit en dro,
Ous Doue zo'vidoc'h maro.

Hennez en do truez ouzoc'h,
Da nep a fiz enha'ro peoc'h.

An den reuzeudig a lavaras neuze :

Ennhann fiziz, c'hoaz e fizian,
Outhan truez a c'houlennan.

Hag ar zant madelezuz a respontas :

Dre-z-oun oc'h eus truez ganthan,
En tad, er mab, er speret-Glan!

En eur lavaret ar c'homzou-ze, ec'h astennaz he zaouarn azioc'h penn ar barz a ioa stouet. Neuze evel ma tigore he zivrec'h evit he vriata, ar bars gouez a dec'has kuit en eur ober pik-lamou bete bar an dorgen. Eno, gant eur vouez hag a dregarne ganthi ar c'harter hag eur galon laouen, en em lakeaz, evel eun eostik da gana evelen :

Me a losko eur iouc'haden
D'am roue, guir Doue ha den!

Me gano he vadelezou,
A oad da oad dreist an oajou!

Sant Kadok a voue tenereet he galon, hag evel ma teuas da zonch dezhan en devoa klevet kentoc'h, dre he gousk, ar memes kanaouen a laouenidigez gant eur barz all dispar, e lavaras da Varzin :

Paourkez Marzin, Doue r'ho klevo !
Eled Doue r'hoc'h ambrougo !

Siouas ! an dud fallakr ne eanjont ket da glask iskin oc'h buez ar bars. D'an dervez zoken ma voa deut ar feiz, dindan furn ar c'harantezusa euz ar zænt, d'he reseo etre he divrec'h, Kadok a gavas, da bardaez, he gorf maro astennet var bord eur ster. Potred saout, euz a wenn ar Brized, o doa lazet a daoliou mein,ar c'haner kaloneg galvet gantho *ar foll*.

Pet hini all zo maro evelse ! Setu eno ar vrezel ep can a gendalc'h ato etre an ners gouez hag ar speret, kannad dizroug ha madelezus deut euz an Env, hag a dle sevel adarre d'an Env.

Ar zant o veza eat he unan e leur ar c'hourinadek, ne ziscrogas nemet pa voue discaret, mes discaret, evel a lavar eun den gouezieg, en eun doare ma zeo ker glorius caout lam evel rei.

Kadok a garie lavaret aliez d'he ziskibien : « Ha c'hoant ac'h eus-te da gaout gloar, bale d'ar bez ! »

Evel ma c'hanaie ker mad an hent, penaos n'en divije ket he gemeret? Soudard oa da Jesus-Christ, a hano hag e guirionez, ha ne c'hoantea netra kement evel mervel e soudart. En em lacat a reaz eta er penn araog euz an arme, drem oc'h drem gant an enebour, evel ar vrezellourien a roet ar privilach-ze dezho en he vro.

Pa voa distro euz ar Scos eleac'h m'oa bet o pardona, e teuaz ar zonch dezhan, ha marteze eo ar merzer eüruz Andre eo a zigasas dezhan ar zonch-ze, da vont e creis keriadennou ar saozonet evit kennerzi ar gristenien a reat ar brezel dezho. An dra-ze, emezhan, a ioa mont a ziarben d'ar maro ar prisiusa zo dirak Doue, maro hor Zalver Jesus-Christ, hini an ebestel ha calz a zænt all o deus trec'het ar bed, ha gounezet eur gurunen e rouantelez an envou.

D'ar mare-ze, hag an dra-ma a voa douetus vardro anter ar c'huec'hvet cantvet, eur c'hristen fidel bennag a zalc'he mad d'ho relijion e creiz ar baianet, en eur c'hanton a enez Breiz hag a greder eo an hini a zo savet enha brema Contad Northampton. En em zestumet oant e breuriez pe en iliz en dro da eur beleg santel, a ioa carget da ren ho encou, pe mar kirit a ioa Escob euz a eur gær a ioa neuze discaret. Ar romanet a c'halve ar gær-ze *Beneventa*, ha cridi a rer ez eo an hini a c'halver hirio kær Bewou.

Pa zigouezas Sant Kadok eno, oa nevez maro an Escop.

Tud ar gær-ze a bedaz ar belek-ma euz ar C'hambri, d'en em lacat e pen ho ilis ; rag ar brud euz he furnez hag euz he skiant a ioa en em skignet kemènt ma hen leskanvet *Ar Fur*.

Ar zant a gemeraz ar gark-ze ne ket evit an henoriou, mes evit ar poaniou stag outhi. Evelse a ra an oll dud calonek. Evit miret na c'helje an dud anter-c'houez dont da gemeret kær, e sonjas sevel, eleac'h ar mogeriou douar a ioa anter distrujet, mogeriou mean a zo diesoc'h da ziscar.

Hogen a veac'h oa great eun dervez labour bennak, ma vancaz ar pri, hag al labour a jomaz a za.

Ar vasonerien a lavaras d'ho rener : « Ne c'hellomp ket mont larcoc'h ; n'on eus ket a zour da ober pri. »

Ar zant a bourveaz evel ma voa boas da ober, dre he bedennou ha dre he ijun. Eun eienen gre a zour a voue dizoloet, hag e voue gallet cregi adarre el labour, hag eul loden euz ar mogerion a voue savet a nevez.

Gouscoude an dienez a zour er penn kenta euz al labour en doa great coll amzer, ha dre-ze e chome c'hoaz eun tu euz a gær ep difen. G. M.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

AR PEDENNOU.

TREDE PENNAD.

Kredi a ran beza diskoezet sklear avoalc'h perak en deus Doue lakeat he zourn da boeza varnomp ha perak Breis-Izel, e kreis ar barr-amzer ma, zo chomet enn disglao. Ar pedennou eo bet ar varren houarn edeus miret ous ar gurun da darza var hor bro ; all luc'hed, pa zallent ha pa bulluc'hent ar re-all, n'oant evidomni nemet lizerennou-tan a verke ann dra-ma ; n'eo ket mad d'eur rouanteles nac'h he Zoue. Ar skritur-ze evit guir a ioa spounlus sellet outhi, mes ive eas-bras oa da lenn. Koulscoude meur a hini zo bet evel Doueou ann Egipt o doa daoulagad ha ne velent ket. Goude beza kounnaret a-eneb ar Roue prusian, a Eneb Bismark ha kals re-all, int en em zavet ous Doue hag ar verc'hes. Hounnes ispisial zo bet goapeat ha lavaret ne doa na galloud, na madeles. Arabat sebezi, Mari a zalc'h he zroad var benn ar zerpant, rag-se ar zerpant ne gollo digares ebet evit taga ar zeul zo ous her voaska.

Klevet a ran eta ann dud difeis o krosmolat hag o lavaret ; e peleac'h e chom itroun mis mae, an hini zo galvet rouanes ar Frans ? Perak mar deo guir e teu da apparissa eo e ves atao var gern ar menesiou ha morse var ann dachen a vrezel ? Perak ma klev hor pedennou ne flastr ket hon enebourien ? Ann dra-ze a vije kals guelloc'h eget diskoes da vugaligou he c'hurunen, he steredennou, imaj he mab... Siouas, ar re a goms evelse ne velint ket ar verc'hes, he c'hurunen, he steredennou nag er bed-ma nag er bed-all.

Petra eo eta ourgouil ann den ? N'oun ket souezet, eme Zant-Bernard, o de klasket ann eles en em zevel, rag ganet oant enn Env ; mes penaos e teu ann den d'en em c'hoeza, hen ganet var ann teil ? Ia, petra eo ourgouil ann den ? Ann ebestel a ioa bet hor zalver e voalc'hi ho zreid, great en doa dezho ar pes a veac'h a raffe ann diveza servicher, ha koulscoude etre ma valeent eus ar gambr-lid d'ar jardin olives, a betra e komzent ? Savet oa t ous etrezo var digares gout pehini a dlie beza er renk huella !... O pec'het milliget n'out ket maro c'hoas, sevel a res da benn voassoc'h evit biskoas, pa

c'houlennes perak ne deus ket ar verc'hes great ann dra-ma, ann dra-hount.

Evidomni, Kristenien, Kredomp a greis-kaloun e deus Mari great ar pès a dlie hag a helle. En em ziskoezet eo bet var ar menesiou, da vugale iaouank-flamm, ha leac'h da zo damall anizhi var gement-se? Benniget e ves ar besiou gant aoun n'en de ann dioual dre ar pec'het eur guir benak var an douar ze. Benniget e ves ann ilizou, rag n'eo ket mad e ve ar zanteles memes enn eul leac'h saotret, evel-se ive ar Verc'hes ne ves nemeur guelet nemet var an huel rag ma chom pell deus ezen ar pec'het. Ar goulm laosket gant Noë a zistroas d'al lestr, n'oa a bep tu nemet korfou maro hag anter-vreïn var gorre ann dour ; evit ar vran, ne zistroas ket rag en em gaout a rea e kreis he boued, er gis-se hor rouanes, pa deu eus ann Env n'eo ket evit ehana var leve satan. Sonjit c'hoas e deus Mari krenet dirak eun eal, e deus kavet guelloc'h genel he mab enn eur c'hraou etoues ann anevalet eget etoues ann dud, neuse e vo sklear evidoc'h perak brema e kar ar menesiou. Evit ar vugaligou sonjit penaos p'edo Jesus var ann douar, he blijadur oa ho c'haout enn dro dezhan ha lakaat he zourn var ho zal : rouanteles ann Env, emezhan, a zo d'ar re a vezo evel outho ; hag enn aviel e lenner c'hoas. Eurus ar re zo pur ho c'haloun, rag guelet a reïnt Doue. M'ar deo guir ann traou-ma e-leac'h krosmolat, e tlefemp lavaret gant humilité : O mari, peur e vezo ho pugale din d'ho tigemeret ? peur e c'helloc'h diskenn enn ho zachennou, enn-ho zies ? peur e zeï dionzomp ar mallosiou, al luxur, ar gourmandis ar gassouni a vir ous ho treid santel da dremen treuzou hol lochennou ? Mes, Kristenien, ma n'eo ket neat avoalc'h hon daoulagad evit gallout para var bisach ar verc'hes, hi hor guel hag hor chelaou. Peb Rozera a zo eur gurunen lakeat ganeomp var he fenn, peb Ave Maria eur berlezen er gurunen-ze. Gervel a rit ar pes a ra ho chapelet greun ; mad a rit ; greun int adet enn huel haga roio eost pa deui ar mare ; peb greunen a roio ugent ha kant evit unan.

El litanou e c'halvit Mari, *virgo fidelis*, ar verc'hes fidel ; mad a rit adarre, rag en despet da gement tra a lavaro ann dud difeis hor rouanes zo bet fidel deomp, pec'het e ve a dra sur lavaret e de brema Mari poan ebet, emaï er barados var ann tron huella, koulskoude e deus roet merkou a c'hlac'har. Guelet eo bet e lenva var memes ar Salet, pa c'hourdrouze ac'hanomp eus ar voal amzer-ma ha pa vele ar goumoulen o teoat : epad ar brezel eo bet c'hoas guelet meur a veach, edo evel eur vam ne hell ket ehana pa ves he mab gant ar derzien, fidel eo bet deomp evel d'he mab divin var ar C'halvar ha pe deveze eur c'helou mad da rei e tinije buan var-zu hor bro hag e lavare : skanveat eo dourn va mab. Petra helle ober ken ? Birou Saül, emer Skritur ne deuent morse enn dro eb beza livet a c'hoad, ha Kleze Jonathas eur vech dic'houinet a ranke ada ar maro. Siouas ar birou hag ar c'hleze-ze ne dint nemet eur skeuden a Justis Doue, dourn ebet, nag enn env na var ann douar, n'hell arza ar rod bras-se eur vec'h ma ma o vala ar bec'herien.

Mes eb mar ebel, hor pedennou o devezo great vad deomp, ar verc'hes e devezo lammet divarnomp Kals eus ar beac'h.

Bezomp eta fidel d'hon tro d'ar verc'hes ; roomp dizi a vrema hor c'halonou, ha pa deui ann anv, mis maë, roomp dizhi bokedou guenn evit ann daëlou e deus scuillet évidomp, bokedou rus évit ar goad e deus espernet, bokedou glaz evit ann esperans a jom ganeomp e vezo dizale ar Frans kals guelloc'h ha kreoc'h evit n'eo bet biskoas. J. W.

Trubuillou eur c'hemener.

I.

Ar gemenerien peurvuia zo potred dioc'htu, a gemer ar bed evel ma teu, ha n'int ket techet da ober goad fall var an douar. Avechou gouscoude e tigouez gantho ive trubuillou ha nec'hamanchou. Setu ama unan hag en deus bet he lod euz an trubuillou-ze, ha gouscoude meur a gemener ne c'houlenfent ket guel eget beza trubuillet eveldhan, ma c'houfent ervad e tigouesent er memes termen ganthan.

Ar c'hemener-ma a voa ginnidig euz a gær Tour, hag a reat Jakou Pensel anezhan. Evel a velit, ha pa na vije ket bet euz a eur wenn kemenerien, he hano epken a vije bet avoalc'h evit lacat rei ar vicher-ze dezhan. Hogen he dadou coz, a rum da rum, a ioa kemenerien abaoue meur a gant vloaz, ha cridi avoalc'h a rafen e voa hor Pensel-ni euz a lignez an hini en doa great he vragou d'ar roue Dagobert.

Daoust petra voa, Jakou a dremenaz he vugaleach hag he genta iaouankiz o teski he vicher. Tri zra, a leverer, en deuz eur c'hemener da zeski ; red eo e c'houfe tailla, griat hag an hent d'an tiez. Rag en amzer-ze c'hoaz kemenerien kær ne reant ket a fae var an dud divar ar meaz, hag a brije avechou ober pennadou brao a hent evit ober habijou nevez d'ar gouériadet.

Var an daou boent kenta euz he vicher Jakou n'oa ket cre, ar pez a rea unan euz he drubuillou, rak nadoz an tad a deue alies da vrouda he feskennou dezhan. Ervez ar re goz, ar c'his-ze da vrouda ar gemenerien iaouank gant an nadoz a ra eur vad dispar dezho ; ouspen ma talc'h anezho divorfil hag eveziant, e vir outho da zont da veza re blad. Evit an trede poent euz he vicher, me lavar, deski an hent d'an tiez, Jakou n'en doa ket c'hoas pemzek vloaz ha n'oa Pensel ebet en he lignez goest da hentcha coulz hag hen he gamaradet da gement tiegez a ioa er c'harter.

Mont a reaz evelse didrouz ha didor avoalc'h bete ma teuaz eun dervez ar sonch dezhan e voa brema den avoalc'h, kemener avoalc'h, hag e voa deut ar mare dezhan d'en em lacat en he stal he unan. Etre ober eur

zonch ha poania d'he gas da benn, eur c'hemener ne jom ket pell da varc'hata. An dervez zoken m'oa deut ar zonch-ze en he benn, e taolaz he zaoulagad var eur gemenerez iaouank, merc'h eur c'nere euz an amezegez, ha da noz e zeas da ober eur bale d'an ti. Neuze, evel m'en doa c'hoant da gas buan an traou en dro, ez ea bemnos varlerc'h he zervez da di ar c'here.

Ar plac'h iaouang a blije avoalc'h an daremprederez-ze dezhi, mes ar c'here coz a gave an dra-ze dizoare, hag a c'hrosmole; hag eur pardaezvez ma voa eat adarre Jakou di, ha prez varnezhan en esper ober eur pennad cozeal, ar c'here coz ha pemp pe c'huec'h mevel a ioa ganthan, en em zestumaz en dro d'ar c'hemener kez, hag ep ober van evit clevet he glemmou, en em lakejont ken didruez ha tra, pephini gant he vinaouet, d'he vrouda tu ha tu ken na vouie ket peleac'h lamet. Pa voant skuiz oc'h he vrouda, hen leschont da vont kuit; ha me ho les da zonjal pe gel lostog oa ar Pensel paour o vont ac'hano da di he dad!

Ne oufen ket merca pegement en devoue goudeze Jakou da c'houzanv abalamour d'an abaden-ze. Rag ar brud euz ar vroudadek-ze en em skignas buan, hag ar gemenerien all ma laboure gantho a ioa bemdez var he vuez. Azalek neuze ar guel euz eur minaouet hen lakea da dec'het, rag avoalc'h oa evit rei tro da unan bennak d'he gaketal.

Chom a reas tri bloaz evelse ep sonjal mui nag e dimizi nag he stal nevez. Abenn an tri bloas-ze ar c'here coz o velet oa ar c'hemener iaouank den fur, hag o c'houzout a hent all e plije d'he verc'h, a deuaz he unan d'he c'houlen evit map caer. Hogen en dro-ma an afer a voue great ep ma zonjas Jakou en em emel euz a netra. Fermet e voue dezho eun tamik stal, ha deiz an eured Jakou a ieas gant he Agatha, (rag Agatha a reat euz a verc'h ar c'here) d'he diegez nevez.

Siouas! An diegez nevez-ze a ioa paourig avoalc'h. Ar c'hemener coz n'en doa nemeur da rei d'he vap nemet he wencle hag eun nebeut nadoziou, hag ar c'here, nemet eur minaouet hag eul leren bennag, n'en doa nemeur a dra all ken nebeut da rei d'he verc'h. An diou vam a c'hellaz ober guelloc'h; unan anezho a roaz eur guele a c'belle talvout pevar scouet dillad hag all, hag eben a roaz eur goz arbel abenn ma o divije eun dra bennak da c'horren enhi.

Setu eta ar c'hemener hag ar gemenerez iaouang en ho stal ho unan. Ne c'hortozent nemet labour; mes ar pez zo goasa al labour ne deue ket. Gouscoude n'oant ket figus; ne reant fors pe labourat en ho stal, pe mont da diez ar re ho goulenje. Hogen ne deue nag an eil nag egile. Ho lezel a reat eno ho daou da zellet oc'h an oalet eleac'h n'oa ket a dan hag oc'h ar planken eleac'h n'oa ket a vara.

Evit beva e voue red da Jakou mont adarre evel derveziour gant he dad, hag Agatha gant ar vestrez a roe labour dezhi diaraok.

An dud zo great evelse; douget int da ober pep tra dioc'h boazamant, bete zoken rei labour d'ar c'hemener. Eleac'h m'int boas da vont e zaint, ha pa gafent guelloc'h e kichen ho dor.

Mar doa bet nec'het hor c'houbladik d'an deiziou kenta varlerc'h ho eured, e vouent nec'hetoc'h c'hoas pa zigouezaz an termen kenta da baea evit ar stal o doa fermet. Gant ar pez o doa gounezet o daou dioc'h ho dervez, n'o devoa ket avoalc'h evit paea ho zi. Jakou a scrabas kement he benn, ma vije bet red dezhan he benseillat douetus ma vije padet hir he nec'hamant.

Hogen var gementse e tigouezas paeron Agatha da velet he fillorez. Hema a ioa eun den pinvidig hag henoret er gær a Dour, hag a reat an tad Lombez anezhan. Pa glevaz e pebez trubuil edo ar c'hemener hag ar gemenerez iaouang, e roas dezho ar peza vanke evit paea ho zi. Neuze e roas dezho an ali-ma:

— Na chomit ket ama da goll hoc'h amzer hag ho poan; ama ne viot morse nemet tud reuzeudig. It da Bariz; eo ema baradoz ar gemenerien. Eno e vezo paet mad ho labour deoc'h. Eno ez eus prinsed ha prinsezed da visca, re vraz ha re binvidig a bep reng; ha neuze, e kement carter zo, an oll dud a zoare a laca kemenerien ha kemenerezet Paris da ober dillad dezho. C'hui a zo iaouang ho taou, hag a voar mania an nadoz. Mar gellit epken caout eno eur *pratik* mad, emaoc'h dioc'htu savet divar an dour, hag abars bloaz ama c'hui am zrugarecaio-me euz an ali-ma a roan deoc'h.

Jakou hag he Agatha a blijaz ali an tad paeron dezho, hag eun derveziou bennak goude setu hi en hent evit en em renta bourc'hizien a gear benn rouantelez Frans. Caout a rejont da fermi, e Pariz, e ru Montmartr (Menez-ar-merzer) eur penn-ti eleac'h ma c'hellent caout eur stal var ar ru hag eur gambr var an adren.

Dioc'htu Jakou a ra lacat a zioc'h he zor eur skritel e lizerennou bras divent, eleac'h ma c'helle kement a dremene lenn an dra-ma:

Jakes Pensel, marc'hadour, kemener arroutet, a ra kement a zere oc'h he vicher.

Ar c'hemener hag ar gemenerez iaouank ne vouie nicun anezho na lenn na scrifa. Hogen ar peinter o veza laket var ar scritel *a ro* eleac'h lacat *a ra*, kement hini a lenne ar scritel-ze en em lakea da c'hoarzin, ha meur a hini a iea en ti evit ober goab euz ar c'hemener nevez ha goulen outhan eur pez dillad bennag euz ar re a voar ar gemenerien da ober.

— Petra a fell deoc'h? a lavare Jakou.

— Eur bragou.

— Pe seurt danvez?

— Voulous du.

— Deut a benn eis dez, hag her c'havot great.

Eun all a lavare:

— Me garfe caout eun habit a bez.

— Pe seurt mezer a fell deoc'h?

— Euz ar mezer du a gaver e Orlean.

— Deut abenn dek dervez, ha me ho servicho.

Eun trede a deue hag a c'houlenne eur zae.

Eur bedervet a c'houlenne eul losten

Jakou a ioa fouge enhan o velet tud o tont da c'houlen dillad d'he di. Caout a rea dezhan e zea da ober aour eleac'h arc'hant. Rak biscoas ne deuaz en he zonch oa goaperien ar re a deue da rei labour dezhan.

Bedeg a reas da diez ar varc'hadourien mezer; kemeret a reas var dermen pacad mezer ac'hann, pacad mezer aleshont, e kement leac'h ma cave eur marc'hadour da fiziout enhan. Neuze oa eur blijadur ho guelet, he c'hreg hag hen, unan e pep penn d'an daol, o tailla, o c'hriat, o sacha var ho neuden euz ar mintin d'an noz ken na zounne ho biziet. Red oa ober he dam dillad da bephini abenn an dervez merket.

Eine daou setu eur martolod o tont en ti:

— De mad deoc'h, Aotrou Kemener.

— Doue r'ho pennigo, va den mad.

— Ne allac'h ket rei din eun habit nevez? Varlerc'h eur banne jigoden, c'hui vel, ez eus bet eun tam crog etre eur c'hamarad ha me, ha setu va zae roget. Hogen c'hui pa roit d'an oll..... c'hui voar..... guelet em eus var ar skritel.....

— Petra oc'h eus guelet var ar skritel?

— E roit evit netra..... hogen evel n'em eus guennelet..... Jakou ne lavaras ket d'ar martolod dont abenn eun nebeut derveziou. Mont a reaz avad buan da glask unan hag a vouesje lenn evit lavaret dezhan petra a ioa var ar skritel, ha p'en doa clevet, e c'halvas dioc'htu ar peinter da repari he fazi. Hogen ar pez zo goasa, lod euz an dillad en doa great a ioa roet, ep ma vije bet goulennet digantha petra a dalient, hag ar re ne voant ket roet, den ne deuas d'ho goulen. G. M.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

Pennadou liziri digant soudardet. Eur martolod a Gemper a scrif d'he dud: Diblaset omp d'an 14 a vis Genver evit mont da Aljer, hag e feiz! tost eo bet deomp mont da efa en tas bras. D'an nos varlerc'h ma voamp en em laket en hent, an avel a ioa cre, ar mor a zave he darziou, ha da ziv heur e vou e red deomp plega ar goueliou. An avel a greske ato, al lestr a ioa tolet ha distolet, ha da beder heur e teuaz eun tars scrijus a dreuz all lestr, hag a ziscargas var ar pont. Diou vak deomp a ioas ganthi, ar skeuillou a voue torret, troad ar stur a voue torret ive, hogen gallet e voue lacat eun all en he leac'h. Cals traou a strincas divar ar pont, ha crevi a reas plench var ar c'hamprou. Goasa zo eo ez eus bet eun den beuzet, ha tri martolod ha daouugent gloazet, ha lod zoken goal c'hloazet. Epad an tri dervez ma-zeo padet ar barr amzer-ze, hor c'heginer n'en deus ket galfet ober souben. Erfin omp erruet en Aljer d'ar 16.

Me gaf' din pleg-vor Lyon en doa c'hoant da zervichout deomp da vered., mes ni a zispac'he goasoc'h eget diaouldu en dour benniget, hag omp en em dennet ac'hano abouez poan avoalc'h.

E carter Bon ez eus dispac'h; an arabet a ra freuz a bep tu.

Abaoue on eus clevet ez eus c'hoas dispac'h e carterioù all en Aljeri. Kementse ne ket souez, rak brema pa zeo deut eul loden euz hor soudardet ac'hano, an dispac'herien a glask lacat freuz eno evel ma clascont ober e Frans, hag a boulz an arabet d'en em zevel oc'h ar re zo carget d'ho gouarn.

Pevar zoudart euz ar Morbihan, prizonierien e Minden, e Westphahi, a lavar:

Ar ienien a ra eur boan vras deomp, rak n'on eus ket a zillad. Bez'emaomp e coz lochennou great gant plench.

En deiz e rer deomp labourat var greou kær; en noz e couscomp var eun nebeut colo, dindan an amzer. Evit bevaus on eus bep pevar dervez eun dorzik bara segal; ha calz ac'hanomp a zepre an dra-ze en eun dervez, ma na daolfent ket a-vez da espern; gouscoude ar bara-ze zo storreok, ha du evel ludu. Da vintin on euz eur bannik cafe, ha da greisdeiz, eiz bervet hag eun nebeut avalou douar. Beb eil nosvez, e roer deomp eur banne zouben ep bara. Setu eno hon oll bevans.

Ne deo ket avoalc'h evit beva, mes eun nebeudik re evit mervel.

Unan euz an dud-ze a gar destun eun dra bennag evit derc'hel sonch euz ar pez a vez c'hoarvezet, en deus sonjet miret bemdez eun tam bara evit diskuez pebez bara a zebret e Pariz en derveziou diveza araok m'eo eanet ar vrezel. Guelet a rer dre an tamou bara-ze penauz e creske an dienez bemdez, penauz e zea fa loc'h falla an danvez a laket da ober bara.

Da genta ar bara a ioa great oll gant bleud ed, goudeze e laket enhà bleud fa, piz ha traou all, goudeze uchen kerc'h, goudeze colo draillet, bete ma ne voa mui ar bara eun dra hag a c'hallet da zibri. En eur ger, dre ar bara-ze e veler an naounegez o tont a zeiz e zeis, bete ma ne jome mui netra. Salo e vije bet e c'halje ar bara-ze en em viret pell amzer evit servichout da gentel d'ar re a deui var hol lerc'h.

Er gazetennig hanvet Cannad calon Jesus, e lennomp ar pez zo ama varlerc'h:

Cals christenien vad a zouk bema eun scapuler hanvet scapuler calon Jesus, var behini eo peintet pe brodet e ruz imach ar galon sacr gant ar c'homzou ma: *Na deu ket larcoc'h, calon Jesus a zo ganhen!*

Setu ama petra a scrif eun ofiser iaouank d'he c'hoarezet o doa roet eur scapuler evelse d'ho breur da zougen pa zea d'ar vrezel.

Cals traou am befe da lavaret deoc'h, va c'hoarezet ker, mes n'em eus ket a amzer.

Lavaret a rankan deoc'h gouscoude oun bet o stourmat d'ar c'huec'h a vis genver hag eo bet tom ar zou-

ben ganhen. An emgann a ioa scrijus; goude beza stourmet var dro eun anter heur, e vouen tizet gant eur voulet e creis va feultrin. Mes dre chans e scoas dres var gorn ar scapuler o poa roet din hag a zo varnezhan imach calon Jesus, hag ar c'homzou-ma : *chom aze ; calon Jesus a zo ama !* Bennos Doue deoc'h da veza roet din ar scapuler-ze ; anez ar voulet e doa va zreuzet ; rak kement a gass a ioa ganthi, ma lavar ar zoudardet a ioa em c'hichen e ris diou zro evel eur gornigel araok kueza.

An drede costen din eo a voue skoet ; hogen eur burzud eo ne ve ket eat diabars va c'horf. Badaouet e vouen eun tamik, va halan a voue troc'het, hag araok ma teuiz enhon va unan oan caset gant va zoudardet er meaz euz an dachen vrezel.

Epad daou zervez em eus bet poan o tenna va halan ; hirio avad oun ker iac'h evel ma voan pa em euz ho kuiteat.

Red eo din lavaret deoc'h ive, epad ma en em gannemp a bris buez, e peden, e lavaren ar *Memorare* hag ar *Sub tuum ;* hag pa vouen tizet gant ar voulet-ze, pa velis ne voa ket eat diabarz, e trugarekais Doue da veza silaouet ho pedennou, rak sonjal a rean edoc'h neuze marteze o pidi evidon.

En dervez-ze ive va c'habiten, hag a zo euz an Naonet, a zo bet lazet gant eur voulet. Ne deo ket bet ken euruz ha me.

Evidonme, daoust petra lavaro den, me a lavar cre mar emaoun e buez hirio, e tlean kementse d'am scapuler, da galon Jesus. Bennos Doue deoc'h c'hoaz eur vech, va c'hoarezet, da veza he roet din. Kenta iliz a gavis goudeze ez iz enhi da drugarecat Doue.

ALLMAGN.— Tri dad misioner bet e Metz oc'h heul hor soudardet, hag eat gantho ac'hano d'an Allmagn, a scrif euz a gær Mayans eleac'h ma emaint brema : « N'on euz, emezho, nemet meuli ha trugarecat Doue euz ar pez en deus great evidomp hag evit hor soudardet paour. N'on doa netra, pe couls lavaret netra pa zomp deut euz a Frans, ha gouscoude n'eus morse manket netra deomp ; gallet on eus zoken avechou ober aluzennou.

Kementse zo eur burzud ; rak resevet on euz aluzennou a bep tu hag avechou euz al leac'h ma c'hortozemp nebeuta, a berz allmanet, aberz Eskibien Frans, abers poloniz, abers zouavet ar Pab, abers tud hag a ioa paour ho unan. Abaoue an 28 a here omp lojet ha bevet gant Aotrou Escop Mayans, hag evelse e velit pegement on eus da drugarecat Doue. Resevet on euz ive evit hor prizonierien sammou gloan ha levriou.

E Mayans ez eus daou veleg allmand carget euz an hospital a zo enha brema trivac'h cant den clanv. Ni ive ho zicour da brezeg ha da gofez. An tad Pernet dreist oll a zo dalc'h mad en hospital, ha ne goll ket eno he boan hag he skuisder, rak bet en deuz ar blijadur da c'hallout lacat an oll da ober ho fask, ken ar re glanv, ken ar re a gemer soursi anezho.

Ne ket gant ar re glanv eo on euz ama muia labour ; gant ar re iac'h eo. Brema e teu kement a dud da dostaat oc'h ar gador gofez, ma cofesseomp avechou tremen daou c'hant en eun abardaesvez ; ar pez a ra deomp caout antronoz eun oferen a gommunion euz ar re gaera. Epad mis du ha mis kerzu e lakemp bemdez unan bennak da ober he gommunion genta. Hirio n'on eus ket kement a dud chomet evelse ep kelennadurez christen ; gouscoude meur a hini anezho n'int ket bet tosteat, meur a vloas zo, oc'h ar zacramanchou, meur a hini zoken abaoue ho fask kenta. »

Kement-ma a ziskuez deomp pe gen toc'hor eo ar feiz e carteriou zo en hor bro baour. Plijet gant Doue e teufe ho harlu da veza evit an dud keiz-ze eun or a zilvidigez. Ra deuint da anaout ez eo ar relijion catolig epken a c'hell delc'her ar Frans en he za.

Ar jeneral Trochu en deus discleriet e choaze beza depute euz ar Morbihan ; ar pez ne dle lacat den souezet, p'eo guir eo ginnidig euz an departamant-ze.

Al loenet digaset da Landerne, ha croget enho ar c'hlenvet hanvet bosen ar chatal corn, o deuz lakeat ar c'hlenvet en eul leac'h bennag er c'harter. Setu perag e tle an oll lacat evez hag e rer kement a c'heller evit miret oc'h ar c'hlenvet-ze den em skigna.

Bez'ez oa bet caset eul loden e listri da deleur larg er mor. Hogen ar mor en deus distaolet lod anezho var an aodchou ; ar pez a strafuil tud ar c'harteriou-ze. Red eo e c'houfent e lavar an dud goueziek ne c'hell ket al loenet-ze, goude beza bet pemzek dez er mor, beza dalc'het ar c'hlenvet evit he skigna.

Setu ama, ervez ar c'heleier, petra e deuz ar Frans da rei d'ar Prusianet evit ar peoc'h zo great brema :

Pemp miliard ;

An Alsas oll nemet Belfort ;

Ar bempet loden euz al Loren, hag er bempet-ze Metz ha Thionvil.

Ar brizonerien a vezo rentet dioc'htu.

Ar gazeten c'hallek l'*Impartial*, a Gemper, a ia da veza moullet brema teir guech er sizun.

Izom on euz euz a eur gazeten bennag e guirionez christen ha catolig, evit difen ar feiz hag ar relijion a enep kement a gazetennou hag a scridou difeiz a skigner etouez an dud ; hag a enep calz all zoken pere a zifen ar virionez var ho meno, hag a ra ar virionez-ze dioc'h ho giz, ha ne ket evel ma zeo desket deomp gant an ilis santel.

An aotrou Rouz, bet person Pont-Croas, zo maro er sizun dremenet. G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moulier an Escopti.

DISSADORN 18 MEURS 1871. N° 320. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *moulter an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 18 Meurs 1871.

Eur vro hag a fell dezhi en em ren ep m'en defe Doue perz ebet en he gouarnamant, a fell dezhi en em ren dre he ners, he skiant hag he gallout he unan, ep anaout an hini a deu pep guir ha pep gallout diganthan, ar vro-ze a c'hello ober ha disober, discar ha distruja evit clask sevel adarre ; morse avad ne zavo netra a gement a dlefe padout. Ato e vezo henvel oc'h eul lestr var ar mor ep stur, na gouel, na rouenv, nag heor ; hag a vezo ep mar tolet ha distolet gant an an avel hag an tarziou ken na vezo caset d'ar gouelet, pe stlapet da vruzuna var eur roc'h bennak.

Pell zo en deus lavaret ar Speret-Santel dre c'hinou ar roue David : « Ma n'ema ket Doue o sicour sevel an ti pe ar gær, e coll ho foan ar re a glask he zevel ; ma n'ema ket Doue o tioual kær, e coll ho foan ar re zo o veilla evit he dioual. »

Ha perak ? Mancout a ra dezho an heor a c'hell der-c'hel al lestr a za ; mancout a ra dezho ar roc'h a c'halfe beza diazezet stard ar voger varnezhi ; da lavaret eo, mancout a ra dezho ar pez a rofe buez d'ar pez a reont, ar pez a lacafe miret al lezennou a zougont. Penauz eun den hag a laca Doue a gostez, ha ne gret ket e ve eun dever evithan miret lezen Doue, penauz e credo-hen e ve eun dever evithan miret lezennou an dud ?

Perag an hini a gaf dezhan e c'hell chom ep senti oc'h Doue, ober fae var he c'hourc'hemennou, pe kemeret anezho ar pez a blich dezhan ervez he frouden, perak ne rafe-hen ket ar memes tra d'ar gourc'hemennou a deu abers tud ? Diskiant e ve ma na rafe ket.

Gouscoude hennez eo ar c'hlenvet braz a zo crog, eur pennad mad zo, en oll broiou couls lavaret. Bez'ez eo clenvet ar re zo pe a glask beza o ren. Bez'ez eo clenvet ar Frans.

Beva ha ren ep Doue, evel pa n'en defe netra da velet var ar pez a dremen, pe kentoc'h evel pa na ve ket anezhan, setu petra a glasker. Ha ne ket epken an dispac'herien counnaret, an dud diteiz a zo oc'h harzal a enep an iliz hag ar relijion eo a glask kementse, mes c'hoas tud vad en ho giz, tud hag a gar an urs vad hag ar reizamant a zo dall avoalc'h evit cridi e c'helfent ober ho zreuz ha gouarn eur vroad tud ep Doue.

Hogen ne laker ket Doue evelse er meaz evel ma carer. Doue ne les ket he vir da vont gant ar c'henta deut. Skei a ra bep en amzer taoliou pounner var ar broiou evit diskuez en deus c'hoaz eun dra bennak da velet varnezho, ha brema e teu da rei d'ar Frans eur voalennad a hed he c'hein evit deski dezhi, mar fell dezi ancounac'hat e zeo hen he mestr, hen ne ancounac'haket ez eo hi he dra, hag e c'hell ober anezhi ar pez a garo.

Lacat Doue er meaz euz a renadurez ar vro hag euz an descadurez. Setu siouas ! ar pez a rer hag a glasker da ober ato muioc'h mui. Kementse a zo goasoc'h eget eun herezi. An heretiked ne nac'hent ket Doue, n'hen tolent ket a gostez evel eun dra ha ne voa mui dioc'h ho doare ; ne reant nemet nac'h unan euz ar guirionezou en deus discleriet deomp, ne vankent a zentidigez dezhan nemet var eur poent, hag e kendalc'hent d'he anaout evit ho mestr, ha da zuja dezhan var bep poent all.

Hirio avad e nac'her Doue, ne feller suja dezhan var boent ebet. Lavaret a rer evel ar iuzevien guechall : *Nolumus hunc regnare super nos ;* Ne fell ket deomp e renfe hennez varnomp. Ha souezet e tleomp-ni beza goudeze ma teu Doue da zistruja broadou tud evelse, pe da viana d'ho redia dre heg da renta dezhan ar guir ne fell ket dezho da rei dre gar ?

En derveziou-ma e velomp tud iaouang a vandennou o tistrei euz an arme. E calz a diez eta e vezo bet levenedigez goude ar glac'har hag an anken a ioa en tiez-ze abaoue eun nebeut miziou. E meur a di gouscoude an distro-ze euz ar soudardet n'en devezo great nemet creski ar glac'har. Rak siouas ! meur a hini zo chomet ep dis-

rei ; meur a hini all zo distroet gant eur iec'het distrujet pe anter distrujet.

Ar vrezellourien-ma distro da gaout ho zud ne ellint ket, evel ar zoudardet coz guechall conta ho gounidou, fougeal an taoliou caer o devezo great pe guelet ober. Kementse marteze ne deo ket eun drouk, pe da viana an drouk n'ema ket eno ; rag ar fougerez ne dal morse netra.

Eun dra o devezo desket oc'h ober ho zro. Oll pe da viana calz anezho o deuz guelet petra eo tud hag o deus feiz, ha petra eo tud difeiz. Guelet o deus pebez kem a zo etrezho.

Guelet o deus petra eo soudardet christen renet gant tud a feiz ; ha guelet o deuz ive petra eo soudardet ep relijion renet gant tud dizoue. Desket o deus ne deus nemet ar feiz ha doujans Doue hag a rofe buez ha calon d'an den, hag a rofe courach avoualc'h dezhan da lacat he vuez var var.

Calz euz ar re zo tremenet dre ama ne deuent ket euz ho estlam êuz ar pez o devoa guelet gant zouavet ar Pab, euz a feiz ho ofiserien; euz a ners-calon ha sentidigez ar zoudardet. Lavaret a reont oll ma vije bet eun nebeut rejimanchou evelse e Frans, ne ket Prusianet na re all o divije great lezen dezhi. Eleac'h, dioc'h eun tu all en em glemont oll euz ar re a ioa en ho fenn.

Guelet o deuz eta petra a dal eun descadurez ep feiz na relijion, petra zo da c'hortos dioc'h tud hag o deus bet eun descadurez evelse. Guelet o deus n'e deo mad nemet da lacat ar re o deuz-hi bet da glask ho barados var an douar, ep soursial nag a zever, nag a vro, nag a vuez zoken ar re zo dindanho.

An dud iaouank-ze ta, distro d'ar gær, eleac'h caout victoriou ha taoliou caer da gonta, a gavo, mar keront, talvoudecoc'h da lavaret. Deskit a c'hellint d'ho zud ha d'ho amezeien pebez izom a zo da rei eun descadurez christen d'ar vugale ha d'ar re iaouank, mar deus c'hoant d'ho guelet divezatoc'h, ne ket epken o ren eur vuez vad, mes zoken o veza goest da zifen ho bro. Deski a c'hellint d'ar re all pebez frouez a zoug eun descadurez ep feiz na relijion, petra deu da veza an den ep Doue.

Ar gentel o deus bet brema hor soudardet a dle beza digoret ho daoulagad dezho, hag ho lakeat da evesaat eun nebeut oc'h ar pez a dremen ; hag ar pez a lavarint var gementse a c'helfe beza talvoudecoc'h eget an oll brezegennou a oufemp-ni da ober. G. M.

ROM. — An Tad Santel, en aliou en deus roet er bloa-ma d'ar veleien a dle prezeg evit ar C'horaiz e Rom, en deus digaset da zonch dezho e voa henvel ar gær-ze hirio oc'h Jeruzalem guechall pa deue ar profet Jeremi da hirvoudi var ar gær reuzeudik-ze ha pa lavare : « *Viæ Sion lugent* ; » ruiou Sion a vouel. E guirionez Rom o veza dre vir ar c'hre pe ar c'hreiz euz ar gatoliked, a ioa kær ar zænt. Mes brema nag hen en deuz an aour collet he liou ! Ar gounnar, al laz, an dislealdet o deus discaret ar mogeriou hag eat diabarz al leac'h santel gant eur goabrennad du, tenval ha scrijuz a laeron, a lazerien, a vuntrerien, a dud divez hag ep relijion. Evelse, en eun nebeut miziou ez eus chenchet penn evit penn da bep tra. N'eus respet ebet evit an dud a iliz, hag aliez ho goalgaser hag e rer dezho pep dismegans, n'eus respet ebet evit an ilizou, ha calz anezho zo souillet ha caillaret gant likizien satan. Goasoc'h zo c'hoas ; gourdrouz a rer da gas er meaz a Rom he zenzor, me lavar da ziframma leanet ha leanezet euz ho c'houenchou, ha da lamet digant an ilis kement a zo dezhi.

E creiz eur bar amzer ker strafuillus, pe seurt armou on eus-ni evit en em zifen oc'h an ifern?

Rom, en amzer ne voa nemet paianet enhi, a voue lavaret dezhi : Iod ar Romanet eo poania ha gouzanv ; *agere et pati romanorum est.* Eun tad euz an iliz, oc'h ober meuleudi ar gristenien dirag eun tirant; a droe ar c'homzou-ze evitho, hag a lavare : Lod ar gristenien eo poania ha gouzanv.

Ha brema o velet petra a ra ar bobl a Rom e c'hellomp lavaret ar memes tra. Comz a reomp euz ar bobl a Rom, ne ket euz ar re a ador fals doueou ar baianet, mes euz ar re a ador Jesus-Christ hag a henor ar Verc'hez Vari hag ar Zænt.

Ha ne domp-ni ket testou bemdez euz a gement a rer ama a enep an drouk? Tud vad a zo en em glevet evit difen ar virionez dre ho scridou hag evit asten dorn d'ar re zo en dienez. An ilizou zo daremprédet, mont a rer gant prez da zilaou comzou Doue, tostat a rer gant devosion oc'h ar zacramanchou. *Me ne d'an ket ac'hann*, mes c'hui a voar eo guir kementse, c'hui a vel kement a rer hirio e Rom enep ar gaou hag ar pec'het.

Mad, abalamour *ne c'hellan ket mont ac'hann* ar brezegerien a lavaro d'ar bobl a Rom ne c'hellan nemet he vennigen, ha rei courach dezhan da gendelc'her.

Lavarit d'an tadou a famill ne gasint ket ho bugale da velet c'hoariellou eleac'h ne velfent nemet ober dismegans d'ar relijion, ne glefent nemet goal bedennou, ne ve dirag ho daoulagad nemet traou mezus. Ne dleont ket mont da zellet oc'h traou hag a zo great a enep Doue, a enep ar feiz, a enep an iliz, a enep peb lezen santel.

Lavarit dezho ho zrugarekan da c'houzanv evel ma reont ; e veulan ar re o doa cargou hag a zo bet guelloc'h gantho ho c'holl evit guerza ho c'houstians.

Livirit dezho e c'houzon an traou-ze oll, hag e fell din ho bennigen, abalamour ma *poaniont ha ma c'houzanvont* evel guir romanet.

Hogen, goude kement a bedennou ha guelet a raimpni ar peoc'h o tont? ha dont a rai ep dale?

Dont a rai, an dra-ze zo sur.

Ha dont a rai souden ; ne ouzon ket ; ne ouzon ket zoken ha n'on devezo ket c'hoas poaniou all da c'houzanv.

Souch a deu din euz a Judas. Pa guiteaz ar gambr lit, goude beza resevet ar bara a ro ar vuez d'ar re vad hag ar maro d'ar re fall, evit hasta lacat he vestr mad etre

daouarn he enebourien, Jesus a lavaras neuze : *Brema eo glorifiet mab an den.* An dra-ze a c'helle da lavaret kentoc'h couls ha neuze, mes neuze hen lavaras freaz, abalamour ma zea neuze da veza glorifiet dre an tachou, ar groaz, ar maro. Araok beza glorifiet o sevel a varo da veo hag o pignat en Env, e felle dezhan da genta beza glorifiet o c'houzanv hag o vervel var ar C'halvar.

Ni ive a dle sevel euz an islonk-ma eleac'h ma zomp taolet dre otre an Aotrou Doue. Hogen ha ne dleompni ket gouzanv c'hoas goasoc'h trubuillou? Sur avoalc'h Doue a denno hon rebech, pe o lacat an dud da zistrei outhan en eun doare burzudus, pe o castiza he enebourien en eun doare scrijus.

Hogen ni a dle kenderc'hel ato ep ean da bidi. Kendalc'homp da c'houlen gant fizians digant Doue ma velimp an dervez ma teui d'hon tenna a dre daouarn hon enebourien, evit ma c'hellimp he zervicha ha bale dirazhan, er zantelez hag el lealdet, epad ar rest euz hor buez... » G. M.

SANT KADOK.

XII.

E mis c'huevrer, eur mintinvez, var dro goulou deiz, dre eun amzer digatar ha didrouz, ar sclerijen dre ma teue a lakea da lugermi a bell an erc'h a c'holoe neuze ar meziou ; Kadok goude beza canet, gant eur galon ken dinec'h ha ma zoa didrouz an amzer, ar c'hanticou m'oa boas d'ho c'hana, en doa laket he ornamanchou a Escob evit lavaret an oferen santel, hag a iea da bignat oc'h an aoter.

Epad ma lavare ar c'homzou kenta : *Barnit ac'hanon, o va Doue, ha va dispartiit dioc'h ar wenn dud n'int ket santel ; va dieubit dioc'h an den disleal ha fallagr*, e voue clevet a bell iouc'hadennou scrijus.

Caout a reat e tostea ar c'hri-ze pa ganaz ar c'henta comzou euz ar c'hantik ha ne voa en amzer-ze nemet an eskibien hag o divije guir d'he gana :

« *Gloar da Zoue en huela euz an Envou, ha peoc'h var an douar d'an dud a volontez vad !* »

A veac'h avad en doa kinniget da Zoue an hosti hag ar c'halir, benniget ar bara hag ar guin, ha lavaret :

« *Dont a rin var dro hoc'h aoteriou, o va Doue... Na gollit ket va ene gant an dud difeiz, ô va Doue, ha n'am lakit ket da vervel gant an dud a gar ar goad....* »

A veac'h en doa digaset da zonch evelse euz ar brezelliou great d'ar gristenien ma voue clevet o tregarni, e kichen dor an ilis, iouc'hadennou, clemmou, kunudennou, criadennou skiltrus losket gant merc'hed ha bugale, iudadennou, c'hoarzadennou gouez, kanaouennou brezel spontus, an houarn o stirlincat var an houarn. Eun toullat christenien, ha var ho lerc'h eur vanden brezellourien counnaret, eur vanden saozon var varc'h, a deuaz en ilis mesk e mesk, hag a ieaz a herr varzu an aoter.

E creiz an tousmac'h, an escop santel a iea ato gant he oferen ; he vizach hag he galon a ioa ken distrafuil evel pa en doa he c'homanset.

Pa voa deut ar poent merket gant al lit, e troaz oc'h ar bobl, hag e lavaras gant eur vouez freaz hag hegarad :

« *Pedit, va breudeur, evit ma vezo va sacrifis hag hoc'h hini digemeret gant Doue an tad oll-galloudek.* »

Araok m'en doa bet den amzer na ners-calon evit respont : « *Ra gemero Doue euz ha taouarn ar sacrifis-ma evit meuleudi ha gloar hé hano, hag evit hor mad-ni,* » unan euz ar re a ioa e penn ar saozonet, a gasaz he varc'h d'ar c'haloup a dreuz ar gristenien, hag e voaf ganthan var zao, ez eaz eün beteg an Escop, hag her scoaz er galon.

Ar zant a goezas var he zaoulin, hag en em astennas goude. Diri an aoter a voue goloet gant he c'hoad. Goad ar gristenien o doa clasket repu en he gichen a boullade ive var leuren an iliz a jomas goloet gant ho c'horfou maro

Eleac'h ar victim santel, ne voa ket diskennet c'hoas var an aoter, Doue a otree digemeret ar sacrifis a rea euz ho buez ar pastor hag an denved.

Unan euz a scrifagnerien buez ar Zænt, gant comzou din euz a eur barz, a lavar eo evit ar vretoned e voue diveza peden ar merzer, evit ar vretoned en doa caret kement, hag hen o vervel pell dioutho. Beuzet en he c'hoad, emezhan, hag he zaoulagad troet varzu an Env, an Escop santel a gomzaz evelen, pa zea da denna he huanad diveza :

« Doue oll galloudek, roue ha na c'hellomp ket da velet, Jesus-Christ hor zalver, roit din eur c'hras : difennit christenien va bro. Ra vezo ato frouez en ho guez, hag ed en ho farkeier. Roit dezho pep seurt madou gant largentez ; dreist oll grit trugarez dezho, evit goude beza rentet henor din var an douar, ma rentint gloar deoc'h da viken en Env. »

Ha setu eur vouez, diskennet euz eur goabren ar-c'hant, o lavaret : « Kadok, servicher mad, sao da Rouantelez va zad : laouen e roan dit da c'houlen. E guirionez, me hen lavar dit, piou bennak pa vezo en nec'hamant, a deui da zonch dezhan ac'hanout, hag en em erbédo ouzin en da hano, a vezo tennet a boan. »

Peden dudiuz euz eur galon hag a ioa oll evit he vro beteg ar finvaden diveza ! Frouez hag ed evit ar c'horf ; trugarez evit an eneou ; ha var ar marc'had levenez, levenez ato eleac'h goelvan d'ar re a zalc'hje sonch mad anezhan !

Guechall, daoust pe a zo guir pe ne deo ket, ez eus bet eur barz hanvet Orphee, brudet bras gant ar scrifagnerien o deus savet al levriou a laker etre daouarn ar vugale ; hogen sant Kadok, barz en he amzer evel Orphee, ha guelloc'h egethan, burzudusoc'h evithan, kement en tu all dezhan evel m'ema al lezen gristen en tu all da tals credennou ar baianet, sant Kadok goude beza dre he versiou rentet seven ar C'hambrianet breton, ha ne vije hen ket bet din da gaout eur bars d'he

gana evel Virjil pe an Dant, eleac'h eur scrifagner da lacat he vuez var blean ?

Brema ez eus var dro eis cant antercant vloaz, eun den a reng huel euz an arvorik, a reat Rudalt anezhan, map da Orscand, Escop Guened, a ziskueze caout eur c'heus brasoc'h c'hoaz eget va hini me var ar poent-ze :

« Ne ouzomp d'ar zur, emezhan, divar benn Kadok, an den-ze ker brudet dre he oberou mad hag he zeoliez, nemet ar pez on eus clevet da gonta gant tud coz meurbet enoruz a jome tost d'he enezen, hag ar pez a zesk deomp ar burzudou braz a ra Doue bemdez dre he zicour. Ar burzudou hag al lavariou-ze a ziskuez deomp gouscoude pe ger braz eo he veritou. »

Rualt a lavar c'hoaz eun dra all hag a dal ar boan e ve eveseat outhan. « N'on eus mui, emezhan, he vuez scrifet. Eur beleg hanvet Juduarn, o kuitat hor bro, a gasas ganthan guechall, ep lavaret ger, en tu all d'ar Vilen, al levr a ioa scrifet ar vuez-ze enhan, hag ive eur pennad skrit great gant ar zant ; ha mervel a reaz ep he zigas deomp en dro. »

Neus ket pell eo bet moullet Buez Kadok tennet euz a scridou dorn cos braz a ioa miret e Brozaoz ; hogen ne ket credabl e ve ar vuez-ze an hini a rea poan da Rudalt abalamour ma voa collet. Kentoc'h e cretfen e ve ar vuez-ze eleac'h ma zeo laket e ber gomzou lavariou an arvoriz a zo hano anezho enhi, ha neuze an traou en doa great sant Kadok hag a ioa dalc'het ar zonch anezho e kouent Lancarvan.

D'an abati-ze, bet gouarnet ha savet a nevez gant Elli, diskibl muia caret Kadok, e voue digaset relegou ar merzer eurus, pa eanaz ar vrezel a eneb ar gristenien. Tud he vro, eme eur scrifagner, a voue dleour dezhan a gement a vadoberou burzudus, ma na ve den goest d'ho niveri, nemethan he unan ma teufe adarre var an douar.

Caret a ran sant Kadok dreist pep tra pa zifen ar Gambrianet euz a c'horre an Euv, evel ma rea divar he gador a abad ; pa dor ho chadennou a veler laket gantho a istribil oc'h he aoter ; pa deu da alia he ziskibien da veza anaoudeg e kenver Doue, da veva en unvaniez, e peoc'h, da gana dalc'h mad ar c'hanticou a ganent ganthan, ha dreist oll da viret al laouenidigez, ar vleunen-ze euz a vloaveziou kenta ar gristeniach, hag a zo deut da veza ker rouez er bloaveziou diveza-ma. Caret a ran zoken he velet o skuilla ar joa e calon chaseourien ar C'hambri, hen bet guechall haseour arroutet.

Ar roue Morgan o veza o chaseal var bordeur ster euz he vro, ster hag a zo bet roet hano ar roue dezhi goudeze, setu eur c'brag-ouad o nijal kuit en he raog, ha Morgan o loskel var he lerc'h eur falc'hon a ioa ganthan var he alzorn.

Crag-ouad ha falc'hon, an eil varlerc'h egile, a dreuz ar ster a denn-askel. Hogen setu eun Er o tont euz a ribl ar mor, hag o sailla d'ar falc'hon. O velet-se ar roue a blege he benn, ankeniet meurbet, pa deuaz eur floc'h dezhan, eun den iaouank flam, hanvet Guengarz, da lamet er ster, he scoet, he waf hag he gleze ganthan, da ziframma ar falc'hon a dre skilfou an er, ha d'he zigas laouen bras ar c'brag-ouad hag hen da Vorgan. An taol caer ze a lakeaz ar roue laouen meurbet, hag evit rei he c'hobr d'an den iaouang evit beza saveteet labous ar roue, e roas dezhan eur geriaden.

Mes ar floc'h a voue mad da biou oa dleour euz an taol burzuduz en doa great. Digouezet var douar sant Kadok e lavaras d'ar roue : « Gant hoc'h otre, e kinnigan da Zoue ha da zant Kadok, evit silvidigez va ene hag hoc'h hini, ô roue Morgan, al leve divar ar geriaden oc'h eus roet din ; hag e paein bep bloas, da ilis Lancarvan, daouzek pipad bier, eur c'helornad mel, hag ar pez a vezo red a gik hag a vara evit sevel bete talvoudegez al leve. »

Ar roue a roaz he otre d'ar ro-ze ; dirazhan, c'huec'h kloareg ha c'huec'h den all a Lancarvan a reaz eur skrit ervez al lezen, hag e traon ar skrit e lakejont, evel ma voa ar c'his neuze, ar mallos-ma ne vije ket bet laket enhan douetus gant sant Kadok a ioa ken hegarad :

« Mallos Doue hag hini sant Kadok d'an hini a dorro ar ro ma ! »

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Etouez ar Prussianed.

D'an 22 pe d'an 23 a viz kerzu, n'am euz ket kalz sonch, oa bet ar Prussianed dre aman evit ar veach diveza ; en derveziou var lerc'h e teue Fransizien var loan, a neubeudigou : hag hor c'halounik paour a dride.

D'ar zul, 25 a viz kerzu, deiz gouel Nedelek, e c'hen em gavaz aman 3000 den. Kement a fougé a ioa en dud ma z'ea pep hini da glask soudarded da rei lojeiz dez-ho. — N'euz nemet 320 den e parrez sant Denez : penaoz rei lojeiz da gement all a dud ? — Var dro diou heur oant en em gavet, ha setu perag n'am oue den ebed em gousperou peger braz bennag oa ar gouel. — Soudarded paour ! Enn noaz edont, n'oa tamm gant-ho ; ha den n'en oa kredet prena na kig na bara — nemed ar pez a ioa red evit ann deiz. — Rag ato edot var aoun rag distro ar Prusianed. — Dre aman ne zebrer ket a gig sall, ne vez nemed kig douz ha bara prenet e ti ar baraer (boulanjer). Pep hini evelato a reaz guella ma c'hellaz. Antronoz ann dud-se a ieaz var-zu Rouan : Demdost goude m'a oant en em lakeat en ho hent ec'h en em gavaz kement all aman, hag holl en eur renkad a ieaz varzu Rouan ep chomm a-za. Mar o piche guelet va farrezig-me o vont d'ho ambrouk e vichac'h bet mantred. Ker brao oa guelet Francizien goude beza bet epad eiz dervez azindan kraban ar Prusian !

Adaleg ar zul beteg ar zadorn varlerc'h ne oar den pegement a dud a zo eat dre aman : ne oar den ped am 'euz ranket da loja. Red eo bet dign chomm eur veach daou zervez eb tamm bara ebed abalamour da rei d'ar zoudarded paour. Truez am'oa out-ho, ha dime oa avoalac'h eun tamm patatez.

D'ar iaou, 29 a viz kerzu, e koumansaz ann tann : d'ar guener e oue guasoc'h, d'ar zadorn e oue startoc'h c'hoaz. Lavaret pegement a drouz a rea an dra-ze dre aman ne dal ket ar boan : her gouzout a dlear da ober. Ann douar a grene, ar prenestrou a strake... An dud a jomme a za da zellet en dro dez-ho... D'ar zadorn var dro eun heur e klefcheur epad eun heur hanter tennou fuzil ker stank ma n'euz bet biskoaz, me gred, barr kazarc'h ebed ker puill.... Lavaret a rear avechou e vez rannet ar galoun, aman ne ket ar galoun ebken eo a ranne : dre ho korf e santet evel taoliou aotenn hag a drouc'he ar c'hostou.... N'oat ket evid chomm er meaz, re a boan a rea : n'oat ket evit chomm enn ti, c'hoant a ioa da c'houzout ha n'oa ket peur achu.... Etouez ann trouz-se ar c'hanol a doumpe atao. En eun taol e chommaz a za : Ann tennou fuzil a iea atao en dro.... A benn eur pennad e oue sioul ann traou. Ni a grede oa kemeret ar c'hanoliou gand hon tud.

Da 4 heur e koumansaz adarre ar c'hoari beteg ann noz du. — Etouez ann tennou kanol hag ann tennou fuzil e klevet ive ann tennou *obus*, da lavaret eo kanoliou hag a denn bolejou kleuz hag a deu da frailla pa gouezont d'ann douar. Ar re ze a ra daou denn el leac'h unan : Ann hini kenta pa vez ar vouled o vont er meaz euz ar c'hanol hag ann eil pa fraill en eur goueza d'ann douar. Ar bouleji a leveror a ra ar muia droug d'hor soudarded. Guelit goude kementse pegement e tlie ar vro tregerni.

D'ar guener oan bet e tachen an emgann, gand eur c'harr, o kas tri offiser a ioa bet o loja em zi. En em ginnig a riz chomm da rei skoazel d'ann dud mac'haniet. Persoun canton Bourgtherould a lavaraz dign oant avoualac'h a veleien. Pa gleviz-se, gand aoun na viche kemeret va c'harr ha va loan, n'oant ket dign, e tistroiz d'ar gear.

E parrez Bervil, unan euz ar parreziou tosta, euz marvet eur plac'h iaouank gand he spount.

Pegement a dud a zo bed lazet ha mac'haniet gand kement all a dennou ? Ar c'heleier o devezo her lavaret, me gred, mez ive evel m'ind boaz, gand kalz a c'heier. Evid aman ne anavezan nemed tri : eur prusian ha daou soudard mobil : ha c'hoaz unan euz ar re-man a zo bet lazet gand he gamaraded, diouc'h an abardavez abalamour ma kave dez-ho oa eur prusian oa. Evelato marteze euz bet lazet muioc'h, rag diou leo ac'halenn e c'hen em gannet ive.

D'ar zul, deiz kenta ar bloaz, ha d'al lun e klevet tennou atao epad ann deiz, mez n'oa ket ker guaz ann traou hag en derveziou araog. Hini ac'hanomp dre aman ne gouie e pe dare stad edo ann traou. Ne glevet nemed geier a gleiz hag a zeou. Ha koulskoude ni a zo aman e tal tachen an emgann, eun hanter-heur vale pe dri c'hardeur da hirra !

D. L.

Trubuilhou eur c'hemener.

II

Jakou hag he c'hreg, en derveziou kenta ma voant digouezet e Paris, a iea da velet ho amezeien. C'hoant o doa da ober anaoudegez, o sonjal e teujent evelse da gaout labour. Hogen, evel m'am eus lavaret, n'o doa bet tam descadurez, hini anezho, ha ne gomzent ket ar gallek tre evel ar barizianet. Rak-ze an amezeien a gemere ho ebat divar ho c'houst, hag eleac'h rei labour dezho, e tistroent ar re a zonje mont d'ho c'haout, en eur lavaret ma na vouient ket guelloc'h ho micher evit na vouient ho iez, ne voa ket a labour vad da c'hortos dioutho.

An daou zen kez en em gave ta e Paris ken nec'het pe nec'hetoc'h c'hoaz eget e Tour. An tamou labour kenta o doa great o doa collet, hag an danvez c'hoas var ar marc'had. Red e voue fermi ar gambr var an adren, ha derc'hel ar stal epken. Ama evel kent o devoue eun tamik chans. He fermi a rejont da eun den iaouang a bae ker enhi, hag a roe c'hoaz ugent lur er mis da Agatha evit he c'hempen dezhan bemdez. Kementse ho zicoure cals da gaout bara. An den iaouank-ze a ioa didrous, seven meurbet, a iea ac'hano bemdez mintin mad, a veze noz pa zistroe, ha c'hoas ne zistroe ket bemnoz ; en hevelep doare ma ne rea diez ebet dezho.

Hogen gant an dra-ze an daou zen kez a ioa goal ver ar stal gantho. Red oa ober cof moan, ha c'hoaz e velent ervad ne dajent ket pell na vije red dezho lacat an alc'hoez dindan an or. Setu ma rejont ho zonch da lezel Paris eleac'h m'ema, ha da vont adarre da Dour ; eno da viana, mar doa red dezho chom paour, e vijent etouez kerent hag amezeien, ha ne vije ket red dezho ober kraf-eost e creiz ar goanv pe en nevez amzer.

Er zonch-ze edont pa resefchont eul lizer digant an tad Lombez. Hema en doa bet, en he iaouankiz, e Tour, e niver he vignonet, eun den hag a ioa deut brema da veza *ministr ar polis*, hag a reat an Duk a Otrant anezhan. An tad Lombez-ta a alie Jakou, ma n'en doa cavet c'hoas *pratik* mad ebet, da scrifa euz he bers d'ar ministr-ze, hag e crede ervad en divije labour digantha.

Setu aze c'hoaz eun tam beac'h var speret ar c'hemener hag ar gemenerez iaouank. Scrifa eul lizer ? ia, mes penaus ? ne voar hini anezho nag A na B. An amezeien a ra goab anezho, ha ne garfent ket fiziout enho eun dra evelse. Gouscoude pa lavar an tad paeron ! Ma c'helfent e guirionez caout dillad da ober d'ar ministr !

— Sell ! sell ! eme Jakou, ma zafen da gaout eur scrifagner, unan euz ar re a scrit evit an oll !

— Guir avoalc'h a leverez, eme Agatha ; kea buan, ha pae mad anezhan evit ma rai dit eul lizer a zoare. Ha Jakou mar gouie, d'ar pont nevez ; rag eno en eur dremen, en doa guelet, en eul lochennik great gant plench, eun den eur bluen ganthan e goask he scouarn, o c'hortos labour.

— Ober a rafac'h eul lizer evidonme, eme Jakou o vont e lochen ar pont nevez hag o tiskuez eur pez a eis real d'ar scrifagner evit an oll, hanvet Per Ridel?

— Great avoalc'h e vezo, eme an Aotrou Ridel laouen braz o velet ar pez arc'hant, rak n'en deveze ket ato eur pez a eis real evit pep lizer a scrife.

— Claskit ho paper caera hag ho pluen vella, rag ama ne ket babouz a zo, ne ket da eun troc'her buzug eo e zit da scrifa.

— Da biou-ta e fell deoc'h scrifa.

— D'an Duk a Otrant, ministr ar polis, hag al lizer a dle beza great a zoare?

— C'hui gaf deoc'h eo ar c'henta guech dinme da scrifa da eur ministr? eme Ridel en eur zevel sounn he benn. Hag hen o kemeret eur folien paper braz, hag he bluen en he zorn, e lavaras : A c'hanta, petra lakin-me var ar paper-ma?

— Lakit... lakit... eme Jakou en eur scrabat he benn; mes ar c'homzou ne deuent ket ganthan. E guirionez, penaus caout comzou a zoare da gas da eun den euz eur renk ken huel? Ar c'hoez a zivere dioc'h tal ar c'hemener paour. Biscoas torfetour n'oa bet nec'hetoc'h var skaon ar re damallet pa vez ar barner oc'h ober goulennou outhan, ha caer en doa, ne gave ket eur ger.

Ridel a vusc'hoarze hag a zelle faeuz oc'h ar paour kez azen, hag erfin skuiz o c'hortoz, e lavaras :

— Asa, ac'hann da varc'hoaz em dalc'hot-hu ama da goll va amzer? ha ne ouzoc'h-hu ket ez eo an amzer eun dra euz ar brasa talvoudegez, e za buan ebiou, ha ne deu morse en dro? *Fugit irreparabile tempus*, evel a lavar eur bars coz. Ridel a zistagaz ar bom latin-ma evit diskuez da Jakou n'oa ket eun azen eveldhan, hogen ne zigasas begad sklerijen e speret ar c'hemener.

— Guelomp, eme ar scrifagner; marteze oc'h eus laket var baper ar pez oc'h eus c'hoant da lavaret?

— Var baper? M'am bije-me gouezet scrifa, e c'hellit cridi, me n'oan ket deut d'ho caout!

Ridel a reaz eur zell treuz oc'h Jakou, hag a reaz eur zao d'he ziscoaz, evel evit lavaret : azen gornek, meur hini a voar scrifa hag a deu d'am c'haout-me; rag an oll n'o deus ket eun dorn ha goueziegez da zistaga eul lizer evel am eus-me.

— Mad, red eo gouscoude ober eun dra bennak. Asa, lavarit din : pe hano oc'h eus?

— Jakou Pensel, marc'hadour kemener.

— Da biou e fell deoc'h scrifa?

— Lavaret em eus deoc'h, d'an Duk a Otrant, ministr ar polis.

Brema pa ne voa mui menek nemet da gozeal, Jakou en doa cavet he deod, hag a gomze couls ha nikun.

— Petra oc'h eus-hu da lavaret d'ar ministr?

— C'hoant am eus da gaout he *bratig* evit he visca.

— N'oc'h eus-hu kred ebet e kenver ar ministr?

— Eo, an tad Lombez, euz a Dour, he vignon hag he gamarad scol. Setu ama eul lizer en deus scrifet din evit va alia da c'houlen ar *pratik-ze* euz he bers.

— Avoalc'h, eme Ridel, gouzout a ran brema ar pez zo red. Hag hen, en eun nebeut scrabadennou, o tistaga eul lizer a zoare d'an Duk a Otrant. P'oa scrifet, e lakeas Jakou da ober eur groaz e kichen ar sinatur, hag ep kemeret zoken ar boan da lenn dezhan ar pez en doa merket var ar paper, hen roas dezhan da gas da di ar ministr.

P'en doa Jakou caset he lizer d'ar palez e tistroas buan da gaout he Agatha a ioa oc'h he c'hedal var dreuzou he zi.

— Ac'hanta, emezhi, kerkent ha m'her guelas, great al lizer?

— Great eo, ha caset da di ar ministr. Ma plichfe gant Doue eo e lenfe al lizer, hag e rofe deomp hor goulen!

— E roio sur eo, Jakou! Gouzout a rez ervad ne oufe ket mancout da ober plijadur d'an tad Lombez. Asa, guella ali en deus roet aze va faeron deomp! hag en em gavet mad eo, rag anez penaoz or bije great evit paea hon ti ha beva?

— Guir a leverez. Hogen pa or bezo bet pratik an Duk a Otrant, n'e pezo mui izom da labourat evel eur vatez. Guisket e vezi evel eun impalaerez, mitizien as pezo da ober da labour, ha te a c'hello chom dibreder en da stal, en da gador.

Evel a velit, an daou-ma a rea ho c'hont evel pa vijent dija bourc'hizien vraz, hag er rest euz an deis ne voue ken hano gantho nemet euz ho eurusdet da zont.

Er sizun a zeu ni velo ha ne voue ket red dezho disconta. G. M.

Prizonierien er Prus. — Kannad calon Jesus, o comz euz ar brizonierien a zo er Prus hag er c'harteriou all euz an Allemagn, a lavar :

« Ne deus netra dirak Doue talvoudusoc'h eget an aluzennou a zo roet hag a roer ato evit an dud keiz-ze. Ma tle ato an aluzen, ervez ar scritur, golo eun niver braz a bec'hejou, an aluzen roet evit an dud-ze a dle golo cant guech muioc'h eget ar re all. Rak trist braz eo ho stad daoust d'ar sicourou o deus resevet hag a Frans hag euz ar broiou all. Ar broiou estren gouscoude o deus kemeret truez outho. Ar Beljik a ra kement a c'hell evit hon tud gouliet. An Irland a zigas kement zo red evit servicha tud clanv. Brozaoz ive e deus roet aluzennou, hag ar glouer iaouang euz a di ar missionou diaveas bro, o veza red dezho kuitat Pariz, o deus cavet digemer en eun ti a vrozaoz eleac'h ne vank netra dezho. An hini zo e penn an ti-ze a lavare penaoz, evit beza dister he beadra, e resefje kement missioner a deuje, hag ec'h espere ne vijent ket dilezet gant providans Doue.

Daoust da gementse ar brizonierien-ze o deus cals da c'houzanv. Ha pa vije gouarnamant ar Prus leun a vadelez evitho, ne aller ket, evel ma carer, kemeret

soursi euz a dric'hant antercant mil den a zo calz anezho clanv, mac'haniet, gloazet, gouliet, collet ho ners gantho dre an dienez, ar skuisder, hag an trubuillou all o deus bet da c'houzanv. Penauz derc'hel bouet dizefot da gement all a dud? Penauz ho guisca ha derc'hel dillad tom en dro dezho? Ar goanv zo bet criz, ien ha gleborok. An dud keiz-ze o deus bet da c'houzanv gant ar glaoeier ho lakea etouez ar pri, rak n'o doa nemet lochennou coat ha ne ellet ket ho miret oc'h dour, ha gant ar riou a lakea ho izili da zounna. Ne d'eo ket souez eta ma velet en ho zouez terziennou, ar red-corf, an tiphus....

Araok mont zoken d'al leac'h m'emaint prizonierien, e voa kement anezho eat isil gant ar pez o doa gouzanvet, ma coezent var an hentchou, maro pe dare da vervel. Evelse e c'hallet gouzout dre be hent e voa tremenet ar bandennou prizonierien-ze dre ar c'horfou maro chomet da vreina var an hent, hag a gavet, aliesoc'h eget bep antercant paz, unan ama, eun toullad ahont. Abaoue ma tistroaz hon arme vraz, e 1812, euz ar Rusi, trec'het gant ar riou, ar skorn, an erc'h ha pep goal amzer, n'oa ket bet guelet kement all. An dud divardro, a leverer, a dene avechou da zicour an dud keiz-ze chomet var an hent. Mes petra a c'hellent-hi da ober? Ne gavent peurliessa nemet corfou maro pe tud o vont da denna ho huanad dlveza.

Ouspen ar pez a vanke evit ho c'horf, e vanke marteze muioc'h c'hoaz evit ho ene. Mervel a reant gant an enouamant, ha n'oa ket a levriou da rei dezho da lenn evit ho dizenoui ha tremen ho amzer. Bez'ez oa beleien var ho zro, mes n'oa ket avoalc'h evit gallout beza vardro pep hini anezho ken aliez ha ma vije izom da veza. An enouamant, an diles-ze, an displijadur da veza pell dioc'h ho bro, a zo avoalc'h evit ho renta clanv ha pa n'o defe clenvet ebet a hent all.

Esperomp e velimp ep dale, gant ar peoc'h-ma, ar brizonierien-ze distro d'ho bro, hag o tont adarre da veza cre ha iac'h gant ear vad ho c'harter ha gant al laouenidigez d'en em gaout etouez ho zud.

Krisderi ar Brusianet. — Ar brusianet, epad ar pennad-ean a zo bet etre ar fransizien hag hi evit sevel gouarnamant hag en em glevet evit ober ar peoc'h, petra bennak lezennou ar brezel a c'houlen ma ne rajent neuze droug ebet an eil rum d'egile, n'o deus ket eanet evit-se da ober crisderi eleac'h ma c'hallent ober.

E Loran o deus condaonet eur person da veza lazet a dennou fuzil, evel eun torfetour, abalamour ma o devoa lod euz a dud he barrez cuzet fuzillou en he di.

Ilis Sant-Deniz, eleac'h ma veziet ar rouanet a Frans, petra bennak ne voa ket var hent ar bouliji, a zo bet tennet varnezhi ouspen daou c'hant boulet, ha great cals droug enhi d'an touriou, d'ar guer ha d'an doen. Goudeze o deus kemeret ho ebat o vac'hagni ar skeudennou rouanet ha prinset a zo eno. Da unan o deus torret he viziet, da eun all he zorn pe he vreac'h, da eun trede he droat pe he c'har; da lod all o deus roet taoliou sabren evit ho dishevelebi.

Er c'heriou e reont rei dezho sommou arc'hant, cals muioc'h eget na ell ar gær da rei, ha pa na c'heller ket rei dezho ho goulen, en em lakeont da *billa* pe e casont gantho prizonierien ar re genta euz a gær, ken na vezo rentet dezho ar pez o deus goulennet. E keriou zo, ar re genta euz a gær, great evelse prizonierien gant ar brusianed, o deus lavaret d'ho c'henvrois ne dajent ket da glask sevel an arc'hant a c'houlennet digantho, e rojent ho buez ma bije red evit ho c'henvrois. Setu petra o deus great ar re genta euz a gær Bloas, rag ar gær-ze, couls hag Alanson, couls ha meur a gær-all a zo laket sommou dezho da baea calz en tu all d'ho gallout. G. M.

Pennad Lizer eur c'houeriat d'an dispac'herien, republicanet, etc.

Evit doare, aotronez, ne ket plijet cals deoc'h ar *voti* on eus-ni great.... Da viana e roit deomp-ni coueriadet leshaniou euz ar re vrava....

Guelomp, petra oc'h eus da rebech deomp-ni? Lavaret a rit ne domp nemet ezen, ne ouzomp ket petra a reomp pa zeomp da voti, e lezomp ar veleien hag an noblans d'hon ren, en eur ger, ne domp nemet *clouériadet* ha ne domp tam ebet republicanet....

Ne domp nemet ezen? Ho labourerien a gær hag hi zo desketoc'h? Dileberoc'h int-hi egedomp-ni? Ha gouzout a reont-hi ep mui ken petra eo eur *republik*? Ha ne ket guir ne ouzont ket evit piou e votont, ez int caset, var bouez beg ho fri, gant *contremistri* a zo ho unan great ho ginou dezho gant ar vistri all zo hueloc'h egetho?

Lavaret a rit omp klouériaded.... Mad a livirit, mar fell deoc'h lavaret dre eno e caromp hag e respetomp hor beleien. Hor beleien a zo euz hor goad, savet en hon touez hag o veva en hon touez. Ho anaout a reomp eta, ha gouzout a reomp ne c'hellont ket beza eurus nemet ni a ve ive, ha dre-ze ne oufent ket rei aliou fall deomp. Kement ha beza renet gant unan bennag, eo guelloc'h ganeomp, hag e caf deomp eo furoc'h evidomp beza renet gant beleien ha noblans, eget gant labourerien kear ha labourerien pors Brest a zo renet ho unan gant an dispac'herien.

N'omp ket republicanet, a livirit... E feiz, aotronez, ober a rit kement a zo red evit lacat ac'hanomp da gassat ar republik. Ne rafemp fors pe seurt gouarnamant da gaout, gant ma ve ar c'houarnamant-ze honest ha stard en he za. Ne garomp ket avad ar geier hag an dislealdet, ha ne gavomp ken ganeoc'h.

Guir eo e verkit var ho paniel : *Frankis, kavatal, breudeur!*

Frankiz; ia evidoc'h, ha sclavach evidomp-ni.

Kavatal; ia gant ma viot ar vistri.

Breudeur ; ia gant lezennou evit teleur en traon pinvidien, beleien ha catoliked.

N'on eus ket izom euz an traou-ze ; ne dint nemet geier en ho kinou.

Roit deomp eur republik hag a respeto ar relijion, a lezo ganeomp eur frankis fur hag honest, a zifenno guiriou pep den, a dolo en traon an tri c'hant mil luriou a roer da hiniennou, ha kementse evit rei sicour da galz o deus labouret pell amzer evit ar vro ha ne resevont netra... Grit an dra-ze, ha neuze ni a grio ive eveldoc'h : bevet ar republik !

Lavaret a ran ar republik n'e deus ket goasoc'h enebourien eget ar re a lavar ez int republicanet, rak kement o deus great abaoue pevar pe bemp miz zo a zo avoalc'h evit lacat an oll d'he c'hassaat ; ha cridi a ran mar deuz eun ene eün bennag etouez ar republicanet e lavaro eveldon-me....

Ar pennad scrit-ma, tennet euz ar gazeten c'hallek l'*Océan*, a Vrest, a zoug ar sinatur : JACOU KERAVEL.

An aotrou Rolland, person Plounevez-Lochrist, zo hanvet person Locquenole.

An aotrou Rouz, person Treflez, zo hanvet person Plounevez-Lochrist.

An actrou Tanguy, person Locquenole, zo hanvet person Treflez.

An aotrou Roignant, bet person e Roscanvel, zo maro er sizunveziou-ma.

Eur c'helou zo deut en derveziou-ma, hag a rai, a gredan, plijadur da gals. Ar c'houarnamant a dle en em zerc'hel e Versail, ha ne ket e Paris. D'an 20 euz ar miz e tle beza en em rentet deputeet ar Frans euz a Vourdel da Versail. An oll a voar pegement a boan en deus bet ato ar c'houarnamant e Pariz eleac'h ma zeus kement a dud difeiz, dizuch ha dispac'herien, ma zeo red d'ar re vad, ha dreist oll d'ar re zo er c'hargou huel, beza ato var evez evit en em zifen outho. Guelet e vezo hag an dra-ma a ielo da benn.

Ar zoudardet on eus prizonierien en Allmagn a ia da zistrei d'ar gær ep dale. En em glevet oar gant ar re zo e penn an hentchou houarn evil ho digas ar c'henta ma vezo gallet.

An arme a ioa eat var douar ar Suis a zo comanset da zistrei ac'hano e Frans.

Ar re a ioa e Beljik a deu ive ; gouarnamant ar vro-ze a ra ar mizou evit digas ar re a ioa eno.

Ar *mobilet* a ioa bet caset da zifen Pariz a zo brema deut lod anezho en hent evit dont d'ho c'harter, hag ar re all ne zaleint ket da zont.

Aotrou Arc'hescop Aljer, bet escop e Nancy, e Loren, a scrif evit lavaret d'an dud harluet euz al Loren hag euz an Alsas, e cavint, mar keront, eur vro nevez en Aljeri eleac'h ma zeus meur a gant mil dervez arad hag a c'heller da rei dezho. Bez'ez eus compagnunezou hag a rafe dezho, marc'had mad, tiez hag a baefent goudeze dre ma c'helfent. Hen he unan a rofe a galon vad ar pez a jom ganthan, da lavaret eo, he ornamanchou, evit rei ti d'he genvrois. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 14 *meurs*	PONT-N'ABAT. — 9 *meurs*
Priz an daou c'hant tur.	*Priz an daou c'hant tur.*
Guinis..... 32 lur. 16 c.	Guinis..... 33 lur, 33 c.
Segal..... 20 lur. 50 c.	Segal..... 24 lur, 25 c.
Eiz..... 18 lur. 86 c.	Eiz..... 20 lur, 50 c
Ed-du..... 26 lur, «« c.	Ed-du..... 25 lur, »» c.
Kerc'h..... 25 lur, 04 c.	Kerc'h..... 25 lur, 50 c
Avalou douar 9 lur, «« c.	Avalou douar 7 lur, 50 c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moulter an Escopti.

DISSADORN 25 MEURS 1871. N° 321. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *moulter an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou ... cat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 25 Meurs 1871.

Epad ar vrezel-ma ken hir, ker criz ha ken doaniuz on, eus bet oc'h ar brusianet, nag a geleier fall a zo deut deomp ! keleier trist, glac'haruz, ankenius ; keleier da lacat ar c'halonou da vantri. Eur gær kemeret gant an enebourien ; hor zoudardet collet gantho ama pe ahont, red dezho tec'het, o lezel var dachen ar vrezel bandennou mad anezho lazet pe mac'haniet. Hogen aleiz a dud fur, euz an dud-ze a zo boas da zonjal mad oc'h kement a dremen, o deuz eveseat e voa digouezet ar goal geleierze, da viana ar re ankeniusa anezho, ato da zul.

Ar memes tud fur, oc'h evesaat abaoue ugent vloaz zo oc'h ar reuziou, an darvoujou a zigouez en hentchou houarn, a lavar ez eo ive da zul peurliesa eo c'hoarvezet, epad an ugent vloas-ze, an darvoujou goasa, ar re a zo bet draillet enho muia wagonioù ha lazet pe c'hloazet muia beachourien.

Petra da zonjal var gementse ? ha ne deo ket eno eur gentel a fell da Zoue da rei d'an dud evit diskuez pegement e casa ar re ne respetont ket ar zul, a labour da zul, pe a laer e c'hiz all divar he goust an dervez-ze en doa dalc'het evithan he unan ?

Ha perag e teufe Doue da gastiza muioc'h ar re a dor ar gourc'hemen-ma evit ar re a dor ar gourc'hemennou all ? Abalamour marteze ar re ne roont ket ar zul da Zoue ne rentont nemeur dezhan dever all ebet, ha mar dalc'hont c'hoaz an hano a gristenien, e zint da viana christenien euz ar re doc'hora. Rag ep comz euz an dud-ze n'o deus na feiz na relijion, ne deont morse var dro iliz ebet, hag evit pere n'eus na sul na gouel ; ep comz euz al labonrerien pe vicherourien a labour da zul, hag a ia neuze antronoz, hag avechou epad daou pe dri dervez, da ober gouel d'an davarn ; evit comz epken euz ar re o deus c'hoaz eun eulfennik feiz, euz ar re a ia peurliesa bep sul da glevet eun oferen ver, ar verra ar guella, mes pere a ia goudeze divorc'het pe d'ho labourou, pe da glask ho flijadur, penauz e c'halfent-hi miret da goeza e cals dizurzion, ha pe seurt deveriou a rentont-hi da Zoue ? Mar fazi avechou, mar mank avechou ar re a anavez mad ho deveriou hag ho relijion, dre ma zeo an den diners, ma en deus goal ioulou, ha ma zeuz enebourien oc'h he boulza d'an drouk, penauz e rai he zever an hini n'ben anavez ket ? ha penauz e c'houfe he zeveriou an hini ne gleo morse na prezegen, na katekis, nag ali mad ?

Hogen ar re a vef evelse a zo eun denvalijen vras var ho speret ; ne ouzont nemeur lacat kem etre ar pez zo difennet hag ar pez ne deo ket ; gant na goezint ket en torfejou braz ho lacafe etre daouarn justis ar bed, ne gavint nemeur a zroug en traou all. Ha pa anavesse zoken he zeveriou, an hini n'en deus ket a vorc'hed evit ober da zul labourou difennet, n'en devezo ket a vorc'hed evit lezel a gostez he oll deveriou a gristen, pedennou, sacramanchou, clevet an oferen zoken mar tle an dra-ze he zistrei pe he zale var an tam labour pe an afer en deus sonch da ober en deiz-ze.

Evelse-ta ar re ne roont ket ar zul da Zoue ne rentont dezhan couls lavaret servich ebet. Hen nac'h a reont dre ho oberou, hag en em lakeont evelse e reng an dud difeiz a deu da nac'h Doue dre ho c'homzou hag ho scridou. Ha souezet e tleer eta beza mar teu Doue, pa ve dianavezet evelse, pa vel ober evelse fae var he c'hourc'hemennou hag he c'hourdrouzou da zigas he voaligner evit diskuez sclerijen divar ho c'houst d'ar re a ra goab euz he gomzou ha ne fell ket dezho senti outhan ?

Doue o lacat ar goal geleier-ze da zigouezout da zul, ha ne doa ket evit deski d'an dudze ne glascont nemet ho flijadur en deiz-ze, penaos pa na felle ket dezho sonjal nag en ho ene nag en ho zilvidigez, pa na felle ket dezho mont da di Zoue nag unani ho mouez gant hini ar gristenien fidel ev tpidi ha go len trugarez evit ho bro, pa felle dezho na mui na meas clask ho flijadur hag ho ebat ervez ho gis, da viana e vije red dezho guelet ar blijadur-ze mesket gant calz a c'huervder ? O lacat var an

hentchou houarn darvoujou da zigouezout da zul, ha ne deo ket eno lavaret d'ar re a gemer dervez an Aotrou Done evit beachi, klask plijadur, ober ho aferiou; e tlefent en deiz-ze chom er ger evit meuli Doue ha sonjal en ho ene, ha ma na fell ket dezho suja d'ho c'hrouer, e tleont caout aoun da velet he zorn o tont da boeza varnezhoepad ma torront he c'hourc'hemen?

Evelse an dud a feiz a glask, a bell zo, an tu da lakat miret ar gourc'hemen-ze o lezel al labourou difennet hag o tremen an deis santel e servich Doue, evit lacat harp d'ar goaligner euz an Env. E meur a gær vraz ar guir gatoliked a deu d'en em glevet da chom ep labourat da zul ha da ziskuez ec'h anavezont an deis-ze evit deiz an Aotrou. Er sizunveziou diveza-ma e lennen o devoa christenien Lyon en em glevet adarre evelse, hag e roent ho ger etrezho da zerc'hel serret ho staliou d'ar zuliou ha d'ar goueliou, da chom ep guerza, ep labourat na lacat labourat, evit eana da rei da dud ar broiou all ar goal skuer a roer dezho er vro-ma abaoue meur a vloavez. Gouzout hag anzao a reont, ar gristenien vad-ze, ez eo eno unan euz an torfejou a laca an Aotrou Doue da vuanecat ouzomp, hag ec'h esperont, o viret hag o lacat miret ar gourc'hemen-ze, e tennint trugarez an Env var ar Frans. — Ar re a gemer perz en emgleo-ze, ha ne verzont ket a varc'hadourez, a ro ive ho ger ne daint morse da brena netra da di ar re a vers da zul, mes e kemerint ar pez o deuz izom euz ar staliou a vez serret en deiz-ze.

Kement-ma a ro tro din da lavaret d'ar re ne labouront ket da zul, ne dlefent ket ken nebeut mont da brena marc'hadourez en deiz-ze. Ar pez a veler gouscoude avechou. Hogen penn-abeg int d'ar varc'hadourien da zelc'her digor ho stal; ha gouscoude ne c'hounezont ket douetus, rag en deis-ze ne gavint ket digor staliou ar gristenien vad, ar re ne garfent ket ober dislealdet. Red e vezo-ta dezho mont da diez ar re n'o deus ket aoun evit terri an trede a c'hourc'hemennou Doue, ha pere, credabl, n'o devezo ket muioc'h a aoun o terri ar seisvet.

ROM. — Ervez ar c'heleier a deu euz a Rom, ar re o deuz aloubet ar gær-ze n'emaint ket bemdez en eun eured enhi, petra bennag ma reont kement a c'hellont evit clask ebatal, ha rei ebat d'ar re zo deut di d'ho heul a bep corn euz an Itali. Hogen ar re-ze zo lamponet oll, ha ne ket eas tremen dioutbo; prest int d'en em zevel oc'h ar re ho fae evel oc'h ar re all, ha diskiant eo an nep a gred ho lacai da senti outhan. Evelse ar re a zo deut en esper gouarn kear a zo nec'het avoalc'h.

Ar prins hag ar brinsez a Biemont a zo ken nec'het hag ar re all, caer o deus clask ober ho c'hanfardet.

Ne ellont ket miret da gaout aoun rak dorn Doue, ha lavaret a rer ema ho bugel dare da vervel.

Dre ma tremenont ne gavont var ho hent nemet tud hag a zell a dreuz outho, lod zoken a skrign ho dent: Den honest ebet ne zonch diskuez laouenidigez dezho; al lamponet ho unan ne reont van evit ho guelet. Ar beorien, pa ho guelont, a glever o lavaret etrezho: Ar re-ze n'int ket deut ama evit rei deomp-ni, deut int evit hon laerez. Ar pez a zo guir.

Kear a dle gouzout enn dra bennag a gementse, rak laket ez eus guiriou varnezhi, ar pez n'oa ket bet great c'hoas bete vrema. Dre-ze ec'h eller guelet ne veler gant nemeur a blijadur ar c'houarnamant nevez, dreist oll pa zonjer e kemer evithan an oll gouenchou hag ar paleziou a Rom. Ouspen-ze aoun a zo na deufe ar Frans, brema pa vezo en em zisc'hreat euz ar Brusianet, da c'houlen outho perag o deus torret an oll bromessaou o doa great dezhi.

ALJERI. — En aljeri, evel ma on eus lavaret ouspen eur vech, an dispac'herien a ra freuz abaoue ma ema ho c'habest gantho var ho moue. En dez-all e comzemp euz a Aljer, hag euz eur gær all bennag eleac'h ma reat ar brezel d'an dud a iliz ha d'ar vreudeur ah c'hoarezet a ra scol d'ar vugale. Er sizun-ma e comzer euz ar pez o deus great an dispac'herien e Tlemcen. Eno ive ar falla lamponet zo en em laket da ober ho mistri e kær, hag o deuz ive taolet ar vreudeur var ar ru. Evel ne zente ket ar vreudeur outho buan avoalc'h, o deuz ho zolet er meaz dre ners, goal laket lod anezho ha laket unan bennag ar prizon.

Mamou ar vugale a ioa er scol gant ar vreudeur a zo deut, hag o deus great d'an dispac'herien lezel ho frankis gant ar vreudeur, pere a zo bet lezet neuze var ar pave. An ti scol avad a zo serret, hag ar gatoliked a zo mantret oll.

Kazetennou kær o deus comzet a gementse, ne ket avad evit truezi d'ar vreudeur na tamal an dispac'herien, mes evit rei meuleudi ha fouge d'an dud dirollet-ze da veza bet ners calon avoalc'h evit goal lacat tudn'en em zifennent ket, pe da viana n'en em zifennent nemet dre ho c'homzou ha dre ar guir a roe al lezen dezho da chom en ho zi.

Ar Pap, o comz euz ar Frans, a lavare eun dervez:

« Ar Frans eo ar c'harea diamant euz va zeir gurunen. »

Siouaz, an diamant-ze ne ket goal skeduz hirio, mes dont a rafe da lugerni adarre ma c'hanavezemp petra eo e guirionez vad hor bro, hag euz a beleac'h e teu deomp ar guir sclerijen.

Da c'hortos kementse an dispac'herien hag al lazerien o deuz aloubet Rom a ra goasa gellout d'an dud o deus relijion. E couent ar Galon-Sacr int eat eur vanden e creiz an noz evit laerez. Superiolez c'hoarezet ar Charite hag eur skolaerez a zo bet goal gaset a daoliou mein. Eur beleg a Frans a zo bet goal laket var ar ru hag a zo dare da vervel. Ha setu ar pez a veler bemdez.

Ha mar fell deoc'h gouzout petra eo Doue hag an

traou sacr dirak daoulagad an dud-ze, setu ama hag hen desho deoc'h:

Var dachen Trajan, tost da ilis Loret, e zoa eur marc'hadour euz ar re a ia a ru da ru da verza ho marc'hadourez. Glao a rea, ar pez hen lakeaz e counnar; ha setu hen oc'h en em gemeret oc'h Doue, o teleur eur grusifi d'an douar hag oc'h he bresa gant he dreid. Eur beleg a Frans hag eun tad a urs Sant Dominik en em gavas var al leac'h, hag a reaz eur rebech bennak d'ar marc'hadour. Mes unan a c'hardou kær a deuas buan, hag a lavaras: « Hag an dra-ze a zell ouzoc'h-hu, emezhan? hag an den-ze ne ket frank d'ezhan da ober ar pez a gar? ha ne ket frank din-me, mar caran, da vont aze en ilis-ze, da gemeret ar groaz, ha de zerri deoc'h var ho penn?

Ha setu aze petra eo mont var araok; setu petra eo frankiz an dispac'herien! frank da bephini da ober drouk kement ha ma caro, mes ne ket frank da zen da ober ar mad.

Miret a rer e Rom ar *scala santa*, da lavaret eo, ar scalier a di Pilat dre behini hor Zalver a bignaz hag a ziskennas peder guech, d'ar mintin, deiz he bassion. Ar c'hiz eo pa bigner dre ar scalier-ze, da vont var an daoulin, ha da jom bep pazen eun nebeut a za da zonjal e passion hag e poaniou map Doue.

Eur guenorvez, e mis genver, e zoa eun nebeut merc'hed o sevel evelse var ho daoulin, gant ar scalierouze. Digoezout a ra eun ofiser euz an Itali, hag en em laca da ober goab anezho, da grial a enep *moummouner*ez ha drotach ar re zevot. Neuze e savaz en eur penn red gant ar scalier santel, en eur lacat pep pazen da dregarni dindan he dreid. Hogen pa voa eat beteg ar bazen huela, setu hen o chom a za; he velet a rer oc'h horjellat, hag e coez a stog he gorf gant eun taol goad evel pe vije coezet ar gurun varnezhan.

Taoliou goad a veler aliez, hag an dud difeiz, an dispac'herien ne velint eno credabl nemet eun darvout evel a veler bemdez o tigouezout eun tu bennag; mes ar re o deus feiz ha relijion a velo sclerroc'h, hag ep mar a anavezo eno dorn Doue. G. M.

SANT KADOK.

XIII.

Etre Sant Kadok hag he genvroiz euz ar C'hambri e veler ato, dioc'h eun tu, grasou ha madoberou, ha dioc'h eun tu all anaoudegez vad.

Ar memes tra a dremene etre an arvoriz hag hen. Sant Kadok, ken douget evit ar re o doa roet digemer dezhan pa edo en harlu var an douar, hag hen a c'helle hò ancounac'hat brema pa en em gave en Env, en he vro? Ar skridou miret en Arvorik zo henvel oc'h ar re a virer e bro c'hall; eno e veler dreist oll « pegement eo esoc'h da Zoue rei eget d'an den goulen; » eno an anaoudegez vad zo ker burzuduz hag ar madoberou resevet.

Ervez ma lavar Rudalt, goude burzudou bras great gant Sant Kadok en Arvorik, penntiern Guened a roas dezhan eur geriad e traon ster Ektel, eul loden euz eur maner romen, parkeier, foenneier, liorzou, hag er skrit great evit kementse e reas lacat hano he bried Orgwenn, hag hanoiou he nao map, Aldroen, Morvan, Orscand, Albald, Juthael, Harscoet, Kadoret, Killae ha Katgwallon. Ar re-ma ive a roe, a galon vad, otre ha testeni d'ar pez a roe ho zad, hag a zo din, a dra zur, da veza hanvet e buez Sant Kadok.

Abenn tri c'hant antercant vloas goude, n'oa ket maro c'hoaz an tan euz an anaoudegez vad e calon an arvoriz. An hini a ioa bet en he amzer ar barz, ar manac'h, an doctor hag ar fur euz ar C'hambri, a vele marc'heien Breiz o lacat dezhan en he zaouarn coz ar c'hleze lem en doa maniet en he iaouankiz, hag o tont da zaoulina dirag he skeuden evel soudardet devot ha kalonek.

Tud estren, euz a wenn ar re o doa great d'ar zant kuitat he vro, hag a ioa deut abenn d'he verzeria, a rea distruch e Breiz. Poulza a reant en ho raog, eme eun den euz an amzer-ze, an diekerien paour a Vreiz, chadennet daou ha daou, tri ha tri, evel ejennet a gaser d'ar marc'had. Neuze, euz an Argoad d'an Arvor, e clevet ar vro o tregarni gant ar ganaouen-ma:

Ar miz meurz gand he vorzoliou,
A zeu da skei war hon noriou;
Ar gwez a bleg gant glao a-buill,
An doen a strakl gant ar grizil.

Hogen ne ket he vorzoliou
Hepken a sko war hon noriou,
Ne deo ket ar grizil hepken
A lak da strakal an doen.

N'ed eo ket hepken ar grizil:
Ne ket ar glao a zarc'h a-buill;
Gwasoc'h eged avel ha glao
Ar zaozon lall an hini eo!

Ar varc'heien, o vont d'ar vrezel en eur gana evelse, a iea en eur chapel da Zant Kadok, ha eno dirazhan, ez eant da benn gant ho c'hanaouen en doare-ma:

Otrou Sant Kado, hor patron,
Roit-hu deomp-ni nerz ha kalon,
Ma c'honeimp, hirio ann deiz,
War enebourien euz a Vreiz.

Mar deomp-ni d'ar ger war hor c'hiz,
Ni a roi d'hoc'h-hu eur gouriz
Hag eur jupen aour hag eur c'hlenv
Hag eur vantel c'hlaz liou an Env;

Ma laro an dud o sellet,
Otrou Sant Kado benniget:
« Kouls er baroz hag en douar
« Sant Kado n'en deus ket he bar! »

Goude digas ar maout gantho euz an emgann-ze ker brudet eleac'h mac'h efe Beaumaner he c'hoad,

marc'herien Breiz ne vankjont ket da seveni ar pez o doa goestlet :

Kar d'ar vretoned na vije,
E ker Joslin nep na ioue
O velet hor re tont en dro
Bleun balan ouz ho zokhouarno ;

Na vije kar d'ar vretoned,
Na d'ar zent a Vreiz ken neubed
Nep ne veule ket Sant Kado
Paeron brezelourien ar vro ;

Nep n'estlame, nep na ioue,
Nep na veule, nep na gane :
« Kouls er baroz hag en douar
« Sant Kado n'en deus ket he bar ! »

Doare didroel ha kaloneg euz ar bobl da ziskuez he anaoudegez vad ! Gelver a ra enebour da Zoue ha d'ar vro an hini ne fell ket dezhan meuli ar zant karet er c'harter, na discleria n'en deus ket he bar na var an douar nag en Env !

E lignez ar vretoned, an anaoudegez vad a jom ker stard er galon evel eur c'henn dir e calon eur vezen dero : an amzer a c'hell discar an derven, ne c'hell ket avad tenna ar c'henn houarn anezhi. Ar wenn nobl-ze a dud e deus roet d'ar bed ha d'an Env ken aliez a ene dispar, a zeu da veza ar pez ma plijo gant Doue ; keit avad ha ma chomo buez enhi e talc'ho sonch euz ar re o deus tremenet ho buez o renta servich dezhi, hag a gendalc'h ato d'he difen.

D'an discar amzer, pa deu ar mare evit lod a aodchou ar Morbihan da gutuil ar rezin, hag evit Kerne da héja an avalou, e veler o tigouezout, en daou garter-ze, gouel ar zant a Gambri a deuas, brema ez eus tremen trizek cant vloas, d'en em zistaga dioc'h ar vuez evel ma tistag eur frouezen dioc'h ar scour pa vez dare avoalc'h. He o.l chapelou a zigor d'al laouenedigez ; ar bardonerien a deu dezho en eur gana, hag an ofransou a goez enho puill : ed, lin, coar, mel, oll frouez an hanv, ha dreist oll calonou anaoudeg oc'h ho rei.

Varzu an enezennik ma eo bet ar zant o chom enhi eo e za gouscoude ar muia bretoned da bardona ; ne vez morse bagou avoalc'h evit cas di ar bardonerien a deu euz an enezennou all a Gerne hag euz ar Morbihan. Ar pont a zo re striz evit an ingroez tud a vez varnezhan; an ilis dreist oll a zo re vihan evitho, hag al leur-gær, dizheolet gant guez dero, a deu da zervichout dezho da ilis. Petra lavaran-me ? An enez oll a deu da veza eun iliz evit ar zant pa deu pevar martolod euz ar Morbihan d'he zougen var ho diskoas ; ganthan ar vint var he benn hag ar gamel escop en he zorn ; en he raog he banier goz hag he groaz arc'hant skedus ; var he lerc'h eul lestrig evit digas sonch euz an hini hen digasas d'an Arvorik; ha pa her c'haser evelse da ober tro he zouarou, evit bennigen al liorzou hag ar guerjezou en deus labouret he unan ha benniget kel liez a vech, ha kementse epad ma clever ar c'hleier o sini, an dud o cana canticou, hag an houliou mor o crozal tro var dro.

Daoulinet dirazhan dre ma tremen, ar merc'hed, ar vugale, ar re goz, a c'houlen he vennoz ; hag epad an amzer-ze e diabarz ar chapel a vez neuze couls lavaret goullou, eur zoudart keaz bennag a Vreiz, bet en arme Frans, ha distroet mac'haniet euz ar brezelliou diveza, a laca he asten var ar guele mean eleac'h ma couske soudart Jesus-Christ, a laca he benn var ar penn-vele mean eleac'h ma c'harpe he benn, a laca he galon eleac'h ma talme calou mignon brezellourien Breiz, hag a c'houlen digant an Escob ha Merzer Santel, ar pare mar plich gant Doue, pe « ar basianted er boan evit gounit ar barados. » G. M.

DIVEZ.

MEULEUDI A GAON

AN AOTROU ALAN CAUGANT,

Person Pleyben.

Ante mortem ne landes quemquam.
Ne veulit den ebed araog he varo.
(E Leor an Eccl. chab. XI ℣ 30.)

PARRESSIONIZ PLEYBEN,

Ar furnez eo e deuz bleinet dorn ar roue Salomon pa en deuz skrivet ar c'homzou-ze.

Diou furnez so : furnez an douar ha furnez an env. Hogen a behini anezho ho diou eo deud an difen-ze a lavar : « Ne veulit den ebed araog he varo ? »

Hep mar ebed an difen-ze ne deu ked a furnez an douar. Kement-ma a zo sclear. Furnez ar bed, hi, e leac'h difen meuli an den araog he varo, a ia peurliessa beteg he veuli dirazhan zoken, hag ouspen c'hoaz, beteg rei d'ezhan meuleudiou goest d'ober coll he benn d'an hini a ve zod avoalc'h evid ho c'hredi.

Nan, an difen-ze ne deu ked a furnez a douar.

Ma ne deu ked a furnez an douar, e renk eta dont a furnez an env.

Ia, Christenien, ar Spered-Santel, he-unan, eo en deuz lakeat ar c'homzou-ze, « ne veulit den ebed araog he varo, » dindan pleuen ar fur Salomon ; rag, e leac'h-al c'hoaz ar Spered-Santel a lavar : « *Soli Deo honor* « *et gloria*, da Zoue hepken eo dleet an enor hag ar « gloar. »

Var henvel coulzcoude, christenien, e c'heller meuli an den goude he varo ? Ia, ma ne veuler anezhan nemed evit ma ielo ar veuleudi da Zoue, en anoudegez vad euz ar c'hrassou skulliet gand he vadelez var an den-ze.

N'hon euz sonj al ebet, christenien, en eur zevel hirio hor mouez en iliz ma evit meuli an hini a vouelit hag a vouelomp evel d'hoc'h, an Aotrou Alan CAUGANT, bet guech-al vikel er barrez-ma, person e Lokeored hag e Skrignac, ha nevez maro person e Pleyben.

Piou hen dez-han anavezet guell evidomp, ni ho pastor co ? Hen he-unan en deuz contet d'eomp ar pen kenta euz he vuez, hag an eil pen hon euz guelet gand hon daoulagad, hag a dost, evel m'her gouzoc'h er vad.

Hon lezit eta da lavarat hirio d'e-hoc'h eur guer bennag var he vuez.

Ganet e bourc'h Santoz, a dud pinvidicoc'h a vadou ar vertuz hag a honestiz, eged a vadou ar bed-ma, Alan Caugant a oue badezet e iliz Sant-Exuper, pezant-Dispar, evel m'hen hanver er vro. En iliz-séive e reas crouadur he gamejou kenta. Goude ti he dud, ti Doue a oa ive he hini.

A vihanig en em roas da zervich an iliz. Servicha ar beleg oc'h an aoter, respond an ofèren de berson venerabl, an Aotrou Coent, unani he vouez gand hini ar beleg evit cana meuleudiou an Aotrou Doue, a rea he vrassa plijadur ; ha Doue en devoa roet d'ezhan, ouspen eun dezir braz d'he zervicha, eur vouez euz ar re velodiussa, eur vouez dispar. Ped kouech n'hon euz ni ket clévet, e presbital Pleyben, beleien, personed o lavaret, he voant chomet sebezet e iliz Santoz da zelaou mouez ar c'hrouadur a hanvet Lanic Caugant ; an Aotrou Kermel, hen, person Castelnevez, a lavare, e save ar vouez-se beteg lambrusk an iliz ker sclear, ken skiltr, ken dudiuz, evel pe divije bet c'hoand gervel an Eled euz an env da zisken var an douar evit cana gant-hi meuleudi roue ar zent hag an Eled.

Pa varvas an Aotrou Coent, person Santoz, an Aotrou Bloc'h, unan a vikeled Pleyben, a oue hanvet da berson. Ar person iaouank-ma ne zaleas ket da velet en devoa e Lanic Caugant eun tenzor evid he iliz, ha danvez eur belec talvoudeg evid an Escopti en amzer da zont. Petra a reas eta ? Heul an aviz roet gand an Aotrou'n Escop d'he bersoned ha d'he holl veleien, skolia he barresian iaouank, rei, he-unan, d'ezhan ar gentelliou genta var al latin, ha cass anezhan prestic goude da beurachui he studlida zeminer bihan Pont-Croaz.

Eun dezir ar brassa da zeski a oa unanet er skolaer gand eur spered lemm hag eur memor pinvidic ; evel se ive ar skolaer nevez a zeuas da veza unan euz ar re genta en he glassou. Ne laboure ked hepken da orni he spered, labourat a rea, ha dreist peb tra, da binvidicaat he galon hag he ene euz ar vertuziou a ra ar guir vinistred a relijion Jesus-Christ ; setu perag e oa prizet braz gand he vistri ha caret gand he holl gamaraded.

Goude beza great he rhetorig ha peurachuet he studi e seminer Pont-Croaz, e teuas da zeminer braz Kemper da studia skiand an holl skianchou, ar skiand a zesk d'ar beleg embreg an encou en hent euz ar zilvidigez, *ars artium, regimen animarum*. E seminer Kemper eo hon euz-han guelet evid ar veach genta ; hag o veza anavezet an istim vraz ho devoa he brofessord evit-han, ni ive, a neuze, hor boe ar memez istim evid an abad iaouanc. Hor c'halon a zantas evit-han eur garantez a breferanz. Mar dea hon c'halon var-zu an abad Caugant, he hini, var henvel, a zeue ive var-zu en-omp. Hon lezit ama da lavaret d'e-hoc'h ar pez a dremenas etre-zomp hon daou. Eun deiz e leverjomp d'ez-han : « mar « hon befe eur vech bennag an enor da veza hanvet da « berson, ha plijout a raffe d'e-hoc'h dont da vikel da « ved-omp ? » — Setu ama he respond : « Ia, Aotrou « Chalouni, n'euz forz pe leac'h, hag a galon vad. » Ne ouiemp neuze, an eil n'ag egile, e tlie kement-se dont da vuir e parrez Pleyben. Kement-ma a zo eur breuven muioc'h, m'az eo an dud a bropoz, ez eo Doue a zispoz.

An istim ho devoa superiored ar seminer braz evid an abad Caugant ho d'euz-han prouvet sclear ; rac goude he eil bloavez en ti-ze, he tibabchont anezhan evit beza, evel pa lavarfemp, eun eil professour evid ar c'hlouer iaouang a rea ho filosofi. Ar garg-se a oa neuze euz ar re enorapla er seminer.

Eur garg-al c'hoaz enorabl meurbed, a oa beza choazet d'ober catekiz d'ar vugale e ilizou kear Gemper. An abad Caugant en devoe ive an enor da veza choazet evid ar garg-se.

An descadurez hag ar vertu a oa eta unanet e spered hag e calon an abad iaouanc.

Ne ket red d'eomp lavarout d'e-hoc'h da be barrez e oue hanvet an Aotrou Caugant da vikel pa oue beleguet. Roet e oue da unan euz ar venerapla personed euz an Escopti, d'an Aotrou Friant, neuze ho person, parressioniz Pleyben. An Aotrou Friant, dija, oajet braz ha coazet dindan ar zam euz ar bloaveziou, n'helle mui ober ar pez en devoa great er penn kenta euz he amzer. Ezom en devoa a zikour. Daou vikel, guir eo, en devoa. Siouaz ! Unan anez-ho a oa coz, hag ec'hellet lavaret ne oa sikouret nemet gand unan hepken, an Aotrou Suignard hirio person Landelo. Setu perag an Aotrou'n Escop a dolas he zaoulagad var ar belec nevez Caugant, évit beza eil vikel d'ho pastor. En eur rei d'ez-han he haperiou e cargas he zecretour da skriva d'an Aotrou Friant al lizer-ma : « Aotrou person, choazet hon euz « evidoc'h an Aotrou Caugant, hag evit beza hoc'h eil « vikel. N'hellemp rei d'e-hoc'h na guelloc'h na capa- « ploc'h vikel. » Ni her goulen, hag en a oa possubl ober brassoc'h meuleudi euz eur beleg iaouanc ?

An Aotrou Friant ne zaleas ket da velet, dreiz-han he-unan, ar vuirionez a gomzou an Aotrou'n Escop. Evel-se ive calon ar person coz a zantas dioc'h-tu eur garantez a breferanz evid he vikel nevez. Her c'harout a rea evel eun tad, hag he vikel her c'harrie ive evel eur mab mad. Ato, en noz evel en deiz, e oa prest d'he zikour ha d'he zizamma a gement n'helle muy da zougen diou skoaz ar person coz ; redeg a rea zoken a ziaraog he zezirou ; ha dre levenez he garacter e roe d'he berson eul levenez diez da gaout er gozni, hag e creiz ar poannio a spered hag a gorf a zo hoc'h heul carg eur person e pen eur barrez vraz, daoust d'ei da veza unan a vella parressiou an Escopti. A.

(Eur pennad all ar sizun a zeu

Trubuillou eur c'hemener.

III

Goude m'o devoa great an ti oll nemet an or, me lavar goude m'o devoa en em glevet divar benn ar pez a rajent

pa vijent pinvidik, Jakou hag he Agatha a gavaz hir an amzer, rak sonjal a rea dezho e teuje respont dioc'htu, hag ar respont ne deue ket. Siouas, dont a reaz an noz, ha n'oa bet kelou ebet euz ar ministr. Antronoz e vouent enouetoc'h c'hoaz, ha gant an enou e teue ive an nec'hamant. Caer o doa mont d'an or bevech ma clevent unan bennag o tremen ebiou, netra ne deue.

Pemzek dez a dremenjont evelse o c'hedal, ha ne reant nemet coll ho amzer. Ar Pensel kez a goueze he veudig en he zorn. N'oa mui netra da esperout, n'o doa ken da obèr nemet mont adarre d'ho bro, ha Jakou, he galon mantret, a lavaras d'he bried e zaje antronoz da gaout perc'hen an ti evit rei he ziles.

Hogen antronoz, pa n'edot mui o c'hortos, setu eur zoudart var varc'h o tont d'an daou lam gant ar ru, o chom krenn a za dirak stal ar c'hemener, o tont en ti en eur lacat he c'hentrou arc'hantet da stirlincat, hag o lacat da Bensel, en he zorn, eur picol paper bras siel ar ministr varuezhan.

Jakou en divije roet neuze dek vloaz euz he vuez evit gouzout lenn. Hogen, evel am eus lavaret, nag hen nag he c'hreg ne anaient eul lizeren. An amezeien o doa great goab anezho, hag evelse n'o doa ket a fizians avoalc'h enho evit ho lacat da lenn an tam paper-ze. Red oa eta mont adarre d'ar pont nevez da gaout ar scrifagner.

Jakou a ieas di en eur redaden. Crena a rea he zorn o rei al lizer da Ridel. Hema a grogaz er paper gant eur min faeüz, a lakeaz he lunedou var he fri, a dorraz ar siel, hag a lennas gourog ar c'homzou-ma : « Jakou Pensel a deui da gemeret muzul evit ober eun habit d'an Aotrou ministr, varc'hoas dirguener, da seiz heur dioc'h ar mintin. »

Tost e voue da Jakou coeza eno fatet (semplet) gant laouenidigez o clevet ar c'helou-ze. Cregi a reas buan en he baper, teleur a reaz eur pez a ugent real da Ridel, hag he lizer ganthan en he zorn e zeaz ac'hano evel an avel. Agatha a ioa e dor an ti oc'h he c'hedal, hag euz a bella ma c'hellaz he guelet, en em lakeas da grial : great ar stal ! great ar stal ! Neuze pa voant ho daou e toull an or, e chomjont eur pennad sebezet, evel pa vijent sabaturet.

An amezeien, ato ho lagad o para evit guelet kement a dremene, o devoa guelet ive an abaden-man, hag e lavarent etrezho : Eun dra bennak zo a nevez gant ar c'hemener.

— Claoustre, eme unan, eus deut paper dezho aberz eun huissier, hag e zear da ober foar varn'ho.

— Oh ! ne ket, eme eun all, re laouen int ; me grette kentoc'h o defe gounezet eul loden vras bennag el lotri.

— Bah ! eme eun trede, an daou gezik-ze ne ket calz a dra ober plijadur pe zisplijadur dezho. Eun tamik kelou deut euz ho bro a vezo bet avoalc'h evit ho lacat da vont er meaz anezho ho unan.

Etre daou Jakou hag Agatha a ioa en em lakeat adarre, hag a zevri en dro-ma, da zonjal petra a rajent brema ha penauz e kempenjent ho stal.

— Red e vezo, eme Jakou, lacat hano ar ministr, an Duk a Otrant, var ar scritel, e lizerennou aour, lizerennou braz. Red e vezo zoken lacat an hano-ze da huela, azioc'h al lizerennou all, evit ma vezo guelet guelloc'h.

— Red e vezo ive, eme Agatha, prena mezer caer, mezer din euz a eur *pratik* evel ma zeo ar ministr, evit ho lacat da ziskuez e prenecher ar stal.

Ia, mes ar *pratik* n'oa ket deut c'hoas. Red oa da genta mont d'he gaout, plijout dezhan, caout he c'hrad vad, ober goudeze labour dioc'h he lavar. Eun netra a lacaje marteze Jakou da zisplijout dezhan, rag ar re vraz a vez avechou froudennus. Penaus mont dirag eun den euz eur renk ken huel, hag en em denna eno a zoare ? Eno edo'n dalc'h.

En nos-ze na Pensel nag he anter-tiegez ne gouskchont beraden ; ne voue ket dare dezho serra lagad. Jakou a dremenaz eul loden vad euz an noz o studia he gentel, o stouet he benn hag he gein, o lavaret cant guech ar pez a gave dezhan a dlie da lavaret, evit ma tistakje he c'heriou freaz hag a zoare. Agatha oa ar vestrez skol, hag a lavare dezhan p'eur e zea fall, p'eur e zea guelloc'hik, p'eur e zea mad avoalc'h. Bep en amzer, en eur ober eun divisk-tok, e taole eur zell a fouge var he wencle hag he nadoz, hag e venne poket dezho, rag he galon a lame en he greis, gant eun tamig encrez evit guir, mes ive gant levenez o sonjal e zea ar wencle-ze da droc'ha mezer evit eur ministr, hag an nados da staga fanfarluchou oc'h eun habit a vije guelet er penn kenta beteg e palez an impalaer.

Da deir heur en em lakeas da ober he bourchas. Ar varo a voue trouc'het ha falc'het ken tous ma chome a veac'h ar c'hroc'hen varlerc'h an noten. Neuze e voue clasket he habit vella, he habit eured, paleuret e voue tu ha tu, ha pa voa deut abenn, gant sicour he gemenerez, d'en em gempen ha d'en em glinka, e voa eur c'hanfard anezhan, ha ne vije ket cavet outhan nag eur billen, nag eur vabouzen, nag eur boultrenen, azalek kern he dok bete begou he voutou.

Da bemp heur oa prest Jakou, hogen ar c'harroz en doa goulennet evit he gas da di ar ministr ne dlie dont d'he gerc'hat nemet da c'huec'h heur, hag e voue red dezhan tremen eun heur reud en he za e creiz ar stal ; rak ne grede nag azeza, na mont tost da dam arrebeuri, gant aoun da gaillara pe da lacat eur pleg fall bennag en he zillad.

C'huec'h heur a deuaz hag ar c'harroz ive. Agatha a ieas da gas Jakou beteg enhan, hag her sicouras da bignat. Neuze e tistroas d'he stal, mes eur beac'h a ioa var he c'halon. Evit bihanaat he zroublien, ha caout berroc'h an amzer o c'hortoz he fried, e sonjas staga d'al labour, hag en em lakeas da gempen cambr an den iaouang o doa lojet er gambr adren, hag a ioa eat mintin mad ac'hano evel ma voa boas. Setu hi-ta oc'h aoza ar guele, o skuba ar gambr, o lacat pep tra en he renk. Souden e cleo trouz eur c'harroz o tostaat adarre oc'h an ti. Mont a ra da zellet, hag e vel Jakou o tistrei, an

ear dezhan da veza strafuillet oll. Panefe m'oa stard he dok var he benn, e vije bet strinket kuit gant he vleo o sevel. Ne devoue ket a amzer da vont da velet petra a ioa, rak Jakou a deuaz en eul lam en ti, prest da zishalana, hag o lavaret :

— Collet va fenn ganhen ; ne ouzon mui petra ran, Agatha baour. Sonjet e pije biken ? Me o vont da gemeret muzul ha n'eus muzul ebet ganhen ! Ha brema peleac'h e cavin-me croc'hen azen pe paper teo, paper cre evit an dra-ze ? Ha setu e vezin re zivezad ; ema bremaik c'huec'h heur anter.

— Na gemer ket kementse a nec'h, eme Agatha ; setu ama paper ha paper cre. Var daol an den iaouank ma on eus comzet anezhan e zoa meur a follien baper braz ha cre hag a ioa scrifet varnezho. Agatha a grogaz e diou follien, an diou genta a goezas dindan he c'hraban. Jakou a grogaz enho hag a ieaz adarre ac'hano ker buan ha m'oa deut.

— Mad eo, emezhan ; bez'ez eus ganhen eur wencle, neud ha nadoz. En eur vont me droc'ho ar paper, hag a c'hrio an eil tam oc'h egile. Ha setu hen adarre en hent.

Amzer en devoue Jakou da droc'ha paper ha da staga an eil tam oc'h egile. Digouezet e ti ar ministr, er gambr-gortoz, e voue lezet eno div heur. Nav heur a ioa sonet pa deuaz eur mevel a gambr d'he gerc'hat evit he gas da gaout an Duk a Otrant.

Er sizun a zeu ni velo petra zigouezaz eno gant hor c'hemener. G. M.

Setu ama eur pennad lizer scrifet gant eun tad a gompagnunez Jesus missioner er Bengal, e tu ar c'husheol :

« Manapadam a zo eur geriaden a zo enhi eun nebeudik christenien catholig, e creiz eur vro leun a baianet. Hogen an nebeudik-ze a zo fidel da zervich Doue, hag an Verc'hez e deuz eno eur chapelik dister.

« Abaoue pell amzer n'oa ket coezet eur veraden c'hlao var douarou Manapadam ; ar zec'hor a ioa scrijuz, hag an eost ne zave e nep leac'h. An Hindouzis, da lavaret eo, paianet ar vro, o doa great kement simillerez a vouient da ober ; hogen coll a reant ho foan. An oabl a jome digoumoul, hag an douar calet evel ar mean. En em glevet a rejont evit lacat glao da zont e gis pe c'hiz. Eun dra ho lakea nec'het ; ne vouient ket oc'h pehini euz ho doueou en em erbedi evit caout ho goulen. En ho nec'hamant setu hi hag o sonjal tenna d'ar zort.

Kemeret a rejont eta unnek delien palmez, ha var bephini anzeho e scrifjont hano unan euz ho brasa doueou. Unan bennag euz an Hindouziz a lavaraz e vije mad kemeret eun delien all, ha scrifa varnezhi hano Mari, an hini a voa skoazel ar gristenien. An ali a voue cavet mad.

Great e voue eun tantad braz a dan var ar leur-gær, ha dirag an oll bobl e voue taolet an daouzek delien palmez en tan, o tiscleria ne c'houlenjent sicour nemet oc'h an hini a jomje he hano ep beza devet.

A veac'h oa taolet an daouzek delien en tan, ma voa great ludu anezho. Unan epken, o burzud ! ne devoue droug ebet e creiz an tan, hag an delien-ze a zouge hano Mari !

N'eus douet ebet, oc'h Mari eo e ranker en em erbedi. Ar bobl a ia d'ar red varzu chapel ar Verc'hez en eur grial : « Doue ar gristenien epken a zo beo, hag he vam e deus pep gallout ! » ha pephini da ober he beden d'ar Verc'hez evel ma sonje. Petra bennak ne glaskent nemet maduu an douar dre ar pedennou-ze, mam Doue n'ho disprijas ket. A veac'h oa eat an Hindouziz euz ar chapel, ma voue guelet an oabl goloet a goumoul, ha ma coezas glao puill da drempa an douar. Saveteet oa an eost.

Mari a reas c'hoas caeroc'h : lacat a reaz ar gliz euz ar c'hras da goeza var ar c'halonou seac'h-ze, hag eun niver braz a baianet, scoet o velet ar burzud, en em restas christenien. An delien vurzudus, bet espernet gant an tan, a virer e chapel ar Verc'hez, e Manapadam.

G. M.

Bro Franz a zo discaret, he gouarnamant a blad
Kentel rust roet dar pennou ho deus nac'het ho zad.
Savet he doa è Paris, skuer ar marmous Volter
Ha laket stadou ar Pap etre daouarn eul laer.

Beteg ar Mexiq int bet, ha var gorn ar Russi
Da gaz bischer d'ho fusta int ed d'an Itali.
Penaus gonde kement all, e vizent bet countant
Nep na had nemet avel a zastumo tourmand.

Mez pebez tristidigez zo tennet var hor bro,
Ha Doue epken a voar pegeid a pado !
Tud à urz vad a renker da lakat en hor penn
Ha cals coulscoude a glask eur republik ru gren.

Guerc'hez Vari mam Jesus, rouanez an Envou
Ped tad, ped mam à famill beuzet en ho daelou !
Pedit evitho ho mab, pedit evidomp oll
Ma ne teud prim d'hor zikour, e zaimp sur da goll.

Pa vez ar rusta ar mor, ar guassa am amzer
Eur gomz epken euz he berz a zigas amzer gaer.
Hac an avel, hac ar mor a obeiz dezan
N'euz nac arneu, na brezel, d'ha zerc'hel penn outhan.

Ni a laka hor fizianz, guerc'hez en ho sikour
Dreiz oc'h he teuomp à benn demeus hon enebour
Hac eun arme soudardet renket var an dachen
A yaffe kuit dirazoc'h evel eul luc'heden. J. S.

Bosen ar chatal corn. — Setu ama ar mercou a roer evit gouzout p'eur e vez ar chatal taget gant ar c'hlenvet ze :

Chom a reont en ho za, ep finval, da zora ; sevel a reont ho c'hein ; neza a ra ho divesker dindanho ; heja a reont ho fenn, pe hen dalc'hont astennet, ep finval ; ho zell a zo tenval, dourenna a ra ho daoulagad ; eun doare mec'hi a deu euz ho fri, eonen a deu euz ho ginou ; lacat a reont ho dent da stracal, pe da scrignal,

crena a ra ho oll izili;berr eo varnezho o tenna ho halan; fanka a reont calz hag ho fank zo tano ha flerius ; chom a reont evel pa vent souezet, ep tam ners, hag ar bioc'hennet a ia ho leas digantho.

Setu ama brema, ervez an aotrou Fleuriot de L'Angl, eul louzou evit miret oc'h ar c'hlenvet-zé da zont d'ar chatal. Ar vorianed, en tu d'ar c'hreisdeiz d'an Afrik, a ra bembez implich euz al louzou-ze ; rak ar vorianet-ze n'o deus ken micher nemet dioual loenet, ha bosen ar chatal corn a ren dalc'h mad er vro. Ho louzou ne ket dies da implija.

Pa vez discaret eul loen clanv gant ar c'hlenvet-ze, e kemerer eun nebeut euz al linbrein a gaver var ar skevent, ar pez a zo evit doare, evel an had euz ar c'hlenvet ; gant eur ganivet pe eur benveg all e rer eun troc'hig e bek lost eul loen iac'h, hag e laker eur berad lin brein en troc'h-ze. (Da lavaret eo e rer d'al loenet, a enep ar c'hlenvet-ze, tost da vad ar pez a rer er vro-ma d'an dud a enep ar vreac'h). An troc'h-ze a deu da c'hori, hag avechou al loen a goll beg he lost, mes evit doare ar c'hlenvet ne grok ket enhan goudeze.

Lavaret a rer ar zondardet a voa er Suis, a dle beza deut ar re ziveza anezho ac'hano d'un 22 eus ar mis-ma.

Setu ama petra leverer euz a zeputet ar Finister. Oll o doa votet evit ar peoc'h. An aotrou Dumarnay, a ioa clanv ha n'en doa ket gallet mont en hent gant ar re all, en deus scrifet evit lavaret en divije votet ive evit ar peoc'h m'en divije gallet mont da heul ar re all.

Pa zeus bet menek da c'houzout hag en a vije dalc'het ar c'houarnamant e Pariz, o deus votet evit ma vije casset e leac'h all.

Pa zeus bet hano goudeze da c'houzout hag hen a vije laket ar c'houarnamant e Versail pe caset pelloc'h, seiz euz hon deputeet o deus goulennet ma vije caset pelloc'h dioc'h Paris.

Rad Cherbourg, a leverer, a zo goloet a listri, listri brezel ha re all, e doare da vont da borziou mor an Allmagn, evit kerc'hat ac'hano eul loden euz hor prizonierien a deufe evelse d'ar gær dre vor.

Pidi ep dievesdet. — Sant Bernard o veza eun dervez o veachi, a zigouezas gantha eur mesaer a zioualle he loenet er meneziou. En em lakat a reaz, en eur vont gant an hent, da gozeal gant ar mesaer-ze, hag ep dale en em lakeas da goms dezhan a Zoue, evel ma voa boas. Goude beza lavaret dezhan meur a dra all, e c'houennaz outhan :

— Ha caret a rit-hu a zoare an Aotrou Doue ?
— Oh, ia avad, a greis va c'halon, eme ar mesaer.
— Hag he bidi a rit-hu calonek ?
— Oh ia, caloneg avoalc'h.
— Ha ne vezit-hu dievez, dizonch o pidi ?
— Oh, morse !

Sant Bernard a zonjas neuze ne vouie ket an den-ze petra eo beza dievez, dizonch en he bedennou, hag evit deski an dra-ze dezhan, setu hen oc'h ober evelen.

— Va mignon, emezhan, greomp eur marc'had etrezomp hou daou.

— Eur marc'had ?

— Ia, eur marc'had. Guelet a rit-hu ar marc'h-ma ? (ar zant a ioa var varc'h).

— Ia, guelet avoalc'h a ran.

— Plijout a ra deoc'h ?

— Plijout avoalc'h a ra : me garje beza bet couls hag hen.

— Mad, me hen roio deoc'h, ma livirit eur *Bater* ep beza dizonch tam ebet.

Ar mesaer a zonje dezhan edo ar marc'h dezhan dioc'htu. En em lacat a reas da zistaga he *Bater* a zevri. Hogen n'oa ket eat bete'n anter ma chomaz a za evit goulen digant ar zant :

— *Ar vrid a root din ive ?*

— Nag ar vrid nag ar marc'h, eme Sant Bernard ; p'eo guir emaoc'h dievez, emaoc'h o sonjal e traou ha ne ket er pez a rit eo.

Ar mesaer a anzavas n'en doa ket gouezet bete neuze petra eo beza dizonch en he bedennou, hag e prometas d'ar zant e vije iviziken eveziantoc'h o pidi. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 18 *meurs*		PONT-N'ABAT. — 16 *meurs*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	32 lur, 64 c.	Guinis.....	33 lur, 33 c.
Segal.....	20 lur. 82 c.	Segal.....	21 lur, 46 c.
Eiz.....	21 lur, 10 c.	Eiz.....	20 lur, 80 c.
Ed-du.....	26 lur, 02 c.	Ed-du.....	25 lur, »» c.
Kerc'h.....	25 lur, 92 c.	Kerc'h.....	26 lur, »» c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	8 lur, »» c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 1ª EBREL 1871. Nº 322. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonament, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, nº 18, e Kemper,*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 1ª Ebrel 1871.

Brema ez euz eun derveziou bennag e caset d'ar chaslot-muntrerien, lazerien condaonet d'ar maro gant al lezvarn. An goasa euz an dorfetourien-ze, en eur vont d'an dachen eleac'h ma tlie coll he vuez, o sonjal en he dorfejou hag er maro mezuz a dlie da c'houzanv, a lavare: « Ar gerent a zo peurvuia penn abeg a gement droug a zigouez gant ho bugale : ne roont ket dezho eun descadurez christen ! »

Setu eur ger hag a dlefe rei da zonjal da veur a dad hag a vam, hirio dreist oll p'ema enebourien ar feiz oc'h ober kement a c'hellont evit en em renta mistri euz ar jaouankiz, evit caout, hi epken, an emel d'ho c'helen ervez ho giz, da lavaret eo d'ho deski da vevá, eveld'ho, ep Doue nag iliz.

Ur scolachou huel int deut a vrema a benn euz ho zaol, gallet o deus lacat er scolachou-ze mistri ep feiz na relijion, hag evelse e velomp ken aliez a zen iaouang, eaid'ar c'heriou bras, dreist oll da Bariz, evit peurachui ho studi hag en em lacat e stad da veza resevet er c'hargou, o tistrei ac'hano d'ar gær contamet oll speret ha calon. An dud iaouank-ze calz anezho a ioa bet savet gant eun tad hag eur vam gristen, bez'o devoa doujans Doue, ha marteze zoken oa eun dudi guelet pe gen devot ha pe ger vertuzuz oant en ho bugaleach, ha brema eo mouget pep santimant vad en ho ene. An tad hag ar vam a gas eun æl da Bariz, hag e teu eun drouk speret dezho d'ar gær. Eur beleg eus va anaoudegez, nevez deut euz ar gær-benn, a lavare en derveziou-ma, goude beza guelet ar pez a dremen eno, ne grede ket e c'halje eun den iaouang chom eur pennadig er gær-ze ep coll he feiz hag he c'hlandet.

Ha penaus ne rafe ket? Penauz e c'helfe eun den iaouang eno miret da goeza en dizurs ? Dioc'h eun tu en em gaf gant camaradet hag a zo lod anezho brein tuf, hag ar rema a deu da deleur ar c'hontam en he galon ; dioc'h eun tu all o deus mistri hag a dol an denvalijen en ho speret o vouga enha ar feiz ha pep creden gristen. Ha setu aze neuze o tistrei d'ho c'harter tud ha n'o devezo mui ken Doue nemet ho flijadur hag an danvez.

Ha mar digoez evelse gant ar vugale savet gant eun tad hag eur vam gristen, petra vezo-ta euz ar rumad a deui var hon lerc'h, euz a vugale an tadou-ze n'o deus ket a feiz? A vrema e velomp aleiz a skueriou a gementse, hag er renk-ze ez euz calz a famillou ha n'e deuz enho nemet ar vam hag a ve christenez. An tadou-ze gouscoude eo a dlefe digeri ho daoulagad, ha pa o deus bet ar goal heur da veza contamet ho unan, e tlijent caout truez oc'h ho bugale, e tlijent caout eun dra bennag a vorc'hed o tont da veza muntrerien euz a eneou ho bugale. Pe ma n'eus ket chomet gantho a feiz avoalc'h evit sonjal o deuz ar vugale-ze eun ene, e tlijent sonjal eo ato an dud-ze n'o deus ken Doue nemet an aour hag ho flijadur eo a ro labour d'ar bourreo. Rak mar deu ho Doue da vancout, me lavar, mar deu ar peadra da vancout etre ho daouarn, ne raint ket calz a fors penaus sacha gantho ar pez a vank dezho. Sonjal a dlefe an tadou hag ar mamou ne d'eo ket evit netra ema an dispac'herien hag an dud dizoue safar gantho o c'houlen ma ve tolet en traon al lezen a varo, o c'houlen ne ve condaonet mui den ebet d'ar maro. Evitho ho unan eo e comzont, rak gouzout a reont avoalc'h ema eun nebeut ho bez er voask, ha mar tle unan bennak caout aoun rag al lezen-ze, eo hi ho unan eo. Al lezen a varo ne ra nemeur a encrez d'an hini en deus feiz ha doujans Doue.

Ar pez o deus great enebourien Doue hag an iliz er skolachou huel, e poaniont d'hen ober ive er skolachou izeloc'h, ha zoken er skoliou dister eleac'h ma za ar vugale divar ar meaz ha bugale an dud a reng izel da zeski lenn ha scrifa. Setu perag e counnaront kement a enep ar vreudeur carget da ober skol, hag ho zolont var ar pave e kement leac'h ma c'hellont beza ar vistri, evit lacat en ho leac'h tud ep Doue na relijion da vouga pep santimant christen e alon ar vugale-ze. Ne d'eo ket avoalc'h dezho contami ar iaouankiz a ra studiou bras ;

ne gaf ket dezho e zafe ar bed buan avoalc'h var he benn evelse. Fallout a ra dezho ive contami bugale ar bobl. Fallout a ra dezho ne ve roet d'ar vugale-ze anaoudegez ebet a Zoue, ne ve desket dezho ger catekis, ne vent lezet da vont var dro iliz ebet. Ha neuze, credabl, ar vugale-zé a vezo oll doctored pa vezo lamet pep creden ha pep santimant vad digantho! Siouas! eur rumad iaouankis savet evelse a gasfe prest ar bed d'an traon.

Hogen seul vui ma ra an ifern he c'hallout evit coll ar iaouankis, seul vui e tlefe an tadou ha mamou stourm evit na lezint ket ho bugale da zont da veza preiz ho enebour. Seulvui ma velont ha ma clevont an dud difeiz o counnari o clask mouga ar feiz e calonou ar vugale-ze, seulvui e tleont evesaat etre daouarn piou ho lacaint, ha pe seurt descadurez a vezo roet dezho. Rag eur vech ma ve bet contamet ho speret hag ho c'halon, e vent var ho lerc'h hag o defe keus re zivezad.

Rom. — Ar pez a ra an dispac'herien dizoue a enep ar scoliou christen, her greont ive a enep ar c'hazetennou catolig. Eleac'h ma c'hellont beza ar vistri, e reont muia ma c'hellont ar brezel d'an dud a feiz a laca ho fluen hag ho goueziegez e servich ar relijion.

E Rome clasker hiskin e pep giz oc'h ar c'hazetennou mad. Miret a rer outho da veza skignet. Ho lacat a rer en *amand*, ha ne ket evit eur guenneien bennak, mes evit mil skoejou. Pa na c'heller ken, en em daoler var ar scrifagnerien catolig hag ho goal laker. Ar vaz, ar gontel, ar prizon, pep tra zo mad evit en em zizober anezho.

E guirionez ar c'hazetennou mad a ra cals nec'h d'an dud difeiz. Ar re o deus feiz ha relijion a lenn ar c'hazetennou-ze, hag a gaf enho sicour evit anaout ha delc'her mad d'ar virionez. Guelet a reont eno dizoloet geier ha mennoziou fallagr an dispac'herien. Hogen ar re-ma n'o deus gallout ebet nemet dre ar gaou hag an dromplerez, hag evelse e counnaront pa velont diskuil ho zroiou cam.

Ouspen-ze evel ma'z-euz, a drugare Doue, calz a gristenien vad e Rom, ar c'hazetennou difeiz ne gavont ket kement a vers evel a ve c'hoant, hag ar scrifagnerien dizoue deut di en esper distruja ar feiz dre ho scridou contamet, ne da ket caer ar bed gantho, ne goez ket an aour en ho ialc'h evel ma sonjent e raje, ha setu perag, en ho c'hounnar, e clascont en em zizober euz ar re a gaf dezho zo var ho hent.

An tad santel en deus roet digemer d'ar re a voa deut aberz catoliked an Autrich evit rei dezhan da c'houzout e kemerent perz en he drubuillou, hag e savent ho mouez a enep ar re o deuz aloubet he dron hag a laca e Rom an dizurziou a veler enhi brema. — Ar Pab en deus respontet e voa eul levenez evithan, e creiz an dispac'hiouma, guelet ar mercou-ze a garantez a zigaser dezhan a bep corn euz ar bed catolig, ar pez a ro ners dezhan da zouten ar vrezel a rer d'ar relijion ha da vikel Jesus-Christ.

« Guelet on euz, emezhan, eun tron o coeza, hag eun all tostoc'h deomp, a velomp oc'h horjellat. Ar bar-amzer a gresco cals, mes mont a dle var he giz; ne ouzon nag an deis nag an heur, mes ep douetans e teui an deis ma lavaro Doue d'ar c'houagou c'hoezet chom a za. Gouzout a ran dreist pep tra all eo boaz an Aotrou Doue da lacat an dud da ober ar pez a fell dezhan. Dont a rai adarre reizamant, ia pa o devezo anavezet ar re zo azezet var an troniou n'eus tron ebet evit chom-en he za keit ha ma vezo lezet ar scridou fall d'en em skigna evel a zo great en amzeriou diveza-ma. O lezel cabest gant an dispac'h e vezer ep mar discaret ganthan. »

Ar prins iaouang a Hohenloh, unan euz an Autrichianet bet digemeret gant ar Pap, a zo bet, a leverer, pedet gant ar prins Humbert da leina. Lavaret en deus ne daje ket, abalamour ma voa deut da Rom evel catolig, en hano an Autrich catolik. G. M.

Eul lizer scrifet gant unan euz ar veleien a zo bet er Suis oc'h heul an arme fransizien a ioa en em dennet er vro-ze, a ra eur veuleudi vraz euz an digemer mad o deus great ar suiset d'hor soudardet, hag euz ar soursi o deus kemeret ken euz ar re iac'h ken euz ar re glanv. « Nep, emezhan, a iafe da zroukprezeg euz ar Suiset dirag hor soudardet, a gafe distro buan, rak ho c'halon zo leun a anaoudegez vad evit an digemer o deus cavet er vro-ze.

Ar pez zo guelloc'h c'hoaz, en em droet int oc'h ar relijion. Dont a reant gant prez ha plijadur d'an oferen. Er gær m'emaoun o deus great eur gest etrezho, ha pe gen tano bennak ma zeo ho ialc'h, o deus savet tremen daou c'hant lur. An arc'hant-ze zo digaset din evit beza implijet da zicour ar re glanv ha da lacat croaziou var beziou ar re zo maro euz ho zouez.

Euz a gen aliez a hini a zo maro euz ar fransizien, nicun n'en deus great fae var he zacramanchou. Unan epken a veliz oc'h ober minou epad ma roen an nouen dezhan. Hogen ne varvas ket dioc'htu, hag eur pennad goude e reas va gervel adarre. Pa em guelaz, e lavaras : poent eo ! ha p'am boa he gofesseat, e lavaras c'hoas : ho trugarecat ! mil bennos Doue deoc'h ! kenavezo duze varlaez ! Clevet em eus goude e voa hennez unan euz ar *sperejou cre* euz ar rejimant, da lavaret eo, eun diskibl da Volter. E kementse en em gave eurus da c'hellout reseo he zacramanchou. G. M.

SANT HERVE.

I.

Ar fransizien a reat *franked* anezho er penn kenta, d'ar mare ma voant c'hoas tud anter-c'houez, da lavaret eo tud ha n'o devoa ket an descadurez nag ar sevenidigez o deus tizet abaoue. Ar rouanet *frank* a ioa ar c'his gantho caout en ho lez eun niver braz a Varzed hag a vuzisianed ; kemen a reant alies da varzed ha da ganerien euz ar broiou estrèn dont d'ho c'haout, hag e

kemerent plijadur ha fouge oc'h ho c'hlevet o cana en ho henor, guerziou ha ne vouient ket ato petra sinifient. Guelet a reat en dro dezho canerien euz an Itali, euz ar Gres zoken ha beteg euz a Vreiz ; ar re-ma a unane ho moueziou gant hini ar ganerien allmand, ha petra bennak ma voa nebeut a unvaniez etre ar moueziou-ze, pephini a rea guella ma c'helle evit plijout da ziscouarn ar brinsed a wenn Merovee, pere evit guir n'oant ket figus var ar muzik. Eun italian hanvet Fortunat, tolet er meaz euz he vro gant al Lombardet, en doa cavet digemer e Lez ar brinsed-ze. Hema eo a zesk deomp dre he skridou, penaoz e kemere perz gant he Liren er c'hanaouennou estlamus-ze eleac'h ma velet ar *frank* o sini gant an delen, ar gresian gant benveg Homer, hag ar breizad gant ar biniou, pe ar pez a c'halvet ar *Rot*.

Ar breizad a rea gant he *Rot* ar pez a rea Fortunat gant he liren : clask a rea e bro-c'hall repu a enep canerien enez Breiz en em daole var he vro, ha lavaret a c'helle anezho ive gant guirionez ar pez a lavare Fortunat divarbenn alouberien he vro. « Ne lakeant kem ebet etre eun ouad o voacat hag eun alarc'h o cana. » Ar rouanet a lignez Merovee a grede caout eur scouarn tanaoc'h ha figusoc'h.

Etouez ar vretoned eat da Lez ar rouanet *frank*, hag a gendalc'he da ober eno tost da vad ar pez a reant en ho bro e tiez ar pennou braz, e zoa eun den iaouang hanvet Hyvarnion, (Brema e lavarfemp Hen-varn-eün). An hano-ze, a ziskueze oa eün en he varnedigez a ioa bet roet dezhan en he vro, ha setu ama perak : Er scol edo, ha n'her galvet nemet Ystud-Vach, da lavaret eo ar *gouezieh-bihan*. He vestr oa ar breizad fur-ze, manac'h ha bars var eun dro, an hini ma ou eus scrifet he vuez araog houma, da lavaret eo Sant Kadok. Hogen ar mestr a ioa eun dervez o tisput oc'h he scolaer, evel ma rea guechall an drouizet hag ar vistri a zeske e Brozaoz ar skiantida goms mad al latin. Setu ama divar benn petra e disputent. « Pere eo an trivac'h vertus caera evit ren eur vuez vad ? »

Kadog a hanvas trivac'h vertus ; ne hanvas ket avad ar re genta, evit guelet hag en divije he skolaer skiant avoalc'h evit ho c'haout, ha lezel gantha ar blijadur d'ho henvel he unan.

« Evidon-me, eme ar skolaer, me zonch din ema an trivac'h vertus caera gant an hini

« A zo cre en trubuillou hag e kement a stourm outhan ;

« Sioul e creiz ar boan ;

« Dizamant oc'h he boan pa vez eun dra da ober ;

« Difouge pa za mad ar bed gantha ;

« A gar eur vuez dic'hloar ha cuzet ;

« A zalc'h stard d'he vennoziou mad ;

« A zalc'h stard d'al labour daoust dezhan da veza tenn;

« C'hoantek da zeski ;

« Kaloneg en he gomzou, oberou ha sonjezonou ;

« A laca ar peoc'h e leac'h ma zeus strif ;

« Hegarad en he zoareou, hag helavar en he di ;

« Didrous gant he amezeien ;

« Glan a gorf hag a speret ;

« Leal en he gomzou hag en he oberou ;

« Reizet en he vuez ;

« Mes dreist oll, mad da zicour ar paour hag an dud ankeniet.

— Ar maout zo dit ! eme Sant Kadok ; guelloc'h ec'h eus comzet egedonme.

— Oh ! ne ket ! eme Ystud-Vach, oh ! ne ket ! Me am eus clasket beza trec'h deoc'h, ha c'hui dre humilite oc'h eus cuzet ho skiant ; c'hui eo eta ar furra, hag evelse e collan ganeoc'h. »

Ar skolaer iaouang en devoue chans varlerc'h ar varnedigez-ze. Roet e voue dezhan an hano caer a Hyvarnion, pe *barner leal*. Dindan an hano-ze e voue anavezet ac'houdevez, hag an arvoriz, en ho lavariou, o deus dalc'het da rei ive an hano-ze dezhan.

Eur vech deut en douar braz, Hyvarnion ne voue mui nemeur a zonch anezhan en enezen. Tud he vro ne vouient mui nemeur a dra euz he vuez. Lavaret a c'haller zoken o divije he ancounac'heat tre, panefe ma zeus teir guers great gant eur barz a Gambri divar he benn. Ar bars-ze, etouez al lavariou mad savet gant tud dispar he vro, a laca ar re-ma :

« Ha clevet ec'h eus-te emezhan, ar pez a gane Ystud-Vach, azezet oc'h taol gant ar barzet ?

« Nep zo glan he galon a zo lirzin he dal. »

An daol a zo meneg anezhi ama eo taol ar roue *frank* Childebert. Hyvarnion a azezaz outhi epad pevar bloas, douetuz adaleg ar bloas 513 beteg ar bloas 517. E creiz ar vuez direiz a renet el lez anter c'houez-ze, hag ar goal skueriou a velet enha, e voue guelet ato didrouz ha lirzin he dal, hag evel ar bugel er fourniez, e canas. He ganaouennou hag he versiou a reas dezhan plijout d'ar roue. Eun teod distagel en devoa hag e c'helle coms meur a iez, ha neuze, eme ar c'hosa euz ar re o deus scrifet he vuez, bez'en devoa eur speret dispar evit sevel, var n'eus fors petra, guerziou ha rimadellou hag a gane var toniou nevez, toniou savet ive ganthan he unan.

Eur scrifagner all a veul ar bars Hyvarnion, abalamour, emezhan, ma en devoa gounezet istim ar roue muioc'h dre he vertuziou eget dre he *dalanchou*. Daoust petra da gridi euz an istim en doa muntrer mipien Chlodomir evit vertuziou ar barz a ioa en he lez, ar pez a c'houzer da viana e voue Childebert ker mad en he genver ha ma voa ar re vraz euz an enez e kenver ar barzed a zalc'hent en ho zi. Mes nag ar mezer a bris, nag an aour, nag an tasou korn ar bier oc'h eonenna enho, an tri zra a blije muia d'ar barzet, ne c'heljont ket deseo da jom evit mad e lez Pariz, eun den iaouang hag a gave e voa ar c'haera vertuziou beza glan a speret hag a gorf, beza reizet en he vuez, ha beza leal.

Var digarez mont en dro d'he garter, eleac'h ma lavaret e c'hellet adarre beva dizoursi, dre m'en devoa

Arzur trec'het evit mad ar saozon, e c'houlennas digant ar roue he otre d'en em denna euz he lez. Roet e voue dezhan prezanchou aleiz da vont ac'hano ; roet e voue dezhan ive eul lizer evit ar c'hon-mor pe an ozac'h-meur a c'houarne neuze an arvorig en hano Childebert. Dre al lizer-ze ar roue a c'hourc'hemenne d'he ofiser laeat eul lestr e servich ar bars breizad.

(*Eur pennad all eur vech all.*) G. M.

MEULEUDI A GAON

AN AOTROU ALAN CAUGANT,

Person Pleyben.

EIL PENNAD.

Setu ama perag en devoa ar vikel iaouanc kemend a zoursi euz he berson coz : « me ive, emezan, mar « teuan biken da veza person, ha coz, a garfe e teuffe « eur vikel da gaout soursi ouzon. »

E kement-se, Christenien, en devoa rezon hag e c'heullie an Aviel, pehini a lavar d'eomp ober d'an nessa, ar pez a garfemp a vez great d'eomp hon-unan.

Ar person coz a bae dre he garante ar zoursi en devoa he vikel evit-han.

C'hui a oar ervad kement-ma, parressionez Pleyben, ha zoken guell evidomp. Pet kuech n'hoc'heus-hu ket clevet ho person coz oc'h en em bompadi abalamour de vikel? Mont a rea dre gueriou he barrez ha dre barressiou he ganton da zuscul anezhan, ha ne ehane d'ober he veulendi : « Ac'han-ta ta, emezhan, ha n'en « deuz ket roet d'in an Aotrou'n Escop eur vikel ca- « pabl? Ha c'hui o poa clevet, bete vrema, eur vouez « evel he hini? E pe leac'h e ma ar beleg iaouang en « tu al d'an Aotrou Caugant? E pe leac'h e ma ar « beleg iaouanc trec'h-par da ema oc'h al lutrin hag er « gador zermon ? » Ne ehane da drugarecaat an Aotrou'n Escop, evel p'en divije astennet d'ezhan he vuez en eur rei d'ezhan an Aotrou Caugant.

N'a perac nan? Joa ar galon a zo anavezet a bel-zo evit beza ar pen kenta evid iec'hed ar c'horf.

An hini en deuz bet an enor da veza ho person goude maro an aotrou Friant, hag hen en deffe bet nebeutoc'h a istim, nebeutoc'h a garantez evid an aotrou Caugant? nan, parressioniz Pleyben, ha mil guech nan, hor c'hredit.

An aotrou Lamark, unan ive euz ho personed coz, n'en deuz ket bet nebeutoc'h istimet na nebeutoc'h caret an aotrou Caugant. Hen eo a zo bed he vestr ; ia, e skol ar person-ze carget a gemend a zescadurez, a dalanchou, hag a vertuziou, eo bet en em beurc'hreat an aotrou Caugant, hag ez eo deut da veza unan euz ar re vella hag euz ar re dalvoudeca etouez missionerien an Escopti.

Eur vikel deut da gaout mirid an aotrou Caugant n'helle mui dale pell da veza carget d'he dro da embreg eur barrez.

O! pegen braz ne oue ket da joa, parrez Lokeored, pa glefchout lavaret e oa hanvet an aotrou Caugant evit beza da Person! mes, her gouzout a reomp, e creiz ar joa vraz-se, te a lavare, ar pez a oa guir : siouaz! hor « person nevez ne chomo ket pell geneomp ! » ia, guir a lavares, neket chomet pell gan-ed ; ma, daoust da ze, n'euz forz pegen nebeud eo bet, ha te hen ankoao biken? nan, hano an aotrou Caugant ne varvo morse e parrez Lokeored, rag skrivet eo doun e calon pep hini evel var ar presbital nevez.

Ha te, parrez Skrignac, ha te a helfe hen-ankoat? nan, rac ma teuffe memor d'ha galon da vankout biken, ar mein euz d'ha iliz nevez a zaffe ho mouez evit lavarout d'an holl : « An aotrou Caugant eo en deuz lakeat « ac'hanomp, mean var vean, ha savet iliz nevez Skri- « gnac, pa oa person er barrez. » Nan, nan, parrez Skrignac, na te ken nebeud ne ankoai morse hano an aotrou Caugant, rak re eo bet kemesket he zaelou gaut d'ha re e deiz trist ho kimmiad hag ho tisparti.

Setu erru d'ha dro, parrez Pleyben!

An aotrou Friant a oa bet da bastor epad 25 vloaz dioc'h-tu. Goude he varo, en eur ober eun ugent vloaz bennag, tri berson a zo deut da Bleyben an eil goude egile. An daou genta ho deuz renket dispartia ouzout, galvet ma'z int bet gand ho Escop da vont e leac'h-al. Hag en a oa ho bolonte hó kuitaat, parressioniz? nan, mes, pa zao pastor kenta an Escopti he vouez, ar belec, piou bennag e c'helfe beza, a renk plega he ben, senti, ha lavarout evel guech all ar profed Samuel : « *Ecce ego « Domine, quià vocasti me.* Setu me prest, o va Doue, rak va galvet hoc'h euz. »

An drived, an Aotrou Dupont, hen, e leac'h beza galvet d'eun iliz-al var an douar, a zo bet galvet da vont da reseo he recompanz e iliz an Env.

Deiz maro ar person-ma, paressioniz, a oue c'hoaz eun deiz trist evidoc'h. Ne oue nemed eun dra o toussaat ho klac'har en deiz-se, hag an dra-ze c'hui heu lavare en ho calon, parressioniz Pleyben. Ia, en ho calon e lavarec'h neuze : « M'ar plichfe da vihana da Zoue rei deomp evit person..... Piou eta, parressioniz? hag ar memes dezir a oa en holl c'halonou, hag ar memes hano var beg an holl deodou ; hag e pedec'h an Aotrou Doue.

An Aotrou Doue a zelaouas ho peden, hag an Aotrou'n Escop a hanvas an Aotrou Caugant. Ar beden a deu a galon an den a ia ato betec calon Doue.

Evel-se ive, christenien, an deiz ma tiguezas ho person nevez en ho touez a oue eun deiz braz, eun deiz a laouenedigez evid ar barrez.

Oh! pebez kem etre an deiz-se hag an deiz a hirio! Arabad e d'eomp beza souezet gant kement-se, christenien. « *Extrema gaudii, luctus occupat*, goude ar « joa, eme ar Spered-Santel, e teu an dristidigez. » Ia, parressioniz, en deiz ma tiguezas an Aotrou Caugant en ho touez, en he galite a berson, an holl galonou a dride gand ar joa ; cloc'h braz S. Germen hag holl gleier ar barrez, dre ho bole joauz ho kalve da zont da zigemeret

ho pestor nevez, pastor dezir ho calonnou ; hag he tiredec'h a bep-tu, var an henchou, var leur-gear-vraz ar vourc'h, d'her guelet, d'her zaludi, holl bihan ha braz, coz ha iaouanc, den ne chomas a dreon.

Pebez kem c'hoaz, christenien, etre an deiz a hirio hag an hini ma teujomp ama gand an Aotrou Lamark, hag eun niver braz a veleien-al, da lacaat an Aotrou Caugant en he Garg!

Iliz S. Germen, daoust d'he brasder, a oa re vihan. Eu deiz-se ar joa, al laouenidigez a luguerne var bep tal, an esperanz da gaout eur person evit meur a vloavez a rea da bep calon salliat en eun doare dudiuz.

Hag hirio siouaz! cloc'h S. Germen, hag hoc'h holl gleier ne reont, dre ho mouez lenvuz, nemet merca glaz ha lavarout d'an holl : « Maro eo ho pastor ken « caret ; pedit, pedit evit-han, c'hui da vihana pere a « zo bet he vignoned ; n'her gleffot mui, he vouez ha « cador ar vuirionez, en dro da behini he tiredec'h, en « em stardec'h gant kemend a blijadur d'her zelaou, « ia ar gador-ma a vezo eviziken hep ekleo evid he « vouez! »

Mes, a leverfet, eun dra skrijuz eo dioueret ker buhan, a ben tri bloaz hepken! eur person ker mad, ken capabl, ken caret gand an holl! Perag eta Doue n'en deuz-han ket lezet ganeomp eun niver braz a vloaveziou! nien deuz ked hallet ober en he barrez ar vad a oa en he galon.

Divoallit, parressionez Pleyben, da damal an Aotrou Doue pec'hi a raffec'h. Ne zigues netra er bed ma nemed dre he volontez. Ar vuez hag ar maro a zo etre he zaouarn. Leverit eta evel an den santel Job : « Doue en « devoa roet anezhan d'eomp, Doue en deuz han tennet « digeneomp, he volontez bezet gret. *Dominus dedit, « Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.*

Ouspen, en em drompla a raffec'h. N'eo bet, guir eo, nemed tri bloaz ho person ; mes ha n'en d'eo ket bet ugent vloaz er barrez? Ma, roit eun tol lagad var kement vad zo bet gret er barrez epad an ugent vloaz-se, ha hi her goulen digeneoc'h, n'en deuz-han ket he lod en holl vad gred-se? Ar fisianz ho deuz lakeet en-han he bersoned, e deuz gret anezhan evel pa lavarfemp eun eil person.

N'eo bet nemed tri bloaz ho person! mes, an tri bloaz-se ha n'en dint hi ket tri bloaz leun a bep seurt mirid? E ped mission, e ped retred n'en eo ked bet epad an tri bloaz-se? ha ne deo ket al labour-ze, ken reust hag hep ehan, en deuz engentet ar c'hlenved en deuz revinet he iec'hed ha casset anezhan d'ar bez e creiz he vrud?

N'eo bet nemed tri bloaz ho person! nan, guir eo, mes ar mission braz en deuz roet en he barrez ha ne deuz hi ket great en ho touez eur, vad spirituel da dalvout deg hag ugent vloaz?

N'an, c'hoaz eur vech, guir eo, ne bigno mui er gador ma da brezek d'e-hoc'h an aviel ; mes, a droad ar groaz a vision savet er vered, hag hen a ehano da brezeg d'e-hoc'h? Nan, a dróad ar groaz vurzuduzse, savet gand hoc'h arc'hant ha calz ive gand he hini, ne ehano da lavarout « va bugale carit an Aotrou Doue, en em « garit an eil egile, setu aze an diverradur a lezen « Jesus-Christ, setu aze ar guir hent da vont d'ar baradoz.

Poent eo achui, Christenien.

Pa ziskenjomp euz ar gador-ma, brema ez euz eur pemzec vloaz bennac, goude beza kimmiadet ouzoc'h, evit mont e peleac'h e c'halve Doue ac'hanomp, an Aotrou Caugant a oa hor c'henta vikel, c'hoaz iaonanc flam ha leun a iec'hed, e leac'h, ni, hor boa dija tremenet anter cant vloaz. O! ne zonjemp ket neuze e teujemp eun deiz da bignat a-nevez er gador-ma, evit mesca hon daelou gand ho taelou, ha teuleur an dour binniget var bez ar vikel iaouanc-se. Sonjal a reamp, er c'hontrol, e vije hen a deuje da bedi var hor bez.

Ma, o va Doue, pa'z eo guir e falvezet geneoc'h e vije ar person coz a zeuje da zaoulina var bez he vikel iaouanc, bezit ar vadelez da zelaou he beden : « Roit, « va Doue, d'an ene a zo bed an Aotrou Alan Caugant, « eul leac'h a frescadurez, a sklerijen hag a beoc'h ; « ha digemerit an ene-ze hirio en ho paradoz, m'ar e « ma c'hoaz hoc'h en em burifia-tre er purgator. »

Setu aze, va Doue, ar beden a ra d'e-hoc'h person coz Pleyben, hirio c'hoaz eur vech e penn he barressioniz goz. Ia, unanet c'hoaz eur vech, kent mervel, gand ho fastor coz, parressioniz Pleyben a ra ar memez peden evid an Aotrou Caugant.

C'hui ive, kenv reudeur beleien, en em unanit geneomp d'ober ar memez peden da Zoue.

Ha c'hui ive, person venerabl, hirio diou vech glac'haret, dre varo an hini a vouelomp ganeoc'h, c'hui he eontr hag he vadoberour, pignet a-nevez oc'han aoter da beur achui ar Zacrifiz Santel, ha ganeoc'h e leverimp c'hoaz a-nevez da Zoue, e intansion Person Pleyben : « *locum refrigerii, lucis ac pacis ut indulgeas, depre- « camur.* » Ho pedi a reomp da rei da ene an aotrou Caugant, eul leac'h a frescadurez, a sklerijen hag a beoc'h. Evel-se bezet great. A...

Trubuilhou eur c'hemener.

IV

Da nav heur e teuaz eur mevel da gerc'hat Jakou evit mont dirag an Duk a Otrant, evel ma \on eus lavaret hueloc'h. Jakou a zonje dezhan e zea da velet eun aotrou bras, sounn he benn gantha, du he lagad, faeüz, hag en divije beac'h o comz oc'h eur micherour dister eveldan. Pe ger souezet e voue pa velaz eun den dic'hloar, tam ebet otus, laouen ha dizroug, a gomze outhan ker brao ha m'en divije great eur bourc'hiz euz a Dour, hag a lea zoken bete goulen outhan kelou euz he dud! Ar c'hemener a voue ker sebezet ma'c'h ancounac'heaz an oll stouadennou en doa sonch da ober, hag an oll gomzou en doa sonch da lavaret evit cozeal gant ar ministr evel en divije great gant eur mignon.

Dug a gemere eur blijadur vraz o c'holen kelachou outhan.

Deut oa Jakou da veza kement var he du ma kemeras muzul ar ministr ep crena tam, evel eun den hag a voar he vicher, evel pa vije bet o vuzula izili ar c'henta deut. Pa voa great al labour, e c'houlennas :

— Pe zeiz e tigasin-me an habit-ze deoc'h da velet ha mad e vezo ?

— An deis ma kerot ; pa vezo great, n'oc'h eus nemet scrifa d'am mevel a gambr.

Ar c'hemener a c'houlennas c'hoas pe seurt mezer a c'hoantea an Duk, pe seurt liou mezer, pe seurt doare a vije roet d'an habit ; neuze e stouas bete leuren ar gambr evit en em denna, hag ezeaz ac'hano fouge ha lorc'h enha e gis n'oa ket bet morse, evit mont d'he garroz a oa chomet d'he c'hedal. Hogen n'en devoue ket a amzer da vont a bell, hag ama e za da zigeri trubuillou bras Jakou Pensel. Bete vrema n'en doa bet nemet trubuillou bihan.

Edo o sevel he c'har evit mont er c'harroz pa deuaz a herr var he lerc'h eun hucher digaset gant ar ministr. Hema ep lavaret ger a grogaz en he vreac'h, hag ep rei amzer dezhan da lavaret nag aiou nag allaz, hen digasas pe her sachaz adarre, ha buan, dirag an Duk a Otrant. En dro-ma e cavaz e guirionez ministr ar polis, ha ne ket an den laouen a gomze ker brao outhan bremaik. An Dug a ioa eat eul liou varnezhan evel pa vije clanv ; mont ha dont a rea evel eun den er brasa nec'hamant.

— Peleac'h, emezhan, ema ar paper zo bet ganeoc'h o kemeret muzul ? (Eur pennad bennag euz ar paper ze a ioa chomet er gambr ; an Duk en doa taolet he lagad var ar scritur, hag en doa guelet oa meneg er scritur-ze da drahissa ar Frans.)

Jakou, en eur grena, a roaz he baper, an Dug a zistagas buan an eil tam dioc'h egile, hag ho lakeaz en eur gichen. Ar c'hemener ne gase ket he zonch hirroc'h eget he vuzul. Cridi a reas ne freuze ar ministr ar muzul-ze nemet evit diskuez ne roje ket he habit dezhan da ober, hag e kemeraz an hardiziegez da lavaret :

— Penauz em eus-me gallet displijout d'hoo.... d'ho.... deoc'h ?

— Peoc'h, eme ar ministr, ha pa en doa laket an tamou paper pep hini en he blas, e lennehap e lavare outhan he-unan : ia, ia, n'eus douet ebet.... trubarderez ! Neuze o trei oc'h ar c'hemener :

— A beleac'h oc'h eus-hu bet ar paper-ze ?

— Va fried e deuz ho roet din.

— Penauz e deuz-hi bet anezho ?

— Me ne ouzon ket.

— Ne ouzoc'h ket ? Me rai deoc'h gouzout ep dale. Me gavo an tu, emichans, da zigas ar goms deoc'h ! Na glaskit ket cuzet, rag ne c'hounezer ket oc'h ober ar pennok gane-me.

— Petra a fell deoc'h a c'houfen-me ?

An Duk ne lavaras ger ken d'ar Pensel kez. Rei a reas goustadig eun urs bennak da eur secretour ; neuze e troaz oc'h eun ofiser archerien en doa laket da c'hervel, hag a ioa digouezet.

— Diouallit mad an den-ze, emezhan en eur ziskuez Jakou : ne dennit ket ho lagad divarnezhan ; na lezif den da gomz outhan ; ho penn a responto,..

Jakou baour a ioa eun truez he velet. Coeza a reas var eur gador ; anez ar gador-ze oa eat a stog he gorf var ar plench.

— Prizonier ! emezhan outhan he-unan ; etre daonarn an archerien ! Aberz ar ministr ! ar ministr counnar enhan ! Ha perak ? Guerc'hez Vari ! Petra am eus-me great ? Sur avoalc'h p'am eus he velet bremaik kel laouen ha ken dizroug, oun bet re hardiz outhan ! Sur avoalc'h em eus manket da ober eun dra bennag euz ar pez zo ar c'his da ober pa deuer ama.

Setu ar sonjou a deue d'ar c'hemener reuzeudik, rag evel am eus lavaret, ne vele ket hirroc'h evit an dra-ze.

Hogen epad ma tremene ar sonjou glac'harus-ze dre he speret, an ofiser hen dioualle a resevaz eul lizer, ha p'en doa he lennet, e c'halvaz he archerien. Jakou a zonjas dezhan neuze e zeat d'he loskel da vale ; an aotrou ministr marteze n'en doa bet ken c'hoant nemet ober aoun dezhan, hag en doa brema kemeret ebat avoalc'h divar he goust. Siouas, ne ket evelse e zeaz arbed.

An archerien a dosteaz outhan ; unan a grogaz en he gollierou, eun all a grogaz en he zaou zorn hag a lakeas var he alzorniou, ne ket eur chadennig aour evel a laca avechou an demezellet, mes eur chaden houarn alc'hoezet gant eur potaillik. Pa voa laket evel-se dindan alc'hoez he zaouarn d'ar paour kez reuzeudig, e voue caset er meaz euz ar palez, ha guintet en eur c'har-post a ioa eno oc'h he c'hedal. Daou archer a azezaz unan a bep tu dezhan, daou all a deue varlerc'h var loan, ha dek soudard all var varc'h a ioa pemp a bep tu d'ar c'har, hag an ofiser, var varc'h ive, a ioa er penn araok. Neuze e zejont a c'hano d'an daou lam.

Evel ma zeant varzu ru Montmartr, Jakou a zonjaz e zeat d'he gas d'ar gear, rak cridi a rea ato oa eun taol farserez eo en doa c'hoant ar ministr da ober dezhan. E guirionez tremen a rejont ebiou he stal. Agatha a ioa er prenest o sellet, o c'hortoz he fried da zistrei. Jakou a glascas sevel en he za evit en em ziskuez dezhi pe evit comz outhi. Ne c'hellaz avad ober nag an eil nag egile. An daou archer a ioa en he gichen a reas dezhan plega buan e gouelet ar c'har, hag e zejont ebiou evel eul luc'heden.

Ar c'har-post a dreuzaz eur c'hostez eus a Bariz, ha ne chomaz a za nemet pa voa eat dreist pont-guint kre Vinsen. Eno ar prizonnier a voue diskennet, ha laket etre daouarn gouarner ar c'hre. Ar gouarner a c'halvaz ar zolier, hag hema kenta a reaz oa tenna he zillad oll digant ar c'hemener, hag ho furcha a dam e tam beteg an distera gri. Neuze e lezaz ar paour kez den d'en em visca adarre.

Goudeze e casas Jakou da eun dourel dre eur scalier

a dro e tro a ioa enhi da bignat daou c'hant delez. Eno, etre an Env bag an douar, e voue laket en eun doare neis dube n'oa ken enha nemet eur c'holc'hejat plous.

Pa voa eat Jakou en toull-ze, ar zolier a zerras varnezhan an or bounner great gant coat teo, hag houarn an banter anezhi, ober a reas diou dro en alc'hoez, hag e prennas c'hoas dioc'h an diaveas gant teir morail houarn a ioa scrij ho c'hlevet o vigourrat. Ne vije ket eas d'ar Pensel paour tec'het ac'hano, hag ouspen e kichen an or e voue laket eur zoudart da ober goard.

Ar c'hemener reuzeudig a ioa dishevelebet oll. Agatha he unan, ma vije deut d'he velet, ne divije ket anavezet he fried ker gae ha ken dizourzi peurliesa.

Liou ar maro a ioa varnezhan, ha distronket oll oa gant ar beac'h euz he anken hag euz he strafuil. Guech e crene evel p'en divije eur gaouat terzien, guech e chome reud ha sounnet he izili evel pa vijent anter varo.

An toull ma voa enha a ioa tenval ; ne deue an deiz enha nemet dre voask eur planken bennak ne voant ket cloz avoalc'h hag a ioa bet laket eno da stanca eun toull prenest. Jakou goulscoude a iea bep en amzer da glask ear hag eun tamik sclerijen dre ar goaskou-ze.

An deiz a dremenaz, ar pardaez hag an noz oll, ha den ne deuas da lavaret ger outhan, den ne deuas da rei da c'houzout dezhan perag edo eno ; hag evithan he unan caer en doa braeat he benn ha paluc'hat he speret, n'oa ket evit divinout perag e reat eun taol evelse dezhan. E c'hellit cridi ne deuas nemeur ar c'housket da zerra he zaou lagad en nosvez-ze, rak ouspen ma voa trubuilluz he stad en dourel-ze, petra a ioa sonch da ober outhan divezatoc'h ? An encrez-ze a ioa avoalc'h evit he zelc'her dihun. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Ervez ar c'heleier, Paris ne da ket caer ar bed ganthi ; eur banne goad bennak zoken a zo bet skuillet. Dispac'herien Paris ne zentint morse oc'h den ; ne anavezint morse gouarnamant ebet. — Ne ket dioc'h hon doare, emezho, ne ket ni hon euz hen hanvet, hag evelse ni a rell deomp sevel eur gouarnamant dioc'h hor giz, ha beza mistri d'ar Frans oll. — Setu penauz eur vanden lamponet, renet gant ar falla tud a zo var an douar, a falfe dezho ober lezen d'ho bro hag he distruja, m'o defe gallout avoalc'h d'hen ober, evit caout ho unan ar pez a jomfe varlerc'h ar re all, petra bennak douetus ne vent ket vell euz a gementse, rag en em zrailla a rafent o clask ober ar rann.

Tud evelse n'en em blijont nemet e creiz ar freuz, gant gousconde ne vezo ket ho buez ho unan var var.

Pa vez freuz ha dispac'h, mar gallont aloubi en eur c'his bennak, pe caout eun tamik pae evel gardou nasional pe eun dra bennag all, neuze en em gavint en ho bouet. Didorroc'h e cavont dibri bara gounezet gant re all eget her gounit ho unan.

E guirionez al labour a zo poaniuz. Pa na vez eta na feiz na relijion, pa na gemerer ket al labour evel eur binijen roet deomp gant Doue abalamour d'hor pec'hejou, hag evel eun dra hor sicour d'en em zioual er bed-ma dioc'h an droug ha da c'hounit eun eurusdet ep termen er vuez-all, pa na zaver ket he zonch hueloc'h eget an douar, penaus ne glaskfet ket beva dibreder ha caout he varadoz er bed-ma ?

Dispac'herien Pariz eta a ra freuz evel o deus great ato bevech ma zeo en em gavet ar c'houarnamant ne veze ket cre na diazezet mad avoalc'h evit gallout ho c'habesta. Goasa zo eo e cavont ecleo er c'heriou braz eleac'h ma zeus bandennadou mad a lamponet eveldho, bandennou mad a labourerien pe a vicherourien collet gantho ar feiz ha ne reont ket calz a forz, evel a lavarer var ar meaz, pe benn euz ho baz a ielo en douar. N'o deus netra da goll, hag e creiz ar freuz hag an dispac'h e c'helfent marteze teleur ho c'hraban var danvez unan bennag, ha caout evelse peadra epad eur pennad ep ma ve coustet poan ebet dezho, hag ep ma ve clasket hiskin ebet outho abalamour d'ar pez o defe aloubet.

Hag arabat eo ancounac'hat morse eo a enep an iliz hag ar relijion eo e rer an dispac'h-ze. Tud hag a voar mad petra a dremen, a scrif en deus digaset gouarnamant difeiz an Itali tud hag arc'hant da Bariz ha da gæriou all evit lacat ar freuz-ze. Da lavaret eo, arc'hant da rei d'al lamponet-ze evit ma c'hellint beva ep ober netra nemet dispac'h dre ar c'heriou. Ar c'hoant o deuz an dud dizoue-ze eo miret oc'h gouarnamant nevez ar Frans de zevel netra euz ar pez zo discaret, miret outhan da rei sicour d'ar Pab, pe zoken caout sicour diganthan evit peur zistruja an ilis. Ne rafent ket a fors evit lacat counnar er Brusianed, hag ober dezho dont en dro evit peur ziscar ar pez zo c'hoas chomet en he za.

Ha lavaret a rin-me c'hoaz eun dra bennag euz ar Prusianet ? Daoust d'ar peoc'h a zo great, e laeront, e lazont ato eleac'h ma c'hellont. Laerez dreist oll ; arc'hant, loenet, arrebeuri, lavaret a rafet ne vent deut er vro-ma nemet evit sevel stal divar goust ar Frans. Ha ne ket ar soudardet epken eo a scrab evelse dre ma zeont, mes c'hoaz an ofiserien vrasa, ha beteg ar brinsed, ar re dosta d'an tron.

Avechou ar re vras-ze a reseo kenteliou treng avoalc'h ; hogen ne dennint me voar vad nemeur a fróuez euz ar c'henteliou-ze. Eun aotrou a gichen Versail a scrif da unan a brinset ar Prus evit rebech dezhan al laeronsiou great en he vaner. Ar prins hag he ofiserien a ioa bet epad meur a zervez er maner-ze o tibri hag oc'h efa kement a ioa enhan, ha c'hoas ne gavent ket enha kement a falle dezho. Goudeze e sament kement a blije dezho. Eun den honest euz a Frans en divije ruziet beteg he ziouscouarn ma vije scrifet dezhan ar pez zo scrifet d'ar prins bras-ze ; mes eur prins prusian !

Eur c'habiten hag en doa darempredet calz eun ti epad ma edo e Frans evel bourc'hiz o veachi, hag a ioa bet ato digemeret mad en ti-ze, a deuas d'an ti-ze adarre araok mont kuit euz ar vro. (Eun dra da evesaat

outhan eo aleiz euz a ofiserien ar Brusianed a ioa bet diarok oc'h ober tro Frans, ha bet zoken pennadou o chom e Pariz hag e meur a hini euz hor c'heriou bras. N'em eus ket izom da lavaret perak kementse.

Ar c'habiten-ma ta a deu d'an ti en doa daremprédet diagent, hag a c'houlen comz oc'h an itron.

Houma hen digemer, a chom en he za da zellet outhan, hag a c'houlen petra a glask.

— D'ho kuelet oun deut, itron, evel...

— D'am guelet? Eun dra bennag oc'h eus da zevel ac'hann?

— Oh! itron! kenavezo am oa c'hoant da lavaret d'eoc'h.

An itron a c'half eur mevel hag a lavar dezhan :

— Cas an den-ze da ober tro'n ti, ha ro dezhan ar pez en deus c'hoant da scrabat ac'hann.

Ar c'habiten a ieaz ac'hano lostok bras.

Epad ma lakea ar Brusianed e Versail soudardet a vandennou da loja e pep ti, en evelep doare ne jome ket gant tud an ti ho unan frankis da loja, eur c'habiten a ia e ti eur marc'hadour evit lacat eno eur soudart bennag. Ar marc'hadour a ioa pavillon Frans oc'h he di. An ofiser a lavaras dezhan :

— Lamit ar pavillon-ze dioc'h ho ti, pe me zigaso deoc'h tregont den da loja.

— Digasit triugent, eme ar marc'hadour, ha me a lacai daou bavillon!

Siouas! eun nebeut divezad eo brema diskuez carantez evit ar vro. Rak ma o divije an oll e Frans diskuezet santimanchou evelse, pe ma o divije ho diskuezet kentoc'h, ar Brusianet n'o divije ket great kement a zistruch e Frans evel o deus great.

KELEIER.

An Aotrou Veily, vikel e Dineault, zo hanvet vikel e Plougonnec.

An Aotrou Pouliquen, vikel e Bohars, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Pihoret, bet prefet en Arriej, zo hanvet prefet euz ar Finister.

An Aotrou Camescas, bet prefet er Finister, zo hanvet prefet e Blois.

Ar c'hont Keratry, an hini zo bet jeneral arme Breiz zo hanvet prefet e Toulous.

Eun escop muioc'h euz a Vreiz, euz a escopti Sant Briec. An Aotrou Leturdu, euz a ger Quintin, hag a ioa er missionou a ziaveas bro, a zo bet discleriet escob a Gorico evit sicour an Aotrou'n escop Boucho, vikel abostolig a Siam, tu ar c'huz-heol, gant hon tad Santel ar pap d'ar 6 a vis meurs.

Evit doare dispac'herien Pariz n'eus ket a gel cana gantho. En noz e fuzillont arre a goez etre ho daonarn. Goude-ze e vercont : an noz zo bet didrous ; n'eus netra a nevez. Laza, fuzilla tud honest ha ne lavaront ger da zen, an dra-ze n'eo netra.

Netra a nevez!

An Aotrou d'Outremont, escop nevez Agen, a zo bet sacret d'an 19 euz ar mis-ma, deis gouel Sant Joseph, e Tour. An Aotrou Guibert, Arc'hescop Tour, en deuz he zacret, hag en doa evit he asista Escob ar Mans hag Escop Perigueux.

An Aotrou Dupanloup, escob Orlean, a zo coezet clanv e Tour, o vont da gambr an deputeet da Versail. Evel ma zeo freuzet an hent houarn etre Orlean ha Versail oa bet red dezhan dont da ober an dro dre Dour, hogen digouezet er ger-ze n'en em gave ket iac'h, hag ez eo bet red dezhan mont d'an Arc'hescopti ha chom eno eun derveziou bennag. Esperout a rer en em gavo adarre iac'h abars nebeut.

D'an noz etre ar 15 hag ar 16 euz ar mis, diou vak pesketa diblaset, unan euz ar Guilvinec hag eben euz a Benmarc'h a zo eat da goll, gant an dud a ioa enho, a zirak bae Goayen (Audiern.) C'huezek pesketaer a zo beuzet. Calz anezho a ioa tud demezet, hag a jom intanvez ha bugale var ho lerc'h. Ar vugale great minoret anezho dre an darvout scrijus-ze, a zo tremen daounugent anezho.

Aotrou Escop Guened a ro da c'houzout da dud he escopti e tle ober eur pardon e Santez Anna, *eun derveziou bennak varlerc'h Pask*, evit seveni eur goestl great er penn kenta euz ar vrezel. Prometet en doa dont di da drugarecat patronez Breiz-Izel ma na deue ket an enebourien da ober distruch er vro-ma. A drugare Doue, ar brusianed n'int ket deut beteg ama, hag an aotrou'n Escop ne c'hortos nemet ma vezo deut oll en dro ar zoudardet zo bet o tifen ar Frans evit ma zai en ho fenn da drugarecat Santez Anna. Eno e pedint evit ar Frans oll, evit na deui ket ar fransizien d'en em daga an eil rum egile, hag evit ma or bezo ar peoc'h evit mad.

Al lezvarn, e Kemper, a zigoro d'ar 17 a viz Ebrel. An Aotrou Grolleau-Villegueury, alier e lezvarn Roazon, a vezo en he benn, hag evit diazezourien en devezo an Aotronez Masquerier ha Nouet, barnerien e Kemper.

G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

DISSADORN 8 EBREL 1871. N° 323. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 3 Ebrel 1871.

Ne c'hell ket eun den miret avechou da zantout he c'hoad o vevi o lenn ar pez a scrif lod zo divar benn an-dud divar ar meas. Bez' ez eus scrifagnerien hag a scrif e Breiz-Izel, a lavar e zint Bretoned, e c'houzont ar brezouneg, o deus desket ar brezounek var barlen ho mamm, ha n'o deus ket a vez evit teleur an dismegans oc'h coueriaded ho bro!

« Ar goueriadet, emezho, n'o deus ken Doue nemet ar pez ma c'hellont gounit ganthan. Ha n'ou euz-ni ket ho guelet, epad ar brezel diveza-ma, o *refuzi* rei repu, bara ha zoken c'hoalen d'ar zoudardet a Frans, brao c'hoas pa n'ho guerzent ket, ha kementse évit rei oll d'ar Brusianet? »

Hag evel ma vije gallet lavaret dezho n'oa ket bet a Brusianed e Breiz-Izel, e lavaront : Ar goueriadet a dal an eil egile! — « Ni emezho, a anavez ar goueriadet couls ha guelloc'h eget an *Aoutronez ha Beleyen* a gas anezho da voti evel bandennou chatal.

Evit beza leal gouscoude, e tlijet lacat kem etre coueriadet ha coueriadet, etre coueriadet hag ho deus feiz ha coueriadet ha n'o deus ket. Mar deus digouezet, hag ez euz siouaz! epad ar vrezel-ma, guelet tud divar ar meaz oc'h espern evit an enebourien, evit ar Brusianed, ar pez ne felle ket dezho da rei da zoudardet ar vro, a dra zur kementse ne ket bet guelet eleac'h ma rene ar feiz, rag an hini en deuz eur guir feiz, en deuz ive ato calon vad. Ha perak tamal evelse an dud divar ar meaz epken? Ha guelloc'h o deus great keriz hag ar vourc'hizien? Ha ne deus ket guelet a vourc'hizien vraz ha pinvidik, kæriou a bez, hag ar re genta euz ar c'heriou-ze oc'h ober stad euz ar Brusianed, o kinnig hag o rei dezho kement a c'houlennent, kement a c'hoanteant, epad ma lezent da vancout a bep tra ar Fransizien, ha marteze c'hoas muioc'h eget ar re all, ar vretoned eat en hent evit difen ar vro?

Ha penaos tamal evelse hon tieien, hor breizadis ker mad d'ar paour, ken douget da rei bara ha lojeis da gement clasker en em gaf, da rei dezhan he skabel var an oaled etouez tud an ti ha bete zoken oc'h taol? Red e vije da viana gortos ma vije deut an enebourien en hor bro, ha guelet pebez digemer a vije great dezho, araok teleur an dismegans-ze oc'h bizach hor c'houeriadet.

Mar deo hirio hon tud divar ar meas discridig eun nebeut, mar d'int douetik, mar o deuz aoun o fiziout en estren, o rei digemer d'ar re ne anavezont ket, ha souezet e tler beza? Ken aliez int bet trouplet, int bet laeret, eo bet aloubet ho zra gant lamponet en em roet d'an diegi ha d'an dizurs, ma zeo red mad dezho en em zelc'her var evez.

Ha piou da damal a gementse? piou nemet an doctored-ze a ra ho gallout evit lamet ar feiz digant ar re a ia var ho zro ; ha goude ma o deus mouget ar feiz en ho c'halon, int souezet ne gafent ket enho a zantimanchou mad! Ha ne deo ket hi eo a goll dre ho skuer hag ho c'hentelliou milliget, ar re en em denn d'ar c'heriou, hag ar re-ma, goude m'o deus collet ho c'horf hag ho ene, en em daol avechou lod anezho var ar meaz evit strafuilla hon tieien?

Ia, hen lavaret a ran eun eil guech, mar deus var ar meas tiez eleac'h ma voa brema ez euz eun nebeut bloaveziou eur fest guelet eur paour o tostaat, elec'h ma tigemeret laouen hag an estren hag an izomek, hag hirio ez euz aoun hag en em zisc'hreer buana ma c'heller dioc'h kement ne anavezer ket, petra zo penn-abeg a gementse nemet an dud dizoue a lam ho feiz digant devezourien ha micherourien, ho laca d'en em rei d'an dizurs, hag ar re-ma, pa goezont goudeze en dienez, a zo ato da zioual outho, dre ma zint goest a bep fallagriez?

Eun dra a ve da lavaret d'an dud difeiz a gaf abeg en dieien hag a ra rebechou dezho : Lezit gantho ho feiz, lezit gantho ho relijion, lezit anezho da garet Doue hag an iliz, ha neuze e carint ive ho nesa hag ho bro, ha

neuze n'ho guelot ket o veza criz e kenver ho broiz evit ober stad euz an enebourien.

ROM. — An dispac'herien o deuz aloubet Rom a fell dezho en em loja er c'houenchou, ha lacat er meas, na petra-ta, leanet ha leanezet. Ar c'houenchou-ze, lod anezho, a ioa dindan scoazel ar broiou all ; mes gouarnamant an Itali a ra goab euz ar broiou all evel ma ra euz an ilis.

O veza bet e couent an Trapisted, eme an hini a scrif an dra-ma, em eus gouezet petra o deus great eno. Caer a ioa lavaret dezho e voa ar gouent-ze dindan skoazel ar Frans, ne reant van a gementse.

Euz a gouent an Trapisted, eme ar memes hini, ez is da ilis Sant-Clemens. Eno e cavis eun den goloet a druillou, daoulinet e tal ar groaz, o vouela hag o kunudi ; eun truez oa he glevet. N'oa nemethan ha me en iliz, hag e c'houlenniz outhan petra a rea dezhan kement a c'hlac'har.

— Ah ! Aotrou, emezhan, me a ioa abaoue tregont vloas, jardiner e palez ar C'hirinal. Intanv oun, c'huec'h bugel am eus da vaga, hag alouberien Rom o deus tolet ac'hanon er meaz. N'em eus ket eur guennek, n'em eus ket eur roched, ha n'eus nemet pillou en dro din.

— Perag ne c'houlennit ket a zicour digant an Tad Santel ? Rei a ra da gement o deuz izom.

— Roet en deus din meur a vech. Mes c'huec'h bugel...

Setu petra a veler dalc'h mad ; ne roer ket a labour, pe ne roer nemet d'al lamponet n'o deus na feiz na relijion.

Evit teleur ar strafuil en oll galonou, e clasker hiskin hag e voal gaser ar re a ia da silaou ar prezegennou a rer epad ar C'horaiz, hag ar brezegerien ho unan a c'hourdrouzer. Tamou stourm a vez aliez pa deu ar gristenien euz eun ilis. Al lamponet paet evit ober brezel dezho a dec'h buan evit guir, nebeut e tistroer outho ; kementse gouscoude ne vir ket oc'h meur a hini da veza goal laket.

An Tad Santel a zo-ta prizonier mui evit biscoas. Sonjal a rer pegement e tle beza he c'hlac'har o velet saotri an ilizou, ar c'houenchou, o velet he vugale, ar gristenien vad, goal gaset evel ma zint.

An Italianet, eme eur gazeten, a zo collet ho fenn gantho, hag al lamponet, ar pez ne ket souez, a ra kement a c'hoab euz ar re a ro paeamant dezho evel euz ar re all. G. M.

En eur gazetennig a Vened e lennomp eur pennad scrit digaset di euz a enez Groa, « ar pez a vercomp, eme ar gazeten-ze, ep dougen barnedigez ebet var ar pez a scrifomp.

« Eun dra a zo tremenet ama, eme an hini a scrif an dra-ze, hag a zell oc'h an devosion da S. Joseph. Her merca a ran, rak ma na rafen ket, em befe aoun na gusfen eur c'hras dispar deut euz an Env. »

Eur plac'h iaouang euz ar barrez-ma, eur plac'h fur e pep giz, a ioa abaoue meur a vloas dalc'het var he guele. Ar pez a ziskuez ne ket neus da veza clanv eo a rea, eo ma touge var he c'horf ar mercou euz he c'hlenvet. He bizach a ioa stenet, eur rouden du ha ledan a ioa en dro d'he daoulagad, eur vreac'h hag eur c'hostez dezhi a ioa goloet a c'houfiou.

Hogen er bloas tremenet, d'ar iaou gamb-lit, epad ma voa eat he zud d'an ofis, edo he unan hag e lavare calonek chapeled sant Joseph. En eun taol e velaz en he c'hichen eun den coz, hag hi her c'hemeraz evit eur c'hlasker, rag asten a reaz he zorn en eur lavaret : « An aluzen, mar plij, va merc'h. »

Strafuillet e voue, hag e lavaras n'edo ket he c'herent eno, ha n'e devoa netra da rei ; mes dont a reas dioc'htu da zonch dezhi e devoa pevar guennek, hag e kinnigaz anezho d'an den coz. Mes hen n'ho c'hemeras ket, hag a lavaras : « Kendalc'hit d'ar bedeu-ze a-rit gant plijadur, hag o pet courach, va merc'h, ho couliou a vezo pareet. » Goude ar c'homzou-ze, an den coz a ieas kuit, hag ar plac'h iaouang a zantaz eur boan vraz en he daoulagad ; mes ar boan ne badas ket pell.

Pa zistroaz avad he c'herent euz an ofis, e vouent souezet o velet e voa eat kuit ar c'helc'h du divar dro he daoulagad ; ne voa mui nemet enr begadig etre he zal hag he fri. Ar c'helc'h du ne ket deut abaoue, hag ar gouli euz he breac'h kouls hag an hini a ioa en he c'hostez a zo deut da gleizenna, hag ep dale ec'h ellas mont d'an iliz a zo eur c'hard heur bale diouthi, ar pez n'e devoa ket great pell a voa. Gouscoude ne deo ket pare tre, rag er goanv diveza eo bet dalc'het adarre var he guele, ep ma ve deut he gouliou da zigeri.

An dud o deus goulennet, hag an hini glanv a c'houlen he unan petra e deus guelet, hag eur paour eo ? hag eun huvre e deuz-hi bet ? ha bez' ez eo e guirionez sant Joseph ? Evit eur c'hlasker e ve diez he gredi, rak n'eus den en enezen hag a rafe micher da glask an aluzen, ha d'ar mare-ze ne deu ket a dud di euz an douar bras. Eur c'hlasker ne vije ket chomet ep kemeret ar guenneien a ginniget dezhan ; ha penauz en divije-hen gouezet petra a rea ar glanvourez ? hag eun uvre e deuz-hi bet ? Eun uvre epad pehini eo bet pareet he gouliou a ve da viana burzudus. Ha sant Joseph e deuz-hi guelet ? Marteze ; Doue zo madelezuz avoalc'h evit rei grasou evelse, dreist oll d'ar re zo er boan hag a bed calonek. Ar pez zo sur da viana eo ar plac'h iaouang a lavar ne ancounac'hai biken ar c'hras e deus bet, na bizach an hini zo en em ziskuezet dezhi. G. M.

SANT HERVE.

II.

Tri dervez a ioa edo Hyvarnion e ti an ofiser frank ; al lestr a iea d'he gas da enez Breiz a iea da zispaca he c'houeliou, pa deuas dezhan tri uvre hag a viraz outhan da zevel var he lestr. An uvreou-ze, e re labl a dene euz ar pez en doa guelet o tigouezout en arvorik.

Dre he gousk e cave dezhan guelet eur vinorezik iaouang euz a zouar Leon, hag e devoa eur genet dispar hag eun talant caer evit ar guerziou hag ar muzik. Azezet oa e tal eur feunteun, hag e cane gant eur vouez ken dudius ma lakea calon Hyvarnion da zridal. Pa zihunaz e voa strafuillet eun nebeut, hag e pelleas dioc'h he speret ar zonch dudius-ze. En nos varlerc'h avad he guelaz adarre koantoc'h c'hoaz hag hi o cana gant eur vouez c'hoas caeroc'h eget an derc'hent. Neuze, eme eur sentiagner, en devoue aoun bras na vije eno eur finesse euz an drouk speret evit he lacat da goll he c'hlandet, ha pa deuaz an noz e pedas Doue da bellaat diouthan an uvre-ze ma ne ket euz he berz eo e teue. « Mar d'eo chui avad, emezhan, eo hen digas din, grit din anaout splann petra a fell deoc'h a rafen. »

Mont a reas d'he vele ; hogen a veac'h oa croget ar c'housket en han ma en devoue eun trede uvre. Guelet a reaz o tont en he gambr, eur sclerijen gaer en dro dezhan, enn den iaouang hag a gomzaz outhan evelen : « N'o pezet ket aoun evit kemeret da bried an hini oc'h eus guelet var bord ar feuteun hag a velot eno c'hoaz. Evel doc'h eo glan ha dinam, ha Doue a vennigo ho carantez. »

Hyvarnion a gontaz he uvre d'an ofiser frank, hag hema evit ober ep mar plijadur d'an hini a ioa caset d'he drabetz ar roue, en em gargas da zigas an uvre da vir.

Ha lavaret a reaz eta d'an den iaouank mont ganthan da ober eun dro chasse, hag e cafjent, emezhan, eur c'had burzudus a rent anezhi ar c'had penn-guenn. He zonch oa lacat an den iaouang da velet ar plac'h coant en doa guelet en he uvre ; hag hen ober a reas. Pa edont o vont en c'hoad eleac'h ma tlie beza ar c'had vurzuduz, e c'hejont a bell eur vouez meurbet dudiuz o cana. An den iaouang a scrijaz, hag a zalc'haz he varc'h a za : « Clevet a ran, emezhan, o cana ar vouez a gleviz en nos-tremen. »

Ep lavaret ger, ofiser ar roue her c'hasas d'ar c'horn euz ar c'hoad eleac'h ma clevent ar vouez. Heuilla a rejont enr venoden a hed eur voazennik zour hag e tigoueschont gant an eienen. E kichen ez oa eur plac'hik iaouang o cutuil louzeier.

Eur barz, eur breizad divar ar meaz, a lavar :

Ar plac'h a ioa tal ar feunten,
He liou hag he zae ruz ha gwenn ;
Ker ruz he liou, he zae ker gwenn ;
Ken a gredfac'h oa eur rozen,
Ken a gredfac'h oa eur rozen,
O tont e meaz euz an erc'h gwenn.

Hag hi na re nemet kana :
« Evidon da veza netra,
Evidon da veza, sioaz !
Eun elestrennik euz ar waz,
Eun elestrennik, paour kezik !
Ouzin a rer ar *Rouanezik*. »

An aotrou kont a lavare
D'ar plac'h iaouank pa dostae :

— Grasou dit, Rouanez ar feunten,
Te a gan ge, te a zo gwenn !

Te a zo gwenn, te a gan ge,
Pe seurt bleun a glaskez aze ?

— N'oun ket gwenn, ne ganan ket ge,
Ne ket bleuniou a glaskan-me ;

Ne ket bleuniou a glaskan vad ;
Nemet daou, tri seurt louzou mad ;

Mad eo unan diouc'h peb anken,
D'an dud dall ez eo mad eben,

Ha'nn hini all nep he c'havo,
Hi hen miro diouc'h-ar maro.

— Rouanezik, ha me ho ped,
Ar c'henta'nheo din-me roet.

— Sal-ho-kras, Aotrou, n'hi roin ket,
Nemet d'an nep vo va fried.

— T'euz hi roet, ha te hi ra
T'euz hi roet d'an denik-ma !

T'euz hi roet d'an denik-ma
A zo deut d'az koulen ama. »

Ha *Rouanezig ar feunteun* a roas d'ar barz, evit goestl euz he feiz, louzaouen al laouenidigez.

Mar deo guir zoken ar pez a lavar tud ar vro, Rivanona, rak Rivanona eo a reont anezhi, a ioa deut da dal ar feunteun, goude beza bet ive, en noz diaraog, eun uvre henvel mad oc'h hini ar bars. Hen anzao a reaz he unan, ha pa ne divije ket hen anzavet, e vije bet gouezet evelato, rag evel a lavar Virjil, « ar re a gar ha n'o deuz-hi ket a uvreou ? »

O velet eta eno eur merk sclear euz a volontez an Env, ar c'hont frank a lakeas kemen breur Rivanona. Hema a ioa unan a bennou bras Leoniz, hag he c'hoar iaouank a jome en hé vaner abaoue ma voa maro he zad hag he mam. Ar c'hont a lavaras dezhan petra a ioa digouezet, hag a c'houlennaz outhan he c'hoar evit pried da vignon ar roue.

Evelse e voue great an demezi etre an daou zen-ze a ioa ken a zoare an eil dioc'h egile, hag an eured a voue great e lez ar c'hont frank.

Ervez lavariou ar bobl, eured roue ebet ne voue caeroc'h.

Bihan ha bras, paour ha pinvidig a voue pedet d'ar banked ; tud a iliz ha tud a vrezel, tud a justis ha tud a netra a zigouezaz a bep tu.

Ne ket guin na bier eo a vanke d'an dud, a bipadou ho discarget. Lazet e voue daou c'hant penmoc'h ha daou c'hant taro lard, daou c'hant onner ha cant iourc'h, daou c'hant Bual (ejen gouez) cant du ha cant guenn, hag ho c'hrec'hin a voue rannet etre tud an eured. Roet e voue cant sae c'hloan venn d'an dud a liz, cant collier aour d'ar vrezellourien dibab, mantilli glaz ep niver d'an itronezet.

Ar beorien o devoue ive ho lod ; roet e voue dezho cant habit nevez ; ne allet ket ober nebeutoc'h evito en

eured eur barz hag a lakea e penn ar c'haera vertuziou beza mad outho. Hag evit renta dezhan he unan an henor a ioa dlet, evit lida a zoare dimizi barzez an arvorik gant roue barzed an enez, ne voue ket cavet e vije re cant mnzisian, cant den savet var beb a gador huel, ha ne eanjont, epad pemzek dez, da ober muzig e lez ar c'hont. Hag evit echui an danevel-ze dre eun dra hag a dlie sevel gloar an daou bried nevez dreist kement a aljet da zonjal, e leverer e teuas roue ar varzed euz ar c'huec'hvet cantvet, e teuaz ar bars brudet Marzin da lida an dimizi.

Ervez lod a lavariou ar bopl, ne ket da Hyvarnion, da eun den dispar all eo e reas Marzin an henor-ze er c'huec'hvet cantvet; hag al lavariou ma a gretten tosta d'ar virionez. Daoust petra zo, pa voue echu an eured, ar plac'h nevez, gant he fried hag eun niver braz a dud oc'h he heul, a voue caset da vaner he breur.

Mar d'edo neuze en arvorik ar giziou zo brema, sonerien an eured a dleas cana dre ma zea eur zon tener ha glac'haruz, hanvet son ar pardaez, har ar zon-ze a zigas ato daelou e daoulagad ar plac'h nevez :

« Doue ra gonsolo ar galon glac'haret,
Calon ar plac'h nevez, nos kenta he eured. »
(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Trubuillou eur c'hemener.

V

Setu eta Jakou baour en eur gaouet prennet mad varnezhan ha savet huel etre an Env hag an douar. Crena a reaz an derzien epad an noz, hag he zonch a iea d'he stal eleac'h ma cave dezhan guelet he Agatha o lenva, ha d'ar gær a Dour eleac'h ma edo he gerent hag he vignonet dinec'h ha dizoursi. Prest avoalc'h en divije roet he vallos d'an tad Lombez a lavare dezhan e catje he varadoz e Pariz, ha setu ar pez en doa cavet a ioa calz henveloc'h oc'h eun ifern eget oc'h eur barados. Gouscoude eun dra a vianea he nec'hamant; n'oa ket evit cridi oa da vad e reat dezhan ar pez a reat; eun tamig esper en doa ato eo eun dro a ioa c'hoant da c'hoari dezhan.

P'oa deut an deiz, hag eun tamik sklerijen er prizon, en divije caret ober eun dra bennag evit tremen he amzer: hogen, e c'hellit cridi n'oa lezet ganthan na guencle na nadoz; hag ouspen he zaouarn a ioa chadennet. Red oa eta dezhan chom da gunudi ha da zonjal e mil dra glac'harus; peadra a ioa eno d'he vléo da venna e nebeutoc'h eget peder heur varnugent.

Abenn eur pennad goude m'oa savet an heol, e cleo trous boutou ar solier o tont gant an deleziou. Trouz ar c'hamejou-ze, ha guigour ar moraillou hag an alc'hoez o trei en or a ioa evel ho c'henaliez a daol contel scoet e calon ar c'hemener kez.

Ar solier ne lavaras nemet ar ger-ma :

— Diskennit !

Jakou en doa c'hoant da lavaret : da beleac'h ?... da betra ?...

Ar solier a zavaz he zorn evit diskuez dezhan serra he c'hinou, ha ne voue grik ebet mui. Jakou a heuille ar solier evel eul leue o vont d'ar gigerez, hag ar gard a ioa e kichen he zor a ziskenne troad oc'h troad ganthan.

Caset e voue da eur zal eleac'h ma zoa, a renk, dek pe zaouzeg ofiser braz hag eur jeneral en ho fenn. Da lavaret eo e voa eno eul lezvarn a vrezel gant eur barner braz ha dek pe zaouzek barner all.

Ar barner braz a c'houlennas digant Pensel he hano, he leshano hag a beleac'h e voa ginnidik. Goudeze o tiskuez dezhan eun den a ioa e corn ar zal, e lavaras :

— Hag anaout a rit-hu an den-ze ?

Jakou a droaz he zaoulagad da zellet, hag a velaz eno eun den iaouang, bleo melen dezhan, liou guenn, eun drem a zoare, eul lagad lem, hag eur zell hardis.

Ar c'hemener ne vouie petra da lavaret; mes an den iaouang a zavaz he benn da ober eur zell outhan, hag a lavaras :

— Den fallakr, pegement oc'h eus-hu bet evit va guerza-me ?

— Ho kuerza ? Ne zonch ket din em befe morse ho kuelet !

— Petra ra-ze mar oc'h eus laeret divar va c'houst ar pez zo avoalc'h evit va diskuil ha va c'has d'ar maro?

— Laerez ? diskuil ? penaoz em eus-me gallet ?

— C'hoant caout arc'hant o poa, ha ne ket-ta ? Perak mar o poa izom n'oc'h eus ket lavaret din-me, ha me am bije roet deoc'h muioc'h a aour eget o pezo brema evit va guerza ?

— Coll a rin va fenn ! coll a rin va fenn ! eme Jakou strafuillet oll ha ne vouie na petra da ober na petra da lavaret.

Ar barner braz a lavaras neuze :

— Ha toui a rit-hu ne anavezit ket an den-ze ?

— Ia, toui a ran ne gredan ket em befe morse he velet.

Neuze ar barner a lezas Jakou hag a droaz oc'h an den iaouank :

— Ha kenderc'hel a rit-hu da nac'h en defe bet an den-ma lod en ho trubarderez, e ve bet hoc'h eil ?

— Va eil ? eme an den iaouank gant eur min faeüs. Ma'm bije kemeret unan bennak da eil, ne ket eur vazantel evelse credabl am bije kemeret.

— Mes penaus neuze eo en em gavet etre daouarn an den-ze ar mercou euz ho torfet ? Penauz en deuz-hen ho c'havet pa na reat enclask ebet, epad na ziscrede den varnoc'h ?

— Penaus ? rei a rit arc'hant evit flatra, hag oc'h souczet e cafac'h flatrerien ? Ar reuzeudik-ze en deus cavet va faperiou hag en deuz ho laeret evit ho guerza deoc'h... Hogen re a gomzou a leveromp ama ; echuomp an abaden. Me a zo saoz, laket em eus va buez var var evit renta servich d'am bro ; dizoloet oc'h euz ar pez a felle din da ober, va c'hasit d'ar maro. Bevet Brozaos ! d'an traon Frans !

Eun tam grosmol a zavaz ama etouez an dud a ioa o silaou, lod o doa counnar outhan, lod all a veule he hardiziegez.

Ar barner braz a c'houlennaz adarre :

— Ha kenderc'hel a rit-hu da lavaret an hano oc'h eus kemeret hag a roer deoc'h ama, ne deo ket hoc'h hano mad ?

— Ia.

— Ha kenderc'hel a rit-hu da chom ep rei da anaout hoc'h hano güirion ?

— Brozaoz epken hen anavez, hag avoalc'h eo. Hi a zalc'ho sonch ha fouge gant an hini à varf evithi.

Ar jeneral a c'houlennas neuze goustadig ali he ofiserien, ha p'o doa he roet, e tiscleriaz e condaone d'ar maro John Sidney, evel spier Brozaos.

— Ha n'oc'h eus-hu ket, eme ar barner, netra da lavaret araok mervel ; abenn eur c'hard heur ama e vezo great ho tro.

— Netra, jeneral. Pa rer ar c'hoari am eus-me great, en em zalc'her ato prest da vervel.

Neuze ar barner braz a droaz adarre oc'h ar c'hemener :

— Evit Jakez Pensel, emezhan, great en deuz he zevenvel ma tle pep *sitoien* mad hag evel ma c'houlen al lezen. Discuillet en deuz eun drubarderez a enep ar vro. Al lezvarn a ziscleri ne deus ket a leac'h d'he zelchen ama pelloc'h, hag hen laca etre daouarn ministr ar polis.

Ar solier a dosteaz, a reas sin da Jakou, hag her c'hasaz adarre d'he dourel.

— Sapristi camarad, emezhan, aze eo bet tost an ed d'ar c'hae ganeoc'h.

— Tost petra ? eme Jakou.

— Clevit ! setu aze petra zo bet tost deoc'h. (An tennou a glevent o fuzilla ar zaos.) Ar zaos n'en devezo mui a boan dent. Caset eus dezhan daouzek prunen hag a grogeun tamik muioc'h eget daouzek c'hoanen.

Jakou en devoue neuze kement a strafuil, ma coezaz a stog he gorf, semplet. Pa deuaz he anaoudegez dezhan, e voue lavaret dezhan disken ; ar c'har-post a ioa oc'h he c'hortoz, hag e voue caset adarre da balez ministr ar polis.

An Duk a Otrant hen digemeraz a dro vriad, laouen evel an heol.

— Asa, Jakou gez, emezhan, daou zervez tenn oc'h eus bet da dremen ; hogen, hen anzao a ran, me'm oa credet dioc'htu o poa kemeret perz e trubarderez ar spier-ze. Piou ive en divije sonjet o velet ar c'houbari ac'hanoc'h, an ear evel oc'h eus da veza eun den dizroug ha lent, e vijac'h eul labous fin goest da zizelei troiou eun spier ha ne ziscrede den varnezhan, nag an impalaer he unan, na me zoken ! Piou en divije credet o pije cavet eun doare ken ijinus d'am lacat var roudou an trubard-ze ? Va laket oc'h eus souezet maro. Mad, eun den a speret oc'h.

Jakou a zigore braz he zaoulagad hag he c'hinou o clevet ar ministr. Biscoas den bete neuze n'en devoa lavaret dezhan en devoa ijin ha speret. Hogen an hini en divije guelet ar c'houbari anezhan neuze, en divije he gemeret evit eun diod tre.

— N'eus fors, eme ar ministr, great oc'h euz ho taol, ha guir oc'h eus da veza laket e reng ar re ma en em zervichan anezho evit ar polis. Guelomp, petra a rinme evidoc'h ? Bet em euz urs da rei deoc'h kement a c'houlenjac'h.

Ama ar c'hemener a ioa eat adarre dilavar.

— N'o pet ket aoun, comzit. Petra a roin-me deoc'h ? hag ho lacat a rin-me e renk va ofiserien polis ?

Jakou pa deuaz ar goms dezhan a lavaras :

— Ne... ne... c'houlennan ken nemet beza lezet da vont d'ar gær.

— Oh ! bezit dienerez. Er mintin-ma em eus caset kemennadurez d'ho pried evit he dinec'hi. Gouzout a ra eo me ho talc'h ama. Ahanta, petra a c'houlennot ?

Aoun oc'h eus marteze oc'h en em lacat e rejimant ar polis ? ha ! me vel petra a zonjit... C'hoant oc'h eus marteze ne veac'h laket da labourat nemet pa vezo eun dro a zoare bennak da ober ?... Ia, sonjal mad a rit... Ma veac'h etouez va ofiserien e veac'h anavezet hag e ve aoun razhoc'h... eleac'h e c'hiz-all den ne zonjo enhoc'h. Mad greomp evelse. Da c'hortos setu aze cant mil lur e billejou bank.. ha neuze an oll dillad da ober euz va zi.. mar caf deoc'h ez eo avoalc'h... eo, me vel dioc'h ho taoulagad e plij avoalc'h an dra-ze deoc'h... Alo crogit er pacat billejou-ze, ha... kenavezo.

Jakou a grogaz enho hag ho lakeaz en he vruched.

Mall en doa da vont d'he di ; hogen beac'h en doa o vale ken diners oa caset gant an trubuillou en doa bet en derveziou-ze. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Meur a vech on ens clevet lavaret e voa Pariz eur penn re bounner evit ar Frans. Eur penn re bounner a flastr an izili all, ha Pariz ive a ro muioc'h a boan hag a nec'h d'ar vro eget ar rest oll euz ar rouantelez.

Muioc'h ive a goust d'ar vro, rak da Bariz eo red cas ar pep vella a gement a zo e pep carter, red eo rei a bep seurt plijadurezou da dud ar gær-ze, hag evit ma c'hello ar re ze ebatal e tispigner meur a vilion bep bloaz. Henvel eo Pariz oc'h eur moumon pe eur bugel collet, boas da velet ober he holl lavariou, hag a chom da vouzat pe en em laca e counnar ma na roer ket dezhan kement en deus c'hoant. Pa za droug en eur moumon, oll dud an ti ne c'hellont ket avechou caout peoc'h diouthan, caer en deus pephini lezel peptra hag ober guella hag a c'hell evit he gontanti. Pariz ive ne c'heller ket caout peoc'h diouthi, caer o deus tud ar c'harteriou all ober stad anezhi.

Hag izom e deuz-hi da veza difennet ? Mont a ra an dibab euz an dud a bep carter evit he difen. hag e lacaint ho buez var var, hag en em daolint etre an enebourien hag

hi, hag e raint al labour evit ma c'hello tud ar gær-ze chom dibreder ha dizanjer.

Hag izom e deuz-hi arc'hant ? sevel a rer divar goust an oll evit cas dezhi.

Hag izom e deuz-hi bevans ? Cas a rer dezhi an dibab, ar pep vella euz a bep bro.

Hag anaoudegez vad e deuz-hi da viana euz ar soursi a gemerer anezhi ? Pell dioc'h eno ; en em gemeret a rai oc'h ar re a ia d'he difen ; n'e devezo nemet disprich ha dismegans evit ar re a ziouer ho guenneien hag a dremen gant bevans groz evit rei dezhi arc'hant ha bevans mad.

Evel eur moumon ne deus ket a skiant avoalc'h evit guelet e rer guelloc'h dezhi evit d'ar re all, hag en em gaffe reuzeudik meurbed ma cafe pep carter he lezel da vouzat pe da gounnari keit ha ma carfe ep sellet outhi na soursial anezhi. Gouscoude e caf dezhi ne deuz na skiant, na speret, na sclerijen, na goueziegez e leac'h all nemet enhi.

Caout a ra dezhi eo hi epken a ra ar Frans oll. Hag evel pa zigouez eun tam freuz, en tam tousmac'h bennag enhi, eo eur vanden lamponet gant eun nebeut tud difeiz en ho fenn eo a ra ho mistri d'ar re all, ec'h en em gafe eo ar vanden forbanet-ze eo a rafe rouantelez Frans !

E Paris gouscoude ez eus teir guech muioc'h a dud honest eget a lamponet, teir guech muioc'h a dud a gar ar peoc'h hag an urs vad eget a zispac'herien. Penauz eta e lesseot-hi ar re fall da ober lezen dezho ? ah ! boaz int da veza difennet ep m'o defe izom da gemeret poan ho unan ; ha neuze ar feiz ne ket cre. Ar goarisi etre tud euz ar memes micher, etre tud a zalc'h ar memes kenvers, a ra da gals anezho mont a unan gant an dispac'herien, pe da viana a vir outho d'en em zevel en ho enep. Ne vent ket drouk-contant da velet aloubi tra ho amezek gant ma ve espernet ho zra ho unan, hag o tremen dioc'h an dispac'herien e sonch dezo e vezint espernet. Ne ket sclear avoalc'h ho daoulagad evit guelet e vezint gant ar re genta preiz an dud dizoue-ze. Bet o deus gouscoude meur a vech kenteliou var gementse ; hogen mar deus tud var an douar buan da ancounac'hat ar c'henteliou o deus bet, eo a dra sur bourc'hizien Paris.

Ha penaus soudardet carget da zifen ar vro ha da lacat an urs vad e zeont-hi a du gant al lamponet ? Eleac'h ma vez eur rum o c'hourc'hemen eun dra, hag eur rum all o c'hourc'hemen eun dra all ne ouzer nemeur oc'h piou senti, ha soudardet, ma n'o deus ket en ho fenn tud sur, tud anavezet, tud doujet, ne dleer ket beza souezet mar tro calz anezho gant an tu ma o devez nebeuta da ober ha nebeuta danjer.

Ne deo ket ep abeg eta e leverer ez eo Pariz eur penn re bounner hag e ve izom d'he scanvaat. Setu perag an darn vuia euz hon deputeet o deus goulennet ma vije caset ar c'houarnamant da leac'h all, evit scanvaat eun nebeut ar penn-ze, ha guelet hag hen a vezo cavet neuze enhan plas da eun tamik skiant vad.

Evit doare, abaoue eun nebeut zo, da lavaret eo, en derveziou diveza-ma, eo habaskeat d'ar barizianet. Skuiza a reont buan o tioual creou ha kanoliou, ha pa vank dezho eun dra bennag euz ar pez m'int boas da gaout, e vang ive prest ho ners calon dezho. Ma teufent da viana da zonjal ez eo a enep ar re a glask ho brasa mad eo en em zavont ; ma teufent dreist oll da anaout eo dorn Doue a zo pouezet varnezho, ha ma n'en deus great brema nemet ho finsat, ec'h elfe cregi dounoc'h mar kendalc'hont da ober ar brezel dezhan ! Siouas ! ne c'heller nemeur esperout e rofent digemer en ho fenn da eur zonch ker fur, petra bennag oc'h ho guelet o telc'her mad a enep ar brusianed, calz hirroc'h eget na esperet, e vije sonjet e voa deut eun dra bennag a furnez dezho. Hogen ar furnez-ze ne deu ket en eun taol, ha red eo en em drei oc'h Doue evit he c'haout.

Ar barizianet pa o deus great eun ean, en em laca da ober freuz adarre. En dez-all an dispac'herien-ze a lakea d'ar maro daou jeneral coezet etre ho daouarn, ar jeneral Le Comte hag ar jeneral Clemens Thomas, abalamour n'oant ket dioc'h ho doare, hag ar re zo eno e penn an dispac'h, ar re a fell dezho lacat e Pariz eur gouarnamant dioc'h ho giz, a gave o doa great mad al lamponet o laza an daou jeneral-ze.

Daou ofiser breton, euz ar re zo bet o tifen Pariz oc'h ar brusianet a zo croget enho ive, great dezho pep seurt dismegans ha laket er prizon. Ne leverer ket gouscoude e vent laket d'ar maro. Hogen setu an anaoudegez vad a ziskuez tud ar gær-ze d'ar re zo bet o stourm oc'h an enebourien evitho, o lacat ho buez var var epad ma chome ar vourc'hizien dibreder da gemeret ho ebat evel m'int boas.

Freuz ar barizianet a c'helfe lacat c'hoaz ar brusianed da ober a nevez ar brezel d'ar Frans, rak ne dint ket eat c'hoas kuit euz ar vro, hag e leverer en em dennont varzu Lyon.

A hent all ar c'houarnamant choazet gant ar vro, hag a zo e Versail, ne ouzer nemeur penaoz e za ar bed gantha.

Tro an Aotrou'n Escop evit couzemenni er bloas 1871.

PARREZIOU *eleac'h ma vezo couzemennet.*	PARREZIOU *a dle mont e leac'h all.*

Ebrel.

Dillun, 24. — Coray.	
Dimeurs, 25. — Leuhan.	
Dimerc'her, 26. — Laz.....	Tregourez.
Diziou, 27. — Spézet.	
Dirguener, 28. — Sant-Hernin.....	Motreff.
Dissadorn, 29. — Cleden-Poher.....	Landeleau.
Dissul, 30. — Kerhaes.....	Plouguer.

Mae.

Dillun, 1. — Ursulinezet Kerhaes.	
Dimeurs, 2. — Plonevezel...	Kergloff.
Dimerc'her, 3. — Poullaouen.	Locmaria-Berrien.
Diziou, 4. — Scrignac.....	Bolazec.
Dirguener, 5. — Huelgoat...	Berrien.
Dissadorn, 6. — Ar Fouillez.	Botmeur.
(Consecration an ilis.)	
Dissul, 7. — Plouye.....	Collorec.
Dillun, 8. — Loqueffret....	Brennilis, Lannedern.
Dimeurs, 9. — Brasparts...	Sant-Rivoal.
Dimerc'her, 10. — Pleyben...	Lennon.
Diziou, 11. — Ar C'hloastr-Pleyben.	
Dirguener, 12. — Plonevez-ar-Faou.	
Dissadorn, 13. — Castelnevez...	Sant-Goazec, Santos.
Dissul, 14. — Gouezec.....	Lothey.
Dillun, 15. — Edern.	
Distro da Gemper.	
Dillun, 22. — Sant-Martin-Brest.	
Dimeurs, 23. — Itron-Varia-Garmez (hospital.)	
Dimerc'her, 24. — Scolach.	
Diziou, 25. — Recouvrans.	
Dirguener, 26. — Sant-Lois.	
Distro da Gemper.	
Dimeurs, 30. — Sant-Segal.	
Dimerc'her, 31. — Loperec.	

Even.

Diziou, 1. — Quimerc'h.	
Dirguener, 2. — Rosnoen.	
Dissadorn, 3. — Ar Faou.	
Pandon Rumengol.	
Dillun, 5. — Milin-Vern.	
Dimeurs, 6. — Castellin.....	Sant-Coulitz.
Dimerc'her, 7. — Cast.	
Diziou, 8. — Quemeneven.	
Dirguener, 9. — Locronan.	
Distro da Gemper.	
Dillun, 12. — Plonevez-Porzay.	
Dimeurs, 13. — Sant-Nic.	
Dimerc'her, 14. — Telgruc.	
Diziou, 15. — Crozon.	
Dirguener, 16. — Camaret.	
Dissadorn, 17. — Roscanvel.	
Dissul, 18. — Lanveoc.	
Dillun, 19. — Argol.....	Landevennec.
Dimeurs, 20. — Plomodiern.....	Ploeven.
Dimerc'her, 21. — Dineault.....	Tregarvan.

Enklask evit gouzout e pe seurt danvez e voa an traou zo bet roet d'hor soudardet epad ar vrezel-ma evit ho guisca hag ho arc'henna. — Eur marc'hadour, eur c'here, eur c'hemener hag eur zoudart zo dirag al lezvarn. — Eur boutou, eur gapoten hag eur pez dillad all bennag a zo digaset ive a vel d'an oll.

Ar barner. Petra eo ar re-ze ?

Ar marc'hadour. Setu aze eur re voutou.

Ar barner. Gant petra int great ?

Ar marc'hadour. Ne oufen ket hen lavaret deoc'h.

Ar barner. Petra ? ne ouzoc'h ket gant petra eo great ar bouteier a zigasit d'hor soudardet ?

Ar marc'hadour. Ar bouteier a vez great peurliesa gant ler ; evit ar re-ma avad ne gredfen ket lavaret...

Ar barner d'ar zoudart. C'hui oc'h eus douget ar boutou-ze ?

Ar zoudart. Ne ket ar re-ze, mes eur re all henvel outho.

Ar barner. Ha petra a livirit divar ho fenn ?

Ar zoudart. Int padet ouzin eur pennad dervez.

Ar barner. Eur pennad dervez epken ?

Ar zoudart. Ia, abenn an noz edo va zreid var an douar ; ar zoliou a ioa eat kuit.

Ar barner. Gant petra eo great ar bouteier-ze a gaf deoc'h ?

Ar zoudart. Ne ouzon ket, gant paper-kaot, a gredan ; evit gant ler n'int ket great.

Ar c'here. Eo, ler zo enho.

Ar barner. Piou a lavar deoc'h-hu coms ?

Ar c'here. Me, Aotrou barner, eo ar c'here en deuz ho great, ha ne gavan ket eas clevet lavaret droug eus va bouteier.

Ar barner. Livirit deomp neuze petra zo a ler enho ?

Ar c'here. An eneben zo e ler.

Ar barner. An eneben ? hag ar sol ?

Ar c'here. Ar sol n'eus fors e petra e vezo, p'eo guir ne vez ket guelet.

Ar barner. Me gave din gouscoude eo er sol e tlie beza ar guella ler !

Ar c'here. Ne anavezit ket an traou-ze, Aotrou barner. Ober bouteier oll gant ler, an distera kere zo var ar meaz a rafe an dra-ze. Pe seurt mirit a ve oc'h ober-ze ?

Ar barner. Ar mirit da viana da veza honest ha leal.

Ar c'here. Mar dit hirio da glask honestiz ha lealdet, emaoc'h pell dioc'h ho cont.

Ar barner. Petra-ta ? fallagriez ha laeronsi ?

Ar c'here. Lavaret a ran deoc'h eun den a speret hirio ne vezo ket diot avoalc'h evit ober bouteier gant ler. Ober bouteier ep lacat ler enho, hag ho zremen evit bouteier ler, setu aze peleac'h ema an ijin. Guelet a rit ar boutou-ze ? Lavaret a rafac'h e vent ler ha gouscoude int great gant paper caot.

Ar barner. Evelse ec'h anzavit...

Ar c'here. Ec'h anzavan ? N'eus ket a zroug eno, emichans ? Me gaf din em eus great d'ar vicher ober eur gamet hir var araok.

Ar zoudart. Gant ar vicher, ne lavaran ket ; evit gant, ho pouteier ne vezo ket great calz a gamejou.

Ar c'here. Clevit, va zoudart, ma ne ket padet hir ho poutou ouzoc'h, eo ez oc'h bet digempen outho.

Ar zoudart. Penaus ? Digempen ?

Ar c'here. Ia, c'hui oc'h eus baleet gantho.

Ama ar zoudard a loskaz eur bom leoudouet euz ar re vrasa zo e lithaniou an arme... Petra, emezhan, da ober petra eur boutou nemet da vale gantho? prest avoalc'h en divije tolet he graban var ar c'here. Ar barner a lavaras : peoc'h ! hag o trei oc'h ar marc'hadour.

— Pegement, emezhan, e verzit ar bouteier-ze?

Ar marc'hadour. Merket eo var ar paper ; unnek lur ar re.

Ar barner. Hag e coustont deoc'h?

Ar marc'hadour. Dek real.

Ar barner. Eur gounit brao eo.

Ar zoudart. Lavarit-ta, Aotrou barner, eur gounit divalo. Me a ra laerez euz an dra-ze.

Ar marc'hadour. Clevit ; ar gounit-ze ne chom ket oll ganeme. Bez' ez eus re all du-ze hueloc'h...

Ar barner. Lezomp an dra-ze, kementse a dle beza barnet e leac'h all. — Petra zo c'hoaz aze?

Ar marc'hadour. Setu ama eur gapoten.

Ar c'hemener. Goustadik-ta, pe e zit d'he regi.

Ar marc'hadour. Guir eo, ar re-ma ne c'houzanvont nemeur e ve touchet outho.

Ar barner. Gant pe seurt danvez int great-ta?

Ar marc'hadour. Gant eun tamik gloan, ha neuze bleo ha traou-all evelse.

Ar c'hemener. Ne lavarit ket mad ; n'eus tam gloan enho.

Ar barner. Hag eo capotennou evelse eo a roac'h d'hor mobilizet?

Ar marc'hadour. Ar re-ma n'oant ket great evit beza douget.

Ar barner. Evit petra neuze-ta?

Ar marc'hadour. Ar re-ma a dlie beza caset a garradou d'ar magazinou, ha chom eno en armelliou eleac'h n'int ket divalo da velet. Ho dougen? Ar re ho c'hemere diganeomp, credabl, n'int ket bet ken diot-ze.

Ar barner. Ha pegement e verzac'h ar c'hapotennou-ze?

Ar marc'hadour. Eis lur ha tregont ar pez.

Ar barner. Pegement a goustent deoc'h?

Ar marc'hadour. Daou scoet anter.

Ar barner. Hag e lavarit an dra-ze ep ruzia?

Ar marc'hadour. Ne ancounac'hait ket, Aotrou barner, ne jom ket oll ar gounit ganeomp-ni...

Ar barner. Avoalc'h. — Bez' ez eus c'hoaz eun dra bennak?

Eur serjant. Setu ama eur bragou ; hogen o cregi enha d'he gas aze eo chomet an tam em dorn.

Ar barner. Varc'hoas ni velo adarre... G. M.

(Tennet euz ar gazeten l'*Indépendance bretonne*).

KELEIER.

An aotrou Brignou zo hanvet vikel e Conk-Leon.

An aotrou cont Foucher de Careil zo hanvet prefet euz a Gostez-an-Nord.

An aotrou Charles Delpon zo hanvet prefet euz ar Morbihan.

Ervez ar c'hazetennou ez eus brema vardro cant antercant mil euz ar soudardet destumet vardro Versail, hag eo ar jeneral Vinoy a zo en ho fenn.

Lavaret a rer ez eus menek d'an asamble da vont da Fontaineblau, rag e Versail ema re dost da zispac'herien Paris.

Ar jeneral Trochu en deus goulennet oc'h an asamble, hag he c'houlen en deus bet, ma vije savet eur vols var bez an daou jeneral lazet e Paris gant an dispac'herien, ha ma teuje ar vro d'en em garga euz ar vinoret chomet varlerc'h unan anezho.

Ar prefet nevez, an aotrou Pihoret, zo digouezet e Kemper d'ar 1a a Ebrel.

Perc'hen eun ti braz, e Pariz, a gemenne en dez-all he fermourien d'he di, hag a lavare dezho :

— Setu ar c'henta a ebrel o tont, hag e vankit din pep a vlavez. Kentoc'h e paeac'h bep tri miz ; hogen er bloa-ma n'oc'h eus ket great, n'em eus bet netra digant nikun ac'hanoc'h abaoue miz ebrel varlene.

— O va Doue, eme ar fermourien, gouzout a rit penauz eo bet ar bed hag al labour ganeomp er bloa-ma!

— Mad, great em euz aze kuitans deoc'h evit ar pevar dermen, hag evelse e zit...

— Siouas! ne c'hellomp ket, rak n'on eus ket gounezet peadra d'ho paea.

— List ac'hanon da lavaret ar pez am boa sonch. Ne dleit-hu ket din eur bloavez ferm?

— Gouzout avoalc'h a reomp e tleomp deoc'h.

— Mad, kemerit ar c'huitansou-ze, ha deomp kein oc'h kein evit ar bloa-ma.

Ar fermourien o doa beac'h o cridi ho daoulagad hag ho discouarn. Mont a rejont gouscoude ac'hano en eur drugarecat mil ha mil guech perc'hen ho zi.

Ne ouzon ket hag ar perc'hen mad-ze a gavo cals da gemeret skuer diouthan. Bez'ez eus gouscoude cals fermourien hag a rafe vad dezho caout afer oc'h tud evelse. G. M.

Ervez ar c'helcier diveza, dispac'herien Pariz o deus clasket en derveziou diveza-ma dont den em deleur var an asamblé e Versail, Bevech int bet trec'het ha zoken goal binset.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

DISSADORN 15 EBREL 1871. N° 324. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonament, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazgten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 15 Ebrel 1871.

Lizer an Aotrou'n Escob a Gemper hag a Leon d'ar veleien ha d'ar gristenien fidel euz he escopti.

Hor Zalver Jesus-Christ en doa nevez discleriet e tlie Jeruzalem beza distrujet, kelennet en doa ar iuzevien evit ar vech diveza en eur ziskuez dezho e voant digouezet var bord an islong, hag *e zeant da leuni muzul ho zadou.*

Eun derveziou bennag araog, en eur vont euz a Vethani da Jeruzalem, e tosteaz oc'h eur vezen fiez plantet var bord an hent, hag evel ne gave enhi nemet deliou, e lavaras dezhi : *Na vo mui biken a frouez enhout! ha kerkent ar vezen fiez a zec'has.*

Sant Ambroaz o cridi d'ar pez a gaf deomp da velet er vezen fiez, ar pez ne ve ket avoalc'h, credabl, evit an dud gouezieg a voar petra dremen e pephini euz an traou crouet, petra bennag ama e cafe da eun den eo guir ar pez a velomp, Sant Ambroaz a lavar deomp evesaat e ro ar guez all, da genta bleun, ha goudeze frouez, er vezen fiez avad e sao ar frouez dioc'htu ; mes ar c'henta frouez-ze ne deuont ket da vad ; en ho leac'h e sao eun eil rum frouez, hag ar re-ma epken a deu da zarevi. Lavaret a ra deomp goudeze penauz ar Sinagog (iliz ar iuzevien) reuzeudik gant ar frouez e deus douget, e deuz ho guelet o coeza, ep esperans da velet eur rum frouez all o sevel var ho lerc'h. Sant Bernard a bouez var ar gentèl skuerius-ze, hag a ziskuez deomp pegement a leac'h a zo da lacat ar bobl a Judee e kem gant ar vezen fiez difrouez. *Ar bobl-ze evithan da zisken a lignez ar batriarched, evithan da veza bet maget dre vurzudou ha sclerijennet dre gomzou ar brofeted ; gouscoude ne deo ket savet da vras, ne deo ket savet dioc'h an douar, n'en deus ket displeun caer, na dre frouez mad.*

Mar goulennit peur e teuaz ar mare d'ar bobl-ze da veza castizet, Sant Bernard a respont deoc'h : « Pa e devoue ar iuzevien laket Jesus-Christ d'ar maro, ho fallagriez en em gavas leun, ervez ar gourdrous-ma euz ar profet : *leunit muzul ho tadou* ! »

Pa vez leun ar muzul-ze, neuze ep mar e tigouez ar goaligner a gastiz hag ar reuziou. Ar muzul-ze n'hen anavezomp ket, kuzet eo ouzomp ; Doue avad hen anavez, rag hen a gont oll dizurziou an douar, hag a deu d'ho c'habesta dioc'h ma plich gant he furnez divin. E guirionez ar muzul a voue leunet, gant an ælez, dre eur pec'het a orgouil epken ; collet e vouent evit ato ; gant an den, dre zaou bec'het ; dizenti a reaz hag en em rei da blijadur ar c'horf, hag ar gastizamant a goezas varnezhan en em astennas var he oll lignez, hag al lignez-ze, contamet a bez, ne dlie ket guelet he c'hrouer nemet dont a raje eur Zalver madelezuz avoalc'h evit he freua.

Ar scritur sacr a zesk deomp e voa pevar dorfet ar muzul evit kær Tyr : *Tri dorfet a c'houzanvin abers tud ar gær-ze, ha mar cometont pevar, ne zistroin ket ar bobl-ze ouzin ; he gastiza eo a rin.*

Muzul an israelited er gouelec'h e voa *enebi dek guech oc'h Doue ; an dekvet guech a dlie miret outho da zigouezout en douar prometet.*

Calz a skueriou all a gafemp evit diskuez penaus Doue, mar deo braz he drugarez, ne deo ket bianoc'h he justis. Æz eo compren pa vezer en em roet d'an drouk beteg eur poent a zo, pa ve torret al lezen eun niver guechou, e tigouez evit ar bed oll, evit ar rouanteleziou, evit ar c'harteriou, evit ar c'heriou, ne c'hellont ket mont larcoc'h. Compren a reomp ne c'heller morse leuni ar muzul evelse, ep guelet neuze souden o tont castizamant evit ar c'horf ; brezelliou, clenvejou, naounegez ha reuziou all ; castizamant evit an ene, o chom ep reseo grasou, o veza dilezet, oc'h en em galedi.

Sur eo e c'houarn Doue ar bed-ma gant an drugarez hag ar justis. A ziouzomp ez eus diou voalen, unan

soubl hag eun all garo. Beva a reomp dindan daou ren dizhenvel an eil dioc'h egile, an drugarez hag ar justis ; ar pez ne dleomp morse da ancounac'hat eo ne c'hell den dilezel ren an drugarez ep coeza dioc'htu dindan ren ar justis.

Evit comz a Zoue evel ma zomp boas da zonjal ha da gomz, hor pec'hejou a laca goalen ar justis da zevel en he zorn. Ar pec'her a c'houzanvo en despet dezhan, abalamour ma zeo bet diskiant avoalc'h evit mont enep bolontez Doue ; kemeret en doa he gabest var he voue hag e voa tec'het pell dioc'h an hent merket dezhan ; red e vezo dezhan distrei d'an hent-ze ha chom varn-han en amzer, pe en eternite dre ar gastizamant a vezo taolet varnezhan gaut ar barner bras.

Ar virionez-ze zo desket splam deomp en Testamant coz kercoulz hag en Testamaut nevez. Ar broleted he desk a vouez huel : Daniel a lavar freaz *e teu Doue, evit castiza he bobl, da c'hortos ma vezo leunet ar muzul euz ho fec'hejou ha ma vezo peurdremenet an amzer roet dezho*. Ezechiel a lavar ive cre : *Deut eo an amzer, tost eo an dervez ma teui Doue d'ho parn ervez hoc'h hentchou, ha da zamma varnoc'h an oll beac'h euz ho pec'hejou*. Sant Paul a ziscleri *e coez ato coler an Env var ar re a dor al lezen pa vez deut an termen merket, pa en em gaf muzul ho fec'hejou da veza leun.*

Sonjit a zevri er pez a lennomp er seisvet pennad euz ar Genez : An termen zo digouezet ; an dud, evel pa vent dirollet, o deus roet cabest d'ho oll goal ioulou ; an oll-c'halloudeg, a zo bet disprijet he lezennou a laca dou-reier an islonk da zont diaveas, destum a ra e coumoul teo an ezen en em zalc'h en ear a ziouzomp, coeza a rejont e glao epad daouugent dervez ha daouugent nos-vez, hag al livaden pe an diluch a veuzaz ar bed con-daonet.

An dud n'o doa great van bete neuze evit guelet an niver hag ar c'hrevusdet euz ho fec'hejou, a zo stra-fuillet o velet an dour beuz-ze o tont en he gounnar. Neuze e savont var ein ho ziez, e clascont sevel var ar meneziou, e cripont oc'h ar reier ; coll a reont ho foan, an dour dirollet a zao ato, a zao dreist-ho, en em stlap varnezho a gas, hag ho string en islonk digoret gant Doue d'ho c'hastiza.

Al livaden (an diluch) a lakeaz eun termen d'ar bed kenta pa voa deut ar c'hadelez, ar grisderi, an orgouil, ha douetuz ive an idolatri da leuni ho muzul reuzeudik, goude m'o devoa saotret pep tra oc'h en em skigna evel eun dour brein. Sant Per a zigas da zonch deomp euz ar virionez-ze, hag a lavar goude : *Evit an envou zo brema, hag an douar, ar memes comz e deuz ho miret ; dalc'het int evit an tan abenn deiz ar varn, abenn an deis ma vezo caset da goll an oll dud dizoue. Doue a gemer he amzer abalamour deoc'h, dre ne fell ket dezhan e zafe den da goll, mes e tistrofe an oll outhan dre ar binijen. Deiz an Aotrou a zigouezo evel eul laer, ha neuze gant eur c'hemesk scrijuz, an envou a dremeno, an danvez zo oc'h ober ar bed a zevo hag a ielo a damou, an douar ha kement zo enhan a vezo pulluc'het gant an tan.*

Eun dra souezuz eo guelet ren Providans Doue etouez ar bobliou. Lakit e ve ganeoc'h eur valans en ho torn hag e talc'hit an diou bladen compez : dre ma cargit unan euz an diou bladen-ze, eben a zav, ha pa vezo leun ar genta ne c'hello ket disken izeloc'h, evel an eil ne c'hello ket sevel hueloc'h. An drugarez hag ar justis a ren ar pobladou tud a zo, en eun doare bennag, henvel oc'h an diou bladen-valans-ze dalc'het compez. Justis Doue hag he drugarez a zo kavatal ; hon oberou eo a laca ar pouez enho. Mar greomp ar vad, an drugarez, goude beza digaset deomp ar c'hras da genta, a zisken etrezeg enhomp evit creski an donezonou, ar faveuriou, ar bennoziou : *pellaat a ra ar justis.* Mar greomp an droug, ar justis a dosta hag a gas an drugarez kuit.

E levr ar Genez e lennit en doa Doue prometet rei da lignez Abraham rouanteleziou an Amorrheanet ; hogen dale a ra, epad pevar c'hant vloas, da zigas ar bromesa-ze da vir, hag ar pez a ra dezhan gortoz, eo dreist pep tra *ne deo ket c'hoas deut pec'hejou an Amorrheanet da leuni ar muzul a dle lacat eun termen d'ho fallagriez.* Lavaret a c'heller e teu c'hoaz an drugarez da zerc'hel ar gastizamant a za pa vez avoalc'h a dud divlam er c'harteriou-ma ema an dud cabluz o chom enho.

Ep mar e voue cavet c'hoaz, epad pell amzer, eun den vertuzus bennag er broiou-ze eleac'h ma o devoa bevet Melchisedech hag Abimelech, guir vignonet Abraham ; gouscoude digouezout a ra ma teu ar meritou da vont da netra, hag ar fallagriez da zevel bar ; neuze eo e coez ar goaligner a gastiz ; neuze ez eus daou dra o poulza buanoc'h an distruch var ar broiou dre ar vrezel, ar vosen, ar gernez hag ar reuziou-all en em skign e pep leac'h.

Pedomp evit ma teui ar bec'herien da zistrei oc'h Doue, hag evit ma vezo ato en hon touez eneou mad, eneou hag a blijo da Zoue, goest da viret oc'h he justis da ziscarga varnomp he goaligner !

Sant Augustin a denn ar memes kelennadurez euz ar Scritur Sacr'. Diskuez a ra ar virionez euz ar pez on eus lavaret, ne ket epken dre ar pez zo erruet gant an Amor-rheanet, mes ive dre ar pez zo c'hoarvezet gant ar pemp kear cabluz ha gant ar c'harter divar dro. An drugarez a c'hortozaz hag a zalc'has goaligner an Env a za *bete ma voa deut ar muzul euz ho zorfejou da veza leun.* Kerkent avad ha ma voue leun ar muzul-ze, goalen ar justis a zavaz evit skei : corventennou tan a zilamaz euz a galon an douar, coumoul skrijuz en em zestumas bern var vern azioc'h ar c'harter milliget-ze, eleac'h ne veljot mui nemet luc'het ha ne glefchot nemet ar gurun o stracal, bete ma voue distrujet ar c'harter oll dindan eur glao tan ha soufr, ha beuzet dindan ar pez a c'halver ar Mor-maro.

An hini en deus scrifet ar pennad-ze euz ar Scritur Sacr, en em zervich euz a eur ger hag a dlefet evesaat outhan : *Disken a rin,* eme a aotrou Doue, *hag e velin*

hag hi o deus cometet an oll bec'héjou a zo tamallet dezho gant ar brud a zo deut beteg enhon.

Red ha ma ve ne c'halfet ket ober pec'héjou grevuz ep ma o defe poan an traou crouet, ha ma safent ho mouez varzu an Env evit goulen venjans.

Ma teufe unan bennag, evit tenna kentel a gementse, da c'houlen diganeomp pet pec'het a zo red da ober, ha pebez grevusdet a dle ar pec'héjou da gaout evit leuni ar muzul evelse, e ve red deomp anzao ne ouzomp ket. Ar pez a ouzomp, hag a zo anavezet gant an oll, eo ez eo deut an diluch var an douar abalamour ma voa leun ar muzul euz he dorfejou. Broiou a zo bet distrujet gant ho enebourien, keriou a zo bet dismantret ha discaret en ho foultren, ha kementse ato dre ar memes abek, dre ma voa leun ar muzul gantho. D'an dud euz a bep oad, d'an dud euz a bep bro eo da evesaat mad e pe stad emaint, da ober eun enclask euz ho c'houstians, da geuzi d'ar pec'hejou o deus great evit en em zizober anezho hag ho goalc'hi dre an daelou euz eur guir binijen.

A bent all tenna a c'heller ac'hann eur gentel bennag; ar pez on eus lavaret bete vrema ne ro nemet re a dro dihan ober. Evelse pa vez en em skignet ar vreinadurez var eunvchanter oll, en hevelep doare ne ve couls lavaret den divlam, ar vreinadurez ze a denn neuze venjans euz an Env. Direolamanchou tud ar Pemp-kear a ioa digoueset eno! Gouscoude Doue, o veza n'eus termen ebet d'he drugarez en divije gortozet ma en divije cavet dek den divlam en ho zouez! Evelse-ta ar c'henta tra a laca ar gastizamant da zont eo ar pec'het en em skignet dre an! Anseil tra eo pa vezer divez avoalc'h evit en em fougal euz he bec'hejou. Setu perag ar profet Isai, o comz euz ar iuzevien, a lavar : *Encanti o deus great ho fallagriez, ne ket he c'huzet ; goaz a-ze evitho ! Ker e c'houstio dezho!* Par deu ar fouge pe an orgouil da lacat tud da ober dispignou direol ha mezus, da lacat tud a bep stad da zevel ho izomou en tu all d'ho feadra, *pa vezo red d'ho taoulank da fougeal ho buez direiz,* pa glever en em zevel, a vouez huel, dre ar malloziou, a enep Doue hag ar santela guirionezou, ep ma claskfe nag arre zore penn ar vro, nag arre zo e penn ar famill cabesta an dilh direol-ze, siouas ! siouas ! an distruch n'ema ket a bell.

Enfin an trede tra a laca justis Doue da boueza, eo chom da vreina er voazamant euz ar pec'het. Ar voaza-mant-ze, epad ma ra griziou, a laca ive an den da ancounac'hat kement a c'helfe he zicour d'hen dis-c'huzienn.

An dispriz evit Doue hag he lezen ne c'hell en em defeur hag en em skigna etouez tud eur vro ep ober eunhevza pa vez cre enhi ar c'hredennou guirion, pa fenomen vuez vad ha reizet, pa vezer sentuz oc'h Doue hag al e kenver an nessa. Pa na vez mui a respet evit ar weituziou-ze, pa rer fae varnezho, pa veler en ho leac'h o ren an dispriz evit servich Doue, an dislealdet, pa veler tud diboell oc'h ober gaou oc'h ho nessa, oc'h en em rei dalc'h mad d'ar vesventi, d'ar c'hadelez, ha da eur vuez fall a beb hent, credit mad ne zaleo ket ar muzul da veza leun, ha bezit sur ne vezo ket pell na zigouezo ar gastizamant.

Hor Zalver a vouelas var Jeruzalem, en eur lavaret : *Ma pije anavezet, te ive, da viana en deis-ma a zo c'hoas roet dit, petra a c'helle rei dit ar peoc'h ; hogen brema an traou-ze zo cuzet oc'h da zaoulagad. Rak dont a ra amzeriou ha neuze da enebourien a rai cleuziou en dro dit, a voasco hag a glozo varnout a bep tu ; da ziscar a raint d'an douar, te ha da vugale, ha ne lezint ket enhout mean var vean, abalamour n'ec'h eus ket anavezet ar mare ma zout bet bizitet.* O sonjal e ker bras reuziou Jesus en em lakeas da vouela, ha var ar groaz e pedaz he Dad da bardoni d'ar vourrevien o devoa he dachet outhi. Ar beden-ze, eme Sant Jerom, a lakeas delc'her a za eur pennad ar goaligner a gastiz a iea da goeza var ar iuzevien. Mes evel ne rejont van evit ar burzudou a reat evit rei kentel dezho, hag ar muzul euz ho fallagriez o veza deut da veza leun, an drugarez en em dennaz evit lezel ar justis epken da gastiza ho zorfejou.

Scrijuz eo guelet penaoz e vezer castizet dioc'h ma vez pec'het.

Ar iuzevien a brenas Jesus-Christ evit eun netra, evit tregont diner ; goude ma voue kemeret Jeruzalem, e verzet tregont iuzeo tregont diner.

Scoet o doa gant ar brasa crisderi Roue ar rouanet ; he gaset o doa a dreus kear evit ober dezhan muia ma c'hallent a zismegans. Hogen, ervez a lavar Philon, eur iuzeo euz an amzer-ze, eiz ha tregont euz ar pennou kenta a gær a voue chadennet stard, scourjezet gant guialennou houarn, ha neuze caset ha digaset, gant ar brasa dismegans, dre ruiou ha tachennou kœr. Salver ar bed a voue crusifiet gant ar iuzevien en amzer fask : Ar Romaned a gemeras Jeruzalem ive d'an amser fask, ha Josephe, eun den hag en deus scrifet an histor hag a ioa var al leac'h, a asur e crusifie ar Romaned, en dro da Jerusalem pemp cant bemdez a iuzevien ; en hevelep doare abarz ar fin ne voa mui a blas da zevel croaziou, ha ne voa mui a groaziou javoalc'h evit ar c'horfou a dlie beza staget outho : *Spatium crucibus deerat, et corporibus cruces;* setu comzou an hini en deus troet an histor-ze e latin.

Goude ar vrezel scrijus-ze e voue savet e Rom eur volz caer evit diskuez o doa trec'het ar iuzevien, hag ar vols-ze a veler c'hoaz hirio dirag ar pez a c'halver ar *C'holyzee.* Var ar vols-ze eo, kizellet penaoz e voue discaret Jeruzalem ; guelet a rer ar bobl a renkennadou hir great sclavet, guelet a rer an danvez kemeret divar ho c'houst, ar poaniou o devoue da c'houzanv, an dismegansou a voue great dezho.

Anaout a rer ar pez a dremenaz epad ar sezis-ze, seziz ha ne gaver nicun henvel outhan en histor ar bed. Ne glaskimp ket merca a hini da hini an traou scrijus-ze ; ar re o defe c'hoant d'ho lenn ho c'havo e scridou ar

scrifagnerien euz an amzer-ze hag euz ar vro-ze zoken. Taolit evez gouscoude eo an impalaer Titus, eun den dizroug hag hegarad meurbet, eo a voue carget da gastiza ar iuzevien en doare scrijus-ze. Doue a felle dezhan diskuez d'an oll bobliou penauz eur gastizamant ker garo ne deue ket euz a grisderi ar Romaned, mes euz a justis an Env a gastize pec'herien a ioa dent ar muzul euz ho fec'hejou da veza bar.

N'on eus great nemet lavaret eur goms divar benn darvoudou digoezet en eun amser hag a zo pell diouzomp, ha n'on eus lavaret ger divar benn ar pez zo tostoc'h d'an amzer ma vevomp enhan. Hor Salver Jesus-Christ, ato beo, ato o ren en he iliz, a fell dezhan en em skignfé an ilis-ze e pep leac'h, hag evit ma c'hello kement pobl a zo he heuilla, e laca enhi, ervez eur ger lavaret gant Fenelon, *eun arouez skeduz a c'hell pep lagad da velet*. Eleac'h anaout an arouez-ze, eleac'h bale oc'h ar sclerijen-ze a ro buez hag a zo ken digatar, aleiz a dud reuzeudig a goll ho hent, a goez en denvalijen euz ar gaou hag a ia da goll.

Meuli a rer dirag an oll ar fals credennou ar re diskianta, dirag an oll e fougeer an drouk ; sevel a rer skeudennou da dud a zo, ne ket evit beza laket da dalvout an talanchou o doa bet digant Doue, mes evit beza en em zervichet anezho, a enep ar vertuz hag ar relijion, evit coll ha contami an eneou. Disprijout a rer gourc'hemennou Doue, fae a rer var he brovidans, he zervich a ancounac'her. Ober a rre da zul labourou difennet evit en em rei d'al lun d'an direolamanchou goassa ; erfin nac'h a rer Doue a ratoz mad, ha kementse couls lavaret e pep leac'h. N'on eus ket poezet var an traou ze abalamour ma tell deomp epken kelen, ha ne ket glac'hari.

An traou-ze on eus lavaret a dliet evesaat outho, a zell oc'h ar bobliou, oc'h ar c'heriou, oc'h ar broadou tud, en eur ger, oc'h an dud kemeret a c'hroz, a vanden. Mar on divije da gomz outho hini da hini, e tlijemp lavaret dezho ar memes tra. Discleria a rajemp penaoz ar c'henteliou-ze roet d'ar broadou tud ha d'an oll var eun dro, a zere ive oc'h pep den, oc'h an den en he bart he unan. Ouspen ar c'henteliou-ze roet d'ar bed oll dre an darvoudou hag ar reuziou digouezet dirak daoulagad an oll, an den en deus c'hoaz evit he ren he goustians, ar vouez-ze her c'helen a ziabarz, hag e deus muioc'h a bouez hag a nerz eget kement a ra trous d'an diouscouarn hag a lugern dirag an daoulagad a ziaveaz.

An oll a anavez ar vouez trugarezus-ze a ia, daoust pe gen dianaoudeg eo an den cablus, bete gouelet he galon evit he c'helver da zistrei varzu Doue.

Pa deuer, goude beza clevet ar vouez-ze pell amzer, da goeza re aliez ha da zisken en eun islonk re zoun, abarz ar fin ar goustians a dao ; neuze an ene sebeliet en eur sioulanz a varo, a gemer ar guir varo-ze evit ar peoc'h ; hag ema great ganthi. Sant Augustin a zesk ar virionez-ze : *Eur muzul zo*, emezhan, *ha pep den a vezo barnet kentoc'h pe divezatoc'h, dioc'h ma vezo deut kentoc'h pe divezatoc'h ar muzul euz he bec'hejou da veza leun.*

Evelse eo o deus tadou an ilis comprenet ar gourdrouz a ra Doue alies, dre c'hinou he brofeted, d'an israelited dizent : *Ne zistolin mui deoc'h ho pec'hejou ;* da lavaret eo, ne roin mui deoc'h ar c'hras da gaout eur guir geuz ha da c'houlen pardon anezho. Ne ket ma chomfe Doue ep rei d'ar pec'her, er stad-ze, ar sicourou zo red hag a ve avoalc'h evithan ; mes ar pec'her-ze ne c'hell mui ober netra talvoudeg evit he zilvidigez ep grasou dispar, hag o terri al lezen evel m'en deus great, en deus pelleat diouthan an eienen euz ar grasou-ze, hag iviziken ne dizo muî beteg enhi : he unan eo en em zisc'hreat anezhi !

Hor Zalver a ro splam dâ velet ar virionez-ze en trizecvet pennad a aviel Sant Lucas : *Eun den en doa eur vezen fiez plantet en he vinien ; dont a reas da glask frouez enhi ha ne gavas ket. Neuze e lavaras d'he verour : Setu tri bloas zo e teuan da glask frouez er vezen fiez-ze ha ne gavan ket ; troc'h anezhi-ta : perak coll an douar ganthi ? Mes ar merour a respontas : Aotrou, lezit anezhi er bloa-ma c'hoas. Va list da doulla en dro dezhi ha da lacat teil ganthi. Marteze neuze e roio frouez ; ma na ro ket, he zrouc'hot.*

Setu aze skeuden ar pec'her pehini, goude beza leunet muzul he bec'hejou, ne zouk ket a frouez evit an Env. Evel ma zoa eun dever evithan dougen frouez bep bloas, n'en doa guir ebet e teuje an drugarez d'he c'hortoz evel ma ra. En he genta iaouankiz en deus lezet da vont da goll ar grasou caer en devoa bet, ha n'en deus pourchaset netra ; en he iaouankiz en deus kemeret he gabest var he voue evel eun dall, ha n'en deus ket gouezet gouren oc'h he voal ioulou ; e bar he oad en deuz ancounac'het Doue hag he oll zeveriou a gristen, n'en deus sonjet nemet e madou an douar, en doare da zestum danvez, avechou zoken ep evesaat penauz e teujent. Erfin pa c'hortoz ar Brovidans c'hoaz ac'hanomp beteg ar gosni, eo rouez avoalc'h e tenfemp frouez anezhi. Ar voazamant a zo kemeret, hag ar voazamant zo deut da veza eun eil natur. Red e ve toulla, dre ar binijen, beteg ar griziou dounna euz ar goustians; red e ve lacat eno, evel eun tremp mad d'hor savetei, ar voazamant da rei an aluzen, ha d'en em rei d'an oberou mad all : eleac'h an dra-ze, e leuner ar muzul euz an dizanaoudegez, e teuer d'en em galedi, hag ep he zonjal, e tigouezer en termen diveza.

Beillomp ha pedomp evit m'or bezo ar c'hras da gaout eur guir geus d'hor pec'hejou, ma carimp hor Zalver divin ha m'or bezo aoun d'he ofansi. Goulennomp ma roi deomp ar sicour euz he c'hras ha ma teui ar Speret-Santel da chom en hon ene, evit goude beza renet eur vuez devot, ha labouret evit hor silvidigez, ma c'hellimp resusita er c'hloar ha meuli Doue epad an eternite.

Roet e Kemper, dindan hor sin, siel hon armou hag eneb-sin secretour hon escopti, d'an 3 a viz Ebrel 1871.

† RENAN,

ESCOB A GEMPER HAG A LEON.

Er stus ma ema hirio an iliz hag an Tad santel, goueliou Pask n'o devezo ket digaset da Rom na da leac'h all ebet euz ar bed catolik, al laouemdigez int custum da zigas bep bloas. Er stus ma ema ar Frans, ha Paris dreist oll, flastret dindan ar beac'h euz ar freuz hag euz an encrez, goude beza bet flastret gant an enebourien, n'ema nemeur e doare d'en em rei d'al laouenidigez. Tud nec'het ha trubuillet, tud e canv n'emaint nemeur e stad da gemeret joausdet. Neglev impket eta douetuz er bloa-ma, evel a glevemp er bloaveziou all, hano euz ar c'hommuniou caer-ze a velet er gœr benn, en ilizou braz, eleac'h ma teue a vanden tud euz ar reng huela, tud euz ar re vouezieca, da dostat oc'h an daol santel. Gouscoude daoust d'an dispac'h a zo eno, ar gristenien vad n'o devezo ket manket d'ho dever en amzer fask, evel n'o doa ket manket, epad ar c'horais da vont da zilaou comzou Doue. Ar freuz a zo brema hag an encrez a zo e calon ar re vad ho laca zoken da bidi muioc'h ha d'en em drei calonecoc'h oc'h Doue. An oll eneou eün, ar re zoken ne dint nemeur boas dioc'h ar beden, a vel, a zant ez euz izom da bidi.

An hini zo brema e penn ar c'houarnamant, an Aotrou Thiers a roe kementse da anaout en dez all. Eun nosvez, o veza en he di, hag eun nebeudik tud en dro dezhan, ne lavare ger couls lavaret, e chome da zonjal, ne c'helle ket distrei he speret divar ar stad scrijus ma ema brema ar Frans.

Barz ar fin e voue clevet o lavaret, evel pa vije o comz outhan he unan : « E pebez stuz emaomp ! Red eo pidi ; me n'oun ket dévot, me, mes pidi a ran. » hag ez oa daelou en he vouez.

Bez ez oa christenien vad oc'h he zilaou, hag a ziskuezas laouenedigez oc'h he glevet o comz evelse. Neuze en em lakeas da ziskuez dezho e voa eun izom evit an ene pidi hag en em drei oc'h Done pa vank pep sicour dezhi aberz an dud.

Ia, kement den en deus skiant vad, a vel ervad on euz izom a zicour Doue, dreist oll dre amzeriou evelen. An dispac'herien, an dud dirollet-ze e Paris ne rajent ket a grisderi hag a dorfejou evel a reont ma n'o divije ket troet kein da Zoue ha da bep relijion. Nep en defe c'hoaz eun tamik feiz, mar sonchfe eun dra bennag, n'en em lacafe morse en ho zouez pe a drofe buan kein dezho.

Lavaret a rafe dezho ar pez a lavare eur scrifagner brudet, (*Laharpe.*) d'an dispac'herien e 1793. Ar re-ma o veza great eur goulen bennag outhan divar benn he relijion, e respontas : « Christen oun, abalamour c'hui n'oc'h ket. Pa velan ez oc'h enebourien touet d'ar relijion, c'hui pere ne c'houzanvit na reiz na lezen, a ra brezel d'ar vertuz ha n'oc'h eus nemet crisderi evit an dud, e lavaran : ar relijion-ta a c'hourc'hemen ren eur vuez vad, caret ar vertuz ha beza mad oc'h an nesa ; ha dre-ze ar relijion a zo mad. »

Ar scrifagner-ma n'en devoa nemeur a relijion araog ; hogen an dispac'h a zigoraz dezhan he zaoulagad, ha torfejou an dispac'herien, bet calz anezho he vignonet diagent, a reas dezhan en em drei oc'h Doue.

Nag a bet hini a zistroje hirio oc'h ar relijion, mac'h evesajent, evel an den-ze, oc'h ar pez a dremen dirag ho daoulagad !

P'emaoun o comz euz an dud brudet, mestr an dud difeiz, an hini en deus dre he c'heier hag he scridou milliget mouget ar feiz e kelliez a ene, contamet kel liez a galon ha laket kel liez a gristen da zilezel he relijion, Volter o caout tro da gomz euz eun ofiser, eur c'hristen mad, a ioa bet lazet er vrezel, hag en doa, goude beza bet gouliet, evel ne c'helle mui bale, laket he zelc'her var eur marc'h evit mont c'hoas var an dachen, ne c'hell ket miret da lavaret kement-ma : « Devot braz oa, emezhan, ha kementse a greske c'hoaz he ners-calon. Sonjal a rea ne voa netra hag a blichfe muioc'h da zoue eget mervel evit he vro; red eo anzao ma ve oll dud eun arme er zonch-ze, an arme-ze ne ve netra evit he zrec'hi. »

Setu aze penauz e comz eun enebour touet d'ar relijion.

Ar virionez a zo avechou ker splam ha ken nerzus, ma laca d'he meuli, en despet dezho, ar ze zoken o deus casoni outhi.

Ia, kementse zo guir, soudardet hag o defe doujans Doue, hag a ve guir gristenien, a c'houfe senti ha pidi, a ve ho c'houstians e stad vad, hag a c'hortosfe eur gurunen digant Doue ma roont ho buez evit ho bro, ar zoudardet-ze ne vent ket trec'het buan ; hag ar vrezel diveza-ma e deus diskuezet adarre sclear kementse d'an oll.

Evelse meur a hini a zo en em droet oc'h ar beden, ha ne voant nemeur boas da bidi diagent.

Pell a ioa ar c'hazetennou ne lavarent ger divarbenn Lourd, al leac'h ma zeo en em ziskuezet ar verc'hez da eur c'hrenn blac'hig, hag e deus laket sevel eur chapel dezhi. Er sizunveziou-ma e leveront e teu di tud aleis da bardona. Evel e Breiz izel ez eont di lod evit goulen grasou, ha muioc'h c'hoaz evit trugarecat euz a c'hrasou resevet, brema dreist oll evit trugarecat euz ar c'hras o deus bet da zistrei euz ar vrezel. Evel e Breiz izel c'hoaz e veler hiniennou o tont diarc'hen ; avechou tud eur barrez a deu a vanden e prosesion.

Eun autrou euz a gær Pau zo deut var droat da bardona evit he bried, hag en deus great he dro ep mont ti ebed da zibri tam. He bried, dare da vervel pa ziblasaz, a voue pareet, hag a deuaz en dervez-ze da bardaez dre an hent houarn da drugarecat ar Verc'hez.

D'an eiz a vis c'huevrer ez oa bet guelet tud eur barrez, beleien hag all, o tont da voti da Lourd, hag o tont ive oll a vanden d'ar chapel da bidi mam Doue evit

ho bro. Ep mar eo pedennou an eneou mad-ze eo a zalc'h ar Frans en he za.

Trubuillou eur c'hemener.

VI.

Pa zigouezas Jakou en he di, en em daolas var eur scabel hag en em lakeas da vouela ha da gunudi en dra c'helle. Caer e devoa Agatha goulen outhan peleac'h oa bet, petra ioa digouezet ganthan, petra oa ar vozad paper-ze a ioa ganthan en he vruched, ne alle lavaret ger.

Pa en doa great eun abaden hir a vouela, e teuis gousçoude ar goms dezhan; ne c'hellas ket avad rei da anaout da Agatha netra euz ar pez a ioa digouezet ganthan en daou zervez-ze. Hen he unan n'en doa comprenet netra nag er rebechou great dezhan gant ar Zaos iaouank, nag er goulennou great outhan gant ar barner.

Souezet e voue pa lavaras dezhan he c'hreg an den iaouang o doa lojet en ho c'hambr adren, n'oa ket bet eno kennebeut daou zervez a ioa. N'en doa guelet morze an den iaouank-ze, ha ne deuas ket ken nebeut en he speret e voa hen an hini en doa guelet da gondaoni d'ar maro.

Ar c'hemener hag ar gemenerez a ioa eta nec'het gant ho den iaouang, hag a ioa bemdez e gortos d'he velet o tistrei. Dreist ar mare gouscoude pa ne deue ket, setu hi hag o vont da velet petra a ioa en he gambr. Caout a rejont eno eur bern paperiou.

— Daoust, eme Jakou, ma casfen ar paperiou-ma d'an Duk a Otrant?

— Guir a leverez, eme Agatha, marteze ar ministr a vouezo pelec'h eo eat an den iaouank bleo melen-ze. Pensel a reaz eta eur pacad euz ar paperiou-ze, hag a ieas gantho da balez an Duk. Hema kerkent ha m'en doa taolet eun taol lagad varnezho a lavaras :

— Asa! pe seurt den oude-ta? Setu aze daou vis zo emaomp o clask ar paperiou-ze ep gallout clevet hano anezho, ha te ho digas deomp evel eur pacad pillou! peleac'h ec'h eus-te cavet ar re-ze?

Jakou neuze a gontas penaoz en doa cavet ar paper, penaoz en doa caset ar folliennou kenta da ober muzul, ha penaoz e voa nec'het bras gant an den iaouank, perc'hen ar paperiou-ze, dre ne zistroe ket.

An Duk a Otrant a zilaouaz ar c'hemener ep lavaret ger. Mes pa her c'hlevaz o c'houlen kelou euz an den iaouank :

— N'ec'h eus ket izom da veza nec'het gant an den-ze, emezhan, ken nebeut ha da veza e gortos d'he velet o tistrei. Hogen guelet a ran brema ne c'heus gouezet netra euz ar pez ac'h ens great. Me'm boa kemeret ac'hanout evit eur potr a speret, ha ne dout nemet eun azen. Me gave din e poa santet e voa an den-ze eur spier d'ar Zaozon, e poa savet dre finesse lod euz he baperiou, ar re a ziskuille guella anezhan, hag e poa clasket eun dro eun an ijinusa evit ho rei din. Ha penaus n'em bije ket sonjet, pe kentoc'h kemeret va amzer evit goulen ouzit penauz e voa coezet ar paperiou-ze etre da zaouarn! Alo! setu aze c'hoaz eun nebeut billejou a vil lur; kea alese ha ser da c'hinou, rak mar leverez netra euz ar pez zo tremenet ama, es pe sonch euz a Visen.

Jakou Pensel ne deas mui var dro an Duk a Otrant. Hogen pinvidig oa brema, hag e savas stal gaer ganthan. Dont a reas da veza unan euz a genta kemenerien Pariz, hag eun aotrou bras na petra-ta.

Hogen evit compren mad an histor-ma, ar pez n'en deus gallet morse Jakou he unan da ober, eo red lavaret eur ger bennag evit sclerijenna al lenner.

An impalaer en devoa ato en he gichen eun nebeut scrifagnerien pe secretourien a laboure en eur gambr tost d'he hini. Lod anezho a ioa carget da denna euz a gazetennou ar broiou estren ar pez a zelle oc'h ar Frans. Etouez ar re-ze ez oa eun den iaouank, bleo melen dezhan, eun den seven da dizroug e kenver an oll. Plijout a rea cals d'ar mestr an doare ma troe cazetennou Bro-Zaos. Da genta e veze ato o tont d'he labour, ha da ziveza o vont kuit. Hogen eun dervez ne deuas ket, hag an oll a voa nec'het o c'houlen peleac'h e c'halle beza chomet, ker boaz oa da veza reglet. Antronoz ne voue ket guelet ken nebeut.

Ne dlient mui he velet; rak ministr ar polis, pa en devoa guelet petra oa dre ar paper deut gant ar c'hemener Jakou evit kemeret he vuzul a lakeaz cregi enhan dioc'htu, he varn, hag he lacat d'ar maro.

An den iaouank-ze a ioa eur spier d'ar Zaozon. Trom. pla a rea an impalaer o lavaret dezhan ar c'hontrol d'ar pez a verke cazetennou he vro, neuze e laere ar paperiou euz ar gambr ma edo o labourat evit ho c'has da Vrozaoz ha rei da anaout d'hon enebourien ar pez e doa sonch ar Frans da ober. Evit cuzet guelloc'h he c'hoari en doa fermet ar gambr adren-ze digant Jakou Pensel, hag ac'hano, evel ma on eus lavaret, e devoa Agatha, ep he c'houzout, roet d'he fried ar folliennou paper a dlie lacat dizelei ar spier.

G. M.

Divez.

Dispac'herien Pariz a ra freuz ato muia ma c'hellont. Ober a reont lezennou pere e c'hellit cridi ne vezint ket miret. Fallout a ra dezho ober lezen d'ar Frans oll, hag ar Frans, a drugare Doue n'e deus ket afer anezho. Ober a reont brezel, hag ama n'int ket eurusoc'h. Deut int meur a veach da glask kemeret Versail, hag e zint bet cannet bep tro; lazet eus bet cals tud dezho ha great cals prizonierien. C'hoas ma carje an dud vad e vije bet lazet muioc'h anezho, hogen ar re vad o deuz ato poan o scuilla goad ar re fall, daoust pe ger cabluz e vent, dreist oll pa zint kenvroiz, ha n'her greont nemet pa vez red dezho.

En unan euz ar c'hrogadou o deus bet soudardet Versail outho, tud kear a voue souezet o velet ar chaseourien var droad o tistrei var varc'h. Setu ama petra a ioa c'hoarvezet. Dispac'herien Pariz, evit mont varzu Versail, o doa great da berc'hen ar c'hirri a rer *Omnibus* anezho rei dezho ho c'hézeg. Neuze, evel ma zoant, emezho, marc'heien euz ar re genta, e zejont d'ar vrezel var varc'h; esoc'h oa dezho mont, kuit da vale. Ia, mes pa zigoraz an tan etre ar zoudardet hag hi, ne vouient ket an doare na da vania ho loan, na da vania ho armou var loan. Petra a rejont? Lezel ho c'hezeg eno da vont eleac'h ma carjent, ha scrabat ho unan ac'hano eleac'h ma c'hellent tec'het pe en em guzet. Ar chaseourien var droad o veza, goude an abaden, cavet ar c'hezek-ze lezet gantho, a zavas varnezho hag a zistroaz evelse var varc'h da Versail.

Etre daou, ar re a laca an dispac'h-ze, a jom e Pariz, pell dioc'h an danjer; ne ket ar re-ze eo e lakaï ho fri dost diant tan. Eno e reont lezennou en ho giz, e laeront e kement leac'h ma c'hellont, e savont geier a hep seurt evit teleur poultren e daoulagad ar re zo touellet gantho, e condaonont d'ar maro ar re zo dre vir e penn gouarnamant ar Frans, ha neuze, pa na c'hellont ken, en em zrailont etrezho. Ha penaus ne rafent ket? Tud ha ne fell dezho plega da zen, ne fell dezho anaout na Doue na mestr, hag a fell da bephini anezho beza mestr d'ar re all, penauz e c'halfent-hi en em glevet? Arabat e ve mont daou zervez dioc'htu da Bariz, o sonjal caout, en eil dervez, an c'hallout etre daouarn ar re a ioa mistri en dervez kenta.

Gouscoude, epad an amzer-ze, e lazont bemdez unan bennag, hag euz ar re dioc'h ho c'hostez a zisplich dezho, hag euz ar re vad a goez etre ho douarn.

Evit lacat ar barizianet vad da gounnari a enep ar Pab hag ar relijion, e leveront, ec'h encantont eo zouavet ar pab gant ar jeneral Charet eo a ra ar brezel da Baris.

Evit teleur dismegans var ar zoudardet, enem viscont lod anezho evel ar soudardet euz hor rejimanchou, evit reiña gridi eo eat hor soudardet a du gantho. Ha setu aze petra eo tud difeiz, dispac'herien.

Evel am eus lavaret, eur vanden vad a brizonierien a zo great euz an dispac'herien-ze; c'huec'h cant anezho, a leverer, zo digaset da Vrest en derveziou-ma.

An tad Poulpiquet, a gompagnunez Jesus, a zo maro, e Pariz, er sizun dremenet.

Annerz zo tree'h d'ar guir. — Pa voue clevet en Holland pegement e couste d'ar Frans ober ar peoc'h, tud Roterdam ne c'heljont ket miret da ziskuez o devoa hag en em lakeas da ziskuez he fouge, da ober goab rebech a reat d'ar brusianed : *Guelloc'h eo ners eget guir.*

Eur pennadik goude, an allman-ma, o veza en em dennet euz an ti ma voa bet ar gaoz-ze, a velaz, e corn eur ru eleac'h ne voa ket a dud d'ar mare-ze, tri den o tont d'he gaout hag o cregi en he gollierou.

— Diviskit ho tillad, a leverer dezhan.

— Petra a fell deoc'h da ober?

— Diviskit ho tillad, ha buan.

An allmand a vel ervad eo red dezhan senti, hag a zivisk he zillad. Neuze an tri hollantad en em laca da rei dezhan tu ha tu eur zaeat ar seurt n'en doa bet biscoas. Skei a reant ker stang ha ker ere ma teue ar goad gantho. An den keaz a grie, hag a lavare :

— C'hui zo lamponet! Mes an tri gamarad a skoe ato goasoc'h goaz, ha skei a rejont ken na doant eat skuis. Neuze oc'h eanjont hag e lesjont ar paour kez den da visca he zillad. En eur vont kuit diouthan e leverjont dezhan :

— Guel eo nerz eget guir!

Antronoz an allman a red da di ar barner, hag en em laca da ober he glem ha da lavaret penn da benn ar pez a ioa digouezet ganthan. Kement a ioa o silaou a c'hoarze goalc'h ho c'halon.

Ar barner a zilaoue ep lavaret ger, hag en doa laket eur secretour da scrifa comzou an allman. P'en doa great va den he oll glemou, ar barner a lavaras :

— Setu ama, emezhan, *proces-verbal* great, hag al lezvarn a velo petra a vezo da ober. Eun dra epken a vank. Evel ma comzit a daoliou hag a c'houliou, eo red e tiskuesac'h d'ar barner, dirak testou, pelec'h ema ar gouliou-ze, mercou an taoliou oc'h eus bet. Anez ho clem n'en defe talvoudegez ebet dirag al lez-varn.

Piou a voue nec'het? An allman; rak penaus diskuez?.... Cregi a reaz en he dog ha mont ac'hano mar gouie, ha kement a ioa eno o devoue eun tam ebat.

An allman-ze, a leverer, a zo eun den pinvidik bras, unan euz ar re a ra kenvers gant an arc'hant. Hogen abaoue eo habaskeat dezhan, ha ne gred mui ober he fouge gant ar goms : *Guelloc'h eo ners eget guir.* Skiant prenet a dal ato hirroc'h eget skiant bet evit netra.

Evit gouzout eun nebeut penaoz e za ar bed gant an dispac'herien duze e Pariz, ha penaoz en em glevont er pez a c'halvont ar *Gommun*, setu ama eur pennad scrit :

Al lezennerien nevez a ia da ober eun abaden. Eun ugent bennag a zo digouezet. Ar *sitoien* Oudet a deu etouez ar re all, prez varnezhan, eur c'houriz ruz en dro dezhan, hag eun all o stribilla oc'h he scoas; neuze eur zabren hag a zo keit hag hen ha diou bistolen e goask he c'houris. Ne ket coms, mes blejal eo a ra; he genseurt, evitho ne dint ket lent, a zo strafuillet oc'h he velet.

— Potret ar Gommun, emezhan, eun dra am eus da lavaret deoc'h; silaouit :

Unan euz ar re genta euz hor banden en deuz hon trahisset; eat eo en hon eneb a unan gant ar re zo duze

e Versail, lakeat on eus cregi enhan : evel ne vouiemp ket peleac'h he lacat, on eus laket anezhan e prizon al laeron. Lavarit-ta, petra a raimp-ni oc'h an trubard-ze?

— N'ema ket c'hoaz ar c'hallout etre hon daouarn, a lavaraz unan bennak lentoc'h pe honestoc'h eget ar re all, ar re o deuz hon hanvet n'o deus ket roet deomp c'hoaz hor guiriou. An hini oc'h eus laket cregi enhan, güella tra en deus da ober eo tec'het kuit.

— Tec'het? ne rai ket pe me velo! biken ne dai euz a dre hon daouarn, me hen tou deoc'h.

— Perag, eme eun all, n'oc'h eus ket he fuzillet dioc'htu?

— Sell, eme ar sitoien Oudet, guir a livirit.... hag hen ac'hano d'ar red.

Ha fuzillet eo bet an den kez-ze? Ne ouzer ket; hogen ar pez a ouzer eo, setu aze pebez lezennerien a zo e Paris; setu aze pebez tud a fell dezho ober lezen d'ar Frans oll.

Ker scrijuz eo ho c'homzou hag ho oberou, ma lavare unan anezho oc'h en em denna kuit goude beza bet eun nebeut guechou etouez ar re all : Mad, ne ouzon ket petra deuimp da veza, mes ar pez zo sur eo ne c'hell ket eun den chom etouez kigerien evelse!

— Beach vad, a voue lavaret dezhan, hag ep mar, ar sitoien-ze, mar galler, a vezo croget enhan ha tremenet ive evit eun trubard.

D'an 22 a viz Ebrel, retred brezoneg, e Kemper, evit ar merc'hed.

Evel a ouzer, al lamponet deut da Rom n'o deus relijion ebet; ne vez hano gantho a relijion nemet evit ober ar brezel dezhi, ne lakeont ho zreid en eun ilis nemet evit he zaotri.

En dez-all tri aklepod evelse a ioa eat en ilis Jesus ho zocou gantho var ho fenn hag ar segalen en ho beg. Eun iliz hag eur c'hoc'hi zo eur memes tra evitho. Eur c'hloc'her coz a deu d'ho c'haout, hag ho fed, goustadik, da gaout eun tamik muioc'h a respet eviz ti Zoue.

An hini euz an tri lampon en doa doare da veza ar c'habiten, a respontas : (petra, neket frank deompni da ober ar pez a garimp? Ne ket clouer eo a rai lezen deomp-ni! hag e savaz he zorn da rei eur javedad d'ar c'hloc'her coz. Mes hema a blegas buan he benn, ha dorn ar c'hanfard a voue clevet o stracal var boc'h unan euz ar c'hanfardet all a ieas he dog hag he segalen da ruilla var ar pave. Ha neuze an daou lampon, counnar enho ho daou, da ober eno, na petra-ta, eun abaden leoudouet. Etre daou ar c'hloc'her a ioa en em dennet ac'hano. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — 8 *Ebrel.*		Pont-n'Abat. — 6 *Ebrel.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 52 c.	Guinis.....	34 lur, 25 c.
Segal.....	20 lur. 04 c.	Segal.....	24 lur, 25 c.
Eiz.....	24 lur, 34 c.	Eiz.....	20 lur, 50 c.
Ed-du.....	25 lur, 06 c.	Ed-du.....	25 lur, »» c.
Kerc'h.....	25 lur, 14 c.	Kerc'h.....	25 lur, 50 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	9 lur, »» c.

LEVR. BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difa zioc'h evit ar vech kenta.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 22 Ebrel 1871. N° 325. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamdnchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da ddressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 22 Ebrel 1871.

Evit an hini a dolfe evez mad e ve avoalc'h guelet ar gassoni; ar gounnar, an arrach a ziskuez an dud difeiz a enep an iliz, a enep ar relijion ha kement he heuil, evit anaout sclear hag anat e teu ar relijion-ze digant Doue, ema ar virionez gant ar re he heuil hag ar gaou gant ar re en em zav en he enep. Anat ha sclear avoalc'h e velfe ne deus nemet an drouk speret epken hag a c'helfe poulza he sclavet da ober droug evel a reont. Ar brezel disoleriet da Zoue gant Satan a bad ato hag a-bado bete fin ar bed. Ato an enebour tonet-ze d'an den a gavo likizien, dispac'herien, tud criz ha fallagr evit he zicour er bed-ma da vourrevi ar gristenien, an dud vad hag honest.

Piou nemet an drouk speret a c'helfe poulza tud da ober ar pez a ra hirio dispac'herien Pariz? Ar re en em blij o lenn scridou an dud difeiz, a ro scouarn d'ho c'henteliou, a zo prest da vont a du gantho pa deuont, en amzer ma zeo red dezho chom didrous, da gomz outho brao ha flour, n'o defe nemet mont hirio d'ar gær-benn evit guelet petra ra an dud dizoue pa c'hellont caout hed ho gar, pa c'hellont caout eun tamik gallout etre ho daouarn. Deski a rafent buan petra o deus da c'hortos dioc'h tud evelse. Guelet a rafent pegement a respet o deuz al lamponet-ze evit tra, ha zoken evit buez ar re all. Guelet a rafent ar c'houenchou mac'het, an ilizou saotred, eul loden vad euz an dud a iliz prizoniet, an danvez laeret, ar pez ne eller ket da aloubi distrujet, goad an dud vad o redek, ar strafuil, al laeronsi hag al lazerez o ren e pep leac'h.

Guelet a rafent goudeze an dispac'herien-ze oc'h en em zrailla hag oc'h en em daga an eil egile. Rak tud difeiz evelse zo goasoc'h eget bleizi; en em zibri a reont etrezho. Satan a renk caout goad ha torfejou, pe a du bennag e teufent.

Nep eta en defe c'hoant da velet eur skeuden euz an ifern, n'en defe nemet mont hirio da Bariz. Ar scritur sacr, o coms deomp euz a vro an dud collet, a lavar ez eo eur vro denval, a zo skeud ar maro oc'h he golo, eur vro eleac'h n'eus nemet tenvalijen, n'euz enhi nemet reus; n'euz urz ebet; ne deus nemet eun dizurz ar scrijusa ha kementse evit ato.

E Pariz ive ema an dizurz ar brasa o ren; kement den mad a zo, a zo red dezho en em guzet pe tec'het kuit. Lavaret a rer ez euz eiz ugent mil den eat ac'hano da glask repu e leac'h all. An dispac'herien counnaret-ze ne dint ket oll euz a Baris, na zoken euz a Frans. Bez'ez int an dorfetourien voasa euz a bep bro deut di, hag en em zestumet eno evel eur vanden loenet gouez en em daolet var eur preiz o doa clevet a bell ar c'huez anezhan. Ne ouzon ket calz oc'h petra lacat an dispac'herien-ze e kem; rak n'int ket henvel oc'h tud. Ar re o deus guelet ar vanden zo tremenet dre ama, great prizonierien gant hor soudardet ha digaset da Vrest (lod a lavar ez eus tremenet, oc'h pen ar c'huec'h cant ma em eus comzet anezho, eis cant all en eun trein all), ar re o deus guelet al lamponet-ze, a lavar oll n'o deus mui an ear euz a dud; ho c'hemeret a rafet evit drouk-sperejou kemeret gantho corfou distruch, distronket, dishevelebet, evit dont da sponta ha da strafuilla an dud. Biscoas gallout an drouk speret var ar re a zo en em roet dezhan ne voa bet guelet splamoc'h eget en dud reuzeudik-ze.

Lennet em euz e voa en em gavet eun dervez eun toullad canfardet gant eun den santel en doa kuiteat pep tra evit en em rei d'ar binijen. Pa veljont pegement e castize an den-ze he gorf dre ar iun ha dre bep seurt treveil, pe gen tenn oa ar vuez a rene, pe ger calet oa he binijen, unan anezho a lavaras dezhan : « C'hui a vezo goal dizet ma n'eus ket a varados! » An den santel a repontas : « C'hui a vezo tizet goasoc'h c'hoas mar deuz eun ifern! » Ar c'hanfard hag he gamaradet a ieaz ac'hano ep gortos ken.

Ne lavaran ket kementse evit an dispac'herien a zo hano anezho ama. Coms d'ar re-ze euz ar baradoz hag

euz an ifern a ve coll he boan ; re a levezon en deuz an drouk speret varnezho evit ma c'helfent silaou guirionezou evelse. Mes kement hini o deus skiant, ma ve unan bennag en ho zouez hag en defe poan o cridi ez euz eun ifern, n'en defe nemet teleur he zell var an dud dirollet-ze. Oc'h ho guelet oc'h en em gemeret gant counnar hag arrach oc'h Doue, oc'h an iliz, oc'h an dud vad ha didrouz, ha zoken oc'h ho c'henseurt pa na gavont ken, e lavarfent, ep mar, e servich an dud-ze eur mestr ha ne ket Doue eo, hag e tle beza evitho eul leac'h disparti dioc'h an hini ma laca Doue he zervicherien, eul leac'h great evitho hag ar mestr o deus servichet.

Mar deo eur scrij clevet petra ra dispac'herien Pariz, e zeo scrijusoc'h c'hoas guelet pe lenn ar pez a lakeont var ho c'hazetennou. Biscoas geier ken divez na ken hardis n'oant bet laket var baper. Ervez a vercont ne deus nemetho hag a ve ar guir gantho; ne deus nemetho hag o defe calon ha lealdet. Ar c'houarnamant a zo e Versail, choazet gant ar vro, ne deo nemet eur vanden muntrerien, lazerien, bourrevien a zo digalon avoalc'h evit en em zifen outho, hi bourc'hizien Paris ! a zo criz avoalc'h evit lacat, ep guir ebet, soudardet da viret oc'h lamponet Pariz da ober ho mistri e peb leac'h ! Lavaret a ran ep guir ebet, rak piou en deus guir ma ne ket anavezet gant dispac'herien ar gær benn ?

Hag epad an amzer-ze, an dispac'herien a grog en arc'hescop Pariz, en eul loden vad euz ar veleien, e kement den honest ne c'hell ket en em zifen, hag a ziscleri e lakint tri euz an dud divlam-ze d'ar maro bevech ma vezo lazet unan euz ho lamponet ! Hag e zeus cousgoude cazetennou skignet etouez hon tud divar ar meaz hag a ra meuleudi al lamponet-ze, hag a glask teleur an dismegans var ar re en em zifen outho ! G. M.

Sonjal a dleit ne ket epken evit cas eskep, personet, tud a zoare a bep stad, d'ar prizon, eo e za an dispac'herien d'ho ziez ; ar pez a glaskont ato e kement leac'h ma zeont eo laerez kement a gavont, arc'hant, dillad, arrebeuri, ha distruja aliez ar pez ne c'hellont ket da gas gantho. Goude ma vez bet al laeron vraz oc'h ober ho zroiou var an deiz, al laeron vian a ia en noz.

Avechou pa zeont er c'houenchou, souezet o velet pe ger paour int, pe gen nebeut a dra a gafent eno da zamma, e zeont kuit, evel tud honest, ep ober droug.

Evelse zo digouezet en eun ti da c'hoarezetet vian ar beorien.

Eun dervez, vardro seiz heur dioc'h an noz, er mare ma zea da gousket ar re goz repuet en ti-ze, ha ma sonje ar c'hoarezet dibri ho zamik coan, setu eun tenn losket var dor an ti ; an dispac'herien a deue evit furchal ar gouent. Var dro cant den, hag eun ofiser en ho fenn, a deu en ti evel eur gorventen, hag a ra eur safar goest da rei ar c'hlevet d'ar re vouzar. Me ho les da zoujal pebez strafuil a voa eno etouez an oll, re goz ha c'hoarezet.

« Serrit an or, eme an ofiser, ha mar clask unan euz ar merc'hed-ze mont er meas, roit eun tenn dezhi ! »

Neuze e lavar d'ar superiolez a ioa eno :

— Guelomp peleac'h ema da arc'hant !

Ar superiolez a zigoraz he armel, hag a ziskuezas dezhan eur guennek bennak.

— Petra ? n'eus nemet an dra-ze ?

— N'eus ken, eme ar vam ; c'hoarezet vian ar beorien a vef evel labouset an Env, dre ma teu dezho. N'oc'h eus nemet mont eleac'h all da velet ha c'hui a gavo!

Hen ober a reaz, hag an ti a voue furchet kement corn a ioa enhan.

Hogen, evel ma on eus lavaret, ar mare oa ma zea ar re goz da gousket. Lod a ioa en em lakeat en ho gueleou, lod all n'oant ket c'hoas. An ofiser a glevas neuze pedennou ha n'edo ket o c'hortoz ho c'hlevet, pedennou hag ive malloziou.

— Petra a fell deoc'h da ober d'hor c'hoarezet ? petra deuimp-ni da veza mar ho c'hasit ac'hann ? Eur vez eo ar pez a rit ! noc'h nemet aillonet, tud digalon !

Ar merc'hed coz dreist oll a ioa counnar enho ; ar voazed coz calz anezho a vouele.

An ofiser a ioa souzanet oc'h ho guelet hag ho c'hlevet.

Clask a ra eun digarez evit en em dennakuit :

— Va c'hoar, emezhan, n'oc'h eus ket prennet hoc'h armel !

— Nan, eme ar superiorez ; n'oun ket boas d'he frenna. Ama, evel a velit, ne dal ket ar boan.

— Eo, eo, guelloc'h eo he alc'hueza ; rak me ne anavezan ket oll ar re zo ganhen.

Mont a reaz en dro, prenna a reaz an armel ep cas netra ganthan, hag e roaz an alc'huez d'ar c'hoar en eur lavaret :

Ne vouien ket petra oa c'hoarezet vian ar beorien ; caer eo ar pez a rit aze... evit ar re goz-ze !

Unan euz ar c'hoarezet a gemeras neuze an hardiziegez da lavaret dezhan :

— Ni on euz aoun bras rag ar re rus ; lavaret a rer o deus sonch da zont varnomp ; ho pet ar vadelez d'hon difen outho, aotrou ofiser.

Ia, ia, emezhan, mar deu unan bennak da glask ober drouk deoc'h, en devezo afer ouzin-me.

Neuze en em denjont kuit didrous.

Pegement ne deus ket etouez an dispac'herien-ze hag a c'hoarvez gantho evel gant an ofiser ma, ne ouzont ket petra eo ar re ma reont drouk dezho !

Evel a lavaremp er zizun dremenet, e Paris n'eus bet nemeur a laouenidigez epad goueliou Pask.

Ne glevet er gœr-ze ken muzik nemet an tennou fuzil hag an tennou kanol. Hogen, evit digoll en eun doare

bennag an Aotrou Doue euz an henor ne rentet ket dezhan er gœr benn, an Aotrou Marc'hallac'h en deus lavaret, dissul fask, an oferen evit ar soudardet e creis tachen *Sutory*. Eno e voa eun arme a bez, fuzullierien, canollerien, archerien, ofiserien ha soudardet a bep reng hag a bep arm, deut dre gemen ar Jeneral Vinoy, da glevet an oferen-ze, Ervez ar c'hazetennou, biscoas manteze oferen ne voa bet solennoc'h eget hounnez. Ne deus nemet ar relijion catolig hag a c'helfet guelet traou evelse enni ; enhi epken ive e c'heller lavaret : Doue a zo ama ?

Ar c'heleier ne deuont euz a Baris na zoken a Versail nemet ne ouzer ket penaoz, ha ne ouzer ken nebeut petra da gridi dezho. Hirio e lavaront eun dra, ha varc'hoaz hen dislavarint. Deac'h e lavaret oa laket an Aotrou Arc'hescop d'ar maro, e voa bet fuzillet, hag e voa maro ive person ar vadalen gant eun taol goad en doa he skout goude ma voa bet goal laket ha strafuillet oll. Hirio e tislavarer ar c'heleier-ze.

Ar pez a lavar an oll avad eo ez eus cals tud a ilis taolet er prizonnou, ez eo rinset an arc'hescopti ha cals presbitelien evel ma o doa rinset diaraog ar c'houenchou. An dispac'herien ne lezont netra var ho lerc'h. Lavaret a c'hellomp ne anavezomp ket ha ne anavezimp morse douetuz an tortejon a gometer e Paris.

Eul loden vad anezho a vezo ato cuzet ouzomp.

Ar pez a ouzer mad eo e zeuz eno lamponet deut a bep ho zo en esper c'huilla ; ez eo laerez tra an dud honest eo a glacont dreist oll ; e veler merc'hed divez, fuzil ha sabren gantho, o sicour ober freuz ha dispac'h, ha ne ouzer na peur na penaoz e teuor a benn euz a gement all a zispac'herien henveloc'h oc'h drouk sperejou eget oc'h tud. G. M.

SANT HERVE.

III

Rivanona, a leverer, a skuillaz ive eur veraden zaelou bennag, e mesk he levenez, deiz he eured. Ha ne lavare-hi ket kenavezo evit mad d'he c'hredennou ker c'hoek ha ken dizroug a blac'h iaouang hag a iea neuze en ho zro ? Kenavezo d'ar feunteun a garie kement. e tal pehini ar c'horrigezet, he c'hompagnunezet, a zanse en nos, saeou guenn gantho ha bleun en ho bleo, en henor d'al loar ? Kenavezo d'an dansou deread-ze e penn pere e veze marteze he unan, ha d'ar zoniou a gane er c'hoajou ? Kenavezo d'al louzeier a zigas iec'het, nebeutoc'h skedus, mes talvoudusoc'h ha padusoc'h eget ar bleun ? Kenavezo d'al louzaouen a ro unvaniez ha levenez d'ar c'halonou pa vez soubet e dour feunteun gant eur vere'hez, ha lakeat da zivera var dal an hini a fell dezhi da gaout evit pried ? Kenavezo d'ar vleunen aour a zo sclerijen, hag en eur digeri daoulagad ar c'horf ha re ar speret, a ra guelet an traou da zont ? Erfin ha ne dle-hi ket lavaret kenavezo d'ar blijadur e devoa o clask ar blanten hanvet *louzaouen ar maro*, hag a vije bet guelloc'h he henvel *louzaouen ar vuez*, p'eo guir ne varvet ket eur vech ma vije cavet ?

Mes nan ! « Doue ra gonsolo ar galon glac'haret,
Calon ar plac'h nevez nos kenta he eured.

An dour ne eano ket da redeg euz ar feunteun ; traou dudiuz a vezo guelet ato en he zal ; guelet e vezo ato eno en noz, o vont ebiou, eur skeud sklear, hag al loar ne vezo mui nemet eur skeuden dister euz ar skeud-ze, guelet e vezo skeud ar Verc'hez didach-ze a ve lavaret a ve bet diouganet gant an drouizet pa zavent eun aoter dezhi dindan an hano a *Verc'hez-mam*, ha korrigezet venn an Arvorik, pell da veza ker guenn ha ker glan hag hi, a stouo dirag ho fatronez, en eur gana : *Ave, Maria !*

Planten ebet ken nebeut ne voenvo : nag ar *valen*, rag iviziken eo ehars troad croas Jesus-Christ eo e savo, digant ar groaz eo e devezo he vertuz, ha rak-ze e vezo hanvet *louzaouen ar groas* ; nag an aourieoten a ro sclerijen, rak curunen ar zænt eo he lacai da lugerni, hag evit he c'haout e vezo red beza sant ; na dreist oll louzaouen ar vuez, rak cavet ha roet eo bet d'he ziskibien gant an hini en deus lavaret : « Me eo ar vuez ; an hini a gred enhonme ne vari ket. »

Ma na ean ket da redek an eienen a vag ar geot er prajou, an eienen a ro danvez evit al labourou speret ne dai ket ken nebeut da hesk : ar speret ne vezo ket mouget, neteat eo e vezo ; ha canaouen an drouizet, goude beza bet izeleet eun tamik gant ar c'heuz, a vezo chenchet hag a zavo adarre christenez.

Rivanona a zavaz ive adarre :

« Doue en doa consolet ar galon glac'haret,
Calon ar plac'h nevez nos kenta he eured.

Doue en deuz he zoare da gonsoli hag ive da vinnigen. Tri bloas goude ho eured, Rivanona hag Hyvarnion a luskelle eur bugel. Ar bugel a vouele hag e claskent he lacat da gousket dre ho zoniou. Hogen ar bugel-ze a ioa dall, hag evit delc'her sonch euz ho nec'hamant, o doa hen hanvet *Huerv* pe Herve, da lavaret eo c'huero pe c'huervder.

Hogen ma na deuas ket ar vam da esa var daoulagad ar bugel guelet ha vertuz e doa al louzaouen a dlie parea ar re zall, mar goulennaz oc'h ar feiz christen louzeier suroc'h evit sclerijenna he map, e cavas da viana e tal ar groaz al louzaouen a deu da zousaat ar c'hoervder, hag he fried he unan a deuaz ep mar da zonch dezhan euz ar pez a lavare en he vugaleach, ez eo unan euz ar c'haera vertuziou « beza cre en trubuillou hag e kement a stourm oc'h eun den. »

Daou vloas goude ez oa c'hoas mui a izom euz an nersze var dro cavel ar bugel dall ; n'oa mui nemet eun dorn oc'h he luskellat ; n'oa mui nemet eur vouez o cana dezhan : ar vouez-all a gane en Env ; an tad en doa a neuze cavet guir louzaouen ar vuez.

Ar maro o tont e ti ar barz, a zigas d'he heul an dienez, hag an dienez-ze a voue seul grisoc'h ma voa bet ato

mad ar bed en ti-ze ; setu penauz e teu ato ar baourentez e ti ar re a vef dioc'h ar barzonegez. Guella zo, ar brovidans zo eun amezogez guelloc'h da rei eget merienen ar fablen ; ne vancas ket da intanvez ar bars mignon ar re baour hag ar re ankeniet. Ar sicour a deuas dezhi, ne ket euz a balez ar c'hont frank ne rea fors iviziken pe ger reuzeudig oa eur famill a ioa ancounac'het gant he vestr, ne ket euz a vaner he breur eleac'h ne lakea mui an discouarn da zridal dre he c'hanaouennou, ar sicour a deuas dezhi euz ar c'havel-ze glibiet gant he daelou eleac'h ma couske eur minorik paour.

Doue a denn ato ar silvidigez euz eur c'havel.

Pa oa he vamm war he gwele
Ann dallik paour he briate :

— Ma mammik keaz, ma am c'haret,
D'an iliz em lesfec'h monet,

Me zo avad seiz vloaz fourniz.
Ha n'oun ket bet c'hoaz en iliz »

— Allaz! va map, n'ho kasinn ket,
Pa'z oun war ma guele chommet,

Pa'z oun dalc'het gant eur c'hlenved
Ken a vo red d'in klask ma boed. »

— Da glask ho poet c'hui ne iei ket,
Me iei evidhoc'h, mar keret.

Me iei gant eur re am c'haso
Hag en eur vont me a gano,

Me a gano flour ho kuerzou,
Ken a welo ar c'halonou. »

Hag hen kuit, hag hen da glask boed
Evit he vam ne halle ket.

Kriz vije kalon na welje
War an hent meur nep a vije

O velet an dallik seiz vloaz
Ganthan, met he gi gwenn d'he gas ;

O klevet kana ar bugel
Dindan ar glao hag an avel ;

Kana o krena, divoutou,
He zent o strakal gant riou. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

RICHARDIK.

Richardik a ioa eun hanter kant vloaz den. Paour glez oa ha bugale d'ez-ha leiz ann ti. Evid maga he hantertiegez hag he rumad lapitillet, Richardik, gwisket a druillou, takounet, ha tortiset Doue a oar e pe stuz, e zea bemdez da doul dor he iliz parrez da c'houlen ann aluzen. Kement den a dremene e biou da Richardik ho deveze truez out-ha, hag e pake, gwennek digant hema, eur pezig a zek gwennek digant eun all. Evid lavaret berr, Richardik, daoust ma frite laouen ar baourentez var billig ar garantez, a vire, etre daou benn ar bloaz, he dud da vervel gant ann dienez, hep ober gaou ouz kristen ebet. Nag a bet ann hini a glefe kemeret skwer diout-ha !

Mad eun deiz a voe, Richardik, o tistrei d'ar gear, a gavaz var he hent eur faven marellet ; hag he ha mont ha lakat enn he benn raktal e zoa chanz vad oc'h heul ar faven-ze. E leal, emez-ha foeltr-biskoaz ne velis nemet fa gwenn pe ruz, hag houma a zo briket a ruz hag a venn. hop ! hop ! An Aotrou Doue a zo mad oc'h ar paour, ravezo meulet he drugarez. Setu ma tigwez her gear ha mall gant-ha kounta d'he hried keaz en devoa great eur gavaden dispar, eneur zizkoez ar faven d'ez-hi, ker gobiuz ha tra. — O ! ia da, e me ar c'hreg, Gwillamet he hano, mar c'hoantait klevet, eur c'hur kaer ! diodig a zo ac'hanoc'h. Evid eur gwennek e vez pemp var'n ugent evel ar faven-ze e stal ar Boutouiller.

Richardik ne rea van, evel eur penn kalet ma zoa, nemet eja he benn, enn eur lavaret out-ha he hunan, peoc'h var gement-ma, ha deomp ac'hann da fourra ar faven-ma en douar, divezatoc'h me gaso he zorz d'ar gear da Villamet.

Mad hep dale ar faven a zavaz hag a zavaz ker buan ha kenn uc'hel, ma lavaraz he bried da Richardik : m'ho poa lavaret ho poa lavaret mad, va den keaz, rag neket eaz gouzout, mennet oun brema da gredi eo strobinellet ar faven-ze ; daoust ha c'hwi ho pe brevou ? Nag hi zo teo ha kalet, hag e meuz aoun eo uc'helloc'h eget tour Kreiz-Kear ? Daoust ha ma zafac'h e beg ar faven, va ozac'h, eme Villamet, ann tro-noz, pa ne vele mui beg ebet d'ar faven vurzuduz ? — Mad avoalc'h a livirit, eme Richardik ; hag he ma raktal da bignat a zelien-da-zelien, a skour-da-skour, beteg blenchou uc'hela ar faven. Heno e velaz a gleiz eun or du pod, hag he mont ha skei daou pe dri zaol var ann or. Grik ebet, hag he mont ha skei kreoc'h, ha gant he votez prenn en dro-ma. Grik ebet adarre, ha Richardik, humor enn-ha, ha lopa gant he ziou votez koat evel eun den dall. Mad en droma ne zalecher ket da zont da c'hourzigeri ann or, ha da c'houlen ouz Richardik : petra glaskit ama, truant ! lochore ! ampouail dizoare ma zoc'h ? Na perag e skoit var ann or-ma evel pa veac'h enn aviz he zerri ? Abred avoalc'h e teuio ho tro da danva ar zouben ama, va akolist ; hag eur veach eat dreist treuzou ann or-ma, bezit dichal, ne zistroot birviken var ho kiz. Etretant va den em devoa d'em-velet meur a dra, ha klevet charneou, mallosiou ha luc'hach a bep giz, ken a voe dare d'ez-ha sebezi hag he galoun mankout d'ez-ha somui ken.

Ha Richardik ac'hano hep he bedi da gaout eun or all a voa diraz-ha. Houma a voa violet he liou. — Dao ! dao ! eme Richardik. — Piou zo aze ? — Me eo, Richardik ar paour keaz a rear ac'hanhon. — Petra vank deoc'h, va den mad ? — C'hoant emoa da c'houzout petra a zo aze, kement ha ma tremenan dre ama evid ar veach kenta. — Billet ho c'heuz ? — E leal ne meuz ket avad. — Neuze n'oufen pe rafen ganeoc'h, rag ama n'euz nemet peorien ha ne roer aluzen da zen ebet ann oll ; ha chans deoc'h digant Doue na renkot biken dont

enn ti-ma. Krak ! hag ann or prennet. Mad, ama diana, eme Richardik, o tec'het, e komzer ouz eun den deread, ha ne ket evel ouz eur c'hi eo, evel e toul ann or all duont. Evel kent wal glem a rear ama ive, daoust n'euz na drong pedennou na viltansou gant-ho. Va den mad... chanz vad deoc'h digant Doue..tost da vad evel ganeompni e komzer ama. Daoust diu, setu eun or all duma a zeou, gwelomp c'hoaz pemaoun emaoun ; hogen ann orma avad a ioa kaer meurbed. Enn aour pe en arc'hant e renke beza ker skeduz ha ma oa, ha neuze, oc'h ann orze e voa evel braoigou kizellet pe voullet ker mistr, hag evel meinigou glaz, gwenn, ruz, gwer, melen, violet, evid lavaret berr, a bep liou, kaeroc'h evid goarek ar glao enn he c'haera, hag a lugerne ken a voa dallet daoulagad Richardik o sellet out-hi. Ne gredaz ket, zo koan toc'h, touch ouz ann or-ze, er penn kenta, gant aoun d'he c'haillara pe d'he zerri gant he voutou preun, leun boultren.

Evel kent, divar eur mare, kement a c'hoant en devoa da velet pe da glevet eün dra benak divar benn ann tize, pe evid lavaret mad, ar palez dudiuz-se, hag o veza sellet pisoc'h ouz ann or, e velaz eur morzolik aour outhi, hag he mont ha riskla skei eun taolik gant ar morzolze var ann or, ha kerkent Richardik a glevaz eur gaoz, eur cholori, eur c'han ken dous d'ar skouarn, ker c'hwek d'ar galoun, evel ama, tost da vad, hogen kant gweac'h kaeroc'h, eun ograou pe muzikou Brest o seni. — Aoutrou Doue, e me Richardik sebezet oll, aoun e meuz da vervel, rag dridal ha lamet somuiken a ra va c'halonik paour em c'hreiz evel na reaz biskoaz hem buez beteg-henn. Evid ma ne deo ket an dra-ma kan ann elez hag ar zent gwenvidik euz ann envou, me ne ouzon ket petra eo. R.

(*Eur pennad all eur vech all*).

LABOUSIK DOUE.

I.

Eur pardaesvez, en unan euz a c'haera derveziou a vis Mae 1196, tri bugel a ioa en eur zal vraz, e kichen eur prenest digor a skoe var an douarou hag ar prajeier, e castel sant Malo Bignon. An tri bugel a gomze goustadig, hag a c'hoarie ep ober trouz. Evit guelet merc'hedigou o chom didrouz evelse ne vije ket souez, mes guelet tri botr, etre nao ha dek vloas o chom sioul evelse, kementse ne vez ket guelet aliez.

Hogen an doujou a ioa e kichen. Nep en divije guelet ar laouanca euz an tri bugel, eur potrik koant meurbet, bleo demvelen dezhan, o teleur bep en amzer eur zell a gorn varzu eur c'horn euz ar zal, en divije gouezet perag e choment didrouz. Eno ez oa eun itron azezet var eur gador, eur stern broda ganthi en eun dorn, hag eun nadoz en eun dorn all. Neuze oa pleget he fenn ganthi hag e c'huanade ; anat oa ne zonje nemeur en he labour, hag e zoa eun nec'hamant vras bennak var he speret. Avechou zoken e tirede beradou daelou euz he daoulagad.

An itron-ze oa Constans, Dukez a Vreiz ; ar potrik bleo dem velen a oa he map Arzur, hag an daou vugel all Rojer Leon hag Armel Lantivy. Arzur a lavare d'he zaou gamarad :

— Va mam e deus poan speret ; red eo deomp beza fur, ha chom sioul ne ket creski a ratemp c'hoaz he foan.

E kichen an itron ez oa peder demezel hag a ioa c'hoas didrousoc'h eget ar botred. Azezet oant var beb a skabellig izel hag e nezent ep lavaret ger. Avechou e savent ho daoulagad da zellet oc'h an itron hag e vouelent goustadik.

An dukez e devoa vardro tregont vloaz ; he genet a ioa c'hoas skedus, petra bennak ma lennet var he bizach ar mercou euz an trubuillou e doa bet he ene da c'houzanv azaleg he c'henta iaouankiz, evel evit diskuez c'hoas eur vech ne deus na gallout na danvez hag a c'helfe caeat oc'h ar c'hlac'har.

E guirionez Constans a Vreiz, merc'h da eun duk, merc'h caer da eur roue, pried d'ar reuzeudik Jafrez a Vrozaoz ha mamm d'ar c'heaz Arzur, e devoue da c'houzanv he zam a drubuillou hag a boaniou speret.

En dervez ma comzomp anezhi e voa dek vloaz abaoue m'oa intanvez euz an duk Jafrez, a ioa maro en eur stourm araok m'oa deut he vap Arzur er bed. He zad caer, ar roue Herry, eil euz an hano, ne roas ket a amzer dezhi da zec'ha he daelou na da zougen canv d'he fried. Ober a reas dezhi dimizi d'ar c'hont a Chester a ioa caseat gant ar vretoned ha gant Constans he unan. Mes an dimizi-ze a ioa dioc'h doare roue Brozaos, dre ma crede e c'helje dre eno aloubi esoc'h ar vro a Vreiz. Keit ha ma voa beo Herri, ar vretoned a chomas difreus, mes pa voa maro ar roue, en em zafchont a enep ar c'hont hag hel lekejont er meaz euz ar vro, rak n'her c'hemerent nemet evit eun alouber.

Kementse ne lakeas ket eun termen da drubuillou Constans ; rak bez'e devoa da stourm oc'h eun enebour cals goasoc'h c'hoaz, oc'h he breur caer Richard-kalonleon, roue nevez Brozaos.

An dukez, evit guir, a ioa eur vaouez a galon ; ampart hag ijinuz oa, ha ne lente ket buan. Mar he guelomp eur pennad nec'het, hag evel falgalonet, eo dre n'e deus calon ebet ha ne ve ket diners eur dro bennag ; ha goude oll Constans ne voa nemet eur vaouez.

O sonjal er pez a ioa digouezet ganthi bete neuze, ne c'helle ket miret da grena evit an amzer da zont. Hogen pa deui an danjer, e vezo guelet adarre o sevel he fenn, o telc'her penn d'he enebourien, hag o c'houren outho ken na vezint deut abenn d'he zrec'hi dre ho niver braz hag ho zrubarderezou. Deomp adarre da gaout an tri botr.

Enoui a reant eun tamig o c'hoari sioul evelse, ha bep en amzer unan pe unan anezho a zigore he c'hinou da zisvlevi ien.

— Asa, evidonme avad a zo skuiz o c'hoari evelen ep ober trouz, eme Armel Lantivy, hag e c'harpe he benn er voger e corn ar prenest evel pa vije o vouzat.

— Arabat eo deomp ober trouz, eme Arzur, mes lezomp ar c'hoari, mar kirit ; te, Roger, cont deomp eun histor vrao, pe eur pez caer bennag, evel m'out boas da ober pa vez glao ha pa na c'hellomp ket mont er meaz euz ar c'hastel. Te voar n'ousket pegement a historiou.

— Mar gouzon eun histor bennak, Arzur, ne ket dies din. Me gleo bemdez va zonton Herve Leon o conta taoliou caer ar vrezellouriẹn, hag eo red mad din del-c'her sonch euz a eun dra bennag euz ar pez a glevan. Petra a gontin-me deoc'h ?

— Ah ! eme Armell, me'm eus plijadur oc'h da glevet pa vez tenval an amser ha glao braz oc'h ober. Dre amzer vrao evelen avad e vije guelloc'h ganhen mont da redek var ar brajen pe da ober eun dro d'ar c'hoat. An itron Constans ne ziskenno ket fennos, me voar vad, hag an aoutrou Alan a Zinan zo kemennet gant Escop Guenet da vont d'he gaout, ha ne deuio ket ken nebeut da bourmen ganeomp. Hag e reaz adarre evel neus da vouela.

— Ne da ket da vouela, a lavaraz Arzur, ne ket Roger, na me eo a zo penn-abek ma rancomp chom ama ; ni ive ne c'houlenfemp ket guell eget mont da redek. Mes guel pe gen trist eo va mam ! Penauz e c'helfemp-ni mont da glask hor plijadur pa he guelomp mantret evel ma zeo ?... Va mam baour, abalamour din-me eo nec'het hag e deus poan speret evelse !

Eur veraden zaelou a deuas da c'hlibia malvennou hir ar potrik bleo melen. O velet-ze Roger hag Armel a lamas gant he zaouarn hag en em lakeas da boket dezho.

— Pardon ! Arzur, a lavaraz Armel en eur zellet truezuz oc'h ar prins.

— Petra a bardonin-me dit, eme Arzur ; me eo a dlefe goulen pardon diganez da veza laket ac'hanout da guitat ar vuez a laouenidigez a renez e Lantivy, e ti da dad, evit da zigas ema, d'ar c'hastel coz-ma a Sant-Malo-Bignon, eleac'h ma zeus muioc'h a dristidigez eget a ebat, hag eleac'h m'emaomp evel prizonierien.

— N'em eus ket a geus da Lantivy, Arzur ; ha pa ve lavaret din mont en dro, e ve guell ganhen chom en ho kichen, rak me a dle ho tifen a bris va buez. C'hoarzin a rit abalamour ne donn nemet eur bugel eveldoc'h. Hogen, gortozit, gant an amzer e teuimp da veza goazed. C'hui, Arzur, a vezo eur prins gallouduz, evel an duked ho tadou coz, ha me a vezo eur servicher fidel ha calonek, ato prest da denna ar c'hleze evit difen ho kuiriou.

— Uvreou caer a rez aze, Armel, eme Arzur gant he vouez dudius ; siouas, ne dint nemet uvreou.

— Uvreou hag a deui da vir, va frins, eme Armel.

Arzur a hejaz he benn, o tiskuez n'en doa ket calz a fizians er pez a lavare he vignon.

— Ah ! ne gredit ket e viot eur prins gallouduz? a lavaras c'hoaz Armel.

— Cridi a ran eo Doue ar mestr, hag e ra ac'hanomp ar pez a blich ganthan, eme Arzur en eur zevel he zaoulagad etrezeg an Env.

— Me vel ervad, eme Armel, ne ket ep abeg e lavar an aotrou Alan a Zinan, oc'h euz eur galon vad ha skiant evel eun den bras.

— Ne ket ep abek ken nebeut e lavar ive ez euz ato, en dro d'ar rouanet ha d'ar brinset, tud o clask ober al lez, hag a zo izom da lacat evez outho.

— Oh ! Arzur, o va frins ! ar pez a livirit aze a zo poanius da glevet !

— Perag eta emaout ato o clask va meuli?.. Ha te Roger, e petra e sonjez-te ? Ne leverez ger ; ne zilaouez ket zoken ar pez a leveromp.

— Sellit-ta, Arzur ! sellit oc'h al labouset-ze a zo aze o c'hournijal, o vont hag o tont azioc'h ar prat ! Sellit-ta pe ger gae int, o vont a dreuz hag a hed evel pa vent oc'h ober eun abaden c'hoari !

Ar guenniliet oa a ioa distroet gant an nevez amzer, hag a rea, er pardaesvez-ze, ho c'henta abaden gournijal en dro da gastel Sant Malo. Roger Leon, epad ma savare he zaou gamarad, a ioa savet oc'h ar prenest da zellet outho, ha ne denne ket he zaoulagad divarnezho.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

ANJER. — D'ar 14 a vis c'huevrer, eur vanden mobilizet, o vont d'an dachen da ober eul labour bennag, a ioa caoz cre gantho. Ho c'homzou n'oant ket euz ar re furra ; comz a reant zoken a enep Doue hag ar relijion. Eur zoudard a ioa en ho zouez, eur c'hristen mad, hag a zalc'he penn d'ar re all, hag a zave cre he vouez a enep ho c'homzou.

Divar greis ma edo evelse o tifen ar virionez, setu unan euz al lamponet o tont d'he gaout, o lacat he benn var he scoaz hag o lavaret dezhan e pleg he scouarn eur gomz scrijuz a enep glandet ar Verc'hez mam Doue.

Ar zoudart mad a reaz eur scrijaden, hag a respontas : « Petra a leverez, reuzeudik ? Keuz a pezo d'ar ger-ze, ha marteze ep dale ! » — Den mui ne lavaras ger.

An dra-ma a ioa da eiz heur dioc'h ar mintin. Da unneg heur, goude ma o devoa kemeret ho fred, setn tri anezho o vont da ober eur bourmenaden var ar ster en eur vak pesketa. Ar ster a ioa sioul ha compez.

An tri den iaouang, ha n'em eus ket izom da lavaret e voa an hini en doa comzet eneb ar Verc'hez unan anezho ; an tri den iaouang en em laca da ren ho bag evel tri vartolod. Mont a reont a eneb an dour bete tost da eur skluz. Ar gard carget da zioual ar skluz-ze, pa ho guelaz, en em lakeas da grial outho : « Na dostaït ket ! it en dro, pe ema great ganeoc'h ! »

An tri zoudard ne reont van, hag a ia ato en eur ober goab euz ar gard hag euz he ali. Hogen eno gouscoude an dour o vont divar ar choser a ia a gas hag a dro e tro en hevelep doare ma ra eun islong er c'hreiz, hag eur vag, eur veach eat en dour red, a zo collet ep mar. An tri martolod nevez a rea goab bete ma veljont an dour red o cas a diz ho bag eleac'h n'o doa ket a c'hoant e zaje.

Neuze en em lekejont da enebi ; hogen re zivezad e voant. Ar vag a ia a dro e tro, hag ep dale ema lonket... hag an tri zoudard ive !...

Gouscoude eur pennadik goude, daou anezho a voue sulapet gant an dour er meaz euz an islong, a c'hellas mont d'ar bord ha savetei ho buez. An trede avad a chomaz er goueled, hag ema oa an hini a brezege dioc'h ar mintin a enep mam Doue !...

He gorf zoken ne deo ket cavet, caer zo bet he glask; ha gouscoude pevar martolod o deus great kement a c'hellent, hag a zo bet zoken tost dezho coll ho buez o clask ar c'hori-ze.

Daoust, a lavar an hini en deus skrifet an dra-ma, hag hor Zalver Jesus ne falfe ket dezhan e ve laket en douar benniget corf an hini zo bet difeiz avoalc'h evit clask teleur dismegans var he vam santel ? G. M.

(Tennet euz a *Sizun Aljer*).

D'an 23 a vis Meurs, an tad Santel ar Pab en deus laket sant Alfons Ligori e renk doctored an ilis. Trivac'h euz a dadou an iliz a zo anavezet evit doctored, ha daou anezho sant Hiler ha sant Alfons Ligori zo savet d'ar renk-ze gant Pii nao.

Dispac'herien Paris n'o deus hardiziegez nemet a enep ho c'henvroiz ; dirak re all ez int soubl braz ; eur prusian a zo avoalc'h evit lacat ar re anezho a zao sounna ho fenn da dec'het evel gedon araog ar chaseour.

Abaoue ma zeo dirollet ar freus-ma e Pariz, an dud honest a zo tec'het ac'hano muia ma c'hellent anezho, hag ar re n'o doa ket gallet mont kuit kentoc'h, a glaske en em denna en dervezion diveza-ma pa velent petra o doa da c'hedal dioc'h an dispac'herien. Hogen ar re-ma ne lezon ket an neb a gar da vont kuit. Er c'har en tu dioc'h an anternoz gouscoude ne c'hellent ket miret oc'h an dud vad d'en em denna, rag ar brusianed o deus dalc'het da velet var an hent houarn-ze.

Unan euz ar re zo e penn ar *gommun* a ia eun dervez d'ar gar-ze, eur c'houris ruz en dro dezhan, pevar loan oc'h he garroz ha pevar lakez var varc'h oc'h he heul. Goulen a ra an hini zoe penn ar gar.

— Tamal a rer deoc'h, emezhan, e lezit tud da dec'het dre an hent-ma. Mar da ken, c'hui a responto.

— Pion oc'h hu? eme botr an hent houarn.

— Unan euz a bennou ar gommun.

— Ne anavezan ket ho commun ; ha neuze an hent-mazo dindan gard ar brusianed ; en em glemit outho.

— Me ra t'.... caer euz ar brusianet !

Kerkent e teu eun ofiser d'he gaout, hag a lavar dezhan :

— Deut alese ; me ia d'ho cas.

— D'am c'has da beleac'h? piou oc'h-hu ?

Me zo ofiser prusian, hag a ia d'ho cas da zant Denis.

Canfard ar gommun ne c'hortozas ken. Pignat a reas buan en he garroz, hag e zeaz ac'hano d'an daou lam ruz he bevar lakez hag hen.

An tad santel ar Pap, daoust d'he baourentez, a gaf ato eun dra bennak da rei eleac'h ma zeuz izom. Roet en deus dek mil lur d'he gannad e Frans evit beza lakeat da zicour ar re o deus collet ho danvez gant ar vrezel-ma.

Tud vad euz a Rom a zo en em glevet ive evit digas greun e Frans da hada. Gouzout a reont ez eus carteriou en hor bro gez eleac'h n'eus chomet netra e dilerc'h ar vrezel, nan zoken had da deleur brema en douar.

Ar vistri scol euz a Frans o devoa ive destumet eun nebeut mad a c'hreun evit cas da hada er c'harteriou reuzeudik-ze.

Ar zoudardet a Frans a zo bet e Suis, a ra eur veuleudi vraz euz an digemer zo bet great dezho er vro-ze. Ar veleien zo oc'h heul ar re zo bet e kær Sant-Gall, o deus scrifet da Escop ar gær-ze evit he drugarecat, en hano ar zoudardet, euz ar zoursi zo bet kemeret anezho gant an oll bras ha bihan. Ar zoudardet zo en em gavet eno evel pa vijent er gær e touez ho zud. Netra ne vanke dezho nag e clenvet nag e iec'het, ha pa varve unan bennag anezho, e reat enterramant a zoare ganthan, hag e velet tud a vanden o vont varlerc'h ar c'horf evel pa vijent bet he gerent.

Evelse ar zoudardet, araok mont kuit, a deue da gaout ho beleien evit ho fidi da ober evitho eur *brézegen* da drugarecat tud ar gær-ze ; « abalamour, emezho, hi o doa c'hoant da ziskuez ho anaoudegez vad, ha ne vouient ket ober eur brezegen a zoare evit kementse.

Ar veleien a respontas d'ar zoudardet ne dajent ket ac'hano ep trugarecat ar re a ioa bet ker mad en ho c'henver ; mes hi ive a c'helle paea ho unan ho dle, o rei da anaout en hó bro an digemer mad zo bet great dezho er Suis, hag, ar pez zo guelloc'h c'hoaz, o pidi Doue evit ar re o deus bet soursi anezho.

Er Suis c'hoaz, e Fribourg, ez eus tolet evez oc'h eur rejimant fransizien a ioa cals guelloc'h dalc'het ha guelloc'h renet eget ar re all. An ofiserien en em zalc'he pephini en he reng, hag ar zoudardet a zente evel m'eo dlet. Tud kær a blijas kement ar rejimant-ze dezho, ma voue destumet bleun ha caset garlanteziou ha curunennou d'ar zoudardet.

Hogen ar rejimant-ze eo an hini a c'halver Lejion a Antib, ar zoudardet a ioa bet diaraog en arme ar Pab, o tifen vikel Jesus-Christ. Ar pez a ziskuez c'hoaz eur vech eo ato ar guella catoliked eo ive ar zoudardet vella ; rak ne gaver a reizamant vad nemet eleac'h ma zeus relijion.

Ervez ar galf great gant Escop Guened, eun niver braz a zoudardet Breiz a zo eat d'al lun fask da bardona da Zantez Anna, evit trugarecat patronez Breiz-Izel da veza gallet distrei euz ar vrezel a enep ar Prusianet, ha beza miret oc'h an enebourien-ze da zont er vro-ma. Imach Santez Anna zo bet douget e prosesion gant soudardet kemeret éun nebeut anezho e pep corf. Aotrou Escob Guened, ha daou escob all a ioa deut evit ar gouel-ze. Vardro dek mil den a ioa deut di euz a bep corn a escopti Guened, hag euz an escoptiou all divar dro.

Goude trugarecat Santez Anna, o deus pedet eno ivez evit an Tad Santel a zo en eur stad ken ankeniuz, evit ar Frans e deus muioc'h evit biscoaz izom a bedennou, hag evit ar re euz ho c'hamaradet o deus roet ho buez o tifen ho bro.

Eur paour o tioueret ar pez en deuz a re. — Lavaret a rer : falla boutou a vez en dro da dreid den, eo en dro da dreid eur c'here. Kementse, eme an hini a scrif kement-ma, am eus guelet c'hoas n'eus ket pell. Guelet a rean bemdez o vont da iliz ar Flamanted, eun denik coz, eur c'hos voutou pe eur c'hos chosonou ganthan en he dreid, hag hen gouscoude guisket kempen a hent all. O veza eveseat outhan, e ziz eun dro bennak var he lerc'h, ha pa veze digouezet er porched, e tenne euz he c'hodellou eur boutou ler, coaret a zoare, ho guiske, hag e lakea ar boutou fall en he c'hodel. Neuze pa deue er meaz euz an iliz, e viske adarre he gos voutou.

— Hema evit doare a voar espern, a lavaren-me, red ha ma ve eun den engravet.

Gouscoude o veza eat eun dervez en ilis var he lerc'h, her gueliz o respont an oteren, hag oa devot evel eun œl. Ne vouien mui petra da zonjal anezhan. Chom a ris d'he c'hortoz, ha pa deuaz er meaz euz an iliz e zis var he lerc'h. Her guelet a riz o vont en eun ti dister, en eur stal baour. C'hoant am boa da gomz outhan, hag evit caout eun digarez da vont en ti, e c'houlennis lerennou da lacat dindan va boutou.

Epad ma troc'he din va diou leren, e sellen a ziou hag a gleiz, hag e veliz eno, dispag, eul lizer digant an tad santel ar Pab. Ar pab a drugarekea he vap Leopold-N... hag a roe dezhan caloneg he vennos. Ne c'hellis ket miret da lavaret :

— C'hui eo Leopold M... ?

— Ia, aotrou.

— Petra oc'h eus-hu great evit reseo eul lizer ker caer digant ar Pab ?

— Oh ! aotrou, netra, netra ebet.

— Netra ? oh, ar pab nes scrif ket a liziri evelse evit netra. Ar c'here am oa laket nec'het ; ne reas nemet respont din : Setu aze ho lerennou, Aotrou.

Evel ne c'hellen clevet netra gant ar c'here, e zis da gaout person ar barrez. Gant hema e clevis doare ar c'here mad.

Ar c'here-ze a vef paour, a c'hounit calz, rak labour en deuz ar pez a gar. Hogen kement a c'hounit a laca da ober oberou mad. Daou c'hant lur er bloaz a ro evit diner Sant Per. Pa voue lamet Rom digant an tad Santel, e roas d'he berson mil lur en devoa evit ho c'has dezhan. An Aotrou Person o veza scrifet da Rom ha great meuleudi ar micherour mad, an tad Santel a scrifas dezhan. Goudeze ar c'here, kenta daou c'hant lur en devoue, a ieaz adarre da gaout an Aotrou Person, oc'h he bidi da lacat kempen gant an arc'hant-ze eun aoter d'ar Ver-c'hez en eun ilis paour bennak. Pa voue great ar pez a c'hoantea, e voue lavaret dezhan mont da velet an aoter kempennet gant he arc'hant. Hogen morse ne falvezas dezhan mont, gant aoun, emezhan, da gemeret fouge, ha ne rea nement rei ar pez a c'helle da zioueret, ar pez en doa a re.

Setu aze hag a ziskuez e caver, e touez an dud dister ervez ar bed, hiniennou hag a ra muioc'h a vad eget ar re vraz ha pinvidig euz ar bed. Ar feiz ha carantez Doue a rent an den ijinuz evit sicour he nessa. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *15 Ebrel.*		Pont-n'Abat. — *15 Ebrel.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 50 c.	Guinis.....	34 lur, 25 c.
Segal.....	20 lur. 42 c.	Segal.....	24 lur, 25 c.
Eiz.....	24 lur. 14 c.	Eiz.....	20 lur, 50 c.
Ed-du.....	23 lur, 74 c.	Ed-du.....	23 lur, 33 c.
Kerc'h.....	25 lur, 70 c.	Kerc'h.....	25 lur, »» c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	10 lur, »» c.

SKOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difa zioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moulter an Escopti.

Dissadorn 29 Ebrel 1871. N° 326. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paët araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 29 Ebrel 1871.

Guechall en eur gær vraz, hanvet Athen, e voue guelet eun dervez unan an dud-ze a c'halvet filozofet, da lavaret eo, unan euz an doctoret-ze, anter fur hag anter-vriz, a ioa borodet o clask deski da bep unan ar pez ne ouzont het ho unan, e voue guele unan euz ar funukinet-ze oc'h ober tro kær, dre ar ruiou hag an tachennou, goulou ganthan en eul letern, e creiz an deiz, ha pa c'houlennet diganthan petra a rea evelse e lavare e voa o clask eun den.

Kementse a c'halfet da lavaret ive hirio evit ar Frans ; clask a rer eun den enhi, ha ne gaver ket ; izom e defe eun den hag a oufe dibuna kement a draou rouestlet a zo enhi, sevel kement a draou coezet, harpa kement a draou all hag a c'hourdrous coeza ive, hag an den-ze ne ouzeur peleac'h he gaout.

Peurliesa Doue a zibab eun den bennag evelse, hag a laca he nerz etre ho daouarn, hag a ro dezho gallout ha levezon var ho c'henvroiz evit lacat urz eleac'h ma vanc ha sevel adarre ar vro goude ma ve bet dismantret pe pa ve var ar mare da veza. An dra-ze en deus great ouspen eur vech evit ar Frans.

Evit savetei ar vro-ma, eo bet guelet avechou o tigas eur plac'h iaouank dister, eur vesaerez paour, hag o rei dezhi ners avoalc'h evit derc'hel an enebourien a za, ho zrec'hi hag ho c'has kuit euz ar vro. Evelse eo bet guelet santez Jenovefa o telc'her penn da Attila ha d'he vrezellourien criz hag anterc'houez, ha Jannet Darc o tiwenna ar Zaozon euz ar vro-ma. Avechou all e tigas eur brezellour braz, hag e ro dezhan ijin evit unani ha dresa an traou freuzet ha discaret, ha ners evit lacat an oll da blega dezhan, evel a zo bet guelet er c'henta dispac'h bras pa zigasaz ar brezelour Napoleon kenta.

Guelet eo bet o c'helver euz ar gouent, euz ar gouelec'h, eur manac'h kuiteat ganthan pep tra evit en em rei d'ar binijen, hag o lacat he gomzou e ginou ar manac'h-ze, hag e c'hallout etre he zaouarn evit, dre he vurzudou, ober d'an oll he zilaou ha senti outhan, ha lacat ar rouanet hag ar brinsed christen da drei an armou savet gantho evit en em zrailla an eil egile, a enep an dud divadez a zaotre bez Jesus-Christ hag a rea ar brezel d'ar feiz ha da relijion gristen. Setu ar pez en deus great dre zant Bernard.

Hogen hirio, er stus ma ema hor bro gez, ne velomp den ebet o tispaca. Etouez ar re o deus great eun dra bennag evit hor bro a enep hon enebourien euz an diaveas pe an enebourien euz an diabars, ne veler nicun hag a c'helfet da gemeret evit an den dibabet gant Doue evit savetei eur vro. O velet ar re o deus great pe clasket ober eun dra bennag evit ar Frans, e ve c'hoant da lavaret anezho ar pez a lavar ar Scritur sacr euz a eur rum dud en amzer ar Machabeanet. Doue o veza digaset Judas Machabee hag he vreudeur evit en em lacat e penn ar vrezellourien caloneg, evit trec'hi ha cas euz ar vro an enebourien o doa he distrujet, eur rumad all a dud en em lakeaz ive, en ho giz, da zifen ar vro ha da vrezelecat a enep an estren ; hogen, ne rejont netra vad, ha trec'het e vouent bep tro, rag, eme ar scritur (*ne voant ket euz ar wenn dud-ze a dlie savetei Israel*).

Daoust eta hag ar Frans a ve coezet ken izel ma ua gafet mui enhi eun den hag a ve euz a wenn ar re a c'hell savetei ho bro ? Ar pez a rofe da gridi kementse, eo guelet pe ger paour eo eat ar speret a feiz, ar speret a relijion etouez an oll, ha dreist oll etouez ar re zo carget da zifen ar vro. Evit beza goest da zavetei he genvroiz e ve red da eun den beza bet e scol hor Zalver Jesus-Christ, red e ve beza eun den a zacrifis ; red e ve lacat Doue ato da genta, vad ar vro goudeze, hag he vad he unan varlerc'h.

Hogen hirio eo rouez an dud ha ne lacafent ket ho mad ho unan er penn kenta, ha mar deus c'hoaz unan bennag ha n'her gra ket, ne ouzeur peleac'h ho c'haout. Gouscoude ar zantimant-ze ne ro nemeur a ners calon,

ha ne lacai morse an den da veza eun den a zacrifis evel ma ve red beza evit savetei he vro.

Clask he vad he unan da genta a zo ato lacat ar c'har araog ar c'hezeg, hag en doare-ze ne oufet ober morse nemeur a hent, hag e teuer var adren pa ve red mont var araok.

ROM. — Dispac'herien an Itali a ra kement a c'hellont evit ober poan d'an Tad Santel, ober goab anezhan ha teleur an dismegans varnezhan mar galfent. O c'houzout e tlie ar gristenien vad scrifa eul lizer d'an Tad Santel evit rei dezhan eur merk euz ho c'harantez, o deus laket ho unan moulla ha skigna eun doare lizer d'ar Pab evit ober goab euz a vikel Jesus-Christ ha rei dezhan aliou dioc'h ho giz.

« Ha cridi a rez-te, emezho, e teui Jesus-Christ d'en em zilezel abalamour ne vel mui en dro dit na zouavet, na laeron, abalamour ne vel mui na canoliou, na bouc'hilli, na tan e kichen he groas ?... Les an traou scrijus-ze... Ro deomp ar peoc'h... es pe truez oc'h ar bobl... Les ar gounnar-ze ac'h euz oc'h an hini e deuz an Itali choazet da roue. »

Setu aze penaoz e comzont oc'h an Tad Santel ar Pab, hag hen a c'heller beza divesoc'h?

Kounnari a reont defot na ro ar Pab solanite da eur gouel bennak, rak neuze o divije tro da ober dispac'h. Unan euz ho geier evit derc'hel casoni e calon al lamponet eo lavaret dezho ema errn adarre zouavet ar Pab d'en em zifen outho.

Etre daou e laker guiriou var gær a bep seurt, hag al lamponet a laer, e creiz kær, hag e creiz an deiz, ep respeti na tud ar c'harter nag an estren, ha morse ar re zo carget euz ar polis n'en em gavont evit sicour an dud honest.

An tad santel en deus roet digemer da eur c'hannad digaset dezhan a Vrozaos. Seis den varnugent e voant, hag an duk a Norfolk en ho fenn. Ar pab, pa en deuz ho digemeret, a ioa daouzek Cardinal ha meur a Escob en dro dezhan.

Setu ama eur ger bennag euz ar pez en deus lavaret Pii nao dezho, hag en deus tenereet meurbet ho c'halonou.

« Gant eur galon leun a garantez hag a anaoudegez vad e respontan d'ar santimauchou caer a ziskuezit e kenver cador Sant Per hag e kenver an den dister a zo laket gant Doue var ar gador-ze, en amzeriou-ma ken tenn ha ker strafuilluz, e pere e veler kement a dud oc'h en em zevel a enep hor zalver Jesus-Christ hag a enep he iliz, ha ni a zo eun dever evidomp difen he guiriou pere eo guiriou ar virionez hag al lealdet.

« Ia, ne c'hellan ket he lavaret deoc'h avoalc'h, va c'halon zo leun a anaoudegez vad, hag oc'h ho kuelet, e teu da zonch din euz a unan euz ar brudeta pabet a zo bet em raog, sant Gregor-ar-braz, a garie kement Brozaos.

« Emaoun en be lec'h var gador sant Per, ha ne hellan ket beza laket e kem ganthan nag e vertus nag e skiant; n'em eus ket avad nebeutoc'h a garantez egethan evidoc'h, saozon, hag evit ilis Brozaos. Great em eus kement a ioa em gallout evit skigna an ilis-ze, evit creski an niver euz he bugale, en enez-ze hanvet guechall *enez ar zænt,* hag a ziskuez hirio d'an oll ez eus c'hoas buez enhi. Pedet em eus sant Gregor da lacat em ginou ar c'homzou a dlien da lavaret deoc'h; daou zonch a deu em speret.

« Da genta red eo e ve unvaniez etrezoc'h, hag eve ar pez a rit evit diskuez ho feiz a unan gant ar santimanchou a ziskuezer dre ar bed oll catolik. Rà vezo gallet lavaret ac'hanoc'h ar pez a lavaret euz ar gristenien genta : *Ar gristenien n'o deus nemet eur galon hag eun ene.*

« A be du bennag e teufac'h, bezit, me ho ped, a unan etrezoc'h... Ne ket a enep gouarnamanchou on eus d'en em zevel; bez'on eus da zifen guiriou ar virionez, guiriou ar relijion, ar guiriou roet gant Jesus-Christ d'he ilis.

« Ouspen-ze, va bugale ger, red eo sevel hoc'h eneou varzu an Env, ha caout ners-calon evit comz ha difen guiriou an iliz, evit ho difen oc'h he enebourien a ra ar brezel dezhi en Itali evel e lec'h all.

« Ne ket da gador sant Per epken e rer ar brezel brema; da Jesus-Christ eo ha d'he vam santel; n'eus ket a c'hoant da glevet comz anezho mui. En eur c'hourenadeg evelse eo dlet deomp lacat hon oll nerz a unan. Morse doriou an ifern n'o devezo ar gounit. *Portæ inferi non prævalebunt.* »

Setu penauz e coms vikel Jesus-Christ, hag a dra zur an tad santel a ro d'an oll ar skuer euz an ners-calon-ze a c'houlen digant ar gristenien catolik.

Amiral Brozaoz a zo deut da Rom er sizun dremenet evit renta he zeveriou d'an tad santel. Kementse, eme eur gazeten, ne blich nemeur d'ar re a ra ho mistri e Rom en hano roue an Itali. Evit ho c'honsoli e velont eur vech en amzer, o tont d'ho guelet, unan bennag a brinsedigou an Allemagn. Ar brinsedigou-ze a gred eo red dezho mont da velet kement den a lignez huel en em gaf var ho hent, ha pa vent ar falla lamponet zo var an douar. Evit eun den avad ha ne deo ket a c'hoad ar rouanet, hag e ve ar pab e ve, ne gaf ket dezho e tlefent netra dezhan. Ar re-ze, ma vijent bet e Jeruzalem, a vije eat da velet Pilat hag Herodez; ne vijent ket eat avad da velet ar pesketaer Per, dreist oll pa edo er chadennou.

Daoust da gementse, map ha merc'h caer ar roue en em enou e Rom. Evit diskuez emaint hueloc'h evit peb lezen gristen, ne deont ket d'an oferen, ha gouscoude

int enouet. Pa fell dezho mont e beach, ne gavont ket zoken evit arc'hant tud da ober henor dezho dre ma zeont, ha setu perag eo red dezho avechou chom er gær.

Goasoc'h eget evelse a zigouez gantho avechou. Ar prins Humbert o veza eat da Civita-Vecchia, a glevaz ano ur vourc'hal var he lerc'h : Ar gernez ! ar gernez ! o kemezhan da glevet en doa ar c'houarnamant-ma digaset ar bourentez hag an dienez er vro. Guelet a reaz eno ive pavillon ar Pap var eul lestr a ioa diouallet gant listri ar bgoiou all; hag e zeas counnar enhan, hag e tistroaz ac'hano da Rom tenval meurbet he benn.

Eur vech all o veza e kichen he balez, dillat bourc'his ganthan, eur baourez a deuas da c'houlen outhan aluzen. Teleur a reas dezhi eur guennek bennag en eur lavaret gant eur vouez trenk :

— Petra a c'hounezit-hu oc'h ober ar vicher-ze ?

— An Aotrou, emezhi, pa voa mestr hon tad santel ar pab meurbet caret, me voa ebat din; abaoue avad ma zeo deut al lamponet excummunuget zo aze, ar paour zo kerse ganthan.

Ne c'haller mui bale dre Rom nemet sicour vad e vez; laerez a rer kement a gaver, ha lamet digantho beteg ho dillad. Tud a lazer bemnoz bete nao, dek. Cridi a rafet beza er c'hoajou bras-ze eleac'h ma en em denn ar bandennadou laeron evit en em guzet. Ha setu penaoz eo flastred tud ar gær-ze dindan eun voalen ken pounner.

Ne ouzer nemeur ato petra a dremen e Paris. Kement kelou a deu a c'hano a ziskuez deomp an dispac'herien, prez var dezho o lacat ho c'hraban va rand anvez a ellont da aloubi ep ma ve danjer evitho ho unan. Evelse e saotront an ilizou, e casont gantho an arc'hantiri, e lakeont an dud a iliz er prizon, ha neuze ive e samont kement a gavont en ho ziez. Ne c'heller, evit doare, lavaret an oferen nemet dre guz, hag eno ema o ren ar pez zo bet guelet e Frans eur pennad epad an dispac'h kenta, hag a c'halvet *amzer ar spouron.*

Evit danvez ar vourc'hizien, n'ho alouber ket var neat, ne rer ket a rins varnezho en hano ar Gommun; caout a rer gouscoude an dro da gregi enhó dre ar pez a c'halver *rekizision.* Ha setu ama penauz en em gemerer : Eur vanden gardou nasional a ia da ober gard, ha ne gasont tam gantho. Gouscoude an dibri hag an efa eo a ra ho brasa soursi.

Neuze ar serjant hag eun nebeut gardou gantan, a ia da diez ar varc'hadourien, hag eno e crogont er pez a blij dezho. En eun ti e kemeront kik; en eun all e kemeront bara; en eun trede e kemerer pesked, fourmach, aman, goadegen, silzik... Goudeze e zeont da di ar marc'hadour guin, hag e casont gantho efach a bep seurt; rag an dispac'herien-ze ne garont ket iun na zoken ober keusteuren dreut pa vezont oc'h ober gard.

Hogen e ti pep marc'hadour, ar serjant, goude n'em deus great he choaz, a c'houlen ar priz, hag a verk ar priz-ze var eur c'hos tam paper a ro d'ar marc'hadour da c'hortos paeamant.

Ar varc'hadourien, e c'hellit cridi, a c'hoars melen pa velont ar gardou-ze o vont d'ho zi, hag evit en em zigoll eun dra bennag, a vers ho marc'hadourez dek guech mui eget a dal d'ar re zo red dezho prena ha paea; ha setu penauz e coez ato ar beac'h var ar re baoura hag ar re honesta. Ha pa deu ar re-ma d'en em glem, ar marc'hadour a lavar e kera pep tra, hag e zeo ken dies beva evel pa edo kær grounnet gant ar Brusianet.

Bemdez couls lavaret, evit doare, e vez eur c'hrogat bennag etre hor zoudardet ha dispac'herien Paris. Arme Versail a c'hounit bep tro, hag avechou zoken e lazont cals dispac'herien. Gouscoude ne avanser nemeur, rag ar re vad o deuz ato diegi o tistruja ho c'henvroiz, ha kementse ne ket souez; rak ma ve caset ar vrezel e kear, nag a dud divlam ne ve ket lazet! Ha pa na ve great nemet grounna kear evit ho lacat da c'houzanv naoun, ha ne ket c'hoaz ar re n'o deus great droug ebet eo a ve goasa? Ha ne ket ar vugale, ar re goz, ar merc'hed, ar re a vez espernet ato er mare all, eo a varfe da genta gant an dienez? G. M.

SANT HERVE.

IV

Ervez lavariou tud ar vro, an dervez ma zeaz ar bugel dall da glask boued evit he vam, é voa gouel an oll zænt; gouel an anaoun a deu varlerc'h, hag en em asten epad an eil nosvez euz ar mis-ze hanvet gand ar vretoned *mis du.* Goude beza great gouel ar re eürus, pephini a deu d'ar vered da bidi var beziou he gerent, da lacat dour benniget e crogen ar mean-bez, hag e lec'hiou zo, da skuilla leas. En nos-ze, a leverer, eneou ar purgator a nij en ear ker stang hag ar geot er brajen; a droidel gant an deliou seac'h a vez neuze caset ha digaset gant an avel var ar meaz, hag ho moueziou a zao etouez huanadou an natur a zo neuze e canv. Hogen, var dro anternoz, ar moueziou mesket-ze a zao splammoc'h ha sclerroc'h, hag e dor pep ti e clever ar ganaouen canvaüs-ma;

An tad, ar mad, ar speret-glan,
Iec'het mad deoc'h, tud an ti-man,
Iec'het mad deoc'h war boez hor penn,
Deut omp d'ho lacat e peden.

Tud vad, na vec'h ket souezet,
Da doull ho tor mar domp digouet,
Jesus en deuz hon digaset,
D'ho tihuna mar d'oc'h kousket.

D'ho tihuna, tud an ti-man,
D'ho tihuna, braz ha bihan;
Mar'z eus, siouas, truez er bed,
En han Doue hor zikouret.

Breudeur, kerent ha mignonet,
En han Doue hor silaouet!
En han Doue pedet, pedet!
Rag ar vugale ne reont ket.

Gant ar re on eus-ni maget
Ez omp pell zo ankounac'het,
Gant ar re on eus-ni karet,
Ep truez ez omp dilezet.

Bandennou claskerien bara, eneou e poan ive, hag o vont en dro evel an anaoun, claskerien eo a ia evelse en eur gana dre ar c'hoajou hag an aodchou, hag a zao ho mouez eleac'h an eneou mad a c'houzanv er bed all.

Ar minorik dall, goude beza eat euz a gichen guele he vam glanv da zaoulina var bez he dad maro, en em lakeaz etouez ar glaskerien-ze da zeski beza kaner. *Kanaouen an anaoun*, evel ma zeo deut beteg enhomp, a voue savet, a leverer, gant eur c'haner devot ha dall, hag he dad tennet ganthan euz a boan, eo hen lakeas d'he zevel. Mar d'eo guir kementse, Ian dall e ve Sant Herve, hag Hyvarnion an hini hen lakeas da zevel ar ganaouen.

Credaploc'h eo an arvest euz ar bugel santel a scoas doun e calonou tud he amzer. Ar bobl a ra meneg a gementse en he ganaouennou, hag he gomzou a zo truezus meurbet. Ar bugel, emezhan, a valeas

Ken a zeuaz an abarde,
Hag an noz du-pok goudeze.

Hag hen davet he vamm d'ar ger,
Skuiz-stang ken n'halle seni ger;

Ken n'halle derc'hel var he dreit,
Gant an hent ruzuz ha skornet.

Ken na goezas war he c'henou,
O strinka goad a boulladou,

O strinka goad a boulladou,
Mesk ha mesk gant dent a dammou.

Euz a zent torret ar bugel ne zavas ket avad a vrezellourien counnaret, evel euz a zent Ærouant ar fablen: troet e vouent e diamanchou hag a lugerne a bell en noz.

Setu petra lavar tud ar vro; hag hi a c'helle lezel eur skeuden guirroc'h euz a ganaouennou mab Hyvarnion, kanaouennou savet gant ar relijion gristen, hag a daole sklerijen e creiz tenvalijennou ha n'oant ket tanaoc'h eget re noz an anaoun?

Hogen an tenvalijennou-ze ne dlient ket beza caset kuit en eun taol. Ar pez a jome a baianet en arvorig a enebe oc'h ar relijion gristen, ha lavariou tud ar vro a goms ker sklear a gementse evel ma reont euz al levezon en devoue ar c'hanerik christen var sperejou an dud.

O veza o tremen dre groaz-hent eur geriaden hag a zalc'her c'hoaz hirio da rei d'ar re a jom enhi al leshano dismegansuz a *baganiz*, da lavaret eo paianed, e coezaz etouez eur vanden coueriadet vihan a ioa o tansal. Ar re-ma a lezaz ho dans, hag a ieas var he lerc'h en eur ober hu varnezhan, hag e stlapent pri outhan en eur grial: « peleac'h e zes-te, dallik, dallik! peleac'h ez es-te, iouc'her dall? »

« Mont a ran kuit euz ar bek douar-ma, pa zeo red mont, eme Herve; malloz avad d'ar wenn dud ma teuithu anezhi. » Hag e guirionez ar goaperien vihan, scoet gant ar malloz-ze, en em lakeaz adarre da zansal, hag e tansint, a leverer, bete fin ar bed, ep eana morse na creski tam, deut ma zint da veza breudeur d'an duzet ha d'ar c'horriket-ze a ioa adoret en Arvorig hag o deus c'hoas coueriadet Breiz aoun raz-ho.

An natur zoken, pehini a ioa kement adoret gant ar C'heltet, an natur ive en em lakeaz a du gant an duzet a a enep Herve. Epad ma c'helle mam ar zant lavaret gant an ilis, pa her c'hase da brezeg an Aviel: « Nag hi zo caer, treid an hini a veler o tont divar ar meneziou; » an douar meinok ma valee varnezhan ne felle ket dezhan he zougen, hag a roge he dreid noaz, « ha den, eme ar ganaouen, den ne deue da zec'ha ar goad dioc'h he c'houliou, nemet he gi guenn gant he deod, hennez epken a rea; hennez epken a voalc'he treid ar zant gant he deod hag ho zome gant he halan. »

Hogen, evel ma en doa roet he valloz d'ar sperejou goapaüz, ar zant a roaz ive he valloz d'an douar meinok-ze a vire outhan da vale, hag hen rentas caletoc'h eget an houarn. Dont a reas neuze, e vel m'en doa lavaret, divar ar bek douar-ze eleac'h ma voa ker calet ar reier, eme ar ganaouen, ma na c'hellas morse nag houarn na dir caout crog enho « da lavaret eo eleac'h ma voa tud gouez, pennog ha ne c'helle den ho digamma, hag e tistroas da gaout ar zantez a roe sklerijen ha kelennadurez dezhan:

An dallik paour a lavare
D'he vamm seiz pe eiz vloaz goude:

— Seiz pe eiz vloaz zo oun dre'man;
Kalonou houarn zo en dud-man;

Kalonou houarn a zo enho,
Va mamm baour n'ounn ket evitho.

En eul lec'h me garfe beza
Lec'h ne glefenn nemet kana,

Lec'h ne glefenn netra bemde,
Mam baour nemet meuli Doue,

— C'hoant oc'h eus da vont da gloarek,
Evit warlerc'h mont da velek,

An Aotrou ra vezo meulet!
Plijadur am bo d'ho klevet
O kana an oferenn-bred.

— Ne ket evit beza belek,
Am eus c'hoant da vont da gloarek;

Karg ar beleg a zo karguz,
Ma speret paour zo morc'heduz;

Ouspen ar garg eus va ene
Karg euz ar re all am befe;

Gwell eo ganhen, va mamm, monet
Da jom d'ar c'hoad, gant leaned,

Evit deski meuli Doue,
Ha deski d'ar re all ive. »

Rivanona a roaz he c'houlen d'he map. Er c'hoad a choazaz evithan e zoa eun eontr dezhan o chom. Herve a cas'd he gaout; hag he vam a ieas da c'houlen repu oc'h eun nebeut merc'hed devot a veve evel leanezet en eul lec'h hidiud, a beleac'h n'o devoa ken darempred gant tud bed nemet evit guelet an dud clanv pe vac'haguet evit pere ez oant eur brovidans. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

LABOUSIK DOUE.

II.

Sellit-ta, sellit ar guennili! ar c'henta guech eo deomp d'ho guelet abaoue m'en deuz ar goanv ho c'haset kuit ac'hann! ha n'oc'h eus-hu ket a blijadur oc'h ho guelet? Evidonmè pa velan ar guennili a zonch dioc'htu en nevez amzer, rag hi eo a zigas ar c'helou mad-ze deomp. An avel put er goanv hag ar glao pil a c'hell lacat tenval penn eun den, mes an heol skeduz hag an oabl glaz en eun devez hanv a dle he zigas laouen.

Setu penauz e comze Rojer Leon oc'h an duk iaouank, Arzur a Vreiz.

— Laouen e vezomp ato eme Armel Lantivy, nemet Arzur a velaió pep tra e du, pa vez zoken digatar an oabl.

Eleac'h trabellat kement-se, eme Arzur, sell-ta oc'h ar guennili! sell anezho-tà ò vont euz an eil guezen d'eben! Nag hi a nij skanv ha lijer! Guelit-ta ho diouaskel o vont a rez an douar, hag o sevel goude en oabl ken na c'heller mui ho guelet. A beleac'h e teuit-hu, guennilet coant? ha ne d'eo ket e kichen Doue eleac'h n'oc'h bet epad ar c'huec'h mis ma n'ho kuelet mui ama? ha ne ket hen eo ho tigas adarre evit deski deomp gouzanv ep en em glemhon harlu hag hor poaniou?

Goude beza comzet evelse, Arzur a blegaz he benn dre he zaonarn; hag a jomas da zonjal, evel ma rea aliez glac'haret evel ne veler nemeur bugale euz he oad. Ep mar, derveziou a veze, ene Arzur a vele gant nec'h an amzer da zont, hag he galon a fazie; rag ar bugel paour, araok gouzout petra eo beva, a c'houie divar he goust he unan petra eo beza reuzeudik.

Epad ma edo o sonjal evelse, setu Rojer hag Armel ho daou o leskeur eur griaden:

— Oh! sellit-ta, Arzur! Oh! diouallit pe e reot aoun dezhi!

— Aoun da behini?

— D'ar venilien a zo diskennet aze en ho kichen.

Sellit, ema o vale aze ken dizoursi ha tra; lavaret e ve ec'h anavesfe ac'hanoc'h.

— Marteze e deuz hor guelet c'hoaz o c'hoari; n'oc'h eus ket a zonch, varlene pa zeamp da vale er brajen dindan ar guez bras...

— Han ia, a lavaraz Armel goustadik, neuze oamp laouenoc'h evit hirio.

— Tosta ama, labousik koant, eme Arzur en eur asten he zorn goustadik da zonjal cregi er wenilien.

Mes al labous e doa guelet an dorn, a zispacaz he ziouaskel, hag a nijas kuit en eur loskel enr griadennik. Eleac'h avad mont kuit dre'r prenest, en em lakeas da c'hournijal dre ar zal, a dreuz, a hed, a groaz, a dro e tro, evel ma c'hoar ar guenniliet ober.

An tri bugel a zerraz ar prenest a flao, hen na strakle; al labous o doa c'hoant da baca, hag o doa ancounac'het edo an Dukez e kichen.

Constans o clevet trouz ar prenest, a reaz eur seri jaden, hag a zavaz he fenn:

— Petra eo an trous-ze, emezhi, a glevan-me er penn all euz ar zal?

— Ar vugale int, itron, eme unan euz an demezellet a' laboure e kichen ho mestrez; ar vugale baour zo enouet avoalc'h dre n'o deus ket gallet mont alesse abaoue creisdeiz; arabat eo caout droug outho ma o deus great eun tamik trous.

— Doue ra viro, Loiza, em befe droug outho, me voar ervad pe ger poaniuz eo da vugale chom evelse er c'hloz. Aliez ho guelan o redek bete dishalana pa vezont aze er brajen, mes peurvuia e vezont fur ha didrous pa vezont er zaliou, dreist oll pa vezan va unan a dost, petra ra dezho-ta redeg evelse?

— Ah! itron, eme eun all euz an demezellet, ar goal botred! o redek varlerc'h eur vennilien emaint; hag al labous kez a dec'h guella ma c'hell euz an eil penn d'egile euz ar zal.

An dukez a reas sin da Arzur a ioa chomet a za da zec'ha ar c'hoezen dioc'h he vizach. Arzur a dosteaz en eur vusc'hoarzin, hag a blegas da zonjal cregi e dorn he vam evit poket dezhan. Constans avad a zachaz he dorn ganthi, hag a gemeraz eur min trenk; ar bugel a jomaz en he c'hichen hag a grene ep credout sevel he zaoulagad.

— Petra, c'hui, va map, a ra eur c'hoari kriz evelse?

Ober poan da eul labous kez hag he zelc'her er prizon, hag ema marteze he vam oc'h he c'helver eur pennad alesse! N'oc'h eus ket sonjet, Arzur, pebez calonad e defe ho mam ma teufe tud fallagr, trubardet d'ho lamet diganthi ha d'ho telc'her, pell diouthi, en eun toull bennak! Nan, n'oc'h eus ket sonjet.

Constans a grene he mouez o lavaret ar c'homzou-ze.

Arzur a zirollas da vouela, hag en em daolaz etre divrec'h he vam pehini her briatas stard evel pe divije aoun na vije lamet diganthi, hag e lavare outhi he unan:

— Bugel paour, araok ma teuint beteg eno, e vezo red dezho bresa corf da vam dindan ho zreid!

Goudeze, o veza chomet eur pennad ep lavaret ger:

— Va mab, emezhi, Doue en deus roet he frankis d'al labous evel d'an den; arabad eo he zelc'her prizonnier.

— N'em oa ket a c'hoant d'he brizonia, eme Arzur, gouzout a ran eo ar guennili labousik Doue, ha nebeutoc'h eget labous all ebet, ne dleer ket he gaoueja.

C'hoant am oa epken da baca ar wennilien-ma em dorn, da boket d'he fennik koant ha du, ha da staga dezhi eur ruban oc'h he gouzoug, evit gallout he anaout divezatoc'h, ma tistrofe ama eur bloavez all. Pa fell deoc'h, va mam, me ia da lavaret da Rojer ha da Armel paouez oc'h al labous ha digeri ar prenest dezhan evit ma c'hello mont kuit.

A veac'h en doa Arzur lavaret ar c'homzou-ze, ma teuaz ar Wennilien da c'hluja var he skoaz, ep diskuez aoun ebet.

— Oh! lavaret a ve great ec'h anavez ac'hanoc'h, Arzur, eme unan euz an demezellet, hag hi oc'h asten he dorn da zonjal cregi el labous; al labous avad a reaz eur c'hournijaden, hag a ieas var ar skoaz-all.

— Na douchit ket oc'h va guennili pa n'e deus ket a e'hoant eme Arzur. Ar guennilied eo labouset Doue; arabad eo ober poan dezho. — Kea, te, Rojer, da zigeri ar prenest evit ma nijo er meaz. Araog avad e rancan lacat eur ruban dezhi oc'h he gouzouk. Biscoas n'em oa guelet guennili na ken don na ker koant. Roit din, Aliet, ar ruban zo ganeoc'h aze. Lezel a reot, va mam, lacat ar ruban-ze d'am labous?

— A greis kalon, va map; hogen gortozit m'e devezo Aliet peurvrodet ar ruban; da c'hortos, dalc'hit mad d'al labous ne ket tec'het a rafe kuit.

— N'euz izom ebet d'he zelc'her; guelit-ta, va mam, pe gen drant e chom aze var va scoas! Lavaret e ve n'en defe ket muioc'h a aoun aze eget var ar scourrou guez pe var ar mogeriou eleac'h m'eo boas da veza.

Guennili goant, te voar, ha ne ket-ta? ne vezi ket laket er gaouet. Te voar e zer da lacat dit oc'h da c'houzoug eur ruban evit derc'hel sonch a Arzur a Vreiz. Oc'h he c'hortoz emaout, me voar vad. Ah! perag ne jomez-te ket ato er vro-ma eleac'h ma zeus plijadur oc'h da velet, eleac'h ne vezez ket dineiziet, hag eleac'h ma kemerer ac'hanout evit eur c'hannad a gelou mad digaset gant Doue?

Arzur, o comz evelse oc'h he labous, a ioa eat trist, hag a deue an daelou en he zaoulagad, evel pa vije o kimiada dioc'h eur mignon ne dlie mui da velet. Ene ar prins iaouang en em garge evelse avechou a dristidigez hag a encrez, evel pa lenje en amzer da zont, evel pa roje Doue dezhan da anaout an trubuillou en divije da c'houzanv var an douar hag ar reuziou a dlie digouezout ganthan. He vam, pa her guele evelse oc'h en em rei d'an dristidigez, a ancounac'hea he nec'hamanchou he unan evit clask an dro da zigas laouenidigez e calon he map.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

RICHARDIK.

Pa zivorfilaz Richardik e velaz diraz-ha eur paotr koz, hir he varo ha gwenn kann, evel Sant Patron he barres tost da vad, ha ker laouen he zrem hag ann eol beniget, ha gwisket gant eun doare mantel dano emiken. — Piou oc'h-hu, eme ar paotr koz? — Richardik ar paour keaz a rear ac'hanon-me. — A be ban e teuit ha ma zit-hu? — Grichou ar faven-ma a zo hem liorzik a bloum dindanhomp. — Diskwezit ho pillet. — Nemeuz nikun siwaz! — Kent a ze it en dro pa gerot, rag n'oufen pe rafen ganeoc'h. — Enn hanv Doue list ac'hanhon diana da vont er palez kaer-ze, ha pa ne ve nemet eur predik amzer, m'hellin kaout eun dra gaer benag da gounta da dud va zi, pa zistroin d'ar gear em ber. — C'hwi, a lakan, ne doc'h nemet eur fludenner fall. — List ac'hanhon diana d'ober eur zellik, ha pa na ve ken, en diabarz ar palez dudiuz-se. — Kea ebarz eta eur pennadik, egas a zo ac'hanot, hag hast afo. Ha Richardik o rampa he c'henou hag o tispourbella he zaoulagad kement all a draou kaer pé gaeroc'h a vele hag a gleve dre heno, n'euz forz pe du dez-ha sellet. — Allo, er meaz brema pelloc'h, eme ar paotr koz. — Mad, mad, eme Richardik, ha kant ha kant bennoz all deoc'h, paeroun trugarezuz, rag biskwaz ne veliz na ne gleviz, na ne rin biken kennebeut; nemet er baradoz e ve, traou ker kaer evel hama....

Ac'hanta, eme ar c'hreg, uhel e sao beg ar faven, em euz aoun, rag wal,zale a zo great va goaz? — Pe zale, eme Richardik? Evid eur pardervez oun bet oc'h ober va zro? — Eur pennad dervez c'hoaz a livirit? — Perag, ne ket er mintin-ma oùn savet er faven ha setu me distro araog an noz? — Petra c'hoare ganeoc'h-hu, Gwillamet Keaz, rambreal a rit sur avoalc'h? — C'hwi eo a zo chomet da rambreal diana, evid doare, enn eun tu benak. Diodik a zo ac'hanoc'h, ouspenn eur miz a zo n'hon deuz gwelet roud na klevet menek ebet ac'hanoc'h, paour keaz! — ha gwir? eme Richardik. Mad me zo o vont da gounta deoc'h darn euz va beach, ha marteze ne viot ket souezet e ven faziet var ann amzer em euz lakeat d'ober va c'hefridi. — Gwerc'hez beniget! eme ar c'hreg, o klevet hano euz ar paotr koz hag euz ar palez kaer, Sant Perr, hor patron oa an den koz ha trugarezuz-se hag ar palez eo ar baradoz, hanet eo, ha n'ho c'heuz goulennet netra ouz Sant Perr beniget? — Nan avad, ne ket deuet ar zonj-se hem speret soumiken, kenn abafet oan gant ann traou brao a velen hag a gleven dre heno, eme Richardik. — It buan en dro, enn hanv Doue, ha goulennit ouz Sant Perr eun tamik peadra; avoalc'h evid beva diana. — Mad, eme Richardik, koulz eo d'in mont da velet petra lavaro Sant Perr, eta adarre, hag he o pignat enn he faven en dra helle.

P'oa digwezet e penn he veach e c'houlennaz Sant Perr ouz Richardik petra'glaske dre heno adarre? — E feac'h, eme hema, va hini-goz duont ne deo ket eaz he freon dre nemeuz goulennet oll vad ebet ouzoc'h, ha c'hui ker mad d'ann dud keiz, ha patron hor parrez oc'h ive var ar marc'had, hag e deuz lavaret din distrei buan d'ho kaout, aotrou Keaz, da c'houlen eur vad

benag ouzoc'h. — Mad, petra'garfez da gaout eta Richardik? — Dauvez, diana a garfe va fried da gaout, ha pa ve leun ann ti e ve. — Kent a ze, disken pa giri, ha ne vanko ket a voyen d'id ac'hann da bell, me lavar d'id.

Gwin ouezknoz Sant Perr, rag pa zigwezaz va den er gear e voelsebezet maro o velet he bried gwisket kaer, evel unan itroun vraz ma zoa, ha beac'h da Richardik he hanaout koulz hag he vugale, gwisket ive evel prinset, hag ann ti deuet da veza evel eur palez kaer meurbed. Sellou ann itroun zo kaeroc'h a voa gobiuz oc'h Richardik paour a gave d'hema. Evid lavaret berr, ne vanke netra da Richardik ha d'he dud, evid eur gwel. Hogen ann evurusted ne remza'z ket, rag itroun Richardik her c'havaz wal zister, hep dale, hag he vugale ho devoe evel mez gant ho zad. Eun aotrou dreist oll a zaremprede ann ti ha ne blije tam da Richardik, daoust d'he deod flour ha d'he orbidou ampezet; d'ann itroun avad ne lavaran ket. Grik ebet, eme Richardik, gwel eo en em gompren mad gant aoun da fazia, gant aoun d'ober eur bourd sot ha noazuz soken marteze....

Mad dizale Richardik a voe mennet da vont adarre da gaout Sant Perr, ha mont a reaz. — Petra'zo anevez ganez adarre, trabaser zo ac'hanot? — Aoutrou Sant Perr beniget, kompronit! va greg ha va bugale a zo gozik kollet gant al lorc'h, a gredan, abaoue m'oump ginvidik, hag oun distroet hama e sal aviz d'ho pedi d'hon renta paour adarre, marteze en em garimp evel a ziagent neuze. Pe ma rofac'h din eun dra benak all da barca va zud, e vichen rekouret ganeoc'h. — Kent a ze setu aze eur biniou hag a rai d'az tud ha d'ann nep ha giri dansal paz pezo c'hoant, hag eur re gartou hag a luto kement den a c'hoario ouzit. — M'ho piche gellet rei din c'hoaz eur zac'h hag e heljen lakat ha derc'hel ebarz ann nep a garchen, oan lakeat var ann dour en taol-ma ganeoc'h avad, aoutrou. — Mad, hag ez pezo ann oll draou-ze, eme Sant Perr. Gra d'ha daol avad en dro-ma, mar c'hoantaez, ha bez evuruz pelloc'h, rag ar veach diveza eo houma din da zelaou ac'hanot.

(*Eur pennad all eur vech all*). R.

An aotrou Plantec, person Sant-Ian-ar-Biz, a zo maro er sizunveziou-ma.

Hor soudardet euz a Versail a dosta ato oc'h Pariz, hag a droc'h an hentchou a c'helle an dispac'herien da gemeret, hag en em rent mistri euz ar plasou ha creou a ioa etre ho daouarn.

Etre daou potred ar *gommun* a ra lezennou, a c'hourchemen torfejou, a laca cregi e kement a zisplich dezho, hag an dra-ze ato en hano ar frankis. Evel ne fell ket d'an oll kemeret armou, e croger er re ne reont ket hag e rer dezho mont da vrezelecat oc'h ho c'herent ha mignonet. Serra a rer ar staliou, an tiez labour, hag e laker er prizon ar re a ioa en ho fenn, var digarez ma talc'hent gantho labourerien pere ne deant ket da ober gard evel ma voa c'hoant e zajent.

Evit cregi e madou ar re all, an dra-ze ne deo mui eul laeronsi e Pariz. Aloubi madou ar c'houenchou hag an ilizou, kementse zo great hag a rer afo, ha n'eus netra da lavaret. Brema e croger e danvez ar re binvidik; ne oufen ket petra a c'halfet da lavaret muioc'h. Evel ma zeus calz a vistri micherourien hag o deus serret ho stal ha kemeret an tec'h, ar staliou-ze a zo discleriet tra ar *gommun*, hag ar re so e penn ar gommun a gemer an traou-ze oll en ho hano, hag ho dalc'ho pe ho ranno etrezho. N'o deus nemet eur ger da lavaret: *An dra-ze zo deomp-ni; ni a gemer an dra-ze*, ha neuze, evel a velit, ne oufe beza mui eno na laeronsi na dislealdet.

Etouez an dud divar ar meaz e clever aliez ar gomsma: « An dra-ze ne ket laerez eo, nemet hepken kemeret hardis. » Potred Pariz a voar lacat ar ger-ze da dalvout en eun doare burzudus.

An dud vad e Pariz, da lavaret eo, ar re zo didrouz hag a garfe beza lezet didrouz, a zo digalon; ne glaskont nemet tec'het pe en em guzet; evit en em zifen, n'eus ket da c'hortoz an dra-ze dioutho. A hent all, kement a c'heier a leverer dezho ma o deus casoni oc'h ar re a glask ober vad dezho, ha ma zint touellet gant ar re ho laca er stus ma emaint.

Evit doare, ar re a zalc'h guella urz e Pariz, eo ar bortefidi hag itronezet ar c'hoc'hi. Ar bortefidi ne fell ket dezho en em lacat e reng an dispac'herien; itronezet ar c'hoc'hi ne lezont kemeret netra divar ho c'houst e rekizision, hag o deus great renta dezho ho beleg a ioa laket er prizon evel calz a re all. Ma carje an oll barizianet vad ober evelse, e vije bet peoc'h eno pell zo, pe kentoc'h ne vije ket bet a zispac'h. Ar pez a ro hardiziegez d'ar re fall eo ato lentegez ar re vad.

Da c'hortoz, an traou a ia e meaz a bris. Lavaret a rer e paer c'huezek real eul lur gik moc'h, hag ugent real eul lur amann. Gant an dra-ze ar re zo paet a c'hoec'h real bemdez pe zoken a zek real evit dougen ar fuzil var ho scoas ne oufent ket mont a bell.

Ar pez a ziskuez pegement a c'heier hag a drubarderez zo gant dispac'herien Pariz, eo daou lizer scrifet gant daou euz ar re o deus laket er prizon, gant Autrou Arc'hescop Paris ha person ar Vadalen d'an hini zo e penn gouarnamant ar Frans, e Versail, evit he bidi da eana da lacat d'ar maro ar brizonerien hag an dud mac'hagnet. Evel pa ve bet morse ar re zo choazet evit gouarn ar Frans goest da ober eun hevelep crisderi!

Calz a gred ne ket bet scrifet al liziri-ze gant Aotrou Arc'hescop Paris na gant person ar Vadalen, mes e zint savet gant an dispac'herien ha laket en ho hano. Hogen n'eus fors penauz e ve, ez euz eno eur gaou skrijuz euz hoffers; rak red eo o defe savet geier bras, mar o deus tromplet an daou zen-ze, ha mar deo hi ho unan

o deus great al liziri-ze, ec'h eller lavaret ez eo eno poulza ar gaou hag an drubarderez hirra ma c'hell mont.

G. M.

Kentel roet da eun den engravet. — Var ribl ar Sen e voa eur bourc'his, guisket a zoare, o clask lacat he gi da neun. Hogen ar c'hi ne blije tam an dour dezhan, ha ne felle dezhan, a briz ebet, mont er ster. O veletse, ar mestr a grog e croc'hen he choug, hag hen taol ebars.

Ar c'hi, kenta ma c'hellaz, a deuas d'ar bord da glask sevel er meas. Mes bord ar ster el leac'h-ze a zo huel ha sounn, hag al loen paour ne c'helle ket sevel euz an dour. Ar Bourc'his neuze, evit na vije ket beuzet he gi a bleg var bord ar ster, hag a asten he zorn evit he denna ; mes mont a reas re dost hag e risclaz ebars he unan.

Daou vartolod a ioa eno a dost, hag a ziredas. Gant eur berchen a ioa gantho, e safchont ep dale euz an dour ar mestr hag ar c'hi.

Ar bourc'his, pa voa tennet var ar seac'h, eleac'h diskuez laouenidigez o velet he vuez saveteet, a ioa evel pa vije en dizesper. Epad ma edo o clask tenna he gi euz an dour, pleget azioc'h ar ster, he ialc'h a ioa coczet euz he c'hodel hag eat d'ar goelet. O clask teleur he zorn d'he diarben pa en devoa he zantet o coeza, eo e voa he unan risclet divar ar bord.

Eur c'hrenn baotrig a ioa eno a lavaras :

— Mar kirit, me ielo da glask ho ialc'h en dour.

— Kea, eme ar bourc'his, ne golli ket da boan.

Ar potr a ieaz, a voue eur pennadik brao dindan an dour, ma comanse ar sellerien nec'hi, o sonjal e c'helle beza beuzet. Hogen sevel a reaz, ar ialc'h ganthan, hag e teuas, fouge enhan d'he digas d'he mestr. Gouscoude en eur asten gant eun dorn ar ialc'h d'ar bourc'his ec'h astenne he zorn all evit goulen eun dra bennak.

Ar bourc'hiz, epad ma voa ar potrik o clask he ialc'h, en doa lavaret d'ar re a ioa bodet en dro dezhan, e zoa eis cant antercant lur enhi. An oll eta a ziskuezas beza drouk kontant pe veljont ar bourc'hiz o tenna euz he c'hodel eur pez a bevar real epken da rei d'ar paotr. Hema marteze en divije kemeret ar pez a ginniget dezhan, mes unan euz ar sellerien a griaz outhan :

— Petra, ne ro din nemet pevar real ? Me roi eis real dit mar kerez skleper ar ialc'h adarre eleac'h m'ac'h euz he c'havet !

Ar bourc'hiz a reaz eul lam evit crapa en he ialc'h ; mes re zivezad edo. Ar potrik n'oa ket chomet da varc'hata, hag en doa he strinket e creiz ar ster.

Eun tam ebat a voue eno ; ha neuze e voue great marc'had oc'h ar bourc'his piz araok mont adarre da denna he ialc'h euz an dour. Red e voue dezhan paea pemp scoet, ha neuze e voue lezet ar potrig da vont adarre er ster.

En dro-ma ar bourc'hiz en devoue he ialc'h, hag ar sellerien a zicouraz ar potr da deuzi ar pemp scoet.

G. M.

An Aotrou Kersauson de Pennendreff, unan euz hon deputeed, a zo maro e Brest eleac'h m'oa deut evit eured he verc'h. Evelse ar Finister a vank dezhan brema tri depute.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *22 Ebrel.*		Pont-n'Abat. — *20 Ebrel.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	33 lur, «« c.	Guinis.....	13 lur, 66 c.
Segal.....	19 lur. 92 c.	Segal.....	20 lur, 63 c.
Eiz.....	24 lur, 10 c.	Eiz.....	20 lur, 50 c.
Ed-du.....	25 lur, 86 c.	Ed-du.....	24 lur, 58 c.
Kerc'h.....	25 lur, 52 c.	Kerc'h.....	12 lur, »» c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	6 lur, 50 c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 6 Mae 1871. N° 327. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 6 Mae 1871.

Clevet a rer brema aleiz a dud, ne ket epken er vro-ma, mes ive er broiou estren, o truezi d'ar Frans hag o c'houlen penaoz e c'hallo en em zevel, eun distruch evel o deus great ar Brusianet enhi. Guir eo, ar Brusianet o deus great eun distruch scrijuz en hor bro ; hogen an dud a feiz hag a skiant, ar re a evesa mad oc'h an traou, a lavar ne deo ket gant an enebourien-ze a ziaveaz eo e bet discaret muia ar Frans, mes gant an enebourien a ziabars, me lavar gant an dizurziou, ar fals credennou, ar vreinadurez skignet dreizhi, an disprich evit ar relijiou, an dizentidigez hag an dizunvaniez etouez an dud. Discaret eo abalamour kement a ro buez da eur vroad tud a zo contamet enhi.

E guirionez he arme a ioa brein ; eleac'h ma zoa labourou a ijin pe re all da zestum cals tud, ne voa mui na feiz, na reizamant, na lezen ; an danvez braz etre daouarn tud ep coustians ; ar c'hargou renet Doue a voau penaoz, al labour douar hag ar micherou dister disprijet ; cals o clask ho flijadur ha nebeut o sonjal ober ho dever, penauz e c'halje eur vro harpa evelse ? Eun ti pa ve toullet dindan he vogeriou ha torret he dreustou en diabarz a zo red dezhan coeza ha pa na deufe nag avel na netra all a ziaveas d'he ziscar.

Ar Frans eta e deuz izom da veza nevezet, ne ket epken en unan bennag euz he fillerou, mes e pephini anezho. Ema e stad a varo, evel eur c'horf caset gant ar c'hlenvet beteg ar bez, e deuz izom e teufe pephini euz he izili da ober goad nevez.

Hor Zalver a lezas guechall Lazar da vervel araok dont d'he velet evit caout goudeze tro da ober brasoc'h burzud en he genver. Hag esperout a c'hellomp-ni eo falvezet dezhan ober ive evelse evit ar Frans ? en deuz he lezet da veza discaret ha da zisken bete'r bez evit he zevel ac'hano nevezet, iac'het, dieubet dioc'h he oll breinadurez ?

Ar Frans ne c'hell beza nevezet nemet dre ar feiz ha dre ar relijion, dre an distro da eur vuez kristen.

Hogen ha kemeret a rai ar Frans al louzou-zé ? ha rei a rai-hi digemer en he izili, en he goazied d'ar goad nevez-ze ? Ha bez' e devezo-hi calon avoalc'h evit en em zicour ? Ha ne vezo ket guelloc'h ganthi mervel tre ha disken dounoc'h douna er vreinadurez ?

Bez' ez euz ato en hor bro tri rum dud ; ar guir gristenien, guir zervicherien Jesus-Christ ; hag ar re-ma a gers varzu ar vuez, hag a boagn da rei buez ha sclerijen d'ho bro. Neuze ema an dispac'herien, an dud ep feiz na Doue, likizien Satan ; hag ar re-ma a gers varzu ar maro, hag a ra ho gallout evit sacha ho bro gantho d'ar maro, d'ar bez, d'an denvalijen, d'ar vreinadurez.

Hogen etre an daou rum-ze ez euz eur rum all, an niver braz, ar c'horf a c'halfet da lavaret euz ar vro, hag ar rema ne ouzer nemeur petra int, na da biou int, pe da Jesus-Christ pe d'an drouk-speret, ne ouzer ket pe du e troint, pe var zu ar mad pe var zu ar fall, a jom etre ar maro hag ar vuez, etre ar sclerijen hag an denvalijen, etre an hent hag ar bez. Ha dihuna a rai an niver braz-ze ? A drugare Doue e veler unan bennag o tihuna ; mes hag avoalc'h a zavo evit sacha gantho ar re all ? Ne deus gouscoude nemet an dra-ze evit savetei ar Frans, ha ma na ve ket iac'heat ha nevezet he goad, iac'heat he c'hredennou, iac'heat ha starteat ar pillerou he dalc'h en he za, ne oufe nemet disken a nebeudou bete gouelet ar bez, hag ep dale e ve gallet scrifa a ziouthi, evel ma scrifer azioc'h eur c'horf maro : « *Ama edo ar rouantelez dispar a reat ar Frans anezhi !*

Ar Frans a zavo adarre ; da viana an oll hen lavar ; ha beteg hon Tad Santel ar Pab en deuz an esperans-ze.

Red eo eta e safe goad nevez en he izili, da lavaret eo, red eo e teufe ar speret a feiz hag ar relijion da antreal enhi, red eo en defe Doue he lod e kement a ro buez dezhi. Red eo en defe Doue, a zo brema lakeat er meaz, he blas er c'houarnamant, e teufe ar re hor barn, ar re ar ra lezennou deomp da anaout ez euz hueloc'h

egetho eur barner hag ho galvo ho unan dirag he lezvarn. Red eo en defe he blas en arme, e ve an anavezet ez eo hen Doue an armeou hag e ro ar gounit d'an nep ma car ; en descadurez a roer d'ar vugale ha d'ar iaouankiz a dle beza savet e doujans Doue mar deus c'hoant o defe doujans evit an dud, a dle beza desket da zenti mar deus c'hoant e c'houfent eun deis gourc'hemen, a dle beza cabestet ho goal ioulou ha roet magadurez d'ho c'halon epad ma roer magadurez d'ho speret, pe e vezo guelet ato e ra muioc'h a zrouk dezho eget a vad an descadurez a roer dezho ; er c'henvers, evit ma c'hanavezo an oll ne ket o trompla an eil egile, ne ket o laerez an eil divar goust egile éo e teu eur vro da veza cre, e chom eur rouantelez stard en he za. En eur ger, red eo e ve roet he blas da Zoue e pep ezel euz ar c'horf-ze a c'halver ar Frans ; anez ne zavo morse euz ar bez-ze ma zeo astennet enhan.

ROM. — Ar gatoliked vad e Rom o deus bet eur joa vraz o clevet e doa ar Frans dalc'het zouavet ar Pap ha carget ar jeneral Charet da garga ar plasou goullou etouez ar zoudardet calonek-ze. Setu eno unan euz an traou a c'hell rei deomp esperans da velet adarre ar Frans o sevel en he za.

An oll a c'hoar pa zeaz ar zouavet-ze da zervicha ar Pap, Persigny, ministr Napoleon, a zisclerias dezho ne voant mui fransizien. Eun ofiser euz ho zouez a respontas d'ar ministr, daoust d'ar guir a lame digantho da veza fransizien, e teujent gouscoude da zicour ho bro, mar e divije morse izom anezho, evel ma zeant neuze da zicour an ilis. Dalc'het o deus mad d'ho ger, ha diskuezet o deuz, o skuilla ho goad evit ho bro, o c'hounit var ar Prusianet ar pez zo bet gounezet a victoriou varnezho, e voant dinoc'h euz an hano a Fransizien eget ar re a lame an hano-ze digantho.

Er bloa-ma, d'an 12 a ebrel, ar gristenien vad a Rom n'o deus ket gallet diskuez ho laouenidigez, evel ma reant kent, evit an distro euz an Tad Santel euz a C'haet da Rom, hag euz a zantez Agnez eleac'h ma voa bet saveteet dre vurzud. Great o deus gouscoude ar pez a c'hellent evit diskuez ho c'harantez da vikel Jesus-Christ.

An itronezet nobl o deus roet eur pallen evit beza laket e lochen Sant Per a beleac'h e ro ar Pab he vennoz da ger ha d'ar bed oll. Eur pennadik lizer a voa oc'h heul ar pallen, évit lavaret d'an Tad Santel pegement e kemerent perz en he boaniou hag en he drubuillou.

Pii nao en deus cavet, evel ma zeo boas, comzou caer evit respont dezho hag ho zrugarecat. Etouez an traou all en deus lavaret dezho :

« O lenn an Aviel, en derveziou-ma, e velen penauz Sant Per hag an diskibien all, o veza o pesketa, o doa c'hoezet hag en em skuizet epad an noz, ep paca pesk ebet. Pa deuaz ar goulou deiz, hor Zalver o veza goulennet digantho ha mad oa bet ho feskerez, e respont chont trist bras : poaniet on euz epad an noz ha n'on eus kemeret netra, *totâ nocte laborantes, nihil cepimus*.

Neuze e c'hourc'hemennaz hor Zalver dezho teleur ho rouejou a zeou, hag e teuas gantho eun niver burzuduz a besked. Evelse en amzer ma a denvalijen hag a drubuil epad m'emaomp dindan gallout hon enebourien, e c'hellit lavaret din ive : Ni on eus poaniet, ni a zo skuis. Kement a bedennou zo savet varzu an Env, kement a zaelou zo bet skuillet, ha gouscoude bete vrema n'eus great nemet coll poan. Ar mare mad a deuio, mes peur?

« E guirionez ar romaned o deus pedet ha diskuezet devosion ha ners calon epad an noz euz ar reuz a zo brema, ha gouscoude n'o deus bet netra. — Eo, ar mercou a garantez hag a fealdet a roer da gador Sant Per ; ar sperejou en em droet oc'h ar beden e Rom ha dre an oll bed catolig, a zo eun dra bennak. Er broiou pella, er c'harteriou gouesa zoken e peder Doue d'hon tenna euz ar stad ma emaomp enhan. Ho pedennou hag hoc'h oberou mad ne oufent ket mancout da veza resevet gant Doue. »

An Tad Santel a lavar goudeze ne oufe ket dale an Aotrou Doue da zevel adarre he iliz. Ar pez a ziskuez ema tost ar mare-ze, eo ma zeo an oll enouet gant an dispac'hiou, ma o deuz heuz outho neket epken ar re vad mes c'hoaz ar re o deus nebeut a relijion. An Itali ne c'hell ket chom evelse, ne c'hell ket padout ep Doue, na feiz na relijion. Red eo gortos ma tiskuezo Jesus da Zant Per peleac'h teleur he roued evit tenna ar muia pesked euz an dour. Red eo teleur ar roued a ziou, da lavaret eo, en em zelc'her var hent ar virionez hag al lealdet.

Vikel Jesus-Christ a velo, ha ma na ra ket an hini zo hirio, unan euz ar re a deui var he lerc'h a raio, a velo Rom en he c'henta stad, he guelo e peoc'h ha rentet he oll guiriou dezhi. En em zervichout a c'hallo eur ar prezant roet d'ar Pab, evit bennigen kær hag ar bed divar c'horre lochen Sant Per.

Ar brofessored a zalc'h ar scolachou e Rom a zo bet digemeret ive gant ar Pap pehini en deuz ho c'hourachet da lacat ar feiz da veva e calon ar iaouankiz.

Goudeze eo deut tro soudardet coz ar Pab. Ar re-ma, emezho, n'o devoa ket a *aour* da rei da vikel Jesus-Christ, *ezans* avad ha *mirr* o devoa ; ezans ho fedennou ha mirr ar poaniou hag ar skuisder o doa gouzanvet hag a garjent da c'houzanv c'hoaz evithan hag evit an ilis santel. — Pii nao en deus lavaret dezho ne bade morse pell ren an dud disleal, ha Doue ne zalee ket da zilaou mouez ar re a c'houzanv,

E Rom ez eus savet eur vreuriez hanvet *kroazadur*. Ar vugale, potred ha merc'hed, eo en em laca er vreuriez-ze eleac'h ma tleont lavaret bemdez eun *Ave Maria* evit an Tad Santel hag evit ma roi Doue ar gounit d'an iliz. Pemzek cant bugel o deuz a vrema roet ho ger da ober ar beden-ze.

Ar re-ma ive o deus caset eur vandennadig anezho beteg ar Pab pehini en deuz ho digemeret evel ma tigemere Jesus ar vugale vihan, hag en deuz ho benniget gant calz a garantez hag a deneridigez.

An Tad Santel, o tigemeret n'eus ket pell c'hoarezet breuriez Iron-Varia-ar-seis-kleze, a lavare dezho :

« Nag hen zo caer an hano roet d'ho preuriez ! Jesus var ar groaz a lavare da zant Ian : *Setu aze ho mam !* ha c'hui ive, ho cloar eo beza bugale ar vam a druez ; ha me ive a gred beza unan euz he bugale.

« Jesus-Christ araok mervel var ar groaz a zoublaz he benn. Pebez kentel a roas deomp hor Zalver o soubla he benn evelse ! Kemerit-hen evit skuer. Ar bed a zo collet gant an orgouil hag ar garantez evit madou an douar. Diouallit oc'h an daou si fall-ze. Va gloar-me eo beza servicher servicherien Doue, ha ne ket servicher an dud orgouillus ; carit croas Jesus-Christ, carit beza paour ha dister. Me a ro deoc'h va bennoz, evit ar vuez hag evit heur ar maro. »

G. M.

SANT HERVE.

IV.

Eur vers brezoneg euz an amzer goz a laca dindan hon daoulagad eur sorser o vale, araok ar goulou deis, dre ar meziou en Arvorig, eur c'hi du oc'h he heul. Eur vouez christen a zao, n'ouzon ket a beleac'h, evit hopal dezhan :

— ..... Pelec'h it-hu,
Ker beure-ze gant ho ki du ?
— Bet oun bet clask kaout an tu
Da gaout dreman ar vi ru,
Ar vi ru euz an aer-vorek,
Var lez ann od, toull ar garrek.

Poan gollet ! ar vi-ze, arouez sacr evit beleien goz ar c'halladuet hag evit beleien paien-all, a ioa bet flastret kercoulz hag aer an drouizet : an deiz a iea da c'houlaoui, ha da gas kuit sorser, tenvalijen ha ki du. Pa zeaz avad Herve, gant he gi guenn oc'h he ren, d'en em lacat en hent evit mont da gaout he eontr d'he goad, e voa eat an noz en he zro gant he diveza tenvalijen ; deut oa ar goulou deiz ; hag er skol gristen e tlie caout tilsamou presiusoc'h eget vi aer an drouizet.

Bars Sant Herve a lavar :

Hag hen enn hent, da vont d'ar skol,
En dro d'he benn eur rodig-heol ;
A zeou, ar goulmed o kana,
He gi gwenn drog o chalpa.
Gant an ti-skol pa zigouezaz,
He gi krenvoc'h krenv a chalpaz ;
Hag al lean da zont er meaz,
Da zigemer ar bugel keaz :
— Doue 'vennigo'nn emzivad,
A zeu d'am skol a galon vad.
A zeu da veza kloareget,
Da vleo, map, ra vo benniget !

An eontr coz-ze da Herve a ioa Gourfoet he hano. Evel calz a ermited all e scolie bugale an Arvorik. Etouez al levriou grammel a roent dezho da zeski dindan envor, ar re o deus skrivet histor an iliz a lavar e lakeant levriou *Marsian Capellan*, an hini en deus scrifet *Eured Mercùr* ; hag ar *Philoloji*. Marsian, emezho, a ioa eur manac'h, bet scoliet gant doctored an Irland, hag etouez ar pez a zeskent d'ho scolaerien, e teskent dreist oll ar barzonegez hag ar c'han. Kement e tesket ar muzig er scolion en amzer-ze ha kement her c'haret, ma credaz eur Sened, dalc'het e Guened e creiz ar pempet canvet, e voa dlet dezhan digas da zonch d'an Eskep e tlient teleur evez oc'h ar c'han ; ober a rejont eur gourc'hemen evit ma vije heuillet, dre ar vro oll, ar memes doare da gana. A hent all an iliz, o tigas ar c'han en he lidou christen, oc'h he lacat e keur e ilizou, a ziskueze pegement a istim e devoa evithan. Herve en em bleustraz er c'han muioc'h mui ; dont a reas zoken da veza ker goueziek enhan, « ma voa trec'h d'an oll scolaerien all. Setu petra a lavar ar re o deus scrifet buez ar zant-ma.

Goude beza tremenet seis vloaz o studia, pell dioc'h he vam, e falvezas dezhan he guelet adarre evit reseo he aliou ha caout enho eun nerz hag eur sclerijen nevez. Lod a lavar e zeas Gourfoed d'he gas da gaout he vam ; ervez ar bars breton eo hi he unan a deuas d'he velet.

Hag e lavare dre ma tostea :

Hag hi lavare, o tostaat,
— Me vel leanet eur bagat,
Me glev kana va mab Herve,
Na pa vent mil m'hen anafe.
Me wel va map guisket e griz,
Eur gorden reun oc'h ober gouriz.
— Doue ra vo ganeoc'h, mab Kloarek,
— Ha ganeoc'h va mam garadek.
Doue zo mad ! ha c'hui ivez !
Fidel ar vam d'he bugel kez.
Donet a geit all d'am guelet !
Ha c'hui keit all zo mac'hagnet !
— Pa'z-oun deut, va map, d'ho kwelet
Petra digan-in a c'houllet ?
— Netra diganeoc'h na c'houllan,
Met ho krad-vad da jom aman,
Da bidi Doue deiz ha noz
Ma'n em givimp er baradoz.
— Er baradoz, map, pe war dro,
Gant gras Doue, ni'n em gavo.
Pa bigninn di c'hui a ouézo,
Mouez an eled c'hui a glevo.

« E guirionez, eme eur vers c'halleg, an nosvez ma varvaz hag antronoz, an oll amezeien a velaz eur skeul gaer ha skedus meurbet a zioc'h an ti ma voa boas da bidi enhan. Beg ar skeul-ze a dize bete'n Env, hag an ælez a ziskenne hag a bigne dreizhi, en eur gana kanaouennou dudius meurbet. »

Ar vaouez devot, ar varzez e devoa roet d'an iliz eur zant evel Herve, a verite avoalc'h e teuje ælez Doue da gana evit ober lit dezhi var he zremenvan.

Herve, renet gant Gourfoed, a zigouezaz abred avoalc'h e kichen guele he vam dare da vervel; ha ma na c'hellas ket he guelet (rak ne dlie he guelet nemet en Env), da viana e c'hellas beza benniget ganthi, ha meski he ganaouennou gant re al leanezet, ar merc'hed devot-ze, goest mad a ælez, etouez pere e veve Rivanona.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

SANT THEODOT

PATROUN ANN HOSTISIEN.

Penaos e teuas ann urs da laza ar gristenien.

Er penna kenta eus ar bloas 303, Dioklesian, ann impalaër-ze ker galloudus ma zoa ar bed-oll pe dindan-han pe dindan tud eus he zourn, a c'halvas d'he gaout enn e les a Nikomedi unan a veleien ann doueou-faos hag a lavaras dezhan : trous a zo ha menek eus eur brezel-bras; va c'hoant eo anaout ar pes a dle diguezout, pe vad pe fall. Naontek vloas zo, emer beleg enn eur stoui, e rit eurusdet ann douar; ra badoc'h ganeomp keit ha keit all c'hoas!... Mes me n'oun dare hag hon Doueou a ziskulio deoc'h ann amzer da zont. Perak ne rafent ket?... emen impalaër; abaoue peur int mut? Pa no deffe skouarn ebet evit chelaou pedennou ar re-all, me gred n'e ket enn aner e vezo devet esans ha skuillet goad dirazho enn hano Dioklesian; ma tiskredes var va c'homzou, taol eves ouz ar pez e zan da lavaret did : Va zad, va mam a ioa tud a netra; me va-unan n'oan c'hoas nemet eur zoudard dister pa deuas eunn deiz eunn drouizes-kos da c'houlen diganen ann aluzen, eur pezik arc'hant a rojen dizhi : voal nebeud eo, eme houma, evit eunn den zo ennan danves eunn impalaër!... Sebezet-oll ous he c'hlevet e chomen da zellet outhi : ia, emizhi, o poueza var ar geriou : *te vezo impalaër pa pezo lazet ann ouc'h Gouës.*

A-neuze kaër em boa lavaret ennhon va-unan : ann dra-ma zo kaosiou brao evit tenna arc'hant ha suna va ialc'h, n'hellen ket ankounac'haat komzou ar c'hrac'h-kos. Pet guech oun bet er c'hoajou var lerc'h ar moc'h gouës? pet guech em beus ho gedet enn distro? Pet anezho n'int ket kouezet dindan va c'hountel-gün? Alies em beus c'hoariet va bues ous hini ann anevalet spountus-se ha koulskoude ma saven eunn dra benak, edon c'hoas pell dious ar skabel skedus-sea c'halver ann tron. — Etre-daou e tigouezas eunn dra spontus. Goude maro Karus, Numerian he vab a ioa bet great impalër. Kement a geus en doa d'he dad, mane rea nemet lenva; he zaoulagad tenereat dre ann daelou n'hellent mui gouzaon ar sklerijen, hen dougen a ranket e kreis ann arme, enn eun doare guele, klos-mad a bep-tu. Petra reas Arrius Aper, he dad-kaër? en em zevel a eneb he impalaër, he vab... hag he laza evit kaout he blas! Ar zoudardet ne ouient netra, dougen a reant atao ar guele var ho diouskoas ken a voue diskuliet ar c'hrim dre ar c'hoes fall a zave eus ar c'horf anter-vreïn. Hogen er gont a rer ar ger Aper eo var-eün hano ar pemoc'h Gouës. Mad, eme, pa deuas din ar c'helou eus ann traou-ze, ret eo guelet ha n'eo ket hennes ann ouc'h a rankan da laza! Kaout a rejon va fleg; Aper a oue chadennet, kondaonet d'ar maro, ha me va-unan a falvezas din skuilla he c'hoad. O heol benniget, emen enn eur zevel va c'hleze, sell ouzin, ha mar deo guir e tlean beza impalaër goude m'am bezo lazet eunn ouc'h goues, par varnon brema pa ziskaran ann Aper-ma kals goassoc'h eget anevalet ar c'hoajou! eus ar pred-se peb tra a deuas da vad ganen; kuzet araok evel al loar-neves, em beus great buan va c'hresk ha brema e paran var ar bed-oll. Chetu aze, beleg santel, chetu aze va histor; peo guir eta o deus ann doueou diskuliet din an amzer da zont pa n'oan netra ha pa ne c'houlennen netra dioutho, perak hirio pa zoun mestr e peb leac'h ha pa ho fedan dre c'hinou ar veleien e teuffent da ober ar skouarn-vouzar? Kea ha varc'hoas deus d'ann templ a zo em les; ma ne zelaou ket Jupiter ac'hanot e chelaouo Dioklesian. Ar beleg a ioa ret dezhan senti; hen ober a reas ha zoken a greis-kalou. Pell amzer a ioa, ne ouiet ket petra c'hoarie gant ann doueou; a-vechou e komzent; a-vechou all hag aliesoc'h pe e reant goab eus ho beleien pe eur galloud all benak ho dalc'he mut. Enn dro ma ann impalaër e unan a dlie guelet pe ho galloud pe ann drouk eat ennho hag a gloze ho muzellou; n'eus fors petra zigueschе ar beleg a gave oa sur da drei speret Dioklesian ha d'hen lakaat da voaska ar gristenien.

D'ar c'houls lavaret, edo eta ar beleg gant he vevelien enn templ a ioa e les ann impalaër; hema ne zaleas ket; dont a reas gant daouzek soudard ebken; daou anezho a jomas e kenver ann or evit miret na deuze nikun enn diabars; ar re-all a ieas bar bazinier ann tron pemp a zeou, pemp a gleis. Dioklesian e unan, guisket kaër, perles ha meün presius var he vantel ha beteg var he voutou a azezas var ar skabel-ze a ioa burzudus dre gals labourou fin mes ispisial rag ma zoa arpet var daou zant olifant eus ar re vrassa rag peb unan anezho a helle kaout dek troatad hirder. Enn tu all edo skeuden Iou pe Jupiter var eunn aoter pinvidik meurbet; evit guir Nikomedi a ioa e dalc'h Seres, mam ann ed hag al labourerien douar, Koulskoude e templ Dioklesian Iou en doa ar renk kenta hag ann impalaër evit he enori en doa kemeret ann hano a Jovius. Evel n'oa ket ar sakrifis evit ann holl mes evit unan ebken, n'oa kenebeud digaset nemet eunn ounner. Guenn-kann oa dre ma tlie beza kinniget da eunn Doue eus ann env; he c'herniel a ioa alaouret, eur baill aour a ioa ive great dizhi, neudennou gloan korvigellet enn dro dar c'herniel a goeze var ann tal; eun doare stol a ioa croachet var he c'heïn. Pa voe c'hoezet ann tan hag aozet pep tra, ar beleg a lavaras eus korn ann aoter ar c'homzou ma zoat

hoas anezho : *hoc age*, taolit eves. Neuze e tiskennas ha divar leurr ann templ e reas he govession evit anzao n'oa ket dinam avoalc'h evit tostaat ous he zoueou, e voalc'has he zaouarn hag he benn. Teureul a reas var dall-ann, ounner bleud, eis hag olen gant eur berad guin benak; diframma a reas reun divar gern ann aneval, ho zaolas enn tan hag evit ann eil guech e lavaras an ouesig huel : *nocentes profani abscedite*, ann dud fall er-meas!...

Neuze eur mevel a ziskaras ann ounner gant ennn taol boue hal, eunn all a zigoras prim he gouzoug, eunn trede a zigomeras ar goad enn eunn anaf arc'hant hag he roas d'ar beleg. Ema a strinkas beradou-a bep tu hag ispisial var ann aoter enn eur lavaret pedennou. Evel-se great oa pep tra evves reis ar baianet, mes Iou ne reas van; kaër a ioa he bedi, kaër oa lakaat ann dourn var bouzellou ann ounner, ne drident tam; kaër a ioa zoken teureul ar bouzellou-ze var ann tan e mesk ezans, leas ha guin, n'oat evit kaout merk ebet; ann tan e-unan, eleac'h beza founnus ha sklear a ioa glas ha ne zave nemet evel teod moan ann aeret.

Ar beleg nec'het-maro a zaoulinas var ann aoter hag en em lakeas da voalc'hi gant goad tom teod ha muzellou Jupiter evel evit digass dezhan ar prezeg... van ebet atao : prins, emer beleg, enn templ e rank beza unan benak zo enebour d'ho toueou. Ann impalaër a roas eunn taol-lagad d'he zoudardet; oll e teuchont da stoui enn eur lavaret : Benniget ra vo hon Doueou! unan ebken, eur zoudard kos kleizennet he vizach gant meur a daol sabren ha zalc'has sounn he benn hag a grias : milliget ra vizint! me zo enebour dezho! Ha perak? eme Zioklesian enn eur zellet a gorn. Rag ne dint nemet drouk-sperejou. Evit diskoues d'ar guir Doue ne gomeren pers ebet enn ho sakrifisou impi, em beus great sin an groas ha chetu perak eo mut ho toueou. Kals ners en deus eta sin ar groas, emen impalaër? Ia, eme Zenon, hag e tougas he zourn d'he dal enn eur lavaret : enn hano ann tad, hag ar mab... N'en doa ket peurc'hreat ar sin santel-ma klefchot eunn trous seac'h evel hini eur geunedenn o terri... Skeuden Iou a deue d'ann traon o tiskar an beleg, o plada ann anaf hag oc'h en em vruzuna e-unan. Ar mevelien spountet a redas beteg ann or; Dioklesian a ioa tec'het divar he dron hag a grene ovelet he zoue astennet a damou, er goad e kenver ann ounner, ar zoudardet, evitho da veza nec'het a jome eb flach ha dispak ho c'hlezeier, a c'hede ann urs da skei Zenon ho c'hompagnon; mes Dioklesian ne lavaras netra hag an teruzet he benn gant he vantel en em dennas enn dounna euz he bales. I. Trillon

LABOUSIK DOUE.

III.

Constans, o velet he map trist a lavaras dezhan!

— Guelit-ta, Arzur, pe ger koant ruban en devezo ho labous, eur ruban brodet gant neud aour! Guelit-ta, pe ger brao e deuz Aliet Mello great varnezhan diou renkad herminigou ha saket er c'hreis ger an Duked a Vreiz :

Kentoc'h mervel eget beza saotret! Tostait ama ma stagin ar ruban oc'h gouzoug al labous.

Ar guennili, evel pa e divije gouezet petra a lavare an Dukez, a nijas divar skoaz Arzur var barlen an itron, hag houman, fouge enhi, a iea da goulma ar ruban.

— Va mam, eme Arzur, va list, me o ped, d'her staga va unan.

— Mad, va map, stagit-hen, hag e pokas d'al labousik Doue.

Artur a goulmaz ar ruban en dro da c'houzoug ar guennili, hag epad ma her stage, al labous a droe he lagad du ha lem da zellet guech oc'h Constans, guech oc'h Armel ha Rojer, guec'h oc'h an demezellet. Pa voa peurstaget :

Alo, kea brema, labousik Doue, eme Arzur, hag e plegas da boket dezhan, kea brema, hag es pe sonch e zout va labousik keit ha ma vevin. Deuz adarre eun dro bennak.

Kea eleac'h ma caso Doue ac'hanout. Oh! ma zafez da Vrozaoz, eleac'h m'ema harluet va c'hoar ger Azenor! Da golier a lavarfe dezhi e teuez euz a Vreiz, hag o lenn ar ger a zo varn'han, e velfe ne deo ancounac'het na gant he mam na gant he breur Arzur.

— Ancounac'het? oh biken! a lavaras Constans. Paourkez merc'h! piou a c'hoar ha ni he guelo morse?

— O va mam, eme Arzur, red eo esperout he guelimp; an dud fallagr ne vezint ket ato ar re grea; ho zorfejou a goezo eun dervez bennak var ho c'hein, ha ni a eano hon trubuillou, hag Arzur a zave he zorn hag he zell varzu an Env. Constans a yriateaz he map, en eur lavaret :

— Ia, du-ze varlaez, en em velimp adarre oll, ha ne vezimp mui dispartiet. Eno e vezimp evit ato.

— Evit ato! nag hen zo caer ar ger-ze, ha ne ket-ta, va mam! ha ne garfac'h hu ket e ve digouezet an deis-ze?

Constans a harpaz he fenn oc'h he stern broda, hag Arzur a velaz an daelou o tont euz he daoulagad. Guelet a reaz o devoa he gomzou great poan dezhi. Chom a reaz eur pennad da zellet outhi; neuze e zeas gant he labous da gaout ar prenest a ioa digoret gant Armel Lantivy, ha goude beza poket dezhan adarre, hen lezas da vont kuit.

— Guennilik vihan, emezhan, mar dez da gaout an Aotrou Doue, ped anezhan da zigas eun tamik levenez da Gonstans a Vreiz.

Arzur, o tont dioc'h ar prenest, a zec'he ar beradou daelou a zivere var he zivoc'h. Armel ha Rojer a glaske guelet c'hoas peleac'h e zaje al labous.

— Ne ouzon ket perag e vouelan, eme Arzur, pon am euz o velet o pellaat diouzomp ar guennili-ze ken don ha ken hegarad, ha gouscoude e credan he guelin c'hoas...

Etre daou an Dukez Constans a ioa en em laket adarre da zonjal evel diaraog. He feder demezel, Loiza, Aliet, Amis hag Edith a ioa croget a nevez en ho labour. Arzur hag he zaou gamarad a ioa en em laket adarre gant ho c'hoariou, guelet avoalc'h a reant ne c'haljent ket mont da redeg er brajen er pardaesvez-ze.

Setu pa zonjet nebeuta an or o tigeri, hag an oll o sevel ho fenn. An Dukez a reaz eur scrijaden, hag a droas da zellet oc'h he map ; neuze e teuaz ar musc'hoars var he muzellou o velet o tont er zal Olier, he floc'h muia caret, gantha, var eur plad arc'hant, eur pikol lizer eur siel ledan varnezhan.

A veac'h e doa an Dukez taolet he zell var ar siel-ze, ma zeaz he bizach guenn evel ar paper, hag he dorn a grene o cregi el lizer a zigaset dezhi.

— Hag evit lavaret din eo maro va merc'h Azenor eo e scrit din ar roue Richard ? emezhi en eur ziscoulma, ep prez ebet, al lasou seiz a ioa en dro d'al lizer hag a zalc'he siel roue Brozaoz a ioa neuze o chom en Normandi.

Pa e devoa lennet eur ger bennag e laoueneaz eun nebeut he zal, hag e tennaz eun huanad evel pa vije savet eur beac'h pounner divar he c'halon. Arzur a zelle outhi euz a bell, a velaz he zal o tristaat ha goudeze oc'h en em laouenaat adarre ; erfin he guelaz o kemeret he ear dispont hag evel eul luc'heden o tont euz he daoulagad.

N' voa mui eno ar vaouez aounig ha strafuillet a velac'h bremaik; Constans a Vreiz en em ziskueze neuze evel ma c'houie en em ziskuez d'he enebourien, hag evel ma voa red dezho souezi oc'h he guelet.

Gant he zroad e pelleaz he stern-broda diouthi, hag e savaz en he za.

— Olier, emezhi, en eur ober sin d'ar floc'h da dostaat.

— Va itron doujet, eme an den iaouang en eur stouet he benn.

— Distro eo Alan a Zinan d'ar c'hastel ?

— En eur zigas al lizer-ma deoc'h em eus guelet Alan a Zinan hag an Aotrou'n escop Guehenog o treuzi ar pors bras.

— An Aotrou'n escop zo er C'hastel ? eme Gonstans.

Mad en deus great dont, It, Olier, ha lavarit da c'houarner an duk Arzur e zan d'he gaout.

Olier a stouaz hag a ieas kuit. Eur pennadik goude e tistroas da lavaret edo an Escop Guehenoc o c'hortoz au Dukez.

Constans a ieas da lacat eur pok var dal he mab, hag a ieaz ac'hano ar floc'h iaouang en he raok.

Pa zistroaz ez eas rag eün da gaout Arzur.

— Ne c'hellit ket chom ep gouzout petra a dremen en ho stadou, eme an itron a Vreiz, en eur asten d'ar prins bihan, he map, lizer siellet ar roue Richard.

O clevet ar c'homzou-ze, Armel ha Rojer a zavaz o sonjal mont kuit.

— Chomit, chomit, va bugale, a lavaras Constans gant madelez, n'emaoc'h ket a re ama.

An daou vugel a stouaz ho fenn evit trugarecat ; gouscoude e zejont eur pennadig adren varzu ar penn all euz ar zal, hag ec'h azesjont var skabellouigon ehars treid an demezellet.

— Va map ker, eme neuze an dukez, dre al lizer-ma ar roue Richard a gemen din mont d'an Normandi d'he gaout ; bez'en deuz, emezhan, da gomz ouzin divarbenn calz aferiou euz ar re genta.

— Ha perag, eme Arzur, en eur sevel sounn he benn, ne deu ket ama d'ho caout ? A zoareoc'h oa dezhan, a gaf din, dont beteg enhoc'h ma vije bet eur c'har mad deomp hag eur marc'hek seven.

— Roue Brozaos, va map, zo eur prins braz ha galloudus. Brema abaoue m'en deus great kevridigez gant roue Frans, ez eus c'hoas muioc'h a aoun da gaout razhan. Ho c'hoar a zo etre he zaouarn ; red eo deomp eta tremen diouthan ; arabat eo deomp lacat da goeza varnezhan casoni hor sujidi ne c'hellont ket he c'houzanv abalamour ma fell dezhan ober he vestr dezho, hag a rafe eur goal dro bennak dezhan, ma teufe e Breiz. Goude beza en em glevet gant ho taon c'houarner em eus great va zonch, da viana ma roit din hoc'h otre, da vont d'an Normandi da gaout va breur Richard. Eno mar gellan e reimp eun emgleo evit mad, peoc'h hag eurusdet hor pobl.

— Va mam ger, ne ket din-me eo rei aliou deoc'h ; ne d'oun nemet eur bugel ne voar ket c'hoaz en em ren he unan, ha c'hui zo eur vaouez hag oc'h eus goueziegez ha calon. C'hui a voar-ta guelloc'h egedonme petra oc'h eus da ober en aferiou-ze. Mar deo gouscoude red caout va asant, hen roan deoc'h evit kement a reot. Sur oun ar pez a reot a vezo ato great mad.

— Ho trugarecat, va map ker, eme Gonstans a Vreiz, varc'hoaz eta ezin en hent. Evit ho tioual o pezo ho taou c'houarner, an escop Guehenok hag Alan a Zinan, ha guelloc'h c'hoas Doue, roue ar rouanet ; hag an Itron Varia, mam Jesus. Sonch o pezo ac'hanon, Arzur, bemdez, epad ma vezimp disparti ?

— Bemdez ? oh ia, ha beb heur ive, va mam ger, eme ar bugel o tiroll da vouela ; me esper e reot eur veach eurus!

An dukez, goude beza briatet he map, a ieaz ac'hano da ober he fourchas evit he beach, ha d'en em glevet c'hoas gant Alan a Zinan ha gant escop Guened a ioa deut, evel ma on eus lavaret, da gastel sant Malo Bignon.

Arzur a ieas da gaont he zaou gamarad, hag a bedas Rojer Leon da gonta eun histor. Rojer en em lakeas da gomz euz eur stourmad dispar o doa bet ar vretoned a enep ar saozon, eleac'h m'o devoa potred Breiz diskuezet e zoa dir en ho c'hlezeier, ha great taoliou caer n'ousket pegement. Ar c'hloc'h a deuas da sini evit lavaret mont da goan, hag e voue red lezel an histor da echui beteg antronoz. G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

RICHARDIK.

Richardik a ieas d'ar gear mar gwic, kin a voe darbed d'ez-ha terri he c'houzouk o rikla gant he ebat hag o kweza eharz troad ar vezen a fardagleo. Evel kent p'hellaz sevel enn he zav, enem lakeaz da blanta c'hwez enn he zac'h bini hag he voumbard, ha da gana kin a barvile : « *ann hini goz eo va dous, ann hini goz eo zur.* »

Petra' r varn a glevan-me, eme itronn Richardik ? hag hi ha mont ha kregi e daouarn he bugale hag enem lakat da zansal ha d'ober ar bal. « Mad ar bed eme Richardik ; dala hunan ! » ha setu ann Aotrou faro o tont enn ti, ha mont Richardik ha lavaret d'ez-ha c'hoari' c'hartou out-ha, ha luta ann Aotrou bep taol kin a voa krozet ha skarzet piz he c'hodellou. — O c'hwi a hanavez ar c'hartou-ze, eme an Aotrou faro ; c'hoariomp gant va re-me brema da velet, emez-ha, ann tro-noz. — Ha setu krazet Richardik ive d'he dro. Hogen pa deuaz ar poent d'ann Aotrou da vont kwit oa diez he breon dre n'helle ket komz ouz ann Itronn a gostez. Sellit, eme Richardik, enem lakit er zac'h-ma hag it d'enem guzat duont enn eur c'horn tro ha me a lako ann Itronn da zont d'ho kaout. — Wal amzere e kavan ober kement-se eme ann Aotrou, ha gouskoude pe guzat enn eur zac'h pe enn eun dra all, petra 'ra-ze ? Ha p'oa eat ann Aoutrou er zac'h ha mont Richardik ha skoulma ha rida ar zac'h var he gein. Dala zaou ! eme Richardik. Lez ac'hanhon da vont kwit, eme ann Aoutrou ha me hen talvezo d'id. — O ne ran ket, eme Richardik. Abarz neuze e champot hag he tansot. Ne ket va hini goz-me eo a glaskit, mad dont a rei brema d'ober ar bal ganeoc'h. Alo, jabadao aze ho taou !... ha Richardik o hoari gant he zac'h biniou hag he voumbard kin a barvile ; ma oe dare d'he bried ha d'ann Aotrou terri ho divesker. — Richardik mad, eme ann Aotrou, lez ac'hanhon da vont ac'hann, ha me roio d'ha bouez a arc'hant d'id. — Mad, kent aze, digas anez-ho hama ha gwestl din ne laki foeltr biken d'ha dreid enn ti-ma pelloc'h. — Hag e rin, eme ann Aotrou.

Setu Richardik pinvidik mor adarre. Hogen ar vugale a voa braz pelloc'h ha ne gavent atant ebet da fortunia, re benvidik oant evid sellet ouz bugale baour hag ar re entre zoken n'oant ket mad d'ez-ho, ha bugale ar voundianet d'ho zro a voa fae gant-ho sellet ouz wenn eur Richardik ! Sada nec'hetoc'h hema eged biskoaz. Ma komprenaz Richardik mont da c'houlen aviz ouz Sant Perr. — Petra c'hoare ganez-te adarre, kasauz azo ac'hanot, lavaret em boa d'id, ne zerviche ket d'id dont pelloc'h d'ham c'haout ? — Eun aviz hepken, ma ve ho madelez, eo a glaskan, Aotrou keaz. Ar c'hreg duont a zo nec'het maro dre ne gav ket a fortun d'he bugale geiz, daoust ha ma lakafac'h ac'hanhon-me da roue eur pennadik da velet, emez-hi ? — Mad, hag e vezi roue diana. Hogen, hep dale e teui ann ankou d'az gwelet, hag e ve mad d'id ive, goulen baradoz d'az ene. — O ! nemeuz ket aoun, rag Paol gornok, pe hunan bennak kar tost d'ez-ha, a zo bet hem zac'h, ha ne garfe diaoul ebet euz ann ifern klask koz ouzin-me pelloc'h, m'oar vad. — Mad, keuz divar lerc'h ne dal nemeur adra.

Richardik a voa lorc'h enn-ha o tisken enn eur palez kaer par pe dost d'ann hini m'edo Sant Perr o chom ennha, e gave d'ar roue nevez. Hep dale e teuaz eur roue all da velet Richardik ha da c'houlen beza mignonn d'ez-ha, na petrata ? — A greiz kaloun avad eme Richardik, o c'hweza gant ebat. — Eun tamik brezel a disen da gaout hep dale ive, eme vignonn Richardik, hag e karren kaout dourn ha skoazel diganeoc'h, roue mad ; evel ma rafen deoc'h va hunan m'ho pe ezoum. Hogen da c'hedal oun deuet da c'houlen ho merc'h hena da bried d'ham mab kosa, dre ne gavomp ket dereatoc'h fortun er vro-ma diouz hor c'hendere, hag an demezize ne rafe nemet lakat ar garantez da greski etrez-homp. — Ia-da, mad avoalc'h a livirit, va mignoun, eme Richardik, ker laouen hag ann eol, hag eun tamik sebezet evel kent, gant kement-all, a guriou kaer pe gaeroc'h, ha taol-var-daol. Mar deo aviz va merc'h hag he mam, ann taol a zo great. Mad ar vam hag ar brinsez a oa mall gant-ho è viche great ann eured ; hag evid diverra kaoz, rag evid kounta nemet kounta ne rafen, ann demezi a voe great hep dale. Hogen ar brezel a zigwezaz ive. Ma teuaz eur roue all da gaout Richardik da ginnik d'ez-ha ha da c'houlen out-ha tost da vad ar pez en devoa great ar c'henta ; ha setu nec'het maro ar roue Richardik adarre. « Mar gounez ar c'henta ne vezin ket vell, m'oar vad ; ha mar koll, ann eil a dise kraza ac'hanhon goude beza lutet va c'hamarad ? Hag he mont ha lakatenn he benn fortunia he vap hena gant merc'h ann eil roue ha gwestla d'hema kement en devoa great d'hegile ; enn atantchom mignonn d'ann hini a viché treac'h, var he veno.

Ar brezel a zigor, hag ann daou roue a c'houlen eun taol skoaz ouz ar roue Richardik ha mignon nevez. Hag hema nec'hetoc'h eged n'oa bet biskoaz hed e vuez hir. hag he mont adarre da gaout Sant Perr. » Aotrou beniget, eme Richardik, lamit ac'hanhon a roue, rag ne dal foeltr vad ar vicher din ; gwell eo gant eun den beza paour glez ha beva didrabaz, evel gwechal, enn eun ti tawalc'h, eged enn eur palez e kreiz an aour hag ar seiz. — Mad, eme Sant Perr, na pet ann hini ho deuz bet orisi ouzit, dre abeg d'ha zanvez ha d'ha henoriou ? Gwez er vad eta eo poent d'id biza d'ar baradoz, rag n'euz ket a evurusted paduz nemet hama. R.

Ar c'heleier a deu euz a Bariz a lavar e za ato hor zoudardet var araog hag e c'hounezont bemdez eun dra bennak var an dispac'herien, hag en em rentont mistri euz a unan bennag euz ar c'hreou a ioa etre ho daouarn.

Dioc'h eun tu all ive, an dispac'herien, na petra-ta, a lavar e c'hounezont ato. Izom o deus da lavaret geier, ha geier braz, evit miret oc'h calz euz ar re zo touellet gantho, da drei kein dezho.

Pa rer goulennou oc'h ar re a rer prizonerien euz a douez an dispac'herien-ze e veler ne deus nemet unanik

bennag hag a rafe brezel a ratoz vad, o c'houzout petra a reont ; bez' ez eus neuze eul loden all hag a zo tud estren, lamponet deut da Bariz e gement bro a zo, hag erfin an nemorant a zo tud hag a rer dezho kemeret an armou hag en em ganna en despet dezho.

Gouzout a rer ive ar Jeneralet zoken, ar re zo e penn an dispac'herien, a zo euz ar broiou estren ; unan zo euz an Amerik, eun all zo euz ar Pologn, eun all euz ar Prus, re all euz a eur vro all bennag, deut evel labouset a breiz da ober distruch e Frans.

Ar pez a veler c'hoaz eo n'em em glevont tam, ha penaoz e rafent, tud ha ne glascont nemet diskar ha distruj ? Er meaz euz a gær, eme eur gazeten, e casont ar gardou nasional d'en em ganna evit difen guiriou Pariz ; e diabars kær e lakeont ar memes gardou nasional da zistruja ar memes guiriou. Er meaz a gær e rer ar brezel var digarez miret he frankiz da bep unan ; e diabarz kær e croger er re ma sonjer ha ne lezer he frankis gant den ; er meaz a gær en em ganner evit difen, emezho, danvez keriz ; e diabars kær ec'h alouber danvez an oll, n'eus den mestr d'he dra ; er meaz a gær e skuillont, emezho, ho goad evit ho bro ; e diabars kær e lazont, e kuillont goad ho c'henvrois.

Ama, eme eur medesin euz a Bariz, ez omp henvel oc'h gardianet carget da zioual tud troet ho speret, hag eo ar re zo troet ho speret eo a ra lezen d'ho gardianet.

Lavaret a rer e tle beza paet en derveziou-ma ar pemp cant million genta euz ar pez a dle ar Frans da rei d'ar Prus ; ha neuze, hervez an emgleo great, e tle ar Brusianet en em bellaat dioc'h Paris.

Cals tiadou tud a dec'h ato bemdez euz ar gær-ze. Ar brizonierien euz an Allmagn a zigouez ive bemdez er vro ha dre zouar ha dre vor.

An aotrou Legain, bet vikel vraz e Montoban, zo hanvet Escop euz ar gær-ze eleac'h an aotrou'n escop Doney, maro eun nebeut zo.

Lavaret a reat e teue varlerc'hi ar Prusianed, laeron euz an Allemagn evit c'huilla varlerc'h ar zoudardet, ha sevel ar pez n'o doa ket gallet ar vrezellourien da gas gantho. Evit doare al labouset noz-ze a zo c'hoaz anezho dre ar vro. E Kemper ez euz paket eun den euz ar Bavier hag a rea, evit doare, micher da c'huilla ar c'hefiou en ilizou. Lavaret a ran kementma evit diskuez ez eus da lacat evez oc'h an dud divroed a velep avechou o troidellat var dro an ilizou hag e lec'h all.

Eur gazeten, o comz euz a zispac'herien Paris a lavare en derveziou.

« Oc'h ho guelet oc'h ober lezennou dioc'h ho giz hag o terri ar re goz, o c'hourc'hemen kemeret an armou ha distruja ar pez a zisplich dezho, hag o chom goudeze souezet pa velont ne rer ket ar pez a c'hourc'hemennont, e teu da zonch din euz ar bourc'his-ze a jea da di eun alvocad evit goulen he ali var eur prosez en doa c'hoant da ober.

— Coll a reot, eme an alvocad ; n'oc'h eus guir ebet.

— Ha perak ?

— Sellit, setu aze al lezen, n'oc'h eus nemet leun.

Hag e tigoras levr al lezen, hag e tiscuezas dezhan daou pe dri articl hag her c'hondaone.

Ar bourc'hiz a ieas kuit, a ieas e prosez, hag a gollas.

An alvocad o veza digouezet ganthan goudeze, a lavaras dezhan :

— N'em oa-me ket lavaret deoc'h e coljac'h ?

— Penaoz, eme egile, em eus-me gallet coll ? Epad ma voa troet ho kein, me am oa roget ar follien eleac'h ma edo an articlou a enep din !

Evelse ema ive dispac'herien Paris. Caout a ra dezho pa o deus freuzet eun dra bennag, e tle ar Frans oll douja dezho, hag int souezet ne rafe ket an oll ho lavar.

G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *29 Ebrel.*		Pont-n'Abat. — *27 Ebrel.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 62 c.	Guinis.....	30 lur, 83 c.
Segal.....	20 lur. «« c.	Segal.....	20 lur, 63 c.
Eiz.....	24 lur, 30 c.	Eiz.....	20 lur, 76 c.
Ed-du.....	25 lur, 74 c.	Ed-du.....	25 lur, «« c.
Kerc'h.....	25 lur, 68 c.	Kerc'h.....	25 lur, 26 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	10 lur, 50 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 13 Mae 1871. N° 328. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 13 Mae 1871.

Eur gazeten gristen a lavare en dez all : Aleiz a dud zo souezet hag a glever o c'houlen penauz e c'hell beza ma zeus kement a vicherourien, a zevezourien, a dud paour hag a zo enebourien d'ar relijion ? Ha ne deo ket ar relijion eo ners ar re baour, ar re zister ervez ar bed ? ha ne ket ar relijion eo a deu d'ho c'honsoli, da rei dezho fizians ha sclerijen ? Jesus-Christ ha ne deo-hen ket deut var an douar evit prezeg an Aviel d'ar re baour ? Ha ne ket ar relijion eo a asten he dorn d'an oll dud izomeg ? Piou a zao hospitaliou evit ar re glanv ha mac'hagnet, tiez evit ar re goz hag ar re n'int goest na da glask na da c'hounit, minic'hi evit ar vinoredigou hag ar vugale dilezet ? Piou nemet ar relijion ? Araok m'oa deut al lezen gristen var an douar ne gaver roud ebet euz a eun ti savet evit ober vad ha rei digemer d'ar re zo en dienez. « Rag, eme eun den gouezieк, an oll filozofet gant ho skiant hag ho c'homzou caer n'o deus sec'het biscoaz eur veraden zaelou. »

Perag eta ez eus kement a dud en eur reng izel hag o deus caz oc'h ar relijion ?

Ama, evel a veler, e comzer dreist oll euz ar vicherourien hag euz an devezourien er c'hæriou. Rag a drugare Doue var ar meaz ar re zister evit an darnvuia, o deus feiz ha relijion, ha mar deuz anezho hag a zo didalvez e kenver ho zilvidigez, da viana n'o deus ket a gasoni oc'h al lezen gristen.

Hogen ar pez a ra da vicherourien ar c'heriou trei kein d'ar relijion, eo ma cavont eno tud difeiz evit ho skolia var an droug. Evel ma zeo braz an niver euz an dud dister, an hini a c'hell ho c'haout e tu ganthan en deus dre eno ar c'hallout etre he zaouarn, ha setu perag an dud difeiz, an dispac'herien en em daol da douelli ar bobl evit gallout beza douget ganthan da gargou eleac'h ne vijent digouezet morse dre ho labour na dre ho mirit ho unan. Evel ive ma zeo an dispac'herien-ze tud ep relijion, tud ha ne veritont nemeur beza estimet, eo red dezho, evit caout grad vad ar bobl, mouga ar feiz en he galon hag he lacat da veza ker fall hag hi. Pa roer kenteliou hag a zo a unan gant goal ioulou ar bobl eo ato eas beza silaouet ganthan.

Evelse dre gomzou ha dre skridou great ervez ar pez a blich muia da voal ioulou an dud-ze o deus nebeut a sclerijen, e teuer abenn d'ho zrompla ha da rei dezho ar gaou evit ar virionez.

Pa o devezo avad an dud difeiz bet ar pez a glaskent, pavezint savet eleac'h ma felle dezho sevel, ar bobl en deus servichet dezho da skeul a vezo lezet a gostez pe stlapet kuit, rak tud evelse ne zonjont nemet enho ho unan. C'hoant o deus da gaout peadra ep ma constfe poan dezho ho unan, hag ar bobl a zigouez ganthan ato ar pez a lavar ar fablenner divar benn ar c'haz a denne kistin gant he bao euz an tan epad ma edo ar marmouz en he gichen hag ho debre dre ma ho zenne. Digouezout a reas mestr ar c'histin, ha caz ha marmouz a voue red dezho discampa, hag ar c'haz, a leverer, én devoa keus goudeze dre m'en devoa bet ar boan ha scaotet he bao ep caout netra.

Ama e tigouez ive evelse. Ar mestr a erru, da lavaret eo ar guir a deu a benn eun nebeut da gaout ar gounit, ha neuze an dispac'herien a zo red dezho en em denna, hag ar re o deus bet ar muia poan n'o deus netra. Ar re a ioa en ho fenn o deus tuet ar pez o deus gallet, hag hi en em gaf cals reuzeudicoc'h eget diagent.

Peur e teuio ar vicherourien, ar re baour, da anaout n'o deus netra da c'hortos digant tud ep feiz na constians, ne reont ato, pa vez eur freus bennag evelse, nemet tenna kistin euz an tan evit al lamponet ho laca da labourat evitho, ha ne deus nemet tud a relijion hag o defe calon avoalc'h evit ranna gantho hag asten ho dorn dezho en ho izom ?

ROM. — An itronezet a reng huel a zo e Rom euz ar broiou estren, o deus caset eur *prezant* d'an tad santel,

ha setu ama eur ger bennag euz ar pez en deus respontet ar Pab dezho :

« Eun ti, evit chom en he za, a zo red dezhan caout tri za : eul leuren var behini eo diazezet, mogeriou evit he zevel hag eun doen evit he c'holo...

« An oll eneou, ne ket epken an eneou mad hag e guirionez christen, mes c'hoas kement ene eün a zo, a zo nec'het hirio o velet penaoz ema ar bed. Oc'h he velet evel eul lestr tolet ha distolet gant an avel e creiz eur mor fuloret, e danjer da goll ar stur a zo oc'h he ren, e savont ho daoulagad varzu an Env, hag e leveront strafuillet oll : Aotrou, hor saveteit, rak mont a reomp da goll. Hor sicourit gant ho pennoz evit pellaat an danjer diouzomp, ha ma vezo strinket e gouelet an islong an doctored-ze a skign credennou an ifern, hag a garfe ober euz an dud loenet gouez evit en em zrailla an eil egile.

« O va Doue, roit eun ners nevez d'ho vikel var an douar, roit eur c'hallout nevez d'he voucz ha d'he vreac'h evit ma c'hallo eur vech all bennigen ar bed oll euz al lochen-ze a beleac'h her bennige kent, ha ma velo adarre ar peoc'h o tont, hag ar vertuziou christen heuillet...

« Ha pa'z euz ama itronezet a veur a vro, hag ive euz ar Frans, ar vro-ze ker brudet ha ker catolik, hag a zo brema sebeliet en encrez hag er c'hauv, pedit evit he c'hær-benn e deus roet alies digemer da galz a fallagriez hag a zo hirio castizet ker stard.

« Heuz ha glac'har am eus bet o lenn en eur gazeten moullet e Rom, ha ne deo ket c'hoaz euz ar re falla, comzou scrifet evit reketi ma e divije ar *gommun* e Pariz ar gounit.

« Hogen lezomp an dud dall hag ar renerien tud dall, hag hastomp dre hor pedennou an Aotrou Doue da ziskuez deomp he drugarez.. »

E Civita-Vecchia ez eus tremenet eun dra hag a ziskuez pegement a gasoni o deus dispac'herien an itali oc'h ar Fransizien vad. Gardou nasional zo en em lakeat da ober ariezou ha da gana pouil da eun toullad martolodet a frans a ioa eno. Sonjit pegement a zebron a dlient da gaout en ho c'hrabanou. Bruzunet o divije ho izili d'ar gardou nasional-ze ma vijent bet lezet! Hogen var ger ho ofiserien int bet fur avoalc'h evit mont d'ho lestr. Anez an afer-ze a vije marteze eat pell.

E Pariz an dispac'h a bad ato : ar ra a ra lezen en diabarz a gendalc'h ato da laerez ha da saotri an ilizou. Epad ma reont ar c'hoari-ze e kær, e casont an neb a c'hellont er meaz da vrezelecat oc'h ar guir fransizien. An dispac'herien-ze ne deont ket a galon vad da stourm, ha trec'het int bemdez, ha tec'het a reont pa c'hellont. Evel kent bemdez e vez lazet unan bennag anezho, hag ar re vad zo red dezho en em zifen outho a goll ato ive unan bennak.

Etre daou ar re zo e penn an dispac'herien en em zrail evel chas o clask gouzout gant pehini e chomo an askorn. An hini a ioa deac'h Jeneral a zo er prizon hirio, ha varc'hoas marteze e vezo lazet, pe e vezo mestr adarre. Gouzout a reont ne vezo ket hir ho ren, hag evelse e fell da bephini caout ar renk kenta eun dervez bennak.

Ar pez a damallont muia an eil d'egile eo n'int ket criz avoalc'h ha ne reont ket a zistruch avoalc'h p'ema ar c'hallout etre ho daouarn!

Evit aloubi arc'hantiri an ilizou ha danvez an dud honest, pell zo o deus discleriet ne ket laerez eo kementse. Hi o deuz izom, emezho, evit brasa mad ho bro, ha neuze ar re ma kemeront ho danvez a verite e vije lamet ho zra digantho, ha dre-ze o deus guir d'hen ober, ha ne reont drouk ebet, pell dioc'h eno, o tizama ho c'henvroiz euz ar pez a ioa dezho. Bez'o deus cazetennou carget da veuli ar pez a reont, ha da ziskuez sclear d'an oll ne reont nemet ho dever, hag e tlefet zoken ho zrugarecat.

Unan euz ar scrifagnerien difeiz-ze, o veski ar sacrilach hag ar goaperez gant an oll draou scrijus-ze, a ia bete lavaret : « Credet on euz ha cridi a raimp ato eo ganet Jesus-Christ en eur c'hraou var eun dornat colo, hag evelse iliz an Itron-Varia, Catedral Paris ne dle caout ken tenzor nemet eun horden golo !

Setu skol ha kelennadurez an dispac'herien. Gant kelennadurezou evelse e c'heller mont pell ; hag e guirionez mont a reont.

G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

Penaos e teuas ann urs da laza ar gristenien.

KENDALC'H.

N'eo ket brao mont da azeza dindan eur vezen a neves skoet gant ar gurun hag a zo c'hoas o tivogedi, n'eo ket brao mont varlerc'h eunn tigr enn he doull evit krenna he ivinou... n'oa ket braoc'h mont varlerc'h ann impalaer, koulskoude Priska, he bried, dija kristenes pe var ann hent d'her beza, o veza klevet ar pes a ioa digouezet, a gredas mont beteg Dioklesian. Den ne viras outhi, ann oll dorojou a dlie beza digor d'eur vaoues savet ken huel. Mestr ann douar a ioa en em daolet var he vele, troet oa ous ar voger evel evit klask ann devalijen. Pa glevas trous e reas eul lamm hag e savas he zourn evit barn d'ar maro ann hini a deue eb beza galvet... o velet Priska e lounkas he goms hag e troas adarre ous ar voger : prins, emizhi, gout a ran eo bras ho speret ha kre ho kaloun... ia, eme Zioklesian, ha prest e vo guelet eo ive hir va breac'h ha pounner va dourn. Me n'oun dare a be seurt voen eo ar gristenien ha perak int ker strujus ; chetu nao guech em raok eus klasket kass anezho da get hag atao e teuont da veza niverussoch. Enn Itali, er Spagn, e Bro-c'hall e tivoanont evel ar ieot, a veac'h great eunn trouc'h, chetu

eunn trouc'h all. Ann tan, ann dour, ar vein, ann ivinou houarn, netra n'hell dont a benn anezho ; enn dro-ma e vo guelet, ann douar oll a c'hoezo ar goad ha ne chanin nemet pa ne vezo mui eur penn-kristen. O va mestr ha va fried, eme Briska, poan a ra din klevet ho komzou. Mar deus kals kristenien, livirit hag e zeus ebken unan anezho a helfac'h da damall. Kasset o peus d'ann arme spierien galvet *frumentarii*, ar re-ze o rei he vara da bep hini a ioa karget da chelaou ar marvaillou ha da velet ha fidel e chome ar zoudardet, kals o deus kavet var var da gosteza ha da drei enn ho c'heneb, mes enn ho zoues n'eus bet morse eur c'hristen. Mar chomit ker pell ha ker stard var ann tron-ma diskaret ken alies epad kant vloas, petra zo kaos? Ann niver eus ar gristenien. Karet a reont ac'hanoc'h dre ma zoc'h just ha leal, ha brema c'hui a iaffe d'ho laza! Guir eo, eme Zioklesian, guir eo ha n'hen nac'hin biken, n'eus na guelloc'h na lealloc'h soudardet, mes n'hellan ket koulskoude tenna varnon droublans hon doueou ; mut e chomont, koeza a reont, frigassa a reont ho beleien, hag ar gristenien o-unan a anzao int kiriek a gement-se. Re vad ounn bet beteg hirio, chetu dirak va daoulagad e saver e Nikomedi ilizou da Jesus-Krist ; chetu em fales zoken e zeus kals kristenien, ha te da unan ne vezes mui guelet enn hon templou, va merc'h Valeria kennebeut. Perak ta em be galloud ma n'eo ket evit dioual va relijion? Piou a dle kaout mez o veva er memes kreden ganemme? Penaos, ar penn eus ar bed-oll a stouo dirag Jupiter hag eur sklavour, eur zoudard n'er graio ket! Eas, eo d'ar gristenien senti, ma chomont ahcurtet, voas aze dezho, ne veritint nemet ar maro, hag ar maro a gaffint.

Ne dalveze ket da Briska klask diskoes d'ann impalaër eo guelloc'h senti ous Doue eget ous ann dud, e rank peb-unan gouzaon ar maro kentoc'h eget nac'h he feis. Dioklesian a ioa paian ha n'en divije guelet netra er c'homzou-ze. Priska en em dennas, anet oa dizhi oa c'hoas kals a zrouk enn impalaër, mes kredi a rea e teuze var he c'heriou kenta, tec'het a reas ta enn eur drugarekaat ann Aotrou Doue. Antronos e oue roet ann urs-ma abers Dioklesian : Soudard ebet nag em Les nag e Nikomedi, n'en devezo ken doueou nemet ar re a ra mil vloas-so ners hag eürusdet hor bro. N'oa ket eta evit ar gristenien kement a c'hlaz hag a helle beza, hag ouspenn fizians a ioa ne vije ket dalc'het d'ann urs-se. Rag Dioklesian a ioa eunn den hag a droe buan avoalc'h ha ne vouie ket atao petra c'hoantea. Evel-se e Nikomedi e lavarjo eunn deis : savit ama eunn templ, grit ama eur pales, ha pa vezent great e ranket ho freuza dioc'h tu, rag lavaret e veze : guelloc'h e ve planta gues evit rei disheol d'ar bourmenerien, sevel tiez-skol, hag oa red dispenn al labour. Koulskoude enn dro-ma e laziet pagredet noa ann urs-se nemet ar froues eus eur barrad-kounnar a dorje abred dirak Priska. Meur a zoudard a oue merzeriet hag ispisial eunn offiser hanvet Per, gant he oll gompagnunes. Eur vech ma za eunn den var ann hent fall, eo dies dezhan chom a za ; ann diaoul a zo lemm ha stard he skilfou, pa roer ann disterra krog e peg mad ; eur roue dreist-oll a dle lakaat evez, kaout a ra atao tud d'her bunta, da lavaret dezhan eo eunn Doue pa ne ves nemet eun tirant.

Meulet e oue ta Dioklesian evit ar goad a skuille, ha lavaret zoken e ranke kaout eur galoun voal dener evit non pas lakaat beac'h var ann oll gristenien. Aoun a ioa e koms re freas dre-ma ouiet ket var eün petra a ioa e viri e penn ar mestr. Krosmolat ebken a rea ar baianet ha beleien ann doueou-faos, mes an diaoul a gavas eunn teod hag eur ginou dious he zoare. Ann den choazet gant satan oa mab-kaër ann impalaër, pried Valeria, ha pa ranker hen henvel, Galerius. Ann hini en deus krouet peb tra, en deus ive great ann anevalet bilimus, ar bokedou leun a gontam, mes evit ma teuchemp da zioual outho, en deus ho great euzus ha divalo. Evit ann dud eo essoc'h fazia ; eunn ene kaër a hell beza enn eur c'horf divalo hag eunn ene fall enn eur c'horf koant, koulskoude ann ene a deu peurvua da bara mailoc'h pe nebeutoc'h var ar c'horf ha pa vezer eat doun er fallagries, ann drouk a laka he ziel var dal ha daoulagad ann den. Evit Galerius, var bep-unan eus he izili edo ar ziel-ze : mez oa he velet ha koulskoude n'oa ket eas dezhan en em guzet rag beza en doa ouspenn c'hoec'h troatad. Pa valee he gof teo ha spountus a grene evel eur geun lagennek. C'hoez falla ioa ganthan ha kouls oa evit ar fri en em gaout gant eur c'harrad teil evel gant ar jeant flerinsse. Marellet oa he dal evel kein ar zourt ha kroc'hennet oa penn da benn evel eunn tousseg. Kredabl en doa, pe da viana, en doa bet kals speret, reg enn he amzer kenta n'oa nemet eur paotr-saout, hag ann hini en doa c'hoant d'he lakaat da ionenna gant ar goler, n'en doa nemet he c'hervel *armentarius*, da lavaret eo, dioualler chatal. Brema en doa great he hent p'eo guir oa mab-kaër da Zioklesian ha Sezar, ann eil e oll bro ar sao-heol. He vrassa plijadur oa ober drouk d'ann dud, beza en doa eleac'h chass daou ours hanvet Mikaour ha Didamall ; tud a daole dezho hag e c'hoarze o velet ar gourinadek, ann emgan etre ann dud kéis hag hi. Eunn deis e teuas peorien da c'houlen ounthan eunn dra benak, edo e gout da farsal hag e reas teureul ar beorien-se er mor doun, rag emezhan, pensea a ra kals listri, kals aour a zo e goeled ar mor, ha n'eus nemet klask mad evit beza pinvidik. Anet eo en doa ann diaoul choazet mad he zen evit ober ar brezel d'ar gristenien, rag a bers Galerius n'oa da c'hedal na justis, na lealdet, na trues ebed. Ar Sezar o veza klevet e rea Dioklesian drouk d'ann dud vad a Nikomédi, a voue mall ganthan dont d'ar gear-se evit lakaat ann tan da gregi guelloc'h ha da zevi ar bed-oll. Ne gavas ket zoken oa re evinthan chom eur mis eb guelet he vignounet blevek, Mikaour ha Didamall. Epad ar goan eta ne reas netra nemet kuzulia ann impalaër falla ma c'helle ; gounit a reas ive kals tud a denas da veza a du ganthan, rag chetu ama unan eus he lavarion : pa rit vad, grit ar vad-se ho c'hunan evit ma vezo deoc'h ann oll enor, pa rit fall, kemerit kuzul evit gellout tamall ho nessa. Ne glevet eta a bep tu nemet lavaret : red e

ve ober ann dra-ma d'ar gristenien, red e ve ober ann dra-bount. Dioklesian, sentus ous Priska, a zalc'he mad, marteze zoken en doa keus da veza great re dija ; er fin torret he benn gant Galerius ha kals re-all, e kassas beleien ann doueou-faos d'ar gear a Vilet evit gouzout petra lavarche Apollon. Ann dra-ze oa lakaat ar bleis da varn ann oan. Apollon evel just a respountas :

Gouzaon ar gristenien hag ho Doue maro a ve guerza var goll douеou kos ho pro... Dioklesian ne arpas mui.

L. Veillon

Eur pardoner, bet e chapel Itron-Varia Kerdevot d'ar 4 euz ar miz, a scrif deomp kement-ma :

Pardonerien bet e Kerdevot d'ar 4 a Vae 1871.

Caret a ran, d'an deiziou kenta euz an nevez amzer, pa gomans an traou sevel a nevez, da vintin pa veler an heol o sevel adren ar meneziou, caret o ran teleur va zell var hor prajeier, var hor parkeier leis gant ar gliz ; caret a ran mont, eur vaz ganhen em dorn, da vale dre venodennou hag hentchou doun Kerne. D'ar mare-ze e lavarfet e ve dousoc'h trouz ar goaziou o redek dindan ar géot glaz, e ve caeroc'h ha dudiusoc'h kanaouennou al labouset. Hogen bez'ez euz en nevez amzer derveziou e pere e cafet e ve an douar caeroc'h c'hoaz, e ve an heol skedusoc'h, an ear iac'hoc'h ha muioc'h a vuez enha. An derveziou-ze eo ar re ma zeomp, epad mis Mari, da bardona da unan bennag euz he chapelou benniget ; neuze an oll moueziou-ze euz an natur a zao pephini en he iez, hag en em laca a unan gant hon hini evit kana gant laouenedigez, esperans, carantez : meuleudi da Zoue, carantez d'he vam ar Verc'hez.

Ar pevar a vis Mae a zo bet evit Ergue-Gaberic, ar meziou divardro, ha zoken evit meur a zen devot euz a Gemper, unan euz an derveziou-ze a laouenidigez, dudius d'ar galon, hag a zalc'her sonch anezho pell. Kerkent ha goulou deiz e velet o tisken divar an tergin zo en dro da chapel Itron-Varia Kerdevot, aleiz a vandennou pardonerien. Oll e teuent sioul, didrouz, o sonjal en ho mam a zeant da velet, ha lod o lavaret caloneg ar chapelet. Tud iaouang ha re goz, mamou ha merc'hed iaouang a ioa en em glevet d'en em gaout eno digaset gant ar feiz, evel pa na rajent nemet eun tiad tud. Bez'e voant mipien bet pell er meaz euz a di ho zad, lamet digant ho c'herent evit mont da eur brezel criz, hag a iea da Gerdevot da drugarecat ho mam euz an env d'ho beza digaset adarre da gaout ho mam euz an douar ; bez'e voant mamou christen hag a iea da drugarecat Mari da veza bet evit ho bugale kement a garantez evel o deuz ho unan.

Da c'huec'h heur cloc'h ar chapel a zigor ar gouel o sini evit an oferen genta. Ep dale ar chapel a ioa re vihan evit an oll bardonerien, kement oa an niver anezho. Lod en em starde oc'h an daol santel, lod all a alume piledou en henor d'ar Verc'hez, lod all, daoulinet var leuren an iliz a bede gant leiz. Eun eil oferen a voue da seiz heur anter, eun drede da eiz heur, hag ingroez ato, pardonerien nevez a deue eleac'h ar re a iea kuit, hag oll e pedent gant kement a feiz hag a zevosion !

Da nav heur e zea eur bedervet oferen da gommans pa voue clevet euz an ilis mouezion cre ha groz o tostaat en eur gana himn benniget ar Verc'hez : *Ave Maris stella*. Pardonerien nevez eo a deue da c'houleu, er chapel dija re enk evidomp, eur plasig en hon touez evit pidi ganeomp ha diskuez ive da Vari ho c'harantez hag ho anaoudegez vad.

An tadou a gompagnunez Jesus, a Gemper, o deus brema en ho zi eun nebeut soudardet gouliet, hag an dud-ze bet mac'hagnet er vrezel skrijuz on eus bet, eo o doa goulennet dont da gemeret perz er pardon-ze e giz Breiz. Dont a reant eur banier en ho raog, hag imach sant Joseph douget var ho diouscoas.

Buan e voue great plas d'ar vugale calonek-ze da Vari, pere en em lakeaz adarre gant ho diskan dudius : *Ave Maris stella*. Goude ar gorreou e canjont ar *Magnificat*, ar c'hantik-ze a anaoudegez vad lezet gant Mari en heritach d'ar gristenien anaoudek. — Ia, tud iaouank, canit a vouez huel, canit a greiz ho calon ; ar c'han-ze a ziskuez ho feiz hag ho tevosion. Ar c'han-ze eleac'h ma lakit hoc'h oll ene, en deus great vad din, beveat en deus va feiz, roet en deus din eun heur a laouenidigez dudius meurbet ; ha gouzout a ran o deus meur a hini all santet ho c'halon tomet evel va hini-me, rak daelou dous a zo diredet euz a veur a zaoulagad. D'ar mouezиou-ze cre ha groz, o cana ho c'hantig a anaoudegez vad, e responte mouezиou all dousoc'h hag ive ken devod, mouezиou merc'hed, ive bugale da Vari, ha gozig oll euz a vreuriez ar plac'hed iaouang a Gemper.

Goude an oferen e voue great prosesion. Aotrou Person an Ergue-vraz en doa bet eur zonch euz ar re vella, o lacat soudardet epken, mobilet ha mobilizet, da da zougen an oll anseignou hag an imachou. Eur blijadur oa guelet ar fouge a ioa enho o vont da gregi en anseignou-ze. Buan e voue guelet pemp pe c'huec'h banier, diou groaz, eun niver braz a c'hitoniou, hano ar Verc'hez varnezho, dispaket en avel. Ne vije ket bet sounnoc'h ho fenn gantho var eun dachen vrezel, n'o divije ket cavet henoraploc'h béza o tifen eur gær pe o tioual eur prins ; rak anaout a reant ar privilach a reat dezho, gouzout a reant e reant àma dreist oll eur c'hard a henor, gard a henor ho mam hag ho difennourez oll-c'halloudek. Neuze e teue imachou sant Joseph hag ar Verc'hez douget ive gant soudardet. Evit serra ar brosesion e teue eun ofrans a anaoudegez vad, eur prezant kinniget da Itron-Varia Kerdevot. Ar zonch da ober ar prezant-ze a ioa dent da unan bennag a dud devot Kemper, ha kerkent oa bet caset da benn. Eur planken marbr guenn eo, kizellet varnezhan e lizerennou aour ar c'homzou-ma evelen :

†

MERK A ANAOUDEGEZ VAD

da

I.-V. KERDEVOT

Evit ar skouzel

E deus teurvezet rei

D'hor Soudardet, Mobilet,

Ha Mobilizet.

1871.

An ofrans-ze a deue euz ar galon, bez'ez eo prezant guir vugale d'ho mam. O velet ar respet braz a ziskueze an oll oc'h heuilla an testeni-ze a garantez, an doare ma sellent outhan, o velet ive pe ger c'hoek e responte ar zoudardet d'al lithaniou : *Ora pro nobis*, pedit evidomp, e voa anat eo ar galon en devoa muia perz en ofrans-ze, hag ep mar Mari e devezo great eun digemer mad dezhan.

Arack ma zeaz ar prosesion er chapel, an aotrou Lezeleuc, vikel vraz a Gemper hag a ioa e penn ar bardonerien, a reaz eur brezegen ver ha c'hoek eleac'h ma roe da anaout ar santimanchou a ioa en oll galonou. Caret em bije gallout lavaret deoc'h he gomzou entanet ha leun a feiz. — Pe hano, emezhan, a roin me d'an deis-ma ? hag he c'hervel a rin-me deiz al laouenedigez, deiz an anaoudegez vad, deiz an distro ? Ia, ep mar an hanvou-ze a zo guir ; guell e cavan gouscoude rei dezhan eun hano all a gavan guirroc'h c'hoas, *dervez ar mamou*.

Ia, tud iaouank, meur a vech marteze araog hirio ho mamou mad a zo deut da bidi evidoc'h guerc'hez Kerdevot ; pa zejoc'h en hent, e creiz an anken, e teujont ganeoc'h hag en ho lec'h ; divezatoc'h pa voac'h e Paris pe var an tachennou brezel var var da goll ho puez o tifen ho pro, e pedent sioul evit ho mipien a ioa pell diouthо ; hogen neuze edo dervez an aoun, an anken, dervez ar beden birvidik ; hirio ez eo, evitho dreist oll, dervez al laouenidigez hag an anaoudegez vad.

Santez Monica, a zo he gouel hirio, a dremenaz ar rest euz he buez o trugarecat Doue da veza distroet he map Augustin outhan ; ho mamou ne eanint, beteg ho huanad diveza, da drugarecat Mari da veza digaset ho mipien en dro d'ar gær.

Mes ha fallout a ra deoc'h lacat ho laouenedigez da veza leun ? prometit hirio a zevri, dirag ho kerent hag ho mignonet en em zestumet evit trugarecat Mari ganeoc'h, dirag ar mean, ar goestl-ze a roit evit merk euz hoc'h anaoudegez vad e kenver I.-V. Kerdevot, prometit e talc'hot mad da feiz coz ar vretoned, d'ho Toue, d'ar Verc'hez santel. Ah ! ar vretoned !... Tud ep feiz na Doue o deus credet, va bugale, teleur an dismegans deoc'h en ho pizach o tont epad ar vrezel-ma, d'ho leshenvel *ar bederien !* Mad ! pederien ; oh ia, ni on eus gouezet kementse, hag on eus bet fouge ganeoc'h ; ha c'hui ive, ha ne ket-ta ? a zo fouge enhoc'h a gementse hag a bromet beza ato pederien calonek. Ia, ato ar feiz coz a reno e Breiz, ato chapelou I. V. Rumengol, I. V. Folgoat, I. V. Kerdevot a velo enn niver braz a bardonerien o tont dezho.

Setu an diveza tra en deus reketet ar prezeger, en eur rei he vennoz d'ar re her silaoue. — Ha ni ivez hennez eo an diveza sonch on eus digaset ganeomp euz an dervez dudius-ze.

Ia, tud iaouank, it da zicour ho tadou da labourat ho farkeier goude beza bet o tifen ar Frans reuzeudik. Dalc'hit ato avad cre d'ar feiz ; hag e sonch euz an dervez-ma ma zoc'h deut da bardona d'hezi, Guerc'hez Kerdevod a vennigo ho parkeier, a lacai hoc'h ed da zarevi, ha dreist oll ho lacai da zougen frouez a vuez evit an env. Ia, c'hui soudardet oc'h eus guelet ar gouel breton ha catolik-ma, ha kemeret perz enhan, bezit fidel d'ar feiz oc'h eus diskuezet enhan, ha guerc'hez Kerdevot ne ancounac'hai nag hoc'h ofrans nag ho carantez. Ha c'hui oll christenien oc'h eus eus mesket hirio ho pedennou hag ho kanaouennou da vam Doue, o pet sonch pebez laouenedigez didrouz ha dudiuz a gaver o pidi Mari oll a eur vouez.

Ha c'hui pere a lenno an dra-ma, o clevet comz euz a feiz ho preudeur, creait ive ho feiz, ar feiz eün-ze euz ar vretoned, feiz an amzeriou coz.

Bezomp ato bretoned, fidel d'hor mam a zo en Env.

L. B.

LABOUSIK DOUE.

IV.

Antronoz, da eiz heur dioc'h ar mintin, Constans a Vreiz hag he mab Arzur, a ioa er chapel eleac'h ma edo an Aotrou'n escop Guehenok o lavaret eun oferen evit goulen eur veach eurus d'an Dukez.

Bez'ez ez oa eno tud chentil, floc'het, tud a arme, servicherien, demezellet a henor en em zestumet en dro d'ho mestrez. Goudeze e kemeraz eun tam bennag hag en em lakeaz en hent. Ne lezas nemet eun nebeudik servicherien da vont d'he heul. Araok diblas e lavaras :

— Tud chentil, evel ma zeo red din ho kuitaat evit eun neubeut, e lacan va mab etre ho taouarn, c'hui va zervicherien ha va mignonet. Kemerit soursi anezhan, rak eurusdet ar vro hag hoc'h hini a zo brema laket var he benn. Enhoc'h-hu dreist oll, Alan a Zinan hag escob a Vened eo e fizian anezhan... Arzur, silaouit aliou mad ha fur ho couarnerien. Ho caout a rin, em distro, ha ne ket-ta, ar pez ma zoc'h hirio ? Kenavezo, va map ker, kenavezo ; pedi a ran an Env da rei deoc'h he vennoz.

Arzur a ieas d'an daoulin hag a zoublaz he benn evit reseo bennoz he vam. Neuze kement a ioa eno en em lakeas da grial :

— Bevet hon Duk Arzur ! Buez hir d'an Dukez vad ! Constans a zavaz en he c'hador-zoug, a lavaraz eun diveza kenavezo gant he dorn hag a ieaz ac'hano heuil-

let gant pemp pe c'huec'h dijentil e devoa dibabet da vont ganthi da ober ar veach-ze.

Bete neuze Arzur en doa dalc'het var he c'hlac'har, rag evit he oad ar bugel-ze en doa penn; pa voa avad eat he vam a guz, e tirollas da vouela ha da gunndi; Rojer hag Armel a grogaz en he zaouarn.

— Arzur, emezho, petra ra deoc'h kement a c'hlac'har?

— Va mam! va mam! eme ar bugel dre greiz he zaelou, ah! eun dra bennak zo em c'halon hag a lavar din e tigouezo drouk ganthi er veach-ze, hag e tlien beza miret outhi da vont en hent.

— Ha perag e sonj deoc'h, Arzur, e tigouesfe drouk gant ho mam? An Itron Constans a ioa kel laouen hag an heol ha n'e deuz aoun ebet.

— Doue ra viro e tigouesse drouk ganthi; hogen me am euz aoun. Oh! ma tigouesse eun dra bennak ganthi, em bezo keuz epad va buez da veza chomet ep clask he delc'her er gær.

— Nan, Arzur, ne zigouezo darvout ebet ganthi. Perag lakat evelse ato traou ankeniuz en ho speret?

— Ne ouzon ket; mes ne c'hellan ket miret.

Epad ma cozeent evelse, e clefjont trouz eun troad skanv o tostaat outho, eur pas lijer evel hini Constans. Arzur a reaz eur scrijaden hag a droas buhan he benn da zellet. Hogen ne ket he vam oa, mes Aliet Mello, ar iaouanca euz an demezellet a henor.

— Arzur, emezhi, me gaf din em eus guelet er miutin-ma ho kuennili o c'hournijal e kichen ar prenest aze; me gred edo oc'h ho clask.

— Guennili baour, eme Arzur, te pac'h eus diouaskel mad, nij varlerc'h va mam ger, ha lavar dezhi ne ra he map, pell diouthi, nemet huanada o c'hortos ma tistroio.

Hogen, caer en devoue ar Prins disbourbella he zaoulagad, ne velas ket he vennili. Guelet a reas meur a hini o c'hournijal e kichen ar prenest hag o c'hluja var an doen ha var ar mogeriou, nicun avad ne zouge oc'h he gouzoug ar ruban glaz armou Breiz varnezhan.

— Aliet ne voar ket petra a lavar, eme Armel; ma vije bet guennili Arzur ama, ni or bije he guelet ive credabl.

— N'em eus ket asuret em boa he guelet, Armel, eme Aliet; n'em eus great nemet lavaret e cave din edo aze er mintin-ma etouez ar guennili all.

— Alo, ema ar re-ma o vont d'en em hegal adarre, eme an Itron Loiza. C'hui, Armel, n'oc'h ket evit paouez na lezel ho teod da eana. Perak ne jomit ket didrouz ive evel Arzur ha Rojer a zo fur hag a zo ive abalamour da ze caret gant an oll.

Armel a iea da lavaret adarre eun dra bennak, rak ne jome morse ber; mes dor ar zal a zigoraz, hag ar floc'h Olier a denas da bidi Arzur da vont da gemeret he gentel evit deski mania an armou.

Arzur hag he zaou gamarad a ieaz eta varlerc'h ar Floc'h, kag Armel a lavaras da Aliet en eur vont ebiou:

— Sellit mad, demezel, oc'h ar guennili o c'hournijal!

— Goasa potr, eme Aliet! Ato e rang ober pe lavaret eun drougiez bennak!

— Arabat eo caout droug outhan evit an dra-ze, Aliet, eme an Itron Loiza. Panefe ar potr-ze, ato gae ha laouen, buez an Dug Arzur a vije trist meurbet ama. Rojer zo eur potrik mad, mes n'eus ket a vuez enhan. Armel avad zo finv enhan, a zo ato o c'hoarzin hag o lacat ar re all da c'hoarzin. Ato, evit guir, ema oc'h ober eur c'hoariellerez bennak, mes calon en deuz, ha douget eo evit he vistri. Ah! ma teu eun dervez bennag enebourien Constans hag Arzur da ober ar brezel dezho, Armel a vezo ar c'henta oc'h en em zevel, o kemeret an armou evit difen ar mab hag ar vam. Goad Lantivy ne oufe ket mancout, hag ar goad-ze zo bet skuillet meur a vech evit hor prinset.

— Ne lavaromp ket nan, Itron Loiza, eme Edith; hogen plijet gant Doue n'en dete morse Arzur izom da veza difennet.

Ar c'houarnerez coz a hejaz he fenn.

— C'hui zo iaouang, Edith, emezhi, ha c'hui Amis hag Aliet a zo iaouancoc'h c'hoas. Pa vezo deut an niver euz ho ploaveziou da lacat deoc'h, evel ma o deus great din-me, bleo guenn var ho penn ha ridou var ho tal, c'hui a vouezo ne deo buez ar brinsed nemet eur viaden a enouamanchou, a encreziou hag a zarvoudou; c'hui a vouezo ez euz evitho amzeriou eleac'h ma o deuz izom da gaout en ho c'hichen calonou douget evitho, discoaz ha divrec'h var bere e c'halfent en em harpa. Ha n'oc'h eus-hu ket eveseat pe gen nec'het e vez avechou hor prins iaouank? Ha n'her guelit-hu ket o chom trist, ep lavaret ger? Mad neuze e vel en he ene eun dra bennag, eun darvout bennak da zigouezout ganthan, ha petra bennak ne deo nemet eur bugel, morse n'eo bet tromplet gant ar pez a vele evelse e gouelet he galon. An draze zo eur c'hras, eur sclerijen a deu dezhan euz an Env.

— O Jesus! Itron Loiza, crena a ran oc'h ho clevet, eme Aliet Mello; ha gant he strafuil e lezas da goeza he nadoz hag ar c'houris seiz a c'hrie evit ar prins iaouank. Ha ne ouzoc'h ket, pa zoun deut ama, em eus cavet aze Arzur o vouela, dre m'en deus laket en he benn unan euz ar sonjou du-ze a deu avechou da hegal outhan. Cridi a ra e tigouezo eun darvout bennak gant an Dukez he vam en he beach.

An Itron Loiza a hejaz adarre he fenn trist bras.

— Arabat eo c'hoarzin, emezhi, evit clevet hano euz an aliou-ze a reseo avechou lod zo euz an Env.

Meur a hini a ra fae varnezho hag o deus keus goudeze. Evidonme n'em eus ket a c'hoant c'hoarzin pa ho c'hlevan, rak meur a vech em euz ho guelet o tont da vir.

An Duk Jafrez, hor prins, Doue r'her pardono, en doa disfizians euz he zaou vreur Ian ha Richard, petra bennak ma vije lavaret e vije ato a unan gantho. Mont a reas da lez ar roue Philip a Frans, ha gouzout a rit ne zistroas ket ac'hano. Hogen araok mont en hent e teuaz ive en he zonch hag e lavaraz en devoa ar greden e

tigouesche reuziou bras gant Breiz, hag eo dioc'h tu ar zaozon e teuje ar reuziou-ze. Ar prins iaouang Arzur en deuz ive ar greden-ze, hag aoun am eus na zigouesse ar pez zo en he greden. Va merc'hed, araok ma sono cloc'h ar c'hufuna pe ar gôlo-tan, savit alesse ha deomp d'ar chapel. Pedomp calonek Doue hag ar Verc'hez santel da zifen hor prinsez, d'he miret oc'h peb droug, oc'h pep darvoud epad he beach, ha d'he lacat da zistrei adarre, iac'h ha dibistig en hon touez.

An demezellet ne leverjont ger. Sevel a rejont avad ha teleur ho labour eno evit mont d'ar chapel varlerc'h ar c'houarnerez. Eno, dirag an aoter e chomjont eur pennad mad da bidi ha da skuilla daelou.

Ar re a anavez histor Breiz, a voar ne ket eb abeg en devoa Jafrez hag he vab Arzur disfizians euz a rouanet Brozaos. Ne vezer morse trahiset goasoc'h eget gant ar gerent tosta, pa deu ar c'hrea da c'hoantat aloubi tra an dinersa. Divezatoc'h e velimp kementse er pennad skritma.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Renaoz e varf eur zoudard kalonek. Eur zouav euz a armme an Pab, gouliet divezatoc'h o tifen ar Frans, a zo maro n'eus ket pell en hospital Orlean.

Pa voue digaset di goude ma voa bet gouliet var dachen ar vrezel, ar vedesinet a zisclériaz e voa red troc'ha eur vreac'h dezhan. Grit, eme ar zoudard, hanvet Joseph X...

Ar vreac'h a voue troc'het, hag e sonjet en em gafche guelloc'h; hogen eun derveziou bennak goude en em gave goasoc'h. « Eur beleg! eme Joseph, eur belek! va Doue, me bardon da gement o deus great poan din, hag a c'houlen pardon oc'h kement ma em eus great poan dezho. »

Caout a rejont oa deut ar mare da rei dezhan he zivez a sacramanchou. An tad Arque, a gompagnunez Jesus a zigasaz he Zoue dezhan. Joseph en devoue eur joa vraz o velet an tad-ze gant pehini en doa great ive he bask kenta, ha n'edo ket o c'hortos guelet brema. Respont a reaz oc'h an oll pedennou, cre evél pa vije bet e nec'hed. Pa voue echu e c'houlennaz oc'h an tad:

— Ha ne ket-ta, brema e c'hellan mervel e peoc'h?

— Ia, va map; gouscoude esper am euz e pareot. Un nan bennag a lavaras dezhan goude: Doue ne c'houllo ken diganeoc'h nemet ar pez oc'h eus gouzanvet, p'eo guir oc'h eus gouzanvet evithan.

— Oh! eme ar c'hlanvour, n'em eus great nemet va dever.

Eur vellaen a voue varlerc'h an nouen; mes ep dale en devoue adarre eur voascaden.

« Va Doue, emezhan, na me zo enouet defot na c'hellan kousket! » Neuze e tigaschot da zonch dezhan euz a hoanion Jesus-Christ. « oh! emezhan, ne ket en em glem eo a ran; mar gran eur griaden bennag eo en despet din. »

Evel na c'helle ket kousket en noz, e c'houlenne alies ma vije lavaret ar chapeled cre dirazhan. Great e vezo, a lavaret, gant na glascot ket respont, rag an dra-ze ho skuisfe.

Hogen poan vraz en devoa o chom ep respont, kement e carie ar Verc'hez santel.

Eur pennad gouscoude e voue guelet trist; aoun rag an ifern a ioa croget enhan.

— Bugale Mari ne daint ket d'an ifern; a voue lavaret dezhan.

— Guir eo; emezhan, mes d'ar purgator?

— Ar skapuler a zougit ho tiouallo.

— Ia, n'em eus ket evelse iunet d'ar zadorn na lavaret ofis an Itron Varia.

Neuze en em lakeas da goms evel pa velje ar Verc'hez he unan, hag e lavare dezhi pegement he c'hare, pegement e voa bet devot dezhi, pegement a laouenidigezien doa o tougen ar scapuler, ha pegement e tisplije dezhan ar re ne felle ket dezho he zougen. Neuze, gant aoun n'en divije tremenet eun dervez bennag ep lavaret ar *Memorare*, pe n'en divije ket he lavaret caloneg avoalc'h, en em lakeas d'he lavaret a greis calon, gant an oll devosion a c'helle he ene da gaout.

(*Eur pennad all er sizun a zeu.*) G. M.

Eun nebeut prizonierien a douez dispac'herien Pariz, ha digaset da Versail, a zo bet great goulennou outho, ha setu ama petra a glever gantho. Comz a ran ama euz eur vandennadig; ar pez a glever gant ar re-ma a glever ive gant ar re all; ar pez a glever gant unan a glever gant an oll.

— Pe seurt micher oc'h eus-hu?

— Darbarer.

— Perag oc'h eus-hu kemeret an armou?

— Evit difen ar *Republik* a lavaret deomp a ioa c'hoant da deleur en traon. Hogen guelet avoalc'h on euz ez eus great trubarderez deomp, ha ne c'houlennomp ken nemet mont adarre d'hon labour.

— Perak n'oc'h ket chomet ganthan?

— N'on doa ket eur guennek, hag ama oamp paet; setu perag on eus servichet; an darn vuia ac'hanomp avad ne c'houlen nemet caout an dro d'en em denna kuit.

Neuze e tigaser eur c'habiten a veze oc'h heul ar jeneral Dombrowski. Ar c'habiten zo goloet a aour hag a arc'hant; diskempen eo avad evel eun den a ve bet oc'h en em ruilla eun tu bennak.

— Cabiten, pe seurt micher a reac'h araok beza soudart?

— Rinser-prinvezou.

— Ha penauz oc'h savet ker buan d'ar grad a zougit?

— Me n'ouzon ket; croget oar enhon en despet din; hanvet oun bet cabiten, ha setu.

— Mes ne voac'h ket e penn eur vanden soudardet; petra a reac'h neuze-ta, coara he voutou d'ar jeneral?

— Nan, spura he zabren dezhan eo a rean.

Neuze ar barner o trei oc'h ar gardou nasional, da lavaret eo oc'h ar brizonierien all a ioa eno :

— Hag eo oc'h tud evelse eo e sentit ?

— Oh ne reompt ket ; ni ho les da goms. Avechou e leveromp dezho : ia, ia, camarad, caoze ato, ni da anavez. Evit senti avad ne reomp nemet pa blich ganeomp.

Goudeze ez eus bet great eur goulen bennag oc'h bugale paket ive etouez ar re all. Ar vugale-ze zo eur scrij ho guelet, diskempen, drouklivet, n'eus ket liou ar bara var ho drem. N'o deus nemet trizek, pevarzek, pemzek vloaz, hag eo anad emaint dija brein gant ar brasa dizurziou. Ar botred-ze eo a zerviche da spierien da *gommun* Paris.

Setu aze eun arvest euz ar re zo laket gant an dispac'herien da vont var araog, epad ma chomont ho unan e kær da c'huilla ha da ober lezennou ervez ho giz.

(Tennet euz ar gazeten c'hallek l'*Union de l'Ouest*.)

Doue avechou a-ro eur gentel bennak d'an dispac'herien counnaret a zaotr an ilizou ; ha ma sonchfent e velfent ervad eo he zorn a skô biniennou anezho. Divar dour pe Groumm ilis santez Jenovefa o deus discaret ar groaz ha laket ar pavillon ruz en he leac'h. Ar micherour a ioa en em garget da ober an tam labour-ze a droc'has divrec'h ar groaz evit staga neuze ar pavillon oc'h an troad. Hogen kerkent ha m'en doa great he labour ez eaz evel p'en divije collet he anaoudegez, hag e voue red he zicour da disken en traon gant an deleziou. Deut d'an douar, abouez kemeret soursi anezhan, e teuas dezhan eun tamig anaoudegez. Mes abenn eun heur goude oa maro. Meur a hini a deuas balc'h ho ginou o velet kementse, hag ar re o devoa eun dra bennag a feiz a grede avoalc'h e c'halle beza eno eur gastizamant.

Aotrou Arc'hescop Pariz a lavaret er sizunveziou-ma a ioa dare da vervel ; rak goasoc'h a reat dezhan eget da eun torfetour. He zelc'her a reant en eun toul eleac'h n'en devoa evit guele nemet eun tam lian staget a zistribil evel gueleou ar vartolodet, hag he-benn a zioc'h eun toul prinvez. Ne ket souez e ve coezet clan en eun ear ker contamet. Abaoue e leverer eo tennet ac'hano hag eo guelleet dezhan ; de deo ket avad laket e frankis.

Ervez ar c'heleier, hor soudardet a dosta bemdez oc'h Pariz, a gemer a nebeudou ar c'hreou a ioa etre daouarn an dispac'herien, a las dezho cals tud, hag ep dale ec'h esperer lacat eun termen d'an dispac'h scrijus-ze a zo er gær-benn abaone meur a sizun.

Da c'hortoz an dispac'herien a goll cals tud, etre ar re a goll ho buez hag ar re a dec'h kuit ; rak calz anezho a dec'h kerkent ha ma c'hellont caout hed ho gar. Lavaret a rer ez eus meur a vataillon freuzet, ha meur a hini all ha ne glasconf nemet an dro d'eñ em denna. Evelse eo braz ar strafuil etouez an dispac'herien counaret, hà keit ha ma c'hellint redia c'hoaz unan bennak da stourm evitho, ne eanint ket ; rag eur vech echu ar freus, ne dint mui netra.

Siouas ! mis Mari a veze kent ker caer er gear-ze, mis Mari zo eno trist meurbet ar bloa-ma ! En ilizou, aloubet ho arc'hantiri ha great *klubou* anezho, eleac'h kanaouennou en henor d'ar Verc'hez santel e clever tud dizoue ha divez, goazed ha merc'hed, o prezek, ne ket an aviel, mes a enep ar relijion, o prezeg evit dougen ar re ho silaou d'ar pec'hejou mezusa ha da bep seurt torfejou !

Pedomp, epad ar mis caer-ma, evit an dud dall-ze hag evit ar Frans reuzeudik.

An Aotrou Nicol, person Cleden-cap-Sizun, a zo maro n'eus ket pell. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *6 Mae.*		PONT-N'ABAT. — *4 Mae*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 78 c.	Guinis.....	30 lur, «« c.
Segal.....	23 lur. 64 c.	Segal.....	20 lur, 63 c.
Eiz.....	20 lur. 90 c.	Eiz.....	20 lur, 76 c.
Ed-du.....	24 lur, 84 c.	Ed-du.....	25 lur, 83 c.
Kerc'h.....	25 lur, 44 c.	Kerc'h.....	25 lur, 26 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	10 lur, «« c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 20 MAE 1871. N° 329. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonam ul, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 20 Mae 1871.

Lavaret a reamp er sizun all e zoa peadra da veza souezet o velet pe ger buhan en em les ar vicherourien, an devezourieu, ar zervicherien, ar re a zo en eur renk dister var an douar, da veza skoliet gant an dud difeiz ha dizoue ; pe gen eaz int da lacat da heuilla ho c'hentelíou, pe ger soubl da zenti outho, ha kementse dreist oll er c'heriou hag eleac'h ma zeus bandennou euz an dud-ze a reng izel.

Gouzout a reont gouscoude n'o deus nemeur a dra da c'hortos digant an dud difeiz, e vezont dalc'h mad tromplet ha touellet gantho, ma roont dezho avechou eun dra bennag ez eo epken pa o deuz izom anezho evit ho mad ho unan : eur vech avad ma o deus bet ar pez a glaskent, e taolont a gostez pe e torront ar skeul a zo servichet dezho evit pignat eleac'h ma c'hoanteant.

Gouzout a reont ive mar deuz unan bennag prest da zont d'ho zicour, hag e clenvet hag e iec'hed, ez eo ato ar guella christenien, ar re o deus muia feiz ha relijion. Hen anzao a reont, ha red mad eo dezho hen ober, rag ar virionez ne c'heller ket he nac'h pa bar dirak daoulagad an oll sclerroc'h eget an heol. Gouscoude ar rumou tud-ze ma comzomp anezho a zo bepret prest da vont a eneb ar gristenien guirion a ra vad dezho. An dud difeiz avad n'o deus nemet eur ger da lavaret, eur sin da ober, evit ho lacat da zenti outho, petra bennak ma c'houzont an dud difeiz-ze n'o deus great morse netra evitho, ha ne c'hellont ket esperout e rafent. Petra eta da zonjal a gementse ?

Meur a dra a ve da lavaret, ep mar.

Hogen ar pez a veler dreist oll eo e zeus nebeut a feiz etouez an dud-ze euz eur reng izel. N'o deus ket collet c'hoaz ar feiz, toc'hor avad eo eat ar feiz en ho c'halonou, anter vouget, anter varo eo. Ha petra en deus mouget evelse ar feiz e calonou an dud-ze, dreist oll er bloaveziou diveza-ma ?

Ar scridou fall, ar fals credennou a skigner e peb leac'h abaoue eun nebeut zo. Enebourien ar feiz hag an iliz ne eanont a bell-zo da skigna geier ha fals credennou e kement leac'h ma c'hellout, ha dreist oll e mesk ar vicherourien hag ar re baour. Mar en deus Doue missionerien hag a ia da brezeg he hano hag ar virionez d'ar re n'he anavezont ket, Satan en deuz ive he vissionerien a ia de brezeg ar gaou ha da deleur an denvalijen en oll sperejou ; hag evel ma en deuz an den ioulou fall, ha ma zeo ato esoc'h dezhan ober an droug eget ar mad, ec'h en em gaf ma vez silaouet ar fals doctored-ze cals guelloc'h eget ar re a brezeg ar virionez.

An dud paour-ze tromplet ha touellet o deus keuz goudeze, crial a reont zoken a eneb an drubardet o deus great goab anezho, kementse avad ne viro ket outho da veza touellet adarre ar c'henta tro.

An dra-ze on eus guelet adaleg pec'het Adam, pa deuaz hon tadou kenta da zilaou mouez an trompler daoust d'an difen great outho gant Doue ; an dra-ze a velimp ato, hag her guelet a raimp seulvuioc'h ma zeo toc'horoc'h ar feiz ; rak dre ma toc'horra ar feiz, e téoa an denvalijen er sperejou, ha levezon an drouk speret varnezho a greva.

ROM. — An Tad Santel a ro bemdez digemer d'ar gatoliked euz a eur vro bennag ; rak peb bro a gas Cannadet dezhan evit rei dezhan mercou euz ho c'harantez ha diskuez e kemeront perz en he boaniou. Setu ama petra a responte da gatoliked ar Styri deut beteg enhan ho escob en ho fenn :

« Ar gark roet gant hor Zalver da zant Per eo messaat an oanet hag an denved ; *pasce agnos, pasce oves.* Ar gark-ze zo roet din-me ive p'eo guir e zoun eveldhan vikel Jesus-Christ, pe gen indin bennak ma zoun. Evit delc'her ar gark-ze eo red da genta oll caret. Red eo caret Doue dreist pep tra, he garet ep termen ebet ; Red eo caret an nessa kement ha ma en em garomp ho unan. Ar garantez birvidik-ze, gourc'hemennet gant

Doue, he diskuez a rit hirio d'he vikel, he diskuez a rit, a lavaran, c'hui hag hoc'h escob; kemeret a rit perz en he drubuillou. Bihanaat a rit evelse he boan, ha lacat he anken da veza nebeutoc'h c'huero.

« Goude ma fell deoc'h gouzout petra a c'hortozan diganeoc'h, c'hoant am euz e teufac'h oll da zavetei hoc'h eneou. Neuze e carfen o pefe eur fizians cre, hag e c'houlenfac'h dalc'h mad ma vemp tennet euz ar stad trist-ma. Na eanit da bidi, da c'houlen : *clama, ne cesses.* Me garfe e c'hallen lavaret an dra-ze da oll dud ho pro, d'an oll Allmagn. Ar pez a c'hellot da ober, grit-hen gant furnez, mes ive kendalc'hit stard er mad; bete ma plijo gant Doue lacat he vir he unan hag hini an dud vad da gaout ar gounit... »

Enn dra hag a c'halfet lacat evez outhan, eo ar Pap, bevech ma tigemer unan bennak, n'eus fors euz a be vro e vent, a ro ali dezho ato da bedi evit ar Frans, da c'houlen ar peoc'h evit ar vro-ze. Digant ar gatoliked a Rom e c'houlen muioc'h; gourc'hemen a ra dezho ober bep en amzer tri dervez pedennou evit ar rouantelez-ze, evit ar vroad tud-ze a zo bet kel liez a vech skoazel cador sant Per. Kementse a ziskuez deomp pegement e car Pii Nao ar Frans, ha pegement e sonch enhomp.

Ar c'hazetennou fall euz a Rom, pa ne c'hellont ken a enep ar Pap, a lavar eo clanv, dare da vervel. Ma vije maro an Tad Santel abaoue ma o deus c'hoant an dud difeiz-ze, e voa eat pell zo divar an douar. Hogen Doue ne ro ket dezho ho c'hoant, hag ar Pab, daoust d'he oad, daoust da gement en deus da c'houzanv, a jom ato cre ha seder he iec'hed; peadra da lacat he enebourien da zizec'ha gant ho c'hounnar hag ho c'hasoni.

Eun dra all a ra ato poan d'an dispac'herien-ze; defot na velont ar Pab o tont er meaz euz al leac'h ma ema prizonier, evit gallout lavaret e lezont he frankis ganthan. Hogen an Tad Santel a lavare d'an Aotrou Visconti, a ziskueze he c'hlac'har dre ne dea mui Pii Nao da velet al labourou digoret ganthan dre urs vikel Jesus-Christ : *Keit ha ma vezo an avel-ma o c'hoeza, ne din morse, morse, ac'hann !*

Lod euz an dispac'herien counnaret, euz an dud-ze ep feiz na coustians, o deus sonjet en em dic'hiza, hag en em lacat etouez ar gristenien catolig a vez digemeret gant an Tad Santel. Mont a reont evelse, ep beza anavezet, devot braz, evit gallout goudeze ober goab euz ar Pab ha kemeret ho ebat etrezho o lavaret o deus bet bennoz vikel Jesus-Christ evitho da veza dindan an anaouen (an excumunugen). Doue ra viro na drofe ar vennoz-ze a behini e reont goab, e malloz evitho !

Dispac'herien Pariz a gas ato ho c'hoari en dro. Goasa zo evitho eo e collont bemdez eul loden bennag euz ho c'hreou, evel ive euz ho difennourien.

Gouarnamant Versail en deus scrilet dezho adarre, ar pez en deus great meur a vech dija, evit lavaret ne vije great droug ebet d'ar re a dolje ho armou en traon hag a deuje d'en em renka a du gant ar re o deuz e guirionez ar guir da c'hourc'hemen dezho.

Calz a c'hardou nasional Pariz a heulfe an ali-ze ma c'helfent hen ober; hogen ar re zo e penn an dispac'h ne ket an dra-ze eo a fell dezho. Gouzout a reont evitho ne outent ket beza tremenet evit tud divlam, hag e ve just goulen cont outho euz an droug o deus great. Gouzout a reont ive ne jomo ket pell ar c'hallout etre ho daouarn, hag evelse e scrabont guella ma c'hellont keit ha m'emaint.

Kenderc'hel a reont ato d'en em gemeret oc'h ar c'houenchou hag oc'h an tiez pinvidig eleac'h ne deus ket a dud d'en em zifen na zoken da rebarb outho.

Er c'houenchou, allaz ! e cavont nebeut a dra da scrabat; ar pezig a gavont gouscoude a ia gantho; ha neuze bez o deus da viana ar blijadur da ziskuez ho c'hasoni oc'h ar relijion, ha da deleur servicherien ha servicherezet Doue var ar pave. Brema o deus tolet er meaz euz ho ziez tost da vad kement relijius, kement leanez, kement *breur* ha *c'hoar* a ioa e Pariz. Dre ma zeont e lakeont rinsa dioc'htu ha buhan. Avechou gouscoude e roont eun tamig amzer.

Evelse en unan a diez sant Visant a Baol en em gavont da anternoz da ober ho zro. Eno e reont rins evel e leac'h all; furchal a reont kement corn a zo. Unan euz ar c'hoarezet a ioa toc'hor, dare da vervel. Evelato eo bet furchet he guele evel ar re all; mes evel ma voa ker fall, ha ma na vouiet ket penaoz he c'has ac'hano, o deuz he lezet var he guele; n'o deus ket he stlapet var ar ru.

Ne ket madelez eo o deuz an dispac'herien?

Evit aloubi danvez ar re binvidig, evel ne fell ket dezho e ve kemeret evit laeronsi ar pez a reont, mes ez eo dre vir hag evit mad ar perc'hen eo e zeont da c'huilla he di, setu ama penauz en em gemeront.

Lacat a reont ar siel en hano ar *gommun*. Gouzout a rit e laca avechou ar justis ar siel en eun ti, var an arrebeuri zo danvez enho, evit miret na vezo tennet netra anezho ken a vezo roet an urs, ha dirag ar re o deus carg a gementse.

An dispac'herien a ra guelloc'h. Da genta e c'huillont hag e casont gantho kement a gavont en ti, an armeliou hag an arrebeuri all; ha neuze pa o deus samet kement a ioa, e lakeont ar siel var an armeliou, an arrebeuri, hag an ti goullou. G. M.

SANT HERVE.

V.

Goude maro he vam, Herve a ieaz adarre d'ar c'hoad da gaout he eontr; hogen Gourfoed, evit pellat muioc'h dioc'h an dud ha beva dianavezetoc'h, a lezas ganthan he lochen hag a ieas dounoc'h er c'hoad. Ar zant a gendalc'has da ober skol evel ma rea he eontr, hag a

gavas d'he zicour eun den mad bennag o doa savet ho lochennou en dro d'he hini evit gallout pidi ha'labourat dindan he zorn. Ar skol-ze a voue darempredet calz: ha bemnoz e velet o tont ac'hano eur vanden vugale dent di dioc'h ar mintin euz an oll maneriou hag euz an oll lochennou divardro; eur vanden bugale hag a ioa, eme eur bars, kement a drous gantho evel eun hedguenan o tont euz ar vezen zero cleus. Ar mestr, o veza mazoa dall, ne c'helle ket deshi dezho al lizerennou; deski a rea dezho avad kanaouennou, lavariou mad e guers, lavariou divar benn ar relijion hag an doare da ren eur vuez vad; ho c'helen a rea da veza seven, ar pez a ioa izom avoalc'h da zeski da dud hag a ioa anterc'houez. Oc'h ho lacat da zeski dindan envor, e tigore ho speret hag ec'h eüne ho c'halon; ho digriza, ho dic'houesat ja rea, hag ho lakea da veza seder ha reizet e pep tra..

En amzeriou coz ar c'hentéliou a furnez ne vezent roet nemet evelse; ar guerziou hag ar c'han a iea ato d'en em heul, hag ar re goz a grede e voa red guerziou ha kan, ne ket epken evit ober plijadur, mes c'hoaz evit mad ar bobl, evit he gelen ha he zigas da veza seven. Herve o rei evelse he genteliou dre versiou ha dre gan, a heuille, ep he zonjal, aliou Aristot, eun den gouezieg euz an amzer goz. Orphee ive a leverer, a zigase sevenidigez etouez tud he amzer dre he ganaouennou. Kenteliou Hesiod a ro deomp ar c'henta skuer euz ar gelennadurez-ze e guerz evit skolia an dud. Evelse ive eo e roe sant Kadok he genteliou d'ar vretoned iaouang euz ar c'hambri.

Hogen mar deus chomet ganeomp eur vers bennak savet gant sant Herve, n'eus ket calz anezho; an darn vüia euz ar re a laker en he hano a zo kentoc'h bet great ervez he speret hag ar reglennou roet ganthan eget na dint great ganthan he unan.

Lacat a rer en he hano tri lavar pe deir gentel henvel avoalc'h oc'h ar re a roe ar venac'h d'ho diskibien. Comz a reont euz a deir vertus, teir euz ar ar re ma poanie muia ar venec'h d'ho deski d'ho scolaerien pere, evel an oll dud anterc'houez, a ioa dizesk, didalvez ha direiz. Deski a reont caret an descadurez, caret al labour, caret eur vuez reizet, tri zra hag a ra nerz eur vroad tud seven.

« Guell eo diski mabik hihan,
Eget destum madou dezhan. »

Setu ar genta kentel a leverer zo bet roet gant hor zant.

Kadok, an hini a skolias tad Herve, a lavare en eun doare all :

« Gwell eo gouezieg
Eget danvez. »

An eil kentel laket en hano sant Herve, eo houma :

« An den iaouank emn diegi
A zastum poan var benn cozni. »

Martolodet Breiz o deus dalc'het sonch mad euz an drede kentel a leverer zo bet roet gant sant Herve :

« Geriou Herve zo gerio fur;
An neb ne zent ket ouz ar stur
Ouz ar garrek a zento sur. »

Guelet em eus c'hoas lacat en hano sant Herve eur ganaouen gristen, anavezet calz e Breiz. Eur c'houblat bennag euz ar ganaouen-ze a c'hell beza great ganthan; hogen ep mar an doare hag ar iez anezho a zo bet nevezet.

« Didostait ama, bugale,
Da glevet eur gentel neve
A zo bet savet evidoc'h;
Kemeret poan d'he deski bloc'h.

Pa zihunet en'ho kwele
Roet ho calon da Zoue;
Grit sin ar groaz, laret goude
Gant feiz ha spi ha karante :

Leret : « Me ro d'hoc'h, ma Doue,
Ma c'halon, ma c'horf, ma ene;
Gret ma vin den mad, ma Doue,
Pe vervel kent ma teui an de. »

Benedieite kent ar pred
Ha grasou goude leveret;
Marteze ne po boed bepred
Mar n'oc'h eus koun euz ho laret.

Ho laret ra an evnigo
Klujet er c'hoad war ar branko,
'Vid eur greun ed, 'vid eur prenvik,
'Vid eul lommik gliz, eul lommik.

.....

Pa welet eur vran o nijal
Sonjet d'an diaoul ken du, ken fall;
Ha pa welet eur goulmik-wenn,
Sonjet d'hoc'h æl ker mad, ker gwenn.

Sonjet e sell ouzoc'h Doue
Evel an heol deus lein an ne,
Sonjet ho laka da vleunia,
'Vel an heol roz-gwe Komanna.

Ha pa gomzet oc'h tud ho ti,
Laret : *ma breur, ma c'hoar, ha c'houi;*
Komzet an eil ouz egile
Gant honestiz ha karante.

.....

En noz, abarz mont da gousket,
Laret ho pedennou bepred,
Ma teui an æl gwenn deuz an ne,
D'ho tiwal ken e teui an de.

Setu, bugale, an dro-vad
Da vevan e kristenien vad;
Sentit eta diouc'h ma c'hentel,
Ha c'houi rei eur vuhe zantel.

Kenteliou evelse a dlie lacat da zridal calonou ar vugale iaouank-ze c'hoaz anter c'houez; rag e guirionez caout a reant enho da zeski eul loden euz ar pez a rent an den cre, da lavaret eo christen; caout a reant enho, destumet sklear evit ho skolia, eur gelennadurez ker fresk ha ker koant, an heol hag ar bleuniou, al labouséd hag an ælez, an oll skeudennou dudiusa a gaver er bed.

Ne d'onn mui souezet o clevet e lavare tud ar vro e tigase Herve dou al loenet gouez; ne d'oun ket souezet ma leveront e reaz eun dervez da eul laer a louarn digas dezhan en dro, ep ober drouk dezhi. he iar a ioa eat ganthan; eun dervez all eur plaoufez a vleiz o veza debret he azen, e reas dezhan dont d'he zervicha en he leac'h; lod a lavar eo he gi a ioa eat gant ar bleiz, hag e reas d'ar bleis dont d'he heul evel eur c'hi barbet. E meur a lec'h e veler skeuden ar zant, hag hen o telc'her var bouez eur gorden ar c'hi barbet-ze euz ar c'his nevez; hag epad ma ra e leac'h ar mamou aoun d'ho bugale o c'hourdrouz anezho euz ar bleiz, magerezet Breiz a laka ho bugale vihan da devel o coms dezho euz an *Aou-aou*. (Ki sant Herve.)

Evelse e tiskuezet deomp Orphee hag oc'h he heul tigred dent da veza don. Eur barz all, anter-bagan, on eus guelet diaraog eur c'hi du oc'h he heul, hag o comz anezhan he unan, e lavar deomp e rede ar c'hoajou eur bleiz ganthan hag a hanve he *gamarad*. Ar barzed-ze euz an amzer goz a gredet e voa ato an natur a unan gantho; cridi a reat o doa bet adarre ar c'hallout da lacat an oll loenet da zenti outho, ar pez o doa collet hon tadou kenta abaoue ma voant deut er meaz a varadoz an douar.

Cridi a reat en devoa ive Herve ar c'hallout-ze. Hogen ar guerziou hag ar c'han ne voant nemet an doare a gemere ar c'hristen evit gounit ar c'halonou. N'en doa ken sorserez nemet ar beden. Setu ama, ervez unan euz ar re o deus scrifet he vuez, ar béden a rea pa en deveze aoun rak fallagriez an dud pe dent ha skilfou al loenet gouez. Lacat a reaz he ziskibien da scrifa ar beden :

Teurvezet Doue va diwall
Diouc'h hud, ha diouc'h beg, ha diouc'h gwall;
Diouc'h louarn, diouc'h bleiz, diouc'h gwall eal.
(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

Penaos e teuas ann urs da laza ar gristenien.

KENDALC'H.

Galerius ne c'hedas ket e vije skrivet nag embannet ann urs da voal gass ar gristenien, re a vall en doa da ober drouk. Dirak ar pales e unan, oa bet savet eun ilis kaër.

Hounnes a ioa abaoue pell amzer e goulou ann tirant hag alies en doa savet he zourn outhi gant mallosiou spountus. Diskar ann ilis a ioa treuza ti oll bugale Jesus, dre eno oa eta digeri ar brezel ous Doue hag ann dud. Ann deis merket oa ann trede varnugent a vis c'hoevrer e pehini e reat gouel eunn Doue païan hanvet Term. Ar baïanet o doa Doueou e peb leac'h hag evit peb tra. Doueou eun Env, er mor, enn ifern, er c'hoajou, er parkeïer; Term oa ann hini a verke he dachenn da bep hini hag a ioa er meziou evel hirio ar mein-hars. Galerius, o kemeret ann derves-se, a lavare: an Doue Term a vezo ann termen diveza eus relijion ar Christ, ne dai ket larkoc'h. D'ann tri varnugent e teuas eta soudardet, offiserien mintin-mad betek ann ilis; terri a rejont ann dorojou hag he klaskent skeuden Doue ar gristenien, rag kredi a reant e tlie beza eno eur skeuden benak, evel enn templou païan. A daoliou bouc'hal e oue trouc'het ha torret kement tra a ioa enn ilis. Ann daou brins, eus prenestr ar pales, a zelle ous ar brofanation. Galerius a c'hoantea e vije lakeat ann tan e ti Doue; Dioklesian a viras gant aoun da zevi kear. Guelloc'h e kavas rei urs d'ar zoudardet da freuza ar mogeriou, hag e guiriones a-benn nebeud ne jome mui eno mean var vean. Antronos e oue staget ous ar mogeriou ann urs persekusion; great oa evelhen : ann daou impalaër Dioklesian ha Maximian, ann daou zezar Constans ha Galerius a ro ar gourc'hemen-ma : e peb leac'h eus ann douar e vezo diskaret ilizou ar gristenien eus ann eac'h d'ann traon, ho levrion a vezo taolet enn tan, ar re anezho a zo er c'hargou a gollo ho flasou, ar re all a gollo ho liberte. Galerius a c'hinas o sina ann urs rag kaout a rea dezhan en divije bet kals guelloc'h. Ne ket ilizou na levrion a c'hoantea da zistruja, ann dud o-unan hag ho bues a c'hoantea da gaout. Ann dra-ma a ioa eta teureul kolo dirak eunn tigr ne gav mad nemet kig ha goad. Toui a reas e kafche he bleg ha ne ket pennaoui a raje, eosti founnus eo. Ar gristenien o-unan a roas eunn digares benak enn ho-eneb. Ar zoudard kos Zenon goude ar sakrifis a behini hor beus komzet a ioa en em guzet e kear, ne ket m'en divije aoun, rag n'oa marteze nemet re hardis. Ema ta, a veac'h m'oa staget ar skrid, a dosteas hag a rogas ar paper. Kemeret e oue raktal ha kasset dirak ann daou brins evit beza barnet d'ar maro. Dioklesian, emezhan, n'eus ket pell e poa c'hoant da anaout ann amzer da zont, ma keres me gomzo did, non pas a-bers ann drouk-sperejou, mes a-bers ann Doue guirion. Ann impalaër o velet var dal Zenon evel eur sklerijen burzudus a roas urs d'ar gardou d'en em denna, ne jomas er gambr nemet Dioklesian, Galerius ha Zenon. Brema koums, emer prins. Eus ann deis, eme ar zoudard, ma skoï ar gristenien, e vizi da unan skoet gant Doue ha ne pezo mui eurusdet ebet. Petra dal did en em zevel ous J. K. ! Ne veles-te ket ema ann deis o c'houlaoui hag ann heol o vont da bara? Ar prins choazet evit rei eun ehan d'ann douar ha sevel huel ar groas a zo dija e kreis he ners ha dre ma kresko te a goezo, koll a ri da dron, roget e vezo da vantel impalaër evel m'am beus roget da baper. Koll a ri da skiant vad, mervel a ri araok mervel:.. daou vloas e peus da ren, trizek vloas e peus da veva.... Galerius, azezet e-kichen eur prenestr huel a ioa o skriva : ha me prophet a zaou vennek bemdes, emezhan, petra zigouezo ganhen. Te eme Zenon gant eur voal zell, te vezo debret e-beo gant ar prenvet; araok e vizi bresset gant ar gristenien; arre-ze, o klask al liberte, ar sklerijen, a lakaï ho zroad var da chouk evel ma rimme brema... enn eul lavaret ar c'homzou-ze, Zenon a lammas var eur c'hleze a ioa eno enn eur c'hougn hag a grias : Galerius, pleg ma pignin varnot ha ma

ec'h in dre ar prenest; sent pe out maro. N'oa ket da varc'hata. — Galerius enn eur grena a blegas; Zenon a bignas varnhan buan ha buan, a dapas krog e barren ar prenestr hag enn eur boueza var Galerius : chetu, emezhan, petra rei did eunn all gallondussoc'h egedonme, e vuntas anezhan hag ar bern lank-se a ieas da ruill e-kreis ar gambr. Pa deuas ar zoudardet edo Zenon er meas hag e liberte; en klask a voue great anezhan; ne oue ket kavet rag en em dennet oa enn eul leac'h ne sonjchet ket buan ennhan, e templ Seres. Koulskoude enn derves-se zoken ann daou brins a dlie ober eur sakrifis enn enor Seres. Kals tud a deuas d'ho heul; Zenon a ioa sioul e traon ann templ, he vantel var he benn; den ne rea van, rag ar c'his oa zoken beza mouchet evel-se epad ar sakrifisou. Ar goad a verve e voaziet ar zoudardkos, o velet pedi doueou-faos. Ar beleg a lavaras evel atao : profani, nocentes abscedite... Ann dud fall er meas!

Dioc'h-tu e klevjot eur voues c'hros o lavaret : neuze n'o peus oll nemet en em denna, rag oll oc'h tud fall... Zenon eo a gomze, dizolo ha sounn he benn. Kemeret e oue ha barnet da veza devet raktal dirak skeuden Seres. Guella-ze, emezhan, ar c'hoez eus ar c'hik kristen a zisplij muioc'h d'ann drouk-sperejou eget na zisplij dann dud ar flear zo gant Galerius. Ne lavaras mui netra, ne flachas ket zoken var ar c'hrill. Nemet a veach da veach e tigore he zaoulagad, evit guelet kredabl, e kreis ar moged, ann hent a iea da gas he ene d'ar barados.

Galerius goude beza kounnaret voalc'h he galoun, a laqueuneas; ann traou a droe dious he c'hoant. Ar gristenien a freuze ar paperou sinet gant ar brinset; diresket e komzent anezho; dispac'herien oant eta, ne c'hedent nemet ann dro da veza mistri ha da vressa ar baïaret. Prezeg a reas ha displega kals traou dirak Dioklesian. Hema a gave fall-bras ar pes en doa great Zenon, koulskoude e lavare eunan e-unan, oa heunes eunn den a galoun, n'en doa c'hoant ebet d'en em venji peo gnir n'en doa ket lazet Galerius, evel keus en doa d'ar zouderd kos, ker stard var dachen ann emgann. Kementse e oue skrivet eunn eil urs kals voassoc'h eget ann hini kenta; dougen a rea e ranke ann oll gristenien pe adori ann Doueou, pe vont d'ar maro; ann impalaër a lavare ebken oa mad gedal c'hoas eur pennad araok embann ann urs-se. Etre-daou e teuas eur barradamzer var Nikomedi; ar gurun a goezas var ar pales hag a lakeas ann tan ennhan. Dioklesian dihunet e-kreis he gousk en devoe eur spountaden. Ann tan a oue lazet hag ar prins a ieas adarre d'he vele. Eur pennad goude chetu ann tan a neves ha voassoc'h evit biskoas. Galerius e-unan eo en doa he lakeat hag a grie a boues-penn : ar gristenien a laka mallos hon Doueou da goeza varnomp ! Ar gristenien a c'hoanta hon devi ! Ar veach-ma Dioklesian a gredas ar gaouiad ha dious sklerijen ann tan-goal a zinas ann urs; n'oa pluen ebet ganthan, gant beg he gountel eo he sinas ha Galerius var he lerc'h. Edo eta ar bed o vont da neun er goad, fallagries eunn den a iea da lammet ann dud a villerou eus ann douar, mes eun Env ann eles a rea ive kurunennou eb niver. Galerius, great ganthan he daol, laouen ha seder, a zistroas d'he gear; mall en doa da velet Mikaour ha Didamall ha d'ho larda gant kig kristen. I. W.

LABOUSIK DOUE.

V.

Tost oa da nav heur dioc'h ar mintin. Arzur a Vreiz, o sonjal en he vam, en doa tremenet eul loden vad euz an noz ep cousket. Savet oa divezatoc'h eget na voa boaz, hag he izili a ioa skuiz o trei hag o tistrei en he vele. Alan a Zinan en doa laket he c'helver abenn diou vech.

Arzur, daou floc'h en he raog, a ieas varzu sal ar C'hounsail, eleac'h ma edo ar Senechal oc'h he c'hortos. Dre ma zea, ar prins iaouank ne vele nemet bizachou trist, pennou tenval; ar floc'het, ar mevellou a iea hag a zeue dre an ti en eur ober ho labour, ha ne glevet gantho nicun euz ar c'homzou farsus-ze e voant boas da lavaret an eil d'egile; didrouz oant ha sioul evel pa vijent glac'haret. An dud a vrezel a ioa e goard, a ioa ive cals tenvaloc'h ho fenn evit kent. Arzur a velaz ervad e zoa deut eur goal gelou bennak d'ar C'hastel.

— Va mam pe va c'hoar, emezhan outhan he unan, a zo digouezet eun drouk bennak gantho douetus. — Maro marteze, ô va Doue !...

Arzur a viscas liou ar maro; he zivesker o doa beac'h oc'h he zougen; red e voue dezhan harpa oc'h ar voger evit mont bete sal ar C'honsail eleac'h ma zoa daou c'hoard, unan a bep tu, pep a vialen venn gantho en ho dorn. Hogen eat beteg eno, Arzur a deuas da zonch dezhan oa heu an Dug a Vreiz; gelver a reas he oll ners d'he zicour evit cas kuit glac'har hag enkrez. Neuze, an daou floc'h ato en he raog, e zeas tre er zal vraz eléac'h ma edo ar C'honsail oc'h he c'hedal.

Alan a Zinan, escop Guened, escop Roazon, escop Naonet, hag eun niver braz a dudjentil a ioa en em zestumet eno. Ar guel anezho a roas muioc'h a nec'h d'an Dug iaouang eget na rejont dezhan a souez, rak guelet a rea ervad e voant deut evit rei dezhan eur goal gelou bennak.

An escop Guehenog a lakeaz Arzur da azeza var eun tron savet evithan e creiz ar zal, hag eun De aziouthan; var an De oa scrifet coms Duket Breiz : *Kentoc'h mervel eget beza saotret.*

Neuze Guehenog a lavaraz e voant dent di, eskeb ha tudjentil, evit clask an dro da denna an Dukez Constans a dre daouarn an trubard Ranulph, Cont a Chester; rag an den disleal-ze en doa laket cregi er brinsez dirak kær Pontorson, en doa he c'haset da gastel Sant-Jakez Beuvron, hag he dalc'he eno prizonierez.

Arzur a loskaz eur griaden a gounnar hag a c'hlac'har o clevet ar goal gelou-zej; he ear, peurvuia dizroug

ha lent, a deuas d'en em entani, hag en he lagad glaz e voue guelet eul luc'heden o lugerni.

— Oh ! Aotronez, arabat eo coll amzer, eme ar prins bihan ; arabat eo e chomfe an itron Constans etre daouarn eun den hag he lacafe marteze d'ar maro.

— Bezit dinec'h, prins, eme Guehenok. Ranulph ne grette ket lamet he huez digant an Dukez. Gouzout a ra avoalc'h, ma rafe eun torfet evelse, Breiz n'hen lesfe ket da vont ganthan en douar.

— Ia, ker a goustfe dezhan, eme ar c'hont a Leon, o lacat he zorn var dourguen he gleze.

An oll dudjentil a ioa eno a lavaraz e voant prest da zifen ho frinsez pe da denna venjans euz an droug a vije great dezhi.

Goude beza bet pell oc'h en em-glevet, e voue caset eun den da gomz oc'h ar roue Richard, evit goulen justiz outhan euz an torfet great ganthan. Escop Roazon a voue carget euz ar gevridi-ze.

Goude an emgleo-ze, Arzur a c'hellas mont d'he gambr, ha lezel da ziskuez he c'hlac'har hag he anken. Mes Rojer hag Armel a deuas d'he gaout.

— N'em oa-me ket lavaret deoc'h? eme Arzur. Me vouie ervad. Biscoaz ar sonjou-ze n'o deus va zromplet, ô va mam baour !

Neuze en em daolas var eur gador hag e tirollas da vouela.

— Arzur, na vouelit ket evelse, eme Rojer ; ober a rit poan deoc'h hoc'h unan, ha deomp-ni ivez, ni pere ho car kement.

— Oh ! en han'Doue, list ac'hanon da vouela !... oh ! ma c'houfac'h pegement em eus gouzanvet ha pegement em eus ranket moustra du-ze e sal ar C'honsail !

Ah ! Rojer, ah ! Armel, trista tra eo beza Duk en eur vro vraz, ha beza Duk d'am oad dreist oll ! Ar pez a ra muia poan din eo pa zonjan ez eo marteze dre urz ar roue Richard eo dalc'het an Dukez, va mam, prizonierez. Hen ! va contr ! Breur va zad muia caret ! Hen an hini en deuz ar c'henta va zaludet evel Duk a Vreiz hag evel an hini a dle beza Roue a Vrozaos !... Euruz ar re zo ganet dindan ar soul !

— Ah ! Arzur, eme Rojer, credit ervad ar brinsed o deuz ive derveziou a laouenedigez.

— Ia, an derveziou ma c'hellont lacat ar re all da veza eurus.

— An derveziou ma reont eun taol caer bennag a dle beza contet ive, eme Armel.

— Guelloc'h eo beza *mad* eget beza *braz*, a respontaz Arzur.

— An eil hag egile a c'heller da gaout, a lavaraz Armel, potrik teodet mad ha ne chome morse ber. Arzur a vusc'hoarzaz, ha souden e teuas trist adarre o sonjal en he vam prizoniet, hag e trubarderez he eontr Richard. He zaou vignon a glaske he laouenaat, hag Armel ato buez enhan, a lavare :

— List ar zaozon da zont, Arzur, hag e velot penauz e c'houezo hor bretoned caloneg ho c'has var ho c'hiz buanoc'h eget na vezint deut. Doue a zicour ato an nep zo ar guir en he du !

Arzur n'oa ket en em dromplet. Richard, o velet ervad ne vije morse mestr avoalc'h e Breiz keit ha ma vije gouarnet gant eur vaouez a benn evel ma zoa Constans, en doa sonjet lacat cregi enhi. Carget en doa da ober an taol disleal-ze ar c'hont a Chester en doa eur gasoni vraz oc'h ar vretoned hag oc'h ho Dukez, ha ne c'houlenne ket guell eget ober eun taol evelse.

Neuze eo e casas roue Brozaos d'he c'hoar gaer al lizer ma on eus comzet anezhan, evit he fidi da zont d'an Normandi eleac'h ma en devoa da goms dezhi a aferiou bras.

Constans e devoa eur galon eün, ha ne c'helle ket sonjal e trubarderez evelse. Mont a reaz en hent ep disfizians ; pa voue avad digouezet e Pontorson, ar vozadik tud a ioa ganthi a voue grounnet gant eur vanden soudardet pe likizien, ar c'hont Ranulph he unan en ho fenn. Ar stourmad ne c'halle ket padoud hir ; en eun taol an Dukez hag an Dudchentil a voa oc'h he heul a voue great prizonerien.

Ranulph, fouge enhan gant an taol caer en doa great, en em lakeaz he unan da zioual he brizonierez, hag he dalc'haz e castel Sant Jakez Beuvron a ioa dezhan.

Étre daou an escob Herbert, carget gant ar c'honsail a Vreiz da vont da gaout ar roue Richard evit goulen justis outhan, en doa great he oll c'hallout evit ober mad ar gevridi dies-ze.

Pa zistroas da Sant-Malo Bignon, eleac'h ma zoa eur vall vras d'he velet o tistrei, e roas guelloc'h keleier eget na c'hortozet.

Eun nebeut derveziou araok gouel Ian, e zoa bet eun emgleo etre roue Brozaoz hag hen. Richard en doa roet he c'her da lacat an Dukez e frankis da anter-eost, gant mac'h asantche heuilla he aliou, ha ma roje ar varoned dezhan eun niver a dud e cred.

Ar varoned a roas ho asant d'an emgleo-ze hag a brometas rei tud e cred ; ha neuze e c'hortozet gant fizians e vije lezet Constans da zistrei.

Arzur gant ar vall en doa da velet he vam, a gonte an derveziou. Great en doa, var eur vialen venn kenaliez a goch evel a zeiz a ioa ac'hano da anter-eost, ha bemnoz ec'h efase eur c'hoch, hag e c'huanade en eul lavaret : perak ne ket deut varc'hoaz evit ma c'hefasfen sur c'hoch all !

Erfin e tosteaz anter eost, hag Arzur a grie laouen : N'eus mui nemet pevar dervez ! n'eus nemet tri, n'eus nemet daou zervez !

Derc'hent ar gouel avad, e voue guelet adarre trist ar prins iaouank. Rojer hag Armel ne c'heljont ket mirèt da lavaret dezhan :

— Petra ! gant eun drem trist evelse eo e fell deoc'h digemeret an itron ho mam ? ha c'hoant oc'h eus-hu e sonchfe n'oc'h ket contant d'he guelet o tistrei ?

— Ne zonjo ket an dra-ze, Rojer ; gouzout avoalc'h a na pegement he c'haran. Me ne ouzon ket perag abaoue an mintin-ma eo mantret va c'halon, hag em eus muioc'h a c'hoant lenva eget a c'hoant c'hoarzin.

— Adarre eun arouez euz eur goal gelou, eme Loiza e doa clevet en eur dremen comzou Arzur.

E guirionez, eur goal gelou a dlie dont adarre ; rak pa voa deut anter-eost, roue Brozaoz a ieas eneb he c'her, ha Constans a jomas prizonierez. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Penaoz e varf eur zoudard kaloneli : Bemdez an tad Jésuit he gonfessor, ha beleg an hospital a deue da velet hor c'hlanvour Joseph. Bemdez e falveze dezhan caout an absolven evit delc'her he ene dinam evel ene eur bugel nevez badezet, evit gallout mont ep encrez da gaout an hini zo eun dudievithan chom er c'halonou neat a bec'het.

An tad jezuist o veza deut d'he velet er mare ma voa poaniet braz, a lavaras dezhan en em erbedi oc'h ar Verc'hez, oc'h sant Joseph hag oc'h he eal mad. Senti a reaz, ha pa voa digouezet gant he æl gardien, e lavaras : va æl mad, n'oc'h eus ket diouallet mad ac'hanon epad ar vrezel.

— Penauz ? eme an tad ; panefe hoc'h æl mad e voac'h marteze maro dioc'htu ?

— Eno eo ; neuze e vijen eat rag eün d'ar barados.

— Penauz e c'helfit-hu lavaret an dra-ze ? hag ho pec'hejou ?

— Oh ! va zad, araog ar vrezel em oa confeseat teir guech, haresevet teir guech an absolven. Kinniget em oa da zoue kement a dlien da c'houzanv evit na vije ket red din mont d'ar purgator. Ne gaf ket deoc'h e vije bet silaouet va feden ?

Dalc'h mad e souje en he dud. En he alter e comzeanezho, dreist oll euz he vam. Pa velo unan bennag o skuilla daelou en dro dezhan, e lavare : arabat eo goucla ; en em gaout a raimp adarre en Env. Ah ! emezhan, pa velot va zud, lavarit dezho e zoun maro e guir gristen.

Derc'hent gouel ar Rouanez, Joseph a ziskuezaz en doa c'hoant da reseo adarre he zoue. Pa voue lavaret dezhan hen resefche, en em lakeaz epad an noz da ober he bourchas. Goude beza resevet he zoue, e lavare : o va Doue, mar fell deoc'h e varfen, me a fell din ive.

Araok mervel, en devoue ar c'hras da velet he dad, ar pez en doa goulennet meur a vech oc'h ar verc'hez vari ; evelse he laouenidigez a voue braz en dervez-ze.

Da noz, beleg an hospital a lavaras dezhan e zea da c'houlen evithan ma plisje ganthan he vennigen, abalamour ma en doa brezeleket evit ar Frans hag ive evit an ilis. Setu ar pez a c'houlenne Joseph, rak ma kemere fouge gant eun dra bennag, e voa da veza bet zouav e servich ar Pap.

Joseph en doa eun devosion vras da galon Jesus, hag ato e touge he imach var he beultrin. Aliez e vezeclevet o lavaret : bevet Jesus, bevet Mari, bevet Joseph ! hag en nosvez diveza, keit ha ma chomas gantha he anaoudegez, e lavare dalc'h mad an tri hano santel : Jesus ! Mari ! Joseph !

Erfin, etre anternoz hag eun heur, ar bugel, ar zoudant-ze da Jesus, a lakeas didrouz he ene etre daouarn he Zoue.

Ep mar, eme an hini en deus scrifet kement-ma, ar verc'hez santel a ganje kement, ha sant Joseph he baeron, o devezo caset he ene da Jesus, hag e vezo bet laket gant hor zalver e reng he verzerien, e reng ar re o deus roet ho goad hag ho buez evit he zervich, evit difen he hano.

SONJOU FUR.

Eun den a speret a lavare en dez-all : Ma teufe er vro-ma eun den ha ne anavesfe ket ar pez a dremen var an douar, lakeomp mar kirit e coesse var an douar eun den euz al loar, (rak bez'ez euz unan bennag hag en deus lavaret e voa tud el loar o chom,) petra lavarfe an den-ze o velet ar pez a dremen en hon touez ? P'en defe guelet an dud prez varnezho oll o clask sacha pephini dezhan he unan, pephini oc'h ober he denzor evel pa dlefe chom ato ama, hag o vont kuit pell araok m'en deuz echuet an tenzor-ze a glaske da zestum ; pa velfe ar broadou tud an eil o clask distruja eben ; pa vez unan bennak goal gaset, ar re all o chom da zellet, fouge enho hag o kemeret ho ebad ovelet ar c'hourinadek, dre ma c'hesperont guelet an hini zo dindan dispennet oll, ha ma caf dezho o devezo neuze ive eun dra bennak da grignat ; henvel e kementse oc'h ar bleizi a ia varlerc'h al leon pa za hema d'ar chase, o sonjal e cavint eur stripail bennak da blaoufi eleac'h m'en devezo dispennet he breiz ; pa velfe tud ar memes bro oc'h en em zrailla an eil egile, ha zoken dirak daoulagad ho enebourien pere a dle c'hoarzin oc'h ho guelet dre ma zeo eas dezho evelse beza mistri d'an daou rum en em gann ; pa velfe ar re zo er c'hargou oc'h ober pep seurt disleadet evit en em zerc'hel er renk n'emaint pe evit sevel hueloc'h, hag ar re zo en eur reng izel o labourat a zevri da ziscar ar re zo hueloc'h egetho ; ha ne lavarfe ket an denze deut euz al loar, pa ve eat adarre da gaout he genvrois !

« Bet oun du-ze var an douar hag em eus guelet eno eun doare loenet ha n'o deus nemet daou droad, daou zorn, ho fenn savet sounn d'an ec'h, eun ear a zoare dezho. Ne ouzon ket penaoz ho henvel ; evit tud avad ne dint ket ! »

Ober a rer goab euz al labourer douar pa her c'hlever oc'h en em glem abalamour n'en deus ket a ed mad en he bark, pa c'houzer n'en deuz hadet enhan nemet draok. Ober a rer zoken goab anezhan pa deu d'en em glem ez eo mouget ha collet he eost gant al louzeier fall, pa c'houzer n'en deus ket kemeret ar boan da c'ho-

ennat na da lamet euz an douar ar griziou fall hag an drouk-louzou.

Hogen bez'ez euz eur park all, hag ar park-ze eo ene ar vugale. Cals tadou ha mamou a gaver ha ne hadont er park-ze nemet draok ; ne roont d'ho bugale nemet goal gentelion ha goal skueriou.

Ma c'hadout eur c'hreunen vad bennak, da lavaret eo, ma roont dezho eur gelennadurez vad bennag avec'hou, ne gemeront ket ar boan da c'hoennat, da denna al louzeier fall ; ne glascont ket ho digamma, ho eüna, ho lezel a reont da gemeret an tech a geront.

Hag int souezet goudeze e ve ar vugale-ze dizuch ; int souezet ne vent ket sentus, n'en em drofent ket anezho ho unan oc'h ar mad !

Ma na c'heller eosti en eur park nemet an doare ed a ve bet hadet enhan, penaoz e c'heller gortoz caout vertuziou da zestum en eur galon eleac'h n'eus bet hadet nemet drouk, hag a zo bet lezet da gemeret a bep seurt plegou fall ?

An tadou ha mamou a dlefe eta sonjal ne eostint euz a ene ho bugale nemet ar pez o devezo hadet enhi.

An Aotrou'n eskob Mermillod, e ti an Drappisted euz a Domb, eleac'h ma voa deut evit benediksion an abad nevez, a gomze evelen euz ar Fraus :

« Lavaret em eus deoc'h, emezhan, e reketen guelet ar Frans o sevel adarre var c'horre an dour, ha kementse a lavaran ne ket epken abalamour ma caran ar Frans, mes ive abalamour deomp hon unan, rak ni on euz ive da c'hounit o velet ar Frans o sevel en he za. An iliz hag an Europ o deuz izom euz ar Frans, ha setu perag e credan lavaret e savo adarre.

« An Europ e deuz izom euz ar Frans, rag eb-d-hi, an Europ n'e deuz mui ken lezen nemet an ners. Hogen ar Frans eo ato difennourez ar guir hag ar sonjou kalonek ; mar he lamit kuit, an Europ e guezo e gouezeuri.

« An iliz e deuz izom euz ar Frans. Doue, dre he Brovidans, en deus laket an iliz hag ar Frans d'en em skoazella an eil eben ; hag hirio c'hoaz, ep ar Frans, ne ouzeur ket penauz e c'hello an iliz en em zevel. Dall eo ar re ne velont ket kementse, ar re a glask lacat disparti etre ar Frans hag an iliz. Tud evelse ne dint na Fransizien na catoliked. Va c'hreden eo an iliz hag ar Frans a zavo ho diou var eun dro.

« En derveziou ma zea mad ar bed ganeoc'h, Fransizien, me paour hag estren, am euz astennet va dorn deoc'h, hag e zoc'h deut a greis calon d'am zicour ; roet oc'h eus din perz en hoc'h oll laouenedigeziou. Hirio en ho reuziou hag en ho canv, e teuan da veski va daelou gant ho re ; gouela a ran ganeoc'h ha marteze n'eus nicun ac'hanoc'h hag en defe kement a vall evel am eus da velet adarre ho pro savet euz ar stad ankenius ma ema. »

Setu aze penauz e comz euz ar Frans ar gatoliked vad euz ar broiou all.

ROAZON. — Eur beacher, tremenet dre Roazon, a scrile er sizun all pe ger souezet oa bet o tremen dre ar gær-ze, ha pegement a blijadur en doa bet o velet soudardet eno oc'h ober eur retred.

Soudarded oc'h ober eur retred ! peadra zo eno da lacat ar bed da vusc'hoarzin, an dud digalon da zevel ho discoaz, hag an dud difeiz, an dispac'herien da gounnari ; rag ar re-ma a voar ervad ne batent ket pell var eun dachen vrezel a enep soudarded hag a zervich mad ho Doue.

Ar zoudarded a rea ho retred e Roazon o deuz hen diskuezet dezho meur a vech ; rag ar re-ze oa zouavet coz ar Pab destumet eno gant ar jeneral Charet goude beza skuillet ho goad meur a vech, hag evit an iliz hag evit ar Frans. Ar jeneral araok mont adarre gant he botred calonek da zifen ar Frans hag an iliz, mar bez izom, en deus laket rei eur retred dezho e chapel an Tadou Carmez.

Ar retred-ze a ioa caer meurbet, rag an niver euz ar zoudardet-ze a zo braz hag ho devosion skuerius. Nag hen a ioa caer guelet kement all a vrezellourien, jeneral hag ofiserien en ho fenn, o silaou an oll brezegennou, hag o vont oll a vanden d'an Daol santel ! Ah ! ma vije oll soudardet ar Frans christenien evelse, ar Prusianet ne vijent ket o vressa hor bro evel m'emaint.

Oc'h petra eo henvel eur Parizian ?

Setu ama, ervez eur gazeten a Edimbourg oc'h petra eo henvel eur Parizian :

Henvel eo, emezhi, oc'h eur pod pri a ve dalc'het var riz ar prenest, an eil pe en trede astach azioc'h ar ru. Sevel a ra eur frouden gant ar pod, hag en em daol var he benn var ar pave. Laket eo a damou ; hogen caout a rer simant pe eun dra bennag all, ha fall pe vad e stager an tamou an eil oc'h egile, hag her c'haser adarre d'al leac'h ma edo. Hogen dioc'htu en em daol adarre ive var ar ru. Torret evelse ha dresset n'ous ket pet guech, kerkent ha ma vez caset d'he blas en em daol ato var ar pave, ha bevech en em gaf souezet oc'h en em velet torret.

Evelse a ra ar Parizian. Bet goal laket bevech ma sao freuz ha dispac'h, bevech ma c'hello caout tro e rai freuz ha dispac'h adarre, ha bevech eo souezet ne dafe ket an traou evel ma c'hoanta.

Pe gen diskiant bennak ma zeo ar Parizian, e caf er c'heriou ha marteze var ar meaz aleiz a dud prest da gemeret skuer diouthan. G. M.

An Aotrou Coadou, belek leanezet an Adorasion ep ean, pe ar Brovidans, a zo hanvet chaloni a Gatedral Kemper.

Ar Gerant : An. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 27 MAE 1871. N° 330. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 27 Mae 1871.

Lizer, pe adres ar gatolliked a Frans, a die beza caset beteg an Tad Santel ar Pap Pii Nao, d'ar 16 a even, pempet varnugent deiz ha bloaz abaoue ma ema pap.

« TAD SANTEL,

« En deis-ma, pa deu an ilis da selebri ar pempet bloavez varnugent echu abaoue ma zoc'h Pab, pennad amzer hag a zo hirroc'h eget hini sant Per, ha ker poaniuz hag he hini, ar bobliou catolig a zo prez varnezho o cas tud euz ho fers bete troad ho tron evit pehini o deus seul vuioc'h a respet ma clask muioc'h eneb ourien Doue hag he vap Jesus-Christ teleur dismegans varnezhan.

« Ar Frans, evithi da veza c'hoas ruz ar goad var ar gouliou great en he oll izili, hag hi a c'helle lezel he flas goullou etouez tud ar broiou-all ? Merc'h hena an iliz a dlie en em gaout gant he c'hoarezet e treid ar C'halvar eleac'h ma c'houzanv ar Pap hag a zo tost d'ar C'halvar eleac'h ma zeo bet laket sant Per d'ar maro. Ar Frans e deuz eta carget meur a hini euz he bugale da gas beteg ho santelez he zantimanchou, he glac'har, ar pez a esper. He gouarnamant e deus great dezhi mancout d'ar garg en devoa roet Doue dezhi abaoue Charlez-ar-Bras. Ar gouarnamant-ze zo bet castizet eveldhi, hag evit beza lezet ranna stadou ar Pap, hor bro reuzeudig a zo bet rannet he unan.

« Brema ez euz ugent vloaz, ar Frans e doa laket ac'hanoc'h adarre var ho tron ; fouge a ioa enhi o chom eno d'ho tifen, he dorn ganti harpet var he c'hleze. Great ez eus dezhi dilezel ar c'hoard-ze a henor. Hon reuziou a zo digoret an deis ma on eus dilezet Rom, ha n'o devezo eun termen nemet en deis ma raimp adarre ar c'hoard e kichen ho tron.

« Her gouzout a rit, Tad Santel, catoliked Frans a zo en em zispartiet dioc'h ar c'houarnament pa veze menek d'ho tifen. En em zavet int a vouez huel a enep kement dianaoudegez ha kement trubarderez oc'h eus bet da c'houzanv, evel ma en em zavont hirio a enep an torfejou cometet e Rom, e Florans, e Pariz, a enep Doue hag he ilis. Hoc'h heuillet o deuz e kement leac'h ma zoc'h bet en hent poaniuz oc'h eus bet da ober ; clasket o deus difen ho kuir dre ho ofransou, dre ho c'homzou, dre ho scridou, dre ar goad o deus skuillet. Sicouret o deus sevel eun arme deoc'h, ha dre eur recompans abers Doue, ar re a ioa bet ho soudardet eo ive guella difennourien e deus bet he unan.

« Eur miziou bennak zo, ar Frans a rea eun act a feiz bras meurbet var ar virionez ne c'hell ket ar Pap fazia. Lavaret e ve, pa c'houlenne calonek ma vije discleriet ar virionez-ze gant solanite, e sante avoalc'h e zea enhi pep gallout da veza discaret, hag e felle dezhi en em staga startoc'h oc'h ar roc'hel epad ar bar amzer. Esperout a ra, o velet an doare burzudus ma tigouez he reuziou kevret gant ar reuziou a gouez var dron sant Per, ez eus eno eun testeni ne deo ket dilezet gant Doue, hag e talc'h dezhi, evit an amzer da zont, ar guir e devoa a goz a verc'h hena d'an ilis.

« N'eus ket pell, Tad Santel, e teurvezac'h discleria e contit ato var ar Frans. Bez' on euz an hardiziegez d'hopidi da rei deomp a nevez ar merk-ze a fizians ; hag ar ger-ze a vuez, deut euz a c'hinou vikel an hini a astennaz he zorn da verc'h Jaïr, a vezo evit hor bro eun errez a zilvidigez hag eur merk e savo adarre. »

Ar re ne c'houzont nemet ar brezonek ne asantont ket nebeutoc'h evit ar re all da gement zo en *adres-ma* ; en ho hano ive coulz hag en hano ar re all her c'haser d'an Tad Santel, ha setu perag em euz e laket e brezoneg evitho. G. M.

E touez ar c'heleier resevet er sizunveziou-ma ez euz unan hag en deus great plijadur d'an oll galonou christen : Eul loden euz ar re zo e penn ar c'houarnamant o deus lavaret e voa izom da c'houlen pedennou, hag an

darnvuia o deuz asantet discleria e voa izom pidi ha lacat pidi. E penn ar re o deus goulennet ar pedennouze ez eus daou zoudart, daou ofiser. Unan en deus great ar goulen, hag egile en deus poulzet ar gambr da zisclería dioc'htu e voa izom da bidi.

« Me ne ouzon ket perag, eme an diveza-ma, e lacafemp-ni Doue er meas ; perak ne ve hano ebet anezhan ama. Gouzout a rit-hu, emezhan, petra a lavarer ac'hanomp er broiou all ? Lavaret a rer ez omp eur vroad tud dizoue. E leac'h all, pa vez eul lezen bennag a zoare da zougen, e c'houlenner sclerijen euz an Env, ha pa ve digouezet eur goal zarvout bennag, e c'houlenner pedennou evit pellaat goalen Doue, hag ama e reomp evel pa na ve Doue ebet. »

Ah ! ma carfe ar re zo en hor penn rei ar skuer vad d'ar re a zo dindanho, ma teufent da anaout e tleont fiziout muioc'h var breac'h an Aotrou Doue eget var ho nerz ha var ho speret ho unan, e c'helfemp esperout guelet c'hoaz hor bro ger savet euz ar bez ma ema sebeliet enhan.

Ia, ar re o deus goulennet ar pedennou-ze, ha rentet dre eno henor da Zoue dirak ar vro all, o deus great muioc'h a vad d'ar Frans eget berniou lezennou savet ha millerou tennou canol losket. Ma carfet lacat Doue er penn kenta, evel ma tle beza, Doue ive ep mar ne lesfe ket distruja ar pez a zo dezhan.

Brema e comzer euz ar peoc'h, ar peoc'h gant an enebonrien a ziaveaz ; ar peoc'h ive gant an enebourien a ziabars, da lavaret eo an dispac'herien laket en hevelep doare ne c'hellont mui en em zifen, ha red dezho plega d'ar re zo creoc'h evitho. Hogen pebez peoc'h a oufe beza eleac'h ne deus na feiz na Doue ? Ar peoc'h a gaver etre enebourien touet. An hini a goll zo red dezhan chom didrouz ha zoken tremen dioc'h egile ken na gavo dezhan e vezo deut ners avoalc'h dezhan evit beza ar c'hrea d'he dro ; hag ar c'hrea a ro peoc'h keit ha ma caf dezhan en deus gounit o chom didrous, keit ha m'ema o suna ar pes en deuz aloubet. Ar peoc'h-ze eo peoc'h al laeron pe ar forbanet.

Ar re-ma ive a c'houlen beza lezet e peoc'h, dreist oll pa o deus great eur scrabaden vad bennak, e carfent beza lezet didrous da ren eur vuez dibreder gant ar madou o deus laeret. E touez ar vretoned e clevomp alies lavaret : « Laerez zo eur vicher vad pa vez peoc'h ganthi. » Mes pa gavo laeron pe forbanet an tu da ober adarre eur c'hrogad bennak, dreist oll pa vez eat tano ar peadra etre ho daouarn, ne vankint ket d'ho zaol, hag ato ez eus da lacat evez outho.

Etre an dud vad hag ar re fall var an douar ne ket peoc'h eo a zo ; eun ean epken eo a vez bep en amzer d'ar vrezel a bado ato etre ar mad hag an drouk. Etre ar broiou ken nebeut ne oufe morse beza eur guir beoc'h ep ar feiz, ep anaout gallout an Aotrou Doue var an oll ; anez ive ne d'eo ar peoc'h nemet eun ean etre daou grogad, eun ean hag a rer pa vezer skuiz, ha pa gaf da bep rum e c'hounit hirroc'h evelse.

Jesus-Christ, araok pignat en Env, a lavare d'he ebestel : « Ar peoc'h a lezan ganeoc'h ; rei a ran deoc'h va feoc'h ; n'hen roan ket avad evel ma ro ar bed. » Nan, rag ar bed n'en deus ket a beoc'h da rei ; mar gra neuz avechou da rei ar peoc'h, eo evit gallout trompla guelloc'h goudeze. Evel satan, a les avechou an eneou e peoc'h evit gallout ho zrec'hi esoc'h goudeze pa na vezint mui var evez.

Ia, ma carfe ar re zo e penn ar c'houarnamant lacat Doue e penn an aferiou brasa, anaout ez eo hen ar c'henta mestr, lacat ar vro dindan he skoazel oll-galloudeg, oh ! neuze or befe leac'h da esperout e ve guelet adarre o ren ar justis hag al lealdet, e ve guelet ar Frans sioul en diabarz ha doujet en diaveaz.

Setu ar sonjou a deu da eur speret christen o velet pe o lenn ar goulen pedennou-ze great e Versail.

ROM. — Enebourien an iliz a hegar defot na varf an tad santel ar Pab. En ho skridou e leveront bemdez eo dare da vervel. E kementse an tad santel a zo iac'h hag a bed ep ean evit an dud counnaret-ze poulzet gant an drouk-speret.

Pii nao a zon bemdez da c'huec'h heur dioc'h ar mintin evit gelver he vevel, ha pa za ar mevel her c'haf ato guisket hag e za dioc'htu d'he chapel da bidi beteg an heur ma lavar an oferen santel.

Goudeze epad an deiz e labour, e tigemer tud, e ra dezho euz ar prezegennou-ze a ia beteg ar galon, e ra eur bourmenaden bemdez en he liors, hag e vale ker seder ma o deus beac'h oc'h he heuilla ar re o deuz an henor da veza en he gompagnunez.

Comz a ra ker brao ha gant kement a speret, ma zeo ato eur blijadur he glevet. Ar pez a amzer a ell da gaout dezhan he unan, a dremen o pidi.

Brema, muioc'h eget biscoaz, e c'heller lavaret euz a zispac'herien Pariz emaint oc'h en em zrailla, oc'h en em zibri an eil egile. Bemdez emaint oc'h en em damal, oc'h en em ziscar, ha ne ket dies d'an eil caout torfejou da rebech d'egile, rag oll ez int torfetourien bet etre daouarn ar justis, lod tolet er meaz euz ar broiou all, lod all zo euz ar Frans hag a zo bet er galeou, er rejimant a zaou ha zaou. Evelse ive brema pa velont n'o deus mui pell da ren, e counnaront, hag e c'hastont afo ober muia ma c'hellont a dorfejou.

N'eus ken hano gantho nemet da grenna, ha pa na c'hellont ket crenna re all, en em grennont an eil egile. Loenet gouez ne rafent ket goasoc'h.

Oc'h an traou sacr dreist oll ec'h arrajont. Dibenna, fuzilla croaziou, imachou ar Verc'hez hag ar zœnt, a zo eun ebat evitho. Doue, evit guir, a ziskuez sclerijen dezho avechou, hogen tud evelse a zo re zall evit guelet breac'h Doue e nep leac'h, hi pere a zo troet ho c'hasoni oc'h Doue he unan.

En dez all e comzemp euz a unan en doa troc'het divrec'h eur groaz hag a varve abenn divheur goude.

Setu ama eun all hag o veza guelet eun imach d'ar Verc'hez en eul leac'h huel, a lavaraz e zea d'he ziscar ha d'he derri.

Unan bennag a falvezas dezhan he zistrei ; mes hen en doa laket an dra-ze en he benn. Kerc'hat a ra eur skeul hir, pignat a ra beteg an imach ; mes eno ar skeul a dro gantha ; coeza a ra d'an douar a fardegleo hag e tor he zioù c'har. Abenn eur pennadik goude oa maro ive.

Kement tra a zigas sonch a Zoue ho laca da gounnari.

Evelse etouez al lezennou a zougont, e lakeont ne vezo lezet en tiez skol na croas, nag imach, na netra hag a c'halfe digas sonch euz ar relijion. Da ober petra pa ne fell dezho e vè Doue ebet, ha pa fell dezho ober paianed euz ar vugale a zaver brema ?

Eun dra all hag a ro labour d'an dispac'herien, eo mont da chaseal tud, evel ma zafet da chaseal gedon pe c'hlujiri. An oll ne fell ket dezho mont da zougen an armou ha da zioual ar c'hreou pe da vrezelecat a cneb hor zoudardet. Neuze en em guzont guella ma c'hellont. An dispac'herien a bae re all evit ho diskuil, ho spia en noz hag en deiz, ha cregi enho pa c'hellont ho c'haout. Pa ne gavont ket ar re a glascont, e casont gantho avechou merc'hed ha bugale. Neuze e lakeont ar siel var an danvez pe ho c'hasont gantho.

Eleac'h m'en em gaf toulladou merc'hed christen, e c'hellont avechou ober lezen d'al lamponet-ze. Eur vanden anezho a rea ho *c'hlub* en ilis sant Sulpis, hag a-loa deut eun dervez evit kementse, hag en em zestume en dro d'ar gador, ho zocou gantho var ho fenn, na petra-ta. Eur brezegen bennag a dlie beza, hogen neuze edo ive dres heur mis Mari, hag ar gristenien, merc'hed couls lavaret oll, a dostea ive a gantchou hag a villerou.

An dispac'herien a voue marteze souezet, hogen en em lacat a rejont da grial : D'an traon Jesus-Christ !

Ar gristenien a respontas : Bevet Jesus-Christ ! Ar merc'hed en em zavaz outho hag e voue red dezho rinsa an iliz.

Unan anezho a zavas var eur gador o sonjal prezeg ac'hano ; eur vaouez a zachaz ar gador euz a zindan he dreid, ha va dispac'her a goezas var ar pave var he fons, hag e voue red dezhan en em denna ha lezel he dok koezet etre treid. Ar vaouez e doa sachet ar gador a zo, a leverer, eur vretonez. G. M.

SANT HERVE.

VI.

An natur a dlie plega da beden nerzus sant Herve evel ma rea an dud hag al loenet gouez. He ermitach a voue daerempredet, hag he humilite e devoue meur a vech da c'houzanv euz an henor a reute dezhan ar pennou braz euz an Arvorig a deue gant trouz ha safar da zigas dezhan, ho mipien. O velet-se e reaz evel Gourfoed, e zeas dounoc'h er c'hoad da glask ermitach hag aliou he genta mestr.

Hogen geot ha raden a ioa savet var ar venoden a gase di, ha caer en doa Herve clask ne gave netra, bete ma tigouezaz en eul leac'h a ioa rouesoc'h ar c'hoad enhan, hag eno ez oa eur roc'hel goloet a ginvi ha savet var bevar mean all. Eno e zoa eul lochen hag eur peniti distrujet ; ar broc'het o doa toullet tro var dro, ha tro var dro ive e zoa savet drez, spern, kelen, bodennou strouez. O velet an traou distruch-ze, ar zant a deuaz eur zonch dezhan ; stouet a reas d'an douar, he zivrec'h ganthan e croaz, hag e criaz a benn teir guech : « En hano Doue, roc'hel, en em faoutit ; en hano Doue, douar, en em zigorit, mar d'eo cuzet va sklerijen enhoc'h ! » Aveac'h en doa great he beden ma crenaz an douar, ma faoutaz ar roc'hel, ha dre ar faout-ze e teuaz eur c'hoez ker mad ma c'hanavezaz oa beziet eno an hini a glaske.

Setu petra a lavar ar bobl. Mar diskuez an histor-ze deomp pebez gallout en doa sant Herve var an natur, e tiskuez guelloc'h c'hoaz he humilite. Ar c'hoez euz he humilite a zao euz an histor-ze evel ma save ar c'hoez mad euz a vez an hini a glaske hag a gemere evit he sclerijen.

Dont a ra da zonch din euz a eur ganaouen eleac'h ma clever eun doare drouizez o lavaret ive :

« Me oar eur zon hag a lak ann nenvou da frailla,
Hag ar mor bras da zridal, hag an douar da grena.

Ha goude beza merket a hini da hini ar sorserezou skrijuz a voar, e lavar :

« Mar choman var an douar, ha ganhen ma goulaou,...
Ni a lakai ar bed-ma, da drei war he c'hinaou.

Setu aze orgouil ar baianet oc'h en em fougeal. Hogen eur vouez euz an Env a deu, hag a lavar : Evesait mad,

« Mar deo ar bed-ma deoc'h-hu, da Zoue egile.

Hag ar zorserez a zo discaret.

Herve avad ne ket evelse eo a ra ; humbl eo, hag e ped ; Herve a goms, ne ket en he hano, mes en hano Doue, hag he beden zo silaouet, hag hen zo hueleet. Guelet a rer eno ar pez a gaver dalc'h mad en historiou ar vretoned, ar virionez euz ar ger-ma euz an Aviel : « Ar re vihan a vezo savet huel.

Ar zant a gendalc'has da heuilla ar ger-ze dre ma teue oad dezhan. Bete vrema on euz he velet ker contant dindan he druillou o vont da gana dre ar vro, evel ma zoa dindan he zae baour a vestr skol o kelen bugaligou anterc'houez ; her guelet a raimp labourer douar, ha goudeze o sevel tiez, ha bepret seul greoc'h ma en devezo c'hoant da dremen evit beza diners, seul vrasoc'h ma en devezo c'hoant da chom bihanoc'h.

Ar sclerijen-ze a glaske Herve digant he vestr coz, a voue roet dezhan gant he Escop, eun den santel ha goueziek deut a enez Breiz da zouar-Leon.

An Escop, o caout dezhan e voa din da veza beleg, a c'hoanteas rei dezhan an urzou sacr ; mes an ermit pehini adaleg he vugaleach a gave ar gark-ze re bounner evit he ziscoaz, a gendalc'haz en he vennoziou humbl, ha ne falvezas dezhan reseo morse nemet an urziou bihan.

Credi a heller eo dre ali he escop eo e chomaz evit mad en eul leac'h gant he ziskibien, evit rei da dud an Arvorig ar skuer euz a eur vuez tremenet ep beza o vont hag o tont, evit deski dezho labourat gant ho daouarn, labourat an douar ha sevel tiez, traou hag a zo red da c'houzout da dud hag a chom en eur c'harter, ha ne blijont nemeur da dud anterc'houez. Guelet a reomp ep dale Herve o vont da glask eul leac'h a vije mad da lacat eur c'harteriadik tud da zont da chom en he gichen.

Var dro antercant vloas kentoc'h, eur barz all, dall ive ha deut guenn he vleo gant an oad, a iea dre an Arvorig, a garter e carter, var gein eur marc'hig euz a vouenn kezeg ar menez, hag eur potrig o cas ar marc'h var bouez he gabest. Mont a rea, evel Sant Herve, da glask meziou da labourat ha da zevel tiegez enho. Evel ma c'houie pe seurt geot a zao en douar mad, ha pe seurt geot a zao en douar fall, e c'houlenne bep en amzer digant he rener :

— Ha guelet a rez-te melchen o c'hlasvezi ?

Hag ar bugel a responte ato :

— Ne velan nemet brullu o vleunia.

Rag en amzer-ze an Arvorig a ioa eur c'harter gouez.

— Deomp larcoc'h neuze, eme ar potr coz.

Hag ar marc'hig a iea adarre en hent.

Erfin setu ar bugel o lavaret :

— Tad, me a vel melchen o c'hlasvezi !

Hag e chomjont a za. An den coz a ziskennaz, hag en em lakeas da gana divar benn labourou an douar hag ar pez a dleer da c'hounit e pep mare euz ar bloaz. Ar bars labourer douar-ze a ioa eur respet braz evithan etouez ar vretoned coz. He gemeret a reat evit unan euz ar pillerou a zo eur c'harteriad tud diazezet varnezho. Gouscoude he galon, digor da garet traou an douar, a ioa serret pa voa menek da garet an dud. Sec'het en doa euz a c'hoad ar veleien gristen hag euz a hini ar venac'h. Laouen en divije skuillet ar goad-ze evit he ginnigen e sacrifis d'an douar. E touez ar c'henteliou ar re fura evit al labour douar, e rea diouganou scrijus, da lavaret eo, e rekete traou scrijuz evelen :

« Tud Jesus-Krist a wallgasor;
Evel gouezed ho argador.
M'az marvint oll a strolladou,
War menez Bre, a vagadou.
Rod ar vilin a valo flour,
Gand goad ar venac'h eleac'h dour. »

Hogen triugent vloas goude, pe zoken nebeutoc'h, ar venac'h-ze da bere e roe ar barz he valloz abalamour ma cave dezhan ec'h aloubent telen ha bugale Breiz, a iea didrouz a dreuz ar pez a jome euz eur relijion a behini e voa bet ar bars coz an diveza ministr. Ar venac'h-ze ne c'houlennent ket guell ive eget skuilla goad, mes ho goad ho unan. Prest oant da ober burzudou, mes burzudou a skiant hag a garantez. An hini a ioa en ho fenn n'edo ket var varc'h ; var droad edo, ha divoutou. (Rak mont a rea ato diarc'hen, eme an tad Albert ar braz, an hini en deus skrifet guechall he vuez e gallek.) Goude beza baleet pell-amzer, e lavaraz evelen d'he ziskibien :

« Asa, va breudeur, skuiz oun'o veza ato o redeg, o vont hag o tont evelen. Pedomp Doue ma plijo ganthan rei deomp da anaout e pelec'h e c'hellimp chom evit en em voaza d'he zervicha eno er rest euz hor buez. »

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

Kristenien Ansir.

Eun daou pe dri zervesiad bale eus Nikomedi, edo Ansir, kear-veur ar c'hallaouet. Ann dud calounek-se, eus ar memes goad ganeomni, o doa evel treuzet ar bed-oll enn eur zigeri hent gant ho c'hlezeier ; kant ha kant guech all oant bet treac'h d'ho enebourien var dachennou ar brezel ; erfin oa deuet c'hoant dezho da ehana, oant en em staget ous ho douar hag o doa roet ho hano d'ar vro nevez gounezet gantho. Ma n'eo ket mad d'eur merour guelet siminal he vestr o tivogedi, oa c'hoas falloc'h d'ar c'hallaouet beza amezeien d'ann impalaër ha d'ar Sezar didrues.

Sant Paol hag he gompagnon fidel sant Barnabe o doa bet ar garg da brezeg ar feis dious ar c'hostesiou-ze ; kemeret a rankchont kals poan, rag a voen eo d'ann arvoris kaout pennou kalet ; mes piou a helle arpa ous ners sant Paol ; ous dousder sant Barnabe ? Ar c'hallaouet a deuas ta abred da veza kristenien. Koulskoude dre eno oa kals jusevien pere a glaskas trei ann dud-ma divar ann hent mad, rag niverussoc'h eo c'hoas laëroun ar vriones ha gras Doue eget al laëroun-all. Ann abostol bras evit ho sklerijenna hag ho startaat, a skrivas dezho eul lizer c'hoek, rust zoken, pa zea beteg lavaret dezho oant tud diskiant, ereant mez dezhan dre ma zoant kel laosk. El lizer-ze e lennet ar c'homzou-ma ker brudet : *hag e teuffe eunn eal eus ann env da brezeg deoc'h eunn aviel dishevel dious va hini, n'her chelaouit ket, livirit mallos dezhan !* Kennerzet gant ho mestr kenta, renet mad ive gant daou eskob o doa bet dija ha gant sant Klemens a ioa neuze enn ho zoues, ar c'hallaouet, hor c'hendirvi, a heulie var eün lezen Jesus-Krist. Her guelet a raïmp divezatoc'h rag e kear Ansir eo e tremen hon histor.

Evel-se eur brezel spountus a iea da zigeri etre relijion ar baïanet hag hini ar gristenien, etre ar bed hag ar groas ; mes koms sant Jann zo guirion : ar re oll zo ganet eus Doue a zo treac'h d'ar bed ; ar pes a ro deomp ar gounid eo ar feis. Koulskoude ar baïanet a gave dezho ne vije ket dies mouga beteg ann elven diveza eus ann tan digasset gant Jesus eus ann env, rag a-du gantho edo ann dud fall atao ken niverus, ar seis pec'het marvel zo ker buezek ho grisiou hag erfin Satan a ziver hag a zivero ar goad diouthan adalek Abel beteg Henok hag Elias. Profet Pathmosa oue diskoezet dezhan ar skeuden

eus ar bersekusion-ze, hag a lavar : kasset e ouen a speret enn eur gouelec'h hag e veljon eur vaoues azezet var eunn aneval rus-goad ha leun a hanoiou blasphemou. Ann aneval-ze en doa seis penn ha dek korn. Guelet a rachon ar vaoues a ioa en em vesvet gant goad ar zent ha merzerien Jesus-Krist, hag er guel anizhi oan sebezet-oll. Mar doa sebezet ann avieler bras, pebes spount eta a dlie beza enn dud a iea da veza flastret dindan treid ann aneval ha roget gant he gerniel ? Ia, eme unan eus ann dud a veve neuze, ar spount ja redas eus Nikomedi da Ansir ker buan hag ann avel ; dizec'ha a reas ar gris tenien var ho zreid ; kaout a reas dezho e krene ann douar hag e troe gant ar gues hag ann ties.... Guelloc'h e vije bet gantho guelet eur vanden zoudardet o tont gant ann tan hag ar c'hleze.

Evit guir ann neb en deus feis avoalc'h a vev var ann douar evel eur beachour hag eunn tremeniad ; ar c'hlenvet, ar maro, kement tra enn eur ger, a verra he veach, a zo deuet mad dezhan, mes e peb amzer eo bet roues ann dud distag-krenn dious ann traou krouet, c'hoek eo he vues da bep hini, ker c'hoek zoken ma c'halvomp eürusdet ar barados *ar vuez eternel*. Hogen ho bues eo a c'houleunet digant kristenien Ansir, bues ho c'horf pe bues ho ene, ha c'hoas var hent ar bes dija ken trist anezhan e-unan, n'oa nemet traou euzus : kribinou houarn, hivinou houarn, kant ha kant tourmant amezeien ha mignonnet d'ar maro. Dies oa dezho ive sonjal e vije korfou ar verzerien laosket e noas var ar ruiou, debret gant ar chas hag ar brini.. Chetu petra lakea ar c'hallaouet da grena ha peadra a ioa. Er penn-kenta e oue eta ar freus enn ho zoues, edont evel eunn hed guenan zo lakeat ann tan enn ho c'hert ; mes abred ho c'halonou eat bian a zavas var-zu Doue evit goulen ners : d'ann ilis, emezho, deomp d'ann ilis ; ha chetu hi bodet enn dro d'ho eskop ha d'ho beleien. Breudeur, eme zant Klemens, enn deis kenta Doue a zispartias ar sklerijen dious ann devalijen ; ar sklerijen a hanvas deis, ann devalijen a hanvas nos ; brema eman o vont da zispartia ann dud just dious ar bec'herien... ha c'hui a jomo bugale ar sklerijen, bugale ann deis ? Ia, dre c'hras Jesus-Krist emer bobl. Breudeur, ar pardaes a ves teval, ar mintin a ves skedus ; ar vues a zo e-kenver ar maro. Er gout a reomp, emer bobl. Breudeur, ar pesk a vev iac'h er mor c'hoëro, ar c'hristen a dle beva laouen e-kreis ann trubuillou... Amen, emer bobl. Breudeur, pa viot etre daouarn ar vourrevien, dalc'hit sonj eus coms Jesus d'al laër deou : hirio, c'hui vezo ganen er barados.. Amen, amen, emer bobl. Neuze Klemens a zaoulinas hag a bedas pell-amzer. Goulen a reas digant Doue ma teuje he gristenien da eva eb fall galouni guir galur mignonnet Jesus-Krist ha ma teuje ho eal mad d'ho c'hreat pa vijent o c'hoezi ar goad.

Etre daou ar veleien, ann avielerien a iea hag a deue dre ann ilis ; red oa diviska ann aoteriou, kuzet ar c'haluriou, ar vessel sakr... Ar bobl a huanade hag a lenve dourek : o Krist benniget, emezho, peur ta e teuot da ren var ar bed ! A ziouc'h ann aoter-vras oa eunn daolen kaer-meurbet ; pa oue lakeat ar skeuliou evit he distaga hag he disken, ar glac'har a ieas c'hoas var gresk. Chetu ama ar pes a ioa merket var ann daolen-ze : d'ann eac'h, var eur menes, eunn oan gourvezet ; eus ar menes e rede peder ster var-zu peder loden ann douar ; enn traon eur c'hraouik, hini Bethleem ; anezhan e tene denved a beure var ribl ar steriou ; e kenver ann dour e save gues palmes ; enn ho skeud liliennou ha var ho bodou meur a goulm ven ; guelet a reat ive eur c'haro o tiredet var-zu ar steriou evit terri he zec'hed ; erfin enn dour edo o neun eur pesk a zouge eunn dorzik vara var he gein. Ar gristenien a'ouie mad ar pes a verke ann traou-ze oll ; ar peder ster oa pevar levr ann Aviel, ar pesk a zouge bara, ar gommunion zantel. Klemens oc'h anaout e tlie ar baïanet ober ho galloud evit kaout al levriou-ze ha profani korf hor Zalver, a lavaras enn eur zevel he zourn var-zu ann daolen : diouallit, va breudeur ; da deureul d'ar chass boued ar vugale. Ar bobl a respountas : *Sancta sanctis*, ann traou santel a vo evit ann dud santel. Pehini eo ar gourc'hemen kenta ? a lavaras c'hoas ann eskop. Eunn Doue ebken a adori ha dreist peb tra oll a giri, emer bobl. Mad, emer pastor, ne deuit ket eta da ginnig ezans d'ann doueou faos ha karit ho Toue dreist ho tanves, ho tud, ho pues. Dalc'hit sonj eo bet skrivet al lezen doun var ar mean ha non pas var dreas pe boultren ; diou daol al lezen zo galvet taoligner ann testeni ; testeni a roint eunn deis eus ho caloun hag ho ners dirag Doue hag he elez, testeni a roffent ive... Mes Doue va viro. Daoulinit, va breudeur, stouit ma roin deoc'h va bennos enn hano ann drindet sakr. Ar gristenien a blegas ho fenn beteg leur ann ilis ha kennerzet dre ar beden ha komzou ho eskop en em dennas didrous. Unan ebken a jome daoulinet hag a bede atao ; he verc'h iaouank a ioa enn he gichen : c'hui eo, Theodot, emen eskop o tremen. Ia, emen hostis, pedi a ran evit Veronik. Ha petra c'houlennit-hu evithi ? M'e devezo ar gurunen a verc'hes hag a verzeres. Ha c'hui, eme Glemens da Veronik, petra eo ho c'hoant. Va zad, emei, c'hoant am beus da veza c'hoar da zantes Agnes ha da zantes Agatha. Ann aotrou, emen-eskop, a reio bolontes ar re o deus he zoujans, chelaou a rei ho goulen ha dioual a rei anezho : *voluntatem timentium se faciet et deprecationem eorum exaudiet et salvos faciet illos ;* hag e roas he zourn da boket d'ann tad ha d'ar verc'h. Etre ma edo evelse kristenien Ansir ehars ann aoteriou, etre ma edo ann denved enn dro d'ho fastor, edo ive Dioklesian ha Galerius oc'h henvel ar bleis a dlie lakaat freus er vanden. L. Wuillou

LABOUSIK DOUE.

VI.

Ar varoned a Vreiz, o velet Richard o vont eneb he c'her, a ieas counnar enho, hag a gasaz eur c'hannad evit gourc'hemen dezhan lezel an Dukez da zont d'ar

gær, pe da viana renta ar re a ioa caset dezhan e cred. Roue Brozaoz a reas goab euz a gounnar ar varoned evel ma en doa torret ar ger en doa roet dezho. Eleac'h rei dezho netra euz ar pez a c'houlennet e lakeas Constans en eur prizon strisoc'h ha poaniusoc'h. Neuze e tigasaz eun arme vraz e Breiz, hag e lakeaz ar vro oll e tan hag e goad.

Ar vretoned a dremenaz eta ar goanv o vrezelecat oc'h ar zaozon, hag Arzur o chala var stad truezuz he vam, ha var an distruch a reat en he vro couls lavaret dirag he zaoulagad.

Nag hen en divije caret lacat eun termen d'ar freusze ! Nag hen a huanade o c'hortos ma vije he unan goaz avoalc'h evit delc'her penn d'he eontr ! Siouas da c'hortoz an dra-ze ne voa nemet eur bugel hag eur c'hoariel etre daouarn kerent difeis.

Richard ne voue ket avoalc'h dezhan beza digaset he zoudardet da ober distruch e Breiz ; he unan e teuaz ive, ha petra bennak ma edo ar c'horaiz, e kendalc'haz da ober torfejou heuzus dre ma zea, ha ne eanas ket zoken he grisderiou er sizun santel.

Ker gouscoude e tlie coust dezhan beza ken difeiz-ze.

Escop Guened ha meur a zijentil a ioa eat da gastel Brest, ha caset o doa gantho di an duk iaouang evit miret na goesche etre daouarn he eontr. Alan a Zinan ha cals tud chentil all a ioa en em zestumet evit brezelecat oc'h Richard, hag he drec'hi a rejont e kichen Kerhaes.

Goudeze ar varoned, o cridi ervad ne vankche ket Richard da zont da denna he rebech gant eun arme c'hoas brasoc'h, a c'houlennas skoazel roue Frans evit ho Duk iaouang Arzur. Hema a roas dezho ho goulen.

Neuze Richard, counnar enhan, en em gemeraz oc'h Philip-August hag e voue brezel etrezho. Taoliou caer a voue great er vrezel-ze. Alan a Zinan a voue tost dezhan laza roue Brozaoz ; he drec'hi a reaz, ha red e voue dezhan kemeret an tec'h.

Alan a Zinan ne vevas ket pell goude. An oll vretoned o devoue eur c'heus bras dezhan, hag Arzur dreist oll. Neuze, dre ali he dudchentil, an duk iaouang a reaz eun tam emgleo gant he eontr evit ar peoc'h.

Kenta tra a voue goulennet, na petra-ta, e voue ma vije laket an Dukez Constans e frankis.

En unan an derveziou kenta euz an nevez amzer, er bloas 1198, Castel Sant Malo Bignon a ioa laouenedigez enhan. Arzur a ioa distroet di eun nebeut a ioa, hag en dervez-ze e c'hortozet an Dukez. Ar varoned a Vreiz, eskeb, beleien, floc'het, brezellourien, a ioa en em zestumet eno evit digemeret ho frinsez. Arzur a ioa en em gavet adarre he zaou vignon vraz en he gichen, Rojer Leon hag Armel Lantivy. Ar prins iaouang, en daou vloas diveza, a ioa cresket cals ; a hent all avad oa ato ar pez ma voa kent, eur bugel coant, dous, carantezuz, eun nebeut trist.

Neuze e lavare d'he zaou gamarad :

— Nag a vall am eus da velet va mam muia caret !

A veac'h en doa lavaret ar c'homzou-ze, setu dor vraz ar porz o tigeri frank ; eur vanden marc'heien a deu ebarz, ha var ho lerc'h Constans en he c'hador-zouk.

E creiz ar porz e tiskennaz. Arzur a dosteaz evit he digemeret, hogen o velet pegement e voa chenchet, pe gen drouklivet oa he vam, e voue mantret he galon, ne c'hellas lavaret nemet ar ger-ma ;

— O va mam ger !... hag e coezas semplet etre divrec'h an Dukez. Houma ive strafuillet, mes gouscoude creoc'h a galon, a zalc'has var he daelou hag a reas dougen he map d'ar c'hastel.

Pa zizemplaz, Arzur a gavaz en he gichen ar vam-ze da behini en doa gouelet kement.

— O va mam ger, emezhan, ha c'hui eo ? ha ne deo ket dre va uvre eo ho kuelan evel ma em euz ho kuelet kel liez a vech abaoue ma zoc'h eat ac'hann ?

— Nan, va map, va Arzur ker, nè ket eun uvre eo mui ; me eo a zo ama oc'h ho silaou hag o comz ouzoc'h.

— Oh ! ne deot morse kuit ken, ha ne ket-ta ? N'en em lakeot mui var var da goeza etre daouarn va eontr Richard hag ar ganast Ranulph. Chom a reot ato, ato, e kichen ho map a zo bet reuzeudik meurbet keit ha ma voac'h duze er prizon. Ha c'hui, va mam, c'hui a ioa ive reuzeudik, c'hui a ioa eno er boan ?

— Oh ! ia, kea l muioc'h a boan avad a rea din beza pell diouzit eget beza er prizon. Ha te, va map ker, lavar din-ta kement a zo tremenet ama, kement ac'h eus bet da c'houzanv ?

— N'em eus sonch nemet euz a zaou dra, va mam ger, euz ar galonad am boue pa glevis lavaret e voac'h laket er prizon gant va eontr Rickard, hag euz ar c'hlac'har am boue pa deuaz ama ar c'helou euz a varo va gouarner Alan a Zinan.

— Ia, siouaz, ar servicher mad-ze a zo maro. Me am eus bet ar c'helou em prizon, hag eur blijadur ganast o deus kemeret oc'k hen digas din. Gouzout avoalc'h a reant e lakeant va c'halon da ranna o rei din da c'houzout e voa maro guella difennour ha guella mignon va map.

— Me zo ato o c'hortoz guelet anezhan o tont dirazhon !

— Paour kez Senechal ! eme an Dukez.

— Paour kez Senechal ! eme Arzur. Ne ouzoc'h ket, va mam, en dens discaret va eontr Richard, ha pe ger melen e voa drem roue Brozaos goude beza bet trec'het evelse ? pegement a c'hoab en deus great Philip a Frans anezhan ? Gouzout a rit eo eat kuit mezuz ha lostog evel eul louarn paket el las ? Brema e lavar beza prest da ober pep vad evit Breiz, hogen pa zoc'k deut hirio d'ar gær, Breiz n'e deuz izom ebet anezhan.

— Oh ! va map ker, me garfe avad ne deufe mui var hon tro.

— Ne deui ket, pe e velo pe ger caloneg eo hor Bretoned ker.

Epad ma comze evelse ar vam hag ar map, Rojer hag Armel a ioa tosteat. Pa her gueljont o comz oc'h he vam, e ckomjont eur pennad dioc'h ho mignon, hag Armel, evel ne c'helle morse eana, en em lakeas da c'hoari gant inkignou ar c'houarnerez Loiza. Houma e doa c'hoant da c'hourdrous, mes ne grede ket ober gant aoun da zistrei an Dukez hag he map euz ho emvel dudius. Edo evel var al lenard pa voue tennet a boan gant an daou botrig a griaz ho daou a eur vouez :

— Arzur ! Arzur ! ho labousik ! ho kuennili !

Arzur a zavaz he benn hag he guelaz ive. Guennili Arzur oa a ioa deut er zal dre'r prenest digor. Ober a reas meur a dro a dreuz hag a hed, ha petra bennak ne c'hlujas ket, e voue amzer avoalc'h da velet oc'h he gouzouk ruban ar prins iaouank. Mont a reaz adarre er meas dre'r prenest, hag an tri botr var he lerc'h en eur grial : hi eo ! hi eo ! Eat er meaz, he gueljont c'hoaz o vont hag o tont eur pennad, ha neuze e zeaz en he zro.

— Me vouie ervad em bije he guelet c'hoaz, eme Arzur ; me garje avad ne vije ket eat kuit ker buhan. Gouzout a ra gouscoude n'em bije ket great a zrouk dezhi. Joa am euz outhi, ha muioc'h c'hoas brema pa velan e deus dalc'het mad d'ar ruban am eus staget oc'h he gouzouk.

Siouas, ar vech all oa deut da zigas deomp eur goal gelou, daoust hag eur c'helou fall a ve ganthi adarre en dro-ma ! Hag Arzur a deuas trist.

— Perag sonjal e traou evelse, eme he vam ; brema ez eus daou vloaz, evit guir, e tigasas deoc'h eur c'helou fall ; hirio avad, p'eo guir oun distroet, e c'hellit cridi, a gaf din, e tigas deoc'h eur c'helou mad.

Arzur a hejaz he benn, hag ar c'houarnerez Louiza, oc'h he velet, a zavaz he daoulagad etrezeg an Env en eur lavaret :

— O va Doue !

— Arzur, eme an Dukez, arabat eo beza dizanaoudeg e kenver Doue en deus bet truez ouzomp.

— Oh ! ne vezin ket, va mam ; hogen goude al laouenidigez on eus bet hirio, em euz aoun bras na goese eur reus bennak varnomp adarre ep dale. Er bed n'eus ket a eurusdet, red eo mont d'an Env evit he gaout.

Arzur a jomas neuze da zonjal ha da zellet o clask guelet c'hoaz he vennili. Hogen labousik Doue n'en em ziskuezas ken. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Etouez an dispac'hou a rer e Paris, setu ama unan ha ne voat nemeur oc'h he c'hortos. Gouzout a rer unan euz an tamou labour a blij muia d'an dispac'herien vraz eo teleur var ar pave ar vreudeur hag ar c'hoarezet a rea skol d'ar vugale, ha lacat en ho leac'h mistri ha mestrezed skol dioc'h ho doare, mistri ha mestrezed skol hag a c'houfe rei d'ar vugale eur gelennadurez ep feiz na relijion.

En eun ti skol eleac'h ma zoa c'hoarezet Sant Visant a Baol, an dispac'herien en em gavas dioc'h an noz. C'huilla an ti ha cas ar c'hoarezet er meaz, an dra-ze a voue great dioc'htu ep discregi, hag ar pez zo guelloc'h, e cavont dioc'htu da lacat en ho leac'h eur Vestrez skol dioc'h ho dorn ha zoken diou all evit he zicour.

En ti-ze ez oa tri c'hant antercant merc'hig er skol, ha n'o devoa gouezet netra euz ar pez a ioa c'hoarvezet. Antronoz eta, d'an heur ma voant boaz, ar vugale a ia d'ar skol, ha pebez souez o devoue pa veljont elec'h ho c'hoarezet, eun itron clinket a zoare ha diou zemezel iaouang unan a bep tu dezhi. Ha neuze, na petra-ta, er zal vras ma reat scol dezho, ne voa lezet na crusifi, nag imach ar Verc'hez nag imach sant ebet.

Ar merc'hedigou a jomas da genta sebezet ; goudeze en em lakejont lod da vouela, lod da grial o c'houlen ho c'hoarezet. Ar vestrez skol en em laca d'ho c'honsoli, da goms brao outho ; ar plac'hedigou avad ne reont van, hag a gri a eur vouez : hor c'hoarezet dcomp ! ni fell deomp caout ar c'hoarezet ! Neuze ar vestrez skol a gomz trenk, a c'hourdrouz. Eno neuze a savas breta. Ar merc'hedigou, eat droug enho en em lakeas da ober freus. Sonjit tri c'hant antercant dispac'herez vihan, nao pe zek vloas pephini anezho, o skleper eleac'h ma carent mont, levriou, plun, paper, liou ha beteg ar skigner ; asa eun dispac'h a zoare. Ar gounit a jomas gant ar skolaerezed, ha red e voue d'ar vestrez skol ho lezel da vont d'ar gær.

Antronoz, ar mamou a fell dezho e ve skoliet ho bugale ervez kelennadurez an dispac'herien, a deuas, goude beza gourdrouzet mad ho merc'hedigou, d'ho digas ho unan d'an ti-skol, en eur lavaret dezho e teujent d'ar skol pe e vijent contant pe ne vijent ket.

Hogen an dispac'herezet vihan ne rejont van a gementse, hag a veac'h oa troet kein ar mamou ma en em lakejont da ober ker guaz ha guasoc'h eget an derc'hent. Red e voue adarre rinsa an ti skol.

Ne ouzon ket, eme an hini a scrif hn dra-ma, ha deut oar a benn euz ar merc'hedigou-ze ; ar pez a ouzon eo ne deuz hirio nemet triugent hag a ve great dezho mont di d'ar skol, euz a dri c'hant antercant ma zoant.

Eur gentel eo a roe ama ar vugale-ze d'ho mamou ; ep gouzout cals petra a reont, e santont eo guelloc'h chom ep descadurez eget caout eun descadurez ep feiz na relijion, ha dall avoalc'h eo ar mamou ne velont ket kementse.

Unan euz ar re zo e penn dispac'herien Pariz, ar sitoien Rossel, en doa eur respont da gas da eur c'holonel a arme Versail. Carga a ra eun ofiser iaouank euz ar gevridi-ze.

An ofiser a ia da gas al lizer, hag ar c'holonel goude beza he lennet, a c'houlennaz oc'h an hini en doa he zigaset :

— Gouzout a rit-hu petra zo var al lizer-ma ?

— Ne ouzon ket.

— Mad, an urs d'ho fuzilla eo.

— Petra? an urz d'am fuzilla-me?

— Ia, sellit, n'oc'h eus nemet lenn. Rossel a lavar e tle beza fuzillet an hini a ia da gas eul lizer dizoare, hogen mar deuz eul lizer dizoare eo ep mar hema.

An ofiser paour a ieas balc'h he c'hinou. Caset e voue da gaout ar jeneral, hag hema a lavaraz ive ne voa ken da ober nemet fuzilla an hini a ioa en em garget euz eur gevridi ken divez.

An ofiser a grene hag a lavare guella ma c'helle ne vouie ket petra a ioa var al lizer. Ar jeneral a lakeas he gas da Versail, hag eno, eleac'h ar maro, e cavaz peadra da zibri, rak naoun en devoa; ha goudeze e voue lezet he frankis ganthan da vont en dro da Baris. Hen avad a voue guelloc'h ganthan chom eno, rag evel calz a re all, muioc'h a aoun en doa rag he vistri eget rag ar re ma vrezelekea outho.

D'an trede a viz even, retred brezoneg evit ar voazed e Lesneven.

An aotrou Marziou zo hanvet person a Zant-Ian-ar-Biz.

An aotrou Toulemont, beleg hospital Brest, zo hanvet person Conk-Leon.

An aotrou Gras, person Conq-Leon, zo hanvet beleg Ursulinezet Castel.

An aotrou Floc'h, vikel e Pleyben, zo hanvet beleg hospital Brest.

An aotrou Podeur, vikel e Sizun, zo hanvet vikel e Conkerne.

An aotrou Labigou, vikel e Conkerne, zo hanvet vikel e Sizun.

An aotrou Fave, person Poullaouen, zo hanvet person Pleyben.

An aotrou Broc'h, person Lanneanou, zo hanvet person Poullaouen.

An aotrou Thomas, vikel e Crozon, zo hanvet person Lanneanou.

An aotrou Ch. Querre, zo hanvet vikel e Crozon.

Ervez ar c'heleier diveza ema brema hor soudardet e Paris. Penauz e zai ar bed gantho eno? ha ne vezo ket a zistruch? Marteze araok ma c'hen em gávo ar gazeten etre daouarn al lenner, e vezo gouezet kementse. Hogen evit hirio ne c'hellan ket lavaret hirroc'h.

Gouzout a rer o deuz an dispac'herien great caeou cre a dreuz ar ruiou ha lakeat canoliou varnezho, en hevelep doare ma ve tud da zifen ar c'hreou-ze e ve dies braz ho c'hemeret. Gouzout a rer ive o deus great minou dindan ar palcziou caera, dindan ar ruiou ha tachennou eleac'h ma zeus muia darempred. Laket o deus poultr er minou-ze, hag ho zonch eo, kentoc'h eget en em rei, lacat eul loden vad a gær da vinta en ear.

Gouzout a rer ive dioc'h eun tu all eo ber ar zicour gantho; ez eus cals, zoken euz ar re voasa, hag a zo tec'het kuit, gant ar c'hoant da zioual ho ler ho unan; ha neuze eul loden vad euz ar re a rer dezho labourat var ar c'hreou-ze ne c'houlennont ket guell eget mont a unan gant ar guir difennourien euz ar Frans, gant ar re a zo e guirionez ar guir gantho.

Esperout a c'hellomp eta ne vezo ket calz a c'hoad skuillet e kær, hag e clevimp en derveziou-ma lavaret ema eno laket pephini en he reng, ez eus laket eun termen d'an dispac'h euzus-ze a goust kement d'hor bro. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *20 Mae.*		Pont-n'Abat.— *17 Mae.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 42 c.	Guinis.....	30 lur, 83 c.
Segal.....	19 lur. 62 c.	Segal.....	20 lur, 41 c.
Eiz.....	20 lur, 44 c.	Eiz.....	20 lur, «« c.
Ed-du.....	24 lur, 56 c.	Ed-du.....	25 lur, 41 c.
Kerc'h.....	25 lur, 44 c.	Kerc'h.....	25 lur, 26 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	10 lur, 50 c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO:

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 3 Even 1871. N° 331. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 3 Even 1871.

Abaoue ma o deus bet an dud speret avoalc'h evit lamet ar c'hallout, ar beli digant Doue evit he lacat etre daouarn ar bobl, e velomp ive ar bed troet var an tu a enep, e velomp traou hag a rofe leac'h da c'hoarzin ma na rojent ket c'hoas muioc'h a leac'h da vouela. Guechall ar map a zouje d'he dad, ar verc'h d'he mam, ar mevellou; ar mitizien d'ho mistri, ar sujidi d'ho roue, d'ho frins, hag an oll da Zoue. Hirio on eus chenchet an dra-ze. Ne ket ar vugale eo o deuz aoun da zisplijout d'ho zad ha d'ho mam, an tad hag ar vam eo a veler o crena gant aoun n'o defe goal vuez digant ho bugale; ne ket ar vitizien, ar zervicherien eo o deuz aoun da zisplijout d'ho mistri ha da goll ho flas, ar vistri eo zo dalc'h mad en encrez ne ket dilezet e vent gant ho zervicherien; ne ket ar sujidi eo o deuz aoun da denna varnezho droulans ho frins, mes ar prins eo a zo nos deiz en nec'hamant ne ket mont a rafe droug en he zujidi ha na deufent da ziscar dezhan he dron.

En eur ger kement hini o deuz eur c'hallout bennag etre ho daouarn, kement o deuz eur beli, eur guir bennak da c'hourc'hemen da re all, eo a dle tenna ho zok pe ho bonet, ha soubla izel dirag ar re zo dindanho.

Ha perak ne ve ket? Pa daoler doujans Doue a gostez piou en devezo guir da veza doujet? Ne c'hell beza nemet ar re grea, da lavaret eo ar bobl, an niver bras.

Evit guir, sant Paol a lavar he unan ne deus gallout ebet nemet digant Doue; nep en deuz eur c'hallout bennag etre he zaouarn, eo digant Doue en deuz he resevet, hag an nep en em zao a enep ar c'hallout-ze deut digant Doue, en em zao a enep Doue he unan.

Hogen ken alies a vech ez eus bet lavaret d'ar bobl, d'an niver braz, eo digantho e teu pep gallout, pep guir, ma na dleer ket beza souezet e safe c'hoant gantho ive avechou da ober lezen.

Ha guelit petra a dleer da c'hortos dioc'h eur greden evelse.

Petra? eun tad hag eur vam hag o devezo eur vanden vugale, eo digant ar vugale-ze e teuio dezho ar guir hag ar c'hallout da gas ho ziegez en dro? Eur mestr hag en deus cals servicherien, hag a ro labour da cals dervezourien, eo digant ar servicherien, al labourerien-ze eo e teu dezhan ar c'hallout hag ar guir da c'houarn he vadou? Kementse, evit comz evel ar bobl, e ve chench penn d'ar vaz, pe evel ma lavar lod all, planta caol ha lacat ar vlenchen pe al lagaden en douar hag ar c'hrizien er meaz!

Hogen setu eno gouscoude petra a zigouez ato pa laker Doue a gostez. Ar c'hallout da c'hourc'hemen da re all a rank dont euz eun tu bennag, ha ma na fell ket deomp e teufe divarlaez, eo red mont d'he glask en traon. Gouscoude caout a raje deomp o divije bet an dud a vrema kenteliou avoalc'h evit deski dezho petra eo ar c'hallout-ze a deu euz an traon, ha pegeit e pad etre daouarn ar re o deuz he glasket eno, ma tlijent beza pell zo digoret ho daoulagad evit guelet ar virionez. Siouas, ne deus morse den ebet dalloc'h eget an nep ne fell ket dezhan guelet.

Hogen dall e ranker beza ma ne veler ket ne deus ket a vir doujans ep doujans Doue, ne deus ket a vir zentidigez ma n'ema ket Doue e penn. Morse ar sujidi n'o devezo eur guir doujans evit ho roue, ho frins, ma na gredont eo euz a hueloc'h, digant Doue eo e teu dezhan ar guir hag ar c'hallout d'ho gouarn; morse servicherien na bugale n'o devezo evit ho mistri ha mestrezet, tadou ha mamou ar sentidigez a dlefent da gaout, ma n'en deus Doue perz ebet er sentidigez-ze, ma na anavezont mestr ebet brasoc'h hag hueloc'h eget ar re a velont dirag ho daoulagad.

ROM. — Evel ma em boa merket er sizun dremenet, eul lizer pe eun adres a dle beza caset euz a Frans d'an Tad Santel ar Pab, evit ar pempet deis ha bloas varnugent abaoue m'ema var gador sant Per. Destum a rer

sinaturiou e pep leac'h da lacat e traon al lizer-ze pehini a gaso evelse da Vikel Jesus-Christ hanoiou eul loden euz ar gristenien vad her c'har hag a gemer perz en he drubuillou. Escopti Kemper ne vezo ket da ziveza o rei d'ar Pap ar merk-ze a anaoudegez vad. E Kemper epken ez eus meur a follien goloet a hanoiou, hag e leac'h all, credabl, e vezo bet great evel a rer ama.

Dispac'herien an Itali a zo nec'het avoalc'h. Hogen red eo dezho mond araok, rak poulzet int evel dispac'herien Paris. Gant ar re zo oc'h ho foulza aberz an ifern ne c'heller ket dont adren, hag eo red ho nasca abarz ober dezho eana. Gouscoude ar re zoken zo e penn gouarnamant an Itali a anzao o deus great eur fazi braz o tont da Rom. Guelet a reont ne deus bro ebet a du gantho var ar poent-ze, hag ar mercou a fidelite a roer a bep bro d'hon Tad Santel ar Pab, ho laca c'hoas muioc'h da zonjal ha da anaout int eat en eur goal voden da graonva.

Setu eta, a drugare Doue, hor soudardet mistri e Pariz hag an dispac'herien trec'het. Hogen, n'o deus ket en em roet, ep ober da genta muia ma c'hellent a zrouk. Kementse ne laca ket souezet, rag ne c'hortozet ket guelloc'h digant ho c'hounnar hag ho c'hasoni. Laket o deuz eta an tan eleac'h ma c'hellent, er paleziou caera na petra-ta. Lazet ez eus cals tud dezho, ha great eun niver braz a brizonnerien euz ho zouez. An niverze a iea da zaouzek mil pa scrifet an dra-ma, ha lavaret a reat ez aje marteze da ugent mil abenn ar peurfin. Pariz eta a jom etre daouarn ar guir Fransizien en eur stad scrijus meurbet; corfou maro ha paleziou devet, setu ar pez a veler. Ouspen ar re zo bet lazet epad ar vrezel, epad an dispac'h, ez eus c'hoas maro meur a hini gant aoun ha gant naoun, cuzet en tiez hag er c'haviou. Ha neuze, ep mar, e vezo barnet da vervel ar re vrasa euz an dorfetourien-ze o deus great kement a zrouk d'ar Frans. Hon deputeet a c'houlen kementse, hag a dra zur al lamponet-ze, daoust penauz bennag e vent puniset, n'o devezo ket laeret ho funision.

Hor prizonerien n'int ket deut c'hoaz oll euz an Allemagn, calz a vank. An dispac'h zo bet e Pariz en deus miret na dint bet lezet da zont d'ho bro. Eul lizer a zo dirak va daoulagad scrifet gant eun tad missioner a zo eno o kemeret soursi anezho, hag a verk ema ar brizonerien-ze en eur stad trist meurbet. Brema o veza m'az euz eat eul loden vad kuit, ar re a zo chomet, o zo clanv gant ar vall da zistrei d'ho bro. A hent all bez' ez euz ive calz a dud clanv e guirionez. Er gær a Ulm, eleac'h m'ema ar missioner ma comzomp anezhan ez eus pemp cant. En eur baourentez vraz emaint, hag ho dillad a ia e pillou. Gouscoude, daoust d'ar baourentez-ze o deus savet etrezho eur zomig arc'hant evit lacat eur groas pe eur merk all bennak da ziskuez peleac'h eo beziet ar re zo maro euz ho zouez. Rak ne fell ket dezho ancounac'hat ar re o deus gouzanvet eveldho hag a zo chomet ho c'horfou en douar a harlu, ha siouas! e kement leac'h ma zeus bet prizonnerien ez euz ive maro meur a hini.

Eur scrij, eur rann galon eo lenn ar c'heleier diveza deut euz a Baris. Ar gær reuzeudig ha cablus-ze a zo an anter anezhi devet. An dud fallagr ha counnaret-ze, pa ne hellont ken, a laca an tan. Lacat a reont da vont da benn ar mennos deut dezho euz an ifern da ober ar muia drouk ma c'hellint. Gant eol petrol, eol mean, eun doare eol da zevi, eo e reont ho zorfejou diveza. Frotet o doa euz an eol da zevi-ze oc'h an tiez evit miret na vije gallet laza an tan enho; skuillet o doa, hag elec'h ma c'hellont ober, e skuillont ato euz an eol-ze var ar ruiou hag an tachennou, hag evit poulza an drubarderez keit ha ma c'hell mont, paket ez euz anezho, deut evel pa vijent a unan gant hor zoudardet da zicour ar bomperien, o lacat euz an eol da zevi-ze eleac'h dour da deleur var an tiez a ioa an tan enho.

Petra bennak ma zeo hor soudardet mistri euz a Baris couls lavaret oll, ne c'hellont ket mouga an tanze en eun taol, hag e vezo red dezho beza craouiet an oll lamponet egaret-ze araok ma vezo peoc'h.

Pariz eta zo en eun doare scrijus, spontus da velet. Pe ger cablus bennak ma ve, ne c'heller ket miret da veza mantret o sonjal en eur gastizamant evelse. Ha c'hoas da viana ma teufe ar re a jomo beo da anaout breac'h an Aotrou Doue ha da zistrei outhan! G. M.

Sant Theodet, patroun ann hostisien.

Ar banket.

Abaoue m'oa embannet ann urs persekusion, Galerius n'oa ket evit padout gant al lorc'h a ioa eat ennhan; lavaret a rajac'h en divije gounezet eur viktor vras var enebourien ar vro, trida a rea he gov spountus ha bris he vizaj a lugerne evel ar re zo var gein al luzet. Disterra tra a helle da ober, oa rei eur banket d'ann impalaër ha d'he vignounet. Koulscoude fazia a raffac'h o kredi e veze niverus ann dud a azeze ous tol ar baïanet. Ne veze morse nebeutoc'h evit tri dre ma c'hoanteant enori ann teir douees hanvet ann teir blac'h koant; morse kennebeud ne veze ouspen seis rag ma edo e dalc'h seis divinite ann dans, ar musik, ar peintur hag ann traou all eb pere o divije kavet ar vues ken divlas. Koan oa ar pred founussa eus ann derves, mes evit koania ne c'hedent ket ar c'hus-heol. D'ar mare-ze n'oa ket a horolachou, ann dour o koeza a veradou enn eur voestik great gant mein sklear, pe dreas munut o riskla var he boues a ranne hor peder heur varnugent-ni enn eis loden a deir heur peb hini. Ann heur kenta eus ann deis oa c'huec'h heur dious ar mintin, koan a veze debret var-dro peder heur.

Dioklesian pedet gant he vab-kaer ne vankas ket d'ar banket, n'oa nag hir na dies ar veach hag ouspenn aoun en doa rag Galerius, karantes en doa ive evit he verc'h

Valeria. Chetu eta ar Sezar o pourmen he dud dre ar jardinou da c'hedal ar pred; chetu hi, na petrata, o vont da zaludi Mikaour ha Didamall; koulskoude eur bourreo ebken a dlie kaout plijadur o selfet ous ho fors, rag e gumiones n'oa nemet eur garnel. Goudeze Galerius a bedas he vignounet da zont ganthan dar gegin. Ar re-ma a ioa souezet hag a c'houlenne ann eil digant egile petra helle beza eno? Mad ar pes a ioa eno oa eur pesk, eur braog. Koustet oa eunn daou-c'hant skoet benak, mes petra rea dispignou foll da eunn den a ouie digeri ialc'h he nessa pa veze plat he hini? Ar braog evit guir a ioa eur mell tra, me n'ounn dare ha yann Zantek en doa breou koulscoude evit pesketa, hag en deus antellet keit amzer var-dro moguerriek ha grac'h-zu, me n'ounn dare hag en deffe tennet eus ar mor eunn heveleb pesk. Ar braog, beo buezek, a ioa o neun hag o flipata enn eur veol mean glaz, guelloc'h e vije bet ganthan beza enn aochou digor o spia ann talareged, mes siouas! tapet oa hag ar brinset a gemere plijadur ous he velet o digeri he c'hinou bras evit kaout he vues, o velet he skant arc'hantet o chench liou dre ma tostea ar maro. Enfin e zachot da azeza pe evit lavaret guell, da c'hourves ous taol. Ann abostol a rebeche da gals tud ober eunn Doue eus ho c'horf hag enn deis a hirio ne ve ket dies kaout meur a hini n'o deus ken Doue nemet hennes; mes ne ouzont ket he adori evel ar baïanet. Petra eo leinou ann dud pinvidik? Petra eo kadorion great gant kolo pe raosk kordet ha da birra bourret gant reun? Petra eo tri pe bevar lakes gant boutonnou alaouret? Petra eo ar begadou kig hag ar jelkennou tano a veler brema?... Sellit ous ar seis den-ma gourvezet var bep a vele goloet gant pallennou ar c'haera; ho breac'h kleis zo arpet var bliounkou, ho zreid var drebesier arc'hant; ezans ann Arabi a zivoged e peb korn eus ar zal; daouzek sklavour iaouank a zo ous ho zervicha; dougen a reont bep a gurunen hag ar bokedou o deus eul liou dishevel evit merka daouzek heur ann deis. Ann hini kenta en deus fleur melen, ann eil ne wenn; ann hini a verke ar c'hreis deis, a ioa rus-tan he gurunen. Enn eur zal-all oa muzisianet a c'hoarie non pas evel lod a c'hoanta gant ho c'horn-boud skiltrus ober d'hon diskouarn ar pes a reas sant Per da hini Malchus.. Ar muzik-maa ioa dous, klemus, ker flour d'ann diskouarn hag ar voulous d'ann daouarn. Klevet a reat ive a veach da veach mouesiou gros ha trous ann armou. Gladiatourien oant a c'hede beza galvet evit en em ganna dirak ar brinset ha skuilla ho goad d'ho disinoui; erfin evit diskoues peger berr eo ar vues ha gant pebes mall e tleer profita anizhi, e kreis ann daol oa eur penn-maro. Ann traou a iea enn dro; al laboused fin, ar c'hlujuri, ar peünet, a bep seurt pesket hag ar braog e-unan a ioa pe zebret pe bet ann tanva anezho; daou c'hladiatour a ioa dija lazet ha treas taolet var leur ar zal en doa evet ar goad, ar muzik a c'hoarie dudius... pa glefchot eur muzik all. Eunn aneval, ha pa ranker rei dezhan he hano, eur pemoc'h, respet deoc'h, a deuas er gambr enn eur vic'hall... Araok c'hoarzin, ann dud zo eno a zell eus Galerius. Ar prins evel drouk ennhan, a lavar: petra virit ann isolant-ma? Ar maro, eme Dheoteknus, mignoun brassa ar Sezar. D'ar maro eta, emer prins d'ar c'heginer a ioa diredet buanna ma c'helle, d'ar maro ha peo guir en deus c'hoant dont er zal, ra deuio prim var eur plad! Eunn heur goude edo ar pemoc'h a bes var ann daol. N'eo ket poas, eme C'halerius. Guelit, emer c'heginer; poas-mad oa, alaouret ha kreunennet kaer he gostesiou. N'e peus ket divouzellet anezhan, a lavaras adarre Galerius; voal deo er c'havan. Guelit, emer c'heginer. Digoret e oue ar pemoc'h... ann diabars anezhan a ioa leun a fars, a zilzig, a voadegennou a roe naoun ar guel ebken anezho. Dioklesian hag ar re-all a zavas divar ho fliounkou evit strakal ho daouarn. Rag morse n'o doa guelet aoza eunn heveleb tam boued e ker berr amzer. Ne glaskin ket en em fougeal, eme C'halerius, va mignoun Theoteknus eo en deus va c'helennet var ann dra ma ha va c'heginer, dious a velit a ve mad da c'hoari kenti-kenta. Meuleudi a oue roet eta da Dheoteknus evit ar blijadur en doa great d'ann oll, Dioklesian zoken a c'houlennas hag eunn dra benak a c'hontea da gaout. Hema en doa he c'hoant eur pennad a ioa ha ne nac'has ket: impalaër Galloudus, emezhan, lakit ac'hanon da c'houverneur e kear Ansir. Re eo, kementse, eme Zioklesian, rag ho lignes n'eo ket huel. Theoteknus a zavas ar goad d'he benn rag ne gave ket eas klevet ar c'homzou-ze: prins, emezhan, kals tud a ves izel e penn kenta ho bues hag a bign divezatoc'h; c'hui zo bet dister guechall, ha Galerius n'oa nemet eunn dioualler chatal. Ar goler hag ar guin o doa lakeat Theoteknus da brezeg evel-se, mes guelloc'h e vije bet dezhan derc'hel klos draff he c'hinou. Galerius a reas eur zell spountus ounthan: dioualler chatal, emer prins; beteg ous va zaol e teues d'am goapaat! Ia, dioualler chatal ounn bet ha chatal all am beus c'hoas; var ann taol e zi d'ho guelet... Kemerit ann den-ma, servicherien, hag hen stlapit d'ann oursien.

Mar doa bet Theoteknus guinaouek enn dro-ma, noa ket bet atao. Gouta rea eus nebeud da fiziout var garantes ann dud vras ha ne deo leur ho falesiou nemet skourn risklus. Great en doa anaoudegez gant ann daou aneval blevek, taolet en doa dezho alies pesiou founnus a gig, frottet en doa ho muzellou gant mel ha deuet mad oa dezho. Ouspenn evit beza doujet ganth o en doa meur a veach kemeret eur vialennik houarn, ruziet anizhi enn tan ha flemmet dezho ho fri, ar vialennik-se a hellas da dapa etre m'her c'hasset d'ar pors hag he c'huzas dindan he vantel. Chetu Galerius, Dioklesian hag ar re all o tont da velet freuza ha dibri ho c'hompagnoun. Ann daou ours a zo losket; klevet o deus c'hoes ar c'hig, lammet a reont eus ho zoull hag enn eur c'hrougnal e savont var ho zreid a-dre. Mes a veac'h o doa anavezet ho mignoun e zachont d'he gaout, evel daou oan, o c'hortos eunn dra benag hag evel n'oa netra gant Theoteknus e tistrochont lostek var-zu ho zoull, enn eur zellet a zeou hag a gleis evel evit goulen perak oant bet dijouchet. Ann dra-ze ne blijas tam da C'halerius, hissa

areas a boues penn Mikaour ha Didamall hag ho broudas beteg ar goad. Kaer en doa; Didamall a ieas d'he lok, eur c'hofad drouk ennhan ; Mikaour a zentas guelloc'h ; tostaat a reas gant kals reusiou ; guernia a reas ouspenn dek guech hag erfin edo e kenver Theoteknus, dispak he skilfou. Theoteknus, digeflusk-bras, a dennas he vazik a zindan he vantel... Mikaour a laoskas eur iouc'haden, gant eunn taol pao e tiskaras daou pe dri zervicher a ioa var he hent hag e redas d'he doull ; eno abers ann eil hag egile e savas kement ha kement a zoroc'h ma ne gredas den tostaat evit ho zenna er-meas. Guelet a rit, Dioklesian, eme Dheoteknus, ann oursien o unan a bleg dirazhon ; piou ta guelloc'h evidon a deuffe a-benn eus ar gristenien? Barrad-kounnar Galerius a ioa tremenet pe da viana troet oa ous he oursien ha n'oun dare perak ne reas ket ho laza. Dioklesian a lavaras d'he vab-kaër : startik kementse oa koll Theoteknus evit eur ger eat eus he c'hinou ; kouls e ve her pardouni: Evel ma kerrot, eme ar Sezar. Ha roet e vezo dezhan he c'houlen? a lavaras adarre Dioklesian. Ia, eme C'halerius, plijout a ra din he goms; ann neb a oar donaat oursien a vezo eur rener mad; etre-daou e velchont eur vanden brini a deue var nij var-zu ennho. Ann daou brins a ioa superstitius meurbet, evel ann darn vuia eus ar baïanet : ma nijont a-zeou deomp, eme Zioklesian, e vo hanvet Theoteknus da c'houverneur, ar brini a dosteas hag a nijas a-zeou... Theoteknus a voue eta hanvet da vont da Ansir. Neuze e zachot adarre ous taol, mes ar pemoc'h a ioa ien dija. I. W.

Lan an Dall ha Laouik an Dero c'hoaz var ho zreid.

Dimeurz oa var an abardaez ; an heol a iea da guzed ; an amzer a ioa sioul, ar mor plean ha brao, eun dudi. Varlec'h eun dervez tomder, oa eur blijadur kaoud eun tám freskadurez. Lan an Dall ha Laouik an Dero, great gantho ho labour pemdisiek, al labour a ro dezho bara, a iea gant an aod, a zelle a zeou, a gleiz, en ho raok... a lavare nebeud a dra an eil d'egile. Trist, teval oa ho fenn ho daou ; eur beac'h ponner a boueze var ho c'haton ; ha pa vez ankeniet eun den, n'en em gav ket nemeur e tro da zourna kaosiou. Goude beza baleet eun tachad, goude beza taolet ho daoulagad, evel hep he zonjal, var ar mor, al labousedigou a c'hournijé a dost, a bell, an daou gamarad koz a azezaz var al leoten, e kreiz bokedou a bep liou hag a bep c'houez. Demdost d'ar mor eo e kaver ar bokedouze evel n'eus ket e leac'h all, a zav eno hep labour, a vez skignet eno gant dorn Doue, a blij d'an daoulagad, hag a ia eün d'ar galon, a zoug peb den a skiant da veuli ar Mest braz ha trugarezuz a ra, pa gar, ar c'haerra traou en eur c'hoari.

Laouik an Dero a ioa azezet eno, he benn paket etre he zaouarn ; dindan he zillad he galon a lamme en he greiz. Petra'ioa eta oc'h he zieza? Rak poan eo en doa ; ne ket ar joa eo a rea dezhan krena var he izili, ha tenna huanadou hir a bep an amzer. — Petra'zo eta a nevez ganeoc'h, paour keaz Laouik, eme Lan an Dall? — Ha Laouik, o sevel he benn, o selled oc'h an Env, a lavaraz gant eur vouez glac'haruz, am lakeaz da grena va unan, me Lan an Dall, da voaz ma'zoan diouthan : Da beleac'h e zeomp-ni... da beleac'h e zeomp-ni?... O va Doue, ma na zellit ouzomp a druez, ni a zo tud kollet !!! — Na penaoz, na perak kollet, Laouik? — O va mignon, ne ket c'houi eo a vezo estonet oc'h va c'hleved... re a skiant, ha re a feiz hoc'h euz ; ha ma vije an oll hevel ouzoc'h, ne ket me eo a lavarje ar pez a lavaran, ne ket ni eo a vije tud reuzeudik evel ma zomp hirio an deiz... — Mez komzit eta, Laouik, ma vouezin petra zo oc'h ober poan d'ho spered... — Abaoue ma'zeuz euz ar Frans, ne gredan ket e ve bet biskoaz trist he doare evel en hon amzer, eun nebeud misiou a zo.

Oh ! ar fouetaden hon euz-ni bet digant ar Prussianed ! Oh ! ar fritaden a zo ker poaniuz da lonka, hag a gousto deomp-ni kement a arc'hant, a aour !... Ia, ni zo bet fouetet an dro-ma, ha fouetet d'ar beo, betek argoad, ma zeo roget hor c'hroc'hen, dispennet ar c'hik var hon izili, ni Fransisien, tud euz ar re genta var hor meno, tud a galon, mistri ar bed, a lavaremp-ni, ker stank hag a geit all, gant hon huella mouez !... Oh ! ar vez, oh ! ar vez evit ar vro !!! Ha ni a vouezo, goude eun hevelep kempen, paouez gant hor mouillerez ; hor brabanserez, paka hor penn en hor bruched, ha selled oc'h an douar, derc'hel hon daoulagad en douar, evel eun den iaouank leun a dan, evel eun ozac'h gallouduz, a zo bet diazezet he gein var an dachen gant eun tam plac'h, eun tam maouez, respet deoc'h ?... Guir eo, pa zonjer mad, n'euz ket a dro da veza ker souezet gant ar gentel c'houek a zo bet roet deomp en hor bro, betek en hon tiez hon unan.

Ar Frans n'eo bet biskoaz, n'eo c'hoaz Frans dirak Doue, nemet evit beza sikour ha gloar an iliz kristen. Ar Frans a zo evel eur zoudard dibabet gant Doue, skoliet gant Doue, guisket ha nerzet gant Doue evit diouall an Iliz Santel, evit beilla bepred, beza bepred var zao, prest da skei, da skei druz var gement enebour a c'hoantaio klask kaoz oc'h an Iliz, he vam. Ar Frans n'eo bet morse ken euruz, en amzer dremenet, evel pa zeo bet a unan gant an Iliz, a unan gant an Eskibien, a unan gant ar Pab, tad an oll gristenien. Beveach, er c'hontrol, m'e deus bet troet kein, great brezel d'an Iliz, buhan ha buhan eo bet kouezet er boán, eo bet troet ha distroet, ne d'euz bet kavet nemet trubuill varlerc'h trubuill. Hogen, va mignon, gouzoud a rit, koulz ha me, petra'zo bet great d'an Iliz en hor bro, abaoue eun dek, pe zaouzek vloaz ; pegement ez euz bet labouret, poaniet evit he diskar, evit he c'haillara, evit he mouga er pri, en hanvoez, d'ar mare ma lavaret huel hag huel, ne glasket nemet he zevel, he enori evel eur rouanez. O an dud faoz a zo bet stank ha divez en hor bro abaoue pell amzer! Doue ho anaie... ha Doue, pa zeo deut he amzer, en d'euz ho stlapet

evel gant beg he droad, en d'euz ho beuzet d'ar red, en eun taol, en eur mor a lousdoni, a vreinadurez. O va mignon, guir eo c'hoaz, ha guir e vezo bepred, ne c'hoarier ket gant Doue, ne rear ket goab a Zoue,... nemet keit ha ma plij ganthan lezel an den da ober he benn sot, he benn fall... Hirio an deiz petra'eo eun darn dud a gave dezho e ranke ar bed mond en dro dioc'h ho doare, e ranke ar Pab prezeg ha gouarn an Iliz dioc'h ho faltazi?

Ar Pab, hon Tad paour, paour en eur c'hiz, ha pinvidik, pinvidik en eur c'hiz all, a zo, evit guir, hag a bell zo dija, karget he galon ac'hlac'har, a velkoni, a zo evel en eur prizon enk ha teval ; mez, da vihana, an enor a zo var he dal, evel ar zantelez a zo en he ene ; mez he vourrevien he unan a rank anzao n'en d'euz ket Pii nao he bar var an douar, n'euz na Roue, nag Impalaer, dre bevarc'horn ar bed, hag a ve den eveldhan, a iafe gant he hent eveldhan, a helfe sevel he benn eveldhan, a ve ken din a respet, a garantez..., a ve, en eur ger, skouer an oll dud honest, enor an ilis, ha gloar Doue he unan var an douar. Klevit ganen, Lan ; keit ha ma vezo eun hevelep Pab e penn an ilis, eur c'hristen a hell, a dle kaoud fisianz; n'hell ket an Aotrou Doue derc'hel bepred eun hevelep den, eur zant ker braz, dindan ar zam hag e kreiz an anken ; araok mervel, abarz tenna divár he benn ar gurunen spern a ra he verzerenti abaoue keit all, abarz astenn he zaouarn var ar gurunen a c'hloar a zo oc'h he zepord en Env, Pii nao, me gred ervad, a velo he enebourien diskaret d'an douar, daoulinet marteze e c'harz he dreid, beuzet marteze, lod anezho, en ho daelou, hag a bedo evitho a greiz kalon evel hor Zalver o vond da vervel var ar groaz, a denno grasou Doue var ho eneou, a zigoro eun nebeud mad dor ar baradoz dirazho, a zistroio e sent an diaoulou. Ia, a berz eur Pab evel Pii nao, ar bed kristen, an iliz katholik a hell en em c'hedal da gaoud c'hoaz, marteze hep dale, eun amzer nevez, eun amzer a drugarez, dervesiou a blijadur ; rak, var meur a gont, ar Pab eo Doue, ar pez a blij d'ar Pab a blij da Zoue ; gueled ha kleved ar Pab a zo gueled ha kleved Doue... An traou ze a greder, va c'heaz Lan, an traou-ze a lavarer, a brezeger, pa vez feiz er galon, pa greder eo Doue mestr ar bed, e ren e barz en Env ar Zalver en deuz hor prenet oll gant he c'hoad, n'en d'euz ket ankounac'heat c'hoaz, ne ankounac'haio biken ar vugale en d'euz var an douar, evitho da veza ken dianaoudek, ker fallakr, lod, kalz anezho. Mez, ma na zeller nemet oc'h an dud a zo en hor bro, a zo tost da vad, e peb bro, piou na zonjo, piou na gredo e ma ar bed o vond var he benn, pe e teu er bed ren an diaoulou, e ma prest an oll broiou dindan galloud an droug sperejou? Ne fell ket d'in, va mignon, ober fae var ar Bretoned ; oh ! nan, Doue ra viro. Ne fell ket d'in mond a enep ar re ho d'euz ho zavet ken huel, abaoue ma'z eo deut ar brezel en hon touez. En hor Breiz, guir eo, ez euz c'hoaz tud, ha tud a galon, ha tud a feiz ; tud ho d'euz penn ha dorn, a oar c'hoari gant eur c'hleze, gant eur fuzill, gant eur pez kanol, ho d'euz roet oc'h penn spont d'ar Prussianed. Soudarded ha martoloded Breiz a zo c'hoaz paotred, goazed a oar distaga brao braz *lamm chouk he benn* gant ar c'houeka Prussianed... Ia, ia, konta a heller c'hoaz var hor Breiz, abalamour e Breiz e peder c'hoaz an Aotrou Doue, e zear c'hoaz d'an ofern, e zear zoken, ha stank, da govez... E selaouer, e respeter, e karer ar veleien, ne gemerer ket ar veleien evit chatal gouez ha danjeruz, evit bleizi, louparded a dlefet da laza, da vouga, da grouga, da ziskroc'henna er c'henta amzer... Na mui, na meaz, paour keaz Lan, ar Vretoned ho unan n'euz ket re da fissioud ennho, n'euz ket kementse da gonta varnezho ; rak semplaad a ra ho feiz, bihannaad a ra ho c'harantez evit Doue, selaou a reont muioc'h-mui an doktored nevez a zeuker stank er c'heriou, hag a brezeg dezho traou ken drol, ker sot, ken noazuz... Aon am euz, Lan, hag aon braz, mar kendalc'h ar bed da vond en dro ganeomp evel ma za, na zeuffe hor Breiz he unan da veza unan euz ar falla broiou. Koueza a huel a zo voasac'h eget kaoud lamm var an douar plean. Breiz a zo bet savet huel, hag huel braz, gant Doue. Da c'houzoud eo, a bell, a bell zo, Breiz, mar e d'euz he lod a vadou an douar, a vef dreist oll, en em vag en iliz katholik, a ra he hent oc'h guir sklerijen an ilis katholik. He feiz, evel an heol, a zo, hirio an deiz, ar pez ma zoa brema ez euz mil bloaz, hag oc'h penn, ar pez ma zoa en amzer sant Paol, sant Kaourintin, sant Hiltut, ha kalz a zent all, he c'henta ebestel. Breiz, abaoue ma' zeo deut da veza eur vro gristen, e d'euz bepred anavezet ar Pab evel penn ha doktor braz an ilis, e deuz anavezet eun ofern hepken, seiz sakramant, na muioc'h, na nebeutoc'h, eur memez Doue, memez Salver, ar Verc'hez benniget, eur baradoz, eur puskator hag eun ifern... Hogen Breiz brema ha ne d'euz-hi ket a c'hoant eun nebeud da drei kein d'he feiz koz? A forz da gleved var ar ruiou, en hostaleriou, er c'hafeou, kaosiou euz ar c'hiz nevez, kaosiou eun doktored nevez ne ouzont ket marteze difazi aoualc'h *ho Fater* nag *ho Ave*, hiniennou ac'hanomp n'en em gavont-ki ket re zouget da gridi ez euz meur a hent evit mond d'ar baradoz, n'eo ket eun dra ker red ober kement a lavar ar veleien evit gounid ar baradoz, ec'h heller a bep leac'h en em gaoud e rouantelez an Env, gant ma vezor den honest, den a zoare, gant na vezo debret na kristen beo, na bleiz maro, na kar houarnet? Mar kendalc'h ar feiz c'hoaz e goueled an eneou, an oberou, da vihana, an oberou mad ha santel a zeu var ho c'hiz, a ia en dro.

LAN AN DALL.

(Eur pennad all eur vech all).

LABOUSIK DOUE.

VII.

En eul leac'h trist ha scrijuz e cavomp brema an Duk Arzur a Vreiz. Deomp en eur zal vras, pe kentoc'h en eun doare cav ha ne deus varnezhan nemet eur pre-

nestik moan eur c'hrill ha barriguer houarn varnezhan, ne veler nemet peder moger noaz ha leiz, ne glever nemet c'hoez ar moeltr. Evit arrebeuri ez euz eur scaonik distrantel, eun dóare coufr pe armel vihan coz ha prenvedet, hag eun nebeut colo da c'hourvez varnezho.

En eur bac'h pe en eur prizon eo en em gavomp. En eur c'horn e velomp ar prins iaouang en deuz a veac'h c'hoezek vloaz. Azezet eo var ar skabellik, he benn ganthan pleget var he zaouarn; deut eo treud ha drouklivet; crignet eo gant an anken.

Finval a ra he vuzellou, hag e lavar eur ger bennag; hogen ne ouzeur ket petra a lavar. Evel pa ve morgousket eo, ha credabl ema oc'h uvreal; oh! lezomp-hen da uvreal, rag an dud reuzeudig eveldhan n'o deus ken laouenidigez nemet en uvre.

Marteze ema oc'h uvreal er c'hastel coz a S. Malo, eleac'h m'en deus tremenet eul loden euz he vugaleach; er brajen eleac'h ma kemere he ebat o redek gant he gamaradet, er zal eleac'h ma rea he c'hoariou dirak daoulagad he vam a labouré eno gant he demezellet; er chapel eleac'h ma case he vam anezhan ganthi da bidi Doue evit he dad n'hen doa anavezet morse ar minor kez, hag evit an dud fallagr a glaske caout he gurunen ha marteze zoken he vuez. Marteze e vel dre he uvre ar re a garie ha ne velo mui; he vam, maro daou vloaz zo; an Itron Loiza, ker kintus, mes ive ker mad! Edith Plœuk ker seder; Amis Rivallen, ken drant ha kel laouen; hag Aliet Mello, ken dous, ken dizrouk! ha neuze Olier, floc'h muia caret he vam, deut da veza brezelour ha maro, ar c'hleze en he zorn o vrezelecat evit he brins; hag Alan a Zinan, ar gouarner-ze kel leal ha ker feal; hag an Escop Guehenoc en doa roet dezhan aliou ker fur adaleg he vugaleach; ha neuze dreist oll, Armel ha Rojer, he zaou vignon brasa, ar re ma en devoa muia keuz dezho.

Arzur a zavaz he benn, hag a dolaz eur sell trist var mogeriou noaz an toul tenval-ze evel eun den ha ne c'hoar ket peleac'h ema, ne anavez ket ar c'hav ma ema enhan; ha gouscoude edo eno daou viz a ioa. Abaoue daou vis n'oa ket deut mouez eur c'hristen beteg enhan a dreus barriguer houarn he doul prenest, n'oa ket deut eur c'horen heol da bara varnezhan.

— Ato! ato! eme Arzur etre he zent, hag he galon dare da vancout dezhan, petra am eus-me great evit gouzanv kement all?

A veac'h oa eat ar c'hlem-ze euz he vuzellou ma teuas da zonch dezhan euz a gentelioù christen he vam vad, rebech a reas dezhan he unan ar c'hlem-ze deut euz he c'hinou, hag e taoulinas da bidi ha da c'houlen pardon oc'h Doue.

Goude beza creeat evelse eun nebeut he galon, ez eas da gaout an tamig arc'h a ioa eno e kichen ar voger en tu all d'he vele colo. Tenna a reaz ac'hano eur voestik hag e lakeaz ar pez a ioa enhi var goulc'her an arc'h.

— Setu aze-ta, emezhan, hag he vouez a grene, hag he vouez a ioa daelou enhi, setu aze-ta kement a jom ganhen! Setu va oll vadou! Setu va oll zenzor!

Hogen petra oa an tenzor-ze a jome gant Arzur hag a guze guella ma c'helle oc'h pep lagad, hag a denue bemdez da ober eur zell outhan ha da c'hlibia gant he zaelou? An tenzor-ze a ioa eur bouchad bleo, eur vleunen goenvet, hag eur c'houlm ruban.

— Va mam ger, ha n'o pezo-hu ket a druez oc'h ho pugel? ha n'her galvot-hu ket da vont d'ho caout? a lavare Arzur en eur boket d'ar bouchad bleo en doa tennet euz a vleo he vam pa lavarent an eil d'egile ar c'henavo diveza.

Ah! va c'hoar ger Azenor, pa roez din ar vleunenik-ma en amzer ma voamp ken eurus, ne zonjez ket e raje vad din eun deiz, en eur prizon ien ha tenval, evit bihanaat ar c'hlac'har eus va c'halon mantret oc'h en em velet dispartiet dioc'h kement a gar!

Na c'hui ken nebeut, Mari, eme Arzur o sellet oc'h ar ruban dislivet gant an daelou skuillet varnezhan, c'hui ne zonjac'h ket, pa rojoc'h ar ruban-ma din, ha c'hui c'hoas bugel, e tigasche da zonch din euz va mignonez vihan euz an deiziou eürus... Oh! c'hui marteze oc'h euz ancounac'het, Arzur, mes Arzur n'en deus ket hoc'h ancounac'het. Peur ho kuelin-me adarre? Eun dra bennag a lavar din e gouelet va c'halon, morse! Siouas! mar marvan, c'hui vezo intanvez abred! paour kez Mariik! Euz an Env me bedo Doue da zigas deoc'h eur pried all hag ho rento euruz, hag a rai deoc'h ancounac'hat Arzur.

Ar roue Philip a Frans en doa demezet he verc'h Mari, n'e devoa nemet pemp bloas, d'an duk iaouang a Vreiz en doa c'hoec'h pe zeis vloas muioc'h. Lavaret a ran *dimizi*, da lavaret eo, emgleo evit ma vijent eureujet pa vijent deut en oad. An dimizi pe an emgleo-ze a veze great aliez evit bugale ar brinsed pa vezent c'hoas bihan, hag an emgleo-ze, pa vez benniget gant an iliz, a ra ma ne c'hell ket ar re ma vez bet tremenet etrezho, dimizi da re all ep caout *dispans*. Setu perag e comz Arzur evel ma ra ama.

Arzur a glevas neuze eun trous bennag, hag a guzas buhan he denzor en he goufr, hag a dennaz ac'hano eun tam bara du ha seac'h, hag en em lakeas da chocat varnezhan chasun; rak d'an oad-ze, daoust d'an oll boan speret a ve, e vez gouscoude digor ar scrinou.

Clevet mad en doa Arzur trouz o tostaat oc'h he brizon, rag a veac'h en doa bet amzer da guzet he denzor ma tigoraz an or.

— Ah! Aotrou Guillou, eme Arzur, laouen meurbet o velet an hini a deue.

— En han' Doue, Aotrou Arzur, na zebrit ket ar bara-ze! hag e tiskueze beza strafuillet. Arzur a dennaz an tam bara euz he c'hinou hag a ziskuezaz ive caout aoun. Guillou a velaz ervad pebez sonch a ioa deut d'ar prins, hag a lavaras dezhan:

— N'oc'h eus ket afer da gaout aoun na rafe ar bara-

ze drouk deoc'h, mes poaniuz e cavan ho kuelet o tibri bara ken du ha ker calet.

— Oh! ma n'eus ken, eme Arzur, me ve contant mad da zibri bara du ha calet evelen epad va buez, ma carfe va eontr lan, en deus beac'h c'hoaz oc'h he rei din, va lezel da vont ac'hann d'am bro gaer a Vreiz!

— Paour kez duk, eme ar marc'hek Guillou; ia, eun dra ker c'hoeg eo caout he frankis!

Guillou a reas neuze sin da eur mevel a ioa var he lerc'h e-toul an or; hema a deuaz hag a lakeas dirag ar prins iaouank, var golo ar c'houfr, bara guennoc'h ha frescoc'h, daou bladadik bouet a ioa c'huez mad gantho, hag eur picher dour-vin enhan. Ar mevel a ieas neuze en he dro.

— Marc'hek, eme Arzur, en eur gregi e dorn an dijentil, en em lacat a rit e danjer evidonme. Ma c'houfe va eontr lan petra a rit, e coustfe ker deoc'h.

— Ne zigouezo ganhen nemet ar pez a falvezo da Zoue. Biken avad ne lezin, mar gellan, rei deoc'h falloc'h bouet eget da eur mevel. Poan avoalc'h am eus c'hoaz oc'h ho kuelet er prizon-ma.

— Perak kemeret poan speret gant kementse, va mignon Guillou? Va unan oun penn abek ma emaoun ama. Ne ket falvezet din ober lavar va eontr hag en deus va frizoniet.

Arzur a ioa en em laket da zibri ar bara guenn hag ar bouet a ioa digaset dezhan. Abenn eur pennadig ec'h eanaz, hag e lavaraz evelen:

— Va eontr a zonch dezhan, abalamour ne doun-me nemet eur bugel dister, e rai a garo ac'hanon hag eus va fobl. Ne ket avoalc'h dezhan beza divar va c'houst-me roue e Brozaos; fallout a ra dezkan c'hoaz e rofen dezhan ar peder broyins a Dour, Mans, Anjou ha Guien; ia zo din euz a heritach va zad Jafrez. Mad n'em eus keuz ebet da veza dizentet outhan; nan, biken, biken a ratoz mad, ne lezin va guir da vont da goll. Evit eur prins eur guir a zo eun dever.

Arzur a lavaraz ar c'homzou-ze gant eun ners-calon ha ne gaver ket aliez en eur bugel. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

MISSIONOU. — Ne ket var ar Frans epken e pouez goaligner an Env; var ar broiou all e pouezont ive. Eur missioner, an tad Bourgin a scrif euz an Amerik, e tu ar c'huz-heol:

Goaligner pounner meurbet a zo deut er bloa-ma d'hor flastra; hogen bennigen a reomp an dorn a zo deut d'hor skei. Ar vreac'h a zo ama, hag a zam an hironet hag ar gouezidi kez. Epad pemp miz ar visionerien ne vouient pe du trei na nos na deiz evit guelet ar re glanv. Aliez oa red dezho cas ho unan d'an douar ar re varo dilezet gant ho c'herent. Ar c'hlenvet-ze a zo scrijuz ama; eur flear a daol goest da gontami an oll. Evit gallout silaou cofesion lod ar re glanv, eme unan euz ar vissionerien, e voa red din carga va fri a vutun, pe n'em bije ket gallet mont bete penn. Ar c'hlenvet-ze en deus lazet cals tud; hogen eur vad en deus great ive, startaat ar gristenien er feiz.

Salo é vije gallet lavaret kement all euz ar Fransizien goude an oll reuzlou a zo coezet varnezho!

En amzer ar c'hlenvet-ze ez eus guelet ama piou ez eo e guirionez ar pastor mad a deu abers Doue dioc'h an hini a deu aberz an dud pe euz he berz he unan. Ar paour kez ministred a zo ama n'o deus ket credet lacat ho fri er meaz. Caer o doa ar re glanv ho goulen evit caout digantho louzou pe eur ger a rélijion bennak, ne deant vardro den. O velet-se ar c'houezidi kez a zo en em droet varzu ar belek catolik, hag hema ne varc'hate ket evit mont var ho zro. Evelse ar c'houezidi a lavare euz ho ministr: « Brema pa zomp clanv ne dosta ket ouzomp, pa voamp iac'h e teue brao da brena crec'hign diganeomp. » Ar ministr-ze zo bet guelet o rei louzou e beg eur váz; hen avad ne deue ket er meaz euz he gambr. Tud keiz, nag hi zo din a druez; dont euz a geit all evit coll ho ene ho unan hag hini ar re all!

Epad ar c'hlenved, ar Saozon o doa serret dor ho c'hreou, ha ne lezent den da vont enho. Me a zo bet gouscoude eur vech evit guelet tud clanv. Guelet a riz ar ministr euz a bell, hag e tennaz he dok din; ne dosteas ket ouzin avad. Ar pez ne ket souez, rak gouzout a ran ar ministr-ze o veza en em gavet gant eun den ac'hann a c'houlennaz outhan ha n'oa ket bet tost da dud clanv. — Eo, a lavaraz heman. — Kerkent ar minist a dec'h diouthan evel pa vije crog an tan en he ler.

Evidonme, eme ar missioner a scrif an dra-ma, an eus baleet avoalc'h abaoue m'ema ar c'hlenved er vro. Adalek ma'm beze lavaret an oferen dioc'h ar mintin bete deg heur dioc'h an noz edon ato e beach. Gant ar c'hlenvet e teuaz ar gernez; an hironed a voue red dezho mont da chaseal evit gallout beva, hag evel ma voan bet clanv va unan, eo eun tad all a ieas d'ho heul.

Siouaz! ar vouenn euz ar c'hlenvet a ieas d'ho heul, hag ez eus maro calz anezho er chase-ze.

Me, pa c'hellis mont adarre en dro, a ieas da eur mission all, hag eno ar c'hlenvet ne zaleas ket da gregi ive. Goasa zo c'hoaz, an tan a grogaz en ho zinellou, hag a zevaz ar pez o devoa ha calz euz ho loenet; meur a zen clanv zoken o deus collet ho buez en tan goall-ze.

Brema ez euz en em zestumet eun tregont tiad tud bennag anezho en eur blenen eleac'h ma c'hellont discar eun ejen gouez bennag evit beva, hag emaoun en ho zouez. Va lochen a zervich din da di ha da chapel...

(Tennet euz a *Sizun catolik* Seez.)

Setu ama penauz e caset ar c'horfou maro d'an douar, e Pariz, epad ma voa an dispac'herien mistri eno. Eur plac'h iaouang, eur gristenez vad, a varf e parrez sant Roch. Evel ma voa serret an ilizou, he zad a ja da gaout pennou braz an dispac'herien evit caout an otre da gas corf he verc'h d'an iliz araok ma vije caset d'ar vered. Ar jeneral Cluseret a ro an otre dezhan dre scrit.

Pa voa deut eta ar mare, e za ar c'horf en hent var-zu an iliz; daouzek plac'h iaouank, guisket e guenn, a ioa en dro d'an arched. Digouezet e kichen an iliz, he c'havont serret. Kloc'her sant Roch a ia da ziskuez an otre d'ar gardou national a ioa eno; hogen ar re-ma a ioa o furchal an iliz, hag a respontaz ne vije ket digoret an ilis-ze da gorf maro ebet; o doa eun tam labour da ober, ha ne c'hellent ket beza distroet diouthan.

Etre daou e save ingroez en dro d'ar c'horf maro. An dud dre ma tremenent a jome a za, pa glevent ne lezet ket ar c'horf da vont en iliz evit lavaret pedennou an anaoun, en em lakejont da c'hrosmolat, da c'hourdrous, da loskel malloziou. Eur vanden verc'hed a lavare terri ar c'hrill, terri an doriou.

O velet-ze, tad ar plac'h iaouang, evel ne felle ket dezhan e vije freuz ha dispac'h abalamour d'he verc'h, a lavaras d'ar re a rene ar c'hanv, mont var araok varzu ar vered, hag e zea varlerc'h mantret ha glac'haret.

Dre chans en em gavaz eur beleg, hag hema, gant he vrevial epken, en em lakeaz, araog an arched, da lavaret ofis an anaoun ha pedennou an enterramant.

Nag a gristenien vad, credabl, a zo maro eno epad an dispac'h-ma hag a zo bet red cas ho c'horf d'an douar ep pedennou an ilis!

Eur bugel mad. — E kear e caver micherourien, marc'hadourien, hag a zo tud a zoare, tud honest en ho micher, da viana ervez ar bed; ar relijion avad n'emaint ket calz e poan ganthi.

E kær X... e voa oc'h ober he bask kenta, er bloaveziou diveza-ma, eur potrig hag en doa evit tad ha mam daou zen evelse, a zalc'he urs vad a hent all en ho zi; d'an ofisou avad ne deant nemet pa blije gantho.

Ar potrig en doa tennet frouez euz ar c'hatekiz en doa desket hag euz ar c'henteliou a ioa roet dezhan evit he zicour da ober eur pask mad. D'ar zul varlerc'h m'en doa great he bask e savas mintin mad, en em lakeas d'en em visca ha d'en em gempen a zoare. He dad oc'h he velet, a c'houlennaz outhan :

— Peleac'h ec'h eus-te sonch da vont-ta?

— D'an oferen sur, eme ar bugel.

— D'an oferen? petra zo hirio-ta?

— Petra zo? Gouzout a rit ema ar zul, ha Doue a lavar :

Ar suliou santel a viri,
E servich Doue oc'h he veuli.

Hag neuze an iliz a lavar ive :

Cleo devót a benn da benn,
Sul ha gouel berz an oferen.

— Bah! bah! te voar traou avad! hogen, les an draze, diodik! Gra eun tam labour zo aze da ober, ha kea da c'hoari goude. Les ar veleien da lavaret ho oremuzou. Te zonch dit eo Doue en deus great ar gourc'hemen-ze?

— Mad, va zad, ma n'en deus ket great ar gourc'hemen-ze n'en deus ket great hema ken nebeut :

Da dad, da vam a henori,
Evit pell amzer ma vevi.

An tad a jomas balc'h he c'hinou; hogen respont fur ar mab a zougas frouez. D'ar zul varlerc'h an tad hag ar vam a iea d'an oferen gant ho mab, hag abaoue e c'heuillont divang ho relijion.

Eul loden vad euz an dispac'herien vrasa a zo paket ha prizoniet da c'hortos beza barnet; unan anezho, ar sitoien Blanki, a zo digaset, a leverer, da gastel-an-taro, e rad Montroulez.

Aoun braz a zo n'o defe an dispac'herien laket d'ar maro eul loden bennag euz ar re o deus laket er prizon abaoue ma reant ho mistri er gær-ze. Aoun bras zo dreist oll n'o defe lazet arc'hescop Paris. Ma na lazont ket ar re zo etre ho daourn, da viana ar re a ve eur c'holl braz ar maro anezho, e c'heller lavaret n'o devezo ket bet a amzer. (Siouas, great o deuz an torfet.)

An aotrou Boutier, person Guerleskin, zo hanvet person Cleden-Cap-Sizun.

An aotrou Jafres, bet beleg ar *mobilet,* zo hanvet person Guerleskin.

An aotrou Silliau, beleg an dud a vor var al lestr ar *Borda*, ha chaloni a henor, a zo maro er sizun dremenet.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *27 Mae.*		Pont-n'Abat.— *25 Mae.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 74 c.	Guinis.....	34 lur, 25 c.
Segal.....	18 lur. 44 c.	Segal.....	20 lur, 44 c.
Eiz.....	20 lur, 50 c.	Eiz.....	20 lur, «« c.
Ed-du.....	24 lur, 18 c.	Ed-du.....	26 lur, 25 c.
Kerc'h.....	25 lur, 64 c.	Kerc'h.....	24 lur, 25 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	9 lur, 00 c.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 10 Even 1871. N° 332. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paët araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 10 Even 1871.

Lizer an Autrou'n Escop a Gemper hag a Leon o c'houlen pedennou evit ar Frans.

Hor Breudeur ker,

Cas a reomp deoc'h lizer ar ministr a ro da anaout al lezen douget gant an *Asamble nasional*. Mantret o velet hon oll reuziou, e c'houlen digant ar Frans pedennou a vouez an oll evit goulen digant Doue ma laçai tud ar vro d'en em unani, ha ma laçai eun termen d'ar goallou zo oc'h hor flastra. Esper en doa e vije great ar pedennou-ze e pep leac'h d'ar memes deiziou, hag e vije e pep leac'h ar memes pedennou; hogen mall eo ho ober, ha ne allomp ket gortos gant aoun na deufe c'hoas traou all d'hon dale.

Pe gen huel bennag e safemp varzu ar penn kenta euz hou histor, ne gaver netra henvel oc'h ar goaligner zo deut d'hor skei; kement a zo tremenet a ziskuez dorn Doue.

Guelet oc'h euz hor c'haera armeou kemeret pa zonjet nebeuta; ne dint deut euz ho harlu nemet dre eun taol a Brovidans Doue, ha dres er mare ma voa izom anezho evit lacat eun termen da dorfejou ha n'oa morse clevet hano anezho bete vrema.

Keit ha ma zeo padet ar vrezel oc'h an estren, ho tud iaouang o deus diskuezet ar brasa ners calon; n'oc'h eus ket marc'hatet evit sacrifia pep tra, ha gouscoude n'eus deut netra da vad.

An amzer a zo bet crisoc'h eget na voar boas d'he gaout, ha carteriou a bez a zo bet dare dezho coll ho loenet.

Doue a c'hourdrouz hag a sko, en eur ziskuez gouscoude ne fell ket dezhan hon distruja. Deomp varzu enhan, ha lavaromp evel ar profet : « O pet truez, Aotrou, o pet truez ouzin, rak va ene e deus laket he fizians enhoc'h; esperout a ran e skeud ho tiouaskel bete ma vezo eat ar fallagriez ebiou; me ho meulo e creiz ar bobliou, hag a gano ho cloar etouez ar broadou tud.. »

Rak-se on eus gourc'hemennet hag e c'hourc'hemennomp :

Dissul an Dreindet, varlerc'h an oferen bred, e vezo canet ar salm *Deus misereatur nostri, ar Parce Domine* (teir guech), an antifonen, ar verset hag ar beden *evit ar peoc'h.*

Sonch on eus, mar plich gant Doue, da gomans ar pedennou-ze e Rumengol. Lavaret e vezint, ne ket epken da zul an Dreindet, mes c'hoas araok ma tiblaso ar brosession d'ar zul en eisvet gouel ar Zacramant....

† RENAN,
Escop Kemper ha Leon.

Retred ar veleien a dle digeri, er bloa-ma, e Kemper, d'ar seis varnugent a eost, hag a dle beza roet gant an Tad Ramière, a gompagnunez Jesus.

En derveziou-ma, ha zoken evit eur pennad mad a amzer, ne vezo ket eas tenna an daoulagad divar an arvest scrijuz a ro deomp ar gær-benn euz ar Frans.

Ne vezo ket eaz, epad pell amzer, comz euz a dra all ebet ep lavaret eur ger euz ar gær reuzeudik-ze. Ema discaret, da viana eul loden vad anezhi. Ne veler enhi nemet tiez devet, coezet en ho foull, mogeriou eilgostezet, toullet, dantelezet gant ar bouliji, toennou crevet, ruiou stanket; e pep leac'h an distruj, ar maro. Ar moget euz ar gastizamant coezet varnezhi a zao varzu an Env, evit comz evel ma ra al levriou sacr divarbenn keriou all brudet ha cablus.

Flastret eo dindan ar beac'h euz he zorfejou. Kement he guel a c'hell hirio lavaret; hag hounnez eo ar gærze a blijadur, ar gær-ze ker caer, ker faeüs, ken orgouilluz, a zave ker sounn he fenn, a ioa rouanez ar bed, a denne an oll broiou all davethi, hag ho mesve oll dre ar guin euz ar blijadur hag euz an ebat?

Siouas, Pariz a zo discaret dre al lec'h ma e devoa pec'het. Roet e doa digemer d'an oll dud fallagr a zo var an douar. Kement a glaske ho baradoz er bed-ma en em zestume eno. Hag eo an dud fallagr-ze eo a laca hirio an tan enhi, ha n'o divije ket lezet enhi mean var vean ma o divije bet amzer avoalc'h d'he distruja oll.

Pariz e doa roet digemer da gement tam contam a ioa var bed ; eno eo e teue ar c'hontam-ze da c'hoi, hag ac'hano en em skigne dre gement carter a zo var an douar, ha brema ar c'hontam-ze skignet dre he oll izili en deus laket an tan enhi he unan.

Ac'hano e teu abaoue pell zo an oll fals credennou skignet e pep leac'h dre levriou ha cazetennou difeiz ; ac'hano e teu abaoue pell amzer ar rederien bro-ze o deuz efet eno ho goalc'h a gontam, a vilim, hag a ia en oll garteriou da skuilla, da ziscarga ho c'bofat contam ha bilim ; eno e voa tron ar speret dizuch-ze, speret Satan, en em zao ato a enep Doue hag e iliz, ar speret-ze a fell dezhan caout he Varadoz er bed-ma, er fouge, en ebat, er blijadur, ha ne fell morse dezhan suja na da Zoue na d'an dud ; ha brema dorn Doue zo deut da boeza var ar gær gablus-ze, hag evit renta mezusoc'h an distruc'h-ze, evit diskuez sclerijen d'an dud touellet-ze ma ve c'hoaz en ho ene eun eulfennik bennag a skiant vad, ho laca da zistruja ho unan, da zistruja ho unan ar gær-ze dibabet, choazet gantho evit ho ebat, choazet gantho evit ho ebat hag ho flijadur.

Allaz, an dud reuzeudik-ze ne velont ket eno c'hoas dorn Doue. Ervez ar c'heleier, bourc'hizien Paris, beteg ar re vella anezho, a damal an distruch-ze, ne ket d'al lamponet o deuz her great, mes d'hor soudardet o deus skuillet ho goad ha roet ho buez evit savetei eul loden bennag euz ar gær ; tamal a reont ar re a zifenne kær oc'h ar Brusianed, hag o devoa neuze d'en em zifen, a ziaveaz, oc'h eun arme ep niver, hag en diabarz oc'h al lamponet a ioa destumet e Pariz hag a ioa ep niver ive. Penaoz eta e c'hell an dud-ze beza ken dall ?

Pa zonjer pegement eo tenvaleat daoulagad calz a gristenien er c'heriou bihan zoken, en hor provinsou, ha beteg var ar meziou gant ar scridou dizoue a deu euz a Baris, ne ket dies compren e ve eat dall tud ar gær-ze a zo dalc'h mad cazetennou ha scridou difeiz etre ho daouarn. Mar teu an dour euz a eur voaz a red euz eun eienen contamet da ober drouk d'ar re hen ef, penaus n'o defe ket a zroug ar re a ef euz an eienen he unan ? Ar gaou roet dezho dalc'h mad eleac'h ar virionez a laca coc'hen teo var ho daoulagad, ha neuze e kemeront an droug evit ar mad. Eur vech tolet Doue a gostez, n'o deus mui ken soursi nemet gant fougerez hag ebatou ar vuez, hag evel ar baianet guechall ne c'houlennont ken nemet daou dra : bara ha c'hoariellou, *Panem et circenses*.

Brema-ta, mar bez barnet d'ar maro pe d'an harlu an dispac'herien, an dorfetourien vraz a zo couezet etre daouarn hor soudardet, bourc'hizien vad Pariz a vezo clevet, credabl, o truezi dezho ; ne vezint ketclevet avad o truezi d'ar gristenien vad a zo lazet gant an dorfetourien-ze. Ne druezint ket d'an dud-ze n'o doa great droug ebet, o doa great zoken cals vad dezho, hag a zo lazet dre gasoni oc'h ar feiz hag oc'h ar relijion.

Eus scrij eo comz euz an torfejou-ze. Evel ma roemp da anaout er sizun all, lazet o deuz arc'hescop Paris, lazet o deus cals beleien, tadou a gompagnunez Jesus, etouez pere an tad de Bengy anavezet mad ama abaoue mission Kemper, tadou a urs Sant-Dominik, breudeur euz ar scoliou christen, deputeet, etc. C'hoarezet a zo ive ha ne ouzeur ket petra int deut da veza, ha douetus braz int laket d'ar maro evel ar re all.

Ha guelit e petra e sonj ar bobl epad ma cometer an torfejou euzus-ze ? Da c'huilla ha da laerez. Setu ama eur ger lavaret gant eun c'hreg hag a ziskuez e petra ema ho zonch.

Eur paour kez micherour, e servich an dispac'herien, a voue tizet he c'har gant eur voulet, hag a voue digaset d'an hospital. Eur medesin en em lakeaz e doare d'he louzaoui. Epad ma hel louzaouet, he c'hreg a ioa eno a c'houlennas digant ar medesin.

— Pegeit e caf deoc'h en deus labour gant an dra-ze?

— Eur mis marteze ; ne ket ken doun ar gouli ha ma sonje din.

Ar c'hreg en em lakeas da vouela, da neza he divrec'h, da zacha var he bleo.

— Asa, maouez, eme ar medesin, petra a c'hoarvez ganeoc'h eta ? Lavaret a ran deoc'h ho coaz a bareo. Eur vad eo zoken marteze evithan beza bet gouliet, rak ma vije chomet du-ze var ar c'hreou, marteze en divije bet goasoc'h. List eta ho trouz hag ho taelou.

— Ia, mes ne c'hello ken mont da *billa !*

Ar medesin a jomas sebezet. Hogen setu eno petra a zonch ar bandennou dispac'herien a reng izel ; hag ar vourc'hizien pinvidig en em laca a unan gantho pe zoken ho fouls da ober freuz a dlefe gouzout petra o deus da c'hortos.

Etouez an dispac'herien, ar merc'hed o deus marteze great kement hag ar voazed evit devi Paris. Hi eo o deuz, e meur a leac'h, skuillet an eol petrol var ar paveou hag an tiez. Cals, ha bete c'huec'h cant var eun dro, zo bet paket oc'h ober ar vicher-ze. Ne anavezimp nemet divezatoc'h, ma c'hanavezomp, pegement a dorfejou zo cometet er gær gablus-ze.

Dispac'herien Rom hag an Itali n'o deus nemeur a blijadur o velet o tostat ar 16 a even, pempet deis-ha-bloas varnugent abaoue ma zeo Pap Pii Nao. Ar mercou a garantez hag a fidelite a dle ar gristenien vad rei neuze d'an Tad Santel, a zisplich dezho. Gouscoude n'o deus ket a c'hoant e vent kemeret ho unan evit enebourien d'ar Pap. Evit en em denna a nec'hamant, e leverer o deus sonch da ziskuez en deiz-ze ho levenez evel ar gatoliked, da c'houlaoui kær ha da loskel tennou canol !

Guelet a rit-hu an drubarded, ar iudazed? C'hoant o deuz e ve lavaret er broiou all ! An Tad Santel zo mad ar bed ganthan ; bez' en deuz he frankis da ober ar pez a gar, ha gouarnamant an Itali a rent peb henor dezhan ! hag epad an amzer-ze hen dalc'her prizonier, e ren dezhan pep seurt dismegans, e tenner pe e c'hourdrouzer tenna var he zervicherien pa ho gueler o tont euz he balez ! hag epad an amzer-ze emaint o verca dalc'h mad en ho c'heleier eo clanv ar Pap, eo maro ar Pap, gant ar vall o deus d'en em zizober anezhan, epad ma zeo, a drugare Doue, ar Pap cre ha iac'h.

Var gementse setu ama petra a dremene en dez-all e Foligno, e ti eur barier. Eun escob a Frans o veza eat e stal ar barier-ze, a gavaz eno eun ofiser italian ganthan o lenn eur gazeten difeis bennag euz ar vro. O velet an escob, an ofiser a gemeraz eur min goapaüz hag a lavaras :

— Ama e scrifer ema ar Pap dare da vervel. Ha gouzout a rit-hu eur c'helou bennag a gementse, Aotrou'n Abad ?

— Ia zur, eme an Escop, ar Pap zo maro.

— O va Doue ! hag an ofiser hag ar barier oc'h ober eur zell an eil oc'h egile, hag o chom souezet ha zoken eun tamik nec'het.

— Gant piou, eme an ofiser, oc'h eus-hu clevet ar c'helou-ze ?

— Gant ar Pab he unan ; hen he unan en deus lennet ive var eur gazeten e voa maro.

Setu ama eur beden great gant hon Tad Santel he unan, hag a lavar bemdez evit ar Frans :

« O Mari, consevet ep pec'het, grit eur zell oc'h ar Frans, pedit evit ar Frans, saveteit ar Frans ; seulvui ma zeo cablus, seulvui a izom e deuz euz ho skoazel. Eur ger da Jesus a zo ganeoc'h var ho preac'h, hag ar Frans a zo saveteet.

« O Jesus, a zent oc'h Mari, saveteit ar Frans. »

G. M.

SANT HERVE.

VII.

Sant Herve hag he ziskibien o veza-ta en em lakeat e peden evit goulen peleac'h mont da glask douar da labourat, setu-hi o clevet eur vouez hag a lavare : « Kea ato eün varzu sao-heol, hag eleac'h ma lavarin dit diou vech chom, eno e chomi. » En em lacat a rejont eta en hent da vont eün varzu sao-heol, ha pa voant eat pell pell, o veza cavet eur park a ioa enha ed huel ha glaz, ec'h azeschont en disheol e doug an eur vouez o lavaret dezho diou vech : Chomit ama. » Leun a anaoudegez vad ez ejont d'an daoulin da drugarecat Doue, hag evel ma zoant dare gant ar zec'het ken tom oa dezho ha kement a hent o doa great, ar zant dre he bedennou a lakeaz eun eienen dour fresk da zevel euz an douar.

Ne voa ket avad ken eas caout douar digant perc'hen ar park, a ioa he galon stag oc'h he vadou, petra bennak ma zeo galvet eun den honest gant ar scrifagner gall en deus merket an dra-ma. Herve gouscoude ne c'houlenne nemet eur c'hornik da zevel eun tamik couent.

— Han ia ! eme ar perc'hen ; ha va ed a zo c'hoas glaz, hag a vezo collet ar pez a drouc'hot anezhan brema !

— Nan, nan, eme Sant Herve, da vare an eost, me a rento deoc'h kement a ed seac'h ha dare, evel a drouc'hin brema er c'hlaz.

Neuze e roas dezhan he c'houlen. Kerkent en em lakejont da droc'ha ed ; ober a rejont herdin anezho hag ho lakejont a gostez ; ha Doue, eme Albert ar braz, a reaz eur burzud, rak da vare an eost, an herdin-ze bet troc'het er c'hlaz, ne ket epken a zarevas, mes ouspen creski a rejont kement ma voue great diou horden euz a unan. O velet-se perc'hen ar park a drugarekeas Doue da veza digaset davethan an dud santel-ze, hag a roaz ar park oll d'ar zant.

Evelse ijin ha labour ar venac'h a lakea an douar da rei an anter muioc'h a eost evit diagent hag an dud anterc'houez, trec'het dre vurzudou evelse, a roc a galon vad ar pez a c'houlennet digantho.

Al lean mad en deus troet e galleg an histor am euz merket ama, a asur ez eaz ar pec'hen bete prometi da Zant Herve e satche dezhan, divar he zispign, eün ilis caer. Evit doare gouscoude ne gasas ket ar burzud nevez-ze tre bete penn, rak guelet a reomp Herve, eur vech ma voa roet douar dezhan, oc'h en em lacat a zoare, he ziskibien hag hen, da glask ar c'hoad a ioa red evit sevel he iliz hag he gouent. Evit kementse e sonjaz ober eur gest, ne ket epken e douar Leon, mes beteg e meneziou Are hag e Kerne, hag cz ea da vanerion ar pennou braz ha d'ar Manetiou pinvidica.

E pep leac'h, a leverer, e voue digemeret mad, o veza ma skuille ar madoberou dre ma zea. An noblans, dre ma zea d'ho c'haout, a lakea discar evithan, er-c'hoajou, ar pez a gare a vez dero. Credabl eo gouscoude, daoust da gement a lavar ar scrifagnerien-ze, e cavas meur a hini ha ne voant nemeur e poan da zicour sevel eun ilis gristen ; credabl eo n'o devoa ket an oll a brez da droc'ha guez a ioa c'hoas kement a respet evitho, cant vloas goude an dra-ma en Arvorik, ma c'hasur eur sened dalc'het e Naonet vardro ar bloas 658, ne gredet ket distaga eur scour dioutho, na discolpa eur vouillastren.

E lavariou tud ar vro zoken e veler eun dra bennag euz ar c'haeou a gavaz ar zant hag a stanke an hent outhan. Ker goaz e tlie ar vein-ze a gave var he hent regi dezhan he dreid evel ar re ma on eus he velet o rei he vallos dezho hag oc'h ho renta calet evel dir epad ma valee dre ar vro evel caner.

Da genta eo eun ozac'h meur ha ne c'hoar ket beva, o tremen ebiou dezhan, eur vanden vraz a dud, a chas hag a gezeg oc'h he heul, ha ne brij nag he zaludi na zoken sellet outhan. Goudeze eo eun all ha ne deo tam sevenoc'h, ha ne gred ket d'he vurzudou, hag a lavar an dra-ze a vouez huel, divar greis coan, dirag eur vanden vad a dud hag e bizach ar zant.

Er goan-ze c'hoaz, epad ma cane Herve var eun delen, er penn kenta euz ar pred, evit bennigen ar boued, enebourien euz eur c'his nevez, ranet, pa zeo red rei ho hano dezho, en em laca da gana ive evit hegal outhan, da gana ho *Gousperou*, evel ma lavar ar bars breton, hag a laca an oll da c'hoarzin goap d'ar zant. En eur banket all, eun discarger guin, hag a ioa eun drouk-speret dic'hizet, unan euz ar re a zoug an dud d'ar gloutoni, d'al lonkerez, d'ar vesventi, d'ar gasoni, d'an disunvaniez, d'an emgann, a falvezas dezhan he laza, hag evit kementse e roas dezhan ha da gement a ioa oc'h taol, eun cfach hag a dlie ho lacat d'en em laza an eil egile.

An drouk-speret a heuil ar zant beteg e creiz ar gouent ma edo oc'h he zevel, e sonch beza suroc'h d'he drompla. En em lacat a ra e manac'h, hag e lavar eo deut euz an Irland, bro ar vicherourien gouezick, hag ec'h en em ginnik da zevel dezhan he ilis.

— Pe hano ac'h euz? a c'houlennaz Herve.

— Mestr Calvez oun, aotrou.

— Da hano? a lavaran dit, eme ar zant.

— Aotrou, me zo mansoner, goff, alc'hoezier, sturier, goest da ober kement micher zo.

— Da hano! a lavaran dit evit an trede guech; en hano an Doue beo, me c'hourc'hemen dit lavaret din da hano guirion!

— Hu-Kan! Hu-Kan! Hu-Kan! eme an drouk-speret red dezhan lavaret pe hano en devoa.

— Ah! te eo Hu-Kan, ar gouezieg eb he bar. Me'n douete eun tamik. Mad pa c'houzout ober kement a draou, gra din aze eur groas gant da vez, kea d'an daoulin, hag ador an hini zo bet staget oc'h ar groas.

An drouk-speret avad eleac'h senti, a gemeraz an tec'h, a redas d'an aod hag en em strincaz er mor divar beg eur garrek.

Fals credennou an drouizet a deuze evelse dirag Herve goude beza stourmet outhan eur pennadig ha clasket he drompla e meur a c'hiz. An Hu-Kan-ze, da lavaret eo Hu-ar-C'horrik, ne deo nemet an *Ugaïn* brudet etouez an Irlanted coz, hag an Doue *Hu-Kadarn* anavezet e lavariou ar c'hambrianet. An drouk-speret a zouk d'ar gloutoni oc'h taol ha d'ar vesventi eo an Doué a ioa adoret gant ar c'heltet hag a ioa henvel mad oc'h Doue Bachuz ar romaned. Beteg ar ranet-ze o cana ho *Gousperou*, a zigas da zonch euz a fals credennou paianet an Arvorik. Ar zant ho lakeas da devel ker crenn evel pa en divije troc'het ho gouzouk dezho, eme ar scrifagner gall a heuillomp ama; ne lezaz, emezhan, ar vouez nemet gant unan, hag hounnez en em lakeas da gana dioc'htu, ha ne ket eanet da gana abaoue.

Hogen evel dre eun doare burzud e lavariou ar vro, etouez ar bobl ez euz eur ganaouen hanvet *Gousperou ar raned* hag a zo deut beteg enhomp. Savet eo bet gant barzed paien an Arvorig, hag ar bobl en he lavariou devot, a ro d'ar barzed-ze ar skeuden divalo avoalc'h a raned. Er ganaouen-ze ema e ber gomzou kenteliou an drouized euz ar pevare cantvet, hag ar c'henta missionerien kristen a gredaz e voa ker red ho distruja, ma rejont e latin eur ganaouen gristen henvel outhi, evel ma o devoa savet croaziou e kichen meinhir ar baianed. Unan euz ar vissionerien-ze, sant Gildaz, a zave ive, a enep muzig ar baianed euz he amzer hag a c'halve kan ar raned, ar muzik dous ha dudiuz a vugale Jesus-Christ; hag he ziskibl Taliezin, ar bars braz badezet, a rea ive en eur banket ar pez a ra ama Sant Herve, o lacat da devel cos canerien euz a lignez beleien an Doue Bel a ioa falvezet dezho ober goab anezhan.

Mont a reat da glevet o tregarni gant ar muzik kristen bolsiou an ilis ma en devoa Herve great kement a veachou evit gallout he zevel. Daouzek pilier coat kun a voue savet evit dougen ar c'hoatach izel hag ar goaregou; an aoter a voue great gant tri mean ledan; an eienen en doa bet evit terri sec'hed he ziskibien a dlie rei dour evit ar zacrifis santel; an ed hadet gantho a dlie rei bara, ha guiniennou eur gouent bennak pinvidicoc'h ha troet guelloc'h oc'h an heol a dlie rei guin evit an oferen. Rag ervez eur c'his coz ha brao, ar re o doa guiniennou a roe guin d'ar re n'o devoa ket, hag evel trocl, ar re o devoa guenan a roe coar d'ar re a vanke dezho. Herve, dioc'h ma lavar ar re o deus scrifet he vuez, a dole he unan evez oc'h he labourerien, pe kentoc'h, rei a rea calon dezho da labourat dre he gomzou hag he ganaouennou. Evel eur barz euz an amzer goz, e savas gant he ganaouennou, neket eur gær d'an dud, mes eun ti da Zoue.

(*Eur pennad all eur vech all.*) G. M.

Sant Theodot, patrouñ ann hostisien.

Ann hostaliri.

Theoteknus, evithan da gaout mal da vont da Ansir, a ranke gedal eunn derves benak araok ober hent. Mar deus meur a dra dies d'ar paour, evit diloja n'eo ket: evel ar velc'hoden e toug he di var he gein; an den pinvidik zo red dezhan tud, kezeg, kiri... kementse, ne falvezas ket d'ar gouverneur koll he amzer, evel m'hor beus el lavaret, kals kristenien a ioa enn Ansir, ann diessa oa ho anaout. Beva a reant mesk ha mesk gant iuevien, paianet, chom a reant var eves rag ma vezent atao enn aoun eus eur bersekusion benak. Diskibien oant eta da J. K. mes e kus evel Joseph ha Nikodem, ar re a zebelias hor Zalver.

Ar gouverneur en doa eur sklavour koz, eunn den dibikous, leun a fallagries ha ne c'houlenne ket guell eget noazout d'ann oll, rag-se e plije d'he vestr, ne veze morse tamallet nemet var eun dra: re e karie he vanne. Alies oa bet koustet ker dezhan ann tech divalo-ze, he gein, dindan ar fouet, a ioa bet lakeat rus, glaz, du... hag ann amzer oa ar c'hemener a ranke penselia meur a dam eus he groc'hen; neus fors, Davus ne ket var furra e zea. Theoteknus a c'halvas eta he sklavour: Davus, emezhan, izoum am beus eus da zaoulagad ha da ziskouarn; kers em raok da gear-veur ar C'hallaouet, taol eves ous ann dud, red eo, pa zigouezin, e pe da viana eun dousen kristenien da ziskull din; unan benag eus ar re-ze a vo treitour, a verzo he vreudeur hag e zai ann traou enn dro. Ma, keres, ne stagi ket a ouroulerien ous d'ha c'houzoug ha ne ri ket eur vrae eus d'ha c'hinou, dha labour eo lemma falc'h ann ankou ha charreat he garrigel, mes eb trous na guigour. Eur ger c'hoas; ma teu sec'hed d'id ec'h ouzot peleac'h e sav ar glandour, ma peus sec'hed guin... ar guella eo suna dha viziet, rag dious ma ri, m'en talvezo d'id hag a rei ac'hanot eur spountail-brini; kea, chetu aze arc'hant. Davus en em lakeas enn hent, trida a rea evel eur c'hi chasse laosket var dress ar c'had, postur a ioa ennhan dre ma tlie beza dinask epad eunn anter-sizun. Eunn abardaes eta e velchot o tigouezout e kear Ansir eunn den goloet a c'hoezen hag a boultren: hennes oa hor goas, sklear eo deoc'h n'edo ket hor relijion tri c'hant vloas a ioa var ann douar eb ma viche anavezet unan benak eus hor gisiou gant ar baianet. Ar sklavour-ma en doa klevet lavaret penaos ar gristenien a zigemere mad ar beachourien, a zigore dezho dorojou ho zies, a voalc'he ho zreid hag ho lakea da azeza ous taol. Ann traou-ze oll a ioa guir; rag p'eo c'hoanteat gant Jesus beza beachour, p'en deus lavaret: ar pes a rit d'ann disterra eus ann dud dimme va-unan eo her grit, enn eur ger, pa ne jomo ket eur banne dour ien roet enn hano Doue eb rekompans, deread oa e vije trugarezus ar gristenien. Koulskoude ma zoa lavaret dezho beza leal hag eünn evel ar goulm e tlient ive beza prudant evel an aër.

Davus ne j ouie nemet ann anter eus ar gentel hag azezet var eur mean e kostes ar ru a c'hede ma teuje unan benak d'her pedi da vont ganthan. Savet en doa zoken eunn nebeut he zae evit diskoues d'ann tremenidi he dreid hag he zivesker; me n'ounn dare hag o tostaat ous ann eienennou erves kuzul he vestr, en doa ho louzet mes a dra sur ouspen eur guiskad fank ha poultren a ioa varnho.

Kaër en doa ober arvestou ha sellet flour ous ar re a deue hag a iea, nikun ne rea van... etre daou ann nos a dostea, stereden al labourer a bare dija enn envou kel laouen ha ma zoa teval penn hor c'hanfart. Rag e petra, m'ar plij, e sonje var he vean? Ann hini am digemero, emezhan, a vo eur c'hristen, rag-se hennes a rankin da ziskull da genta... ann treitour, pa velas ne dalveze netra gedal, a c'houlennas e peleac'h e kavche eunn hostaleri hag e oue diskouezet dezhan ti Theodot.

Etrema mon o vont varzu eno, greomp ive anaoudegez gant ann hostis santel. Me ho ped, lenner kristen, da deureul eves ous ar c'homzou zo ama varlerc'h rag tennet int a skridou eunn den en deus bevet gant ar mérzer-bras-se hag a anzao en deus bet skoazel diganthan bep tro m'en deus her pedet. Araok trec'hi ar vourrevien, emezhan, Theodot en doa diskouezet he vertus meur a veach; araok mont d'ar gourinadek, oa stumet-mad hag e ouie ann oll grogou. Da genta e reas ar brezel d'he ioulou-fall; ker mestr oa dezhan e-unan, m'en doa guir da gelen ar re-all. Morse ne glaskas tanva plijaduriou faos ar bed, morse ne oue na devet na skaotet gant tan impur al luxur. Adalek he iaouankis oa evel eur vezen ne ves ket lezet da ober re a goat evit ma roïo muioc'h a froues. Lavaret a rea eo ar grisien kenta eus ar zanteles kaout eunn dalc'h stris var ann dibri hag ann eva, e tle eur c'hristen kastiza he gorf, deski dezhan divoueret hag e klev ann eles c'hoes mad gant ginou eunn den a inn. Ann Ene, emezhan c'hoas, a dle beza mestres enn he zi ha n'e ket d'ann ourgouil, d'ar goler na da nikun eus ar visou sevel ho moues ha derc'hel ar penn huella. Chetu petra oa Theodot; ma testume danves, n'her grea nemet evel pa vije mevel ar beorien, rag dezho e roe he beadra. Meur a zen a dennas eus fank ar pec'het dre he aliou mad, meur a hini iac'h a gorf mes klanv a speret, a bareas dre he bedennou; kals paianet zoken, kals iusevien a voue sklerijennet ganthan. Dindan he habit dister a hostis, en doa eur galoun eskop: *etenim cauponaria, propter morem, erat ei in vili habitu pro munere episcopali*, alies e paree ann dud o lakaat he zaouarn var ho fenn rag n'oa louzou ebet ken nerzus hag he bedennou: *suas eis preces pro medicina adhibens.* Kaer en doa rei, he vadou a greske atao hag atao ive hen a ioa muioc'h distag dioutho; erfin, tra vurzudus, distrei a rea ann dud dious ar vesventi! Latinat a rankan adarre rag den ne gredfe ac'hanon ma ve skrivet ann dra-ma e brezounek: *et nimio vino deditos ab ebrietate reducebat*; ia, distrei a rea ann dud dious ar vesventi! pebez hostis! pebez skouer d'ann hostisien! ha ne vo mui nikun anezho kavet din eus ar meuleudi kaer-ze? he galoun a ioa kaloun eunn eskop! evit ar binijen, evel mes am beus o koms anizhi d'ann hostisien ha d'ar gristenien-all; koulskoude dalc'homp sonj: ne d ket ken abred gant ar prenvet eur c'horf dizec'het gant ar iun; buanoc'h e savo eus ar bes eur c'horf skanveat dre ar binijen; essoc'h ispisial, e tremeno dre zor stris ar barados, eunn den moaneat dre an diouer.

Davus, dre ma tostea ous ann hostaleri a lavare ennhan e-unan: chetu ama amzer gollet evit va c'hefridi rag ne ket dindan ar bodou-ilio e tiouan ar gristenien. Mes sebezet-oll e oue pa velas Theodot; ann doare anezhan a ioa ken dous, ken humbl, ker mad e peb gis ma kavas d'ar sklavour noa ket hennes a voen ann dud all; daoust, emezhan, hag hema a ve eur c'hristen? red eo din her gouzout, evit kaout geier, n'oa par da Zavus ha peurvuia ho live kempenn avoalc'h; c'hui, emezhan, eo Theodot? ia, eme ann hostis.

Va list da boket d'ho tourn, rag sur ounn e pokin da

zourn eunn den honest, honestoc'h zoken evit ann dud oll eus kear, rag nikun n'en deus bet trues ous eur beachour, ous eur paour keas kristen. Bah! eme'n hostis pehini a velas dioc'htu pe seurt kristen a ioa dirazhan, ama e viot kouls hag e fors peleac'h; ho tispign a reot dious ho ialc'h ha me n'ounn ket boas da gignat ann dud. O mes! eme Zavus adarre, n'em beus kavet den da voalc'hi va zreid; n'eus ta mui a zent er gear-ma? rag gout a rea ive e veze roet ann hano a zent d'ar gristenien genta. Va mignoun, eme Dheodot, ne ket kredabl gant ho treid eo e tebrit, rag-se n'eus drouk ebet. Ar sklavour en doa mes anezhan e-unan; diou vech en doa stignet he stoker o kredi e kouesche ann hostis ebars evel eur ras dall, ha diou vech oa bet diarbennet; ne lavaras mui netra hag en em lakeas da zibri ha da eva. Abaoue m'oa intaon, Theodot en doa fiziet he verc'h Veronik enn eur voereb dezhan, hanvet Thekuza a jome enn eul loden all eus kear. Mal oa dezhan mont d'he c'hlask; araok mont kuit, e lavaras da Viktor he vevel: ne rit kaos ebet gant ar beachour zo aze, ne livirit ger re ebet dirazhan rag eur gaiouad eo ha marteze eunn treitour. Viktor a blegas he benn evel evit lavaret ia ha Theodot a ieas gant he hent. I. W.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

LABOUSIK DOUE.

VIII.

Arzur a lavare da Willou Breüs :

— Nag ar prizon, nag an harlu, na poan ebet, ne lacai ac'hanon da chench. Me a varvo, mar bez red; euz va guir avad ne ziscrogin ket. Me fell din, pa deui ar maro d'am c'has da gaout va zad ha va mam, e c'helfent va anaout evit ho map.

— O va frins! eme Willou Breüs, na gomzit ket euz ar maro, c'hui ker iaouank, c'hui oc'h eus c'hoas derveziou ker caer da dremen.

— Derveziou ker caer, eme Arzur, ne dal ket deoc'h clask va zrompla. Abaoue an dervez ma zoun deut dreist treuzou ar c'hastel-ma, digaset gant an trubard Guillou ar Roc'h hag ar ganast Ian a Vrozaoz, e c'houzon ervad petra am eus da c'hortos.

— O va frins! en han Doue, o pet fizians.

— Ia, fizians am euz e Doue; en dud avad n'em eus ket; n'em eus cavet gantho nemet dislealdet ha trubarderez.

— Mad, o pet fizians e Doue eta, rak marteze ep dale e rento deoc'h ar pez zo lamet diganeoc'h, hen lavaret a ran deoc'h c'hoas, va frinz, o pet fizians.

— Ha gouzout a rit-hu eun dra bennag, eme Arzur? Morse n'o poa comzet ouzin evelse. Ha clevet oc'h eus-hu oa menek d'am lacat e frankis?

— Va frins, dorn Doue a c'hell terri mellou ar chadennou teoa, hag ar moraillou merglet o c'hortos beza digoret. Terri a c'hell ive ho chaden hu, ha digeri dor ho prizon. Setu kement a c'hellan da lavaret deoc'h.

Guillou Breüs a ieas kuit var gementse, hag ar prins a jomaz he unan, dilezet, da zonjal er pez en doa clevet.

An noz a dostea, hag an denvalijen a rente c'hoas mil guech scrijusoc'h ar prizon ma voa Arzur a Vreiz enhan.

Peurliesa, e teue unan euz ar gardou da alumi eur c'hleuzer a ioa a istribil oc'h lambrusk ar prizon, hogen en nos-ze oa divezad dija, ha deu ne deue.

Ar prins kez a ioa azezet var he scabellik, daoubleget, o c'hortos clevet eun trous bennak. Hogen pep tra a ioa sioul, hag ar sioulans-ze a rea aoun da Arzur.

Neuze e lakea he zaouarn var he zaoulagad evel evit pellat an denvalijen, hag e lavare : Scrijusa tra eo an noz! oh! ma c'halfen cousket!

Mont a reas neuze dioc'h tres he zorn d'he vele colo, hogen caout a rea dezhan cleveteun trous bennag, hag e chomaz a za. Eun dra bennag a ioa etouez ar c'holo, hag a rea eun trouz evel deliou seac'h o sarac'hat, pe evel diouaskel eul labous o c'hournijal.

Arzur a grene he zivesker dindanhan, ar c'hoez a bezenne var he dal; ep dale e loscaz eur griaden, hag e coezas var he golo anter zemplet. Eun dra bennag en doa touchet oc'h he dal, evel eun dorn ha ne elle ket da velet, deut da rei ali dezhan.

En he encrez e cavas nerz avoalc'h evit gelver he vam d'he zicour, ha d'en em erbedi oc'h Doue.

Unan euz ar gardou en doa clevet mouez ar prins iaouank, hag a deuas buan d'he gaout, eul letern ganthan en he zorn. Arzur pa velas ar sclerijen a ieaz he strafuil kuit.

— Petra zo digouezet ganeoc'h, va frins, eme ar jolier, leun a druez oc'h ar prins a vele eo astennet var leur ar prizon, drouklivet oll?

— C'hui zo aze Ian? eme Arzur o velet an hini a garie muia euz he c'hardou. Me ho trugareca da vezo digaset goulou din, rak ne ouzon ket petra am eus clevet. Ne velit-hu netra aze en dro deoc'h?

— Nan, va frins, eme ar jolier souezet.

— Mad, me ne ouzon petra da zonjal; caout a ra din e zeus bet eun dra bennag o skei ganhen var va bizach.

— Aoun oc'h eus bet, va frins?

— Ia, eme Arzur; hogen pa na velit netra, eo uvreal am eus great douetus. Ker spontuz eo an denvalijen!

— An hini a ioa he dro da zont da elumi goulou deoc'h en deuz ancounac'het evit doare; hogen bezit sur, va frins, e clevo ganeme...

— Arabat eo he c'hourdrous; lavarit dezhan epken dont kentoc'h eur vech all,

— Ia, ia, lavaret e vezo dezhan, bezit dinec'h. Mont a c'hellan-me kuit? N'oc'h eus ket a aoun mui, va frins?

— Me ia da velet ha me a c'hello cousket; ar c'housket a gasan aoun kuit. Va mignoun Ian, les ac'hanon ha kea alesse. Hag e zeas d'en em deleur var he vele colo. Ian gouscoude ne deas ket kuit; chom a rea ep

flach, trist hag evel pén divije eur zonch bennag. Arzur en em lakeas gant he zaou zorn da vloda ar c'holo en he vele; neuze e zea d'en em lacat d'an daoullin da lavaret he bedennou dioc'h an noz pa reaz eur zell oc'h ar jolier hag her guelas drouklivet oll ha prest da fata.

— Petra a c'hoarvez ganez-ta, paour kez Ian? N'em eus ket lavaret dit e c'hellez mont kuit?

— Oh! gouzout avoalc'h a ran, va frins!

— Mad, neuze, perak ne d'es ket-ta?

Ian ne respontas ket, mes mont a reas beteg Arzur, hag en em daolas d'an daoulin en eur lavaret :

— Gras! pardon! aotrou Duk.

— Gras? eme Arzur souezet; pe seurt gras a oufen-me da rei ket dit, paour kez Ian? Ne ouzout-te ket ne doun ama nemet eur prizonier, emaoun dindan an distera euz ar mevellien; n'em eus ken gallout nemet evit cousket mar caran, var an dornad colo-ma pe tremen an nos var ar skaon-ze, dibri an tam bara du-ze hag efa ar banne dour-ze en deus va eontr ar vadelez da lacat rei din evit terri va naoun ha va zec'het, pe ho lezel aze ep touch outho?... Ah! va mignon Ian, ne ket brao ato beza ganet var bazennou eun tron!

— Siouas! n'her guelan nemet re, aotrou duk, ha va c'halon zo bet meur a vech mantret pa vez red dont er prizon-ma eleac'h m'emaoc'h o voenvi, c'hui ker iaouank. Ar c'hras a c'houlennan diganeoc'h a c'hellit da rei din : pardonit din ar perz a gemeran er boan a rer deoc'h ama da c'houzanv.

— Va mignon Ian, n'ec'h eus kemeret perz er boan a c'houzanvan nemet evit he bihanaat, hag evit goulen ma ve roet va frankis din.

— Aotrou duk, evel jolier em euz ama da ober eun dever poanius.

— Great ec'h euz ato da zever evel m'eo dlet; morse n'ec'h eus manket din. Ne ra ket a rebechou dit da unan; rak me n'em eus rebech ebet da ober dit. N'em eus gard ebet guelloc'h evidout, nag en defe muioc'h a druez ouzin.

— Oh! aotrou Duk, nag hen zo dudiuz evidhon ho comzou! Nag hi a ra vad din! Biken, biken, n'ho ancounac'hain, pa viot eat en dro da Vreiz. Me bedo bemdez evit ho mad ha mad ho pro.

— Pa zin euz ar prizon-ma ne ket evit mont da Vreiz e vezo, eme Arzur, gant eur vouez glac'haret.

Ma vije bet beo ar c'houarnerez Loiza, o clevet an Duk iaouang o comz evelse, e divije lavaret : « Va Doue! adarre eur goal gelou!

— Da beleac'h e zeot-hu-ta, va frins, eme Ian?

— Eleac'h ma plijo gant Doue, eme ar Prins iaouank. Va mam e deus desket din senti ato oc'h bolontez Doue.

— N'eus fors, va frins, peleac'h bennag e caso Doue ac'hanoc'h, Ian ar jolier a zalc'ho, e gouelet he galon, sonch euz ho madelez hag a bedo Doue evidoc'h.

— Ho trugarecat, Ian, plijadur a reot din o caout sonch ac'hanon hag o pidi evidhon, rag eur galon vad ha leal oc'h euz, ha me, pe ger iaouank bennak ma zoun, am eus cavet var va lient kement a dud dianaoudeg ha disleal!

Arzur a gasaz he zaou zorn d'he dal; an daelou a iea da zont euz he zaoulagad. Ian a zelle outhan ep lavaret ger hag e vouele ive.

— E guirionez, ne ouzon ket petra a c'hoarvez ganhen henoz, eme Arzur. Alo, setu me brema dinec'h. Kea alesse pa giri, Ian.

— Va frins, varc'hoaz ema ma zro-me d'ho servicha.

— Mad, guell aze; kenavezo varc'hoas-ta neuze.

Ian a bocas da zorn Arzur, hag a reaz eur gamed bennag evit mont kuit; neuze e teuaz euz zonch dezhan, hag e chomaz adarre a za :

— Sur oc'h, va frins, n'o pezo ket a aoun?

— Pa lavaran dit, brema pa'm euz goulou n'em euz aoun ebet.

— Marteze evelse, va frins, oc'h eus leac'h da gaout aoun.

— Em eus leac'h? petra leverez? hag unan bennag a ve cuzet ama?

— Oh, n'eus ket, va frins; mes me am eus santet ive eun dra bennag o skei var va boc'h. Cridi a ran eo dorn hoc'h eal mad eo o skei ganhen abalamour ma zoun ho jolier. Hogen Doue a c'hoar ne ket a volontez vad eo e ran ar vicher-ze.

— Me ive, eme Arzur, am eus santet eun dorn, mes ker soubl evel pa vije oc'h ober allazik din. Ia, guir a leverez, va œl mad e tle beza. Kementse a zigas da zonch din ne dlean caout aoun ebet dindan goard va æl mad ha dindan sell Doue; ha neuze he volontez ra vezo great. Kea alesse brema; n'em eus mui aoun ebet.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Prezegen eur c'huirasier. Eur c'huirasier a ioa bet en hospital en Naonet. Eno unan enz ar c'hoarezet e devoa he zistroet ous Doue. A veac'h oa pare m'en devoue urs da vont d'ar Mans da vrezelegat oc'h ar brusianed. Araok mont kuit ez eas da gimiada dioc'h ar c'hoar a ioa bet ker mad evithan.

« Eur c'helou mad am eus da rei deoc'h, emezhan. Tregont ez eomp duze, hag er mintin-ma, o cozeal gant va c'hamaradet, em eus lavaret dezho penauz o poa laket ac'hanon da ober an exersis eün gant ar c'hommandant bras. Neuze em eus distaget dezho ar pez am oa clevet ganeoc'h divar benn an Aotrou Doue hag ar c'hazern bras du-ze er bed all. Evidon-me, eme ve, ne ran fors brema euz ar brusianet nag euz ho bouliji; ema va follien hent ganhen e ratre. hag e credan mad ne vezin ket caset d'ar c'hazern d'an traon.

Mad, va c'hoar, va c'hredit mar kirit, va zregont camarad zo savet en ho za, hag o deus lavaret e felle dezho oll ober ivez evelhon.

— An dra-ze ne rai ket a zrouk deoc'h, eme ve.

Neuze e zis gantho da ilis sant Per, e cleljomp an oferen da genta, ha neuze pephini a ieas d'he dro *gerit*, er gador gofez.

— Eun dra gaer oc'h eus great eno, eme ar c'hoar.

— Oh ! va c'hoar, n'em eus great netra, eme ar zoudart. N'em eus great nemet lavaret dezho petra am oa great va unan, hag hi dioc'htn o deus great eveldon.

Eun ofiser mobilet, eme eur gazetennig a Limoj, a ioa distroet oc'h Doue eun daou vloas bennak zo. Araog ar vrezel-ma, dre zevosion evit ar Verc'hez Vari, e c'houlennas beza resevet e breuriez carmez. Bez'en devoue he c'houlen, hag an deis ma voue resevet, eleac'h eur scapuler, e voue roet daou dezhan. Lacat a reaz unan anezho, hag e talc'has mad d'egile, o sonjal e c'halje eun dro beunag he rei da unan euz he vignonet.

Dont a reaz ar vrezel, hag an ofiser a deuas da veza cabiten ha goudeze e voue laket e penn he vataillon.

Eun dervez o veza resevet urs da staga d'an enebourien, e teuas da zonch dezhan euz he scapuler ; gelver a ra ar zoudard her serviche, hag e lavar dezhan :

— Joseph, bremaig e zeomp d'ober eur c'hrogad oc'h ar prusianed.

— Mad, va c'hommandant.

— Ia, mes marteze e zeomp d'ar maro ; me roi dit mar kerez, eun arm d'as tifen.

— Ne c'houlennan ket guell, va c'hommandant.

— Sell, eur scapuler eo ; caret a rez-te ar Verc'hez ?

— Oh ia avad, va c'hommandant.

— Mad, kea var da zaoulin ; lavar eur *Bater* hag eun *Ave ;* me ro ar scapuler dit, ha Mari as tifenno.

Ar zoudard a voue guisket ar scapuler dezhan gant he gommandant, hag ar Verc'hez e deuz ho difennet ho daou, rak goude beza bet meur a vech en tan, int distroet euz ar vrezel ep droug ebet.

Er bloa-ma ez eus bet nebeut a vugale oc'h ober ho fask kenta e Pariz, eme eur gazeten ; ar pez ne ket souez, rak calz euz an ilizou zo serret, lod all zo great clubou anezho. Evelse er gœr vras-ze aleiz a vugale ne vezint ket bet ken euruz hag ar vugale er c'harter-ma pere o deus bet ar c'hras da reseo ho Doue, o deus bet ar c'hras da velet an dervez-ze kel laouen ha ker caer evit-ho, ker caer evit ho c'herent, ker caer evit oll dud ar barrez, dervez hag a dle lezel eur zonch an dudiusa e calon an oll. Lod gouscoude o deus bet ar c'hras-ze e Pariz, rag ep conta ar vugale a zo roet ho fask dezho evel ma c'hellet, en eun ilis bennag e zeus gallet he rei dezho a vanden.

Evelse en ilis S. Thomas d'Aquin e voa destunmet ar vugale evit ho fask. Evit miret na vijent guelet gant kement a dud, e voent laket da zont en ilis dre eun orik vihan a sco var eur ru, hag a zo nebeut daremprédet. Gardou nasional a ioa eno a dost a voue souezet o clevet an ogrou o sini hag ar vugale o cana en ilis, petra bennak m'oa prennet an oriou.

Mont a rejont da gemenn d'ho c'hommandant.

Hema a ioa eur c'hristen mad ; mont a reas da gaout an Aotrou person, hag eleac'h teleur ar strafuil e creiz ar gouel caer-ze, evel ma voa c'hoant e raje, e lavaraz e voa souezet ma voa prennet doriou an iliz, hag en em ginnige evit difen ar vugale gant he c'hardou, evit ma c'haljent mont e prosesion en dro d'an dachen zo dirag an iliz, evel ma voant boas d'hen ober bep bloas pa reant ho fask.

Ar c'hinnik-ze, e c'hellit cridi, a voue digemeret mad, ha da bardaez ar vugale a ioa fouge enho o vont e prosesion gant ho imachou, ho fanierou hag ho gitoniou, ar gardou nasional renket var an dachen evit ho difen. Ar gerent ive a ioa fouge enho o velet laouenidigez hag eurusdet ho bugale. Dont a rejont da drugarecat an Aotrou Person, hag an Aotrou Person a drugarekeaz ar gardou da veza he zicouret da rei ar gouel caer-ze da dud he barrez.

Pa glevaz an dispac'herien vras kementse, e voue counnar enho. Dindan noz, ep gortoz an dervez varlerc'h, e voue torret ar gardou nasional o doa kemeret perz er gouel-ze hag ar c'hommandant a voue.. *fuzillet !* ar c'hristen mad-ze a jom pevar bugel var he lerc'h.

Ha setu aze bete pegeit e poulz an dud arrajet-ze ar gasoni a enep Doue hag ar relijion. Rei eur merk a relijion, diskuez ez oar christen, renta eun henor bennak da zoue a zo dirag ho daoulagad, eun torfet din a varo ! ha setu aze al lamponet, touellet gant satan, a fell dezho ober lezen d'ar Frans oll.

Eat int, an dud dizoue-ze, beteg ober brezel d'ar re varo.

Var ne ouzon ket pe seurt digarez, int bet guelet o toulla var ar re varo hag o furcha beziou !

Évit doare e zear ep dale, en derveziou kenta. da henvel deputet eleac'h ar re a vank en asamble ar Vro, e Versail.

Departamant Finister en deus tri da henvel. Mancout a ra er gambr pevarzeg ha cant, ha zoken pa vezo contet ar re zo c'hoaz eno ha ne ket anavezet ho guir, e vanc cant pemp ha tregont.

Ar pez a ziskuez pegement a brez a lakea dispac'herien Paris da *billa*, eo gant calz euz ar re zo great prizonierien e cavet sommou arc'hant, ha sommou braz, en aour hag e billejou bank : Ne ket eur c'hant scoet bennak, mes meur a vil scoet ha bete tremen eur milion a zo cavet var hiniennou anezho.

Ki normand ha ki breton. — Eul loden euz a Vreiz a sco var an Normandi, hogen eno var harziou an diou brovins e leverer evelen :

— Pa velit eur c'hi, penaus gouzout pe euz a Vreiz pe euz an Normandi eo ?

Ne ouzoc'h ket, lenner ? Mad, n'eus ken da ober nemet an dra-ma : Pa velit eur c'hi ha n'eus den ganthan, evesait mad penauz e talc'h he benn. Mar deo eur c'hi normand eo, e vezo he fri ganthan savet en ear, rag o c'hortoz eman caout he vestr crouget oc'h eur skour guezen bennak ; mar deo avad eur c'hi breton e talc'ho he fri en eur vont, harp oc'h an douar da c'hoesat, rag o c'hortoz eman caout he vestr chomet a dreuz en eur foz pe e bord eur poull dour bennak, bet lamm dezhan digant ar chist pe digant ar *bete*.

D'ar 24 a Viz Even, retred brezoneg evit ar merc'hed e Kemperle. G. M.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 18 Even 1871. N° 333. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costéz-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 18 Even 1871.

Miz even eo miz ar galon sacr a Jesus.

Ar galon-ze e deus kement caret an dud, ha zoken ar bec'herien, ma caf enha ato ho c'hre hag ho digemer an eneou cablus. Ar galon-ze a zeo dre garantez evidomp. « Deut oun da zigas an tan var en douar, eme hor Zalver he unan, ha petra a fell din nemet guelet an tan-ze o cregi ? »

An tan-ze, a drugare Doue a zo croget hirio e calz a eneou mad e Frans, lavaret a c'helfet ez eo croget en oll gristenien a gar ar beden, a zo beo ar feiz en ho c'halon. O velet ar stad reuzeudik ma ema hor bro, o velet ar gasoni a zoug an dispac'herien difeiz a enep Doue hag an Iliz, o velet ho zorfejou scrijuz ; o velet ive an dallentez a gement a dud en em les da veza touellet gant likizien Satan, ez int en em droet oc'h ar galon sacr a Jesus, oc'h he bedi da gaout truez ouzomp ; hag en em erbeder outhan, hag en em voestler dezhan, hag en em laker dindan he skoazel.

Ar zoudardet christen eo ar re genta oc'h en em voestla da galon Jesus.

Evelse oa caer, brema ez euz eun nebeut derveziou, guelet e Roazon *lejion volonteret ar c'huz-heol*, pe zouavet ar Pap, oc'h en em gonsacri d'ar galon sacr. An dra-ma a dremene d'an 28 a vis mae e chapel ar seminer. Ar jeneral Charet a ioa gant he lejion. Aotrou Arc'hescop Roazon a ioa e penn ar vanden ; an Tad Doussot, a urs Sant-Dominik, beleg ar zouavet, a lavare an oferen.

Da vare ar gommunion, ar jeneral Charet a zavaz hag en em lakeaz en he za dindan ar giton (an oll a c'hoar ez eo bet ruziet ar giton-ze gant goad ar zouavet o tifen Patay, hag ema brodet varnezhan imach calon Jesus). An Aotrou Daniel, kenta beleg ar zouavet, a reaz eur brezegen, hag a lennas goudeze, en hano an oll, an act a gonsecrasion. Neuze, gant otre an Aotrou Arc'hescop, e lavaras d'ar jeneral comz oc'h he zoudardet hag e voue clevet ar c'homzou caer-ma :

« Dindan skeud ar giton-ma, me jeneral, baron Charet, pehini am euz an henor da veza en ho penn ; me a gonsacr hirio rejimant volontered ar c'huz-heol, zouaved ar Pab, d'ar galon sacr a Jesus, hag e crian, gant va feiz a zoudard christen hag euz a oll ners va ene : Calon sacr a Jesus, saveteit ar Frans ! »

Goudeze calz euz ar soudardet a dosteaz oc'h an daol santel epad ma canet ar *Magnificat*.

Setu aze oberou ha comzou ha n'eus ket izom da ober ho meuleudi. Ma carfe ar Frans oll en em voestla evelse da galon Jesus, e cafe adarre he reng a verc'h hena d'an Iliz, e ve guelet adarre o tifen ar Pab hag ar relijion catolig, hag e ve guelet adarre ive Doue oc'h he scoazella dreist an oll broiou all.

Brema, eme *Cannad kalon Jesus*, on euz izom d'en em unani ha d'en em zestum mui evit biscoas dindan ar galon sacr ; rag eno ema hor c'hre. Eun tamig omp comanset da zibrada dioc'h an douar eleac'h ma voamp discaret, ha da ober penn d'an dispac'herien a iea da zistruja, da vouga eur vech evit mad ar feiz hag ar relijion. E peb leac'h ez eus brezel, gourenadek ; hogen stourm epken a zo dija eur gounit evidomp.

Guir eo, enebourien Jesus-Christ eo c'hoaz ar re grea ; mes ho zrec'hi a c'hellomp, hag eun dever eo evidomp ho zrec'hi. Enebourien touet ar feiz a zo bihan an niver anezho ; an niver braz a douellont, a zachont d'ho heul, a zistrofe ho daoulagad d'ar virionez, ma rafemp evit ho savetei an anter euz ar pez a rer evit ho dalla, evit ho c'holl.

Ho zrec'hi a ellomp, rak beza on euz evidomp ar virionez, ar justis, al lealdet, an henor, kement a c'hell sevel eun ene hag a zo c'hoaz eun dra bennag a vuez enhi. Hon enebourien n'o deuz evitho nemet ar gaou, ar freuz, an dispac'h ; an eil a ra mez d'egile.

Seulvui ma tiskuezont peleac'h e fell dezho hor c'has,

seulvui e reont heus d'an oll ; seul sclerroc'h e veler ne glaskont ha ne c'hellont nemet distruja. Red eo eta e teufemp da ziskuez hon ners calon ha d'en em unani evit lacat ar virionez da c'hounit var ar gaou. Red eo en em unani gant calon Jesus, o kinnigen dezhan hon oll bedennou, hor poanniou, hon oberou mad en unvaniez gant ar pez en deus gouzanvet he unan ha gant ar garantez a ra dezhan en em sacrifia bemdez var an aoter evit silvidigez an oll.

ROM. — An Tad Santel ar Pab en deus scrifet d'an oll eskeb euz ar bed catolig eul lizer eleac'h ma ro da anaout ar stad euz an Iliz. En em zevel a ra a vouez huel a eneb ar promesaou fallagr a ra dezhan dispac'herien an Itali d'hen digoll euz ar pez zo lamet diganthan. Diskuez a ra sclear, ar pez en deus great c'hoas kentoc'h, ne deo ar promesaou-ze nemet tromplerez ha trubarderez. Izom a zo e c'houfe mad an oll gatoliked, ne deo oll gomzou brao enebourien an Ilis nemet iudazerez evit gallout he distruja esoc'h ma c'halfet.

Lavaret a ra dezho lacat evez ha deski d'ar gristenien fidel lacat evez oc'h ar geier-ze a skigner e pep leac'h. Ho alia a ra da bidi, da lacat ho fizians e Doue, ha da zerc'hel mad epad ar vrezel-ma a ra an dud difeiz da Jesus-Christ ha d'he iliz.

Lizer ar Pab a zo re hir evit ma c'helfemp he verca oll ama ; ouspen-ze kement a lavar a zo bet merket kentoc'h e Feiz-ha-Breiz ; rak ne ra nemet nevezi ha lavaret en eur vech ar pez en deus bet lavaret diaraog e meur a vech.

Scrifet en deus c'hoaz an Tad Santel d'ar c'hardinal vikel evit lavaret dezhan dioual oc'h ar gelennadurez difeiz a glasker da rei d'ar vugale e Rom, eleac'h ma zeus c'hoant da lacat tud ep feiz na relijion da scolia ar vugale-ze. — Guelet a reomp eta pegement a nec'h hag a zoursi a gemer ato ar Pab gant an oll eneou fiziet enhan gant Doue. G. M.

Pardon Rumengol.

Er bloa-ma, dioc'h ma leverer, pardon Rumengol zo bet caeroc'h eget biscoas. Niver ar bardonerien n'oa bet morse ker bras, nag ho devosion ker c'hoek ha ker calonek. Kementse ne ket souez, rag er bloa-ma, goude kement a reuziou, goude kement a strafuil, on eus kement a izom da bidi ar Verc'hez Santel, kement a izom d'he zrugarecat euz ar skoazel e deus roet deomp.

Rag, arabat eo hen ancounac'hat, Breiz izel eo ar c'harter en deus bet nebeuta da c'houzanv epad ar brezel skrijuz e deus flastret ar Frans. Ama ar voalen n'e deus ket poezet, n'e deus great couls lavaret nemet ober aoun; hag e kementse ne c'hellomp ket doueti na ve skoazel mam Doue evit eun dra bennak.

E guirionez Breiz-Izel e deus bet nebeut a zrouk. Mar deus bet eat cals tud iaouang en hent, e zint distroet evit an darn vuia, ha mar o deus bet poaniou da c'houzanv, mar deus chomet unan bennag anezho var dachen ar vrezel pe e lec'h all, da viana ez eus distroet anezho d'ar gær, iac'h ha divac'hagn, cals mui eget a zonjet.

Eur c'hlenvet a zo savet etouez ar chatal ; hogen cals nebeutoc'h a zistruch en deus great eget a dliet da c'hortos ; rag ar c'hlenvet-ze peurliesa pa grog en eur c'harter a ziscar an oll chatal couls lavaret er c'harter-ze. Ma na deo ket kercoulz ha ker soubl an amzer evel ma vije c'hoant d'he velet, da viana ne domp ket gourdrouzet er vro-ma euz ar gernez, euz an naounegez a vezo santet ep mar, er c'harteriou distrujet dre ar vrezel.

Bez'e tleomp eta trugarecat mam Doue.

Neuze on euz ive kement a izom d'he fidi evit an amzer da zont. Ar barrad goal amzer ne deo ket eat c'hoas tre ebiou. Eur burzud e ve ma na deufe ket goude an dra-ma eur goal glenvet bennag e Frans. Ouspen-ze an dispac'herien mar dint trec'het ha cabestet brema, ne dint ket diwennet oll euz hor bro. Mar deuz unan bennag hag ho deus brema desket skiant divar ho c'houst? ez eus c'hoaz aleiz, ha zoken er penn kenta, er renkou huela, ha ne velont ket cals sclerroc'h eget an dud euzus-ze o deus great kement a zrouk d'hor bro, ha ne droont ket cals muioc'h oc'h Doue eget an dispac'herien arrajet-ze o deus poulzet keit ar gasoni a enep ho c'hrouer hag ar relijion.

Ar vretoned a vel ervad kementse, ha setu perag int diredet, er bloa-ma niverusoc'h evit biscoaz, a bep corn a Vreiz, da henori Itron-Varia Rumengol, d'he zrugarecat ha da c'houlen ma plijo ganthi kenderc'hel d'ho skoazella ha d'ho difen a enep reuziou an douar ha goaligner an Env.

An Aotrou'n Escop ne vank morse, pa c'hell, da veza eno ar c'henta euz ar bardonerien. Er bloas tremenet n'en doa ket gallet mont ; edo e Rom evit ar Sened braz. Er bloa-ma daoust d'he oll skuisder oc'h ober tro he escopti, e zeo eat di d'ar zadorn da bardaez, goude beza bet dioc'h ar mintin e Kemper o rei an urziou. He zevosion evit mam Doue, ar blijadur o velet ar vretoned o tont di e ker bras niver evit henori ar Verc'hez, a deu d'he ziskuiza, da laouenat he galon a Escop ha da scanvaat he boan hag he dreveil.

Clevet em euz eur beleg a Baris, bet o cana an oferen bred e Rumengol dissul an dreindet, oc'h ober meuleudi Breiz izel. Souezet oa o velet ar feiz-ze ne veler nemeur er c'heriou braz, ar feiz-ze a veler o para var dal hor bretoned, var dal pardonerien Rumengol. Souezet oa o velet ar prez-ze o tostaat oc'h ar gommunion, rag e Rumengol ne c'heller mui conta an niver tud a dosta oc'h an daol santel ; daoust d'ar vanden veleien a vez eno o cofez hag o ranna bara an ælez etre ar bardonerien, e chom ato calz ep gallout tostaat, hag er bloa-ma ez eus chomet mui eget biscoas. Souezet oa o velet ar mor-ze a dud, ar c'hoezen varnezho ; oc'h asten ho fenn evit gallout reseo ho Doue, hag e tlie sonjal c'hoaz e voa calz euz an dud-ze hag a ioa deut

euz a bell, hag o doa tremenet an noz oll o vale. Souezet ou bag estlamet, hag e lavare : ouspen pevar ugent mil den a zo bet er bloa-ma e pardon Rumengol.

Meuli a rer ho feiz, bretoned ; dalc'hit eta mad d'ar feiz-ze. Dalc'hit da veza devot d'ar Verc'hez glorius Vari. Eno ema ho cloar hag ho silvidigez. Diskuezit ato da dud ar c'harteriou all, ma n'oc'h eus ket kement a sevenidigez hag hi, e c'houzouc'h da viana derc'hel mad d'ho feiz, hag oc'h eus calon ha carantez evit Jesus hag he vam santel. G. M.

Lan an Dall ha Laouik an Dero c'hoaz var ho zreid.

Depordit, depordit, Laouik, ha d'ho tro selaouit Lan an Dall. Daoust d'an oll respet am euz hag a dlean da gaoud evidoc'h, me zonj d'in ez it en tu all d'ar virionez pa lavarit e sempla feiz hor Bretoned, e teu an oberou mad var ho c'hiz gantho, n'euz mui kementse da gonta varnezho. Koulz ha me, va c'hamarad, hoc'h euz guelet, ha guelet gant plijadur, pe seurt kristenien ho d'euz bet en em ziskouezet tud hor bro keit ha ma'z eo bet padet ar brezel. Nag a bedennou a zo bet great ! Nag a chapeledou a zo bet dibunet, gant goazed, evel gant merc'hed ! Nag a droiou er chapelou, en ilizou a zo brudet en hon touez ! A bet ar c'hant den, a bet ar mil den a zo bet guelet var ho daoulin, ar chapeled en ho dorn, an daelou en ho daoulagad, e Goulc'hen, e Trelez, er Folgoat, e Rumengoll, e Santez Anna ! Nag a offerennou evit tenna bennoz Doue var hon armeou, var hor zoudarded, hor martoloded ! A bet ar goummuion evit iec'hed ha silvidigez ar baotred iaouank a ioa en danjer, dalc'h mad e kreiz an tan, hag e Pariz, hag e leac'h all, a bep tu ! Ha mar ho d'euz bet an tadou, ar mammou, ar breudeur, ar c'hoarezed great kement, pedet ker stard, ker stank en ho c'hear, hor iaouankizou ho unan, ar re a zo bet eat pell, pell dioc'h ho zud, ho d'euz bet kalz anezho, diskouezet ar memez feiz, ar memez kalon !

Ar re ze ivez ho d'euz bet pedet, sakramantet ervez ho galloud, ho d'euz bet dispaket, hag hep mez, hag hep aon, ho chapeled evel ho fuzuill betek e daoulagad paotred Pariz, ho d'euz bet kanet ha *Sancta Maria* hag *ora pro nobis* betek var ruiou Pariz, el leac'h biskoaz n'oa bet guelet, na klevet kement all, abaoue marteze oc'h penn daou c'hant vloaz. Nag a lizerou kaer ho d'euz bet skrivet hor zoudarded iaouank d'ho zud, d'ho beleien, evit goulenn pedennou, offerennou, sikour dirak Doue hag ar Verc'hez ! A bet ar veach, en ho lizerou, ho d'euz-hi bet anzavet n'oant dleourien euz ho buez nemet d'ar pedennou a reat evitho en ho farresiou, ho d'euz-hi bet goulennet, ha goulennet stard ma vije kendalc'het da bedi evitho, da bedi evit iec'hed ho c'honf, ha dreist oll evit mad, silvidigez ho ene ! Nan, nan, Laouik ; ne varv ket c'hoaz ar feiz en hon touez ; mar sao kiken hor bro var he zreid, evel ma kontan, evel m'her goulennan, Breiziz, goude Doue, gant sikour Doue, eo he graio salo, muioc'h eget n'euz forz pe seurt tud.

— Ho lezet am euz, Lan, da ober hoc'h abaden, hag ho komzou ho d'euz roet eun tam saour d'am c'halon. Va bennoz deoc'h, o va mignon, ha plijet gant Doue e velfac'h an traou guelloc'h eget Laouik an Dero. Muioc'h a oad am euz evidoc'h, ha setu perak marteze en em gavan dougetoc'h da varn ar bed evel ma ran. Dre ma tosta eun den oc'h he vez, dre ma teu teval he zaoulagad, evit doare ne gav mui ar memez liou d'ar pez a vel, ne ro mui ar memez ment d'an dud a zo c'hoaz o sevel, ar memez madelez d'ar re a zo e penn an afferiou. Pa vezer krouadur bihan, e kaver braz an oll dud c'hreat, ha pa vezer torret gant an oad, e rear marteze disterroc'h ar re a zo e kreiz ho brud. Evel ato, va mignon, dre ma sonjan, dre ma sellan piz oc'h an dud, an traou, an amzèr, n'hellan ket mired n'a meuz aon, na grenan var gont va bro. Guir eo, feiz a zo c'hoaz e mesk ar Vretoned ; ia Doue a zo c'hoaz anavezet gant ar Vretoned ; ar gristenien vad a zo c'hoaz stank aoualc'h en hor bro. Mez ha na deomp-ni ket var hor c'hiz ? Eno e ma an affer, kement am euz lavaret deoc'h, va mignon.

Da zul, da c'houel, ha ni a ra hirio an deiz evel a rea, kement a rea hon tud en hor raok ? Ha ni a zo ken aketuz da vond d'an offern, d'ar gousperou ? Ken douget, ker boazet da respeti dervez an Aotrou Doue ? Da lezel neuze a gostez peb labour, peb galouperez, peb marc'had ? Var an disterra digarez, hep an disterra digarez, ha na veler ket stank brema var hor meaziou an dud o labourad, o trabasad, o prena, o verza, o vond, o kerzed a gleiz, a zeou, evel var ar zizun, muioc'h avechou eget var ar zizun ? Pa vedomp-ni guech all bugale oc'h ober hor c'hresk, ha ni a vele neuze berniou tud er staliou, an oll staliou digor, ar voalen hag ar pouesiou a bep tu o vuzura, o poueza marc'hadourez ? Ar iaouankizou hag hi a iea neuze e skerch bep sul, bep gouel, koulz er goanv evel en hanv ? Hag ar c'hiz oa neuze nemeur beza dalc'h-mad o reded ar c'heriou, evit kaoud medisined da entend oc'h tud, oc'h chatal klanv ? Dreist oll, paour keaz Lan, hag ar voaz oa neuze, da zul, en em zestum ker stank, tremen kement a amzer en hostaleriou ; rei da Zoue eun anter heur, ha d'an hostiz, d'an hostizez pemp, c'houeac'h heur holorach ; dond ken abred d'ar bourk, evit en em gaoud ken divezat gant an noz du er gear ; lezel an tiegez gant ar merc'hed, gant ar grac'hed, euz a zeiz heur dioc'h ar mintin betek eiz heur, bete dek heur dioc'h an noz ; gueled tadou, goazed koz o c'hoari, oc'h eva en tavarniou, bete rinsa ho godellou, bete koll ho fenn, ho skiant, hag oc'h en em stleja varzu ho ziez oc'h ar zerr noz, e kreiz an noz, tost da c'houlou deiz goude an anter noz, palastret ho dillad, ho bragoier, gant ar pri, gant ar bezel, gant an oll draou ken teo, ken tano, a bakont, a zestumont da heul ho lammou, ho stokajou ? Ah ! va mignon, ama eo e ma an droug braz en hon touez, ar pez a ziskaro sur hor guella tiegesiou, mar kendalc'her da vond gant an tech a zo kemeret. Hon tiez a ia var zismantr a zeiz da

zeiz ; ha penaoz ne d'affent-hi ket ? Doue en d'euz great mad peb tra, ha peb tra a ia mad, keit ha ma talc'her d'ar pez en d'euz great. E penn an tiegez Doue en d'euz lakeat eun tad, eur vam. An tad, kaletoc'h, startoc'h, nerzusoc'h eget ar vam, a dle trei he vugale en hevelep doare ma vezo karet, ha dreist oll ma vezo *respetet* gantho. Gant aon na zeuffe an tad da veza re rust, na ve re bouner he zorn, he vreac'h, na ve re griz an taoliou a rank da rei meur a veach, en he gichen e ma ar vam, a zo bihannoc'h he gallond, goakoc'h he izili, disterroc'h he fenn, mez tommoc'h peurvuia he c'halon, brasoc'h he madelez, he zeneridigez. Ar vam a dle maga ar garantez en he zi, e touez ar vugale, ar iaouankizou, evel an tad a dle derc'hel peb unan en he renk, maga e kalon ar re vihan respet, doujans evit ar re vraz, ar re goz. Keit ha ma ra an tad hag ar vam ar pez a c'houlenn Doue digantho, ar peoc'h, an urz, ar blijadur a chom en ti, al loden gaer euz an amzer ; evel al labour a ia en dro, hag an danvez a zao, a gresk, a ro d'an oll bara iac'huz, dillad sassun. Mez, mar mank an tad hag ar vam da ober ho dever e penn ho ziegez, mar bezont tud laosk, tud a skouer fall, petra vezo hep dale ar vugale, ar zervicherien ? An tad a zo rouller, a dro da galken, a deuz en hostaleri, o korfata, an arc'hant a zo ezom anezhan er gear ; an tad, evit karga he got, a zivisk he c'hreg hag he vugale, a denn an tam euz ho ginou ; an tad, pa zeu d'ar gear, re leun he vouzellou, dare da grevi gant he zenklennadou, a ra trouz, a lavar mil gomz fall, komzou ar re lousa, d'he bried, d'he vugale, n'en d'euz peoc'h da rei dezho ; evel eun aneval follet, feulzet, a sko gantho el leac'h ma bell ; ho stlap er meaz euz an ti hag a daoliou dorn, hag a daoliou treid ; a gri, a iou, a jarne ec'hiz eun diaoul dislonket gant an ifern. Ar vugale hag hi a garo, hag hi a respeto nemeur eun tad ken aneval ? Bugale eun tad ker sot hag hi a vezo fur pell amzer ?... Mar deu ar vam d'en em lezel hi he unan, ma na vez ket guelloc'h troet nemeur eget an tad, an tan o veza e daou benn ar c'houlaouen, penaoz ne ve ket teuzet d'ar red, d'ar red ? Hogen, va mignon, mar d'euz hirio an deiz kement a dadou hag a goll ho bugale dre ho mesventiou, dre ho dizursiou, ha ne gemer ket eur maread a vammou ar voaz udur a ziskar, a zaon ho goazed ? Hag eur burzud eo gueled gragez, mammou, a zeu d'ar gear euz ar bourk, euz ar marc'had, tom, re dom d'ho fenn, an tan en ho c'hlopen, balc'h ho daoulagad, ho daoulagad evel brinnik, poan dezho o chom en ho za, ha mall ho faka en ho gueleou, gant aon na zeuffe eur voal lam da vrevi dezho eur vreac'h, eur c'har, eun ezel bennak ? Bugale, paotred iaouank, plac'hed iaouank, a rank brema gueled ho zad, ho mam, en eur stad ken trist, ken glac'haruz, ho guel daouzek gueach evit unan, guisket, troet, kempennet, evel ne dlefet kaoud nep kristen, nep den var an douar, na da zul, na var ar pemdez... An tu neuze evit an hevelep bugale da gared, da respeti pell amzer na tad, na mam! D'en em zerc'hel mad en eur skol ker fall !!! Evelse eo e za hon tiez var ho c'hement all euz an eil dervez d'egile.

An abeg eo hennez ma veler ker stank ar vugale o sevel e daoulagad ho zadou, hag ho mammou, o kaozeal outho evel Ian oc'h he zaout, oc'h ober dezho kement a rebechou c'houero, o tailla dezho ker skort ho boued, ho zam bara, pa na hell mui an dud keiz en em vaga gant ho labour, ho foan ho unan. Ha marz eo, e guirionez, e ve ar vugale ar pez ma zint, pa vez an tadou, ar mammou, ar re goz traou ken divalo, ken donjeruz ? N'eo bet biskoaz ar c'hiz var an douar da eosti guiniz kaer el leac'h n'euz bet adet nemet draok ha piz logod. Mar d'eo eun dever evit peb tad ha peb mam guiska, maga ho bugale, e tleont muioc'h c'hoaz rei dezho skouer vad, beza bepred dirazho tud fur, fur en ho c'homzou, fur en ho oberou, fur a bep hent. Eur c'hrouadur a vez skoliet muioc'h dre he zaoulagad eget dre he ziskouarn. Ha peb den o veza dougetoc'h d'an droug eget d'ar mad, dreist oll en he vloavesiou kenta, en amzer he iaouankiz, pa vez kement a dan er goazied, dibaot eo ar vugale n'en em roint da voal ober, mar guelont an droug en ho c'hear, dreist oll'gant ho zad hag ho mam. Petra eo en hon amzer al loden vraz euz a vugale an dud-se a zo ken troet da eva, da lonka ? Ha n'eo ket mall gant an darnvuia anezho en em voaza dioc'h an hostaleri varlerc'h ho zad, ho mam ? Nag a baotred ho d'euz dija kemeret ho fleg da vesvi, abarz ma vez peurc'hreat ho femzek, ho c'houezek vloaz ? Nag a verc'hedigou a oar lipad kafe, a oar sevel *odevii* betek ho ginou, a boan e vez paket gantho ho fask diveza ! Dre-ze e ma an dizurs, ar freuz e peb ti, tost da vad ; den e bed mui na c'hoanta senti ; peb unan a rank ober he vestr ; ar mab a gas he dad da geuneuta ; ar verc'h a gas he mam da bennaoui ; ar marmouzik, a zo o paouez teleur he zae d'an douar, ne oar ket c'hoaz nemeur ober diou gammed en he vragou, hennez a oar brao braz tenna he deod d'he dad koz, a oar skei kempen var gein he vam goz, a oar pec'hi, nondeal, doubleal, evel an nopla charretour var dro he gezek.

Gouezit mad petra' lavaran, va c'heaz Lan ; ma na zeuomp da respeti guelloc'h ar zuliou, ar goueliou, ma na fell deomp trei kein d'an hostaleriou ; ni Bretoned, ni ia ive da goll, ni ia da galkennou, ni a vezo hep dale tud euz ar re zanjerusa, a vezo kalz ha kalz da ziouall ouzomp, a raio sulmuioc'h a zroug, ma vezo bet guelloc'h an Aotrou Doue en hor c'hever. Evel ato, n'eo ket va c'hreden e ve great an dro gant ar feiz e mesk ar Vretoned. Anaoud a ran va c'henvroiz. Deuet en hon touez eur gouarnamant kristen ; bezet lakeat en hor penn tud a skiant hag a relijion, tud a skouer vad, a zaoulino dirak Doue, a bedo Doue en hon ilizou, hep kaoud na mez, nag aon ; bezet e peb parrez eur mear a galon, a glasko mad an oll, a garo an urz, ar peoc'h, a vouezo rei an dorn d'he bastor evit kelenn hag hencha an oll gant furnez ; e berr amzer ni zeuio var gorre an dour, ni a lèzo hon techou, hor boasiou sot, ni a vevo laouen hag euruz en hor Breiz benniget.

LAN AN DALL.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Konversion eur Protestant.

N'eus bet pell edo bugale parres Lanneufret oc'h ober lio fask hag ann dud a lavare ; hirio ema ar pardoun bian mes dissul e vezo ar pardoun bras. Ha kaeroc'h tra zo eta eget guelet bugaligou o tostaat ous ho Doue evit ar vech kenta ! Ia, kristenien, kaeroc'h eo c'hoas guelet eunn den deuet var ann oad, savet enn eur fals-kreden, o tigeri he zaoulagad, o tistrei-krenn divar ann hent fall hag oc'h anzao a voues huel, dirak ann oll, oa faziet hag e teu breman anezhan e-unan, a greis-kaloun, varzu hor mam zantel ann ilis. Chetu petra o deus guelet parrosionis Lanneufret da zul ar pastor-mad ; eur protestant a Landerne, eur saoz hanvet Robert Watson en doa kemeret ann deis-se evit renevezi sakramant he vadisiant, he briadelez, evit trei-kein d'ar brotestantet hag ober he bask kenta d'ann oad a bemp bloas hag anterkant. Eur *pardoun bras* oa kementse evit ann den a goueze ker puill varnhan grasou ann env hag eul levenes dispar evit ann dud a ioa ar skouer vad-se dirak ho daoulagad.

Da eis heur dious ar mintin e klevet dija trous ar c'harrosiou a zigasse kerent, mignounet hag anaoudeien ann aotrou Watson ; digouezout a rea ive ar veleien divardro kemennet dezho dont da gemeret pers e joa persoun Lanneufret ; ann dud divar ar meas a zirede a vandennou ha dizale var al leurger, evel ma lavar eur c'hantik : Ne velet nemet tud, ne velet nemet tud.

Da eis heur anter, ann aotrou persoun gant ar veleien all, a reas pedennou hir hag a ieas d'ar porchet. Pe seurt hano o peus, emezhan, d'ar saoz ?

— Joseph-Jean-Robert Watson.

— Petra glaskit ?

— Ar feis, ar viriones, hent ar vuës eternel.

— Pérag e tilezit-hu relijion ho tud-koz ?

— Rag ma c'hanavèzan ne deus nemet eunn Doue, eur feis, eur vadisiant hag eunn ilis.

Kals goulennou all a oue great outhan c'hoas araok he vadezi. Enn he gichen edo he baeroun, ann ao. Jann Casty hag e vaerounes, Augustina Motue. Ann dud a zélaoue guella ma c'hellent mes ne ententent netra rag ar gaos a ioa e saosmek, mes ho daoulagad ne gollent netra ha brao meurbet e kafchont guelet ar paeroun oc'h ober teir guech, gant ar belek, sin ar groas var dal ar c'hatolik neves hag o taoulina ive teir guech evit lavaret ar bater. Ar pes a gafchont c'hoas kaeroc'h e oue ar brofession a feis. Ann aotrou persoun a azezas var eur skabel enn tu deou d'ann aoter, ganthan edo eur chap violet, he vareten a ioa var he benn ha levr ann aviel var he zaoulin. Ann aotrou Watson, daoulinet, eur pilet enn he zourn kleis hag e zourn deou var ann aviel a gomzas evelhen a voues huel mes koulskoude enn eur grena eun tamik :

« Lavaret a ran, prometti a ran, toui a ran ne anavezan ha ne heuillin ken lezen nemet hini Jesus-Christ diskleriet deomp gant ann ilis katolik.

Ann aotrou Rolland a zayas neuze evit lenn ar *Miserere mei* hag ar pedennou all hag a roas d'ann aotrou Watson ar pardoun hag ann absolven eus ar pec'het a herezi. Goudeze e zachot d'ar mean-fount evit ar vadisiant pehini zo bet roet *dindan kondition* ; var eün ac'hano e zachot d'ar balustr evit sakramant ar briedeles a zo bet roet ive *dindan kondition*. Deoc'h-tu goude kementse e oue kanet ann ofern-bred ; ous ann aoter, gant ann aotrou Rolland, edo ann aotrou Gereec, cure ar Roc'h, hag ann aotrou Hénaff, cure Guineventer : ann ezans ar ganaouen a bignas a-unan var-zu ann env. D'ar gommunion ann aotrou Watson a dosteas ous ann daol zantel eur verc'h a bep tu dezhan, unan a ugent hag eunn all a drivec'h vloas. Neuze ann aotrou Rolland a reas he brezegen evit diskoues d'ann dud perak oa bet great ann dra-ma hag ann dra-hount. Ann ilis, emezhan, pa deu eur c'hrouadur dianket d'he c'haout ne zigor ket dioc'h-tu he divrec'h evit he zigemeret rag ne oar ket he anaout. Rag-se e c'houlen diganthan he hano, he c'hoant, evit ma vezo anet d'ann oll n'eo ket dre heg mes anezhan e-unan e tistro ann den-ze. Ni ive a ra ar memes tra pa deu eunn den dianaves da c'houlen beva enn hon-ti. Goudeze, evel m'edo sul ar pastor mad, en deus kemeret komzou ann aviel eus an deis-se hag en deus lavaret : c'hoant brassa hor Zalver eo ne ve nemet eur pastor hag eur vandennat denved : *et alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili, et illas opportet me adducere.* Hirio chetu eunn danvad dianket digasset ganthan d'ar c'hraou hag hor Zalver a ziles ann naontek ha pevar-ugent all evit soursial eus ann hini a ioa kollet ; chetu perak e velit ober kement a stad eus ho preur neves. N'eo ket eb poan eo deuet davidomp. Abaoue ugent vloas moues Doue her galve, hag hema a rea ar skouarn-vouzar pe da viana a argile atao. Chetu eur mab d'ann aotrou Watson, eunn den iaouank a zeitek vloas, skoet gant eur c'hlenvet. Divar he vele a varo hennes a lavaras : Va zad, mervel a rin laouen, ma promettit din e teuoc'h d'en em ober katolik ! Neuze gras Doue a voue treac'h. Va mab, eme ann tad glac'haret, her prometti a ran ha kas ganes va ger d'ann aotrou Doue, Evel ma velit, dalc'het en deus d'ar ger-ze ha me zo bet karget gant eskop Kemper ha gant hon tad santel Pi IX e-unan da zevel divar hema ar mallos a boues var ann oll heretiket. Meulomp madeles ann aotrou Doue ; morse ne lezo da vont da goll eunn den a volontes vad ; kentoc'h e tigasfe eunn eal eus ann env evit sklerijenna ann hini her c'hlask pe e vevo hennes dre ama, pe er c'hoajou goues eus ann Amerik ; ar goassa a ve deompni pere a zo er sklerijen adalek hor bugaleach ma n'eo ket hon oberou dious hor c'hreden ; var griziou santel e tle sevel froues a zanteles.

Badezet hon beus ann den-ma gant aoun ne vije ket bet badezet mad. Eur skour trouc'het dious eur vezen ne varv ket dioc'htu, koulskoude, pa ne red mui ennhi seo ar vues, e rank dizec'hi. Ann ilis eo ar vezen, ar boblou katholik eo he brankou ; ar brotestantet a zo skourrou torret. Er penn kenta o doa dalc'het da gals

eus hor sakramanchou. Brema a veac'h ma c'hanavezont ar vadisiant; rag-se, evit beza surroc'h, hor beus skuilletann dour santel var benn ann aotrou Watson. Meulomp Doue da veza atao hon dalc'het enn he ilis var ann douar ha meritomp beza eus a ilis ann env. Goude ann oferen e voue kanet ann *Te Deum* hag ann aotrou persoun a roas er presbital eunn tam lein d'ann aotrou Watson ha d'he gerent. Ar gousperou a voue kanet gant kals triomph hag ann dud a lavare n'o doa guelet morse kaeroc'h pardoun a nebleac'h. I. W.

Ar c'hazetennou a goms calz euz an dud vad lakeat d'ar maro e Paris gant an dispac'herien pa o deus guelet e voa red dezho coll. An oll a c'hoar o devoa laket er prizon Arc'hescop Paris, beleien ha re all evit servichout dezho da gred, da lavaret eo, o devoa sonch d'ho laza ma na vije ket rentet dezho ar re a vije kemeret gant hor soudardet. Pa o deus guelet e voa red dezho coll, o deus lazet ar re o deus bet amzer da laza. Setu ama eur ger bennak var gementse.

D'ar merc'her 24 a vis Mae, an aotrou Arc'hescop a c'hellas guelet ar veleien a ioa er memes prizon ganthan. Unan anezho eo a verk kement-ma.

Lavaret a reas dezho e c'houie e tlie beza prizoniet, eis dez araok má voue croget enhan. N'oa ket falvezet ezhan en em guzet, rak n'oa ket dereat d'ar pastor ec'het epad ma chome he veleien hag he zenved fidel tre daouarn an dispac'herien. Pa voue croget enhan ha digaset d'a bennou ar gommun, ar sitoien Raoul Rigault, o sellet outhan a gostez a lavaraz dezhan : *Trivac'h cant vloas zo emaoc'h oc'h hon ambastilla* (prizonia), *oc'h hor goea.*

— E petra e sonjit, va bugale, eme ar Arc'hescop?

— Ni n'omp ket bugale, ni zo goazed ; n'omp ket ken nebeut tud e carg evel ma sonjer.

Neuze e leverjont : Da hano ha da leshano?

Scrifa a rejont hano ha leshano, hag e verkchont varlerc'h : bet arc'hescop e Paris.

— Ne zonjit ket, credabl, va lakat da sina kementse, eme an Arc'hescop?

— Ha perak?

— Abalamour, da genta, ne c'hellit ket lamet ar garg a Arc'hescop kennebeut hag he rei; d'an eil, bez'ez oun ha bez'e vezin keit ha ma vin beo Arc'hescop Paris ; d'an trede ha pa yenn e Pekin zoken, e vezin c'hoaz Arc'hescop Paris. — Neuze e lekejont : *An aotrou Darboy a lavar eo Arc'hescop Paris.*

Epad ma comze evelse an Arc'hescop oc'h eun toullad euz he veleien, an aotrou Deguerry, person ar Vadalen, a gomze oc'h eun toullad all, hag e lavare dezho e crede ferm ne vije ket saveteet Pariz ep skuilla goad divlam, ervez comzou sant Paul he unan.

Da bardaez e teuaz eur vandennad... penauz ho hanvinme?... tigred. Eur c'hant a ioa anezho, ar gounnar en ho c'halon hag al leoudouet en ho ginou. C'huec'h euz ar brizonierien a c'halfjont evit ho c'has d'ar maro dioc'h-tu : Bonjean! Deguerry! Ducoudray! Clerc! Allard! Darboy!

An aotrou Arc'hescop hag ar prezidant Bonjean a iea er penn araok, cazel oc'h cazel, ha n'int ket en em guiteat tam. A bep seurt comzou dismegansuz a lavaret dezho dre ma zeant ; ha calz euz ar vourrevien-ze ne voant nemet bugale a bemzek da drivac'h vloas! esperomp ne vouient ket avoalc'h pebez torfed a reant.

An aotrou Arc'hescop a respontaz ouspen eur vech : « Ato em eus caret ar bobl, ha ma vijen bet condaonet gant eul lezvarn, e vije bet guelet kementse. Ra zervicho va goad da zigas ar peoc'h ; pardoni a ran d'ar re a laca he skuilla! »

An Arc'hescop ne gouezas ket d'an discark kenta ; ar pemp all avad a ioa coezet. Dre eun eil discarg e voue discaret ive hag e varvaz en eur vennigen ar re hen laze. Neuze an tigred en em daolas var ar c'horfou-ze, hag ho drailjont, hag e rejont dezho ar pez ne eller ket da verca gant ar bluen.

D'ar c'huec'h varnugent e voue lazet adarre beleien ha re all. Goudeze unan euz an tigred braz a lavare : red eo ho laza oll. Arme Versail a dostea, mes ne deue ket buan avoalc'h evit savetei ar re a ioa er prizon-ze.

En eun andret euz ar prizon ez oa eur vanden soudardet hag a ioa sonch da laza evel ar re all. Galvet e vouent ha lavaret dezho disken. Unan euz ar gardianet a lavaras dezho : na ziskennit ket ; d'ar maro eo ho caser. Ar re-ma en em lakeas neuze da stanca varnezho ha da ober doare goafou pe lansou gant ar plench a zerviche dezho da veleou. Ar vourrevien, o velet e voant e tres d'en em zifen, a grogaz aoun enho, hag a dec'has kuit ; rag an tigred, an dud criz-se ne dint hardis nemet oc'h ar re n'en em zifennont ket. Ar re-ma-ta, hag en ho zouez e zoa ive beleien ha re all, a voue saveteet ; rag ep dale e tigouezas soudardet Versail.

Ama neuze e voue eun abaden all. Ar brizonierien geiz, gant ar strafuil o doa bet a ioa evel pa o divije collet ho skiant vad. Ne felle ket dezho dont euz ho frizon : sonjal a reant e voa c'hoant d'ho zrompla, ha ne voa ar zoudardet nemet bourrevien dic'hizet. Mil boan a voue oc'h ho lacat da gridi e voa brema mignoned eo a deue evit ho zenna a boan.

Hogen pa o devoa anavezet ar virionez, me ho les da zonjal pebez laouenedigez a voue eno, ha pe ger caloneg e crogent e daouarn ar re a deue d'ho zavetei.

Gant mall mont ac'hano, unan bennag a ieas re vuhan var ar ru. Ar vourrevien n'oant ket c'hoaz eat a bell, ha dre dreitourerez e laschont c'hoaz unan bennag, hag e touez ar re all an aotrou Becourt person Kelou-Mad. Hema o veza eat var ar ru pa glevaz ec'h errue hor soudardet, a voue lazet dioc'h-tu.

Pa em euz hanvet person Kelou-Mad, setu eur ger bennak scrifet ganthan epad ma edo o c'hedal ar vourrevien d'he gas d'ar maro, var eun tam paper a zo bet cavet er prizon var he lerc'h.

« Me a laca va ene etre daouarn Doue.

« Me en em laca dindan skoazel Mari ha Joseph.

« Cas a ran d'an mam vad va diveza salud a respet hag a garantez. Eur sonch evit va zad ker, maro e 1840.

« Kenavezo, va mam ger, va c'hoar vad, va breur mad. Kenavezo aotrou escop Arras.

« Ra blijo gant aotrou escop Arras ho c'honsoli...

« C'hoanteat em eus beza person e Pariz ; ac'hano e teu va maro : a bell zo em oa eun douetans a gementse, ha marteze ez eo eur bunision....

« Kenavezo Dugny (eno oa bet person), paour ha pinvidik ; credit ho caran oll en hor Zalver Jesus-Christ. Kenavezo! Kenavezo!

« Me c'houlen pardon oc'h Doue ;

« Oc'h va mam eus va mancamanchou ;

« Oc'h va breur ha va c'hoar eus va rogentez ;

« Oc'h va faresioniz eus va defautou ;

« Oc'h va fenitanted n'em be ket renet mad...

« Me c'houlen pardon oc'h kement am euz ofanset, kement am eus roet goal skuer dezho.

« Me bardon d'an oll, ep dec'hel an distera casoni oc'h den ; d'ar re o deuz, ep he zonjal, laket cregi enhon ha va c'has d'ar maro.

« D'an Env! Kerent ha mignonet, d'an Env! pardon, va Doue, pardon!

« Ra deui ar re zo enebourien hirio da veza varc'hoaz a unan, ha ra deuio Paris da veza eur geriad breudeur en em gar e Doue.

« Pep tra da Zoue ; pep tra evit Doue.

« Ra vezo Doue caret. — Ra gredo va farresionis da gomzou eun den a ia da vervel.

« En em brepari a ran evel pa zafen da bignat oc'h an aoter.

« Ra vezo lavaret ferm d'ar barressioniz ha d'ar vugale e varvan abalamour ma zeo falvezet din chom da ober va dever ha da zavetei an eneou ep kuitat Paris.

« Ra bedo an oll evidhon.

« Doue ha va reseo a raio-hen?

« Goulen a ran va erbedi da bedennou an oll. Pedit evit reposvan ene person reuzeudik kelou-mad, ker bras pec'her en he vuez.

« Er penn kenta euz hon reuziou, e mis guengolo, oan en em ginniget evel victim evit Paris. Doue en deus bet sonch a gementse.

« Ra vezo va goad an diveza skuillet!

« An Aotrou'n escop Daveluy, va abostoler pa ganis va oferen genta, a zo bet merzeriet e Coree, er bloas 1865.

« Mervel a ran er feiz hag en unvaniez gant an Iliz santel.

« Ra deui Dugny ha Puteaux da zistrei oc'h Doue. (*Dugny ha Puteaux zo diou barrez*).

« Pardoni a ran, pardoni a ran gant Jesus-Christ var ar groas....

« Mervel a ran da seis vloaz hag antercant....

« M'am bije tennet frouez euz ar bloaveziou-ze...

« Mervel a ran e carantez va Doue, gant sentidigez oc'h he volontez santel.

« Gant fizians e Mari.

« Daoust d'am fec'hejou.

« Va c'herent, va mignonet, va faresioniz, ha zoken ar re n'em anavezont ket, pedit evidon.

« Me bedo evidoc'h mar plic'h gant Doue rei din he varados.

« Daou zervez zo e ran va zacrifis a heur da heur.

Eürus an hini en deuz ar feiz evit he harpa er momet scrijus-ma.

« Doue e fell dezhan ato hor brasa mad evit an eternite.

« Ma carje beza great eur burzud!...

« N'eo ket falvezet dezhan.

« Pep tra ervez he volontez.

« Unan euz va c'henvreudeur a ioa ganthan eun hosti consacret, hag em eus communiet e viatik. »

Setu aze santimanchou eur c'hristen, eur beleg, o c'hortoz ar maro.

Etouez kement a draou scrijus tremenet e Pariz epad an dispac'h diveza-ma, setu ama eun dra hag a ra vad da eur galon gristen he glevet. D'an nos varlerc'h m'oa laket an Aotrou Arc'hescop ha pemp all d'ar maro, e savaz eun tam disput etre daou euz ar brizonierien a jome eno, hag a scoe ho lochennou an eil var eben ; digor zoken a ioa etre an diou lochen, hag an daou brizonier a c'helle evelse comz an eil oc'h egile.

Unan euz an daou brizonier oa an tad Guerrin, euz ar missionou diaveas bro, hag egile a ioa eun den demezet, eun tad a famill en doa greg hag eur bugel.

Ar missioner a reas muia ma c'hellaz evit consoli ha kennerzi he gamarad ; goudeze e lavaras dezhan, mar bijent galvet a fourniadou evelse d'ar maro, e zaje da genta, rak credabl oa ne vijent ket galvet ho daou er memes fourniad, hag ar re a jomje varlerc'h o doa esperans vad da veza saveteet, rak soudardet Versail a zigouesche ep dale ; ha neuze e vije eaz avoalc'h dezhan mont en he leac'h, rak an dispac'herien n'ho anaient ket mad avoalc'h evit ma toljent evez oc'h kementse.

E guirionez an tad Guerrin a ioa ganthan dillad bourc'hiz, hag abaoue ma edo er prizon he vleo hag he varo a ioa deut hir, ha den, evit he velet, n'en divije he gemeret evit eur belek.

Ar missioner a lavare eta d'he gamarad prizon :

— C'hui zo demezet, oc'h euz eur c'hreg hag eur bugel, hag a ve eur c'holl braz ar maro ac'hanoc'h. Evidonme a zo belek, missioner, a zo bet du-ze er Chin o clask ar verzerinti, ha n'em eus ket he c'havet, hag a ve louge enhon mar he c'hafen ama tost d'ar gær. Me ne vezo ket santet an diouer ac'hanon, eleac'h an diouer ac'hanoc'h-hu a ve eur galonad evit ho tud. »

An tad a famill ne voa ket eun den digalon. Contant oa da chom e buez ; ne ket avad divar goust eun all, na da lezel eun all da vont en he leac'h d'ar maro. Caer en devoue an tad Guerrin prezeg dezhan, morse ne c'hellas gounit varnezhan, red e voue zoken d'ar missioner prometi dezhan ne glaskje ket kemeret he blas, ne respontche ket en he leac'h mar bije galvet araok.

Petra a livirit hu euz an tamik disput-ze, lenner? ha na deo ket caer an dra-ze? Brema pa zeus kement a dud ha ne fell dezho na feiz, na Doue, na relijion, hag a labour da vouga ar feiz hag ar relijion e calonou an oll, evel pa na vent mad da netra, ma carfent diskuez deomp ive etouez ho c'henseurt eur skuer bennag evelse, ma carfent diskuez deomp eun den bennag ep feiz na relijion o clask evelse an dro da rei he vuez eleac'h eun all!

E Rom ne deus ken hano nemet euz eur burzud digouezet eno d'ar 7 euz ar miz, great eno dre skoazel al leanez vad Venerini, maro evel eur zantez e 1728. Al leanez santel-ze e devoa savet urs ar vestrezet skol devot. Setu ama petra zo digouezet.

Brema ez euz eis miz ar Vestrez Pia Victora Romanelli, a Viterb, oajet a bemp bloas varnugent, a grogaz enhi eur goal glenvet, eun doare lorgnez a c'holoe he c'horf oll. Roet e voue ali dezhi da zont da Rom, da gaout he moereb, eleac'h ma vije esoc'h he louzaoui.

Dont a reas; louzaouet mad e voue; ar c'hlenvet avad a iea ato goasoc'h goaz. Ar medesin, evel n'en doa mui esper ebet d'he farea, a lavaras rei dezhi he diveza sacramanchou.

D'ar zul 7 a vis Mae, oa ken toc'hor, ma c'hortozet dalc'h mad he guelet o vervel. Setu en eun taol ar fondatourez santel oc'h en em ziskuez dezhi, hag o lavaret dezhi e teuje goude creisdeiz ar superiorez ha c'hoarezet all d'he guelet.

Al leanezed a deuas goude creisdeiz, hag evel ma c'houient e voa ar glanvourez douget braz evit ar fondatourez, e tigaschont dezhi eun neuden bennag euz a hinviz al leanez vad. Ar glanvourez ho loncaz en eur banne dour, ha kerkent e lavaras : *Setu ama hor mam* (ar fondatourez) *oc'h hor bennigen.* »

Al leanezet a ioa var ho daoulin o pidi, hag a zonjaz eo alter e devoa an hini glanv. Mont a rejont ac'hano o lezel ganthi eur grusifi hag eur stol var he zreid.

Epad an noz, pa voa an hini glanv moredet, he madoberourez en em ziskuezas dezhi evit an trede guech, a douchaz oc'h he c'horf gant las he zae, hag e lavaras : « setu c'hui pare neat. » Al leanez iaouang o veza goulennet : « hag an den coz euz ar Vatican? » Ar fondatourez a lavaras : « An den coz euz ar Vatican a vezo trec'h ep dale ; araog avad e vezo eur gastizamant scrijuz a vezo gallet gouscoude da ziarben abouez pidi avoalc'h.

Ar glanvourez a deuaz en eun taol euz ar stad a varo, hag a zantaz he ners o tont dezhi nebeut ha nebeut.

Sevel a reaz var he c'houazez ; an trousclennou a ioa goloet he bizach gantho a ioa coezet oll. Disken a reas neuze euz he guele (pemp heur oa dioc'h ar mintin) ; en em visca a reaz he unan ep sicour ebet ; mont a reas d'ar chapel, hag ac'hano goudeze da gaout ar superiorez. N'em eus ket izom da lavaret pe ger souezet e voue houma o velet ar glanvourez iac'h pesk, ep dougen roud ebet euz he c'hlenvet nemet ma voa anat c'hoaz eun dra bennak var he bizach peleac'h eo bet an trousclennou.

Ar medesin, petra bennak ma en deus nebeut a feiz, n'en deus ket gallet miret da lavaret ne c'helle al leanez Victoria Romanelli beza bet pareet nemet dre vurzud.

Abaoue ez eus bet aleiz a dud oc'h he guelet, ha brema ez eus eun derveziou bennag, ez eo eat, ar superiorez hag hi, da gaout an Tad Santel ar Pap.

Ober a rer brema an enclascou a zo red evit guelet hag hen a zo eno eur guir vurzud.

Corf ar fondatourez santel a zo en iliz Jesus.

Da zadorn an Dreindet an Aotrou'n Escop en deus roet an urziou da eun nebeut klouer iaouank. Setu ama hanoniou ar re o deus resevet ar velegiach :

AN AOTRONEZ

August-Joseph-Mari Coat, euz a Vontroulez.
Fransez Coum, euz a Dreglonou.
Ian-Eozen Danze, euz a C'houlien.
Lois-Fortune-Michel Jossin, euz a Gonkerne.
Gustav-Mari-Joseph Bourc'his, euz a Landerne.
Ian-Fransez-Mari Martin, euz a Gommanna.
Ian-Vari Menguy, euz a Bloudalmeze.
Fransez Rolland, euz a Blonevez-Lochrist.
Ian-Fransez Thonard, euz a Gastel-Paol.

Da lun ar Pantecost, Montrouleziz a zo bet o pardona e Sant-Briec, e Itron-Varia-a-Esperans. Eis pe nao c'hant a ioa anezho. Eun digemer mad a zo bet great dezho gant beleien ha tud Sant-Briec. Diou brezegen a zo bet great dezho ; unan dioc'h ar mintin, gant an tad Mathieu a urz an tadou predikatored, a brezege mis Mari en ilis Itron-Varia-a-Esperans, hag eben dioc'h ar pardaez, araok mont kuit, gant an tad Arsen, cabusin, a ioa eat gantho di euz a Vontroulez.

Digas a rer bandennou dispac'herien a Baris prizonierien da Vrest. Etre dissul ha dillun eus digouezet 1200.

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *10 Even*		PONT-N'ABAT. — *1ª Even*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 34 c.	Guinis.....	32 lur, 50 c.
Segal.....	19 lur. 24 c.	Segal.....	20 lur, 63 c.
Eiz.....	20 lur, 70 c.	Eiz.....	20 lur, 26 c.
Ed-du.....	24 lur, 04 c.	Ed-du.....	25 lur, «« c.
Kerc'h.....	26 lur, 26 c.	Kerc'h.....	24 lur, 76 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	9 lur, «« c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 24 EVEN 1871. Nº 334. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, nº 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 24 Even 1871.

Eur gazeten a lavare en dez all : daoust ha Pariz a ve eur gær milliget? daoust ha ne ve distro ebet evit tud reuzeudig ar gær gabluz-ze ? Daoust ha tud ar gær-ze, zoken ar re vella anezho, a ve coezet re izel evit ma c'halfent mui sevel, evit ma c'halfent caout mui santimant vad ebet?

Petra? clevet a rer c'hoas trouz ar gurun e deuz he scoet ; an arneu ne deo ket c'hoaz eat en he dro, ne deo epken nemet pelleat eun nebeut ; clevet a rer c'hoaz o crozal ar c'hanoliou o deuz he broustet ; guelet a rer c'hoaz ar moget o sevel divar an tiez pulluc'het gant an tan ; ar voalen a zo c'hoaz e dorn an hini en deuz he c'hastizet ; an dorfetourien o deus great distruch enhi n'int ket craouiet oll c'hoaz, hag evit kementse setu ar gær difeiz-ze o tigeri he ziez a ebat, o tigeri he ziez a zizurs, setu ar vourc'hizien-ze o redek d'an ebat ha d'ho flijadur, hag oc'h en em rei d'an dizurs goaz eget biscoas.

Petra da c'hortos dioc'h tud evelse? ha ne c'heller ket ho lacat e kem gant eur vanden loenet oc'h ober droug? dont a ra unan bennak d'ho scodailla, da deleur ar spont en ho zouez, hag e tec'hont hini ama hini ahont ; kerkent avad ha ma zeo troet he gein gant an hini en deuz ho spontet, e tistroont da ober droug evel diaraok.

Pa vez taolet a gostez ar feiz ha doujans Doue ; pa zistroer an daoulagad divar an Env evit sellet epken oc'h an douar ; pa rer disprij var ar vuez da zont evit sonjal epken er vuez-ma, petra a jom gant tud evelse evit ho ren nemet goal ioulou ha techou fall ho c'horf ; petra a dleont-hi da glask nemet ho eurusdet er bed-ma? da lavaret eo e tleont ober tost da vad ar pez a ra al loenet ma comzemp anezho bremaik, ha setu ar pez a velomp. Eun dra all a c'heller da zonjal c'hoaz oc'h ho guelet. Ouspen ma zint difeiz ha digalon e kenver Doue ; ouspen ma zint dall ha dientent en hevelep doare ne anavezont ket ar voalen e deuz ho scoet, ne dennont f ouez ebet euz ar gentel roet dezho, ez int c'hoas digalon ha didruez e kenver ho zud, e kenver ho c'herent nessa zoken. Pet a zo euz an dud-ze ha n'o deus collet nicun euz ho c'herent epad an dispac'h zo bet eno? Hogen ha pa na vet ket christen, ha pa na ve tam relijion, ar bed he unan ne gaf ket dereat e lesfet he gerent nez da vont ac'hann ep dougen eun tamik kanv dezho, ep dioueret eun nebeut he voazamanchou a ebat evit diskuez eun tamik keus d'ar re zo ket scoet gant ar maro, hag ar barizianis n'o deus ket avoalc'h a galon evit dioueret eun dervez epken ar plijadurezou hag an dizurziou ma voant boas d'en em rei dezho!

E Pariz, hag ar pez a lavaran ama euz a Bariz, a c'heller da lavaret euz ar c'hæriou all, e Pariz ez eus daou rum dud hag a zo coezet izel meurbet dre ma vanc'ar feiz dezho ; ar vicherourien, an devezourien pe labourerien o deuz eur vuez tenn, hag en ho zouez eo e caf an dispac'herien vras sicour evit ober ho freuz hag ho zorfejou, dre ma zeo eas rei da gridi dezho en em gavint essoc'h ; hag ho gueler o laza hag o laerez ken divorc'het ha tra; ha ne ket ar voazed epken, mes ar merc'hed ive a veler o laza ar re zo eat da denna an dispac'h divarnezho, ar merc'hed eo a veler hag a glever o counnari dre na c'hellont mui mont da *billa* ha ma na roer mui dezho an arc'hant a resevent digant ar *gommun* evit ober freuz ; neuze ez euz eur rum all, an dud dibreder, dibrez, ebat ho doare, a goll pep santimant vad o lenn levriou ha cazetennou dizoue, ne zonjont nemet da glask ho flijadur, ho barados var an douar, hag evit he gaout e versent ho c'herent nessa, hag e vresent dindan ho zreid pep dever ha pep tra dereat.

Mar deo red ar feiz ha doujans Doue d'ar re o deus micherou tenn evit gouzanv ep en em glem ha gant sentidigez oc'h bolontez an Env ar poaniou euz ho stad, ez eo red ive d'ar re a c'hell ren eur vuez dibreder, evit m'en em roint anezho ho unan d'al labour evel ma fell

da zoue e rafent, ha na goezint ket c'hoaz izeloc'h eget ar vicherourien difeiz.

ROM. — An Tad Santel ne ean da bidi evit ar Frans, ha da druezi d'ar vro baour-ze o velet ar reuziou a zigouez enhi. Daoust d'he baourentez he unan, en deus cavet tro da zevel divar ar pez a gaser dezhan, ugent mil scoet da rei evit sicour ar re zo distrujet ho danvez epad dispac'h Pariz, hag ouspen calirou hag ornamanchou evit an ilizou zo bet laeret.

Mar en deuz ar Pap guelet gant laouenedigez o devoa ar re vad trec'het an dispac'herien e Paris, dispac'heran itali a zo counnaret abalamour da ze. N'o deus ket gallet miret da rei da anaout e voa emgleo etrezho hag ar bandennou loenet gouez a ioa en em zestumet en hor c'hær-benn euz a bep carter euz an Europ. Daou dra a ra aoun dezho : ar broiou catolig ha zoken re all oc'h en em zevel a eneb ho alouberez e kenver an Tad Santel ; ar fransizien couls lavaret oll counnaret a enep gouarnamant an itali abalamour d'he drubarderez e kenver ar Frans, ha d'an doare ma voalgas ar Pap. Evelse o defe c'hoant da gas ho menoziou fallagr da benn araok ma vezo laket an urs vad e Frans. C'hoant o deus da ober e Rom ker goaz pe goasoc'h eget o deus great an dispac'herien e Paris. Cavet ez euz, e diou pe deir ilis, *bombou* laket gantho, entanet ho mouchen evit ma teujent da grevi epad ma vije muia tud en iliz. A drugare Doue int bet dizoloet araok m'oa eat an tan beteg ar poultr.

Var dro Rom, ar bobl a ziskuez pe ger skuiz eo gant an dispac'herien deut da veza mistri abaoue an 20 a vis guengolo. Setu ama hag hen diskuez.

E Supino e zoa vardro triugent mil den deut di euz ar c'harteriou divar dro evit eur gouel. Epad ar gousperou en em lakejont da grial : *Bevet Mari ! Ni c'houjen ar c'hras ne vezo guelet mui ar vuntrerien euz an 20 a vengolo o vresa hon douarou ; ni a fell deomp e ve hon Tad Santel e frankis* ! kementse a voue lavaret a vouez an oll, ha red e voue d'ar ganerien tevel ; hag an dra-ze a zigouez ne ket en eul leac'h epken. Hogen guelet a rer eno splam petra a c'hoanta ar bobl e stadou ar Pap.

Ha comz a rin-me adarre euz a dorfejou dispac'herien Pariz, hag euz an dud vad laket gantho d'ar maro ? An dispac'herien a zo, a drugare Doue, cabestet ha craouiet eun darn vraz anezho, ha meur a hini euz ar re gounnareta, euz ar re o deus great muia droug, a zo laket d'ar maro d'ho zro. Ar re all a gaser ama hag ahont, ha bez' ez eus da gas, rak lavaret a rer ez eus daouugent mil prizonier.

Pa voue galvet an tad de Bengy da vont d'ar maro, an hini her galve ne lavare ket mad he hano. An tad a ieaz araog, hag a lavaraz he unan he hano gant eur vouez freaz ha distagel.

Er prizon-ze ez oa ive vardro tric'hant prizonier hag a ioa laeron, torfetourien, forsalet euz ar re voassa. Ar re-ze ne eanent da gana pouil d'an dud vad a gaset di e cred. Ancounac'het oant eno, rag anez e vijent bet losket da vale evel calz a dorfetourien all. Hogen evel ma voant ancounac'het, e voue ancounac'het ive cas bouet dezho. Setu hi oc'h en em lacat da ober freuz ha dispac'h. Ar gardianet, evel ne voa den da rei urz ebet dezho, rag an hini a ioa en ho fenn a ioa tec'het kuit, a gemeraz aoun razho, hag a zigoraz an doriou dezho da vont kuit, neuze e voue lavaret d'ar brizonierien vad tec'het ive ma carjent. Evelse eo e c'hellaz an tad Bazin en em zavetei ha mont da Versail.

Meur a hini all a dec'has c'hoas. An Aotrou Bayl hag an Aotrou Surat vikel vraz a ioa en ho zoudanen, ha ne c'heljont ket en em zic'hiza mad avoalc'h. An Aotrou Surat a ioa coz hag en doa beac'h o vale. An Aotrou Bayl a grogaz enhan evit he zicour, hogen digouezet var ar ru, gant he strafuil en em fazias var he hent, hag e coesjont adarre etouez an dispac'herien. Croget e voue enho hag ez eat credabl d'ho laza pa deuas merc'hed d'ho zenna euz a dre daouarn ho bourrevien. Neuze ez ejont ac'hano ken na en em gafchont gant eun toullad dispac'herien all a zioualle eur c'hae (*barricade*) great a dreuz ar ru.

Ama an dispac'herien en em lakeas da denna varnezho, hag an daou veleg en em daolas var ho ginou d'an douar, hag a chomaz astennet eno eur pennad.

Pa zavaz an Aotrou Bayl, ne velas mui an Aotrou Surat ; ne vouie ket petra oa deut da veza. Mont a reaz adarre ac'hano guella ma c'helle. Erfin e velaz eun or bors vras gourzigor, hag e zeaz ebars. Caout a reaz eno eur porcher hag eur borcherez, hag e lavaras dezho oa eur belek tec'het euz ar prizon. « Ne c'hellan ket mont larcoc'h, emezhan ; grit ac'hanon ar pez a gerot. »

« Aotrou person, eme ar porcher, n'o pet ket aoun, ni zo bretoned, me am euz eur c'henderv belek ; mar deu an dispac'herien d'ho clask, ni ho tifenno, hag a varvo ganeoc'h mar bez red. »

He gas a rejont en eur gambr, hag hen lakejont en eur guele ; antronoz e c'helle mont da Versail, hag e conte, en eur scuilla daelou puil, ar pez a ioa digouezet ganthan.

An ti-kær, e Pariz, en derveziou diveza euz an dispac'h. Setu ama, ervez eur gazeten, eun dra bennag euz ar pez a dremene en ti-kær, en derveziou ma c'hen em rente hor zoudarded mistri euz a Bariz. Eno en em zalc'he an dispac'herien vras, ministred ar gommun, hag ac'hano e roent ho urziou.

Delescluz a zo en eur zal, o tijuni, eur *jambon* dirazhan, eur voutaillad vin hag eur voutaillad *bete*, ker c'het euz eun hostaliri bennag e kichen. Gant eun dorn e tebr ha gant eun dorn all e scrif. Rei a ra urs da lacat an tan ama hag ahont. En dro dezhan ez euz eur vanden dud hag a ia ato var gresk.

— Petra zo, emezhan, o velet kement all a dud ?

— Arme Versail a dosta, gounit a ra varnomp.

— Ne ket guir !... hag ama eul leoudouet scrijus.

— Tud zo izom du-ze, ha n'eus ket.

— Ne ket tud a vanc, ar paveou a zafe da ober soudardet kentoc'h.

— Ne ket avoalc'h caoziou ; peleac'h ema ho tud ?

— E pep leac'h !

— Da lavaret eo, n'ouzoc'h ket e peleac'h.

— Red eo clask kement on euz a armou, ranna ar pez on euz a dud, ha lakat eun nebeut var bephini euz ar c'hreou zo savet a dreuz ar ruiou ; ha neuze ar re-ma a grogo e kement a dremeno, goazed, merc'hed ha bugale hag ober dezho chom d'ho zicour. Pa ve meneg a grisderi, n'eus ket guelloc'h eget bugale ha merc'hed. Red eo laza, laza ato, muia ma vezo gallet, n'eus fors penaos.

En eur zal all euz an ti-kær setu ar sitoien Menier, eun tort. Hema zo carget da deleur var ar ru al leanezet hag ar c'hoarezet coulz hag ar vreudeur a rea skol, evit lacat en ho leac'h mistri ha mestrezet difeiz, dioc'h doare an dispac'herien. Eun demezel a deu da c'houlen eur plas. Menier a c'houlen :

— Peleac'h e fell deoc'h ho lacafen-me ?

— Eleac'h ma plijo ganeoc'h, eme an demezel kel lent ha tra.

— Eleac'h ma kirin ? Me voar, me ? ha n'oc'h eus-hu ket tolet ho sonch var eur gouent bennak ? Clask t eul leac'h, ha me gaso gardou nasional d'ho sicour da ober rins. Me'm eus re a labour, hag a golfe re a amzer, mana c'houfe ket pephini petra en deus c'hoant da gaout.

Neuze e lavare outhan he unan : Bah ! re lent ! ne ket goest da ober rins en eun ti, na da zevel bugale evel m'eo dlet evit ar *gommun*.

Gouscoude e crogaz en eur c'haier a ioa scrifet enhan hanoiou an oll diez a ioa caset al leanezet hag ar c'hoarezet anezho, hag ec'h hanvaz unan.

— Ne garfen ket mont di, eme an demezel.

— Ha perak ?

— Enooun bet savet.

— Nemet guelloc'h aze eo evidoc'h ; aoun oc'h eus-hu da veza discuillet da botred Versail ?

An demezel a blegaz he fenn hag a ruzias. Guelet a reat e lavare dezhi he c'houstians eo al leanezet euz an ti-ze eo o doa desket dezhi ar pez a vouie, hag oa divalo avoalc'h dezhi mont brema d'ho zeleur er meaz.

— Sitoien, emezhi, va lakit e leac'h all, mar plij, poan vraz a rafe dint mont di.

Var gementse e tigouez unan euz ar vestrezet scol great pell zo dioc'h dorn an dispac'herien. Eur vaouezik vihan, treud, eat he bleo gant ar piket, liou an dislonca varnezhi, tano he muzellou, ha daoulagad en he fenn evel daoulagad aer ; eur sitoianez euz ar re genta :

— Sitoian Menier, emezhi, list an dra-ze ganeme, c'hui oc'h eus labour avoalc'h. Me ia da gas an demezel-ma d'an ti-ze, ha mar d'ema eno c'hoaz al leanezet begou sucret-ze, e zaint buan er meas pe me ziframo ho daoulagad euz ho fenn, S... D....

Neuze e crog e cazel an demezel iaouang, hag ar sitoian Menier a lavar dezho : alo ! it buhan, ha grit d'ar grougadennet-ze rinsa buhan !

Eur pennad goude, setu ar sitoianez mestrez scol o tont adarre evel eur faout-avel :

— Peleac'h ema Menier ? Me renk caout Menier !

— Menier zo eat kuit.

— Hag ar secretour ?

— Eat eo ive alesse.

— Petra ? eat alesse ? Hag ema bleizi Versail o tont e Pariz ! hag e zeont kuit pa zeuz izom anezho ! hag ez eont da guzet evel razet araok ar c'haz ! petra ? pe ez int sitoianet pe n'int ket ! S... D... Digasit din eur bluen ! hag ar sitoianez a lam var eur folien baper hag a scrif :

« Cregi dioc'htu er sitoian secretour a dec'h pa dlefe delc'her mad ! » hag e lakeaz he sinatur. Epad ma scrife e voue clevet tennou fuzil er meaz a dost.

— Petra eo an dra-ze, eme ar sitoianez fuloret ?

Rigault a ioa eno hag a respontas ker plean ha tra :

— Soudarded a Versail am eus laket da fuzilla.

— Ah ! eme ar sitoianez, gortozit ma zin da velet.

— Re zivezad eo ; ema great an taol.

— Me fell din cranchat en ho bizach, hag ho bresa gant va zreid !

— Ne dal ket ar boan, sitoianez, rak maro int.

— Maro int ? n'eus fors aze. Hag hi ac'hano en eur lipat he muzellou evel pa vije o tanva goad an dud keiz lazet gant an dispac'herien.

Ha setu aze ar vestrezet scol a felle d'an dud difeiz ha counnaret euz a *Gommun* Paris da lacat eleac'h al leanezet hag ar c'hoarezet evit sevel ha scolia bugale ! Doue en deus bet truez oc'h ar vugale-ze, ha dre he c'hras ar relijiuzet a ia d'en em lacat adarre e penn ho ziez scol. Pedomp Doue ma na lezo morse ar vugale da veza laket etre daouaru sitoianet ha sitoianezet evel zo bet c'hoant da lacat d'ho c'helen.

Ar merc'hed hag ar vugale, evel ma on eüz he lavaret a zicoure an dispac'herien da ober distruch o teleur eol petrol er c'haviou eleac'h n'oa mui da ober nemet teleur eun alumetezen entanet evit lacat an tan e pevar c'horn an ti.

Goasoc'h eget evelse o deus great. Pa voa eat hor soudardet e kear, ez euz paket merc'hed a deue da ginnigen dezho, evit terri ho zec'het, efach hag ioa laket contam enhan.

Guelet ez eus re all oc'h ober neus da vouela hag o crial oc'h hor zoudardet da vont d'ho zicour, ha pa vezent eat en ti, unan bennag, e cuz, a gave tro da deleur eol petrol var ho dillad ha da lacat an tan enho araok m'o deveze bet amzer da zonjal petra a ioa c'hoant da ober dezho.

A vandennou e teu brema tud curius da velet an distruch great e Pariz. Evel hejou-guenan, eme eus

gazeten, e veler ar veachourien o tisken euz ar wagoniou evit dont da velet al labour great gant an dispac'herien. Var hent ar c'hreisdeiz, en dez-all, oa great tri drein euz a unan, ha c'hoaz oa hir bras pephini anezho. Dioc'h tu an anternoz e teu c'hoas muioc'h; rag ar Zaozon ne c'hellint ket miret da lezel pep tra evit guelet Pariz er stus ma'zeo laket gant an tan hag ar bouliji, ha mall eo dezho dont pe e velint nebeut a dra, rag ar vicherourien a gas buhan ho labour en dro, hag a vrema meur a bennad ru hag a ioa bet goal gempennet, ne deo mui anat e ve bet na freus ua distruch enho.

D'an 2 a vis gouere e vezo votet adarre, a leverer, evit lacat deputeet eleac'h a re a vank en *Asamble nasional*. Ar Finister en deus pevar da henvel, rag an Aotrou Marc'hallac'h a ro he ziscark. Var gementse n'em eus ken da lavaret nemet e tleer mont da voti, ha rei he hano da dud hag a c'houzeur a zo c'hristenien vad. G. M.

SANT HERVE.

VIII.

An ilis savet gant sant Herve a voue carget da gaout soursi anezhi ha d'he c'hempen eur verc'hezik iaouang hanvet Christina, hag e devoa bizach eun æl. Christenez oa a hano hag e guirionez, eme Albert ar braz; e touez diskibien ar Zant, eme ar vretoned, e voa henvel oc'h eur goulmik venn etouez ar brini. Azaleg he c'benta bugaleach e voa bet savet e kichen Rivanona, etouez ar merc'hed devot gant pere e veve intanvez ar barz Hyvarnion.

Goude maro ar vam, e devoa dalc'het mad d'ar map, hag her galve *va eontr*, dre respet ha dre garantez, ervez giz an arvoriz; hen ive he galve he fillorez evit diskuez e talc'he leac'h a dad dezhi. Epad ar pennad amzer diveza a dremenaz ar zant o redek hent, o clask eul leac'h da jom enhan, eo hi a rene ar bleis don; he gas a rea var bouez eur gorden, evel eun danvad pe eur c'hi, hag e rede ganthan arnog ar vanden venac'h baleerien, fring enhi ha laouen evel me vez ar vugale euz he oad.

Pa jomaz avad ar vandennik venac'h-ze evit mad en eul leac'h, e voue savet evit Kristina, eur pennadik dioc'h an iliz, var ribl eul lenn, er gourdor dindan eur voden aleg, eun tamik ti balan hag a ioa henvel oc'h eur gest venan, eme eur barz a Vreiz. Hi he unan a ioa ive henvel mad oc'h eur venanen pa veze guelet, bep sadorn vintin, var ar gliz, kerkent ha goulou deiz, o vont hag o tont var lez al lenn, o cutuil ar bleuniou a dlie da bardaez da lacat da gempen an aoter ma voa carget gant Sant Herve da zelc'her e ratre abenn ar zul.

D'ar zadorn, goude Gousperou, e veze guelet o vont, scanv evel eun heizez, var he fenn eur banerad bleuniou, dindan he c'hazel eur pacad lienach aoter guennoc'h eget an erc'h. Kerkent ha ma he c'hleve o tremen, kerkent ha ma en em lakea da gempen pep tra en iliz, en eur gana a vouez izel unan bennag a ganaouennou caer Rivanona, an dall santel a leverer a zante he galon o iaouancaat dindan he vleo guenn; tostaat a rea goustadik, gourzigeri a rea an iliz, hag e case he benn eun tamig en nor evit silaou guelloc'h ar vouez dudiuz a zigase da zonch dezhan euz a vouez he vam.

— Me ho kuel, va eontr, a lavare neuze avechou ar verc'h iaouank; hag an eontr coz en em denne ep lavaret ger hag eb ober tronz, evel pa vije bet paket oc'h ober eun drouk bennak.

Ar vignoniach santel-ze, a gaver meur a skuer anezhi en historiou Breiz, mes nebeut hag a ve ken dudiuz hag hema, ne dlie echui, evel ma her guelimp, nemet gant buez ar zant coz ha gant hini ar bugel.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

Marvaillou etre Davus ha Viktor.

Lavaret hag ober a'zo daou dra; alies e zeomp a-eneb hor ger, alies dioc'h-tu goude beza great aktou a feis, a esperans, a garantes e nac'homp hor feis dre hon oberou fall, e vougomp tan ar garantes ha n'eo mui hon esperans nemet eunn heor torret a laosk hol lestr paour da vont gant red ann dour. Mevel Theodot a ioa pell da veza cunn den fall, kristen oa, kristen mad zoken; mes eunn tamik oa iaouank, n'en doa nemet daou pe dri bloas varnugent. P'eo guir e ves ar c'horf keit-all oc'h ober he gresk, penaos e teuffe deomp ar furnes e berr amzer? Eürus ann den a dri bloas varnugent en deus, non pas kavet ann tenzor-ze, mes en deus avi outhan hag her c'hlask a zevri! Nag a dud var an douar zo guenn ho bleo, a zo dija ho zreid er vag evit ober ann treis bras ha n'ouzont ket c'hoas evit petra int krouet! Ma vije bet fur avoalc'h Viktor, en dichè sentet ous he vestr ha n'en diche ket ankounac'heat penaos, pa vezomp gant tud dianaves, nè dle ket ar galoun beza var ann teod mes ann teod var ar galoun. Viktor, great he labour, a inoùas hag a ieas da gaout Davus var digares guelet ha n'en doa ket izoum eus eunn dra benak. Ar sklavour, ma kredit, n'oa ket varnhan doare eunn aotrou bras; rag-se ar mevel n'en doe aoun ebet evit farsal outhan. O velet eta oe goulonderet he voutaill gant hor beachour e lavaras : ne da ket fall ann eva ganeoc'h, n'oc'h ket kèr kre var ar chaoka. — Nann, eme Zavus; distard eo va dent hag arabat sebezi : er mogeriou koz e ves alies mein laosk. — Petra livirit eus ar guin-ze? ha mad her c'havit-hu?

— Mad! n'e ket mad eo... dreist! distinget! me garfe kàout seis-teod evit he veuli ha seis ginou evit eva anezhan.

— Me gav din gant eur ginou e za buan avoalc'h ganeoc'h.

— Ia, rag lipous e tiskenn; ah! hema ne ma ket ganthan blaz ar vaz!

— Penaos, guin zo hag a ve ganthan blaz ar c'heuneud?

— Ia, mignoun paour, blaz ar genneuden, evel ma livirit. Ha n'eo ket eunn drues, p'en deus eunn den skarzet mad he gorsalien, glepet ha freskeat neudennigou he galoun hag, evit koms gwelloc'h, lakeat he galoun a-bes da neun er guin hag el levenes, ha n'eo ket eunn drues guelet eur mestr o tont enn eur c'hrosmolat, eur vaz ganthan, da zarc'hei varnoc'h ken a ves eat ho kein enn ho kov pe goassoc'h c'hoas, ho kov enn ho kein! Mes ama n'eus danjer ebet; koulskoude eus digouezet eur voal dra ganen o tont enn ti. Va zroad kleis a zo stoket ous ann treuzou.... C'hoarzin a rit den iaouank?

— Ia zur, petra, guelloc'h e vije bet ganeoc'h steki ho fri ous eur pres benak?

— Kaer o peus goapaat, eur merk fall eo ha divezatoc'h e velimp; breman, va mignoun, p'em beus lavaret deoc'h e ves mein distard er mogeriou koz, me c'houlen ouzoc'h : petra ro arp d'ar vein-ze? — Ann ilio peurvuia.

— Ia, ann ilio... ann lio benniget! Ann dero a blij da Jupiter, al laure da Apollon, ar mirt da Venus, mes etre ma vezo ann ilio boked ann hostalerion, nag ar mirt, nag al laure, nag ann dero ne vizint par d'ann ilio. Ilio koantek-oll! ilio keas! pa velan ac'hanot ous eunn ti dourja joa a deu em daoulagad dre ma kredan e kouezo guin em ginou. Allo, Viktor, n'em beus mui danves kranch... allo, evit starda va dent, digassit din eur voutaillad all.

— N'ounn ket evit rei deoc'h?

— Ha perak?

— Abalamour ann urs a zo evel-se enn ti-ma; morse ne ves roet da bep-unan nemet eur voutaillad evit ar pred.

— Ha guir?

— Ker guir a ma lavaran deoc'h.

— Mekastor, eme Zavus o pec'hi evel ar baianet rag hi eo tadou-koz ann touerien, ann diaoulou hag ar baianet eo o deus kavet langach spountus ar mallosiou... Mekastor! chetu ama avad eunn abaden! n'em bezo mui eur banne? N'hellin ket ober eunn tamik sao?

— Dour zo, danves kranch a so ive.

— Dour!... guin em bezo hag em bezo.

— Ar mestr a zifenn.

— N'oar ketèta eo dious ar vevierien e tenn he vrassa gounideges?

— Gout a ra petra ra, skiant zoken en deus evit ar re n'o deus ket avoalc'h o-unan.

— A dra sur, den iaouank, c'hui zo o farsal.

— Ne m'aoun ket.

— No peus ket ama eunn dabourin ma rin tro kear evit embann ann dra-ma : chelaouit hag e kleffot guell aze; ann hostis Theodot n'e ro ket ouspenn eur voutaillad guin d'ar re a deu d'he di; ann neb piou benak a ve sec'hedik...

— N'eus izoum tabourin ebet; ann oll a oar kementse; ha dre ma talc'h Theodot d'he c'her, morse den na deu da derri he benn o klask eil-bannea nemet avechou eur beachour benak evel doc'hu.

— M'eu douete, stoket em boa va zroad kleis ous ann treujou... chetu ama ar malheur a dlie digouezout ganen, mes den iaouank, c'hui a blij din kenan, eunn doare o peus eus ar re vella, c'hui zo eunn den eas da garet... va c'hoant eo paea eur banne deoc'h ha n'hellin ket?

— Theodot a lavar ne dle morse eunn hostis nag eur mevel hostaleri eva gant ar beachourien.

— Bah! list Theodot, roit din eur c'houzougad.

— Nann.

— Eunn anter-gouzougad.

— Nann.

— Eur bigorniad, eur veskennad, eunn netra.

— Nann, nann.

— *Me kastor perdat et disperdat!* da viana digassit eur c'hoari disou ma reimp eunn taoliad. Davus a c'houlenne disou rag n'oa hano ebet c'hoas a gartou nag a zomino.

— Theodot a lavar n'eus ket falloc'h tra da zerc'hel enn eunn hostaleri eget ar binviou noazus-se; Lakaat a reont ann dud da goll ho arc'hant, ho amzer; boaza a reont dar vesventi ha da gals dizurchou.

— Koulskoude euz anezho e pep hostaleri.

— E pep hostaleri fall.

— Ho mestr eta ne c'hoanta ket guelet kals tud var he dro?

— Eo, mes tud honest ebken.

— Evel-se ar mevierien n'int ket tud honest?

— Eo, mar deus moc'h honest.

— Hag ar c'hounidegez? evel ma lavaren.

— N'eus ket enn Ansir pinvidikoc'h den eget Theodot.

— Chelaouit, den iaouank; evel ma zounn koz, em beus guelet meur a dra : guelet em beus fubu ker bras ha keillen, keillen ker bras ha filippet, filippet ker bras ha mouilc'hi, mouilc'hi ker bras ha dubeet, dubeet ker bras ha goazi, goazi ker bras..... ha n'ounn dare petra; mes morse n'ounn bet ker souezet hag hirio. Unan ac'hanomp hon daou ne ma ket enn he skiant-vad; evit gout pehini eo, chetu ama goulennou; m'ho tifi ha kantifi da respount mad : ha n'eo ket ar guin evit beza evet?

— Eo, mes non pas evit ober re govad; great eo evit diskenn ha non pas sevel d'ar penn.

— Ha n'ounn ket libr da eva kement a ma kirin?

— Eo, ket libr ha ma zouc'h d'en em veuzi pe d'en em grouga.

— Ne gomprenit ket va goulen; piou en deffe ar guir da viret ouzhin d'en em vesvi?

— M'o peus guin enn ho ti, ho pried, ho pugale o deus ar guir-ze, mes den nemetho; pa zit d'an hostaleri emaoc'h e-dalc'h ann hostis; hennes a dle gouzout eo great ar guin evit teir zra : terri ar zec'hed, rei ners, rei levenes d'ann den; hogen re a vin ne dor ket ar zec'hed, ne ro ket a ners, ne ro ket a laouenidiges; eva re a vin eo eva tersien, kounnar... ha guir eo ive kementse?

— Ia, var hed tost; mes, Mekastor, ni ta zo bugale? ann hostis ta zo karget d'hon dioual ha d'hon dizoun?

— Ia, p'en em gav gant tud direis; he zever eo ha ma n'her gra ket he di n'eo mui eunn hostaleri mes eunn tavarn.

— Koll a ran va fenn, luiet eo va speret ganes; eur ger c'hoas: ma zeus eunn drouk benak oc'h en em vesvi, ann drouk ha n'eo ket d'ar mevier ebken?

— A zaou anter ema etre ar rouler hag ann hostis: unan a zalc'h ar zac'h, egile a laka ebars, chetu pe seurt kemm a zo.

Davus ne ouie mui petra da lavaret, kouezet oa he veudik enn he zourn. Petra vije bet eta m'en diche gellet Viktor koms eus ann ene, ous ar gaou spountus a ra outhi ar vesventi. Mes ret oa tevel var ann dra-ze rag Davus a ioa paian ha n'oa ket brao henvel ar guir Doue p'edo ann urs persekusion stag ous mogeriou kear. Ar sklavour a blegas he benn, a glozas he zaoulagad evit destum muioc'h a sklerijen enn he speret hag en em lakeas da zonjal. Enn eunn taol e savas hag enn eur lipat eur veraden guin chomet er veren, e lavaras: Kentoc'h em be uzet bordou ar veren-ma gant va muzellou eget n'am be eur goms vad diganeoc'h; sur ounn, Theodot a zo kristen ha c'hui zo ive!

— Eur meuleudi bras eo lavaret ac'hanomp oar sur dious hon oberou oump kristenien;— kementse Viktor a skrijas evel eun den pehini, o kutuill bokedou, a laka he zourn var gein ien eunn aër. Petra oa ar beachour? Ha ne deuche ket da ziskuill Theodot, Veronik, oll dud ann ti? Dre-ze ha ne dachent ket oll d'ar maro? Ar paour keas mevel, liou ar groug varnhan, a glaskas freuza he labour: Bah! emezhan, evit rei eur c'hovad guin da eunn den zo dija boued ann diaoul, hag eur pec'het e ve? Red eo din tremen diouthan:

— Ac'hanta, tad-koz, eme Viktor, m'ho tesko da vreutaat ouzin; treac'h oun neketa? Koulskoude ann traou-ze a ioa farseres; petra vije bet eta ma vichen bet a zevri? Mont a ran da glask deoc'h guella guin a zo er c'hao, eur guin c'hoez ann anv ganthan, liou tarsann-deis... eun dra da c'hlazeri eur galoun dizec'h... hag e zeas d'ar c'hao. M'en douete, eme Zavus; ia, ia farseres; goude oll n'oa ket goal stoket va zroad ous ann treujou. Ar voutaill a deuas; Koz-Noe oa, poultrennet, dentelezet gant guiad-kinid. M'o peus guelet eur velc'hoden oc'h astenn he c'herniel evit tapa eunn deillen c'hlaz ha tener, e vellot ive daoulagad Davus, gant ar joa e teuent er-meas eus he benn. Eva a rechont o daou, trinka meur a veach. Sunet hounnes, Davus a c'houlennas eunn all. Ha mar bizit mezo? eme Viktor. Bah! Bah! Kamarad; morse n'ounn bet mezo epad ma vezen azezet. Chetu eta eur voutaillad all. Pa gavas d'ar mevel en doa tremenet avoalc'h dious ar beachour ha n'oa mui varnhan e-unan liou eur c'hristen, e lavaras: allo, Davus, mall eo mont d'ar guele; Theodot ne zaleo mui ha n'eo ket brao deomp beza tapet ganthan.

— Blao, Blao! eme'r sklavour a ioa berreat he Deod.

— Allo, savit; Theodot zo erru.

— Er ru, er ru, eme Zavus; list Theo..dot er ru. Viktor a grogas e Davus evit he streina d'he vele; Davus a c'hine, a stourme, a dape peg e troad ann daol.... Chetu ann or o tigueri ha Theodot o tigouezout gant Veronik. I. W.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

LABOUSIK DOUE.

IX.

Arzur, pa voue lezet he unan, en em lakeas var he zaoulin, a lakeaz he zivrec'h a groas var he galon, hag en em lakeas da lavaret a vouez huel ar beden desket dezhan gant he vam pa voa c'hoas bugel.

Epad ma lavare gant feiz ha sentidigez oc'h bolontez Doue ar c'homzou-ma a lavare Jesus-Christ he unan en he agoni er jardin olivez: Ho polontez bezet great, o va Doue, ha ne ket va hini-me, e clevàz adarre an trouz en doa clevet kentoc'h. Ar prins iaouang a chomas da sélaou, goudeze ec'h echuaz he beden, hogen strafuillet oll e voa.

Varlerc'h he beden, Arzur a iea d'en em asten var he vele paour, evit goulen oc'h ar c'housket ma teuje d'he lacat da ancounac'hat, epad eur pennadig, he nec'hamanchou, ha da ziskuez dezhan, dre uvre, he vro, he vam, ha kement a garie.

O veza en em lakeat da vloda ar c'holo eun nebeut araok gourvez, he zell a goezas var ar c'hleuzeur a ioa lezet ganthan var elum, ha neuze e loscaz adarre eur griaden; ne ket gant aoun oa en dro ma, mes gant laouenedigez.

En eul lam e teuaz euz an toul du ma edo da gichen ar c'hleuzeur.

— Va guennili! emezhan, va guennili goant! Petra, ama emaout? hag emoa aoun o clevet trous da zionaskel, te deut da velet eur prizonier reuzeudik... Rak te eo, ha ne ket-ta, va labous ker? Me'm eus da anavezet avoalc'h.

Oh! guelet em eus va ruban oc'h da c'houzoug; ha neuze piou nemed-hout a vije deut e prizon Arzur? Pe seurt labous all a vije deut da steki he askel soubl oc'h tal eur prizonier reuzeudik? oh ia, ia, te eo zo deut d'am saludi. Deut mad ra vezi, va labous ker! Lavar din, hag euz a Vreiz e teuez-te? ha dont a rez-te euz a Frans? Ha guelet ec'h eus-te Armel Lantivy ha Rojer Leon, va daou vignon braz? he guelet ec'h eus-te va zeir c'hoarik vad, Alix, Mac'harit ha Catell? ha bet out-te o c'hournijal e prenest Aliet, an demezel e deus brodet da golier brao? ha ne c'heus-te ket guelet Edith o sonjal eun tu bennak? ha ne c'heus ket clevet an drant Amis o cana pe oc'h ober eun abaden c'hoarzin? ha ne c'heus-te ket guelet ar c'heas Loiza o vouela doureg o sonjal er c'heaz Arzur ne vezo mui guelet gant he vretoned? Lavar din, guennili goant, te pehini a nij ker

scanv ha kel lijer, ha bet out-te e Brozaoz o caout Azenor, va c'hoar muia caret? ha ne c'heus-te ket guelet var da hent eur bugel bleo melen, coant evel ar roz ha laouen evel an heol, eur bugel hag a zoug hano rouanez an Env hag an Elez? Mar he guelez chom a za var he skoas; les anezhi da lenn va hano var da gollier; rak labous Arzur a Vreiz a zo ive da Vari a Frans.

Goude beza lavaret ar c'homzou-ze, Arzur a astennaz he vreac'h, hag ar guennili, evel pa e divije bet skiant a reaz eur c'hournijaden en dro d'ar prizon hag a deuas da gluja var he vreac'h.

Souezet braz e voue ar prins iaouang, o velet eun tamik paper pleget e goask collier al labous.

— Oh! eul lizer marteze digaset din gant va mam-vad euz an Env, eme Arzur! hag e crogas buhan er paper, hag hen displegaz en eur grena hag he galon o lamet.

— Ne ket scritur va mam eo! eme ar prins eat trist, clask a reaz ar sinatur hag e cavaz hano Rojer hag Armel.

— O! va mignoned vad, eme Arzur; guelomp petra o deus da lavaret din! hag e lennaz an dra-ma:

« *Da Arzur, hor mestr hag hon Aotrou,*

« O pet calon ha fizians, va frins; setu servicherien vad ha douget evidoc'h o clask ho savetei; cavet o deuz, a gredomp, an tu, hag e teuint a benn euz ho zaol. Chomit dihun, rag emaint tost da vont beteg enhoc'h. Arabat eo e veac'h cousket, rak ne c'helfac'h ket respont outho pa ho calvint.

O pet fizians enho; o pet fizians er brovidans hag e zai ar stal da benn. Pa zeo eat ho labous da gas deoc'h ar c'hanuad-ze, e c'hellit esperout ni a zigouezo ive.

Doue r'ho miro, Aotrou Duk, ha ra zicouro ho sujidi fidel ha douget evidoc'h!

« Armel Lantivy ha Rojer Leon. »

— Fidel ha douget evidon! eme Arzur; oh ia, ia, m'her goar avoalc'h. E frankiz! e frankiz! ô va Doue, ma ve ho polontez!

Neuze Arzur a glevaz eun trouz all hag hen lakeas da scrija. O veza chomet da zilaou ec'h anavezaz oa trouz eul lim eo a gleve oc'h eskennat houarn. Neuze e redas buhan da gaout ar prenest.

Oc'h sklerijen al loar, a dreuz ar c'hrill a stanke ar prenest e velaz eun den iaouang o lima en dra c'helle unan euz an teir barren houarn a zifenne ar c'hrill. N'en devoue ket a boan evit anaout an den iaouank-ze.

— Armel! eme Arzur goustadik, Armel, te eo? oh bennos Doue! bennos Doue!

— Va frins, eme an den iaouank gant eur vouez hag a grene, n'eus ket eur momet da goll. Kemerit al limze, ha sicourit ac'hanon ma raimp buhanoc'h. Hag e roas dezhan eul lim all evel an hini a ioa ganthan.

Arzur en em lakeas da lima ar c'hrill. An neud orjalze a ioa teo, mes merglet hag en em zebret oa tachadou, hag al labour a iea buhan avoalc'h en dro.

— Ha Rojer, peleac'h ema? eme Arzur ep eana.

— Rojer zo du-ze oc'h hor gedal, kezek ganthan. Abenn eun nebeut deverziou o pezo eur vanden vad a zoudardet digaset deoc'h gant Guillou ar Roc'h en deus keuz avoalc'h breman da veza laket ac'hanoc'h etre daouarn Ian-ep-douar (evelse e voa hanvet roue Brozaos.) Dont a rai d'hor c'haout, var dro daouzek leo ac'hann, en eur c'hastel eleac'h ma chomimp d'he c'hedal. E creiz an dud calonek-ze eo e tistrofot da Vreiz. N'em eus ket izom da lavaret deoc'h pebez digemer a raint deoc'h.

— Oh! nan, gouzout a ran pegement oun caret gant Breizis.

Oh! va bretoned ker! ha me ive pegement ko c'haran!

Eul loden euz ar c'hrill a ioa coezet. Arzur a ioa eanet evit lezel da ziskuiza he vreac'h n'o ket boas dioc'h labour evelse. Etretant Armel Lantivy en doa troc'het ar varren houarn.

— Brema, emezhan, Aotrou Duk, me ia d'ho sicour. Hag en em lakeaz a zevri gant ar c'hrill. — Brema, guelit va frins, me gaf din eo ledan avoalc'h an toull deoc'h da zont er meas. Arzur o veza great euz zell oc'h an douar a reaz eur scrijaden o velet penauz en em zalc'he he vignon eno. Armel en em zalc'he var bouez eun dorn oc'h eur gorden great coulmou enhi, ha gant eun dorn all e laboure. Edo evelse a istribil tregont pe zaouugent troatad dioc'h an douar.

— Paour kez Armel, eme Arzur, piou en deus staget ar gorden-ze oc'h barrigner ar prenest?

— Unan euz ho cardianet, eme Armel en eur vusc'hoarzin o velet strafuil ar Prins.

— Ian? eme Arzur.

— Ia, me gaf din eo Ian a rer anezhan.

Armel a lamaz er prizon hag a vriateaz ar prins.

— Oh! va frins, pebez eur vad evidonne!

— Me a zo euruz ive, eme Arzur, da c'hellout mont ac'hann, ha da veza tennet a brizon ganhez!

— Deomp ac'hann, Aotrou Duk, n'on eus ket a amzer da goll. Hoc'h eontr criz a c'hell digouezout pa zonjer nebeuta, ha neuze ema collet ar stal.

— Ne vezin ket pell oc'h ober va fourchas, eme Arzur. N'em eus da gas ganhen nemet va zamik tenzor.

— Eun tenzor? va frins.

— Oh! bez dinec'h, ne deo na bras na pounner. Arzur a zigoraz ar c'houfr hag a dennaz ar c'hasedik ma on eus comzet anezhan.

— Alo! deomp brema.

— N'oc'h eus-hu ket a aoun o tiskenn dre ar gorden-ze?

— Aoun? Ne ouzout-te ket ez oun euz a Vreiz?

— N'eus ket izom da gaout aoun ken nebeut. Ar gardou a ioa en dro d'ar prizon a zo clasket eun digarez evit ho c'has e leac'h all.

— Casset gant piou?

— Gant ar gouarner Guillou Breüs. Evel ne c'helle ket ho lezel da vont ac'hann o tigeri deoc'h an or, e serr he zaoulagad evit ho lezel da dec'het.

— Den a galon vad, eme Arzur. Me vel ervad brema petra a felle dezhan da ober pa lavare din caout fizians.

Ha ne ket e douveziou ar c'hastel eo e tiskenuimp gant ar gorden-ma ?

— O va frins, an douveziou zo dizec'het en tu-ma, ha n'eus berad dour aze da ober dies deomp.

— Alo, deomp neuze en hano Doue.

(*Eur pennad àll eur vech all.*) G. M.

Eun ofiser kalonek.

Adarre eun hano da lakaat var roll ar Vretoned maro epad ar brezel. An hano-ze eo hini an autrou Hyacinth Pérennès, ofiser kar-tost d'an aotrou Teurnier, missonner breton, lazet e Paris er gombat euz an 29 a viz kerzu 1870. Setu ama eul lizer skrivet gant he dad :

Aotrou ha kenvroad ker,

Don a rann ma c'halon rannet gant glac'har da roi d'e hoc'h kelou euz ar c'holl braz a zo digouet gan-en. Ho mignon, ma mab muia karet, ar c'habiten Hyacinth Pérennès, na hello ket, siouaz seveni ar bromessa en doa great d'e-hoc'h araok mont enn hent... Unan euz al lizerou an euz kaset d'ezhan a zo bet distroet d'in dre ar post gant ar geriou-ma a-zioc'h he hano var an adres; *Lazet er gombat euz an 29 a viz kerzu.* Lavaret d'e-hoc'h, aotrou, e pe stad oun lekeat gant ar c'helou tristze a zo enn tu all d'am gallout : Na felle ket d'in chom er bed-ma varlerc'h ma mab, a dlie beza, a zonje d'in, baz ma c'hozni. Avi am boa, koulz lavaret, ouc'h an aotrou Baroch, tad, galvet gant Doue euz ar bed-ma araok he vab lazet er Bourjet. Dao eo bet d'in evit kaout nerz da c'houzanv ma foanniou digas em spered ar zonj euz ma merc'h, cat da Vro-Saoz araok ma oa grounnet Paris, ar zoursi a zo bet ac'hanon enn ti-ma hag ar c'honfort en deuz roet din eun den mad, an aotrou Fillol, belek ar soudardet e Viljuif, pehini en deus roet he zakramanchou divea d'am mab, kristen mad ha guirion, evel a ouzoc'h. Gant-han am euz klevet, ha divezatoc'h gant ar serjant major, deut d'ar 14 a viz kenver da zigas d'in lod euz he zillad, penaoz ma mab, dija goall c'houlet e pleg he vorzed, pa oa lavaret d'ezhan gant ar Brussianed e oa red plega, a respontaz : *Eun ofiser euz a Frans n'en em ro het!* Neuze eo bet lazet gant-ho a dennou fuzil ; ha pa oa kouezet enn ho zouez ho deuz tennet digant-han he vont, he arc'hant tout nemet he groaz, kuzet dindan he zillad, hag en doa testamantet d'in-me. He gorf a vije chomet gant ar Brussianed paneved ma ieaz unan euz he zoudardet, pere her c'harie holl evel ho zad, d'he gerc'hat e risk da goll he-unan he vuez. Beziet eo bet var al leac'h dillad hag all var eun dro gant meur a ofiser ha kals soudardet kalonek maro, evel-d-han, evit ar Frans....

Roet zo d'in da anaout ar plas ma eo lekeat he gorv ha divezatoc'h e savinn eur bez eno, evit brema na bellan ket c'hoaz hen ober. Na hellan ket zoken mont da velet ar c'hornad douar-ze e pehini eo beziet ma map.

Var he zaou c'hlin en doa skrivet d'in d'an 29 a viz kerzu, araok mont d'ar maro, eun neubeudik geriouz bennak, a zo arruet gan-in d'ar 14 a viz kenver, dre bere e c'houlenne digan-in ma bennoz, ha ma tigoueche drouk gant-han, e pede ac'hanonn da gas ar c'helou d'he c'hoar gant azaouez. PÉRENNÈS. J. V.

Setu ama hanoiou ar Jureed evit al Lezvarn a zigoro e Kemper d'an 3 a viz Gouere.

AN AOTRONEZ

Gabriel Alix, o chom e Crozon.
Paul Brochec, o chom e Guimillau.
Charles-Joseph Liebau, o chom e Moëlan.
Per Renoult, o chom e Crozon.
Renan ar Bec, o chom e Pont-'n-Abad.
Guillou Coatanea, o chom e Gouezneu.
Hamon Quemener, o chom e Plouzevede.
Camill de Kermenguy, o chom e Lanarvily.
Félix Picquenard, o chom e Landerne.
Guillou Berthou, o chom e Guipavas.
Armand Pochard, o chom e Landiviziau.
Gil-Mari Dougedroad, o chom e Castellin.
Laurans ar Born, o chom e Collorec.
Ian-Vari Breton, o chom e Pleyber Christ.
Adolf-Julian Dauvin, o chom e Brest.
Adalbert-Lois Bigot d'Engente, o chom en Drennec.
Lois Baudry, o chom e Brest.
Clauda Creac'h, o chom e Castel-Paol.
Per-Ian-Joseph Poilleu, o chom e Brest.
Felix an Dall, o chom e Landerne.
Eozen Kerguelen, o chom e Brasparts.
Iad-Vari Gereec, o chom e Conkerne.
Anton-Herry Duchateau, o chom e Brest.
Gabriel ar Mestr, o chom e Loctudy.
Armand Biacab, o chom e Brest.
Augustin ar Moal, o chom e Kerhaes.
Nicolas Tallo, o chom e Locquirec.
Jakez Bleuven, o chom e Plougerne.
Jakez-Mari Chayer, o chom e Brest.
Fransez Mallegol, o chom e Hanvec.
Camill Boyer, o chom e Pleyben.
Ian-Fransez Audran, o chom e Kemperle.
Adolf-August Belain, o chom en enez Eussa.
Renan Bollore, o chom en Ergue-Gaberic.
Alan Hamon, o chom e Carantec.
Fransez Gueguen, o chom e Tregarantec.

Evit delc'her leac'h ar re a vankfe :

An Aotronez Beaupin, Per Boulic, Jerom Jugeau, Arsen Affichard, Edm. Boulo, Jakez Danois; ho c'huec'h euz a Gemper. G. M.

SGOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 1ª GOUERE 1871. Nº 335. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christèn a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, nº 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 1ª Gouere 1871.

Lizer hon Tad santel ar Pap, d'an oll Eskeb euz ar bed catolik, divar benn ar pempet bloavez varnugent abaoue m'ema var dron Sant Per.

Madoberou Doue hor galf da veuli he vadelez, brema pa deu, dre eur c'hras nevez, da ziskuez ar skoazel a ro deomp, hag ive da rei da anaout ar c'hloar euz he vajeste. Setu oc'h echui ar pempet bloas var nugent abaoue an dervez ma e deuz ar brovidans hon laket da gemeret ar gark da c'houarn an ilis. Re vad e c'houzoc'h pegement a drubuillou o deus stourmet ouzomp epad an amzerze, evit ma or befe izom da zigas da zonch anezho deoc'h.

An darvoujou-ze o tont an eil varlerc'h egile a ziskuez splam ema an iliz ama var an douar oc'h ober hent a dreuz ar barrou amzer, ato o stourm hag ato o c'hounit ; diskuez a reont e guirionez eo Doue a ren kement a dremen er bed-ma pehini zo ar skabel euz he dreid, hag en em zervich aliez a draou diners ha dister evit dont a benn euz ar pez a fell d'he furnez da ober.

Dre zicour meritou Sant Per, prins an ebestel, a zo ato beo hag a ren ato var ar gador-ma a Rom, Jesus-Christ hon Aotrou, ar penn kenta euz an ilis-ma en deus savet ha prenet dre he c'hoad, Jesus-Christ, epad ar pennad hir-ze a amzer zo tremenet abaoue ma zomp Pab, en deus teurvezet hon ren, hor sicour dre he c'hras ha dre he ners, ni paour ha dister, ha kement se evit brasa gloar he hano ha mad ar bobl. Dre zicour hor Zalver, dre ali hor breudeur henoruz ar Gardinalet a ilis Rom on eus goulennet aliez, evel ma on eus goulennet ive ouspen eur vech hoc'h hini-hu, breudeur henorus, pa deuac'h ama a vanden en dro deomp evit henori ar gador-ma a virionez dre ar sked euz ho vertuziou hag an unvaniez euz ho carantez, on eus gallet abaoue ma zomp Pab, evel ma zoa hon ioul hag hini an oll bed catolik, diskleria evit mad ez oa ar Verc'hez mam Doue consevet ep pec'het. Gallet on euz ive lacat meur a gristen caloneg e reng ar zænt ; hag ep mar ho skoazel, ha dreist oll hini mam Doue a deuio, pa vezo ar mare, d'en em asten var an ilis catolig en amzeriou ma e pere ec'h eneber kement outhi.

Dre c'hallout Doue hag evit he c'hloar on eus gallet c'hoas cas missionerien da zougen sclerijen ar guir feiz beteg e creiz ar broiou pell ha gouez, ha lacat e meur a hini euz ar broiou-ze Eskibien ha pastored. Gallet on euz ive condaoni a-vouez huel fals credennou savet a enep rezon an den hag ar vuez vad, a enep an dud ken evel christenien ken evel broad-tud, fals credennou hag en em skign gant cals mui a ners en amzer-ma dreist oll.

Dre zicour Doue on eus c'hoas laket hon oll zoursi da staga an eil oc'h egile, kement ha ma c'hellont beza staget, dre eul liam cre ha stard, galloud an iliz ha galloud ar broadou tud ; an dra-ze on eus great e meur a loden euz an Europ hag euz an Amerik. Sicouret on euz ive, en he izomou braz, iliz ar sao-heol, hag abaoue ma zomp Pab, on eus bet ato evithi eur garantez a dad. Evelse c'hoaz on eus gallet n'eus ket pell digeri ha delc'her eur pennad Sened braz ar Vatican a behini an iliz a c'hortoze tenna kement a frouez, ha tennet e deuz eul loden ; couscoude dre'n abek d'an darvoujou zo digouezet hag a zo re anavezet, on eus credet e tliemp he zelc'her a za.

Dre c'hras Doue, breudeur enorus, n'omp bet morse ken nebeut lezirek da ober ar pez a c'houlenne hor guir hag hor c'harg a roue. Ar meuleudiou a roet deomp hag ar stad a reat ac'hanomp, evel ma her gouzoc'h, er penn kenta pa voamp savet var dron Sant Per, a droaz ep dale e dismegansou, ha kement e rejont ar brezel deomp ma rankjomp en em harlui euz a Rom hor c'hær muia caret. Hogen abaoue ma zeo deut ar bobliou hag ar brinsed catolik, dre ho gallout ha dre ho armou, d'hon digas en dro da Rom, on eus laket ep ean, hon oll soursi hag hon oll gallout da ober ha da greski mad hor

sujidi fidel, ho guir vad ha ne ket eur mad trompluz, ar pez on eus kemeret ato evit kenta dever eur prins.

Hogen eun amezek gallouduz ha c'hoant dezhan da veza galloudusoc'h a c'hoanteas caout ar c'harteriou a ioa deomp evel prins euz an douar. Delc'her a reas mad d'he ioul daoust d'hon aliou ha d'ar c'hlemou a reamp anezhan evel eur guir dad ; guelloc'h e cave heuilla aliou an dud fallagr a glaske he goll ; hag erfin, evel ma oc'h euz her guelet, o tont da veza cals divesoc'h eget ar map prodig a zo hano anezhan en Aviel, en em rentas mestr, dre ners ha drê vrezel, eur ar gær-ma a zo deomp hag a felle dezhan da gaout ; ha brema a enep pep guir, he dalc'h dindan he c'hallout evel eun dra hag a ve dezhan.

Penaus, breudeur enorus, ne ve ket mantret hor c'halon dre eun alouberez ker fallakr great divar hor c'houst ? Mantret omp abalamour an alouberez-ze ne deo great nemet o sonjal dont abenn en eun taol, ma c'halje an dra-ze digouezout, goude beza lamet diganeomp hor gallout evel Roue, lamet diganeomp ive hor gallout evel vikel Jesus-Christ var an douar. Glac'haret omp o velet reuziou ker bras, dreist oll ar re a laca var var silvidigez eternel hor pobl, hag en hon anken ne deus netra ker poaniuz evidomp evel ma zeo guelet, mac'het evel ma zomp ha lamet hor frankis diganeomp, ne c'hellomp ket enebi oc'h ken aliez a zroug evel ma ve red hen ober.

Ouspen an dra-ze a ra glac'har deomp ; bez' on euz ive ar renead hir-ze a reuziou a zo abaoue keit amzer o skei hag a sco ato var ar Frans. Ar reuziou-ze zo cresket c'hoas divent en derveziou diveza-ma dre zirollou scrijuz eur vanden tud collet hag eat e gouezeuri. Caset o deuz ar fallagriez keit ha ma c'hell mont dreist oll dre an torfet euzuz o deus great o lacat ho zad, hor breur enoruz, Arc'hescop Paris, d'ar maro. Compren a rit, hor breudeur enorus, pe ger mantret e tle beza bet hor c'halon, o clevet hano a dorfejou o deus tolet an euz hag ar strafuil dre ar bed oll.

Eun dra all a ra poan deomp c'hoaz H. B. E., hag houma eo ar vrasa euz hor poaniou ; guelet eun niver ker braz a vugale dizent, coezet dindan an anaouen, (an escummunugen), oc'h ober ar scouarn vouzar oc'h hor mouez a dad, oc'h ober fae var ho zilvidigez, oc'h en em galedi, o tisprijout ar c'hras a ro Doue dezho o lezel gantho c'hoaz eun amzer evit ober pinijen, oc'h ober goab euz a goler hag a venjans an Env, eleac'h clask er vuez-ma ar frouez a drugarez.

Goude beza bet tolet ha distolet kement, e velomp, dre skoazel an Doue meurbet trugarezuz, o tostaat an deis ha bloaz-ze pempet varnugent abaoue ma zomp Pap, abaoue ma zomp laket da azeza var gador Sant Per, ha daoust pe ger pell emaomp var he lerc'h dre hor meritou, or bezo tremenet ken aliez a vloaz hag hen var ar gador abostolik-ma. Hounnez a zo a dra sur eur c'hras nevez, dibaot ha bras meurbet, rak n'eo ket bet falvezet da Zoue he rei da nicun euz ar renead hir-ze a babet a zo bet en hon raog epad naontek cant vloaz, ha n'en deuz he roet nemet deompni epken. Anaout a reomp eno ive madelez Doue, pa velomp omp bet cavet din, epad an amzer on eus tremenet var gador Sant Per, da c'houzanv persecusion evit ar justiz, ha pa evesaomp pegement a boan a gemer an oll bobl christen evit diskuez gant pebez calon e car ar gador abostolig ha gant pebez unvaniez en em zouk varzu enhi. P'eo guir eo ni, daonst pe gen nebeut e zomp din, eo on eus resevet an hevelep grasou, en em gavomp dic'hallout da ziskuez evel ma ve dlet hon anaoudegez vad evit madoberou evelse. Rak se e pedomp ar Verc'hez didach, mam Doue, da zeski deomp renta gloar d'an oll c'halloudeg er memes speret evel e doa he unan pa lavare ar c'homzou caer ma : *Fecit mihi magna qui potens est ;* an hini zo galloudeg en deus great traout braz enhon.

Ho pidi a reomp ive, b. b. e., ho pidi hag hoc'h aspidi a reomp d'en em unani ganeomp, gant an denved ma zoc'h carget anezho, evit cas varzu Doue canticou a veuleudi hag a anaoudegez vad.

Rentit gloar da Zoue ganhen, a leveromp varlerc'h Leon-ar-braz, ha meulit he hano paravia an eil d'egile, évit ma zai ar veuleudi euz ar grasou hag an trugarezou on eus resevet d'an hini en deuz ho roet. Livirit ive d'ho pobliou pegement ho c'haromp, pegement a anaoudegez vad on euz evitho o velet pegen douget int evidomp, o velet ar servichou a rentont deomp abaoue keit amzer hag a zalc'hont ato da renta. Evit ar pez a zell ouzomp hon unan, p'eo guir ec'h ellomp gant guirionez lavaret ac'hanomp hon unan ar pez a lavare ar profet-roue : « *incolatus meus prolongatus est,* hir eo padet ar pennad am oa da chom ama, » on euz izom ar zicour euz ho pedennou evit lacat, leun a fizians, hon ene etre daouarn prins ar bastored, e kerc'hen pehini ema ar frealzidigez euz a oll reuziou ar vuez-ma leun a drubuil hag a boan, hag ar pors euruz eleac'h m'ema ar reposvan hag ar peoc'h a bado ato.

Evit lacat da dalvout evit brasa gloar Doue kement on eus bet diganthan a vadoberou abaoue ma zomp Pap, e tigoromp evit an dra-ze an tenzor euz ar grasou evit an eneou. Rei a reomp deoc'h, hor breudeur enorus, dre hor galloud evel vikel Jesus-Christ, an otre hag ar c'halloud da rei, pephini en he escopti, d'ar 16 pe d'an 21 euz ar mis, de da eun dervez all ervez ho choaz, ar venediction evel pa ve ar Pab he unan he rofe, gant eun induljans leun en doare ma zeo boaz an ilis d'he rei. Dre ar c'hoant on eus da bourvei mad an eneou, e roomp en hor Zalver, dre al lizer-ma, d'an oll gristenien fidel, ken ar re zo er bed, ken ar re zo er c'houeuchou, goazed ha merc'hed, e peleac'h bennag euz hoc'h escoptiou e vent, gant ma o devezo cofesseet, communiet, ha pedet Doue caloneg, evit ma en em glevo ar brinsed christen, ma vezo disc'hriziennet an hereziou, ha brasa mad hor mam santel an iliz, e roomp dezho ar guir da c'hounit eun induljans leun d'an deiz o pezo choazet ha merket evit ar venediction-ze ervez ar c'halloud a roomp deoc'h ; hag an escoptiou eleac'h ne ve ket a escop er mare-ma,

evezo ar memes tra evit an deis choazet ha merket gant ar vikelet vras carget euz an escopti.

Ep mar ebet ar bobl christen a gemero tro euz a gement-ma evit pidi c'hoecoc'h ha gant muioc'h a frouez ; hag evelse dre gement all a bedennou e veritimp caout an drugarez a c'houlennomp, hag a c'houlennomp calonek, rak ne c'hellomp ket he goulen gant laoskentez pa velomp kement a voallou evel a zo dirag hon daoulagad.

Da c'hortoz, breudeur enoruz, e c'houlennomp evidoc'h digant an Doue oll galoudek ma ho lacai da zelc'her ferm, da gaout eun esperans cre ha da rei deoc'h peb frealzidigez. Fallout a ra deomp o pefe evit herrez a gementse, hag ive evit testeni euz hor c'harantez evidoc'h, ar venediction abostolig a roomp a greiz hor c'halon, deoc'h, d'ho klouer ha d'ar bobl fiziet e pephini ac'hanoc'h.

Roet e Rom, e kichen sant Per, d'ar pevar a viz even, da zeiz gouel an dreindet santel, er bloas 1871, ar pempet bloavez varnugent abaoue ma zomp Pap.

PII NAO, Pap.

An tad santel ar Pap en deus laket cana e Rom eur servich braz evit arc'hescop Pariz hag ar re all merzeriet gant an dispac'herien.

Dispac'herien Rom a gomans ive da c'hoari gant an eol petrol. Ar skuer roet gant lamponet Pariz a zo ker caer ma na c'hell ket ho breudeur euz an Itali chom ep hen heuilla ; hag ar re o deuz eun dra bennak da velet a zo ken dall ma zeo red caout petrol evit digeri dezho ho daoulagad.

An hini a c'halvet guechall an tad Hyacinth, a zo, a leverer, e tres da zistrei oc'h Doue. Ema oc'h ober eur retred evit kementse. Hogen ar c'helou-ma arabat eo credi re vuan dezhan.

E Rom e comzer calz euz eur burzud all great gant eun imach da vam Doue a zo azioc'h dor couent sant Chrysogon, hag a zo hanvet gant ar bobl, Guerc'hez ar Pap, abalamour m'ema skeuden Pii nao var he zaoulin o pidi e tal an imach.

Unan bennag en deus lavaret : « An ifern ne ziskuez morse goasoc'h he gounnar, eget pa deu Doue d'en em ziskuez d'an dud. » Hogen setu Doue o tont d'en em ziskuez dre vurzudou. Er sizun all e comzemp euz eur glanvourez pareet, ha setu er sizun-ma eun imach d'ar Verc'hez o finval he daoulagad evel eun den beo. Hag ar pez a laca an dud difeiz da gounnari muia, eo ma ve lavaret e laca ar Pap daou anter er burzudou a ra. Setu ama penaoz eo digouezet ar burzud-ze. Eur vam baour, lamet he map diganthi gant lamponet Florans evit ober anezhan eur zoudart dioc'h ho giz, a ioa deut da iliz ar gouent da bidi ha da c'houlen nerz evit gouzanv eun hevelep rann galon. O tont euz an ilis, setu hi o teleur he daoulagad var imach ar Verc'hez hag o lavaret : « O mam oll c'halloudek, peur e vezimp-ni dieubet dioc'h al lamponet-ze a zifram hor bugale diganeomp evit ho c'has da goll ? »

Kerkent e woue guelet oc'h en em deleur a an daoulin hag e loscaz eur griaden. Kement hini a ioa neuze o treuzi ar blasen a jomaz a za, hag a velaz imach noam Doue he daoulagad o serra hag o tigeri bep eil. Eno e vodas tud, hag abaoue var an dachen-ze ez eus tud a vandennou.

Tal ar gouent, e kichen an imach, a zo bet goulaouet gant ar bobl, ha caer o deus dispac'herien an Itali clask cas an dud ac'hano, an dachen a zo ato nos deiz goloet a dud o pidi hag oc'h elumi piledou da zevi dirag an imach santel.

An oll a esper ez eo ar burzud-ze eur merk e fell da Zoue lacat eun termen da vac'herez an dispac'herien. An oll a woar en deus Doue great araok brema, meur a vurzud dre bedennou an den santel a zo hirio Pap. E guirionez eur Pab hag a ra burzudou, eur Pab hag a zo dalc'het prizonier, hag a c'houzanv eur basion evel he vestr divin, ne oufe ket mancout da veza trec'h d'he enebourien. Dre ar c'halvar, dre ar groaz eo eteu servicherien Jesus-Christ a benn a bep tra.

Envez ar pez a lavar ar c'hazetennou, an tad santel ar Pab en deus digemeret cals tud, pe kentoc'h, tud euz a gals broiou, d'ar 16 a viz even, da lavaret eo d'ar pempet deis ha bloas varnugent abaoue ma zeo Pap. Cannadet ar Frans, na petra-ta, a zo bet digemeret gant ar re genta, hag an tad santel en deus lavaret dezho ar pez en deus lavaret kentoc'h meur a vech, e carie ar Frans ha ne eane da bedi evithi. Ouspen daou vilion a *sinaturiou* a zo roet d'ar Pab en dervez-ze aberz ar fransizien her c'har hag a fell dezho diskuez dezhan ho anaoudegez vad.

Hogen, gouzout a rit-hu petra o deus great dispac'herien an itali o velet kementse ? Laket o deus bandennou lamponet var hent ar bandennou-ze a bep bro a iea da renta henor d'an tad santel, evit sutal hag ober goab anezho. Goasoc'h eget evelse zoken o deus great ; tolet o deus mein var lerc'h hiniennou anezho. Cannad braz ar Frans en deuz an henor da reseo bemdez eun dismegans bennag evelse. Lavaret a ran *henor*, rak ne gaf ket din e c'halfe eur c'hristen mad, er bed-ma, caout brasoc'h henor eget beza caseat ha goal gasset gant ar re n'o deus na feiz na Doue.

Hogen ar brezel-ze a ra an dispac'herien da gement hini o deuz eun dra bennag a feiz, ha ne deo ket eur merk ne oufent ket padout hir ? Rak piou eo an den, pe gen nebeut bennag a relijion en defe, mar en deuz eun tamik skiant mad, hag a garfe en em lakat a unan gant lamponet evelse, ha dreist oll beza renet gantho ?

Ar Pab, o respont d'ar fransizien, en deus lavaret pegement e zoa d'en em zioual oc'h an dud-ze a zo christenien ha katoliked, var ho meno, mes christenien ha katoliked ervez ho giz, tud hag a zalc'h etre an drouz hag ar mad, etre ar gaou hag ar virionez, ha ne voar den mad avoalc'h petra int.

E guirionez, ha n'on eus-ni ket, hirio en deiz, eun niver braz a tud hag a lavar beza christenien, hag a

fell dezho ober eur relijion dioc'h ho frouden? Eleac'h senti oc'h an iliz, e fell dezho lacat an ilis da zenti outho, eleac'h heuilla gourc'hemennou Doue, e fell dezho ober gourc'hemennou nevez, eleac'h reseo kenteliou ar c'hatekiz hag an Aviel, e fell dezho rei kenteliou evit deski da bep unan ober ar pez a garo, gant gouscoude ne raint gaou ebet oc'h an doctored a fell dezho en em garga d'ho c'helen. G. M.

SANT HERVE.

IX.

An tadou euz eur Sened dalc'het en Arvorik, er pempet cantvet, a echu al lezennou douget gantho dre ar c'homzou caer ma :

« Va breudeur, Doue ra gendalc'ho deoc'h ho curunen ! »

Eur vleunen diveza a vanke, evit doare, e curunen Herve, hag e zea d'he c'haout. Ar c'hloarek paour divoutou, barz an dud reuzeudik, mestr scol ar vugaligou, al labourer douar emzivad, ar saver tiez divar an aluzen, a dlie mont keit ha keit gant an Eskeb hag ar Rouanet; petra lavaran-me? Ho difazia a dlie.

En amzer-ze e voa o ren e Breiz eur C'hon-Mor hag en doa laket tud ar vro d'he gassaat dre he vac'herez hag he grisderi. Evel ne c'hellent mui he c'houzanv, e zeaz eun niver braz anezho da gaout ho Escop, an den eurus Samson. Hema oc'h ho guelet en ho za etal he zor, pleget ho fenn gantho, ep lavaret ger, a c'houlennas :

— Petra zo-ta digouezet en ho pro?

Neuze an hini enorusa anezho a lavaras :

— Tud ar vro-ma, aotrou, a zo en eun anken vras.

— Ha perak-ta? eme Samson.

— Bez'ez oa en hor penn eun den mad kena, eun den euz hor gouenn ha ganet var hon douar, ha setu ez eus deut varnomp eur C'hon-Mor, eun divroad, eun den criz ha disleal, hag eo en em rentet Mestr varnomp, hag hon dalc'h croumet ha flastret dindan an euzusa mac'herez. Lazet en deuz hon roue mad ha goallet an intanvez hon rouanez. Lazet en divije ho map ma n'en divije ar bugel paour kemeret an tec'h ha clasket minic'hi e bro c'hall.

An Escop, tenereet he galon o clevet reuziou ar bobl-ze, a lavaras d'ar gannadet ho zicourje; hag o clask an tu da lacat en ho fenn an hini en doa guir da veza, e sonjas skei ar Mac'her gant eun arm doujus, gant an anaouen (an escumunugen).

Cas a reaz eta liziri da bephini a Eskibien an Arvorik, evit lavaret dezho en doa c'hoant e teujent d'he gaout, evit ma en em glefchent da glask an tu da sponta ar Mac'her. Al leac'h ma tlient en em gaout a ioa eur menez respetet gant ar bobl ha gant ar barzed, hag hanvet Run bre. Ar menez-ze a ioa e creis calon ar vro ma rene ar C'hon-Mor varnezhi. Petra bennak ne dlie en em gaout eno nemet Eskeb, Herve a voue kemennet dezhan dont ive; ha zoken ne falvezas ket gant an Eskibien en em guzulia etrezho, ken na vije digouezet, petra bennak ma voa en ho zouez unan hag a ioa faëusoc'h ha muioc'h a brez varnezhan eget a voa var re all. An Escop *tostenner-ze*, evel ma her galf tud ar vro, o caout dezhan e lakea Herve he c'hortoz eun tamik re hir, a lavaras : « Ha tud eveldomp-ni, emezhan, a dlefe chom ama keit ha keit all, da c'hortoz eur c'hos manac'h dall? »

Kerkent e tigouezaz ar zant. Meur a hini a zavaz eur musc'hoars goapaüs var ho muzellou o velet he dreid noaz, he druillen sae a ermid great gant croc'hen eur c'havr, ha pa her gueljont ken dizoare oc'h en em gaout etouez tud ha kezeg an escop tostenner, oll dillad ha sterniou caer varnezho. O clevet ar c'homzou dipituz a ioa lavaret en he enep, an dall santel ne deas ket a zroug enhan; d'an Escob avad e lavaras goustadik :

« Va breur, perag e rebechit din ma zoun dall? Doue ha ne c'hell-hen ket ive lamet ar guelet diganeoc'h evel m'en deus hel lamet diganeme? Ha ne ouzoc'h-hu ket en deuz hor great evel ma zeo plijet ganthan, hag e tleomp he drugarecat da veza hor great evel m'emaomp? » An eskibien all, eme Albert-ar-Braz, a reas rebechou c'huero d'an hini en doa comzet a enep ar zant, hag hen ne zaleas ket da zantout ar bouez a zorn Doue, rak dioc'htu e coezas d'an douar, leun c'hoad he vizach, ha collet ar guelet ganthan. Hogen ar zant madelezus, o fallout dezhan renta d'ar goapaer faëuz ar mad evit an droug, en em lakeas da bidi Doue evithan; neuze o veza frotet he zaoulagad gant dour ha c'hoalen, e rentas dezhan ar guelet. Ervez unan euz ar re o deus scrifet he vuez, e rentaz ive ar guelet d'he ene, da lavaret eo e rentas d'he ene ar sclerijen-ze a ioa tenvaleet dre an orgouil, hag a zo presiusoc'h ha diesoc'h da renta eget ar guelet d'ar c'horf.

Neuze en em lakejot da ober al lidou euz an anaouen a enep Kon-Mor an Arvoris.

Ar Sant, en he za var eur garrek, var gern ar menez, eur pilet var elum en he zorn, hag en dro dezhan an nao escob all euz an Arvorik, peb a bilet benniget gantho ive, a lavaraz, en hano an oll, hag ervez al lidou euz an amzer-ze, tost da vad ar c'homzou-ma a enep ar C'hon-Mor divroad :

« Ni, dre ar c'halloud a zalc'homp digant Doue, en hano Doue an tad, hag he vap, hag he Speret-Santel... Ni a ziscleri ez eo Kon-Mor an Arvoris anaouennet, tolet er meaz euz an Ilis Santel, dispartiet dioc'h asamble ar gristenien. Ma na deu ket buan da gaout keuz ha da zistrei, e taolomp mallos varnezhan, her c'hondaonomp da veza milliget da viken. Ra denno varnezhan coler ar barner Souveren, ra gollo he vir da gaout heritach Doue gant ar re zalvet; ra vezo lamet diganthan, er bed-ma communion ar gristenien, hag er bed all, he lod e Rouantelez Doue hag ar zænt. Ra chomo,

evel an drouk-speret hag he likizien, goestlet da flamou an ifern ha d'an hirvoudou eternel. Ra vezo caseat gant an Env ha gant an douar, ha ra vezo e preiz, er bed-ma, da dourmanchou ar re zaouet. Ra vezo milliget en he di, milliget en he barkeier, milliget e bouet he gof hag e frouez he zouar; milliget ra vezo kement a zo dezhan, adaleg ar c'hi a harz oc'h her guelet, beteg ar c'hillog a gan evithan. Ra vezo he lod gant Dathan hag Abiron a voue lonket e beo gant an ifern, gant Ananias ha Saphira a voue scoet gant eur maro trum evit beza lavaret geier da Ebestel hor Zalver, gant Pilat ha Judaz a drahisaz hon Aotrou; ra n'en devezo ken bez nemet evel a roer d'an ezen, ha ra vezo mouget evelen goulaouen he vuez en denvalijen. *Amen.*

An eskeb a lavaraz a benn teir guech : « *Amen!* » An hini a ioa e penn ar Sened o veza mouget dindan he dreid ar c'houlaouen a ioa en he zorn, an oll eskibien all a reaz eveldhan. Ar c'houlaouen-ze avad, mouget evelse, hag a skendenne sclerijen ar C'hon-Mor eat da denvalijen, ne voue ket ken eas da ennaoui (elumi) adarre ha ma voa bet digas ar guelet d'an Escop faëus. Eur vech penn ar mac'her dindan troad ar manac'h clasker, he vac'herez a golle he henor, hag an dud a zave var c'horre.

(*Eur pennad all eur vech all.*) G. M.

LABOUSIK DOUE.

X.

Arzur en doa great sin ar groas hag a iea da zisken dre ar prenest; hogen eur zonch a deuas dezhan hag e chomaz a za.

— Oh! dianaoudek ma zoun, emezhan! Mont a rean kuit ep kimiada dioc'h an hini zo deut da genta da zigas din ar c'helou mad-ma. N'em bije ket great mad. Peleac'h emaout, va labousik coant? deus da gaout Arzur en deus c'hoant d'as kuelet c'hoas!

Ar guennili a ioa en em laket azioc'h ar c'hleuzeur, hag ac'hano, o lacat he fenn var he gostez, e selle oc'h Arzur evel p'e divije c'hoant d'he drugarecat.

— Sell-ta, Armel, peger brao e seli ouzin! biscoas n'em oa he guelet ker coant.

— Al levenez a gresk ar gened, eme Armel. En han Doue, va frins, deomp ac'hann.

Arzur a reas c'hoaz eur zell oc'h he labous, hag a lavaras : « Kenavezo, va guennili; deus d'am guelet da Vreiz!

Epad ma kimiade ar prins iaouank dioc'h he labousik mad, setu en eun taol dor ar prizon o tigeri, ha Ian o tont eul letern ganthan en he zorn ha liou ar maro var he vizach.

— Ah! Ian, eme Arzur oc'h he velet, mad ac'h eus great dont, evit ma c'hellin da drugarecat ha lavaret kenavezo dit. — Dide ive e lavaran kenavezo e Breiz.

— Siouas! Aotrou Duk...; eme Ian, ha ne c'hellas lavaret ken ker mantret oa he galon.

— Poan ac'h euz oc'h va guelet o vont kuit? eme Arzur o cregi e dorn ar zolier; gouzout a ran ec'h eus va zicouret da dec'het ac'hann.

— Aotron Duk, siouas! ne c'hellot ket tec'het.

— Ne c'hellimp ket tec'het? eme Arzur hag Armel var eun dro, deut ho daou ker guenn hag ho rochedou.

— Hoc'h eontr Ian zo digouezet er c'hastel.

— Ah, va Doue, pebez kelou! eme Armel.

— Ah, va Doue, eme Arzur, great eo ganhen! Va Breiz paour! n'em oa me ket lavaret dit, Ian, n'he gueljen mui?

— En hanv Doue, Aotrou Duk, eme Armel, na gollit ket a fizians; tec'het a c'hellomp c'hoas.

— Siouas! pa vouezo an Aotrou Duk ar virionez, ne falvezo mui dezhan tec'het.

— Lavar buan ta, Ian; va lacat a rez da vervel.

— Mar deo deut roue Brozaoz ama ken dres hirio ha gant kement a brez, eo en deus gouezet en eur c'his bennag e voa deut ho migoonet ama evit ho tenna ac'hann.

— O va Doue, ha penauz en deuz-hen gallet gouzout an dra-ze?

— Ah, Aotrou Duk, ar roue Ian a deu ato abenn da zizelei ar pez en deus c'hoant da c'houzout.

Galvet en deus Guillou Brëus d'he gaout, ha goude beza bet eur pennad mad oc'h ober goulennou outhan, en deus lavaret ma na vijac'h ket casset beteg enhan abenn eun heur ama, e lacaje troc'ha dezhan he benn.

— Oh! Doue ra vezo meulet pa n'oun ket eat kuit er vuan!

— Aotrou Duk, Guillou Breüz en doa difennet ouzin lavaret ger deoc'h. Hogen me vouie e raje poan deoc'h clevet e vije bet lazet ar gouarner mad-ze, hag oun deut...

— Mad ac'h eus great, Ian; kea da Vreiz, Armel, da unan, ep-d-onme. Setu c'hoaz eun uvre brao am eus great.

— Petra, Aotrou Duk, e fell deoc'h ho lesfen ama, ha n'oc'h eus nemet diou gamet da ober evit beza e frankis?

— Ia, frankiz evidonme, hag ar maro evit Breüs! Ne d'in ket.

— Oh! Arzur, deomp ac'hann!

— Me her goulen diganez, Armel, hag ober a c'hellan-me eun dra evelse? Mar d'an ac'hann Brëuz a gollo he vuez.

Armel a blegaz he benn ha ne lavaras ger.

— Kea eta da gaout Rojer, ha lavar dezhan en em velimp adarre, er bed-ma pe er bed-all. Te, Ian, cas ac'hanon da gaout Brëus ma zin ganthan d'en em ziskuez d'am contr.

— Oh Arzur! va frins, eme Armel, oc'h en em deleur d'an daoulin hag o vouela puil.

Arzur a reas dezhan sevel en eur vouela ive.

— Alo, Armel, te ac'h eus kement a ners calon; ne da ket d'am glac'hari.

— N'em eus mui a ners calon pa zeo red ho kuitât. Ma ven lezet da viana da chom ganeoc'h! en ho kichen!

— Ne c'helles ket; biken ne vez lezet. Kea alesse, me as ped, ha mar deo red, me her gourc'hemen dit. Lavar d'am Bretoned ho c'haran ato hag ho c'harin bete va huanad diveza. Setu marteze an diveza kevridi a roin dit. Alo, kenavezo, Armel! kenavezo va mignon!

Neuze goude beza en em vriatet, Arzur a ieaz er meaz euz he brizon dre an or a ioa gorzigor. Ian, an daelou en he zaoulagad, a grogaz en he letern hag a ieas var he lerc'h....

Pa zistroaz Arzur d'he brizon e voa liou ar maro var he vizach, he zivoc'h hag he zaoulagad a ioa ruz gant an daelou en doa scuillet, hag he ilizi a grene.

Anat oa ez oa tremenet etre he eontr hag hen unan euz an abadennou-ze a zo hano anezho en histor, hag epad pere e velet daoulagad skeulf ar roue Ian o trei, hag ar c'hez Arzur o crena strafuillet oll.

Kenta a reaz ar prins reuzeudig oue mont da gaout ar prenest a ioa chomet digor. Siouaz, ar gorden a ioa tennet kuit gant ar solier, hag Armel a ioa eat pell ac'hano.... G. M.

CANTIC EVIT GOUEL SANT PER.

Antrou Sant Per hor patron
Dibabet gant Jésus
C'hui huel on aflixion
Patron Karantezus

Diskan

Deut eta Aotrou Sant Per
Deut da zifen ho tron
Pédit evit ho pobl Ker
Zo en aflixion.

Rom guénoc'h zo bet choazet
Evit dalc'her ho tron
Hirio an deiz éo coézet
En dizolation.

Deut eta Aotrou Sant Per : *(bis)*

Pii nao en he drubuillou
Enoc'hu a esper
Grit ma zei hé huanadou
Bétec ron hor zalver.

Hirio an deiz é chasker
Discar net oc'h ilis
An drouk spéret an trompler
A glask ato he breis.

Laket oc'h bet gant Jésus
Var benn an ebestel
Ho ren a zo galoudus
Var an ilis santel.

Bet oć'h eus bet ar pouvoar
Gant Jesus hor zalver
Pa edoc'h var an douar
Da zilas ar pec'her.

Obtenet ar sclerigen
Do teved dianket
Ha var hent ar bénigen
Greit ma vuelent kerzet.

Dastumet ho kurr denvet
Dindan, ar mémes dor
Greit ne vo met eur vanden,
En ho fen eur pastor.

Pa zoc'h ive ar porzier
Var dor ar Barádos
Greit ma zeimp gant hor zalver
Ha guénoc'h da repos.

YAN POSTEC.

Eun toul laeron var loc'h Peipus.

Lennerien Feiz-ha-Breiz a voar ez eo eul loc'h eul lenn vras, braz evel eur mor, hag e carteriou zo e caver euz al loc'hou-ze hag a verdaer varnezho evel var ar mor braz. Al loc'h a zo hano anezhan ama ne deo ket bihan; a hed en deus diou leo varnugent, hag a lec'hed en deus tost kement all. Hogen loc'h Peipus zo er Russi, eleac'h ne ket tom an amzer, hag epad eur pennad mad euz ar bloaz al loc'h a vez varnezhan enr guiscad scorn ken teo ha ker calet ma rer anezhan eun hent bras dre behini e tremen ar veachourien gant kezeg ha kirri. Neuze evel ma zeuz eno ive tud hag o deuz ijin evit gounit arc'hant, e saver ama hag ahont, gant coad, lochennou evit servichout da davarniou da zigemeret ar veachourien.

Brema ez euz eun nebeut bloaveziou, eur beacher iaouang a dremene al loc'h-ze e creiz ar goanv. Teo oa ar scorn, ha var gorre ar scorn ez oa ive eur guiscad teo a erc'h. Ar beachour a ioa en eun dreinel, rag er broiouze ien ha goloet a erc'h eo an dreinel a zalc'h leac'h a garros.

Ar beachour ne c'helle ket mont buan; erc'h a goueze a steiou, hag eun avel cre ha put a damolode an erc'h hag a venne dalla tud ha loenet, ha ien oa da lacat ar c'hlaouren da scorni er c'hinou ma vije digoret.

Mall en doa-ta an den iaouank d'en em gaout en unan bennag euz an tavarniou-ze eleac'h ma c'hespere caout da viana ar goudor evithan he unan hag evit he varc'h da dremen an noz. Hogen an avel hag an erc'h a rente ken diez ar bale, hag ar marc'h a ioa eat ker skuis ma na c'helle mont nemet d'ar paz, hag ar beachour a ioa diskennet da vale.

Gant poan avoalc'h gouscoude e tigoueschont en eur gos lochen. An tavarniour n'oa nemethan, hag a deuas da sicour disternia al loen hag he lacat en eun toul craou. Ar beachour en doa beac'h o chom en he za skuiz ha cropet gant ar riou, ha neuze dare oa ive gant an naoun.

O veza eat da genver an oalet, e velaz eno an hostizez oc'h ober tan ha neuze eur verc'hik pemp pe c'huec'h vloaz, eun drem a zoare dezhi, mes n'oa nemet truillou oc'h he golo, ha trist oa evel ar maro.

An tavarniour a deuas neuze da c'houlen outhanpe tra a ioa evit he zervich.

— Digasit din, emezhan, va facad a zo aze en dreinel, ha neuze va fuzil a zaou denn ha va zabren a zo e kichen.

— Oh! eme an hostiz, ama n'oc'h eus ket izom a draou evelse, rak n'oc'h euz izom da gaout aoun rak netra en ti-ma.

— Digasit-hi din ato, rak va giz eo ho c'haout ato em c'hichen e kement leac'h ma vezan.

An tavarniour a reaz ar gevridi, hag a lavaras goude: ha brema?

— Brema, mar plich, lia mar gellit, aozit din eur goan vad hag eur guele blod.

An hostizez en em lakeas neuze a zoare da aoza he goan d'ar beachour,

Da c'hortoz he goan, ar beachour en em lakeas da c'hoari gant ar verc'h vihan, ha da ober goulennou outhi. Ar verc'hig a ziskueze laouenedigez, rag evit doare n'oa ket boaz e vije great stad anezhi, ne responte ger avad evit kement a c'houlennet outhi. An den iaouank neuze en em lakeas da vont ha da zont, hag e croge encrez enhan o sonjal e peleac'h emedo. Pell dioc'h peb hent daremprédet, he unan en eun toul davarn ép anaout den na beza anavezet gant den, eun amzer oc'h ober ha ne garje ket ar bleis beza dindanha, eun avel hag eun erc'h goest da ziscar ha da vouga tud, kementse oll hen lakea nec'het, hag e c'houlenne outhan he unan : penauz e zai ar bed ganeme ama, ha penauz e zin-me ac'hann?

Etre daou oa prest coan, hag an hostizez a ieas da gempen eur gambr dezhan. Ar beachour en em lakeaz oc'h taol; hogen stanket oa he scrinou, hag hen naoun dezhan pa voa digouezet, brema en doa beac'h o tibri tam. An encrez en doa serret he galon.

Setu hen hag o c'helver ar verc'h vihan d'he zicour. Houma ne c'hortozas ket he fidi diou vech, hag en em lakeas da zacha a zoare ha c'hoek var ar goan pourchaset evit ar beachour. N'oa ket boas, credabl, da gaout bouet mad, nag he goalc'h. Pa e devoa debret avoalc'h, ar verc'hig e devoa collet eun nebeut euz he lentegez; en em lacat a reas da ober allazik d'ar beachour var he zivoc'h gant he daou zournik, ha goude beza sellet mad tro var dro evit guelet ha ne voa den eno, e cavaz he zeod evit lavaret dezhan, mes goustadik, goustadik! « Aotrou mad, c'hui oc'h eus roet bouet mad din-me, ha gouscoude c'hui ranco mervel enoz! »

Ar beachour, ec'h ellit cridi, a zavaz ar bleo var he benn o clevet kementse. C'hoant en doa da glevet eun dra bennak gant ar bugel; hogen n'en devoue ket a amzer. An tavarniour a zigouezaz, hag a ziskuezas beza souezet o velet pegen nebeut en doa debret ar beachour. Neuze o velet ar verc'h vihan en he gichen, e comzaz outhi rog, o lavaret dezhi mont da gousket ha mont buan. Ar verc'hik ne lavaras grik, hag en em dennas kuit en eur vouela.

Tost oa da anternoz; an avel a ioa siouleat, ar c'houmoul a ioa eat en ho zro, hag al loar a bare. Ar beachour a glaske caoz oc'h an tavarniour; hogen hema a lavaras dezhan oa poent mont da gousket, a gemeraz eur c'houlaouen hag a ieas da ziskuez dezhan he gambr.

Ar beachour a ieas var he lerc'h, eur beac'h var he galon ken n'en doa poan o vale. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Ar breur cabusin hag al laer.

Eur breur cabusin a gouent Meudon a ioa bet eun dervez o kestal. An oll a voar ez euz menac'h ha n'o deus netra, ha ne vevont nemet divar an aluzen. Ar breur-ma ta a ioa bet oc'h ober eun dro, eur bisac'h ganthan var he scoaz hag eur penn baz en he zorn. Dont a rea d'he gouent, he visac'h karget brao, hag en he c'hodel e zoa ive guenneien bet digant an dud vad.

Digouezout a ra ganthan eul laer, hag a laca eur bistolen dindan he fri, en eur lavaret « Ar ialc'h, pe ar vuez! »

— Ne viot ket laket pinvidig, eme ar breur, evit ar pez zo ganeme. Tamou creunn seac'h ha restachou all ha ne delont ket calz a dra ne lakaint ket ac'hanoc'h da lipat ho mourrou hag ho piziet.

— Les da gomzou, ha dizam buan, eme al laer.

N'oa ket da c'hina. Ar bistolen a ioa eno, ha n'oa nemet sacha var ar bluen. Ar manac'h a voue red dezhan rei ar pez a ioa ganthan, hag al laer ne deas diouthan nemet goude beza furchet piz he c'hodellou dezhan hag he zillad tu ha tu.

Pa edo o vont kuit, ar breur kesteur a lavaras dezhan:

— P'eo guir e za ganeoc'h kement am oa destumet e tlefac'h renta eun tamik servich din.

— Pe seurt servich, eme al laer?

— Sellit, me zonch din n'oc'h ket eun den criz, ha ne garfac'h ket e ve great drouk din. Hogen pa zigouezin er gouent bremaik, me marteze ne vezin ket credet pa livirin petra zo digouezet ganhen, hag ouspen ma vezo red din iun, e vezo roet din c'hoaz eur binijen galet bennak da ober.

— Ha petra a c'hellan-me da ober evidoc'h?

— Loskel eun tenn pistolen var va zae, evit ma c'hellin lavaret em bezo en em zifennet.

— An dra-ze a rin avoalc'h.

Ar manac'h a astennaz he zae, hag al laer a loskaz he denn pistolen enhi.

— Mes, eme ar breur, ne ket anat couls lavaret.

— Han, n'oa nemet poultr em fistolen...

— N'oc'h eus ket eun all carget guelloc'h?

— N'em eus nemet houma.

— Ah! eme ar c'habusin, lampon zo ac'hanout, gortos neuze. Hag hen o cregi e collierou al laer, hag evel ma zoa cre ha gallouduz, hen discaraz, e reaz eur c'hefesta dezhan, ha goude beza lamet diganthan kement en doa laeret divar he goust, he visac'hat aluzennou hag he venneien, ez eaz ac'hano fouge enhan d'he gouent, o lezel al lampon eno astennet var an douar oc'h en em darlascat.

An Tad Briden, a leverer, o veza eun dervez o prezeg e kær C... a lavare evelen :

— C'hoas daougent dervez, ha Niniv a vezo distrujet!

Arabat eo deoc'h cridi gouscoude e teufen da zisclería deoc'h e za ar gær-ma da veza distrujet. Evit guir, distrujet e tlijac'h beza ; her meritet o poa. Hogen unan bennag en deus harpet breac'h an Aotrou Doue. Ha piou eo en deuz evelse distroet ar voalen divarnoc'h? Ho sant patron? Ne ket, skuiz eo o velet ho torfejou. Ar Verc'hez Vari? Ne ket; re oc'h eus torret lezen he map. Hoc'h Æl mad? Ken nebeut; re skuiz eo oc'h ho tioual. Piou-ta? hen lavaret a rin-me deoc'h? An hini a zo bet hoc'h alvocad eo an drouk-speret. Goulennet en deuz oc'h Doue ma lesche ar gær-ma ep he distruja. Ha perag? Abalamour, pa en deuz izom eul laer, eul lampon, eun uzulier, eun den gadal, eun den brein dre he zizurziou evit he zizour da deleur ar vreinadurez e kær ha da vouga ar feiz var ar meaz tro var dro, eo e kær C... e caf ebestel evelse kement ha ma car.

Nag a bet kær marteze a ve gallet lavaret kement all anezho!

Sonjal a reat ne vije ket a redadegou kezeg er bloama.

Hogen setu e verker e vezo redadek kezeg e Sant-Briec d'an nao ha d'an deg a vis gouere.

Evit doare ar c'hlenvet var ar chatal corn ne ket eanet c'hoas tre er vro. Comz a rer a jatal taget ganthan er mis-ma, e Rosnoen, e Tremaouezan hag e Treflevenez. Bez' ez euz eta ato da zioual.

Adaleg ar 27 a viz even, eul lestr-tan a dle mont da gas tud euz a Vrest da Gastellin, hag euz a Gastellin da Vrest.

Al lestr-ze a ielo euz a Vrest da Gastellin d'ar meurs, d'ar iaou ha d'ar sadorn; hag euz a Gastellin da Vrest, d'ar merc'her, d'ar guener ha d'ar zul.

An Aotrou Coat, nevez beleget, zo hanvet vikel e Pleyben.

An Aotrou Danze, nevez beleget, zo hanvet vikel e Langolen.

An Aotrou Laurent, vikel er Relek, zo hanvet vikel e Itron-Varia-an-Assomption, e Kemperle.

An Aotrou Tonard, nevez beleget, zo hanvet vikel er Relek.

PRIZ AN HED.

KEMPER. — *24 Even*		PONT-N'ABAT. — *22 Even*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 34 c.	Guinis.....	30 lur, 63 c.
Segal.....	19 lur. 24 c.	Segal.....	20 lur, 83 c.
Eiz.....	20 lur, 70 c.	Eiz.....	19 lur, 50 c.
Ed-du.....	24 lur, 04 c.	Ed-du.....	23 lur, 75 c.
Kerc'h.....	26 lur, 26 c.	Kerc'h.....	25 lur, 50 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	8 lur, 50 c.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	trede trein.	pevare trein.
Landerne.....	« «	8 35m	1h ««a	8 20
Dirinon.....	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h.....	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin.....	« «	10 05	2 54	9 59
Quemeneven.....	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper.....	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant.....	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet.....	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet.....	« «	« «	6 10m	« «
Loriant.....	« «	8 20	12 10	6 05a
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven.....	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin.....	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h.....	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

SGOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moulter an Escopti-

DISSADORN 8 GOUERE 1871. N° 336. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 8 Gouere 1871.

Beza meulet gant he genseurt a zo nebeut a dra. Eun den mad, eur guir gristen, evit beza meulet gant tud hag o deus feiz ha relijion eveldhan, n'en deus nemeur a a leac'h d'en em fougeal. Ne dle ket zoken ober calz a van evit guelet an dud oc'h ober goab anezhan, rak giz ar bed eo ato oher goab euz ar re o deuz eun dra bennag a relijion; mar guel avad an dud fall, an dud difeiz oc'h en em zevel en he enep, hoc'h he gassaat, oc'h he voalgas, o clask he zistruja mar gelfent, neuze, ma c'helje eur c'hristen kemeret avechou eun tam fouge, en divije tro d'hen ober, rak neuze e c'hell cridi e ra eun dra bennag a vad, eun dra bennag hag a blij da Zoue. Ato ar speret a boulz an dud dizoue eo speret satan, a ia bepret e counnar a enep kement a rent gloar da Zoue en eür c'his bennag var an douar.

Ia ar voalen evit muzula eun den, evit guelet petra dal, eo meuleudi pe casoni ar re fall. Beza meulet gant tud ep feiz na Doue eo brasa dismegans a oufe beza taolet var eur c'hristen; beza lezet gantho e peoc'h ne deo ket eur sin vad; beza goapeat epken gantho a zo c'hoas nebeut a dra; pa ho gueler avad o cassaat eun den, oc'h he bersecuti, oc'h ober ar brezel dezhan, neuze e c'heller lavaret euz an den-ze ez eo e guirionez din a veuleudi, rak neuze en em gaf e reng ar re ma comze hor Zalver anezho en he aviel pa lavare e vijent eürus pa o divije da c'houzanv evit ar justis, pa deuje an dud d'ho c'hassaat, d'ho goal gas, d'ho zeleur er meaz, da ober rebechou dezho, da lavaret pep seurt droug anezho, da zevel pep seurt geier en ho enep; neuze, emezhan, e tlient en em laouenat hag en em gaout euruz abalamour ma tle beza braz ho recompans en env.

Ha ne velomp-ni ket ar virionez a gementse hirio muioc'h evit biscoaz? Ha ne velomp-ni ket satan hag he likizien o skrignal ho dent, oc'h egari hag o counnari a enep kement a ra ar vad?

Doue en deus laket e penn an ilis catolik eun den ervez he galon; ober a ra burzudou dreizhan evel ma zeo boas da ober dre he zervicherien vrasa.

Pii nao en deus laket skigna ar feiz dre gals carteriou euz ar bed; laket en deuz en eun niver braz a escopti ou eskeb ha beleien da jom evit mad, eleac'h ne voa kent nemet eur missioner bennag en eur dremen; rentet en deus da vam Doue ar brasa henor a c'helle an ilis da renta dezhi; digoret en deuz ar sened braz euz ar Vatican. Ha ne voa ket eno peadra da lacat an ifern oll da gounnari? Evelse ive nag a likizien, nag a dud fallacr n'en deuz-hen ket dinasket a enep ar Pap santel!

An iliz e deuz en amzeriou diveza-ma dizoloet, disculiet ha condaonet fals credennou enebourien ar feiz; dizoloet e deuz ho finesaou, roet e deuz da anaout ho zroiou cam hag ar c'hontam o doa c'hoant da deleur en oll galonou. Hogen guelit ive pebez brezel a reont da ilis Doue? Petra na reont hi ket o clask miret outhi da rei ar virionez da anaout, o clask he mouga, he distruja ma c'heljent!

Ar Frans, pe gen izel bennak ma voa coezet dre he dizurziou, a reat gouscoude c'hoas calz a vad enhi. Cas a rea aleiz a vissionerien da brezeg an aviel d'ar broiou gouez; breuriez ar feiz a velet oc'h ober burzudou a garantez; breuriezou all ep niver a roe tro d'ar guella christenien d'en em zestum evit en em zicour en ho oberou mad, evit pidi hag heuilla beteg ar c'huzuillou santel euz an aviel; rei a reat enhi, da viana e Breiz hag e meur a lec'h all, missionou hag a rea eur vad ar brasa, o lacat ken aliez a zen da zistrei oc'h Doue ha d'en em lacat var an hent mad; en eur ger cals re a vad a reat enhi evit na deuje ket an ifern d'en em fulori ha d'en em dichadenna en he enep, evit lacat, mar galfe, eun termen da gement mad a reat enhi. Ha guelet a reomp e pe stad o deus laket ar Frans!

Guelet a reomp eta pe ger guir eo ar pez a lavar an abostol : « Nep piou bennag a fell dezhan ren eur vuez vad ha christen, a vezo stourmet outhan, en devezo da c'houzanv aberz an dud difeiz. »

An tad santel, o respont d'an testeniou a garantez roet dezhan gant ar gristenien catolig a Frans, goude beza he meulet euz ar vad a rer enhi, euz ar mad-oberou great gant goazet ha marteze muioc'h c'hoas gant merc'hed, a lavar ez euz eun dra enhi hag a ra muioc'h a zrouk dezhi eget counnar ha toffejou an dispac'herien, hag an dra-ze eo relijion an dud-ze a zo, emezho, catoliked, mes catoliked frank, da lavaret eo catoliked ervez ho giz, catoliked evitho ho unan, en ho fart ho unan, mes ep relijion ebet pa ve menek da rei lezennou d'ar vro, a fell dezho n'e deffe ar relijion perz ebet e gouarnamant eur vro. An dud-ze, gant eur fals creden evelse, eo a gas eur vro d'an traon.

Epad ma ra an dispac'herien e Rom goasa hag a ellont evit hiskina ar Pab, oc'h ober muia ma c'hellont a zizurz, ar re vad a gendalc'h da bidi hag a gresk bepret ho fedennou. Rak caer a zo, ar Pap a zo caret gant an darn vuia euz he sujidi. Ar iaouankiz a ziskuez evithan ar brasa teneridigez. Eur belek deut euz a Rom a scrif e voa deut meur a vech an daelou en he zaoulagad o velet hag o clevet santimanchou mad lod anezho.

Tud iaouank, plac'het iaouang, emezhan, a ra al le d'en em denna euz ar bed, da ober pinijen, da iun divar bara ha dour ar rest euz ho buez, a ginnik zoken ho buez evit ma vezo astennet buez Pii nao ha ma velo an ilis treac'h d'he enebourien.

Lavaret a rean, eme ar belek-ze, da unan hag a felle dezhah en em voestla da iun epad he vuez.

— Ho tud n'ho lezint ket.

— Oh eo ! iun a raint ive ; en em glevet omp.

Da eur plac'h iaouang e lavaren :

— C'hui a c'helfe dimizi, hag ho pried n'ho lesfe ket da iun.

— N'em befe ket afer eur pried evelse.

Lavaret a rean da eun den iaouang a felle dezhan kuitat ar bed :

— C'hui oc'h eus descadurez hag a c'helfe caout eur gark bennag hag ober cals vad.

— Ia, mes droug a c'helfen da ober ive marteze ; ha neuze mar gelfen caout eun henor bennag, e carfen lacat an henor-ze da greski hini Pii nao.

— Me, eme eun all, a zo paour ; kement o deuz eun dra bennag a ro ive eun dra bennak d'an tad santel. Me n'em eus nemet va buez, ha perak n'he rofen-me ket evit Pii nao ?

Evel ne deus ket bet a brosesion ar zacramant er meaz euz an ilizou er bloa-ma e Rom, ar gristenien vad o deus cavet kerse, hag a zo bet glac'haret o veza red dezho dioueret ar guel euz ar brosesion-ze ker caer er gær-ze ; rag ar prosesionou caera e leac'h all ne dint nemet eur skeud euz a hini Rom. Hogen Doue a voar ato tenna ar mad euz an drouk. Pa ne c'hellent ket mont e prosesion var dachennou kær, ar gristenien vad o deus tremenet ho amzer en ilizou o pidi, oc'h adori ar sacramant, hag o tostaat oc'h on daol santel. Antercant mil gommunion a gonter zo bet e Rom en deiz-ze.

Setu ama c'hoas penauz e fell d'an dispac'herien lakat an oll e frankiz evel ma leveront.

Er penn kenta euz ar bloas 1870, eur plac'h iaouank, merc'h eur iuzeo, a ioa falvezet dezhi en em ober christenez. Anezhi he unan e zeas da chom d'an ti eleac'h ma tigemerer ar gristenien nevez, evit beza kelennet eno ; hag e voue badezet d'ar sadorn fask.

Abaoue an 20 a vengolo, tud ar plac'h-ze n'o deus ket eanet d'he goulen, ha da ober freus var dro ar gouent-ze abalamour ne telle ket dezhi dont ac'hano. Ar gristenez nevez a responte ato e fellè dezhi chom eno, hag a roe dezho da anaout, ha dre goms ha dre scrit, ar rezoniou hag ar guir e devoa da veza lezet da zavetei he ene. Petra o deus great an dispac'herien difeiz ? Eat int da gaout al lezvarn, hag al lezvarn a unan gantho, na petra ta, en deus gourc'hemennet ma vije rentet ar plac'h iaouang d'he c'herent, ha caset likizien d'he c'here'hat. Al lamponet-ze a zo eat dre nerz er gouent, o deus divarc'het seis dor an eil varlerc'h eben, o deus croget er gristenez iaouang, ha daoust d'he daelou ha da gement a rea evitenebi, o deuz he c'haset d'ar prizon.

Ha setu penauz e les an dispac'herien ho frankis gant an dud.

An tad santel, daoust d'he baourentez, en deus roet, ha laket ranna etre ar beorien a Rom, pemp mil scoet, d'ar 16 euz ar mis tremenet. Ar bersonet a gær, deut da c'houlen beza digemeret gantha, a zo bet carget da ranna ar arc'hant-ze.

G. M.

SANT HERVE.

X.

Evit doare sant Herve ne jomas ket ket pell beo varlerc'h ar varnedigez vraz ha leal-ze rentet en hano ar vro hag ar relijion hag e pehini e leverer e kemeras pers mui eget nicun. Guelet a reas gouscoude ar frouez douget gant ar varnedigez-ze, rak guelet a reaz o c'houlai an deiz caer a lakeaz eur prins mad var an tron goude maro an alouber, ha kementse ep skuilla goad.

Eur goulou-deiz all a iea da zevel evit ar zant. Dioc'h ma leverer edo eur vech en iliz en doa savet, gant escob Leon, he vignon. Tri dervez a ioa edo euo o pidi hag o iun, disparti dioc'h he ziskibien ha dioc'h he skolaerien. Setu an env o tigeri azioc'h he benn, hag he zaoulagad o tigeri ive evit ma c'halje guelet ar pez a dremene e lez an aotrou Doue. Eat er meaz anezha he unan, en em lakeas da gana eur c'hantik brezounek. Ar ganaouen-ze, eme ar c'henta euz ar re o deus scrifet he vuez, a voue, var he c'houlen, laket dre scrit gant escop Leon he unan, evit na vije ket collet, hag a zo bet laket en doare m'ema, ervez a leverer, gant diveza abostol an Arvoriz, an den eurus Mikæl Nobletz.

Setu-hi ama :

Pa zellan en envo,
Hag entreze va bro,
Nijal di a garren
Evel eur goulmik venn ;

Percher ar baradoz
Digor ons va gortoz,
Ar zent, ar zentezed
Tost d'am digemeret.

Gwelet a ran avad
Gwelet Doue an tad,
Gant he vap benniget,
Hag ar speret meulet.

Pe ger kaer eo gwelet
Ar Verc'hez benniget,,
Gant daouzek stereden
A ra he c'hurunen !

Gwelet a ran ouspen
Gantho pep a delen,
Aele hag Arc'haele,
Holl o veuli Doue.

Gwerc'hezed a beb oad,
Sentezed a bep stad
Gragez, intanvezet
Gant Doue kurunet.

Gwelet a ran-me c'hoaz
Leun a c'hloar, leun a c'hraz,
Va zad, va mam maro,
Va breudeur, tud va bro.

Me vel eledigou
War ho eskeligou
Ker koant ha ker rubenn
A nij en dro d'ho fenn.

A nij en dro d'ho fenn
Evel eun hed gwenen
En eur parkad bleunio,
Son ha c'hwez-vad gantho.

Eurusdet ep he far
Oc'h ho kwel't me ho kar !
C'hui a ro din dizoan
E poaniou ar bed-man.

An env ne deuas da zerra nemet pa voa echu ar c'hantik, evel pa en divije kemeret plijadur o clevet kanaouennou map santel Hyvarnion ha Rivanona, pere her silaoue en eur vusc'hoarzin, hag her galve da vont davetho.

G. M.

(An divez eur vech all.)

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

TAOLENNOU VERONIK.

Eunn taol a skoas e kaloun Theodot pa velas ann dizurs a ioa enn he di, buan e pignas, e kassas Veronik d'he c'hambr hag eno, var he zaoulin, e reas he beden: o va Doue, emezhan, c'hui n'co ket falvezet ganeoc'h genel enn eunn hostaleri, gout a reac'h pegement a bec'hejou a vije great enn ties-se ; guelloc'h o peus kavet genel enn eur c'hraou e-kreis anevalet eget e-touesmevierien ; pignet var menes kalvar, n'o peus ket c'hoanteat eva ar guin a ioa ennhan beradou mirr : o va Doue, m'ho ped dre ar zec'hed ho peus gouzanvet evit paea mesventiou ann dud, dre ar guinaigr ho peus tanveat hag a zevas ho teod, pardounit ar pec'hed zo great hirio em zi ; ne bellait ket diouzomp ho c'heal mad, divetazoc'h me vo mui var eves. Brema reit din skerijen ma teuin da anaout ar pes am beus da ober evit brassa mad Viktor ha va zilvidiges va-unan.

Dious ar zent, lenner kristen, eo deomp kemeret skouer, marteze ho peus eur mevel, eur plac'h hag e vizit ouspenn eur vech nec'hed gantho drè na vezont ket atao direbech. Dionalit ! Gourdrous, skandalat, lakaat ann teod da strakal evel fouet eur portezer a zo traou eas ; ar pes a zo dies eo tenna ar mad eus ann drouk ha koulskoude petra dall deoc'h skandalat ma n'eo ket ann draze a glaskit ? M'en em zavit ous ho mevel gant mallosiou, ar pes siouas ! a c'hoarves gant meur a hini, penaos e teui hennes da zont var vell ? Leuskeul mallosiou a zo strinka glaou-beo a ziouc'h ho penn ; kouneza a reint ha piou a vezo skaotet ? Me gred ne dleomp morse difazia ar re-all nemet goude pedi. Nag hen a gav komzou c'hoek ann hini a deu bembes da freskaat he vadiziant dre ann dour binniget ha sin ar groas, ann hini ne varc'hata ket ous he grouer hag he rouanes eur *Bater* hag eunn *Ave Maria* ! da c'houlou deis ar furnes a ra he zro o klask tud din anizhi ; m'he galvit, m'he digemerit ec'h azezo hag e chomo var dreujou ho ti : *qui de luce vigilaverit assidentem eam foribus suis inveniet ;* eur vech ma ves hounnes enn hor c'hever eo eas goulen kelennadures diganthi pa ves izoum. Chetu petra dal ar beden-vintin great a-zoare, ebdi e zoump tud dall o ren tud dall ha pa varnomp hon nessa oump evel sur d'en em varn hon unan.

Theodot, great he beden, a ziskennas evit gouzout penaos ha perak oa eat Viktor a-eneb ann urs stris en doa roet da non pas mesvi den enn he hostaleri. Ar mevel paour n'oa ket boas da veza tapet e drouk ; eur vez spountus a ioa kroget ennhan ha rec'het oa d'ar red eus ann-ti. Evit Davus n'oa ket eas dezhan tec'het, en em ledet oa dindan ann daol eb damanti d'he sternach da lavaret eo, d'he zillad. Tennet e oue ac'hano, kazeliet, kasset d'ar c'hraou hag astennet var eur vriad kolo ; a veac'h eno, en em lakeas da roc'ha evel eur moroc'h. Brema kals hostisien o deus eur c'his all ; p'o deus mesvet eunn den ha pa n'hell mui bale e ves taolet er meas, hag e ve glao, erc'h, skourn... n'eus fors, er meas ! da lipat pri ha da sklasi el leac'h ma karo ! souezit ounn e guiriones e ve kristenien ken didrues evit ene ha korf ho nessa. Al lezen, emezho, zo kaos deomp... o tud fallakr ! heuillit ta neuze ive al lezen penn-da-benn. Koulskoude ounn c'hoas muioc'h souezet gant ar rou-

lerien, goude guelet ar pes zo great dezho, chetu hi adarre eunn derves benak varlerc'h, o vont da di ann hostis kris ha digaloun-ze ! red eo lavaret e ve ar roulerien touellet, strobinellet, kelc'het, skoet gant droukavel.

Pa zistroas Theodot da gambr Veronik edo ar verc'h iaouank, digor-mad he daoulagad, o sellet ous taolennou a ioa dianaves evithi, rag a neves staget oant gant ann hostis ; a Roum eo e teuent. Ar gristenien ac'hano o doa savet pe, evit lavaret guell, o doa toullet eur gear dindan kear E-unan hag eno e sebelient ho merzerien. Roum eta ouspenn ma zeo fountet var mean sant Per a zo ive diazezet var eskern ar zent ; evit laouennaat eul leac'h ken tenval hag a vo ker skedus da zeis ar varn pa zavo bues er boultren benniget-ze, ar gristenien o doa livet var mogeriou a veler c'hoas ar Pastor mad, Lazar tennet eus ar bes ha kals traou all. Taolennou Theodot a ziskouese ann tri zen iaouank er fourn Goret, Daniel etoues al leounet, ar profet Jonas, ann anter anezhan el lestr, ann anter-all e ginou ar pesk.

Va merc'h, eme Theodot, dre ma kresk ha ma tosta ann danjer eo red e kreskfe hon ners ; ar poaniou pa zonjer ennho araok ma tigouezont a ro nebeutoc'h a spount hag a c'hlaz, evel ar gurun int : pa darz enn eunn taol hol laka da skrija ; p'hor beus guelet araok ar c'houmoul duet gant ann arne, ne reomp ketkement a van. Sell pis ous ann teir daolen-ma ha gantho desk ive tri zra : e tleomp gouzanv peb tra kentoc'h eget nac'h hor feis, e oar Doue dioual he zervicherien hag e zeus eur vues all kaeroc'h eget houma. N'e ket ebguir o deus hor breudeur a Roum lakeat ar skoueriou-ma dirak hon daoulagad, rag ann dirantet, evitho da veza ker kris, n'o deus kavet netra goassoc'h eget ann tan, ann dour, ann anevalet goues ; ama e veli mignounet Doue treac'h d'ann traou-ze oll ; sell ous ann daolen genta. Ar Roue Nabuchodonosor en doa savet e-kever Babilon enn eunn dachen hanvet Dura eur skeuden aour e doa triugent troatad huelder. Ann oll, paour ha pinvidik, a dlie d'ann deis merket daoulina dirag ar skeuden-ze hag he adori dindan boan da veza taolet enn eur fourn goret ; pa vije ann trompillou, ann tabourinou, ann oll muzikou o c'hoari eo e tliet daoulina. Tri zen iaouank ne falvezas ket dezho plega d'ann urs impi-ze ; kasset e ouent dirak ar roue ; ha guir eo, eme hema, ne adorit ket hon doueou ha va skeuden aour ? dionallit, pa gleffor ann trompillou grit evel ar re-all pe e zeot er fourn ha pe seurt Doue a helfe ho tenna ac'hano ! Roue, eme'r re-ma, n'hor beus netra da lavaret deoc'h nemet ne adorimp ket ho toueou ; ann Doue guirion a rei ac'hanomp ar pes a garo. Kemeret e ouent ta, liammet ha stlapet er fourn gant ho oll dillad. Ken nerzus oa ann tan ma tevas ar re a ioa tosteat ous ginou ar fourn evit teureul ebars Ananias, Mizael hag Azarias. Ar re-ma a bourmene er fourn enn eur bedi hag enn eur veuli Doue, ho moues a zave betek Nabuchodonosor hag he offiserien. Ar roue eta a reas teureul er fourn roussin, stoup, peg, koar, a bep seurt traou, ar flamm a zavas beteg anter-kant troatad a zioue'h toull ar men-gad, hag, enn eur droidellat, a vougas meur a hini. Mes eunn eal a ioa e-kenver ann tri zen iaouank ; lakaat a reas da c'hoeza eunn avel ker fresk hag ann hini a zav dious ar beure divar glis ar prajeier hag ar c'hantik a iea atao enn dro : eles eus ann env meulit Doue, meulit ha meulit-hen eus an eil kanvet d'hegile ; glao ha glis meulit Doue ; tan ha tomder meulit Doue, skourn ha ienien meulit Doue... Ar Roue sebezet-oll a dosteas hag a lavaras d'he offiserien : daoust ha n'hor beus ket taolet tri zen liammet e kreis ann tan ? Brema koulskoude e velan pevar, diere, hag unan anezho zo henvel ous mab Doue ! Tennet e ouent ac'hano... n'oa ket rostet eur vleven eus ho fenn. Chetu aze, Veronik, petra veles var ann daolen genta, ne da ket da gaout aoun rag ann tan ; e dalc'h Doue eman hag e rank meuli he vestr ; ne hell devi nemet liammou servicherien Jesus.

Fizians am beus e Jesus, eme Veronik ; ne c'houlennan burzud ebet evidhon, hag e teuffe ann tan da zevi al liammou a zalc'h va ene stag ous va c'horf, me veulo hano va Zalver.

Evidompni, kristenien, dalc'homp sonj e zeus eunn Nabuchodonosor all kals goassoc'h eget roue Babilon, ann diaoul eo, e zeus eur fourn goret gant justis Doue ha danves ann tan zo eno, ar roussin, ar stoup, ar peg, ar c'hoar, eo hor pec'hejou. I. W.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

LABOUSIK DOUE.

XI.

Oc'h en em velet adarre he unan en he brizon, Arzur a jomas da zonjal mantret. Ober a reas gouscoude eur musc'hoars o clevet he labous a ioa chomet eno c'hoaz, hag a reaz eur griadennig en eur nijal kuit. Neuze en em lakeas var he zaoulin da bidi.

« Va Doue, emezhan, guelet a ran n'em eus ket a eurusdet da c'hortoz er bed-ma. Grit din ar c'hras d'am gelver d'ho rouantelez eleac'h ma zeo castizet ar re fall, ha ne rer mui a boan d'ar re divlam. »

Antronos, kerkent ha goulou deiz, ar roue Ian a guitea ar c'hastel, hag a rea cas ar c'hez Arzur da Rouan. O velet e voa ar gouarner Guillou Breüs den da ober kément a c'halje ha da lacat zoken he vuez var var evit savetei ar prins iaouank, ne fellas mui dezhan lezel eno ar prizonier, hag her c'hasas da gastel Rouan eleac'h ma vije diouallet strissoc'h.

Pa edo Arzur o vont en hent, e lavare d'ar solier : ahanta, paour kez Ian, ne ket lavaret mad em oa-me dit ne ket da Vreiz eo e zajen ac'hann ? hogen an uvre caer am oa great deac'h a roio laouenidigez din evit eur miziou bennak. Dalc'h sonch ac'hanon, Ian !

— O va frins, biken n'hoc'h ancounac'hain keit ha ma vezin beo.

Ne glaskin ket merca ama pegement en devoue Arzur a Vreiz da c'houzanv epad ar goanv hir a dremenaz e tour castel Rouan eleac'h ma voa dalc'het prizonier gant Ian-ep-Douar, he eontr.

Ar prins iaouank mad ne gollas ket eur vech ar zentidigez oc'h bolontez Doue ; laket en doa he fizians e Doue, ha pe gen ankeniet bennak ma voa he galon, e c'hortoze, ep en em glem, an taol a dlie he skei.

Deut oa an nevez amzer, ar pennad-ze euz ar bloaz a blije muia da Arzur. Evithan da veza er prizon e sante peur e teue an amzer-ze ; an nebeudig ear a iea beteg enhan a gase dezhan ar c'huez euz ar bleuniou ha kanaouen al labouset.

Siouaz ! euz he brizon, Arzur ne c'helle guelet na parkeier na prajeier, na guez na glasvez. Ar pez a vele epken, dre eun toul prenest ha ne c'helle ket tizout beteg enhan, eo eur c'hornig euz an oabl, hag her guele, guech glaz evel mantel ar Verc'hez, guech guenn evel eonen, avechou all du ha tenval evel an noz ; avechouigou e vele eur stereden bennag o para.

N'oa ket braz, evel a velit, ar pez a c'helle ar prizonier da velet, ar pez a roe dezhan eur blijadur hag eul laouenidigez bennak. Gouscoude kementse a dlie c'hoas beza lamet diganthan. He eontr Ian, a dlie beza crisoc'h eget eul loen gouez e kenver he niz, mab he vreur. Morse ar grisderi n'oa bet poulzet hirroc'h, nemet gant stamerezet Pariz e ve bet great abaoue.

Guillou Breüz en doa cavet an tu da gas da solier da Rouan ar memes Ian en doa bet soursi euz a Arzur en he brizon kenta. N'em eus ket izom da lavaret en doa her c'haset di evit bihanaat eun dra bennak poaniou ar prins iaouank.

Eur mintinvez, Ian ar Solier o veza eat da gas da Arzur he dam bouet evit an devez, her c'havaz harpet oc'h ar voger, hag oc'h he velet, e chomas sebezet ha mantret, ha gant he strafuil e teuas var adren hag e loscaz eur griaden.

— Te a zo aze, Ian, eme Arzur gant eur vouez glac'harus.

— O va frins !... Re eo ! re eo evel kent !

Hag ar solier paour a gouezas d'an daoulin e hars treid Arzur en eur vouela fors ; ma voue red d'ar prins en em lacat d'he gonsoli.

Ian-ep-Douar en doa laket dalla he nis gant eun houarn rus ! Goude beza bet eur pennad mad o coms oc'h Arzur, evel ma teue da ober avechou, evel na c'helle ket lacat ar prins iaouank da asanti da goll he viriou na var Breiz na var rouantelez Brozaoz a ioa dezhan, Ian a zigasas d'ar prizon eun den eun houarn ruz ganthan, hag a douchaz an houarn-ze oc'h daoulagad ar prizonier.

Arzur a zantaz eur boan kel leskidik, ma loscaz eur griaden scrijuz ha ma coezas d'an douar semplet.

Pa deuas he anaoudegez dezhan ne vele mui netra ; gouscoude e c'houie ervad ne dlie ket beza nos c'hoas.

Hogen ar boan en doa en he zaoulagad a zigasas da zonch dezhan euz an den en doa guelet gant he houarn ruz hag ec'h anavezaz ar virionez spontus. Ar buguel reuzeudig en em daolas d'an douar en eur grial hag o c'houlen mallos var benn ar vourrevien griz o doa lamet diganthan ar guelet. Dre c'hras Doue, ar gaouadik casoni-ze ne badas ket pell ; re vad oa ene Arzur, re vad christen oa evit delc'her casoni. Arzur a bardonnas d'hevourreo.

Evelse pa deuaz ar solier Ian, ha pa her c'hlevas strafuillet oc'h he velet, e lavaras :

Ah ! Ian paour, ne velan mui netra ! ne velan mui eur c'hornig euz an oabl glaz aze dre ar prenest ! Noz, ha noz ato ! Hogen na vouel ket, Ian, va foanniou ne badint ket pell mui ; me am eus pedet Doue kement !

Neuze e contas dezhan penaoz oa bet devet dezhan he zaoulagad ha goudeze e lavaras :

Silaou, va mignon Ian, souden Arzur a Vreiz, ar bugel-ze ker caret gand ar Vretoned, bet, a leverer, diouganet gant Marzin ha canet gant ar glouer, souden Arzur a vezo great ganthan. Eun tenzor en deus gouscoude hag a fell dezhan da fiziout enhout-te, rak te eo he ziveza mignon, ha n'en deus nemedout.

Rei a reas dezhan neuze ar c'hasedik ma on eus comzet anezhan eleac'h ma edo ar pez a garie.

— Sell, Ian, setu ama va oll danvez er c'hased-ma. Carga a ran ac'hanout da rei ar pez zo enhan d'ar re o deus great din caout eur pennad dervez a blijadur bennak var an douar. Kerkent ha ma vezin maro e zi da Vreiz hag e claski va daou vignon Armel Lantivy ha Rojer Leon. Da Armel e roi ar pennad ruban-ma, ha da Rojer ar vleunen voenvet-ma a c'houzont avoalc'h a ioa caret gant Arzur. Neuze mar cavez Aliet Mello, an demezel-ze ken dizroug ha ken douget evit Constans va mam, e roi dezhi ar bouchad bleo-ma troc'het ganthi divar benn va mam ger, hag am eus ken alies glebiet gant va daelou. Pa zi euz a Vreiz, kea da lez ar roue a Frans, ha ro da Vari, merc'h muia caret ar roue Filip, ar c'hassedik-ma, ar c'henta hag an diveza prezant e devezo digant eur pried a anavez a veac'h ha ne velo morse ken.

Evidot-te, va mignon Ian, me garje em bije bet aour a vozadou da rei dit. Hogen me, ha beza din eur rouantelez ha broiou aleis, n'em eus ket zoken eun diner evel an intanvez euz an Aviel, ha ne c'hellan rei netra dit.... Gouscoude, ma c'helfen scrifa d'am Bretoned, me voar ervad ne deus ket eun dijentil e Breiz, ha ne deufe ket var va ger, da ranna he zanvez gant an hini en deus bet soursi euz ho frins.

— Ne gemerfen netra, Aotrou Duk ; ar vadelez a ziskuezit evidon eo ar c'haera recompans a oufen da gaout.

— Guir a leverez, Ian, rak te ac'h eus calon. Ne ket gant aour, gant carantez epken e c'heller paea eun den eveldout. Gouscoude em bije caret e pije bet eun tamik danvez, evit gallout kuitat ar vicher a rez ama.

— Va frins, pa ne viot mui er prizon, me ne vezin

mui solier. Hogen, pa oc'h eus c'hoant da rei d'ar paour kez lan eun dra bennag evit delc'her sonch ac'hanoc'h, eo eas deoc'h, mar kirit, terri ho c'hoant.

Roit din eur bouchadig euz ho pleo.

— Guir a leverez. Digas din eur sizail, unan zo aze eun tu kennag, a veze gahen o troc'ha imachou pa em boa c'hoas va daoulagad. Hag Arzur a dennaz eun huanaden o sonjal er guelet lamet diganthan.

Ar sizail a voue cavet, hag Arzur en em lakeaz he unan en dra c'helle, da droc'ha bouchadou euz he vleo.

— Sell, Ian, te gaso eur bouchad da bephini euz ar re am euz hanvet dit bremaik, hag e lavari dezho pedi evidhon ha me a bedo ive evitho. Cas a ri ive eur bouchad da bephini eus va c'hoarezet, da Alix, da Vac'harit, da Gatell ; lavar d'ezho eo bet evitho unan euz a zonjou diveza ho breur ; ha neuze... mes siouas, ne c'helli ket mont beteg Azenor, va c'hoar muia caret.... Ober a ri, Ian, kement a lavaran dit ?

— O va frins ! ha doueti a c'hellit-hu a gemeutse ?

— Nan, va mignon, gouzout a ran ez out eur servicher leal, ha fizians am euz enhout. G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

EUN TOUL LAERON VAR LOC'H PEIPUS.

II.

Ar beachour a voue caset da eur gamprik vihan, hag an hostis, goude beza diskuezet dezhan he vele, en em dennas kuit en eur lavaret ; nosvez vad !

An den iaouank en devoue amzer neuze da zonjal er stad ma en em gave enhan hag er c'homzou en doa clevet gant ar bugel. Hogen caer en doa trei ha distrei, sonjal ha dizonjal, ato e teue da lavaret dezhan he unan e voa eno evel eul labous en eur gaouet, evoa etre daouarn laeron, ha ne daje ket, credabl, e buez ac'hano.

Hogen penaoz en em denna euz an toull-ze ep lezel he groc'hen ? Eno edo an abaden. Tec'het kuit, ne dalie ket ar boan clask hen ober, rak peleac'h mont e creiz an noz hag e creiz an erc'h, ha neuze penauz mont kuit ep gouzout da zen, rag ep mar edot oc'h he zioual. N'oa ken da ober eta nemet chom eno, ha chom dihun, evit gallout guerza ker he vuez mar deujent varnezhan.

Setu hen ta o prenna dor ar gambr hag o stanca toul an alc'hoez. Neuze e vougaz he c'houlou, rag al loar a ioa o para hag e vele c'hoas sclear avoalc'h.

Kemeret a reaz he benn vele, hag hen lakeaz a hed dindan an dillad gant ar boned noz er penn evel pa vije eun den cousket er guele. Evesaat a reaz ive oc'h he fuzil da velet ha carget mad oa ; neuze en em lakeaz e kichen an or, en hevelep doare, ma vije digoret, en em gafche an or etre ar re a deuje er gambr hag hen.

Var gementse e chomas didrouz, ep finval mui, evit rei da gridi oa eat da gousket. An nec'hamant a rea d'ar beachour caout hir an amzer. Eun heur a dremenaz evelse, hag evel ne gleve trouz ehet, e comanse da gridi oa bet diot o kemeret aoun re vuhan hag oc'h en em strafuilla gant comzou ar plac'hik ne vouie ket marteze petra a lavare.

Ep dale gouscoude e cave dezhan clevet tud o vale, diarc'hen pe var solion hò lerou. O veza laket he scouarn da zilaou piz ec'h anavezaz e tostea tud goustadig oc'h dor ar gambr. Kerkent eun alc'hoez a voue laket er potail, hag an or a zigoraz ep guigourrat.

Ar beachour en em gavas neuze cuzet tre adren an or digoret en diabarz. An tavarniour a ieas da gaout ar guele ; eun den all a ioa troad oc'h troad ganthan oc'h he sclerijenna gant eul letern bouzar, a jomaz e toul an or. Ep marc'hata, an tavarniour a zavaz eur fuzil a ioa en he zorn hag a dennas var an doare den a ioa astennet er guele. Hogen a veac'h en doa losket he denn, ma coezaz he unan ep gallout crial, en eur leskeul epken eun huanaden. Ar beachour en doa tennet varnezhan hag he dreuzet gant eur voulet. He gamarad o velet kementse a zonjas credabl e zoa eun diaoul bennag er gambr-ze hag a ziscampaz ac'hano mar gouie, ha douetuz e roas lod euz he strafuil d'an hostizez, rak tec'het a rejont ac'hano ha ne voue cavet nicun anezho goudeze.

Gouscoude ar beachour n'oa ket c'hoas diencrez. Ha ne deujent ket adarre, ha marteze brasoc'h banden varnezhan ?

Prenna a reaz adarre an or, hag e lakeas d'he harpa kement a gavaz er gambr. Corf maro an tavarniour a ioa eno leun c'hoad, hag a lakea bleo ar beachour kez da zevel var he benn ; evelse, o c'hortoz an deiz, e voa beac'h varnezhan hag e tremene he amzer o pidi hag o trugarecat Doue da veza savetaet dezhan he vuez.

Dre chans, kerkent ha goulou deiz, e tremenas dre eno eur vanden charretourien ; euz he brenest ar beachour a grias da c'houlen sicour outho. Chom a rejont a za, hag ar prizonier a c'hellas mont d'ho c'haout. Pa o devoa clevet ganthan ar pez a ioa c'hoarvezet eno en nos-ze, en em lakejont da furcha an ti. Ne gafjont den, ne veljont nemet corf maro an tavarniour. Ar beachour a ioa nec'het dre ne gave ket ar verc'hig e doa roet eun ali ker mad dezhan.

Aoun en devoa n'e divije an davarniourez hag he mevellou caset ar verc'hik-ze gantho pa voant tec'het ho unan, pe he lazet evit en em zizober anezhi. Var bouez clask avoalc'h he c'hafjont e goask eun nebeut foen ; anter scornet oa gant ar riou.

Mar doa bras laouenidigez ar beachour, e voue brasoc'h c'hoas laouenidigez ar verc'h kez pa glevas ne devoa mui izom da gaout aoun rag he mestr na rag he mestrez.

Clevet a rejont ganthi e voa merc'h da eur beachour reuzeudig a ioa bet lazet eno, hag hi, daoust pe dre druez outhi pe ne ouzer ket perag a ioa bet espernet ha dalc'het gantho evel eur sclavez. Ar verc'hik paour a venne mouga gant he daelou o conta penauz oa bet lazet he zad. Lavaret a reas dezho e devoa guelet c'hoas goudeze ober meur a dorfet en ti-ze, ha diskuez a reas dezho,

en eur c'horn euz ar porz, eun toul great er scorn evit teleur el loc'h corfou ar re a veze bet lazet eno.

Ar charretourien, eat counnar enho o clevet hano a gement a dorfejou, a zistrujaz an ti milliget-ze araok mont kuit, neuze e casjont ar c'horf maro d'ar gear dosta evit he lacat etre daouarn ar justis, hag ar beachour a lakeas dre scrit kement a ioa digouezet.

Ar verc'hig a bede caloneg an dud vad-ze d'he c'has gantho. Ar beachour iaouang en em gargaz anezhi.

Goude beza bet bete penn he veach, e tistroas d'he c'herc'hat ha d'he c'has gantha da di he dud. Lacat a roaz he scolia hag he diorren evel pa vije bet he c'hoar, ha divezatoc'h he c'hemeraz evit pried. G. M.

Setu ama hag a ziskuez pe gen izel eo coezet lod euz an dispac'herien-ze a ra ar brezel da Zoue ha d'ar relijion kercoulz ha d'ho bro. Ne ouzont ket an distera ger euz al lezen gristen, nag a virionezou ar feiz.

An aotrou Deguerry, person ar Vadalen, pa edo er prizon, en devoue da goms eun dro bennag oc'h ar pennou braz euz ar *gommun*.

— Pe seurt micher a rit-hu aze? a lavarent dezhan.

— Ne ket eur vicher eo a ran, eur garg eo a zo roet deomp evit sicour an eneou d'en em zavetei.

— Peuh ! rimadellou ! livirit deomp pe seurt historiou a reac'h d'ar bobl.

— Deski a reamp dezhan relijion hon Aotrou Jesus Christ.

— Hon aotrou ? ni ne anavezomp aotrou ebet.

Petra a lavarfe diskiantoc'h tud gouez a vel evit ar vech kenta eur missioner o vont da brezek dezho an Aviel ?

Epad ar vrezel oc'h ar Prusianed pa edo hor soudarded hor bretoned dreist oll o tifen Pariz outho, seis *mobil* euz a vreiz a voue tamallet da veza eat e tu an eneb ourien. Ar jeneral Trochu he unan a gomzaz en ho enep. Hirio ar seis den-ze a zo distroet d'ho bro, a zo bet barnet e Versail, hag ar re o deuz ho barnet, goude beza clevet an oll testou zo bet galvet evit kementse, o deus discleriet e voant divlam ; n'o doa ket trahiset ho bro.

Ar seis mobil-ze a ioa bet tromplet, pe evel pa lavarfen, paket gant ar Prusianed evel bugale gant tud fallakr, hogen eur blijadur eo evit ar vretoned gouzout n'eus ket a drubarderez da damal dezho.

Lizer eur Prizonier. — Eur zoudart a Vreiz, bet prizonier er Prus, e kær Ulm, a scrife d'he dud pa voa en hent da zont d'he vro :

Va C'herent ker,

Compren a rit perak n'em eus ket scrifet deoc'h keit ha ma zoun bet prizonier. Evel na c'hellen ket merca deoc'h ar pez am oa c'hoant, em eus cavet guelloc'h chom ep lavaret ger. Hogen brema laket e frankis, ne c'hellan mui tevel....

Ne oufen ket lavaret deoc'h pegement en deus dridet va c'halon o tiblas euz al leac'h-ze ma zomp bet nao miz, great deomp evel d'ar forsalet. E kær Ulm edomp, e toullou dindan an douar, ha ne c'hellemp ket ober eur gamed ac'hano na vije oc'h hon heul soudarded fuzillou carget gantho.

Va c'herent ker, aoun am eus na rafen poan deoc'h o coms re a gementse ; red eo din gouscoude lavaret c'hoaz eur ger bennag evit diskuez deoc'h penauz em eus bevet abaoue ma zoun eat euz ar gær.

Hol lojeiz, evel ma em eus lavaret deoc'h, a ioa toullou dindan an douar, toullou evit loenet gouez kentoc'h eget lojeiz evit tud. Eno pephini ac'hanomp en doa eur c'holc'hejad colo brein hag eur pallen evit en em c'holo. Daou-ugent pazen a ioa da zisken en toullou-ze, ha red e voa caout goulou en deiz evel en noz, rag ar sclerijen ne dea morse bete goueled an toullou-ze.

N'on doa ket a voued avoalc'h evit terri hon naoun, ha ker fall oa ma c'heuge hor c'halon outhan. Da zul on doa eul lur kik bevin fall ; derveziou all e roet deomp eul lur kik moc'h troet etre pemp, gant eun tam avaloudouar pe legumach all da heul. An dra-ze a veze poazet oll en eun douez, hag a rea deomp eun doare souben ken teo ha iod.

N'on doa nemet eur pred bemdez, nemet da vintin e roet deomp eur bannik dour zom e gis cafe. Bep eil dervez on deveze eur bara a dri lur, great gant eiz ha segal touez e touez, bara hag a ioa c'huero meurbet.

Ar vagadurez fall-ze hag al leisder euz hol lojeiz o deus lazet meur a hini. Var daouzek mil prizonier ma voamp eat da Ulm, tost da bevar c'hant den a zo chomet ho c'horfou en douar estren. Keit ha m'omp bet eno, on eus labouret, epad c'huec'h heur bemdez, en mengleuziou. Pevar guennek bemdez a roet deomp. Keit ha m'omp bet eno ive, ar Frans a roe deomp eur pae a bemp guennek bemdez...

Ervez a leverer, cals prizonierien bet en Alemagn, a zistro ac'hano dall, pe da viana couls lavaret collet ar guelet gantho. An toullou tenval ha leis ma zint bet lojet enho, hag an diezamanchou all o deus bet da c'houzanv, a zo penn abeg a gementse. Esperout a c'heller eur vech deut d'ho bro e vellai d'ho daoulagad.

Lenn a rean en dez all eur pennad scrit divar benn al labour douar, hag a lavare e tistroe al laouenidigez var ar meziou ; hag e guirionez ar glao, an amzer soubl a zo deut brema en deus great hag a ra cals vad. Ar foennou dreist oll, abouez gortoz eur pennad, a vezo cals creoc'h eget na zonjet.

Hogen ervez ar memes scrifagner, an eost ne c'hello ket mancout da veza tano e meur a leac'h, rag cals parcadou ed, bet goal laket gant ar goanv, n'o deus ket gallet en em gaout mad avoalc'h. Neuze bez' ez euz enn douar, ep niver, eun doare prenv hag a ra distruj braz.

(Ar scrifagner a c'half ar prenv-ze *taupin*.) Ar prenv-ze en em gemer oc'h griziou an ed hag oc'h kement frouez o deus griziou en douar. Lavaret a c'heller ez eo eur voalen.

N'em eus ket clevet a dud divar ar meaz oc'h en em glem euz ar prenv-ze. Mes ho c'hlevet a ran oc'h en em glem euz eur prenv all, ar prenvet glaz (chenillet.) Ar re-ma a ra eun distruch braz e tu Kemperle hag ive ama vardro Kemper. D'an dero e stagont dreist oll ; hogen pa o devezo criguet an deliou guez, ha ne stagint-hi ket ivez d'an edou ha d'ar bouet loenet ?

Scrij eo an niver a armou a ioa etre daouarn dispac'herien Paris. Cavet ez euz a vrema c'huec'h cant c'huec'h ha tri-ugent mil, (666,000) etre fuzillou, pistolennou ha sabrinier, ha neuze seitek cant etre peziou canol ha mitraillerezed, hag a dra zur n'int ket cavet oll.

Goulen a reat digant eun dispac'her en doa troet kein d'he gamaraded, hag a ziskueze caout keus da veza bet en ho zouez.

— Perag ar sitoianet dispac'herien, evel Blanqui, Pyat, Delescluze... n'o deus nemet disprij an eil evit egile hag a zo eur gasoni ar vrasa etrezho ?

— Perag ? Ah ! ar re-ze en em anavez avoalc'h !

Evelse, evel a velit, an dispac'herien, republicanet emezho, ne ellont ket en em anaout ep en em zisprijout hag en em gassaat.

Epad ma voa grounnet Pariz, eur zoudard a ioa e gard a vel eur bourc'hiz o tont da gomz outhan, ha goude meur a dra all, a ra outhan ar ar goulen-ma :

— Petra eo gallout ho panden ? da lavaret eo, petra zo a dud er vanden m'emaoc'h enhi ?

Ar zoudard a zantaz e voa eno eur spier a ioa deut en esper he c'horo. Distaga a reas gant he vourc'hiz eun taol dorn hag a reas dezhan guelet cant stereden o para e creiz an deis. Neuze e crogaz en he gollierou, her stejas da gaout he ofiser hag her stlapaz eno var an douar evel eur pakad louzeier fall en eur lavaret :

— Setu aze va gallout-me ; guel dioc'h an dra-ze petra eo gallout va banden.

Eun dispac'her a glaske eun ti da brena. Cant leo dioc'h Pariz avad e felle dezhan e vije an ti-ze ; rak n'en doa ket a fizians en he vignonet, n'edo ket e poan e teujent d'he velet.

Epad ma edo hor soudardet er Suis, eleac'h ma voant bet digemeret ker mad, ar Suiset, evit ho dizenoui, o devoa sonjet ober scol dezho, da lavaret eo ober dezho *conferansou*, prezegennou evel a ra an dud gouezieк divarbenn ar skianchou.

Eun nosvez, eun den gouezieg en em lakeas da ober dezho eur brezegen divar benn an douar, da lavaret dezho penauz eo great, petra zo oc'h he ober, hag e tistage dezho ar geriou, an hanoiou a ro an dud gouezieк d'an traou-ze. E c'hellit cridi ar zoudardet ne vouient nemeur a betra e comze, ha ne zalejont ket da zigeri ho ginou ha da zisvlevi ien.

Pa voa echu ar brezegen hag eat an doctor kuit, setu eur *moblot* o sevel er gador ken dic'hoarz ha tra hag o lavaret :

— Sellit, emaoc'h aze eur vanden panezeien. Me zo sur n'oc'h eus ket comprenet eur ger euz ar pez zo lavaret deoc'h. Me ia da zisplega an dra-ze deoc'h en eun tol.

« Bez' ez eus tri seurt douar, douar prat, douar corn ha douar hag a ro digemer mad d'an dud. »

Me ro va mouez d'an douar diveza-ma, ha *bevet ar Suis !*

An oll a grias : Bevet ar Suis ! hag a reaz eun abaden c'hoarzin. Prezegen ar *moblot* zo deut da veza brudet bras.

An Aotrou Thaeron, professor er c'hlouerdi bras, zo hanvet Chaloni a henor a Gemper.

An Aotrou Rohou, vikel e Roscoff, a zo hanvet person Guengat, eleac'h an Aotrou Leonard a ia d'ar missionou, da Haïti.

An Aotrou d'Amphernet zo hanvet vikel e Roscoff.

An Aotrou Rolland, nevez beleget, zo hanvet vikel e Lanhouarne. G. M.

PRIZ AN HED.

Kemper. — *24 Even*		Pont-n'Abat. — *29 Even*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 34 c.	Guinis.....	30 lur, 63 c.
Segal.....	19 lur. 24 c.	Segal.....	20 lur, 21 c.
Eiz.....	20 lur, 70 c.	Eiz.....	19 lur, «« c.
Ed-du.....	24 lur, 04 c.	Ed-du.....	23 lur, 75 c.
Kerc'h.....	26 lur, 26 c.	Kerc'h.....	24 lur, 50 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	9 lur, 50 c.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moulier an Escopti.

Dissadorn 15 Gouere 1871. N° 337. Seisvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 15 Gouere 1871.

Etouez ar c'homzou a lavar Pii Nao o respont d'ar gatoliked euz an oll be d christen a deu da rei dezhan mercou euz ho feiz hag euz ho c'harantez, e caver meur a dra hag e dlefe pep guir gristen evesaat outho ha sonjal mad enho.

Petra bennak ne goms ket eno evel pap divar gador sant Per, evel vikel Jesus-Christ ne c'hell ket fazia, e caver gouscoude en he gomzou guirionezou hag a dlefe teleur sclerijen e sperejou ar re a garfe ho fleustri.

O comz a zispac'herien Pariz, e lavar : « An dud difeiz-ze a zigas an ifern var an douar. » Hag e guirionez, ha n'o deuz-hi ket roet eur skeuden euz an ifern o lacat an tan e kement o deus gallet, evit devi tud ha danvez hag en em zevi ho unan zoken, rak cavet ez eus corfou meur a hini anezho rostet, anter zevet, en toullou dindan an douar elec'h m'o doa great minou ha laket poultr evit distruja kær oll ma o divije bet amzer da gas ho zorfet da benn ? Ha ne roont-hi ket c'hoaz eur skeuden euz an ifern dre ho c'hounnar hag ho c'hassoni, oc'h an ilizou, oc'h ar veleien, oc'h ar gristenien vad, oc'h kement ne reont ket a zroug, ha beteg an eil oc'h egile, rag henvel mad int oc'h an drouk sperejou en em gleo ato evit ober an droug ep eana gouscoude d'en em disprijout ha d'en em gassaat beteg en em zistruja mar galfent.

An Tad Santel a lavar ive, o comz euz ar Frans hag euz ar reuziou digouezet enhi, ne deo ket an dud-ze henvel oc'h drouk-sperejou pere o deus devet Pariz ha great kement a zistruch eo a ra muia aoun dezhan, mes ar gatoliket hanvet catoliked-*liberal*. Petra eo eur c'hristen catolik ma na vir ket lezen Doue hag hini an ilis, pe ma n'ho mir nemet dioc'h he frouden eleac'h ma plijo ganthan hag en doare ma plijo ganthan ? Petra eo beza pe lavaret ez oar catolig en he greden, en he bart he unan, mes chom ep anaout ar guir-ze evel den e carg, cridi ne dleer sentidiguez ebet dezhi pa ve menek da c'houarn eur vro ? Ne c'heller ket beza guir gatolig ep anaout an ilis santel evit mam, ha mam d'an dud kemeret a vroad, evel d'an den kemeret en he bart he unan, ha dre-ze ep senti outhi a vanden, ep reseo he gourc'hemennou hag he aliou pa vez hano euz eur vroad tud a bez evel pa ne vez hano nemet a eun den epken.

Hogen an dallentez-ze euz a gals tud a gred beza catoliked ha ne anavezont guiriou ha gallout an ilis nemet e leac'h ma plich gantho, an dallentez-ze eo a laca an Tad Santel da grena evit ar Frans.

« Ia, eme an tad Santel, din va unan ez euz bet lavaret, gant tud hag a heuille ho relijiou, a ioa christenien vad a hent all, ne dlie ket beza hano a Zoue el lezennou, e tliemp rei skoazel d'an oll, da bep relijion, d'ar brotestanted evel d'ar re all... A dra zur eo enn dra vad sicour ar re zo en eur fals relijiou, mont d'ho guelet pa vezont clanv, rei dezho an aluzen pa o deuz izom, mes cridi eveldho, kemeret perz en ho lidou, kementse ne vezo morse mad. »

« Ar guella aluzen a oufet da rei d'an dud-ze eo digeri ho daoulagad evit ma velint ar sclerijen, eo ho digas var an hent mad divar behini int faziet. »

O comz euz ar geier savet gant dispac'herien an Ital en he enep hag a enep an iliz, Pii nao a lavare d'an noblans a Rom :

« Ar bar amzer a ia goasoc'h goas ; red eo e creskfe ive hon ners calon hag hor fizians e Doue . Ar bar amzer a gresk, mes ar c'houagou a deu da skei oc'h ar garrek ne c'hellont ket he discar ; terri a reont outhi ha zoken he goalc'hont, hag ar garreg a vez netoc'h goude. Evelse ar geier-ze, an teodadou-ze, an traou euzuz a damallont d'ar relijion he diskuezo caeroc'h.

N'o pet ket éta a aoun rak ar geier, rag ar c'heleier divalo-ze a skignont bemdez, hag a ve lavaret a deufe euz a vouelet an ifern. Ar brezel counnaret-ze a reont d'comp, ar geier-ze a zo eun dra scrijus ; mes Doue a gavo an tu d'hon difen outho. Dalc'homp ato ferm ha stard er vertuz, hag ho zrec'himp. »

Da dud he lez Pii nao a lavare : « C'hui, emezhan, zo evidon eur skeuden euz ar vandennik servicherien a iea da heul David pa voa persecutet, pa voa red dezhan tec'het hag en em guzet. Kem azo gouscoude etre David ha me, David n'en doa nemet ar vandennik-ze a zervicherien fidel, ha me am eus tud fidel din dre ar bed oll. Gouscoude ho kemeran evit va bandennik dibab, hag ho pennigan evel pa na ve nemedoc'h, petra bennak ma vennigan ive kement difennour am euz ha n'emaint ket ama, kement a zal'ch mad d'an ilis santel. »

D'ar Gardinalet e lavare :

Oc'h ho huelet, va breudeur henoruz, hag o sonjal en amzer ma vevomp enhan, e teu da zonch din euz ar roue David en doa eur map dizuch hag a glaske lamet diganthan he dron hag he rouantelez. Evit miret da goeza etre daouarn an dispac'herien dirollet, e voue red dezhan kemeret hent an harlu, hag en devoue da c'houzanv dismegansou, goal bedennou ha malloziou an den digalon Semei a rea goab anezhan er stad truezus ma c'hen em gave. He zoudardet fidel a iea d'he heul, hen difenne hag a gemere perz en he boaniou. Er soudardet-ze e velan ar skeuden ac'hanoc'h, hag e malloziou Semei e cavan ar skeuden euz ar goal bedennou ha goal geleier a skigner bemdez dre Rom.

« Gouzout a rit petra a zigouezas gant ar map dizuch-ze, penauz e voue treuzet gant tri daol goaf (lans).

« Me garfe ive e ve scoet an hini en deus lamet diganhen ar pez am boa gant tri daol, mes tri daol euz ar c'hras. An tri daol-ze a dlefe beza ; ar zonch euz an amzer dremenet, euz an dislealdet hag an alouberez en deus cometet ; ar zonch euz an amzer brema, da lavaret eo, ar guel euz ar stad trist ha reuzeudik ma ema an ilis laket ganthan e Rom zoken eleac'h m'ema ar mean font anezhi ; ar zonch euz an amzer da zont a dle lavaret dezhan e vezo red mont dirak barnedigez Doue, ha beza barnet ganthan var gement en devezo great. Ne c'houlennomp evit den nag ar maro na droug ebet ; goulen a reomp ma tistroio ar bec'herien oc'h Doue ha ma vevint. »

D'ar iaouankiz, ar Pab en deus lavaret :

« Ar iaouankiz dreist oll eo a ziskueze laouenedigez d'hor zalver e Jeruzalem, hag evel ma ho bennige, me ive a ro deoc'h va bennos.,. Dalc'hit an ali-ma doun en ho calon : bezit ato unanet etrezhoc'h ha gant hoc'h eskibien. Gouzit a rit a pez a leverer aliez : *an unvaniez a ra an ners*...

En hon amzer e comzer calz a frankiz ; hogen ar re a lavar *frankiz an ilis* ne zonjont nemeur nemet en ho frankiz ho unan. C'hoant o defe da lacat an ilis da veza servicherez ar c'houarnamant ; hogen an ilis ne c'hell beza servicherez da zen. Hi a dle kelen, ren ha gouarn ar bed christen. »

Ar c'homzou-ze euz a vikel Jesus-Christ a ro deomp e guirionez da anaout petra a dremen var an douar. Calz a zo ha ne fell dezho nag ilis na relijion ; bez'ez eus calz all hag a blij avoalc'h dezo ar relijion hag an iliz, ia gant na deui nag ilis na relijion d'ho dieza na da enebi oc'h ho froudennou. Fallout a rafe dezho lacat iliz ha relijion da scabel dindan ho zreid evit ober dreizho ho aferiou ervez ho c'hoant.

D'an noblans a Rom Pii nao en deus lavaret c'hoas : « Unan euz ar re zo bet Pabet em raog a lavare eun dervez da eur c'hardinal, eur prins a Rom, ha da eun nis d'ar c'hardinal-ze : Guella harp en deuz eun tron eo an noblans hag ar glouer. Ne deus netra guirroc'h. »

An dispac'herien, ar re a ra ar brezel d'an iliz ha da gement tra a zo, o deuz anavezet ar virionez euz ar c'homzou-ze. Setu perag e poaniont kement da enebi oc'h ar glouer hag oc'h an noblans ; hag ar re en em les da veza touellet gantho, a rafe vad dezho sonjal penauz o vont a unan gant an hevelep doctored, e roont dorn d'an dispac'h ha d'an dizurs, hag e vezint ho unan scoet gant ar voalen ho devezo tennet var ho c'hein.

Setu Victor-Emmanuel, roue an itali, e Rom, abaoue an eil euz ar mis. Setu eta an torfet braz eat tre da benn. Ma ne voa ket ar Pap prizonier avoalc'h c'hoas, brema da viana e zeo. An oll dispac'herien a zo gallet da gaout a zo galvet da Rom evit ober triomph d'ar roue alouber ; hogen evit doare n'o deus ket great avoalc'h ; rak c'hoant zo da viret na ve gouezet ar pez zo tremenet.

Ar Pap gouscoude ne ra ket he zonch da guitat Rom, petra bennak ne veler den o sevel he vouez evit he zifen euz ar re a c'helfe hen ober. Pii nao a lavare d'ar Gardinalet en dez all : « Echu eo, nemet Doue a rafe eur burzud. » Hogen gortoz a ra ar burzud-ze, ha cridi mad a ra ne chomo ket an alouber ep castis. Lavaret a rea d'ar iaouankiz a Rom e c'hortoze nebeut pe zoken ne c'hortoze netra digant an dud, mes gortoz a rea eur burzud hag a dolje ar strafuil dre ar bed oll.

An dispac'herien diroll ne oufent ket mancout da ober c'hoas torfejou e Rom, ha da ober brezel d'an ilis; mes ne raint morse eur gaou euz ar goms-ma : « Dorion an ifern ne vezint ket trec'h dezhi. »

Ar pez a zo tremenet d'an eil euz ar mis-ma ne deo ket great evit rei da esperout e ve echu ep dale ar reuziou a bouez var ar Frans, na da lacat trugarez an Env da goeza varnomp. Diskuez a ra deomp epken pegement e car an dud vad, ar re o deus feiz ha relijion, beva dibreder ha dizoursi. Evel ne glascont nemet beva e peoc'h, ép clask hiskin oc'k den, nag en em emel euz ar pez ne zell ket outho ho unan, e credont ema an oll er memes sonch gantho, hag e kemeront nebeuta ma c'hellont perz en aferiou ho bro, pe mar kemeront eur pers bennak, eo an hini a lavar geier dezho, gant ma c'houezo liva brao ar geier-ze, eo en devezo ho asant. Evit calz euz an dud-ze, keit ha n'o devezo bet nemet aoun ; keit ha ne vezo ket bet touchet outho ho unan, ne raint van ebet, ha ne zavint ket euz ho moreden. Kementse a zo ker guir ma zeo eleac'h ma zoa muia dispac'herien, muia tud difeiz, evel Pariz, ha leac'hiou all, eo ez eus *votet* guella ; eleac'h ma credet ne voa nemet catoliked, nemet kristenien vad, evel ar vroma hag e carteriou all, ez eus *votet* falla. Da lavaret eo, ar re o deus santet ar bouez euz a voalen Doue, o deus digoret eun dra bennag ho daoulagad ; ar re n'o deus bet nemet eun tamig aoun a bell, o deus kuitect ho strafuil ha tolet pep soursi a gostez, ha douetus ne velint sclerijen nemet pa vezint scoet ho unan, pa vezo divezad dezho.

Nan, ar pez a dremen en hon touez ne ro nemeur a esperans e teufe Doue da zellet a druez ouzomp. Penauz e teufe Doue da denna he voalen divarnomp pa gendalc'her da ober ar brezel dezhan ha da ober torfejou skrijuz evel ar re ma clevomp hano anezho bemdez ? An dispac'herien n'o deus ket eanet da ziskuez ho c'hassoni hag ho c'hounnar a enep Doue, ar relijion, an iliz, ar Pab. Ma na lazont ket hirio a vraz ar re a glask lacat an urz hag ar peoc'h da ren, e lazont bemdez dre guz ar re a goez etre ho daouarn. Kementse a veler e Paris, ha marteze muioc'h c'hoaz e Lyon, e Rom, hag e keriou all, o c'hortos ma c'hellint he ober e pep leac'h.

Comz a reamp en dez all euz a eun imach d'ar Ver. c'hez a ioa bet guelet o finval he daoulagad dre vurzud. Petra o deus great an dud difeiz ? Stlabeza an imach benniget ze gant pri ha fank.

En ilizou zo o deus torret dor an tabernacl, tennet er meaz ar sacramant, meulet ra vezo, ha stlapet an hostiou sacr a zornadou an eil oc'h egile en eur lavaret comzou mezuz ; hag evit diskuez eo dre gasoni oc'h hor zalver epken eo e reant kementse, en eun ilis bennak n'o deus great nemet cas gantho an hostiou consacret da saotri ; n'o deus ket laeret ar veseliou sacr.

O velet torfejou evelse petra a oufet lavaret nemet : ô va Doue, pardonnit-hi, rak ne ouzont ket petra a reont ; ha pardonit dreist oll d'ar re zo dall avoalc'h evit en em lezel da veza touellet gantho !

G. M.

SANT HERVE.

XI.

Tri dervez goude m'en devoa guelet an Env digor, dioc'h ma lavar bars breton sant Herve, da lavaret eo an hini en deus scrifet he vuez e guerz :

Tri dez bennak kent ma varvaz,
An Aotrou saut a lavaraz :

— Tinaik, va nizez, aozet,
Aozet va gwele, ma n'eo ket.

N'hen aozet ket lec'h m'oac'h boazet,
Nemet var an douar kalet ;

Aozet hen dirag an aoter,
Ma welin Jesus, va Zalver,

Eur mean da benn-wele laket,
Laket ludu e lec'h golc'het ;

Ra vinn em gourvez el ludu
Pa zeui d'am c'herc'hat ann eal du.

Torret va ners, gwanv va c'halon,
Digouet an termen evidon.

Na Kristina a lavaraz
O wela gand eur c'hlac'har vraz ;

— Mar d'eo, va eontr, gwan ho kalon,
Va hini vank din, tra guirion.

Va eontrik ker, ha me ho ped,
Eun dra gant Doue goulennet ;

Ma'z inn d'hoc'h heul, e berr amzer,
Evel ar vag var bouez ar ster.

— Doue zo ar mestr, c'hui her goar,
Kristina, va merc'h ha va c'hoar.

Doue had ann ed en douar
Ha Doue hen destum pa gar.

Hogen an ed a ioa dare e park ar bugel evel en hini an eontr coz.

Ar zant ne vevas mui nemet tri dervez. Bez' ez oa en dro dezhan beleien, abaded, eskibien, diredet da enori var he vele ludu an hini a ioa bet guelloc'h ganthan chom gant an urziou bihan eget beza savet d'an huela cargou euz an ilis. Ervez unan euz ar re o deus scrifet he vuez, e rentaz he speret euruz etre daouarn he Zalver, var dro an eil devez varnugent a viz even, ha var dro ar bloas 565.

Kerkent Kristinaik en em daole d'he dreid, hag a varve o poket dezho.

Pa oa sant Herve o tremen,
Hag en dro dezhan eskibien.

Oa Kristina en he gichen
War he daoulin, souchet he fenn ;

Hag e kane an alc'houeder :
— « Ar vag a ia war bouez ar ster. »

Araog an dispac'h e viret e tenzor catedral Naonet, eur voest arc'hant, mein presius var he zro, roet e prezant gant eur prins breton. Pa veze eur varnedigez vras bennak da ober, e touget ar voest-ze e prosesion dirag ar varnerien evit ober al le varnezhi dirag an oll evel ma reat e lec'h all var levr an Aviel. Eur roue a Frans hag eun dug a Vreiz a roaz ho dorn an eil d'egile var ar voest-ze evit ober ar peoc'h.

D'ar mare-ze ivez e velet e gouelet Breiz-Izel, e sacristiri eun ilis divar ar meaz, eur c'havel dero ha n'en devoa netra a zispar nemet ma voa coz. Tud ar barrez o devoa kement a respet evithan evel evit ar voest arc'hant; dreist oll ar re a iea da glask ho bara en eur gana hen henore mui eget nicun. Caret a reant lacat da douch outhan ar binviou paour gant pere e sonent, ho c'hregin

a bardonerien, ho chapeled, ho baz da veachi ha kement o doa a bresiusa. Daoulinet dirag ar c'havel-ze, e pokent dezhan gant respet, ha goude beza deut di trist, e zeant ac'hano laouen.

Hogen er voest arc'hant-ze edo relegou sant Herve, goloet gant seiz ha limestra. Ar c'havel dero oa an hini ma en doa ar zant cousket enhan, ha ma voa bet luskellet oc'h kanaouennou ar barz hag ar varzez en doa roet Doue dezhan evit tad ha mam.

Hirio ar voest arc'hant roet gant an Duk a Vreiz n'eus mui anezhi. Ar voest arc'hant-ze, teir guech consacret, dre ar zantelez, dre ar justis ha dre ar c'hallout a roue, a zo bet laeret ha teuzet en amzeriou-ze a zo ken ankenius sonjal enho, e pere an tri zra-ze a ioa breset dindan an treid, hag a dalie nebeutoc'h eget eur varren arc'hant. Ar c'havel coad avad, cavel patron paour canerien Breiz, ar c'havel dister-ze, great ken a zoare dioc'h ar pez a dlie digouezout ganthan var an douar, n'en deus great avi da zen, ha meur a glasker, goude beza poket dezhan gant devosion, evel ma rea ho zadou coz guechall, a ia ac'hano ho c'halon laoueneat, en eur gana gant eur vouez frescoc'h. G. M.

Divez.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

TAOLENNOU VERONIK.

Theodot n'helle nag enoui na skuiza o rei kenteliou d'he verc'h muia-karet. Ginou eun tad krist en a dle beza eunn eienen a vues evit he grouadur. Trist eo sonjal eus hirio kement a dud ne gomzont morse d'ho bugale nag a Zoue nag eus ar barados, nag eus ho ene. Mar deo dizec'h ginou ann tad hag ar vam, a beleac'h eta e redo ann dour a roio ners da c'hrisiou ar plant iaouank-se? Arabat fazia; e skol ar barres ne ves great nemeur nemet degachi, ragachi, skriva ober chiffr hag ive eun tam katekis; ar skol zo atao eur binijen evit ar vugale dre ma n'hellont ket c'hoari, trei ha distrei dious ho c'hoant, dre ma rankont deski traou dindan evor; ken eas co d'eur pastor lakaat he zaout da beuri brouan ha d'eur mestr lakaat ar baotret da zelaou he gomzou; emaint dirazhan evel eur c'houlaouen zo glep he neuden, ne grog nemeur kaer zo tostaat anezhi ous ann tan, zo pikous ha ne ra nemet skrakal ha divera... ma teu eta ar mestr-ze, erves he zever da goms eus ann aot, Doue, ha doun e zai he gomzou e kaloun ar vugale? ne gredan ket; ar paotrezet zo ive skuizus beza var ho zro kementse int sentussoc'h hag int muioc'h douget da zeski ho relijion, n'eus fors netra ne dalvezo mouez ann tad pe ar vam. Ne c'houlennan ket digantho sermoniou; eur ger, eur gerik eur vech ann amzer, diskouezit d'ho pugale ann heol, ar stered, ar mor ha komzit deus galloud Doue; diskouezit dezho eur parkad ed ha komzit dezho eus he vadeles, kassit anezho da bedi ganeoc'h var besiou ho tud kos ha livirit e zeus eur vues all, ema ann eskern er vered evel an had enn douar. Tri pe bevar perak a zo atao e speret eur c'hrouadur; perak e sent ouzin ar zaout, ar c'hezek? perak n'e ket reun mes gloan a zo var gein ar penn-danvad? perak ar iar ne spount ket dirazhan? mil ha mil digares a gavo eun tad kristen da zevel kaloun he vab varzu Doue ha neuze e guirinionez he c'hinou a vezo ar pez ma tle beza: eunn eienen a vues. — Theodot eta a gendalc'has da gelen Veronik: va merc'h, emezhan, enn eil taolen e veles Daniel e kreis al leonnet. Ar profet-ze a ioa mignoun d'ann tri a ioa bet stlapet enn tan mes deuet oa var ann oad. Guelet en doa Nabuchodonosor evel chenchet enn eunn aneval epad seis vloas, o kousket er meas hag o peuri etoues ann ejennet, rag Doue en doa he skoet abalamour d'he ourgouil; guelet en doa ive Baltazar disliv, o krena e-kreis eur banket bras pa deuas eunn dourn dianaves da skriva he varnidiges e tri c'her; erfin guelet en doa Darius o kemeret Babilon. Ar rouez a lakeas c'huec'h-ugent offiser da ren he rouantelez, a-ziouc'h ar re-ze e zoa tri all kals galloudussoc'h ha Daniel a ioa unan anezho; sonj ar roue zoken oa he lakaat e penn an oll vro. Mes ann avi a heuil ar re a zo er c'hargou huel hag a glask atao toulla dindanho. Enebourien Daniel a douas he varo, mes n'oant evit kaout abeg er profet nemet abalamour d'he relijion. Dre ali ann dud kenta eus ar vro e oue eta roet ann urs-ma: ann hini, enn tregont derves kenta, a bedo eun Doue nemet ar roue e-unan, a vezo taolet d'al leonnet. Darius ne velas ket edot o klask lindaga he vignoun Daniel hag a zinas ann urs. Koulskoude ar profet a ouie n'hell ket kaloun ann den chom mad ma tremen miz eb pedi. En em denna a reas enn he di, e tigoras ar prenecher a ioa troet varzu Jeruzalem hag eno, teir guech bemdes, e taouline evit adori Doue. Daoulagad meur a hini a ioa ive digor evit gout petra rache; guelet e oue ta Daniel o pedi ha kaset dirak ar roue. Hema en doa c'hoant avoalc'h da vont a eneb he c'her, mes ne gredas ket: Va mignonn, emezhan, kenavezo, ann Doue a zervichit a ziouallo ac'hanoc'h. Daniel a oue taolet e toul al leonet, eur mean lakeat da c'helei ann toull ha var ar mean-ze siel ar roue hag hini he offiserien. Darius distro d'he bales ne zebras grinsen ha n'hellas ket kousket. Mintin-mad e savas hag e redas da doull al leonnet: Daniel, emezhan, en eur vouela, Daniel servicher ann Doue beo, hag ho Toue en deus miret ac'hanoc'h? ha Daniel a respontas; o roue, bues hir deoc'h! Doue en deus digasset he eal, klozet en deus ginou al leonet ha n'o deus great drouk ebet din. Darius, laouen bras a reas tenna Daniel eus ar fos ha teureul ebars ar re o doa he damallet, hi ho bugale hag ho grages... n'oant ket kouezet d'ann traon ma ouent tapet gant al leonet ha bruzunet ho eskern.

Bolontes Doue ra vezo great, eme Veronik, mes guelloc'h eve ganen beza devet eget roget ha dispennet gant ann anevalet; var ar c'hrill da viana ar voged hag an tan a zo evel dioa vantl a deuffe d'am gelei ha d'am c'huzet, mez am be o veza difframmet dirag daoulagad kement a dud; me c'houlenno digant ar Verc'hes ar c'hras da vervel enn eur c'his all.

Ne gredan ket eme Theodot, e pe izoumda gaout aoun, Ansir evit c'hoas da viana, n'e deus na tigr na leoun, goude oll Doue azelaouo da beden rag dont a ra eus eur galoun eün. Ia, va merc'h, ar vodesti a zere d'ann dud iaouank; ar burete eo ar rosen, ar vodesti eo an deillou glaz a laka ar rozen kalskaeroc'h, hag eb ann deillou ar boked e-unan a deu buan da c'hoenvi. Brema sell ous Jonas, eur profet oa ive ha karget gant Doue da brezeg ar binnijen d'ar gear vras a Niniv. Mes Jonas a lavaras enhan e-unan: Doue zo ker mad ma pardouno da dud Niniv dioc'h-tu ma tistroint ha me a dremeno evit eur gaouiad. Ne c'hoanteas ket eta senti, disken a reas e Joppe, e pignas var eul lestr, e roas he arc'hant ha chetu hen o vont varzu Thars. Doue a lakeas eun avel kre da c'hoeza var ar mor; al lestr paour a ioa o vont da bensea, ar vartolodet a grie ous ho Doueou, a stlape er meas ho marc'hadourez evit skanvaat al lest... Jonas a ziskennas e goeled ar batimant hag eno en em lakeas da gousket.

Ar sturier a deuas d'he gaout: penaos, emezhan, c'hui zo kousket! pedit ho Toue ma sonjo ennhomp, pe ounp kollet. Lavaret a rechont ive etrezo: tennomp d'ar zort evit gout piou zo kaos eus ar barrad-amzer-ma, great e oue hag ar zort a gouezas var Jonas. Petra raimp deoc'h, emer vartolodet, evit ma torro var ar mor. Kemerit ac'hanon, emezhan ha va zaolit er mor, neuze e torro varnhan rag gout a ran eo deuet ann tourmant-ma abalamour dinme. Ar vartolodet a gave dies ober kementse hag a rouenve evit distrei d'ann douar; mes n'hellent ket hag ar goagou a darze voassoc'h voas. Krial a rechont var-zu Doue hag e leverchont: Aotrou, ni ho ped, n'hon lakit ket da vont da goll evit bues hema ha ne rebechit ket deomp he c'hoad... hag e taolchont Jonas er mor.

Dioc'h tu ar mor a zioulas. Doue en doa digasset eur pesk bras pehini a lounkas Jonas hag epad tri derves ha teir nosves edo e kov ar pesk-se. Ac'hano ar profet a veule Doue: a gov ar maro em beus savet va moues varzu ennoc'h hag o peus va zelaouet, a ziouc'h va fenn, tro-var-dro din n'eus nemet dour ha tarsiou, diskennet ounn betek grisiou ar menesiou, eleac'h morse n'eus bet eunn den beo ha koulskoude e velin c'hoas templ Jerusalem... Doue a roas urs d'ar pesk ha Jonas a oue dislounket var dreas ann aod.

Chetu aze, Veronik, ar pes zo merket var ann taolennou digaseet din gant va mignon. Henvel int ous ar re zo peintet e Roum dindan ann douar e kever beziou ar verzerien hag evel ma lavaren did, ar gentel hor beus da denna anezho eo houma: Ann tan, ann dour, ann anevalet a zo e dalc'h Doue, ar vues a zo skoas ha skoas gant ar maro: Ann tri zen iaouank a zo deuet eus ar fourn, Daniel eus toull al loenet, Jonas a c'hinou ar pesk; evel-ze e savo ann ene d'ar barados hag ar c'horf en devezo ive he zerves.

Etre-daou ann nos a iea enn dro ha mal oa mont da ehana, eur Pliounk kaer da lakaat dindan ar penn, eo sonjou mad. A-dra-sur marvaillou ann hostis hag he verc'h a ioa mad, kementse oant trist eunn nebeud rag Theodot a c'hoanteas evit laouennaat Veronik he lakaat da gemeret he zelen evit kana eur c'hantik. Veronik ne ouie nemet senti. Chetu eta ar c'herdin o trida dindan he biziet hag he moues dous ho sevel var-zu ann Env. Lavaret a rear gant guiriones n'eus ket evit ann den kaeroc'h muzik eget moues ann hini a gar, petra ve ive dudiussoc'h da skouarn Doue eget kanaouen eur verc'hik pur ha dinam? Erfin ann delen a baouezas ha ne glefchot mui ken trous enn ti nemet hini ar c'hrillet var ann aoled. I. W.

LABOUSIK DOUE.

XII.

Arzur goude beza roet d'ar solier eur bouchad bleo evit pephini euz he c'hoarezet, a lavaras:

— Alo, va mignon Ian, brema ec'h elles mont kuit. Guelet a rez oun diencrez. Em derveziou diveza, ne fell din sonjal mui nemet e Doue.

— O va frins, piou en deus lavaret deoc'h edoc'h en ho terveziou diveza.

— Den, mes her gouzout a ran, eme Arzur o cas he zorn d'he galon. Mouez va mam e deus va galvet en nos-ma; eun ali eo an dra-ze evid hon, ha neuze, emezhan ken trist ha tra, petra a rafenme brema o vont da Vreiz? Pe seurt gallout a c'hell eur prins dall da gaout var he sujidi? Truez o defe ouzin, ha setu kement a oufen da c'hortos. Guell eo ganhen mervel: ar re varo a vel Doue.

Ian a ioa trist he benn ha glac'haret meurbet o kuitat Arzur. Evel an itron Loiza, e crede e tlie dont da vir kement sonch ankeniuz a deue d'ar prins iaouank. Arzur en doa comzet euz ar maro, hag evelse e tlie beza tost ar maro dezhan.

Da noz, an dervez-ze, ar prizonier daoulinet var leurenien he brizon, a bede calonek pa glevaz en eun taol an or o tigeri, hag eur vouez c'hroz o lavaret:

— Aotrou Duk!

O clevet ar vouez-ze, Arzur a zantaz he c'hoad o sklasi en he voazied.

— Petra zo, emezhan en eur grena.

— Autrouk Duk, euz a berz hoc'h eontr e teuan d'ho pidi da zont d'am heul.

Ep gouzout peleac'h her c'haset, Arzur a zavaz. Hogen he zivesker a herelle dindanhan, ha liou ar maro a ioa deut var he vizach.

— Alo, emezhan, deomp! hag o lacat he zaouarn a groas var he beultrin, hag o sevel he zaoulagad serret varzu an Env evel evit goulen ners calon, e lezas mevel ar roue Ian d'he ren.

Arzur ne vele ket, compren a reaz avad ep dale e lakeat anezhan da ober eur pennad hent hirroc'h eget an hini a rea peurliesa pa veze caset da gaout he eontr.

An ezen fresk a c'hoeze en he vizach, ha n'oa nemeur boas diouthi, a roas dezhan da anaout e voa caset er meaz euz ar c'hastel.

Daou zonch a deuas neuze var eun dro en he speret ; pe e zeat d'he lacat e frankis, pe her c'haset d'ar maro.

Siouaz ! an diveza sonch-ma oa ar virionez.

Ian-ep-douar ne gaf ket dezhan e ve avoalc'h beza laket da vervel gant an maoun, e kre Corf, ugent dijentil euz ar re genta a Vreiz, a ioa kemeret er memez amzer gant an trubard Guillou ar Roc'h. Ne ket avoalc'h dezhan beza lamet ar guelet digant he niz. Re hir e caf dezhan e chom beo. Keit ha ma vezo beo Arzur, breiziz a c'hell en em zevel a enep he vourreo. Philip a Frans a deu da zisceleria ec'h anavez guiriou ar prizonier. Red eo lacat eun termen da vuez ar prins iaouank.

En dervez-ze, da bardaez noz, Ian a ioa savet en eur vag ha deut ganthi da droad an tour eleac'h ma langise Arzur a Vreiz. Eno, er vak-ze, ha benn du ha tenval, ema o c'hortos ma vezo digaset dezhan he niz.

Enouet eo o c'hortos ; pep minuten a gaf hir evel eur bloas. Caout a ra dezhan, eur vech maro Arzur, ne rai mui netra dies dezhan, ha ne vezo mui bec'hiet he galon gant ar morc'hed a zo brema oc'h he grignat.

Du eo an noz ; en oabl n'eus ket eur stereden o para.

Al loar zo mouchet gant coumoul teo ; ne glever ken trous nemet an dour o saflicat oc'h troad an tour.

Setu tud o vale ; Arzur eo digaset gant mevel pe lakez ar roue. Hema a ra d'ar prins iaouank reuzeudik pignat er vag. Neuze ar vag a ia ac'hano varzu coat Moulineau. Ar roue Ian hag he lakez ne leveront ger.

Arzur a zant avoalc'h petra en deus da c'hortos.

— Ema deut va heur diveza, emezhan outhan he unan.

— Evel a leverez, eme Ian-ep-douar gant eur vouez scrijus.

Ar vuez zo c'hoek da goll. Ar prins iaouank kez a loscaz eur griaden, ha strafuillet oll en em daolas d'an daoulin dirag he eontr.

— Gras ! gras ! va eontr, emezhan gant eur vouez truezus ; na ruziit ket ho taouarn en ho coad hoc'h unan !

Mouez Arzur e divije tenereet eun tigr. Ian avad, didruesoc'h eget eul loen gouez, a zao he gontellasen, hag a glask plas ar galon evit skei eun taol marvel.

— O va mam ! perag oc'h eus-hu dilezet ho pugel ? eme ar prins iaouank gant eur vouez glac'harus.

Al lakez Maulac a bedaz ar roue da rei eun tamig amzer d'he niz evit en em erbedi oc'h Doue, ha Ian a c'hortozaz eur pennad araok skei.

Arzur, o velet n'en doa netra da c'hortos digant an dud, a bede Doue calonek.

Evit an eil guech Ian a zavaz he vreac'h. Al lanven a reaz eur gouli doun e tal ar prins kez hag hen discaras ; mes n'hen lazas ket. Arzur a grie hag a groge starta ma c'helle e bord ar vak.

— Ne varvo ket, e feson ! eme Ian gant he gounnar.

— Petra am eus-me great deoc'h ? eme Arzur.

— Ato out bet var va hent, ha ne vezi mui !

Neuze e crogaz e treid ar prins iaouang hag e c'hourc'hemennas d'he lakez cregi en he benn evit he defenr er ster. Arzur a zalc'he crok mad e bord ar vak gant an ners a gaf eun den dare da goll he vuez. Ian, e counnar, a grogaz adarre gant eun dorn en he gontellasen ha gant eun dorn all e bleo hir ar prins, hag en eur doui evel eun drouk speret e sanclaz al lanven bete'n troad e peultrin he niz.

— Va mam vad !.. Va Doue... Setu kement a c'hellaz Arzur da lavaret.

Neuze ar muntrer hag he lakez a velaz he vizach oc'h en em stena, hag her c'hlefjont c'hoaz o lavaret eur ger bennak goustadik.

— Te a zo aze, va guennili ?.. oh ! caer o deus, me da vel, me da anavez !... oh ! na te zo coant ato !.. Lavar din, labousik Doue, ha deut out en dro-ma evit va c'has d'an Env da gaout va zad mad ha va mam ger ?.. oh ! nag a boan am eus bet da c'houzanv !

Mes Jesus-Christ a bardonas d'he vourrevien, ha me a bardon ive d'am re.

Ar c'homzou-ze a lakeas roue Brozaos da arraji.

— N'em eus ket izom eus da bardon, emezhan oc'h ober eur c'hoarzaden evel ma tle satan ober.

Arzur a zemplea he vouez ; ne glevet mui nemet eur gerik bennak, peoc'h... esperans.. pardon. Kenavezo.

Armel.. Rojer.. Mari.. Azenor.. Va mam ger.. va zad.. Va Doue.. Va Doue..

Ne lavaras ken. Ian en doa savet he gontellasen evit an trede guech, ha penn coant Arzur a ioa coulz lavaret distaget dioc'h he c'houzouk.

Ian a blegaz, a grogaz a dro vriad er c'horf, hag her stlapaz er ster.

Pa edo ar c'horf o vont en dour, al lakez Maulak a loskaz eur griaden gant he aoun, hag ar muntrer he unan a reaz eur scrijaden. Eur guennili, ha n'o devoa guelet nicun anezho, a ioa er vag, hag a nijaz ac'hano en eur lezel var he lerc'h eur fulennad tan a velet o steredenna e creiz an denvalijen.

— Ene Arzur o pignat en Env ! eme al lakez Maulac. Ha gant he encrez ne c'hellas ket miret d'en em deleur var he zaoulin.

Ar roue Ian ne lavaras ger. Liou ar grisderi hag ar gounnar a velet ato var he vin. He zaoulagad skeulf n'ho distroe ket divar ar ster.

Petra a dremene neuze e gouelet calon ar trubard ? Doue epken her goar.

Hogen setu eno pebez maro criz en devoue Arzur, ar prins iaouank-ze ker caret gant ar vretoned hag a zo bet gouelet kement dezhan e Breiz.

Goude torfejou evelse ha souezet e tleer beza ma o deus bet ato ar vretoned poan o c'houzanv ar zaozon !

(*Eur pennad all eur vech all.*) G. M.

Er gazetennik *Cannad calon Jesus* e cavomp eur pennad lizer scrifet gant eul leanez euz a eur gouent a Orlean hag a ziskuez ar scoazel o deus roet calon Jesus hag he vam santel da leanezet ar gouent-ze epad ar vrezel diveza. Evit d'al lizer-ze beza scrifet eur pennad zo, e credan e vezo lennet gant plijadur.

Bevet Jesus !

Va mam ger hag enoret,

Gourc'hemennet ez eus din scrifa deoc'h ar pez zo tremenet ama d'an 11 a viz here ; ne ouzon ket ha me c'hallo rei deoc'h da anaout ar spont hag ar strafuil zo bet ama neuze.

Abaoue meur a zervez e clevemp ar c'hanoliou o crozal ; an enebour a dostea, hag a rea freus dre ma teue. D'an 11 a here an dervez a voue scrijus. Abaoue an derc'hent n'on doa ket eanet da glevet an tennou canol ; hogen neuze oa anat avoalc'h e tosteant bep minut. Abarz ar fin edont en hor c'hichen, e gar an hent houarn. An tennou n'euz ean ebet dezho, ha stracal a reont spontus. N'eus mui distag ebet, hag ar bouliji a glever o sutal a bep tu. Ar gouent oll a grene evel pa vez cren-douar, hag hon unan ec'h horjellemp. Gouscoude n'oa ket echu c'hoas. Kementse a badas c'huec'h heur, ha pegeit ne voue ket pephini euz an heuriou-ze ?

Ne c'hellan ket lavaret deoc'h e pe stad en em gavemp. Mont a reamp d'ar c'heur da bidi ; neuze ez eamp d'ar c'hlandi da gichen guele ar c'hoar Mari Thaïz, a ioa dare da vervel, hag evel eun æl a beoc'h, a vusc'hoarze oc'h hor guelet o vont d'he c'haout. E div heur on devoue teir abaden evelse.

Hor mam vad hon destumas neuze a vanden, hag en em lakeas da brezek deomp evit rei deomp ners calon, ha lavaret deomp en em zerc'hel e pourchas daoust petra dlie digouezout.

Var dro nav heur an trouz a gresk, an enebour a dosta ; ema e kær, er ruiou ! hor soudardet, red dezho mont var a dren, a denne en eur vont kuit. Dont a reont beteg hon or borz a ioa digor, rak digas a reat deomp tud mac'hagnet. Hor soudardet a deu en hor pors, ep eana da denna var an enebourien pere a denne ive dioc'h ho zu. Ar bouliji bras ha bian a goeze evel glao var ar gouent ; n'oa nemet tân, hag er ru e clevemp crial : an tan er Vizitasion ! Ne doa ket gouscoude ; ar Verc'hez Vari ha calon Jesus hon dioualle,

Ar gaouat tan-ze a badaz ugent minut ; eur scrij oa. Ar mogeriou a grene, ar guer a stracle, ar gouent oll a heje evel pa vije cren douar ; cridi a reamp oll oa deut hon heur diveza. An tennou a groze kement, an trouz hag ar safar a ioa spontusoc'h eget ar goasa curun hag ar goasa barrou amzer.

Al leanezet, deut euz ar c'hœur divar greiz ar beden a galon, evit dispen lian da louzaoui ar re c'houliet, a ieaz adarre en dro ; lod a stoue var an douar, lod a lakea ho divrec'h e croaz evit lavaret ar *Miserere*, o c'hortoz ar maro. Gouscoude an esperans a jome e gouelet ar c'halonou. Hor mam vad e doa great lacat imach calon Jesus var ar mogeriou, an doriou, ar prenestou, hag hor fizians a ioa enhan. Den ne deo bet tromplet o lacat he fizians er galon sacr.

Keit ha ma pedemp evelse er c'heur, e clevomp crial en diaveas. Bugale, re goz, itronezet, a deu da zoucha en hor c'hichen d'ar c'heur, hag a gren ho oll izili. Lod all a sco en dra c'hellont var dor ar gouent en eur grial : « Digorit, en han'Doue, c'hoarezet paour ; ho pet truez ouzomp ; mont a reomp da veza lazet ! »hag e guirionez, evel glao e coeze bouliji en hor pors.

Setu en eun taol an trouz oc'h eana ; ar c'hanoliou ne grozont mui. Echu eo... mes kær ne deo mui deomp. Neuze e clevet iouc'hadennou a levenez hag ive iouc'hadennou a gounnar. Kement a dud a ioa var ar ru ma ne c'hallet na mont na dont. En hor porz ez oa kement a dud mac'haniet ma na vouiet petra da ober outho. Carget oa gantho an antreou, hag e teue an noz. Petra da ober ? An aotrou T... en em gavaz hag a lavaras d'hor mam : « Me a gemer varnhon ar gark ; red eo ho c'has diabarz er gouent, pa ne deus ket a blas evitho e lec'h all. »

Kerkent ha ma voue roet deomp an urs-ze e zeaz hon encrez en he dro. Pephini a red d'he (*sellulen*) lochennig, evit kerc'hat he dillad vele golc'hed hag all, hag ho digas d'ar zal vraz. Eno buana ha guella ma c'heljomp, e safjomp gueleou d'an dud keiz-ze.

Kerkent e voue digoret dor aziabarz ar gouent, ha pebez taolen or boue neuze dirag hon daoulagad ! Grivizi o vont hag o tont dre ar c'hloastr an dud mac'haniet varnezho ; bandennou soudardet, duet gant ar poultr hag ar moget, o tougen ho c'hamaradet, o c'houlen peleac'h ho lacat ; ar goad o redeg e pep leac'h, var ar vein ha var ar plench er saliou. An doctor Simon, medesin a Bariz a ioa gant an dud gouliet, eun tam lian guenn hag eur groas rus ganthan var he vreac'h evit diskuez oa medesin. An oll a ioa prez varnezho oc'h entent oc'h an dud keiz-ze, hag en nos-ze e voamp oll c'hoarezet a charite. Ar re dinersa ac'hanomp a gave ners avoalc'h evit sicour ar re glanv.

Morse ne ancounac'haimp an abaden or boue en nosvez-ze, ar goad, ar gouliou-ze, ar c'hriadennou a loske an dud keiz-ze gant ho foan ; rag an darnvuia anezho a ioa scoet d'ar maro.

Etre daou e cresk an tousmac'h er ru ; ne ouzeur ket petra ia da zigouezout. Var dro nav heur, e sonchot e vije mad tenna ar zacramant santel euz an Iliz, hag he guzet e diabarz ar gouent. Caset e voue da zal ar *Chabistr* etouez an dud mac'haniet. An aotrou T... goude beza digaset ar sacramant, hag he lakeat en tamik tabernacl a zo eno, en em lakeas da gomz d'ar soudardet euz an heur vad o devoa da gaout ho Doue ken tost dezho.

Hogen kerkent e teujot da lavaret d'hor mam vad edo ar prusianed ehars dor ar gouent o c'houlen digor. Clevet a rer sini ha skei var an or. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Eur c'hanfard otus cavet he vestr ganthan. Eur vandennik soudardet var varc'h, o tistrei euz ar vrezel, en em gavas da loja eun nosvez en eur bourkik bihan, e Pologn, dioc'h ma lavarer. Ar mear a zalc'haz an ofiser en he di hag a roas billejou d'ar va re'heien all da vont d'an tiez merket dezho. — An ofiser a lavaras d'ar mear :

— Etouez va zoudardet ez euz eur c'hanfard ha n'eus den evithan ; e kement leac'h ma loj e ra he vestr, ha brao e vez c'hoaz da dud an ti, goude ober he oll lavariou, pa na vezont ket cannet ganthan.

Mad a rit lavaret din, eme ar mear. Me ia d'he gas da eun ti, hag e cavo eno eur goaz hag a voar eüna potred.

Setu hen hag o cas ar c'hanfard da di eur goff (eur marichal) a ioa er bourk, cre evel Samson ha dir var he dal couls hag en he grabanou.

Ar c'hanfard ne vancas ket da ober he botr mad. Pa voue diskuezet dezhan peleac'h en doa da vont, e za di d'an daou lam ruz, hag ep disken divar he varc'h e za er c'hovel, ha goudeze, ato var he varc'h, e za en ti dister ma rea ar goff he annez enhan. Eno e tisken, e stag he varc'h oc'h post an daol, e tol goulc'her an daol, kuit, hag e c'hourc'hemen lacat e coufr an daol, kerc'h evit he varc'h.

Ar goff ne reas van, hag ep lavaret ger, a reaz ar pez a c'hourc'hemennet dezhan. Ar zentidigez-ze a rentaz ar zoudard c'hoaz otusoc'h. Tenna a ra he armou divar he dro hag ho laca a gostez. Neuze gant eur vouez dichek :

Va c'hambr, peleac'h ema ?

— Gortozit, eme ar goff, me ia d'he diskuez deoc'h.

Deut var va lerc'h. — Hag her c'hasaz eün d'ar c'hraou.

Eno e crogaz en he gollierou, hag evel ne doa ar c'hanfard nemet eur bluen etre he zaouarn, her stagaz a zoare oc'h ar manjouer en eur lavaret :

— Gortozit, me ia da gerc'hat deoc'h ho tam ; hag ez eas da gerc'hat dezhan eur vozad kerc'h.

Ar marc'heg otus, deut da veza ken habask hag eur bugel, a c'houlennas pardon, a bedas caloneg ar goff d'he zistaga, rak staget oa en hevelep doare ma vije chomet eno da vervel. Hirra a c'helle da ober, oa plega he benn, ma carje, da zibri ar c'herc'h tolet dezhan el laouer.

Ar goff evit ober goab anezhan, a lavare :

— N'em eus nemet ar c'hraouik-ma hag an tiik-hont; laket oc'h euz ho marc'h en ti ha roet va zaol dezhan evit manjouer, rak-ze n'em eus nemet ar c'hraou-ma da rei deoc'h hag al laouer-ze evit taol ; ne ket me eo am eus great ar choas.

En eur bourkik bihan eur c'helou ne vez ket pell evit mont en dro. Ep dale e voue guelet an oll bourkiz, ar zoudardet ha beteg an ofiser hag ar mear o tont da zellet oc'h ar c'hanfard o tibri kerc'h el laouer. Biscoaz ar zoudardet-ze n'o doa c'hoarzet kement all, rak contant braz oant da velet rei kentel d'ho c'hamarad otus.

Ar goff, pa gave dezhan oa great jolori avoalc'h d'he lojer faeüz, hen distagaz, hag a c'houdevez ar c'hanfard a voue cals furoc'h.

An Aotrou Kervennik, beleg e maner Toul-an-Coat e Rosnoen, a zo maro er Sizun dremenet.

An Aotrou Pluchon, beleg, oc'h ober scol e Laz, zo ive maro er Sizun all.

An Aotrou Mengant, person Lambezellec, zo maro en derveziou diveza-ma.

An Aotrou Cabioc'h, bet vikel er Fouillez, zo maro eun nebeut derveziou zo.

An Aotrou Legain, vikel vraz e Montauban, zo lakeat da Escop er memes Kear.

An Aotrou Charles, vikel e Sant-Pabu, zo hanvet vikel e Loqueffret.

An Aotrou Maguerez, vikel e Loqueffret, zo hanvet vikel e Sant-Pabu. G. M.

PRIZ AN HED.

Kemper. — *13 Gouere.*		Pont-n'Abat. — *6 Gouere.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 10 c.	Guinis.....	30 lur, 41 c.
Segal.....	17 lur. 42 c.	Segal.....	20 lur, «« c.
Eiz.....	19 lur, 90 c.	Eiz.....	17 lur, 76 c.
Ed-du.....	20 lur, 02 c.	Ed-du.....	22 lur, 91 c.
Kerc'h.....	24 lur, 74 c.	Kerc'h.....	24 lur, 26 c.
Avalou douar	10 lur, «« c.	Avalou douar	7 lur, 26 c.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 22 Gouere 1871. N° 338. Seisvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a resco goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 22 Gouere 1871.

Ma teufe eur c'habiten laeron d'ho ti, gant he vanden, goude beza laeret, aloubet diagent ho touarou ha kement o poa a ziaveaz, ha da lavaret deoc'h : bete vrema n'or boa kemeret divar ho coust nemet ar pez a ioa er meaz, hirio e kemeromp an ti gant an arrebeuri hag an oll danvez a zo enhan, rak plijout a reont deomp, ha neuze eur vad a reomp evidoc'h oc'h ho c'hemeret, rak dont a c'halfe laeron all, hag a rafe freuz marteze, ha c'hui marteze a rafe eur freuz bennag ive o clask en em zifen, eleac'h brema ni, evel ma velit, a gemer ho tra kempen ha brao, ha noc'h eus nemet chom didrouz, ep lavaret ger, ha ne vezo na trous na safar ebet. Kemeret a reomp eta o ti gant ar pez a zo enhan, ha c'hui, mar kirit, a glasco lojeiz aze er gueuneudek pe duhont er c'halatez, nemet guell e ve ganeoc'h mont e leac'h all da glask repu. Ouspen zo an oll a blich dezho ar pez a reomp, hag a dle hor meuli d'ho tieubi, evel ma reomp, euz ho tra. Ma teufe laeron d'ho ti da gomz ouzoc'h evelse, petra a lavarfac'h-hu, lenner ?

Setu eno gouscoude petra a zo great d'an tad santel ar Pab. Roue an Itali, goude beza kemeret, aloubet, laeret kement a ioa d'ar Pab er meaz euz a Rom, a zo brema en em laket mest e Rom zoken, evit lamet he oll dra digant vikel Jesus-Christ ; hag e zeo divez avoalc'h evit lavaret, pe da viana lakat a rer anezhan da lavaret e ra kementse evit mad an dud a Rom hag euz an Itali, evit mad ar Pab he unan, e ra an dra-ze gant asant tud an oll broiou, e zeo an oll contant hag her meulont a gementse.

Pell zo, evit guir, ema ar gaou o ren var an douar ; hogen morse gouscoude, me gred, n'en doa savet he benn ken divez ha ma ra brema. Penauz, daou vilion a zinaturiou a zo bet caset d'ar Pab a benn ar 16 a viz even diveza, ar gristenien gatolig a bep bro o deus savet ho mouez er miziou diveza-ma evit goulen, ne ket epken ma vije lezet Rom gant ar Pap, mes ma vije rentet dezhan ar pez a ioa laeret divar he goust, hag e teuer da encanti, a vouez an oll, dirak daoulagad an oll bed christen, e ro an oll ho asant d'an alouberez a enep pehini ez eo en em zavet kement christen catolik zo var an douar !

Hogen petra eo mouez daou c'hant milion zoken a gatoliked evit tud evelse? Ne gontont ket. Avoalc'h eo evitho caout eun nebeut tud difeiz eveldho evit rei eun tam ecleo dezho e pep carter, ha gant an dra-ze e lavaront ken divez ha tra ema an oll a unan gantho. Tud ha ne anavezont na Doue, nag ilis, na lezen, ne anavezont ken guir nemet an ners pe ar finesse, ne respetont ive nemet ar pez ne c'hellont ket da aloubi.

Hirio ez omp ker boas da velet lacat ar gaou eleac'h ar virionez, an ners eleac'h ar guir, ar finesse e leac'h al lealdet, ma ne domp mui souezet o velet an trubarderez a rer bemdez dirag hon daoulagad. Ker boaz omp da velet skigna geier e peb giz etouez ar bobl, clask kement a droidellerez evit he douelli hag he drompla, ma ve eur burzud ne ve ket eul loden vad touellet ha tromplet. Skigna a rer scridou, ha beteg e brezoneg, scridou leun a c'heier, hag ar geier-ze goloet ha cuzet dindan comzou troidellet en hevelep doare ma c'heller caout enho ar gaou hag ar guir, an tom hag ar ien dioc'h ma vent displeget.

Ar re a glask touelli ar re o deus nebeut a zescadurez, ne vancont ket da lavaret dezho e caront ive ho relijion mes eur relijion vad, eas, dioc'h gis pephini, e fell dezho ive renta ho deveriou da zoue, mes pepunan evel ma plich ganthan. Cals euz ar re a zilaou an doctored-ze ne velont ket penaoz eur relijion a rafe an den dioc'h he c'his ne ket eur relijion eo ; renta da Zoue deveriou pephini evel ma plich ganthan, ne deo ket renta he zeveriou da Zoue eo.

An hini a anavesfe eun dra bennag he gatekiz, a c'houfe en deus roet Doue deomp he c'hourc'hemennou, en deus roet deomp he iliz evit deski deomp pe seurt deveriou

a dleomp da renta dezhan. N'en deus lezet ar choaz euz a gementse gant den, ha nep piou bennak ne zilaou na mouez Doue na mouez an ilis, mes a fell dezhan ober he fouden he unan var gementse, a c'heller lavaret n'en deus ket a relijion. Hogen pe seurt fizians a oufet da gaout e tud ha n'o deus ket a relijion? Ar re ne fell dezho senti nag oc'h Doue ho zad nag oc'h an iliz ho mam, penauz e vent-hi mad e kenver ho breudeur?

An doctored ma comzomp anezho, pa glascont deseo ar re n'o deus ket a zescadurez ha ne anavezont ket an aferiou, ne vancont morse da lacat ho bez var an tachad gwiridik, me lavar da goms euz an danvez. Ma na zentit ket ouzomp emezho, e cousto ker deoc'h, ho madou a gollot, pe da viana e viot goal binset; mar sentit ouzomp avad e chomo ho madou ganeoc'h, hag e zaint zoken var gresk; pep tra a ielo mad ganeoc'h. Ha gant ar gwou-ze livet brao e lakeont daoulagad cals tud da zrelli. Goudeze pa veler o tigouezout ar c'houtrol beo d'ar pez a ioa bet prometet, e chormer, en em glemer, mes siouas, re zivezad; an taol a vez bet great.

Peur eta e c'houezo an dud divar ar meaz en em zisfizout euz ar re a deu da glask ho c'helen hag ho scolia ep caout na guir na carg ebet evit kementse?

Brema, da heul roue an Itali, ez eus destumet kement a zispac'herien hag a lamponet e Rom, ma lavar ar c'hazetennou, ne ket epken e zeo ar Pab prizonier goaz eget biscoas, mes ema zoken he vuez var var. Ho c'hlevet a rer o crial a enep an tad santel hag o lavaret pep seurt comzou dismegansus d'ar re zo fidel da vikel Jesus-Christ. Izom on euz eta muioc'h evit biscoas da bidi evit hon tad santel ar Pap.

Ar Pab a ro ato digemer d'ar gristenien vad a bep bro a c'houlen mont beteg enhan. Mercomp c'hoaz unan bennag euz he gomzou.

Da iaouankiz an Itali e lavare :

« An dud difeiz, dre ho goal gomzou, ho goal bedennou, ho fals credennou a c'hoanta ober goab euz a relijion Jesus-Christ, ha zoken he distruja. Mes nan... Ar pez en deus Doue great ne c'hell ket beza distrujet gant dorn an den.

Da c'hortos, kendalc'hit da bidi, d'en em rei d'ar vertus, d'an oberou mad, da dostat aliez oc'h ar sacramanchou. Ia, en em vagit gant bara an ælez, en em greait gant bara ar re gre. Doue ho cargo euz he speret, hag ho pedennou ne oufent ket mancout d'he lacat da zont d'ho sicour. N'en deus nemet sevel he vez bihan evit cas en traon oll orgouil an den. Ha pa zeo guir n'on eus nemet nebeut pe netra da c'hortos dioc'h an dud, lakeomp muioc'h mui hor fizians e Doue, hag he galon (rak cridi a ran ne zaleo ket d'hen ober) a rai eur burzud hag a lacai souezet ar bed oll.

« Hirio ho pennigan, hag e lavaran da Zoue evel Jacob d'an æl : Aotrou, n'ho lezin ket da vont kuit ken n'o pezo benniget va bugale... »

Da eur vanden itronezet a Frans, Pii nao en deus lavaret :

«... N'oc'h eus ket d'en em emel a c'houarnamant, deveriou oc'h euz avad evel mamou a famill. Bez'e tleit beilla var ho pugale evit ho diorren, evit rei dezho ar skuer euz ar vertuz hag euz ar mad. Ar re ac'hanoc'h a zo e penn eur vreuriez bennag, a dle ober gant courach ar mad a c'houlen ho c'harg.

Bras meurbet eo reuziou ho pro pehini a garan kement. Ar reuziou-ze a deu dreist oll euz an disprij a rer euz ar relijion, dre ma zeus calz a dud hag a lavar e zint catoliked ha ne brijont ket heuilla ho relijion pe ne gredont ket hen ober. Eno oc'h euz ive eun dra da ober : poania da zigas ar re zo en dro deoc'h da ober ho deveriou a gristen. En dervez ma lacai ar Frans a zevri en he fenn ne deo ket avoalc'h cridi, ez eo red ive ober an deveriou christen, en devez-ze ar Frans a vezo saveteet.

« Comz a reat din bremaig euz va zouavet a zo ken douget evidhon ; ne ancounac'hain morse ar pez o deus great. Mes guelit, ar re-ze ne varc'hatont ket evit ober ho deveriou a gristen ; en em gonsacret int da galon Jesus, hag o tiskuez evelse ho feiz, o deus reutet mui c'hoaz a zervich d'an ilis ha d'ar Pap eget n'o deus great dre ar c'hleze. »

An dispac'herien o deus counnar avoalc'h oc'h ar zouavet, oc'h ar zoudardet-ze da Charet ma comz ar Pab anezho ama. E Frans hag e Rom o deuz aoun razho, hag e c'houlennont ma vezint distrujet. Encantet o deus zoken ouspen eur vech e voa frezet ar vanden soudardet-ze. Gouzout a reont ma ve an oll arme tud caloneg evelse, ne rafent ket ho dispac'h evel ma carfent.

Pii nao a lavare c'hoas d'he zervicherien, en deis ma teue Victor-Emmanuel da Rom :

« N'o pezet ket aoun rag an dismegansou a doler varnoc'h, hag an disprich a rer ac'hanoc'h ; rei a rer deoc'h ho lod gant an ilis, gant ar gristenien fidel ha ganeme. Deiz ar justis a deuio, hà dorn an Oll-galloudeg a zavo adarre he viriou ha re an dud. »

An oll gomzou-ze euz ar Pap a ve mad evesaat outho.

An dispac'herien o doa savet eul lizer a lekeant en hano an hini zo e penn gouarnamant ar Frans, evit lavaret d'ar Pab, mar bije he zonch tec'het, ne dlie ket dont e Frans. Discleriet ez eus ne voa al lizer-ze nemet eur gaou euz an eil penn d'egile. Eüruz ar vro a roi digemer d'ar Pap mar bez red dezhan kuitat Rom !

G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

DAVUS A ZO GOAL GASSET.

Er bed-ma, fall ha mad, emaoump mesk ha mesk, ann disparti ne vo great nemet da zeis ar varn, neuze ann denved a ielo enn tu deou, ar bouc'het enn tu kleis, da c'hedal, alies dindan ar memes toen en deus

Doue he vignounet hag ann diaoul he sklavourien. Koulskoude ann eil rumm hag egile o deuz dija digant ho mestr ann tanva eus ann amzer da zont ; bugale J. K. a zo ar peoc'h enn ho c'haloun e kreis ar brassa trubuillou, tud ann diaoul a zo atao debret ho speret hag alies goal gasset ar c'horf-se evit pehini e reont peb tra.

Epad eta m'edo Theodot ha Veronik oc'h ehana, ho eal mad enn ho c'hever, Davus a zihunas. Re en doa evet ha breman oa kroget ann dersien ennhan. he c'hinou a ioa seac'h, he deod evel skarnilet. N'oa ket re denval ann nos, kementse er c'hraou ne velet berad. Ar sklavour a zigore he zaoulagad, ho digore bras ha brassoc'h c'hoas :

Mekastor, emezhan, en despet d'ann nos du-ma, eunn dra sklear eo em beus sec'hed hag e rankan kaout dour.

Loc'h a reas divar he golo evit sevel, he zivesker a dec'he dindanhan : allas ! emer sklavour, n'ounn dare penaos oan deac'h ; mes brema e rankan beza mezo ! en em ruza a reas koulskoude ha krabanata ama hag ahount o klask pe eur baillad dour pe eunn digor benak : petra, emezhan, daoust hag eat e ve ann oll likedou da foar ar brochou ? Koll a reas he boan hag enn eur goeza var he vele e lavare : goeden, ia goeden sec'hed a ioa lakeat gant Viktor en he vin. O peur e c'houlaouo an deiz? ô ma viches bet ama Viktor! Viktor a ioa tostoc'h dezhan evit na zonje. Tec'het oa bet, evel ma ouzoch, gant aoun rag gourdrouzou Theodot ; fall en doa great ha fall a ra ive kals pec'herien a zo ar gador-goves eur spountail evitho. Eur goal dra, e guiriones, evit anzao oump diners hag oump faziet ! Koeza er pec'het a zo sempladures, beva ennhan zo fallagries, kaout douetans a vadeles Doue ha lavaret : re vras eo va faot, a zo beza impi. Pa vizimp barnet, adra zur e vezo pouezet hor pec'hejou, mes ma pellaomp dious ar sakramanchou, ar spountussa evidomp e vo klevet ann dra-ma : perak pa glevac'h rebechou ho koustians n'o peus ket klasket ar peoc'h hag ar pare eleac'h ma maint? Daoust ha n'em boa ket roet d'ann illis ar galloud da derri ho chadennou ? Daoust ha gant ar pab, ann eskibien, peb beleg zoken n'edo ket alc'houeziou ar pardoun hag ar barados ?.... Enn eur ger, pa goezer er pec'het n'oar nemet henvel ous kals, siouas, a dud all, pa jomer ebars oar henvel ous ann diaoulou. Pardoun a c'houlennan diganeoc'h, lenner Kristen, marteze hoc'h inouan, dre ma chom va histor a dreus... mes evel ma velomp e levr Job, pa deu eunn dra enn he benn, eo dies d'ann den krenna he lavar.

Victor eur veach er ru, ne ouie ket da beleac'h mont da glask lojeis; treuzi a reas Ansir ker buan ha ma viche bet archerien var ke lerc'h, erfin, pa ne gave ket guelloc'h, e zeas enn eunn hostaleri enn eur rusia. Kals tud a ioa eno ha kals cholori ive : eunn dibab kanfartet a eve, a lakea ann disou da ruill, a bec'he, a eve hag a c'hoarie adarre : an den iaouank n'en em gave ket enn tavarn-se var he du ; mall en doa da vont enn eur c'horndistro benak evit kousket. Mes anavezet e oue, goa peadre ne c'hoantea ket riskla eur guennek benak, troet ha distroet ker brao m'en em lakeas ive da ober eunn taoliad ha da eva. Ne oue ket pell evit koll he damik peadra ha pa zeas de c'hodel e velas avoalc'h e ranke goulenlojeis enn han' Doue pe vont er meas. Chetu hen adarre var ar ru, ar guin en doa tommet he c'hoad ha direspet bras e komze outhan heunan eus ann tavarniou : ties milliget, emezhan, ne ket tud mes goaderezet a jom ennoc'h, suna a rit arc'hant, brud-vad, iec'hed ann hini a ia d'ho kaout ! ho leur zi zo great gant poultren Sodom, ho mogerion gant mein Babel, ho toen gant skant ann dragoun bras Behemot ? Kals traou a zaoge c'hoas ha sonj a deuas ive dezhan eus a zavns : kos sklavour, emezhan, te zo penn kaos eus ann traou-ma, abalamour dide e kollan va flas, va arc'hant... ne venn kel pell... etre daou e zea gant ar ru eb gout petra rea hag en em gavas e kever ti Theodot. He goler a ieas c'hoas var gresk ka trec'het gant he himor e lammas er pors, rag gout a rea ann doareou.

Davus a glevas eunn trous benak hag a grias : vaden mad, deuit ama ; dour din... pe e varvin gant ar zec'hed ! ged eur pennad eme Viktor, d'abord me da bareo... Ha gant eur geuneuden e zeas d'ar sklavour. Digaloun, teir guech lach ha digaloun eo ann hini a skogant eunn den koz, eur vaoues pe eur c'hrouadur ; mes petra ne rear ket divar ar guin? Ar paour keas Davus en devoe eur guiskad bazadou : sklavour fall, eme Viktor, blaz ar c'heuneud a ioa ive gant ar guin e poa evet deac'h hag ar vlaz-ze a bado ganes; spier ha traitour, c'hoant a poa da c'hout ha me a ioa Kristen ; ia Kristenoun, kea d'am diskull pa giri ma n'eo ket torret da zivesker. Eunn dra vrao c'hoas oa da Viktor lavaret oa Kristen pa rea goassoc'h eget eur païan !... Erfin e skuizas o tarc'hei hag e redas eus ar pors.

Davus a ioa kalet ous ar boan ha boas da veza kannet, kementse ann dra-ma a gavas startik : koz ounn, emezhan, mes eunn dra a rankan da ober araok mont enn douar : en em vengi eus Victor. Lavaret a rea ive evit en em gonzoli : stoket em boa va zroad kleis ous ann treujou: malheur a dlie digouezout ganhen, digouezet eo ; peoc'h, parea a rin.

Da c'houlou-deis, mevelien Theodot a deuas d'ar c'hraou ; spountet e ouent o velet e pe seurt stad oa lakeat ar beachour. Ann hostis a reas tenna Davus ac'hano hag he lakat enn eur gamprik azoare. E-unan e louzaouas Davus ha Veronik ive a deue eur vech ann amzer da rei dour dezhan, da starda al lian a ioa lakeat var he benn ha da lavaret dezhan eur ger mad benak. Ar sklavour pa zante ann dourn flour ha skanv-se var he dal, pa vele daoulagad birvidik ar verc'h iaouank leun a drues hag a vadeles, a rede dour a anaoudegez-vad eus he zaoulagad e-unan ; ne lavare netra, mes e goeled he galoun edo ar zonj-ma : ne ket eunn dra am beus da ober araok mervel, mes diou ; argenta eo en em venji eus Viktor, ann eil kaout ann dro-

da ober eur vad benak evit Veronik ; va dourn a roffen evit laza Viktor ha va bues evit sikour Veronik.

I. W.

Lan an Dall ha Laouik an Dero c'hoaz var ho zreid.

Eun dra a zo, vac'heaz Laouik, hag a eston va spered. Beva a reomp, dioc'h ma lavar eun daru dud, eur maread a dud, en eun amzer n'euz ket bet he bar c'hoaz var an douar, en eun amzer a zo leun a draou kaer, a vurzudou. Hag e guirionez kalz muioc'h a dud desket a zo brema, eget en amzer ma vedomp-ni o sevel. Evit eun den a vouie neuze lenn ha skriva, e kaver brema ha deg, hag ugent, ha tregont, hag a oar gallegad, konta, a oar komz e latin evel er gallek, a oar eun toullad traou n'ouzon ket me an hano anezho. Ha gouscoude, kaer a zo kaout descadurez' dre ma sao an descadurez, e teu rabad, ha calz rabad er furnez ; dre ma tivoan puill an doctored he' kresk muioc'h-mui an aillaned, var ar meaz evele kear. Hirio an deiz pa gomzer a eun den desket, stank ha stank e rear menek a eun den voal droet, n'euz ket da fisioud en he honestis. Evelse, piou eo an dud a laka nebeud ho zreid en hon ilizou, a ro nebeud a labour d'hor beleien, a brezeg evit an diaoul, a zo eun danjer evit ar iaouankizou, evid ar plac'hed a rank mont da c'hounid ho bara er meaz euz ho c'hear, piou eo an dud-se nemet ar re a zo desket, desket muioc'h evit ar re all, savet dreist ar re all, dreist oll pa vezont oc'h penn kre en ho danvez, en ho madou, ho leveou... dreist ar re all ? Ped guech er bloaz e vez guelet en offern, peur, peur e vez guelet ec'harz an dribunal eun darn dud, eur c'hroz tud a oar kement a draou var ho meno, a oar peb tra... nemed anaout ha servicha an Aotrou Doue ?

Paourkeaz Lan, na d'it ket pelloc'h, na lavarit ket muioc'h, da vihana, komzit gouestatoc'h, gouez tata ma hellot, gant aon na ve eun Aotrou bennak oc'h hor zelaou, na zeuffe eun Aotrou bennak da gregi en hor c'hollerion, da ober mez, droug, koll deomp, ha na goustfe deomp re an oll anzao ar virionez. En hon amzer, va c'hamarad paour, ne zel nemet oc'h ar re ho d'euz great ho c'hont da vervel merzerien, pa blijo gant Doue, pa zeg evelse peb guirionez var gorre an toennou. Ar re a c'hoanta beva c'hoaz eun nebeud, ha beva hep kaoud re a drabaserez, evel c'houi ha me, va mignon, ar re-ze a dle kuzed eun tammik ar pez a zoe goueled ho c'halon, hag ober meur a dro gant ho daoulagad abarz distagella kement ho lanchen. Evelato, pe guir n'euz nemedomp hon daou ama var ribl ar mor, dioc'h ma kredan, pe guir n'euz danjer ebed e vemp diskuliet na gant an tarziou a ia hag a zeu aze, na gant al labousedigou a ra ho c'hoariou dirazomp, hor penn neuze en hor bruched komzomp eun tachad c'hoaz dioc'h ma soujomp. O va mignon, en eun amzer ma zeuz kement da zioualL oc'h an dud, nag a vad a ra da zaou gamarad, da zaou gristen ober ho c'haoz hep kaoud aon an eil rak egile ! Dond a ra an noz, evit guir, ha poent eo tostaad oc'h ar gear, mond da glask koan, mond da lavaret ar *bater*... mez eur veach ne ket boaz eo, ha ne ket ni, d'hon oad, a vezo tamallet, hag e vemp oc'h ober hon hent oc'h an devalijen ; ne erellimp ket var hon treid, ne vezo ket re leun hor c'hof pa en em gavimp en hor loj.

Va c'heaz Lan, mar d'eo trist an amzer, mar d'euz hano, leac'h evit hor bro da veled hep dale eun amzer c'hoaz dristoc'h, an abeg gant ar muia eo an deskadurez a zo brema en hon touez. Ia, mar d'eo ken eaz, hirio an deiz, konta an dud a zo guir gristenien, a c'hoanta ober ho zilvidigez en eur c'hounid ho zam bara, an doktored eo a zo, dreist oll, o laza ar zent. Ne ket c'houi ken nebeud ha me a damallo pep deskadurez, a lavaro eo danjeruz, eo fall evit an oll beza desket. Nan ; mes deskadurez ha deskadurez a zo. An deskadurez a zo hevel oc'h an tan, va mignon. Evel a ouzoc'h, evel hoc'h euz klevet meur a veach, n'euz ket da c'hoari gant an tan. En hon amzer petra zo ker stank evel gueled tiez, ha tiez kaer, kaset da netra gant elumetezen eur c'hraouadur bihan, ne glaske nemet he blijadur, kleved o strakal eun tammik koad, eur brochik keuneud etre he vizied ? Na mui, na meaz, an droug a zo braz, evithan da veza great hep he zonjal. An dud a zao ken huel hirio an deskadurez, a c'hoanta e ve dre ar bed ken aliez a zoktor evel a zen, ne ma ket en ho spered, me gred ervad, da vihana evit an darnvuia, kreski en hon touez an niver euz ar pennou fall, trei an oaned e bleizi, lakaad eur c'hleze etre daouarn pep krouadur evit diskar peb furnez, peb honestis var ho zro, ha gouscoude setu petra c'hoarvez an darnvuia euz an amzer. Eun den a skiant vraz, eun doktor evel n'euz ket bet nemeur, evel ne vezo ket nemeur dre ar bed, kaer a ve meuli an deskadurez, enori an deskadurez, eur zant, sklerijennet gant Doue, en d'euz lavaret pell zo eun dra hag a dlefe beza selaouet piz, piz en hon amzer : *scientia inflat*, *caritas œdificat*. gouzout hep ken, gouzoud hep kared Doue, beza doktor hep beza guir gristen, kristen c'houek, a zo en em rei mui oc'h mui d'an orgouill, a zo kemered an tu da zisprizout an oll, a zo pignad, pignad ken huel, m'en em gaver abred pe zivezad e kreiz an avel, an avel foll, ar barrou avel, ha ma kouezer, ma vezer strinket d'an douar, ma vezer flastret oc'h an douar, evel eur paourkeaz ouad a gemer he nij divar gern eur roc'h huel huel e kreiz ar mor, a dorr he ziouaskel oc'h ar reier en eur goueza, hag a ia da vaga eur pez pesk herguel o tond, he lonk gand ar brasa ioul, n'en em zalc ket da c'houzout pe seur blaz a zo ganthan. Eun doktor a zo bet guechall, desketoc'h, kalz desketoc'h eget al leunna spered a ve kavet en hor bro, na dre bevar c'horn ar bed, desketoc'h eget an oll sperejou a zo brema var an douar, hag e vent destumet oll en unan, lakeat oll da ober unan. Ar spered braz, a c'halver hirio an droug-spered, a zo bet en he amzer eur spered hag a ioa savet kaer, savet huel dre he skiant, dre an anaoudegez en doa euz an traou krouet. Ar spéred-se, ker brao sklerijennet, a zo bet eur burzud a skiant keit ha m'en deuz bevet e karantez Doue. Eun dervez, eur veach, n'ouzon ket peur, na penaoz, en d'euz sonjet ne vouie ket aoualc'h c'hoaz, e c'helle, e ranke gouzout muioc'h evit na vouie, evit sevel c'hoaz he skiant, dioc'h a grede, en d'euz paouezet da gared Doue... Raktal ar c'houlaouen-ze ker skeduz, ker burzuduz, a zo bet troet e moged, en eur vogeden euzuz ha fleriuz ; abaoue, an eal dispar, a c'halvet Lusifer, da c'houzout eo, an hini a zoug ar sklerijen, a zo deut da veza ar spered a denvalijen, Satan, tad ar geier, hag enebour an oll dud a zoug merk Doue var ho zal. Nag a zoktored, en hon amzer, va mignon paour, a zo hevel oc'h Satan, a ra ar memez labour gant Satan, a glask kaoz oc'h peb guir gristen, a glask mouga ar feiz e pep kristen, euz a beb kristen leal a glask ober eun diaoul guirion, var digarez ober anezhan eun den desket.

— Ah ! va c'heaz Laouik, na c'houi a gomz mad, na c'houi a vel sklear an traou !!! Ia, ia... tud desket... ma vezo tud dibenn, tud a freuz, laeron, muntrerien, kaillennou... me oar petra c'hoaz !!! Ah ! va mignon, sonj a zeu din euz an amzer guechall, hag euz an Aotrou person en deuz bet hor skoliet ni hon daou, ha calz a re all. E penn an A. B. C. neuze e zoa eun dra ne veler mui en hor levriou Skol, eun dra dister en eur c'hiz, mez eun dra a bouez muioc'h evit aour. Araok pep tra, araok dezki nag A, nag O, ni a zeske neuze kroazik Doue gant respet ha gant karantez. Ha ne gav ket deoc'h Laouik, oa eun dra vad, eur gentel gaer lakaad evelse kroazik an Aotrou Doue araok peb lizeren ?

— Eo, va mignon, eur gentel euz ar re vella a ioa eno. Hon tud koz, tud a feiz e peb tra ha dreist peb tra, a lavare evelse, da gement bugel a iea d'ar skol, mar doa mad deski, deski lizerennou, deski lenn, oa guelloc'h c'hoaz beza kristen, e ranket chom kristen hepred en eur zeski skianchou ar bed, n'oa guir deskadurez evit eun den nemet o terc'hel da Zoue, dreist oll, n'oa ket a leac'h da gaoud kement a boan spered ha pa na vije anavezet nag A, na B, gant ma vije douget hepred kroaz Jezuz e goueled ar galon, ne dliet derc'hel kont a nep deskadurez, ma na zeue d'he heul furnez na santelez. Gouzoud a rit petra en deuz lavaret hor Zalver, an hini en deuz komzet, bevet, evel den biskoaz n'en deuz great : petra eo gounid ar bed oll, gounid oll vadou, oll danvez ar bed, mar koller an ene, ar baradoz ? Lavared a heller er memez tra : petra eo deski kement a heller da c'houzoud, ma na zesker ket an doare da zervicha Doue ? Guelloc'h eo neuze beza paotr saoud ha plac'h kavel, paotr saoud fur, plac'h kavel honest, hag e ve teret an dillad, plat ar c'hof meur a veach, bezel oc'h ar zeuliou, eget en em zevel da zoktor, da zoktorez, evit mond da drabasad, da geginad gant an diaoul en iferu. Anavezet hoc'h euz, koulz ha me, daou zen a veve n'euz ket pell c'hoaz, hag a zo bet sammet araok ar mare gant an ankou. Jakouik ar c'hleusiou a ioa eur c'hanfard desket, a vouie trei he deod en he c'hinou evel ma karie, a vouie latin, gallek, saosmek.... a ioa eur burzud var ar meaz... Mad : Jakouik, koant ha fur en he vugaleach, pa vouie neubeud a dra, a forz da zeski traou ha traou a zo deut da vez a eur gaillen, eur rouller, eun danjer evit plac'hed ar vro, zo bet marvet varlerc'h eur zenklennad, hep gouzout nemeur e zea d'ar bed all. Ha Barbaik ar Moan, petra n'eo ket bet, nemet eur plac'h honest, e dilost he huez ? Honnez oa ar verc'h a zo bet meulet ha meulet, ha klasket, ha kaset ha digaset eur pennad amzer ! Desket oa, koant oa, pinvidik oa... Honnez oa ar bebren, al liman sen a vouie kaozeal flour, a vouie c'hoarzin brao. a vouie tenna eun taol rod, a vouie en em viska, en em ficha, a vouie... ia... betek sevel he biz en ear... Ar plac'h-ze ker gouezick, eat er bed, e deus gouezet c'hoaz guerza he goaz dilezel, he bugale, ober al lez d'ar vourc'hisien, tostennad dioc'h an Aotrouien, hag a zo bet diskaret gant diaoul an dishonestis.. !!.. Ia, ia, va mignon : gouezomp traou, deskomp traou, peb tra mar kirit, mar gellit, gant ma vouezimp bepred kared Doue dreist peb tra ; mez diouallomp piz, evel oc'h eul loen follet, oc'h eun deskadurez a rafe deomp trei kein d'an Aotrou Doue. E nep stad, e nep micher, an den desketa n'eo da veza prizet, meulet, nemet var bouez ma vevo e guir gristen.

Mar d'eo eun den kar d'an anevaled dioc'h kostez he gorf, dioc'h costez he ene eo kar d'an Elez, da Zoue he unan, e dle labourad ha poania ma vezo, ervez he c'halloud, hevel oc'h an Elez hag oc'h Doue he unan hogen en hon amzer, ne veler nemet re e za kent da chatal eget da Elez an doktored a oar peb tra... peb tra... nemet en em c'houarn gant furnez ha beva ervez Doue.

Alo, Lan, deomp d'ar gear pelloc'h ; ne ket an noz a zo o tond, rak deut eo. Mil bennoz da Zoue, m'hon deuz gellet dizamma eun nebeud hor c'halon lenn a enkrez. Pa vez poaniet eun den, nag a vad a ra dezhan kaoud eun den all, hevel outhan, evit he zelaou ! O va mignon, dalc'homp stard da feiz hon tud koz. Ma na domp ket desket evel kalz a re all, da vihana an Aotrou person, hor c'henta mestr skol, en d'euz desket deomp douja ha kared Doue. Honnez eo ar vella deskadurez, ha ganthi peb den a zo pinvidik. O va bro, petra'zeui-te da veza.

Lan an Dall.

LABOUSIK DOUE.

XII.

Noz oa c'hoaz ; n'oa ket tenval avad evel an derc'hent da bardaez. An oabl a ioa digoumoul ; ar stered a lugerne hag al loar a bare skedus.

Pevar den a deuaz euz a gastel Rouan, hag a zavaz en eur vag e troad an tour. An diveza anezho oa Ian ar solier, eul letern ganthan en he zorn. An tri all oa William Brus, gouarner ar c'hastel, hag an daou zijentil iaouank, mignonet Arzur, da lavaret eo Armel ha Rojer.

Unan euz an daou zijentil a grogaz e barren ar stur, egile a gemeraz eur rouenv.

— Pliiet gant Doue ne vez ket en em dromplet, Ian, eme unan anezho ; eur vad vraz a rafe d'hor c'halon gallout lacat he gorf en douar benniget.

— Kement a c'hellan lavaret deoc'h, eo daou besketer, Herve hag Eudon, o deus cavet corf eun den iaouank, hag eo marteze corf hor prins muia caret.

— Mar deo hen eo, ni hen anavezo, eme Armel, daoust e pe stad e c'houfe beza laket gant contellasen ar roue Ian ; ha ne ket-ta, Rojer, hen anavezimp ?

— Nag hon daoulagad nag hor c'halon ne oufent ket hon trompla, eme Rojer.

— Paour kez Arzur, eme Armel, peleac'h eo eat hor menoziou evit an amzer da zont ? ha lavaret oa bet dare deomp he zavetei, brema ez eus tost da vloas !

Etre daou ar vag a bellea. William Brus ha Ian ne lavarent ger ; ho daoulagad ne zistroent ket divar ar rouden a leze ar vak dre ma zea var ar ster.

Souden Ian a ziskuezaz eur brouscoad a ioa var ribl ar ster, hag ar vag a voue renet eün d'ar bouchad guez-ze.

Oll e zejont d'an douar, hag e touez ar guez e cafjont eur galzaden douar fresk. Ian en em lakeas da doulla an douar fresk-ze, hag e cafjont eur c'horf maro dishevelebet, ruziet he izili gant ar goad.

— Hen eo ! hen eo ! eme Armel ha Rojer oc'h en em deleur d'an daoulin. Setu aze he vleo melen, hag a zo caer c'hoaz evitho da veza saotret gant ar goad.

Arzur ! Arzur ! Armel ha Rojer zo deut ama euz a Vreiz evit lavaret deoc'h eun diveza kenavezo.

— Rojer, ni her venjo, eme Armel ruz he zaoulagad gant ar gasoni.

— Nan, Armel, Doue eo a venjo Arzur.

Armel a blegaz he benn hag a davas.

— Ah ! eme Rojer, sell guennili Arzur aze var eur scour guezen. Ha pa n'on divije ket anavezet corf ar prins, al labousik ma en divije he ziskuezet deomp :

— Ia, eme Armel, guennili Arzur eo ; sell, dalc'het e deuz ato mad d'he c'holier. Oh ! labousik Doue, hon anaout a rez ive, ha ne ket ta ?

Var gementse e tiroljont ho daou da vouela, ha stouet var gorf maro ho frins, e pedjont Doue evit ene an hini o doa caret kement.

Var gourc'hemen William Brus, Ian, an daelou en he zaoulagad, a dosteaz oc'h corf Arzur, evit he zevel var he ziouscoas. Rojer avad hag Armel a falvezas dezho caout an henor da zougen corf ho frins bete couent Itron-Varia-ar-prad eleac'h ma en devoa c'hoant ar gouarner d'her bezia.

Ar venac'h, dihunet e creiz an noz, a ziredas buan, hag a bourchasas pep tra evit an enterramant.

Pa voue laket ar c'horf er bez, Rojer hag Armel a jomaz eno pell amzer da bidi. Ne c'hellent ket en em denna dioc'h ho mignon.

An abad, gant truez oc'h an daou zen iaouang o velet pe ger braz oa ho glac'har, en em lakeas da goms dezho euz a eurusdet an Env eleac'h ma voa eat ho frins-mad en ho raok.

William Brus a ioa tenereet he galon o clevet comzou an abad, ha Ian a glaske delc'her var he zaelou. Armel a rea poan he velet ker braz oa he c'hlac'har ; Rojer a ioa didrousoc'h, mes evit-se he c'hlac'har ne voa ket bihanoc'h.

Epad ma en em denne gant poan an daou zen iaouank dioc'h bez ho frins Arzur, setu hi o clevet eun trouz hag a anaient. Ar guennili oa o tont da c'hluja var ar mean a c'holoe an duk kez.

— Guennili Arzur, eme Armel, he c'hollier ganthi ato.

— Ato fidel d'ar prins, eme Rojer, ne ket epken epad he vuez, mes c'hoas goude he varo.

— Eveldompni, eme Armel. O labousik Doue ! O guennili goant ! deuz alies da velet bez Arzur ! Te a c'hello dont pa giri, ha ni marteze n'her guelimp morse mui.

O velet al labous o c'hournijal, e chomjont sebezet oll.

Dre ma zea ha dre ma teue, ar guennili a velet eulfennou tan var he lerc'h.

An abad, o velet-se, a reas sin ar groas.

— Petra eo an dra-ze, emezhan ?

— Eul labousik Doue, eme Armel.

— Pe marteze, eme Rojer, eal mad Arzur kemeret ganthan furm eul labous.

Pemp oant eno, hag ho femp e taoulinjont. Ar guennili a reas c'hoaz eun dro bennag hag a ieas kuit dre eur prenest digor, ó lezel c'hoaz eulfennou tan var he lerc'h.

Abaoue ar guennili-ze n'e bet guelet nag e Breiz nag en Normandi. Cridi a rer avad e voa hounnez eal mad Arzur a deue da rei dezhan da anaout peur e tlie eun dra bennag digouezout ganthan.

Abaoue ive ez euz er broiou-ze eur respet braz evit ar guennili, hag e tifenner oc'h ar vugale ho dineizia.

Avechou e veler bugale oc'h ober evel en doa great Arzur, o lacat eur ruban oc'h gouzoug eur guennili evit gallout he anaout goudeze. Aliez, evit guir, ne veler mui ar ruban-ze, mes ar guenniliet zo ato respetet.

Ar guennili ne deo mui labous Arzur a Vreiz, mes bez'ez eo ato labousik Doue.

Divez. G. M.

Lizer eul Leanez a Orleam.

EIL PENNAD.

Ar brusianed a ioa e tal an or. Eur burzud oa ho guelet o c'hortoz ; e leac'h all e tivarc'hent pe e torrent dioc'htu doriou ha prenecher ; hag ama e c'hortozent !

Pa glevaz hor mam vad edo ar brusianed o c'houlen digor, e lavaraz a vouez huel : « it oll d'ar c'hœur. »

Neuze e zeas da gaout an or, ha ganthi unan bennag

euz hor c'hoarezet ; an Aotrou T... gant he zurpiliz hag he stol, an doctor Simon gant he davancher guenn, hag August, hor jardiner.

An or zo digoret hag eur vanden brusianed a deu ebarz, ho armou gantho. Chom a reont a za, hag e leveront : *sacerdotes* ! o velet an Aotrou T... pehini a glask rei dezho da c'houzout emaint eno en eur gouent leanezet. An doctor Simon a gomz outho ive e latin. Mes oc'h ar jardiner ema ho zell. Petra bennak ma zeus ganthan eul lian var he vreac'h evit diskuez ema o kemeret soursi euz ar re glanv, e fell dezho he gemeret evit eur soudart.

— Soudart ! soudart ! emezho, en eur viza dezhan ho fuzillou.

— Nan ! nan, eme ni, mevel ! mevel !

Ar jardiner a ioa anter varo, hag en em guze adre ar vam.

— Va mam ! va mam ! emezhan ; cuzit ac'hanon mar plich, pe e zeont d'am laza.

Erfin, ar jardiner a c'hellaz en em sila er c'hloastr, ha ne voue guelet mui.

Goude ma voant bet asuret meur a vech ne voa soudard ebet en ti, ar brusianet a bocaz oll da zorn an Aotrou T... Hema a lavare dezho : *Amice !* hag hi oll a lavare ive : Amice ! mignon ! hag en em denjont kuit ep freuz ebet.

O va mam ger, pebez burzud great evidomp gant calon Jesus ! hen anaout hag hen encanti a reomp a vouez huel. Guelet o vont kuit ken didrouz enebourien hag a daole ar spont hag ar strafuil e pep leac'h ! An eil burzud oa a rea calon Jesus evidomp e nebeutoc'h eget teir heur ; rak da c'huec'h heur, anez eur burzud all e vijemp bet lazet oll gant ar bouliji, an ti a dlije beza bet toullet ha discaret oll gant ar bouliji cleuz a greve aziouthan ; ha ne voue ket eun den lazet, nag eur veren dorret, nag eur voger toullet epad ma voa eur scrij guelet penaoz oa laket an tiez tro vardro ; guelet a reat toullou great en ho mogeriou hag a c'helje daou zen kenver e kenver tremen dreizho.

Hor mam vad a ioa er parlouer braz epad ar gaouat tennou-ze. Ne devóa aoun ebet, petra bennag ar re all oll, ha zoken ar re c'houliet, en em daole d'an daoulin, o sonjal e voa deut ho heur diveza. Ar vam e doa fizians e calon Jesus, hag a gave comzou evit rei ners calon d'an oll. Ha gouscoude hor mam vad a lavare deomp e sante ar mogeriou hag ar plench o crena, hag edo dalc'h mad o c'hortoz eur voulet bennak da goeza varnho. Mes nan ; Jesus hag he vam santel hon dioualle.

Lavaromp c'hoaz eun dra bennak divar benn an nosvez euz an 11. E c'hellit cridi, va mam ger, pa voue echu Matinezou, nicun ac'hanomp ne zonjas mont da voredi. Ar re n'edont ket oc'h entent oc'h an dud gouliet en em lakeas da zispen lien, en eur bidi ; rag an oll galonou o devoa izom euz ar beden evit caout ners. Da zivheur dioc'h ar mintin e zejomp da zal ar chabistr eleac'h ma edo an dud mac'haniet ; louzaoui a rejomp meur a hini anezho ; lavaret a rejomp pedennou an agoni evit lod all. Paour kez tud, eun dra gaer oa guelet penauz e c'houzanvent ho foan ha pe ger sentuz oant oc'h bolontez Doue. Ne glevet ken clem gantho nemet hema : Aiou, va Doue ! o pet truez ouzomp ! na grosmol, na kintou ebet gant nicun. G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

KELEIER.

An aotrou Kerbiriou, vikel e Plegat-Moysan, zo hanvet vikel e Crozon.

An aotrou Poulhazan zo hanvet vikel e Landudec.

Ar priziou a vezo roet e Klouerdi-Bihan Pont-Croas d'an trede a Eost.

E scolach Lesneven d'ar c'henta a Eost.

E ti-scol Santez-Mari (Likes) e Kemper d'ar 27 euz ar mis-ma.

Sant-Briec. — Aotrou Escop Sant-Briec en deuz hanvet chaloniet euz he Gatedral, eleac'h an otronez Kermoalquin ha Cornilet, maro eun nebeut zo, an otronez Mando, rener Klouerdi-Bihan Treger, ha Chatton, person Guengamp.

An otrou Galern, person Paimpol, zo hanvet person Guengamp.

An otrou Daniel, secretour an Escopti, zo laket da rener e Klouerdi-Bihan Treger.

An otrou Michel, vikel e Sant-Mikeal (Sant-Briec), zo hanvet secretour an Escopti.

Guened. — Ervez cazeten Guened, ar bardonerien a ia a steiou da Zantez-Anna. Ar parreziou, hag ive ar c'hantoniou divar dro ha zoken euz a bell, a laca dervez evit mont di a vanden. En dez all edo canton ar Faouët, daouzek cant den da nebeuta. En dervezion-ma e c'hortozer canton Gourin. Ne dleer ket beza souezet gant kementse en eur blavez ma on euz enhan kement a izom a scoazel patronez Breiz-Izel.

An aotrou Guilloux, arc'hescop Pors-ar-Prins, a zo bet er sizunveziou-ma e Tymadeuc, e couent an trappisted oc'h en em erbedi da bedennou an tadou-ze abars mont d'he arc'hescopti. Mont a ra d'he heul da Haïti, meur a vissioner nevez euz ar vro-ma.

Avechou ar republicanet ha re all ne vez ken trous gantho nemet euz ar bloas 1789, euz ar *prinsipou immortel* savet er blavez-ze, avechou e tigouez gantho ive beza paket gant ho geriou bras.

Unan euz ar re o doa c'hoant, brema diveza, da veza hanvet depute, en doa great, evel m'ema'r c'hiz, he *brofesion* a feiz, hag he skignet dre an departamant. Goudeze en doa caset, evel m'ema c'hoaz ar c'hiz, tud

evit ober tro ar c'harter da lacat an oll mar galjet, da rei ho mouez dezhan.

Var he brofesion a feiz e lavare e voa eur mab euz ar bloas 89 ; da lavaret eo en em renje dioc'h ar *prinsipou immortel*....

Pa zeas neuze he gannadet da ober ho zro, e lavaret dezho :

— Peuh ! ne roimp ket hor mouez da eun den ker coz-ze, eun den tremen pevar ugent vloas.

— An Aotrou X... n'en deus nemet c'huec'h vloaz ha tregont.

— Ta, ta ! Lavaret a ra he unan, var he baber, ez eo euz a 89, hag evelse en deus 82 vloas.

Ha tud ar c'harter a roaz ho mouez da eun all iaouancoc'h.

Eun den a zoare euz a Limoj, pe divar dro, a deu eun dervez d'ar post da lacat cant lur a dlie beza teunet e Bourdel.

Rener ar post a c'houlen outhan :

— Pe hano en deuz an hini a gas an arc'hant ?

— Jakez Mazo.

— Pe hano en deuz an hini ma caser an arc'hant dezhan ?

— Jakez Mazo. Al lizer a dle chom er post ken na dear d'he c'houlen.

— Ho preur eo ?

— Ne ket ; me va unan.

— Hag e casit arc'hant evidoc'h oc'h unan da Vourdel?

— Ia, me a ia di, hag hen tenno eno euz ar post.

— Ha perak, mar dit hoc'h unan, ne gasit ket hoc'h arc'hant ganeoc'h ?

— Clevit, evelen ema'r bed ; mar dalc'han va arc'hant ganhen da vont en hent, me zo sur ne zigouezo ket e Bourdel ; re vad en em anavezan evit kementse. Eleac'h evelen her c'havin pa vezin eat di.

Meur a hini ne rafent ket fall kemeret skuer dioc'h ar potr chentil-ze pa o deuz hent da ober. G. M.

Fanch, o veza lennet ar pennad-skrid zo bet skignet etoues ann dud divar ar meas araok ar voteres diveza, o veza guelet n'eo bet hor rouanet-koz Herri IV, Loïs XIV hag ar re all nemet tud fall, o veza komprenet eo *ar Republik evel eur skoulm a deu da starda assambles ann oll izomou legitim* ... Fanch ta a ioa eat da republikan. Enn dez all edo gant he voued hag he vab, c'hoas iaouankik, a ioa var ann aoled e kever he vam o lavaret he *bater*. Ar paotr a gomze kre ha freas : hon tad a zo enn Env, ho c'hano ra vezo santifiet ; ho rouanteles deut deomp... peoc'h ! eme Fanch o skei eunn taol seac'h var ann daol gant he loa. Petra, marmous, n'ouzot-te ket eo ar republik ar guella gouvernamant a zo bet hag a hell beza? Faziet eo ann aviel ; eleac'h ho rouanteles, laka ho republik : ho republik deuet deomp. N'eus ket izoum da lavaret peger souezet e oue ar vam hag ar paotr ; evit Fanch, staget oa adarre gant he zouben evit starda izomou legitim he gov. I. W.

Evit doare ar zoudardet, e Pariz, o deus roet ar muia moueziou da C'hambetta.

Daou zoudard a linen o veza en em gavet da gomz a gementse, unan anezho a lavaras d'egile :

— Perag ec'h eus-te votet evit Gambetta ?

— Perak, mil bomb ! ken azen eo en em ziskuezet o clask ober ar brezel, ma na dai ket, emichans, da glask ober brezel eur vech all !

Gouzout a fell deoc'h-hu pe seurt labourou a rea potred ar *gommun* keit ha ma o deus gallet ober ho mistri ? Setu ama unan euz ho labourou :

Sevel al listen euz an dud a iliz hag euz ar re o deuz danvez, dreist oll ar re o deus leve, evit ho laza oll. Ho ger oa : « Ar re ne fell ket dezho e rafemp ho eurusdet, ni ho lazo ! » Blanki ne gred ket e c'halfet distruja al leve ep laza ar perc'hen, distruja ar justis ep laza ar varnerien nag ar relijion ep laza ar veleien.

Da zaou vilion e save ho listen, hag ar re-ze a dlie beza lazet oll dindan pemzek dez. Varlerc'h hano pep den e lakeant : mad da laza !

Unan anezho a lavare da eur mignon : laca evez, emaout var listen an hini coz ! (an hini coz eo Blanki).

— Ha perak ?

— N'ec'h eus-te ket pemp cant lur leve abaoue m'eo maro da contr?

Hag an traou euzus-ze ne ket farserez int. Lazet o divije ma o divije bet amzer, hag hen ober a rafent c'hoas ma c'helfent caout ar gounit? G. M.

(*Tennet a gazetennik* Seez).

PRIZ AN HED.

Kemper. — *15 Gouere.*		Pont-n'Abat. — *6 Gouere.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	29 lur, 76 c.	Guinis.....	30 lur, 41 c.
Segal.....	18 lur. 20 c.	Segal.....	20 lur, «« c.
Eiz.....	18 lur, 64 c.	Eiz.....	17 lur, 76 c.
Ed-du.....	19 lur, 56 c.	Ed-du.....	22 lur, 94 c.
Kerc'h.....	24 lur, 24 c.	Kerc'h.....	24 lur, 26 c.
Avalou douar	6 lur, «« c.	Avalou douar	7 lur, 26 c.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullier an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloaz*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonament, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 29 Gouere 1871.

Lizer an Eskibien euz a brovins Roazon d'an Asamble nasional.

Aotronez Deputeet,

Er stad a nec'hamant, bras mar boue biscoas, ma en em gaf ilis Jesus-Christ dre ar stus ma ema rentet an hini zo en he fenn, ar gatoliked euz ar Frans oll, ha dreist oll ar gatoliked euz ar brovins a Vreiz, ken douget e pep amzer evit cador Sant Per, a dro ho zellou leun a beden hag a c'hlac'har, varzu enhoc'h, Aotronez, c'hui da bere o deuz roet eur garg a fizians an seurt n'o doa roet marteze morse da zen abaoue ma zeuz anezho, ar gark da zavetei ar pez en deuz eun den a bresiusa er bed, ar relijion, ar famill, ar guir da veza perc'hen da eun dra bennag, a zo var var da veza distrujet gant an dud gouez euz an amzer seven ma. Evel ma credont ervad ne c'hell ket ar Frans beza saveteet keit ha ma vezo an iliz er stad trist ma ema, ha ne c'heller caout frankiz ebet keit ha ma lamer hefrankis digant an hini a zo ar c'henta diffennour euz ar justis var an douar, e c'houlennont a bep tu oc'h an asamble nasional, e pehini e deuz fiziet kement a garont muia var an douar, ma savo he mouez a enep ar re o deus torret ar gevridigez o doa gant an iliz, hag a enep an torfejou cometet a enep an den-ze ken din a respet a zo e penn an ilis catolik.

Evel ma zeo deomp-ni, ep mar, eo dlet rei da anaout ar pez a fell d'ar gristenien fidel a zo en hor c'harg, oa eun dever striz evidomp Eskibien, rei da c'houzout ar pez a c'houlennont, d'an Asamble nasional, hag he fidi, en hano ar guiriou sacr a zo roet deomp da zioual, d'en em adressi da c'houarnamanchou ar broiou estren, ha d'en em glevet gantho evit lacat adarre an Tad Santel en doare ma tle beza evit ober e frankiz ar pez zo red ha gouarn an ilis catholik ; setu ar pez a reomp hirio.

Compren a reomp ep mar, Aotronez, ha santout a reomp en hor c'halonou pe gen diez eo ober traou evelse e creiz ar stad glac'harus ma ema hor bro ger ha reuzeudik ; gouzout a reomp en em gaver avechou en eun hevelep doare, ma na c'heller ket, caer a ve caout c'hoant, dont a benn euz ar pez a glasker da ober ; mez ar Frans, evithi da veza trec'het, a zo ato ar Frans, ha zoken en heur-ma ken tenval, comz ebet ne dregarn ken huel hag he hini, dreist oll pa zifen ar justis hag ar guir.

Roit-hi da glevet, Aotronez, ar vouez vraz-ze, evit difen an hini a zo pep guir, pep justis e tu ganthan, ha Doue a vennigo ho cark vraz ha poaniuz, hag e vezo roet deoc'h ar c'hras da zavetei hor Frans ; rag an oll-c'halloudeg a gemero ato evel great dezhan he unan ar pez a rer evit he ilis.

An henor on eus da veza gant respet,
Aotronez deputeet,
ho servicherien humbl ha sentus meurbet,

Sinet : † Goeefroa, Arc'hescop Roazon ;
† Rene, Escop Kemper ha Leon ;
† Augustin, Escop Sant-Briec ha Treger ;
† Ian-Vari, Escop Guened.

Epad ma reat triomf da Roue an Itali pa zeo deut da Rom, an Tad Santel a reseve ive mercou a garantez digant ouspen daou vil euz ar re zo bet er c'hargou dindanhan hag o deus dalc'het mad dezhan. D'ar c'homzou caloneg a lavarent dezhan, ar Pap en deus respontet :

« Pa falvezas da Jesus-Christ mont da brezeg he Aviel e Jeruzalem, eleac'h ma zoa aleiz a *Gommunisted*, a zispac'herien hag a dud etre-daou pere zo goasoc'h eget ar re all oll, an Ebestel o devoa aoun evit ho Mestr abalamour ma clasket lacat freus da zevel etouez ar bobl, ar garantez o devoa evithan a rea dezho lavaret : *Eamus, et moriamur pro eo ; Deomp, ha marvomp evithan.* Hirio me a vel enoc'h eur guir skeuden euz an Ebestel, rag heuilla a rit ho coustians hag an henor a lavare deoc'h chom ganhen.....

« Lavaret mad a rit eo red deoc'h lezel a gostez plijadurezou ar bed evit chom ganhen ; hogen *guelloc'h eo mont da eun ti a ganv eget da eun ti a ebat*.....

« Etouez al leanet hag al leanezet a zo taolet er meaz euz ho c'houenchou, e Rom, en em gaf ar c'hoarezet a charite euz a Frans. Evel ne reant van caer a ioa ho iskinat hag hegal outho, ez eus cavet e voa ar guella ho zeleur var ar ru. Araok kuitat ho hospital, araok kuitat Rom, ez int eat da c'houlen behnoz an Tad Santel. Ar Pab en deus lavaret dezho : « Ho lacat a rer er meaz a Rom, mad, hejif ar boultren dioc'h ho treid, hag it e leac'h all da ziskuez ho carantez evit ho nesa hag ho ners calon. Mes, emezhan d'ar superiolez, dont a reot en dro. »

Evit doare Victor-Emmanuel n'en deus ket bet kement a blijadur hag a zonjet gant an digemer great dezhan e Rom. Lavaret a rer n'en deus ket credet loja er C'huirinal, hag eo en em dennet ac'hano evel eul laer dindan noz.

Mar en deuz ar prinz-ze c'hoaz enn dra bennag a relijion, he goustians a dle he grignat, ne dle ket beza divorc'het. Rag evit eun dispac'her, eun alouber, ma ne ket mouget tre ar feiz en he galon, ar zonj euz a eun Doue a dle barn ha punisa an droug, er re vraz evel er re vihan, ar zonch-ze a zo avoalc'h evit renta choero oll blijadurezou ar bed-ma.

E Rom ez eus skolachou hag a zo bugale ha tud iaouang enho a gement bro zo er bed. Ar re-ma ive a zo bet digemeret gant ar Pab, ha d'ar c'homzou caloneg o deus lavaret dezhan, an Tad Santel en deus respontet:

« Digemeret a ran gant anaoudegez vad, ar menoziou a ziskuezit din, hag a zo ive, me hen esper da viana, menoziou ar broiou eleac'h ma zoc'h ganet. Eno ive e cavo ecleo ar santimanchou a garantez a ziskuezit evit vikel Jesus-Christ ; eno ive e vezo pedet evit ma teui an ilis da gaout ar gounit, mar plich gant Doue rei ar c'hras-ze dezhi. Ne ouzomp ket peur e tigouezo kement-se, mez hirio ema gouel Sant Per, hag e c'houzomp edo er prizon, hag e voue tennet ac'hano couls lavaret ep gouzout dezhan. Ne vouezaz edo e frankis nemet pa voa en em belleat dionthan an eal a ioa bet oc'h he denna a brizon, ha neuze e lavaras : *Nunc scio verè.* Brema me voar ervad. »

Ha guelit kenta hini en em gavas gant Per, tennet euz he brizon, oue eur plac'h iaouang a dêue da zigeri an or dezhan en ti eleac'h ma felle dezhan mont. Ha kementse a ioa eur c'hras evit ar iaouankiz, abalamour ar iaouankis, pa en em laca da ober ar vad, e deuz ar muia calon. Pa viot deut da veza stard er mad, e viot ive leun a galon evit difen ar pez a zell oc'h Doue hag oc'h ar relijion.

Piou a c'hoar ha ne zigouezo ket ive ganeme evel gant Per, ha ne vezo ket roet din-me ive tro da lavaret : *Nunc scio verè* ? Peur ? ne ouzon ket. Gouzout a ran e difen Doue he iliz, hag e ra dezhi tremen dre ar c'hleuzer euz an trubuillou evit he digas da veza creoc'h ha gloriusoc'h. Plijet gant Doue e teufe ep dale evithi dervez al laouenidigez hag ar gounit. Ep en em jala gant ar pez a zigouez, gortozomp gant humilite heur an Aotron Doue.

Renit eur vuez santel en eur dostaat oc'h ar sacramanchou, o veza aketus da studia, hag o senti oc'h ar re zo carget d'ho kelen. N'en em lakit ket e poan gant ar pez a c'hoarvez er bed, dreist oll ne lennit ket ar gazetennou-ze a zo e guirionez, dislonket gant an ifern, ha ne c'haller ket da lenn ep en em lacat var var da ober eur fazi bras. Neuze servichit Doue gant laouenedigez. Pidi a ran Doue ma chomot ato fidel dezhan. Ho pennigen a ran, c'hui, ho mistri, ho tud hag ho proiou.

An Tad Santel, evel a vêler, a glask ato distrei an oll, ha dreist ar re all ar vugale hag an dud iaouank dioc'h ar scridou hag ar c'hazetennou difeiz. Ar re ho lenn ne c'hellont ket hen ober ep pec'hi. Hogen ma na deo ket dibec'h ar re ho lenn, pe ger cablus ne deo ket ar re ho gra hag ho skign etouez an dud evit coll an eneou !

Ervez ar c'heleier, euz an Alsas hag euz al Loren e za eun niver braz a dud da glask repu er broiou estren, kentoc'h eget chom dindan gouarnamant ar Prusianed. Red eo eta cridi o deus keus bras d'ho bro, p'eo guir kentoc'h eget beza distaget diouthi, eo guell gantho en em harlui, ha mont da chom e broiou dianavezet.

E Rom, evel ma on eus lavaret, e taoler pep seurt dismegans var ar Pab ha var ar re a zo fidel dezhan. Unan euz a gannadet ar broiou catolig a zo brema e Rom a lavare en dez all d'an Tad Santel :

— Peur e c'hechuo kementma ?

Ar Pap a a respontas :

« Kentoc'h ha guelloc'h eget na zonjer. Keit ha ma cavo an Italianet arc'hant en ho ialc'h, e talc'hint da ober ar pez a reont brema. Hogen pa vezo deut ar ialc'h-ze da veza goullou, ema great gantho. »

Comzou an Tad Santel a rafe ato vad teleur evez outho.

Sant Theoñot, patroun ann hostisien.

ADARRE DAVUS HA VICTOR.

N'oa mui e galloud Davus ober he gefridi ha spia ar gristenien ; re bistiget oa bet : ken nec'het oa var he vele o c'hedal he vestr a ma ves eul labous, torret he askel, pa red varnhan ki ar chasseour. Eunn tri derves benak goude ann traou-ma e tigouezas Theoteknus enn Ansir ; var varc'h e teue, soudardet enn dro dezhan. Ar baianet hen digemeras gant kals a drous hag a grie ken a darze ho bouzellou : bues hir d'hor gouerneur ! maro d'ar gristenien ! Theoteknus a vusc'hoarze hag a lavare : mad, mad eo ; gedit eur pennad hag e vellot ha me a oar labourat founnus ! Mont a reas d'he bales hag e reas ann dro dezhan gant al lorc'h a ves enn dud neves-savet ha n'int ket boas da veza er c'hargou. En-em gaout a reas ive gant hon anaoudeges-kos, guelet a reas Davus, anet-mad c'hoas varhan ann taolioubaz : just, emezhan, mall em boa d'as kuelet ; mes perak eo evel-se koenvet da vizach ha da ziskouarn evel diou ormelen a zo bet ar c'holves varnho ?

Ne velit ket tout, eme Zavus, dirusket eo ive va divesker ; beac'h am beus bet oc'h en em streina ama eus a di Theodot.

N'eus ken ?

Eo, glac'haret eo ive va c'hein.

Glac'haret ?

Da lavaret eo ar glac'har zo em c'haloun hag ar boan em c'hein.

Ha kredabl out bet kannet dre ma out bet re o c'hoari da gi-dour ?

N'eo ket, mestr trugarezus ; mes pardoun ; va gouliou a boas ac'hanon ; brevet ounn, torret ounn.

Ha kavet e peus daouzek kristen, evel ma lavaren d'id ?

Nann, unan ebken, mes unan hag a dal eunn dousen, Viktor, ann hini en deus va c'hannet.

N'out nemet eur gaouiad hag eunn den fall ; penaos ann hini en deus da gannet a zo kristen ?

N'eus netra muioc'h difennet e lezen ar gristenien eget ober drouk d'ann nessa.

Viktor zo kristen, pa lavaran deoc'h.

C'hoas e rezouno....

Eo Viktor zo kristen, mes ann hostis Theodot hag he verc'h zo paianet eus ar re vella.

N'e peus ket izoum da lavaret din ; eunn dra sklear eo paian eunn hostis hag eur verc'h hostaleri.

Viktor zo paian, ne ket, kristen eo a falveze d'in lavaret, kristen eo ; lakit anezhan d'ar maro.

Sklavour mevier ha gaouiad ! guelloc'h eo din da genta kastiza ac'hanot-te... kea diouzin. Eur vengleuz am beus eur pennad ac'halen ; di e zi da denna mein ken a furai da lavaret eo ken a varvi ; ha ma c'hoantees tec'het ac'hano e vizi krouget ous ar vezen genta... Kea diouzin, pez divalo.

Theoteknus a varne Viktor dious he oberou ha ne gave ket dezhan ec'h helle beza kristen eunn den en doa bazateat eur sklavour peger fall benak oa ar sklavour-ze. Petra dleomp-ni eta da zonjal eus kement all a dud iaouank, a ezec'h zoken, a anzao int kristenien p'eo guir ho gueler enn dro d'ann ilizou ha koulskoude a ia var eün eus a di Doue da di ann diaoul evit korfata ? Pa ne jomont ket enn ho fank enn henchou, evel ann anevalet pere a gousk dives var ho zeil, re enk eo dezho ti ho c'herent ; gourdrouzet, kannet avechou e ves ar pried, ar vugale ; ann tad hag ar vam o-unan a glev d'ann nebeuta komzou trenk ; petra livirimp-ni a heveleb tud ?

Penaos ne ve ket ive e peb parres eur vengleus doun evit dastum ar ganfartet-se ken a deuffent da furaat !

Koulskoude, e guiriones, Viktor a ioa kristen ha keus a ioa savet ganthan ; mes n'oa ket furroc'h enn he geus eget enn he bec'het. Kaout a reas dezhan n'helle paea he zle da Zoue nemet dre ar verzerinti ha dre eur verzerinti klasket ganthan e-unan : he c'hoant oa mont da gaout Theoteknus evit en em ziskull e-unan ha bale raktal d'ar maro. Koulskoude ne falvezas ket dezhan mont eus ar bed-ma eb beza guelet he vestr-koz ha goulennet pardoun diganthan ; mont a reas da di Theodot. Ar zant a ouie n'eo ket eat eunn den da fall var digares eur fazi pe zaou ha n'eo ket eur merk e tleer dilezel eur park dre ma zeus savet ebars eunn drezen deo. Beza e zeus douar ken nerzus ma n'hell rei netra dister : eunhan e kaffot pe louzeier drus pe eost pinvidik ; d'al labourer eo teureul eves. Kementse ann hostis a grenas pa lavaras Viktor e tlie klask ar verzerinti evit diskoues he geus : nann, nann, va mignoun, eme'n hostis fur, arabat eo tenti ann ao. Doue ; hor Zalver en deus gedet he zeis hag he heur ; goulennet en deus zoken e viche pelleat diouthan ar c'halur c'hoero en doa da éva. Bevomp dindan dourn Doue hag er stad ma fell dezhan ; neuze, hag e vemp er gouelec'h ével ar iusevien, e kouezo bara deomp eus ann env, e strinko dour eus ar roc'h kalet hag ar c'houmoul a roi deomp disheol.

Mes, eme Viktor, evit rei brema skouer-vad, ha ne dlean ket beza ar c'henta eus ar verzerien ?

Va mignoun, Doue a oar guelloc'h pere eo ar froues dare ; list anezhan e-unan da heja ar vezen : ann avalou meür a goezo hag ar re c'hlaz a jomo var ar bod ; bezit humbl, Viktor ; eunn dra gaër eo digeri hent varzu ar barados ha lavaret d'ann eles : me eo kannad kristenien Ansir, preparit ann troniou skedus ! N'eo ket kannad ann neb a gar, red eo beza galvet ha kasset gant ann hini en deus ar galloud. A beleac'h ta, eme Viktor, e teu din ar c'hoant da veza merzeriet ? ha n'eo ket a-bers Doue ?

Da genta, Viktor, e zit a eneb ann aviel, rag lavaret a ra : pa viot o vont da gass hoc'h offrans d'ann aoter, ma teu da zonj deoc'h en deus ho preur eunn dra benak ouzoc'h, kit da genta da gaout ho preur, en em unanit ganthan ha neuze tostait ous ann aoter. Ha c'hui o peus c'hoant da dostaat ous aoter ann oan divin enn huella eus ann envou araok beza houlennet pardoun digant Davus ! kit d'he gaout ha goudeze e vo guelet. Viktor a c'hine ; koulskoude n'helle ket mont a eneb komzou Theodot hag e sentas.

Ar sklavour a ioa enn he vengleus ; ne ziskolpe ket kals a vein ma kredit. O velet Viktor e reas eur skrijaden hag e krogas e troad eunn hors : n'o pezet aoun ebet, eme Viktor ; n'ounn ket deuet evit ober drouk deoc'h mes evit goulen pardoun eus ar pes am boa great enn dez all.

Petra eo pardouni ? eme'r paian.

Ankounac'haat ha karet a-neves.

Neuze kit gant hoc'h hent ; n'hellan nag ankounac'haat nag ho karet.

Pardounit din ; ne ouien ket mad petra rean ; evet em boa re a vin.

Ar guin eta a ioa kaos ?

Ia ar guin milliget.

Mad pardouni a ran a greis-kaloun... d'ar guin ; evit deoc'h-hu, biken.

Doue a zifenn ous ann den pehini a dremen ker buan derc'hel kassouni hir ; ann heol ne dle ket kuzet var hor c'holer.

Chelaouit, Viktor ; hag e zaffe ann heol-ze zo brema ous va devi, da guzet da greis-deis, hag e c'hedfe anter-nos pe zivesatoc'h, atao, ato e kuzo var goler Davus. Ra gouezo ar gurun varnhot, ha ra zebro ar chass ar pes a jomo eus da eskern ! Viktor, o velet edo pell da c'hounid netra var galoun Davus, a zistroas da Ansir, tenval-bras he benn. I. W.

Lizer eul Leanez a Orlean.

III

Etouez ar re c'houliet ez oa unan dreist ar re all hag a ioa eur burzud. Eun tamik serjant oa oajet a bevar bloas varnugent. Hor mam vad her galve : hor zantik Lois Gonzag. Toullet oa bet par di dreus gant ar bouliji, hag he boan a ioa garo meurbet. Kerkent ha ma voue taolet var he vele, her c'hlefjomp o lavaret : « Va Doue, me a ginnik deoc'h va foaniou e pinijen evit va fec'hejou ; va Jesus, me ho car ; c'hui eo va zad ha va Zalver. »

Eun nebeudik goude, evel ma zoa aoun na varfche, e voue lavaret dezhan ez eat da gerc'hat dezhan he Zoue. « Oh ! ra deuio ! ra deuio va Jesus, emezhan ; er mintin-ma em eus cofesseet, ha n'eus netra oc'h ober dies din. »

Goude ma voa digaset ar zacramant dezhan ha da unan bennag all, hor mam a lavaras deomp mont da voredi eur pennad, hag en em daoljomp var blench hor gueleou, rag an dillad a ioa caset d'ar re c'houliet.

Antronoz oa sioul kær, da viana e scoas ma voa an derc'hent. Hon dervez a dremenjomp oc'h entent oc'h ar zoudarded. Meur a hini a varvaz an dervez-ze zoken. Hor serjantig a jomas beo beteg unneg heur antronoz, ha ne eane da ziskuez pe ger caer santimanchou a ioa en he galon. Goude creisdeiz her c'hlevet o lavaret ;

« Va Jesus ! ô va Jesus ! distag oun dioc'h an douar ; ne fell din mui nemet an Env. » Neuze e kemere ar grucifi hag e poke dezhan c'hoek. » Meur a vech en em glemas dre ne gomzet ket avoalc'h dezhan a Zoue. « Lavarit c'hoas-ta ! » emezhan d'hor mam vad ne dea couls lavaret mui diouthan ; hag hor mam a rea euz ar pedennou caloneg a voar ker brao da ober, hag hon ælig ho lavare var he lerc'h. He anaoudegez a jomas ganthan beteg an heur diveza, hag e varvaz en eur ober actou a garantez.

Gouzout a rit, va mam ger, ar c'hoar Mari Thaïs a ioa maro d'an deg, ha ne voue gallet cas he c'horf d'an douar nemet pevar dervez goude. An ti kear ne voa na d'ar Frans na d'ar Prus ; ne voa den enhan da rei otre ebet. Erfin on eus gallet caout an otre, ha corf hor c'hoar ger zo bet beziet d'ar pevarzec, hag ive corfou ar zoudardet a ioa maro en deveziou araok. Trizeg arched a iea var eun dro euz hor c'houent !... Brema on eus diou vered ; e kichen hon hini ez euz eun all eleac'h ma zeo beziet hor soudardet keiz, hag e zeomp aliez di da bidi.

Daou zevez goude an abaden-ze e voue great deomp c'hoas kemeret c'huec'h den clanv euz ar Bavier. Savet e voue gueleou dezho guella ma c'hellet. C'huec'h heur dioc'h an noz oa pa vouent digaset deomp. Ho fennou a ioa tenval, ho armou a ioa gantho, ho fuzillou carget ; n'oamp ket dizaoun o rei digemer dezho. Abenn antronoz avad n'or boa mui a aoun razho, rak guelet a reamp ez oant catoliked vad. Ne vouent ket pell evit ober anaoudegez. Ar c'hoar X. a vouie ho iez, hag hor mam, pehini a voar meur a iez, a c'helle ive en em entent gantho. Oll e vouent cofesseet ha communiet.

A benn eun nebeut derveziou, dre c'hras Doue meur a hini anezho a c'helle sevel ha mont da bourmen, hag e zeant da vale en hor c'hloastr hag en hor jardin. Fallout a rea dezho dont d'an oferen bemdez, hag e voue roet eur plas dezho evit kementse. Dont a reant zoken d'an ofis ha d'ar beden a galon dioc'h an noz. Eur skuer ar vella o deus roet deomp keit ha m'int bet eno.

En deveziou kenta en em dennemp kerkent ha ma ho guelemp. Kementse a reas poan dezho. Lavaret a rejont d'hor mam en em guzemp outho, abalamour ma ho c'hemeremp evit enebourien. Roet e voue dezho da c'houzout oa ar reglen eo a c'houre'hemenne an dra-ze ; hogen ne blije nemeur dezho ar pez a lavaremp, hag hor mam evit na vije ket great a boan dezho, a lavaras deomp chom ep tec'het pa ho gueljemp ! Neuze ho zaludemp, hag hi hor salude gant ar brasa respet. Ne vouient ket petra da ober evit diskuez d'hor mam ho anaoudegez vad, ha ne eanent da lavaret d'ho ofiserien ha d'ho belek pegement o doa en em blijet er vizitasion.

C'hoaz eun taol all etre mil euz ar pez e deus great ar brovidans evidomp ; rag ama ne vevomp nemet a vurzudou dindan skoazel calon Jesus. Eun dra vurzuduz eo, va mam, e ve ofiserien ar Prus en em ziskuezet ker mad e kenver hor c'houent. Bet int ama meur a vech, hag ato leun a respet.

Eur vech e zejont, droug enho, da di ar Galon sacr, hag e tigaschont ac'hano nao brizonier mac'haniet, hag e tigoueschont ama, counnar enho c'hoas. Lavaret a reont gant eur vouez trenk d'ar c'hoarezet a zioualle an or : « Ni fell deomp mont aze dioc'htu ! » Evel ma o doa difennet sini ar c'hloc'h, zoken diabarz er gouent, e voue red dezho gortoz eun nebeut, hag e voa drouk braz enho. Lavaret a reant e vije red lacat eno soudardet da ober gard. Ar c'hoar borcherez a ioa anter varo gant he aoun.

Hor mam vad a zigouezaz evit ho digemeret. Oc'h he guelet, ar bleizi a deuas da veza oanet, hag e comzent

ken dereat ha tra. Ar vam a lavaras dezho, ar pez a rea ma voa bet red dezho gortoz, eo ma o devoa difennet sini ar c'hloc'h, hag evelse ar c'hrevidiou dre an ti ne c'hellent ket beza great ker buan. « Guir a lavar, emezho, izom o deuz euz a eur c'hloc'h ama. » Ha ne voue gantho na coms na netra dizoare.

Ar Brusianed a ioa contant meurbet euz ar soursi a gemeremp euz ho re glanv, he ne vouient penaus diskuez deomp ho anaoudegez vad. Evelse e tigasent deomp muia ma c'hellent, pa varve unan bennag, e tigasent eun den gouliet all en he leac'h.

Etouez ar re ziveza a voue digaset deomp ez oa eur protestant iaouak. Hor mam a lavaras : red eo goulen oc'h calon Jesus ma tistroio oc'h Doue ; hag evel ma e devez kement a gar digant ar galon sacr, ni vouie ervad e divije he goulen. E gurionez ar protestand iaouang a deue d'an oferen, d'ar beden, hag a lavare : hirio oun catolicoc'h evit deac'h. Ar vam a c'houlennas diganthan ha guir eo an dra-ze ? » Ia, emezhan, me fell din beza catolik. »

Neuze e voue kemennet, evit he scolia, eur beleg euz a gær hag a voar an allmand. Eis dez a voue avoalc'h evit deski dezhan ar pez a ioa red. Evel ma zoa ber an amzer, rak gouzont a reamp ne vije ket lezet eno pell, e reaz he zistro euz an hugunodach, e voue badezet, e communiaz, hag he gamaradet a gommuniaz eveldhan. Poent e voa, rak da bardaez an dervez-ze zoken, e voue caset ac'hano, evel prizonierien, hen ha kement hini anezho a c'helle bale.

Deis gouel an oll Zænt on eus bet ive eur gouel caer.

Eur potrik pemzek vloaz a Bariz, a ioa etouez ar re c'houliet, en deuz great he bask kenta. E pemzek dez en doa desket catekiz avoalc'h evit ma cave d'an aotrou T... e c'helle he lezel da dostat oc'h an Daol santel. An oll dud mac'haniet a ioa ama en em stlejas pe a lakeaz ho stleja d'ar chapel, hag eno e canjont canticou. An aotrou T... en em gave euruz, hag ar potrig iaouank-ta ! Eur brezegen gaer a reaz an aotrou T.... araog he gommunia. Goude gousperou eur brezegen all evit nevezi promessaou ar vadiziant hag en em voestla d'ar Verc'hez ; ha goudeze ar Zalut gant canticou canet gant ar zoudardet.

An deiz-ze a voue eun dervez caer evitho oll ; eun dervez hag a reas calz vad dezho. Ne zantent ket, emezho, ho foan en dervez-ze.

Da noz, hor vam vad, evit ma vije gouel hed ha hed a reaz evitho eun tamik hanked, eleac'h ma renaz eul laouenidigez kristen. Mes red eo echui, va mam ger, rak peadra am befe da ober eul levr. Mes perak coms kement euz ar pez zo tremenet, ar pez a ia da zigouezout a roi adarre peadra da gonta. Ar Prusianed a fell dezho kemeret kær a nevez, ha varc'hoaz e vezo emgann adarre ; eur pourchas spontuz a rer ; an oll a gred e vezo scrijuz an abaden, hag an emgann a vezo adarre en tu dioc'h hor c'houent. O calon sacr a Jesus ! hon difennit ! hor skoazellit !... Kanoliou braz a zo ama digaset euz ar porziou mor. Ar zoudardet a zo eurprez bras varnezho.

Ar re zo e penn an hospitaliou a gas kuit an oll dud mac'haniet a c'hell chom var ho zreid, evit gallout reseo re all a c'hortozont araok peder heur varnugent ama.

Lavaret a reont o devezo marteze ugent mil den gouliet, ha petra vezo great outho ? Unan euz hon hospitaliou a zo a vrema leun. Seis cant den clanv a zo enhan,

Er Vizitation n'eus mui den en diabarz ; en diaveaz avad ez eus c'hoaz eun ugent den gouliet bennak. Ober a reomp hor pourchas, rak ne ouzomp ket petra or bezo a dud da entent outho.

Bezit sur, va mam ger, ez eo ato hor c'halonou leunoc'h evit biscoaz a fizians en hor Zalver. Goude kement a vurzudou en deus great evidomp, n'hon lezo ket da goeza etre daouarn hon enebourien counnaret.

Souezet e vijac'h bet, va mam vad, ma vijac'h bet ama goude an dervez scrijuz euz an unneg a viz here. An douar, er porz hag el liorzou, a ioa goloet a *vombou*, a vouliji, re vraz ha re vihan, evel ma vez goloet an douar, er goanv, varlerc'h eur bar cazerc'h. Destumet on euz ar bouliji-ze me e ouzon ket pet boutegad, hag euz a gement all nicun n'en deus great drouk dar gouent! Evelse e leveromp hag e levirimp ato ez euz eno eur burzud, ha ne oufemp morse trugarecat avoalc'h hor Zalver d'hor beza difennet, rag anez ar skoazel roet deomp gant Jesus, hon ti a dlie beza bet discaret, distrujet, ha ni holl lazet ha flastret dindanhan.

Bevet da viken calon sacr Jesus, ha ra vezo ato muioc'h mui anavezet, caret ha meulet !

Gloar da Zoue ! G. M.

MARI AR VUDEZ.

En amzer ma edo Jil a Laval, hanvet ar Maréchal-braz o c'houarn bro Retz hag o chom e kear Machecoul, ez oa e kichen ar gær-ze, en eul lochen, coueriadet vad hag a zoujans Doue. Troet oc'h al labour, n'en em emellent euz a netra euz ar pez a rea ho aotrou, nemet evit huanadi ha pidi Doue da zellet a druez outhan ; rak Jil a ioa eun den criz ha digalon, ha tud ar c'harter oll a scrije o clevet comz euz he dorfejou hag a grene gant ho aoun pa en em gavent tost dezhan.

Ar c'houeriad a jome el lochen a ioa he hano Julian Harel, hag he bried a c'halvet Jenovefa. Evitho da veza paour e vijent en em gavet eürus, panefe Doue pehini a zigas alies croas d'ar re a gar muia, en doa digasset ive ho c'hroas d'an daou bried-ma. N'o doa nemet eur bugel, eur verc'h pevarzek pe bemzek vloas hag a ioa mudez. Ar bugel a ioa gouscoude carantezus meurbet, doare e doa da gaout speret, ha laouen e veze ato. Dre sin e comzet outhi, hag he daoulagad a lavare ar pez ne c'helle ket he zeod da ober.

Kerkent ha goulou-deiz he guelet o vont er meaz euz al lochen, he c'hegil ganthi oc'h he bruchet, hag o

poulza en he raog eur vanden denved a gase da gostez ar menez. Da greisdeiz e teue ac'hano d'ar gær d'he meren, ha goudeze e zea adarre d'ar meziou.

Er vadiziant, merc'h Julian ha Jenovefa a ioa bet hanvet Mari Izabel, mes dre ar c'harter he galvet Mari ar vudez. An oll he c'harie hag o doa respet evithi abalamour ma voa devot ha vertuzus.

Morse n'e divije caret tremen eun dervez ep dont da zaoulina dirag eur skeuden d'ar Verc'hez a velet en eun toul-moger e traon ar menez eleac'h ma case he denved da beuri. Teleur a rea, evit eur pennad, he c'hegil, hag e testumebokedou tro'n heol ha bleuniou a gavet a dost, hag e rea curunennou d'ar Verc'hez ha d'he map benniget; hag ez ea neuze ac'hano laouen braz, en eur vusc'hoarzin, hag antronoz e teue adarre evit lacat bleuniou fresk eleac'h ar re a vije bet goenvet epad an noz.

Pa veze distro d'he lochen, en em lakea da neza, ha morse biziet n'o deus troet lijeroc'h eun inkin.

Avechou Julian ha Jenovefa a jome a za da zellet oc'h ho merc'h ker, hag a deue an daelou en ho daoulagad oc'h he guelet ken drant, ker mad, ep m'en divije Doue roet ar prezek dezhi.

Mari ne ziskueze ket e raje an dra-ze poan dezhi; n'oa c'hoas nemet eur bugel hag e tiskueze ar brasa sentidigez oc'h bolontez Doue, ha morse he c'halon ne zougas clem en he enep.

Eun dervez, vardro teir heur goude creisdeiz, ar vesaerez iaouank a ioa, evel ma voa boaz, oc'h ober eur gurunen d'ar Verc'hez, pa zantaz eun dorn o touch oc'h he scoaz; distrei a reas buhan, hag e voue souezet o velet eun aotrou braz o sellet outhi en eur vusc'hoarzin.

— Petra a rez aze, va mesaerez koant, emezhan?

Mari-Izabel ne gomze ket; clevet avad a rea. Clevet a reas petra c'houlenne an aotrou diganthi, hag en eur vusc'hoarzin e tiskuezas dezhan ar gurunen a rea evit mam Doue.

— Rei a rez ar gurunen-ze din, eme an aotrou, ha me a gargo da ialc'h dit a beziou aour.?

Mari a hejaz he fenn evit lavaret nan.

— Rei a rez ar gurunen-se din, ha me roi dit dillad voulouz hag aour eleac'h an truillou zo var da dro?

Mari a lavaras nan adarre en eur heja he fenn.

— Me lacai var da dal eur c'helc'h aour, hag en dro d'as couzoug eur c'hollier perlez ha diamanchou?

Mari a heje ato he fenn, hag a stage ato bokedou tro'n heol oc'h he c'hurunen.

— Me roio dit eur c'hastel caer, ha servicherien evit ober kement a gari.

Mari a hejaz he fenn c'hoas muioc'h evit lavaret nan, hag a reaz eur zell oc'h he c'hegil a ioa en he c'hichen, hag oc'h an denved a ioa o peuri oc'h an dorgen, evit disknez e voa guelloc'h ganthi an dra-ze eget an oll danvez a ginniget dezhi.

— Ah? ne fell ket dit rei ar c'harlantez-ze din, eme an aotrou eat droug enhan; mad, me he c'hemero dre ners.

Setu hen oc'h asten he zorn evit cregi er c'harlantez. Kerkent avad e loscaz eul leoudouet, eat counnar enhan. Gant he brez n'en doa ket guelet eur bod roz-ki a ioa eat en he zorn, hag eur berad goad bennag a zivere diouthan.

Mari a ziskuezas dezhan dre sin e tenje an drean dezhan ma carje. An aotrou, habaskeat dezhan, a asantaz, ha goudeze e c'houlennaz outhi dre gaer da biou e rea ar gurunen-ze. Mari a ziskuezaz imach ar Verc'hez, hag an aotrou a hejaz he ziouscoaz hag a zirollas da c'hoarzin.

— Pe hano ac'h euz, emezhan, o kemeret adarre eur vouez dichek?

Mari, evit an eil guech, a ziskuezas dezhan skeuden ar Verc'hez.

— Ah! Mari a rer ac'hanout? Hano va merc'h eo, ha setu perag e pardonan dit hag e lezan ganhez da vleuniou; hag e guirionez n'em euz izom ebet anezho. Mar em eus diskuezet bremaik caout c'hoant d'ho c'haout, eo evit guelet ha sentuz oa va merourien. Dioual n'en em gafez eur vech all var va hent, mudez vihan, rak marteze ne ven ket ken trugarezuz ha ma zoun hirio.

Var gementse an aotrou a ieas kuit, ha Mari a jomas strafuillet da zellet outhan dre ma pellea.

— O va Doue! An aotrou Jil, a zonjaz-hi. Oh! brao eo bet din, rak hennez zo pinvidig ha galloudus kement hag an dug a Vreiz, hag en divije gallet ober drouk din; hogen, emezhi en eur zellet adarre oc'h skeuden he fatronez santel, ar Verc'hez Vari zo c'hoas galloudusoc'h evithan.

Ar verc'h iaouank, pa voa eat en dro d'he lochen, e divije caret lavaret d'he zad ha d'he mam ar pez a ioa digouezet ganthi. Siouas, ne c'helle ket hen ober. Ne anaiet ket neuze, evel ma rer hirio, an doare da gozeal gant tud mud.

Red e voue dezhi-ta delc'her ganthi he unan ar pez e devoa clevet gant Jil, ep rei da anaout da zen an enkrez e devoa. Gouscoude daoust d'he aoun, ez eaz adarre antronoz ha bemdez goudeze da droad ar menez. He fizians e doa lakeat e Mari, ha gant sicour mam Doue en em gave cre.

Ne velas mui Jil; daoust pe e voa ancounac'het ganthan, pe ne voa mui a zroug enhan abalamour ne devoa ket roet dezhan ar c'harlantez. Marteze en devoa pardonet anezhi e sonch euz he verc'h, Mari a Retz; rag e creiz zoken he zizurziou en devoue ato eur garantez vraz evit ar verc'h-ze.

Mar doa caret Mari a Retz gant he zad, ne voa ket ep abeg. Mari a ioa eur brinsez leun a furnez. Eur zell epken diganthi en devoa muioc'h a c'hallout var speret ar Marichal braz eget oll gomzou he alierien, ha mar greas torfejou braz ha calz, an ear drist epken euz he verc'h a viraz outhan da ober c'hoas meur a hini all en divije great anez.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

GUERZ AR REPUBLIK.

Var don : *An hini goz.*

1

Ar c'houer Republikan : Ar Republik eo va dous
Ar Republik eo sur!

An den fur : Ar Republik zo goal vaouez
Ganti ve ato lazerez.

Respount : Ar Republik eo va dous
Ar Republik eo sur.

2

An den fur : Ar Republik, toul he godel
Hon arc'hant na iei ket da bell.
Respount : Ar Republik eo, etc.

3

An den fur : Republik ruz, Republik glaz
A zo roët deomp-ni da choaz;
Respount : Ar Republik eo, etc.

4

An den fur : Rak-ze zo laket voterez
Pere zo deut eur goaperez.
Respount : Ar Republik eo, etc.

5

An den fur : Ha gouscoude me sonj ervad
Neuz ket aze leac'h da voapaat.
Respount : Ar Republik eo, etc.

6

An den fur : A forz da lavaret geier
O deuz troët speret ar c'houer.
Ar c'houer republikan : Ar Republik eo, etc.

7

An den fur : Laket o deuz ar Vretonet
Da choaz ar pez ne garont ket.
Respount : Ar Republik eo, etc.

8

An den fur : C'hoant o deus da lakaat ar bobl
Da sailla var al lignes nobl.
Respount : Ar Republik eo, etc.

9

An den fur : O klask el lakaat da gridi
E vezo kasset da beuri.
Respount : Ar Republik eo, etc.

10

An den fur : Kassit kentoc'h etouez al lann
Da beuri ar republikan.
Respount : Ar Republik eo, etc.

11

An den fur : N'her c'hredit ket var he gomzou
Mez sellit ouz he oberou.
Respount : Ar Republik eo, etc.

12

An den fur : Lazet o deuz Eskop Paris
El laket da eur maro kriz.
Respount : Ar Republik eo, etc.

13

An den fur : Gant kalz respet d'ar veleyen
Ve laosket eun tenn en ho fenn.
Respount : Ar Republik eo, etc.

14

An den fur : Devet o deuz ar Paleziou
Ar c'haëra a zo er c'herriou;
Respount : Ar Republik eo, etc.

15

An den fur : Ma ve breman devet palez
Dont a rai tro ty ar paourkez.
Respount : Ar Republik eo, etc.

16

An den fur : Keit euz bet Republik e Frans
Neuz bet enhi nemet droulans.
Respount : Ar Republik eo, etc.

17

An den fur : Ha koulskoude pa er sonjan
Eo ar guir peoc'h a garan.
Respount : Ar Republik eo, etc.

18

An den fur : Mæz ma ne ve ket eur penn mad,
Biken hi na zeuio da vad.
Respount : Ar Republik eo, etc.

19

An den fur : Neuz penn mad nemet ar Roue
Dont a rai mar plij gant Doue.
Respount : Ar Republik eo, etc.

XXX.

An dispac'herien a zo ato hano anezho, hag a vezo douetus pell amzer. Dalc'h mad e croger en unan bennag, a baker pa zonjont nebeuta, hag ive meur a hini a zonjet a ioa bet laket er c'hloz, a glever lavaret emaint oc'h ober ho fotred vad er broiou estren. Hogen scrijuz eo an niver a armou, a vouliji cleuz, a verniou poultr, a venviachou a bep seurt da ober distruch a zo cavet hag a gaver ato, destumet gantho er c'heriou, e n'ous pet leac'h, evit discar ar c'heriou ze ma o divije bet amzer.

Ar Brusianet a zalc'h ato da ober crisderi, ha bemdez e clemer ar c'hlemou euz a dud keiz ar broiou ma ema c'hoaz an enebourien-ze enho.

Var an distera digarez e voalgasont hag e lazont zoken tud, ep conta ar pez a aloubont. Ar nerz a zo etre ho daouarn, hag evelse ne zalc'hont cont nag a justis nag a lealdet.

En dez all e c'houlennent digant escop Strasbourg cana eun oferen a anaoudegez vad da Zoue evit ar roue Guillou. An escop a respontas : « An hini en deus collet he vam a dle tremen da viana eur bloaz ep kemeret perz e goueliou a laouenidigez. « Siouaz! eun truez eo ar c'heuz o deus d'ar Frans ar re a zo distaget diouthi.

Fri Casimir. — *Communardet* Paris keit ha ma o deus gallet ober ho fotred vad, n'o deuz espernet netra na den ; distrujet o deus kement a c'hellent da ober. Taolet o deuz er meaz beteg an dud coz, an dud mac'haniet a ioa er palez hanvet *Hôtel des Invalides*, da lavaret eo, ti ar re zo bet mac'haniet e servich ho bro ha n'int mui goest da c'hounit ho bouet.

D'an 21 a vis mae, an oll dud keiz-ze a ioa taolet er meaz, ha laeret ar pez o devoa. Ne chome nemet daou, ar serjant Casimir hag he vignon braz, ar c'habiten M...

An daou vrezelour coz-ze a ioa daou vignon abaoue pell amzer, ha n'oa disparti ebet etrezho. Anaout a reat meur a hini euz ho zroiou.

Evelse eun dervez, e creis eur stourmad, ar c'habiten M... a lavare d'ar serjant : « Casimir, kea du hont da lacat terri da c'har evit ma tenni sell an enebourien varnout. — Hag e zan, va c'habiten !

Ar serjant a ieaz, he c'har a voue torret, hag epad ma voa an enebourien oc'h evesaat outhan, ar c'habiten ho grounnaz hag ho zrec'has.

Eun devez all ar c'habiten a lavar da Casimir : « Ahont ez euz eur c'hrogat da ober. Deus ganhen ma zaimp da lacat terri hor friou deomp hon daou. »

Mont a rejont, hag e guirionez, dont a reas eur skirien *obus* hag o difriaz ho daou.

Neuze e vouent digemeret e palez ar re vac'haniet. Laket e voue dezho ho daou pep a fri arc'hant.

Hogen potred ar gommun a scrabe kement en doa talvoudegez, ha pa deujont d'an ti-ze d'an 21 a vis mae, ar c'habiten hag ar serjant a vouie ervad ne vankjent ket da gas ho friou gantho ; setu hi ta ho daou o cuzet ho fri guella ma c'hellent.

Mes potred ar gommun a furche. Ar c'habiten hag ar serjant a voue furchet. Fri ar c'habiten a voue cavet hag a ieas gantho. Casimir evit doare en doa cuzet guelloc'h he hini, rak ne voue ket cavet caer a voue he furchal.

Prestik gonde e tigouezas soudardet Versail. Ar c'habiten M... fouge enhan, en doa c'hoant mont a ziarben d'ar jeneral. Mes penaus mont ! N'en doa ket a fri, ha n'oa ket dereat mont evelse da zigemeret eur jeneral a deue d'ho zaveteî. Setu-hen o trei oc'h ar serjant :

— Casimir, ro da fri din eur pennad !

— Setu-en aze, eme ar serjant.

Ar c'habiten, gant fri Casimir, a ia da gregi e dorn ar jeneral, hag e rejont eur pennad caozeal laouen bras. Goudeze ar c'habiten a deuas da zigas he fri d'ar serjant en eur c'houlen outhan .

— Casimir, peleac'h e poa-te cuzet da fri ?

Casimir ne lavaras ger. G. M.

An Aotrou Tanguy, person Brasparts, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Pouliquen, person Castel-Paol, zo maro ive en derveziou-ma.

D'ar pemp a viz eost retred galleg evit ar merc'hed, e Lesneven.

Lavaret a rer eo an Aotron Guibert, arc'hescop Tour eo zo hano dezhan da veza laket da Arc'hescop e Paris.

Lavaret a rer ive eo an Aotrou Bourret, professor er Sorbon, eo a dle beza hanvet Escob a Rodez. An escob euz ar gær-ze, an Aotrou Delalle, a zo maro.

Epad ma voullet ar gazeten-ma ez eus digoezet e Kemper eur c'helou glac'harus meurbet, eur c'helou hag a daol ar strafuil dre gær oll, evel ma taolo dre an oll escopti. An Aotrou'n Escob a zo maro e kær Moulins. Eat d'an dour dre ali ar vedisinet, e rea he zonch da zistrei en derveziou-ma. Ne c'hellan ket lavaret hirroc'h var ar gazeten-ma, rak n'on eus bet c'hoaz ar c'helou nemet dre an hent houarn.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *15 Gouere*		Pont-n'Abat. — *20 Gouere.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	29 lur, 76 c.	Guinis.....	27 lur, 50 c.
Segal.....	18 lur. 26 c.	Segal.....	18 lur, 55 c
Eiz.....	18 lur. 64 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	19 lur, 56 c.	Ed-du.....	21 lur, 66 c
Kerc'h.....	24 lur, 24 c.	Kerc'h.....	22 lur, 50 c.
Avalou douar	6 lur, «« c.	Avalou douar	5 lur, «« c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 8 Eaust 1871. N° 340. Seisvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,
KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,
Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paët araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 8 Eost 1871.

Lizer ar Chabistr Chaloniet a Gatedral Kemper, d'ar veleien ha d'ar gristenien fidel euz an Escopti.

Hor breudeur ker,

Dorn Doue zo deut da boueza var an escopti. Eur c'helou, digaset hirio dre an telegraf, a ro deomp da c'houzout ez eo maro hon Escob enoruz, an aotrou Renan-Nicolas Serjant. E gar Moulins, epad ma tistroe a brez en hon touez, eo en deus, dre eur maro trum, rentet he ene da Zoue, ep ma vije bet netra hag en divije laket den da zonjal e vije ken tost-ze dezhan an taol glac'harus-ze.

Digemennet ez eus deomp e tigouezo corf an aotrou'n Escop ama dirguener, 28 a vis gouere, da ziv heur.

Laket on euz an dervez d'hé gas d'ar bez, d'ar merc'her eil a viz eost, da zeg heur dioc'h ar mintin.

Pardoni a reot deomp, hor breudeur, o velet hor glac'har, ma scrifomp deoc'h eul lizer ker ber ; hag e pedot ganeomp evit an hini a gave deomp a dlie c'hoas pell amzer hon ren.

Ar chaloniet euz a Chabistr ilis catedral Kemper.

De Calan, doien. — Ar Guen Kerneison, chaloni. — L. de Leseleuc, chaloni. — Jh Téphany, chaloni. — J.-G. Coadou, chaloni.

Kemper, 26 Gouere 1871.

Hirio e c'hellomp lavaret eur ger bennag divar benn maro an aotrou'n Escop da behini e vouelomp hag e tougomp canv.

An aotrou'n Escop a ioa eat d'an dour d'ar Mont-dor, hag a ioa diblaset ac'hano dimeurs vintin evit distrei da Gemper. Sonch en doa da veza e Pont-Croas, d'an 3 a eost, evit rei ar priziou.

Euz ar Mont-Dor da zont d'an hent houarn da gær Clermont-Ferrand, en devoa eur pennad hir ha skuizuz a hent da ober e kar a dreus meneziou. Gouscoude ne ziskuezas ket e vije skuis tam ebet.

Da bardaez, e Clermont, o cozeal gant ar re a zistroe euz an dour eveldhan, e tiskueze al laouenidigez-ze, ar vadelez-ze en he gomzou a c'houneze dezhan calonou kement a veze a dost dezhan.

Da eiz heur e kemeraz an trein. Ganthan edò an aotrou Peyron, he zecretour.

Vardro nav heur, e *stasion* Riom, an aotrou'n Escop a zantaz eur boan c'haro en he ziscoaz, evel pa vije, emezhan, he voazied o kriza, o tiverra. Gouscoude ne lavaras ket en divije poan ken na doa digouezet e Sant-Jermen des-Fosses eleach ma chom an trein eur pennad mad a za. An aotrou'n Peyron a falvezas dezhan clask eur medesin ; mes ne voue ket lezet. Ar pez a vire outho ho daou da gaout aoun, eo an aotrou'n escop ne voa ket ker ber varnezhan evel ma zoa boas da veza pa veze skuis.

Diblas a rejot euz a sant Jermen vardro unneg heur, hag eb dale an aotrou'n escop a zinec'haz he zecretour o lavaret oa bihaneet he boan. Lavaret a rajet zoken en doa c'hoant da voredi, ha nebeut ha nebeut e serraz he zaoulagad.

Erruout a rer e gar Moulins. P'edo an trein o chom a za, an aotrou'n Escop a loscaz eur roc'haden ; an aotrou Peyron a lamas d'he gaout, a grias da c'houlen sicour, hag en em hastas da rei dezhan an absolven. Buhan e tiredas tud ; hogen pa zigoueschont an aotrou'n Escop a ioa tremenet ! Ar veachourien a ioa sebezet oll, rak calz anezho o doa he velet, eun nebeut diraok, leun a vuez hag a nerz ha laouen evel an heol. En ho zouez ez oa eur medesin hag a zisclerias ne voa mui a vuez enhan.

Aotrou Escob Amien a ioa er memes trein, hag a ziredas strafuillet oll ; ne c'hellas nemet poket d'he zaouarn ha skuilla daelou.

Aotrou Escop Moulins n'edo ket er gær, hag ar c'horf a voue caset d'an hospital braz, eleac'h ma zeus

c'hoarezet euz a Nevers, bro an aotrou'n escop. E c'hellit cridi e rentjont d'ar c'horf an oll henoriou a c'hellent da ober. Chaloniet Moulins a deuas da gana eur servich solanel ganthan ha d'he gas d'an hent houarn.

Balzamet e voue d'ar merc'her da noz, ha laket en eun archet plom, hag en eun arched dero.

D'ar iaou da greisdeiz e tiblasaz euz a Voulins ha dirguener ec'h ernaz e Kemper. Eat ez oa beleien a ziarben dezhan beteg ar penn pella euz an escopti, ha calz a ioa deut ama evit he zigemeret. N'em eus ket afer da lavaret e voa deut d'ar gar, evit digemeret corf ho Escop mad, eun niver braz a Gemperis, hag en ho fenn ar Prefet ha calz ar re vraz a gær.

Corf an aotrou'n Escop zo beziet er Gatedral evit caeraat pehini en deus poaniet kement. Laket eo er plas a c'hoantea, en tu d'an Aviel, hueloc'h eget dor ar sacristeri, en eur volz er voger, e tal skeuden ar Ver-c'hez.

Evit an anterramant e voa deut aotrou Arc'hescop Roazon, aotrou escop Sant-Briec, aotrou escop Guened, aotrou escop Naonet, hag an aotrou'n escop Helandier. An dud a iliz a ioa anezho etre pemp ha c'huec'h cant. Kemperiz hag eur bobl ep niver a ioa deut evit diskuez ar c'hlac'har o devoa da veza collet ho fastor mad.

An aotrou'n Escop Renan-Nicolas Serjant a ioa ganet d'an 12 a vis Mae 1802; bez'en doa eta nao bloaz ha triugent. Hanvet e voue Escob a Gemper d'ar 6 a vis c'huevrer 1855, *preconizet* d'an 23 a vis meurs ha sacret d'an 20 a vis Mae euz ar memes bloaz. Evelse ez eo bet hon escop epad tremen c'huezek vloaz.

Ne lavaran ama netra evit meuli an hini ma vouelomp dezhan; eur bluen goueziecoc'h eget va hini a vezo carget a gementse.

Ar chabistr chaloniet a Gatedral Kemper o deus choazet evit gouarn an Escopti, da c'hortos ma vezo hanvet eun Escop nevez, an aotrou Jegou vikel vras, en devezo evit he zicour an aotrou Evrard hag an aotrou Leseleuc.

Unan euz an dispac'herien, euz an dud difeiz-ze ne fell dezho na Pap, nag ilis, na relijion, na Doue, a lavare en deiziou-ma o comz euz ar Frans : Red eo ober dezhi goad nevez, eskern nevez ha mel nevez en he eskern; da lavaret eo e ve red he nevezi abez, he c'hroui a nevez en eun doare bennak, rak n'eus mui netra iac'h enhi, na goad, nag askorn, na mel.

Kementse a c'hell beza guir, pe da viana eun dra bennag a virionez a zo eno. Hogen mar deo ken troet-ze goad ar Frans, mar deo brein dija he eskern mel hag all, petra a zo penn abeg a gement-se? Ha ne deo ket ar c'hontam a dol an dud difeiz enhi? Ha ne deo ket an dizurziou a zo oc'h heul eur vuez ep relijion eo a daol ar vreinadurez en den beteg ar goad ha mel he eskern? Ha ne deo ket ar fals credennou euz an doctored ne fell dezho credi nag e Done nag e guirionezou ar feiz eo a daol an denvalijen er sperejou, a lam digantho peb nerz hag a vir outho da c'hellout ober na zoken da zonjal netra a zoare?

Tenn e vezo, eme an dispac'her, lacat ar Frans da ober goad nevez, eskern nevez, ha mel nevez en he eskern. Ia, tenn e vezo a dra zur, ha kementse ne vezo ket great ep renta dezhi he Doue hag he relijion. Ar relijion eo he iec'het, Doue eo he buez; hag ar re a labour da lamet diganthi he relijion hag he Doue, a lam diganthi ive he iec'het hag he buez, bag o deuz he laket er stad toc'hor, er stad a varo ma he guelomp.

Ker braz eo dallentez an doctored dizoue ma na velont ket e lamont digant ho bro pep nerz ha pep gloar o lamet diganthi he feiz; ne velont ket ne vezint ket ho unan vell euz ar pez a reont, o devezo er c'hontrol ho lod euz ar reuziou a dennont var ho bro. Pe kentoc'h guelet avoalc'h a reont marteze e tiscaront ho bro, he c'hasont varzu ar maro, hag e talc'hont na mui na meas d'he discar ato o suña diganthi ar pez a ra he ners hag he buez. Ober a reont evel an drouk spered a zervich dezho da skuer. Hema ive a c'hoar mad lo coll eneou, oc'h ho zacha ganthan d'an ifern ne vanai na ne verrai tam he boan hē unan, ha gouscoude ne can da ober ar brezel d'an eneou dre gasoni oc'h Doue hag oc'h kement a zo da Zoue; hag an doctored-ma ive, dre gounnar, dre gasoni oc'h Doue, oc'h ar feiz, oc'h an iliz, oc'h ar relijion, evit gallout distruja kementse oll, a zistruchfe ive ho bro ha pa dlefe coeza varnezho, ha pa dlefent ho unan beza flastret dindanhi.

D'ar re o deus c'hoas feiz eo teleur evez evit n'en em lezint ket da veza touellet gant kenteliou an dud difeiz. Dezho eo sonjal ne vezo guelet adarre hor bro ger beo ha iac'h nemet pa zistroi oc'h Doue, nemet pa heuillo ar relijion e deuz he rentet gloriuz epad keit amzer.

G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

MARO VIKTOR.

Viktor a dreuze kear evit mont da di Theodot, pa velas païanet o tevi ezans dirak aoter Apollon. Dioc'htu e lammas he galoun enn he greis ha n'hellas ket miret da lavaret : tud diskiant, petra rit? ma ve eunn den ker foll hag ho toueou e ve var eün kasset d'ar maro, ha n'ouzoc'h-hu ket a betra eo bet tamallet Apollon? ankounac'het o peus-hu ann dra euzus a reas enn enezen Delos! ar baianet a ieas drouk ennho o klevet ober rebechou d'ho Doue; var ann taol o diche difframmet he izili dious Viktor ma ne vichent ket bet sur da gaout Theoteknus a du gantho. Casset e oue Viktor dirak ar gouernour.

— C'hui eo eta eme hema, ann hini a laka freus enu Ansir, kanna a rit ann dud ha drouk-prezeg eus hon doueou : pe e teuot da reisaat pe e kousto ker deoc'h.

— Pardoun am beus goulennet digant ann den em boa goal-gasset; evit ho toueou, fae a ran anezho.

— Pe divar ar guin, pe divar ann dour e komzit evelse?

— Divar ann dour, divar dour ar vadisiant.

— Den iaouank, evessait mad, bues hir a hellit da gaout c'hoas ha kals plijadur, diouallit da skanbenni; kit da aoter Apollon, kinnigit ezans dezhan hag hiviziken diouallit guelloc'h ho teod hag ho taouarn,

— Ne ginnigin ezans nemet d'ann Doue guirion, grit ac'hanon ar pes a gerrot.

— Trues am beus ouzoc'h; eunn nosves e zeot er prizoun evit distana ha varc'hoas pe e sentot pe e zeot d'ar maro.

Viktor a oue eta chadennet ha kasset d'ar prizoun. Lod eus ar baianet a c'hrosmole; n'o doa ket kavet Theoteknus rust avoalc'h; lod all, o velet Viktor ker iaouank, ha c'hoanteas he c'hounid : red eo plega, emezho, d'ar gouerneur; a-hent all o pezo da c'houzanv poaniou garo, lazet e viot hag ho korf taolet d'ar chass, ouspenn ho tamik peadra a vezo kemeret, ho tud o-unan tamallet, kaon var gaon a vo enn ho zoues. Ma vichac'h bet koz o pije bet leac'h da zisprijout ar vues; mes c'hui, e kreis ho prud, pa ma ann oll blijadurezou dindan ho tourn, mont var ho penn d'ar boan ha d'ar bes! Sentit, Viktor, ne vezit ket fall evidec'h oc'h-unan.

Mes pa oue bet ar fals-mignounet o rei ho c'huzuliou, sant Theodot a deuas ive e kreis ann nos d'ar prizoun, rag d'ar c'houls-se oa kals eassoc'h bizita ar brizounerien eget na zeo hirio : Bennos da J. K. guir Doue ha guir den, eme Dheodot oc'h antreal. Bennos dezhan, eme Viktor, ha benniget ra vo ive ann hini a deu eus he bers! O Theodot, vad ara din ar guel ebken ac'hanoc'h, pegen trist, pegen tenval eo ar prizoun-ma! Nag a c'hoes fall a zo ebars!

Ar bed oll, va mab ker, ne deo nemet eur prizoun bras, pa zonjer er barados; ann devalijen zo ama n'eo nemet eur skeuden eus ann nos a c'holo kement a sperejou n'ouzont ket anaout J. K.; ho chadennou zo skanv e kenver ar re a stard ann darn vuia eus ann eneou, pa livirin ar vriones, n'eo ket ar bed ebken eur prizoun, ar c'horf e-unan a zo eur golo pounner ha teval evit ann ene. Eurus eta ann hini a vel dorojou ann daou brizoun-ze o tigeri! eur zonj a deu din hag a rei vad deoc'h epad ma chomoc'h ama : ha n'eo ket guir p'en deus eunn den da vont d'eur gouel pe d'eun eured benak, e klask eul leac'h distro evit goalc'hi he vemprou duet gant ar c'hoezen, evit teureul he zillad lank ha guiska he zae gaerra? Ar prizoun, Viktor, eo al leac'h e pehini e tleit diviska oll garantes ar bed hag en em gempenn evit gouel kaer ar barados. Bezit eur feis kre hag e vellot n'eo ket tenval eul lec'h e pehini ema ar speret-santel, ha ne gleffot hui c'hoes fall, mes c'hoes mad al laure, ar bodou-palm gant pere ema ann eles oc'h ober ho kurunen.

— Guir o peus, Theodot, mes ranna ra va c'haloun pa zonjan e vezo va zad tamallet abalamour din.

— Araok mont d'en em ziskuil, oa deoc'h evessaat; eur vech ann dourn var ann alar n'eus mui da zellet a dre; ann douar-ma var ho lerc'h a vo c'hoas eunn draoien a c'hoad hag a zaelou, evidoc'hu sellit ous ar vro n'eus mui ennhi na daelou nag anken. Ann Aviel a lavar : Ann neb n'en deus ket a gassouni ous he dad, he vam, hennes n'eo ket mad evidomme; hirio pouezit ar c'homzou-ze ha grit dioutho; sonjit enn ho tad, enn ho mam ar verc'hes, eun ho preudeur ann eles, ar zent pere zo enn env.

Dre ma komze Theodot ar goad a rede freskoc'h e goaziet Viktor, ann ners, ar peoc'h a ziskenne enn he galoun : Bennos deoc'h, emezhan; starteat eunn ganeoc'h; Theoteknus a hell va gervel pa garo. E guiriones ne oue ket nemeur da zale; ann tirant en doa mall da c'hout pe seurt liou en deus goad eur c'hristen. Kementse e zeas adarre dre gaer da Viktor. Va mignoun, emezhan, me gred n'o peus ket kollet ho c'h amzer er prizoun hag o peus pouezet eno peb tra e balans ar furnes, dious ann tanva kenta e velit peger put eo frouezen ar maro.

— Furnes ar bed n'eo ket henvel ous furnes Doue, va furnes me eo disprijout ar vues ma evit kaout eur vues all, evit ar frouezen a gomzit anezhi, m'ar deo put da lod, da lod all n'eo ket.

— Evelse ta ne rit van en despet d'ar vadeles em beus evidoc'h?

— Pardounit din ma lavaran freas ar vriones : ho madeles zo fallakr, koms brao a rit ha koulskoude n'oc'h nemet eur bleis kuzet dindan kroc'hen eunn oan.

— Guelloc'h eo eta ganes e taolfen ar c'hroc'hen-ze evit diskoues va dent ha va skilfou? mad chelaou; brema n'eo mui ann oan mes ar bleis a goms ouzit : pe e tevi ezans dirak Apollon pe ne ri ket?

— Ne rin ket.

Dioc'h tu e oue lakeat Viktor etre daouarn ar vourrevien. Epad pell amzer ann den iaouank a jomas stard, kaer o doa ann ivinou houarn dispenn anezhan, ar bizier brevi he izili, mevel Theodot ne fallgaloune ket, dija ar gristenien a ioa o sellet a lavare goustad etrezho : treac'h e vezo, Viktor eo he hano hag ar Viktor en devezo... allas e kreis tout e oue klevet Viktor o krial : ehanit, ehanit! ar gristenien a skrijas rag skrivet eo : ne vezo salvet nemet ann hini a vezo eat mad beteg ar fin. Ar vourrevien a gredas edo Viktor o nac'h he feis hag a ehanas raktal. Kasset e oue d'ar prizoun hag a veac'h astennet var ar c'holo, Viktor a rentas he huanaden diveza. Ha Viktor eta zo salvet, hag hen zo kollet? den n'er goar; *dubium relinquens confessionis suæ exitum.*

I. W.

MARI AR VUDEZ.

II.

Morse Mari ar vudez n'e devoa cavet bokedou tro'n heol frescoc'h na coantoc'h eget arre a zestumaz d'an

daouzeg a vis Mae er bloas 1440. Ker guenn ha ker fresk oant, ma vusc'hoarze ar vesaerez iaouang oc'h ho destum. Epad ma rea eur gurunen gantho, setu hi o santout adarre eun dorn o touch oc'h he skoas.

Daoust hag an Aotrou Jil e ve adarre ? eme ar plac'hig iaouang outhi ha unan. Ker strafuillet oa ma ne grede ket distrei da zellet. Setu hi o clevet eur vouez dudiuz o lavaret:

— Mari !

Ar vudez a zistroas buhan, hag a jomas souezet ha sebezet. En he c'hichen e zoa eun itron guisket e guenn, ha ganthi var he fenn eur gurunen bokedou tro'n heol. En he daou zorn ez oa ganthi garlanteziou henvel oc'h an hini a ioa var he fenn, ha var an douar, e harz he zreid ez oa c'hoaz eur bern curunennou.

Mari a ieas d'an daoulin, hag a lakeaz he daouarn e croas.

— Mari, eme ar vouez, plijout a ra din ar pez ac'h eus kinniget din. Deut oun va unan d'as trugarecaat, ha da lavaret dit pegement e caromp, va map ha me, ar c'halonou glan. Brema em euz ive eun dra da c'houlen diganez, va merc'h.

— Oh, itron ! eme ar vudez, deut ar prezek dezhi en eun taol, comzit ; ne c'hellan nemeur a dra, gouscoude e rin kement a blijo ganeoc'h da c'hourc'hemen din.

— C'hoant am eus da gaout an oan guenn-ze, an hini zo eur c'hollier glaz en dro d'he c'houzouk.

— Oh ! va oanik muia caret ! me hen roi deoc'h a greis calon, itron, mar bezan lezet gant va zad ha va mam.

— Mad a rit, va bugel, plijadur a ra din guelet ez oc'h sentus oc'h ho tad hag ho mam, it buhan d'ho c'haout, ha me a ziouallo ho tenved keit ha ma viot oc'h ober ho tro.

Mari a ieaz ac'hano d'he zi en eur pennad red. He zad hag he mam, souezet o velet kement a brez varnezhi, a c'houlennas diganthi petra a ioa c'hoarvezet.

— Eat eo da zenved gant ar bleiz, emezho ?

— O n'int ket, eme ar vudez gant eur vouez sclear.

— O va Doue ! ar verc'h zo deut ar prezek dezhi, eme an tad hag ar vam sebezet oll.

Ar vesaerez a gontas petra a ioa digouezet ganthi, hag a c'houlennas beza lezet da rei ar braoa euz an oanet d'an itron Varia, rouanez an Env.

— Eun oan ! emezho, kea buhan, va bugel, ha lavar dezhi ez eo hon denved oll dezhi, azaleg ar bihana beteg ar brasa.

Mari a redaz adarre varzu he denved, hag e cavaz en ho zouez ar Verc'hez azezet, oc'h echui ar c'harlantez comanset gant he zervicherez.

— Ahanta, va merc'h, petra o deus lavaret da gerent?

— Lavaret o deuz e voa an denved deoc'h oll, adaleg ar bihana beteg ar brasa.

— N'em euz afer nemet an hini am eus goulennet. Eun urz am euz da rei dit ; silaou mad. Les da zenved gant da vam da zioual, ha kea gant da zanvad brao da gær Machecoul. Mari a Laval a zo er c'hastel eno abaoue eun nebeut derveziou ; goulen mont beteg enhi ha ro dezhi an danvad-ze. Pa vezi dirazhi, e lavari ar pez a deui en da speret.— Neuze ar Verc'hez a lavaras c'hoaz eur ger bennak goustadik.

— Oh ! ha pa dlefen mervel avad ne vankin ket d'hen ober, itron, eme ar vesaerez. N'o pet ket aoun evit gourc'hemen din. Eur brinsez en em gafe eurus da c'hellout senti ouzoc'h, ha penaus ne venn-me ket, me plac'hik ken dister ?

— Cas ganhez ar gurunen bokedou tro'n heol-ze ; pa vezo ganhez en da zorn ne peuz ket da gaout aoun rak netra.

Ar vesaerez a falvezas dezhi trugarecat he madoberourez, mes eat oa kuit.

Buhan avoalc'h ar verc'h iaouang e divije credet eo eun uvre e devoa bet ; mes ar prezek digaset dezhi hag ar gurunen bokedou tro'n heol chomet ganthi en he dorn a ziskueze avoalc'h ne ket eun uvre oa. Ep douetans ebet ar Verc'hez Vari a ioa en em ziskuezet dezhi hag e doa comzet outhi.

Mari a ieas var he daoulin hag a bocas d'an douar eleac'h m'oa bet treid ar Verc'hez. Chom a reaz eno da bidi ken na voa deut an noz, ha pa zistroas d'ar gær, he zad hag he mam a ioa nec'het bras ganthi.

— Perak caout aoun, emezhi en eur vusc'hoarzin ; dorn va maeronez santel zo astennet a zioc'h va fenn evit va difen. N'he guelan ket ; gouzout a ran avad ema aze, ha n'em euz aoun rak netra.

Julian ha Jenovefa, fouge enho o clevet ho merc'h o prezeg, ne vouient penaus diskuez da Zoue ho anaoudegez vad. Chom a rejont eur pennad mad euz an nos da bidi, hag antronoz e zejont ho daou mintin mad d'an oferen santel. Mari ne deas ket gantho, rak ober a rea neuze he fourchas da vont da Vachecoul.

Pa e devoa goalc'het ha cribet a zoare he oan koant, ha laket dezhan eur c'hollier nevez en dro d'he c'houzoug, e teuas da zaoulina dirag he zad hag he mam.

— Marteze ne zistroin ket beo en dro, emezhi. Bennigit ac'hanon, va zad, ha c'hui ive, va mam, evel pa ne dlefen mui ho kuelet.

An tad hag ar vam a astennaz ho daouarn azioc'h penn ho merc'h.

— Doué ra zalc'ho ac'hanout e buez da zerra deomp hon daoulagad, nemet gouscoude he volontez e ve gelver ac'hanout da genta ; rak neuze e vemp sentuz outhan pe ger bras bennag e ve hor glac'har. It, va merc'h, eleac'h ma fell da Zoue ho cas.

Ar vesaerez a ieaz en hent gant he danvad. Goude beza great div heur vale, e tigoueschont e kær, hag e zejont da gichen dor ar c'hastel.

Castel Machecoul a zo eur c'hre bras meurbet ; carre eo, hag e pep corn e zeuz eun tour. Ar mogeriou zo en

dro dezhan a zo kel ledan ma c'hell tri den var varc'h mont costez ha costez da vale varnezho. Douveziou don a ioa en dro dezho, hag eno, e lavaret ez oa cuzet muioc'h a dud varo eget a ioa a blas e prizoniou Naonet, hag en toullou dindan an douar, e diabarz ar c'hre, e lavaret e zoa c'hoas muioc'h.

Pevar gard, armet penn-kil-ha troad, a zioualle ar pors-guint.

Mari a douchaz he bez oc'h ar gurunen bokedou tro'n heol a ioa ganthi en he dorn, hag a lavaras gant eur vouez lent :

— Me'm eus c'hoant da velet an Itron Mari a Retz, ha da rei dezhi an oanik koant-ma.

Lezet e voue da vont tre. En eur lavaret ar memes coms da bep banden gardou, e voue caset euz an eil d'egile bete cambr merc'h ar Marichal.

Mari a zoublas beteg an douar dirag an Dukez iaouank.

Houma en eur vusc'hoarzin a c'houlennas petra a glaske.

— Da zigas an oanik brao-ma deoc'h oun deut, mar plich ganeoc'h he gemeret, Itron.

— Oh ! a greis calon, va mesaerez coant. Ha va anaout a rit-hu pa zoc'h deut, ha marteze euz a bell, da zigas an oan-ze din ?

— N'oc'h anavezan nemet a hano, Itron, eme Vari Izabel ; morse avad n'em euz ho kuelet.

— Petra a roin-me deoc'h e leac'h an oan-ze, va merc'h coant, eme an Dukez?

— Netra, Itron, eme ar vesaerez, nemet, mar gellit, grit din comz oc'h an Aotrou Jil, ho tad.

— Ne ket eas comz oc'h va zad, eme ar brinsez ; petra oc'h eus-hu da lavaret dezhan ?

— Ne c'hellan ket hen discleria deoc'h Itron. Eur gevridi am euz evithan, ha me ho ped, grit din comz outhan.

— Eun dra vras bennag oc'h euz eta da lavaret dezhan ?

— Ia, Itron, cals brasoc'h eget a oufac'h da zonjal.

(*Eur pennad all eur vech all.*) G. M.

Eur pare burzuduz e Lourd. — Pell a ioa ar c'hazetennou n'o doa lavaret ger divar benn al leac'h-ze e pehini e zeo en em ziskuezet ar Verc'hez santel da eur verc'hig ha da beleac'h ez a abaoue alciz a dud da bardona.

Hogen d'ar guener 23 a 23 a even eur plac'h iaouang a gichen Toulouz, seizet he c'hostez deou abaoue c'huec'h miz, a zo bet pareet gant dour ar feunteun burzuduz a zo eno.

Ar vedesinet o doa laket he c'has da Gauterets, hag o tremen dre Lourd e teuaz ar sonch dezhi da vont d'al leac'h ma zeo bet en em ziskuezet mam Doue, ha da c'houlen ar pare diganthi. He zad n'en doa fizians ebet e gallout an Env, ne grede ket d'ar burzudou, ha poan e devoue oc'h e lacat da chom a za eno. Abouez gouscoude he bedi avoalc'h, setu hen o tisken, oc'h he c'hemeret etre he zivrec'h, hag oc'h he c'has da gichen ar feunteun. Evel ne c'helle ket en em voalc'hi enhi, e c'houlennas ma vije da viana glebiet dezhi he divesker. Ne devoa ket bet amzer da echui eur bedennik ver ma santas buez en he c'hostez maro ha ma lavaras : *Pare oun ; lakit ac'hanon var an douar ma valein !*

He zad n'he c'hrede ket ha ne ziscroge ket anezhi ; mes hi en em dennaz he unan hag a redas d'ar chapel da drugarecat Itron-Varia Lourd.

Pare oa e guirionez, ha kement a ioa eno, o velet ar burzud, en em daolas d'an daoulin hag a vouele pell. He zad a vouele ive ; ne vouie petra rea gant he laouenidigez, ha ne grede ket d'he zaoulagad.

— Hag hounnez eo va merc'h-me, emezhan ? hag e selle outhi, hag e touche outhi, ha neuze e c'houlenne pardon oc'h ar Verc'hez santel da veza bet douetet euz he gallout.

Eun aotrou all a ioa eno, unan euz ar veachourien difeiz-ze a ia dal lec'hiou santel, ne ket evit henori ar Verc'hez nag ar Zænt, mes evit guelet petra a dremen hag ober goab euz a zevosion ar bobl. An aotrou-ze a voue ker scoet o velet ar burzud ma collaz he anaoudegez. Strafuillet oll, liou ar maro varnezhan e crene he oll izili, hag e talc'he gant he zaou zorn crog er balustr evit miret da goeza. Araok mont ac'hano en devoa feiz, ha meur a hini all c'hoaz a zistroaz oc'h Doue eno dioc'htu. G. M.

(Tennet euz a *Sizun Catolik Seez*).

Petra a zo tremenet en iliz an Itron-Varia pe e cathedral Pariz epad an dispac'h. — Da zul ar bassion eo e voue savet ar pavillon rus var iliz an Itron-Varia, ha da vener ar groaz e voue great ar furch kenta evit samma tenzor an iliz ; hogen en dervez-ze ne voue laeret netra. Eur mis goude e teujot adarre, ha neuze an oll arc'hantiri a voue caset d'an teus. Mes goude ma voa bet eveseet outho e voue lavaret n'o devoa ket eun dalvoudegez vraz evit ar pez a ioa sonch da ober gantho, ha ne vouent ket teuzet. Taolet e vouent a gostez hag ez eus cavet ac'houdevez lod anezho.

Evit devi an iliz o doa great tri dantad tan ; unan e kichen an aoter vraz a zo bet distrujet gant an oll draou caer a ioa var he zro. Al lamp, a ispil dirag an aoter-ze hag a zo bet teuzet gant ners an tan, a dalie 25,000 lur. E kichen dor ar c'hœur o doa great eun tantad all evit devi daou dron an Escop hag an oll goatach kizellet caer a ioa eno a dost. Eun trede tantad o doa great evit devi scabellou an dud e carg hag ar gador brezek. Houma gouscoude, evel dre eur burzud, ne ket bet devet.

Ne ket an tan epken en deus great drouk d'ar gatedral. Bouliji ar brusianed n'oant ket deut beteg enhi ; bouliji an dispac'herien avad o deus great distruch en touriou hag e leac'h all. Ar prenecher oll a zo bet goal laket. Daou c'hant mil lur, a leverer, a dal an distruch

zo great enho. Neuze ar c'hadoriou hag an arrebeuri all a zo bet devet a dal daouugent mil lur.

Eur burzud eo e ve bet gallet savetei eul loden vad euz an arc'hantiri hag euz an tenzor, ha dreist oll ar gurunen spern, ar guir groaz hag an tach santel a zo bet ato espernet bete vrema en despet da oll gounnar an dud dizoue.

Doue pehini a c'houzanv hirio ober kemeut a zismegans d'he iliz ha d'ar Pab, a sco gouscoude bep en amzer, unan bennag euz ar re gablusa.

Ervez ar gazetennik *Cannad calon Jesus*, eun tavarniour euz a Rom a roe digemer d'an oll dispac'herien, hag a ioa goasoc'h eget nicun oc'h ober pep seurt dismegans d'an dud honest. Bemdez her c'hlevet o lavaret goasa a c'helle euz ar Pab hag euz ar relijion.

D'an trede a vis gouere, pa voa deut an dispac'herien da Rom, e voa en eul levenez ar vrasa. Rei a reaz eul lein vras d'he vignonet, hag eno e voue clevet adarre o loskel ar goasa comzou, ar goal bedennou ar re voasa.

Goude lein ez eas d'he zolier, ervez ma voa boas, da ober eur pennad cousk, en eur lavaret d'he dud dont d'he zihuna e mare evit ma c'helje kemeret perz en ebatou a vije great dioc'h ar pardaez. Mont a rejor d'he zihuna; hogen caer a ioa skei var an or, ne responte ket. An or a voue divarc'het, hag e voue cavet maro var he vele.

Da noz oll dud ar c'harter-ze a scrije hag a vantre o velet pavillon du ar maro oc'h an ti-ze eleac'h ma voa guelet epad an deis pavillonou ha garlantezion an dispac'herien, o velet an ebat a dlie beza en ti-ze troet e canv hag e glac'har.

Pevar dervez goude eis dispac'her iaouang a ioa a vanden oc'h ober gouel hag oc'h ebatal evit en em bourchas da denna d'ar zort. Mont a reant a dreuz eur c'harter euz a Rom en eur gana kanaouennou difeiz, o leskeul leoudouet, malloziou ha goal bedennou goasa ma c'hellent. Crial a reant : *maro d'ar re zu! maro d'ar jesuisted! maro d'ar Pap!* Unan anezho, arrajetoc'h eget ar re all, a lavaras ouspen : *maro da Jesus-Christ!* Siouas! ar reuzeudik, re en doa lavaret. A veac'h e voa deut ar goms scrijus-ze euz he c'hinou ma coezas d'an douar. Dorn Doue a ioa deut da boeza varnezhan, ha pa grokjot enhan d'he zevel e voa maro.

Er miz araog, eun dispac'her all a ioa bet scoet couls lavaret er memes doare. Credet en doa lavaret e varsje Pii nao gant eun taol goad derc'hent he jubile. Ar reuzeudig en doa douget barnedigez en he enep he unan, rak mervel a reaz en eun taol, dioc'h ar mintin, d'ar c'hoezeg a viz even.

Laeron coat ar Spezard.

I

Ar Spezard zo eur c'hoad braz en tu d'ar sao-heol d'ar Frans, brudet evel ma zeo coat an noz e Breiz Izel. Guechall n'oa ket a hentchou braz evel a zo hirio ; gras e cavet pa c'hellet mont gant kar dre hentchou gouez a dreuz ar vro, ha dreist oll a dreus coajou evel ar Spezard. Ne velet ket ken nebeut kement a dud oc'h ober hent evel a veler hirio.

Eun dervez gouscoude e zoa daou veacher o treuzi ar Spezard. eur fustailler, den iaouang a zoare, hag eun orfebrer ha n'en doa ket ouspen c'huezek vloas. Ar pardaez a deue, hag an denvalijen a deue buhan er c'hoad dindan scourrou ar guez. Ar fustailler a reat Anton anezhan, hag an orfebrer Felix. Hema dre ma tene an noz, a ziskueze beza nec'het braz, hag a rea rebechou d'he gamarad abalamour n'oa ket falvezet dezhan chom da dremen an noz en eur geriadennig o doa treuzet araok digouezout er c'hoad. Sonjal a reant azeza e troad eur vezeu bennak da c'hortoz an deiz, pa veljont, eur pennad dioutho, prenecher ha goulou en eun ti.

Anton, o velet-se, a deuas laouen, hag a lavaras :

— Les da nec'h, setu ahont eun ti, hag enha, credabl e cavimp lojeis.

— Ia, eme Felix, ha mar deo laeron a zo o chom enhan ?

— Bah ! bah ! al laeron a ra ho lojeiz e toullou en douar, ha ne ket e tiez goulaouet evelse. Me zo sur ahont ez euz eun hostaliri evit digemeret ar veachourien.

— N'eus fors, eme Felix, aoun am euz o tostaat oc'h an ti-ze.

Digouezet oant hag e scojont var an or. Eur vatez a deuas da zigeri hag a lavaras dezho e cafjent koan ha guele. Pa zejont en ti, e cafjont oc'h taol eun den iaouang a zoare, hag en em lekejont en he gichen.

— Goal zivezad, eme hema, emaoc'h en hent. Penauz oc'h eus-hu credet treuzi coat ar Spezard dre eun nosvez ken tenval?

— Tud eveldompni, eme Anton, a zo scanv ho ialc'h hag o deus nebeut a aoun rag al laeron.

Eur charretour a ioa en em gavet, hag a dosteaz ive oc'h ar re all.

Felix ne voa ket c'hoaz eat he encrez kuit, hag a lavare goustadik.

— Setu ni cavet lojeis ganeomp, ha n'emaomp ket fall ama ; mes ha sur omp-ni ne deo ket tud an ti-ma laeron ?

— Oh ! eme ar charretour, evit an dra-ze, bezit dinec'h, me zo boas da dremen dre ama, ha n'em eus guelet morse dizhonestiz ebet enhan. An hostiz, a leverer, zo eur marc'hadour guin, ha ne vez couls lavaret morse er gær ; an hostizez zo eur vaouez didrouz ha ne glask ober drouk da zen.

— Ha gouscoude, eme an den iaouang a ioa da genta en ti hag a ioa eur scolaer oc'h ober hent, gouscoude ar pez a lavar an potrik iaouank-ma a c'helfe beza guir. Abaoue eun nebeut zo e comzer euz a dud deut er c'hoad-ma ha n'int ket distroet, ha n'eus clevet hano

ebet anezho goudeze. Meur a hini anezho a rea ho zonch da zont da dremen an noz en hostaliri-ma, ha goudeze pa zeus bet goulennet kelou anezho digant an hostiz, e lavare n'en doa ket ho guelet. Kementse, evel a velit, a dlefe marteze rei deomp eun tamik nec'hamant.

An davarnourez a deuas neuze da zigas ho c'hoan d'ar veachourien. N'oa na bras na druz al lib-he bao, hag an tamik pred ne badas ket pell. Kerkent an davarnourez a lavaras dezho oa deut ar mare da vont da gousket. Ar re-ma o doa c'hoant da chom c'hoaz eur pennad da drabellat, mes hi a ieas droug enhi, kag a lavaras gant eur min trenk :

— Ha sonjal a ra deoc'k-hu evit eur guennek bennag a zispignit ama ez in-me da chom aze da veilla ganeoc'h? Nav heur eo, it alese da gousket.

Ar veachourien ne leverjont ger ; hag a zavas d'ar solier eleac'h ma edo ho c'hamprou. Ar scolaer a gasaz ar re all ganthan d'he gambr, hag a lavaras :

— N'eus ket a c'hoez mad ama. Eur goal ioul bennag zo e penn an davarniourez-zé; ha cridi a ra zoken beza sur euz he zaol, pa goms ker rok-ze ouzomp. Guelet a rit ive ne deus roet deomp etrezomp oll nemet eur pennadik goulou a vezo uzet araog eur c'hardheur ama. Chomomp ama a vanden. Goasa zo eo bremaik n'or bezo ken a c'houlou.

— Guelomp, eme Felix, ha ne c'hellemp ket mont ac'hann dre ar prenest. Hogen prenecher an eac'h evel prenecher an traon a ioa stanket gant barrigner houarn.

— Me, eme ar charretour, am euz eur pacad goulou duze em c'har ; m'am bije gallet mont d'ho c'herc'hat.

Setu hen o tivisca he voutou, hag o tisken goustadik gant an deleziou ; n'oa ket eat d'an hanter pa zilamaz eur picol ki en eur c'hrognal hag en eur harzal, hag a stancaz an hent outhan. An davarnourez hag he mevel a ziredas, goulou gantho.

— Peleac'h ez it-hu? petra glaskit-hu, emezho?

— Eun dra bennag am euz ancounac'het em c'har, hag em euz izom anezhan, eme ar charretour en eur grena.

— Kentoc'h o pije gallet sonjal en dra-ze, eme an davarniourez. Sultan, d'ho lok ! Jakez, kea gant da letern da gas an den-ze da gaout he gar, ha ser mad dor ar pors goudeze.

Ar charretour a gemeraz he bacad goulou hag a zistroas da gaout ar veachourien all.

— Ema great ganeomp, emezhan. Aze ez euz eur vanden laeron armet mad. Me am euz ho guelet pa e deuz an hostizez digoret an or da velet petra a ioa gant ar c'hi a zo gourvezet aze var an delezion evit hon dioual. Gouzout a ran ive eo serret ha prennet mad an oll doriou, ha ne c'hellimp, e giz ebet, tec'het ac'hann. Da viana sclerijen or bezo, rak setu ama goulou. N'on eus ken da ober nemet en em zelc'her var evez hag en em zifen mar gellomp.

Epad ma edo hor beachourien o c'houlen an eil di-gant egile petra a rajent, setu hi o clevet trouz er meaz. Eur c'harroz a ioa chomet a za dirag an ti ; clevet a reant skei var an or ha goulen goulou. Mont a rejont d'ar prenest, hag oc'h scleuren ar goulou e veljont ez oa eno eur c'harros caer. Eur picol den a zicoure da zisken euz ar c'harros diou itron a ioa goueliou var ho bizaeh ; eur mevel guisket evel ma vez likizien an dudchentil vraz a zisternie ar c'hezek.

Ar charretour a ioa etouez hor beachourien a lavaras neuze : Doue r'hen devezo trnez outho. Mar gell ar rema en em denna ac'hann ep drouk, ni credabl a raio ive.

— Peoc'h, peoc'h, eme ar scolaer ; setu aze, me voar vad, ar preiz a zo sonch da c'huilla. Ar c'harros-ze a c'hortozet, ha setu perag oa prez d'hor c'has-ni da gousket. Ne ket ouzomp-ni e fell dezho en em gemeret. Mes ober a reomp dies dezho, ha me zo sur e carjent. ne vijemp ni ket bet ama evit ma o divije gallet c'huilla tud ar c'harros-ze ep aoun rak den. Oh ! ma c'helfemp comz oc'h ar veachourien geiz-ze ha lavaret dezho etouez pebez bleizi in coezet.

Kerkent ar goaz en doa sicouret an diou itron da zisken euz ar c'harros, a zavas d'ar solier. Un habit chasseour a ioa ganthan hag eur gontel chasse oc'h he gostez.

Ar scolaer a c'hourzigoraz an or, hag hei galvas goustadik da zont d'ho c'haout, hag ep rei amzer dezhan da lavaret ger, e lavaras :

— Clevit, coezet oc'h ama en eun toul laeron. Neuze e contas dezhan kement a vouient ha kement o doa guelet en ti-ze.

Ar chaseour a voue mantret o clevet eun hevelep tra. Lavaret a reaz an diou itron a ioa ganthan a ioa unan anezho eur gontez hag eben he matez a gambr ; o devoa bet sonch da genta da dreuzi ar c'hoad oll ep chom a za, mes eun den a zoare, var varc'h, a ioa en en gavet gantho hag en doa ho aliet da loja en hostaliri-ze elec'h, emezhan, ma en em gafchent mad.

N'o pezo ket eno, emezhan, ker couls lojeiz evel en eur c'hastel, mes ken dizoursi e c'hellot beza ; eleac'h mar beachit epad an noz ec'h elfe digouezout prez varnoc'h, rag er c'hoad-ze ez eus forbanet.

An hini, eme ar chasseour en deus roet an ali-ze deomp a zo eun den seven meurbed, hag oc'h he glevet, ar gontez zo croget aoun enhi hag e deus great deomp chom ema da dremen an noz.

Ar chasseour a ieas neuze da ziscleria d'he vestrez penauz edo ar bed gantho. Houma a voue strafuillet, hag a deuas gant he matez a gambr d'al leac'h ma edo ar veachourien all ; en hevelep doare ma c'hen em gavent oll en eur vanden.

Er sizun all ni velo petra zigouezas gantho. G. M.

An aotrou Felep, beleg e Landerne, zo maro er sizun dremenet.

AR ROUE PUBLIK.

Ne anavezit-hu ket *ar roue Publik*? N'oz peus-hu morse klevet kaoz diwar he benn? Mad : Fanch da vihana hen deuz klevet an dud o komz euz anezha. Kaerroc'h eged se, hèn eo, me fell d'in lavaret *ar roue Publik* eo a zo brema, ervez kredenn Fanch, mestr war-n-om.

N'eo ket ar paotr koz eo a ren, rag et eo pell zo d'ar bed all, mes he vab eo a zalc'h ar varrenn. Hemma a zo c'hoaz yaouank, hag evel-se ez euz esper e chomo pell gan-eom.

Klevit kentoc'h hag e welot.

Fanch, o veza hen hem gavet, n'euz ket pell, gan an Aotrou P., a lavaraz d'ezha evel-hen : « Assa! Aotrou P., an dud a lavar eo *ar roue Publik* a zo brema mestr war-n-om. Mes hemma a dle beza koz : rag hemma a zo bet c'hoaz mestr gwechall goz. »

An Aotrou P. ne gomprene ket da genta hag a lavaraz : « *Ar roue Publik! ar roue Publik!* Petra eo an draze! »

Fanch : « Ia, *ar roue Publik*. Me ne d-on ewid lavaret d'eoc'h ken, Aotrou P. Lod, ar re ne ouzont ket brezonega mad, evel paotred kear, a lavar *ar re Publik*; mes ni etre-z-om tud diwar ar meaz a lavar frank *ar roue Publik*. »

An Aotrou P., o klevout displik Fanch, a laoskaz eur c'hoarzadenn ; mes ken iskiz e kave he gredenn, ma sonjaz lezel anezhi gan-t-ha evel ma voa. Lavaret a reaz eta da Fanch : « Ia, gwir a leverit, Fanch, *ar roue Publik* a zo brema oc'h ober he vestr war-n-om. Mes neket an tad eo, an tad a zo brein pell zo, he vab eo a ren brema. »

Fanch : « A! he vab eo. Mes hemma martreze a zo yaouank. »

An Aotrou P. : « Yaouank flam. »

Fanch : « Gwell a ze! Hemma neuze a jomo pell gan-eom. » AN ERMIT.

Eur gall euz eur gear a Franç, pehini hen devoa ranket digemmeret en he di eun neubeud Prussianed da vaga ha da loja, a lavare, eun deiz, dirâg eun neubeud kamaraded : « Beza ez-om bet bizitet gan ar Vizigoted ; beza ez-om bet bizitet gan an Ostrogoted. Ne vanke d'eom mui nemed bizit ar Saligoted. Setu hî deuet. »

Ret eo remerkout penaôz ar Prussiaend a zo louz evel an aneval a lavar *oc'h, oc'h.* AN ERMIT.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 29 *Gouere*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis.....	27 lur, 80 c.
Segal.....	18 lur. 40 c.
Eiz.....	18 lur, 10 c.
Ed-du.....	19 lur, 88 c.
Kerc'h.....	22 lur, 50 c.
Avalou douar	6 lur, «« c.

PONT-N'ABAT. — 27 *Gouere*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis.....	27 lur, 50 c.
Segal.....	18 lur, 33 c.
Eiz.....	17 lur, «« c.
Ed-du.....	19 lur, 16 c.
Kerc'h.....	23 lur, «« c.
Avalou douar	5 lur, 26 c.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	trede trein.	pevare trein.
Landerne.....	« «	8 35m	1h ««	8 20
Dirinon.....	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h.....	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin.....	« «	10 05	2 54	9 59
Quemeneven.....	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper.....	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant.....	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet.....	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet.....	« «	« «	6 10m	« «
Loriant.....	« «	8 20	12 10	6 05m
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven.....	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin.....	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h.....	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

HISTOR BREIZ

Gant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

KEMPER, Moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullet an Escopti.

DISSADORN 12 EOST 1871. N° 341. SEISVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloaz*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 12 Eost 1871.

MANDAMANT

An Aotrou Vikel a zo e penn an Escopti,

EPAD N'EUS KET A ESCOP,

D'ar veleien ha d'ar gristenien fidel a escopti Kemper ha Leon.

HOR BREUDEUR KER,

E creiz ar c'hanv ma ema an oll beuzet enhan abaoue pevar dervez er gær benn-ma euz an Escopti, e cafje deomp couls lavaret ne vije mui red dont da lavaret deoc'h pe ger braz eo ar c'holl on eus great oll. Her santout a rit eveldomp, hor breudeur ker, her muzula a rit eveldomp ; eveldomp e chomit evel mantret oc'h anaout e c'helle ar groaz a zo bloas zo sammet vargein ar Frans dont c'hoas da bounneraat evidomp ha da lacat varnomp eur beac'h ha ne zonjet ket enhan. Hag ar pez a dremen brema e Kemper dirag hon daoulagad, eo ive, her gouzout mad a reomp, ar pez a dremen er c'horniou pella euz an escopti-ma a zo kement a vro dindanhan, adalek kern ar meneziou du beteg hon enezi euz ar morbraz ; an dalm gurun e deuz hor scoet a daol ar strafuil bete gouelet an eneou, hag ar c'huec'h cant antercant mil gristen fiziet gant an ilis santel er memes rener evit ho c'has da Zoue, a gompren mui evit biskoas ne reont oll nemet eur famill. Mar deo kalon ar breiziad, ar galon catolig, ker buhan da glevet evel ma velomp, er c'heriou eleac'h ma en deus speret an drouk poaniet kemet da ober distruch, pe gen tener, pe ger kizidik ne dle-hi ket beza var ar meaz eleac'h ma en deuz ar bobl miret gant muioc'h a fidelite buez ar beden, buez ar zacramanchou, ar vuez a zo roet ha kendalc'het dre ar c'hras ha dre c'hoad Jesus-Christ!

Ah! ama zoken, hor breudeur ker, an dud o tont d'he henori ep ma cafje dezho e c'hellent hen ober avoalc'h, ne ket an den mad epken eo a henorent, ne ket an den a galon vad, ar madoberour a rea vad da gant tiad tud, an hini n'en doa netra evithan he unan hag a roe he oll dra d'ar paour evel ma on euz her guelet ; ne ket an den mad-ze eo a glaskent da henori, nan ; eun hano epken, eur ger epken a zo e ginou pephini, a zao, ep he glask, a vouelet pep calon, ar griaden losket en deis kenta hag a losker ato evit diskuez he c'hlac'har, glac'har hag a zo e guirionez glac'har ar bobl : An Escop zo maro!

Ia, hor breudeur ker, an Escob eo an hini ma zea dirguener da zigemeret d'ar gar ar vanden dud-ze ep niver, an Escop eo a glaskent, ne ket evet varlene da genver ar memes deiz, pa zistroe euz a Sened ar Vatican, cresket he vrud dre ar pez en doa great eno, mes an escop evel ma en deuz ar maro he c'hreat deomp, an escop o c'houlen digant ar Gatedral en deus savet a nevez, eur bez etre an Aotrou Graveran hag an Aotrou Sant-Luc.

An escop eo a fell dezho da velet eur vech c'hoaz, an dud-ze a bep micher, ar merc'hed-ze guisket e pep giz, ar vugale, ar zoudardet-ze a veler adaleg ar mintin beteg an noz, carget gantho deleziou braz an escopti ha sal ar sened.

En dro d'an escop eo e vezo guelet varc'hoas Breiz abez, e personach he eskibien evit ober eur beden solanel, eur beden ha ne vezo ket an diveza. D'an escop eo ema ar glouer o vouela, ema ar gristenien o vouela, ema ive o skuilla daelou cristenoc'h eget na gredont, an dud-ze pere, o sonjal ez eo ar feiz eun diaveziadez evitho, a zant gouscoude e kichen an arched-ze, ho c'halon o toma hag o lamet diabarz enho cals muioc'h eget na ra e mare all pa o devez eur c'hlac'har bennak.

Perak? rag an escop o veza maro, ar vro a zo scoet en he c'halon.

Ha kementse oll ne deo nemet justis, hor breudeur ker, rak mar talomp eun dra bennag, eo d'hon eskibien, goude Doue, ez omp dleour a gementse. Hon eskibien eo o deus plantet croas Jesus-Christ var reier

hon douarou ; he dalc'het o deuz eno en he za adaleg an amzer ma teuas Sant Per, evit senti oc'h urziou he Vestr, da zigas euz a Rom ar c'henta Ebestel da vro-c'hall ha d'an Arvorik ; hi eo o deus cavet en nerz euz ho frezegennou hag en ho zantelez, an tu da zelc'her sounn ar groaz-ze e creiz ar barrou amzer euz an diabarz hag euz an diaveas, d'he lacat da veza creoc'h eget avel ar goal ioulou, an dispac'h hag an herezi. Dreizho, ha dreizho epken ez omp deut da veza eur bobl tud seven, da lavaret eo (rag ar ger seven a sinifi an dra-ze e guirionez), eur vro badezet, a anavez, a ador hag a zervich an Doue en em c'hreat den ; a reseo diganthan, dre he ilis, evit an amzer hag evit an eternite, ar vuez founnus dreist ma zeo deut da zigas d'ar bed.

Ear jaden hor stag oc'h calon an iliz hag oc'h Jesus-Christ he unan dre he vikel, an hini zo azezet var gador Sant Per, hag an Aotrou'n Escop oa an diveza mell euz ar jaden-ze.

En em ziskuezet eo din, her gouzout a rit, euz ar gark fiziet enhan gant Doue, din ive euz ar re a ioa bet en he raok stard ha fidel da viret an tenzor sacr laket etre ho daouarn, ha da ober ar brezel mad evit silvidigez ar bed. Dreizhan, ha bennos Doue dezhan, ar brud santel euz hor feiz en deus dalc'het he reng a henor, ha sened ar Vatican, kercoulz ha guechall sened Trant, en deuz guelet er plas a zalc'h abaoue ken aliez a gant vloaz, en asamble an ilis santel catolig, an ilis brudet hag e guirionez dibab a Gemper hag a Leon.

Deut eo ar mare, hor breudeur ker, da baea eul loden euz hon dle, evel ma o deuz ar rumou tud zo bed en hon raok paet ho hini d'an eskibien guechall. Pidi a raimp. Pidi a raimp evel eur bobl a c'hoar ez eo ar maro eun tremen, e tigor dre varnedigez Doue ar vuez all pehini a c'halvomp ar vuez da zont, ha ne c'hell nemeur an eneou zoken ar re zantela treuzi kement a zanjerou, a bechou, a zeveriou tenn evel zo er vuez-ma ep cas d'ho heul eur c'hreunen bennag euz ar boultren-ze gant pehini ema ar bed hag an drouk speret o poania da ober bouillen. Sonch or bezo penauz ar greden guirion euz ar purgator, creden hag a ro var eun dro frealzidigez ha strafuil, a zo unan euz ar re a verk hag a zisparti guella ar feiz catolik dioc'h pep fals creden. Aliez ec'h ancounac'haer kementse pa gaser tud varo d'an douar ha pa zouger canv, ar pez a zo hirio eun drouk bras. Net ket epken ec'h henorimp hon tud varo, evel ma ra, a drugare Doue, ar gristenien zoken a zo eat tanaoa ho feiz ; ober a raimp evitho ar pez a dle ober breudeur ha bugale pere a anavez mad e c'hellont e guirionez caout izom, hag a voar pe ger gallouduz eo ar beden.

Sével a raimp ive hon dioulagad varzu ar Meneziou eternel, a beleac'h e tle dont deomp ar zicour a behini e santomp, gant kement a c'huervder, on euz ar brasa izom. Eun Escop en deus Doue lamet diganeomp ; eun Escop a c'houlennimp ous Doue. Epad ma zeuz er bed, en dro deomp, eun tousmac'h hag eur freuz scrijuz ; epad m'ema goal ioulou an dud, mui eget biscoaz a unan gant nerz an ifern, o labourat da ziscar oberou Doue, ha da viret oc'h an eneou hag oc'h ar broiou d'en em savetei, ni a zalc'ho hor c'halonou troet varzu an Tad, hag ar Mab, hag ar Speret-Santel, evit ma teui trugarez Doue da zigas deomp eun Escop ervez he galon, ha ma teui ep dale mouez eur pastor nevez d'hor c'honsoli ha d'hor c'has varzu ar peoc'h a bado ato.

Rak se, goude beza en em glevet gant hor breudeur henoruz ar chaloniet euz a ilis catedral Kemper,

On eus gourc'hemennet hag e c'hourc'hemennomp ar pez zo ama varlerc'h :

Art. I. — E kement ha ma ve izom, e kendac'homp en ho hed, en doare ma int bet roet, ha keit ha ma tlient padout, kement gallout zo bet roet gant an Aotrou Renan-Nicolas Serjant, escop Kemper ha Leon.

Art. II. — En oll ilizou euz an escopti e vezo canet eur zervich solanel evit ene an escop enoruz on eus collet.

Art. III. — Epad eis dez, goude ma vezo bet resevet ar Vandamant-ma, ar veleien a lavaro en oferen blean, ar beden *pro defuncto Episcopo* (Collect, secret, post-communion), oc'h ober dioc'h reglennou al lit.

Art. IV. — Goude an eis dervez-ze, e lavarint, en oll oferennou, ar c'hollect, secret, post-communion *De Spiritu Sancto* beteg an deis ma clevimp en devezo an Tad Santel ar Pab teurvezet lacat eun Escop e Kemper.

Alia a reomp an oll gristenien fidel, ha dreist oll ar re zo er c'houenchou, da hedi Doue caloneg evit ma roi deomp eun Escob ervez he galon.

Art. V. — Paouez a vezo great da lavaret varlerc'h an oferennou plean, ar pedennou *Ave Maria*, *Salve Regina*, hag ar peder beden a lavaret var ho lerc'h.

Hag e vezo ar Vandamant-ma lennet a vouez huel e pron an Oferen bred, d'ar zul goude ma vezo bet resevet.

Roet e Kemper, dindan hor sinou ha sin hor Secretour, an 31 a vis Gouere 1871.

J. Jegou, vikel capituler.
E. Evrard, official.
L. de Lezeleuc, chal. theol., substitut.
Dre urz an Aotrou Vikel Capituler :
Moello, chal. a henor, pro-secretour.

Eur ger divar benn ar solanite evit cas d'an douar corf an aotrou'n Escop.

Corf an aotrou'n Escob Renan-Nicolas Serjant a zo bet pemp dervez var varf-scaoun en escopti, e sal ar Sened, hag epad ar pemp dervez-ze ne ket epken kemperis, ne ket epken tud ar parreziou divar dro, mes c'hoaz euz a bell e tirede tud a vandennou, ha ne velet nemet eur prosesion, ep distag ebet, a dud o tont da bidi ha da velet ho escop caret eur vech c'hoas. Er zal vras-ze eleac'h ma edo ar c'horf, e velet skeudennou calz euz an eskibien bet en he raok. Teir aoter a ioa

savet, hag oc'h diou anezho e lavaret, epad ar mintin, oferennou evit ene ar pastor galvet gant Doue. Ne livirin netra euz an ornamanchou a ganv laket, gant calz a ijin, ken er zal ma edo ar c'horf var varf-scaon, ken er gatedral hag e leac'h all. N'oa ket izom a gementse evit lacat an oll da veza glac'haret, hag ar glaz a zonet teir guech bemdez, da bep *Angelus*, a lakea bep tro cals daclou da redek.

Dimerc'her, eun nebeut araok deg heur, pa deuaz an eskibien da gerc'hat ar c'horf evit he gas d'ar gatedral, araok diblas, an aotrou de Calan, doien chaloniet Kemper, a gomzaz outho evelen :

« Aotronez Eskibien,

« Brema ez eus vardro daou vloaz, or boa an henor d'ho tigemeret er gær-ma, ha da verca deoc'h hon anaoudegez vad abalamour ma voa plijet ganeoc'h dont da greski ar sked euz ar seremoni a reamp neuze o consacri an aoter gaer ha pinvidik roet e prezant gant hon Escop mad d'hor *Bazilik* (d'hon ilis catedral.)

« Hirio, aotronez Eskibien, ho kuelomp adarre gant anaoudegez vad ; hogen, siouas ! pebez kem etre an diou vech ! Neuze edomp el laouenidigez, hag hirio omp beuzet en dristidigez ar vrasa. Minoret omp ; ar maro e deus lamet diganeomp hon tad, hon Escop din ha santel a vezo hano anezhan ha respet evithan pell amzer en escopti-ma abalamour d'an oll vad en deus great enhan. Hen anaout a reac'h eveldomp, aotronez Eskibien ; gouzout a rit pe ger mad calon en devoa, pe ger beo oa he feiz, pebez sked a daole he vertuziou, pe gen douget oa evit gloar Doue, pegement e carie he escopti, penauz oa stag a greiz he ene oc'h an ilis santel, oc'h cador sant Per, ar pez a rea d'an hini zo azezet var ar gador-ze lavaret : « E kement leac'h m'ema ar Pab en em gaf ive Escop Kemper ! » Doue en doa he roet deomp ; Doue en deuz-hen lamet diganeomp ; ra vezo great he volontez, ha benniget he hano santel ! mes teurvezit hon lezel da scuilla eur veraden zaelou bennak var bez hon Escob enorus !

« Teurvezet oc'h euz, aotronez Eskibien, dont da veski ho taelou hag ho pedennou gant hon re. Ni ho ped hag hoc'h asped d'hor sicour dre ho pedennou caloneg e kenver an Doue a vadelez, evit ma plijo ganthan ne lezo ket pell, ep pastor, an iliz a Gemper hag a Leon, ha ma teurvezo rei deomp ep dale eun Escop nevez ervez he galon, eun Escop vertuzuz evel an hini ma vouelomp dezhan, eun Escob hag a c'helfe, a unan ganeoc'h, aotronez Eskibien, labourat gant frouez evit mad an eneou, evit mad an iliz, evit mad ar brovins-ma euz an iliz, hag evit mad hon Breiz ker. »

Ar c'horf douget gant beleien, ne voue ket caset dioc'htu d'an ilis. Great e voue ganthan an dro, da genta dre ar c'hae, goudeze euz a bont ar Steir da dachen *Terre-au-Duc*, evit ac'hano mont d'ar Gatedral dre ru Kereon. Ne vanke na muzik, na taboulinou guisket e du, na soudardet, na leanet ha leanezet, kement a c'hell mont er meaz euz ho c'houent, na nicun euz an dud e cark, nag ingroez tud e pep leac'h dre ma tremenet. Lavaret em oa, er sizun all, ez oa a dud a iliz, etre pemp ha c'huec'h cant. Abaoue ez eus lavaret din em oa merket re nebeut, hag ez oa da nebeuta c'huec'h cant beleg ep conta ar glouer. Cridi avoalc'h a rafen, rag ouspen beleien an escopti ez oa ive meur a velek deut euz an escoptiou all.

Goude an oferen canet gant aotrou Escop sant Briec, araok cana an *absolven veur* pe al *Libera*, aotrou Arc'hescop Roazon a zo savet er gador evit ober eur brezegen. N'em eus ket a blas hirio da verca ar brezegen-ze ; ar sizun a zeu avad e lakin e brezoneg eur pennad bennag anezhi. Comzou ar c'henta pastor euz ar brovins a dle ato ober vad da bep christen guirion.

Divarbenn an absolven pe al *Libera* e livirin eur ger evit ar re ne anavezont ket reglennon an lis. Pa gaser d'an douar corf eur c'hristen pe zoken corf eur belek, ne ganer nemet eun absolven pe eul *Libera*. Pa gaser avad corf eun Escop, e caner pemp, da lavaret eo, araok al *Libera* e caner pevar *respont* all, ha pep *respont* pe pep absolven a dle beza great gant eun Escop, ha ma n'eus ket pemp Escop, gant ar re zina euz ar veleien en em gaf eno. Ama e zoa pemp Escop, hag evelse pephini anezho a reaz he absolven dioc'h he renk.

Calon an aotrou'n Escop zo caset da barrez Corbigny. en escopti Nevers. Dereat oa e divije ar barrez-ze eleac'h ma voa ganet, eun dra bennag evit delc'her soncli anezhan.

Ar servich braz evit an aotrou'n Escop zo laket d'ar merc'her 30 a viz eost. He veuleudi a ganv a vezo great en dervez-ze gant an aotrou Darras, chaloni a henor a Gemper. G. M.

Rom. — O velet penauz e za an traou e Rom e vije peadra da c'hoarzin ma c'haljet c'hoarzin epad m'ema an Ilis Santel er stus ma he guelomp, hag hon Tad Santel ar Pap prizoniet evel ma zeo. En Itali eo rouestlet ar guden en hevelep doare ne c'hoar den peleac'h ema ar gær-benn nag e peleac'h ema ar c'houarnamant, ha *Paskin*, ar farser braz a Rom, pe an hini m'ema ar c'his da lacat pep sorc'hen en he hano, a lakea encanti en dez-all e roje guerz ar butun, ha zoken drus, d'an hini a c'helje rei dezhan da c'houzout peleac'h ema kær-benn an Itali.

E guirionez n'eus na roue, na ministred, na deputeed. Da genta o doa eur prez bras da zont da Rom, ha neuze ne gavent ket a lojeiz er gær-ze. Brema pa zeo taolet var ar ru leanet ha leanezet, pa zeo rinset ar c'houenchou evit ho loja, ne blij ket c'hoaz al lojeis dezho, hag emaint o vont hag o tont evel eur vanden vugale o c'hoari *paca*.

Bankeja avad a c'houzont da ober. Bete mil lur dre benn, a leverer, eo coustet lod euz ar bankejou-ze roet d'an dispac'herien vras ; c'hoaz hiniennou anezho, goude ar pred, eleac'h lezel var an daol an arc'hantiri a ioa servichet dezho, ho lakea en ho godel da gas gantho.

Eun dra all a voar c'hoaz an dud a ijin-ze da ober, hag a reont en eun doareburzudus. Ca vet o deuz an tu da rei an aluzen, ne ket epken ep dispign netra, mes c'hoaz en eur greski an arc'hant en ho ialc'h. Clevet oc'h euz avechou lavaret an aluzen ne baoura den, a binvidica zoken an nep he ro ; hon tud ijinuz o deus cavet an dro da ziskuez splam ar viri onez a gementse ; ha setu ama penaus.

Red mad oa, pa roet bankejou d'ar re vraz, ober ive eun dra bennag evit ar beorien. Sonjet e voue-ta argoulaoui eun nebeut plac'het iaouank paour, evel m'ema ar c'hiz e Rom etouez ar gristenien. Rag an dud difeiz, pa fell dezho ober eur vad bennag, a zo red mad dezho ato kemeret skuer dioc'h ar gristenien. Encantet e voue-ta e vije argoulaouet diou blac'h iaouank varnugent ha roet cant lur da bephini anezho. N'oa ket braz, evel a velit, niver ar plac'het iaouank, na pounner argoulou pephini.

Hogen ama brema ema an ijin. Encantet e voue kement plac'h iaouank paour a ioa e kær hag o divije c'hoant da gaout unan euz an argoulaou-ze, a dlie digas eur goulen var baper ; hag ar paper-ze a dlie beza eur follien paper timbr a verzet pevarzek guennek da bephini anezho !

E Rom, eme an hini a serif an drama, ez eus diou barrez hag antercant, hag e creder ez eus bet vardro cant plac'h paour a bep parrez oc'h ober ar goulen. En eur rei pep a bevarzek guennek e savent 3,640 lur.

Evit argoulaoui diou blac'h varnugent ne da nemet..... 2,200

An argoulaouerien eta eleac'h dispign a zo chomet gantho..... 1,440 lur.

Ha setu penauz e servicher ar zant divar he goust, hag e ronteer he ialc'h he unan oc'h ober an aluzen.

Ar gristenien vad ne ket evelse eo e reont ho oberou a drugarez. Epad ma edo an dispac'herien oc'h ober ar c'hoari divalo-ze divar goust ar beorien, itronezet vad a zave etrezho peadra da argoulaoui diou blac'h paour hag antercant, unan euz a bep parrez ha kementse ep sacha liard divar goust ar beorien. Doue ra ziouallo an dud izomek dioc'h aluzennou an dud difeiz.

(*Tennet euz ar gazeten c'hallek* Revue de la Presse).

E Rom ez eus dienez vraz. Ar re zo nevez deut di a zonje dezho o divije cavet eno dindan Roue an Itali ar pez a gavet dindan ar Pap pa veze solaniteou bras. N'o deus ket eveseat penauz an dud estren a deue da Rom evit ar solaniteou-ze a deue di evit scuilla arc'hant dre gær, hag ar re zo oc'h heul Victor Emmanuel a zo deut evit c'huilla ha sacha gantho. Ar re-ze a lakea pinvidigez, hag ar re ma a laca paourentez ha dienez.

En dez all an Tad Santel a reseve ofiserien bet en he zervich hag ho zud, hag e lavare dezho :

« Ho pedennou ha re ho tud eo e guirionez an armou ma tleomp en em zervichout anezho hirio. Kendalc'hit da vale evelse en hent ar fidelite hag an henor, a heuillit ken eün evit ho mad hoc'h unan, evit rei skuer d'ar bed hag evit va c'honsoli-me ive. Bez'em eus gouscoude da lavaret deoc'h eun dra hag a rai poan deoc'h. En ho touez ez euz unan ha ne heuil ket ar reglennou mad-ze, mes a eneb outho, hag a zo deut ama gant menoziou fall ha cabluz en he galon. »

An oll a reaz eur scrijaden o clevet ar c'homzou-ze. « Nan, nan, Tad Santel, eme an oll, ne c'hell beza den ama hag a ve en hoc'h enep. »

Lavaret e vije e voat eno e sal ar goan diveza pa lavaras Jesus-Christ d'he Ebestel : *unan ac'hanoc'h a dle va zrahisa ;* ha pa en em lakeaz an Ebestel strafuillet da c'houlen an eil goude egile : *Ha me eo?* aotrou, *ha me eo?*

Ar Pab a lavaras : « Ne hanvin ket ar personach-ze, mes hi a dle gouzout he anavezan. Ho pennigen a ran oll, c'hui, ho tud hag ho tanvez, ha pidi a rin ive evit ar reuzeudigez-ze, evit ma tistroi oc'h Doue ha ma vevo.

Gouezet e voue goude petra oa ar personach a behini e comze an Tad Santel. Eur vaouez oa en em zic'hizet evit en em sila etouez an ofiserien, ha paet gant an dispac'herien da vont d'ar Vatican evel spier. Hogen coll ho amzer hag ho arc'hant a reont, rak Pii nao a c'hell lavaret evel Jesus : *me am eus comzet dirag an oll ;* ha lavaret a reas zoken neuze : « A drugare Doue n'em eus netra da guzet. »

Hogen setu eno pebez frankiz a lezer gant vikel Jesus-Christ ; dont a rer d'he spia beteg en he gambr.

G. M.

MARI AR VUDEZ.

III.

O clevet ar vesaerez o laveret e devoa c'hoant da gomz oc'h ar c'hont Jil, Mari a Retz a ieas trist hag a lavaras : « O va Doue ! petra a rin-me ? Me am eus ken nebeut da velet ama, plac'h iaouank.

— Oh Dukez iaouang, eme ar vesaerez, arabat eo deoc'h chom er c'hastel milliget-ma. Arabat eo deoc'h ken nebeut mont da Champtose na da Tiffauj. Guella oc'h eus da ober eo mont eur miziou bennak da gaout ho mam.

Ar brinsez a ioa souezet o clevet comzou ar goueriadez rak n'oa ket boas da glevet comz outhi evelse.

— Itron, eme ar vesaerez, kemerit ar bokedou tro'n heol-ze ha mirit-hi evit delc'her sonch ac'hanon, heuillit an ali a roan deoc'h, ha n'o pezo ket a geuz, me hen asur deoc'h.

Mari a Retz a zavaz en he za.

— Me a gleo, emezhi, unan bennag o vale er gambr tosta, hag e savaz eur gouel evit sellet dre ar guer azioc'h an or.

— Rojer, emezhi, c'hui zo aze ?

Eur floc'h d'ar marichal a ziredas.

— Gouzout a rit-hu peleac'h ema va zad ?

— Ema o vale duhont var ar pond-ale.

— N'eus nemethan ?

— Nan, itron.

— Casit ar plac'h iaouank ma d'he gaout ; houma e deus da gomz outhan.

Neuze e crogaz e dorn ar goueriadez :

— Kenavezo, emezhi, mesaerez coant. Delc'her a ran da oan ha da vleun, ha sonch am bezo ac'hanout.

Mari Harel a bocas da zorn an Dukez, hag a ieas varlerc'h ar floc'h. Hema a ziskuezas dezhi a bell ar Marichal pehini pa glevas trouz he zreid scanv, a lavaras :

— Piou zo aze ?

— Me, aotrou Duk, mesaerez ar menez, eme ar verc'h iaouang o stouet dirag ar prins.

— Ah ! te a zo aze ? limasennig ; brema-ta e c'houzout prezek ?

— Aotrou Duk, an hini a vel gouelet ar c'halonou, a c'hell ive pa gar, rei ar prezek d'ar re vud hag ar guelet d'ar re zall.

— Asa, guelomp, da ober petra out deut d'ar c'hastel-ma, plac'hik ?

— Da lavaret deoc'h eun dra hag a zell ouzoc'h. Doue zo plijet ganthan rei din da anaout ne chome ganeoc'h nemet pemp mis da zistrei outhan ha da ober pinijen. Eur vech tremenet an amzer-ze e vezo re zivezad ; crouget e viot ha devet evel sorser, e prat ar Vadalen, e kær Naonet.

Jil a reaz eun abaden c'hoarzin balc'h ha goapaüs.

— Ah ! crouget e vin, ha devet ? hag eo din-me, prebennik, e teuez da gonta sorc'hennou evelse ? En em gemeret fall out. Da anconnac'heat em boa ; mes, m'hen tou, pa zout deut ac'hanout da unan d'en em deleur etre va daouarn e pezo keus d'as comzou.

Ne roas ket a amzer d'ar verc'h kez da lavaret eur ger evit en em zifen. Gelver a reas daou c'hard, hag ar re-ma a grogaz enhi, he liamas gant kerdin, hag he zaolaz en eun toull don dindan an douar.

Ar vesaerez a ioa dienerez, hag a lavare outhi he unan : ha pa deufe ar maro din, n'em eus ket a aoun ! Great em euz ar pez e doa gouc'hemennet din va fatronez santel. Ar zonch-ze zo dudiuz evidon hag am sicouro da vervel.

Evithi da vaza liamet e taoulinaz hag en em lakeas da bidi.

Ar floc'h Rojer en doa c'hoant da c'houzout petra e devoa eur goueriadezig evelse da lavaret d'ar Marichal braz, ha petra a raje ar Marechal braz outhi. Chomet oa eta da zellet e penn ar pond ale, hag e velas petra a ioa great dezhi. Pa velas cas ar plac'hik paour d'an doufez, e redas da gambr an Dukez da lavaret dezhi petra a ioa digouezet.

Mari a Laval a voue nec'het braz o clevet kementse.

Petra a raimp-ni, emezhi ? Red eo miret na ve great poan d'ar plac'hik-ze. Rojer, va zicourit da denna anezhi euz he frizon. C'hui a zo lijer hag ijinus : claskit an tu da gaout alc'hoeziou ar prizoniou ha digasit-hi din. Pa vezo deut an noz me ielo d'he zenna ac'hano.

Rojer a reaz ar pez a ioa gourc'hemennet dezhan. Mont a reas da gaout ar solier, hag en eur skei var he scoaz :

— Cleo-ta, emezhan, me am euz ama eur c'havrik da c'horo ; ma carfez dont d'am-zicour.

— Leas mad a zo ganthi ?

— Leas ruz euz ar guella ; deuz hag e veli.

Ar solier ne c'houlenne ket guell. Ker mad e cave leaz ar c'havrik ma chomaz ep dale cousket oc'h an daol.

Rojer ne glaske ken. Neuze e tennaz an alc'houeziou diganthan, ha goustadik, divoutou, ez eas d'ho c'has d'an Dukez a gavas var he daoulin o pidi Doue.

— Doue ra vezo ganeomp, emezhi, ha ra zistroi divarnomp counnar an Aotrou Jil.

Neuze o trei oc'h he c'hoar-vager a ioa matez ganthi :

— Martha, emezhi, deus ganhen da ziskuez an hent din a dreuz ar c'hamprou hag an toullou prizon a zo aze.

Mont a rejont ho diou ; digeri a rejont meur a brizon ha n'oa den enho. Digeri a rejont eun all, eur pez toull don ha tenval, hag eno ne gafchont den ken nebeut ; var an douar avad e zoa bokedou tro'n heol distaget dioc'h ar c'harlantez a ioa gant ar vesaerez iaouang en he dorn.

An Dukez ho destumaz, hag a lavaras :

Ama eo bet ar plac'hik kez ; daoust petra eo deut da veza ?

Doue epken a voar, eme ar c'hoar-vager. Deomp ac'hann, pa n'he c'havomp ket. Ma c'houfe an Aotrou Jil emaomp ama o furcha ar prizoniou, e coustfe marteze hor buez deomp.

Mari a Laval a dennaz eun huanaden hir. Gouzout a rea n'oa ket da vadinat gant he zad : gouscoude e devoa eun anken vraz abalamour d'ar vesaerez.

— Deomp ac'hann-ta, emezhi, ha gouscoude eo poanius lezel ar plac'hik kez-ze ep gouzout zoken peleac'h eo caset. A greis va c'halon em bije great n'eus fors petra evit he zavetei.

An Dukez ne gouscas berad eu nosvez-ze ; ne reas nemet sonjal er vesaerez paour. Antronoz mintin mad e zeas da ilis Machecoul da glevet an oferen santel ; pe ger souezet ha pe gel laouen e voue hi, pa edo o vont en iliz, o velet ar goueriadez o tont ive dioc'h eun tu all !

— Piou en deuz ho tennet a brizon, va mesaerez koant ? eme an Dukez.

— Va Mareonez, va difennourez gallouduz euz an Env, eme Vari-Izabel ; an hini e doa digaset ac'hanon d'ho caout ha da gaout ho tad evit rei eun ali mad d'an eil ha d'egile.

Mari a Laval a grogaz e daouarn Mari Izabel :

— Eur vouez e glevan, emezhi, e gouelet va c'halon,

hag a lavar din ez oc'h eun dra bennag ouspen eur vesaerez dister.

— Ne d'oun ket sur, Itron, eme Vari Izabel ken humbl ha tra ; ne doun nemet eur goueriadez paour ha dizesk.

— Mes en Env e viot eur zantez, Mari Izabel. Bennos Doue deoc'h evit hoc'h ali ; hirio araog an noz me a bedo va zad d'am lezel da vont da gaout an itron va mam ger. Kenavezo ar vech kenta, Mari Izabel.

Kenavezo evit mad, Itron, n'en em velimp mui ken na vezo en Env. Me a vezo eno en ho raog, hag a bedo Doue da rei deoc'h an ners-calon o pezo izom, rak c'hui a dle c'hoas gouzanv calz a drubuillou var àn douar.

— Bolontez Doue bezet great, eme an Dukez.

Var gementse an diou verc'h iaouang a ieaz en ilis, hag eno e pedjont caloneg ha pell amzer.

Antronoz Mari a Retz, eun nebeudik tud oc'h he ambroug, a iea da vaner he mam, hag ar vesaerez a zistroe da lochen he zad hag he mam, evit mont adarre vardro he denved ha da ober garlanteziou bokedou tro'n heol ; ha cridi a c'hellit, mar e devoa kent soursi euz a imach mam Doue, e devoa muioc'h c'hoas brema pa e devoa he fatronez santel great burzudou ker caer en he c'henver. G. M.

Eur pennad all er sizun a zeu.

Laeron cont ar Spezard.

II.

Pa voa destumet hor beachourien oll en eul leac'h, e lavarent : petra a raimp-ni? penauz en em zifennimp-ni mar denont varnomp? En em glevet a rejont da chom oll en eul leac'h, rag euz a gousket ne voue ket a hano.

Tremenet oa anternos pell a ioa, ha n'oa trouz ebet en ti ; cridi a reant e vijent kuit gant ho aoun ; mes ar chaseour a zalc'he da zellet er prenest, a zistroas da lavaret en doa guelet dek pe zaouzek den armet mad o tont da gaout dor an davarn. Neuze e kemeraz he fuzil hag e roaz he gontel chase d'ar charretour. Ar scolaer a ioa diou bistolen ganthan hag a roaz unan anezho d'ar fustailler. Felix a ioa ganthan eur picol penn baz.

— Alo, eme ar scolaer, mar deo red deomp coll hor buez, guerzomp-hi ker da viana. Deomp aze var ar pond-ale ha discaromp ato ar re a dostai da genta.

Ne voue ket pell na glefchont trous treid eur vanden vad o tostaat oc'h an deleziou. Tri epken a bignaz, ha credabl n'edont ket o c'hortos beza digemeret evel ma vouent. Pa voant digouezet beteg ar pazinier huela, ar chaseour a griaz outho a bouez penn : hola ! ne deuit ket larcoc'h pe emaoc'h maro ! pourchasit hoc'h armou, va mignonet, ha tennit eün ! Al laeron a ziskennas buhan, hag en em lakeas da guzulat etrezho. Abenn eur pennad, unan anezho a zavaz adarre, hag a lavaras :

— Clevit, ho puez a zo var hon dorn mar claskit en em zifen, rak ni a zo ama eur vanden vad ha ne vankimp ket varnoc'h. Hogen mar kirit ne goezo ket eur vleven euz ho penn ; n'oc'h eus nemet lacat etre hon daouarn an itron a zo aze. Ne vezo great droug ebet dezhi ; he delc'her a raimp epken ken n'en devezo ar c'hont he fried roet deomp, evit he c'haout, eur zom arc'hant, cant mil lur, a vank deomp. Ni hen tou deoc'h, ne zigouezo ket an distera drouk na ganeoc'h na ganthi, mar kirit. Eun hanter heur a roomp deoc'h da ober ho sonch.

— Hag e sonch dit, lampon, eme ar chaseour, e ri aoun deomp-ni? Kea alese, buhan, pe me ia d'as tiscar.

— Na vezit ket diskiant avoalc'h, eme gannad al laeron ; ugent all zo ama en traon, ha mar claskit ober an distera drouk din-me, ne dai ket unan ac'hanoc'h ac'hann e buez. Grit ar pez am eus lavaret deoc'h ha n'o pezo ket a geus.

Ar chaseour a chorme, hag en doa c'hoant da zigeri an abaden. Mes an itron e devoa clevet an diviz a ioa bet etre-z-han ha cannad al laeron, hag e lavaras :

— Nan, nan, arabat eo tenna, arabat eo e colfe ar re all ho buez abalamour din-me. Me a ielo gantho pa zeo red ; Doue am diouallo, ha mar bez red coll va buez, da viana em bezo ho saveteet.

— Ne deot ket hoc'h unan, da viana, eme ar chaseour ; me a ielo d'hoc'h heul, ha ma na asantont ket va lezel da vont, me en em zifenno bete'r maro araok ma crogint enhoc'h.

— Me, eme ar scolaer, a ielo ganeoc'h ive ; ne ket re dezho lezel daou vevel da vont d'oc'h heul evit ho servicha. Ah ! m'am bije bet eun anter troatad nebeutoc'h a vent, ma na vije ket bet a varo oc'h va elgez, me am bije troclet dillad ouzoc'h, itron, hag a vije eat gantho en ho leac'h.

— Ma ne vank nemet an dra-ze, eme Felix, an orfebrer iaouank, me n'oun ket brasoc'h evit an itron, ha n'eus ket eur vleven varo var va elgez, me a droclo dillad oc'h an itron avoalc'h.

— Eun den out, eme ar chaseour, hag oll en em lakejont da veuli calon vad ar potr iaouank.

An itron epken ne felle ket dezhi guelet eun all o vont da lacat he vuez var var evithi. Ne asantas nemet goude ma voue roet dezhi da gompren o vont d'he maner e lacaje ar c'hont he fried da rei ep dale an arc'hant a c'houlenne al laeron, hag e tenje evelse a dre ho daouarn an hini a iea en he leac'h. Neuze ar chaseour hag ar scolaer a lavare e zajent ho daou gant Felix, hag hen difenjent beteg ar maro.

Felix eta a lakeas dillad an itron, ha dindan an dillad-ze pa en devoa laket an tog hag ar gouel var he vizach, e voa eun itron a zoare ha coant zoken. An itron ive pa e devoa guisket dillad Felix, gant he damik pacat oc'h he c'hein, he vaz en he dorn, hag he dok diskennet doun var he zal, a vije kemeret gant an oll evit eur beachour o vale hent.

Felix a lavaras neuze d'an itron : Em zac'h ez euz eur voestik hag ho pedan da deleur evez na ve collet, rak ne ouzon ket petra deufen da veza ma ve collet ar pez a zo enhi.

— Bezit dizoursi, eme an itron, ne vezo collet netra euz ar pez zo er pacad. Ouspen zo ; me esper e viot tennet ep dale a dre daouarn ar forbanet-ze, hag ar chaseour ho tigaso d'am maner eleac'h ma c'hellimp va fried ha me ho trugarecat evel m'eo dlet.

Etre daou oa tremenet an anterheur, hag al laeron a zave adarre gant an deleziou. Felix a daolaz he c'houel var he vizach hag a azezaz adre ar re all, he benn ganthan var bal he zaouarn. Cannad ar forbanet a deuaz er gambr. An den-ze a c'helle caout vardro pemp pe c'huec'h vloaz ha tregont. Guisket oa evel eun ofiser, eur picol sabren ganthan oc'h he gostez hag en he zorn eun tok campet eur blumachen vrao oc'h he gern. Mont a reas da gaout an itron, stouet a reas dirazhi, hag e lavaras :

— Itron, digouezout a ra gant an den avechou darvoujou ha ne zonjet ket enho, hag a zo gouscoude red tremen dreizho. N'am c'hemerit ket evit eul laer hent braz goest da lamet ho puez pe hoc'h henor diganeoc'h. An izom arc'hant epken am laca da ober ar pez a ran. Bezit sur ne vezo great droug ebet deoc'h. Kerkent ha ma or bezo bet ar pez a c'houlennomp, e viot caset d'ho maner, ha ni a ielo euz ar vro, rak ne glascomp ket scuilla goad. Gouzout a reomp, itron, en deuz ar c'hont ho pried, bet n'eus ket pell, eun heritach a bemp cant mil scoet. Evelse ar pez a c'houlennomp diganthan n'her paourai ket ; ne deo evithan nemet eun taol bouc'hal en dour. Scrifit eta dirazomp eul lizer dezhan evit lavaret dezhan n'en deus nemet digas cant mil lur ama, ha kerkent c'hui a vezo lezet da vont d'ho maner.

Ama Felix en em gavas nec'het. Gouzout a rea lenn ha scrifa, mes hag hen a vouesche scrifa eul lizer evel ma tle ober eur gontez d'he fried? Al laeron a zigasas dezhan pluen ha paper, hag e scrifaz evelen :

Va fried ker,

O veachi dindan noz ez oun coezet etre daouarn eur vanden dud hag o deuz izom arc'hant. Va great o deus prizonierez, ha n'em lezint da vont ac'hann nemet goude ma o pezo digaset, dre eun den hag a c'heller fiziout enhan, cant mil lur da davarn ar Spezard. Arabat eo e lavarlac'h kementma da zen, na dreist oll e claskfac'h nag archerien na re all evit va c'haout dre ners. Ma claskfac'h hen ober, me a gollo va buez. Digasit eta kenta ma c'hallot ar zom-ze evit ma tennot ho pried reuzeudik a dre daouarn an dud-ma.

Al lizer-ze a blijas da gannad ar forbanet :

— Mad eo, emezhan. Brema, unan bennag euz ho tud a deui ganeoc'h?

— An daou-ze a deui ganhen, eme Felix, en eur ziskuez ar chaseonr hag ar scolaer.

— Neuze mar oc'h euz eur gourc'hemen bennak da rei d'ho matez a gambr, roit-hen buhan.

— N'em eus netra da lavarit dit, eme Felix d'ar vatez, nemet lavaret d'am fried dont kenta ma c'hello d'am zenna a brizon.

— Ia, eme gabiten al laeron ; ha neuze livirit dezhan dioual na zigorfe he c'hinou da vrudi kement-ma ; rak mar her grafe, e coustfe ker dezhan

Neuze an itron a ziskennas gant he daou difennour. Kezek dibret a ioa oc'h ho gedal, hag en em lakejont en hent e creiz ar vanden forbanet. G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

KEMPER.

An aotrou Guillauma, beleg ar Retred, e Kemper, zo hanvet person Brasparts.

An aotrou Bourc'his, professor e Pont-Croaz, zo hanvet vikel e Plegat-Moysan.

An aotrou Martin, nevez beleget, zo hanvet vikel e Scrignac.

An aotrou Delamarre, arc'hescob a Auch, a zo maro er sizunveziou-ma.

E Spagn, en Escopti Vich (Catalogn), ez eus great er bloa-ma eur pardon henvel oc'h hor pardoniou-ni e Breiz-Izel. Tremen pemp mil varnugent a birc'hirinet zo eat da bardona da Itron-Varia Cleva evit goulen digant Doue ma plijo ganthan tenna vikel Jesus-Christ euz he brizon. Ouspen tri c'hant kar a ioa eno deut da zigas ar re goz hag ar re vac'haniet a felle dezho dont di da bardona evel ar re all. Kement-ma a ziskuez pe gen douget eo ar Spagnolet evit hon tad santel ar Pap. G. M.

Tennerezet-frank an dispac'herien. — Ofiserien ar polis a zo coezet er sizunveziou-ma ho c'hrabanou var eur vaouez hag a zo bet *capitenez* en eur gompagnunez tennerezet-frank e servich *Commun* Paris. Ar gommun, keit ha ma zeo padet, a blije meurbet dezhi ar bandennou merc'hed divez-ze, hag ho lakea da zioual ar c'haeou savet a dreuz ar ruiou. Ar vaouez-ma, pe ar gabitenez-ma e deus disculiet meur a dra euz ar pez zo tremenet en ho c'hompagnunez.

Etouez cals traou all, setu ama eun dra diskuliet ganthi. Eun dervez ma tec'hent buana ma c'hellent araog ar guir soudardet, soudardet arme Versail, Delecluze en em gavaz hag a c'hourc'hemennas dezho mont da zioual eur picol kae savet e kichen tachen Sebastopol.

Eno e vouent lezet pemp pe c'huec'h heur horolach ep ma teuas den var ho zro. Ma voant enouet maro. Ar gabitenez a ioa ganthi eno vardro daouugent raspotr eveldhi. Dor ilis Sant-Leu a ioa e kichen ; ha setu unan anezho o lavaret :

— Ma en em lakafemp da ziscar skeudennou ar zænt !

— Greomp, eme ar re all.

Eur pezik canol scanv a ioa eno var he aëlou, hag a voue troet he c'hinou da zor an ilis.

— Sant Ian din-me! eme unan.

Houma a loscaz an tenn, ha skeuden sant Ian a voue bruzunet.

Ar c'hoari a blije dezho, hag an eil varlerc'h eben e loskjont meur a denn, ha meur a skeuden zant a voue torret.

Hogen epad ma edo eur gaporalez o carga ar pez kanol, e sonch vad da ober c'hoas caeroc'h eget nicun euz ar re all, setu eur vanden soudardet vad o tigouezout hag o cregi e collierou an demezellet-ma pere, na petrata, a ioa guisket evel gardou nasional. Ar raspotred a scampaz ac'hano neuze ar re anezho a c'hellas mont. Ar gabitenez ha vardro an anter euz he c'hompagnunez a c'hellas tec'het, mes an anter all, da lavaret eo, eun ugent maouez bennag a voue paket ha fuzillet dioc'htu var al leac'h.

Epad ma voa grounnet Pariz, eur jeneral a rea he rond hag en em gaf da dremen ebiou eun toullad kanoliou hag a denne en dra c'hellent. Eul letanant a ioa e penn ar ganolierien.

Ar jeneral, goude beza sellet eur pennad, evel ne vele nag enebourien na netra a lavaras :

— Asa, letanant, var betra e tennit-hu-ta?

— Ah! va jeneral, var urz ar c'holonel.

— Petra eo deut oc'h amezek da veza? a c'houlennet digant eur parizien.

— Eat eo da loar.

— Penauz, eat da loar?

— Ia, bep eis dez e chench carter.

An den-ze en doa aoun na vije croget enhan, hag a jenche lojeis dalc'h mad evit beza dianavezet. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *29 Gouere*		PONT-N'ABAT. — *3 Eost.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	27 lur, 80 c.	Guinis.....	29 lur, 16 c.
Segal.....	18 lur. 40 c.	Segal.....	18 lur, 35 c.
Eiz.....	18 lur. 10 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	19 lur, 88 c.	Ed-du.....	18 lur, 33 c.
Kerc'h.....	22 lur, 50 c.	Kerc'h.....	22 lur, 26 c.
Avalou douar	6 lur, «« c.	Avalou douar	5 lur, 26 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tán.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	konta trein.	eil trein.	trede trein.	pevare trein.
Landerne.....	« «	8 35m	1h ««m	8 20
Dirinon.....	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h.....	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin.....	« «	10 05	2 54	9 59
Quemeneven.....	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper.....	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant.....	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet.....	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet.....	« «	« «	6 10m	« «
Loriant.....	« «	8 20	12 10	6 05m
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven.....	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin.....	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h.....	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullet an Escopti.

DISSADORN 19 EOST 1871. N° 342. SEISVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 19 Eost 1871.

Bez' ez eus var an douar tud ep feiz na relijion ; hirio e veler kementse sclerroc'h eget biscoas. Hogen an dud-ze calz anezho, ne ket avoalc'h dezho beza difeiz ho unan, labourat a reont c'hoas da lamet ho feiz hag ho relijion digant ar re all ; ha pa veler etouez an doctored-ze tud hag o deus peadra, danvez, douarou, tiez caer, maneriou, oll ezamanchou ar vuez, pa veler en ho zouez tud hag a zalc'h eur reng a zoare er bed, ha bete zoken noblans, ez eo red lavaret an nep a goll ar feiz a goll ive ar skiant vad.

Doctor braz an dud difeiz, an hini a gemeront evit ho mestr hag ho skuer, n'oa ket ken divez ha ma zeo hirio he ziskibien. Lavaret a rer pa deue he vignonet d'he di, ha pa falveze dezho en em lacat da safarat a enep Doue hag ar relijion, e troc'he dezho ar gomz en eur lavaret : gortozit ma vezo eat va mevellou ha va mitizien da gousket, rak n'em eus ket a c'hoant da veza lazet gantho en nos-ma.

An dud dizoue hirio a zao hueloc'h ho mouez ; hogen kementse ive a ziskuez ez int cals diskiantoc'h. Pa o devezo laket ar bobl da veva evel pa na dlefe beza nag ifern na baradoz, ep caout aoun na rak Doue na rak diaoul, penauz e lacaint hi anezho da gaout aoun rag an dud? Pa o devezo desket dezho ober goab euz a lezen Doue, pa o devezo roet dezho da gridi ne deus droug ebet evit terri he c'houre'hemennou, hag evelse n'eus pec'het ebet evit laerez, pion ha petra a viro outho da gregi ker couls e madou ho doctored evel e madou ar re all? Pa o devezo desket dezho e tle an oll mont keit ha keit ha caout kement ha kement, perag ne glaskfe ket ar re-ma ranna gantho ho unan? Pa o devezo roet dezho da gridi n'o deuz eurusdet ebet da c'hortoz nemet an hini a c'hellont da gaout er vuez-ma, petra a viro outho da gemeret lod euz a eurusdet ho doctored!

Ha lavaret a raint-hi d'ar re n'o deus netra, n'o deus nemet poan var an douar : Grit eveldomp-ni, poagnit, destumit danvez, labourit, espernit, hag e viot eun deiz pinvidig hag euruz? An dud reuzeudig a elfe respont : C'hui oc'h eus c'hoant da lacat ac'hanomp-ni da zestum craon abenn n'or bezo mui a zent na d'ho zerri na d'ho chaocat ; mes ni a fell deomp caout peadra da lacat dindan hon dent epad ma zint c'hoas mad, ha danvez da zispign epad ma c'hellomp hen ober.

An dud-ze a glask lamet ho feiz hag ho relijion digant ar bobl, hag a zonch gouscoude ne zigouezo droug ebet gantho ho unan, a zo henvel oc'h tieien a ziscarfe ar c'haeou tro var dro d'ho douarou, hag a grette na mui na meas ne dai ket a loenet da zistruja an ed hag ar frouez all en ho farkeier. Loenet dinasket ne respetont tra den, ha tud lamet ho feiz digantho ne respetint ken nebeut na danvez na zoken buez ar re a ra avi dezho.

Rom. — Unan euz ar fals credennou a zo clasket hag a glasker ato da skigna e touez ar bobl a enep an iliz santel hag a enep ar Pap, eo rei da gridi penauz ar Pap, o tiscleria ne c'helle ket fazia pa ziscleri eur virionez a feiz bennak divar gador sant Per, a glaske dre eno creski he c'hallout var ar bobliou, var ar gouarnamanchou, a felle dezhan en em emel da ren ar broadou tud. An Tad santel a zo en em zavet a enep ar fals credenze er prezegennou diveza en deus great. Diskuezet en deus sclear ha splam ne voa eno nemet unan euz ar geier-ze gant pere e toueller hirio kement a dud. Lavaret en deus freas ne glasket skigna eur gaou evelse nemet evit ober aoun d'ar brinset hag ho lacat d'en em zevel a enep cador sant Per. Diskuezet en deuz ive splam ar c'hem a zo etre an daou dra-ma : Discleria, ep gallout fazia, ez eo eun dra guir, ha caout beli var gouarnamant eur vro. Hogen enebourien ar feiz ne glascont nemet an denvalijen, hag a fell dezho meski ha touezia an traou zo muia kem etrezho.

Ar romanet o deus caset d'an Tad Santel eun *adres* hag a zo varnezhan 27,161 sinatur, hag ar re o deus sinet eno a zo oll goazed en oad, hag oll euz a Rom.

Guelet a reomp eta n'ema ket oll ar romanet a enep ar Pap.

An Tad Santel en deus respontet :

« Ia, guir eo, ha trugarecat a ran Doue, hag ho trugarecat a ran ive, ia, guir eo, Rom a zalc'h ato da veza fidel. Ha lavaret e vezo morse d'ar gær a Rom ar pez zo bet lavaret da gær Corozain ha da gær Bethsaida : *Malheur dit, Corozain ! Malheur dit, Bethsaida !* Ma vije bet great e leac'h all ar burzudou zo great enhoc'h, ma vije bet scuillet e leac'h all ar madoberou zo scuillet varnoc'h, ar broiou-ze a vije distroet oc'h Doue. Setu perak deiz ar varn e vezo great goasoc'h deoc'h eget d'ar c'heriou paien. O telc'her mad din, oc'h heuilla hent ar justis e creiz ar mor-ma a reuziou, e tiskuezit beza guir sitoianet euz ar gær-ma a zo bet ruziet gant goad kement a verzerien, ha brudet dre vertuziou kement a gonfessoret. An oberou mad a rit, ar boan a gemerit da zelc'her mad d'ar relijiou, a verit e teufe Doue d'ho pennigen, hag an dud d'ho meuli.

« Plijet gant Doue ho kendelc'her ha lamet divarnoc'h ar goallou a flastr ar gær-ma. Ho pennigen a ran, c'hui hag ho tud ; bennigen a ran ar seis mil varnugent-ma hag ar re n'o deus ket gallet ober eveldho.

« An enebourien a lavar oun skuiz. Ia, skuiz oun o velet kement a zislealdet hag a zizurziou. Skuiz oun o velet bemdez teleur an dismegans var ar relijion en eur gær hag a roe ar skuer d'ar re all dre he respet evit ar feiz hag ar vuez christen. Skuiz oun o velet mac'ha an dud divlam, goapaat ministret an Aotrou Doue, saotri ar pez a henoremp hag a gariemp muia.

« Ia, skuiz oun ; mes n'oun ket prest c'hoas da fallgaloni.

« N'oun ket prest da rei dorn d'an dislealdet, na da eana da ober va dever. Nan, dre c'hras Doue, evit an dra-ze ne doun ket skuiz, hag ec'h esperan ne vezin morse... »

O velet brema an tan o cregi, pa zonjer nebeuta, er c'heriou, en tiez caera, en ilizou, cals tud a c'houlen penauz e tigouez kementse, hag o deus zoken eun tamig aoun hag enkrez. Setu ama petra a lavare eun dispac'her evit renta cont euz an darvoujou-ze ;

An dud, emezhan, (da lavaret eo an dud difeiz, an dispac'herien), a c'hoar ervad eo an ilizou, an ilizou braz, ar c'hatedraliou eo a zigas sonch euz ar relijion catolig, hag an tiez caer, ar paleziou, a zigas sonch deomp euz hon rouaned, hag evel ne fell dezho mui na relijion catolik na roue, e tistrujont ilizou ha paleziou evit cas ar zonch anezho kuit. Ar razet, pa vez distrujet ho neiz dezho, a ia pephini en he avel, hag ar gatoliked, ha gouenn hon rouaned, pa vezint dineiziet, a ielo ive en ho zro.

Eun all, o velet pegement a druez o deus bourc'hizien vad Pariz oc'h ar re zo dalc'het er prizon abalamour d'ho zorfejou, oc'h ho guelet, dirag al lezvarn, o vont da gregi e dorn ar re o deus laeret, lazet, ha laket an tan, ha da ziskuez dezho ho mignoniach, a lavare :

« Brema, emezhan, ar fransizien no deus mui couls lavaret, tam euz ebet oc'h an torfejou, hag ac'hano evit dout da ober an droug ep he zonjal n'eus ket pell. Hogen pa vezint eat dreist ar poent-ze, neuze....

Da lavaret eo, neuze ep mar an dud fall a rai ar pez a garint, ha den ne c'hello caout droug ar pez a raint.

Ne ket e Frans epken eo e laca an dispac'herien an tan evit distruja an aoter hag an tron ; er broiou all e reont ar memes tra. Paleziou, ilizou a laker bemdez e ludu. E Moscou, er Rusi, e pemzek dez epken, ez eus devet, ervez ar c'hazetennou, talvoudegez trivac'h milion. Na tron, nag aoter, na Doue na mestr, setu lezen an dispac'herien, ha ma na blich ket an dra-ze deoc'h, an tan !

Setu perag dispac'herien ar gær-benn hag al lec'hiou-all, setu perag ar scrilagnerien diveiz a zo a du gantho o deus kement a druez oc'h an dorfetourien galvet dirag al lezvarn. Petra rafent-hi ma vancfe entanerien dezho ?

Setu perak c'hoaz en em glemont abalamour an asamble national a jom keit all ep discleria eun doare gouarnamant bennag, eur republik, pe eur rouantelez. Ha perag ar c'hoant-ze, p'eo guir keit ha n'eus discleriet da vad doare gouarnamant ebet, e tlefe beza an dra-ze dioc'h ho menoz p'eo guir ne fell dezho na tron nag iliz ? — Ia, mes, eme unan anezho, ha ma teufemp adarre da ober eun tam dispac'h unan an deziou-ma n'on defe netra ebet da ziscar !

Discar, freuza, distruja, laerez, laza, entana, setu kement a blich d'an dispac'herien. G. M.

EUR GER BENNAG

Euz ar brezegen great e Catedral Kemper gant Aotrou Arc'hescop Roazon araok eas d'ar bez corf an Aotrou'n Escop Serjant.

« Va breudeur, mar savan brema er gador ma e canv, ne gredit ket ez eo evit lavaret deoc'h petra eo bet an Aotrou'n escop Serjant ; nebeutoc'h c'hoaz evit ober he veuleudi a ganv. N'em boa ket a zonch da brezek ; mes chalonied henoruz an escopti o deus va fedet da lavaret eur ger bennak deoc'h en dervez canvaüs-ma.

« Evit comz evel m'e dlet euz an Aotrou'n Escop Serjant, e tlefen comans dre verca deoc'h he vertuziou evel den ; mes penaus comz a gementse deoc'h, deoc'h hu dreist oll beleien vad oc'h eus gallet he anaout bemdez o veva en he gichen ? Lavaret a dlefen deoc'h e voa an Aotrou Serjant eun den leun a verit, hag he galiteou mad a greske cals dre ma voa carantezuz ha dic'hloar. Dre ar vertus dic'hloar-ze e c'houie cuzet he skiant bras, skiant hag en doa prenet o studia a zevri ha pell amzer, hag o tarempred tud er c'hargou huéla en doa desket anaout mad an dud. Pet guech n'omp-ui ket bet souezet o velet pe gen doun oa he vouezieget, ha pe gen eün oa he varnedigezou ?

« Hogen lezomp an dra-ze gant eur vouez helavaroc'h eget va hini-me. Hennez a gomzou deoc'h a vertuziou

christen an Aotrou Serjant ; me ne gomzin nemet euz he vertuziou a Escop.

« Caout a ran, va breudeor, teir galité hag a zo red ho c'haout evit ober eur belek mad, ha dreist oll eun Escop mad.

« Ar genta oll eo beza douget evit ti Doue. O vont da veleien eo bet red deomp kuitat hon tud, ober an diles a bep tra evit en em visca a Jesus-Christ, a Jesus-Christ crucifiet. Azalek neuze hon ti eo ti Zoue ; hon tud eo ar gristenien fiziet enhomp gant hor Zalver. Hogen mar deo red da eur belek caout *zel*, eo red muioc'h c'hoas da eun Escop en deus resevet ar velegiach leun, hag a dle caout ive en he leunder speret ar velegiach.

« Ia, va breudeur speret ar guir veleg, ar guir Escop, eo ar zel evit ti Zoue, hag ar belek-bras Jesus-Christ n'en deuz-hen ket lavaret anezhan heunan : Debret oun gant ar zel evit ho ti ; *Zelus domûs tuæ comedit me ?*

« Mad, an Aotrou Escop Serjant ha ne voa-hen ket douget dreist evit ti Zoue ? Nag a ilizou kempennet pe savet a nevez en escopti-ma keit ha ma zeo bet Escop ? Netra ne gouste dezhan pa veze hano euz a di an Aotrou Doue. Guelet eo bet o'vont ep marc'hata euz an eil penn d'egile euz an escopti bras-ma, ep sellet oc'h ar skuisder, evit consacri ilizou nevez, evit lacat tud ar parreziouze d'en em staga muioc'h mui oc'h ti Zoue, ha diskuez he anaoudegez vad d'ar veleien caloneg o doa he zicouret. Hag an touriou-ze pere a ra gloar Breiz-Izel hag hini an escopti-ma dreist ar re all, e pep leac'h en deuz ho c'hempennet pe ho zavet a nevez. Ar Gatedral-ma, ep mont larcoc'h, a zo bet kempennet ker caer ganthan, ha great couls lavaret a nevez. Mar tlie caout eur c'hlac'har bennag o vervel (hogen Doue en deuz espernet ar c'hlac'har-ze dezhan), eo da vont ac'hann ep beza caset da benn al labourou a rer amá. Nag ben a gare ar Gatedral-ma ! Sonch am eus, brema ez eus tri bloas pa reas din an henor da zont ama evit consacri an aoter gaer-ze, an aoter-ze ha n'eus nicun henvel outhi, hag eo marteze ar gaera euz ar bed, en doa plijadur oc'h va c'has ha va digas dre ar Gatedral-ma, hag e lavare din kement en doa sonch da ober, hag e vusc'hoarze o sonjal e velje ep dale echu al labourou digor ganthan.

« Ia, esperans vad am eus, Sant Corintin a vezo en em gavet e dor an Env evit digemeret ha lacat en he gichen an hini en deus great kement a c'helle evit caeraat an ilis ma a zoug he hano.

« Douget oa evit ti Zone, setu ar galite genta evit eur belek ; eun all a dlie da gaout, beza devot d'ar Verc'hez.

« Beza devot d'ar Verc'hez eo dever pep christen catolik ; bez'ez eo dreist oll dever eur belek, dever eun Escop. Ne oufen ket petra ve eun escop ma ne ve ket eur brezelour ep aoun na rebech d'ar Verc'hez Vari, ma na ve ket servicher touet da Vam Doue, ma na ve ket ar Verc'hez Vari he Itron hag e Rouanez.

« Mad, an Aotrou'n Escop Serjant oa servicher touet ar Verc'hez Vari. Plijadur on euz o sonjal pegen devot e zea da bardon Rumengol. Dont a rea zoken euz a Rom evit en em gaout er pardon-ze da c'houel an Dreindet, evit lacat dindan skoazel Mam Doue an iliz a Rom a beleac'h e teue, hag an escopti a behini e voa carget ha da behini e tistroe.

« Peur-ta, a lavare-hen din, e teuot-hu gaulien da « velet ar pardon-ze ? »

« Ar maro, breur ker, e deus torret al liamou etrezomp, mes n'e deus ket va diliamet eus va dever e kenver Mari !

« Hogen, va breudeur, hoc'h Escop a zo bet Escop Mari. Ha n'hen diskueze-hen ket pa lakeo kizella var he *gros* a Escop, ar c'hros-ze a zouger hirio d'he heul evit ar vech diveza, ar beden calonek-ma :

« Itron Varia remed oll,

« En hor feiz koz hon dalc'hit oll.

« Keit ha ma zeo bet Escop, Mari oa e guirionez escop an escopti-ma.

« Fizians éta, breur devot, Mari a deui ep dale, ma ne deo ket deut a vrema, da zec'ha gant he dorn santel, an tamou caillar a c'helle beza chomet var ho sae a Escop, ha da zigeri deoc'h an or euz a Rouantelez he map.

« Erfin, va breudeur, bez'ez euz evit ar beleg, evit an Escop, eur galite hag a dle mont araog ar re all pegement bennag a bouez o deffe ; beza douget evit cador Sant Per. Hogen an Aotron'n Escop Serjant ha ne voahen ket unan euz a vugale vella Pii nao, euz ar re a ioa muia douget evithan ?

Lenva en dens great an Tad Santel pa en deus clevet lavaret oa maro. Ar Pap-ze, ken din da veza caret abalamour ma car kement ar re all, a garie hoc'h Escop evel ma car eun tad he vap. Pa erruiz e Rom evit Sened ar Vatican, kenta tra a c'houlennas diganhen e voue : « Ha deut eo ganeoc'h oc'h amezek mád a Gemper ? Digouezet eo ? — Tad Santel, eme ve, me gaf din eo digouezet.— Ah ! eme ar Pap, hennez eo va Serjant. »

« Setu aze penauz e comze ar Pab euz hoc'h Escop, ha guelit pe gen enoruz eo ar garantez-ze evithan !

« Hag er Sened, v. b. gouzout a rit petra en deus great. Eun difennour ato stard evit oll brivilachou Sant Per, e voue unan euz ar re a labouras muia evit lacat discleria ne c'hell ket ar Pap fazia, guirionez hag e deus laket an ifern da iudal, mes a ioa red he discleria evel ma on euz her guelet abaoue. Evel ma zea an dispac'h hag ar freuz d'en em skigna dre ar bed oll, ar virionezze a vezo evidomp-ni on eus c'hoas feiz, eur c'houlaouen hag hor sclerijenno e peb leac'h, eur pilier e kenver pehini e cavimp ato harp.

« Ha brema ne fell ket din disken euz ar gador-ma a virionez ep lavaret deoc'h ive eur ger bennak. Ne d'oun ket ho tad. — Ho tad, setu-hen aze, pe kentoc'h n'oc'h eus mui a dad. — Ne d'oun ket ho tad, a lavaren n'eus ket pell da Dregeris, mes ho tad coz oun. Va list da lavaret deoc'h ar memes tra : ho tad coz oun, *tad coz an oll Vretoned*. Bez'ez oun ho tad coz, ne ket dre va lignez na va vertuziou, mes dre ma zoun hoc'h Arc'hescop.

Delc'her a ran ama leac'h an ilis a Rom. Hag evel ma talc'han leac'h an Tad Santel er brovins-ma dre ma zoun Arc'hescop, ez eus laket en dro d'am gouzoug eur c'holier great gant gloan oanet benniget e Santez Agnes, evit va staga oc'h an Eskeb all dre liamou a c'hallout, ep mar, mes dreist oll dre ar garantez hag ar respet.

« Bez'ez oun eta ho tad coz, hag evel ma her gouzoc'h, an tadou coz o deus peurliesa evit ar vugale teneroc'h carantez eget an tadou, mes ive ar garantez-ze a ro dezho ar guir da lavaret sclerroc'h ho guirionezou d'ar vugale.

« Mad, ar virionez-ze me he lavaro deoc'h ; silaouit-hi euz a c'hinou ho tad coz. Ma cretten lavaret deoc'h eur ger bennag en ho icz a zo ker caer, hag a zo eur boan evidhon n'he anavesen ket guelloc'h eget a ran, e lavarfen deoc'h : *Me ho kar hag ho karo bepred.*

« Selaouit eta va c'homzou ; guir am eus d'ho lavaret deoc'h. Ep mar ez oun Arc'hescop euz ar brovins-ma ar gatolica zo er bed ; gouscoude, gouezit ervad, ar feiz a c'hell beza collet, hag a zo collet e carteriou ker catolig ha ni. A beleac'h eo deut ar feiz deoc'h nemet a Vrozaoz hag euz an Hirland ? Ho sænt ha ne dint-hi ket deut oll ac'hano ?... Ho pet eta aoun da goll ar feiz, rak guelet a reomp tarziou o sevel ; ma n'int ket tarziou a herezi, ez int da viana tarziou a zouetans, fals credennou, ioul da blijadurezou ar c'horf, ioul d'ar freuz ha d'an dispac'h. Hag ar vro-ma eleac'h ma ren ar feiz, ar vro-ma e deuz ar brud da veza ken didrouz, a c'helfe dont dre garacter an dud (rag hor c'haracter ne ket euz ar guella), da veza eur vro ne c'helfe d'en he reiza, eur vroad dispac'herien, entanerien....

« Dalc'hit mad d'ho feiz eta, va breudeur ; hag evit he miret, setu ama eur voien ha ne c'hell ket mancout ; Silaouit ho peleien. *Fides ex auditu.*

« Ia, keit ha ma ho silaouot, keit ha ma ho respetot hag ho henorot, dreist oll keit ha ma ho c'harot, ne dleit caout aoun rak netra ; miret a reot ho feiz, ha gant ho feiz ar peoc'h hag an eurusdet.

« Ha ni, aotronez, va list d'hen lavaret dirazoc'h, mar goulennomp he garantez oc'h ar bobl, eo ma c'houzomp ne deus netra ker cre hag ar garantez, e zeo creoc'h eget ar maro ; evelse, evidomp-ni, netra ne vezo trec'h d'hor c'harantez. An tarziou mor-ze ma comzemp anezho bremaik ne c'hellint ket hon lonca. Keit ha ma vezo beleien Breiz, keit ha ma vezo beleien Frans, ar c'henta beleien euz ar bed, ne ket epken dre ho goueziegez, mes dreist oll dre ho c'harantez, n'or bezo aoun rak netra, rag ato dre ar vertus-ze, ar vro a vezo difennet mad. »

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

ANN HOSTIS A JOM DISPONT.

Viktor a ioa bet lazet mes ne ket eur berad goad a helle terri sec'hed Theoteknus hag hini he vignounet. Hor Zalver a lavare : deskit ganen ez ounn dous hag humbl a galoun. . e guiriones ar bed en doa izoum da zeski kementse rag a veac'h e ouie zoken petra eo kaout trues. Souezet oc'h, lenner kristen, pa glevit koms eus al le en doa great Galerius da lakaat d'ar maro kement hini a zouge ann hano a gristen, ne gomprenit ket e ve eur galoun kris avoalc'h evit teureul ar bed oll er c'haon, mes dalc'hit sonj eo ann diaoul en doa c'hoezet he speret e kalonou ann dud paian : kri oant eta evel ann ifern e-unan. Eb koms eus mil dra all, chetu ama petra zigoueze pa veze ganet eur c'hrouadur. Digaset e veze d'he dad ha lakeat enn noas dirak he dreid. Ma kave d'ann tad n'oa ket kre ar c'hrouadur, ma ne blije ket dezhan var eunn digares benak, e tistroe he benn hag ez ea kuit. Ar paour keas bihan a veze neuze taolet var ar ru ; libr oa ann neb a garche d'her c'hemeret ha ma n'en doa den izoum anezhan, e ranke mervel. Ma plije ar c'hrouadur d'ann tad, hema er c'hemere divar an douar etre he zivrec'h hag ar bugel a veze maget. Brema e velit a beleac'h e teu ar ger *sevel bugale*, mes guelet a rit ive pegen dinatur oa ar baianet rag alies ar c'hrouadur ne veze ket savet. Petra helle respount barnerien d'eur c'hristen a lavaras dezho : c'hui zo o tamall ac'hanon, mes me ive am be guir d'ho tamall, hag unan a zo enn ho toues ne ve ket bet muntrer eur mab benak dezhan !... Goulen trues digant ar baianet oa eta goulen trues digant ann diaoul. Sezar, brudet evit he galounvad, a gave dezhan en doa great eur burzud a drugares dre ma n'en doa ket lazet ann oll zoudardet en doa prizouniet mes en doa kavet oa avoalc'h trouc'ha dezho ho divrec'h ! Evit Theoteknus, Satan a ioa ive enn he greis ha lavaret a hellet oa c'hoes ar soufr gant he c'hinou hag he gresiou. Kristenien Ansir, pa embannet dezho e rankent pe nac'h Jesus-Christ pe vont d'ar maro, a ouie eta n'oa ket kementse komsou goullo ha n'hellent esperout netra var digares m'oant niverrus : muia keuneud, brassa tantad. Kals anezho a dec'has hag en em guzas er c'hoajou, er menesiou ha var ribl ar ster Halis. Ar vro-ze a ioa gouës ha n'oa ket eas dont a benn d'ho c'haout dre eno ; mes siouas ! penaos beva ? Pa veze debret ar bara, krinet ar grisiou louzou oa ret adarre distrei da Ansir hag ar spierien a anaveze raktal ann dud-se dre ma vezent disleberet-oll ha duet gant ann naonn. Bembeseta e veze tapet kristenien ha lakeat d'ar maro. Erves al lezen, ar c'horfou stlapet er ruiou, a dlie chom eno da vreina pe da veza dispennet gant ar chass. Epad ma krene ar gristenien ha ma prennent klos ho dorojou, ann hostis santel a ioa dispount. He di a io digor ha d'ann heol ha da zaoulagad ann dud. Epad ann deis Theodot a valee eus ann eil prizoun d'egile evit kennerzi he vreudeur, epad ann nos e testume korfou ar verzerien hag ho bezie enn he jardin. He vignounet a zizalie anezhan eus al labour-ze hag a lavare e tigouesche abred drouk ganthan. Theodot ne rea van : penaos, emezhan, me dilezel er ru ha gant chass korfou ker santel ! Ha n'ouzoc'h hu ket eo ar reze memprou Jesus-Christ, ilisou Doue !.. evit guir danjer

zo ; mes Tobi guechall en deus great eveldhon hag en deus tennet varnhan ha var he vab bennos ann aotrou Doue, va dever a ran, n'em beus aoun ebet ha c'hui a gren muioc'h adre ho torojou alc'houezet ha moraillet eget na ramme o sebelia korfou ar zent. E guiriones Doue a zioualias he zervicher kalounek ; ar spierien a glaskas alies gouzout gant piou ha peleac'h e zea korfou ar verzerien, koll a rechont ho foan ; al loar, ar stered a bare ep diskuill Theodot.

Eunn enor bras evit eunn ti eo e ve eur zant o chom ebars ; ann daol, ann aoled, ar mein o-unan a zo laouen enn eunn tieges a relijion ; koulskoude ti Theodot a dlie caout eunn enor c'hoas brassoc'h : Doue e-unan a ziskennas ennhan dre zakrifis santel ann oferen ha chetu ama penaos. Lennet o peus marteze ar pes a zigoezo pa vezo ann antekrist e kreis he vrud. Peb den a ranko dougen he hano. Ann dud dister a vo ann hano-ze skrivet var ho zal evit ma vezo anet d'ann oll int sklavourien ha tra ann diaoul ; an dud pinvidik a hello dre arc'hant miret dinam ho zal, mes ann hano a vo skrivet var ho dourn. Neuze ive e vo teuzet ar c'haluriou, ar vesel sakr ha gantho e vezo great eur skeuden d'ann drouk-speret. Ar skeuden-ze a reio burzudou ; flach, bale, prezeg a reio ha dre eno e lakai ann darn vuia eus ann dud da goll ho feiz. Pa zeor d'ar marc'hajou, peb den, peb maoues a ranko devi ezans dirak ar skeuden ; ar guinis, ar guin hag ann traou all a ranko ive beza kinniget d'ann diaoul evit beza evel konsakret dezhan. Dre-ze e velit pegement e vezo goasket ar guir gristenien : n'hellint na guerza na prena ; a veac'h ma c'hellint mont er meaz eus ho zies p'eo guir ne c'hoantaint ket dougen hano ann aneval na var ho zal na var ho dourn ; mad, Theoteknus en doa dija kavet ar pes a dle ober ann antekrist. Kement tra a deue da varc'had Ansir a dlie beza kinniget d'ann doucou faos. Penaos dibri bara great gant greun konsakret da Zatan ? Penaos, dreist-oll, gant ar guinis-ze ober bara-kan evit ann oferen ? Ha dioc'h eun tu all penaos ar gristenien a gafche ners da vont d'ar maro eb en em vaga gant korf hor Zalver ? Mes Theodot a ioa enn Ansir ; pinvidik oa, dispount oa ive. Prena a reas kals greun var ar mesiou, maga a reas ar gristenien hag hen ive a roas ar bara hag ar guin evit ar sacrifis santel. Chetú eta ti ann hostis mad chenchet enn eunn ilis : d'ann traon oa hostaleri hag e vaget ar c'horf, d'ann eac'h edo ti Doue hag e vaget ann eneou. I. W.

MARI AR VUDEZ.

IV.

Mari Harel a guiteaz eur vech c'hoas ti he zad hag he mam. Mont a reas var droad bete kær Naonet. Jil a Laval, ar Marichal braz a iea da veza laket d'ar maro. Jil a Laval, goude beza bet en he jaouankiz eun difennour mad evit he vro, goude beza trec'het meur a vech an enebourien, goude beza bet an henor de veza bet e kichen he roue ar c'hleze en he zorn ha da veza douget an Ampoul santel pa voue sacret Charles VII, Jil a ioa en em roet d'an droug, hag en doa taolet ar strafuil dre ar vro oll dre he dorfejou scrijus.

Strif o veza savet etre an Aotrou a zant Stefan hag hen, Jil a ieas da lacat ar sezis var gastel an enebourze a ioa bet hardis avoalc'h evit enebi outhan e creiz he zaoulagad. An Aotrou a zant Stefan a ieas da guzet en iliz, o sonjal en em zaveteje eno dioc'h counnar he enebour galloudus. Mes ne anaie ket Jil ; hema n'en devoue ket a aoun evit mont d'he glask bete troad an aoter. Beleg ar chapel a ioa neuze o lavaret an oferen ; Jil ep respet nag evit an ilis nag evit Doue, a lamas var he enebour hag hen discaras.

Ar beleg a ziredaz evit sicour an Aotrou kez, ha n'en devoue ket aoun evit sevel he vouez ha rebech d'ar Marichal braz he zizurziou hag he dorfejou. Neuze an Dug a droaz he gounnar oc'h ar belek santel. Ep respet ebet nag evit he oad, nag evit he garacter, nag evit an ornamant a zouge, nag evit al leac'h ma edo, e savaz he vrec'h evit her skei. Dek guech he zorn a scoas var benn sacr ar beleg, hag a zachaz a grabanadou he vleo guenn. Ar belek ne loscas ket eur glemaden, hag a zalc'he he zaoulagad da zellet oc'h an Env.

Pa voa skuiz o vourrevi ar belek, Jil a zistroaz adarre da gaout an Aotrou a zant Stefan. Ar beleg a c'hellas neuze en em denna euz an iliz, hag a ieas rag eün da Naonet, evit rei da anaout d'he Escop ar pez a ioa digouezet e ilis Sant-Stefan. Doue ep mar a ioa skuiz o velet torfejou Jil, hag a felle dezhan lacat eun termen dezho.

Escop Naonet oa neuze Ian Malestroit. Hema n'en devoue ket a aoun evit dougen clem a enep an Duk braz, ha Jil a voue laket e barnedigez.

Ar Pap a daolaz an anaouen varnezhan, hag an Escob a lakeaz kemeret he gestel dre ners. Eun niver braz a gorfou maro e voue cavet enho, rak bemdez bugaligou vihan a veze lazet en toullou dindan an douar e Machecoul, e Champtoce, e Tiffauj, e Naonet hag e Guened. Ho goad a dlie beza great aour ganthan, mes ne zigase nemet daelou ; daelou ar mamou glac'haret a c'halve ho bugale, hag ho galve en aner.

An taoliou caer en doa gret Jil en he genta amzer ne c'heljont ket he zavetei ; he dorfejou a reaz ancounac'hat ar vad en doa great. Condaonet e voue da veza crouget ha devet evel sorser, e prat ar Vadalen, e Naonet.

Dont a rea da veza guir ar pez e devoa lavaret ar vesaerez. Mad e doa great Mari a Retz mont da gaout he mam. Da viana ne velas ket ober furch er c'hastel, ne velas ket an traou scrijuz a voue dizoloet eno.

Jil a voue caset dirag he varnerien evit ar vech kenta d'an 10 a viz guengolo 1840. Comz a reaz outho rok, ha zoken e canas pouil dezho ; mes o veza bet gourdrouzet da goeza dindan malloz an iliz, ec'h anzavaz eul loden euz he dorfejou, hag an aoun da veza bourrevet a reas dezhan anzao eul loden all dirag Escop Sant-Briec, dirak prezidant Breiz hag eun test all bennak.

D'ar mare-ze e tigouezaz ive Mari Harel e Naonet.

Penauz e c'hellaz-hi mont bete Jil a ioa neuze prizoniet en Tour-Nevez, e kær? Ne ouzer dare; ar pez a c'houzer eo eun abardaesvez Jil o sevel he benn a zalc'he cuzet etre he zaouarn, a velas dirazhan bizach koant ar vesaerez.

— Mari! emezhan.

Ar plac'h iaouang a dostas; Jil avad droug enhan he foulzas kuit diouthan.

— Ha dont a rez-te ama ive da ober goab ac'hanon-me brema pa zoun reuzeudik, pez divalo?

— Nan, Aotrou Duk, dont a ran da rei ners d'hoc'h ene, o tigas deoc'h esperans ha pardon.

— Pardon? ha ne ouzout-te ket, evel ma e poa hen discleriet din, ez oun condaonet da veza crouget, ha goudeze devet?

— Ne ket euz a bardon an dud eo e comzan, Aotrou Duk, mes euz a bardon an Aotron Doue.

An Dug a jomaz a za da zellet oc'h ar vesaerez ha da zonjal.

Mari a dosteaz, hag ep gouzout da Jil, e touchaz he c'hurunen bokedou tro'n heol oc'h he zaouarn.

Neuze e savaz, hag en em lakeas da vale, a gamejou hir dre he brizon.

— Doue a bardono d'ar re all marteze, Mari; dinme avad ne rai ket. Me am eus great va unan mui a dorfejou eget a zo red evit lacat condaoni meur a vil den d'ar maro.

— N'eus fors, Aotrou Duk mar oc'h euz eur guir geuz, e viot pardonet. Caret a rit a greis calon, ha ne ket-ta? an Itron Mari a Rets ho merc'h; o pet eta keus d'ho pec'hejou evit na viot ket dispartiet diouthi er bed all.

Jil a iea hag a zeue ato dre he brizon nec'het bras. Mari a velaz e tome he galon, hag e devoue esperans.

Setu-hen en eun taol o tont da gregi e daouarn ar vesaerez. Mad, emezhan, Mari, keuz am euz; ia da, keuz am euz, hag hen diskuez a rin. Hogen, va mignonez, va list brema va unan; izom am eus da zonjal. Divezatoc'h c'hui deui adarre.

— Doue ra roi deoc'h, Aotrou Duk, ners calon evit kenderc'hel en ho mennos vad. G. M.

Laeron coat ar Spezard.

III.

Pa voa eat al laeron en ho zro, o cas gantho an itron, pe an hini a gave dezho e voa ar gontez, ar guir gontez a ieaz ive en hent gant ar veacherien all. Hogen ne deas nemet ar vatez a gambr er c'harros gant aoun na zantche tud an davarn an dro o devoa great; mes eat eur pennad ar c'harroz a jomaz a za da c'hortoz ar gontez pehini a ieas buana ma c'helle d'he c'hastel.

Etre daou al laeron a gase Felix hag e zaou vevel da greiz ar c'hoad. Digouezet en eun draonien, e chomjont a za, e sicourjont an itron da zisken divar he marc'h, hag ar c'habiten a c'houlennas:

— Ha ne elfac'h-hu ket bale eur pennad?

— Oh eo, bale avoalc'h, mar deo red.

— Deut var va lerc'h.

Neuze he c'hasaz dre eur venoden voan adreuz ar rec'hil, hag e daou vevel, na petra-ta, a iea var he lerc'h troad oc'h troad ganthi. Digouezout a rejont en eun tamik plenen, hag eno e zoa lochennouigou savet gant plench ha gant scourrou guez. Er Genkis-ze en unan eul al lochennou e voue laket ar gontez; evit arrebeuri e devoa eur gos taol hag eur gos cador, hag evit guele daou groc'hen loen gouez.

Pa o devoa laket an tri brizonier eno, al laeron ho lezaz ho unan, hag o devoa amzer neuze da zonjal ha da goms divar benn ar stad ma en em gavent enhan.

Bete neuze Felix n'en doa diskuezet nemet eun tamik nec'h; neuze avad en em lakeas da vouela puil.

He zaou gamarad a glaske rei ners calon dezhan:

— Arabat eo deoc'h cridi, eme Felix, e venn-me o vouela gant keus da veza en em laket, eleac'h ar gontez, etre daouarn ar forbanet-ma. Eun dra all eo zo oc'h ober nec'h din. Silaouit ma livirin deoc'h:

— Va zad a ioa eun orfevrer gouezieg euz a Nuremberg. Va mam, araok dimizi a ioa bet matez gant eur gontez, ha pa zemezaz, an itron-ze a roas dezhi eun argoulou caer, hag abaoue e deus kendalc'het da zicour va zad ha va mam. Hi eo he deus va dalc'het var fond ar vadiziant. Dont a reaz eur c'hlenvet hag a zammas va mam ha va zad, ha me, minorig, a iea da veza caset d'an hospital. Mes va mæronez a baeaz evit va zevel en eun ti christen, ha goudeze e deus paet evit deski din micher va zad. Brema pa em eus desket va micher, em eus bet an otre da vont da ober tro ar vro evel a ra peurvuia ar vicherourien. O veza roet kementse da c'houzout d'am maeronez, e tigasaz din he diamanchou da gempen, hag e lavare din mont d'ho c'has dezhi d'he maner en eur gomans va zro, ha mar plije va labour dezhi, e roje din peadra da ober va beach.

E c'hellit cridi, me am eus kempennet a zoare an diamanchou-ze, hag ez ean brema da glask maner va maeronez (rak morse n'oun bet en he zi; morse zoken n'em euz he guelet,) pa zoun coezet etre daouarn al laeron-ma. An diamanchou-ze zo er voestik am eus lavaret d'an itron, ho mestrez, teleur evez outhi. Hogen ma c'hoarfe dezhi ho c'holl, me zo collet va stal evit an amzer da zont. Setu ar pez a ra glac'har din.

— Oh! eme ar chaseour, bezit dienkrez, an itron va mestrez ne gollo ket ar voest-ze; ne gollo netra euz ho pakat. Ha pa raffe e tigollo ac'hanoc'h euz ar pez a vezo bet collet deoc'h.

Pemp dervez a dremenjont evelse ep ma c'houesjent petra a ioa sonch da ober outho. Ar pempet dervez, da noz, cabiten al laeron a deuas dre gus d'ho lochen, a zerras cloz an or, hag a deuas da azeza e kichen Felix.

— Itron, emezhan, ne da ket mad ar bed ganeoc'h.

Ar c'hont ho pried nè ket falvezet dezhan ober ar pez a c'houlennemp diganthan. Eleac'h digas deomp an arc'hant a c'houlennemp, eleac'h chom ep brudi an dra-ma, en deus caset ar c'helou d'ar polis, hag ez eus lakeat soudardet da furcha ar c'hoat. Kemennet on eus dezhan e vijac'h-hu lazet mar deuet da glask afer ouzomp. Mes evit doare ne ra van evit hor c'homzou hag e ra goab euz hor gourdrouzou. Hogen ni on euz ive hol lezennou, hag ervez al lezennou-ze e tleit beza laket d'ar maro.

Ar brizonierien a ieas balc'h ho fenn, hag en em lakeas da zellet an eil oc'h egile. Felix a vouie ervad mar dea da ziskulia an dro o doa great, ha da lavaret ne ket hen oa ar gontez a zonje dezho delc'her etre ho daouarn, ne raje nemet lacat muioc'h a gounnar el laeron.

Ar c'habiten ho dinec'has.

— Ne fell ket din, emezhan, lezel eun itron a zoare eveldoc'h da veza lazet gant va banden; gouscoude ne c'hellan ket ken nebeut ho tifen outho. Ne velan nemet eun dra da ober evit ho savetei, ho lezel da gemeret an tec'h, ha tec'het va unan ganeoc'h. Me zo pell zo skuis gant ar vuez-ma, ha n'emaoun etouez ar re-ma nemet dre zizesper. Ancounac'hait an dro am eus great deoc'h, ha va zicourit da gaout digemer etouez an dud. Brema emaor e pep leac'h o clask soudardet da zevel, ha me ne c'houlennan ket guell eget beza soudart.

Felix ne lavaras ger. Ne grede ket prometi ar pez ne c'helje ket marteze da seveni. Gouscoude goude beza sonjet mad, e lavaras d'ar c'habiten:

— Ne c'hellan prometi ken deoc'h nemet e rin va gallout evit ho sicour, ha cridi mad a ran ar c'hont va fried en devezo madelez evidoc'h pa vouezo o pezo saveteet din va buez, ha pa velo oc'h eus c'hoant d'en em denna euz ar vicher euzuz a rit ama.

Ar c'habiten a bocas da zorn ar gontez, hag a ieas da ober he bourchas. E creiz an noz e tenaz adarre hag e tigasaz eun habit goas d'an itron oc'h he fidi d'he lacat evit ma vije esoc'h dezho tec'het. En dro-ma Felix a ioa guelloc'h var he du o chench dillad evit na voa ar vech kenta. Epad ma en em viske, ar c'habiten a ieas da gerc'hat pep a fuzil d'an daou vevel, hag eur gontel chase d'an itron, ha neuze e zejont didrouz en hent. G. M.

KELEIER.

An aotrou Rous, beleg hospital Landerne, zo hanvet beleg ar Retred, e Kemper.

An aotrou Brisson, vikel en Ergue-Armel, zo hanvet vikel e Plouenan.

An aotrou Jacob, vikel e Plouenan, zo hanvet vikel e Plabennec.

An aotrou Nicolas, vikel e Plabennec, zo hanvet vikel e Ergue-Armel.

An aotrou Guillerm zo hanvet vikel e Laz.

An aotrou Poudoulec zo hanvet vikel e Plourin Leon.

An aotrou Dreo zo hanvet vikel e Locunole.

Comz a rer a glenvejou braz a ra brema distruch e meur a garter. En dez all e lavaret ema ar vosen e carteriou euz an Asi; hirio e leverer ema ar c'holera er Rusi. Lavaret a rer ive ez euz, e meur a vro, aoun rag ar gernez. Kementse ne ket souez, rag an teir goalen en em heul peurliesa; brezel, kernez hag ar vosen.

En eul loden euz an Normandi ez eus bet eur glao merien askellek. Guelet ez eus dre eno guenniliet ha labouset all o coeza d'an douar maro. Ar merien-ze a ioa en em staget oc'h ho diouaskel, a vire outho da nijal hag ho c'hrigne e beo.

Brema emaer o varn an dispac'herien vraz a zo bet great prizonierien pa o deuz hor soudardet kemeret Pariz: an dispac'herien c'houez-ze o deus great kement a dorfejou, laket kement a dud vad da goll ho buez, devet kement a diez hag a ilizou, ha bet tost dezho cas ar vro abez da goll. Mad, red e ve clevet ar safar a zo brema gant ar scrifagnerien difeiz o truezi d'an dud keiz-ze, oc'h ho difen, o c'houlen ne vezint ket puniset, mès ma vezo roet ho frankis dezho da zont adarre da ober distruch goaz eget biscoas. Ma cretent e c'houlenfent recompansi an dorfetourien-ze euz an droug o deuz great hag euz an hini n'o deus ket gallet da ober. Petra a fell deoc'h, red eo ober eun dra bennag evit he vignonet.

Mar en defe eun den var ar meas laket an tan pe epmuiken clasket lacat an tan en eur c'hos craou bennak pe en eur bern colo, hor scrifagnerien dizoue a ve ar re genta o sevel ho mouez evit goulen ma ve caset an den-ze er meaz euz ar vro, pe laket eleac'h ne ve mui da gaout aoun raz-han; ha guir o defe da c'houlen kement-se. Mes ama ez eus meneg a dorfetourien hag a zo bet tost dezho distruja ho bro, o deus laket an tan a vraz en tiez caera hag en ilizou, o deus lazet ha laket laza meur a vil den, o deus skuillet goad ar revella euz ho c'henvroiz, ha dre-ze int tud honest, a dlefe beza espernet gant an oll, ne dlefe den touch penn ar bez outho, an oll a dlefe caout truez outho, hag ober dezho cals guelloc'h eget na rer da vir difennerien ar vro. Setu petra a c'houlen an dud difeiz a zo republicanet mad var ho meno. Setu evit doare petra zonje unan euz a bennou braz ar vro en em gave var eul lestr brezel a gempennet evit mont da gas dispac'herien condaonet d'ar broiou estren.

O veza guelet penauz e tlie beza lojet ar brizonierien, eur rum e gueleon oc'h an istribil, hag eur rum all var ar pont, e cave dezhan ne vije ket soubl avoalc'h ho gueleou, hag e lavare d'ar c'habiten:

— Mes al lojamant-ze zo calet skrijus!

— Ne ket caletoc'h eget hini ar vartolodet, eme ar c'habiten. C'hui marteze ne ouzoc'h ket, pa za eul lestr brezel e beach, pa vez varnezhan an niver a vartolodet a gemerer neuze, ar vartolodet n'o deus ken gueleou nemet evel o devezo ar brizonierien-ma, ha kementse goude beza bet labour denn da ober, ha kementse epad daou pe dri bloas ma pad avechou ar veach.

— Ia, mes, eme an den truezus, ne zonjit ket, cabiten, an dud keis-ma n'int ket boaz, evel ho martolodet, dioc'h eur vuez calet evelse !

Red eo eta, ervez ar galon dener-ze, caout truez oc'h an dorfetourien, ober stad anezho, renta dezho ar vuez soubl ha diboagn ; evit avad ar re a zifen ar vro, martolodet ha re all, ar re-ze ne oufe ket beza re galet ho buez.

Ar vretoned o deuz ar brud da veza pennou calet.

Hogen Escop Metz a zo breton hag en deus diskuezet d'an Allmanet e voa ive din euz a Vreiz.

Metz, evel a c'houzeur, a zo brema d'ar prusianet, hag eur gouarner prusian a zo mestr eno. Ar gouarnerma a lakeaz eur c'hard a henor e kichen ti an Escop. Kenta soudart a voue laket e gard eno, an Escop pa her guelaz, a ieas d'he gaout hag a lavaras dezhan hen trugarekea, mes n'en devoa ket a izom a c'hard a henor. Ar zoudard a zamaz he fuzil var he scoaz hag a ieas d'he gazern.

Antronoz e voue digaset eur zoudard all. An Aotrou'n Escop a iea er meaz en he garroz, hag a bedaz ar zoudard da zevel en he gichen. Mont a ra d'he gas d'ar gouarner hag e lavar mar bez laket eun trede gard dezhan, e zaio kuit euz an Escopti. — Abaoue eo lezet ep gard.

Unan euz ar botred vad etouez an dispac'herien.

Etouez ar re a zo croget enho n'eus ket pell, hag o deus great ho botred vad e Paris epad an dispac'h, setu ama petra lavar eur gazeten divar benn unan.

Hema a zo eun den baro hir ha moustachou du dezhan, eun den dispar var he veno, goest da ziscar he unan eun arme a bez. Potred ar Gommun eta hen lakeaz evel ofiser, e penn eur vanden, he neuze oa eur gaer he glevet oc'h ober he ganfard. Lavaret e vije e voa euz a vouenn al leon, ha pa dal oa euz a vouenn ar c'had.

Pa en deveze da vont gant he vanden da ober eur rond bennak dre gær, e case da genta unan euz he dud da velet ha didrouz oa ar ruiou ma tlient tremen dreizho. Mar doa eun tam freus bennag enho, va den ne dea morse da ober he dro. Mar doa didrouz ar c'harter, ar c'hanfard a iea neuze er penn araog, ha dre ma zea e toue hag e crie :

— Alo ! araok ! mar deu potred Versail aze bremaik, ni ho c'hempenno ! Nenze e counnare dre na gave den da gempén.

O velet pebez den e voa, pa deuaz soudardet Versail, ar gommunardet vraz her c'hasas da Neuilly eleac'h ma voa tom ar zouben. Ar c'hanfard pa voa eat tost d'an tan, a grogaz ar boan gof enhan. Mont a reaz a guz en eur lavaret d'he gamaradet : Dalc'hit mad ; bremaik me zo aze ! — Hogen ne voue guelet mui.

— Gouscoude, emezhan, mar bezan paket, e vezo lavaret ne doun nemet eun digalon.

Setu hen o ribinsat he vreac'h oc'h corn eur voger, hag o souba he vanch e goad eun den lazet a gavas var ar ru.

Digouezont a ra tud ganthan.

— Petra ? goal c'hloazet oc'h ?

— Oh ! an dra-ze n'eo netra evit eun den eveldonme.

Mont a ran adarre d'an tan.

— It da lacat ho louzaoni da genta. Eun medesin zo ase en hospital.

Ar c'hanfard ne c'houlenne ket guell ; gouscoude e c'hortozaz he bidi. Mont a reaz, hag ar medesin a velas dioc'htu n'en doa gouli ebet. Red e voue dezhan anzao n'en doa ken clenvet nemet an aoun.

Ar medesin a lavaras dezhan : mar bezit guelet evelse, e vezo great eur goal dro bennak deoc'h ; mes mar kirit, me ho lacai e savete ; me ia da lacat stellennou deoc'h var ho preac'h evel pa ve bet torret, ha neuze ec'h ellot bale dizoursi.

Ar c'hanfard eta a voue stellennet he vreac'h dezhan ; ha neuze e zeas da gichen eur c'hre eleac'h ne c'helle ket beza tizet gant bouliji, hag ac'hano e crie var ar re a vele o tremen !

Alo, potred ! tostait ta, tud digalon, ha scoit a zoare ! Ma na vije ket bet torret va breac'h-me !

Ha setu aze unan euz ar botred vad a boulze ar re all d'an tan, hag en em zalc'he ho unan pella ma c'hellent dioc'h an abaden. G. M.

An aotrou Liscoat, bet vikel e Quemeneven zo nevez maro.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *12 Eost.*		Pont-n'Abat. — *10 Eost.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	27 lur, 84 c.	Guinis.....	28 lur, 75 c.
Segal.....	16 lur. 76 c.	Segal.....	17 lur, 91 c.
Eiz.....	17 lur, »» c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	18 lur, 76 c.	Ed-du.....	17 lur, 71 c.
Kerc'h.....	19 lur, 56 c.	Kerc'h.....	17 lur, 26 c.
Avalou douar	6 lur, «« c.	Avalou douar	5 lur, 26 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede gueeh.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullér an Escopti.

Dissadorn 26 Eost 1871. N° 343. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerct evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 26 Eost 1871.

O velet petra a dremen hirio dirag al lezvarn, o velet penaoz en em zalc'h eno an dorfetourien vras-ze a zo bet tost dezho cas ar Frans d'an traon, ez eus peadra da chom sebezet ha mantret. Ober a rer goulennou outho, silaou a rer an testou, diskuez a rer dezho splam ha sclear o deus great ar scrijusa torfejou, o deuz en em zavet a enep ho bro, a enep ar c'houarnamant en doa guir da ober lezen dezho, o deus clasket distruja ho bro ha poulzet ho c'henseurt d'hen ober, o deus lazet ha laket laza n'ous pegement a dud, euz ho c'henvroiz, o deuz entanet ha laket entana muia ma o deus gallet a diez, a baleziou, a ilizou, hag epad ma rer dezho ar rebechou-ze, epad ma veler o scrija ar re zo var al leac'h hag o deus c'hoaz eur zantimant vad bennag, ho gueler kel laouen, ken dizoursi ha tra, o c'hoarzin, o safarat an eil gant egile, ep an distera morc'hed, ep an distera aoun rag ar varnedigez zo oc'h ho gortos. Lavaret a rafet oc'h ho guelet ez euz eno tud ha n'o deus great nemet ho dever, hag a ioa dlet dezho ober ar pez o deus great.

Lavaret e ve eo ar justis a zo e gaou o tont d'ho barn, hag eleac'h ho c'hondaoni, eleac'h zoken ho blam, e tlefe ho zrugarecat, hag ho fidi da vont buan da beurachui ar pez n'o deus great nemet comans !

Petra'deu eta an den va veza pa n'en deus mui a relijion, pa n'en deus mui na feis na Doue ! Evel a velomp, e coez izeloc'h eget al loenet ; rag ar re-ma, pa o deus great droug, a ziskuez caout aoun rag ho mestr, evel pa o defe eun anaoudegez bennag euz an droug o deus great. Hag an den, pa en deus kuiteat Doue, a goez, evit doare, eun denvalijen ken teo en he speret ma ne anavez mui ar vad dioc'h an droug, pe kentoc'h ober a ra an drouk ken divorc'het, ha gant kement a hardiziegez evel ma rafet ar vad.

Ar Speret Santel en deus lavaret : *An den fallakr, pa vezo diskennet e gouelet an islong, a zisprijo,* da lavaret eo a rai goab euz a gement a zo, ne rai fors euz a netra.

Hogen guelet a reomp kementse gant an dorfetourien a varner hirio. Ne nac'hont ket ho zorfejou, mes tenna fouge anezho, ho c'honta en hevelep doare ma ve lavaret e vent o c'hortos meuleudi abalamour dezho. Hag e guirionez cavet o deus tud d'ho meuli, rak ne ket ar re zo dindan daouarn ar justis epken, euz a dorfetourien Pariz, ne ket ar re-ze epken eo a vev ep Doue, ep santimant, nag euz ar vad nag euz an droug, euz al lealdet nag euz an dislealdet ; ar bandennou pobl, goazed ha merc'hed bet touellet gantho, hag ho zicoure en ho zorfejou, ne dalient ive nemeur hirroc'h egetho.

Evelse eun test, eur missioner, bet etre ho daouarn, a lavare :

« — Pemp bloas varnugent zo emaoun etouez an dud gouez, ha biscoas n'em oa guelet netra ker scrijuz ha minou ar voazed hag ar merc'hed-ze dijadennet en hon enep. »

An hini a gomze evelse eo an Aotrou Perny, missioner er Chin abaoue pemp bloas varnugent. Dent oa da Bariz evit eun derveziou bennag, hag e voue paket gant potred ar *Gommun* er memez amzer gant an Aotrou Arc'hescop. Bet oa caset ha digaset d'ar prizoniou, ha clevet en doa var he hent ar c'homzou euzuz hag ar gourdrouzou a laoske var ho lerc'h an dud divez-ze. An amzer epken a ioa manket d'ar bleizi arrajet-ze evit ober d'an oll brizonierien a ioa etre ho daouarn ar pez o doa great d'an Aotrou Arc'hescop ha da galz a re all.

Anzao a dleer eta penaus tud ha n'o deus na feiz, na relijion, na Doue, a zo ker goas pe goasoc'h eget loenet gouez.

Ha gouscoude e cavér scrifagnerien, tud gouezick var ho meno, tud hag a lavar e clascont mad ho bro, evit ober meuleudi an dispac'herien-ze pe da viana evit en em lacat a unan gantho ha clask ho dizamma. Guir eo ar re a ziskuez mignoniach d'an dorfetouriên-ze eo

ive ar re a ra brezel d'an iliz ha d'ar relijion, hag e tiskuezont beza ken azen e kenver ar pez a zell oc'h mad ha droug ar vro evel ma zint e kenver ar pez a zell oc'h al lezen gristen. Hogen en derveziou-ma e tiskuezent adarre ne c'houzont ket ar ger kenta euz ar relijion, euz a gelennadurez an ilis.

An dud vad euz a Rom, o velet santelez Pii nao, an traou caer en deus great, an ners-calon a ziskuez e creiz an trubuillou hag ar poaniou en deus da c'houzanv, a ioa en em laket da rei dezhan an hano *braz*, evel a zo bet roet c'hoas da zaou pe dri Bab all en he raog abalamour d'ar servichou braz o doa rentet d'an ilis. Fallout a rea dezho-ta e vije hanvet Pii-ar-braz evel ma c'halver S. Gregor, S. Leon, Nicolas, Gregor-ar-bras, Leon-ar-bras, Nicolas-ar-braz. Hogen hon Tad Santel ne ket falvezet dezhan e vije roet an hano-ze dezhan.

Petra o pije-hu sonjet var gementse? Sonjet o pije ep mar ez eo Pii nao eun den humbl, ne glask ket ar fouge; rak gouzout a rit eun den santel ne glask morse meuleudi an dud.

Hogen ne ket evelse eo o deus sonjet hon tud difeiz. Evel ma caront ho unan kement ar moget ezans, ha ma zint prest ato da zini ho c'hloc'h pa na gavont ket a re all d'hen ober, e credont n'eus ket a dud dic'hloar avoalc'h evit miret rei meuleudi dezho. Sonjet o deusta e voa eno eur merk e c'hell ar Pap fazia p'eo guir n'edo ket var ar poent-ze a unan gant ar gatoliked!

Hag eo ar re vouezieca etouez an dud difeiz eo a lavar traou ken diskiant! Tud hag a fell dezho scolia an oll, ha deski d'ar re all eur relijion ervez ho gis! Ha setu eno bete pegeit e za, divar benn al lezen gristen, goueziegez ar re a ra ar brezel dezhi!

Daoust da gement a lavar ar c'haouiadet dizoue divarbenn iec'hed ar Pab, an Tad Santel a zo iac'h hag a gendalc'h da zigemeret ar re a c'houlen mont beteg enhan. En dez all e tigemere ar gilvizien euz a Arc'hbreuriez Sant Joseph, hag e lavare dezho:

« Eun henor braz eo evidoc'h beza er vreuriez-ze, ha caout evit skuer ha patron ar patriarch bras Sant Joseph. Ar pez a c'hourc'hemennan deoc'h evel tadou a famill, ha muioc'h c'hoaz evel mistri en ho stal, eo ne lezot ket harzal oc'h Doue dre al leoudouet. Me am eus bet ar zoursi euz eun hospital a ioa micherourien iaouang enhan, ha muia ma poanien oa da viret oc'h an dud iaouank-ze da zigas gantho euz ar staliou goal skueriou ha goal bedennou. Ne de ket souez m'ar deus touerien Doue, ato ez eus bet. Ha zoken pa edo hor Zalver var an douar ez eus bet tud hag a grede ober goab anezhan, goulen outhan piou oa, he henvel map ar c'halvez paour, evel pa na vije netra vad da c'hortos diouthan. Ne vouient ket, an touerien Doue-ze, e voa Jesus-Christ map, ne ket d'ar micherour ma sonjent, mes d'ar micherour braz en deus great an Env hag an douar, an heol hag ar stered. Da c'hortos c'hui a dle miret oc'h al leoudouet hag oc'h ar goal skueriou-ze en ho staliou. »

Pii nao a lavare ive da antercant den euz a eur c'born a gær deut da ginnigen dezhan eur stol gaer ha pinvidik: « Reseo a ran a galon vad ar merk-ze euz ho carantez. Ar stol eo merk ar gonsolasion, hag izom avoalc'h on euz hirio da veza consolet e creiz an trubuillou-ma....

« Doue a laca he vreac'h da boeza varnomp, pe abalamour d'hor pec'hejou, pe abalamour da re an dud a ilis, pe abalamour da re ar bobl, ne ouzon ket; mes evit an dra-ze ne dleomp ket coll fizians. A dra sur al laouenidigez a deui adarre en dro, ha neuze pephini a c'hello distrei d'he aferiou ha d'he labourou. Goulennomp al laouenedigez-ze dre ar beden, ha renomp eur vuez christen evit meritout he c'haout. Setu perag e pedan an tadou da rei eur gelennadurez christen d'ho bugale, hag ar vugale da veza sentuz e kenver ho c'herent. »

Evel ma on eus lavaret hueloc'h, catoliked vad euz a Rom a felle dezho rei da Bii nao an hano *bras;* neuze o deus scrifet d'ar gatolikad euz ar bed oll christen evit lacat sevel peadra d'a ober d'an Tad Santel eun tron aour a dle beza miret evit derc'hel sonch euz a gement en deus great ha gouzanvet Pii nao evit an ilis. Setu ama eur ger bennag euz ar pez en deus respontet an Tad Santel:

« Ho trugarecat a ran, c'hui hag an oll gatoliked euz ar bed christen euz a gement a rit hag a gendalc'hit da ober evit vikel Jesus-Christ. Me n'em eus da rei deoc'h nemet va fedennou; mes bez'oc'h euz ho lod er pedennou-ze ha dreist oll er sacrifis santel euz an oferen eleac'h n'oc'h ancounac'han morse. Brema em eus d'ho trugarecat adarre evit an daou *brezant* a ginnigit din.

« Pa em eus clevet hano euz ar pez a felle deoc'h da ober ez oun en em lakeat da zonjal. Evit an tron aour oc'h eus c'hoant da rei din, ar zonch zo deut din dioc'htu da lacat an arc'hant a vezo savet, ne ket da ober eun tron, mes da brena ar glouer iaouang a rer dezho mont da zoudardet.

« Gouzout a rit ez eo ar glouer tron aour an iliz, ha setu perag enebourien an iliz a glask distruja an trouze. Gouzout a rit ar re a zo ama mistri brema a grog en dud iaouang, a ra dezho servicha e reng ar zoudardet eleac'h ho lezel da heul mouez an Aotrou Doue ho galve da vont e reng an dud a ilis. Gouzout a rit pegement e roont courach d'ar glouer dizuch pa gavont unan bennak dizent oc'h Pab hag oc'h Escob, ha pegement e poaniont da viret oc'h ar glouer iaouank sentus da vont e reng an dud a iliz evit gallout delc'her eun dervez leac'h ar veleien vad a zo bemdez samet unan bennag anezho gant ar maro. Gouzout a reont eo o tistruja ar glouer e tistrujint ive ar relijion catolik.

« Evit ar ger *braz* a fell deoc'h da lacat varlerc'h va hano, ez eus deut da zonch din euz ar goms-ma a Jesus-Christ. Pa edo hor Zalver var an douar; eun dervez e teuaz eun den da c'houlen eun ali outhan, hag a gomzaz outhan evelen: *Magister bone*, *Mestr mad!*

Hor Zalver a respontas: Perag em galvit-hu *mad*? Ne deus nemet Doue epken hag a ve mad. Mar d'eo Jesus-Christ he unan ne felle ket dezhan, evel den, beza hanvet mad, hag a felle dezhan cas an oll gloar da Zoue, penauz e c'helfen-me lezer va henvel *bras*? penaus ne lavarfen-me ket ivez, *Doue epken a zo bras*?

« Guir eo ez eus bet em raok tri Bab hag a zo bet roet au hano-ze dezho; mes ne deo bet roet nemet goude ho maro, rak goude ar maro epken eo e c'heller dougen euz a eun den eur varnedigez leal ha guirion.

« Evelse-ta an arc'hant a vezo savet a fell din a ve laket da brena ar glouer iaouang a c'hoanta en em renta tud a iliz hag a ve red dezho anez mont d'an arme, ha va hano a dle chom ar pez ma zeo brema. » G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

DAVUS TENNET EUS HE VENGLEUS.

Theoteknus en doa mall da rei da anaout da C'halerius ann oll droug a rea d'ar gristenien. Mes, hema, eur pennad a ioa, ne zigounnare ket; ne lavare mui nemet ar ger ma. Lazit anezhan! he zervicherien a deue d'he gaout: prins, emezho, ho mignounet a zo var varc'h ous ho kedal da vont d'ar chasse... Lazit anezhan, eme C'halerius..., prins, emezho c'hoas, dare eo lein ha iena a ra ar c'hik.... Lazit anezhan, eme'r Sezar. Chetu ama penaos oa bet skoet gant ar barrad-kounnarze. Santes Helena, ker brudet divesatoc'h dre he galloud ha dre he vertusiou, a ioa a lignes izel, hag e teuffen da lakaat lorc'h enn hostisien, e rankan el lavaret, hounnes a ioa merc'h d'eunn hostis. Eur mab e devoa hanvet Konstantin hag hennes a ioa choazet gant Doue evit rei ar peoc'h d'ann ilis ha sevel dreist peb tra kroas hor Zalver. Konstantin a ioa c'hoas païan, kementse dija grasou Doue a bare varnhan; eunn den oa eus ar re grea, kalounek oa ive ha dre-ze deuet mad da Zioklesian ha d'ann oll zoudardet.

N'em beus ket izoum da lavaret ne blije ket kementse da C'halerius ha ne glaske hema nemet kaout he vues. Koulskoude dre guz e ranke mont gant aoun da denna varnhan re a zroublans. Eunn deis edont oc'h ober brezel pa deuas eur sarmat, eur jeant a ioa spountus ar guel ebken anezhan, da c'hoapaat arme Galerius ha da c'houlen ober eur c'hrogad ous ann neb a garche. Den ne grede staga ganthan; krena a rea ar zoudardet pa velent ar Sarmat oc'h asten he zourn pounner hag he vreac'h nervennet-teo enn eul lavaret: Allo, potret, mar deus ganeoc'h, deuit! Ann dourn-ma n'en deus ket c'hoas kavet he bar: maill ar maro eo, eunn troad beuz ebars! Galerius a ieas da gaout Konstantin rag c'hoant en doa da lakaat he frigasa. Ar prins iaouank a vusc'hoarzas rag lenn a rea enn he zaoulagad ar gassouni a zebre he speret: pe veo pe varo e vo digaset deoc'h ar Jeant? eme Gonstantin? evel ma kerrot, eme C'halerius. Ar prins a ieas eta dann emgann ous ar Sarmat, hema a ioa ar c'hrea, mes Konstantin a ioa kals souploc'h he izili. Ar sarmat a zistage taoliou pounner ha goest da ranna eun dèn e daou damm... ar prins a droe, a zistroe ha kleze he enebour ne rea nemet trouc'ha avel. Ar sarmat a skuizas buan; divera a rea ann dour divarnhan; mez en doa ive rag guelet a rea avoalc'h n'edo ket Konstantin o klask he laza na zoken he bistiga; erfin goude kals taoliou guenn, e vankas he zivesker dindanhan hag e koezas a stok he gorf. Ar prins a grogas enn he vleo hag hen digasas betek Galerius. Lazit anezhan, eme Hema. Salokras eme Gonstantin, dimme eo ha ne vo ket lazet; ar zoudardet a lavare ive: dezhan eo ha dezhan eo ober eus he brizounier ar pes a garo. Eur paotr c'hoek out, eme Gonstantin d'ar jeant, e guiriones da zourn eo maill ar maro eunn troad beuz ebars, mes perak dont da c'hoari pa n'ouzot ket ar jeu? Brema e roan d'id ar choas: distro, ma keres varzu da genvrois ha chetu ama eur pes aour rag sec'hed a peus gounezet; pe, ma kaves guelloc'h, chom da vevel ganemme. Ar Sarmat a ioa souezet-bras rag ne c'hede nemet ar maro.... en em strinka a reas da dreid Konstantin hag e c'houlennas chom ganthan hed he vues. N'oa eta ken brud enn arme nemet eus a ners hag a galoun Konstantin. Galerius, bouzaret he ziskouarn o klevet rei dezhan meuleudi, a roas ann urs d'hel laza. Ar prins a ioa var eves hag a dec'has var varc'h epad ann nos. Dious ar mintin eo e tlie beza great ann taol ha Galerius, eus eur prenest a c'hede ar vourrevien, pa velas ar Sarmat o tont er pors var loan du ar Sezar e-unan: kenavo, Galerius, kenavo muntrer, emezhan, Konstantin a zo pell dija, n'hen tapi ket na me kennebeud, hag e tec'has d'ann daou-lamm. Galerius a c'halvas soudardet hag offiserien evit mont var ho lerc'h, mes pa zachont d'ar marchosi e veljont pe seurt labour en doa great ar Sarmat: trouc'het en doa eunn nerven e gar peb-unan eus ar c'hezek, n'oat ket eta evit poursu Konstantin. Brema e velit perak edo Galerius, eur pennad a ioa, o koumari ha perak n'oa ken ger enn he c'hinou nemet hema: Lazit anezhan.

Koulskoude pa lavaras Theoteknus d'ar Sezar pegement a gristenien a ioa bet dija distrujet, he dal ken tenval a deuas da skleraat: eur servicher mad out, emezhan, ha va c'hoant eo ober eur blijadur benak d'id: goulen hag e viji chelaouet. Prins bras, eme Dheoteknus, inoui a ra tud Ansir o velet laza ar gristenien atao er memes doare. E Roum hag e meur a leac'h all ez eus tigret ha leounet evit ho dispenn, da c'hedal m'hor bo ive anevalet goues, plijet ganeoc'h rei din hoc'h ourskaret Mikaour. Mikaour! eme C'halerius, Mikaour va guella mignoun.... mad kass anezhan ganes. Chetu eta Mikaour lakeat enn eur c'har hag o tont da Ansir evit sikour ar vourrevien.

Koulskoude oa red eunn den benak evit dioual ann ours hag he voueta. Theoteknus a deuas da zonjal e Davus. Ar sklavour-koz a blije d'he vestr dre ar c'homzou drol aveze atao enn he c'hinou hag evithan da veza var ann oad n'oa c'hoas rabat ebet var he deod. Ar gouerneur a ieas e-unan beteg ar vengleus.... ar skla-

vour a ioa gourvezet ha kousket. Davus, Davus.... eme Dheoteknus, sao buan.... ann tan goal a zo e ti da vestr! Ar rouler koz a astennas he vreac'h : ann tan goal, emezhan, bah ! amzer zo. Ar gouerneur a grias adarre: buan, buan.... rag evel n'eus ket a zour e taoler ar guin evit mouga ann tan ! Mekàstor, eme Zavus eun eur ober eul lamm-krenn, koll guin evel-se !... hag ec'h anavezas he vestr. Evit doare, eme Dheoteknus, ne res ket nemeur a van eus tra da vestr ha n'out ket kre var al labour. Pardoun, Aotrou, eme Zavus ; ne gredan ket toulla re ama ; c'hoez ann diaoul a zo gant ar veïn, dre ma skoàn varnho e teu tan anezho, ha n'eo ket spountus e strinkfe tan eus ar veïn ! me gred e labouran a ziouc'h puns ann ifern ha ne doullan ket re gant aoun da goeza ebars. Deus ganen, eme'r gouverneur, rag eur garg huel am beus da rei d'id. Davus a c'hine hag a c'hrosmole etre he zent ; eur garg huel, eur garg huel.... Kredabl ar garg huel-ze eo beza krouget ous eur vezen benak. Sellet a rea eta trnezus ous ann dero hag ar pin dre ma zea mes dibistig e tigoezas enn Ansir hag eno e voe kaset da gaout Mikaour ha kenteliet var he vicher neves. Ar sklavour koz ne bade ket gant al lorc'h a ioa ennhan ; Mikaour a oue poket dezhan, kribet, diboultrennet he dreid, erfin daou vignoun oc'h en em velet goude eunn disparti hir n'hellont ket ober muioc'h a stad ann eil eus egile.... Koulskoude ne dlient ket chom pell mignounet.

I. W.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

MARI AR VUDEZ.

V.

Ar vesaerez iaouang a velas goudeze ar Marichal bras bemdez couls lavaret. Dre c'hras Doue ha dre he c'homzou carantezuz hen digasas da gaout eur c'heus ker bras d'he bec'hejou ma falvezas dezhan, pa voue caset dirag al lezvarn, cofez dirag an oll an oll dorfejou a ioa bet tamallet dezhan.

Hen ober a reaz en eur scuilla daelou puil. Discleria a reaz e voa ar gelennadurez fall en doa bet en he vugaleach eo a ioa penn abek d'he zizurziou. O veza collet he dad, Guy a Laval, epad ma voa c'hoaz iaouankik flam, e voue roet da ziorren da Ian Craon, he dad coz hag he c'hoard. Hema hen leze da ober ar pez a gare, hag en em roas d'ar pec'het, d'an dizurz, hag e teuaz evelse da veza eun torfetour. Alia a reas kement a ioa eno hag o doa bugale da zioual na rajent re a stad anezho, n'ho leschent d'en em rei d'an diegi, mes e tlient ho zevel ervez lezennou an ilis.

E kær e voue great eur brosesion da c'houlen evithan digant Doue ar basianted hag ar c'hlac'har d'he bec'hejou. Etre daou he gonfessour her prepare d'ar maro.

Etouez ar merc'hed iaouank diredet a vanden d'ar prosesion, e zoa unan hag a ioa sell an oll varnezhi. Guisket oa e guenn ; eur zantez e doa doare da veza kement e zoa ear a zantelez var he bizach ; var he zal ez oa eur c'harlantez a vokedou tro'n heol.

Pa voa echu ar prosesion, ar gardou a ieas d'ar prizon da gerc'hat ar Marichal braz, ha d'he gas da brad ar vadalen.

Pa zigouezaz eleac'h ma tlie beza laket d'ar maro, e velaz eur vizach dous o sellet truezuz outhan.

Mari Harel a ioa eno.

— Courach ! Aotrou Duk, emezhi.

Jil a reaz eur musc'hoarz hag a zoublaz he benn.

Epad ma her staget oc'h ar peul, Mari, he daouarn ganthi croaziet hag he daoulagad savet etrezeg an Env, a bede caloneg he fatronez santel evit ar pec'her brasze.

Distaga a reas diou pe deir vleunen dioc'h he garlantez hag ho zaolas varzu Jil. Ho reseo a reaz en he zorn a ioa c'hoas distag ; neuze e tiskuezaz an Env. Echu oa ganthan var an douar.

— Doue hen resevo, a lavare Mari outhi he unan, rag eur guir geuz en deus d'he bec'hejou, hag en Env ez eus kement a laouenidigez evit eur pec'her a zistro ous Doue !

Ar vesaerez ha meur a blac'h iaouang all a deuas da zistaga dioc'h ar peul corf an Duk maro, hag a lakeaz he gas da ilis Carmez.

Caset e voue d'an douar gant ar brasa solanite.

An Aotrou Ian, Dug a Vreiz, a ioa falvezet dezhan e vije rentet an henoriou-ze da gorf ar Marichal braz, hag e vije laket en douar benniget abalamour ma en devoa diskuezet keus d'he dorfejou, ma voa a lignez huel, ha ma voa bet en he amzer eur brezelour dispar.

Goude beza pedet evit ene Jil a Laval a ioa kemeret gant Breiz oll evit eun torfetour hag eun drouk speret, Mari Izabel a zonjas distrei da di he zud. O tremen dirak castel Machecoul e lavare outhi he unan :

— Paour kez Mari a Retz, ne deus ket efet c'hoas beteg al li ar c'halir c'hoero e deus da c'houlonder !

E guirionez, ne ket d'he zad epken e devoue da zougen canv. Diou vech e voue intanvez hag e varvaz ep bugale. Setu perak kement a ioa dezhi a dremenaz etre daouarn Renan a Laval, breur da Jil.

Mari Izabel Harel e devoa great ar gevridi a behini e voa bet carget gant he maeronez santel ; great e devoa ar pez a c'houlenne Doue diganthi. Discleria a reas d'he c'herent ne devoa mui pell da veva, hag en em breparas gant eur feiz beo hag eun devosion birvidik da guitat an douar.

Tremen a reaz euz ar vuez-ma eur sadornvez, dervez consacret d'ar Verc'hez Vari.

Pa deujot d'he sebelia e voue cavet var he fenn eur gurunen bokedou tro'n heol nevez cutuillet. Eun dorn ha ne voa bet guelet gant den en doa laket ar gurunenze var he zal.

O velet ar burzud nevez-ze, Julian ha Jenovefa a zaoulinaz evit meuli Doue a deue d'ho c'honsoli o rei dezho da anaout e voa eat ho merc'h d'ar baradoz.

— Arabat eo deomp gouela d'hor bugel, emezho, rak sur omp e zeo hirio eur zantez en Env !

E bro Retz ez euz eur son divar benn ar vudezik-ma, hag a ganer c'hoaz hirio. Setu ama eur c'houblat bennag euz ar son-ze.

Bez' ez oa eur vudezig, eur vesaerez gez,
Hag a iea var ar meziou gant he denved bemdez. (*bis*)
Calon glan ar vudezik, biscoaz en he buez
Ne garas nemet Jesus, hag he vam ar Verc'hez.
Eun dervez var ar menez setu hi o velet
Eun itron gaer ha guenn, ha n'e anaie ket.
— Mesaerez, emezhi, Izabel var merc'h koant,
Ro din an danvad guenn-ma, enhan ema va c'hoant.
— Va danvad guenn, o itron, m'hen roio deoc'h avad,
Ia, ma ro din otre ha va mam ha va zad.
— Kea buhan eta Mesaerez, kea buhan da glevet,
Ha ken na vezi distro me viro da zenved.
Mont a ra en eur penn red ar vudezik d'he zi ;
Ha d'he zad ha d'he mam e lavar difazi :
— Eun itron venn er menez e deus din lavaret :
An oanik koant zo aze, ro-hen din me as ped.
Souezet ha sebezet oue'n tad hag ar vam,
O clevet ho merc'hik vud o coms freaz ha splam.
— Kea da laret d'an itron, ne ket eun oan epken,
A zo dezhi mes mar car an denved a vanden.
P'oa distro'r vesaerez, 'n itron a lavare :
— Livirit-hu din, va merc'h bet oc'h eus-hu otre ?
— Lavaret o deuz, itron, ne ket eun oan epken
A zo deoc'h, mes mar kirit an denved a vanden.

G. M.

Euz a beleac'h e teu ma veler hirio an dristidigez var dal pephini, ma veler an oll nec'het, diez evel pa vent poaniet, tenval pennou an dud evel pa vent en aoun hag en anken? Al laouenidigez ne d'eo ket splann, ne c'hoarzer ket a vir galon, daelou a zo e mesk ar c'han, hag huanadou e mesk an ebat.

Petra zo penn abeg a gementse nemet ma'z eo hor bro troet divar an hent mad ; ar Frans e deus dilezet he feiz, he relijion, he Doue ; troet eo var an hent a gas d'an islong, hag ar pez zo goasa eo ne fell ket dezhi chom a za na dont en dro. Gouzout a ra e za da goll ; santout a ra ne d'eo ket iac'h, ha ne fell ket dezhi kemeret al louzou a c'hell he farea ; ne fell ket dezhi silaou ar medesin a c'hell epken renta dezhi ar iec'het. Guell eo ganthi chom etre daouarn medesinet pe louzaouerien ha ne anavezont pe ne fell ket dezho anaout he c'hlenvet, hag a zo paravia an eil d'egile o clask ober varnezhi an esa euz eul louzou bennak savet gantho, louzeier a bere ne anavezont ket an ners, hag a zo great kentoc'h evit distroja ar iec'het eget evit parea.

Ar Frans a zo hag a rank beza catolik ; ar relijion gristen catolig eo he ners hag he buez. He c'hlenvet eo ar feiz a glasker da grignat ha da vouga enhi. Pa zistroio oc'h Doue, pa e devezo en he fenn tud a feiz, pa e devezo courach avoalc'h evit lacat enn he fenn tud a relijion, tud hag he zicourfe da vale gant an hent mad, neuze ive e teuio dezhi he nerz hag he laouenidigez. Bez'e deus da lacat, mes ker clanv eo ma e deuz aoun rag al louzou a c'hell he farea, ha ne fell ket dezhi rei digemer d'ar medesin a c'hell he zavetei.

Kementse a zigas din da zonch euz eun histor a lennen en dez all. Eun den clanv a ioa eat da gaout eur medesin goueziek. An doctor, goude beza eveseat mad oc'h an den clanv a lavaras :

— Ho parea a c'hellan, mes red eo din ober eun troc'h hag a vezo poanius braz evidoc'h ; eun troc'h doun zo red din da ober evit tenna ar c'hrizien euz ho clenvet.

— Oh ! eme an hini clanv, n'oun ket goest da c'houzanv ober eun troc'h evelse em c'horf.

— Her gouzanv a c'hellit, ha parea, me her goar, rag anez n'em bije ket comzet a ze deoc'h.

— Oh! biken! doctor, biken ne lezin ober an troc'h-ze.

— Mad, neuze oc'h maro abenn eun dervez bennag ama.

— Ar pez a livirit, doctor, a zo scrijus.

— Scrijus kement ha ma kerot, mes n'eus louzou all ebet. Mes guelomp, ep chom keit-se da riotal, c'hoant oc'h eus-hu da vervel ?

— N'em eus ket, pell dioc'h eno.

— C'hoant oc'h eus hu da veza pareet ?

— Ia zur.

— Mad, en em lakit aze. — An doctor a c'half tud d'he zicour, hag ep chom da chipotal, a ra an troc'h. An den clanv a bare, hag a drugarekeaz, epad he vuez, ar medesin mad en doa he zaveteet.

Evelse a c'hoarvez gant hor bro. Clanv eo gant ar c'hontam euz ar fals credennou ken evit ar relijion ken evit an doare da veza gouarnet, ha ne bareo ket ken n'e devezo tud da droc'ha dezhi ar c'hrizien euz ke c'hlenvet.

En hospital Orlean ez eus nevez maro eur baourez kez hag e deus lezet gant an hospital-ze eun heritach a gant mil lur. Setu ama penaus.

Ar baourez-ze a ioa eun intanvez e doa bet a bep seurt trubuillou hag a bep seurt paourentez da c'houzanv en he buez. Brema ez eus daouzek vloaz e voue kemeret en hospital etouez ar beorien a vager hag a lojer eno. Bez'e devoa neuze daou vloaz ha triugent. He hano zo Scolastik Bardeaux.

Bez'e devoa er bed eur garez coz, pinvidik bras, mes ker stag he c'halon oc'h he danvez ma ne voa morse falvezet dezhi rei sicour da houma. Hogen setu ar garez coz-ze o tont da vervel, hag he danvez o tont d'ar baourez Scolastik. Daou c'hant mil lur a deue dezhi en heritach ; eun nosvez vad a c'hliz, evel a lavarfe lod.

Mes Scolastik a ioa boas dioc'h he faourentez, a garie he faourentez, ha ne vouie petra d'a ober gant an danvez-ze. Morse n'eo falvezet dezhi chench na guele na taol, na kemeret cambr, ar pez gouscoude eo c'hoant ar re goz en hospitaliou. Falvezet eo dezhi chom, beteg ar maro, e touez ar beorien all ep chenchamant ebet.

Eun nebeut derveziou zo e reat en ilis Plouigneau, eur seremoni gaer meurbet. Eur famill benniget gant

Doue hag e deus meritet beza benniget ganthan dre he feiz hag he oberou mad, en em zestume e troad an aoter. Daou bried vertuzus, daou batriarch euz ar barrez, goude beza tremenet antercant vloaz asamblez, a deue d'an ilis da drugarecat Doue evit an oll grasou o deus bet diganthan, hag euz an oll vad en deus laket anezho da ober epad an antercant vloas-ze.

An daou bried mad-ze a hanver Fransez Manchec ha Franseza Gallouedec. Doue en deus benniget ho friedelez ha savet o deuz e doujans Doue eur vanden vad a vugale. Ker mad zoken o deuz ho zavet, ma na deuz, euz a gement all (unneg a gaf din) troet nicun divar an hent mad. Bez'ez oa, en *eured nevez*, etre bugale ha bugale vihan, vardro triugent.

Ar pez marteze zo souezusa en *eured-nevez-ma*, ar pez a ve cavet rouez avoalc'h, eo Franseza Gallouedec a ioa bet eureujet gant he zad pehini, goude beza bet demezet ha deut intanv, a ioa en em rentet belek; hag ar seremoni diveza-ma zo bet great gant he map, hirio Person e Botsorhel. G. M.

Ps. 88.

Ton : *Eur Sin-Griz er mis-ma, pe, Silaouit, tud iaouank.*

1.

Va Doue, ho trugarez
Da viken a ganin,
D'ho meuli va mouez
Ep paouez a zavin,
E pep bro ho kuirionez
A zeskin da bep lignez;
C'hui oc'h eus lavaret :
Bepret va madoberou
En douar hag an envou
A vo anavezet.

2

D'an dud ganhen choazet
Em eus great al le;
Birviken distrujet
Ne vo ho bugale;
A rum da rum e pado
Ho lignez ebarz er vro;
An heol hag ar stered
A vrudo ar burzudou
En deus great an autrou
E pevar c'horn ar bed.

3.

O Doue oll c'halloudus
Piou so henvel ouzoc'h ?
An ælez ker skedus
N'int netra dirazoc'h;
En dro deoc'h ar re eurus
Var ho zroniou dudius,
A so ker cre, ker caer !
Mes dirag oc'h hueldet
Ho gallout hag ho genet
A so paour ha dister.

4.

Ne deuz, an oll her goar
Galloudek nemedoc'h;
Ar mor gant he gounnar
A rank plega deoc'h;
Compeza'rit he oulion
Ha sioulât he darziou;
Ho preac'h evel c'hoari
E deus strinket Rouanet,
Hi hag ho oll zoudardet
Er mor bras da veuzi.

5.

An Env a zo deoc'h,
An douar zo ho tra;
Ar bed zo great ganeoc'h,
Ha kement so enha;
An doureïer, an avel,
Hag ar meneziou huel
A netra bet savet,
Ha ganto ho torn nerzus
Hag hoc'h hano glorius
A vo ato meulet.

6.

Ra deui startoc'h bepret
Ho torn deou d'hor souten,
Ar guir, al lealdet
A so ganeoc'h o ren.
Ne doc'h nemet trugarez,
Ne doc'h nemet guirionez;
Euruz ar bopl christen
A voar ervad ho meuli,
Bale dirazoc'h a rai
E creiz ar sclerijen.

7.

Laouen epad an deis
Hoc'h hano a veulint,
Ha dreist an dud direis
Æz bras en em zavint,
Rag c'hui, va Doue, ho zavo,
C'hui a roio ners dezo,
C'hui roue ar rouanez
Eo ho rento galloudek
Vertuzuz ha calonek
Hervez ho madelez.

8.

Guech all, d'ar brofetet
Pa deuac'h d'en em ziskuez
Oc'h eus bet discleriet
Traou cuz ha traou nevez;
Dezho oc'h eus lavaret;
Eun den eün am eus cavet
So David he hano;
Hennez am eus dibabet,
Gant an oleo saer frotet,
Var va fobl e reno.

9.

Va dorn her c'hunduo
Eün gant ar venoden,
Va breac'h hen difenno
Ouz he enebourien;

Nep a glasco stourm outhan,
A venno noazout dezhan
Dre ho fallagriez;
Distrujet oll e vezint
An teac'h oll a gemerint
Evit ho brassa mez.

10.

Morse va zrugarez
Digantha na lamin,
Ato ar virionez
D'he heuilla a zalc'hin;
Dre'r vertuz eus va hano
Huel meurbet e savo
Ar c'hallout eus he ren;
Lacat a rai cals broiou
Gant ar mor hag ar steriou
Dindan he c'hourc'hemen.

11.

Dont a rai d'am gelver
Va zad ha va Doue,
C'hui a so va Zalver
Va mestr ha va roue;
Va map hena e vezo,
Var he dron me her savo
Dreist an oll Rouanet;
Effejou va zrugarez
Va fromessa d'he lignez
Biken ne vo torret.

12.

He wenn iac'h a bado
Keit hag oabl an envou:
He dron stard a jomo
Keit hag an oll astrou;
Ha mar deu he vugale
Da vont a enep ho le,
Mar torront va lezen,
Me ho scoio didruez
Evit ho fallagriez
Gant oll ners va goalen.

13.

Mes ous va servicher
Em bo ato truez,
Biken enep va ger
Ne din e guirionez;
Da David le am eus gret
Ha ne vo morse torret;
He lignez a vevo
Keit hag an heol, ar stered;
Keit hag an dud, hag ar bed
Var va fobl e reno.

14.

Gouscoude, va Zalver
An nep ho poa choazet,
Da roue, da zervicher,
Oc'h eus hen disprijet;
Taolet eo pell diouzoc'h,
Ho ker zo torret ganeoc'h,
Dismantret eo he lez,
He dron a zo discaret
He gurunen bruzunet
Evel traou didalvez.

15.

Ar c'haeou her c'huze
So ganeoc'h distrujet,
Ar c'hreou her mire
A encrez so carget;
Hag an oll dremenidi,
Tud ar vro, divroidi,
Oll ho deuz he laeret;
Kement ho deus caz outhan
A so laouen bras breman
Dre m'oc'h eus hen scoet.

16.

D'ar vreac'h her goaldrete
Ho nerz oc'h eus roet,
He virou, he gleze
So ganeoc'h dilemmet;
Epad m'edo er brezel
Ez oc'h deut d'he zilezel,
Ar roue-se ker skedus
A so brema discaret
He vloaveziou diverret
Rentet paour ha mezus.

17.

Va Doue, bete p'heur
E troot ho taoulagad
Divarnon-me pec'heur ?
Hag en so evit mad ?
Bete pegeït em c'henver
E c'huezot tân ho coler ?
Ho pet sonch, me ho ped,
Pegen dister e'r vuez,
P'evit tra ho madelez
E deveus va c'hrouet.

18.

Peleac'h ema'n den cre
A vo treac'h d'ar maro ?
Piou an den a virfe
Er bez na ziskenno ?
Peleac'h ema va autrou
Al le, ar promessaou
A reac'h guechall dinme ?
Cousgoude ho kuirionez,
Ho callout, ho madelez
So testou euz a ze.

19.

Ni pere ho care
Zo bet goloet a vez
C'hui her goar, va Doue
Gant tud a beb lignez;
Ne greden ket comz a ze
Rag hi deomp a rebeche
Ne zalc'hac'h ket d'ho ker,
E nac'hac'h ho map santel;
Mes c'hui vo bepret fidel;
Ra viot ato meulet. F. P.

Eur gazeten scrifet e Bruxel a lavar :

Er sizun all eo bet douget corfou an tadou Olivaint, Ducoudray, Caubert, Clerc ha Bengy, euz a vered Montparnas da ilis Jesus e ru Sevr. Ar pemp tad-ze a zo

euz a Gompagnunez Jesus, hag a zo bet lazet gant dispac'herien Paris. Ar c'horfou-ze zo bet digaset ep poan, mes evel dre gus. Gouscoude eur c'hras burzuduz a zo bet resevet epad ma touget ar relegou-ze.

Eur plac'h iaouang ugent vloaz e devoa poan en eur c'hlin. Ar boan-ze ne gavet ket a bare outhi, ha ker criz oa ma e devoa dinerzet oll ar plac'h iaouank, distrujet he iec'hed hag he c'haset bete dor ar maro. D'ar zadorn 22 a vis gouere, ar medesin a ioa var he zro a zisclerias n'oa mui esper ebet evithi.

Gouscoude ar glanvourez a bede caloneg an tad Olivaint gant pehini e devoa great he fask kenta. Ober a rea navet varlerc'h navet, hag an deis ma voue pareet ec'h echue ar bempet.

Digaset e voue e kar, ha goudeze douget var bouez an divrec'h da gaout an arched, rak n'oa ket goest da finval euu ezel. Kerkent ha m'e devoa touchet oc'h an arched, he divesker en em astennaz, hag an hini ver, rag ar c'har glanv a ioa berreat, en em gavas da veza keit hag eben. Setu hi en he za hag o vale da heul an arched a zouget d'an ilis. Eno en em lakeas var he daoulin hag e chomaz evelse da bidi eur pennad mad ep harp ebet.

Goudeze e savaz evit teleur dour benniget hag ez eaz he unan da gaout ar bez. Pa voa echu ar ceremoni, e tistroas d'ar gær var droad.

Abaoue e tistro di bemdez da bidi. Pare tre eo. Comz a rer c'hoaz a c'hrasou all, pere ne dint ket marteze ker burzudus, mes a greder beza bet dre skoazel an tadou-ze laket d'ar maro dre gasoni oc'h ar relijion gant enebourien ar feiz hag ar vro.

E Santez Anna Vened, an niver euz ar bardonerien, zo bet er bloa-ma, evel ma her gortozet, brasoc'h calz eget er bloaveziou all. Goude an oll reuziou euz ar bloas tremenet, ne ket souez e tiredfe ar gristenien fidel a vanden da dreid patronez Breiz-Izel. Biscoaz ar vro n'e devoa bet muioc'h a izom euz he zicour.

Mes euz an oll bardonerien a zo bet eno er bloa-ma, ar zell a zo bet var ar jeneral Cathelineau hag he ofiserien vraz a velet o tostat oc'h ar chapel, en eur bidi, ho chapeled gantho en ho dorn. Deut oant evit seveni eur *veu*, evit trugarecat Santez Anna da veza ho diouallet var dachen ar vrezel hag en trubuillou all o deus bet da c'houzanv.

Tud a feiz evelse eo a dle savetei ar Frans, evel en deus lavaret an hini en deus prezeget eno en deizze. Henor d'an hevelep soudardet christen! Pa leverer ar chapeled, pa zouger var he beultrin skeuden ar galon sacr, e c'heller beza trec'het, pa ve da stourm oc'h eun niver re vras; mes beza trec'het evelse a zo glorius; an ners calon hag ar feiz-ze eo ato an had a behini e tiouan ar victor.

Ar scolaer e vacansou. Brema ema mare ar vacansou, ar mare-ze euz ar bloaz o deuz an oll scolaerien kement a vall da velet. Hogen var gementse e teu da zonch din euz a eur scolaer a felle dezhan rei hag en devoue eur gentel ar vraoa digant he dad.

Eun den divar ar meaz en doa caset he vap d'ar scolach. Dont a ra ar vacansou, hag ar map a deu d'ar gær. An tad goude beza he zigemeret hag he vriatet a c'houlennas diganthan :

— Ahanta, potr, desket ec'h euz eun dra bennak duze?

— Oh ia, va zad, kement ha pep unan.

— Desket ec'h euz eun dra bennak dioc'h ar chifr? da viana an dra-ze a gaf din a ve mad da c'houzout.

— Dioc'h ar chifr? va zad, ar c'henta oan em c'hlas; ha diskuez a elfen deoc'h ec'h ouzon ober contchou ha ne ouzoc'h ket hoc'h unan.

— Oh! me ne ouzon netra, mes penaoz e c'helfez diskuez an dra-ze din?

— Sellit, guelit a rit pet plat a zo aze var an daol?

(Ar vam e doa laket var an daol eur pladad kig hag eur pladad avalou douar evit coan.)

— Ia, eme an tad, guelet avoalc'h a ran daou blad aze.

— Mad, eme ar map, me ia da ziskuez deoc'h ez eus tri.

— Guelomp-ta penauz e ri an dra-ze.

— Sellit, ne ket guir e leveromp evelen evit conta : eur pladad kig, *unan*, eur pladad avalou douar, *daou;* hogen unan ha daou a ra tri.

— Guir a leverez, eme an tad; mad neuze da vam ha me a ia da gemeret an daou bladad-ma evit hor c'hoan, ha te pa zout eur potr guezieg, a pezo an trede pladad evit da lod.

Eun tad all a scrife d'he vap a ioa ive er scolach, hag a c'houlenne arc'hant :

« Reseo a reot, dre al lizer-ma, tri bez a ugent real a gas ho mam deoc'h ep gouzout din-me. Ama e leverer cals traou divar ho penn; da c'hoari oc'h eun ifern, mes da studia n'oc'h ket ki. Dioc'h ma leverer ne grogit tam el latin, hag ar skianchou all e skopit varnezho.

« Me 'm eus lavaret deoc'h meur a vech ne vijac'h morse nemet eun azen, hag hirio hen lavaran deoc'h adarre, me, ho tad. » MARTIN.

An arneu a zo bet en derveziou tremenet en deuz, a leverer, great distruch braz e Lannion hag er c'harter tro var dro. Kazerc'h bras divent a zo coezet dre eno, hag o deus torret ar guer e kær, ha draillet an ed er parkeier var ar meaz. G. M.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 2 GUENGOLO 1871. N° 344. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloaz* daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 2 Guengolo 1871.

Lizer hon Tad Santel ar Pap, d'an oll Eskibien euz ar bed christen catolik.

Hor breudeur henoruz, rei a reomp deoc'h ar zalut hag hor bennoz abostolik.

Aliez, hor breudeur henoruz, epad ar pennad hir a amzer a zo tremenet abaoue ma zomp Pap, o scrifa deoc'h, on eus lavaret pe gen anaoudeg e voamp evit ar mercou a fidelite hag a garantez a lakea an Doue a drugarez en ho calonou hag e calon ar bobl fidel fiziet enhoc'h en hor c'henver hag e kenver cador Sant Per. Abaoue ma zeo en em lakeat enebourien Doue da vac'homi stadou ar Pap evit dont da veza trec'h, ma c'halje an dra-ze beza, da Jesus-Christ ha d'he ilis pehini eo corf Jesus-Christ he unan hag he leunder, c'hui, breudeur henoruz, hag ar bopl christen, n'oc'h eus morse eanetda bidi an Doue ous pehini e sent an avel hag ar mor, da sioulaat ar bar amzer-ma; n'oc'h eus morse ken nebeut ancounac'het rei deomp e pep giz, mercou euz ho carantez, hag ober ho callout evit bihanaat ar c'hoervder euz hon trubuillou. Mes pa zeo lamet diganeomp ar gær-ma, kær-benn an oll bed catolig, pa zeo deut hor mac'herien da ober anezhi ervez ho frouden, c'hui, a unan gant an darnvuia euz a gristenien fidel hoc'h escoptiou, oc'h eus cresket ho pedennou ha savet ho mouez evit souten guiriou ar relijion hag ar justis breset dindan treid tud divez mar boue biscoas.

Brema pa zeus digouezet eun dra ha n'oa ket bet guelet abaoue Sant Per etouez an oll Babet zo bet var he lerc'h, pa on eus tizet ar c'huec'hvet bloavez varnugent abaoue ma zomp Pap, oc'h eus diskuezet kement ho laouenidigez evit ar madober dispar-ze roet deomp daoust pe gen dister omp, oc'h eus diskuezet ker sclear pe ger cre eo ar vuez er famil gristen, ma en deus kementse great eur vad vras d'hor c'halon. Unani a reomp hor mennoziou gant ho re, hag e tennomp euz ar madober-ze eun ners nevez evit gortos gant muioc'h a fizians ma e devezo an iliz ar gounit leun ha distak. Eun dudi eo bet evidomp clevet e voa e pep leac'h niveruz ar bandennou tud en em zestume en ilizou evit pidi, hag e velet dre ar bed oll ar gristenien o tiredeg a brez en dro d'ar veleien carget euz ho ene evit trugarecat Doue euz ar madober roet deomp, hag he bidi calonek da rei ar victor d'he iliz, ar pez a c'houlennont en eur bidi unanet hag en eur dostat oc'h ar zacramanchou.

Santet on euz hon anken hag hon encreziou o vianat, ha zoken oc'h en em chench e laouenidigez, pa on eus resevet al liziri caloneg a scrifac'h deomp, pa on eus guelet ar mennoziou mad hag ar pedennou a reac'h evidomp, pa on eus guelet o tigouezout ama, an eil rum varlerc'h egile, christenien vad euz a gement corn zo er bed, pere a zo noploc'h c'hoas dre ho feiz eget na dint dre ho lignez ha dre ar reng huel a zalc'hont er bed pe en iliz, ha pere oll en em unane gant eun niver braz euz a dud ar gær-ma hag euz hor stadou aloubet, evit renta deomp ar memes carantez hag ar memes sicour; diredet a reant evelse, beteg euz ar broiou pella, oc'h en em lacat a volontez vad var var da gaout ho lod euz an dismegansou a rer deomp hon unan, evit diskuez d'an oll pebez santimanchou a zougont evidomp en ho c'halon, hi hag ho c'henvrois. Roet o deus deomp eun testeni a gementse dre al levriou o deus digaset deomp var bere ken alies a gant hag a vil gristen o deus laket ho hano evit en em zevel gant nerz a enep ar re o deus lamet hor stadou diganeomp, evit goulen ma vezint rentet deomp adarre, evel ma c'houlen ha ma c'hourc'hemen ar relijion, ar justis, ha zoken mad ar broiou seven.

Var gementse an aluzen a ro paravia an oll paour ha pinvidig evit hor sicour en hon dienez, an aluzen-ze a zo cresket c'hoas cals brema. Guelet on eus rei deomp prezanchou caer meurbet e pep giz; penn oberou euz ar pez a c'hoar micherourien kristen da ober a ijinusa, evit henori dreist oll an diou c'hallout on eus bet digant

Doue, gallout a Bap ha gallout a Roue, eun niver braz a ornamanchou hag a veseliou sacr evit rei tro deomp da c'hellout sicour an ilizou en em gaf en dienez.

A dra zur, eun dra burzuduz eo guelet an dra-ze en ilis catolig, ha diskuez a ra ne deus nemethi. Rei a ra da anaout sclear hag anat penauz an ilis catolik, petra bennak ma zeo skignet dre ar bed oll, petra bennak ma zeuz enhi tud hag a zo ar brasa kem etrezho dre ho buezegez, dre ho doareou, dre ho studiou, ne deus gouscoude oc'h he ren nemet eur speret epken, speret Doue, a zo seul burzudusoc'h an nerz a ro dezhi, ma zeo crisoc'h casoni an dud difeiz en he enep, ha ma clascont muioc'h a drubarderez evit lamet diganthi pep sicour aberz an dud. Ra zavo eta euz hor c'halon santimanchou a anaoudegez vad hag a veuleudi evit an Hini a deu evelse, en eur renta gloar d'he hano, da frealzi hor c'halonou mantret, en eur ziskuez he nerz hag he c'hellout, hag en eur rei deomp ar fizians da velet ar guir o tont ep mar da gaout ar gounit.

Mes mar savomp an oberou mad on eus resevet varzu Doue pehini en deuz ho roet deomp, ne domp ket nebeutoc'h leun a anaoudegez vad e kenver ar re ma zeo en em zervichet ar brovidans anezho evit renta deomp pep seurt deveriou dre ho aluzennou, ho c'homzou mad, ho zentidigez, ho devosion hag ho c'harantez. Sevel a reomp hon daoulagad hag hon daouarn etrezeg an Env, hag e kinnigomp da Zoue kement a zo bet kinniget deomp gant hor bugale en he hano, hag euz hon oll nerz e c'houlennomp ma plijo ganthan silaou ar pedennou a reont oll evit ma e devezo cador Sant Per he frankis, ma en devezo ar bed he frankiz, ha ma skuillo gant puillentez varnezho oll ha var bephini anezho, ken evit an ene ken evit ar c'horf, ar grasou ne c'hellomp-ni ket da rei dezho.

Caret on divije cas dezho oll ha da bephini anezho eur merk euz hon anaoudegez vad hag euz hor c'harantez; mes ne c'hellomp ket hen ober, ker braz eo an niver euz an testeniou on eus resevet ha dre gomz, ha dre scrit ha dre ofransou. Rak-se, evit cas hor c'hoant da benn en eun doare bennag, e scrifomp deoc'h, hor breudeur henorus, c'hui pere oc'h euz ar c'henta perz e santimanchou hon ene, hag ho pedomp da rei ar santimanchou-ze da anaout d'an dud a iliz ha d'ar bobl a zo en ho carg. Dougit-hi ive da zelc'her mad ato da bidi a unan ganeoc'h, ha gant eur galon leun a fizians; rak mar da peden an den just beteg an Env, ha ma na ean da bidi ken na deu Doue da zellet outhan; mar en deus Jesus-Christ prometet ec'h en em gafche eleac'h ma vije daou unanet o pidi en he hano, hag e roje dezho hon tad euz an Env kement a c'houlenjent, pegement muioc'h ne deo ket an iliz oll, o kendelc'her da bidi a eur vouez, sur da velet justis Doue o tont d'he zouten, da vruzuna gallout an ifern, da derri nerz ha counnar an dud, ha da lacat adarre ar peoc'h hag al lealdet da ren var an douar?

Evit ar pez a zell ouzoc'h, hor breudeur henorus, lakit hoc'h oll studi hag hoc'h oll ners d'en em zelc'her muioc'h mui unanet, evit ma o pezo eun arme ha ne c'hello netra he boulc'ha, d'en em zifen oc'h enebourien Doue pere a gaf bemdez eur finesse nevez bennag evit ober ar brezel d'an ilis, pehini ne oufe morse beza distrujet gant gallout ebet. Dre eno en em zifennot esoc'h ha suroc'h oc'h ar stocadou a roint deoc'h, hag e lakeot esoc'h ho bandennou da gemeret an tec'h. Setu petra a c'hortoomp hag a c'houlennomp a greis calon evidoc'h hag evit an oll gristenien catolik.

Da c'hortoz, evel eun herrez euz ar pez a c'hoanteomp kement euz ho perz hag euz a c'hras Doue, evel testeni euz hor mennoz hag euz hon anaoudegez vad, e roomp a greis calon ha gant carantez, ar vennoz abostolik da bep unan ac'hanoc'h, hor breudeur henorus, d'ho tud a iliz ha d'an oll bobl a zo fiziet enhoc'h.

Roet e Rom, e kichen Sant Per, d'ar pemp a eost, gouel Itron-Varia-an-erc'h, er bloas 1871.

Ar c'huec'hvet bloas varnugent abaoue ma zomp Pap. Ar Pap, Pii nao.

Abaoue enn nebeut derveziou zo ez euz arneu. Coumoul du a ia hag a zeu dre Vreiz-Izel hag a zo oc'h ho heul tan ha curun, glao ha cazerc'h. E carteriou zoken euz hor bek douar e tu an anternoz, ez eus bet goal varrou amzer, kurun da lacat an dud da scrija ha cazerc'h goest da derri guer ha da zrailla an ed.

Ha goude, a leverot-hu, ha ne domp-ni ket boas da velet bep en amzer eur bar arneu bennag evelse? pet guech e velomp-ni an hanv, an amzer dom o tremen ep ma teufe, abred pe zivezad, coumoul har arneu da zevel?

Guir eo, mes me zo sur ne ouzoc'h ket petra zo bet penn abek d'an arneu-ze da zont brema. Red eo din eta hen lavaret deoc'h: an arneu a zo deut abalamour, da anter-eost eo bet boleet ar c'hleier e pep leac'h. Bez'e-eus dre ar bed oll christen pemp cant mil gloc'h da nebeuta, hag ar re-ze zo bet sonet oll en deiz-ze, ha zoken an derc'hent evit an *Angelus* bras. Sonet int bet dreist oll a zoare evit ar prosesion-ze a rer e pep parrez evit seveni eur *veu* great gant unan euz hon Rouaned coz. Hogen ar c'houmoul en em laca da vouela dioc'tu pa glevont son evelse; ar c'hlogorennou dour a zo en ear a zo ker kizidik ma crevont kerkent ha ma ve hejet an ear gant ar strons euz ar c'hleier laket e bole. An heur o sini epken var ar c'hleier a zo avoalc'h avechou evit digas arneu.

Setu aze petra a scrifer hag a vouller hirio en deiz e Breiz-Izel!

C'hui a lavaro marteze: Mar em eus sonch mad e voa comanset an arneu araog anter eost, hag en doa scoet eun tu bennag en derveziou diagent. Penaoz eta e ve bet digaset gant sonerez ar pemzeg euz ar mis? Guir a lavarfac'h, rak kerkent hag an trizek pe ar pevarzeg ez oa kurun ha glao e lec'hiennou; mes petra fell deoc'h p'eo guir an doctored a damal an arneu d'ar c'hleier a dlie bolea d'ar pemzek?

Lavaret a elfac'h c'hoas: Mes bep bloaz, abaoue ne voar den pegeit, e vez sonet evelse ar c'hleier da anter-eost. Bep bloaz eta e tlie dont arneu en deis-ze. Gouscoude me am eus guelet meur a vech ar gouel-ze o tremen ep ma vije nag eul luc'heden, nag eun dalm gurun, nag eur berad glao, na zoken an distera tam coumoul var an oabl na deiz ar gouel, nag an derveziou araok nag an derveziou tosta varlerc'h. Guir a lavarfac'h adarre; mes ne zonjit ket pegement a izom o deuz hon doctored da damal eun dra bennak d'ar c'hleier; ne ouzoc'h ket pegement a boan a ra son ar c'hleier-ze en ho discouarn d'ar re n'o deus na feiz na relijion? Son ar c'hleier-ze zo eur rebech evitho, ha c'hoant o deus da lavaret deoc'h:

Discarit ar c'hleier-ze, casit-hi d'an teuz ha grit guenneien gantho, ha gant ar gueneien-ze it d'an davarn da efa *bete* eleac'h mont d'an ilis da henori Mam Doue pe d'ar prosesion da bidi evit ho pro; pe, ar pez a ve marteze guelloc'h c'hoas, teuzit ar c'hleier-ze da ober canoliou nevez da rei d'ar Prusianed pere marteze n'o deus c'hoaz avoalc'h! G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

MARO VERONIK.

Koulskoude Theodot en em lakea re eun heoll evit non pas beza guelet; evel ma veze atao etoues ar verzerien, m'her c'hlevet o koms eus ann Env, ar spierien a ziskredas varnhan hag a ieas d'he di. Evit lavaret ar vriones penn-da-benn, plijout a rea dezho ober enklask enn hostaleriou, rag ma ne gavent peurvuia netra all, guin da viana o deveze marc'had-mad hag, er gout a rit, a bep amzer ann dud-ze a ves laosket evel chass gant ann dirantet var lerc'h ar re vad, a zo bet atao kre var ann banneou. Theodot n'edo ket er guear, eat oa d'ar prizoniou hag he vevelien a lakeas ar guin da zivera founnus. Goude beza torret ho zec'hed, ar spierien a reas ann neuz da ober ar fouill; ne veljont netra nemet ann taolennou ha ne vouient e gis ebet ar pes a ioa merket varnho. Ar voassa eo n'heljot ket kuzet outho Veronik; skoet e vouent dre he gened hag he modesti. Chetu hi eta, enn distro, o lavaret da Dheoteknus n'o doa kavet netra nemet eur verc'h iaouank, ar c'haera plac'h a ioa enn Ansir. Avoalc'h oa ar ger-ze evit lakaat tan al lubrisite da gregi e kaloun ar gouerneur. Ne zaleas ket evit dont e unan da velet Veronik. N'oa den evit miret outhan hag ar verc'h iaouank, evit he dioual, ne doa nemet he cal mad hag he fedennou. Mes, o lenn histor ar verzerien o peus guelet gant pebes sourci en deus atao Doue beillet var he verc'hezet rag, e guiriones, he briejou int: lezet en deus kemeret ho bues, n'en deus ket lezet lamet digantho ho enor. O purete! o lilien anjelik! Piou a gompreno morse peger kaer out dirak daoulagad Doue? Ebdot n'eus vertus ebet hag enn da skeud ec'h en em blij ann oll vertusiou.... Hogen chetu ama petra zigoezas. Theoteknus a glaskas poket da Veronik; mes trellet neat e oue he zaoulagad ha pa gave dezhan e poke d'eur plac'h koant e poke da eunn dra ne zivinot morse. Eur pod houarn a ioa e korn ann oaled, unan koz ha goloet a zuad; mad ar gouerneur, trellet eta he zaoulagad dre bermission Doue, a boke da hennes eleac'h poket d'ha Veronik pehini a ioa var he daoulin o pedi; briata a rea ar pod hag e lavare dezhan a bep seurt komzou sot. N'oa ket bet pell amzer oc'h ober ar vicher ma zoa he zaouarn, he vizaj, he zillad zoken goloet a zuad: ne vije ket bet divalooc'h hag en dije tremenet eunn derves e kreis siminalou Ansir.... Erfin ez eas kuit eb gouzout netra rag n'oa ket c'hoas distrobinellet. A veac'h oa en em gavet var ar ru, ma chome ann dud a za ha ma vodent enn dro dezhan: Piou eo ar glaouaer-ze, emezho; piou eo ann anduillen-se? Evel eo ous Theoteknus, eme unan.... Theoteknus eo, eme eunn all; ar gouerneur a zo eat da vorian, kollet en deus he benn. Theoteknus a ioa drouk ennhan o klevet ann hueres ha ne gomprene netra; mes, enn eunn taol, e tigoras he zaoulagad hag e velas e pe seurt stad euzus edo. Tec'het a reas mar gouie.... mes kaer en doa redek, ar geriou c'hoero a froumme betek he ziskouarn evel ar mein var lerc'h eur c'hi. Digoezet enn he bales, ec'h en em guzas hag e chomas eunn derves benak eb kredi dont e kear. Anet oa da Veronik e koustche dizhi he bues ar ves a ioa koezet var ar gouerneur; prest oa eta; maget oa gant korf hor Zalver ha nerzet dre gomzou he zad pa voe kaset d'ar prizoun ha barnet d'ar maro. Theoteknus a lakeaz ann dabourin da ober tro kear evit destum kals tud hag embannet e oue e tlie Veronik beza debret gant ann ours Mikaour. Ar genta oa da vervel evelse; ar baïanet a oue mall gantho diredet. N'oa nemet eunn den marteze e kear ha ne vouie ket ar c'helou, hennes oa Davus. Evel m'en doa great eur iun hir enn he vengleus, edo oc'h en em zic'haoui ha mezo e veze aliesoc'h eget he dro. Theodot en doa evit he verc'h eur garantes eus ar re denerra; ar c'himmiad a rannas he galoun; koulscoude ar feiz a voue treac'h hag a volontes vad e roe da Zoue ann tenzor en doa bet digant Doue. Kass a reas d'ar prizoun dillad kaera he verc'h, guiska a reas anizhi oll e guenn: da eured eo, Veronik, emezhan; Jesus a vo da bried, kea laouen davithan. D'ann heur merket, Veronik a ioa e kreis ann dachen hag ar baïanet, renket var diri, o sellet outhi. Chetu roet ann urs da zigeri kraou Mikaour ha Davus a zentas. Ann ours a dosteas enn eur c'hrougnal. Ar verc'hes iaouank a zaoulinas hag a reas sin ar groas. Koulskoude Davus a roas ive eunn taol-lagad evit guelet pe seurt labour a raje he vignoun.... eur skrijaden spountus a reas; anaout a reas Veronik, Veronik ker karet ganthan abaoue he abaden gant Viktor. Mikaour, d'as toull, eme Zavus gant eur voues spountus.... Mikaour ne rea van hag a dostea. Mikaour, Mikaour, aneval!... Ann ours a iea atao. Davus a dapas eur gour-gleze hag a deuas buana ma c'helle. Re zivezat oa; ann aneval a starde dija etre he grabanou ar verc'hes iaouank hag a roge he gouzong-

Davus a zistagas eunn taol kountel nerzus e skouarn Mikaour hag ar goad a strinkas-drus. Mikaour a ziskrogas eus Veronik ; houma a goezas var ann treas, he bleo fuillet a c'holoe he bizaj hag he goad a live he zae venn. Davus a reas eur zell outhi : Ah! Veronik maro out emezhan hag ann dour a redas eus he zaoulagad. Neuze e pelleas, mes ann ours a ioa bet goal c'hlazet hag a ieas dezhan. Etre-daou hag epad m'edo an oll souezet e velchot eunn den o tisken e kreis ann dachen hag o tont varzu Veronik ; he c'hemeret a reas etre he zivrec'h hag ez ea kuit ganthi. Perak e sammit bounnes? Eme'r zoudard. Abalamour ma zounn he zad, eme Dheodot, gant eur voues nerzus. He zad, he zad eo, eme'r baianet hag e oue digoret hent d'ann hostis santel ; goude oll, nec'het oat o klask gout pe a-zevri pe evit c'hoari edo Davus ha Mikaour ann eil e-kever egile. A zevri edont ; Mikaour a ioa toullet he skouarn hag a gounnare, Davus a c'hoantea venji Veronik. A-benn eur pennad e ouent guelet o ruill ho daou eun eur bern : Kountel ha breac'h Davus a ioa eat e ginou Mikaour hag ivinou Mikaour e goaziet Davus ; edont o tenna ho huanaden diveza. Paour keas Davus ! Koulskoude Theodot a zebelie he verc'h ha var ar bes a skrive ar ger-ma ebken : *Christo*, houma a zo da J. K.

I. W.

Pouez eur Gurunen.

I.

Comzet on euz, en eur pennad scrit, dindan an hano a *Labousik Doue*, euz a varo scrijuz an duk iaouang a Vreiz, Arzur, lazet gant he eontr criz Ian-ep-douar, roue a Vrozaos ; mont a reomp ama da gomz euz he c'hoarezet a deue ar gosa anezho, dre vir, da veza dukez a Vreiz eleac'h he breur.

Var dro ar bloas 1211, an Dug a Vreiz oa Guy Thouars, intanv d'an Dukez Constans. Chom a rea er gær a Naonet, rak en em blijout a rea guelloc'h eno eget e Roazon pe e Guened. Euo, didrouz, en em ziskuize euz ar c'hrogadou stard en doa bet da zouten oc'h eun enebour gallouduz ha doujet, Philip August, roue a Frans.

Guella pez a ioa, ar peoc'h a ioa great, ha Guy Thouars a c'houarne dibreder Breiz en hano he verc'h cosa, Alix; rag Azenor, an hini e devoa ar c'henta guir a zalc'het ato e Brozaos.

Eur mintinvez, e mis guengolo, e voa eur vanden demezellet e gorre an deleziou braz e castel an Naonet. Goude beza lavaret eno eur ger bennag etrezho, unan anezho a reaz eur sin, hag e tiskenjont ac'hano d'ar red evel eur vanden merc'hedigou o tont euz ar scol, pe eur vanden guenan iaouang o tont euz ar gest da vont da glask danvez mel var ar bleuniou.

Pa voant eat er meaz euz an ti, unan anezho a lavaras :

— Ha ne ket-ta, demezellet, eo gras guelet eun dervez brao evelen goude kel liez a zervez glao ?

— Oh ia, itron, eme ar vanden a bez, plijadur zo o santout an ear fresk-ma. Ha setu-hi val eul letonen oc'h en em lacat da ober ho c'boariou.

An hini a rea ar re all itron anezhi, hag evit pehini e tiskuezent eur respet bras, daoust pe per iaouang e voa, en em dennas souden euz a douez ar re all, hag epad ma voa safar gantho, pephini oc'h ober he c'hoari, en em lakeas da vale dindan ar guez, eur pennad dioc'h ar re all. — Unan euz ar merc'hedigou a lavaraz en eur vusc'hoarzin.

— Setu Alix en em dennet diouzomp ; c'haoustre Mac'harit a ielo ive ep dale d'he c'haout !

An hini a gomze evelse oa Catell, ar iaouanca euz an teir c'hoar, rak teir c'hoar oant eno, bugale d'an Dug a Vreiz, Alix, Mac'harit ha Catell.

A veac'h e devoa Catell comzet evelse, ma voue e guirionez guelet Mac'harit o lezel he c'hoari hag o vont varzu he c'hoar Alix. Cregi a reaz en he breac'h, hag e lavaras dezhi :

— Petra, va c'hoar, ne jomes ket da gemeret da ebat ganeomp ?

— Petra fell dit, Mac'harit, — ar c'hoari ne blich ket din ; plijadur am euz o velet Catell o kemeret he ebat, hag oc'h he c'hlevet o c'hoarzin ; ne c'hellan ket avad ober eveldhi.

— Me, eme Vac'harit, ne c'hellan ket ober kennebeut.

— Cleo, Mac'harit, me zo eur bloas cosoc'h evidout, eme Alix, ha setu perag ez eo glazet va fenn gant eur gurunen ha ne c'hlazo ket da hini-te.

— Curunen Breiz a zo caer, eme Vac'harit, en eur zevel sounn he fenn.

— Caer eo marteze, va c'hoar, mes pounner eo ive.

Ne c'hellan ket beza dizoursi pa zoujan pe gen hegaset eo bet hor mam ger, pebez maro scrijuz en deus gouzanvet hor breur Arzur, penauz ema hor c'hoar Azenor dalc'het prizonierez. Petra a vezo great ouzinme? Oh! va c'hoar ger, curunen eur roue ha curunen eun Dug a zo eur beac'h pounner da zougen.

Hag Alix a Vreiz a blege he fenn evel pa na c'halje ket dougen ar beac'h a ioa varnezhan.

— Ar guir Dukez a Vreiz, emezhi, eo Azenor, ar c'hoar-ze deomp ha ne anavezomp ket, hag a ioa kement a hano anezhi gant hor mam Constans pa edo var guele ar maro. He gelver a rea en eur vouela! Paour kez Azenor, n'he guelimp morse !

Mac'harit a Vreiz a zavaz he dorn varzu an Env, hag a ziskuezaz an oabl glaz a ioa digoumoul en dervez-ze.

— Ia, du-ze en Env he guelimp, eme Alix en eur huanada.

Alix ha Mac'harit, cazel ha cazel, a iea hag a zeue dindan ar guez, hag e comzent euz ar pez o doa guelet ha clevet comz anezho en ho bugaleach.

An demezellet all a ioa eanet da c'hoari, hag a zelle oc'h an diou c'hoar. Ar c'hoarzezez Catell zoken a ioa deut trist he min ; dindan he malvennou hir ha melen e velet eur veraden zaelou o pezenna.

Ne deus netra truezusoc'h da velet eget bugale en dristidigez. Caout a rafet ne deo ket great ar iaouankiz evit an daelou, ha pa veler tud iaouank flam o vouela, ne aller ket miret oc'h ar galon da vantri.

Setu perag an demezellet, o velet tristidigez an diou c'hoar, a ioa chomet var al letonen evel mantret, hag o doa lezet ho c'hoariou ; kement e carent ho frinsezet ker mad ha ken dic'hloar.

Alix a ioa neuze en he daouzek vloas, Mac'harit en he unneg ha Catell en he dek. N'oant nemet bugale ; mes e skol ar goaleur e teuer buhan da veza tud. Alix ha Marc'harit a ioa dija merc'hed avoalc'h dre ho speret hag ho skiant ; Catell epken, evel pa e divije gouezet e tlie he buez padout hirroc'h eget hini an diou all, e devoa dalc'het c'hoaz eun dra bennag euz a scanvadurez ar vugale.

Ha gouscoude araok fin ar bloas, Catell a dlie beza demezet da Andre a Vitre.

Her gouzout a rea ; lavaret oa bet dezhi, ha kenta guech ma velaz Andre a Vitre etouez eur vanden dud chentil, e reaz eur bek treuz hag eur min faeüs.

— Hennez eo a dle beza va aotrou, emezhi da Catell a Rohan, an hini a garie muia euz he demezellet, hag a ioa neuze en he c'hichen? hennez an orin coz-ze hag a zo eur mez he velet?

Catell a Rohan en em lakeas da vusc'hoarzin, hag he lezas da chormat eun nebeut. Goudeze e lavaras :

— Na scrijit ket, hennez eo tad an hini a dle dimizi deoc'h.

— Neuze c'hoas, da viana ; mes perak n'ec'h eus ket lavaret din dioc'htu. Lezel ac'hanon da zonjal?

Biken n'em bije gallet en em ober dioc'h ar ginet coz-ze.

— Itron Catell, ar ginet coz-ze zo eun den a galon.

— Ia, rak gouzout a ran en deus rentet servich d'am breur ker Arzur.

Eun dervez, an Dukez iaouang e doa destumet he oll demezellet en dro dezhi. Ar re-ma a ioa oll bugale tudchentil ; ho zadou hag ho zadou coz abaoue meur a rum dud o doa skuillet ho goad evit difen Duked Breiz. Evelse oant carét gant an teir c'hoar evet ma carient ive ho frinsezed.

— Guelomp, a lavaraz Alix ; n'eus nicun ac'hanoc'h hag a anavese eur c'helou nevez bennak?

— Oh, va c'hiniterv, eme Edih a Benthievr, ma vije bet eur c'helou bennag hag a dalvesche ar boan, eo c'hui o pije her gouezet da genta. — Edith oa ar gosa euz an demezellet, petra bennak ne devoa nemet ugent vloas.

— A gaf dit Edith ?... Oh nan, eme Alix en eur heja he fenn ; me ne d'oun Dukez nemet a hano ; evit eur bugel em c'hemerer, hag ar guir vestr e Breiz eo ar roue Philip August. Ah! m'am bije bet ar c'hallout evel ma'm euz ar gurunen, emezhi ; hag e velet he lagad glaz o lugerni !

— Ha me-ta ! a lavaras var eun dro Mac'harit ha Catell.

— Petra o pije-hu great? va c'hinitervezed ker, eme Edith, o sellet oc'h an teir c'hoar an eil varlerc'h eben?

— Me, eme Gatell-en eur ober eur zell skeulf, me a raje ar brezel da Vrozaoz evit tenna Azenor ac'hano hag ober dezho paea an torfet o deus great o laza Arzur.

— Me, eme Alix, a lesfe Doue da ober dezho paea maro va breur ; carout a rafen avad gallout renta euruz hor Breiz ker. Ha-te, Mac'harit, petra a leverez?

— Me, va c'hoar, n'em eus netra da lavaret var da lerc'h ; ar pez a rafez eo a garfen da ober ive.

— Me, a lavaras Catell adarre, a garfe guelet Breiz cre ha galloudeg ; hag e lavare kementse gant eur vouez hag a ziskueze edo goad Constans o redeg en he goazied.

— Me, eme Alix, a garfe guelet Breiz didrouz hag an dud o veva en ho eaz enhi.

An demezellet a stouaz evit trugarecat an Dukez iaouang, kag a deuas da boket d'he dorn, an dorn-ze en divije renet ker soubl Breiz, ma vije bet ar c'hallout enhan. Siouas, peurliesa ar re o deus muia bolontez vad eo a c'hell ober nebeuta var an douar. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Laeron coat ar Spezard.

IV.

Felix gant he zaou servicher ha cabiten al laeron en em lakeaz en hent. Hema ho c'hasas da genta da droad eur garrek huel ha sounn eleac'h ma pignjont dre eur skeul-gorden. Neuze e kemerjont eur venodon a dlie ho c'has, eme ar c'habiten, d'ar gær ma edo neuze ar c'hont enhi. Bale a rejont beteg an deiz, ha pa edo ar sclerijen o tont, e chomjont a za o clevet eur vouez o c'houlen outho : « Piou zo aze? »

Pemp soudard a ioa dirazho, hag a roaz urs dezho d'ho heuilla beteg ho c'habiten. Mont a rejont hag e cafjont ar c'habiten azezet hag eun toullad ofiserien en dro dezhan. Sevel a reaz evit ober goulennou outho, rak cridi mad a rea oa forbanet a ioa eno coezet etre daouarn he zoudardet. Mes unan euz an ofiserien a lavaras :

— O va Doue ! petra, ne ket Hubert, ar chaseour eo a zo aze?

— Me va unan, eme ar chaseour, tennet dre vurzud a dre skilfou al laeron.

Neuze e contas dezho kement a ioa digouezet gantho, ha petra oa an den-ze en doa ho zennet a brizon, hag a ioa deut gantho o tilezel he gamaradet.

Ar c'habiten ho c'hasas da gastel ar c'hont pehini ho digemeras laouen hag a vriateas Felix calonek :

— Va mab, emezhan, ho trugarecat a ran, ha calz a dlean deoc'h, rak savetet oc'h eus din-me eur pried

a garan meurbet, ha d'am bugale eur vam vad. Maro e vije gant he aoun ma e divije ranket mont he unan etre daouarn ar forbanet-ze. Petra a c'hellan-me da ober evit diskuez deoc'h va anaoudegez vad?

Felix a gomzas neuze d'ar c'hont euz a gabiten al laeron a ioa bet mad outhan, en doa he dennet euz ar c'hoat, hag a grede ato oa ar guir gontez a ioa bet etre he zaouarn.

Ar c'hont a lavaraz e raje kement a alje evit lacat cabiten al laeron e tro da veva en honestiz.

Da noz e vouent caset da gaout ar gontez a ioa c'hoas en nec'hamant abalamour d'an den iaouank a ioa eat en he leac'h gant ar forbanet. Me ho les da zonjal pe ger braz oue he laouenedigez pa ho guelas! Gelver a reaz he bugale evit diskuez Felix dezho, hag ho lacat da drugarecat an hini en doa saveteet ho mam.

Antronoz vintin, eur mevel a zigasas pacad an orfevrer iaouang, hag ar gontez hen roas dezhan en eur lavaret :

— Setu aze hag a zo deoc'h; gouscoude mar kirit, me her miro evit delc'her sonch ac'hanoc'h, hag a roi deoc'h, e trocl, ar zom a felle d'al laeron da gaout evidhon.

— An dra-ze zo cals re, Itron, eme Felix; nan, nan, n'ho c'hemerin ket; ar pez am eus great evidoc'h n'em eus ket her great evit arc'hant. Va facad gouscoude a lezin ganeoc'h a volontez vad, nemet eur voestig a zo enhan, hag a rancan da gas ganthen. Mar oc'h eus c'hoant da ober vad evidon, dalc'hit sonch ac'hanon, ha ma teufen d'en em gaout en izom, me deuio gant fizians d'ho caout.

— Petra zo er voestik-ze-ta, eme ar gontez, ma talc'hit kement dezhi?

— Ar pez zo enhi ne ket din eo, a zo d'am maeronez, a zo diamanchou am eus kempennet, hag e zean d'ho c'has dezhi. Hag e tiskuezaz an diamanchou d'ar gontez. Pa ho guelaz ar gontez e chomas sebezet.

— An diamanchou-ze zo d'ho maeronez? mes dinme int! C'hui eo eta va filhor! Hag e guirionez, goude beza en em espliket mad ec'h anavezaz e voa Felix he filhor, map an hini a ioa bet he matez ha da behini e doa great calz a vad. Guelet a reaz e voa eno eun taol euz ar Brovidans a deu avechou da zigoll an den, er bed-ma zoken, euz ar vad en deus great.

— Na me a zo euruz, a lavare Felix, da veza gallet ober eun dra bennag evidoc'h, c'hui pehini oc'h eus great kement evit va mam!

— Great ec'h euz evidomp, eme ar c'hont hag ar gontez, cals mui eget on eus-ni great evit da dud, ha rakse e fell deomp iviziken servichout dit da dad ha da vam. Ar pez a rejont.

Felix a ieas da vale er broiou estren, ha morse ne voue lezet da vancout a netra. Pa voa deut en dro goude beza en em rentet goueziek braz en he vicher, e prenjont eun ti evithan hag e safjont eur stal dezhan e Nuremberg.

Pa deue ar c'hont hag ar gontez d'ar gær-ze, e tiskennent hag e lojent en he di.

Ar skolaer pehini en devoue divezatoc'h eur garg huel, a deue ive alies d'he velet. Cabiten al laeron a ieas d'an Italı, hag a voue ofiser en eur rejimant e rouantelez Napl. G. M.

Eun dra hag a ra henor d'ar Frans hag a ziskuez pegement a vad a rea d'ar relijion gristen araok ma zeo deut ar brusianed d'he fllastra, eo guelet pegement a fouge a zo e pep bro en dispac'herien, en enebourien ar feiz oc'h he guelet discaret. An oll a voar pegement a freuz a reont en Italı, pegement a aoun o deus na velfent ar Frans o terri he chadennou, o sevel en he za, hag oc'h en em ziskuez adarre merc'h hena an ilis. En Almagn e rer ar brezel d'ar gatoliked, hag ez eus c'hoant, na petra-ta, da ober anezho eur vanden sclavet a vezo diskuezet dezho gant ar vaz pe gant ar scourjez petra a dleint da gridi ha da ober.

Beteg er Chin e sao an dispac'herien ho fenn, hag e fell dezho mouga ar feiz ha miret na vezo prezeget an aviel. Evelse e lakeont an Impalaer, hanvet gantho *map an Env*, da ziscleria e vezo caset d'an Europ ar vinoret christen destumet ha savet gant ar visionerien; maouez ebet, ha dreist oll leanez ebet n'e devezo mui an otre da zeski ar relijion d'ar vugale; ar vissionerien ne c'hellint mui sevel na tiez nag ilizou, ha ne vezint lezet da vont euz a eul leac'h da eun all, nemet bez'o defe eun otre abers gouarnerien ar vro. Mar torront an urziou-ze e vezint caset dioc'htu er meaz euz ar rouantelez.

An dispac'herien eta a zo fouge enho o velet-se, ha ne gaf ket dezho e c'halfent anter drugarecat ar Prus da veza discaret ar Frans evel ma e deus. Kementse a ro dezho esperans vad da ober ep dale a garint gant ar bed oll.

Hogen kementse a ziskuez deomp ive pegement a izom a zo dre ar bed oll euz a c'hallout ar Frans. Ep-d-hi pep tra a ia e gouezeuri, ha ne veler e nep lec'h nemet crisderi ha dizurs. Mes ar c'hallout-ze ne deo roet dezhi nemet evel merc'h hena an ilis. Red eo e teufe he feiz da zihuna, hag e ve gallet lavaret euz he oberou ar pez a lavaret guechall : *Gesta Dei per francos*, oberou Doue dre ar fransizien.

An dud difeiz, evitho da gasaat ar reliijion ha da ober ar brezel dezhi, a zo red dezho avechou renta testeni mad dezhi en despet dezho. Caer o deus disprijout ar re o deus feiz, ober fae varnezho, ho goapat, e gouelet ho ene ez eo red dezho dougen istim evitho.

Lenn a rean n'eus ket pell an dra-ma : Eur serjant-major a iea da silaou ar prezegennou great epad ar c'horais, gant eur beleg helavar meurbet, en eun ilis tost d'ar c'hazern. Kement-ma a zo tremenet unan euz ar bloaveziou diveza-ma. Ar serjant ne voue ket avoalc'h dezhan mont he unan; cas a reaz ive d'he heul tri pe bevar soudard euz he gompagnunez.

Colonel ar rejimant a ioa eun enebour d'ar veleien, d'ar feiz ha d'ar relijion, hag ervez an urziou a deue dezhan a hueloc'h hag a ioa meurbet dioc'h he zoare, e lakea ober muia ma c'halle a droidellachou d'ar sul vintin evit na c'helje ket ar zoudardet mont d'an oferen. O veza clevet petra a rea ar serjant-major, her c'hondaonas da eur mis prizon, evit beza clasket *skigna ar relijion!*

N'oa ket echu ar mis pa voue guelet eun dervez ar c'holonel o tont d'ar prizon, hag o lavaret d'ar serjant :

— « Deut oun d'ho clask evit delc'her contchou ar rejimant. C'hui da viana e c'hellan beza sur ne lakeot ket en ho codel ar pez ne ket deoc'h! »

Hag e tennaz ar serjant a brizon evit he garga da ober ar paeamanchou.

Hogen ar gark-ze a ioa bet roet bete neuze d'ar re o doa nebeuta relijion, d'ar re a rea muia goab euz ar feiz hag euz an ilis. Ia, mes an dud difeiz a zo ive divorc'het; ne anavezont nemeur al lealdet. Pa vezont laket da ober lodennou, e reont peurliesa al loden vraz, al loden genta, evitho ho unan, hag ar re all o deus goude ar rest, mar chom. Ama evit doare oa bet rinset ar ialc'h eur guechou bennag en hevelep doare ma na chome diner evit ar re ziveza, ha setu penauz oa eat clem d'ar c'holonel pehini a velas dioc'htu n'oa ken louzou oc'h ar c'hlenvet-ze nemet lacat eun den hag en doa relijion da vania an arc'hant, dre ma c'houie ervad ar feiz a virje oc'h an arc'hant-ze da staga oc'h he zaouarn.

Doue a gontragn meur a vech an drouk-speret da veuli ar zænt.

Dispac'herien Pariz, ar re anezho n'int ket coezet dindan daouarn ar justis, en em zic'his guella ma c'hellont evit kuzet pe dec'het eleac'h ma caf dezho ne vezint ket anavezet. Hogen araok tec'het o deus bet soursi da zacha gantho peadra da veva en ho eaz e lec'h all.

En dez all eur beacher a ziskenne e Vezoul. Er memes wagon ganthan ez oa eun itron iaouank guisket caer. Hogen oc'h evesaat outhi oa deut da zonjal e c'halje avoalc'h an itron-ze beza eur goaz, ha pa voa deut e kær he diskulias d'ar polis.

Croget e voue enhi hag anavezet e voue e voa eno eun dispac'her iaouang a ioa c'hoas nebeut a varo var he elgez. An dispac'her ne falveze dezhan lavaret na piou oa na petra a felle dezhan da ober. Hogen n'oa ket eat en hent ep ober he zam. En he bacad e voue cavet tri-c'hant dek mil lur ha pevarugent a dalvoudegez. Evel a veler an dispac'herien, ar gommunardet n'o deus ket labouret evit netra. Cavet o deus an dro da veva dizoursi ha da ren zoken eur vuez dibreder eleac'h ma cavint digemer.

Eur Gentel Katekis.

G. Petra eo an dispac'h pe ar revolusion?

R. Eun itron pe eun demezel ha n'eus netra evit he c'harga?

G. Ha petra a fell dezhi?

R. Aloubi, laerez, laza ken na vo skuiz ha ken n'e devezo he goalc'h.

G. An dispac'h diveza-ma, e *1871* hag hi e deuz ive casoni oc'h an dud vad hag oc'h ar veleien evel an dispac'hiou a ioa bet kent?

R. Ia, laza e deus great muia ma e deus gallet.

G. Penaoz e teu an dispac'herien brema d'en em gemeret oc'h an dud a iliz evel d'an dispac'h kenta, p'eo guir an ilis brema n'eus na danvez na leve da aloubi divar he c'houst?

R. Hen ober a reont dre gasoni oc'h Jesus-Christ. Hor Zalver he unan en deus lavaret en he aviel ne vije ket great guelloc'h d'he ziskibien eget dezhan he unan. « Mar o deuz, emezhan, great ar brezel din-me, e raint ive ar brezel deoc'h-hu. » Evel eta ma fell d'an dispac'herien hirio discar Jesus-Christ hag he Iliz, en em gemeront oc'h he ziskibien ha pa n'o defe netra da c'hounit oc'h hen ober.

G. Hag ar re a lavar ez int Republicanet a zo oll evelse enebourien touet da Jesus-Crist ha d'he Ilis?

R. Ne dint ket; bez'ez eus republicanet ha ne glascont ket ober ar brezel d'ar relijion; mes kement hini a glask discar Jesus-Christ hag he Iliz a lavar oll e zint republicanet.

G. Perag an dispac'herien n'en em gemeront-hi nemet oc'h beleien an Ilis catolig epken, ha ne glascont ober droug ebet da vinistret ar relijionou all, a ve gouscoude muioc'h da c'hounit oc'h ober brezel dezho?

R. Abalamour an Ilis catolig epken eo Ilis Jesus-Christ. Oc'h houma epken eo en deus lavaret hor Zalver en em zafche an dud difeiz er bed-ma. Evelse kement a gasa Jesus-Christ eo oc'h he Iliz epken ive eo en em gemeront.

G. Ar brezel-ta great gant an dud difeiz d'an Ilis catolig epken a ziskuez ez eo houma ar guir iliz, iliz Jesus-Christ?

R. Ia, ep mar ebet. Mar en defe unan bennak douetans var gementse n'en deus nemet lenn an aviel ha guelet eno petra a lavar Jesus-Christ divar benn he ilis; n'en deus goudeze nemet teleur he zaoulagad var ar pez a dremen er bed, ha pa velo an Ilis catolig epken persecutet evel ma zeo bet ato e peb amzer gant an dud difeiz, gant an dispac'herien, e velo sclear ha splam, e vezo red mad dezhan anzao eo an Ilis catolig epken an hini zo bet fontet gant Jesus-Christ.

Setu penauz e tenn Doue ar mad euz an drouk. Ma o divije an dispac'herien great er memez amzer ar brezel da eur fals relijion bennag, e vije bet diesoc'h anaout ar guir ilis.

(*Tennet euz a* Sizun ar Mans).

Eur potrig abred. D'an trivac'h a viz eost e roet ar priziou d'ar vugale en ti scol dalc'het gant breudeur ar scoliou christen, e Naonet. Ar gouel-ze ne ket bet henvel oc'h eun all a zo bet roet e Lyon gant tud dizoue da vugale

dizoue, gouel hag a zo eur vez comz anezhan. Ama ar gouel a ioa christen.

Etouez ar vugale all e zoa unan pemzek vloaz hag a ioa eur bugel rejimant, hag a voue digaset da ziskuez d'an Escob ha d'ar Prefet.

Ar bugel-ze en deuz eur vizach digor, coant, drant ha lemm he lagad. He hano zo Eujen Colignon. A Loren ez eo ginnidik. Collet en doa he dad hag he vam hag oa bet laket da zeski micher. Abalamour d'ar vrezel e voue serret ar stal ma laboure enhi.

Ar potrig en doa courach ha calon ; ober a reaz he zonch da vont da vrezelecat evit savetei he vro pe da vervel evithi, mar bije red. Setu hen en hent. En em gaout a ra gant an eisvet varnugent rejimant a linen a iea euz an Naonet da du an anternos da vrezelecat oc'h an enebourien. Setu hen o lavaret a beleac'h e teue ha petra en doa sonch da ober. Ne voue ket dies dezhan gounit calonou ar zoudardet, rak soudardet Frans a gleo buan oc'h nep a ziskuez ners calon. Ar c'habiten Laffit her c'hemeras dindan he scoazel, her c'hemeraz evit mab euz ar rejimant, hag a reas rei dezhan eur fuzil dioc'h he vent hag he ners.

Ar potrik ne bade ket gant ar fouge a ioa enhan. Gouela a rea gant laouenidigez. O veza bet laket evelse en eisvet rejimant varnugent, e vrezelekaaz evel eur zoudart coz d'ar 16, 17 ha 18 a viz eost. Great e voue meneg anezhan evel unan euz ar re o doa diskuezet muia courach. Siouas, e Gravelot e voue great prizonier evel ar zoudardet, all euz he rejimant, ha caset en harlu da gær Dantzig. Ac'hano brema eo deut d'he vro hag en em gaf e ti breudeur ar scoliou christen e Naonet.

Setu aze histor ar bugel-ze a ziskuez e red goad ar guir fransizien en he voazied.

An Aotrou Boleat, vikel er Vourc'hvenn, zo hanvet beleg an hospital e Landerne.

An Aotrou Morvan, vikel e Landrevarzec, zo hanvet vikel er Vourc'hvenn.

An Aotrou Coum, nevez beleget, zo hanvet vikel e Landrevarzec.

An Aotrou Rannou, beleg e ti ar veleien goz e Castel, zo maro er sizun dremenet.

Eur saos pinvidig en deuz eur mevel marchosi hag a zo mad dreist oc'h ar c'hezek ; morse ne scofe gantho nag ho goal gas e giz ebet ; oc'h he c'hreg avad eo goasoc'h eget eun turk, hag ar paour kez maouez e deveuz aliez fest ar vaz.

An Aotrou o veza en em gavet eun devez var al leac'h, en em lakeas da c'hourdrouz he vevel.

— Petra, te ker mad ha ma zout oc'h al loenet, e vez ker criz-ze oc'h da c'hreg ?

— Ne ket ep abeg, Aotrou. Va greg a goust arc'hant din-me evit he beva hag he guiska, ha c'hoaz e ra poan din gant he zeod ; eleac'h va c'hezeg a ra din gounit ar-c'hant ha ne vez morse eur ger gantho. G. M.

Servich braz an Aotrou'n Escop a zo bet canet demerc'her, evel ma voa bet discleriet diaraok. Aotrou Escop Guened a ioa dent evit ar zervich, ha meur a chaloni hag a veleg euz an escoptiou all. N'em eus ket izom da lavaret e voa eno eul loden vraz a veleien Escopti Kemper.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouillet evit an tredeg gueeh.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullet an Escopti.

DISSADORN 9 GUENGOLO 1871. N° 345. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloaz*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerel evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 9 Guengolo 1871.

Setu tremenet gant Pii nao amzer Sant Per, pemp bloas varnugent, daou viz ha seis dervez, ha kementse abaoue an trede varnugent a viz eost. An iliz a zalc'ho sonch euz a eun dra hag a zo burzuduz en histor ar Pabet. Evit ar gatoliked e zeuz eno var eun dro laouenidigez ha tristidigez ; laouenidigez abalamour ma zeo eur c'hraz hag eur c'hloar muioc'h evit an Tad Santel ; tristidigez abalamour d'an amzer glac'haruz a zo brema o ren.

Pii nao en deus meur a henvelidigez oc'h Sant Per ar c'henta Pap ; ne ket dre he vloaveziou epken eo henvel outhan. Sant Per eo bet ar c'henta penn euz an ilis ne c'hell ket fazia, ha Pii nao eo ar c'henta var he lerc'h a zo discleriet evit mad en doa ar privilach-ze. En he amzer diveza eo ive henvel braz oc'h prins an ebestel.

Sant Per lakeat gant Neron er prizon Mamertin, a gleve goulen he varo ; Pii nao prizonier er Vatican, a gleo ive goulen he varo ; ha guech eo Neron eo he goul, guech eo ar bobl, oll enebourien d'ar gristenien ha d'an ilis. Neron a rea lacat an tan e Rom, ha kementse a voue ar sin a varo Sant Per, ha plijet gant Doue ne ve ket an tan goall hag al lazerez dirollet hirio dre ar bed, ar sin euz a verzerinti vikel Jesus-Christ !

Sant Per, en he brizon, a scrife he eil lizer catolig, hag al lizer-ze a zere meurbet oc'h amzer Pii nao. Ar penn euz an iliz a ro eno he aliou diveza d'ar gristenien, hag he genteliou diveza d'ar bed. Bez'ez eo evel eun testamant evit an amzeriou da zont. Goude beza aliet an dud fidel da boania da gaout ar vertuziou a vanc muia d'ar gristenien hirio « a zo dibreder ha ne anavezont ket Jesus-Chrlst, ha ne zougont frouez ebet abalamour n'o deus ket an anaoudegez-ze, » e tiscleri dezho e vezo eun deis fals doctored en iliz evel ma zeus bet guechall fals profeted etouez pobl Doue. « Ar fals-doctored-ze, emezhan, a zigaso bandennou tud difeiz evit coll ar re all, ha dreizho, e troio cals divar hent ar virionez. »

Eno c'hoaz an abostol a zigas da zonch euz an drougælez guechall discaret euz an Env evit beza en em zavet a enep Doue, euz ar bed beuzet dre an diluch abalamour d'he bec'hejou, euz ar c'heriou cabluz a Sodom ha Gomorr condaonet da veza distrujet ha laket e ludu evit servichout da skuer d'ar c'heriou difeiz.

Ar fals credennou-ze desket gant ar fals doctored, hag ar visou-ze puniset gant Doue, ma coms Sant Per anezho eo a dra sur ar re a veler en hon amzer hag a zo bet diskuliet ha condaonet meur a vech gant Pii nao. Bez'ez int fals credennou an oll vac'hadourien comzou, an oll fougeerien-ze ne anavezont mestr ebet, an oll furlukinet-ze en em emel da verza frankis, ha ne dint nemet prezegerien geier, fals doctored a zesk da bep hini ober evel a garo, « feunteuniou ep dour, coumoul poulzet gant an avel hag a jomo evit ato en denvalijen. » Ar re-ze eo vison ar sevenidigez brema, hag a zesker e pep giz, hag a heuiller evel ma reat en amzer ar c'heriou distrujet dre an dour ha dre an tan euz an Env.

Sant Per en he lizer, goude beza gourdrouzet an dud fallagr euz a voaligner an Env, a gomz ive euz ar promesaou great d'an dud vad ha leal ; diskuez a ra penauz e deut e peb amzer Doue d'ho zicour. Var gementse ar gatoliked ne reont hirio nemet eur goulen, ma vezo tennet ar Just euz ar Vatican a dre daouarn an dud fallagr gant an Hini a voar tenna ar re just euz a boan.

Daoust petra a zigouezo, ni etrezomp catoliked a voar e vezo red deomp ato gouren ha beza persecutet er vuez-ma. Aliesoc'h e velomp an drouk trec'h d'ar mad eget ar mad trec'h d'an drouk. Mes kelennet gant comzou hor mestr, e c'hortozomp ma tigaso, ervez he bromesa, envou nevez, eun douar nevez, eleac'h ma reno ar justis hag al lealdet.

(Tennet euz ar gazeten c'hallec *L'Univers.*)

Rom. — An dud vad, e Rom, o deus great guella ma c'hellent, da anter eost, evit henori ar Verc'hez. Paleziou ar re binvidig ha tiez ar re baour a ioa goulaouet en henor da vam Doue. Lavaret a reant etrezho : henoromp ep aoun ebet ar Verc'hez Santel ; plijadur a raimp d'ar Pab en deus discleriet e voa bet consevet ep pec'het, ha neuze e tiskuezimp d'an alouberien n'ema ket Rom a du gantho.

Ia, mes an alouberien hag ho mignonet n'o deus ket manket ken nebeut da glask trei kementse ervez ho giz: Guelet a rit, emezho, pegement a frankiz a lezomp-ni gant ar Pab hag he dud evit goulaoui ho ziez hag ober ar pez a geront !

Guir eo lod euz an dispac'herien ne gave ket dezho e tlijent lezel an traou da vont ken didrous-ze. Eur vanden anezho o veza en em gavet dirak ti eur mac'hadour a ioa goulaouet, en em lakeas da ober safar, da sutal ha da grial : d'an traon ar goulaou-ze !

Ar marc'hadour a zired da dreuzou he zor hag a lavar:

— Petra ! n'em eus ket a frankis da henori ar Verc'hez Santel ?

Kerkent e voue discaret ha laket e stad a varo.

O clevet an trous, mevel ar marc'hadour a deu da zicour he vestr ; lazet eo a daoliou contel.

Ar mevel a zo maro, hag ar marc'hadour zo dare da vervel.

E kichen ar ster o deus lazet eur c'hristen mad all.

Hag arabat eo cridi e ve tamallet ar vuntrerien-ze na great an distera drouk dezho. Pell dioc'h eno ; meulet e vezint, ha great e vezo fest dezho evel da dud hag a voar difen mad ho bro.

C'hoar santez Clara. Eur zoudard, distroet euz an harlu, a gomz evelen euz ar c'hoar-ze lazet gant ar Brusianed epad ma c'hentente oc'h an dud mac'haniet var dachen ar vrezel :

Paour kez c'hoar santez Clara ! he guelet a ran c'hoas gant he gouel du ha glaz o vale var ar c'holo er c'hranch a zerviche deomp da hospital. Ne rea van evit an tennou canol a groze a dost deomp, nag evit an tan laket e kær hag a deue ar skleur anezhau da bara var hor bizach ; buan avad e cleve an distera clemaden, an distera huanaden a loske unan ac'hanomp.

Tizout a rea er memez amzer oc'h an oll. Nag a ners a gave en eur c'horf ken dister ! N'oa ket bet a amzer c'hoas d'he guelet, hag e santemp dija frescadurez an efach a zigase deomp ha n'on doa ket an ners da c'houlen. Digeri a reamp hon daoulagad deut da veza pounner dre ar boan, hag e velemp ar vizach laouen-ze, eun tamik picotet gant ar vreac'h, o vusc'hoarzin ouzomp. C'hoar vad, dirak Doue eleac'h m'emaoc'h brema, hag eleac'h m'en deus ho caset ho calon vad hag ho feiz, o tleit clevet oc'h ho trugarecat hag o pidi evidoc'h ar re zo beo ha n'hoc'h ancounac'haint morse, hag ar re zo maro hag a zo dleourien deoc'h da veza eat euz ar vuez-ma dinec'h ha leun a esperans.

An dra-ma a ioa d'ar c'huezeg a eost; d'an nos varlerc'h e voue unan euz an abadennou a zo bet skuillet enho muia goad epad ar vrezel-ma. An dud gouliet a zigoueze a vanden. Lacat a reat en eur c'hranch ar re n'oant ket cre avoalc'h evit ho c'has larcoc'h. Kenta a velent oa ar c'hoar-ma guisket e du, ar musc'hoars var he muzellou, an daelou en he daoulagad. Pebez gras e cavemp goude beza bet destumet var dachen ar vrezel, etouez ar pri hag ar goad, caout eun dorn soubl da louzaoui hor gouliou hag eun teod da lavaret deomp eur ger mad bennak !

Paour kez c'hoar, evit rei dour da gement all a c'houlenne, e voa red deoc'h mont dindan ar vindrail hag ar bouliji, hag ho kuelet o vont bep pemp munut, eur pod ganeoc'h e pep dorn ; ep aoun ebet, evel pa na c'helje arm ebet ober drouk deoc'h !

Ha pa voue goudeze red cas ar re vac'haniet ac'hano, abalamour ma tostea ar Prusianed, nag a boan n'o poue-hu ket? Ouspen eiz heur ha daougent a ioa n'o poa ket eanet eur momet, hag e cavac'h nerz avoalc'h c'hoaz evit entent oc'h an oll, cas dour da unan, lavaret eur goms vad da eun all, sevel da eun trede he benn ne elle mui da zelc'her, chench tu da eun all dare da vervel, evit ma en divije nebeutoc'h a boan, hag erfin ober vad d'an oll.

Ar c'hoar a zavaz en eur c'har varlerc'h ar re all oll. Unan euz ar re goasa gouliet a ioa en he c'hichen, hag e talc'he he benn var he barlen. Ha veac'h e doa great eun anter leo, ma voue treuzet gant eur voulet.

Eur vanden Prusianed a goeze varnezho, hag ho laze pe ho grea prizonierien.

Paour kez c'hoar, an enebourien eo o deuz ho laket en douar, e kenver calz euz ar re ma o poa great kement a vad evitho. Ar re a zo chomet beo ne ouzont ket a beac'h e voac'h ; gouzout a reont epken ho calvet ar c'hoar santez Clara, ha biken n'oc'h ancoünac'haint.

Ho corf a zo brema beziet en eur park euz al Loren ; mes ar zonch ac'hanoc'h a chomo beo beteg an heur diveza e calonou ar re o deuz hoc'h anavezet.

E Milan e zoa gouel bras brema ez euz eun nebeut derveziou. Oc'h ober eun tam labour bennag en ilis catedral, eo bet cavet dindan an aoter vras corfou sant Ambroas, sant Jerves ha sant Protes. Ouspen mil bloaz a zo edont eno en eur c'houfr a zo tennet ac'hano gand eur respet braz. Ar c'houfr, pa voue tennet ar goulc'her divarnezhan a voue cavet leun, beteg an daou farz, a zour fresk ha sklear, ha dindan an dour-ze, e gouelet ar c'houfr, edo an tri gorf en em viret en eun doare burzudus.

Bez'edont evel ma lavare tud ar vro e tlient beza, corf sant Ambroaz er c'hreiz, hag an daou all unan a bep tu dezhan. An tri zant a ioa troet ho fennou varzu tu an Aviel. Eveseat ez euz e voa penn sant Ambroaz bianoc'h eget pennou an daou zant all.

Ne ouzeur ket hag an dour a ioa er c'houfr-ze a ioa eun dour aozet ervez reglennou ar *chimi*, pe dour glao en em silet eno e c'hiz all. Tud goueziek a velo an draze divezatoc'h. Ar c'houfr a zo bet serret ha siellet adarre da c'hortoz ma vezo laket dervez da velet petra eo an dour-ze. Ar c'hleier zo bet laket e bole, hag ar gristenien zo deut a vanden da velet corfou an tri zant.

SUIS. — Brema ez eus savet, er Frans hag er broiou all eun doare breuriez *internasional*, da lavaret eo, eun emgleo etre tud difeiz an oll broiou evit ober ar brezel d'an iliz ha d'ar relijiou. Hogen er Suis, e Fribourg, e saver eur vreuriez all, eur vreuriez catolig evit en em zifen oc'h ar vreuriez-ze abers Satan.

Ar vreuziez catelik-ma a zo a vrema meur a vil den enhi, hag a c'half an oll gatoliked d'en em unani ganthi evit brezelecat oc'h an dud difeiz gant ar memez armou ma en em zervicher anezho e breuriez Satan.

Lavaret a ran ar memez armou oll nemet ar gaou.

Var bavillon ar vreuziez-ze eo scrifet : Meulet ra vezo Jesus !

Evit ger e deus kemeret ar goms-ma euz an abostol sant Paul.

« Deut eo ar mare da zevel euz hor c'housk. »

Hag e guirionez pa zonjer penauz e rer hirio ar brezel d'ar feiz, d'ar relijion, d'an ilis, da Zoue he unan, e c'heller lavaret eo poent dihuna. G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

MERZERINTI AN SEIS GUERC'HES.

Bete vrema, lenner kristen, em beus lavaret kals traou eus va fenn va unan, evit rei guelloc'h deoc'h da anaout ar bersekusion spountus-ze eus a behini e komzer ken alies e bues ar zent, great eo al labour a c'hoantean hag hiviziken ne rin nemet distroi e brezounek ar pes a gavan skrivet var batroun ann hostisien.

Eunn dek leo benag dious Ansir oa eur bourg hanvet Malos. Speret Doue a gasas di sant Theodot p'edot o vont da deuleur er ster Halis ar pes a jome eus ar merzer Valens pehini, goude kals tourmanchou all, a ioa bet kondaonet da veza devet e-beo. Kass a reas ganthan ar relegou presius-se. Eur pennadik eus ar bourg, e kavas kals tud pere en trugarekeas eus ar vad a rea d'ar re oll a veze er boan. Kristenien oant, diskuliet gant ho c'herent o-unan, abalamour m'o doa diskaret aoter Diana ; ma zoant libr, oa gras da Dheodot pehini a zispignas kals arc'hant evit ho zenna eus ar prizoun. Ann hostis, laouen-bras ous ho guelet, ho fedas da leina ganthan. Kaout a rechont var ribl ar ster, e-kichen eur c'havarn, eul letounen goloet a vokedou ha disheoliet gant gues bras : etoues ar bokedou edo ar grillet o kana hag e deillou ar gues al labouset anv. Eno ta e teujont da azeza, Theodot a gasas daou zen d'ar bourg evit pedi ar beleg da zont da zibri gantho ha da lavaret ar pedennou. Ar re-ma a gavas e toull d'or ann ilis eunn den venerabl, a ioa anet dious ar peoc'h a ioa var he vizaj, edo o pedi. Mes chetu chass o tont enn eur arzal da glask kregi enn daou veachour. Ann den venerabl a deuas raktal, a belleas ar chass hag a c'houlennas ous hon daou gannad ha kristenien eant ; pedi a reas ive anezho da zont d'he di : Souezet ounn ganeoc'h, emezhan, rag hureet em beus epad ann nos hag e kavas din guelet daou zen evel ouzoc'h-hu hag e lavaret din e tigaschent eunn tenzor d'ar vro-ma. Eunn tenzor e guiriones hor beus, emezho, rag ganeomp ema ann hostis santel Theodot ha ma kirit e teuoc'h d'her guelet ; mes diskuezit deomp ar beleg eus ar bourg-ma. Me va unan eo, eme Fronton, rag ann hano-ze a zouge ; livirit d'ho preudeur dont d'am zi rag n'eo ket brao e ve kristenien er c'hoajou p'o' deus mignounet ken tost all dezho. Fronton a reas gant ann daou gannad ; poket a reas da Dheodot ha dar re all hag ho fedas da zont d'he gear. Nann, eme'n hostis ; mall eo din distrei evit bizita ar re a zo er prizoniou. Goude lein, Theodot a lavaras d'ar beleg enn eur vusc'hoarzin : Peger brao e ve ar plas-ma da lakaat relegeier ar verzerion ! Ia, eme Fronton, mes araok sevel ar chapel e ve mad beza sur eus ar zent. Bezit dizoursi, eme'n hostis ; savit atao eunn ilis, dizale o pezo relegeier ha ma ne gredit ket chetu ama va bizaoued evel testeni eus ar pes a lavaran deoc'h ; goude kementse Theodot a zistroas da Ansir : ar bersekusion, evel eur c'hrendouar, a ziskare peb tra er gear-ze.

Beza e zoa enn Ansir, seis guerc'hes pere adalek ho iaouankis o doa tec'het dious ar bed evit beva er burete hag e doujans Doue. Theoteknus, evel n'helle ket dont a benn anezho, en doa roet urs da dud libertin da lakaat anezho da goll ho enor. Ar voassa kanfart eus ar vanden a dennas enn distro Thekuza, ar gosa eus ar guerc'hezet. Houma en em strinkas d'he dreid enn eur goela, hag a lavaras : Va mab, petra glaskit-hu? Ne velit-hu ket ne jom netra ac'hanomp dre ar gosni, ar iuniou, ar c'hlenvejou, ann tourmanchou, netra nemet eskern? Ouspenn dek vloas a triugent em beus hag ar re all zo ker koz ha me. Hag avi ho pe ous ar c'horfou dizec'h-ma a zello a veac'h outho ar brini pe prenved ar beziou.... Hag enn eur denna he gouel, e laoske da goeza he bleo guenn. Marteze, emizhi c'hoas, eo beo ho mam hag e deus ive va oad ; dre respet evithi, ne rit drouk ebet deomp.... Ann den iaouank o klevet ar c'homzou-ze, a denereas he galoun hag a lenvas e-unan ; oll e zachont kuit.

Theoteknus o veza klevet n'oa great gaou ebet ous ar seis guerc'hes, a gemeras eunn hent all evit ho lakaat da nac'h ho feis ; c'hoantaat a reas ober anezho zervicherezet Diana ha Minerva. Bep bloas, paianet Ansir a iea enn eur steir a dost da voalc'hi skeudennou ann diou zouees faosse, hogen deuet oa ann deiz eus ar gouel-ze. Tekuza hag ar guerc'hezet all a voue lakeat enn eur c'har ; lammet oa bet ho dillad digantho hag e rankent chom en ho za er c'har, evit beza guelet gant am oll ha kaout muioc'h aze a vez. Var ho lerc'h e teue ar skeudennou ; muzisianet a c'hoarie gant ar biniou hag ann tabourinou ; merc'hed

fall a rea dansou milliget ha varlerc'h tout e teue Theoteknus. Kals tud a ioa diredet evit sellet ha goapaat ar seis guerc'hes ; koulskoude o velet ho c'hosni hag ar gouliou a ioa c'hoas var ho c'horf, ann darn-vuia a dave ha zoken a skuille daelou.

Etre daou Theodot a ioa o pedi evit he voereb Tekuza hag ar guerc'hezet all, rag aoun en doa na deujent da fall galouni. Eat oa enn eunn ti paour, e kichen ilis ar batriarchet, gant Polikronius niz ive da Dekuza ; eur c'hristen all benak a ioa c'hoas gantho. Edont oll var ho daoulin o pedi, adalek eis heur betek kreis-deis, pa deuas mestres ann ti da lavaret dezho oa beuzet ar guerc'hezet. Theodot o sevel he zaoulagad var-zu ann Env, a drugarekeas ann ao. Doue hag a c'houlennas digant ar vaones penaos oa tremenet peb tra. Houma pehini a ioa bet var al leac'h a lavaras dezhan : Theoteknus o c'hout avoalc'h pegement a vez o devoa ar seis guerc'hes, a reas kinnig dezho dillad guenn ; mes ar re-ma a ouie penaos o kemeret ann dilladse oant sanset dont da veza servicherezet Diana ha ne rajont van eus promessaou kaer ar gouarneur. Hema erfin, inouet gantho, a lakeas staga mein ons ho gouzoug hag o zeureul el lenn. Gant bagou int bet kaset eur pennadik ha stlapet eunn daou c'hant pas benak eur ar bord. Theodot a zonje penaos e c'helze kaout ar c'horfou santel-ze, evit ho zebelia.

I. W.

Pouez eur Gurunen.

II.

Unan a zemezelled an Dukez Alix, Loiza a Rohan, e devoa euz vouez dudiuz, a dlie servichout dezhi ep dale da gana meuleudiou Doue, rak mont a reas da leanez. Alix a c'hourc'hemennas da Loiza cana, ha Loiza en em lakeas da gana eur zon savet gant an Dukez Constans evit en em zizenoui epad he harlu. He c'hoar Catell a heuille ar c'han var an delen.

An demezellet a lezas neuze eun nebeut ho zeodou da eana evit silaou ar c'han-ze, var eun dro dudiuz ha glac'harus ken na lakea ar c'halonou da lamet. Eanet oa Loiza, hag e choment c'hoas da silaou.

— Bennos Doue dit, va mignonez, eme an Dukez iaouank ; eur blijadur eo evit calon eur verc'h clevet cana en eun doare ken dudius comzou he mam. C'hui zo bet eurusoc'h egedomp, Edith, c'hui oc'h euz he c'hlevet he unan ; livirit din, ha ker fresk oa he mouez hag hini Loiza ?

— Iaouankig oan pa varvas va c'hiniterv, eme Edith, ha neuze pell a ioa ne gane mui.

— Va mam baour, eme Alix, an daelou o tont euz he daoulagad.

— Va c'hoar, eme Gatell, na dit ket eta da veza trist evelse ; ni glask ho lacat laouen, ha c'hui a ia da vouela deomp !

— Mad, Catell, eme Alix, ped eta Jerveza a Zinan da gonta deomp eun histor bennag evit hon lacat da c'hoarzin.

O clevet kementse eur verc'hik dek vloaz, eur min drant hag eul lagad mao dezhi, a zavaz he fenn hag a zirollas da c'hoarzin en dra c'helle.

— Sellit, sellit, emezhi, ne velit-hu ket eur skeud bennag aze er brajen a dreuz ar guez bras ?

— Eur skeud bennag ? eme an demezellet en eur ober eur scrijaden hag o sevel da zellet.

— Oh ! ne ket red deoc'h scrija ; e creiz an deiz eur skeud ne ket spontus.

— Unan bennag eus va floc'hed, eme Alix. Mes perag e c'hoarzit-hu kementse ?

— Abalamour ar re all ne ouzont ket ar pez a ouzon-me.

— Petra a c'houzoc'h-hu ha ne voar ket ar re-all ?

— Ar re all ne velont nemet ar floc'hed ; mes en ho zouez me vel eur potrik coant, bleo melen dezhan, a zo digouezet deac'h er c'hastel, digaset gant an Aotrou Alan a Dreger hag an Aotrou Joselin a Rohan.

— Va c'henderv Herri a C'hoello, eme an Dukez iaouank ; mes perak ne deu ket d'hor c'haout ?

— Ne gred ket dont, itron ; mall avad en deus da veza digaset ; var dro divhcur e vezo digaset dirazoc'h e sal an tron.

— Asa, hag eo red ober kementse a drein evit digemeret eur mignon a vugaleach, eme Alix ?

— Ah ! ne ouzoc'h ket marteze ar pez a ouzon-me. Araok teir heur ama, an Aotrou Herri a Bentievr, cont a C'hoello hag a Avangour a dle beza digaset dirag Alix a Dhouars, dukez o ren e Breiz, evel an hini dle beza he fried.

An oll demezellet a straclaz ho daouarn en dra c'hellent.

— E peleac'h, goal deot ma zout, eme Alix, ec'h eus-te desket kement a draou ?

— Me ia da lavaret deoc'h, eme Gatell a Vreiz,

Jerveza e deuas clevet an traou-ze gant Jaffrez a Rohan, floc'h muia caret an Aotrou Duk.

Jervez a zinan a deuas ruz evel eur gerezen.

Pell a ioa ez oa hano da zimizi Alix da Herri a Benthievr ; abaoue pell e voa hano da zimizi Catell da Andre a Vitre, ha Mac'harit a dlie ive beza demezet da Jafrez a Rohan, map hena Alan pevar a Rohan.

Kerkent ha ma sonas divheur en horolach Castel an tour nevez, ar zal a henor en em gargaz a dud.

Guy a Dhouars hag Alix a deuas da genta, hag en ho raog ez oa marc'heien ha floc'hed o tougen ar gurunen hag an oll mercou euz ar reng a zuk. Mont a rejont da azeza var gadoriou huel eun de voulouz azioutho. Catell ha Mac'harit a azezaz en ho c'hichen var gadoriou izeloc'h. En dro d'ar re-ma neuze en em lakeaz an demezellet hag an itronezet a henor.

Goudeze an dudchentil ar re dosta d'an tron dre ho lignez, an noblans euz an oll Gestel a Vreiz, an dud a iliz, ar vrezellourien galoneca o devoa difennet curunen Breiz.

Evel ma o devoa lavaret an demezellet, an oll dudchentil-ze a ioa en em zestumet eno evit guelet digas ar c'hont a C'hoello dirag Alix a Vreiz.

Goude maro Arzur, ar Vretoned, gant an aoun o devoa na vije demezet ho dukez iaouank da eur prins estren, o doa pedet Guy a Dhouhars da rei evit pried da Alix ar prins Herri, an diveza a chome euz a lignez Penthievr, hag a ziskenne evelse eveldhi euz a c'hoad rouaned coz Breiz.

Philip August en doa roet he otre d'an dimizi-ze, hag ar paperiou a voue scrifet e Paris dirazhan ha dirak Guy a Dhouars er bloas 1209.

Gouscoude an dimizi ne voue ket great dioc'htu, rag Herri a Benthievr n'en doa neuze nemet pevar bloas.

D'ar mare ma zomp digouezet brema, ar prins iaouaag a ioa crog en he zeis vloaz, hag Alix e devoa unnek vloaz fournis ; ho dimizi a reat gant solanite ervez ar c'hustum ; an eured a vije great divezatoc'h.

Herri a Choello, digaset gant he dad, Alan a Dreger, ha gant he eontred an otronez a Rohan hag a Leon, a voue digemeret gant an oll dudchentil en eur stracal ho daouarn.

Eur bugel koant oa Herri a Benthievr. Ouspen ma voa a c'hoad an Duked, ar Vretoned her c'have henvel oc'h Arzur a garient kement. Bez' en doa eur pennad bleo hir ha melen, he zaoulagad, evel re Arzur, a ioa glaz ha lem, hag he benn a zave sounn pa veze hano euz a c'hloar Breiz.

Breiz eta a espere beza eurus keit ha ma vije Alix hag Herri o ren varnezhi.

Herri a zaoulinaz evit ober al le a fidelite d'ar prins Guy a Dhouars ha da Alix.

Neuze ar c'hont a Dreger o veza goulennet dorn an Dukez iaouang evit he vap, Guy a Dhouars a blegas da zevel ar prins Herri hag a lavaraz a vouez huel :

— Herri a Benthievr, Cont a C'hoello, a Vengamp hag a Avaugour, me ho choaz ama dirag an oll evit pried da Alix a Dhouars, dukez o ren brema var Breiz.

Alan a Dreger a gemeras neuze ar gomz eleac'h he vap, hag a drugarekeaz an duk euz an henor a rea dezhan.

Evit echui an dimizi-ze e voue eur banket braz er c'hastel. Kear ive a reas gouel evit diskuez he laouenidigez evit an dimizi-ze a c'houlenne pell a voa. Dre ar ruiou ne glevet nemet tud o crial :

— Buez hir d'hon itron ! eurusdet ha levenez d'hon dukez iaouank ! henor, buez hir ha levenez da Herri a Benthievr !

Guy a Dhouars, tenereet he galon o clevet ar c'homzou-ze, e lavare goustadik d'ar c'hont Alan a Dreger !

— Guelit ta, va c'henderv, pegement e car ar bobl mad-ze anezho !

Neuze an Duk, goude beza chomet da zonjal, a lavare :

— Bugale ger, ra c'helfent beza eurus !

Ar c'hont a Dreger hag he vap a chomas tri dervez e castel an Naonet, hag a ieaz ac'hano d'ar gær laouen meurbet. An eured, o doa kement a c'hoant da velet, a dlie ervez an emgleo tremenet etrezho, beza great abenn daou viz goude.

Hogen mar d'eo guir evit an'oll e rer aleiz a zonjou, e tigorer aleiz a aferiou hag a chom a dreus, ne c'heller ket ho c'has da benn, kementse zo c'hoas marteze guiroc'h evit ar brinsed eget na deo evit ar re all.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

AR FRANÇ HAG AR PRUSS.

Eunan euz an devezyou-ma, o veza o tont d'ar gear euz a barrez T..., e kaviz o labourat war an hent eun amezeg koz d'in, va mignon Paôl, ha setu ni da ober eur gaôzeadennig assamblez : pell a voa n'or boa ket hen hem welet.

Da genta e komzzom euz an amzer, euz ar glao, euz an avel ha traou all evel-se. Mes setu Paôl er-fin o toulla kaôz euz eun dra all.

« Assa ! Aôtrou, » eme-z-ha, « me a renk mont duze eun deiz benâg d'ho kavout da ober enr gaôzeadenn hir gan-eoc'h. Me am beuz meur a dra war va spered hag a zieza ac'hannon kalz, hag em befle c'hoant da glevout gan-eoc'h ar wiryonez war ar poenchou-ze : rag c'hwi a dle sûr gouzout an traou-ze. »

« Martreze avoalc'h, va mignon Paôl, » eme-ve d'ezha. « Mes perâg na pas hiryo, brema dioc'htu, ma ne d-eo ket euz a zekrejou ez peuz da gomz d'in. »

« Nan zûr, » eme Paôl... « Gan ar brezel or beuz bet aze ha gan ar votadegou-ma ez euz dispaket kemment a gaôzyou da redeg e touez an dud, ma ne voar mui eun den petra da gridi na da biou fizyout. Evel-se an dud a lavar penaôz, ma ne vize ket bet kemment a drahissoniou evel ma zo bet, ha ma ne vize ket bet sikouret ar Pruss, birviken ar Franç n'he divize kollet. Ar Franç n'he deuz biskoaz kollet gan bro e-bed, pa eo et an traou eon. »

« Va mignon Paôl, » eme-ve d'ezha, na gredit ket re d'al lavarou-ze. pere a zo o redeg e-touez an dud : « *Trahissoniou* a zo bet ! Ar Franç a zo bet *gwerzet* ! » Neubeud a wiryonez ha kalz a faôssoni a zo el lavarouze. Lavarit evel-hen hag e lavarot mad, e komzot evel an dud fur : « An oll e Franç, nag araôg ar brezel, nag epâd ar brezel, n'ho deuz ket greet ho dever ; ar pennou braz, ar re a rene ar vro dreist-oll, a zo manket d'ho dever ; an oll en arme kenneubeud n'ho deuz ket greet ho dever : setu perâg or beuz kollet. »

« Mes dreist-oll ar Franç he devoa ezom da veza kastizet.... Ar Franç edo, pell a voa, oc'h ober goab oc'h an Aôtrou Doue, o teffial Anezha dre he spered difeiz ha dre he dizurzou. Pehini euz a c'hourc'hemmennou Doue ha n'edo ket eviziken, er Franç, dispri-

zet, flastret dindan an treid gan ar Pennou euz ar vro ha gan an darn vrasa euz ar bobl, neket dre guz, a drèn kein, mes dirâg daoulagad an oll, e gwel d'ar bed oll? Piou euz ar pennou-ze, euz ar re vraz-se pere or gouarne, a deurveze eviziken plega he c'hlin dirâg Doue dioc'h mintin ha dioc'h noz ewid lavaret d'ezha eur *Bater*, ewid diskouez d'ezha hen anaveze ewid he Grouer, he Vestr hag he Dad? Hag an darn vuia euz ar bobl, dreist-oll er c'hæryou marc'had, a ree evel-d-ho. »

« Gwelit an eil gourc'hemmenn a Zoue, pehini a ordren d'eom respeti, douja hag henori ano Doue hag an oll draou santel, evel ar Relijion, an Iliz hag an dud konsakret da Zoue..., gwelit penaôz edo ar gourc'hemmenn-ze miret er Franç eviziken. Kazetennou fall a gantchou, skrifanouryen difeiz ha dizoue a vilou na heanent da vlasphemi, da voall-gomz bemdez a eneb Doue, a eneb ar Relijion binniget roet d'eom gan Jezuz-Krist, a eneb an Iliz santel katolik fontet gan-t-ha war an douar, a eneb kemment a dle beza respetet, hag ar re ho devoa ar galloud e-tre ho daouarn, a leze anezho da lavaret; ho c'hourachi a reent zoken, e-lec'h serra d'ezho ho ginou evel ma voa ho dever hen ober. »

« Hag ar zulyou santel, penaôz e voant-hî miret er Franç eviziken? E Pariz e welet (hag e weler brema c'hoaz) an dud o labourat da zul evel war ar pemdez, hag an oll geryou marc'had a Franç a gemmere skwer war ar gear-benn kalz pe neubeud. Ar Pennou a wele kemment-se ha ne lavarent ger; er c'hontrol, ho-eunan e lakeent labourat da zul. »

« Hag evel-se euz an oll gourc'hemmennou all a Zoue. »

« Ia, ar Pennou er Franç hag an darn vuia euz ar bobl, poulzet dre ho skwer, na heanent da zeffial an Aôtrou Doue, pell a voa, dre an dispriz a reent euz he c'hourc'hemmennou, ha Doue, skuiz er-fin, a zo deuet d'or skoi; hen hem zervichet hen deuz euz ar Pruss evel euz a eur voalenn ewid or c'hastiza, ha gelver ac'hanom evel-se da zistroi out-ha. Ar feiz a yèe bemdez en eur vihanaat en or bro gez, an dizurzou a greske, a greske beppred: ma ne vize ket deuet Doue d'or skoi ha dre eno da lavaret d'eom holâ! e voam oll abarz pell distroet da bayaned. Doue hen deuz bet truez ouz-om; ia, dre drugarez kentoc'h eged dre vuhanegez eo-hèn deuet d'or skoi e kreiz on dizurzou ewid ober d'eom distroi out-ha. »

« En traou-ze eo, va mignon Paôl, me fell d'in lavaret en on dizurzou, en on dispriz a lezennou santel an Aôtrou Doue, en or mank a feiz eo e tleom klask hag e kavim ar penn-abeg, ar rezon ma he deuz kollet ar Franç gan ar Pruss, ha neket en drahissoniou a zo bet. Na Napoleon nag he jeneraled n'ho deuz gwerzet ar Franç ec'hiz ma sonjer; n'ho devoa c'hoant e-bed da welet ar Franç o koll: gouzout a reent penaôz kollou ar Franç a vize bet ho c'holl ho-eunan. Mes n'ho deuz ket greet ho dever, epâd ma rene ar peoc'h, nag e kènver Doue, nag e kènver ar vro, nag en ho c'hènver ho-eunan, ha setu, pa eo deuet ar brezel, ho deuz hen hem gavet berr en ho c'hontchou. N'ho deuz ket teurvezet goullenn sikour digan Doue araôg monet da gommans an abaden: kridi a reent e voant goazed avoalc'h ewid ober ho-eunan ho afferyou; er c'hontrol, greet ho devoa, ec'hiz or beuz hen lavaret, kemment a faôte ewid pellaat diout-ho ar zikour-ze euz an Nèav. Ar vro ivez, kentelyet fall, renet fall, renet dre hent an dizurzou, tam e-bed preparet ewid ar brezel-ma, n'he deuz gouezet nemeur hen hem zifenn. An dallentez a zo kouezet war ar pennou, ar galon a zo manket da galz euz ar re a gerze dindan ho banyelou, pep tra a vanke d'eom, sikour Doue dreist-oll, ha setu ez-om bet diskaret. »

An Ermit.

Troiou digouezet gant eun ofiser a Frans.

Merket em euz e Feiz-ha-Breiz eun histor laeron pe ziou. Mont a ran ama da verca eun all digouezet e Spagn gant eun ofiser a Frans eat da veaji er vro-ze. An ofiser-ma o veza eat da Vadrid, a iea da ober baleou avechou eur pennad mad dioc'h ar gær-ze, hag aliez en em gave da zistrei en noz euz he veach.

Eun nosvez ma tistroe evelse dindan noz, ez ea hag e teue dre ruiou stris Madrid, o clask an ti ma voa diskennet enhan ha n'her c'have ket ken tenval oa.

Setu hen o tigouezout e corn eur ru eleac'h ma zoa emgann. Pevar den a ioa oc'h en em ganna gant clezeier pe zabrinier, ha tri anezho a ioa oc'h unan. Ofiserien Frans a zo peurliesa potred caloneg, hag a gar guelet lealdet en emgannou. O velet tri o clask laza unan, an ofiser ne c'hellas ket miret da vont da zicour hema, ha petra bennag ne voa ganthan nemet eur vaz eur pennadik cleze enhi, ne chomas ket da varc'hata. An taol kenta e tiscar unan euz an tri lampon, hag ep dale eun eil, hag an trede, o velet-ze, a scampaz ac'hano mar gouie.

An ofiser a iea da redek varlerc'h hema pa glevaz an dijentil en doa sicouret, beac'h dezhan o comz, oc'h he bidi d'he zicour c'hoas da vont d'he di, rak mont a rea da goeza; hag e guirionez gouliet oa, ha coll a rea cals goad.

An ofiser-ta hen harpas guella mac'hellaz hag her c'hasas da di he Dad. He dad a ioa eun dijentil pinvidic a reat Dom Antonio anezhan, hag an den iaouank gouliet a ioa Carlos he hano.

N'em eus ket izom da lavaret pe gen nec'het e voue an tad pa velaz he vap er stus-ze, ha pegement a anaoudegez vad a ziskuezas d'an ofiser evit beza saveteet he vuez dezhan. Dom Antonio a falvezas dezhan e kemerje iviziken an ofiser lojeiz en he di keit ha ma vije e Madrid pe var an dro.

Abouez beza louzaouet mad gant medesinet gouezieк Carlos a bareas buan, hag e c'hellit cridi, an ofiser iaouang hag hen en em gavas mignoned vras. En oajou oant ho daou, hag ho daou ive e carient beachi ha redek bro.

Pa voa pare he vap, eme an ofiser, Dom Antonio hen alias da vont d'an Andalouzi evit guelet eur verouri gaer en doa eno, evesaat penaoz oa dalc'het an douarou, hag ober eur pennad dervez chase bennak. Carlos a falvezas dezhan e zajen ganthan, ha me ne c'houlennen ket guell. Setu ni eta en hent, ha dindanhomp peb a varc'h a ioa tan ha friantiz enho.

En nosvez kenta euz hor beach e chomjomp da loja en eur goz hostaliri, paouroc'h eget nicun euz ar re am eus guelet e Spagn. Poan on doue o caout eun tam bennak da lacat dindan hon dant. Hogen tud iaouang o veachi a vez digor ho scrinou, ha pa vez naoun ne vezer ket figus. Dibri a rejomp a zoare, ha goudeze e couskjomp epad an noz evel daou bilkos.

Antronoz, e zejomp ac'hano mintin mad. Hor c'hezeg a ioa diskuiz, ha ne c'houlennent ket guell evit galoupat. Carlos a ioa ive gae meurbet; cana a rea, hag e leze he varc'h da vont evel ma care traon ha creac'h.

Evidonme, petra bennak ne doun ket aounik var varc'h, a lavare bep en amzer da Garlos e tliemp derc'hel var hor c'hezek, da viana en diskennou, pe abarz ar fin e torjemp hor gouzouk. Ar pez ma em oa aoun razhan a zigouezas. Va marc'h, o tisken divar eun dorgen d'an daou lam, a asoupaz, a goezaz, hag am strincas d'an douar dek pe zaouzek camed diouthan. Chom a riz eur pennad var an douar ep gallout sevel, sabaturet oll. Pa c'hellis sevel e zis da velet penaoz edo va marc'h. Al loen paour a ioa goasoc'h laket evidonme. He c'har a ioa torret, ha dre druez outhan her peurlazis gant eun tenn pistolen en he scouarn.

Neuze en em lakiz a bouez penn da c'hervel Carlos; mes Carlos a ioa neuze eat re hir evit gallout va c'hlevet. Sevel a ris var an dorgen dosta din, mes ne velis den. Azeza a ris neuze eno evit he c'hedal; rag eme ve, pa deui da zonjal n'emaoun ket a dost dezhan, e teui en dro da velet peleac'h oun chomet.

Goude beza bet divheur eno, e comansis da nec'hi. Red eo, a lavaren, e ve collet divar he hent, pe marteze ez eus digouezet ganthan ive eun darvout bennak. Re hir e voamp eat dioc'h al leac'h ma on doa tremenet an noz evit sonjal dont en dro. Mont a riz eta var araok ep gouzout peleac'h e zean. Caer am oa bale ne zigoueze den ganhen ha ne velen ti ebet nag a ziou nag a gleiz. Gouscoude e tostea an noz, ha me a ioa skuis maro. Digouezout a riz en eul leac'h ma en em faoute e daou an hent ma zean ganthan. Pehini da gemeret? Ep chom pell da zonjal e zis gant an hini cleiz, hag e zis fall, rag an hent am oa kemeret a strisea eur pennad ac'hano, ha ne voa mui nemet eur venoden.

Chom a ris neuze a za da zonjal; mes ker skuiz oan ma na fellas ket din dont en dro, petra bennag o vont gant ar venoden-ze em boa nebeut a esper da gaout eun ti da dremen an noz enhan. Rag eno edon e creiz ar gouezeuri; a gleiz ne velen nemet menez ha rec'hil, a zeou ez oa eur c'hoad bras, guez dero ha guez spouen enhan.

Mont a riz eta adarre, hag eun nebeut goude e velis sclerijen e gouelet eun draonien. Kementse a roas din eun tam laouenidigez ha ners da vont beteg eno. En em gaout a riz e kichen eur picol ti, a ioa bet marteze eur c'hastel guech all, hag a ioa lezet da vont e distruch ha coezet calz anezhan en he boull. Bez' ez oa gouscoude tud enhan, rak tost d'an douar e velen sclerijen dre eur prenest. Setu me-ta o vont da skei var an nor, hag e skoen zoken terr evel eur beachour dare gant an naoun hag ar skuisder, hag en deus mall da gaout eur scaon da azeza hag eun tam da lacat etre he zent.

Abenn eur pennad e cleviz eur vouez c'hroz o c'houlen:

— Piou zo aze?

— Eun tremeniat faziet var he hent hag a zo dare da vervel gant an naoun hag ar skuisder.

Neuze e voue digoret an nor, hag e veliz eur meneziad coz, guisked e croc'hen maout evel ar re a vez er meneziouze o tioual bandennou gevred.

Va meneziad coz a gomze dicheg, ha dioc'h an ton euz he vouez e vije lavaret en divije disfizians oc'h va digemeret en he di, evel pa en divije aoun razhon. Ha me a lavare ouzin va unan:

— Daoust ha va c'hemeret a rafe evit eul laer? hen gouscoude en deus muioc'h goubari eul laer evit n'am eus-me.

Ne liviris ket an dra-ze dezhan, e c'hellit cridi; conta a riz avad e ber gomzou kement a ioa digouezet ganhen en dervez-ze; neuze e liviriz her paejen mad mar galle rei din lojeiz ha va c'hoan.

Ama marteze oa bet re hir va zeod, rak neuze potr ar gevred a reaz cun doare mousc'hoarz ha goudeze e voa cals laouenoc'h hag e comze cals braoc'h ouzin.

— N'em eus ket, emezhan, a vele da rei deoc'h evel m'oc'h boas da gaout; mar d'oc'h contant avad da veza lojet eveldompni ha da gemeret ho lod euz hor c'hoan, deut mad ra viot.

Me ne c'houlennen ket guell; ha setu me neuze caset en eun doare sal vras, hir ha var vols, eleac'h ma reat brema ar gegin.

En eur penn euz ar gegin-ze e zoa cun tantad braz a dan, hag eur picol pod aziouthan. Ar c'hoez a zave euz ar pod-ze a blije avoalc'h din, rak naoun am boa. Dirag an oalet e zoa eun daol zero, eur beac'h traou, ha varnezhi eun dousen asiedi ha loaiou coat. Gouscoude ne velen nemet c'huec'h den er zal-ze; an hini en doa digoret din an or; eur vaouez etre an daou oad, he c'hrek credabl; ha pevar den iaouang a c'helle ar c'hosa anezho caout pemp bloas varnugent, hag ar iaouanca, eur c'hrennard, n'en doa ket ouspen trizek pe bevarzek. Dioc'h ar c'houbari anezho e tlient beza breudeur, rag oll o devoa minou treng ha gouez evel ar meneziad coz.

N'edon ket eno pe em eaz; rag ar pemp meneziad-ze n'o doa tam ear vad; ear ar vaouez a velen eno ne voa tam

guelloc'h, hag ar zal ma edon enhi, distruch ha great var vaout, gant he mogeriou du ha noaz, a ioa calz henveloc'h oc'h eun toul laeron eget oc'h eun ti a vije tud honest o chom enhan. G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

Eun turko hag eun ofiser prussian. — E mis kerzu 1870, pa voa Orlean nevez coezet etre daouarn ar brusianed, eur vanden euz ar re-ma en em daolas var bourk Semoy eleac'h n'o doa great droug ebet c'hoas. An ofiser a ioa e penn ar vanden-ze en em staliaz er presbital. Liou ar maro a ioa varnezhan pa zigouezaz eno, hag an Aotrou Person a c'houlennaz outhan petra a ioa digouezet ganthan.

« Bet emoa an urz, eme an ofiser, da vont da Orlean dre ar c'hoad. Treuzet em oa Chanteau, e penn va rejimant, ha ne voan ket pell dioc'h ar bourk-ma, pa veliz en he za e creiz an hent, eun turko, he armou ganthan.

— Piou zo aze, emezhan ?

— Prus, eme ve.

— A za, eme an turko, ne der ket dre ama.

Cas a ris va marc'h var araog hag e liviris dezhan !

— Prizonier, taol da zac'h d'an-douar !

Hag e reas.

— Taol da gartouchennou d'an douar !

Lacat a ra var an douar he zac'h cartouchennou, mes digor.

— Taol da fusil !

— Biken ne daolin va fusil ; biken ne vin prizonier ; me varvo kentoc'h.

En em lacat ara var benn eur c'hlin, hag e tenn varnon en dra c'hell. Pemp tenn a losk ; clevet a rean ar bouliji o voudal, ha va zoudardet, sebezet o velet kement a gourach, ne gredent ket mont var araok. Bouliji an turko ho discare.

— Tennit-ta, a lavaren-me dezho ; va lezel a reot-hu da veza lazet gant al lampon-ze ?

Va soudardet a denn, hag a dor dezhan he vrec'h deou ; mes an turko a denn ato gant he vreac'h cleiz hag he droad.

Eul loden eus va zoudardet a ra an dro evit tenna varnezhan dioc'h an adren, hag a dor dezhan he vreac'h all hag eur c'har, Mad, evel pa n'en divije poan ebet e claske c'hoas gant he zent loskel an tenn euz he fuzil.

Gant ho c'hounnar, va zoudardet o deus neuze he zraillet a daoliou sabren. »

Goude beza lavaret kementse, an ofiser digalon-ze n'en doa nemet comzou disprijus da lavaret euz an turko-ze, euz ar zoudart-ze a Frans a zalc'he he unan a za eur rejimant prusianed abez !

Ar chase a zigoro, e departamant Finister, d'ar 17 a vis Guengolo.

Al lezen nevez var ar chase e Frans a zouk pemp scoet cresk evit ar re a fell dezho caout an otre da chaseal.

Evit ar re a laca liziri er post eo mad rei dezho da c'houzout e coust, adaleg an deis kenta zeuz ar mis-ma, pemp guenneg *affranchisa* eul lizer, eleac'h pevar guenneg a gouste kent. Da lavaret eo, evit n'en devezo netra da baea an hini a reseo al lizer, eo red lacat varnezhan, ouspen an timbr-post glaz a bemp guennek, eun timbr-post guer a eur guennek. Kementse da c'hortos ma vezo timbrou-post a bemp guennec. Gouzout a rer pa na vez ket *afranchiset* avoalc'h eul lizer, an hini hen reseo a bae hirroc'h eget an hini hen laca er post.

D'ar 16 a Vengolo, retred evit ar c'hoarezet euz an drede urz, e Lesneven.

An Aotrou Troadec, vikel e Guerleskin, zo hanvet vikel e Plouguer.

An Aotrou Yvenat, vikel e Plouguer, zo hanvet vikel e Guerleskin.

An aotrou Norrant, vikel e Eliant, zo maro er sizuu dremenet.

PRIZ AN ED.

Kemper. — 2 *Guengolo.*		Pont-n'Abat. — 2 *Guengolo*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	27 lur, 34 c.	Guinis.....	31 lur, 61 c.
Segal.....	17 lur. 12 c.	Segal.....	«« lur, «« c.
Eiz.....	15 lur, 44 c.	Eiz.....	19 lur, 13 c.
Ed-du.....	18 lur, 10 c.	Ed-du.....	24 lur, 02 c.
Kerc'h.....	17 lur, 76 c.	Kerc'h.....	19 lur, 31 c.
Avalou douar	6 lur, «« c.	Avalou douar	8 lur, «« c.

PETRA DA OBER?

Levrik scrifet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.

Moullet e ti an aotrou de Kerangal.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, Chaloni a Zant Briec.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difaoioc'h evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullet an Escopti.

Dissadorn 16 Guengolo 1871. N° 346. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloaz*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou de Kerangal epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 16 Guengolo 1871.

An ilis santel catolig a zo henvel oc'h eur c'hre a zo dalc'h mad an enebourien o clask he ziscar. Ar gristenien fidel destumet en iliz-ze dindan ar Pab hag an eskibien a zo eun arme renket da gombati.

Brezelecat o deus great ato hag e raint ato bete fin ar bed, rag an ifern gant he likizien ne ean morse da stourm outho.

An iliz-ze ne c'hell ket beza discaret daoust d'an oll stocadou a roer dezhi. Ar gristenien pere eo an arme carget d'he difen, ne oulent ket ken nebeut beza trec'het keit ha ma chomont fidel dezhi, keit ha ma chomont oll unanet. Mes ar gristenien-ze a c'hell mancout a fidelite, a c'hell beza torret an emgleo hag an unvaniez etrezho.

Ha setu petra en deus sonjet an enebour. Goude beza roet cant ha mil stocad d'an ilis ; goude beza anavezet mad ne c'heller ket dont abenn anezhi dre ners e sonch brema he distruja dre finese, pe ma na c'hell ket he distruja tre, rak comzou Jesus-Christ a lam diganthan an esperans-ze, he delc'her da viana en eur stad e pehini ema evel anter discaret.

Evit kementse e sonch lacat eun darn euz ar re zo carget d'he difen da deleur ho armou pe kentoc'h da vont a unan ganthan, rag hen ivez, emezhan, a gar an iliz hag evit he mad eo e ra ar brezel dezhi ; rak-se ar gristenien a dlefe he zicour p'eo guir e c'hanavez guelloc'h petra zo mad d'an iliz eget an iliz he unan !

Ha ne gaf ket deoc'h guelet al bleiz oc'h ober an dro da eur c'hraou a zo enha eur vanden vad a zenved, hag evel ne c'hell na digeri an or na toulla an doen, en em laca da ober he brezegen ha da lavaret d'an denved e tlefent dont d'he zicour, da viana eul loden anezho, da ober eun toul en doen pe da zibrenna an or, rag eur vech ma vezo eat er c'hraou, hen bleiz, a vouezo guelloc'h eget an denved ha guelloc'h eget ho mestr petra a vank dezho er c'hraou-ze?

Ne ouzon ket hag ar brezegen-ze euz al bleiz a blichfe d'an denved ; ne ouzon ket hag hi o defe mall da zenti outhan ; ar pez a ouzon avad eo ez euz hirio christenien, hag a gred beza christenien vad hag en em les da veza touellet gant prezegennou ha ne dalont nemeur hirroc'h eget prezegen ar bleiz-ze. Mont a reont a unan gant enebourien ar feiz hag an iliz var meur a boent condaonet zoken gant an iliz.

Euz ar gristenien-ze, bugale hag a fell dezho ober scol d'ho mam, ha ne fell dezho senti outhi nemet er pez a blich dezho, er pez a zo ervez ho frouden, eo en em glem Pii Nao hag en deus lavaret ouspen eur vech en doa muioc'h a aoun razho hag e rajent muioc'h a zrouk d'an iliz eget dispac'herien Paris.

Bugale ha pa c'hourc'hemen ho mam eun dra bennak dezho, eleac'h senti hag ober ar pez a c'houlener outho, en em laca da velet hag hen a zo ar gourc'hemen-ze dioc'h ho doare pe ne de ket, bugale evelse ne dint nemeur bugale vad. Soudardet hag en em lacafe da varn an urziou roet gant ar jeneral ha da velet pe hi ho heuillo pe ne raint ket, soudardet evelse ne drec'hint nemeur a enebourien ; nemaint ket pell zoken dioc'h beza a unan gant an enebourien. Hogen mar deo red da zoudardet senti oc'h ho jeneral petra bennak ma c'houzont e c'hell ar jeneral-ze fazia, penauz e c'halfe christenien catholik, chom ep senti oc'h an hini zo en ho fenn, hag hi o c'houzout e talc'h leac'h Jesus-Christ ha ne c'hell ket fazia pa goms divar gador sant Per?

Ar gristenien a fell dezho ober scol d'ar Pab ha gouzout guelloc'h evithan petra a dleer da ober evit ren an ilis ne velont ket emaint tost da eana da veza catoliked, ha n'emaint ket pell dioc'h beza a unan gant ar re zo e fals relijionou distak dioc'h an ilis.

Rag ar re zo en em zistaget dioc'h an ilis n'o deus great ken ive nemet chom ep senti oc'h an hini zo laket gant Doue en he fenn, nemet heuilla ho froudennou, ho fals credennou kentoc'h eget reseo ar virionez abers an hini en deus bet digant Jesus-Christ alc'houeziou rouan-

telez an Env gant ar gark da gas da beuri an denved hag an oaned, da lavaret eo ne ket epken ar gristenien fidel, mes c'hoaz ar bastored a dlie dindan-han he zicour da ren an oll vanden denved fiziet enhan gant hor Zalver he unan.

Rom. — Setu ama unan bennag euz ar c'homzou a lavare an Tad Santel en dez all d'an Napolitaned ha da iaouankiz an Itali :

« Doue eo an hini a voar sevel ha discar. Me dres a zo galvet da velet va unan ar ren-ze euz ar Brovidans. Ar pez a zell ouzin hag oc'h cador sant Per, a zo henvel oc'h an den-ze ma comz an Aviel anezhan en eur barabolen. *Eun den a ziskenne euz a Jeruzalem e Jerico, hag a goezaz etre daouarn al laeron pere her c'huillaz, her scoaz, hag hen lezas var an hent anter varo.* »

Setu e pe stad en em gavomp brema ; hogen arabat eo en em glem euz ar re o deus, dre otre an Aotrou Doue, aloubet divar hor c'houst ha lamet diganeomp ar gærma gant ho c'hanohou hag ho geier. Ne dleer ket beza souezet mar en deus Doue otreet, dre eno, rei da anaout he vadelez, he drugarez, o c'hortos diskuez he oll c'hallout. Ar Samariten mad zo dent da barea he c'houliou, da baea d'an hostiz ar pez a ioa red evit he reseo, entent outhan ha renta dezhan ar iec'het.

Ha ne deo ket ar Samariten a hirio eo a dro calonou ken aliez a vilion a gatoliked da rei deomp ho ofransou ha da lacat er sclerijen ar guirionezou mesket ha divesket gant an dispac'h euzus-ma? Vad a ra d'hor c'halon guelet kement a dud iaouang, en ho guella oad, o pidi hag oc'h en em lacat var var evit delc'her mad d'ar feiz..

Setu ama eur pennad bennag euz ar brezegen a ganv great gant an Aotrou Darras, chaloni, evit an Aotrou Serjant, escob a Gemper hag a Leon.

An oll a zirollas da vouela, abalamour ne dlient mui guelet he vizach. (Actou an ebestel xx. 37-38).

Aotro'n Escop (1),

Ha c'hui oll, va breudeur ha va c'hoarezed e Jesus-Christ, bugale spirituel, hirio minoret o veza collet ganeoc'h eun tad ker caret, na vouezit ket a zroulans din ma teuan da zigeri a nevez an eienen euz ho taelou ha ma na c'hellan ket derc'hel var va re oc'h ober an dever a behini oun bet carget daoust d'am nebeut a nerz hag a behini oun en em garget dre ma carien, eveldoc'h, evel eun tad an hini ma comzan anezhan. Gant gras Doue e rin va gallout evit miret outho da redeg, hag e livirin gant sant Ambroas : Perag e vouelfen-me o comz anezhan, pe vouelit oll dezhan?

Ia, ober a rin va gallout evit lacat an natur da devel kercoulz ha glac'har ar vignoniach. A hent all petra e deuz an natur da ober ama dirag eun escob hag a c'houezaz, eveldhan, trec'hi an natur?

Caret a rea dre eur garantez cre. Evel an oll eneou trempet gant santimanchou dreist natur, ne leze ket guelet peur e veze tenereet he galon, ha pa veze muia tenereet he galon, neuze hen diskueze nebeuta. Enhan, ar galon a zouge he unan epken ar pouez euz ar c'hourenadek-ze a zant an den diabarz enhan, hag he volontez a drec'he ato dre ar zicour euz ar c'hras. Ar galon, ervez ger sant Augustin, a voue he oll vuez : *vita hominis cor ejus.* Siouas, ar galon-ze a voue ive he varo.

He varo, ô va Doue, ne deo nemet re vir, a zo coezet var hor pennou evel ar gurun, « hag an oll a zirollas da vouela, abalamour ne dlient mui guelet he vizach. » Hogen ar maro-ze, a behini ar c'helou digaset evel var askel al luc'heden, hon rentas-nî oll sebezet ha mantret, ne c'hellas ket, pe ger buan bennag e teuaz, he gaout he unan dibourchas. Ne devoue a flem nemet evidompni ; evithan he unan ne devoa ket pell a ioa. Ar zonch euz ar maro a iea ato d'he heul ; en em voazet oa diouthi ; er zonch-ze e carie tremen an nosveziou hir-ze pa chome ep cousket da bidi ha da labourat, da bidi ha da labourat evidoc'h, ya breudeur. Caret a rea comz euz he varo, ha pet guech ne c'hlac'haraz-hen ket dre eno calonou hag a ioa douget evithan?

En dervez ma kuiteaz, evit ar vech diveza, an escoptima, ar famill-ma ker caret hag a behini e voa an tad, en divije gallet lavaret evel sant Paol da dud a iliz ha da gristenien Efez. « Gouzout a rit penauz, abaoue an deis kenta ma zoun deut er vro-ma, em eus poaniet da zervicha Doue ha da zervicha ac'haonc'h gant pep humilite, o vont d'ar c'heriou, d'ar meziou, d'ho tiez, ep lezel a gostez netra a gement a elle servichout evit ho mad. Test abers Doue, e tiskuezen oa deut ar mare da zistrei outhan ha da ober pinijen. Test ha barner en iliz asamhlet, em eus rentet testeni d'ar guir feiz e Jesus-Christ hon Aotrou. Ha brema e c'houzon ne velot mui va bizach, c'hui oll etouez pere em eus tremenet en eur brezek rouantelez Doue! Mes hoc'h erbedet em euz oc'h an Doue-ze : bez' en deuz ar c'hallout da gender-c'hel ar pez am eus savet, ha d'he lacat da dremen etre daouarn tud santel. »

Gouscoude ho tad, pastor hoc'h eneou, hoc'h escop da behini oc'h eus kement a geuz hag a virit e ve kement a geus dezhan, ne lavaras ket kementse. Laket en doa en dro dezhan eur vantel a vodesti, eun ezen a humilite, evel eun eil natur a zispriz evithan he unan, pe kentoc'h, rak va c'homzou ne oufent ket discleria freaz avoalc'h ar pez a zonjan, en em ancounac'hat a rea he unan en oll d'an oll. Brema ma safe euz ar bez-ze en deuz choazet e troad imach ar Verc'hez, euz ar bez-ze eleac'h ma zeo gourvezet, glibiet gant hon daelou, o c'hortos sevel ac'hano evit ar vuez euruz hag eternel, ma teufe en eun taol ama en he za dirazhon, e creiz an niver braz a dud zo ama oc'h va zilaou, e caf din he glevet o lavaret : Ha ken nebeut-ze oc'h eus-hu va anavezet? Ha morse em eus-me roet otre deoc'h da ober va meuleudi? Ha cavet oc'h euz ac'hanon epad va buez eun hevelep den ma na dlijac'h ket, goude va maro, respeti ar zioulans a garien guelet en dro din?

(1) An Aotrou Becel, escop Guened.

Mad, ô tad, nan, n'ho meulin ket.....

.....

En eun amzer mr veler laza an Eskibien, ha skuilla evel dour goad profeted an Aotrou Doue, e ve mad deski petra eo calon eun escop. Pa c'half Doue eun den da eur gark ken huel evel ma zeo beza tad an eneou, her c'hemer a bell, adaleg he gavel, etre divrec'h eur vam devot, hen amprou evit he greaat, hag e ra dezhan gouzanv evit he netaat. Ar reng a zalc'her er bed, an danvez, ar peza c'halver *ar goad* ne lakeont ket Doue da c'helver eun den, ha ne viront ket outhan d'hen ober ken nebeut. Per a ioa eur pesketear, Paol eur sitoian nobl a Rom. Da unan e vezo lavaret, » les da vag ha da rouejou, » da eun all, « les da stal ha da aour, » da eun trede, « les ar re varo da vezia ho zud varo, » mes kement a zo galvet a gleo ar gourc'hemenma : « Sam da groas var da ziscoas, na zell mui var da lerc'h, ha deus d'am heul. » An diles eta, an distak dioc'h pep tra eo a c'houlenner digant eun abostol christen....

G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

THEODOT O KLASK KORFOU AR SEIS MERZERES.

Theodot a jomas enn ti a behini hor beus komzet gant Polikronius ha Theokaris, mestr ann ti hag e klaskent penaos ec'h heljent tenna ar c'horfou eus al lenn. Dious ann abardaes, eunn den iaouank, hanvet Gliserius hag a ioa ive kristen, a deuas da lavaret dezho en doa ar gouerneur lakeat soudardet e-kever all lenn evit diouall ar c'horfou. Ann hostis eta a ioa nec'het ; n'oa ket eas dezhan ober he daol abalamour d'ar gardou-ze ha dre ive m'oa bet staget mein pounner ous gouzoug ar guerc'hezet. Pellaat a reas eta dious ar gristenien all evit mont da bedi da ilis ar batriarchet ; mes ar baianet o doa stanket ann or. Daoulina a reas er meas ann tosta ma c'hellas d'ann aoter hag e reas he beden. Ac'hano ez eas da ilis ann tadou ; stanket oa ive ; pedi a reas c'hoas eno. O veza klevet kals trous enn he gichen, e kavas dezhan edot var he lerc'h, e tec'has da di Theokaris hag en em lakeas da gousket. Neuze ar Verc'hes Tekuza a apparisas dezhan : kousket a res, va mab Theodot, emizhi, ha ne peus soursi ebet ac'hanomp ! Ankounac'heat e peus ta ar c'henteliou a rois d'id epad da iaouankis evit ober eunn den mad ac'hanot? Neuze e karies ac'hanon evel eur vam, mes maro ounn hag e laoskes va c'horf da veza debret gant ar pesket! a-benn daou zerves, ema ann emgann vras evidot : sao, kea d'al lenn mes dioual dious eunn treitour !... Theodot a zavas ; lavaret a reas he vizion d'he vreudeur hag oll en em lakejont da bedi evit goulen digant Doue ar c'hras d'hellout sebelia ar seis guerc'hes. Da c'houlou-deis, e kasjont Gliserius ha Theokaris var-zu al lenn evit ober eur zell rag, evel m'edo gouel Diana, e kave dezho e vije eat ar Zoudardet e kear evit kemeret ho flijadur ; mes, siouas, oll oant chomet : red e oue eta tremen ann deis-se eb ober netra. Pa deuas ann nos e zachont var-zu al lenn ; iunet o doa evit tenna bennos Doue varnho ; filcher a ioa gantho evit trouc'ha ar c'herdin a zalc'he ar mein. Ann nos a ioa teval, n'oa na loar na stered. E-kreis ann devalijen e tigoueschont el leac'h ma veze lakeat ar griminalet d'ar maro, leac'h spountus dre behini den ne grede tremen goude kus-heol. Al leac'h-se a ioa leunn a bennou trouc'bet savet var bizier, a eskern hag a gorfou anter-zevet. Krena a reant dre ma stokent ous ann traoù euzus-se pa glevchont eur voues o lavaret : tosta eb aoun ebet, Theodot. Strafuillet e vouent o klevet ar voues-se hag e rachont sin ar groas : raktal e veljont eur groas skedus o para e kostes ar sao-heol.

Leun a joa hag a spount, ar re-ma a goezas d'ann daoulin evit adori Doue. Kenderc'hel a rejont da vale ha ken du oa ann nos ma n'hellent ket en em velet ann eil egile. Glao a rea ive ha beac'h o doa oc'h en em denna eus ar pri. Ehana a rejont a-neves evit pedi : dioc'h-tu e veljont eur goulou a ziskoeze dezho ho hent ha daou zen guisket-kaer, guenn ho bleo hag ho baro pere a lavaras : kouraj, Theodot ; ann Aotrou Jesus-Krist en deus skrivet da ano etoues re ar verzerien ha chelaouet en deus ar beden o peus great evit kaout korfou ar guerc'hezet ; ni eo ar re a c'halver ann tadou. Kaout a ri var al lenn sant Sozander pehini a zo o spounta ar zoudardet ; mes ne dlies ket digas eunn treitour ganes.

E guiriones ar merzer Sozander a apparisas d'ar zoudardet, enn he zourn eur c'hleze a strinke tan a bep tu ; ouspenn glao hag avel spountus a rea, kurun ive ha luc'hed. Ar zoudardet a dec'has hag a glaskas eul lochen benak. Ann avel a ioa ker kre ma save ann dour ganthan ha ma leze evel dizolo al leac'h e pehini edo korfou ar guerc'hezet. Theodot eta hag he dud a drouc'has ar c'herdin, a dennas ar c'horfou, a zigasas anezho da ilis ar batriarchet e kever pehini ho anterras gant kals respet. Chetu ama hano ar seis guerc'hes : Tekuza, Alexandria, Phaïna, Euphrasia, Claudia, Matrona ha Julitta.

Antronos pa oue klevet oa bet tennet ar c'horfou eus al lenn e savas kals trous e kear. Kals tud a oue tamallet a great a bep seurt dezho evit ma teujent da anzao ar vriones. Polikronius, pa deuas ar brud-ze bétek ennhan a c'hoanteas gout dreizhan e-unan ; kemeret a reas dillad eunn den divar ar meas hag ez eas var ar blasen. Mes anavezet e voue, kannet hag edot o vont d'he gass d'ar maro : neuze e tiskulias Theodot hag e lavaras peleac'h oa bet kuzet ar relegeier. Tennet e ouent ac'hano ha devet. Hennes oa eta ann treitour ous pehini oa bet lavaret d'ann hostis teureul eves. Theodot, pell a ioa, en doa c'hoant d'en em ziskuill e-unan hag er great en dije ma ne vije bet miret outhan. Pa glevas ar pes en doa great Polikronius, e lavaras kenavezo d'he vreudeur : pedit evidhon, emezhan, ma vizin treac'h enn emgann. E-unan e pedas pell-amzer hag e c'houlennas ous Doue ma roche ar peoc'h d'ann

ilis. Poket a reas d'ann oll gristenien gant kals daelou hag e c'hourc'hemennas dezho rei he relegou d'ar beleg Fronton pa deuje eus a Valos, gant he vizaoued, evit ho goulen. Neuze e reas sin ar groas hag e valeas varzu al les-varn.

Kaout a reas daou vignoun dezhan a reas ho galloud evit he lakaat da dec'het; ne reas van. Oc'h antreal el les-varn, e sellas, enn eur c'hoarzin, ous ann tan, ous ann dour bero, ous ar rojou hag ann traou spountus all a ioa eno evit merzeria ar gristenien. Theoteknus a lavaras dezhan ec'h helle c'hoarzin, rag ann tourmanchou-ze n'oant ket evithan. Bez mignoun din, emezhan, ha d'ann impalaëret; n'eus fors petra c'hoantai a pezo digantho; lakeat e vizi da veleg Apollon hag ar veleien all a vezo dindannhot; evel mestr e vizi enn Ansir. Evit kaout enoriou ha danves, ne peus nemet nac'h Jesus krusifiet gant Pilat er Jude ha distrei ar gristenien all eus ho follentes. Ma c'hoanteas aour hag arc'hant, e pezo kement a ma kiri. Ar baianet a ioa eno a gave mad komzou Theoteknus hag a bede stard Theodet da zenti ous ar gouerneur. I. W.

Ar veleyen hag an noblans o kass arc'hant d'ar Pruss.

« Setu aze, va mignon Paôl, » eme-ve d'ez-ha, « petra hen deuz diskaret ar Franç, petra hen deuz lakeet ar Franç muioc'h eged netra all e-bed da veza trec'het gan ar Pruss : he spered difeiz, an dispriz hag ar goab a ree-hi euz a oll c'hourc'hemmennou Doue, he follenteziou hag he dizurzou. Klask er meaz ac'hanno ar pennabeg, ar rezon euz a gollou hag euz a voallheuryou ar Franç, a zo ober e-c'hiz eun dall pehini a bignaz, eun deiz, da glask per melen en eur wezenn spern gwenn. Ar paour kez dall! Lec'h a voa da gaout truez out-ha. Mes, nag a vreudeur hen deuz-hèn war an douar! »

Paôl : « Diod ja-voalc'h edo-hèn ivez koulskoude o vont da glask per en eur wezenn spern. »

« Ken diod all, » eme-ve, « eo ar re a ya da glask ar penn-abeg, ar penn-kaôz euz a gollou ar Franç er meaz euz ar pez em beuz lavaret d'eoc'h. »

« Mes, Paôl, » eme-ve, « lavaret oz peuz ivez : » Ar Pruss a zo bet *sikouret*. A-nez n'he divize birviken trec'het ar Franç. « Petra a ententit-hu dre ar ger-ze : *eo bet sikouret*? »

Paôl : « An dud a lavar (mes, Aôtrou, c'hwi oz peuz klevet an traou-ze pell-zo,) an dud eta a lavar penaôz ar veleyen hag an noblans a gasse arc'hant d'ar Pruss, epâd ar brezel, ewid sikour ar Pruss da c'hounid. Ar veleyen hag an noblans ne garent ket Napoleon hag ho devoa c'hoant da welet he ziskara. Setu perâg e sikourent ar Pruss d'he ziskara. Klevet em beuz lavaret zoken penaôz eur beleg yaouank, kure dre aze en eun tu benâg, pehini n'hen devoa ket bet amzer c'hoaz da zastum gwenneg e-bed, o welet he genvreudeur o kass arc'hant d'ar Pruss, a yeaz d'ar gear da c'houllenn digan he dad daou pe dri c'hant liour da gass ivez. Mes he dad a gassaz anezha en he roud, en eur lavaret : « Diod ma z-out !!! dal, me a zo o vont da roi arc'hant d'it da gass d'an diaoulou prussianed-se, pere a laz d'eom on tud, da vreudeur, a zev d'eom on tiez, a revin or bro, a laer war-n-om kemment a c'hellont da baka! Ia, ia, me a ya da roi arc'hant d'it da gass d'al lazeryen, d'an entaneryen ha d'al laeron-ze! Deja e laeront a-voalc'h warn-om, me gav d'in.... ! »

« Paôl, » eme-ve d'ezha, « ha c'hwi a gred an traou-ze? » « Ne ouzon ket, Aôtrou, » eme Paôl, « petra da respont d'eoc'h war ar poent-ze. An dud a gont kemment a draou! Ne voar ket eun den atao pedavare e lavaront ar wiryonez ha pedavare e lavaront gaou. »

« Mad! Paôl, » eme-ve, « Klevit ama : ar c'haôzyou-ze oz peuz klevet, ne d-int nemed geoyer. »

Neuze, o tiskouez d'ezha gan va biz eur marc'h pehini edo o puri tost d'eom er menez, e lavariz : « Paôl, gwelet a rit-hu ar marc'h-se a zo aze o puri er menez? »

« Mad? « eme-ve, « ken gwir eo ho deuz ar veleyen hag an noblans kasset arc'hant d'ar Pruss, da roue ar Pruss pe d'he dud, ewid he zikour, evel ma hen deuz ar marc'h-se daou gorn war he benn. »

« Neuze n'eo gwir tam e-bed, » eme Paôl. « Ar marc'h-se hen deuz diou skouarn, mes n'hen deuz korn e-bed. »

« Klevit, Paôl, » eme-ve : « me a ya da ziskouez d'eoc'h sklear e-c'hiz an deiz da greisteiz penaôz ar veleyen hag an noblans euz or bro n'ho deuz ket kasset arc'hant d'ar Pruss ewid sikour ar Pruss, nag araôg ar brezel, nag epâd ar brezel, nag abaoue ma eo heanet ar brezel oc'h ar prussianed. »

« Neket epken n'ho deuz ket kasset, mes zoken n'ho divize ket gallet kass, hag ho divize bet c'hoant da ober. »

« Daou dra or beuz ama evel-se da welet, hag an daou dra-ze, me ho frouvo d'eoc'h sklear evel an deiz : 1°, n'ho deuz ket kasset arc'hant d'ar Pruss; 2°, n'ho divize ket gallet kass, hag ho divize bet c'hoant da ober. »

1°

« *N'ho deuz ket kasset arc'hant d'ar Pruss.* »

« C'hwi, Paôl, a zo bet soudard, c'hwi oz peuz gwelet kalz a vro, c'hwi a voar eun tam an afferyou, c'hwi a voar dreist-oll e pe feçon e kasser arc'hant euz an eil bro d'he-ben, hag evelse c'hui a gompreno eaz ar pez a yan da lavaret d'eoc'h. Gwelom eta. »

« Mar ho deuz ar veleyen hag an noblanr euz or bro kasset arc'hant d'ar Pruss, ewid sikour ar Pruss, e pe feçon, e pe zoare ho deus-hi kasset anezha? Kredabl eo n'ho deuz ket kasset ho arc'hant di dre zorserez. Ken kredabl all eo ne d-dint ket nijet di evel laboused, gan ho arc'hant war ho c'hein; ewid ober prezant euz anezha d'ar roue Guillou. Eun dra anat eo ho deuz hen hem zervichet euz eunan benâg euz ar moyenou ordinal ma hen hem zervich an dud all euz anezho ewid kass

ho arc'hant d'ar Pruss, mar ho deuz kasset anezha di. Hogen, me na welan nemed teir voyen ewit-ho da gass arc'hant d'ar Pruss : 1° pe mont ho-eunan d'her c'hass; 2° pe kass re-all euz ho ferz d'her c'hass; 3° pe kass anezha dre ar post. »

« Anaout a rit-hu, Paôl, eur voyen all benâg da gass arc'hant d'ar Pruss? »

« Ne ran ket, » eme Paôl.

« Mad! » eme-ve, « ma ne anavezit evel-d-on nemed an teir voyen-ze da gass arc'hant d'ar Pruss, gwelom euz a behini anezho ho deuz hen hem zervichet ar veleyen hag an noblans ewid kass di ho arc'hant. »

« *Kenta moyen* : Hag et ez-int-hî ho-eunan da gass ho arc'hant d'ar Pruss, me entent da roue ar Pruss, pe d'he dud? »

« Paôl, hag anaout a rit-hu eur beleg benâg er vro-ma pe eun den jentil benâg hag e vez et d'ar Pruss — eur veach hir hen divize ranket ober : ac'hann d'ar Pruss ez euz attao tri pe bevar c'hant leo hag e vez et d'ar Pruss da gass arc'hant d'ar Roue pe d'he dud?

Mar anavezit eunan benâg, anvit anezha d'in, ha me a yalo, mar d-eo beleg, d'hen diskulya d'an Eskop; mar d-eo eun den jentil, me hen diskulyo d'ar prefet. »

« Ne anavezan hini e-bed, » eme Paôl.

« Nan, Paôl, » eme-ve, « ne anavezit hini e-bed, mad a leverit. Nag ar re-all kenneubeud ne anavezont hini e-bed. Me a zeffi ar prefet, an oll vveryou hag an oll dud euz an departamant da envel d'in eur beleg pe enn den jentil, eunan epken, hag e vez bet er Pruss o kass arc'hant d'ar roue ac'hann pe d'he dud. »

« Evel-se, Paôl, c'hwi a wel penaôz dre ar *genta moyen* n'ez euz ket et arc'hant euz or bro d'ar Pruss. Ma vize et eunan benâg euz ar vro-ma d'ar Pruss, an draze a vize bet gouezet dioc'htu. Ha pa vize deuet ma den en dro, e vizer et gan mall da c'houllenn digan-t-ha da ober petra edo et d'ar Pruss. »

« *Eil moyen* : Ma ne d-int ket et ho-eunan (ar veleyen hag an dud chentil) da gass ho arc'hant d'ar roue Guillou, ha kasset ho deus-hî anezha dre voyen tud all? »

« Ama e c'hallom lavaret ar memez tra evel a lavarem bremaig : anvit d'in an den, goaz pe vaouez, hag a zo bet kasset d'ar Pruss gant eur beleg pe gan eun den jentil benâg euz ho ferz da gass arc'hant d'ar roue ac'hann. N'hen anvot ket, nan; na c'hwi, na nikun all. »

« Evel-se, va mignon Paôl, nag ar *genta moyen*, nag an *eil moyen* n'ho deuz servichet d'ar veleyen ha d'an dud chentil euz ar vro-ma ewid kass arc'hant d'ar Pruss. Gwelom an deirved moyen, pehini eo ar post. »

« *Teirved moyen* : Ha kasset ho deus-hî dre ar post? »

« C'hwi a zo bet soudard, Paôl; c'hwi oz peuz bet lec'h meur a wech da vont d'ar post ha da welet petra eo se. Pa oz peuz c'hoant da gass arc'hant da eur re benâg a bell, e zit d'ar post, e lavarit enno d'ar burevour, da baotr ar post oz peuz c'hoant da gass arc'hant da eun tu benâg. Ar burevour a c'houllenn neuze digan-eoc'h oc'h ano, ano al lec'h ma chomit enn-ha, ar som oz peuz c'hoant da gass, da be-lec'h e kassit ar som, ano an hini ma kassit ar som d'ezha, hag a skrif an traou-ze oll war he gayer. Ar c'hayer-ze, gan kemment a zo merket war-n-ezha, a jom er post. Ar prefet, ar mæryou, kemment ho deuz beli er vro, oll dud ar gouarnamant a ell gwelet ar c'hayer-ze. Ma hen deuz eta eur beleg pe eun den jentil benâg euz ar vro kasset arc'hant da roue ar Pruss dre ar post, ez euz moyen brao da c'houzout se. N'euz nemed mont d'ar post, da bost Kemper, da bost Brest, da bost Montroulez (an oll gæryou eun tamig braz ho deuz ho fost,) goullenn enno he gayer digan ar burevour ha lenn anezha. Ma ez euz war-n-ezha ano eur beleg pe eun den jentil benâg hag ho deffe kasset arc'hant da roue ar Pruss, e welot se gan ho taoulagad oc'h eunan, ar somou ho deuz kasset, ha da biou, d'ar roue Guillou he-eunan pe d'he dud, ho deuz ho c'hasset. Hogen, Paôl — klevit mad kemmentma, me a zeffi a bouez penn an oll brefejou, an oll væryou, an oll dud a Franç da lenn war gayer burevour a-bost e-bed ano beleg e-bed nag ano den jentil e-bed hag hen deffe kasset pevar real da roue ar Pruss pe da eunan benâg euz he dud... Kompren a rit-hu, Paôl, ar pez a lavaran d'eoc'h?... Gwelet a rit-hu brema ar faôssoni euz an oll gaozyou-se a zo o redeg e touez an dud diwar benn ar veleyen hag an noblans?... Ma ho divize ar veleyen hag an noblans kasset arc'hant da roue ar Pruss, e-c'hiz ma lavar an dud diod, e vize kavet merk euz a ze war gayerou ar post, ma ho divize hen kasset dre ar post, pe ma vizent et ho-eunan d'her c'hass di, pe ma ho divize kasset re-all euz ho ferz d'her c'hass, e vizent bet gwelet hî pe ar re kasset gan-t-ho o vonet er meaz euz ar vro hag o tonet adarre en dro, pa vize achu gan-t-ho ho beach. Hogen, den, den e-bed n'hen deuz gwelet netra euz a gemmentse. »

« O! me a wel brema, » eme Paôl, « eo gaou ar c'haôzyou-ze a zo o redeg e touez an dud. Na diod eo an dud koulskoude o kridi traou evel-se! »

« Ia, » eme-ve d'ezha, « diod ez-int, diotoc'h eged ar marc'h a welit aze o puri ebarz er menez. »

Goude e lavariz : « Hag ar beleg yaouank, Paôl, pehini, ervez ma lavarec'h d'in bremaig, a zo bet et d'ar gear da c'houllenn daou pe dri c'hant liour digan he dad da gass d'ar Pruss, klevet oz peuz-hu ano ar beleg yaouank-se, e pe barrez e ma-hèn kure, e pe barrez e chom he dad? »

« Nan, » eme Paôl, « n'em beuz klevet ano e-bed d'ezha, na d'he barrez, na d'he dad. »

« Na ne glevot ket, » eme-ve. « Pa vez c'hoant da lakaat eur gonchenn, eur gaou, eur marvaill farsuz da redeg, setu ama penaôz e vez greet. Ma m'oc'h e Leon, e lavarot : « An dra-m'an dra a zo c'hoarvezet e Kerne: eun den hen denz paket eur bleiz koz, hen deuz digasset anezha don, hen stern brema oc'h he garr hag a ya gan-t-ha e kær da gass leaz, frouez ha traou all. » Mar goullenn-t ano an den, e pe barrez euz a Gerne e chom : A! nikun ne vo r he ano, nag ano he barrez. It brema

da Gerne, hag e klevot konta enno ar memez marvaill ; mes tremenet e Leon. » AN ERMIT.

Pouez eur Gurunen.

III.

Alix a lavare guir pa lavare eo Philip-August a ioa e guirionez Dug a Vreiz. Divezatoc'h e voue guelet.

Constans, o veza kemeret evit pried Guy a Douars, e devoa evelse he laket da veza Dug e Breiz. Mes ar brinsez calonek-ze o veza deut da vervel, Gny n'en devoa mui guir ebet var ar vro. Philip a Frans a c'helle, evel ma care, lezel ganthan pe lamet diganthan gouarnamant Breiz.

Roue Frans a lakeas Guy a Dhouars da c'hoard d'ar brinsez Alix ; ganthan he unan avad e talc'haz ato an huela galloud ; rak ne vanke morse da glask e pep leac'h da genta he vad he unan.

Guy a glascas meur a vech en em denna a dre daouarn roue Frans, mes n'oa ket cre avoalc'h evit en em denna ac'hano, ha red oue dezhan ober he lavar oc'h an hini a ioa creóc'h evithan. Philip a zalc'haz ar c'henta guelet var Breiz, ha dindanhan, Guy a voue goard da Alix bete ma vije houma en oad da ren he unan he stadou.

Roue Frans, evel ma on eus lavaret, en doa asantet da zimizi Alix a Vreiz gant map Alan a Dreger. Hogen sevel a reas keus ganthan. O veza deut da zonjal ez oa ar brinsed a lignez Penthievr tud caloneg ha pennog avoalc'h, en devoue aoun ne alje ket ober a garje gantho, hag e sonjas dimizi dukez iaouank Breiz da eur prins a vro-c'hall, abalamour eur prins euz he zorn, boas da blega dezhan, ne gredje ket sevel en he enep. Dibaba a reas Per à Dreux, map da Ropars a Dreux ha da Yoland Couci. Ar prins-ze a ziskenne euz a Loiz-an-teo, hag a ioa nis da Roue Frans, e giz Breiz.

Ar vretoned keiz a ioa glac'haret hag a c'hrosmole :

— Adarre eun estren !

Philip a reaz ar c'hondisionou a garas gant Per a Dreux ; hema en em gave re eurus da c'hellout caout eun hevelep atant. Hogen epad ma voa fouge e roue Frans da c'hellout dont a benn euz he vennoziou, hag e Per da c'hellout beza Dug en eur vro ker caer, ar guir vretoned a ioa mantret oll.

Ar c'hont Alan a Dreger en devoue kement a c'hlac'har o velet he vap dizornet ma coezas clanv, hag abenn eun nebeut derveziou ez eas toc'hor.

Eun abardaesvez edo an dukez Alix en he zal, hag he demezellet en dro dezhi. Ne lavarent ger, rak clevet o doa oa clanv ar c'hont a Dreger, hag ar c'helou-ze en doa ho laket en anken, rag calz her c'harient.

Setu dor ar zal o tigeri, ha Guy a Dhouars o tont he floc'het en he raok.

An demezellet a zavaz hag en em dennas kuit ; Alix epken hag he diou c'hoar Mac'harit ha Catell a jomaz e kichen ho zad.

— Ahanta, va zad, petra zo a nevez ? eme Alix ; guelet a ran e zoc'h trist.

— Hoc'h eontr a Benthievr a zo goal glanv, va bugale, eme an Duk en eur azeza. Goulennet en deuz diganhen, evel eur c'hras, cas dezhan unan euz he nizezet evit ma c'hello, araok mervel, he bennigen, ha kimiada diouthi. Ne ellomp ket mancout da rei dezhan he c'houlen. Ar c'hont Alan eo breur iaouanca ho tad coz, Conan pevar, Dug a Vreiz, Doue r'her pardono. Pehini ac'hanoc'h a ielo da C'hoello ? Arabat eo ez afe Alix. An Dukez a Vreiz ne dle ket mont da vizita unan euz he sujidi, ha pa ve zoken he eontr.

Alix a lavaris goustadik : Ar penthievred o deus baleet a bep amzer troad oc'h troad gant an Duked a Vreiz. Gouscoude eo guelloc'h ganhen ez afe unan eus va c'hoarezet da C'hoello. Re a boan en defe va eontr oc'h va guelet.

An dra-ma a voa deis iun Nedelek. Antronoz, abalamour d'ar gouel bras, ne dejot ket da veachi ; da vouel sant Stephan avad an itron Mac'harit a Vreiz a ieaz en hent. Mont a rea ganthi he c'hiniterv Edith a Benthievr, ha gonarnerez ar vugale a Vreiz an itron Izabel Dangu. Eun nebeut tud chentil a ieaz ive da zervichout dezho da c'hoard.

Pa zigouezas Mac'harit e cambr ar c'hont a Benthievr ne voa en he gichen nemet he zaou vap, Herri ha Jafrez, he gonfessour Guillou, abad a gouent Porscaer savet gant Alan, hag eun dijentil bennag etouez pere edo an aotronez a Leon hag a Rohan.

Herri ha Jafrez a vouele, daoulinet e troad guele ho zad a ioa dare da vervel.

Pa glefchont Mac'harit hag he diou itron o tont er gambr e rejont eur scrijaden hag e tistrojont da zellet. Herri ho anavezas dioc'htu.

— Edith, emezhan, ha va c'hiniterv à Vreiz ; hag e c'haste sec'ha he zaoulagad.

O clevet ar ger-ze a Vreiz, ar c'hont a Dreger a zavaz en he gouazez var he vele, hag a zigoraz he zaoulagad franca ma c'helle.

— Pehini eo, emezhan ? Mar d'eo Alix, tosteet ep aoun.

Ah ! paour kez bugel guerzet ! ha sonjet oc'h eus-hu e talc'hje Alan a Benthievr droug ouzoc'h abalamour da eun dra ha ne voa ket en ho callout miret outhan ? Bez'em befe eur rebech bennak da ober d'ho tad, rak re vad eo bet alies : hogen brema prest da vont dirak Doue, e fell din ancounac'hat oll. Bugel ker, Doue ne ket falvezet dezhan rei da Alan ha da Vreiz ar pez a c'hoanteant kement hag en divije ho rentet ken eurus. Daoust ha great eo gant hor frankis ? Daoust ha ne vezimp mui mistri deomp hon unan ? Mes peleac'h emaoc'h-ta, itron Alix ? Va daoulagad zo deut tenval, ha ne velan couls lavaret banne. Va nizez Edith zo aze ive ? Ah ! ah ! ho kuelet a ran, va nizezed ker.

— Va eontr, eme ar brinsez en eur asten hé dorn dezhan, ne doun ket an dukez Alix, mes he c'hoar Mac'harit.

— Ken hènvel oc'h an eil oc'h eben ! Siouas, va merc'hed

ker, e meur a c'hiz e viot henvel c'hoaz en ho puez. Paourkez Constans ! abred eo deut dorn Doue da boueza varnout ; peur ec'h eano-hi da skei ?

Ar c'hont en em stocas neuze var he vele evel p'en divije eur voascaden boan griz. Edith ha Mac'harit a zonjaz e zea da dremen. Comz a rejont outhan goustadik, o clask digas ar peoc'h en he ene. An daou botrig a ioa en em daolet var ar guele, hag a boké da dal ha da vleo ho zad, oc'h he bidi da chom gantho.

Ar c'hont a Benthievr a deuaz a nebeudou enhan he unan. Teleur a reaz he zell var Mac'harit hag Edith.

— Plijadur a ra din ho kuelet, va nizezet, emezhan ; rag ep dale me ne vezin mui, hag evel m'emaoc'h ama, e rentot evit va daou vugel nebeutoc'h c'huero an dispartima. Mac'harit ker, lavaret a reot da Alix an hini n'en deus ket gallet dont da veza hè fried a vezo da viana ar guella euz he zervicherien. Ar Penthievred, evit gnir, o deus dalc'het ato da vale troad oc'h troad gant bugale Breiz ; mes ive a bep amzer int bet ar re genta oc'h en em zevel evit ho difen, hag o lacat ho buez var var evitho.

Alan a Dreger, dinerzet o lavaret ar c'homzou-ze, a goezas var he vele ep gallout finval.

— O ! maro eo hon tad, eme an daou botrik kez strafuillet oll.

Ar griaden-ze euz he zaou vap a voue clevet gant Alan, hag e reaz eur sao d'he benn evit musc'hoarzin outho.

An dervez-ze da bardaez. ar c'hont a Benthievr, o veza deut eun tamik guellaen dezhan, a roas d'he nizezet ha d'he zaou vap aliou leun a garantez ; goudeze e c'houlennaz he grucifi hag her stardaz oc'h he galon o pidi Doue da ober trugarez dezhan. An Abad Guillou a lavare dezhan comzou santel evit he zicour da vervel ervad. Alan her pedas da lavaret pedennou an agoni. Neuze e vennigaz adarre he nizezed hag he vipien, e casaz ar grucifi d'he vuzellou hag e rentaz he ene da Zoue.

Herri ha Jafrez a ioa minored. Herri oa ar penn a di Penthievr, hag a gemere leac'h he dad evel cont a C'hoello hag a Vengamp ; Jafrez a deue da veza Aotrou a Guintin.

Divezatoc'h Herri a voue lamet diganthan eul loden vraz euz ar madou en doa bet he dad digant Jafrez Boterel, hag a gemeraz an hano a Avaugour, euz eur c'hastel savet gant he dud coz etre Plessidy ha Bourbriac.

Ar c'hont Alan en doa goulennet ma vije caset he gorf da vezia da gouent Porscaer ; he gonfessour a zigasas da zonch a gementse, ha great e voue lavar ar c'hont, ar pez ne vez ket great aliez da varo ar brinsed. G. M.

Eur pennad all er sizun a zeu.

Troiou digouezet gant eun ofiser a Frans, e Spagn.

II.

Pa ziz en toull kegin-ze, eme an ofiser, edo greg ar mesaer gevred en dra c'helle oc'h aoza coan. Ne ouzon ket penaus n'en em roste ket, rak tan a ioa en dro dezhi evel eur goz ifern. Tri euz ar botred iaouang a ioa oc'h taol, hag a ziskueze o devoa ho dent mall da gaout eun dra bennak da chaocat.

— Azezit aze, eme ar meneziad coz, hag e tigase din, da benn an daol, eur gador ha n'oa nemethi en ti. E mare mad en em gavit, rak coan a zo dare bremaik, ha ma na gavit ket re lall hor bouet...

— Cridi a ran, eme ve, her c'havin mad ; ar c'hoez a blich din, hag ar vlas, ep mar, a raio ive.

Ar meneziad a lakeaz he c'hinou a dreuz, evel p'en divije c'hoant da c'hoarzin, hag a lavaras d'ar geginerez :

— Hast afo-ta, Inez, distaga ar pod-ze ; ni on eus mall da c'houzout pebez keusteuren a ri deomp fenoz.

— Han ia, eme Inez gant eur vouez trenk. Gouzout a rit petra oc'h eus digaset din ; ne c'hellan aoza nemet ar pez am eus.

— Mad, mad, eme ar mesaer gevred, ne c'houlennomp nemet ar pez a zo ; mes poent eo deomp caout eun tam bennak. Etre daou Inez e doa discarget he fod en eur picol bel pe scudel goat.

— O sant Jakez ! eme ar mesaer, evel a lavar ar Marc'heg estren-ma, c'hoez vad zo gant da dam frico. Me zo sur n'eus ket guelloc'h c'hoez gant ar frico pourchaset evit ar roue hor Mestr.

Neuze e cargaz eun asied, hag hen lakeas dirazon-me.

— C'hoeg eo, a liviris-me goude beza tanvet eur bastel kik caro, rak kik caro oa ; hor meneziadet a veve dioc'h ar chase.

Ne vouen ket pell evit goulonder va asied. Ar mesaer a ginnigas din he garga adarre.

— Mont avoalc'h a rai ganhen, a liviriz ; eur banne dour avad am befe c'hoant da gaout evit he gas d'an traon.

— Eur banne dour ? eur zaillad o pezo mar kirit, mar deo guelloc'h ganeoc'h caout dour evit guin.

— Oh, ne ket ; me dremen gant dour pa n'am eus ken ; pa gavan guin avad hen efan gant plijadur.

— Juan, eme ar mesaer, kea da gerc'hat ar soroc'hel a zo du-ze e corn ar c'hao a zistribil, tost d'an or.

Juan a ieas da gerc'hat ar soroc'hel. Ar guin a ioa enhi n'oa ket euz ar guella. Mad avoalc'h oa evel kent evit digas eun tamik tomder en den ha lacat an teodou da vont guelloc'h en dro.

Eat oa va aoun kuit, ha morse marteze n'em eus debret pred bouet laouenoc'h eget ar rest euz ar goan-ze. Pephini euz a dud an ti a ioa deut da veza laouen ha teodet mad.

Siouas va laouenidigez a ieas kuit da fin ar pred. Ar mesaer o veza en em astennet azioc'h an daol da ziscarga guin e gueren unan euz he botred a ioa pell diouthan, e coezaz euz he vruched eur vetalennik bordet gant mein presius. Me a chomas sebezet oll, rag anaout a ris dioc'htu e voa ar vetalennik-ze d'am mignon Carlos. Gouzout a rean e talc'he Carlos cals d'ar vetalennik-ze abalamour ma voa enhi skeuden he vam maro nevez a

ioa; gouzout a rean he douge ato en he gerc'hen, hag en divije collet he vuez kentoc'h eget en em zizober anezhi.

Ker sebezet e vouen o velet ar vetalennik-ze, ma liviriz, ep gouzout petra a rean :

— Mes hounnez eo metalen Carlos, va brasa mignon! Án oll veneziaded a reaz eur scrijaden oc'h va c'hlevet o lavaret ar goms-ze. Ar gurun o coeza en ho zouez, n'en divije ket ho laket da strafuilla muioc'h. Ha bez'e zoant-hi torfetourien a zante morc'hed, pe tud divlam o doa aoun da veza tamallet? Setu ar pez a zonjiz, hag e chomis va unan ker sebezet ha tud an ti.

— E guirionez, eme ar meneziad coz, pa voa dizebezet eun nebeut, ar vetalennik-ze zo d'ho mignon?... E c'helfe beza... Me am euz he c'havet er mintin-ma er menez, var bord ar froud... Te a voar peleac'h ema an dra-ze avoalc'h, Pedro !

— Ia, gouzout avoalc'h, eme an den iaouank. Eur goal leac'h, m'hen tou, n'eus ket e Spagn eur plekmenez danjerusoc'h evit ar veachourien.

Ar mesaer coz a reaz eur c'hinaden o clevet he vap. Caout a rea dezhan credabl en doa lavare re; hogen ne lavaras ger.

Me en em gave nec'het, hag evit lavaret eun dra bennag, e c'houlennis pegement a felle dezhan da gaout evit ar vetalen; rak c'hoant am oa d'he frena evit he renta d'am mignon.

— Pegement? emezhan en eur dermat... Pegement a rofac'h?

— Petra, diot out-te? eme ar c'hreg. P'eo guir en deuz an Aotrou-ma c'hoant da gaout ar vetalen, perak n'he roez-hi ket dezhan dioc'htu, ep chipotal?... Petra ra an dra-ze dit?... An dra-ze ne rai na tom na ien...

Ar c'homzou-ze n'oant ket sclear avoalc'h evit va dinec'hi.

Marteze e felle dezhi lavaret ne chomje ket pell ganhen.

Mes ar meneziad coz ho c'havas mad hag a lavaras din :

— Guir a lavar Inez; casit ar vetalen ganeoc'h, hag evel ma zoc'h eun den a zoare, c'hui he rento d'he ferc'hen.

— Bezit sur, eme ve, kerkent ha ma tigouezin gant va mignon, e vezo roet dezhan.

Oc'h va c'hlevet, Juan, ar c'hrennard, a loscaz eur c'hoarzaden valc'h. Ar vam a ieas droug enhi hag a roas dezhan eun nebeut javedadou.

— Na rit ket a van evit clevet ar bugel diavis-ze, eme ar mesaer gevred. Hennez a zonch dezhan ne deus ket a dud honest avoalc'h evit renta d'he ferc'hen eur vetalen ker coant.

Me a grede kentoc'h en doa c'hoarzet abalamour ma tiskuezen caout esper da velet c'hoas va mignon. Mes n'edo ket eno al leac'h da rei da anaout ar pez a zonjen. Eleac'h eta diskuez aoun ebet e zis d'am godel hag e tennis pevar fez a ugent real da ginnigen d'ar meneziad.

— Kemerit an dra-ma, eme ve, rak ne fell ket din he c'hemeret evit netra. Ma vije bet va mignon he unan ama, en divije ho tigollet evit he c'haout. Kemerit an dra-ma evel euz he bers.

— Nan, nan, ne gemerin netra, eme ar mesaer coz.

— Kemeret a rankit.

— Nan, nan; ger ebet ken var an dra-ze...

Juan, kea da gerc'hat eur soroc'hellat all a vin. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Er sizunveziou-ma e lennet er c'hazetennou eul lizer pe eur beden caset gant an tadou a famill d'an deputeed en asamble nasional evit goulen beleien da vont da heul ar zoudardet en arme, ha da gemeret soursi euz ho ene epad ma emaint pell dioc'h ho zud. Bete vrema ar zondardet-ze, tennet euz ho famill d'an oad ma zeo crea ho goad, ha ma vije muia izom da veilla varnezho, a zo dilezet var ar poent-ze ; n'o deus den da zoursial euz ho ene, hag a zistro d'ar gær collet gantho ho feiz hag ho relijion.

Gouzout a reomp, eme an tadou-ze,ar Frans, er stus ma ema, e deuz izom euz hor bugale ; ne varc'hatomp ket evit ho rei, nag evit ho guelet o scuilla ho goad evit ho bro, ha rei a rafemp hor goad hon unan ma ve red ; eun dra zo avad ha c'hellomp ket da sacrifia, hor c'houstians hag hor feiz.

An Aotrou Herjan, zo hanvet vikel e Gouezec.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *9 Guengolo.*		Pont-n'Abat.—*7 Guengolo*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	28 lur, 88 c.	Guinis.....	27 lur, 50 c.
Segal.....	17 lur. 16 c.	Segal.....	15 lur, 83 c.
Eiz.....	16 lur, 32 c.	Eiz.....	16 lur, «« c.
Ed-du.....	18 lur, 14 c.	Ed-du.....	20 lur, 24 c.
Kerc'h.....	17 lur, 06 c.	Kerc'h.....	19 lur, 31 c.
Avalou douar	12 lur, «« c.	Avalou douar	5 lur, 26 c.

PETRA DA OBER?

Levrik scrifet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.

Moullet e ti an aotrou de Kerangal.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, Chaloni a Zant Briec.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difaoioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullet an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 23 Guengolo 1871.

Eur guir gristen, eur guir gatolig, a gaver hirio eun den divroed, eun den hag a zo pell varlerc'h he amzer. Henvel her c'haver oc'h bugale a chom da drichina pe da neiziaoui en eur vont d'ar scol, a vez echu ar gentel pa zigouezont, hag a chom evelse ezen epad ho buez.

Hirio eur c'hristen a zoare, eur c'hristen euz ar c'hiz, eur c'hatolig euz he amzer, eo an hini a voar miret lezen Jesus-Christ d'he vare, en he di, en he bart he unan, ervez he stulten, marteze zoken miret lezen an ilis, mont d'an olern, da govez ha marteze ober coraiz, kementse avad eleac'h ne vezo nemethan ha tud he di. Mes evel sitoien, evel den e carg, mar en deuz eur gark bennag, ne entent ket e teufe na Pap, nag Escop, na Doue nag ilis da ober lezen dezhan. Eno ec'h entent ober he lezen he unan, pe mar tle heuilla eul lezen all bennag, eo giziou ha lezennou ar bed. An Aviel a zo mad dezhan en he di, rak guelet a ra n'eus ket guelloc'h lezen evit cas he diegez en dro; er meaz avad e fell dezhan heuilla ar falla lezennou zo bet douget a enep ar relijion, abalamour ar c'hiz eo kementse en amzer-ma etouez eur rum dud zo.

Eur c'hatolig eta euz ar wenn-ze a zo daou zen enhan; eur c'hristen hag eur paien ; christen en diabarz, paien en diaveaz; ama servicher da Jesus-Christ, ahont mignon d'ar bed ha da Zatan. Hag ar pez a laca avechou souezet ar c'hatolik-ze eo ne zonchfe ket an oll eveldhan, ne deufe ket zoken an oll d'he veuli ha da chom estlamet o velet he ijin, o velet penauz en deus cavet ker brao an tu da zervicha Doue hag ar bed pephini d'he dro, pephini d'he vare. An dra-ze zo calz esoc'h, hag a dlefe beza dioc'h doare an oll.

Mes ar guir gristen, ar guir gatolig a zo pennok. Delc'her a ra ato d'he greden goz daoust d'an oll drouz ha d'an oll safar a rer en dro dezhan. Mouzat a ra pa leverer dezhan mont var araog evit ober evel a ra calz all, ha ne ra nemet heja he benn pa leverer dezhan e c'hell brema pephini ober he lezen tost da vad evel ma car. Morse ne root dezhan da gridi e c'hell an den mont he unan ha bale gant an hent eün, gant an hent mad, ep nicun d'he ren. Cridi a ra ne c'hell ket ar Pab fazia, ha morse ne ne gredo e ve na mad na guir ar pez zo bet condaonet ganthan. C'hoant en deus da gaout breudeur, relijiuzet, tud a zoujans Doue, da scolia he botred, leanezet, c'hoarezet, da gelen he verc'hed, da ober christenezed vad anezho, da entent oc'h ar re glanv en hospitaliou, beleien da vont da heul he botred iaouank pa rancont mont d'an arme, eun ilis da zarempred evit gallout pidi enhi, clevet an oferen santel ha comzou Doue. Kement a lavar vikel Jesus-Christ a laca he galon da zridal.

Lavaret a rer dezhan ez eo eun den divarlerc'h, eun divroed etouez an dud hirio, mes hen ne ra van hag a lavar ato ez eo merket en Aviel ne vezo morse chenchet nag eul lizeren nag eur poent e lezen Jesus-Christ.

ROM. — E Rom ez eus freus dalc'h mad, hag ervez ar c'heleier, an dispac'herien vras, da lavaret eo ar falla lamponet zo er bed, goude beza bet galvet di gant gouarnamant an Itali evit discar ar Pab hag an iliz, en em gemer oc'h ar re o deuz ho galvet abalamour ne gaf ket dezho e ve great mad avoalc'h dezho.

Guelloc'h calz oa gantho, emezho, beza dindan ar Pab eget dindan ar re-ma. Evelse ar zoudardet a zo red dezho en em zifen oc'h an dispac'herien-ze, hag en dez-all o deus lazet unan ha gloazet eun tregont bennag euz al lamponet-ze.

An hini lazet a ioa eul lastezen euz an Toscan deut da Rom gant calz a re all varlene da vis guengolo. En em laket oa evel keginer en eun davarn darempredet gant an dispac'herien. N'oa ket goasoc'h enebour evithan d'ar relijion ha d'an dud a ilis.

Doue en deuz he scoet, ep lamet gouscoude he drugarez diganthan. O veza bet caset da hospital Sant-Jakez, en deus gallet cofez ha reseô he Zoue hag an nouen. Diskuezet en deus keus d'he dorfejou.

Goude beza gouzanvet poaniou criz epad peder heur, en deus goulennet pardon digant ar Pab, hag eo maro en eur lavaret an hanvou santel a Jesus, Mari ha Joseph.

O velet oa maro hema e christen, ar re all n'o deus ket great kement a freuz evel o doa sonch da ober, hag a hent all en em lakeat oat var evez evit miret outho.

Setu ama eun taol hag a ro da anaout eun nebeut petra eo an dispac'herien divez-ze.

D'an 23 a cost, da noz, christenien Frascati a ioa er gatedral o celebri gouel ar Pap. Kær a ioa e laouenidigez. Deut an denvalijen eur vanden urupaillet euz ar falla en em laca da vale dre ar ruiou en eur grial : *bevet Mazzini ! bevet ar Republik* ! Euz a Rom oa deut an urs dezho da ober ar safar-ze.

Tremen a reont dirak ti eun apotiker, an aotrou Galli, eun den a zo fidel bras d'ar Pap. Unan euz al lamponèt a losk eun tenn pistolen varnezhan, hag o veza scoet ebiou, e taol ar bistolen dre ar prenest er stal. Neuze ar galkenneien en em laca da iouc'hal, da c'helver ar polis, o lavaret eo an aotrou Galli en doa tennet varnezho.

Ar bistolen a ioa er stal ; an aotrou Galli a zo croget enhan ha caset d'ar prizon, hag epad an amzer-ze al lamponet a ra couez-rins var gement a ioa dioc'h ho doare er stal. Ha setu an taol great.

Eur pennad bennag euz ar brezegen a ganv great gant an Aotrou Darras, chaloni, evit an Aotrou Serjant escop a Gemper hag a Leon.

II.

Azaleg he vugaleach en devoue eun devosion tener evit ar Verc'hez Vari. « Abaoue ma c'hellan caout sonch, emezhan, ne gaf ket din em befe tremenet dervez ebet ep lavaret ar chapeled. » D'ar mare-ze e chome c'hoaz euz a *Universite* goz ar Frans meur a zen lik hag a ioa guir gristenien, hag a gomprene e voa eur voaperez difeiz rei kenteliou a relijion d'ar iaouankiz ep rei ar skuer...

E penn scolach Avallon e zoa eur belek dispar, an aotrou Gally, car da Renan Serjant. Di e case ar guella famillou divar dro ho bugale da ober ho studi. Di ive e voue caset Renan. Bez' en devoue eno evit kendiskibien bugale hag a zo savet goudeze d'ar c'hargou huela. Ker mad oa a garacter, ken devot, ken eün, ma n'o devoa avi ebet outhan oc'h he velet trec'h dezho.

Lavaret a c'heljot anezhan ar pez a lavar sant Gregor a Nazianz euz a zant Athanas : Epad ma rea he studi e lakea souezet he gamaradet hag o lakea d'he garet o vont dre he labour pell araog ar re o doa ar muia speret ; dre he speret lem araog ar re a laboure muia, ha dre he vertuz o c'hounit an oll galonou.

He vam devot a vele kementse gant plijadur, mes ep lavaret netra, hag a drugarekea Doue. Bevech ma zea he map var araog, e voa en he zonch e tostea oc'h ar stad a vuez a espere a gemerje....

Er bloas 1820, Renan a deuas da Baris da studia ar *guir*. An ti ma tlie mont enhan hen ha meur ha hini euz he gamaradet a dremene evit eun ti honest. Brud vad en devoa, ha bep bloaz ar c'henta famillou euz an Nievr a gase di ho bugale ep disfizians ebet. « Hogen. eme an Aotrou'n Escop, eun nosvez e velis gant va daoulagad petra dliet da zonjal euz a honestiz an ti-ze. Mantret e vouen, tec'het a ris buan ha ne lakis mui va zreid en toul fall-ze. »

Tec'het a reas gant he denzor a gristen ; mes pegement a re all a goll eno var eun dro an hano a gristen, henor ho famill ha beteg an hano a zen. Ober a reaz he unan ar pez a dlefe ato ar gerent da ober ma o defe soursi avoalc'h euz a ene ho bugale....

Gant he labour e c'helle sicour scolerien paour ; rei a rea mui ma c'helle, mes didrouz. He vam ne vouezaz morse d'ar zur petra a roe ; hen doueti a rea avad ; rag aliez e c'houlenne lienach, hag hi a gase dezhan ar pez a c'houlle, rag hi he unan a ioa he flijadur ho c'hempen hag ho fourchas evithan....

... D'ar c'henta kelou e voa choazet evit Escop, evit eur garg hag a rea dezhan crena, epad ma teue he vignonet laouen bras da ziskuez dezhan ar perz a gemerent er c'helou mad-ze, hen a rede da gaout he dad confessour. « Touit din, emezhan, dirak Doue, e leverot din ar virionez ervez ho coustians. Ha ne ket-ta n'oun ket goest a gementse ha ne dlean ket rei va asant ? »... En hano ar zentidigez santel, a voue lavaret dezhan, me a c'hourc'hemen deoc'h plega ho penn, dougen beac'h an Aviel ha pouez an eneou.

Senti a reaz, hag a neuze en em daolas, gant eur fizians a vap etre daouarn hag e calon Mari. Skeuden Mari e voue he armou, hag he c'her ar beden-ma ker caret : *Ave, Maris Stella.* Var he vaz Escop e lakeas kizella ar beden da Itron Varia Rumengol, ha goude beza en em breparet, evel er cenacl, dindan sell Mari, e teuas da reseo al leunder euz ar velegiach ha grasou ar Speret-Santel. Pa deuaz an Escop nevez da gimiada dioc'h he vignonet coz evit mont da gaout he vugale ha ne anaie ket c'hoaz, eun den euz ar re genta euz an Nievr a lavaras d'ar re a ioa eno abers chaloniet Kemper : « Fouge a c'hell beza enhoc'h ; ni a c'hoar petra a c'hounezit, rak gouzout a reomp petra a gollomp. »

Sonch a zo c'hoaz euz an dervez kenta, varlerc'h pehini eo deut re vuan an diveza, pa zigouezaz er gærma. Dre ma tremene, an dud a iea a vanden var ho daoulin evit reseo he genta bennos. An dud e cark, tud a bep reng, ar bobl a bez, a ioa deut a ziarben dezhan. An dud a iliz a valee araog ho c'henta pastor, en eur gana himnou a laouenidigez, hag ar c'hleier a volee. Lavaret a rea divezatoc'h : « Bale a rean evelse e creiz al levenez, hag e sonjen neuze e vije eur solanite evelse, mes dishenvel dioc'h an hini a velen, evit va c'has d'an douar. Bep camed e cave din tostaat oc'h ar bez. O va Doue, a lavaren, grit ma vezin eun deis din euz a zaelou ar bopl ma a deu da vedon kel leun a fizians, ha n'em anavez ket c'hoas ! »

Setu ama eur zonch all a deuas c'hoas en he speret :

« Pa veliz, emezhan, porched ilis sant Corintin, gant ar chafotacb en dro d'an touriou ne voant ket c'hoas peur zavet, pa chomiz a za e dor an iliz evit silaou eur brezegen da behini e respontiz evel ma plijas gant Doue, pa veliz ar Gatedral-ze, va fried santel, er stad trist ma voa digaset gant an amzer, e peden caloneg hag e lavaren : Stereden ar mor, Mari va fatronez, grit ma roi ho map ker ar c'hras din ne varvin ket ep beza guelet an ilis-ma ker caret deut da veza ar berlezen euz ar vro ker catolig a Vreiz. »

G. M.

Sant Theodot, patroun ann hostisien.

MERZERINTI SANT THEODOT.

Theodot a respountas d'ar gouerneur hag a reas eur brezegen hir ha stard a eueb ann doueou faos, goudeze e reas eur meuleudi bras eus hor Zalver J. K. Ar baianet a gounnare ; ar veleien a roge ho dillad hag a stlape ar bokedou a ioa var ho fenn ; ar bobl a c'houlenne, enn eur grial, maro ann hostis santel. Theoteknus a reas eta he staga ous ar marc'h-koat ha kals bourrevien, ann eil goude egile, a zispennas anezhan gant ivinou houarn. Taolet e oue guinaigr var he c'houliou ha lakeat ann tan ennho. Ar merzer, pa glevas ar c'hoes eus he gik o tevi, a zistroas eunn nebeud he benn hag ar gouerneur a gredas edo o vont da nac'h he feiz. Nann, eme Dheodot, mes souezet ounn ganes ; n'ouzot ket ann doare da lakaat eunn den da gaout poan, da vourrevien a zo bugale, skuiza a reont dioc'h-tu. Digas ta tud var va zro ha klask eunn tourmant garo benak, ma veli pegeit ec'h hellan mont dre c'hras J. K. Theoteknus, evit he lakaat da devel, a reas terri he zent enn he c'hinou a daoliou mein. Trouc'h va zeod ive, ma kerez, eme'n hostis ; n'en trouc'hi ket berr avoalc'h evit na jomo eur pennad anezhan ganen ha gant ar pennad-se e veulin c'hoas hano va Doue. Ar vourrevien a c'hoeze hag a skuize o skei var Dheodot ; red e oue eta he gass d'ar prizoun. Dre ma zea dre ar ruiou e krie a boues-penn d'ar baianet enn eur ziskoes he c'houliou : anavezit hirio ners J. K. hag hini he zervicherien. Ar baianet a ioa ker sebezet ma lavarent etrezho : Theodot zo great gant houarn.

Pemp derves e chomas er prizoun ; neuze Theoteknus a c'halvas adarre ann hostis hag a lakeas he oll c'houliou da zigeri a neves ; ruillet e oue ar merzer var dammou podou torret, glaou beo enn ho zoues ; erfin, pa n'hellet dont a-benn anezhan, e roas urs d'hen dibenna. Chetu ama ar beden a rea Theodot : Aotrou J. K. krouer ann Env hag ann douar, ho trugarekat a rann dre ma c'halvit ac'hanon d'ho rouanteles ; ho trugarekat a rann, dre ma roit din ners avoalc'h evit trec'hi ar zerpant ha flastra he benn. Roit ar peoc'h d'ho servicherien, torrit divrec'h enebourien hoc'h ilis santel. Amen, eme'r gristenien all a ioa eno o lenva. Ne vouelit ket, eme Dheodot ; mes, breudeur karet, meulit J. K. a laka ners em c'haloun ; dizale e vizin er barados hag e pedin evidoc'h gant fisians. Neuze ec'h astennas he c'houzoug hag e voe dibennet. Berniet e voe kals keuneud evit devi ar c'horf ; mes tarza a reas eur sklerijen ker bras ma ne grede den tostaat evit lakaat ann tan. Theoteknus a roas urs d'ar zoudardet da jom var ar plas evit dioual ar c'horf hag ar penn. Koulskoude n'oa ket just e chom-se eb beza sebeliet eur zant en doa kemeret kement a boan evit sebelia ar re-all. Ar beleg Fronton a deuas da Ansir ; ganthan edo bizaoued Theodot hag he c'hoant oa kaout relegeier evel m'oa bet promettet dezhan. Digaset en doa eta ganthan eunn azen evit dougen ann tenzor a glaske hag evit ober ann neus da ober eur c'hevridi benak, en doa lakeat eur banerad guin koz e manikinou ann azen. Hogen digouezout a reas, dre bermision Doue, ma teuas ann azen er penn-kenta eus an nos da goeza, dre skuisder, dindan he zamm e kichen ar c'heuneud berniet evit devi korf ar zant. Ar zoudardet a ioa eno eb anaout ar beleg, her pedas da jom gantho epad ann nos hag a lavaras e vije braoc'h eno eget enn hostaleri ebet. Great o doa eul lochen gant bodou aleg ha raosk ha great o doa tan. Evel m'oa dare koan e pedjont Fronton da zibri ha da eva gantho. En ober a reas ha d'he dro e roas dezho eus he vin. Ar guin-ze a ioa ker mad ma teuas c'hoant dezho da gaout eur banne all. Unan ispisial a c'houlennas eur banne sounn evit ankounac'haat, emezhan, ann taoliou en doa bet dre ma n'en doa ket diouallet mad ar merc'hed a ioa bet taolet el lenn. Dioual, eme'n all, ne ev ket re rag kannet e vizi adarre mar bes laëret diganeomp ann den houarn. Allas, eme Fronton, n'ounn ket diviner ha n'ouzon ket petra eo ar merc'hed-se taolet el lenn na petra eo ann den houarn. Livirit din, mar plich, petra eo an den houarn, pe e kredin emaoc'h o klask ober goap ac'hanon. Eunn trede souzard a zeskas neuze dezhan petra a ioa digoezet gant ar seis guerc'hes, ha penaos ann hostis Theodot en doa tennet anezho eus al lenn. Theodot e-unan, emezhan c'hoas, a c'halvomp ann den houarn rag ar vourrevien o deus skoet var he gorf evel var eunn anneu hag ann den ze ne rea ket kenebeud muioc'h a van eget eunn anneu.

Theoteknus en deus barnet anezhan da veza dibennet ha devet ha ni a zo o tioual he gorf gant aoun na ve laëret gant ar gristenien. Fronton a ouie eta edo enn he gichen var ar bern keuneud korf santel ar merzer goloet gant bodou gues ha deillou ; trugarekaat a reas Doue hag e reas sioul he beden. Ober a reas ann neus da gousket. Ar zoudardet n'heljont ket trec'hi ann dentation hag a ieas adarre d'ar guin ; ne oue ken ehan nemet pa n'oa mui da zivera ha prest e teujont da gousket pounner, evel ann dud anter-vezo. Fronton a zavas, a gemeras korf ar merzer, a lakeas dezhan he vizaoued hag er sammas var he azen. Goudèze e lakeas adarre argues hag ann deillou kempen enn ho flas gant aoun na deuje eur zoudard benak da zihuna re abred. Neuze e tistroas da Valos, d'al leac'h e pehini en doa debret eur

pred gant ar gristenien, eno e voe sebeliet ar merzer ha savet eun ilis enn he enor.

Eunn den, hanvet Nilus, eo en deus skrivet merzerinti sant Theodot ha chetu ama he gomzou diveza : me Nilus, am beus skrivet ann traou kaër-ma deoc'h ; ar vriones am beus lavaret rag anavezet em beus bet sant Theodot ha ganthan ounn bet er prizoun. Ra vizin ive ganthan e barados Doue ganthan ha gant ann oll zent, dre c'hras J. K. meulet ra vezo eus ann eil kanvet d'egile. Amen. I. W.

Ar Veleyen hag an noblans o kass arc'hant d'ar Pruss.

TREDE PENNAD.

2° « Prouvet em beuz d'eoc'h, va mignon Paôl, » eme-ve, « n'ho deuz ket ar veleyen hag an noblans a Franç, evel ma lavar an dud diod, kasset arc'hant d'ar Pruss, d'ar roue Guillou, d'he Vismark pe da eunan benâg all euz he dud. Mad ! mont a ran brema da brouvi d'eoc'h n'ho divize ket zoken gallet kass, hag ho divize bet c'hoant da ober : rag re zanjeruz a vize bet-se ewit-ho. »

« Gouezit, va mignon Paôl, ne ya ket arc'hant euz eur vro da eur vro all, da vihana dre ar post, eb anaoudegez hag assant ar Gouarnamant. It oc'h-eunan d'her c'hass, pe kassit eun all euz ho perz d'her c'hass, neuze e c'hallot a-voalc'h ober ho tro eb anaoudegez hag eb assant ar Gouarnamant. Mes, mar kassit anezha dre ar post, ar Gouarnamant a ell her gouzout hag her gouezo sûr, mar hen deuz eun tamig *interest* o c'houzout kemmentse. »

« *Penaôz her gouezo?* »

« Lavaret em beuz d'eoc'h deja e pe zoare e kasser arc'hant dre ar post da lec'h all ; lavaret em beuz d'eoc'h penaôz, pa zit d'ar post da lakaat arc'hant enno ewid beza kasset da lec'h all, e lavarit d'ar burevour pe paôtr ar post oc'h ano, ano ho parrez, pegemment e kassit, da biou ha da be-lec'h e kassit, hag ar burevour a skrif kemment-se oll war he gayer. Ar c'hayer-ze, gan kemment a zo merket war-n-ezha, a jom enno, hag ar Gouarnamant hen deuz gwir, pa hen deuz douet war eunan benâg, da welet ar c'hayer-ze. Hogen, mar ho divize ar veleyen hag an noblans kasset arc'hant da roue ar Pruss, evel ma lavar an dud sod, hen kasset dre ar post, ha n'hen divize ket ar Gouarnamant klevet souden eun dandill benâg? Ha n'hen divize ket kasset buhan he dud d'ar post da welet ha gwir edo ar pez a leveret? »

« Paôtred ar post ivez ha tavet ho divize-hî oll war ar veleyen hag an noblans? Euz a vil ha mil post a zo er Franç, ha ne vize ket deuet eunan benâg anezho, eunan benâg euz a baôtred ar postoù-ze da zic'holoi ar pod? Er c'hontrol, ha ne vizent-hî ket et gan mall, da vihana eur galz anezho, da ziskulya ar veleyen hag an noblans d'ar Gouarnamant? A-c'hend-all n'ho divize greet nemed ho dever. Ar Gouarnamant ivez ha n'hen divize-hèn ket gan mall greet dastum ar veleyen hag an noblans, deuet da veza traitouryen, gwerzerien ho bro, ho barna hag ho c'hondaoni? N'hen divize greet nemed he zever... Ia, poent e vize bet ho dastum hag ho c'hondaoni, mar ho divize greet ar pez a damaller d'ezho : rag ne vizent bet nemed judazed, trubarded, torfetouryen, traitouryen e kènver ho bro, ho c'herent, ho mignoned ; poent e vize bet ho flanta er prizonyou, ho zoler er galeou, ho c'hrouga zoken, mar vizent et evel-se da werza ho bro. Ewid-on-me n'em bize bet truez e-bed out-ho, o welet anezho a zistribill oc'h ar gordenn, mar ho divize greet an tol kassaüz-se, an torfed heuzuz-se. »

« Mad ! Aôtrou, » eme Paôl, « kompren a ran muioc'h mui n'edo ket gwir ar pez a damallet evel-se d'ar veleyen ha d'an noblans. Gouzout a reom ne d-int ket bet et ho-eunan d'ar Pruss, na nikun all euz ho ferz, da gass ho arc'hant d'ar roue Guillou : rag, mar vize et eunan benâg euz ar vro-ma d'ar Pruss, an draze a vize bet gouezet dioc'htu : gwelet e vize an disparis anezha ; goullennet e vize da be-lec'h edo et ; gouezet e vize buhan da ober petra e vize et d'ar Pruss : rag *pik pe vran a gan ;* hag an dra a vize bet raktal embannet dre ar vro. Hogen n'or beuz ket klevet e vize et hemma pe hennez, ar beleg-ma pe an den jentil-ze kuit euz on touez, e vize et d'ar Pruss. Ewid gwir, et a zo bet tud euz on touez, et kuit euz ar vro, mes gouzout a reem da be-lec'h e zeent ; gouzout a reem e zeent, an dud yaouank, an dud euz ar bed, d'an arme, hag ar veleyen d'ho heul ewid servichout d'ezho da bersoned epâd ar brezel. Mes ne d-int ket bet et d'ar Pruss da gass arc'hant d'ar roue Guillou.... Ia, me a wel brema eo gaou ar c'honchennou-ze. » An Ermit.

Pouez eur Gurunen.

IV.

Goude maro ar c'hont a Dreger, Mac'harit a Vreiz hag he itronezet a henor a zistroas d'an Naonet. Herri hag he vreur a vouelas puil o kimiada dioc'h ho c'hinitervezet, hag an diou giniterv ne voueljont ket nebeutoc'h. Herri a roas da Vac'harit eur vetalen da gas da Alix, oc'h he fidi da gaout sonch anezhan ha da lavaret eur beden evit ar c'hont he dad.

Alix a vouelaz ive o reseo ar vetalen-ze. He c'has a reas d'he chapelig, hag he lakeaz eno oc'h an istribil, ha ne vancas ket da bidi evit ar c'hont a Dreger. Lez an Naonet a gemeras dillad canv, ha dre urs Guy a Dhouars e voue great pedennou evit ar c'hont a Dreger en holl stadou an Duk.

Abenn nebeut goude, an Dukez a Vreiz a voue demezet da Ber a Dreux. Herri a Benthievr hag hi n'en em veljont mui. Herri ne falvezas morse dezhan dont d'al lez, evit n'en em gafche ket fri ha fri gant Per a Dreux.

Hogen brema lamomp dreist tri bloaz, ha deomp d'ar bloas 1215. Emaomp er penn kenta euz ar bloaz, e mis Genver, hag ema nav heur dioc'h ar mintin. Alix hag he demezellet a henor a zo er zal, crok pephini en he labour.

Alix a zo o vroda eun douzier aoter, unan gaer, e deus sonch da rei da eun abati euz an amezegez. He labour ne vir ket oc'h he zonjou da vont en dro, hag he zonjou zo enho muioc'h a c'hoervder eget a laouenidigez. Huanadou a zao euz he c'halon, ha pa zao he lagad da zellet dre ar prenest, ne vel nemet guez collet ho deliou gantho, hag eun oabl goloet a goumoul du ha teo, ken trist ha sonjou he ene.

— Nag hen a zo tenval an amzer ! eme an Dukez.

— Ia, mes ne vezo ket pell e teui adarre an nevez-amzer, ha neuze e teuio ive dervezioù caer. Evelse e vezo evidoc'h ive, va itron vad.

An hi a gomze evelse e voa Jerveza a Zinan, unan euz ar re a ioa abaoue he bugaleach oc'h eul an Dukez Alix.

— Lavaret mad a rez, eme an dukez iaouank ; lavaret mad a rez, Jerveza, dervezioù caer a deui evidhon, rak Doue a roi din ar c'hras d'am gelver e kichen ar re am eus dioueret.

— Ne lavarit ket an dra-ze, da viana, eme au demezel, hag hi ha diroll da vouela.

— Pardon din, mar em eus great poan dit, eme Alix, en eur asten he dorn da Jerveza.

An demezel a Zinan a zec'haz he daoulagad hag a reaz eur musc'hoars. An demezellet en em lakeaz adarre da labourat ep lavaret ger.

Hogen ar c'homzou e devoa lavaret Alix o devoa ho scoet e creiz ho c'halon. Meur a vech o devoa clevet lavaret ne vije ket hir buez an Dukez ; biscoaz avad n'o doa clevet Alix oc'h hen lavaret he unan. Neuze evit ar vech kenta en em lakejont da evesaat outhi, hag e chomjont souezet o velet pe gen distrong oa, pegement, abaoue daou vloaz, e voa distrujet gant he anken. O velet pe gen treud, pe gen drouklivet oa deut da veza dindan he dillad canv, rak dougen a rea canv d'he zad Guy a Dhouars maro eun nebeut a ioa, e veljont ervad n'edo mui pell dioc'h he bez.

Paour kez Alix, e doa bet kement da c'houzanv, hag a c'houzanve ato kement ! Bugel tener ha dizrouk, demezet iaouankik flam da eun den criz a rea anezhi eur verzerez, rak ne voa unvaniez nag henvelidigez ebet etre ho zantimanchou hag ho c'hredennou. Alix a ioa breizadez, hag a garie he bro a greiz he ene ; ep marc'hata e divije roet he goad evit lacat he fobl da veza eurus. Per a gemere evit eun diotach ar garantez-ze e devoa evit tud he bro, hag aliez a rea d'an Dukez iaouank rei he asant evit meur a dra a ioa dioc'h he zoare, mes ne voant ket evit mad ar vretoned.

Alix a ioa mad da rei, hag e divije caret sicour kement o doa izom ; hogen red e voa dezhi cuzet he oberou mad oc'h he fried. Per a Dreux a garie ive rei avechou, ia dre fouge, ha pa vouie ervad e c'halje tenna gant eun dorn ar pez a roe gant eun dorn all ; morse avad netra nemet sur e vije da c'hounit.

Alix a ioa christenez caloneg ha devot. Caret e divije ober vad d'an ilizou ha d'ar c'houenchou ; eun dudi oa evithi caeraat tiez an Aotrou Doue. He c'hoant e voa rei d'ar vugale nobl n'o doa ket a zanvez. Per a Dreux, ato a enep, a lavare e voa pindivig avoalc'h an ilizou evit eun Doue a zo falvezet dezhan genel ha beva er baourentez, o devoa ar c'houenchou peadra avoalc'h evit ober ho zreuz, hag evit ar vugale nobl, ar merc'hed a gafche dimizi avoalc'h ep argoulou, hag ar botred a c'helje kemeret ar c'hleze.

Eur vaouez cre ne vije ket padet o c'houren evelse dalc'h mad, hag Alix ne voa nemet eur bugel. Ar gurunen a c'hell beza scanv var benn ar brinset o deuz ar c'hallout da ober vad d'ho zujidi, mes pounner oa var benn Alix. Per a gemere he ebat o lemma an oll drein spern a ioa er gurunen-ze, hag o lacat da voada tal an dukez iaouank.

Pa zemezaz Alix da Ber a Dreux, e voa bet red dezhi dispartia en eun taol dioc'h kement a garie. He zad a ioa eat da Chemille, hag a varvaz eno souden goude. He c'hoar Catell, deut da veza itron a Vitre, a ioa eat di gant he fried. Loiza a Rohan e devoa kuitet al lez evit mont d'ar gouent. Edith a Benthievr a ioa eat da Gastel Tromin. Mac'harit a Vreiz, demezet da Jafrez a Rohan, a ioa eat da Josselin. Erfin Catell a Rohan a ioa eat da Hennbont da heul he fried Jafrez a Hennbont. Ar re-ze oll ne deuent mui d'al lez nemet eur vech en amzer. N'oa chomet gant an Dukez nemet Jerveza a Zinan. Alix e devoa aoun na deuje eun dijentil bennak d'he goulen evit pried, ha da lamet diganthi he diveza mignonez. Ar pez ne vije ket bet souez, rak Jerveza a ioa euz an huela goad a Vreiz.

— Ah itron, eme an demezel, mar bezan lezet da ober ar pez a fell din, ne zemezin morse, me a jomo bepret en ho kichen. Mes ni, siouas, bugale baour an noblans, a rer ac'hanomp ar pez a garer, ep goulen nag hon otre nag hon asant.

— Siouas ! eme an Dukez, me her goar avoalc'h divar va c'houst.

Epad ma trabellent evelse, setu hi o clevet trous bale eun den a dostea oc'h ar gambr a gamejou pounner. Trouz ar c'hamejou-ze ho strafuillas. Alix a ioa deut drouklivetoc'h c'hoaz eget na voa kent, hag a lavaras d'he demezellet :

— An aotrou Dug a zo erru ; it alese, va mignonezed. An demezellet a ieas kuit dre eur penn, ha Per a deuas dre ar penn all er zal ma edo an Dukez.

Per a Dreux a ioa leshanvet Mauclerc, pe cloarek fall abalamour, goude beza bet e reng an dud a iliz, en doa laolet he zoudanen evit kemeret ar c'hleze. N'oa ket bet pell evit rei da anaout da Vreiz pebez penn diboel en devoa.

Hervez ar re o deus scrifet divar he benn, e voa eur prins fin ha gouezieck, mes troetoc'h calz oc'h an droug eget oc'h ar mad.

Diboel oa, goapaüz, otus ; ne rea fors euz a c'hiziou nag a lezennou ar vro a c'houarne ; ne zonje nemet da greski he beadra he unan, da ziscar gallout an dud a iliz hag an noblans, d'ho lacat d'en em zevel an eil rum a eneb egile ; evelse ive ne voue ket pell evit lacat an oll da gaout caz outhan.

Ar vretoned a ioa boas da veza renet gant dousder gant

ho Duked pere, adalek Conan-Meriadek, Judicael ha Nomenoe, o doa labouret da lacat ar vro e frankis. Rei a reant ho mallos da Ian-ep-Douar en doa lazet Arzur a garient kement. Casat a reant Filip a Frans en doa laket da ren varnezho eur prins euz he lignez, eun estren, eleac'h an hini o devoa choazet ho unan, hag ho rentet evelse sclavet en eun doare bennak.

Evelse ive-ta ar c'hoz-cloarek Per n'oa ket tom ar c'halonou outhan e Breiz. G. M.

Eur pennad all er sizun a zeu.

Troiou digouezet gant eun ofiser a Frans, e Spagn.

III.

O velet n'oa hano ebet da achui coan, em oa c'hoant d'en em denna ac'hano.

Clask a riz an digarez da lavaret e voan skuiz evit ne chomjen ket hirroc'h oc'h taol, hag e c'houlennis beza caset da gousket evit ma c'heljen sevel antronoz mintin mad. Hogen n'em oa nemeur a c'hoant cousket; c'hoant am oa avad da veza lezet va unan evit gallout sonjal er pez am oa guelet ha clevet en noz-ze, hag evesaat penauz e c'haljen en em denna ac'hano.

Ne glaskjont nemeur va delc'her pelloc'h en ho zouez. Juan a voue carget d'am c'has da gousket. Kemeret a reaz eur c'houlaouen, hag em c'hasaz da eun toul cambr en eil astach, hag en em lezaz eno, en eur lavaret kenavo din pa voa o vont kuit.

Neuze en em lakis da ober tro va c'hambr evit guelet petra a ioa enhi. N'oa a arrebeuri nemet eur gos taol distrantel, eur scaon hag eun doare fons guele eur vriad colo varnhan. N'oa nemet eur prenest discloz he stalafou. An or avad a ioa great gant plench dero teo ha goloet gant barrinier houarn; hag ar pez zo goasa n'oa nag alc'hoez na prenner varnezhi en diabars; dioc'h an diaveaz epken oa prennet gant diou vorail deo. Beza edon eta en eur guir brizon a beleac'h ne c'hellen ket mont nemet dre ar prenest e zajen, eleac'h euz an diaveaz e c'hallet dont varnhon pa garjet.

Dre ar prenest n'oa ket da zonjal tec'het ken nebeut. Re huel edo dioc'h an douar, hag ober eul lam ac'hano a ioa ep mar terri he c'houzouk.

Me a scrabas va fenn eno meur a vech. Ep mar, eme ve, ar re-ma n'em lezint ket da vont ac'hann ep va c'huilla ha marteze va laza, hag ar zonch-ze a lakea ar bleo da zevel var va fenn. Neuze e sonjen adarre marteze an dud-ze ne voant na laeron na torfetourien, hag e voan diskianet o kemert aoun; hag ar zonch-ma a vianeaz eun nebeut va encrez ha va c'hoezen.

Setu me gouscoude, evit beza eun tamik dizoursioc'h, o cas ar gos taol harp oc'h an or. Neuse e tostaiz ar fonsguele oc'h postou an daol, evit, mar deuent varnhon, e vije da viana red dezho bonta an daol-ze kuit, hag ober eun trous bennag araok dont beteg enhon.

Bez' ez oa ganhen diou bistolen hag eur gontel spagn eul lanven hir dezhi. Ho lacat a ris var an douar em c'hichen, hag e c'hazezis var va dornad colo, e sonch mad da chom dihun ha var va evez epad an noz.

Ne felle ket din, eme an ofiser, en em rei da gousket, mes ker skuiz oan ma na c'hellis ket miret da vorgousket pe da voredi. Epad ma voreden evelse e teue doare sonjou pe ureou em speret. Cridi a rean oa eun diotach evidon kemeret aoun. Re vuan marteze em oa discredet drouk var dud an ti-ze; an aoun douetuz en doa laket ac'hanon da zougen eur varnedigez disleal. Ar vetalen a c'helle avoalc'h beza bet cavet evel ma lavare ar mesaer coz; epad ma zea Carlos d'an daou lam gant he varc'h, ar vetalen a c'helle avoalc'h beza distaget dioc'h he c'houzoug ep gouzout dezhan.

An den ne gar ket guelet ar maro tost dezhan, n'en deus ket a c'hoant da lavaret dezhan he unan; mont a rez da vervel! he speret a gaf ato eun digarez bennag evit cridi ema c'hoas pell ar maro, pe e cavo an tu da dec'het en he raok. Setu ar pez a dremene dre va speret. Guelet avoalc'h a rean, mar doa tud an ti-ze laeron, mar o doa lazet ha c'huillet va mignon Carlos evel ma zoa leac'h da gridi, n'em leschent ket da vont beo euz a dre ho daouarn, ha ne dalie ket ar boan din clask en em zifen outho. Hogen ar vuez a zo ker c'hoek da goll, ma en em stagen oc'h an tamig esperans a chome ganhen, pe gen dister bennak ma voa, hag e lavaren: Marteze e zint guelloc'h eget na zonjan, marteze ne reint droug ebet din!

Var ar zonch-ze va daoulagad, pounner gant ar skuisder, a zerre, hag ar c'housket a deue din. Hogen va moreden ne voue ket hir. N'oa ket marteze eun anter heur ma edon evelse etre hun ha dihun, ma santiz eur boan evel pa vije bet scoet eun taol contel a dreus va zal.

En eul lam e saviz em za, e claskis va fistolennou; ha caer am boue sellet en dro din ne velis netra.

Stalafou ar prenest a ioa prennet; an or n'oa ket bet digoret; rag an daol a ioa chomet harp outhi, den eta ne dlie beza deut er gambr. Va zal gouscoude a ioa bet gouliet, rag o veza savet va dorn da douch outhan, va biziet a voue goloet a c'hoad.

Peleac'h oa eat eta an hini en doa va scoet? Pa na c'hellen guelet netra, e chomis da silaou, hag e cave din clevet eun trous bennag e diabarz ar chiminal. Setu me, ep gortos ken, o sevel unan euz va fistolennou e ginou ar chiminal hag o sacha var ar bluen; va fistolen a ratas. Kemeret a ris va fistolen all, ha ne deas ket ken nebeut an tenn er meas. Ma voan nec'hetoc'h eget biscoas. Neuze ec'h astennis va fenn dindan mantel ar chiminal da zellet; hogen kerkent e tistagaz eur scolpat mean hag a goezas var va boc'h, hag e riz eul lam ac'hano da greiz ar gambr. Neuze e crogis gant eun dorn em c'hontel ha gant eun dorn all em letern, hag e ziz adarre d'ar chiminal. Mes p'edon o vont, e teuaz eun dra bennag en eur sutal da steki oc'h va letern. Al letern a

voue discaret hag ar goulou mouget. Setu me e creiz an denvalijen, ha sur e voa eun dra bennag o clask lamet va buez diganhen. Ne gleven mui trouz ebet, hag e teuas da zonch din e voa ganhen reiz tan. Ne vouen ket pell evit elumi adarre va goulou.

Neuze e velis petra oa an enebour en doa great din kement a aoun. Eur pez askel groc'hen oa, ha pa velaz ar sclerijen, a ieaz adarre ac'hano buan dre ar chiminal. Kenta a riz oa en em gemeret ouzin da veza kemeret kement a strafuil evit ken nebeut a dra, hag oc'h ar c'hoz askel groc'hen-ze da veza deut d'am finsat ha d'am lacat da ober eun hevelep dispac'h.

Neuze en em lakis da velet petra en doa miret oc'h va fistolennou da denna, hag e veliz e voa tennet ar garg anezho. Dont a reas da zonch din em oa ho lezet var eur c'houfr e traon an ti keit ha ma voan bet o coania; ar vesaerien gevred a ioa eat ha deut dre eno, hag o doa bet amzer ar pez a garient da lamet an tennou anezho ha d'ho digas adarre el leac'h m'am oa ho laket. Anat oa dih ta edon eno etre daouarn eur vanden laeron, hag o doa sonch da zont varnhon p'eo guir oa falvezet dezho miret ouzin da c'hellout en em zifen.

Va malloz am oa roet d'an askel groc'hen; mes neuze e rojon va bennos dezhi; rag anez, ep mar, e vijen bet lazet divar greis va c'housk. Anez n'em bije ket gouezet e voa discarget va fistolennou, ha pa vijen bet dihun pa deujet varnhon, n'em bije ket gallet en em zifen.

Trugarecat a ris Doue caloneg, hag en em lakis da garga adarre va fistolennou evit guerza da viana ker va buez ma ne ellen ket he zavetei; rak ne c'hellen caout mui douetans na voa c'hoant da gaout va buez. Va c'halon, e c'hellit cridi, a lame em c'hreiz, hag azalek neuze ne grogas mui ar c'hoant cousket enhon.

Ep dale e clevis trouz en deleziou, ha tud o tostat oc'h an or. Dont a reant gouscoude goustadig, hag anat avoalc'h oa din o doa souch d'am c'haout cousket, da ober va zro didrouz ha d'am c'has d'ar bed all ep m'am bije amzer da lavaret nag aiou nag allas.

Ama brema oa tom ar zouben ganeme. Penauz en em zifen? Dioc'h an trouz a gleven, e c'houien ervad oant c'huec'h pe zeis. Neuze e lavaren din va unan. Ama eo red neun pe veuzi; hogen guell eo beza kiger evit beza leue, red eo din en em zifen bete'r maro. Mes pe seurt difen? Eun den oc'h eur vanden! G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Superiolez Carmelitezed Paris a scrif evit rei da anaout ar pez zo digouezet en he c'houent epad an dispac'h. Setu ama eur pennad euz he lizer:

« D'ar merc'her, 26 a ebrel, da deir heur goude creisdeiz e teujot da lavaret deomp ez oa dirag on or eur vanden gardou nasional, ha daou anezho a c'houlenne dont diabarz ar gouent.

Al leanezet a ioa neuze er c'hœur o lavaret ofis an anaoun. Ar c'helou-ze n'hor strafuillas ket. Mont a rejomp da gichen an or, hag e c'houlenjomp digantho ha bez'o devoa an otre da zont diabars.

Respont a rejont *ia* deomp gant eur vouez otuz ha counnaret. Mont a ris neuze d'an or ha teir eus va c'hoarezet ganhen, hor goueliou ganeomp var hor bizach.

An dud reuzeudik n'oa nemeur a gomzou nag a ariezou brao gantho. Kinnigen a rejomp dezho ho c'has eleac'h ma carjent dre ar gouent.

— Ni on eus guir da vont eleac'h ma karimp, emezho, ha n'on eus ket izom ac'hanoc'h. — Gouscoude e zejomp d'ho heul e kement leac'h ma zejont.

Goude beza bet e meur a leac'h e traon an ti, ez ejont d'ar gegin. Eno an adjudant a lavaras deomp:

— Touit n'eus netra en ho ti euz ar pez zo difennet!

N'oa ket eas respont da gementse, rag ha ni a vouie petra a ioa difennet ouzomp gantho da gaout en hon ti? Ni a respontas:

— Hoc'h asuri a ellomp n'eus netra ama hag a ve bet difennet ouzomp da gaout.

— Touit-ta n'eus netra difennet ama!

— Toui a c'hellan deoc'h n'eus ket.

— Mes touit-ta a [zoare, var hoc'h henor, ho coustians, ha dirak Doue e lavarit ar virionez!

Red e voue deomp ober al le evel ma her goulenne.

Mes eun all a lavaras neuze:

— Arc'hescop Pariz a lavare kement all, ha gouscoude... claskomp c'hoas. Neuze o trei varzu enhomp:

— Ker e cousto deoc'h emezhan, ma cavomp eun dra bennag; ia, c'hui velo, ker e cousto deoc'h!

Furcha a rejont oll a dam e tam kement a ioa er c'hao, er porz hag e leac'h all. Ne gafchont netra da zisplijout dezho. Hag ama ar brovidans a deuas d'hor zicour; rak digeri a rejont an oll goufrou nemet unan, hag en hennes, dres, edo soudanen ar beleg a lavar deomp an oferen, hag a ioa bet red dezhan kemeret dillad bourc'hiz evit gallout mont ha dont ep beza goal gaset.

Kinnigen a rejomp dezho eun dra bennak da zibri pe da efa, hag e leverjont ne gemerjent netra en hon ti. Goude beza furchet, ha guelet kement a ioa er gouent, e lavarent: *Evit ama n'eus ket a fouge.* Plijet gant Doue e vent deut enho ho unan, hag e tistrofent oc'h ho c'hrouer. Evidomp-ni on eus goulennet ar c'hras-ze evitho, epad zoken ma furchent an ti.

Ar vreudeur euz ar scoliou christen o deus diskuezet adarre er bloa-ma, evel ma her greont bep bloas, ne dint ket ken dizesk ha ma fell d'an dud difeiz ho lacat. Ar vugale scoliet gantho o deus gounezet adarre var ar vugale scoliet gant mistri lik. Evit beza resevet er scoliou hueloc'h, var ar pemp varnugent kenta, unan varnugent a zo bugale scoliet gant ar vreudeur. Ha gousconde, nep a gretfe an dud difeiz, ar vreudeur-ze n'int nemet ezen, ne ouzont netra.

Ar re o deuz enn dra bennag a fe'z hag a goust ans, ne ket evelse eo e comzont euz ar vreudeur-ze. Evelse e Bourdel, pa e bet roet ar priziou, eur Jeneral a ioa eno en

deus great eur brezegen eleac'h ma comz evelen, evel eur c'hristen hag eur zoudart ma zeo :

« Daou dra, emezhan, a ra din kemeret ar gomz, an dever hag ar fouge.

« Eun dever eo evidon comz hag ober meuleudi ar vreudeur-ma euz ar gelennadurez christen am eus guelet, var dachen ar vrezel, dindan ar bouliji hag ar mindrail, oc'h entent oc'h ar zoudardet mac'haniet. Eur fouge eo evidon guelet ar vanden vugale-ma, savet er feiz hag er relijion, hag a ra din esperout e sicourint eun dervez va bro da zevel en he za. »

Ar Jeneral en deus diskuezet neuze d'ar vugale peger red e voa dezho poania da zeski, hag e tleint divezatoc'h kenderc'hel d'hen ober ato. Lavaret en deus gouscoude d'ar mamou christen eo hi a dlie, dre ho aliou mad, peurechui evit ho bugale, ar gelennadurez comanset ker mad gant ar vreudeur. Plijadur a ra clevet eur zoudard, eur Jeneral evelse, oc'h ober meuleudi eun descadurez christen hag o tiskuez he lealdet e kenver ar vreudeur-ze a glask an dud difeiz ober kement a zismegans dezho.

Al lezvarn a zigor e Kemper d'an nao a viz here. En he benn e vezo an Aotrou Gauthier-Rougeville, alier e lezvarn Roazon, hag evit he zicour en devezo an Aotronez Masquerier ha Faugeyroux euz a lezvarn Kemper.

En noz araog ar sul, deg euz ar miz, hag ive d'ar sul vintin ez eus bet e Kemper eur glao dourbil ar seurt ne vez ket guelet aliez. Kær a ioa beuzet tachadou anezhi, rag an dour ne gave ket a zigor avoalc'h evit en em denna d'ar mor. An diou ster a deu da Gemper a ioa c'hoezet kement ma o deus great distruch e lec'hiennou. Pontchou, milinou ha traou all zo eat gant an dour. Comz a rer euz eun aotrou en deus bet dek mil scoet coll.

An ed du a vezo puill bras dre ama, mar bez gallet he eosti mad.

An Aotrou Quideller zo hanvet rener (principal) scolach Castel-Paol.

An Aotrou Berthelon, vikel Sant-Corintin, zo hanvet eil rener (sous-principal) scolach Castel,

An Aotrou Vezo zo hanvet vikel e Sant-Corintin.

An Aotrou Lahaye, vikel e Cloastr-Pleyben, zo hanvet vikel e Ploneour-Lanvern.

An Aotrou Prijant, vikel e Ploneour-Lanvern, zo hanvet vikel e Cloastr-Pleyben.

ALI.

Va c'hoant eo lakaat moulla sant Theodot; kaozeet em beus a gementse d'ann Aotrou de Leseleuc ker brudet dre-ama ha zoken a-bell ; kavet en deus mad va c'hoant. Ouspenn, eunn droik am beus great e Leoun hag e c'huec'h prespital ebken eus bet goulennet diganen 236 levrik.

Pedi a rann ar vignounet em beus el leac'h-all, ma c'hoantaont kaont ive al levr-se da skriva din *eb dale*. Al levr a gousto pevar real ; mes ouspen sant Theodot e vezo ennhan ar pedennou, ar guenniliet, hure ar c'hloc'h. etc. Rimou a vezo ive : eal mad hag eal fall, tad-koz da zul, etc. All levr, dious ma kredan, a vezo approuvet ha neuze ec'h hellor e rei evit pris de vugale ar skol-ilis. D'ann dud divar ar meas a c'hoanteffe ober ho goulen o-unan e roan va adres: Iann Willou, persoun Loc-Maria-Quimper.

An Aotrou Guillou, vikel e Gouezec, zo maro er sizun-ma.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *16 Guengolo.*		Pont-n'Abat—*14 Guengolo*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	28 lur, 14 c.	Guinis.....	29 lur, 58 c.
Segal.....	17 lur. 44 c.	Segal.....	16 lur, 25 c.
Eiz.....	15 lur, 58 c.	Eiz.....	13 lur, 26 c.
Ed-du.....	18 lur, 46 c.	Ed-du.....	20 lur, 41 c.
Kerc'h.....	16 lur, 38 c.	Kerc'h.....	19 lur, «« c.
Avalou douar	6 lur, «« c.	Avalou douar	5 lur, 50 c.

PETRA DA OBER?

Levrik scrifet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.

Moullet e ti an aotrou de Kerangal.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Moullet an Escopti.

Dissadorn 30 Guengolo 1871. N° 348. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo gonde ma zeo echu he abonamant, a'zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 30 Guengolo 1871.

Ar re a zo dalc'h mad o comz a frankiz, o c'houlen ma vezo lezet gant pep unan he gabest var he voue da ober evel a garo, o deuz eun doare iskiz avoalc'h da ober ho goulennou. Ne ket goulen eo a reont, mes gourc'hemen, ha gourc'hemen gant muioc'h a rusder eget n'en deus great biscoaz ar c'hrisa euz ar vistri d'he sclavet.

N'ho c'hlevot ket o lavaret : Ni a gaf deomp e ve mad an dra-ma pe an dra-hont, ni garfe guelet ober evelen pe evelhont. Ho ger eo ; *red eo* ober en doare-ma ; red eo bale dre an hent-ma ; hag an hini ne falvezo ket dezhan ober evel a leveromp pe bale dre an hent a blich deomp, ar maro evithan.

Pa gomzont etrezho dreist oll eo sclear da velet pebez frankiz a fell dezho da rei d'ar re all. Setu ama penaoz e comzent n'eus ket pell : red eo stanca he c'hinou da gement hini a gomzo a beoc'h pe a unvaniez nemet e c'his ma fell deomp. Red eo prenna an oll ilizou, teleur pep relijion en traon ; an ilizou-ze a c'hell servichout deomp da eun dra bennag, ha ma ne reont ket, eo red ho discar. Red eo en em zizober euz an oll veleien hag euz ar re a gar ar relijion ; ho c'has d'an tan, mar deus brezel, evit espern buez ar re all ; eno marteze e raint eur vad bennak. Red eo ne ve nemet tud eveldomp-ni, tud hag o deus taolet en traon pep moumounerez, da lavaret eo, tud ha ne fell dezho na feiz, na relijion, na lezen, na Doue na mestr ebet, hag an hini n'ema ket a du ganeomp, ar maro dezhan. Setu ar frankiz a fell d'an dispac'herien da rei da dud ho bro.

A viscoaz ez eus bet disparti ha brezel etre ar mad hag an droug, etre ar gaou hag ar virionez ; morse n'o deus gallet en em glevet ha biken ne raint. Ato e vezo red d'ar re a fell dezho beza da Zoue stourm oc'h ar re a zo en em roet d'an drouksperet. Hogen an dud difeiz en em ro d'ar vrezel-ze gant muioc'h a zevri eget ar re o deus relijion. Epad ma teu an dud a zoujans Doue da c'houzanv mil dra euz ho fers, da glask tremen diouthо, da rei dezho hirra ma c'hellont, hag avechou zoken re o clask caout ar peoc'h, an dud difeiz a lavar ato : red eo ! Ho c'halon leun a gasoni hag a gontam a c'houlen ato en em ziscarga. An dud vad a lavar : ma na fell ket deoc'h suja na d'ar feiz, na d'ar relijion, na d'an Ilis na da Zoue, da viana hon lezit-ni d'hen ober. List ganeomp ar feiz a ro sclerijen d'hor speret, ar relijion a ro tomder ha laouenidigez d'hor c'halon, an iliz a deu d'hon destum evel eur vam vad dindan he diouaskel, hag a ro deomp ar gelennadurez hag ar vagadurez a bere on euz izom ; list ganeomp ar frankis da renta hon dever da Zoue, d'an hini en deuz hor c'hrouet, en deus roet deomp pep mad, hag a esperomp a rai hon eurusdet er bed all. Ma na fell ket deoc'h zoken heuilla lezennou ar vro, list ac'hanomp-ni d'ho heuilla, ni pere a gaf ar peoc'h hag hor mad o viret al lezennou-ze o deus great bete vrema eurusdet hor bro, o deuz he dalc'het stard ha cre, ha great he gloar e pep amzer.

Hogen an dra-ze ne deo ket dioc'h doare an dud difeiz. Red eo, emezho, ober eveldomp-ni, ober ar pez a fell deomp-ni ; anez.... Ha setu ar frankiz a fell dezho da rei.

Evelse, evit skuer euz ar frankis-ze, e Rom e zear d'an tiez, da diez ar re binvidig, ha pa gaver o deus muioc'h a gamprou eget a zo red dezho da gaout, e rer dezho rei lod euz ar c'hamprou-ze d'an dispac'herien, ha c'hoaz ho c'hontragner da gempen ar c'hamprou-ze evit ho digemeret.

Doue a sco ato bep en amzer unan bennag euz an dud dizoue-ze a zo evel pa lavarfen en arrach dre ho c'hasoni a enep an Iliz Santel hag ar relijion. D'an eis varnugent a viz eost, eur mestr mansoner, eun touer Doue euz ar re scrijusa da glevet, goude beza losket a bep seurt leoudouet, a bep seurt goal bedennou a enep an Aotrou Doue hag ar Verc'hez Vari, a ieaz en eun davarn da efa. A veac'h oa azezet oc'h taol ma coezas d'an douar maro mik scoet gand eun taol goad. Ar maro euzus-ze en deus tolet ar strafuil etouez tud ar c'harter.

Nim. — Scrifa a rer euz a gichen Tarascon, o deuz ar zoudardet a zo eno en araok-camp goulennet ha bet an otre da zevel eur chapel a vanke dezho bete vrema. Evelse dre speret mad ar zoudardet-ze e vezo guelet ar groaz o para eno dreist lochennou difennourien ar vro.

Ar chapel zo bet benniget gant tad Abad Premontreet Tarascon, hag e velet merket var ar c'hamp e lizerennou braz ar c'homzou-ma : *Castra Dei sunt hæc*, hema eo *camp* Doue an armeou.

Deut eo an urs da zevel ar c'hamp ac'hano. Kementse ne vir ket oc'h ar zoudardet da gempen ho chapel ; unan bennag a lavaras dezho :

— Petra eo deoc'h kempen ar chapel-ze pa zit kuit unan an derveziou-ma ?

— Oh ! eme ar zoudardet, ni a c'hell chom ama c'hoas meur a zizunvez. Ha neuze ma vije bet eur roue pe eun impalaer da zont ama, ou divije bet muioc'h c'hoaz a gempennerez da ober evit he zigemeret, ha kementse evit eur pennad dervez epken !

Sant-Stefan. — Er c'harter-ze ez euz eur vaouez hag a dremen evit eur zantez. Tregont vloas zo ema var he guele, hag e za calz a dud d'he guelet. Dougen a ra en he izili ar mercou a bassion hor Zalver. Aleiz a dud o deus guelet gouliou he daouarn. Eur plac'h devot o veza eat d'he guelet n'eus ket pell, a voue carget gant ar re he c'hase da c'houlen digant ar glanvourez petra a zonje euz ar pez a dremen brema e Frans, ha ne deuje ket ep dale ar roue *lejitim* da veza savet var an tron. Ar glanvourez a respontas dre eun tamik billet a ioa ar c'homzou-ma scrifet varnezhan :

« Evit ar pez zo lavaret deoc'h da c'houlen ouzin, e livirin deoc'h e c'houzanvan ato muioc'h mui a boan evit ar Frans. Mes evit brema n'eus deut sklerijen ebet euz an Env da ziskuez din e tlefe ar pennou farouel-ze choaz ep dale ar guir roue. Ma teufent, gant sicour Doue, d'hen ober buan, e tigasfent ep mar cbet ar peoc'h er rouantelez, hag e c'halfent sicour an Tad Santel ; mes evit brema ne reont netra a vad. En em unani a ran ganeoc'h ha gant ar re o deuz ho tigaset, da bidi evit mad ar Frans ; gouscoude aoun am eus na ve c'hoaz skuillet calz a c'hoad. Pedomp oll caloneg, hag en em erbedomp mui eget biscoas, ni ha kement christen mad zo e Frans, oc'h ar galon sacr a Jesus. »

Kemper, ar 25 a viz Guengolo 1871.

Va mignon ker,

Bezit ar vadelez da laeaat en ho kazetten, *Feiz-ha-Breiz*, al lizer ama varlerc'h, skrivet gand Aotrou 'n Escop Naouned d'he veleien, evit rei d'ezho da anaout ar pez en deuz gret, nevez-so, evit m'ho devezho, eviziken hag e peb mare, ar vretouned keiz, e kear Naouned, holl zicourou ar relijion. Credi a ran e tle eun henvelep kaelou ober kemend a blijadur d'ar vretouned a lenn *Feiz-ha-Breiz*, evel m'he deuz gret d'ho mignon ha galon.

An abad ALEXANDR,

Chalouni a Gemper hag a Naouned.

ESCOPTI NAOUNED.

AOTROU 'N ESCOP NAOUNED DA BERSOUNED HE ESCOPTI.

Naouned, an 8 a viz Guengolo 1871.

Aotrou Person,

Bretouned hep niver a zeu a Escopti Kemper ha San-Briec da glask labour ha da chom d'an Naouned. Dianoudeg int euz hor giziou, ha, pe ne ouzont tam gallec pe e comzont ar gallec fall-tre. Divroet en hon touez, an dud keiz-se a zo en eur baourentez pehini a voassa c'hoaz ho stad. Leun a feiz ne reont nemed keunia ha guela da offissou santel ho farrez ha da brezegennou ho ferson, prezegennou pere a roe d'ezho da anaout lezen Doue hag ho deverion a gristen.

Evid ar vretouned keiz-se hon ilizou hag an offissou a ganer enho, n'int ket ker caer na ken dudiuz a re ho bro, ha setu ama perac : ne gavont ked enho ar gentelliou zantel nesesser d'an holl gristenien, ha nesesserroc'h c'hoaz da dud dispartiet euz an dud-all abalamour d'ho yez ha d'ho guiziou, hag abalamour ispisial d'ho faourentez dre behini em-aint muioc'h var var d'an holl danjerou.

Hor c'harg a Escop a ra deomp eun dever pourveï d'an holl ezomou spirituel, ha setu perag ez eomp da zevel e kear Naouned ar pez a hanvomp *Breuriez ar Vretouned*.

Carga a reomp euz ar Vreuriez-se eur belec Breiziad, pehini en deuz comzet a vianic brezounec Kemper ha Leon. Ar vreuriez-ma, her gouzout a rit, n'eo ked eun nevezenti en hon touez. Eur belec venerabl, an Aotrou Morvan, en deuz kenteillet ha covesseat ar Vretouned en Naouned epad pemp bloaz var-'n-ugent. Eur belec guiziec ha leun a aked evit silvidigez an eneou, an Aotrou Chanteau, a heullio skouer an Aotrou Morvan.

Eun oferen a vezo lavaret, da eiz heur, bep sul ha bep gouël d'ar Vretouned e chapel nevez Leanezed ar Retred savet e kichen tachen ti ar Prefed. Bep sul ha bep gouël e vezo prezeguet e brezouneg en oferen-ze, ha, diouc'h an abardaez, e vezo unanet a-nevez ar Vretouned er memes chapel ha roet benedicsion ar zakramant, epad pehini e vezo canet ar c'hanticou brezouneg a blij ar muia d'ar Vretouned.

Evuruz omp ive dre m'en em gav etouez Leanezed ar Retred calz a Vreiz-Izel, hag a voar mad-tre ar brezounec. Prometti ho deuz gret en em rei a galon vad da Vreuriez ho C'henvreudeur, Breuriez pehini, esperanz hon euz, a zougo frouez talvoudeg evit silvidigez an eneou. Kement-ma ne viro ket, fisianz hon euz ive, ar Vretouned da veza leun a zoujanz hag a resped evit persouned ar parressiou e maint o chom enho.

Credit, Aotrou Persoun, ez omp d'e-hoc'h a galon.

† FELIX, Escop Naouned.

Ar Veleyen hag an noblans o kass arc'hant d'ar Pruss.

TREDE PENNAD.

« Et a zo bet, ewid gwir, » eme-ve, « tud euz ar Franç d'ar Pruss, ha kalz zoken, mes n'eo ket gan ho bolontez vad ez-int et di, na da gass arc'hant d'ar roue Guillou. Et a zo bet prizoneryen euz ar Franç d'ar Pruss a zeg milou, a gant milou, mes ar re-ma a zo et di en desped d'ezho. Et a zo bet beleyen d'ar Pruss, mes ar re-ma a zo et di ewid kemmeret soursi euz ar brizoneryen baour, ewid ho zikour hag ho c'honsoli. »

« Kasset a zo bet ivez kalz arc'hant euz ar Franç d'ar Pruss, epâd ar brezel ha goude ar brezel, gan gouezyegez hag assant ar Gouarnamant a Franç. Ar veleyen ho deuz kasset, an noblans ho deuz kasset (enebourien ar veleyen hag an noblans, mignoned Garibaldi, ha kasset ho deus-hî ivez ?) mes an arc'hant-ze na yee ket d'ar roue Guillou ; an arc'hant-ze a yee d'or prizoneryen, d'ar Françizyen, or c'henvrois, ewid ho zoulaji, ewid rei d'ezho eun tam bara, eun tam dillad, eur boutou da lakaat en ho zreid : rag ar roue Guillou n'edo ket re dener out-ho, ne voant ket diwar re gan-t-ha en he brizonyou. Goullennit-se digan ar zoudarded keiz, pere a zo bet prizoneryen er Pruss, hag e welot. Mad ! ar pez ho deuz greet ar veleyen hag an noblans, epâd ar brezel, ewid soulaji ho c'henvrois, ar zoudarded, er Franç hag er Pruss, mad ! mignoned Garibaldi, paôtred ar pavillon ruz, ar re a gri : *Diskarom Doue diwar he dron ! Diskarom ar Pab ! Diskarom an Iliz gatolik ! Diskarom, distrujom ar Relijion gatolik !* ho deuz gouezet troi an ober-mad-ze en ho eneb, o lavaret, ha se o c'houzout mad e lavarent gaou, e kassent ho arc'hant d'ar roue Guillou. O aered-wiber, nag a venim hag a izin oz peuz !!! Beza ez-oc'h he gwiryonez diskibyen fidel ho mestr, an diskrougadenn Volter, mevel Satan, pehini hen deuz lavaret : « Distagom geyer, distagom attao geyer *a eneb* « *ar Relijion, ar veleyen.....* eur roudennig benâg a « jomo attáo war ho lerc'h ! »

« Ar veleyen eta hag an noblans, » eme Paôl, « ne d-int ket bet et d'ar Pruss da gass ho arc'hant d'ar roue Guillou : gouzout a reom se. N'ho deuz ket her c'hasset dre zaouarn re-all : gouzout a reom ivez se. Dre ar post kenneubeud n'ho divize ket gallet her c'hass eb anaoudegez ar Gouarnamant hag evel-se eb lakaat ho c'hrouga. Penaôz neuze ez euz tud diod a-voalc'h....? »

« Va mignon Paôl, » eme-ve, « lezit ac'hannon d'oc'h arreti : eun dra em beuz c'hoas da lavaret d'eoc'h war an daou boent kenta : *N'ho deuz ket ho-eunan kasset ho arc'hant d'ar roue Guillou ; n'ho deuz ket kenneubeud her c'hasset dre zaouarn tud all.* »

« Neket epken he voa pell d'ezho mont d'ar Pruss da gass di ho arc'hant : tri pe bevar c'hant leo a zo eur pennad mad a hent da ober memez gan an hent-houarn. Ouspenn-ze, ha sûr e voant-hî da gavout an hent-houarn penn-da-benn ? Ha sûr e voant-hî da veza lezet attao da dremen gan an archeryen, gan an doaneryen pe matouteryen, gan tud ar Gouarnamant ? Ha sûr e voant-hî, pa vizent digouezet war lezou pe termenyou ar Franç, ne vize ket goulennet digan-t-ho ho faperyou, da be-lec'h e zeent, da ober petra e zeent...? Epâd ar brezel e vez attao strisoc'h an urzou, n'eo ket eb rezon, gan tud ar Gouarnamant.... Ha sûr e voant-hî ne vize ket c'houillet ho c'hofrou pe malyou, ne vize ket kavet war-n-ezho ho arc'hant ha kalz a desteniou all en ho eneb, pere ho divize greet ho dastum hag ho c'hondaoni ? Koulskoude beleg e-bed, den jentil e-bed, den all e bed, kasset euz ho ferz, n'eo bet arretet er Franç na war lezou ar Franç ewid ar pez ma komzom euz anezha ama : testeni sklear eta ne d-int ket bet et d'ar Pruss da gass ho arc'hant d'ar roue Guillou : rag, mar vizent et, eunan benâg euz anezho sûr a vize bet arretet hag or bize dioc'htu klevet kelou euz a ze : ar c'hazetennou difeiz, devod da C'haribaldi ha d'he vignoned, enebouryen d'ar veleyen ha d'an noblans, a vize bet mall gan-t-ho embann an draze dre ar Franç ha dre ar bed oll. »

« Setu ama c'hoaz eur rezon all :

« Ar veleyen, mar ho divize sonjet kass ho arc'hant da roue ar Pruss, ha mont ho-eunan da gass anezha, ho divize ranket kaout aôtre hó Eskob ewid kuitaat ho farrezyou, an eskopti, lavaret d'ezha da be-lec'h e zeent ha da ober petra. Hogen, ha c'hwi a gav d'eoc'h e vize bet eun Eskop diod ha fall a-voalc'h ewid lezel evel-se he veleyen da guitaat ho farrezyou ha da vont duze d'ar Pruss da gass ho arc'hant d'ar roue Guillou ? An Eskop hen divize lavaret d'ezho : « Mar oz peuz re a arc'hant, « lezit-ha gan-im-me : me a gavo implij d'ez-ha. Nag a « ezomou a zo en eskopti ! Nag a oberou madelezuz a zo « da zikour en or bro ! Bemdez e teu bandennou tud, « lod dre skrid, lod o tont beteg enn-on, da c'houlleun « sikour digan-in, ha ne d-on ket ewid sikour anezho « a-voalc'h ervez ho ezomou ha va c'hoant. An arc'hant « a zonjit kass d'ar Pruss, a rayo droug ar Franç, or bro, « hag a zuo d'eoc'h oc'h ene, a zamo d'eoc'h ho kous- « tians ; e-lec'h, o lezel anezha gan-im-me, e rayo mad « or bro, mad ho kenvroiz, ho kerent, ho mignoned, « a denno war-n-oc'h bennozyou Doue ha re an dud, « hag a zigoro d'eoc'h dor ar baradoz. Komprenit eta « an oll rezonyou mad oz peuz da lezel oc'h arc'hant « gan-im-me. Ma n'ho c'homprenit ket, me ho c'hom- « preno ewid-oc'h. Me a zo ho mestr hag ho tad, ha va « dever eo na pas lezel re a arc'hant gan-eoc'h ; va « dever eo miret ouz-oc'h da ober follentezyou gan oc'h « arc'hant, miret ouz-oc'h da ober eun eveleb torfed, « gwerza ho pro !!! torfed pehini ho tizhenorffe, va « dizhenorffe d'oc'h heul, hag or c'hollffe c'hwi ha me « ewid ar vuhez-ma hag ewid ar vuhez da zont. »

« Setu aze da neubeuta petra hen divize lavaret d'ezho an Eskop, ha c'hoaz-se a vize bet komz dous ha tener out-ho. Gwir hen divize bet da veza rustoc'h, da lemmel dioc'htu digan-t-ho ho farrezyou, d'ho dioferenna ha da lakaat ho flanta en hospital ar re foll evel tud hag a vize troet ho spered. »

« Gwir a-voalc'h a leverit, Aôtrou, » eme Paôl.

« Hag an noblans, » eme-ve, « ha gallet ho divize-hî æsoc'h eged ar veleyen ober ho zol ? Tam e-bed. An Aôtronez yaouank hag an demezelled yaouank, pere ne

d-int ket c'hoaz mistri euz ho feadra, mar ho divize sonjet kass arc'hant da roue ar Pruss, ho divize ranket goullenn digan ho zud da gass. Ha roet e vize d'ezho? Ar re demezet ho divize ranket kaout an eil pried assant hegile. Ha beza e vizent-hî bet attao euz ar memez aviz? War gemment a dud chentil a zo er Franç (oll, a leverer, ho deuz kasset arc'hant d'ar roue Guillou), ha ne vize bet hini e-bed anezho euz eun aviz dishènvel gan ar re-all? Ha tavet ho divize-hî oll ker mad an eil war hegile? Ha greet ho divize-hî dreist-oll ho zroyou er Pruss, mar vizent et di ho-eunan da gass ho arc'hant, eb n'hen divize den gwelet, klevet na remerket netra? O! pebez burzud a vize bet hennez! »

« Mar ho divize an dud chentil sonjet kass ho arc'hant da roue ar Pruss, setu ama petra a vize c'hoarvezet : Epâd ma vize bet lod, er memez ti, santimantet da gass, ar re-all ne vizent ket bet. Savet e vize trouz, savet e vize sikan. An amezeyen ho divize klevet; an archeryen, pere a zo tano ho diouskouarn, ho divize klevet ivez. An dud chentil a-c'hend-all etre-z-ho ho divize hen hem damallet, hen hem ziskulyet, hen hem werzet an eil hegile, ha dizale oz pize gwelet anezho o vont d'ar prizon, d'an toull bac'h, a vandennou, hag ho fennou o koueza dindan kontel ar guillotin. Piou hen divize bet truez out-ho? Den e-bed. Ar re a voa neuze e penn ar Gouarnamant, ha beza ho divize-hî bet truez out-ho? Hag ho espernet ho divize-hî? O! n'ho divize ket; er c'hontrol, eun ebad a vize bet ewit-ho gwelet oll bennou an dud chentil, gan re ar veleyen, o ruilla war an tachennou pell euz ho c'horfou. Hag ar c'hazetennou difeiz, mar vize bet prouvet war ar veleyen ha war an noblans, war eunan epken anezho hen divize kasset arc'hant da roue ar Pruss, O! nag hî ho divize sklapet ho daouarn an eil oc'h hegile gant joa! Nag hî ho divize kriet, kriet da faouti ho c'hornaillennou! AN ERMIT.

Pouez eur Gurunen.

V.

Setu eta Per a Dreux, leshanvet coscloarek, e cambr an Dukez :

— Petra, emezhan, itroun, dija crog el labour? Rak guelet en doa an douzier aoter a ioa ganthi o vroda hag e doa taolet var eur gador evit he zigemeret. Buez Doue, abaoue peur eo en em laket Dukezet Breiz d'en em skuiza o labourat da binvidicat ilizou ha couenchou?

Alix evithi da veza dizroug ha lent, a gave gouscoude avechou hardiziegez avoalc'h evit delc'her penn d'ar c'hoscloareg otus :

— Pell amzer zo, emezhi, ema ar c'his-ze gantho, ha marteze zoken eo an itronezet euz a lez Frans o deus digaset ar c'his-ze ama.

Per a Dreux a chocas var he vuzellou, a azezas hag a lavaraz en eur zellet oc'h an douzier :

— Caer eo ar pez a rit aze, itron. Ha ne c'helfet ket gouzout da be abati e root an douzier-ze?

Aotrou, n'em eus c'hoant ebet da zelc'her an dra-ze e cuz. Eun niver braz a vloaveziou zo o deus Dukezet Breiz ar c'his da ginnig, er mis-ma, eun tam labour great gantho ho unan da gouent ar C'houets, a zo bet savet, evel ma ouzoc'h, gant eun demezel euz hon lignez.

— Mad, itron, labourit evit ar c'houenchou, p'eo guir eo an dra-ze dioc'h ho toare; me ive am euz eun tamik labour da ober hag a blijo deoc'h, ep mar.

Alix a reaz eur serijaden, ep ma c'hellas miret. Bevech ma comze Coscloareg evelse, e voa anat dezhi en devoa sonch da ober eun dra disleal bennak.

— Brema on eus discaret ar Penthievred a deue da veza re c'halloudeg, hag a zo izel avoalc'h hirio, a drugare Doue; hogen bez'on eus c'hoas re all da izelaat.

— Ar penthievred, evit guir, a zo tud chentil hag a zao huel ho fenn; mes caret a reont ho frinsed ha douget int evitho.

— Bevet Doue! itron, n'en em fizian ket e kementse. Ho kenderv coant a Benthievr n'e deo c'hoas nemet eur bugel, mes lavaret a rer e zeo dija eur potr stard hag hardis. Eun dervez e c'helfe dont da zonch dezhan em eus lamet diganthan penherez Breiz, hag hen talvese din marteze en eur c'his bennak. Clasket em eus louzou oc'h kementse. Evit miret oc'h eun ejen da ganna eo mad lamet diganthan he gerniel.

— Ia, hag evit troc'ha ar c'herniel-ze oc'h eus laket an dizunvaniez etouez tud hag en em gleve ker mad bete neuze. Sicouret oc'h euz Olier Tournemin a zo en em laket da stourm oc'h va c'henderv iaouang abalamour ne felle ket dezhan rei d'an alouber-ze eul loden euz he vadou. Lamet ez eus diganthan dre nerz ar pez a ioa dezhan dre vir. Dor castel Avaugour eleac'h ma voa en em dennet va daou genderv, a zo serret oc'h an itron a Dromin a zerviche dezho da vam, ha brema an daou vinor kez n'o deuz adarre den var ho zro.

— C'hui ive me voar vad, eme Ber, oc'h euz evel ho pretoned, keuz abalamour ne ket deut an Dug a Benthievr da veza Dug a Vreiz?

— Gouzout a rit, eme Alix, ec'h anavezan va dever hag her gran. Mar em eus keus da eun dra bennag eo d'ho kuelet o vouga ar zantimanchou mad euz ho calon. Pa gomz ho coustians e rit dezhi tevel, pa gemerit casoni oc'h unan bennak ne ouzoc'h ket pardoni.

Per coscloareg a veze avechou tenereat he galon o clevet aliou fur Alix; hogen ar santimanchou mad-ze a dremene buan.

— Itron, emezhan, c'hui zo eun æl, ker mad ha ken dizroug oc'h; Hogen caer o pezo, Per a Dreux ne vezo morse henvel ouzoc'h.

— Aotrou Duk, Doue a zo galloudeg, hag a c'hell mar car, teneraat ho calon hag o lacat da chench.

Per a Dreux ne garie nemeur e vije comzet dezhan euz an traou-ze. Relijion en devoa, rag en amzer-ze oa rouez an dud difeiz. C'hoant en doa avad da ober he relijion dioc'h he c'his; ne felle ket dezhan beza dalc'het a za ganthi pa en deveze laket eun dra bennag en he benn.

— Comzomp, emezhan, mar plich, euz ar pez am oa sonch da lavaret deoc'h. Petra a zonjit-hu euz a Ian Lizanet, escop Dol?

— Sonjal a ran ez eo eun den gouezieg ha fur, hag e ra pep tra evit mad ene ha corf an denved a zo fiziet enhan.

— An dra-ze eo a zonjit? Mad, me ia da lavaret deoc'h petra a zonjan ive. Eskibien Dol, dre ma zeo bet an Duked em raok re vad en ho c'henver...

Alix a reaz eul lam var he c'hador.

— Ia, itron, re vad, hen lavaret a ran c'hoas. An Eskibien-ze o deus great rei dezho me n'ouzon ket pegement a brivilachou, ha me a fell diù ho zerri. Ian Lizanet a zo, ne ket escop epken, mes roue e Dol. An dra-ze ne blich ket din. Kementse am eus lavaret deoc'h c'hoas pa voa meneg euz ar Benthievred. Ne fell din e ve e Breis ken mestr nemet Per a Dreux.

O lavaret ar c'homzou-ze daoulagad Per a deuas da veza ker skeulf ma rejont da Alix trei he zell etrezeg an douar.

— Goude escop Dol eme ar c'hoscloarek, mar deu c'hoaz unan bennag a douez an dud a ilis pe an noblans da zevel ho fenn hueloc'h eget na fell din, me a rai dezho plega ar penn-ze ken izel ma n'o devezo mui c'hoant ebet da harpa oc'h va gallout. Ah! itron, me a zesco d'ho pretoned petra a dal eur prins *estren*.

Per coscloarek, eat evel er meaz anezhan he unan o comz evelse, a zistagas var an daol eun taol dorn ker pounner ma crenaz ar zal oll ganthan.

— Sonjet em euz, eme ar goapaer, e raje ar c'heleierze plijadur deoc'h, ha setu perag oun deut ker mintin d'ho tistrei divar ho labour.

Neuze e savaz, e lavaras de mad d'an dukez iaouang, hag e zeaz ac'hano, o lezel Alix mantret oll gant ar pez e devoa clevet.

Alix a jomaz eur pennad da zonjal; pa voa deut enhi he unan, en em dolas d'an daoulin da bidi, ha pa voa deut eun nebeut ar peoc'h en he ene, e c'halvaz he demezellet. Ar re-ma a ziredaz, hag en em lakeaz en dro dezhi pephini gant he labour evel ma edont pa deuaz ar c'hoscloarek d'ho c'has kuit.

Ne gredent goulen netra digant an dukez, petra bennak ma voa beget var ho zeod ar c'hoant da c'houzout petra a ioa tremenet etre an Dug hag hi. Oc'h he guelet gouscoude ken drouklivet e voa anat dezho e doa ranket moustra evit cuzet ar c'hlac'har a ioa en he c'halon, hag e devoa clevet gant he fried unan bennag euz ar c'homzou-ze a glevet aliez ganthan hag a rea kement a boan dezhi.

Evel ma en doa lavaret, Per a Dreux ne zaleas ket d'en em lacat da glask hiskin oc'h Escop Dol. Hogen guiriou an escopti-ze a ioa ker splam hag harpet ker mad ma ne c'hellas ket ho distruja, da viana oll. Lamet a reaz epken digant Ian Lezanet unan bennag euz he brivilachou, hag evit ar re all e voue red dezhan ho anaout ha zoken rei dezho he otre.

Epad an amzer-ze Alix a dremenas meur a zervez o pidi. Aoun e devoa na deuje Per, en he gasoni, da chaseal euz he escopti an Escop-ze, guir dad an oll gristenien a ioa en he gark. Rag hounnez eo ato giz an alouberien disleal; pa na c'hellont ket caout ar pez a c'hoanteont, en em zisc'hreont euz ar perc'hen evit ma chomo neuze an dra gantho.

Pa glevaz eta Alix e voa great ar peoc'h etre an Dug hag an Escop, ar c'helou-ze a reaz eur vad dispar d'he c'halon. Evit trugarecat Doue hag ar Verc'hez e reas cas da iliz an Itron Varia eul lampr caer alaouret a dlie beza dalc'het eno var elum noz deiz.

Siouas! kementse ne voa ket avoalc'h evit Per a Dreux. Touet en doa discar an dud a iliz, ha netra ne c'helle lamet ar frouden-ze euz he benn. Caer e devoa Alix pidi, caer e devoa an iliz he c'hourdrouz, ar c'hoscloarek nè rea van, hag evithan ne rea fors penaoz en em gemeret gant ma teuje a benn euz ar pez a felle dezhan da ober. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Troiou digouezet gant eun ofiser a Frans, e Spagn.

IV.

An ofiser eta a ioa eur c'hoezen varnezhan o c'hortoz an or da zigeri. Hè bistolenou hag he gontellasen a ioa en he zorn, hag e lavare outhan he unan : Ar c'henta a lakai he benn aze, me hen discaro. Clévet a ra tenna ar morailléu goustadik; mes abars ma voant tennet ho diou, e cleo ar vesaerien gevred o vont ac'hano à brez, ha goudeze, epad eur pennad mad a amzer, e cleve trouz ha caos cre en ti.

Petra a ioa-ta c'hoarvezet? Souden her gouezas.

Dont a ra adarre tud da genver he zor, hag en droma an diou vorail a zo lamet ha ne glasker ket hen ober didrous. Araog avad digeri an or, eur vouez euz an diaveaz a lavaraz :

— En hano ar roue a Spagn, me a c'hourc'hemen deoc'h hon lezel da vont aze ep clasg en em zifen; mar grit an distera van d'en em zifen, emaoc'h maro.

O clevet eur vouez hag a vouie ervad ne ket mouez tud an ti e voa, an ofiser a lavaras :

— Piou oc'h-hu?

— Eun ofiser ha soudardet d'ar roue.

— Oh! mar d'oc'h soudardet d'ar roue, neuze me zo e savete!

Neuze ar zoudardet a ieaz er gambr, a grogaz en ofiser a ioa lojet eno hag her chadennas.

An ofiser pehini a iea da lamet d'ho briata ha d'ho zrugarecat, a ieas balc'h he benn. C'hoant en doa da rei da c'houzout dezho petra a ioa c'hoarvezet ganthan, mes n'her silaouent ket hag ofiser ar roue a lavar d'he zoudardet hasta buan he chadenna, he furcha, ha mont en hent. Lamet e voue diganthan he armou, he arc'hant hag ar vetalen en doa bet an derc'hent digant ar mesaer gevred, metalen he vignon Carlos.

Hogen setu ama petra a ioa c'hoarvezet. An derc'hent, araog an noz, ar c'helou a ioa eat da Vadrid ez oa er menez corf eun ofiser lazet gant eun torfetour bennak.

Eun ofiser, gant eur vanden sondarded a voue caset dioc'htu da glask ar c'horf ha d'he zigas e kœr, hag ive da glevet ditour, mar gallent, euz ar re o devoa great an torfet. Cavet o devoa ar c'horf er penn kenta euz an noz, hag e tistroent ganthan varzu Madrid, pa veljont sclerijen en ti ma comzomp ama anezhan.

Dont a rejont di da glask eun tam bennag, hag ive da velet ha ne vije ket eno eun toul laeron, ar re marteze o devoa great an torfet-ma. Digouezout a rejont, evel ma on eus guelet, pa edo ar veneziadet o vont da ober eun torfet all.

E c'hellit cridi, ar meneziad coz hag he botred a ieas c'hoenn en ho lerou pa glefchont skei var ho dor er mare ma zeant da ober he stal d'an den o doa lojet.

C'hoezen a zavas var ho zal pa veljont eun ofiser hag eur vanden soudardet, hag ep mar e rejont digemer mad dezho. N'o devoue ket izom da c'houlen evit guelet digas dezho da zibri ha da efa kement a ioa en ti.

An ofiser gouscoude en doa douetans hag a c'houlennas petra oa dezho beza var vale d'ar mare-ze euz an noz.

Mes ar mesaer a ioa eul louarn coz hag a vouie he droiou.

Lavaret a reaz e voant cousket pa zoa deut di eun den estren, eun ofiser, da c'houlen he goan ha lojeis.

Neuze e voant savet gant ar strafuil o doa bet o velet tud o tont di d'ar mare-ze, hag oant chomet neuze da gemeret soursi euz an den-ze ha da safarat ganthan.

Ha setu perac, emezhan, oc'h euz hor c'havet var zao, rag an divroad-ze n'en deus great c'hoas nemet mont da gousket.

An divroad-ze, eme ar mesaer coz, ne ouzon ket calz evit petra he gemeret. Lavaret en deus deomp aleiz a draou.

Collet oa bet, emezhan, er menez, divar he hent. Diskuezet en deus deomp eur vetalen a lavar en deus bet deac'h digant eur mignon dezhan hag a zo en em gollet diouthan var an deiz. Me gaf din zoken e rea Carlos euz he vignon. Hogen guelet mad a reamp en deus nec'hamant, rak goude beza lavaret eun dra, en em zislavare meur a vech.

En eur ger, an orin coz a gomzas ken a zoare, a reaz gant kement a ijin histor an den en doa lojet en he di ma tolaz ar beac'h oll varnezhan. Abenn ma o devoa goullonderet eun nebeut soroc'helladou guin servichet ha discarget dezho a lèiz ho guer, nag ofiser, na nicun euz he zoudardet n'en devoa mui douet ebet na voa an divroad lojet eno ar muntrer a glaskent.

Neuze e zejont, renet gant ar meneziad coz hag unan pe zaou euz he botred, da chadenna an ofiser a Frans evel ma on euz hen lavaret.

Pa voa liamet gantho a zoare, ofiser ar roue, araok mont euz an ti a c'houlennaz outhan :

— Euz a beleac'h oc'h eus-hu bet ar vetalen-ze?

— Digant ar mesaer coz-ze, en eur ziskuez ar meneziad a ioa eno, cavet ganthan, emezhan, er menez; hogen ar vetalen-ze a zo d'am mignon Dom Carlos, map Dom Antonio, a anavezit marteze. Neuze en em lakeas da ziscleria penaoz oa tremenet an abardaez ganthan an derc'hent.

Ar mesaer gevred n'hen lezas ket da echui :

— Guelet a rit, emezhan, penaoz en deus an den-ze c'hoant da damal din-me an torfet great ganthan he unan. Eun den cabluz a glask ato teleur ar beac'h var ar re all, ha setu aze pebez anaoudegez vad a voar lamponet evelse d'ar re o deus great digemer mad dezho.

Ofiser ar roue en doa ato eun tam disfizians euz ar mesaer coz hag euz he botred hag a zelle outho an eil goude egile; lenn a rea var ho zal ne voant ket divorc'het avoalc'h. Mes he zoudardet, fouge enho da veza cavet eno peadra da derri ho zec'het, ha crog eun tam ar big en ho scouarn, a lavaras :

— Guir a lavar an den mad-ma; ar falla lampon a zo er bed eo an honesta, ma carfet credi d'he gomzou. Casomp ar c'hanfard-ma da varnerien Madrid, hag ar re-ze a gavo eur mouchouer gouzouk da lacat dezhan evit miret n'en devezo mui a sifellat. G. M.

PARDON AR ZALET.

Pardon ar Zalet a zo bet er bloa'-ma 1871 ar pez eo kustum da veza, eur pardon didrouz, devod, santel, eur pardon mad ewid Doue, mes tristig braz ewid ar bed : soner e-bed, hostaliri e-bed, pas zoken eur mili-kaz. Setu perâg ar yaouankizou drant ha laouen, skànv a droad hag a benn, pere a gar kalz an trouz, ar sked, an ebat, ne voant bet deuet war dro. « Hag ar sort-se a zo « pardonyou ! » eme-z-ho. Mes en ho lec'h e voa deuet kalz a bardoneryen devod, tud koz, tud deuet war an oad hag ivez tud yaouank fur ha leun a feiz, paôtred ha merc'hed.

Araôg goulou deiz, kerkent ha teir-heur-anter, e voa tud e tal dor ar chapel o c'hortoz digor.

An aôtronez beleyen, dre ma teuent, ho deuz hen hem lakeet en ho c'hadoryou-koves, hag adaleg pedir-heur beteg deg-heur n'ez euz ket manket a labour d'ezho. Remerket em eus etouez ar re all daou euz a veleien sant Corintin Kemper, deut gant ar re genta da labourat.

Beza ez euz bet en tu all da unnek-kant komunion. War-lene e voa bet seitek-kant. Mes ar bloavez war-lene ivez a voa eur bloavez dreist-ordinal : ar Franç edo trubuillet meurbed; an oll ho devoa ezóm a zikour euz an Nènv, ha setu e voat deuet a foul da c'houllenn skoazel digan Itron-Varia-ar-Zalet.

Ne ankounac'hait ket kenneubeud ez eo dougetoc'h an dud da vont da c'houllenn eged da drugarekaat. Euz an deg den lor, pareet, eun deiz, gant Salver ar bed, eunan epken anezho a zeuaz da drugarekaat Anezha.

Neubeutoc'h eta a dud a zo bet er bloa'-ma e pardon ar Zalet, neubeutoc'h a gomunionou a zo bet eged war-lene. Evel-kent. muioc'h a zo bet c'hoaz er bloa'-ma eged en oll bloavezyou all araôg : mezepet attao ar bloavez 1870. En oll bloavezyou all araôg an niver euz ar c'homunionou (dre an niver euz ar c'homunionou e tleer barna eur pardon) a yee da zeiz, eiz-kant; eur bloavez eo bet et da nao-c'hant : hogen er bloa'-ma eo et en tu all da unnek-kant. Evel-se an oll n'ho deuz ket ankounac'heet dont da drugarekaat ar Werc'hez Vari da veza miret oc'h ar Prussianed da zont beteg Breiz-Izel, or bro, mes da veza ho dalc'het a za en tu all da Laval.

Beza ez euz bet pedir-oferenn-war-n-ugent. Ar genta a gommansaz da bemb-heur-nemed kard, hag ac'hanno da unneg-heur oferennou eb distag e-bed, aliez diou, teir er memez amzer.

Ne gomzin ket d'eoc'h euz a barfetiri, euz a vodesti, euz a zevosion an dud en iliz. Ar pennou aveleg, an eneou amzevod ne zeuont ket da bardon ar Zalet : inoui, nirnezi a raffent re enno, o welet kemment a gadoryoukoves, kemment a oferennou, kemment a gommunionou hag o klevout trouz kemment a vuzellou tud o lavaret *pateryou* ha pedennou all.

Ar gousperou a zo bet kanet da deir-heur. Goude ar gousperou, an Aôtrou Arhan, kure Sant-Martin, a zo pignet er gador hag hen deuz roet eur zermon gaer d'ar bardoneryen, pere a leunye an iliz. Goude ar zermon *benediction* ar Zakramant, ha goude *benediction* ar Zakramant an Aôtrou Kermenguy a bign er gador ewid lavaret eun neubeud *pateryou* gan ar bobl, ewid goullenn digan Doue ha digan ar Werc'hez ar grasou-ma, ar grasou-ze, evel distro ar bec'heryen oc'h Doue, selvidigez ar Franç, dilivrans an Tad Santel ar Pab, eun Eskop mad ewid on eskopti, etc; ha setu fin d'ar pardon. Eun anter-heur goude ne welet mui den war dro ar Zalet, nemed eun ene mad benâg a gavzec'h er chapel oc'h ober he bedennou.

E gwiryonez pardon ar Zalet ne d-eo nemed eur pardon a bedennou, a oferennou, a gonfessionou hag a gomunionou. N'euz netra enn-ha ewid ar bed. Setu perâg kemment ho deuz spered ar bed (ha spered ar bed hen hem loj dindan a beb sort guiskamanchou), na ustumont ket anezha. Gwell a ze! Ar pella ar gwella e talc'ho ar bed da ober neubeud a stad euz anezha, hen hem zalc'ho ar bed pell diout-ha! Mes en eskem ustumet ha binniget eo gan Doue, gan ar Werc'hez Vari, gan an Eled santel ha gan kemment ho deuz spered Doue. Nag a c'hrasou a beb sort a reseo an eneou mad el lec'h binniget se, d'an deiz-se dreist-oll!

An amzer a zo bet brao, brao tre da ober ar pardon. Ar Werc'hez Vari, a c'heller lavaret, he devoa dibabet eun dervez ar c'haerra ewid ober he fardon war menez ar Zalet. An Ermit.

Digor eo ar chase, ha mont a ra mad an traou en dro. Diskibien sant Hubert a zo el levenez, ha ne ket ep abeg. Al loenedigou ma reont ar brezel dezho a grede beza ancounac'het; ober a reant didrouz ha dinec'h ho ziegez, hag int souezet braz e zafet adarre d'ho diloja, credabl eo o deuz ancounac'het an troiou ma voant boas da ober evit difen ho ler oc'h ho enebourien. Etouez ar chaseourien eta ema an ebat. An ebat-ze a laca an dour da zont e ginou meur a hini ha n'emaint ket er vreuriez, hag a zigas c'hoant dezho da ziskuez ive ho ijin o tenna.

Evelse e scrifer deomp euz a gichen Brest e voa eno eun den ha ne bade ket gant an ioul da ziscar ive eur preiz bennak. Clevet a ra trouz en noz, hag e sonch dioc'htu ema ar bleiz o tont var he chatal. Buan e sao, e crog en he geiel doull, hag er meas. Guelet a ra, pe kentoc'h caout a ra dezhan guelet, rak tenval oa, eul loen bennag o redeg en he liors. Bleizi sur, emezhan, ha dioc'htu tan varnezho. Pa za da velet hag hen en deus discaret eun dra bennag, e caf eur picol loen he garavellou ganthan en ear. Daou ebeul iaouank, nevez dizounet, a ioa en he graou; gallet o doa digeri an or ha dont d'al liors da gemeret ho ebat, hag unan anezho en doa discaret. N'oa ket fall, a velit, evit an taol kenta.

Va den gouscoude a scrabe he benn, hag a lavare outhan he unan ne rea ket mad tenna evelse en noz. Gouscoude en noz varlerc'h o veza clevet trouz adarre, ne c'hellas ket miret da zont adarre ive gant he fuzil. En dro-ma e caf dezhan guelet adarre eun dra bennag, ha zoken ez eo bianoc'h eget ar preiz en doa lazet an derc'hent. Ar bleiz e rank beza, ha setu tan adarre. He gi eo en doa discaret en dro-ma. Va den, evel a velit, a scoe eün avoalc'h, ha meur a chaseour aroutet a gaver ha ne scoont ket ken eün. N'oa ket a fouge enhan gouscoude, ha toui a rea ne dennje mui en noz, ne dennje mui ep guelet mad var betra e tennje. Gouscoude pa n'en deus losket c'hoas nemet daou denn, me gaiche din e vije bet mad avoalc'h dezhan mont beteg an trede; an trede guech, credabl, en divije cavet ar bleiz.

Ouspen zo, brema ez eus fret var ar c'hik kezeg. Kik marc'h, a lavar lod, a dal keit ha kig ejen; kig ebeul a dle ive-ta talvout keit ha kik leue; hor chaseour nevez a c'hello-ta, mar car, ober eur banvez d'he oll genvreudeur euz ar c'harter, ha me zo sur e vezo meur a hini euz ar re zo e breuriez sant Hubert ha ne c'hellint ket kinnigen d'ho mignonet eun tam lib-he-bao evelse,

da viana ma ve red dezho hen ober gant preiz discaret gantho ho unan.

D'ar seiz a viz here, retred brezoneg evit ar merc'hed, e Kemper.

D'ar pevarzeg a viz here, retred brezoneg evit ar merc'hed e Lesneven hag e Kemperle.

Meneg a zo da voti d'an eiz a viz Here. N'em eus netra da lavaret var gementse nemet ar re zo christenien ne dlefent rei ho mouez nemet da dud hag a zo christenien eveldho.

Deut eo ar c'helou ama ez eo hanvet evit Escop a Gemper an Aotrou Nouvel, ginnidig a Gemper, bet vikel vraz e Roazon, hag a zo hirio en urs Sant Beneat eleac'h ma toug an hano euz an tad Anselm.

ALI.

E ti an Aotrou de Kerangal ez eus moullet en derveziou-ma eur pennadik scrit var eun doare gaer da zicour eneou ar purgator. An hini en deus laket moulla ar pennad scrit-ze, o c'houzout pe gen douget eo ar vretoned da bidi evit an eneou mad-ze ha da ober ar pez zo en ho gallout evit ho zenna a boan, en deus sonjet e raje plijadur dezho o rei dezho an devosion-ma da anaout.

Ar pennadik scrit-ze ne gousto netra d'ar re hen resevo. Cavet e vezo e Kemper e ti ar Retred pe e ti an Aotrou Kerangal. Sonch a zo da gas eun nebeut da ao. Person pep parrez, hag ho feder da gaout ar vadelez d'ho digemer ha d'ho rei d'an dud vad a c'houfent beza douget evit an devosion-ze. Dreist oll ar re a gemerfe ar boan da c'houlen a vezo caset dezho ep dale ar pez o defe goulennet. G. M.

ALI ALL.

Va c'hoant eo lakaat moulla sant Theodot; kaozeet em beus a gementse d'ann Aotrou de Leseleuc ker brudet dre-ama ha zoken a-bell; kavet en deus mad va c'hoant. Ouspenn, eunn droik am beus great e Leoun hag e c'huec'h prespital ebken eus bet goulennet diganen 236 levrik.

Pedi a rann ar vignounet em beus el leac'h-all, ma c'hoantaont kaout ive al levr-se da skriva din *eb dale*. Al levr a gousto pevar real; mes ouspen sant Theodot e vezo ennhan ar pedennou, ar guenniliet, hure ar c'hloc'h. etc. Rimou a vezo ive : eal mad hag eal fall, tad-koz da zul, etc. All levr, dious ma kredan, a vezo approuvet ha neuze ec'h hellor e rei evit pris da vugale ar skol-ilis. D'ann dud divar ar meas a c'hoanteffe ober ho goulen o-unan e roan va adres: Iann Willou. persoun Loc-Maria Quimper.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *23 Guengolo.*		Pont-n'Abat—*21 Guengolo*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	29 lur, 48 c.	Guinis.....	31 lur, 05 c.
Segal.....	17 lur. 80 c.	Segal.....	16 lur, 66 c.
Eiz.....	16 lur, 56 c.	Eiz.....	16 lur, 26 c.
Ed-du.....	17 lur, 92 c.	Ed-du.....	20 lur, »» c.
Kerc'h.....	18 lur, 02 c.	Kerc'h.....	16 lur, 50 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	5 lur, 26 c.

PETRA DA OBER?

Levrik scrifet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.
Moullet e ti an aotrou de Kerangal.

RESPOUNT D'AR REPUBLICANED.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moulliet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caër divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Moullet an Escopti.

Dissadorn 7 Here 1871. N° 349. Seisvet Bloas.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 7 Here 1871.

En Itali, daoust d'ar freuz ha d'an dispac'h a zo eno, daoust d'ar brezel a rer d'an iliz ha d'ar Pab, ez euz gouscoude feiz etouez ar bobl; ar bobl a zo devot ha troet oc'h ar beden. Pidi a ra caloneg, hag avechou a vouez huel, ep ober van ebet na beza distroet gant ar re zo adost dezhan. N'en deus ket a vez o pidi.

Lacat a ra souezet an dud estren, hag avechou e vez goapeet gant an dud o deus nebeut a relijion. Mes ar bobl-ze n'en deuz ket a aoun rag ho goaperez.

Pa deu an *Angelus* da zini, ne varc'hatont ket evit mont d'an daoulin da saludi ar Verc'hez, n'eus fors peleac'h en em gavont.

Var gementse eur gazeten difeiz, credabl evit ober goab euz ar Fransizien, a lavare n'eus ket pell penaos daou veachour euz a Frans o veza en eur gær vraz euz an Itali, en em gavas var eun dachen varc'had eleac'h ma zoa eun ingroez tud. En em goll a rejont an eil dioc'h eguile, ha goudeze caër o doa mont ha dont evit en em glask, ne ellent ket en gaout : Hogen dont a reaz an *Angelus* da zini, ha neuze en em gafchont æz avoalc'h; rag an oll Italianet o veza en em laket d'an daoulin, ne chomas nemetho hon daou en ho za.

Ar gazeten ma comzan anezhi a lavar kementse evit ober goab euz a zevosion pobl an Itali, rak pep merk a relijion a zo kemeret evit eun diotach gant an dud difeiz, hag ive eun-nebeut euz ar Fransizien a zo catoliked var ho meno, hag o deus mez oc'h heuilla ho relijion, o rei a ziaveaz an distera merk a ziskuese e vent christenien?

E guirionez pet den, pet bourc'his dreist oll a velfet, pa zon an *Angelus*, ne lavaran ket epken o taoulina, mes zoken o tenna ho zog evit saludi mam Doue? Hon tud divar ar meaz o deuz c'hoas, da viana eun darn anezho, dalc'het mad d'an devosion-ze. Ra gendalc'hint ato ar c'his vad-ze; ra lacaint ar re all da gemeret skuer dioutho, rak biscoas n'on eus bet muioc'h a izom d'en em erbedi oc'h ar Verc'hez eget on eus brema.

Ar giziou coz, ar giziou mad a ia kuit a leverer; guir eo, hag ar relijion gantho, rak n'en em gemerer nemet oc'h ar giziou a zell oc'h ar relijion. Hogen ervez an oll geleier, ne deus ket par d'ar c'hallaouet evit teleur ho giziou mad a gostez ha siouas, lod euz hor bretoned a deu da veza gallaouet var ar poent-ze. Ha perak? gant aoun rag eur ger pe eur zell goapaüz aberz eur bourc'his bennak pe aberz ar re a zo bet kenteliet gantho.

Æz eo lezel eür c'his vad da vont kuit; mes ne ket ken æz he zigas adarre, æsoc'h e ve lacat etouez eur c'harteriad tud eur c'his vad ha ne ve ket skignet c'hoaz eget lacat da zont en dro eur c'hiz a ve lezet da vont da fall. Gouscoude oc'h en em zizober a nebeudou euz ar giziou mad, e vianeer ive ar feiz, hag en em gaver, ep he zonjal, a unan gant an doctored difeiz a ra micher da vouga ar relijion er vro.

Rom. — An Tad Santel o reseo ar re zo e Breuriez sant Visant a Baol, en deus lavaret dezho.

« Ho trugarecat a ran euz ar pedennou a gasit varzu an env evidon, hag oc'h alia a ran da genderc'hel ato da vale en bent ar garantez, var skuer sant Visant a Baol a boanie ato muioc'h mui dre ma stourmet outhan.

Ho preuriez, evel kement breuriez devot a zo, a zo bet lavaret a bep seurt anezhi ha great goasa gellet dezhi.

Lavaret zo great ne voac'h nemet eur vanden dud en em gleve hag en em guze evit ober an droug, evel ma leveront ar re zo er Vatican ne glascont nemet discar gouarnamanchou.

« Ar pez am eus da c'houlen ouzoc'h eo caout soursi euz ar beorien a gresk bemdez ho izomou. An niver euz ar re a deu da c'houlen a zo scrijus. Eur pec'het eo fermi d'ar paour eul lojeis dister cals hirroc'h eget na dal. Me am eus savet enn tiig eun tu all d'ar ster; ne

ket seac'h c'hoaz ar raz hag ez euz ouspen ugent oc'h he c'houlen.

Gouzout a reont me ne ferman ket re. «

Dorn Doue o poeza adarre var eun den difeiz. — An hini zo e penn ar vicherourien a zo o sevel palez Beleani, a ioa, d'ar 6 a vis guengolo, pignet var ar chafotach evit guelet pe seurt labour a reat, hag evit ober d'ar vicherourien hasta, rag al labourou ne deant ket buan avoalc'h dioc'h m'en doa c'hoant.... Lavaret e voue dezhan penaus d'an eis, deis ginivelez ar Verc'hez, e zoa gouel e Rom, hag an darnvuia euz al labourerien ne labourjent ket en deiz-ze. « Ar Verc'hez? emezhan ; ar Verc'hez emichans ne deus netra da velet ama.

Me a lavar deoc'h ar re ne deuint ket da labourat en deiz-ze n'o devezo ket à labour goude. »

A veac'h en doa lavaret ar goms-ze ma risel he droad hag e coez euz an trede astach d'an douar.

Buan en em zestumer en dro dezhan, mes maro oa var an taol.

Ar c'hazetennou difeiz, na petra-ta, o deus great eur veuleudi vraz euz an den-ze. Siouas! ar reuzeudik!

G. M.

Sant Tarak, Sant Prob ha Sant Andronik, merzerien.

I.

En amzer ar verzerien, er penn kenta euz an Iliz, pa veze caset ar gristenien dirag ar varnerien, e veze great goulennou outho, ha neuze e veze eno notered pe scrifagnerien hag a lakea dre scrit ar goulennou-ze hag ar responchou a rea ar verzerien. Ar gristenien a glaske caout ar paperiou-ze evit ho miret, hag en em greaat ho unan oc'h ho lenn. Kementse a c'halvet Actou ar verzerien, hag avechou ar gristenien a bae ker ar scrifagnerien evit caout digantho an actou-ze pe eur *c'hopi* difazi anezho.

Hogen gant an amzer ar scridou-ze zo bet collet pe berreat calz anezho. Nebeut a zo deut beteg enhomp en ho fez. Actou an tri zant-ma a zo unan euz ar re zo deut beteg hon amzer evel ma voant bet scrifet deiz ho barnedigez ; setu perag e sonjan ho lacat e brezoneg evit lennerien *Feiz-ha-Breiz*. E Buez ar Zænt a zo etre daouarn an dud divar ar meaz, e veler ive, evit guir, e buez hiniennou euz ar verzerien, unan bennag euz ar goulennou great outho ; mes ne deus nemet eur gerig en enr dremen. Ama avad e velint eur varnedigez penn da benn. Deski a raint pebez stourmad o devoue lod euz ar gristenien calonek-ze da zouten araok beza laket d'ar maro.

An tri zant-ma a rentas gloar d'an hano a Zoue hag a c'hounezaz ar gurunen epad ma edo Dioclesian o persecuti ar gristenien. Ho merzerinti, ervez a greder, a zigouezaz er bloas 304, en amzer ma reat muia brezel d'an hano christen.

An teir loden genta euz a actou ar zænt-ma a voue scrifet e Tars, e Mopsuest, e Anazarb, Keriou euz ar Silisi eleac'h ma voue barnet hor merzerien. Tennet int divar gaierou al lez-varn ; ar gristenien ho trenas daou c'hant diner digant an Notered. Ar bederved loden zo bet scrifet gant tri gristen hanvet Marc, Felix ha Verus. Ho unan o doa guelet ar pez a scrifent, ha samma a rejont dre gus corfou ar verzerien santel evit ho bezia, hag ho zonch oa chom da echui ho buez el leac'h ma o devoa gorroet an tenzor presius-ze, ha goulen ma vijent beziet ho unan er memes leac'h pa deuje Doue d'ho gervel.

Tarak, Prob hag Andronik ne voant nag euz ar memez oad nag euz ar memes bro. Tarak a ioa he dud euz a Rom, evithan da veza ganet en Isauri. Bet oa en armeou an impalaer, mes en em dennet oa ac'hano gant aoun na vije great dezhan ober eun dra bennag a enep he goustlans. Pa voue croget enhan en doa pemp bloaz ha triugent.

Prob a ioa ginnidig a Bamfili. Dilezet en doa madou braz, evit gallout servicha Jesus-Christ distak dioc'h pep tra. Andronik, ar iaouanca anezho ho zri, a ioa he dud etouez ar re genta euz a gær Efez. Ho zri e vouent prizoniet e Pompeïopolis, ha caset dirag ar gouarner Numerian Maxim, pa en em gavaz er gær-ze. Ar gouarner a c'hourc'hemennaz ho c'has da Dars, da belec'h e tlie mont he unan.

Pa zigouezaz e Tars, ar c'hantdener Demetrius a gasaz an tri gristen dirazhan, en eur lavaret e voa ar re-ze ar re en doa guelet dija e Pompeïopolis, hag a ioa tamallet da heuilla relijion fall ar gristenien, ha da vancout da zenti oc'h an impalaerien.

Maxim a gomzas da genta oc'h Tarak hag a c'houlennaz outhan he hano.

— Christen oun, eme ar merzer.

Maxim. — Na goms ket din eus da relijion dizuch, mes lavar din da hano.

Tarak. — Christen oun.

Maxim. — Scoit ganthan var he c'hinou, evit deski dezhan ne responto ket eun dra eleac'h eun all.

Tarak goude beza bet eur javedad : Va guir hano eo a lavaran deoc'h. Mar fell deoc'h gouzout an hini am eus bet digant va c'herent, eo Tarak a rer ac'hanon; pa edon dindan an armou, em galvet Victor.

Maxim. — Pe seurt micher ac'h euz ; a be vro out?

Tarak. — Va c'herent zo romanet ; mes ganet oun e Claudiopolis, en Isauri. Soudart oan dre vicher, mes dilezet em euz ar vicher evit miret va relijion.

Maxim. — N'oas ket din da veza soudard abalamour d'as relijion fall ; mes penaoz ec'h eus-te kuiteet an arme?

Tarak. — Goulennet em eus va discark digant Publion va c'habiten, hag en deuz he roet din.

Maxim. — Er guel eus da vleo guenn me rai dit caout grad vad ha mignoniach an impalaer, mar kerez

senti oc'h he c'hourc'hemennou. Deus da sacrifia d'an Doueou evel ma ra an impalaeret ho unan.

Tarak. — An impalaeret a zo tromplet gant an drouksperejou, pa gemeront perz e sacrifisou evelse.

Maxim. — Torrit dezhan he javedou evit beza lavaret ez eo tromplet an impalaeret.

Tarak. — Ia, hel lavaret a ran c'hoas, tud int, hag evel tud ez int tromplet.

Maxim. — Deus da sacrifia d'an Doueou, ha les da follentez.

Tarak. — Ne c'hellan ket trei kein da lezen Doue.

Maxim. — N'eus ken lezen, reuzeudik zo ac'hanout, nemet an hini a heuillomp-ni.

Tarak. — Eun all a zo, ha c'hui he zor oc'h adori labour ho taouarn, skeudennou coad ha mein.

Maxim. — Scoit ganthan var he vizach evit cas he follentez diouthan.

Tarak. — Ar pez a c'halvit follentez eo silvidigez va ene, ha biken n'he dilezin.

Maxim. — Me rai dit he dilezel brao, me as contragno da veza fur.

Tarak. — Grit a gerot gant va c'horf ; ema etre ho taouarn.

Maxim. — Diviskit-hen, ha scoit varnhan gant guial!

Tarak, epad ma ker scoet. — Brema em rentit e guirionez fur. An taoliou a lakit da rei din a ro din ners ; creski a reont va fizians e Doue hag e Jesus-Christ.

Maxim. — Penauz e c'hellez-te nac'h e ve Doueou, p'eo guir e leverez da unan e servichez daou Zoue? Ha ne c'heus-te ket roet an hano a Zoue da unan bennag hag a c'halvez Christ?

Tarak. — Ia, rag hennez eo map an Doue beo, esperans ar gristenien, silvidigez kement hini a c'houzanv dre garantez evithan.

Maxim. — Les an diotach-ze ha deus da sacrifia.

Tarak. — Ne d'oun ket ar pez a zonjit. Pemp bloaz ha triugent am eus ; savet oun bet er virionez, ha ne c'hellan ket trei kein dezhi.

Ar c'hantdener Demetrius, oc'h ober neus da gaout truez oc'h ar merzer, a lavaras :

— Truez am euz ouzit ; heuil va ali ha savete da vuez en eur sacrifia.

Tarak. — Dalc'h da ali evidout da unan, ministr Satan.

Maxim. — Liamit anezhan gant chadennou teo, ha casit-hen d'ar prizon.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

AR SAKRAMANT.

D'al lenner.

Kals levriou zo bet great var sakramant ann aoter, skrivet int bet gant mignonet Doue a dre-ze al levriouze a zo eur feunteun atao leun a zour sklear ha fresk, mad da derri sec'hed ar re ho lenn. Koll a raffen eta va foan o klask toulla eur puns neves pa zeus dirazomp Elenennou-beo a red eus roc'h ar c'halvar hag eus a gostes hor zalver e-unan. Ia, ar c'hortes sakr-ze, digoret gant goaf ar zoudard, a zo bet toullet dounoc'h c'hoas dre virou ar garantes a verve e sant Augustin, sant Bernard, sant Thomas, enn hini a skrivas levr ann imitation, e sant Ligori hag er zent-all ; eat int beteg ar galoun ha ni n'or beus nemet eva an dour a red d'ar vues eternel.

Koulskoude ec'h heller lavaret pennaos ar zent-se, douget dre ar garantes, a nije ker buan, ma n'o deus great nemet eur zellik eus traou a gavan burzudusbras ; kement a vall o devoa d'en em gaout var ann aoter e kichen ho muia-karet, ma n'int ket chomet da chana var doen ann ilis. Enn eur ger, ar zent, ar zae a eured enn dro dezho, levenes ar galoun o para var ho zal, a ziskoes deomp Jesus var he dron hag a lavar d'ar gristenien : stouit, karit, adorit ; chetu ar guin presius : debrit, evit, en em vesvit! — Va c'hoantme, lenner Kristen, eo ive ho Kass beteg ann aoter, mes enn euz ober eunn tammik-tro hag eun. ehan benag. Araog Kinnig deoc'h ar bara, e velimp pennaos eo bet adet, eo savet, eo greuniet ar penn-ed ; araok ho pedi da dostaat ho muzellou ous ar C'halur Santel, e roimp eunn taol-lagad d'ar Vinien ; erfin araok daoulina dirak ann tronn e sellimp ous ann teir bazen varbere eo savet. Ann teir bazen eo ann teir Virionezma :

Sakramant ann aoter a zo bet skeudennet enn amzeriou guechall, promettet eo bet gant Jesus araok he bassion, instituet eo bet er goan diveza. Sklear eo deoc'h o deus ar zent sonjet enn traou-ma hag e lakeant, zoken ann nos da zikour ann deis evit meuli Doue eus, he furnes, mes n'o deus ket great var gememma eul levr penn-da-benn ; eur c'holl bras eo evidomp. Kement-se skrivet o deus avoalc'h evit deski deomp ann hent ha miret ouzomp da fazia.

N'eo ket eul levr a zevozion eo a ginnigan deoc'h, lenner Kristen, rak muioc'h ekomzin ous ho speret eget ous ho kaloun ; mes mar deo ar garantes ann dra gaera ha ma o deus sant Ligori hag ar re all great evel Mari Madalen ha kemeret al loden vella, ar speret Koulskoude n'eo ket da veza disprijet : ar memes gourc'hemen a c'houlen ive hon oll speret. Talvoudus ec'h hell beza evidoc'h anaout ann hent burzudus heuillet gant Doue evit digass deomp ar brasa eus ann tenzoriou. Fisians em beus zoken e teuflot da garet muioc'h Jesus en he Zacramant, ha neuze e venn laouen, rag eun act a garantez a dal muioc'h eget ar bed oll ; lennet em beus zoken e ra eunn act a garantes muioc'h a blijadur da Zoue eget na ra a boan dezhan kant pec'het marvel.

Araok staga gant al labour dies-ma, e rankan anzao va faourentes ; va c'hoant ebken, siouas, ha va daoulagad a zo pinvidik. Evel e vizin marteze eus ar pesketaer a vel er mor pesket arc'hantet hag alaouret ha pa daol he rouejou, ne deu alies ganthan nemet mein ha kregin.

Marteze zoken, mes Doue hag ar verc'hes ra virint ! Ec'h helfen lavaret traou ne vent ket eün avoalc'h, ha pa gavo din kaout em dourn, o tostaot ous ann aoter, eur pilet great gant koar ar guenan, gant koar a deus enn eur rei sklerijen ha c'hoesmad, ne vo ganen nemet rousin mogedus ha teval. Alies em beus c'hoarzet pa gleven divroidi o Koms eus Breis, kemeret a reant keriou evit tud, steriou evit menesiou : menehom a ioa evitho eur pikol den ha Kastel eur ster e pehini e ves higennet mellou eoget.... va unan, pa gomzin eus traou ann env, eus traou ken dianaves evidomp, e tigouezo marteze goassoc'h c'hoas ganen. Mes mar fazian e vizin difaziet, rag n'eo ket sperejou lemm ha kaer a vank enn hon toues, dioc'h-tu ma velin e vizin eat a gleis e tistroin rag a galoun e lavaran gant ar merzer sant Pasiên : *Christianus mihi nomen, catholicus cognomen :* Kristen katolik, chetu va hano ha va leshano. I. W.

Ar Veleyen hag an noblans o kass arc'hant d'ar Pruss.

PEVARE PENNAD.

« Setu ama eur rezon all, va miguon Paôl :

« Ar veleyen hag an noblans ha n'ho devoa-hi ket ho c'herent er brezel ? Ar veleyen ho devoa breudeur, kendirvi, nizyen er brezel. Me a anavez eur beleg hag hen devoa er brezel eiz niz euz an tosta, bugale da vreudeur ha da c'hoarezed d'ezha. An noblans ivez ho devoa ho c'herent er brezel, hemma he vugale, hennez he vreudeur, he nizyen ha kerent all. Klaskit d'in ar famillou nobl euz ar vro ha n'ho devoa ket kerent, a dost pe a bell, er brezel. Ne gavot ket ; pe, mar kavit eunan benâg, war unan a gevot ha n'he devoa ket me a gavo d'eoc'h ugent ha kant hag ho devoa kerent er brezel. E c'haller lavaret ez-oa euz an noblans er brezel, o telc'her kont euz an niver anezho, kalz muioc'h a dud eged ne voa euz an oll renkou all. E c'haller lavaret ivez ho deuz diskouezet, epâd ar brezel, kemment ha nikun a nerz-kalon, a garantez ewid ho bro, a c'hoant d'he zavetei, ha calz anezho ho deuz kuillet ho goad ha kollet ho buhez war dachennou an emgann. »

« Hogen, epâd ma edo evel-se ho c'herent, ho mignoned, ho c'henvroiz o kemmeret kemment a boan ewid difenn ar Franç, o riska ho buhez, o skuilla ho goad ewid ho bro, penaôz : Ar veleyen hag an noblans, chomet er gear, ho divize kasset arc'hant d'ar roue Guillou ewid sikour anezha da c'hounid, da laza d'ezho ho zud, da voasta d'ezho ho bro !.... An tad hen divize (evel an Aôtrou Rodellec a Gastel), hen divize kasset arc'hant d'ar Prussianed ewid ho zikour da laza d'ezha he vab ! Ar veleyen ho divize kasset arc'hant d'ar Prussianed ewid ho zikour da laza ho c'henvreur, an Aôtrou Goavec ! Se a vize bet euz a berz ar veleyen hag an noblans eur burzud a folleutez, a zallentez, a fallagriez hag a grizderi.... Hag eur burzud all ker braz, nikun nag e touez ar veleyen, nag e touez an noblans, pas muioc'h e touez ar re edo et d'ar brezel eged e touez ar re a voa chomet er gear, nikun n'hen deffe savet he vouez a eneb an trubarded, an traitouryen ! Nikun kenneubeud e touez tud ar Gouarnamant, pehini koulskoude n'edo ket re vignon d'ar veleyen ha d'an noblans, n'hen deffe lavaret d'ezho : *Hola !* Nikun euz an trubarded, euz ar gwerzeryen ho bro ne vez bet gwelet an archer o krogi en he golyer, na vez bet disc'halvet diràg ar harner ! O ! nag a vurzudou !

« Ar brasa burzud a welan e kemment-se, » eme Paôl, « eo sotoni ar re ho deuz kredet ar gonchenn. » « Gwir a-voalc'h a leverit, Paôl, » eme-ve. « Pa zonj eun den eun tam en traou-ze oll, e wel splammoc'h splam beppred ez eo eur gaou ar brasa ar pez a damaller evelse d'ar veleyen ha d'an noblans. Ia, kass arc'hant d'ar roue Guillou ewid sikour ar roue Guillou gan he Brussianed kriz da laza d'eom on tud, da zevi d'eom on tiez, da revina d'eom or bro, da zizhenori ar Franç, oc'h he zrec'hi, oc'h he diskara, oc'h he zoler ebarz er vouillenn !.... Beteg-hen ar veleyen hag an noblans en on touez ho devoa bet eun tamig koustians, eun tamig skiant, eun tamig henor ; mes kouezet e vent en eun tol, mar vez gwir ar pez a lavar diwar ho fenn mignoned Garibaldi, kouezet e vent izeloc'h eged laeron Koad-ar-Spezard. Ar re-ma da vihana en hem gleve etre-z-ho propik a-voalc'h ewid ober ho zoliou laeronsi, hen hem zifenne hag hen hem zikoure an eil hegile gwella ma c'hellent. Mes ar veleyen hag an noblans euz a Franç ho deffe greet ar c'hontrol beo : hen hem roet ho deffe da roue ar Pruss, enebour ho bro hag ho onebour, evel denved pere a yaffe anezho ho-eunan d'hen hem doler e ginou ar bleiz ; kasset ho deffe d'ezha ho zamigou arc'hant e-c'hiz na vize ket deuet prim a-voalc'h d'ho c'herc'het ; sikouret ho deffe evel-se laza ho c'herent, revina ha koll ho bro, hen hem revina hag hen hem goll ho-eunan, ha se a zevri, gan anaoudegez, ar pez a greskaffe c'hoaz an heuzder euz ho follentez hag ho falloni. Ouspenn-ze, burzud ar brasa ! Ar Gouarnamant, pehini a dleye gouzout oll, hen deuz lezet anezho da ober, hen deuz tavet war-n-ezho ; ho zikouret hen deuz zoken, o lezel peb frankiz gan an oll bostou a Franç da labourat ewit-ho, epâd ar brezel, da gass ho aour hag ho arc'hant d'ar Pruss. Na den honest e-bed n'hen deuz kroget e hini e-bed anezho ! Na barner e-bed n'hen deuz gwelet hini e-bed anezho o tonet dira'-z-ha ewid renta kont euz he drubarderez, ewid beza barnet ha kondaonet ! O burzudou ! O burzudou ! Ha Yann an azenn, pehini hen deuz poan o kridi ar burzudou greet gan Doue, hen deuz kredet an oll burzudou souezuz-se ! Lonket hen deuz an oll menezyou braz-se, eb dourlonka, eb terma, o sonjal edo prun a lonke. Hâ ! ma ez euz eur purkator ewid an dud diod, ewid-oc'h-c'hwi Yanned, ker buhan da gridi burzudou korneg evel-se, a zo sûr da vont di. »

« Mad ! Aôtrou, » eme Paôl, « seul vui ma sonjan, seul vui e welan sklear edo eur zotoni, neket epken

kridi traou evel-se, mes zoken beza en douet gan-t-ho. »

« Setu ama eur rezon diveza, Paôl, » eme-ve :

« Ar roue Guillou hag he Vismark, pa ho deuz eur wech, dre ho zoudardet, diskaret mad ar Franç, goude beza lazet d'eom kalz a dud, devet d'eom kalz a gæryou, laeret on arc'hant, on armou, on ed, on anevaled, kemment a voa mad ewit-ho — ar Prussianed a voa mad pep tra ewit-ho, — ia, goude beza greet en or bro baoue an oll droug a c'hellent, goude beza kignet ar Franç, diskroc'hennet ar Franç, sunet goad ar Franç beteg koulz lavaret ar berad diveza, Guillou ha Bismark ho deuz bet c'hoaz ar galon da gondaoni or bro gez da baea d'ar Pruss, ewid mizou ar brezel, pemp miliard ! »

« Kompren a rit-hu, Paôl, petra eo pemp miliard ? Pemp miliard a zo, neket pemp milion, mes anter kant kwech kant milion. Eur milion a zo eur somig brao. Ewid ober eur milion e renker kaout deg kant mil liour. Piou dre ama hag hen deuz talvoudegez deg kant mil liour pe eur milion a zanvez etre arc'hant, douarou ha traou all ? Mar ez euz eunan benâg, ne maint ket stank. Mad ! ewid sevel pemp miliard e renker lakaat anter kant kwech kant milion. Pebez som spontuz ! Mar graffec'h eur roullad e pezyou ugent real gan ar pemp miliard-ze, ho roullad hen deffe.... Definit ped leo..., hen deffe (641) c'houec'h kant eul leo ha daou-ugent...! Mad ! setu aze ar roullad pezyou ugent real he deuz ar Franç da baea d'ar Pruss, ewid mizou ar brezel, dindan tri bloaz. »

« Hogen, Paôl, m'her goullenn ouz-oc'h brema : Piou a baeo ar pemp miliard-ze ? Ha n'eo ket ar re ho deuz peadra ? War biou e teuyo brema ar Gouarnamant da lakaat gwiryou, tellou nevez, da griski ar re goz ? Ha n'eo ket war ar re benvidig dreist-pep-tra ? Ha n'eo ket war an noblans kemment ha war nikun all, paegwir ho deuz ho lod euz a vadou ar vro ? Ar veleyen ivez hag espernet e vezint-hî muioc'h eged ar re-all ? Tam e-bed. Ar veleyen a ranko ivez paea ho lod euz ar pemp miliard-ze evel ar re-all, kemment ha muioc'h eged kalz. Hogen, ar veleyen hag an noblans hag hint-hî a vize bet diod a-voalc'h ewid sikour roue ar Pruss, o kass dezha ho arc'hant epâd ar brezel pe araôg, da ziskara ar Franç, da drec'hi ar Franç, ewid ma ho divize goude, hî beleyen ha noblans, kemment a dellou da zevel da C'houarnamant ho bro ewid paea ar Pruss ? O burzud a zotoni euz ho ferz !.... Mes kentoc'h, burzud a zotoni euz a berz ar re ho deuz kredet ar zotoni-ze ! »

« C'hwi a lavaro : Ar veleyen hag an noblans ne vouient ket petra he divize greet ar Pruss, ma he divize-hî gounezet. »

« Eo, Paôl, ar veleyen hag an noblans a vouie petra he divize greet ar Pruss, ma he divize-hî gounezet. Ar veleyen hag an noblans a anavez ar Pruss a bell-zo : gouzout a reont ez eo-hi eur skraberez euz ar re vrasa. Gouzout a reont petra he deuz-hi deja greet d'ar Franç en amzer dremènet, hag e vouient evel-se petra e raze d'ezhi brema, mar deuze da c'hounid. Setu perâg ar veleyen hag an noblans ho deuz greet kemment a voa en ho galloud, epâd ar brezel, pephini en he stad, ewid harpa ho bro, ewid diffen, ewid sikour ho bro. Mignoned Garibaldi, ar baôtred ruz, kenvreudeur breuriez al loa vanson, pere ho deuz skignet dre ar Franç a eneb ar veleyen hag an noblans ar brudou fall ma komzom euz anezho, ha greet ho deuz-hi evel-se ?..... »

AN ERMIT.

Pouez eur Gurunen.

VI.

Per a Dreux ne jomas ket a za gant ken nebeut-ze. Touet en devoa discar an dud a iliz, ha netra ne voa goest d'he lacat da chench frouden, na pedennou Alix na gourdrouzou an ilis. Ha ne rea fors penauz en em gemeret gant ma zaje he daol da benn.

A veac'h en doa echuet he strif oc'h Ian Lizanet, ma clascaz hiskin oc'h escop sant Briec, Guillou Pichon, eur zant a zo hirio canonizet. Ober a reas kement an heg outhan, ma voue red dezhan kuitat he escopti hag en em denna en escopti Poitier.

Goudeze an Dug en em gemeraz oc'h Stefan Bruer, escop Naonet, abalamour ma en devoa credet an escop-se meur a vech tamal ar pez a rea ar c'hoscloarek.

Er bloas 1217 Stefan Bruer o veza hiskinet gant an Dug a Vreiz, hag o velet he likizien oc'h ober distruch en he zouarnou, a reaz he zonch da scrifa d'ar Pap. Gouscoude, abarz hen ober, e reas c'hoaz he c'hallouit evit lacat ar c'hoscloarek d'hen dic'haoui.

Ar c'hoscloarek n'her silaouas ket, ha ne reas nemet c'hoarzin oc'h he velet droug enhan.

Alix a deuas d'en em strinca d'an daoulin dirag he fried doujus.

— Aotrou Dug, emezhi, silaouit ac'hanon ; eur beden am eus da ober ouzoc'h.

— Eur beden, me voar vad, evit unan euz ho temezellet ?

— Aotrou Duk, evidoc'h hoc'h unan eo.

— Ah ! dre Groas Doue ! biscoas netra ker farsus, eme Ber en eur ziroll da c'hoarzin.

— Aotrou Duk, ha ne ouzoc'h-hu ket en deuz an Aotrou Bruer, pa na felle ket deoc'h her silaou, douget clem en hoc'h enep dirag an Tad Santel ?

— A gaf deoc'h ? eme an dug en eur c'hoarzin c'hoas creoc'h ; croas Doue ! Asa, poan-galon vraz a ra dezhanta ma zeo bet he glouer bazatet ha laket er prizon gant va ofiserien a justis ?

— Bazatet ha laket er prizon dre zislealdet. Ha ne ket an dra-ze epken o deus clouer an Naonet da rebech deoc'h. Rebech a rer deoc'h c'hoaz oc'h eus laket cregi e merourien an escop hag e re ar chaloniet, evitho da veza divlam, ha kementse evit suna ho arc'hant digantho ; ep abeg ebet, nemet epken ma voa ho plijadur hen ober, oc'h eus great aloubi, distruja, devi ar pez a ioa dezho.

— Bah ! eme an Dug en eur c'hoarzin c'hoas creoc'h, va mignonez, ne lavarit ket an anter nag an drederen euz an torfejou on eus great a enep ar glouer paour-ze euz hor c'hær vad an Naonet.

E guirionez Alix a c'houie en doa an Dug, netra nemet evit ober gaou oc'h escop Naonet hag oc'h he chaloniet, difennet na vije guerzet e kær ken keuneut nemet ar re a deue euz he goajou, ken bara nemet an hini a ioa great gant he vleut, ken c'hoalen nemet an hini a deue euz he boullou ; gouzout a rea en devoa Stefan Bruer douget clem euz an traou-ze oll dirag ar pab Honorius.

— Mad eo, eme ar c'hoscloareg, en eur ober eur sell a dreuz oc'h Alix ; mont a ran da rei cark da Alan ar Falc'honer, ha da Wianvarc'h da zic'haoui an Aotrou Bruer buana ma vezo gallet.

Neuze en em dennas kuit en eur c'hoarzin a greiz he galon.

Alix a chomaz eno mantret, ep finval ; ne devoa comprenet nemet re vad comzou diveza an Duk. Gouzout a rea en devoa casoni oc'h an escop abalamour d'al lizer en doa scrifet d'an Tad Santel, hag e zea da rei urs d'he likizien dà ober c'hoas muioc'h vui a zrouk da glouer an Naonet.

Paour kez Dukez iaouank, guelet avoalc'h a reà ne voa ket an afer disleal-ze dare da achui.

N'en em dromple ket. Ar c'hoscloareg a c'hourc'hemennas da Alan ar falc'honer ha d'ar Guianvarc'h, hag ar re-ma a reaz aleiz a zistruch e douarou hag e merouriou an escopti ; en ho c'hounnar zoken e voal lakejont meur a hini ; meur a zen a iliz a voue goal laket scrijuz, hag eun niver braz a voue red dezho en em harlui evit miret da goeza etre daouarn enebourien diruez.

Re oa kementse ; ar muzul a ioa bar hag a skuille dreist ar bord. Stefan Bruer a scrifaz adarre d'ar Pab. Hema oc'h esperout teleur ar strafuil e calon an dud cabluz hag ho lacat da gaout keus d'ho zorfejou, a c'hourc'hemennas lenn ar setans a anaouen en oll ilizou euz a brovins Tour.

Coscloareg a voue eun nebeut evel pa vije deut enhan he unan ; hogen evel a leverer, al louarn a varvo en he groc'hen, ne voue ket pell na zistroaz adarre d'he dech, hag e tolaz e sac'h an ancounac'h ar mennoziou mad deut en he ene dre c'hourdrouzou ar Pap ha dre bedennou Alix.

En em lacat reas da ober droug adarre goaz eget biscoas.

Ar re o deus scrifet histor an Naonet, a verk e voa an escob Stefan Bruer eun den dizroug ha dic'hloar, mes ive eun den hag a vouie sevel he vouez ha delc'her ferm ha stard pa veze izom. Netra ne c'helle ober dezhan plega pa veze menek da zifen guiriou ha frankizou an ilis.

Evel ne c'helle caout penn mad ebet var coscloarek, nag he zistrei dioc'h he dech fall, hen anaouas.

Ar setans a vone kreteet gant Arc'hescop Tour.

Ar c'helou ankenius-ze en em skignaz, evel eul luc'heden dre oll stadou an Duk, ha den ne oufe lavaret pegement a c'hlac'har e devoue Alix. Ne glascas ket teneraat calon ar c'hoscloarek. Meur a vech e devoa clasket he ober, ha morse ne voa bet selaouet ganthan. Ne devoue mui a fizians nemet e Doue.

Stefan Bruer a ioa eat da Rom da lacat cretaad ar zetans a anaouen en devoa douget a enep an Duk. Per, dioc'h he du, a gasas di ive daou veleg euz a Vreiz, daou abad, abad Baz hag abad Savigne. Carget oant ganthan da gomz evithan dirag an Tad Santel. An daou abad a zigouezaz e Rom e mis genver 1220. Ouspen pevar bloaz a ioa edo ar strif-ze o ren etre Per a Dreux hag ar glouer euz an Naonet. G. M.

Setu amà eur vers var goaleuriou ar Frans. Lacat a reomp epken eur c'houblat bennak, rak re hir eo evit he lacat penn-da-benn. G. M.

MALHEURIOU AR BOBL A FRANS

Hag ho Ingrateri e quenver Doue.

Var ton : Quelven, *pe ton :* Santez Mari.

O Doue oll galloudec hag ar guir Eternel,
Crouer demeus ar bed oll, ha Roue immortel,
Asten a ran va daouarn etrezec ag ennoc'h :
Sur ! netra na lavarin heb cusul diguennoc'h.

Plijet guenoc'h, va Doue, clevet ous va feden,
Rag ma zoun an disterra euz ho servijerien ;
Me ho ped, roit d'in sicour, ma c'hellin explica
Ar malheuriou spontussa couezet var ar vro-ma.

Guelet a ran a beb tu va bro persecutet,
Ha meur a famil gristen zo casi revinet ;
Pa glasken gout ar pen cauz demeuz a guement-ze,
E zeuz bet din respontet e teue abers Doue.

Consultet a meuz levriou deuz ar re savanta
Ha calz a bersonachou deuz ar re zantella
Assuret ho deveus din penaus oa quement-ze
Eur voalen ar pounnerra demeuz a zourn Doue.

Da guenta abalamour ma or beus disprijet
Ministret ar guir Doue evit heulia ar bed,
Ha m'or beus great scouarn vouzar deuz ho aliou mad
En eur zont gant hon teod fall da zisprijout ho stad.

Allas en amzer bresant ema persecutet
Ministret ar guir Doue e pevar c'horn ar bed,
Rag betec hon Tad Santel ar Pap Pii navet
En deuz collet he stadou, zo memes prisonniet.

Er c'heriou bras deuz ar Franç ar veleien ive
So, siouas ! en amzer-ma e danjer ho bue,
Rag an dud fall arrajet a glasc ho distruja
Ha ma c'helfent caout an tu e teufent d'ho laza.

Doue skuis oc'h hor guelet evelse o veva
A c'halvas eur bobl barbar da zont d'hor punissa,

Ha gant eun arme spontus e zint antreet e Franç,
Vit dont da scoi ac'hanomp dr'er c'hleze ag al lans.

Laquet ho deveuz e goad, e ludu hag e tan
Quement a voa var ho hent oc'h antren er vro-man :
Revinet ho deuz ar vro, ha lamet ho buez
Digant meur a zen iaouanq euz a beb seurt lignez.

Adalec fin mis gouere beteg fin mis guenver,
E zeo padet ar glac'har e peb bro, e peb quer ;
Quelc'het e voamp a beb tu, eb gout pelec'h n'em dreï,
Gant an oll Brussianet tro var dro oc'h hor squeï.

Guechall ar bobl a Niniv, prest da veza flastret
Gant dourn an Autrou Doue balamour d'ho fec'het,
O cleout ar profet Jonas oc'h ho avertissa,
A zeuas oll var an heur d'en em gonvertissa.

Ha ni ive, pobl a Franç, m'or bije silaouet
Deuz mouez an Autrou Doue ha mouez he Vinistret,
Evel pec'herien Niniv, ni vije preservet
Demeus an oll malheuriou a zo varnomp couezet.

Neuz nag autrou na paysant n'ha en dele santet
Ar bouez deus a zourn Doue o coeza var ar bed ;
Mes oll paour ha pinvidic ag oll bras ha bian
Ho deveuz ranquet soubla dindan ar voalen-man.

An oll dud iaouanq capabl da zouguen an armou,
Obliget dre al lezen d'a guimniadi d'ho bro,
Ho deuz soufret pep tourmant, pep poan ha pep miser
O loja epad an noz dindan ar goal amzer.

Mes ar Republicanet deuz ar guer a Baris
A zo en em zastumet da zistrei var ho c'his
Evit douguen an armou a eneb ho mam-bro
Rag ne quet peoc'h, mez brezel, eo a felle dezo.

Ret eo bet d'hor zoudardet monet en dro dious-tu
Evit renqua en urz vad an dispac'herien ru :
Hag evel-ze ma ah tad o clask laza he vab
Ar breur a enep he vreur, ar mab enep he dad.

Ah ! houman eo ar c'hoari seurt na ve quet guelet,
Ag eun dra drist ha spontus eo memes da glevet ;
Quement-ma a zo goassoc'h evit ar vech quenta,
Pedomp Doue ma c'hellimp lacat eur fin deza.....

Yan Guiffant.

Bannalec, an 28 Mae 1871.

Troiou digouezet gant eun ofiser a Frans, e Spagn.

V.

Ar zoudardet a reas neuze d'an ofiser gall bale en ho raog, he zaouarn liamet adre he gein, dre ar scalierou hag a dreuz ar gegin. Eno e velaz Inez hag ar c'hrennard Juan. Hema a loscaz adarre eur c'hoarzaden vale'h evel en doa losket an derc'hent pa en devoa clevet an ofiser o lavaret e casje ar vetalen d'he vignon. Brema douetuz en doa plijadur o velet deut eul loden euz he zonjou da vir, petra bennak ne zigouezent ket tre evel ma en doa sonjet.

Pa deuaz er meaz euz an ti, kenta a velaz oue corf Carlos en eur c'hardizolo a iea d'he gas e kær. An ofiser gall ne c'hellas ket miret da scrija, hag o tiroll da vouela e roe an tenera hanoiou d'he vignon hag e rea he oll c'hallout evit mont da gaout ar c'horf hag he vriata. Hogen ar zoudardet hen dalc'he, hag a reas dezhan bale en ho raog ; ha seulvui e comze, seulvui e tiskueze glac'har o velet he vignon maro, seulvui e credent oa neuziou eo a rea, hag e voa hen e guirionez ar muntrer.

Digouezout a rejont e Madrid, hag ar paour kez ofiser gall a ioa dija anter varo gant he anken, ar skuisder, hag ar vez en devoa d'en em velet treinet evelse egiz eun torfetour, ha da velet sell an oll varnezhan. Eno e voue taolet er prizon da c'hortos beza barnet.

Den ne oufe lavaret pe ger mantret e voue Dom Antonio pa zeas beteg enhan ar c'helou euz a varo he vap ha pa velaz he gorf. Mont a reaz evel pa en divije collet he skiant. Tamal a rea an ofiser a Frans, tamal a rea ofiser ar roue hag he zoudardet, tamal a rea ar barnerien, tamal a rea an oll. Eur c'hlac'har vraz, a leverer, a zo disleal, hag a gaf an oll cabluz. Pa voa deut gouscoude enhan he unan e lavaras ne grede ket en divije an ofiser gall lazet Dom Carlos dre drubarderez nag evit caout he arc'hant ; mes evel ma voant ho daou iaouang, ho daou tom ho goad, e c'helje beza savet marteze eun tam goarisi bennag etrezho, ha divar eur goms dipitus pe faeüs ec'h aljent beza en em gannet, hag oa bet evelse lazet he vap.

Antronoz ar prizonier a voue caset dirag al lezvarn. Ar barner a c'houleunaz outhan :

— Penaoz oc'h eus-hu lazet an den-ze? Livirit ar virionez.

— N'em eus ket he lazet ; pell dioc'h eno, rei am bije great va buez evithan. He dad a c'hoar em eus laket va buez var var evithan araok ma hen anaien, ha brema n'em oa ket brasoc'h mignon eget Carlos.

— Ha n'eus ket savet a voarisi pe eur strif bennag etrezoc'h en hent, hag oc'h eat d'en em ganna ?

— N'eus savet netra etrezomp. Ama ar prizonier a zisclerias dirag ar barner ar pez en doa discleriet dirak ofiser ar roue hag he zoudardet. Lavaret a reas kement a ioa digouezet ganthan epad an nosvez-ze evel ma on euz her merket diaraok.

— Var a livirit neuze ez eo ar mesaer-ze hag he vugale eo o deus great an torfet ?

— Her c'hridi a ran, ha n'em eus douet ebet, ma vije digouezet ar zoudardet en ti-ze eur c'hardeur divezatoc'h me a ioa great ive va zro.

Var gementse e voue galvet an ofiser a ioa bet gant he zoudardet o kerc'hat corf dom Carlos. Hema a zisclerias kement en doa guelet. « Petra bennag, emezhan, n'em eus guelet en ti-ze na roud, na merk a laeronsi nag a dorfet all ebet, gouscoude ne c'hellan ket miret da gaout disfizians euz ar mesaer coz-ze hag euz he botred. A hent-all petra bennak ma-zeus pep leac'h da gridi eo an ofiser gall en deus great an torfet, petra

bennak ma cred va zoudardet eo hen ar muntrer, an doare didroel ma comze, hag an anken en deus diskuezet o velet ar c'horf maro, a rofe buan avoalc'h din da gridi ez eo divlam. Da viana mar deo cablus, n'ema ket oc'h ober he dorfet kenta.

Ar barner, o clevet-ze, a c'hourdrouzaz an ofiser.

— Perag, emezhan, pa o poa disfizianz euz an dud-ze, n'oc'h eus ket croget enho hag o digaset ganeoc'h, pe beza lezet eul loden euz ho soudardet evit ho dioual eno ken na vije tennet eur sclerijen bennak var an aferma, ken na vije gouzout ha ne vijent ket galvet dirag al lezvarn? Brema marteze e vior divezad da zonjal lacat ar graban var an dud-ze. Neuze e c'hourc'hemennas dezhan mont adarre gant he zoudardet d'an ti, ha furcha mad ti ha meaz bete guelet hag hi a gafche eun testeni bennag a c'helje rei da c'houzout piou en doa great an torfet.

Ar pez en doa lavaret ar barner en em gavas guir. Ar mesaer coz hag he vanden ne vanke dervez ebet dezho. Kerkent ha ma voa eat ar zoudardet euz an ti, o sonjal ervad ne vankchet ket da zont d'ho c'hlask pa vije laket an afer etre daouarn ar varnerien, en em lakejont da ziloja. Pephini a zammaz ar pez a c'helle da gas ganthan, hag e zejont ac'hano neuze pephini en he avel, pephini da glask he chans.

Pa zigouezaz ar soudardet eno e cafjont ti goullou, ne voa chomet varlerc'h ar veneziaded nemet eur c'hos tam arrebeuri, eur c'hos benveg, eur c'hos tam lestr kegin bennak. Abouez furcha avoalc'h e cafjont gouscoude pennadou sabrinier ha clezier ha diou pe deir boestl a dlie beza bet da dud pinvidig, hag a ioa bet laeret credabl divar goust tremenidi. Hogen ne gafchont ken, hag an ofiser a zistroaz ac'hano losteg avoalc'h.

Kementse gouscoude a voue avoalc'h evit lacat ar varnerien da deleur ar beac'h var ar vesaerien gevred ha da ziscarga an ofiser gall. Roet e voue-ta dezhan he frankis, nemet e vone difennet outhan na daje er meaz a gær Madrid ken na vije douget eur varnedigez evit mad.

Doue a falvezas dezhan ma voue ep dale paket daou euz al lamponet-ze oc'h ober eun torfet nevez. O veza bet barnet da vervel oc'h ar groug, e tisclerjont araok mervel, eo hi o doa lazet ha c'huillet dom Carlos, hag e voa guir kement en doa lavaret an ofiser gall.

Hema neuze ne zaleas ket da zistrei d'he vro. Dom Antonio a reaz avoalc'h varnezhan o clask he lacat da chom ganthan eleac'h he vap. Hogen guelloc'h e cave beza paour en he vro, eget beza pinvidik mor en eur vro estren. G. M.

N'eus ket pell e varve eun den coz, dizemez, hag en devoa madou bras. Ma n'en devoa ket a vugale, en devoa eur vanden vad a nized hag a nizezed, hag evelse eur vanden vad a heritourien. Ar re-ma, pa glefchont oa chomet clanv ho eontr, o devoue prez da vont d'he velet, hag oll e tiskuezent caout c'hoant da chom var he dro; oll e voant paravia o clask gouzout pehini anezho a ziskuesje dezhan muia carantez.

Hogen an eontr a lavaras: Ne garan ket guelet calz a dud var va zro. Ne allit ket chom oll em c'hichen, ha ma lavarfen da unan bennag ac'hanoc'h chom, ar re all marteze o defe goarisi outhan. Pell zo n'em eus var va zro nemet va matez coz, hag hounnez a entento ouzin avoalc'h keit ha ma vezin clanv.

Nized ha nizezed neuze da glask digareziou evit diskuez d'an eontr coz ne c'helle ket chom evelse dilezet; mes ar c'hlanvour a lavaras:

— An hini a jomo var va zro n'en devezo pillen eus va heritach.

Var gementse an heritourien en em dennas kuit, ep clask mui digarez ebet.

Gousconde eun nizez a ioa ha ne voa ket er c'harter pa goezas clanv he eontr. O veza distro e falvezas dezhi ive mont d'he velet. Roet e voue dezhi da c'houzout petra en doa lavaret d'an heritourien all.

— N'eus fors, emezhi, me ielo d'he velet, ha mar guelan en deuz izom e chomin var he dro.

An eontr a lavaras dezhi ar pez en doa lavaret d'ar re all.

— Va eontr, emezhi, guelet a ran eo coz ho matez, ha ne c'hell ket ober al labour en ho ti ha caout soursi ac'hanoc'h. Va disheritit, mar kirit, mes evidonme ne din ket ac'hann keit ha ma viot clanv evelse. Red e voue d'an eontr lezel he nizez eno da entent outhan. C'huec'h mis goude e varvaz ar c'hlanvour.

Neuze an heritourien a redas da di an noter. Eun testamant a ioa great a zoare. Hogen souezet e voue ho fenn pa glefchont an testamant-ze.

An eontr coz a lavare:

« Evel ma em boa c'hoant da lezel va danvez gant ar re epken eus va heritourien o doa eur guir garantez evidhon, eo falvezet din guelet hag hi am c'harie e guirionez o c'hourc'hemen dezho va dilezel em c'hlenvet. Hogen diskuezet o deus din dre ho zentidigez o devoa muioc'h a brez da gaout va madou eget da renta eur zervich bennak din. Va nizez M... epken, o veza chomet var va zro, daoust ma em boa great dezhi ar memes gourdrouz evel d'ar re all, e deus diskuezet e devoa kalon vad hag em c'harie e guirionez. Rac se e lezan ganthi va oll danvez. »

An nized hag an nizezed all a chormaz, a c'hrosmolaz hag a loscas zoken goal bedennou varlerc'h an eontr coz; mes an taol a ioa great. G. M.

An Aotrou Moal, vikel e Argol, zo hanvet vikel e Elliant.

An Aotrou Jossin, nevez beleget, zo hanvet vikel e Argol.

Ar Gerant: Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

DISSADORN 14 HERE 1871. N° 350. SEISVET BLOAS.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN:

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan: *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 14 Here 1871.

Clevet a rer aliez an dud difeiz, ha zoken avechou re all, o fougeal an amzer-ma, o lavaret ez eo an naontec-vet cantvet, cantved ar sclerijen. Ia, a lavare n'eus ket pell eun den a skiant, ar c'hanvet-ma eo cantvet ar sclerijen, mes an diaoul eo a zalc'h ar gonlou.

Ia, e guirionez, pa zonjer mad petra a dremen, e veler ervad eo red anzao ez eo an diaoul eo a zalc'h ar goulou, rak mar deu an den, dre he speret hag he ijin, da ober traou burzudus, traou souezuz, likizien satan eo a ra muia implich euz an traou-ze evit ober an drouk. Bro ebet ne deus bet, muioc'h eget ar Frans, pers en traou burzudus-ze dirak pere e chomomp estlamet, hag a bere tud a speret hag a ijin a zo deut a benn, ha guelit hirio e pe stad ema ar Frans! Biscoaz an ijin n'oa eat keit all evel ma zeo eat evit sevel armou goest da zistruja broiadou tud en eun dervez hag e neubentoc'h. Ha petra zo digouezet? Hor bro a zo lakeat er stad ma he guelomp, hag ar broiou all ne dint ket vell a gementse, pell dioc'h eno.

An hentchou houarn a rent ar brasa servichou; mes ama an diaoul a zalc'h ar goulou ive, rag he likizien en em skign dre eno var ar bed oll. Cas a reont euz ar c'heriou bras var ar meaz ha beteg er c'harteriou pella ar c'hontam a behini int leun. Mont a reont da ober ar brezel d'ar feiz ha d'ar relijion, da lacat ar freuz hag an dispac'h e pep leac'h

Toulla a rer ar meneziou, ha dre hentchou compez e laker tud ar broiou e tro da c'hellout en em zarempret en ho flijadur. Cridi pe da viana lavaret a reat ez ea dre eno ar broiou da rei an dorn an eil d'eben, e zea an oll da veza mignonet, da veza evel breudeur, evel tud eun ti, er peoc'h hag en unvaniez; ha biscoaz marteze ne deus bet muioc'h a voarisi, a gasoni etre tud ar broiou an eil rum oc'h egile; biscoaz ar peoc'h hag an unvaniez er bed ne voant bet toc'horoc'h evit na dint brema. Mar deuz eun unvaniez bennag er bed, eo etre an dispac'herien counnaret a ia euz an eil bro d'eben, hag en em gleo e pep bro evit distruja e pep leac'h an tron hag an aoter.

Guelet a reomp ar c'heriou sclerijennet caer, ker sclear couls lavaret en noz evel en deis. Cavet ez eus *gaz*, cavet e zenz eol petrol pe eol mean, ha gant an dra-ze e sclerijenner caer ha marc'had mad. Hogen ama c'hoaz an diaoul eo a zalc'h ar goulou, ha gant ar goulou-ze, pa c'hell caout he dro, e laca he likizien, ne ket da scleraat, mes da entana, da zevi tiez, palez iou, ilizou, keriou abez. An *telegraf electrik* a gas en eur moment keleier euz an eil pen d'egile euz ar bed, ha fouge a c'helle beza en dud pa o deus cavet evelse eun doare ken æz da rei da anaout var an heur an eil d'egile ar pez o devoa c'hoant. Hogen abaoue ma ema an telegrafou-ze o labourat, nag hen a zo rouez ar c'heleier mad a zo deut dreizho! nag hen a zo stang er c'hontrol ar goal geleir! A zousennou, a gantchou ec'h alfet ho c'honta. Kementse a zo ker guir ma na veler nemeur a zen o reseo eur c'helou euz an telegraf na deu da chench liou ha na veler he zorn o crena pa za d'he zigeri.

An ijin zo deut abenn da ober dornerezet ha benviachou all a bep seurt evit ober al labourou esoc'h ha gant muioc'h a vouesiegez. Hogen ama ive an drouc speret en deus dalc'het ar goulou, rag perc'hen an douarou en deus cavet an dro da fermi he zouar ker ker, ar c'hargou da baea zo savet ken huel ma veler aleiz a fermourien, a verourien o vont da baour caer o deus poania. Mar deu ar benviachou nevez da scanvaat evitho eun tam labour bennak, kementse ne vir ket na deo red dezho labourat nos deiz evit caout eun tam bara.

An descadurez, ar voueziegez en em skign hirio e pep leac'h. An oll couls lavaret, o deuz hirio eun tam descadurez bennag; ar pez n'o doa ket kent. Ar voullerez dre dan ha dre venviachou ijinuz a ro tro hirio da voulla scridou kement ha ma kerer, e ber amzer ha

gant nebeut a vizou. Aman avad e talc'h an diaoul sounn he c'houlaouen. He likizien a gaf dre eno an doare da skigna dre ar bed oll scridou a bep seurt, cazetennou, levriou, guerziou a enep ar feiz, ar relijion, a enep Doue hag he ilis; scridou evit teleur ar c'hontam e speret hag e calon an dud divar ar meaz coulz ha tud kær.

En eur ger, kement tra ijinuz a zaver, e velomp ar re fall oc'h ober gant ar re genta implich anezho, oc'h ober anezho muioc'h a implich eget ar re vad, hag oc'h en em zervichout anezho evit distruja ar feiz hag ar relijion, hag evit ober freuz ha dispac'h er vro.

Lavaret e ve kement a ra an dud dre ho speret hag ho ijin a dro en ho cnep ho unan. Ar pez a reont hag a gafet a dlefe creaat ar vro, ha guellaat stad ho c'henvroiz, a veler er c'hontrol o tinerza ar vro hag o renta d'an darnvuia ar vuez tennoc'h ha poaniusoc'h.

Henvel int, an dud a speret hag a ijin, pa zavont eun dra bennag a nevez, oc'h ar re a labour er vengleuziou. Ar re-ma, goude ma o deus toullet doun a zindan an douar, a vel aliez eun dolzen douar pe vein o coeza varnezho hag oc'h ho flastra. Evelse a c'hoare gant hon tud ijinus; flastret int avechou ho unan dindan ar pez o deus savet, hag ar pez a dlie ober vad a ra drouk.

Ha perag ez eo flastret avechou ar re a doull mengleuziou? Abalamour n'o deus ket laket a goajennou pe billerou da harpa ar volz azioutho dre ma toullent.

Ha perag e ra an traou burzuduz a zizoloer muioc'h a zroug evit a vad? Abalamour ar re ho dizolo a laca Doue er meaz euz ar pez a reont. Doue eo ar pilier a c'hell miret oc'h ho oberou da goeza varnezho ha d'ho flastra. Hogen ne fell ket dezho a Zoue, ha setu perag ar pez a zavont a dro aliez en ho enep. Ar pez a zaver ep Doue ne oufe ket beza stard en he za. *Nisi Dominus ædificaverit domum...*

Rom. — Doue epken, eme eur scrifagner christen, a c'hoar penaoz ec'h echuo kement a velomp var hon tro.

An den a feiz a deu hirio da Rom a dle lavaret: Tud reuzeudik, perag e kemerit-hu kement a boan evit toulla ho pez? Ar bez-ze en em gavo da veza toullet doun avoalc'h kentoc'h eget a zonch deoc'h.

An Tad Santel a ia da lacat eskibien eleac'h ma vank. Lacat a ra da genta er broiou a bell. Araok ffn ar bloaz e sonch lacat en escoptiou an Itali, hag eno, piou a grette, e vank daou escop ha pevarugent! Setu ar frouez euz a zousder dispac'herien roue an Itali.

An ugent a vis guengolo, dervez braz evit dispac'herien Rom, ne ket bet ker caer ha ma o doa c'hoant e vije. An dervez zoken a c'heller lavaret a zo bet trist braz. Ar Romanistet vad n'o deus kemeret perz ebet er gouel.

An dispac'herien o deus gouscoude kemeret poan. Eat int da diez an dud a iliz hag ar gristenien vad, ha great sevel ho favillon, ha goulaoui eun ti bennag en despet da dud an tiez-ze. Goudeze hirra o deus gallet da ober eo en em raouli o crial a enep ar Pab, a enep an dud a iliz, a enep ar gristenien vad; loskel leoudouet goest da lacat kear da goeza en eun islong ha goudeze mont da di cannad ar Prus evit trugarecat tud ar vro-ze da veza great distruch e Frans ha beza sicouret evelse discar hon Tad Santel ar Pap.

Couenchou Rom a zo eul loden vad anezho aloubet gant an dispac'herien. Lavaret a rer gouscoude penaoz cannadet ar broiou all en em zao evit ho difen; hag e guirionez oc'h hen ober, ne reont nemet difen tra ho broiou, rag ar c'houenchou, meur a hini anezho, a zo bet savet gant danvez ar broiou all, ha n'int bet morse coustet netra d'an Italianet.

Ma teufe eun tad a famill da lavaret deoc'h: me am euz eur mab en oad da vont d'ar scol, ha ne ouzon ket da belac'h he gas, ep mar e lavarfac'h dezhan:

— Petra oc'h eus c'hoant da ober euz ho map?

— Eun den honest, na petra-ta!

— Eun den honest? Mes neuze e carfac'h ive ep mar e ve eun den dizrouk, dic'hloar, en defe respet evidoc'h ha carantez evit he vro.

— A dra sur, ne garfen ket beza goal gaset ganthan nag he velet o trahisa he vro.

— Mad, neuze n'oc'h eus ket da varc'hata; red eo deoc'h he gas d'ar scol da di ar vreudeur euz an descadurez c'hristen, pe he lacat etre daouarn eur mestr hag a ouzoc'h a zo christen mad.

— Ne gaf ket deoc'h e rafen mad he gas d'ar scoliou a zigorer aze brema, eleac'h n'euz hano ebet a relijion?

— Nan, ep relijion n'o pezo morse eur map hag en devezo respet evit he dad, na carantez evit he vro, nag a ve zoken ar pez a c'halvit eun den honest.

Setu ar pez a lavare, n'eus ket pell, eun den difeiz contragnet dre ar pez a veler bemdez dirag an daoulagad da rei an testeni-ze d'ar virionez. G. M.

Sant Tarak, Sant Prob ha Sant Andronik, merzerien.

II.

Ar c'hantener a zigasaz an eil cosa euz an tri merzer, ha Maxim a c'houlennaz outhan:

— Pe hano ac'h eus?

Prob. — Va c'henta, va henorapla hano eo Christen, mes er bed em galver Prob.

Maxim. — A be vro out? a be lignez?

Prob. — Va zad a ioa euz an Thras; euz a douez ar bobl oun savet; ganet oun e Sid, e Pamphili, hag ec'h heuillan al lezen gristen.

Maxim. — Da hano ne dalvezo dit da netra. Cred ac'hanon, deus da sacrifia d'an Doueou, hag e pezo va mignoniach ha grad vad an impalaeret.

Prob. — Kementse oll ne dal ket dinme eur billen.

Me am oa danvez a zoare hag am euz ho dilezet evit servicha an Doue beo, dre Jesus-Christ.

Maxim. — Tennit he zillad diganthan; lakit dezhan eur c'houriz; astennit-hen ha scoit varnezhan gant calkennou ejen.

Epad ma scoet evelse var ar merzer, ar c'hantener Demetrius a lavaras dezhan:

— Bez truez ouzit da unan, va mignon; guel an douar goloet gant da c'hoad.

Prob. — Grit ar pez a gerot eus va c'horf; ho tourmanchou a zo evidonme eul louzou a c'hoez mad an dudiusa.

Maxim. — N'eus louzou ebet eta oc'h da follentez? Petra a c'hellez-te da esperout?

Prob. — Furoc'h oun egedoc'h-hu, rak ne adoran ket an drouk-sperejou.

Maxim. — Troit anezhan, ha scoit ganthan var he gof.

Prob. — Aotrou, va Doue, sicourit ho servicher.

Maxim. — Goulennit diganthan, epad mar her scoit, peleac'h ema he zifennour?

Prob. — Va difen a ra, hag e raio; ha ken nebeut a fors a ran euz ho tourmanchou, ma na rin biken ar pez a c'houlennit.

Maxim. — Guel, reuzeudik, da gorf dispennet, hag an douar goloet oll gant da c'hoad.

Prob. — Seulvui e c'houzanv va c'horf evit Jesus-Christ, seul vui e teu nerz ha buez em ene.

Maxim. — Chadennit dezhan he dreid hag he zaouara; lakit-ken er c'hefiou ha grit d'he zivesker rampla beteg ar pevare toull, ha na lezit den da vont da louzaoui he c'houlion.

Pa voue digaset an trede euz ar verzerien santel dirag ar barner, Maxim a lavaras dezhan:

— Pe hano ac'h eus?

Andronik. — Va guir hano eo christen, hag an hini oar boas da rei din etouez an dud eo Andronik.

Maxim. — A be lignez out?

Andronik. — Va zad a zo unan euz ar re genta e kær Efez.

Maxim. — Ador an Doueou, ha sent oc'h an impalaeret a zo hon tadou hag hor mistri.

Andronik. — An drouk-speret eo ho tad, pa rit he oberou.

Maxim. — Den iaouang, ober a rez da botr mad; ha gout a rez-te em eus tourmanchou e pourchas?

Andronik. — Me a zo e pourchas evit kement a c'hell digouezout ganhen.

Maxim. — Divisket-hen, lakit dezhan eur c'houriz, hag astennit anezhan var ar marc'h-coat.

Neuze ar c'hantener Demetriuz a lavaras d'ar merzer:

— Sent, va mignon, abars ma vezo dispennet da gorf.

Andronik. — Guell eo ganhen guelet va c'horf a damou, eget coll va ene.

Maxim. — Deus da sacrifia, pe me da gondaono da eur maro cris.

Andronik. — N'em eus ket sacrifiet d'an drouk-sperejou, zoken em bugaleach, ha n'en em lakin ket hirio d'hen ober.

Athanaas, ofiser euz an arme, a lavar da Andronik:

— Me zo coz avoalc'h evit beza da dad, hag am eus guir da rei aliou dit: Sent oc'h ar gouarner.

Andronik. — Eun ali caer a roit din! Sacrifia d'an drouk-sperejou!

Maxim. — Reuzeudik, ni velo ha te ne ri van evit tourmanchou. Pa ho zanti, marteze e lezi da follentez.

Andronik. — Ar follentez-ze a zo talvoudeg evidomp, evidompni a zo hor fizians e Jesus-Christ. Furnez ar bed a gas d'ar maro eternel.

Maxim. — Tourmantit anezhan kena, kena...

Andronik. — N'em eus great droug ebet, ha gouscoude em zourmantit evel pa venn eur muntrer. Ne c'houzanvan nemet abalamour ma c'hadoran ar guir Doue, an hini epken a dle beza adoret.

Maxim. — Ma pije bet eun tam devosion bennag, e pije adoret an Doueou a ador hon impalaeret gant kement a zoujans.

Andronik. — Disprijout ar guir Doue e ve he zilezel evit adori keur pe marbr.

Maxim. — Divez avoalc'h out evit lavaret o deuz an impalaeret disprijans evit Doue! Tourmantit anezhan c'hoas goasoc'h; broudit dezhan he gosteziou.

Andronik. — Emaoun etre ho taouarn; mestr oc'h d'am c'horf.

Maxim. — Lakit c'hoalen oc'h he c'houliou, ha frotit he gosteziou gant tamou teol torret.

Andronik. — Ho tourmanchou o deus roet d'am c'horf eur guir frescadurez.

Maxim. — Me rai dit mervel dre eur maro hag a vezo pell o tont.

Andronik. — Ho courdrouzou ne reont ket a aoun din; va c'hourach a zo trec'h da gement tourmant a oufe ho crueldet da ivanti.

Maxim. — Chadennit dezhan he dreid hag he c'houzoug, ha dalc'hit-hen striz en eur prizon tenval.

Setu ar c'henta goulennou a voue great oc'h ar verzerien santel e Tars. Neuze e vouent caset da gær Mopsuest eleac'h ma vouent digaset adarre dirag al lezvarn. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

AR SAKRAMANT.

PETRA EO AR SKEUDENNOU.

Lavaret em beus penaos an teir bazen var here eo savet tron karantes Doue, eo ann teir viriones-ma: Sacramant adorabl ann aoter a zo bet skeudennet, promettet hag erfin instituet er goan diveza. Arpet mad eo eta ann tron-ze hag oll galloud ann ifern n'hello ket hen diskar: Doue dre he oberou a ziskoues sklear e roio he zakramant, dre he c'hinou e unan e promet he

rei, dre he c'hinou e-unan adarre e lavar her ro.... ma na deu ket ar bed oll da stoui dirak oberou, promessa ha ger eunn Doue, dirag petra eta e stouo? Var ann teir bazen a gass d'ann tronze e pignimp hirio gant respet hag evel ma tostea Moïses ous ar bod spern entanet a zeve eb koueza e ludu. Mes arabat eo deomp fazia; goude beza savet d'ann eac'h, ne vizimp ket c'hoas digouezet var menes Thabor, ne velimp ket bizaj hor Zalver kaër evel ann heol, he zillad guenn evel ann erc'h : nann, rag Doue a zo eunn Doue kuzet. Pa ves ar beleg e kreis ann oferen, p'en deus lavaret ar c'homzou sakr : ann dra-ma eo va goad, e lavar ive dioc'h-tu : *Mister a Feiz !...* Ia, eur mister eo, Doue a zo dirazhan ha ne vel ket zoken eunn den. Mes taolomp mad eves eo ar misteriou evel ann heol hag ar stered. Er stered e zeus daou-du : unan anezho a sko var ann douar, egilé var ann Env.

Ar gostezen a zo troet var-zu ennhomp a ro deomp sklerijen avoalc'h ha n'hor beus ket izoum d'en em glemm ; evit ar gostezen-all, kaër hor be bernia menes var venes, kaër hor be kaout diouaskel ann alc'houeder, ne zavimp morse huel avoalc'h evit gouzout petra eo. Mes perak koll kaloun var digares ma zeus moged ha koumoul enn dro d'ann tabernakl? A bep amzer eo bet evel-se. E templ Jerusalem oa eur gouel evit miret ous daoulagad ann dud da bara var ann traou sakr; ar gouel-ze ne voe roget nemet pa varvas hor Zalver ; var ar zakramant e zeus ive eur gouel ne vezo freuzet nemet dre zourn ar maro ha pa c'houlaouo evidomp deis skedus ann eternite. Gedomp eta ma raio ar maro he labour ha breman kredomp eo ar furra evidomp adori Doue hag er sklerijen a blij ganthan rei deomp hag ive enn devalijen her golo evel eur vantel.

Ar gristenien a zo evel e kreis etre ar jusevien hag ar re eürus a zo er barados : ar Jusevien n'o deus bet nemet ar skeud a Jesus-Krist; ar re eürus her guel drem-a-drem ha dizolo ; ni hor beus Jesus-Krist mes kuzet ; chetu e petra e sonje sant Eucher pa lavare en deus great Doue tri dabernakl : sinagog ar Jusevien, ann ilis, ar barados. Anet eo dcoc'h eta ne m'aoump ket o klask ann tu eus ar mister a sko var ann env ; hag e ve hir avoalc'h hon divreac'h evit tizout eus ar saoheol d'ar c'huz-heol e vent c'hoas re verr ; hag e saffemp var kar-tan Elias, eb teuzi evel ar c'hoar, ne raffemp ket ann anter eus ann hent.... Mes pa zeus eunn tu o para etrezek ann douar, pen deus Doue diskouezet, promettet, komzet, perak ne deuffemp-ni ket da zigeri hon daoulagad evit guelet he oberou, hag hon diskouarn evit chelaou he bromesse hag he goms oll-galloudus? Ar feiz a deu var eün digant Doue, guir eo ; mes c'hui zonj dcoc'h e tougo froues ann aden divin-ze eb poan na labour ebet eus ho pers, e teuoc'h da eosti eb ober netra? Allas ! ma n'eo ket maro ar feiz e kaloun meur a hini, eo da viana morgousket evel Jesus e bag ann ebestel. Ne raimp hor zilvidigez nemet dre eur feiz iac'h ha kre ; evit rei d'ar feiz-se nerz a iec'hed e zeomp eta, eb dale pelloc'h, var ann hent heuillet gant Doue evit digas deomp he zakramant ; ne gredan ket e vemp o koll hor poan nag o klask roujou al lestr var ar mor pe re ann aer var al letoun ; Doue en deus great e-unan ar pes a verk enn aviel ; n'en deus ket kuzet ar goulou dindan eur golo, he lakeat en deus var an c'hantolor evit sklerijenna ar re a zo enn ti : Hogen ar sklerijen genta roet deomp dre he vadeles var zakramant ann aoter, eo ar skeudennou.

Petra eo eta ar skeudennou? Ar ger-ze n'eo nemeur anavezet, mes pa ne gavan hini all guelloc'h, e rankan he lakaat ; mad, ar skeudennou eo ann dud o deus bevet pe ann traou a zo digouezet guechall, enn testamantkos hag a zo bet ar skeud, ann imaj eus ann dud pe ann traou eus ann testamant nevez. Dre ar pes a livirin ama varlec'h ha dre ar skoueriou a roin e teuffot da velet c'hoas skleroc'h petra eo ar skeudennou ; n'o peus nemet evessaat. Sant Jann vadezour a zave he voues hag a grie d'ar Jusevien : Kompezit, eünait ann henchou dindan treid ann Aotrou ; mad, kredi a rann lavaret penaos, epad pevar mil vloas, labour Doue eo bet ive kompeza hag eünaat ann henchou dindan treid he vab muia-karet ha rei anezhan merkou ken anet ma n'helche den a volontes-vad kaout leac'h ebet da fazia. Gout a rit petra ves great pa deu eur Roue galloudus da velet evit ar vech kenta unan a geriou-bras he rouanteles. Pell amzer a ziaraok e ves roet ar c'helou-ze evit ma vezo ar sujidi var eves ; goudeze e ves merket an deis hag ann heur. Mes da c'hedal, ne ves ken brud nemet eus beach ar Roue. Ar krivanourien a lavar kement tra a ouzont divar he benn ; meuli a reont he vaillantis, he c'hened, an traou kaer en deus great er brezel hag er peoc'h ; ar re ive a oar liva a ra he bortret hevella ma c'hellont hag ann oll o deus mall da lenn ar pes a leverer eus ar Roue ha da velet dious he skeuden pe seurt doare den eo : n'eo ket c'hoas digouezet ha dija ann oll a oar hen anaout. Chetu ive petra zo falvezet da vadeles Doue ober evidomp : ar brofeted a zo bet evel he skrivanourien, non pas m'o deffe ar re-ze kemeret plun pe baper : Koms a reant evel ma red ann dour, ma c'houes ann avel, ma tars ar gurun ; mes ho c'homzou a zo bet dastumet pis hag ann eil brofesi dre eben a ro deomp bues ha maro hor Zalver. Atao o c'hedal speret Doue da zisken varnho, ne gemerent soursi ebet eus a draou ann douar ; Elias a ioa enn dro dezhan kroc'hen eunn aneval stardet gant eur gouris ler ; Isaias hag ar re all a zouge dillad ken du ha ker fetis ma lavaret oant goloet gant sier ; beva a reant, eb labourat nag ada, gant ar bara, ar froues, ar begadou-mel o deveze enn aluzen... Mes ive pa ziskenne ar Speret-Santel varho a-vechou e tevalijen an nos, a vechou all e kreis ann deis ; pa darze varnho evel eul luc'heden ha pa rankent kaout telennou hag instrumanchou muzik da c'hoari dirazho evit reisaat ho izili a grene oll dre ners ann dorn-ze a behini ann troad a laka ar menesiou da zivogedi, oh ! neuze pebes komzou burzudus a deue eus ho ginou ! e levr Doue e-unan e lennent ann traou da zont; lenn a reant pe ar bennos pe ar mallos ha netra n'helle kloza ho guinou, nag ar Rouanet gant ho zoudardet hag ho jadennou, nag ar bobl o krosmolat hag o krozal evel ar mor : Krenat a reant dindan ners ar speret divin ho goaske hag a roe dezho ann derchen, ne grenent dirak netra all ebet. Doue er barados kenta, dirak tri dest : Adam, Eva hag ar zerpant, en doa lavaret e tigasche he vab; Isaias a lavar e teui da c'henel eus eur verc'hes; Daniel a verk ar bloas; Micheas a verk al leac'h hag a veul gloar Bethleem ; Jeremias a hirvoud var maro kris ann innosantet santel ; David a gan poaniou hor Zalver, a ziskoues anezhan ken dispennet gant ar fouetou ma c'heller niveri he erkern ; diskouez a ra ive he dreid hag he zaouarn toullet gant ann tachou ; koms a ra eus he zillad rannet etre ar zoudardet hag eus he zae tennet d'ar zort.

Hor Zalver var ar groas a zo komzou David enn he c'hinou : va Doue, va Doue, emezhan, perak o peus-hu va dilezet? Mervel a ra enn eur grial : *Consummatum est,* peur-c'hreat eo peb tra zo'bet annonset ac'hanon ha neuze e laka he ene etre daouarn he dad. Unan eus ar brofeted, Elias, a deui c'hoas var ann douar evit enebi ous ann Antekrist. Pa vezo guelet hennes o rei he ursiou evel Doue e-unan ; pa vo guelet ann avel, ar mor, ann tan, ar gernes, ar vosen o senti outhan, e vo guelet ive pe seurt tud a ioa bet choazet gant Doue evit koms eus ar Messias ha pegen doun e tlie ho c'homzou mont e speret hag e kaloun ar Jusevien. I. W.

An Ermit hen deuz dastumet er gentel ama war-lerc'h, e berr gomzou, ar pez hen deuz lavaret er pevar bennad kenta hag ar pez hen devoa c'hoaz da lavaret war ar gaôz-se : *Ho deuz ar veleyen hag an noblans a Franç kasset arc'hant da roue ar Pruss.*

Pemp kant mil liour da c'hounid, hag ewid ho gounid eun netra da ober !

Ia, Lenner, *pemp kant mil liour* da c'hounid, ha mar kerit, ho gounezot, hag ewid ho gounid n'oz peuz nemed eun netra da ober !

Petra?

Setu ama :

Gouzout a rit ez eo bet tamallet hag e tamaller beppred ar veleyen hag an noblans da veza, epâd ar brezel, kasset arc'hant d'ar Pruss, da roue ar Pruss ewid sikour anezha da c'hounid war Napoleon ha da ziskara hemma.

Mad ! Lenner, klevit brema kemment-ma :

Mar ho deuz ar veleyen hag an noblans kasset arc'hant da roue ar Pruss, penaôz ho deus-hî kasset anezha? Hag et ez-int-hî ho-eunan d'her c'hass d'ezha? Pe kasset ho deus-hî re-all euz ho ferz d'her c'hass d'ezha? Pe her c'hasset ho deus-hî d'ezha dre ar post? Na welan nemed an teir voyen-ze da gass arc'hant d'ar Pruss.

1° Ar veleyen hag an noblans hag et ez-int-hî ho-eunan d'ar Pruss da gass ho arc'hant d'ar roue Guillou? Piou anezho a zo bet gwelet o vont? Anvit d'in eunan epken, eur beleg katolik pe eun den jentil kristen epken a Franç hag a vez et d'ar Pruss da gass arc'hant d'ar roue Guillou pe d'he dud, ha me a royo d'eoc'h *pemp kant mil liour* en arc'hant gwenn pe en aour melen, ec'hiz ma kerot....

2° Ar veleyen hag an noblans ha kasset ho deus-hî tud euz ho ferz da gass arc'hant d'ar roue Guillou? Piou a zo bet kasset gan-t-ho? Anvit d'in eunan epken, goaz pe vaouez, hag e vez bet kasset gan eur beleg pe gan eun den jentil a Franç da gass arc'hant da roue ar Pruss, ha me a royo d'eoc'h *pemp kant mil liour* all....

3° Ar veleyen hag an noblans ha kasset ho deus-hî ho arc'hant da roue ar Pruss dre ar post? Mar ho deuz her c'hasset dre ar post, ho deuz ranket lavaret da baôtred ar post piou a voant, da biou ha da be-lec'h e kassent ho arc'hant, ewid ma c'hallze paôtred ar post pe ar skrifanouryen a labour er post merka se. Paôtred ar post eta a voar petra a zo greet ; kemmeret ho deuz merk war ho c'hayerou euz ar pez a zo greet ; ar c'hayerou-ze a jom er post ; ar gouarnamant, tud ar gouarnamant ho deuz gwir da welet ar c'hayerou-ze. Hogen, it d'an oll bostou a Franç, goullennit oc'h ar skrifanouryen a zo enno ha beza ez euz bet beleyen ha tud chentil oc'h ho c'havout ewid kass arc'hant d'ar roue Guillou pe d'he dud, pedit anezho da roi d'eoc'h ho c'hayerou da lenn, ha mar kavit eunan epken da lavaret d'eoc'h dirâg testou pe da ziskouez d'eoc'h merket war he gayer ez euz bet eur beleg pe eun den jentil benâg a Franç er post o lakaat arc'hant enno da gass d'ar roue Guillou pe d'he dud, me a royo d'eoc'h *pemp kant mil liour* all, ar pez a rayo *pempzek kant mil liour* pe eur *milion anter,* ha setu e vezot neuze penvidig avoalc'h epâd ar rest euz ho puhez.

C'hwi, Lenner, a lavaro d'in martreze : « Mes, ha beza oz peus-hu *pempzek kant mil liour,* na zoken *pemp kant mil liour* da roi d'im-me? »

Me a responto d'eoc'h : « Nan, n'em beuz ket anezho. « Mes me ho c'havo da roi d'eoc'h ker buhan ha ma « kevot eur beleg pe eun den jentil benâg a Franç hag « hen deffe kasset arc'hant d'ar roue Guillou. »

Penaôz ! tud keiz, ha ne welit-hu ket, mar ho divize ar veleyen hag an noblans greet an torfed-ze, rag eun torfed hag eun torfed braz ho divize greet, o vont evelse da werza ho bro, ho c'herent, ho mignoned, ha ne welit-hu ket, mar ho divize-hî greet an torfed heuzuz-se, e voant oll pell-zo krouget pe guillotinet? Mar ho divize ar veleyen hag an noblans kasset arc'hant d'ar roue Guillou, ec'hiz ma leverer, se a vize bet gouezet dioc'htu ; ho enebouryen a vize et gan mall d'ho diskulya d'ar gouarnamant ; ar gouarnamant a voa neuze, pehini ne gare nemeur ar veleyen hag an noblans, hen divize gan mall greet ho dastum, ho frizonya, ho barna, embann dre ar Franç ha dre bevar c'horn ar bed ho zorfed kassauz ewid ho mezekaat hag ho dizhenori, ewid tenna war-n-ezho kassoni an oll, hag en divez hen divize greet ruilla ho fennou war blasennou an troc'h-gouzoug.

Koulskoude, ha gwelet a zo bet archer ebed er Franç o krogi e kollyer beleg na den jentil ebed ewid ar pez a lavarom ama? Ha beza ez euz eur beleg pe eun den jentil benâg er Franç hag hen deffe bet affer oc'h tud ar Gouarnamant pe oc'h ar justis ewid se? Hini ebed. Testeni anat eta n'ho deuz ket roet lec'h d'ho zamal war ar poent-ze.

Gwelit c'hoaz. Ar veleyen hag an noblans ho devoa ho c'herent hag ho mignoned er brezel evel an dud all. Hag et e vizènt-hî da gass arc'hant d'ar Prussianed ewid ho zikour da laza d'ezho ho c'herent hag ho mignoned?

Ar veleyen hag an noblans ho deuz bet hag ho deuz heppred da c'houzànv euz ar brezel kemment da vihana hag an dud all : laeret, mac'het, rançonet int bet gan ar Prussianed evel an dud all; ranket ho deuz roi ho zud ewid difenn ho bro, ha digori ho yalc'h ewid kemmeret perz e dispignou ar brezel evel an dud all; brema e rankint ivez evel an dud all paea ho lod euz ar pemp miliard ez-om kondaonet da roi d'ar Pruss ewid mizou ar brezel. Hogen ha beza e vizent-hî bet diskiant avoalc'h ewid mont da zikour ar Prussianed, o kass d'ezho arc'hant, da ober kemment all a zroug d'ho bro ha dre enno d'ezho ho-eunan?

Roue ar Pruss ha tud he vro a zo, ewid an darnvuia, protestanted. Ar veleyen e Franç hag ivez an dud chentil, da vihana koulz lavaret oll, a zo katoliked. Hogen beleyen ha tud chentil katolik hag et e vizent-hî evelse a galon vad, eb beza forset da ze, da zikour protestanted da voasta, da drec'hi ha da ziskara ho bro hag er memez amzer d'ho zrec'hi ha d'ho diskara ho-eunan? Pebez follentez ha pebez fallagriez a vize bet se euz ho ferz!

Hâ! tud keiz, ha ne welit-hu ket ez eo kemment-ma, me fell d'in lavaret ar pez a damaller d'ar veleyen ha d'an noblans, eur gwir gonchenn, eur gaou savet ha skignet en ho touez?

Gan piou?

O! ne deo ket gan tud a zoare, gan gwir gristenyen, nan.

Gan piou eta?

Gan an dud difeiz, dizoue, gan ar frank-maçoned, enebouryen da Zoue, d'an Iliz ha d'ar Relijion gatolik, ha gan ho c'hendirvi ar republikaned ruz.

Ewid petrâ?

Ewid ho lakaat, tud keiz, da yena oc'h ho peleyen ha d'ho c'hassaat, ewid ho tistaga evelse dioc'h ar Relijion — pa gasseer ar veleyen, ne jomer ket pell tom ha stag oc'h ar Relijion, — ewid ho tougenn d'hen hem zevel a eneb an dud chentil ha d'hen hem zizober euz anezho.

Kalz a dud e Franç, en on amzer, a c'houllenn ar Republik. Mes gwelit pedare tud ez-int. Ha ne d-int-hî ket, ewid an darnvuia, kos bourc'hizyen difeiz, kos likizyen fall o klask sevel da aôtronez? Ha gwelet a rit-hu anezho o vont da ober ho fask? Ha n'ho c'hlevit-hu ket dalc'hmad o kass war-lerc'h ar veleyen hag ivez war-lerc'h an noblans?

Perâg e c'houlennont-hî ar Republik? Hâ! gouzout a reont penaôz ar Republik, e Franç, a zo, evel dre natur, payanez ha tirantez. Esper ho deuz, mar chom gan-t-ho ho Republik, e teuint a benn, gan an amzer, d'hen hem zizober euz ar veleyen ewid na vezo mui den da rebech d'ezho ho visou, ho dizurzyou, da grial d'ezho e vezint barnet, ez euz eun ifern ewid an dud fall. Esper ho deuz, mar chom gan-t-ho ho Republik, e teuint a benn, gan an amzer, da zistruja ar Relijion e Franç ha dre ar bed oll, da ziskara an ilizou pe d'ho janch e grinolyou, e magazinou, e marchosiou. Esper ho deuz, mar chom gan-t-ho ho Republik, e vezint ar mistri er vro, ne vezo kargou nemed ewit-ho, e tizornint gan ar mare an oll dud chentil. e tolint anezho a gostez pe e teuint a benn d'hen hem zizober euz anezho e doare pe zoare, e lakaint ho c'hraban war ho leveou, hen hem lojint en ho maneryou... Esper ho deuz da zigass adarre amzer Robespier ha da ober evel ma reet neuze .....

Setu aze petra a glask an niver braz euz an dud a c'houllenn ar Republik. Setu aze ar re ho deuz savet ha skignet dre ar Franç oll, e kear ha war ar meaz, ar gaou diod-ze : ho deuz ar veleyen hag an noblans, epâd ar brezel, kasset arc'hant da roue ar Pruss. Aon ho deuz ne deuffe ar veleyen hag an noblans da lemmel digan-t-ho ho Republik payanez ha tirantez, ne deuffent da c'helver da rena war ar Franç eur Roue kristen, pehini a anaveffe hag a henorffe Doue, a zifenffe ar Relijion, a roffe ar c'hargou d'an dud honest ha gouizyeg, a garffe ar bobl, ar re vihan, dister, a zifennffe anezho a eneb an apalateryen hag ar skraberyen difeiz, digoustians, divez, pere ho zrompl, ho ampoezon gan ho geoyer, a zun d'ezho ho yalc'h, pere a zo a geid-all-zo o sklabeza, o koll hag o tizhenori ar Franç!

Mes n'ho deuz ket ezom d'hen hem gemmeret oc'h ar veleyen hag oc'h an noblans. Mar konez ho Republik, neket ar veleyen hag an noblans eo ho devezo he diskaret. *Piou eta he diskaro?* He difennouryen, he amourouzyou, hî epken dre ho zolyon fall, dre ho geoyer, ho zromplerezou hag ho fallagriezou he zolo d'an traon. Nan, n'he devezo ken maro nemed dre ho daouarn.

Eun amzao en eur achui.

Ar veleyen hag an noblans ho deuz, ervid gwir, epâd ha goude ar brezel, kasset arc'hant d'ar Pruss, e gouizyegez ha gan assant ar gouarnamant a Franç; neket avad d'ar roue Guillou eo ho deuz kasset anezha, mes d'ar brizoneryen baour euz or bro, et d'ar Pruss, ewid ho zikour hag ho zoulaji, ewid roi d'ezho eun tam bara da zibri, eun tam dillad da wiska, eur re voutou da lakaat en ho zreid... ha setu al lamponed fall, pere ho trompl, o pobl kez, ho deuz gouezet troi a eneb ho peleyen ha tud chentil ho pro an aluzennou-ze kasset gan-t-ho d'ho c'henvroiz reuzeudig hag ho re. AN ERMIT.

Fouez eur Gurunen.

VI.

Eun derveziou bennak goude, jerveza a Zinan a lavare d'an dûkez Alix :

— Ah! itron, ha red e vezo-ta din-me ho kuitat goude beza great al le da jom epad va buez en ho kichen?

— Red mad eo ober bolontez ar brinsed, eme Alix. P'eo guir e fell d'an duk Per da zimizi da eur marc'hek calonek, ne dal ket ar boan dit clask rebarbi outhan.

— Doue ra viro, va itron vad. Nec'h am eus gouscoude, rak ne anavezan ket an hini a dle dimizi din, ne ouzon ket zoken he hano, ha marteze ne blijo tam ebet din. Ah! itron, petra deuoc'h-hu da veza mar dan kuit, eme an demezel en eur vouela.

— Evidout da zimizi e chomi ganhen, eme Alix ; da bried hag an aotrou Duk a ro ho asant da gementse. Sec'h da zaoulagad ta, rag evidon da garet avoalc'h va demezellet n'ho c'haran ket gouscoude kement ha te. Te a zigas da zonch din euz an amzer dremenet. Pa es kuelan em c'hichen, e caf din guelet Catell, Mac'harit, ha va mignonezet all eus va bugaleach, eus va amzer a laouenidigez. Oh! ne garfen ket dispartia diouzit!

— Oh, itron, me ho trugareca; mes ha ne deo ket eun dra boanius beza merc'h da eun dijentil a reng huel! ma vijen bet paour ha dianavezet, den ne vije deut da glask ober din dimizi ma n'am bije ket a c'hoant.

— Poaniusoc'h eo c'hoas beza merc'h eur prins, eme an dukez. Pet guech n'em eus-me ket bet a c'hoant da drecli ar gurunen a zo var va fenn oc'h tok plouz unan eus va mitizien!

— N'em eus ket a boan oc'h ho cridi ; c'hui oc'h eus bet kement da c'houzanv!

— Doue a zigas poan evit amprou ar re a gar, va mignonez, guelomp, ne da ket da gemeret nec'h. Evit beza n'em eus ket calz a c'hallout var speret an dug, e credan gouscoude em beza avoalc'h evit da zelc'her ganhen.

Var gementse e tigouezaz eur floc'h hag a lavaras d'an demezel a Zinan mont da gaout an duk ; da viana ma roe an dukez an otre dezhi da vont.

— It, Jerveza, a lavaraz Alix a Vreiz.

— Siouas! itron, mont a ran da glevet va barnedigez.

Ne voue ket pell oc'h ober he zro. Pa zistroaz oa drouk-livet, crena a rea he oll izili, he daoulagad a ioa ruz, en eur stad truezuz edo. En em deleur a reas da dreid an dukez en eur vouela puil.

— Petra zo-ta, eme Alix? ha red e vezo dit kuitat?

— Ne gredan ket hel lavaret deoc'h.

Ar pez e devoa Jerveza aoun o tiscleria da Alix, oa ma en devoa discleriet an duk dezhi e zea d'he dimizi da Jafrez a Rohan, intanv da Vac'harit a Vreiz. Mont a rea evelse da gemeret plas c'hoar Alix a ioa maro iaouank flam, hag e devoa lec'h da gridi na raje poan d'an dukez guelet he breur caer o timizi adarre ker buan, hag he c'hoar Mac'harit ancounac'het ken abred. Hogen ar pez a felle d'ar c'hoscloareg ne jome ket aliez ep beza great, hag ama 'en doa soneh d'en em zervichout euz a Jafrez evit dont abenn a draou all. Epad ma safare Alix ha Jerveza, eur floc'h all a deuaz adarre.

— Petra zo a nevez, Yvon?

— Itron, abad Savigne zo digouezet er c'hastel, hag a c'houlen comz ouzoc'h.

— Jerveza, ha gouzout a reas-te oa distro euz a Rom an abaded caset di gant an duk Per?

— Deac'h em oa clevet ar c'helou-ze; mes me zonje n'oa ket guir ha setu perak n'em eus lavaret ger deoc'h.

— Ma pliche gant Doue da viana e ve deut gantho ar pardon evit an Dug, eme Alix pehini e devoa var eun dro mall da velet an abad hag aoun oc'h he velet.

Pa deuaz an abad en he c'hambr, e crene he mouez o c'houlen diganthan : Ahanta, pe seurt kelou a deu ganeoc'h euz a Rom?

— Pa zoun digouezet er c'hastel em eus bet plijadur o clevet ne alle ket an Duk va digemeret dioc'htu, dre m'ema en afer gant Jafrez a Rohan. Dre eno em eus gallet dont d'ho caout ha da gomz ouzoc'h da genta, hag ive da c'houlen ho sicour e kenver an aotrou Dug evit ober vad dezhan he unan.

Neuze abad Savigne a zisclerias da Alix petra a ioa tremenet e Rom abaoue ma voa eat escop Naonet di. Abad Sant-Salver Redon ha meur a brins euz an iliz a ioa eat da Rom gant escop Naonet, dre ma o devoa ive d'en em glem euz a Ber a Dreux.

Ar Pab en devoa laket eur c'hardinal da varn an afer, ha goude ma voa bet examinet piz, en devoa he unan douget ar zetans tost da vad evelen :

« An Dug a rento da Escop ha da chaloniet Naonet an douarou en deus lamet digantho hag al leveou en deus tennet divarnezho. Bez'e tlevezo difen ilis Doue eleac'h ober ar brezel dezhi ; dic'haoui a rai ar re ma en deus great gaou outho ; sevel a rai an tiez en deus discaret ken e kær an Naonet, ken en trobourkou ; ne dlevezo mui bazata ar glouer nag ho lacat er prizon euz he benn he unan ; erfin red e vezo dezhan respeti guiriou ar glouer ha re he sujidi e kement ha ma vezo gallet hen ober. Mar gra kementse, an anaouen tolet varnezhan gant escop Naonet hag arc'hescop Tour a vezo savet. »

— Itron, eme an abad, an aotrou Dug hag hen a falvezo dezhan plega d'ar setans-ze? Ni on euz assuret d'ar Pab her graje, hogen crena a reamp o kemeret ar gark-ze var hor c'hein.

— Ne ouzon ket, a lavaraz an Dukez goude beza chomet eur pennad da zonjal. Da c'hortos mont dirag an Dug, it d'ar chapel, aotrou'n Abad, ha me a ia da vont ive. Unanomp hor pedennou evit goulen digant Doue ma plijo ganthan boucaat calon Per a Dreux.

An Abad a ieas dioc'htu d'ar chapel. An dukez a ieaz ive, he floc'het en he raog hag he demezellet var he

lerc'h. Alix e devoa caset ive d'he heul he zri bugel coant, Ian, Arzur hag Iolanda.

Goude beza pedet epad eun heur, Alix a zistroas d'he c'hambr, hag an Abad a ieas da gaout an Duk.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Dioc'h ma leverer, ar pennad hent houarn etre Sant Briec ha Quintin a vezo gallet beachi dreizhan azaleg ar pemzeg a vis here. Poulza a rer ive al labour var ar pennad all etre Quintin ha Pontivy, hag e vezo achuet ar pennad hent-ze kenta ma c'haller.

Ar guenniliet, a leverer, a zo eat abred er bloa-ma kuit euz ar vro ; ha rak-se, ervez lod euz an dud gouezieg, e tleer gortoz eur goanv calet.

D'ar c'huezeg euz ar miz e vezo an examin e fermscol Kerwazek evit reseo scolerien neves da zeski al labour douar. C'houezeg a vezo recevet. Ne resever ket iaouankoc'h eget seitek vloas-

Ar barrou avel ha goal amzer a ren eur pennad zo o deus great penseou var hon aodchou. Collet ez euz listri e Penmarc'h, e Goaien, e Brest. Beteg eus a Haïti e scrifer ez eus collet eno eul lestr bennag a Frans. Ar c'hedez, evit doare, a rank bep bloas digas eur goal var amzer bennag en eur dremen. Ama ez euz aoun bras na dafe eul loden vad euz an ed du da goll, rak calz a zo c'hoas da zestum.

Pa gomzan euz a Haïti eo red din lavaret eo deut ive ar c'helou ez eo digouezet eno gren ha iac'h an Arc'hescop nevez an Aotrou Guilloux gant an Autrou Leonard euz an escopti-ma hag ar veleien all a zo eat d'he heul. An Aotrou Arc'hescop Guilloux en deuz hanvet chaloni a henor euz he ilis catedral ha vikel vraz evit escopti Cayes an Aotrou Ronvel bet vikel e Crozon.

Eur missioner all euz a Vreiz a zo nevez laket da escop ; an Aotrou Leturdu, euz ar missionou Diaveas Bro, ha missionner abostolig er Malais, zo hanvet escop Corico (*in partibus*) evit sicour an Aotrou'n escop Boucho vikel abostolig ar Malaisi.

An Aotrou Leturdu a zo ganet e Quintin, en escopti Sant Briec. Breur eo d'an tad Leturdu, coufessour euz ar feiz, maro vikel vraz a escopti Canton, er Chin. An Aotrou Leturdu zo er missionou abaoue miz eost 1850.

Keleier Breuriez ar Feiz a verk ez eo an Aotrou'n Escop Leturdu a escopti Bayeux.

Ar c'holera, a leverer, a zo er Prus, hag ar broiou all, Brozaos dreist oll, o deuz aoun bras da baca ive ar c'hlenvet-ze.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *7 Here.*		PONT-N'ABAT — *5 Here.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 44 c.	Guinis.....	34 lur, 66 c.
Segal.....	17 lur. 2 c.	Segal.....	17 lur, 50 c.
Eiz.....	16 lur, 64 c.	Eiz.....	16 lur, 26 c.
Ed-du.....	14 lur, 26 c.	Ed-du.....	20 lur, 24 c.
Kerc'h.....	16 lur, 94 c.	Kerc'h.....	17 lur, 26 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, 26 c.

ALI.

E ti an Aotrou de Kerangal ez eus moullet en derveziou-ma eur pennadik scrit var eun doare gaer da zicour eneou ar purgator. An hini en deus laket moulla ar pennad scrit-ze, o c'houzout pe gen douget eo ar vretoned da bidi evit an eneou mad-ze ha da ober ar pez zo en ho gallout evit ho zenna a boan, en deus sonjet e raje plijadur dezho o rei dezho an devosion-ma da anaout.

Ar pennadik scrit-ze ne gousto netra d'ar re hen resevo. Cavet e vezo e Kemper e ti ar Retred pe e ti an Aotrou Kerangal. Sonch a zo da gas eun nebeut da ao. Person pep parrez, hag ho feder da gaout ar vadelez d'ho digemer ha d'ho rei d'an dud vad a c'houfent beza douget evit an devosion-ze. Dreist oll ar re a gemerfe ar boan da c'houlen a vezo caset dezho ep dale ar pez o defe goulennet. G. M.

ALI ALL.

Va c'hoant eo lakaat moulla sant Theodot; kaozeet em beus a gementse d'ann Aotrou de Leseleuc ker brudet dre-ama ha zoken a-bell ; kavet en deus mad va c'hoant. Ouspenn, eunn droik am beus great e Leoun hag e c'huec'h prespital ebken eus bet goulennet diganen 236 levrik.

Pedi a rann ar vignounet em beus el leac'h-all, ma c'hoantaont kaout ive al levr-se da skriva din *eb dale*. Al levr a gousto pevar real ; mes ouspen sant Theodot e vezo ennhan ar pedennou, ar guenniliet, hure ar c'hloc'h. etc. Rimou a vezo ive : eal mad hag eal fall, tad-koz da zul, etc. All levr, dious ma kredan, a vezo approuvet ha neuze ec'h hellor e rei evit pris da vugale ar skol-ilis. D'ann dud divar ar meas a c'hoanteffe ober ho goulen o-unan e roan va adres: Iann WILLOU. persoun Loc-Maria Quimper.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KANGAL, Moullev an Escopti.

DISSADORN 21 HERE 1871. N° 351. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 21 Here 1871.

Unan euz ar rebechou a ra aliesa an dud difeiz d'an ilis ha d'ar re o deus relijion eo ne dint nemet tud dizesk, ne ouzont netra ; hi avad etrezho o deus pep skiant, pep gouezieg ez. Red mad eo dezho dele'her eun dra bennag evitho ho unan ; p'eo guir ne fell dezho na feiz na relijion, eo red e cretent beza tud gouezieg. Pa na fell ket dezho anaout Doue e clascont da viana rei da gridi ec'h anavezont ar bed hag ar pez a zo enhan.

Ni etrezomp christenien a lavar varlerc'h ar Scritur sacr penaoz ar pez a ra an den gouezieg, ar pez a ra d'an den beza den eo anaout Doue hag hon deveriou e kenver Doue. Ep ar skiant, ep an anaoudegez-ze pep skiant, pep gouezieg ez all a zo nebeut a dra, pe kentoc'h ne dint netra. Servichout a reont muioc'h d'an droug eget d'ar mad, rak seulvui a c'hoar an den, seulvui, ma n'en deus ket a zoujans Doue, e vezo douget da glask er vuez-ma eun eurusdet ha ne c'hell ket da esperout caout er bed all.

Ne ket ma ve guir o deuz an dud difeiz muioc'h a zescadurez, muioc'h a vouezieg ez eget an dud o deus feiz ha doujans Doue. An darnvuia euz an traou caer savet gant speret hag ijin an dud a zo bet cavet ha dizoloet gant tud hag o doa feiz. An dud difeiz euz hon amzer n'o deus great nemet cas eun nebeut var araok ar pez a ioa bet dizoloet en ho raok gant ho zud coz. Hogen ne ket red mont pell var adren en amzer dremenet evit caout ar mare eleac'h ma voa an dud gouezieg oll tud a feiz hag a relijion. Ma ne voant ket oll tud a skuer vad, da viana ne vije ket cavet en ho zouez tud ep Doue na lezen. Ha zoken calz anezho, hag ar re vouezieca, a ioa christenien vad, ha lod zoken sœnt. Morse an dud difeiz n'o deus bet na n'o devezo doctoret hag a c'halfe beza laket e kem gant doctored an iliz, ha gant ken aliez a zen gouezieg all a zo red d'an dud difeiz zoken ho meuli hag ho anaout evit ho mistri en despet dezho.

Kement levr gouezieg a zo hirio, scrifet gant tud difeiz, var pep brang euz ar skianchou, a zo tennet gantho euz a levriou all great kentoc'h gant tud a feiz. Ma ve tennet euz a scridou hon doctored dizoue ar pez o deus tennet euz a scridou re all, hag ar geier o deus laket var gorre, e ve tano braz ar pez a jomfe, hag aliez ne chomfe netra. Rag ar re anezbo a gri muia o lavaret ne deo an dud a feiz nemet azenned, ar re'a ra ho fouge da veza doctored, tud gouezieg, ne ouzont netra nemet sevel geier hag ho skleper gant ar brasa hardiziegez oc'h daoulagad ar re n'o deus ket a zescadurez. N'eus ket brasoc'h ezen egetho ; ha pa zer dezho e grons, a zevri, ne c'hellont ober ken nemet plega ho diouscouarn hir.

N'eus rum ebet marteze hag o defe an doctored difeiz criet en ho enep muioc'h eget ar vreudeur euz ar scoliou christen. Galvet o deuz anezho ezen, ginaoueien, panezeien, potred an denvalijen.... N'eus cazeten fall ebet ha n'e defe losket en ho enep eul litaniou euz an dic'hisa. Ha kementse evit lacat tenna digantho ar vugale ha miret outho da ober scol. Rak penauz e teskfent-hi re all pa na ouzont netra ho unan ?

Hogen eur breur euz ar scoliou christen, o velet unan euz an doctoret-ze o scrifa en he enep en eur gazeten difeiz, a respontas dre scrit : p'eo guir em galvit eun azen, mad epken da vouga ar sclerijen, setu ama petra a lavaran deoc'h : Deut da *gompozi* pe da zisput ouzin ; mar oc'h euz aoun razhon, me lacai da gompozi ouzoc'h unan eus va scolaerien ; mar oc'h euz aoun c'hoas rag eur scolaer choazet ganhen, me roi deoc'h eur c'hlas abez, hag e choasot eno unan da gompozi outhan, ha mar gounezit me a ro an otre deoc'h da encanti kement ha ma kerot ne ouzon netra, hag e c'hallot lacat var va fenn an hirra diouscouarn azen a zo bet guelet biscoas.

An doctor difeiz, na petra-ta, n'en deus ket respontet ; rak guelet avoalc'h a rea edo he vestr ganthan. Dioc'h ar frouez eo barn eur vezen ; hag ar vreudeur a eller da varn ive dioc'h ar scolaerien a deu a dre ho daouarn. Bez' em eus dirak va daoulagad eul listen euz

ar vugale resevet e Pariz, evit ar scoliou huel, ha tennet euz a scoliou ar vreudeur hag euz ar scoliou all, epad pevar bloas varnugent, adalek 1848 bete 1871. Epad ar pevar bloas varnugent-ze ez eus bet resevet 856 scolaer evit ar scoliou braz. Euz a diez ar vreudeur eus resevet 711; euz ar scoliou all n'eus resevet nemet 145 etrezho oll.

Setu ama al listen-ze.

Bloaveziou.	Niver a vugale resevet.	Euz a diez ar vreudeur.	Euz ar scoliou all.
1848	31	27	4
1849	32	31	1
1850	32	24	8
1851	33	25	8
1852	33	29	4
1853	30	24	6
1854	26	22	4
1855	25	20	5
1856	35	32	3
1857	35	34	1
1858	35	33	2
1859	35	29	6
1860	35	28	7
1861	35	31	4
1862	35	29	6
1863	35	31	4
1864	35	26	9
1865	35	33	2
1866	35	27	8
1867	35	31	4
1868	35	34	1
1869	35	23	12
1870	35	31	4
1871	89	47	32
	856	711	145

ROM. — Enebourien an iliz a zo drouk braz enho abalamour ho gouéliou euz an ugent a vengolo hag euz an derveziou varlerc'h n'int ket ket ker caer ha ma o devoa souch e vijent. Evelse e counnaront a enep an dud didrouz pere ne reont ket avoalc'h ar brezel d'an dud a iliz ha d'ar re o deus feiz.

Ar re-ma, emezho, eo ar penn abeg a gement dizurs a veler e Rom, abalamour ne lezont ket ar re a gar ar relijion da ober kement o deus c'hoant an dispac'herien a rafent. Ma carfe ar gatoliked ober evel a c'houlenner digantho, Rom a ve eun dudi beza enhi hag an oll a ve eürus. Da lavaret eo ma carfe ar gatoliked ober ive ar brezel d'ar Pab, d'an iliz ha d'ar relijion, neuze an dispac'herien ho lesse e peoc'h marteze.

Lavaret a ran marteze, rag avechou e zeont da gichen tiez tud o deus nebeut avoalc'h a feiz, hag ho c'hontraguont da zont en ho frenestou evit iouc'hal eveldho hag ho zrugarecat euz ar safar hag euz ar freuz a reont e kichen ho zi.

Ar pez a zo sur eo er c'heriou ma zeo bet lezet an dud da ober evel a garient, n'eus bet gouel ebet d'an ugent euz ar miz tremenet.

An Tad Santel a gendalc'h ato e iec'hed, ato o labourat evit mad hag izomou an iliz, ato o kemeret soursi euz ar beorien a gresk bemdez an niver anezho e Rom. Rag ar re zo mistri brema en Itali a zo cris meurbed oc'h an dud izomek.

Unan euz ar re o devoa labour digantho, o veza n'oa ket falvézet dezhan ober al le a c'houlennet diganthan, a zo coezet er baourentez ar vrasa. Deut da veza intanv, e lakeaz eur verc'h en doa er gouent. O veza ne c'helle mui paea evithi, e sonjas scrifa d'ar Pab, hag en dez-ze zoken ar superiolez a reseve peadra evit delc'her ar verc'h er gouent.

An tad-ze zo ouspen bloaz a zo o c'hortos beza paet gant ar re en deus servichet ha ne reseo netra digantho, hag ar Pab a gaf ato en he baourentez peadra da zicour ar re a vank bara dezho.

LOURD.— Ar c'hazetennou a gomz er sizun ma euz a dud pareet dre vurzud e Lourd eleac'h ma voant eat da bardona. Ar Verc'hez a ziskuez he gallout eno bep en amzer.

Eur c'hreg euz a Doulouz, oajet a driugent vloaz a ioa seizet en hevelep doare ne c'helle couls lavaret finval ezel ebet. Seis vloaz a ioa edo var he guele, ha pa he zavet ac'hano ne c'helle ober camed, a veac'h e chome en he za pe azezet ha c'hoas var bouez diou vranel. O veza clevet ez ea he zud hag unan bennag euz he amezien da bardona da Lourd, e falvezas dezhi mont ive. Ne voa ket a c'hoant d'he lezel da vont; hogen caer a voue he dizalia, red e voue he c'has, en eur he dougen, na petra-ta.

Digouezet e Lourd, e voue douget da gichen ar feunteun, ha goudeze caset en eur c'horn a gostez d'en em voalc'hi. Lezet e voue eno eur pennad. Hogen souden e savaz ac'hano, hag e teuas dre greiz ar foul, he branellou ganthi en eun dorn hag he lerou en eun dorn all, en eur vouela hag en eur grial : *pare oun! pare oun!* Ar re a ioa deut ganthi da Lourd ne gredent ket ho daoulagad; red e voue dezho gouscoude credi pa he gueljont o vale couls ha nicun. Kementse zo bet guelet gant an oll bardonerien a ioa eno en deiz-ze, ha pere oll a zicoure ar c'hreg kez da drugarecat Doue hag ar Verc'hëz santel.

D'ar 27 euz ar miz, eur vaouez all seizet ive he oll izili en hevelep doare ne c'helle ket chom en he za zoken gant branellou, a voue digaset d'ar chapel ha laket var eur gador. Eno e voue digaset ar gommunion dezhi.

Pa voa echu an oferen e savaz hag en em lakeas da vale he unan. Mont a reaz ive d'ar gær pare.

Lenn a reomp en eur gazeten gristen :

Sitoianed ar *gommun* o deus credet ober dismegans d'an dud a urs vad oc'h ho henvel *coueriadet*. Bennos Doue deoc'h, sitoianed, evit ar ger disprijus-ze. Sevel a ra eur c'hae etre c'hui ha ni.

Divrec'h gallouduz ar goueriadet eo a dro an douarou e Frans hag o laca da zougen costou caer, epad ma tigasit an dizurz, al laeronsi hag ar scrab e pep leac'h.

Ar goueriadet a ra parkeïer mad euz a zouar gouez hag a lanneier; ho lacat a reont da rei ar bara a zebrit, epad ne rit dre ho sclankerez nemet teleur en traon an ijin hag ar c'henverz ep pere ne oufac'h ket beva.

Etouez ar goueriadet eo e deus cavet ar Frans ar zoudardet calonek-ze a zo deut a benn d'ho tiloja euz ho creou, da ziscar ho caeou; hi eo o deus miret ouzoc'h da zistruja ar Frans ha da ober euz a Bariz eur bern ludu.

Ho trugarecat mil guech, sitoianed, euz an hano-ze a goueriadet a roit deomp. Coueriadet omp ha coueriadet e vezimp. Kenderc'hel a raimp d'hon labourou tenn; ho maga a raimp evelato, ha pinvidicat zoken ar Frans en despet deoc'h.

En despet deoc'h c'hoaz e talc'himp d'hor bro ger he gloar hag he renk; rag ar c'houeriad, honest hag eün a galon, a voar rei he vuez evit ober he zever.

Ar c'houeriad ne anavez nemet he zever : gouzout a ra suja d'al lezen, respeti an hini a ra vad dezhan, senti oc'h he vestr, ha kementse abalamour ma cred e Doue. Pa vez izom, eur fuzil a zo eur bluen etre he zaouarn hag he zivrec'h boas dioc'h ar beac'h, ha micher, skuisder eur zoudard a zo evithan eün diskuis dioc'h he labourou pounner.

Gant coueriadet e c'hell ar Frans beza savet ha laket da ziorren sounn he fenn; epdho ne oufe nemet coeza ato bete na ve mui hano anezhi. Ma vije bet ar sitoianet henvel oc'h ar re a c'halvont dre zisprich coueriadet, morse ar Frans n'e divije cavet he far. G. M.

Sant Tarak, Sant Prob ha Sant Andronik, merzerien.

III.

Flavius Clemens Numerian Maxim, o veza azezet var he dribunal, a lavaras d'ar c'hantener Demetrius : Digasit ama an dud dizuch-ze a héul Relijion ar gristenien.

— Emaint ama, Aotrou, eme ar c'hantener.

Neuze Maxim a lavaras da Darak :

— Evit calz e respeter ar gosni, abalamour gant an oad e teu ive dezho skiant ha furnez. Mar ec'h eus tennet frouez euz an amzer am eus lezet ganhez, e pezo me voar vad, chenchet santimant. Evit guelet ha guir eo kementse e c'hourc'hemennan dit brema sacrifia d'an Doueou; o senti e veriti istim da vistri.

Tarak. — Christen oun, ha plijet gant Doue e teufac'h, c'hui hag an impalaeret da lezel ho tallentez ha d'en em drei oc'h ar virionez a gas d'ar vuez!

Maxim. — Scoit gant eur mean var he zivoc'h, ha grit dezhan dilezel he follentez.

Tarak. — Ar follentez-ze a zo eur guir furnez.

Maxim. — Setu da oll dent torret, reuzeudik; es pe truez ouzit da unan, deus da gaout an aoter da sacrifia d'an Doueou, evit espern dit da unan tourmanchou c'hoas crisoc'h.

Tarak. — Ha pa lacafac'h va c'hort a damou, morse ne reot din chench creden, rak Jesus-Christ eo a ro din ners da veza trec'h deoc'h.

Maxim. — Me vouezo da barea dioc'h da follentez. Digasit glaou ruz; astennit he zaouarn dezhan azioc'h an tan ken na vezint devet.

Tarak. — N'em eus ket aoun rag an tan-ma; he nerz a dremen buan; rag an tan eternel avad em euz aoun.

Maxim. — Guel da zaouarn devet oll; netra eta ne c'hello ober dit beza fur; deus da sacrifia.

Tarak. — Mar oc'h eus tourmanchou all e c'hellit ho implija; esper am euz e vezin trec'h dezho oll.

Maxim. — Stagit-hen a istribil a bouez he dreid, ha lakit he benn a zioc'h moget teo.

Tarak. — Goude ma em eus gouzanvet an tan, penauz e c'helfen-me caout aoun rag ar moged?

Maxim. — Skuillit guinegr ha c'hoalen en he zifron.

Tarak. — Ho kuinegr a zo dous evidon, hag ho c'hoalen a gavan goular.

Maxim. — Meskit moutard gant ar guinegr, ha tolithen en he zifron.

Tarak. — Ho ministred o deuz ho tromplet; mel eo o deus roet din, ne ket moutard.

Maxim. — Avoalc'h evit brema; me a gavo tourmanchou nevez evit ober dit lezel da follentez.

Tarak. — Va c'haout a reot ato prest da c'houzanv ho tourmanchou.

Maxim. — Casit-hen d'ar prizon, ha digasit eun all din.

Prob a voue digaset, ha Maxim a lavaras dezhan :

— Sonjet mad ec'h eus-te brema? ha prest out-te da zacrifia d'an Doueou evel ma ra an impalaered?

Prob. — Dont a ran dirazoc'h gant eun ners nevez. An tourmanchou am eus gouzanvet n'o deus great nemet caledi va c'horf; va ene zo creoc'h evit biscoas; her guelet a reot mar kirit. Bez'em euz en Env eun Doue beo a zervichan hag a adoran; ne anavezan hini all ebet.

Maxim. — Petra, reuzeudik, hon Doueou-ni n'int ket beo?

Prob. — Ha kemeret a c'heller evit traou beo skeudennou mein ha coad, great gant daouarn tud? Ne ouzoc'h ket petra a rit pa zacrifiit dezho.

Maxim. — Den divez ma zout, deus da viana da zacrifia d'an doue bras Jupiter; ne c'houlennin ken diganez.

Prob. — Penaoz e c'hellit-hu rei an hano a Zoue d'an hini zo en em zaotret dre an torfejon ar re vrasa hag ar re vezusa?

Maxim. — Scoit var he c'hinou gant eur mean, evit miret outhan da vlasfemi.

Prob. — Perak va skei evelen? N'em eus lavaret euz a Jupiter nemet ar pez a c'hoar ar re hen ador;

n'em eus lavaret nemet ar virionez ; me ho kemer oc'h unan da dest.

Maxim. — Lakit an houarn rus dezhan var he dreid.

Prob. — Ho tan n'en deus ket a domder, da viana ne zantan ket he ners.

Maxim. — Astennit-hen var ar marc'h coat, ha scoit var he gein gant lerennou ken na vezo kignet he ziouscoas.

Prob. — Kement a rit a zo evel netra ; claskit eun tourmant nevez bennag hag e velot gallout an Doue a zo enhon hag a ro ners din.

Maxim. — Touzit he vleo ha goloit he benn gant glaou tan.

Prob. — Devet oc'h eus va fenn ha va zreid ; guelet a rit e choman gouscoude fidel d'am Doue hag e tisprijan ho tourmanchou. Va Doue am saveteo ; ho toueou avad ne c'hellont nemet coll ar re ho ador.

Maxim. — Ne velez ket-ta ar re ho ador ama en dro din, henoret gant ar re vad ha gant an impalaeret ? Fae a reont oc'h da velet, te ha da gompagnunet.

Prob. — Credit ac'hanon, ma n'o deus ket a geus d'ar pez a reont ez aint oll da goll, rag a enep ar vouez euz ho c'houstians, ec'h adoront idolou.

Maxim. — Scoit ganthan var he vizach evit deski dezhan lavaret an *Doueou* ha ne ket *Doue*.

Prob. — Disleal oc'h oc'h va skei hag o tispen din va bizach pa lavaran ar virionez.

Maxim. — Me lacai troc'ha da deot dit ive, evit miret ouzit da vlasfemi, hag ober dit senti.

Prob. — Ouspen an teod-ma, em euz eun all diabarz enhon ha ne varvo morse, ha var an teod-ze n'oc'h eus gallout ebet.

Maxim. — Casit hema d'ar prizon ha digasit din an trede.

Pa voa digaset Andronik, Maxim a lavaras dezhan :

— Da gompagnonet ne felle ket dezho senti da genta, hag eo bet red ho zourmanti evit dont abenn anezho. Abarz ar fin o deus sentet, hag int bet recompanset mad evit ho zentidigez. Ma ne fell ket dit beza tourmantet eveldho, deus dioc'htu da zacrifia d'an Doueou, hag e vezi henoret gant hor prinset. Mar kendalc'hez da veza pennok, me hen tou dre an Doueou ne varvont ket ha dre an impalaeret ne c'hell den ho zrec'hi, e veli petra a goust va lacat e counnar.

Andronik. — Perak clask va zrompla dre ho keier ? Va mignonet n'o deus ket nac'het ar guir Doue, ha pa o defe great, evidonme ne gometin biken eun hevelep torfet. An Doue a adoran en deus roet din an armou euz ar feiz. Jesus-Christ eo va Zalver ha va ners, hag evelse ne zoujan nag ho callout, nag hini ho mistri, nag hini ho toueou. Ober a c'hellit an amprou a gementse, oc'h ober din gouzanv an tourmanchou ar re grisa a gavot.

Maxim. — Stagit-hen oc'h peuliou, ha scoit varnezhan gant calkennou ejen.

Andronik. — N'eus netra a nevez nag a zispar en tourmant-ze.

Athanaaz a lavaras d'ar merzer :

— Ho corf ne deo nemet eur gouli adaleg ar penn beteg an troad, hag e cavit ne deo netra an dra-ze ?

Andronik. — Ar re a gar an Doue beo a gemer an dra-ze evit netra.

Maxim. — Frotit c'hoalen dezhan oc'h he gein.

Andronik. — Gourc'hemennit, me ho ped, ma vezin sallet ferm ; suroc'h e vezin da chom ep breina ha da c'hallout gouzanv ho tourmanchou.

Maxim. — Troit-hen, ha scoit var he gof, evit digeri he c'houliou kenta.

Andronik. — Guelet oc'h eus, pa zoun digaset dirazoc'h, e voa pareet tre ar gouliou a ioa bet great din ar vech all. An hini en deus va farcet a c'hell va farea c'hoas.

Maxim da c'hardou ar prizon : Trubardet ma zoc'h, n'em oa-me ket difennet grons lezel den ebet da vont d'he gaout na da louzaoui he c'houliou ?

Ar Solier Pegas. — Me hen tou dre ho prasder, n'eus bet den var he dro, den n'en deus louzaouet he c'houliou. Dalc'het eo bet chadennet er c'horn pella euz ar prizon. Ma ne ket guir ar pez a lavaran, setu ama va fenn, me euteur coll va buez.

Maxim. — Penaos-ta brema n'eus na cleizen na roud ebet euz he c'houliou ?

Ar Solier. — Me ne ouzon ket penauz eo bet pareet.

Andronik. — Dall ma zoc'h, ne ouzoc'h ket ar medesin en deus va fareet a zo ker gallouduz evel ma zeo mad ha carantezus ? N'hen anavezit ket. Parea a ra, ne ket o lacat louzou, mes dre he gomz epken. Petra bennak ma chom en Env, ema gouscoude e pep leac'h. Hogen eur vech c'hoas, n'hen anavezit ket.

Maxim. — Ar c'homzou didalvez-ze ne raint vad ebet dit ; deus da zacrifia, pe ema great ganhez.

Andronik. — Ne c'hellan rei nemet ar memes respont ; n'oun ket eur bugel evit beza touellet oc'h va gourdrous pe oc'h ober stad ac'hanon.

Maxin.— Na laca ket en da benn e vezi trec'h din-me.

Andronik. — Morse ho courdrouzou ne deuint abenn ac'hanon.

Maxim. — Me hen talvezo dit evit beza great fae var va gallout.

Andronik. — Ne vezo ket lavaret ken nebeut e vezo bet ho callout trec'h da hini Jesus-Christ.

Maxim. — Pourchasit tourmanchou nevez abenn kenta guech ma teuin d'am zribunal. Da c'hortos, chadennit mad anezhan, lakit-hen en toull dindan an douar, ha na lezit den da vont d'he velet. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

AR SAKRAMANT.

PETRA EO AR SKEUDENNOU. (KENDALC'H).

Eur roue eta, araok ma teu da unan a geriou bras he rouanteles, a gav skrivanourien evit koms anezhan ; skrivanourien Jesus araok ma zeo deuet var an douar-ma pehiui n'eo ive nemet eur gear eus he rouanteles eo bet ar brofeted ; ar Speret-Santel en deus komzet dre ho ginou ; levr ann env a zo bet diziellet evitho erves ma lavar Ezechiel : *Aperti sunt cœli et vidi visiones Dei.* Mes ouspenn, eur roue a ves tennet he bortret gant al liverien evit ma teui ann daoulagad da zikour ann diskouarn ha ma na jomo leac'h ebet da zianaout ar prins ; chetu petra reas c'hoas Doue evit he vab unik. — Doue avad a zo eul liver galloudus, n'en deus ket kemeret lien pe baper, ar pes a zo abred boued ar prenvet : great en deus *portrejou-beo*. Ar portrejou-beo-ze, da lavaret eo, ann dud santel o deus bet ar muia hevelidiges gant Jesus, eo a c'halvomp he skeudennou. Niverus-bras eo ar skeudennou rag evel ma zeo hor Zalver ar penn, ar c'hreis hag ar fin a bep tra, he skeud a dleomp da gaout e meur a leac'h. Sonjit c'hoas peger bras eo karantes Doue evit he vab ; Sant-Paol, er pennad-kenta eus he lizer d'ar gorinthianet, a deu da skriva beteg c'huezek guech hano hon Aotrou Jesus-Krist ; Sant Bernard a lavare e kave divlas eul levr e pehini ne gave ket alies hano Jesus... perak kementse ? Ar zent-se a garie Jesus hag he hano a deue anezhan e-unan var ho zeod ha dindan ho fluen. Koulskoude petra oa karantes Sant Paol evit Jesus e-skoas hini Doue ? Ar pes ma zeo eunn elven-dan dirak ann heol ; piou eta a ve souezet o velet en deus eunn tad oll-galloudus great kement a bortrejou eus he vab muia karet ? Chetu aman eunn darn eus ann dud o deus bet gant hor Zalver ar brasa hevelidiges.

Adam eo tad ann oll dud, he bec'het a boues var ann oll, he bried a voe furmet eus he gostes epad m'oa kousket ; Jesus, el levriou sakr, a zo galvet ann eil Adam, ann Adam neves ; deuet eo evit savetei ann oll, hen eo tad ar vues eternel ; he bried ive, ann ilis, a zo bet furmet pa voe digoret he gostes goude he varo var ar groas.

Abel lazet gant he vreur Kaïn dre goarisi, eo Jesus lakeat d'ar maro gant ar Jusevien ;

Isaak o tougen ann tammou koat var bere e tlie beza devet, o pignat var menes Moria é kichenik ar C'halvar, oc'h en em ginnig d'he dad evit beza immolet eo Jesus sammet gant he groas o vont var ar Golgotha hag o lavaret d'he dad : ne blij deoc'h na goad ann denved nag hini ann anevalet, mes roet o peus din eur c'horf, chetu me ama dindan kleze ho chustis ;

Jakob o labourat pell amzer, epad pevarzek vloas, evit kaout Rachel, eo skeuden Jesus o c'houzanv kement a boaniou evit ma vije ann ilis he bried. Piou n'oar ket anaout histor Joseph kaseat, guerzet gant he vreudeur, taolet er prizoun ha goudeze savet ken huel ? Hennes e guiriones zo bet eur portret-beo eus hor Zalver ; ann daou zervicher ze ive er prizoun ganthan ha da bere e lavar penaos unan anezho a vezo a-neves savet enor e garg hag egile staget ous ar groug petra int nemet skeuden al laër-deou hag al laër kleis ? Divesatoc'h Moïzes o tenna ann Israelitet eus ann Ejipt en despet d'ar roue kruel Faraoun, o rei eul lezen neves hag o kass ar bobl var-zu ann douar promettet eo Jesus o tenna ac'hanomp a jadennou ann drouk-speret, o rei al lezen a c'hras hag ous hor ren var-zu ar Barados ;

David atao er brezel, treac'h da C'holiath ha d'he oll enebourien eo Jesus o tiskar ann Doueou faos ;

Salaün o ren e-kreis ar madou hag ar peoc'h eo Jesus o pinvidikaat ann eneou hag o rei d'he zervicherien ar peoc'h annonset gant ann eles pa ganent a ziouc'h Bethleem. Ne lavaran nemet eur ger eus ar skeudennou-ze rag anavezet int gant ann oll ; mes chetu aman eunn all a behini ne gomzer nemeur ; evessaït ous Samsoun ar c'hrea den a zo bet biskoas. He ners a ioa enn he vleo hag he vleo n'oa bet morse ar zizaill varnho dre ma zoa Nazarean, da lavaret eo, konsakret da Zoue ; eur vaoues treitour a c'hoanteas meur a veach gout a-beleac'h e teue he ners da Zamsoun ha p'her gouezas, her guerzas d'ar Filistinet. Samsoun o terc'hel pell amzer he zekret eo bues kuzet hor Zalver epad tregont vloas ; ar vaoues treitour, Dalila, eo sinagog ar Jusevien o klask lammet digant Jesus ar pes a ra he ners, he zivinite ; Samsoun oc'h ober kement a c'haou ous ar Filistinet hag ho laza kement anezho gant javed eunn azen eo Jesus o tevi dre eunn tan neves ann ioulou-fall, ar pec'hejou pere eo eost ann diaoul hag o trec'hi ar bed gant daouzek abostol n'o doa deskadures ebet ; Samsoun liammet eur vech gant diou gorden neves, eur vech all gant seis hag erfin gant nao, o terri ar c'herdin-se evel neud kinid eo Jesus o c'helei a ves dre he gomzou ar skribet, ar Farisianet a veze atao var he dro gant goulennou ker fin ha ker fallakr ma n'oa, e guiriones, nemet eunn Doue evit respount outho. Samsoun kemeret, tennet he zaoulagad eus he benn, pourmenet dre gear, goapeat gant ann oll eo Jesus er Jardin Olives hag e ruiou Jerusalem epad ann nos spountus ha teval a zo bet ann diveza eus he vues ; erfin Samsoun o tiskar ann daou bilier var bere oa arpet ti ar Filistinet hag ho laza enn eur vervel eunn tri mil benak anezho, eo Jesus o trec'hi he oll enebourien dre he varo. Pa lennomp ann aviel ho pa velomp gant pebes soursi prinset ar veleien a lakeas ar ziel var bes hor Zalver ha soudardet tro-var-dro evit miret na deuje unan benak eus ann ebestel da laëres ar c'horf sakr, pa velomp enn despet d'ann traou-ze Jesus o sevel glorius euz ar bes e teu ive da zonj deomp eus ar pes a reas Samsoun e kear Gaza pa zammas var he gein ann dorojou pounner a ioe prennet ha moraillet evit hen derc'hel ; mes ar profet Jonas eo ar skeuden gaëra eus resureksion mab Doue. Tri derves e chomas Jonas e kof ar pesk, beachi a reas e goeled ar mor ha disloun-

ket e voe beo-buezek var dreas ann aod, chetu eno imaj Jesus pehini a jomas tri derves er bes, a ziskennas he ene d'ann iferniou ha goudeze a voe guelet adarre leun a vues.

Chetu aze, lenner kristen, lod eus ar portrejou-beo great gant Doue eus he vab, chetu labour al liver galloudus a c'hoantea rei d'an douar eunn hevelidiges benak eus ar roue-bras ; evit guir e ve guelloc'h marteze ganeoc'h sellet ous ann tamm lien-ze gant pehini Veronik a zec'has bizaj Jesus pa valee, leun a c'hoad hag a c'hoezen, var-zu menes kalvar hag a zalc'has imaj hor Zalver ; koulskoude deuit ama ive da anaout furnes ha madeles hon tad pehini a zo eun env : ar vues eternel eo anaout ann Doue guirion hag ann hini en deus digaset, Jesus-Krist ; rag-se kement tra hen lakaï da anaout guelloc'h ha Doue hag hor Zalver, a zo talvoudus-bras evidomp. I. W.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Pouez eur Gurunen.

VII.

Pa zeaz abad Savigne e cambr an Dug a Vreiz, hema a lavaras dezhan :

— Penaoz ne ve ket deut ganeoc'h ive an abad a Vaz ëvit renta cont din euz ar gevridi am oa roet deoc'h ho taou ? Per coscloareg a ioa droug enhan.

— Va aotrou doujet, abad Vaz a zo coezet clanv oc'h erruout en Naonet, anez n'en divije ket manket da zont da renta he zeveriou deoc'h.

— Comzit-ta, eme an Dug, habaskeat dezhan eun nebeut.

Abad Savigne a zisclerias neuze dezhan ar pez en devoa discleriet eur momet araok d'an Dukez.

Ar c'hoscloareg her silaoue, a grize he fri, hag eur mousc'hoas ginet a deue var he vuzellou.

Pa en devoa an abad echuet da gomz, an Dug a iea da ober eur razailladen var ar Pab ha var glouer an Naonet, pe gleſjont criadennou skiltruz o sevel euz a greiz ar c'hastel. An Dug a chom da silaou hag a lavar :

— Petra eo an dra-ze ? ha ne ket mouez an itron Alix eo ? Euz he c'hambr da viana eo e teu ar c'hri-ze.

— Neuze e reas sin d'an abad da vont kuit, hag e zeaz ac'hano he unan. Var ar pond-ale e caf ar floc'h Yvon :

— Euz a beleac'h e teu ar c'hri-ze, emezhan ? Petra zo digouezet gant an itron Alix ?

— Ho map Arzur eo a zo semplet, hag an itron Alix, o sonjal oa maro, e deus losket ar c'hri oc'h eus clevet.

— Arzur ? eme an Duk ; hag ep lavaret ger ken e za e cambr an Dukez.

Alix a ioa azezet e creiz ar gambr, he map ganthi var he barlen. He demezellet a ioa en dro dezhî strafuillet oll, ha medesin an tiolouzaoui ar bugel.

An daou vugel all, Ian hag Ioland a ioa o vouela e kichen eur prenest.

Pa velaz he fried, an Dukez iaouang a zavas varzu enhan he bizach goloet a zaelou, hag a ziskuezas dezhan ar prins bihan a zivoaske poan gris.

— Ah ! aotrou Duk, emezhi, ar c'hez Arzur a ioa kel laouen er mintin-ma, ker iac'h, kel leun a vuez, ha brema guelit penauz ema !

Alix a venne beza mouget gant he daelou.

An Duk a lakeaz eur pok var dal ar bugel clanv, hag a lavaras :

— N'en em nec'hit ket, Alix, an dra-ma, credabl, ne vezo netra :

Alix a hejaz he fenn, hag a stardaz ar potrig etre he divrec'h, evel p'e divije c'hoant d'he zifen oc'h ar maro.

Ar medesin a c'hourc'hemennas lacat ar bugel en he vele. Alix a chomaz e troad ar c'havel. Ne fellas ket dezhi finval ac'hano, caer a voue clask he c'has d'en em ziskuiza he unan. Diou epken euz he itronezet a lezas da chom en he c'hichen. Da bardaez ar bugel en devoue eun derzién gre, hag alter. Ar vam baour a bede Doue, hag a gave comzou ar re denera da lavaret d'he map kez.

Antronos, mintin mad, Per a Dreux a deuas da velet ar buguel clanv. Ober a reas goulennou oc'h ar medesin. Hema ne responte nag ia, na nan ; ne grede ket lavaret dirag an Dukez n'en doa fizians ebet.

Araôk mont kuit, Per a gemeras dorn Alix, hag a lavaras dezhi goustadik :

— Clenvet hor c'hez Arzur a zo eur bunision leal euz ar pez am eus great. Abalamour deoç'h hag abalamour d'ezhan ez an da ober ar pez â c'houlen an Tad Santel diganhen.

Alix ne lavaras ger ; mes teleur a reas var an Dug eur zell hag a roe da anaout pegement a vad a rea ar c'homzou-ze d'he c'halou.

An dervez-ze da noz, ar bugel a velleas dezhan eun draik. Jerveza a Zinan a c'hellas lakat an Dukez da vont da gousket eun nebeut, o chom en he leac'h da veilla. Alix a zentas. Mes var dro anternoz e crogaz adarre an derzien er bugel. Ar mamou, ep guelet, a zant peur e voasa d'ho bugale. A veac'h oa goaset d'ar prins iaouank. ma voue guelet an Dukez o tont adarre da gaout cavel he map.

Abenn pemp dervez goude, ar vam baour a vouele d'ar bugel à ioa eat d'an Env da gaout ar prins a behini e touge an hano.

— Ah ! va Done, va c'hasit ganeoc'h eta pa oc'h eus caset va map, a lavare Alix en he glac'har.

Jerveza a Zinan a zigasas dezhi he daou vugel all, Ian hag Iolanda, en eur lavaret :

— Itron, red eo beva abalamour d'ar re-ma.

— Bugale geiz, eme an Dukez, pebez gras en deus great Doue d'ho mam goz oc'h he zenna euz ar bed araog he map !

An Dukez devot ne ziskuezas mui goudeze a zizesper;

mes en em bellat a reas dioc'h an dud mui c'hoaz eget diaraok.

Per a Dreux he lezas da ober iviziken ar vad evel ma care. Cavet e veze ato en he chapel pe o labourat gant he itronezet evit ar beorien. Eur vech er zizun e testume ar beorien-ze en he falez, hag ho zerviche he unan.

Credabl eo Alix a vele ervad ne devoa mui pell da veva, hag en em brepare d'ar maro. Deut oa da veza laouenoc'h eget diagent, ha ne d'ea trist nemet pa zelle oc'h he daou vugel, abalamour ma c'houie e zeant da zioueret ho mam.

Per a Dreux n'en doa morse sonjet e tistruje Alix. Abarz ar fin gouscoude oue red dezhan digeri he zaoulagad hag anaout e zea da veza intanv. Plega a reaz he benn dindan dorn pounner an Aotrou Doue a deue evelse d'her skei. Gouscoude e voue red dezhan caout c'hoas kenteliou calet araok ma tistroaz oc'h Doue.

Eured Jafrez ha Jerveza a voue great er c'hastel ep solanite, rag edot e canv da Arzur. Cridi a reat e vije an dimizi-ze euruz. Hogen an eurusdet ne bad ket hir er bed-ma ; marteze eo berroc'h c'hoaz evit ar re vraz eget evit ar re vian. Jafrez a varvas tri mis goude, o lezel he bried iaouang intanvez hag an oll strafuillet euz he varo. G. M.

Eur pennad all er sizun a zeu.

Lenn a reomp en eur gazetennig a Seez :

Dominik Lamblin, calvez euz he vicher, den difeiz ep relijion, en devoa ar gasoni ar vrasa oc'h ar veleien, hag en doa laket he bried d'ho c'hassat kement hag hen. Bet oa pell ep bugale. Genel a reas gouscoude eur verc'h dezhan. Hogen p'oa comanset da zevel, an tad a garje n'en divije bet bugel ebet, rag ar verc'h, hanvet Mac'harit, a ioa diboel, dizent, lipous, diegus, gaouiadez, goal deot, en eur ger, bez'e devoa an oll siou a gaver er goal vugale, er vugale re lezet.

Petra bennak n'o devoa ket a relijion, an tad hag ar vam a lezaz ho merc'h da vont d'ar c'hatekis pa voa deut en oad da ober he fask kenta. He lezel a reant evit ober ar c'hiz, hag ar verc'h a iea evit caout tro da gaout eun tam plijadur bennag ha da c'hoari gant he c'hamaradezet.

Gouscoude a veac'h oa bet Mac'harid eur guechou bennag er c'hatekis, ma voa anat e furea. Ar skiant a deue dezhi, ar feiz a deue ive ha zoken an devosion. An tad hag ar vam a vele kementse, hag a ioa souezet ; mes evel n'o devoa ket a feiz ne velent ket a belec'h e teue ar chenchamant-ze. Mac'harit a reaz ke fask kenta, hag a neuze ne voa tam henvel oc'h ar pez m'oa bet. Brema oa dizroug, hegarad, carantezus, sentus, tam lipouz ebet, mad da labourat, ato laouen, eun eal, evel a leverer, pe eur zantezik.

Dominig a lavaraz eun dervez d'he verc'h :

— Asa, Mac'harit, lavar din petra en deus laket ac'hanout da furaat evelse ?

— An Aotrou Person eo, va zad.

Dominig a chomas da zonjal, ha ne lavaras ger.

Eun dervez bennak goude e lavaras adarre :

— Hag e leverez eo an Aotrou Person en deus laket ac'hanout evelse da furaat ?

— Ia, va zad ; lavaret en deus din senti oc'h va zad ha va mam evel oc'h Doue he unan, rak delc'her a reont lec'h Doue em c'henver. Ah ! ma c'houfac'h, va zad, pe gen dudiuz eo pidi Doue, hag ar Verc'hez Vari, hag ar Zænt, ha neuze santout emaor e stad a c'hras !

— Cas ac'hanon da gaout da berson, va merc'h ; izom am eus da vont d'he drucarecat da veza great catekis dit.

Dominik a ieas da gaout ar beleg, hag a ieas meur a vech. Distrei a reaz oc'h Doue. He c'hreg a reaz evel-dhan, ha brema o deus desket ive ho daou pe gen dudiuz eo santout e vezer e gras Doue. G. M.

AN ANKOU.

FABLEN.

E kær B... edo ar c'his pa veze bet an Ankou oc'h ober eun dro, ha pa gaset eur c'horf maro d'an douar, kerent ha mignonet a grie fors, a rea safar evel tud e dizesper. N'eus ket pell an ankou a deuaz adarre da ober eun dro di. En dro-ma avad n'edo ket he falc'h ganthan nag he zent discrognet ; ne ket da falc'hat e teue na da deleur strafuil hag auken, mes da zigas laouenedigez eur vech ive. Encanti a reas drë gær penauz, o c'houzout pegement a boan a rea dezho bevech ma samme unan bennag euz ho zouez, oa deut en droma evit digas adarre e buez ar re en doa falc'het er gær-ze epad an daouzek vloas diveza, e vije er vered abenn tri dervez goude, hag e lacaje an daouzek bloaveziad-ze da zevel beo buezeg euz ar bez ; mar doa zoken unan bennag hag o doa kerent maro ouspen daouzek vloaz a ioa, hag o divije eur c'hoant bras da velet resusitet, n'o doa nemet scrifa dezhan en eul leac'h a vercaz, hag e roje dezho ho goulen gant ma o divije eur rezon vad bennak.

Antronos ne velet nemet tud o vont da gas liziri d'al leac'h merket gant an ankou. N'oa douet ebet n'o doa ar re-ze oll c'hoant da velet e buez adarre kerent dezho, maro ouspen daouzek vloaz a ioa, mes a ioa sonch mad anezho c'hoaz. An ankou he unan a grede kementse. Hogen souezet braz e voue pa zigoraz al liziri. Oll oant scrifet gant tud hag o doa collet unan bennag euz ho c'herent nesa n'oa ket c'hoaz a zaouzek vloas. Goulen a reant en han' Doue ne vije ket digaset ho zud en dro.

Eun intanvez a bede caloneg an ancou da lezel er vered he fried e serr pehini, emezhi, e devoa bet poan avoalc'h. Eun intanv a lavare ne felle ket dezhan e teuje he bried e buez, rak cavet en doa eun all hag a blije dezhan cals muioc'h ; hag edo e sonch d'he c'hemeret. Bugale a ioa brema o veva en ho roll, ne rea netra muioc'h a aoun dezho eget guelet ho zad o tont adarre

var an douar, rak n'o divije buez vad ebet diouthan. N'ous pet hini, o doa bet heritach en daouzek vloas dideza, a ioa mantret oll o sonjal e vije red dezho disteleur ar pez o doa bet. Eun amezek a ioa strafuillet oll o sonjal e teuje adarre he amezeg e buez, rag he stal a iea cals guelloc'h en dro abaoue m'oa maro an amezek-ze. Eur breur a grene gant aouu na deuje he vreur en dro, rak red e vije dezhan ranna ganthan, ha ne gave ket dezhan e vije tam re vraz he lod. Eur c'hulator a c'houlenne ma vije lezet er bez tad ar vinoret a c'houarne, rag en eur c'houarn tra ar vinoret-ze e c'helle gouarn cals guelloc'h he dra he unan. Bete tadou ha mamou a bede an ancou da lezel ar vugale o doa collet eleac'h ma edont, rak caout a rea dezho o devoa c'hoaz avoalc'h ha re da vaga, da zevel ha da argoulaoui.

Pa voa deut an dervez merket ganthan, an Ancou en em gavaz er vered, evel ma en devoa lavaret. Neuze tud kær a ieas, ne ket a hiniennou, mes oll a vanden, d'he bidi da lezel ar re varo en ho beziou ; ne c'houlennent ken gras digant Doue, rak goude beza sonjet mad, ec'h anavezent ne vije ket eur vad evitho e safje ho zud euz a varo da veo.

— Anzao a rit eta, eme an ankou, ez eo eur vad, eur blijadur eo a ran deoc'h kentoc'h eget eun drouk pe eur boan pa deuan da ober eun dro en ho touez ! Anzao a rit eta n'oc'h eus ket kement a geus d'ho tud varo evel ma tiskuezit, rak ma o pije, e c'houlenjac'h ho guelet o tistrei. Perag eta kement a gri, a c'hrosmol var va lerc'h ? Perak kement a orbidou pa varf unan euz ho tud ?

Evit en dro-ma Doue a ro deoc'h ho coulen, mes bezit furoc'h eur vech all.

An Ankou a ieas kuit var gementse, hag ar re varo a chomaz er vered. Abaoue, a leverer, tud kær B... a vez didrousoc'h pa gaser ho re varo d'an douar, hag a zoug ho c'hanv siouloc'h. G. M.

ALL.

Ar glouer iaouank, brema e vacansou, a dle distrei d'ar Seminer d'ar 24 euz ar mis, da lavaret eo, dimeurs kenta.

An avielerien a dle distrei gant ar re all evit gortos ma vezo roet an urziou.

An ali-ma a lakeomp evit ar re euz ar glouer n'o defe ket gouezet kementse a hent all ; hag e peder beleien ar parreziou d'hen rei da anaout dezho.

En eur gerig, e kichen Lyon, ar Mær, unan euz an dud difeiz-ze a gaver hirio ha ne fell dezho na Doue na lezen gristen, na croas na netra a gement a zigasfe sonch euz ar relijion, en devoa da c'houlen he zinatur digant eul labourer douar ha ne vouie na lenn na scrifa, na zoken lacat he hano. Ar c'houeriat a gemer ar bluen hag a ra eur groas.

— Eur groaz ? eme ar Mear en eur griza he fri.

— Petra a lakin-me deoc'h-ta, eme ar c'houeriad, eur c'hillotin ?

Person S. Honore-Passy, eme ar gazeten c'halleg *Union de l'Ouest*, a zo anavezet gant oll dud he garter evit eun den hag a ro d'ar paour kement a c'hell. Epad ar goanv diveza dreist oll, ouspen he aluzennou all, e roe bouet hag arc'hant da baourezet coz a vije douetus maro gant an naoun anez.

Arabat eo gortoz anaoudegez vad a berz an oll. Pa deuas potred ar Gommun pe ar Republicanet rus da c'hoari, uuan euz ar baourezet coz-ze a ioa bet sicouret gant an person, a reas tro ar c'harter o clask poulza an oll da vont da zevi ar presbital ha da grouga ar pastor.

Guella pez a zo ne voue ket sentet outhi. Ar botred ruz a voue red dezho plega ; ar person en em gavaz e peoc'h, hag en em lakeaz adarre da rei he aluzennou evel diaraok.

Dispac'herezet n'int ket lent ; houma a deuaz adarre ive da asten he dorn.

Ar person he anavezaz, a roas dezhi he aluzen evel m'oa boaz, hag a lavaraz en eur vusc'hoarzin :

— Va maouez vad, ma o pije laket devi va zi, an dra-ze n'en divije ket miret ouzin da rei an aluzen deoc'h gant ma vije chomet eun dra bennak ganhen ; mes ma o pije laket va c'hrouga, penaoz em bije me ho sicouret hirio ? G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *14 Here.*		Pont-n'Abat — *12 Here.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 26 c.	Guinis.....	32 lur, 50 c.
Segal.....	17 lur. 44 c.	Segal.....	18 lur, 33 c.
Eiz.....	16 lur, 64 c.	Eiz.....	17 lur, » c.
Ed-du.....	17 lur, 08 c.	Ed-du.....	20 lur, 83 c.
Kerc'h.....	17 lur, 06 c.	Kerc'h.....	17 lur, » c.
Avalou douar	7 lur, 50 c.	Avalou douar	7 lur, 26 c.

PETRA DA OBER ?

Levrik scrifet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.

Moullet e ti an aotrou de Kerangal.

RESPOUNT D'AR REPUBLICANED.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. de KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullec an Escopti.

Dissadorn 28 Here 1871. N° 352. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerct evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar serijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 28 Here 1871.

Brema ez eus skignet dre ar bed oll eun doare breuriez hanvet *Internasional*, evel pa lavarfet emgleo etre an oll broiou, emgleo etre an oll dud difeiz a zo var an douar evit discar an iliz hag ar relijion, hag ive ar rouanet hag ar brinset, pa en em gavont var ho hent.

Araok brema on doa ar franc-mansonet ha meur a emgleo all e cuz, savet evit ober ar brezel da Zoue ha d'he vap Jesus-Christ. Hogen an emgleo a hirio en em skign cals muioc'h eget ar re all, hag ar re en em laca enhan dreist oll e zeo ar bandennou labourerien ha micherourien a zo er c'heriou braz e pep carter euz ar bed. Ar re-ma kenteliet ha poulzet gant eun nebeut likizien a bers Satan, n'o deus ken ioul nemet da ziscar kement tron ha kement aoter zo var an douar ; Doue he unan a ziscarjent ma c'haljent hen ober.

Satan, evel ma on euz her guelet a viscoaz, a zo ato evel eur marmouz, o clask ober evit an droug, ar pez a vel great gant Doue evit ar mad. Guelet en deuz en ilis santel Breuriezou, arc'hbreuriezou savet, evel breuriez ar Rozera, breuriez ar Scapular, ha calz a re all, elec'h ma teu an dibab euz ar gristenien, d'en em unani, d'en em glevet, e pevar c'horn ar bed, evit henori a eur vouez, gant muioc'h a galon, hag ep ean, ar galon sacr, ar Verc'hez Vari, pe unan bennag euz hor misteriou santela.

Guelet en deuz oc'h en em zevel urziou relijiuzet, evel compagnunez Jesus ha calz a re all pere a zo evel rejimanchou dibab euz a arme Jesus-Christ, dieupoc'h eget ar zoudardet all da vrezelecat evit an ilis santel ha da zifen he guiriou. Ha setu perak prins an denvalijen en deus clasket ato caout, e cuz, bandennadou evelse euz he sclavet, skoliet ganthan evit an droug, ha ne zavont ho fenn, n'en em ziskuezont nemet pa gaf dezho e zint cre avoalc'h evit ober lezen d'ar re vad. En he emgleou coz n'en doa nemeur a dud euz a eur renk ken izel-ze, ha ne gave ket dezhan e vije cre avoalc'h he arme evit ar brezel en doa da ober ; brema avad gant ar pez a c'halver *Internasional*, e caf dezhan e c'hell he likizien sevel euz ho zoullou tenval, hag o deus nerz avoalc'h evit stourm var an dachen a enep Jesus-Christ hag he ilis.

Ha petra da ziscar da genta evit teleur en traon ren Jesus-Christ hag he ilis ? Ministret ar relijion.

Hogen red eo evesaat, petra bennak ne fell d'an dud dizoue-ze relijion ebet, n'en em gemeront morse nemet oc'h ar relijion gatolig, hag oc'h he beleien. Bez'ez eus protestanted, iuzevien, mahometanet... Ar fals relijionou-ze ne vezo ket touchet outho ; ho ministret a vezo lezet e peoc'h. Ha perag ? Abalamour ar relijion catolig epken a zo guir, he beleien epken a zo tud consacret da Zoue. Ministred ar fals relijionou ne dint nemet tud evel ar re all, ep *caracter* sacr ebet ; ho relijionou ne dint nemet sorc'hennou, ar pez a zo tre dioc'h doare tad ar geier.

Ha penaoz en em zizober euz ar veleien catolik ? Setu petra a c'houlen an eil digant egile en emgleo a denvalijen ma comzomp anezhan.

— Red eo ho laza oll, a lavar lod.

— Nan, a lavar lod all ; morse ne denimp a benn d'ho laza oll, na zoken da laza avoalc'h anezho evit ho diwenna euz hon touez.

Red eo neuze ho lacat var an douar noaz. Hon tadou euz an dispac'h kenta o doa lamet digantho madou an ilizou ; lamomp digantho brema ar pez a ro dezho ar c'houarnamant, hag ar pezik zo etre he daouarn, ha lakeomp-hi da veva divar an aluzen.

An dra-ze ne ket avoalc'h, a respont hiniennou. Ar re-ze zo savet an darvuia anezho a douez ar bobl, a zo boas da veva gant nebeut ; ha neuze caout a rafent, evel en Irland, tud da gemeret soursi anezho, ha marteze zoken nemet dougetoc'h a-ze ne vet ken evitho.

Penaus da ober-ta ? Ho dizhenori. Red eo lavaret, ha scrifa a bep seurt droug anezho ; red eo teleur var

ho c'hein kement a c'hell ober dismegans dezho. Bez' ez euz e Frans daouugent pe antercant mil belek. Var gement all e vezo cavet, credabl, unan bennag hag a fazio, a vezo gallet rebech eun dra bennag d'ezhan ; hogen abouez ma cavimp eur fazi pe zaou, abouez lacat da da graza ha distaga geier, on devezo nebeut a chans ma ne deuomp ket a benn da lacat cals d'ho c'hassaat, ha calz all da goll pe da vianaat an istim hag ar garantez o deuz evitho.

Ha setu eno an doare vella o deuz cavet an dud difeiz evit ober ar brezel da Jesus-Christ ha d'he ilis.

ROM. — Ar venac'h hag al leanezet, tolet er meaz euz ho c'houenchou gant an dispac'herien, ne ouzont ket peleac'h en em denna. Gouscoude e leverer ez euz emgleo etre cannadet ar broiou all evit miret na deui gouarnamant an Itali da aloubi ar c'houenchou a zo dezho.

En dez all an Tad Santel a roe digemer d'ar prins Rhodocanakis. Ar prins a ioa ken trefuet oc'h en em gaout dirag ar Pap, ma na vouie petra da lavaret. Pii Nao, o velet pegen nec'het oa, a gomzas da genta :

— Teurvezout a rit, emezhan, prins, dont da velet eur prins discaret, eur prizonier ?

— Tad Santel, eme ar prins, m'em em gafche eurus da chom bepret ebars treid ho santelez, ma c'halfen dre eno bianaat ho poaniou eun dra bennak.

— Plijadur a ra din guelet e veac'h ken douget evidon, mes an hini ma talc'han leac'h dezhan var an douar a zo oll galloudeg evit va c'honsoli, hag e creiz va ankeniou e tigas din tamou laouenedigez a ne oufen ket lavaret pe ger braz int.

O velet ners calon ar Pap, ar prins a ioa meurbet teneret he galon o vont ac'hano.

Ar Pap a lavare d'ar re vraz euz a Rom deut d'he zaludi :

« Guelet a reomp ar bed rannet e diou loden ; dioc'h eun tu ema ar gatoliked ; dioc'h eun tu all an dud ne heuillont relijion ebet, pe ar re a zo coenvet ho c'halon gant ar gasoni a enep ar relijion ; ar re ne reont fors euz ar ar relijion hag ar re a glask he distruja.

« An dud a zo brema ne fell dezho nemet descadurez epken, hag a fell dezho lacat er meaz euz an descadurez kement a zell oc'h ar relijion hag oc'h an ilis.

« Red eo en em zevel gant ners a enep credennou ha kenteliou ar bed, ha dreist oll red eo pidi ato. Mogeriou Jericho a goezaz anezho ho unan dre volontez Doue pa en devoue pobl Israël great teir zro dezho o tougen an arc'h a gevridigez. Na eanomp da bidi ha da aspidi an arc'h a gevridigez pehini eo rouanez an Env, hag e c'hellomp esperout or bezo eun dervez al laouenidigez d'he zrugarecat da veza savetet Rom ha cador vikel Jesus-Christ. »

Ar Pab a lavare ive d'ar iaouankiz a Rom :

« Ar profet Zachari a velaz a speret eun dra vurzudus: guelet a reaz Ælez var gein gezeg a bep seurt liou, hag en ho fenn e zoa eun arc'hel oc'h ho ren. Zachari en devoa c'hoant da c'houzout petra voa kementse, hag evit terri he c'hoant an arc'hæl a lavaras dezhan oa bet digaset d'ar rouanteleziou a ioa en dro da bobl Doue, hag e tistroe goude beza great he gevridi. An arc'hæl-ze (sant Mikeal oa ervez sant Jerom), a roas respont da oll c'houlennou ar profet. Lavaret a reas dezhan, ne ket epken e pedje Doue evit pobl Jeruzalem, mes c'hoaz en doa pedet dija ha laket dirak daoulagad an Aotrou Doue an droug o devoa great d'he gær, hag an oll grisderiou o devoa cometet ar bobliou a ioa deut evit en em renta mistri anezhi.

« Doue a respontas : Counnaret braz oun ; mes distrei a rin oc'h Jeruzalem em zrugarez... Ni ive on eus pedet, ha fizians on eus, credit a reomp beza sur e tistroi Doue en he drugarez oc'h Rom. »

LYON. — Cridi a c'hallet, gant ar vrezel a zo bet, ar missionou o divije bet cals da c'houzanv euz a gementse ; an arc'hant a vije manket, ha neuze ar vissionerien n'o divije ket gallet mont d'ar broiou elec'h ma tlient prezeg an Aviel. Hogen ervez liziri Breuriez ar Feiz, daoust d'ar freuz a zo bet hag a zo ato e Frans hag er broiou all euz an Europ, ez euz eat evel kent missionerien d'ar broiou estren ; an arc'hant a zaver evit Breuriez ar Feiz ne ket bet bihaneat ouspen euz eur bempet, en hevelep doare ma zeus gallet cas d'ar re ne vevont nemet dioc'h an aluzennou-ze. Doue ne ket falvezet dezhan ec'h eanjet da rei he hano da anaout d'an dud-ze a zo c'hoas sebeliet e skeud ar maro.

An Tad Santel eu deus savet d'ar reng a brovins euz an iliz ar missionou etouez an dud gouez en Amerik tu an anternoz. Escopti sant Bonifas zo savet da arc'hescopti, ha tri escopti all zo savet da staga outhan.

Brema ez eus pemp bloas varnugent, daou vissioner epken caset di gant an Aotrou'n escop Mazenod, o devoa dirazho pemzek cant leo vro da c'hounit da Jesus-Christ. Abaoue ez euz eat meur a hini all, hag evel a veler n'o deus ket collet ho foan p'eo guir ez euz eno christenien avoalc'h evit sevel pevar escopti. G. M.

Sant Tarak, Sant Prob ha Sant Andronik, merzerien.

IV.

E kær Anazarb eo e voue caset ar verzerien santel evit an trede guech dirag al lezvarn. Tarak, galvet da genta, a respontas ato gant ar memes ners calon. Ar maro, emezhan, a lakai eun termen d'ar brezel a rer din, hag a zigoro din dor an eurusdet. Seul hirroc'h ma pad va zourmanchou, seul vrasoc'h e vezo va recompans.

Maxim o vezo great he staga oc'h ar marc'h coat, e lavaras dezhan ; Bez'e c'helfen goulen ma ve heuillet em c'henver lezen Dioklesian, pehini a zifen oc'h ar varnerien lacat ar zoudardet var ar marc'h

coat ; hogen ne fell ket din goulen ar privilach-ze evidon, ne ket lavaret a rafac'h eo falgaloni a ran.

Maxim. — Esper ac'h eus me voar vad da veza balzamet goude da varo gant ar merc'hed christen ; mes me a vouezo brao miret oc'h kementse.

Tarak. — Ober a c'hellit ar pez a blijo ganeoc'h eus va c'horf, hag epad va buez, ha goude va maro.

Maxim. — Rogit dezhan he vizach, ha troc'hit dezhan he vuzellou.

Tarak. — O regi hag o tispen va bizach, oc'h eus roet eur genet nevez d'am ene. Creëat gant carantez Doue, n'em euz aoun ebet rag oc'h oll dourmanchou.

Maxim. — Lakit beriou rùs dezhan oc'h he zivron, ha troc'hit dezhan he ziscouarn.

Tarak. — Va c'halon ne vezo ket neubeutoc'h eveziant oc'h coms Doue.

Maxim. — Diframmit ar c'hroc'hen divar he benn, ha goloit hen gant glaou tan.

Tarak. — Ha pa lacafac'h discroc'henna va c'horf oll, ne deuot ket abenn d'am distaga dioc'h va Doue.

Maxim. — Rusiit ar beriou c'hoas muioc'h eget ar vec'h kenta ha lakit anezho dezhan oc'h he gosteziou.

Tarak. — O Doue euz an Env, taolit eur zell varnhon, ha bezit va barner !

Maxim a reaz he gas adarre d'ar prizon, rag he espern a rea evit ar c'hoariou a dliê beza antronos. Neuze e lakeas digas Prob dirazhan.

Pa voa digoezet hema, ar gouarner hen aliaz adarre da zont da zacrifia. Mes evel ar merzer ne rea van evit an aliou-ze, e lakeaz he liama hag he zevel a istribil a bouez he dreid ; neuze e voue laket beriou rus glaou dezhan oc'h he gosteziou hag oc'h he gein.

Prob. — Va c'horf a zo en ho callout. Plijet gant Doue an Env hag an douar sellet oc'h va fasianted hag oc'h an humilite eus va c'halon.

Maxim. — An Doue ma en em erbedez outhan en deuz he unan da laket etre va daouarn.

Prob. — Caret a ra an dud.

Maxim. — Digorit dezhan he c'hinou, ha lakit enhan guin ha kik bet kinniget d'an doueou.

Prob. — O va Doue, guelit petra a rer din dre ners, ha bezit va barner.

Maxim. — Guelloc'h eo bet ganez gouzanv mil dourmant eget sacrifia, ha gouscoude setu te kemeret pers ganez en hor sacrifisou.

Prob. — N'oc'h eus ket izom d'en em fougeal euz ar pez oc'h eus great din ober a enep va bolontez.

Maxim. — N'eus fors, great ec'h eus ; promet din her gri a volontez vad, ha me da lezo e frankis.

Prob. — Gouezit ervad ha pa rafac'h lakat dre ners din em ginou kement zo bet kinniget var hoc'h aoteriou milliget, ne venn ket saotret evit kementse. Doue zo test euz ar pez a rer din.

Maxim. — Lakit beriou da ruzia, ha devit dezhan he zivesker. Ahanta, Prob, n'eus ket eur c'horn en da gorf ha n'en defe bet he dourmant, hag e kendalc'hez ato en da follentez ? Reuzeudik, petra a c'hellez-te da esperout ?

Prob. — Va c'horf am eus lezet etre ho taouarn evit savetei va ene.

Maxim. — Lakit tachou lem da ruzia, ha toullit dezhan he zaouarn gantho.

Prob. — Me ho trugareca, o va zalver, abalamour ma oc'h eus va c'havet din da gaout perz en ho poaniou.

Maxim. — Seulvui a dourmanchou a c'houzanvez, seul diskiantoc'h e teuez !

Prob. — Plijet gant Doue ne vijac'h ket scoet gant eun hevelep dallentez.

Maxim. — Ne c'hellez mui en em zervichout euz a nicun eus da izili, hag en em glemez c'hoaz abalamour n'eus ket great dit coll ar guelet ? Broudit he zaoulagad dezhan, nebeut ha neubeut avad, bete ma o pezo toullet map he lagad.

Prob. — Setu me brema dall ; lamet oc'h eus diganhen daoulagad va c'horf, mes ne c'hellit ket lamet diganhen daoulagad va ene.

Maxim. — Hag e tisputez c'hoas ? sonch-ta ezout condaonet da eun dallentez hag a bado ato.

Prob. — Mac'h anavesjac'h dallentez hoc'h ene, en em gafchac'h reuzeudicoc'h egedon-me.

Maxim. — Da gorf ne dal ket dit hirroc'h eget he gorf da eun den maro, hag e comzez c'hoas ?

Prob. — Keit ha ma vezo eun tamik tomder, eun tamik buez er pez oc'h eus lezet ganhen eus va c'horf, ne eanin da gomz eus va Doue, ne eanin d'he vennigen ha d'he veuli.

Maxim. — Petra, soujal a ra dit e chomi beo varlerc'h an tourmanchou-ma ? Ha sot avoalc'h out-te evit credi e lezin ac'hanout da denna da halan eur momet epken ?

Prob. — Eur maro criz eo kement a c'hortozan diganeoc'h ; ha ne c'houlennan nemet eun dra digant an aotrou Doue, ar c'hras da genderc'hel beteg ar maro da renta gloar d'he hano santel.

Maxime. — Me as lezo da langisa keit ha ma virit beza lezet eun den dizoue eveldout. — Casit enezhan alesse. Diouallit mad ar brizonierien-ze evit ne dai ket ho mignouet var ho zro. Ho espern a ran evit ar c'hoariou bras. Digasit din Andronik a zo c'hoas pennococ'h eget an daou all. G. M.

(Eur pennad all eur vechall.)

AR SAKRAMANT.

PETRA EO AR SKEUDENNOU. (KENDALC'H).

Ann hini a daolo eves ous ar viriones-ma : eo bet ar

batriarched *portrejou-beo* hor Zalver, a deuio ive da zonj dezhan e komzou Sant-Paol : *Vivo autem, jàm non ego ; vivit verò in me christus*: beva a rann ha n'eo mui me eo a vev, mes Jesus-Khrist a vev ennhon. Evelse ar Zanteles, guechall kouls hag hirio, eo kaout heveli-diges gant Doue, red eo e ve bues Jesus anet ennhomp epad ma maoump var ann douar : *ut et vita Jesu manifestetur in carne nostrâ mortali.* Pebes labour kaër ha pegement e tle poania ann hini a zo digoc'hen avoalc'h he lagad evit guelet ann dra-màn ! E peleac'h e chomit, a c'houlenne Sant Andre pa voe diskouezet dezhan oan Doue gant Iann Vadezour, e peleac'h e chomit ? Oh ni a oar da viana e peleac'h Jesus a c'hountaffe chom ; perak n'en deus bet ti ebet abaoue ma tilezas Nazareth evit prezeg ann aviel ? N'en doa mui izoum ; ti Jesus, abaoue, eo kaloun ann den. Eunn deis hor Zalver a apparissas d'eur Zantes, o tougen he groas hag evel eur beachour skuis ; houma a drueze var he stad : va merc'h, emezhan, kals bale a rankan, rag ne gavan ket d'am digemeret eur galoun digor ha frank avoalc'h evidon ha va c'hroas.... allas, Kristenien, el lavaret a rann gant mez : ann drouk-speret a gav kals tud d'her reseo ; el levriou-sakr e velomp penaos ann diaoul en deus bet great teir goulen ous Doue ha bep tro eo bet chelaouet ; unan eus ar goulennou-ze oa mont e korf eur vanden voc'h... stank eo, siouas, ar c'halonou n'int nemet kreier divalo hag a zo dibrenn evit Satan, mes peleac'h e kavo Jesus lojeis, peleac'h ema he bortrejou-beo ? evidomp da jom didalves, e velomp da viana n'eo bet labour Doue a bep amzer nemet diskoues deomp he vab evit ma teujemp d'hen anaout ha d'her c'haret. Mintin-mad eo diskennet ann tad a famill da glask tud da labourat enn he vinien ; ar batriarched, ar brofeted eo bet ar gopraerien kenta ; evel int c'hoas ous ar zoudardet a zo o veilla epad ann nos, peb hini d'he dro ; atao dihun, atao e krient evessaït, dont a rei ar Messias ! meuleudi da Zoue en deus evel-se diskouezet he garantes evit hor Zalver hag evidomp. Koulskoude mar deo bet dre ann niver eus ar skeudennou, ann enor brasa evit penher ann Env ; ma zeus ive teir zra a zalc'h atao Doue evithan E-unan : he c'hloar, he varnidiges, he venjans, n'eo ket bet pis avoalc'h evit non pas ranna gloar he vab gant tud all abalamour ann Enor-ze a zistroe var eün da Jesus, evel ann dour d'ar mor. Skeudennet eta eo bet ive dre an dud santella hag ann traou kaera eus hor relijion : ar ver c'hes vari, Sant-Joseph, Sant-Jann Vadezour, ann ebestel, ann ilis, ar groas, ar sakramanchou. Eur gerik c'hoas var gementse evit n'hor bezo mui da ehana eur vech ma vizimp krog a zevri enn alar hag evit ma vezo eünoc'h hon ero. Portrejou ar verc'hes eo ann oll merc'hed santel o deus bevet enn testamant-koz. Esther a blij d'ar roue Assuerus dreist ann oll merc'hed iaouank eus he stajon, lakeat eo da rouanes ha savetei a ra he fobl a dlie beza distrujet dre ourgouil ann den kruel Aman ; Mari ive eo merc'h muia-karet ann Aotrou Doue, hi eo rouanes ann env hag ann douar, hi eo a flastras penn ann diaoul a c'hountea koll ann oll dud.

Judith a ioa ar vaoues koanta ha furra eus Israël ; trouc'ha a reas he benn da Holofernes hag e roas ar Viktor d'he brendeur, kanet e voe he meuleudiou gant ann oll : c'hui, emer beleg-bras, eo gloar Jerusalem, Joa Israël, enor ar bobl-ma : ho c'hano a vezo benniget da viken ; d'ar goueliou, judith a stoue ann oll dirazhi : *erat autem diebus festis procedens cum magna gloria ;* pa varvas e voe great kaon dizhi epad seis derves ha deis he Viktor a zo bet a bep amzer eunn deis sakr evit ar Jusevien ; red e ve beza dall evit non pas guelet enn traou-ze portret ar Verc'hes.

Beza e zeus skrivanourien hag a ia c'hoas larkoc'h, ho lagad a bar beteg er barados memes : David, emezho, o tigemeret gant kement a driomph ann arc'h a allians enn he di, o tanzal dirazhi, o Kana hag o c'hoari gant he delen eo skeuden Jesus o tigemeret he vam er barados ; Mari oa ar guir arc'h a allians great gant koat Cethim, da lavaret eo, gant koat ne vrein morse, goloet a zeillennou aour pur ; kanaouennou ha telen David a ziskoueze kantikou dudius ann eles pa deue ho rouanes da azeza var he zron. — Skeuden Sant-Joseph eo mab Jakob, ann hini a zougas ar memes hano ganthan ; ann eil hag egile o deus bet eus ous ann disterra pe-c'het vil ; ann eil hag egile o deus roet deomp ar bara evit miret ous ar gernes : ar c'henta, bara ar c'horf d'ann ejiptianet ha d'ann dud divardro ; ann eil, bara ann ene d'ar bed oll.

Sant-Jann vadezour a zo bet skeudennet dre Elias, Jeremias ha Samuel ; ann ebestel dre ann daouzek mean tennet eus a greis ar Jourdin evit rei testeni da vurzudou Doue.

Arc'h Noé eo ann ilis er meas a behini n'eus silvidiges ebet ; rouanes Saba o tont da zeski ar furnes gant Salaün eo ar baïanet o teski ar viriones e skol ann ilis. Rachel o lenva d'he bugale eo ann ilis enn he foaniou. Ar groas sakr n'helle ket beza ankounac'heat ; skeudennet eo bet dre ar vezen a vues a ioa e-kreis ar barados kenta, dre ar vialen gant pehini Moïzes a reas kement a vurzudou enn Ejypt, a zigoras ar mor rus, a lakeas ann dour da strinka eus ar roc'h ; imaj kaëra ar groas koulskoude eo ar zerpant arem savet enn dezert : ar zerpant-ze a baree ann Israelitet flemmet gant aeret bilimus. Ne jom mui ganeomp da goms nemet eus ar sakramanchou ; ar vadiziant a gavomp skeudennet dre ar pes a c'halve ar Jusevien : *ar mor arem*, da lavaret eo, ann dour meur a ioa enn eur pinsin bras great gant arem. Ar veleien araok antreal e templ Jerusalem a ranke en em voalc'hi enn dour-ze evel ma ranker ive beza badezet araok beza krouadur d'ann ilis. Ar pinsin a ioa arpet var daouzek ejen great ive gant arem ha n'eo ket dies anaout e kementse ann daouzek abostol o deus prezeget ha roet ar vadisiant. Skeuden ar zakramant-ze a gavomp c'hoas er pes a zigouezas gant Naaman a ioa païan ha goloet a lorgnes. Ar profet Elizee a roas urs

dezhan d'en em voalc'hi seis guech er Jourden ; neuze he gig pehini a goeze oll araok evel skant a deuas da veza iac'h ha neat evel hini eur c'hrouadur ; dre ar vadiziant oump ive pareet eus lorgnes ar seis pec'het marvel ; erfin ann oll Israelitet, evit digouezout enn douar promettet, a rankas treuzi ar Jourdin, er memes tro, ne zigouezo den er barados nemet dre ar vadisiant. Ne gomzin ket deoc'h, lenner kristen, eus a skeudennou ar sakramanchou all, rag mall ann beus d'en em gaout gant re sakramant ann aoter ; guelet a rit dija peger burzudus eo henchou Doue *: quia sicut exaltantur cœli a terrâ sic exaltatæ sunt viæ meæ a viis vestris* : evel ma zeo savet ann env huel a ziouc'h ann douar, va henchou-me a zo savet dreist re ann den ; er sakramant adorabl eus ann aoter e kaffot traou c'hoas burzudussoc'h, rag-se eo deomp nijal var-zu eno evel ar goulm var-zu ar c'houldri. I. W.

MISSION QUERRIEN.

Abaoue ma teuas, brema ez eus tremen bloaz, ar vrezel da deleur ar strafuil hag an anken dre ar vro, ar missionou a roet e meur a barrez bep bloaz en escopti Kemper, a ioa chomet a za. Kement-se ne deo ket souez, rag eur mission a c'houlen eur pourchas ha ne c'heller ket da ober pa vezer o c'houlen hirio petra vezo varc'hoaz, hag er mis-ma petra a vezo er miz a zeu, da lavaret eo pa vez pep tra var var.

A drugare Doue, setu ar missionou o tigeri adarre, hag eo parrez Querrien, ar barrez vraz ha caer-ze, eo a ro ar c'henta skuer. O c'houzout ar vad dispar a ra ar missionou evit frescaat an eneou, kendelc'her ar feiz hag he lacat da zihuna er c'halonou e pere e ve var ar mare da gousket pe da veza mouget, Aotrou person ar barrez-ze en deus great kement a zo red evit gallout rei eur mission bep eun nebeut bloaveziou ; ha setu perak brema kerkent ha ma zeus deut un tamik peoc'h, ne ket falvezet dezhan gortos divezatoc'h evit rei d'he barressioniz ar c'hras dispar eüz eur mission.

Ar mission eta a zo bet roet eno er pemzek dez kenta a viz here, adalek sul ar Rozera beteg an trede sul euz ar miz. An Aotrou Messager, person Castel nevez, a ioa e penn ar Mission. Trivac'h beleg o deus labouret epad an diou sizun.

An amzer o veza bet gleborog e fin mis guengolo, an ed du a ioa chomet da eosti. Setu perag er sizun genta e voa nebeut a brez er mission, pe kentoc'h an dud keis ne vouient pe du trei ; ho ed du a iea da goll, hag o mission o doa c'hoant da ober. Mes an eil sizun ne voue mui marc'hatet ; red oa, coustje pe goustje, lacat da dalvout ar c'hras a ginnige Doue dezho, ha n'o deus ket he lezet da goeza d'an douar. Pemzek cant den a rea ho mission en eil sizunvez. Da lavaret eo oll dud ar barrez, ha zoken unan bennag euz ar parreziou divar dro, a zo deut da gemeret ho lod eur ar frouez a zilvidigez dibabet evitho.

Ne livirin netra euz an aket, euz ar boan a renke ar barressionis da gemeret evit mont ha dont d'an iliz. Kementse a zigouez e pep mission en hor parreziou braz ; ha var gementse Querrieniz o doa kement da ober hag ar re all, rak petra bennag ma zeus distaget dioc'h ar barrez-ze eur gordennad caer, e pehini ar c'heriadennou pella a ioa teir leo dioc'h ar bourg, ez eus c'hoaz er barrez, evel m'ema, eun niver braz a geriou hag a zo eul leo anter ha bete diou leo vad dioc'h an iliz.

N'em euz éta da lavaret euz a Vission Querrien nemet ar pez a c'heller da lavaret euz a bep mission roet d'hor bretoned, tud a feiz, nemet e vezo bet eur frouez a zilvidigez evit eun niver braz a eneou. Ar pez en devezo scoet muia calonou tud ar barrez, ar pez o devezo muia sonch anezhan, ar pez ive a zigaso muia sonch dezho euz ar grasou o deus resevet brema, eo ar groas vean, pe kentoc'h ar c'halvar savet er vered abenn ar mission, hag a zo bet benniget gant solanite. Ne gredan ket e ve en escopti, da viana ne anavezan ket, en tu all d'ar c'halvar-ma nemet hini Plougastel Daoulaz hag hini Pleyben. Querrieniz, a dra zur, ne vankint ket da zont alies da zaoulina drrag ar C'halvar-ze, hag ar guel anezhan a zigaso en ho speret ar sonjezonou mad o deus bet en derveziou-ma.

Kement-ma a ro din tro da lavaret eur ger divar benn iliz ar barrez-ze. An ilis-ze zo bet savet brema ez eus var-dro cant vloaz, hag a zo unan euz ar re gaera a gafet savet en amzeriou-ze. He zoen n'ema ket en eur pez, da lavaret eo, an doen a c'holo ar c'hosteziou ne zao ket beteg an hini a c'holo creiz an ilis. An doen hag ar c'hoatach a zo evelse cals scanvoc'h, hag a ro nebeutoc'h a veac'h d'ar pillerou ha d'ar mogeriou. Ouspen-ze coantoc'h e rentont an iliz, hag e roont dezhi an doare eüz eur Gatedral.

An ilis-ze a zo frankis ganthi, hag en eun iliz evelse ez eo ebat rei eur mission. An tour ive a ioa bet savet pa voue savet an ilis, mes beteg ar garidou epken. Divezatoc'h e voue laket eur bek var ar c'horf tour ; hogen an tam labour-ze ne zere ket dioc'h al labour genta. Laket ez eus da doka an tour eun doare mougergoulou pounner meurbet ha divalo, dizoare da velet.

An iliz ive, gant he mogeriou, he fillerou, hag he zoen a zoare, a ioa, brema ez euz eun nebeut bloaveziou, an diabarz anezhi diskempen ha paour avoalc'h. Hirio avad dre zoursi an hini zo e penn ar barrez, ha bolontez vad ar barresioniz, an iliz a zo unan euz ar re gaera a gafet. Ar c'hœur hag ar penn huela euz an ilis coateat oll, hag a zoare ; oll arrebeuri an ilis, cador brezeg ha cadoriou covez great a nevez, ar pemp aoter goant a zo enhi hag a zo an teir huela anezho e marbr, a zo dudius da velet. An aoter vraz, e marbr guenn, pa vez varnezhi ar groaz hag ar c'hantoloriou choazet dioc'h he ment, gant bokedou fleur ive dioc'h ment ar c'hantoloriou, ne ouzon ket peleac'h caout eun aoter all da lacat e kem ganthi.

Brema ez euz eun nebeut bloaveziou, presbital ar barrez-ze a ioa euz ar re zistera. A veac'h oa braz avoalc'h evit loja eur beleg, hag e zoa tri enhan ; hirio ez eus savet evit presbital eun ti hag a ve kemeret evit eun askel euz eur gouent.

Ar vered ive a ioa trist ha dirapar ; hirio e deus chenchet doare gant ar C'halvar nevez-ze a zo eur guir brezegen evit kement a dosta oc'h an ilis.

Beza douget da gempen, da gaeraat ti an Aotrou Doue a zo, ep mar, eur merk braz a feiz. Eur merk braz a feiz eta o deus roet Querrieniz o lacat ho foan hag ho danvez da zicour digas ho iliz, ho bered hag ho frespital er stad ma ho guelomp hirio. G. M.

Pouez eur Gurunen.

VIII.

Jerveza, deut da veza intanvez, a lavare da Alix :

— Ah ! va itron ger, nag hen zo c'hoero ar vuez-ma.

— Va c'hoar gez, eme an Dukez, en em glem a rez? Bez'ez eus gouscoude poaniou lemmoc'h eget da re. Hag a hent all, ha ne ket gouzanv poan eo lod an den er vuez-ma ? Guel petra c'hoarvez gant va zud-me.

An itron Constans, va mam muia caret, ker karet gant ar vretonet, n'eo bet he buez nemet brezel, ar prizon, poaniou hag ankeniou ep ean ; va breur Arzur, an æl dizrouk-ze, a varf lazet gant eun trubard ; Azenor, d'he femzek vloas, zo caset prizonierez e Brozaoz ha dalc'het eno beteg ar maro ; Mac'harit a zo samet d'he zivrac'h vloas. N'eus mui nemet Catell. — Alix a c'holoaz he daoulagad gant he daouarn, hag a lavaras en eur vouela.

— Ha me, etouez an oll boaniou all am eus da c'houzanv, am eus da vouela var dizurziou Per a Dreux... Evit miret da goeza e dizesper eo red beza christenez, Jerveza, hag e zoun. Deomp, va mignonez, da bidi e tal ar groaz ; an dra-ze hor sicouro da veza sentuz oc'h bolontez Doue.

Alix a zavaz, hag e zejont ho diou d'ar chapel.

— Sell, Jerveza, eme an Dukez, ama eo e cavan frealzidigez evit va c'halon. Ama, dirak Doue, e velan kement hini am eus collet, hag e comzan outho evel ma rean pa edont e buez. Ama e taoulinan, e lacan va daouarn var va daoulagad, hà neuze e caf din guelet eneou va zud en dro d'am hini, hag e savont var eun dro varzu Doue. Aliez e vezan trist, Jerveza, mes n'oun ket reuzeudik, ha mar guelez ac'hanon o senti oc'h bolontez Doue, e tleez hen ober ive, rak te ac'h eus c'hoas bloaveziou a laouenidigez dirazout, ha ne deui ket ar gasoni, ar voarisi, na trubarderez an dud goal ioulet da stourm ouzit evel ma reont oc'h ar re zo ar c'hallout etre ho daouarn. Ra'm bezo eta ar blijadur, va mignonez, d'as kuelet drant ha laouen evel ma voaz en hon amzeriou eurus.

— Dies e vezo an dra-ze din, va itron vad, rè leun eo brema va c'halon a anken. Da viana e prometan deoc'h e rin va oll gallout evit en em ziskuez sentuz e kenver bolontez an Aotrou Doue.

— Mad eo, Jerveza, eme Alix, me a zigaso ep dale sonch dit euz ar c'homzou-ze am eus clevet ganhez ama e tal ar grusifi.

E guirionez Alix ne zaleas ket da zigas da zonch da Jerveza euz ar c'homzou-ze. Edot neuze en deizou kenta a viz here 1,222, ha vardro anter ar miz an dukez iaouang a goezas goal glanv.

Distruch ha dinerz evel ma voa eat a bell a ioa, ez eas buan toc'hor.

Jerveza a Zinan a ioa oc'h he beilla, ha pa gave dezhi ne voa ket guelet gant an dukez, e leze he daelou da redeg hag e roe ar brasa mercou a c'hlac'har hag a anken. Mes ar re glanv a vel aliez muioc'h eget a zonjer. Evithi da guzet he glac'har guella ma c'helle, Alix he guelaz hag a reas sin dezhi da zont d'he c'haout.

— Ancounac'hat a rez da bromesa, Jerveza, emezhi.

— Ah itron, eme Jerveza, Doue ne zifen ket beza glac'haret pa vez abeg avoalc'h da veza.

— Pa na vezin mui, eme Alix, e comzi d'am bugale euz ho mam, ha neuze e consoli va c'hoar Catell.

Paourkez Catell, guechall kel laouen, ker gae, ha brema ne vezo nemethi he unan da vouela da gement all a dud varo !

Hano Catell hag hano Azenor a deue dalc'hmad var muzellou Alix. Catell a deuas d'he guelet ; Azenor avad, ar brinsez kez, a langise ato e prizoniou Bristol.

D'an unan varnugent a viz here, Alix a Vreiz a ieaz en he agoni, mes eun agoni dous ; n'e devoa ket a zoare da veza poaniet.

Bennigen a reaz he bugale, hag e lavaras dezho caret Breiz muioc'h eget ho buez, ha Doue dreist peb tra.

Neuze o trei oc'h Catell ha Jerveza a zalc'he dezhi he fenn hag a ioa beuzet en ho daelou, e lavaras dezho :

— Laouen oun o sonjal ne vezo ket galvet va merc'h Iolanda da zougen ar gurunen-ma a zo bet eur beac'h ker pounner evit va zal. Per, tostait, eur ger am eus da lavaret deoc'h.

An Dug a dosteas buan, glac'haret oll. An dukez a gomzaz outhan e kichen he scouarn, goustadig hag eur pennad mad. Dinerzet gant ar beac'h e doa kemeret, e coezaz adarre var he guele.

Bez'e devoue c'hoas nerz avoalc'h evit sevel varzu an Env eur zell carantezuz, hag e varvaz, ganthi etre he daouarn dorn he fried, hini he c'hoar hag hini he mignonez. Kenta daelou a voue guelet o tivera euz a zaoulagad Per a Dreux a goezas var gorf an dukez iaouank pehini e devoa bet cals da c'houzanv euz he bers, petra bennak ma he c'harie a greis calon.

Ervez ar c'hoant e devoa diskuezet Alix, he c'hort a voue caset da Abati Kernevez, ha beziet eno e kichen he mam hag he zad.

A bep corn a Vreiz e tiredas tud evit heuilla d'ar bez

corf an Dukez, maro ker iaouank, da ugent vloaz, ep beza bet marteze eun dervez a blijadur var an douar. Oc'h he c'holl, servicherien fidel Constans hag Arzur a gave e collent pep chans vad.

Ar Vretoned ne ancounac'haont ket buan. Pell ha pell bras goude ma voa maro Alix pa deue hano euz eun dra bennak tremenet epad ma edo e buez, e lavarent : *En amzer ma edo æl ar Vretoned en hon touez.*

DIVEZ.

G. M.

D'an 19 a viz here, ar gazeten hanvet *Journal officiel* a verke e voa hanvet :

Escop a Gemper, an Aotrou'n Abad Nouvel ;

Escop a Limoj, an Aotrou Duquesnay, person Sant Laurans e Paris ;

Escop Belley, an Aotrou Richard, vikel vraz euz an Naonet.

An Aotrou Nouvel, (Tad Anselm) evel ma on eus lavaret kentoc'h, a zo ginnidig a Gemper. He dud a zo bet o chom e canton Huelgoat eleac'h ma o deus great calz a vad, hag elec'h ma zeus sonch mad anezho c'hoas.

Setu ama eul lizer scrifet gant eur beleg euz a Roazon da eur mignon dezhan e Kemper, divar benn an Aotrou Nouvel hanvet Escop a Gemper.

Roazon, 29 Guengolo 1871.

Va mignon ker, bez' oc'h euz evit Escop an tad Ansèm (Charles Nouvel) ; lavarit ema ar chans ganeoc'h. Ep dale e c'houezot petra a dal ho tenzor ; evidompni, on euz he gollet daou vloas zo, a vouel dezhan c'hoas. Mes hirio en em laouenaomp o velet an den-ze ganet e Kemper tennet gant ar brovidans euz a vouelet he gouent evit he zevel var gador Sant Corintin. Mont a ra da veza escop er mare ma troe kein d'ar bed ha d'an oll rencou huel etouez an dud a ilis, hag e vezo escop euz an ilis catedral-ze eleac'h ma zeo bet badezet pa edo he dad procureur ar roue e Kemper. Pebez taol euz ar brovidans !

Goulen a rit diganhen eun ditour bennak divar benn ar manac'h-ze a urs Sant Beneat, hanvet da Escop, ar pez a laca souezet ha c'hui ha me, ha marteze an iliz a Frans oll : Ne voueschac'h ket beza en em adreset guelloc'h ; me her goar diudan envor.

Charles Nouvel goude ober he studi er scolach, a studiaz ar guir, ha petra bennak ma voa he zonch beza den a iliz, e falvezas dezhan ober eur pennad ar vicher a alvocad. Mes ne zaleas ket da lezel pep tra evit mont da glouerdi Sant Sulpis. N'em eus ket he anavezet eno ; re all avad hag o zo bet eno ganthan, o deus lavaret din meur a vech e voa eur skuer evit an oll ker reglet e voa. Bez' e voa eno ar pez ma zeo bet abaoue e pep leac'h, an den a zever.

Pa voue beleget e voue hanvet vikel e Sant-Germen :

Mes abenn daou pe dri bloaz, an Aotrou'n Escop Sant-Marc a ziskuezas pegement hen istime ha pegement a fizians en doa enhan, oc'h he lacat da brofessor an theoloji en he glouerdi braz. Euo e voue nao bloas. Bet em euz an heur vad da veza unan euz he scolaerien, ha me ha kement hini a zo bet dindanhan on eus sonch pe ger fur ha pe ger sur oa he genteliou, pegement e poanie, pe ger mad oa ha pe gen eas caout afer outhan ; n'oa rust nemet outhan he unan.

E 1852 an Aotrou'n Escop a roaz he Glouerdi da visionerien an escopti, hag a hanvaz an Aotrou Nouvel kenta beleg an hospital. Eno e voue tad ar beorien ha frealzidigez ar re glanv ; tremen a rea he vuez e tal gueleou ar re glanv, dreist oll ar re doc'hor. An oll her c'harie, ha canv a voue en hospital pa deuaz an escop, e 1856, d'he lacat da berson e parrez vraz an Oll-zænt, varlerc'h an den venerabl, an Aotrou Berthelot.

Ne lakeas ket ancounac'hat ar belek mad a ioa bet en he raog hag a ioa guir skuer ar bersonet, mes ep dale tud ar barrez her c'haras kement evel an tad o doa collet.

Pe gen tenn bennak ma voa ren eur barrez a 12000 den, e cave c'hoaz amzer da labourat er c'houenchon fiziet enhan, eleac'h ma prezege ha ma roe retrejou. Caout a reas zoken amzer da gompozi he *Explisation a Gatekis Roazon*, levr leun a skiant, æs d'an oll da gompren, ato he gomzou dereat dioc'h ar pez ma comz anezhan.

E 1854 an Aotrou Nouvel a voue hanvet vikel vraz, hag a ziskuezaz er garg huel-ze pebez skiant ha pebez furnez en doa roet Doue dezhan ; caout a reat, er vikel vras nevez, gouezieger ar professor theoloji hag an Doctor er guir, meüret gant an amzer hag an darempredérez en doa bet gant an dud hag an aferiou.

Evelse ar glouer o doa fizians enhan, hier c'hare hag hen estime muioc'h mui bemdez, pa glefchomp en eun taol ez ea d'hor c'huitat. An escopti a voue sabatuet. Gouzout a rit pebez leac'h distro en doa choazet, ti an tadou prezegerien a urs Sant Beneat, savet eun nebeut bloaveziou zo gant an tad Muard en escopti Sans. Scrijuz eo pe ger garo eo an urs-ze, ha pegement e poanier enhan. Chom ep lavaret ger hag ober pinijen evel ar Trappisted ; labourat ha prezeg evel ebestel. Pidi, iun, studia, labourat gant an daouarn, ober pinijennou a gorf ; cofez, prezek, rei missionou, setu ar vuez a ren brema an hini a dle beza hoc'h escop.

Doue en doa he breparet deoc'h oc'h he lacat da zevel dre an oll rencou euz a vuez ar beleg, hag oc'h he lacat da echui dre vuez ar gouent, dre ar pez e deuz a strisa, a henvala oc'h buez hor Zalver J. C.

Cas a ran deoc'h, va mignon, ne ket he veuleudi, mes eur pennadik scrit var he vuez. He rei a ran deoc'h evel ma em bije he c'hontet o pourmen ganeoc'h evel daou vignon. Kement am eus lavaret a zo guir, comz a reont anezho ho unan, ha diskuez a reont deoc'h n'oc'h eus ket da glem eul al loden a zo great deoc'h. Ep dale e tiscleriot din hoc'h unan ha re am eus lavaret, ha laket em eus da graza er santimanchou a istim, a anaoude-

gez vad hag a garantez a gendalc'han evit an Aotrou Nouvel, hirio tad Anselm ha dizale Escop a Gemper.

T. F. C. Belek.

Abaoue ar pemzeg a vis here, priz ar plasou en hentchou houarn a zo kereat dek dre gant, pe mar kirit unan dre zek, da lavaret eo, eleac'h ma paet dek guennek, e paer brema unnek ; eleac'h ma paet dek lur, e paer unnek...

Beljic. — E Beljic e zear hirio da velet eur plac'h iaouank burzuduz a laca an oll souezet. Ar plac'h-ze, hanvet Loiza Lateau, e deuz eur bloas varnugent. Bez' ema o chom gant he mam hag he diou c'hoar hag e vef dioc'h labour he daouarn. Pevar bloas zo e za bep guener er meaz anezhi he unan, ha bevech e coll var dro eul litrad goad a deu euz he daouarn hag euz he zal. Bemdez e communi en iliz a zo eur c'hardeurik bale dioc'h he zi. Pevar miz zo ne zebr tam ; beva a ra gant ar gommunion santel a reseo bemdez.

A vrema ez euz bet cant pemp hag antercant doctor a Bariz hag a Londrez o sellet outhi epad ma vez er meaz anezhi he unan. Ne ra van evit touch outhi pa vez evelse. Chom a ra ep finval adalec c'huec'h heur dioc'h ar mintin bete c'huec'h heur dioc'h an noz. Gouscoude he bizach a zao buez enhan hag ar musc'hoarz a deu var he muzellou pa leverer dirazhi eur beden bennag a vouez buel. Kementse a zigouez ha pa ve zoken lavaret ar beden en eur iez ha n'e gompren ket.

Ar plac'h iaouank-ze a zo didroel ha dizrouk dispar, hag evidonme, eme an hini a scrif kement-ma, me he c'hemer evit eur zantez vras. Ne doa nemet c'huezek vloaz hag e zea da entent oc'h an dud clanv gant ar c'holera, e sebelie ar re varo, hag e case ar c'horfou d'ar vered en eur garrigel, en amzer ma tec'he an oll gant aoun rag ar c'hlenvet.

Doue, ep mar, en deuz eur zonch bennag o rei d'ar verc'h-ze ar grasou dispar-ze. Hen epken a anavez ar pez a fell d'he vadelez da ober dre eno.

Polar, soudard a linen, n'en em gave ket eun dervez gant he gamaradet, pa rea ar c'habiten ar galf dioc'h an noz. Eat ar re all da gousket, setu gouscoude Polar o tigouezout ive en eur ober essou, pe mar kirit, mont a rea cam digam.

— Polar, eme an ofiser, petra eo dit beza d'ar mare-ma o tont d'ar c'hazern?

Polar, digaset gouezick gant Ian Vourdel, ne vouie mui nemet guerziou.

— Va c'habiten, emezhan :

Pintad varlerc'h pintad, pintad ha pintad all,
O cama va divesker, o deus va laket dall.

— Mad, kent aze, eme an ofiser.

Guial varlerc'h guial, guial ha guialen,
O kiviza da ler a roi dit sclerijen.

Ha dioc'htu e lakeas reï da Bolar eur saeat taoliou guialen.

Er goanv tremenet unan euz hor soudardet prizonnierien er Prus, o veza he unan, a deuas daou pe dri gi var he lerc'h da harzal outhan. Ar c'hamarad a blek da zonjal kemeret mein da deleur outho. Mes scornet oa hag ar vein a ioa stag oc'h an douar :

— Guelet oc'h eus biscoaz, emezhan, eur vro milliget evel houma! Eleac'h ma stager ar vein, hag e lezer ar chas distak!

Eur zouav coz, dir var he dal. — En dez-all eur zouav coz, eur c'har goat ganthan, eur gleizen a dreuz he dal chomet eno varlerc'h eun taol sabren a ioa bet tost dezhan digrogenna he benn, ha var he vreac'h teir pe beder sardinen evit diskuez edo abaoue pell amzer er zervich, a ioa eun toullad tud bodet en dro dezhan, hag e comze dezho euz ar vrezel. Eur zoudart coz ne oufe comz euz a gen. Dont a ra da gomz euz ar jeneral Mac-Mahon, hag e lavare :

— Mac-Mahon a zo eun Doue evidompni! Me am euz he velet, e Reichshoffen, o vouela evel eur vadalen. Clevet em euz anezhan oc'h hirvoudi, hag e lavare deomp : bugale, dalc'hit mad c'hoas, dont a rai sicour deomp. Siouas! sicour ebet ne deuaz, hag e vouemp flastret dindan ar bandennou ep niver a deuas varnomp.

Ama ar zouav coz a voue troc'het ar goms dezhan gant eur glazard en doa mall da lacat he deot var araok :

— Jeneralet an impalaer, emezhan, a zo bet oll trubardet, Mac-Mahon couls hag ar re-all.

N'en devoue ket a amzer da lavaret ken ; ar zouav coz a ioa crok gant eun dorn en he golierou ; ha gant eun dorn all e lakea dezhan var he zivoc'h eun nebeut crabanadou ha n'oant ket scanv.

An oll a stracle ho daouarn hag a lavare : Mad zo great evithan. Mes ar zouav pa en doa difaziet he ganfard, hen lezaz eno ruz he glopen, hag a ieaz ac'hano ker buan ha ma c'helle mont gant he c'har goat. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *21 Here.*		Pont-n'Abat — *19 Here.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 98 c.	Guinis.....	32 lur, 50 c.
Segal.....	17 lur. 70 c.	Segal.....	20 lur, » c.
Eiz.....	17 lur, 60 c.	Eiz.....	17 lur, 26 c.
Ed-du.....	17 lur, 16 c.	Ed-du.....	17 lur, 50 c.
Kerc'h.....	17 lur, 56 c.	Kerc'h.....	18 lur, 26 c.
Avalou douar	7 lur, 50 c.	Avalou douar	7 lur, » c.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 4 Du 1871. N° 353. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 4 Du 1871.

Guechall, dioc'h ma leverer, er mare ma teuas Jesus-Christ var an douar hag eun nebeut kentoc'h, e velet freuz ha dispac'h e Rom hag er broiou a ioa coezet dindan ieo ar romaned, an eil cabiten braz oc'h ober ar brezel d'egile o clask gouzout piou a vije mestr var Rom ha var ar bed oll. Hogen epad ma rea ar gabitened vras-ze ar brezel an eil d'egile, e kær, micherourien, tud a reng izel, a zave labouset, perrokedou, brini ha re all euz ar re a c'heller da lacat da barlant, hag e teskent da lod anezho ober meuleudi unan, ha da lod all ober meuleudi eun all euz ar gabitened a ioa e brezel. Neuze pa veze deut ar gounit gant unan euz ar vrezellourien vraz-ze, araok ma teue e kær da ober he fouge, e veze great eun anter tro e gouzoug al laboused a ioa bet desket da ober meuleudi ar c'habiten en doa collet, ha ne lezet e buez nemet al laboused a vouie meuli ar c'habiten en doa gounezet.

Pa deue-ta hema e kær, dre ma zea dre ar ruiou, e cleve al laboused-ze er prenecher, a zioc'h an doriou, o lavaret he hano, oc'h he veuli, o lavaret de-mad dezhan, o c'houlen ma vefje da virviken. Setu penauz e rea micherourien ha bourc'hizien Rom al lez d'an hini a velent ar c'hallout etre he zaouarn. Ne reant ket kementse evit netra ec'h ellit cridi ; da viana esperans o doa da veza digollet mad euz ho foan, rag an hini en em gave mestr e Rom ne c'helle ket mancout da rei gant largentez da dud ken douget evithan ma teskent zoken ho laboused d'he zaludi. Ne vouie ket, ma en divije collet, e voa er memes tiez, kement all a laboused desket da ober meuleudi he enebour, hag hen he unan ne vije bet ger anezhan.

Hogen ar romaned-ze a ioa paianed, ha ne ket souez ne rajent fors penauz e zaje ar bed na piou a vije en ho fenn gant ma c'heljent sacha eun dra bennak d'ho godel ho unan.

Mes hirio petra bennak ne domp ket paianed, petra bennak ma zomp pe da viana ma leveromp beza christenien, ha ne ve ket cavet aleiz hag a rafe evel bourc'hizien Rom? Ma vije ar c'his da zeski laboused evelse, pet rum ne vije ket red da zeski? Rag ha ne d'eo ket hirio stang avoalc'h an dud ha, mar cafe dezho o defe eun dra bennak da c'hounit, a ve prest da grial : bevet ar roue! bevet an impalaer! bevet ar republik! bevet an dispac'h! bevet n'eus fors piou, n'a n'eus fors petra, gant ma zai mad ar bed gantho ho unan? Ha ne velompni ket kementse bemdez dirag hon daoulagad? An hini a bromet muia danvez, muia madou, eo a denn ato ar moueziou davethan. Guir eo e veler hag ec'h anzaver dalc'h mad ez oar bet tromplet ; hogen goude beza bet tromplet cant guech, en em lezer da veza tromplet adarre ma mui na meaz.

C'hoas ma n'en em lesfet da veza tromplet evelse nemet pa vez meneg a vadou an douar, a c'houarnamanchou ar bed-ma, ar c'holl ne ve ket braz ; ne rafet nemet en em lacat da veva diesoc'h epad eun nebeut bloaveziou. Goasa zo eo ma rer ar memes tra pa ve meneg euz ar relijion, euz ar zilvidigez, euz ar vuez da zont pehini a bado bepret. An distera esperans a ve da greski he zanvez, pe an distera aoun da goll eun dra bennag, a ra da galz a dud beza prest da grial : bevet ar relijion, pe bevet an dud difeiz, bevet ar Pap pe bevet an Antechrist, ervez ma caf dezho caout da c'hounit.

Ne c'houlenner nemeur ; hag oc'h ober evelse e rinme va zilvidigez? Goulen a rer avad : hag oc'h ober evelse em bezome eur gounit bennak?

Esper gounit a vez ; mes an esperans-ze a zo ato tromplus. Pa laker Doue a gostez, pa na zonjer nemet e traou ar bed-ma, e coller dioc'h an daou du ; coll a rer he ene, hag eleac'h ar gounit a ioa sonch da ober, e coller ive madou an douar.

An Aviel a lavar deomp : clasklt da genta rouantelez Doue, hag e vezo roet deoc'h gant largentez kement oc'h euz izom. Hon alia a ra na vezimp ket ken nec'hetze o clask gouzout gant petra e vevimp hag en em vis-

kimp, rag hon tad euz an env pehini a vag al laboused a c'hoar mad petra a vank deomp, ha n'hon lezo da vancout a netra mar keromp lacat hor fizians enhan. Prometi a ra Jesus-Christ d'an hini hen heuillo cant guech muioc'h er vuez-ma zoken eget en devezo dilezet abalamour dezhan.

Hogen hirio ne gomprener nemeur ar c'henteliou-ze euz an Aviel. Gouscoude ma sonchfet mad e ve red anzao ne ve morse eun den muioc'h e peoc'h, n'en defe morse muioc'h a frankis da lacat he dra da dalvout, ne ve morse lezet didrousoc'h da ober he vad gant he zanvez ha da denna frouez anezho evel ma carfe, eget ma n'en defe evit he c'houarn hag en dro dezhan nemet tud a feiz hag a zoujans Doue.

ROM. — E Rom e laker leaned ha leanezed er meaz euz ho c'houenchou evit loja servicherien ar Roue. Esoc'h eo calz evit sevel tiez nevez, ha dreist oll cals dizispignoc'h. Evelse an dud a zoare-ze en em gaf lojet ervez ho frouden ep ma coustfe netra dezho, ha neuze en em zisc'hreont euz ar re a gendalc'h ar relijion e kær. Rag ar relijion da genta oll hag an iliz eo a fell dezho da ziscar.

Ar c'houenchou-ze a gemeront dre ners, rag an dispac'herien, e pep leac'h, a zo potred vad, ha n'o deus ket a aoun rag ar re ne c'hellont ket en em zifen.

Leanezet Carmez, bugale Santez Tereza, o veza eun abardaesvez resevet urs da rinsa an ti abenn antronoz, a respontas ne c'hallent ket mont er meaz euz ho c'houent ep eun urs digant ar Pap he unan. Antronoz araok ma voa deiz avoalc'h, en em gave e kichen dor ar gouent eur vanden dud, eur c'holonel, soudardet, archerien, serjanted polis ha re all evit lacat digeri dezho. Evel ne reat ket, ha ma lavaret dezho adarre ne c'helle ket leanezet cloastret mont euz ho c'houent ep asant ar Pab, en em lakejont da douet ha da lavaret ne reant fors euz ar Pap, nag euz he anaouen, nag a netra. Neuze eur micherour en devoue urs da doulla an or gant eur vouc'hal. Poan avoalc'h en devoue oc'h ober eun toull da vont ebars. Dont a reas gouscoude a benn. Epad an amzer-ze al leanezet a ioa o pidi, ha pa ho gueljont deut er gouent, en em denjont dre eun or all. Ne ket potred caloneg eo an dispac'herien-ze?

Bez'ez eus daou vis, pe var dro, abaoue ma zeo tolet en traon ar zouavet a arme ar Pap. An oll a voar pebez skuer o deus roet ar re-ze evel soudardet hag evel catoliked. Bez'e chom ganeomp c'hoas da henori ar re a zo maro dindan pavillon ar Galon Sacr, evit Doue hag evit ar Frans.

Red eo caout sonch euz an dud vad-ze o deus roet ho buez evit ho bro. Evelse ne dleer ket beza souezet ma zeo deut ar zonch da zevel eur vols evit henori ar verzerien-ze o deus skuillet ho goad evit ar relijion hag evit ar Frans.

Eun anter kart leo dioc'h al leac'h ma voue emgann Patay en em gaf bourkik Loigny a zo bet devet an anter anezhan. An ilis zo bet great cals distruch enhi, hag a zo bet servichet da hospital evit an dud mac'haniet. Eun niver braz a re varo zo bet beziet er vered e kichen an ilis-ze, hag eno eo deut ar zonch da zevel e mean eur bez caer var behini e ve scrifet hanoiou ar re o deus collet ho buez eno. Kement hini a velo ar bez-ze, hag o deus feiz ha relijion, a bedo evit an dud caloneg o dens skuillet ho goad evit ho bro hag ho c'henvrois.

E Pariz e veler eur wenn botredigou dizoue savet e scoliou Mottu ha tud difeiz all evelse. Ho anaout a rer var ar ruiou dioc'h guelet pe gen discramail ha pe gen divez int. Ho guelet a rer ho c'halabousen var gostez ar penn, ar segalen pe ar c'horn en ho ginou evel canfardet ma zint dija. Eun donjer eo guelet ar vec'hieien-ze. Aliez en em lakeont da gana pouil d'ar re en em gaf var ho heut. Pa zigouezont gant bugale hag a zo er scoliou christen, en em lakeont avechou da grial: An ilis d'an traon! hag e sao emgann, a daoliou dorn, a daoliou mein, a daoliou baz, ha meur a vugel a zo bet goal laket evelse.

Ar vugale-ze ta a bromet evit an amzer da zont; ha setu petra zo da c'hortos digant bugale scoliet ep Doue na relijion.

An Tad Santel ar Pab a laca brema he oll zoursi da rei eskibien d'an escoptiou euz an Itali eleac'h ma vank, hag e vank eun niver braz, ha kement-se ep ancounac'hat ar broiou catolig all.

Evit e Rom, emaor dalc'h mad e danjer, ha kementse a ia ato goasoc'h goas. Ne glever hano nemet a laeronsiou great gant eun hardiziegez euzuz, hag a dud lazet gant eur grisderi scrijus. Dre an Itali couls lavaret oll ema ar bed evelse. E Sicil, e Napl, e conter an torfejou a gantchou. E carteriou all bandennou laeron pe forbanet a daol ar strafuil hag an anken etouez an oll. Penauz e c'houfe eur vro herpel en eur stad ken doanius-ze?

An tan a grogaz en dez all en iliz an daouzeg Abostol, unan euz an ilizou caer a Rom.

Kementse a dolaz ar strafuil etouez keris pere a zo e gortos da velet an oll goaligner o coeza varnezho. Guella pez a zo, en deiz e voa, hag ar bomperien a deuaz a benn da vouga an tan. Anez an iliz-ze, a greder beza bet fontet gant Constantin, ha palez cannadet Frans a zo e kichen, a vije bet laket e ludu, hag an Italianet, pe da viana an dispac'herien n'o divije ket goulennet vell.

An iliz-ze zo great ar servich enhi gant an Tadou minored, hag an dud difeiz o deus tamallet dezho o devoa laket an tan. An entanerien, ar betrolerien o defe c'hoant evit tenna ar beac'h divarnezho ho unan, d'hen teleur var ar re all. Cridi a reont, pe c'hoant o defe da gridi, abalamour n'o deus morc'hed ebet evit lacat an tan er c'houenc'hou, en tiez, en ilizou, e keriou abez ez eo ar re all ken divorc'het ha ken digoustians hag hi. Hogen ne deus ket gallet gouzout, ha credabl eo ne vezo ket

gouezet pe a zo bet laket an tan en iliz-ze gant torfetourien, pe hen a zo croget dre zarvout ep m'en defe clasket den he lacat. G. M.

SANT TARAK....

V.

Ar re o devezo lennet Actou ar verzerien-ma gant evesdet, o devezo sonjet marteze e lavarent avechou eur goms bennak dipituz evit ar re ho merzerie. Daoust pe ger cris, pe gen disleal bennak ma voa ho barnerien, ar verzerien a gomze ato peurliesa outho gant ar brasa respet. Eun dever eo caout respet evit ar re zo ar c'hallout etre ho daouarn, hag ar re a zo speret Doue enho ne vancont ket d'an dever-ze. Mar lavare eta ar verzerien avechou eur ger bennag hag a c'halfet da gaout direspet, e tleomp sonjal eo ar Speret-Santel ho lakea da gomz evelse.

Na ancounac'haomp ket, pa lennomp comzou an Ebestel, ar pez a lavar Jesus-Christ en he Aviel euz ar re a dlie gouzanv evit he hano:

« Pa viot dirag ar varnerien na vezit ket nec'het o clask gouzout petra a lavarot. Ne ket c'hui eo a gomzo; ar Speret-Santel eo a gomzo enhoc'h, a lacai en ho kinou ar pez o pezo da lavaret: » Evelse sant Paol a c'halvaz he varner *moger guennet*, hag her gourdrouzaz euz a goler Doue. Hiniennou euz ar verzerien a gemeras skuer diouthan, hag a reas rebechou c'huero d'ho barnerien.

« Gouzanv a reant, eme sant Augustin, ho zourmanchou gant pasianted, anzao a reant ho c'hreden a vouez huel, hag en ho oll dourmanchou e talc'hent mad d'ar virionez. Guir eo e tistagent avechou eur goms bennag evel birou abers Doue a enep an dud difeiz, hag ho lakeant evelse da gounnari, mes dre eno e pareent meur a hini, hag ho lakeant var hent ar silvidigez. »

Mad e vè sonjal e kementse o lenn hiniennou a responchou sant Andronik. Ober a ra rebechou d'he varnerien disleal, hag he gomzou a zo evel birou tennet gant Doue varnezho evit ho skei hag ho dihuna.

Oc'h eun dra all c'hoaz e c'helfet evesaat o lenn buez ar verzerien-ma evel o lenn buez meur a verzer all. Guelet a reomp rei daou hano dishenvel d'ar memes kœr. Neuze e reat ar pez a rer hirio ive avechou. An impalaeret, ar c'habitened vraz a roe avechou ho hano da gæriou gounezet gantho dre vrezel, pe da gæriou savet a nevez pe caereat dindan ho ren, ha pa veze tremenet ren ar brinsed-ze, ar c'hæriou-ze, lod anezho, a zistroe adarre d'ho hano coz. Evelse e tigoueze ar pez on eus guelet o tigouezout en hon amzer. Guelet on euz, evit skuer, kær Pontivy o chench hano abenn diou vech, hag o tont adarre d'he hano kenta.

Distroomp brema da vuez hor Merzerien santel, ha guelomp trede barnedigez sant Andronik.

Ar gouarner, o clask touelli Andronik da zenti outhan, a lavaras dezhan oa deut dreist ar mare he zaou gompagnon da zacrifia d'an Doueou, ha zoken d'an impalaeret.

Andronik. « Ober a rit micher eun den hag a ador Doue ar geier; anaout a ran dioc'h ho keier ez eo henvel an dud oc'h an Doueou a zervichont. Doue r'ho parno, barner disleal. »

Maxim a reas lacat an tan e torchadou paper, ha gantho e voue devet cof ar merzer. Goudeze e voue devet dezhan he viziet gant poentennou lem ruziet en tan. Ar barner, o velet ne c'helle ket he lacat da devel, a lavaras dezhan:

— Arabat eo dit gortoz e varfez en eur vech; beva a ri beteg an deis merket evit ar c'hoariou, evit ma veli da izili lonket an eil varlec'h egile gant loenet gouez ha cris.

Andronik. C'hui zo crisoc'h eget an tigred, ha muioc'h a zec'hed goad oc'h euz eget an dorfetourien vrasa.

Maxim. Digorit dezhan he c'hinou, ha lakit enhan traou bet kinniget d'an Doueou.

Andronik. Guelit, ô va Doue, petra a rer din dre ners.

Maxim. Petra a liviri brema? Setu tanvet ganhez ar pez zo bet kinniget var an aoter; setu kemeret pers ganhez e sacrifisou hon Doueou.

Andronik. Gouezit, tirant ma zoc'h, ne vez ket saotret eun ene, pa rer da eun den, en despet dezhan, ar pez ma en deuz heuz outhan. Doue a vel guelet ar c'halonou, hag a c'hoar ervad n'em eus ket roet va asant d'an traou milliget-ze.

Maxim. Bete peur e chomo ar froudennou diskiantze en da benn? Da follentez n'hes tenno ket euz a dreva daouarn-me.

Andronik. Doue am zenno pa blijo ganthan.

Maxim. Setu aze eun diotach all c'hoas. Me lacai troc'ha dit da deod evit ober dit tevel.

Andronik. Me c'houlen diganeoc'h, evel eur c'hras, lacat troc'ha ar muzellou hag an teod-ma gant pere e sonch deoc'h em eus kemeret perz en ho sacrifisou milliget.

Maxim. Tennit dezhan he zent, neuze troc'hit beteg ar c'hrizien an teod-ze en deus losket kement a vlasfemou. Goudeze devit anezho ha tolit al ludu en avel, evit na c'hello na goas, na maouez euz ar re a heuil ho relijion fall ho destum nag ho miret evel traou santel ha prisius.

Casit anezhan en dro d'ar prizon, da c'hortos ma vezo dispennet ha lonket gant al loenet gouez var dachen an ebat.

Ar verzerien santel o devoa gouzanvet tourmanchou ker criz, ho c'horfou a ioa laket en eur stad ken truezuz ha ker scrijus, ma en devoa aoun ar barner na vijent ket beo abenn ar c'hoariou hag an ebatou a dlie beza roet d'ar bobl. Setu perag e c'hourc'hemennaz ho rei dioc'htu antronoz. G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

AR SAKRAMANT.

PETRA EO AR SKEUDENNOU. (KENDALC'H).

O lenn al levriou-sakr hag o velet eo bet hor Zalver skeudennet dre Adam, Abel, Abraham, Jakob, Moizes, David, Salaün ha kals tud santel all; o velet c'hoas peger bras sklerijen a deu da bara eus bues ar re-ze var bizaj divin Jesuz p'eo guir e teskomp kals traou gantho var bues ha maro ar Messias, hag e kavomp e levriou Job ha David sirkonstansou eus ar bassion n'int ket bet skrivet gant ann avielerien; o velet eta ar skeudennou, e tanvaomp, eunn nebeud, eur-vad sant Jann a velas, eur vech, mab Doue var eunn tron enn dro dezhan pevar-varnugent den-koz, hag, eur vech all, e kreis seis kantolor aour. Ra deuio Doue da greski hon levenes pa zeomp var-eün d'an tabernakl! Lavaret a rean edomp o vont da nijal var-zu eno evel eur goulm d'he c'houldri; ne lavaren netra re, rag hon tud-koz a zalc'he bara divin ar gommunion enn eul leac'h var ann aoter a ioa great evel eunn tour pe eur c'houldri, alies zoken e roent d'ann tabernakl furm eur goulm. Evit na viot ket souezet o klevet pegen niverus ha peger kaër eo skeudennou ar sakramant adorabl, sonjit da genta piou eo ann hini a c'hoantea chom ganeomp; chelaouit ive komzou ar re a c'halvomp tadou ann ilis. Kredi a rann lavaret, eme zant Augustin, penaos Doue, evithan da veza oll-galloudus, n'helle ket rei muioc'h; evithan da gaout ann oll skiant, n'oa ket evit sonjal enn eunn dra burzudusoc'h; evithan da veza oll-binvidik, n'helle ket rei brasoc'h tenzor.... Ar goad-ze, eme zant Krizostom, eo silvidiges ann eneou; eur feunteun eo evit hor goalc'hi, eur c'hleze evit hon dioual, eunn aoled evit hon tomma; kaeroc'h oump dre ar gommunion eget ann tan hag ann heol. Mister ar groas, eme'r pab Innosant trede, hen deus hon tennet eus ar pec'het, mister ar gommunion a dle lammet diganeomp ar c'hoant da bec'hi. Sant Ambroas a lavare eus ar gommunion : ma c'hoantait pellaat dious ann devalijen, chetu aman ar sklerijen; ma krenit ann derchen, chetu aman dour fresk; m'ho peus gouliou, chetu ar medisin; mar doc'h sammet gant ho pec'hejou, chetu ann hosti evit paea ho tle; ma klaskit ho poued, chetu bara; m'ho peus izoum ners, chetu sikour; ma krenit rag ar maro, chetu ar vues; ma klaskit mont d'ann env, chetu aman ann hent. Lavaret a rann va-unan eo ar sakramant-ma enn hor relijion ar pes ma zeo ann heol enn env pe eunn aoled enn eunn ti; ar sakramanchou all, ker kaër koulskoude, a zo renket enn dro da heman evel kantoleriou aour hag ho pedan da evessaat ous kement-se. Ar vadisiant a ro ar vues hag eus ar gommunion eo skrivet e ro ar vues eternel; kristenien Kartaj, eme zant Augustin, ne roent ken hano da zakramant ann aoter nemer ar vues; ar gonfirmasion a ro ners ha David o koms eus ar mister-ma a gane evelhen : goenvi a rann evel eur ieoten, dizec'het eo va c'haloun abalamour m'am beus ankounac'heat dibri va bara. Ners ebet eta eb ar bara-ze, mes ganthan netra n'hell hon diskar. Perak, eme eunn tad, oa sant Laurans ker kre ous ar boan hag ous ann tan-ze hen deve a-nebeudou ha ne rea nemet evel lipat he izili? Kommuniet hen doa; great hen doa eur pred mad, en em vesvet oa gant ar guin santel ha dre-ze oa laouen var he c'hrill. Ar binijen hon reñ var-eün d'ann daol sakr; kouls a Lazar, dioc'h-tu ma savomp eus ar bez he zeomp da zibri gant Doue. Evit petra, dreist-oll, eo great ar veleien, peur hè viskont ho ornamanchou kaera? Pa bignont ous an aoter. Ha n'eo ket c'hoas dre ar gommunion eo e teu, e guiriones, Jesus da veza pried ann eneou? Ha n'eo ket neuze he ro d'ar pec'her, evel tad ar mab prodig, he zae venn hag he vizaoued eured? Pe seurt pried a lavaro eus he bried gant eur garantes teneroc'h eget hini sant Paol : *Mihi vivere Christus est :* va bues eo Jesus-Khrist! Anet eo eta, lenner kristen, e tleomp kaout eus sakramant ann aoter, kals skeudennou kaer. Da genta Doue hen deus diskouezet deomp a-bell danves ar sakramant-ze, da lavaret eo, ar bara hag ar guin. Evel-se, pa zistroe Abraham goude beza trec'het he enebourien, Melkisedek a ginnigas dezhan bara ha guin. Petra oa ann den-ze? Roue oa ha beleg; roue ar justis, roue ar peoc'h, evel Jesus; den ne ouie anaout nag he dad, nag he vamm, nag he dud-koz ha ni, ma saludomp ar Verc'hes evel mam Jesus, a oar n'hell ket ann eles ho-unan kompren mister giniveles mab Doue enn huella eus ann envou. Ar pes a ziskoues deomp pegement oa Melkisedek dreist beleien ar Jusevien, eo e ranke ar re-man beza anavezet ho c'herent; a lignes Aaron ha Levi e rankent disken, mes roue Solem, eb tad na mamm, hen doa he garg var-eün digant Doue, evel Jesus; beleien ar Jusevien ive ho doa eunn amzer merket evit kinnig an ezans, ar bara; ne bignent ous ann aoter nemet d'ann oad a dregont vloas ha da driugent vloas he tilezent ho c'harg ha Melkisedek a ioa beleg evit atao. Petra oa eta ann den-ze huelloc'h eget Abraham p'eo guir he roe he vennos dezhan ha pa ginnigas dezhan Abraham ann dekvet eus ar pes hen doa kemeret var he enebourien? Hennes a verke Jesus ar beleg eternel; ar bara hag ar guin a verke danves sakramant ann aoter.

Eunn eil skeuden eus ar memes tra a gavomp e relijion ar Jusevien. Ebars enn templ, var eunn aoter aour, eur beleg a lakea, bep sadorn, daouzek bara fresk evit ho c'hinnig d'ann aotrou Doue; daouzek a veze abalamour ma zoa daouzek tribu enn Israel. Ar bara koz a veze tennet hag ar veleien ebken a helle dibri anezho. Epad ive ma lakeat var ann aoter ann torsiou bara-neves, e veze taolet olen enn tan ha devet ezans. Perak evel-se atao bara dirak Doue? A dra sur evit anzao e teu diganthan hor magadures; kement-se a ioa eta eur merk a anaoudeges-vad. Mes perak eunn aoter aour, olen, ezans? Perak n'helle nemet ar veleien dibri eus ar bara-ze? Red eo guelet ama eunn imaj eus bara divin ar gommunion; neuze ne gaffot a re nag ann aoter aour, nag ann olen, nag an ezans, nag ar zanteles a ranket da gaout evit dibri ar bara konsakret.

Eunn trede skeuden eus danves sakramant ann aoter a gavomp enn histor ar profet Elias. Ann den burzudusse hen doa lakeat d'ar maro eis kant ha pevar-ugent fals profet e kever dour Sizon. Rag-se oa savet droukbras er rouanes impi Jezabel ha touet he doa he rache da zervicher ar guir Doue ar pes hen doa great da zervicherien Baal. Elias a gemeras ann teac'h hag a valeas eb sonjal da beleac'h e zea. Digouezet e Bersabee-Judas he laoskas eno eunn den iaouank a ioa deuet ganthan hag e zeas, epad eunn derves, cün er gouelec'h. Neuze, skuis-bras, ec'h azezas dindan eur vezen hag he c'houlennas digant Doue mervel : avoalc'h a boan eo, aotrou, emeshan; kemerit va bues rag n'ounn tamm guelloc'h eget va zud-koz.... En em asten a reas hag en em lakeas da gousket dindan ar vezen. Chetu eal Doue o tont da heja anezhan enn eur lavaret : savit ha debrit. Elias a reas eur zell... E-kever he benn oa eur bara poazet el ludu-tomm hag eur podad-dour; dibri a reas eta, eva a reas ive hag en em lakeas adarre da gousket. Ann Eal a zistroas, a hejas anezhan a neves hag a lavaras : savit ha debrit rag kals a hent a jom ganeoc'h c'hoas da ober. Elias a zavas, a zebras ha kement a ners a gavas er bara-ze ma valeas dioc'h-tu epad daou-ugent derves ha diou-ugent nosves ken a zigouezas enn Horeb, var menes Doue. Er bara-ze e velit skeuden bara ar gommunion hag he effejou burzudus. Piou, evel Elias, ne deu ket da skuiza etoues kement all a boaniou, a dentasionou? Piou ive n'eo ket alies douget da lavaret da Zoue : avoalc'h ha re eo; galvit va ene ha va list da ehana dindan kroas ar bez. Mes unan galloudusoc'h eget eunn eal a deu d'hon heja : savit, emezhan; grit hent ar vues erves bolontes Doue; debrit va c'horf, evit va goad! Neuze, ma sentomp, e teu ners d'eomp ha n'eus fors pegen hir e ve ar veach he valeomp betek menes Doue.

I. W.

BRETTIK.

I.

Ar pennad scrit-ma a vezo divarbenn an dukez Anna, ar brinsez-ze ker caret gant ar Vretoned, hag a glever c'hoaz hano anezhi en ho zouez. Loiz daouzek, roue a Frans, he eil pried, he galve aliez *va brettik*, e gallek, *ma petite brette*, ha setu perag e roer an hano-ze dezhi er pennad scrit-ma.

Er bloas 1484, da zul ar C'hasimodo, ar bobl euz an Naonet en em zestume a vanden a dost da iliz an Itron-Varia. Petra bennak ma voa ilis Santez Radegond ilis parrez Castel an Tour Nevez, eleac'h ma chome peurvuia duked Breiz, e cavent ato guelloc'h mont da iliz an Itron Varia, ha var hent an ilis-ze eo ez ea ar bobl d'ho gedal evit beza saludet gant diou verc'h Fransez, eil euz an hano, pa dremejent ebiou.

Peurliesa ar brinsezed a iea d'an ilis vardro eiz heur, mes en dro-ma oa tost da nav heur ha ne velet c'hoas den o tont. Ar bobl a iea da vont kuit, skuiz o c'hortos. Souden e clever cloc'h ar c'hrier o sini, hag an dud a red da voda en dro dezhan, rag an oll o doa c'hoant da veza da dosta evit clevet ar c'helou en doa da encanti.

Clevit, silaouit mad, eme an encanter, petra lavar an Dug a Vreiz. « Ni, Fransez, eil euz an hano, dre c'hras Doue, Dug a Vreiz, Cont a Stamp, a Vonfort, a Richemont, a Vertus, ni a ro da c'houzout da oll dud an Naonet e zeo digouezet en hor c'hastel an Tour Nevez, an Aotrou Lois, duk a Orlean, prins a c'hoad ar roue a Frans, hor c'henderv.ker, hag e c'hourc'hemennomp d'hon oll sujidi fidel euz an Naonet ober digemer bras dezhan, hag ober gouel a zoare evit he zigemeret. »

Goude eun ali bennag roet aberz an Dug, an encanter a ziscleriaz e zea tud al lez da vont d'ar gatedral da glevet an oferen.

Eno neuze e savas prez. Araog eun heur goude mogeriou an tiez a ioa goloet gant liseriou ha peziou mezer, hag ar ruiou ma tlie al lez tremen dreizho a ioa laket varnezho eur guiscad bleuniou ha deliou glas.

C'hoant a ioa, ne ket epken da ziskuez d'ar brinsed a Vreiz pegement ho c'hariet, mes red oa dreist oll rei da velet d'an « den estren, d'ar gall-ze » pegement oa douget ar Vretoned evit ho Dug, ha kementse abalamour ar roue coz Loiz unneg en doa bet c'hoant d'he zidrona.

Mes ep dale e vouesjont, ar pez a reas cals plijadur dezho, ne voa ket Loiz a Orlean eun enebour d'an Dug a Vreiz, mes e voa casoni etrezhan hag ar rejantez, an Itron Anna Beaujeu, c'hoar ha culatorez ar roue iaouank Charles eis. Gouzout a rejont ne voa deut an Dug a Orlean e Breiz nemet evit goulen sicour ha skoazel Fransez eil.

Cleier ar gatedral en em lakeas da volea. Neuze an oll a deuaz er meaz euz ho ziez evit guelet tud al lez.

Er penn araog e velet o tont euz ar c'hastel an dud a vrezel ha goardou an Duk. Goudeze eur vanden vad a dud chentil. Ar bobl a zalude ar re-ma dioc'h ma plijent dezho. Dioc'h an doare ma ho zaludet e vije bet gallet lavaret pere anezho a ioa caret ganthan.

Varlerc'h ar re ma e teue eur blocad itronezet ha demezellet a henor, hag en ho c'hreiz diou verc'hik coant crog an eil e dorn eben.

Pa voue guelet ar re-ma, an oll a grie abouez ho fenn :

— Nouel d'an itronezed Anna hag Izabel!

Oll esperans Breiz a ioa neuze var benn an diou verc'hik-ze, Anna hag Izabel. Ne chome nemetho euz a wenn an duked, hag ar Frans a astenne he c'hrabanou o clask aloubi ar vro.

Fransez eil a deue goude, hag ar bobl a grie ive : Nouel d'an Aotrou Duk! — Troad oc'h troad gant an Dug e valee eun den iaonank goubariet caer, eun ear a zoare dezhan. Loiz a Orlean oa. An dud hag hen a gomze etrezho evel daou vignon.

Varlerc'h e teue c'hoas meur a vanden tudchentil, hogen eur vech ma voa eat an Dug hag he ziou verc'h en ilis cathedral, ar bobl ne zelle nemeur oc'h ar re a deue goude. Pa velent gouscoude eun dijentil breton ben-

nag hag a blije dezho e loskent eur iouc'haden en he henor; pa velent avad tudchentil a Vro-C'bal, e troent ho c'hein ha ne lavarent ger. Pep dijentil gall a ioa evitho eun enebour deut da ober al lez o clask aloubi ho frinsezed hag ho bro.

Goude an oferen tud al lez a zistroas d'ar c'hastel renket er memes doare. Antronoz hag en derveziou varlerc'h, an Dug a reas tro kær gant he genderv evit diskuez dezhan ar gær-ze a neuze caer ha cre meurbet.

An Dug a Orlean a bedaz an Dug a Vreiz d'he gas d'ar prizoniou, hag a c'houlennas gras an oll brizonierien.

Na dleomp ket beza souezet gant ar goulen-ze aberz ar prins iaouank, pa zonjimp e voa an dug a Orlean an hini a dlie beza divezatoc'h Lois daouzek, ar roue-ze ker brudet dre he vadelez hag he galon vad, ker caret gant ar Fransizien hag hanvet gantho tad ar bobl. He c'houlen en devoue ha ne c'houlennas ken gras digant an Duk Fransez.

Anna a Vreiz, petra bennak ne voa nemet eur bugel, e devoa eveseat mad oc'h ar merk-ze a vadelez roet gant Loiz a Orlean; ha goudéze, pa voa deut da veza rouanez, en em blije o tigas da zonch d'ar roue euz ar c'henta taol-ze a galon vad en doa roet var douar Breiz.

Eun dervez bennak goude ez oa prez e pors bras, porz a henor castel an Naonet. Mevellou a iea hag a zeue, o pourchas pep tra evit eur veach. Unan bennag a iea en hent.

Loiz a Orlean oa, a ioa red dezhan mont da Reims.

Ar roue iaouank Charles eiz a iea da veza sacret, hag an Dug a Orlean a ioa red dezhan beza var al leac'h. A hent all ar rejantez a ioa kintou enhi abalamour m'oa eat da Vreiz. Ar veach-ze ne blije tam dezhi, hag e devoa gourc'hemennet dezhan distreï buan. Dunoa, he genderv, ha bete Fransez eil he unan hen alie da zenti oc'h an Itron Beaujeu, ne ket he lacat da gounnari muioc'h mui a raje.

Loiz a Orlean a ioa bet contragnet gant ar roue Loiz unnek da zimizi d'he verc'h, Janned a Frans.

Ar brinsez-ze a ioa eur zantez, ha laket eo bet e reng ar zænt; mes ne devoa ket a c'hened, ne voa ket diva-c'hagn. An dimizi a ioa bet great en despet d'an Dug a Orlean, hag hano a ioa d'he derri, pe kentoc'h da zisclería ne voa ket a briedelez etrezho; ar pez, e guirionez a voue great divezatoc'h.

Hogen an Itron Beaujeu e devoa aoun na velje he breur caer o timizi da unan euz a verc'hed an Dug a Vreiz. Ar zonch-ze a ioa deut estreget d'ar rejantez. Dunoa ive en doa sonjet e c'helje an dra-ze en em gaout. Mes epad ma e devoa an Itron Beaujeu aoun na vije great an dimizi-ze, Dunoa en devoa eur c'hoant bras da velet rei d'he genderv dorn an Dukez iaouank a Vreiz.

« Ni, emezhan, a lacai terri dimizi Loiz a Orlean gant an Itron Janned, hag or bezo dispans digant an Tad Santel evit ma c'helfe eureuji an Itron Anna. » Setu perak Dunoa a ioa bet unan euz ar re genta oc'h alia an Dug a Orlean da ober beach Breiz.

Ar veach-ze a blijas meurbet d'an Dug a Orlean. Souezet oa bet o velet pe ger caer oa kær an Naoned, ha pe ger cre castel an Duked; ha mar en devoa a ziagent eun tamig avi bennag oc'h Breiz, en devoue cals muioc'h a c'houdevez.

G. M.

(*Eur pennad all eur vechall.*)

Miz an Anaoun. Mis Du a zo, dreist an amzeriou all, consacret gant an ilis da bidi evit eneou ar pur gator. Mar tleomp bepret pidi evit an eneou santel-ze, e tleomp ive, evit senti oc'h an ils, creski hor pedennou epad ar mis-ma.

Setu ama, divar benn ar purgator, eur pennadik tennet euz a revelasionou santez Jertrud:

Eur sulvez, ervez ar c'hiz, an oll c'houarezet o devoa communiet evit eneou ho c'herent eat da anaoun. Jertrud e devoa kinniget he c'hommunion da Zoue evel ar re all, pa velaz eur vanden eneou o sevel euz a vouelet ar purgator evel eur bouillad eulf euz a eun tantad bras.

— Petra eo an dra-ze ta, emezhi da Jesus? ha beza on eus-ni er purgator kementse a gerent?

— Me va unan, eme Jesus, eo ho tosta kar; ho tad oun, ho preur, ho pried. Va c'herent eta eo ho re, ha ne c'hellan ket miret da lacat ho pedennou da dalvout evitho. bogen kemeret a ran evit va zosta kerent, er purgator, ar re a zo dina da veza caret ganhen. Ar re-ze a deu da veza ho kerent nesa, dre ma zint va re-me.

Ac'houdevez, Jertrud ne vancas morse da bidi evit brasa mignonet Jesus.

Antronoz, en oferen, hor zalver a lavaras dezhi:

« Deac'h ar re a ioa prest a deuas ama, hag o devoue ho lod eus hor banked; na ancounac'haomp ket hirio calz a re all ha ne c'heljont ket dont deac'h. »

Eur vech all, ive en oferen, Jesus en em ziskuezas da Jertrud dindan doare eun oan guenn evel an erc'h; he galon a ioa toullet, ha goad a goeze anezhan a red en eur vessel aour; hag an oan a lavaras: « Me a roio va unan da efa d'an eneou santel a denner hirio a boan, hag a c'halver da *zont ama da eur banked* ar c'hae ra. »

Eur martolod coz. Epad ma voa grounnet Paris gant ar brusianet, hor martolodet calonek a lakea ar fransizien da estlami hag ar brusianed da grena. Mont dreist ar c'haeou mein ha douar savet a dreuz ar ruiou a ioa eur c'hoari evitho, ha kementse eleac'h ma zoa muia danjer.

Eur bleis mor, eur martolod coz, hag a ioa serjant eno, o velet, e kerik Bourget, eun ofiser prusian hag a zifenne eur c'hae gant eun nebeut camaradet, a zavaz a benn red dreist ar c'hae hag a reaz eul lam en tu-all tostik d'an ofiser prusian, en eur lavaret dezhan: en em rentit pe me ho lazo! He enebour a respont dre dri denn pistolen.

Ar martolod zo discaret, gouliet scrijuz; eur voulet e devoa treuzet dezhan he scoas. Etre daou ar vartolodet all o doa great evel ho zerjant; lamet oant dreist ar c'hae; ar brusianed a ioa great prizonierien, hag ho ofiser, d'he dro, a ioa scoet d'ar maro.

Ar vartolodet a iea ato var araok dindan ar bouliji a goueze varnezho evel grizil.

Ar martolod coz a ioa astennet var an douar eun troatajou bennak dioc'h he enebour; daoust d'he c'houli ha d'an amzer ien a rea, oa chomet he ners calon ganthan. Gant e vouchouer e sec'haz ar goad a zivere dioc'h he c'houli a ioa serij he velet ken digor oa; cas a reas d'he c'hinou he goulourdren leun a vin ardant, ha didrouz ha leun a fizians, e c'hortoze ar c'hravas da zont d'he gerc'hat, he lagad o para var he gamaradet da velet penaoz en em gannet.

Setu hen o clevet unan bennag oc'h en em glem en he gichen, hag hen guelet an ofiser prusian rocounel ar maro en he c'houzouk. Ar martolod ne zilaou nemet he galon vad; destum a ra he oll nerz, ha setu hen guella ma c'hell var he barlochou oc'h en em stleja beteg he enebour evit rei eur sicour bennak dezhan.

O veza eat beteg enhan gant poan avoalc'h, ar martolod coz, hag hen beac'h dezhan o finval he zaouarn, a gavas nerz avoalc'h evit sevel he benn d'ar prusian, ha louzaoui dezhan hé c'houli. An ofiser prusian a zigor eun nebeut he zaoulagad, a anavez ar martolod gall en doa gouliet, hag e rojont an eil he zorn d'egile.

An emgann a bade ato goaz eget biscoas.

Hor martolod coz a ancounac'hea he boan he unan evit sonjal epken er prusian. O veza he glevet o lavaret: *Wasser!* dour, evit beza n'hen entente ket, e tivinas petra a c'houlenne. Kemeret a ra he goulourdren, efa a ra da genta eur c'houzougad, hag he c'has neuze bete muzellou an ofiser.

An emgann ne eane ket, hag ar c'hravas ne deue ket da gerc'hat ar re ma. Pa eanaz an abaden, ar vartolodet a chome o veza deut beteg ho c'hamarad a lavaras gant glac'har bras:

— Maro eo ar bleis mor coz!

Ar martolod gall hag ar prusian a ioa maro ho daou, crog an eil e dorn egile.

Ar martolod coz-ze, ep mar, n'oa ket eun den difeiz.

E Strasbourg, dioc'h ma lavar ar c'heleier, tud kær pere n'o deus c'hoant ebet da veza prusianed, a vez guelet, derveziou a vez, cocardennou a dri liou (tricolor) gantho. Ar brusianed, mistri eno, o defe c'hoant avoalc'h da viret oc'h kementse, mes penaus miret eun dra oc'h triugent mil den?

En dez all, eur sulvez, oll dud kær a zouge liou ar Frans. Eun ofiser prusian, hag en doa, credabl, great he zonch pell a ioa, a gredaz en doa cavet an tu da ober goab a dud kær ha da c'hoarzin dezho pa na c'helle ober ken. Dont a ra da bourmen en ho zouez gant he gi oc'h he heul, hag oc'h lost he gi en devoa staget eur gocarden a dri liou.

Kerkent ha ma voue guelet, eur vaouez a griaz, en eur groazia he daouarn:

— Sellit-ta! beteg ar chas zoken ne fell ket dezho beza prusianed!

Neuze ar c'hi a voue great lit dezhan, hag he vestr en em dennas d'he di, hag abaoue ne zigas mui he gi ganthan pa deu da bourmen.

En Amerik, n'eus ket pell, eun den e carg, unan euz a lezennerien ar vro, a iea da voti. Voti a reat evit pe enep eul lezen o doa c'hoant lod a vije douget. An den-ma ta a iea euz he vaner e kær en he garroz, hag he baotr Marchosi, eun anter diot, a gase he gezek.

En eur vont e sonjas goulen digant he vevel penaoz e tlie voti, pe evit pe enep.

— Me, eme ar mevel, a voto evit al lezen nevez.

— Mad, eme ar mestr, me a dle voti a enep, ha p'eo guir e tleez freuza ar pez a dlean-me da ober, ne dal ket ar boan mont da skuiza ar c'hezeg oc'h ober ar veach-ma, hag evelse deuz en dro.

Setu petra a zigouez ato pa dal keit mouez an hini ne voar netra evel mouez an hini a anavez an aferiou.

Ervez cazetennou Montroulez, foar an eac'h a ioa er bloa-ma eun ingroez tud ha chatal enhi. An amzer a zo bet caeroc'h evit na vez peurliesa d'ar mare-ma euz ar bloaz, hag al loenet a ioa clask varnezho. Contet ez euz, en dervez kenta, var an dachen foar, pevar mil c'huec'h cant tri ha tregont penn kezeg. Digouezet ez euz eun darvout bennak; tri den, da viana, zo bet goal laket gant taoliou ru. Ne dleer ket beza souezet e tigouese eun darvout bennag evelse en hor foariou bras; souezetoc'h e tlefet beza n'en em gafe ket muioc'h.

E Kemper ive ez oa eur foar gaer dissadorn diveza. Daoust ma voa fall an amzer, ne voa ket bet guelet pell a ioa kement a zaout hag a ejennet var an dachen foar, hag ervez a leverer, ez eus bet guerzet calz, ha guerzet mad.

KELEIER.

An Aotrou Pennors, beleg bered Brest, a zo mano er sizun dremenet.

Ar re a bren kezeg evit an arme, evit marchosi Guengamp a dle beza: d'ar 6 a vis du, e Kerhaes; d'ar 7, er C'halternevez; d'an 8, e Briec; d'an 9, e Kemper; d'an 10, e Castellin; d'an 11, er Faou; d'an 13, e Landerne; d'ar 14, e Gouezhou; d'ar 15, e Lannilis; d'ar 16, e Lesneven; d'ar 17, e Plouescat; d'an 18, e Castel-Paol; d'an 20, e Landivíziau; d'an 21, e Montroulez.

Ar C'honseil jeneral euz ar Finister en deus choazet evit *prezidant* an Aotrou cont de Carne ; evit *vis-prezidant*, an Aotrou Kerjegu ; evit secretourien, an aotronez Roussin, Gestin, de Vincelles ha Foullioy.

E Rom e za ato var gresk an hiskin a rer da vignonet ar Pab. An dud e cark ne dint ket guelloc'h outho eget an dispac'herien, al lamponet divar ar ru.

Eur bourc'hiz euz a Rom en doa lojet en he di eur beleg a vro c'hall, hag e voue clasket hiskin outhan evit kementse ; ne voue ket gouscoude croget enhan. Mes o veza eat da Albano, e mis guengolo, e tigouezas ganthan eno eur c'hoar a charite euz he anaoudegez, hag e roas dezhi eun nebeut metalennou a zo varnezho skeuden Sant Camill a Lellis, patron an dud clanv. Abalamour da ze, ar re a zo carget euz ar polis a grogaz enhan hag her c'hasas d'ar c'hazern. Eno e voue taolet en eun toull tenval, great dezhan gourvez var ar plench ha laket he dreid dezhan er c'hef. Chom a reas diou vech peder heur varnugent evelse ep gallout finval, ep ma voué sonjet digas tam dezhan da zibri. Eur potr Marchosi epken en devoue truez outhan hag a zigasas dezhan eun tam bara hag eur banne guin.

Goude ma voa bet daou zervez ha diou nosvez er stus-ze, e voue caset da brizon ker, hag ac'hano, abenn eur pennad, e voue losket da vont kuit ep barnedigez na netra.

Epad ma edo en toull tenval hag he dreid er c'hef, eun ofiserig a lavare dezhan en eur vont ebiou.

— Poan dit, lampon zo ac'hanout ; ne c'houzanvez ket avoalc'h c'hoas. Me meuz esper da velet eun deiz ar bourreo a zebr hag a ef er Vatican laket evel m'emaout aze ; ha kement-se ne zaleo ket, ni rai he stal dezhan.

C'hui a c'hell lavaret hag ober ar pez a gerot, eme ar bourc'his ; mes me a zo catolig, abostolig ha romen. Ni oll a vouezo gouzanv, ha gouzout a reomp ive e tenno Doue hon rebech. C'hui a zo reuzeudicoc'h egedomp ni.

(Tennet euz a *Sizun Catolik Seez*).

Eun dijentil braz a rea n'eus ket pell commanant eur mevel nevez deut d'he di.

Kement-ma a roin deoc'h en arc'hant, emezhan, ha neuze ho kuisca a rin ive.

An emgleo a voue great. Ar mevel nevez en em lakeas da ober he labour, ha pa voa deut an noz ez eas da gousket eleac'h ma voue lavaret dezhan e tlie beza he vele.

Antronoz oa savet huel an heol, eat ar mintin ebiou, deut tost da greisdeiz, hag ar mevel n'en em ziskueze ket. Ar mestr a ia he unan d'he glask, hag her c'haf en he vele.

— Petra, emezhan, aze emaout-te choas ?

— Ia, emaoun o c'hortoz ac'hanoc'h da zont d'am guïsca, rak deac'h o poa lavaret din o pije va guisket !

Eur zoudart, eun tenner-frank, a ioa bet gouliet er vrezel var dro Pariz. Eur voulet e devoa torret ha bruzunet he c'har dezhan, hen hevelep doare ma voue red distaga ar c'har-ze diouthan. Ar jeneral Trochu o veza eat d'an hospital da velet an dud mac'haniet, en em gavas prestik goude ma voa troc'het he c'har d'ar zoudard-ma, hag a c'houlennaz outhan :

— Ahanta, pënauz en em gavit, va mignon ?

— N'en em gavan ket em fez, va jeneral. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *28 Here.*		Pont-n'Abat — *26 Here.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 54 c.	Guinis.....	32 lur, 08 c.
Segal.....	17 lur. 82 c.	Segal.....	19 lur, 16 c.
Eiz.....	17 lur, 20 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	18 lur, 20 c.	Ed-du.....	19 lur, 58 c.
Kerc'h.....	18 lur, 38 c.	Kerc'h.....	18 lur, 26 c.
Avalou douar	7 lur, 50 c.	Avalou douar	7 lur, » c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. eant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a gllan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZÓ :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, Chaloni a Zant Briec.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difa ioc'h evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullér an Escopti.

Dissadorn 11 Du 1871. N° 354. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a resco goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALI.

Jerant *Feiz-ha-Breiz* a bed ar re a gemer ar gazeten hag a zo varlerc'h gant ho faeamant, da zigas dezhan kenta ma c'hellint ar pez a vancont. Ne oufet ket, ep beza disleal, rebech dezhan eo bet bete vrema re hegasus var ar poent-ze, p'eo guir ez euz etouez ar re a gemer ar gazeten hag a zo varlerc'h gant ho faeamaut euz a zaou pe dri bloaz ha zoken ouspen. Gouscoude evel ma zeo maro an hini en deus savet ar gazeten, an Aotrou'n escop Serjant, a vezo da viken keus dezhan, ar jerant a dlevezo renta he gontchou d'an escop nevez. Rak-ze ec'h esperomp, kement a gemer ar gazeten a velo ervad en deuz izom ar jerant e ve rentet dezhan ar pez a vanker er c'henta amzer.

Eun noten a vezo caset da bephini euz ar re a gemer ar gazeten hag a dle ouspen ar bloaz zo o ren. Ar re ne dleont nemet ar bloas zo o ren, e vezo laket evitho eun tam paper guenn er c'henta numero a resevint euz ar gazeten.

Petra bennak ma zeo bet dalc'het ar c'hontchou gant ar brasa evez a zo gallet, ec'h alfet beza en em dromplet var gont unan bennak. Var gementse ar jerant ne ket evit lavaret ken dezho nemet e credo ar pez a lavarint dezhan var ho ger; ho fidi a ra epken da rei dezhan da anaout penauz ema ho c'hont, evit ma c'hello renta he gontchou he unan.

Ar re ne baeont ket ho unan, mes a bae dre re all, a bedomp da gas an noten a resevint d'ar re a bae evitho.

Hen lavaret a ran c'hoaz, red eo e ve reglet ar c'hontchou ar c'henta ma vezo gallet.

Ar. de Kerangal, *Jerant.*

MPER, 11 Du 1871.

Ar vicher a ra ar scrifagnerien difeiz da ober dismegans d'ar relijion ha d'ar re he heuil, a zo avechou eur vicher teun avoalc'h. Red eo caout torfejou da damal d'ar re a heuil al lezen gristen, pe da viana eur fazi bennak.

A drugare Doue ar re a heuil al lezen gristen ne gometont nemeur a dorfejou. Pa glever hano euz eun torfed bennak, mar c'hoantaer gouzout piou en deuz her great, e vezo cavet peurliesa ez eo unan euz an dud-ze ne dint christen nemet a hano, aliez unan euz a lennerien ar scrifagnerien difeiz ma comzomp anezho, hag a bere ar scridou a gaver en tavarniou. Hogen ma na gaver ket a dorfejou da damal, e caver da viana eur fazi bennak, rak n'eus den ha ne fazi avechou, hag abouez lacat eur bern geier var ar fazi, e caver c'hoas peadra da zismegansi an dud vad, da viana dirak daoulagad ar re ne ouzont nemeur petra a dremen er bed.

Mes ne ket avoalc'h lavaret drouk, red eo chom ep lavaret vad ; rak goude ma o deus tamallet eur fazi bennak da eur guir gristen, ma tisclerifent ive ar vad a ra, eleac'h ober dismegans dezhan, e lacafent he estimout, ha ne ket an dra-ze eo a fell dezho. Pa vez eta menek da verca eun taol caer bennag, eun ober a drugarez, eun dra hag a ziskuez calon vad ha madelez an hini en deuz her great, ar scrifagnerien difeiz en em gaf c'hoas ne-c'hët avoalc'h ; rak ne rer nemeur a oberou mad n'en em gaf ato eun den a relijion, eur guir gristen e penn, pe da nebeuta en devezo bet pers mad en ober mad-ze. Penaus da ober-ta ? Lezel an ober mad ep comz anezhan, pe mar deo red dezho comz e tic'hizint ar virionez, e lezint er meaz euz ho fennad scrit kement a c'helfe rei da anaout ez eo tud a relijion o deus great ar vad ma comzont anezhan.

Ar scrifagnerien dizoue-ze a zo gaouiadet pa davont evel pa gomzont, pa vez meneg euz ar vad evel pa damallont an drouk.

Evelse ma ve great eun tu bennag eun ober a drugarez hag en defe bet eun tamik brud, evel ma ve rei danvez d'ar beorien, kemeret ar soursi euz eur minorik bennak, mont da entent oc'h tud clanv, lacat he vuez var var evit laza eun tan goall, cazetennou ar c'harter, mar dint scrivet gant tud a feiz, a verco an traou evel ma zint tremenet, o rei ar veuleudi euz an ober-mad d'an hini en deuz her gounezet. Ar c'hazetennou difeiz avad ne lavarint ger euz ar pez zo digouezet, pe mar leveront, e lezint er meaz hanoiouan dud a relijion o deus great ar vad-ze, ha kement a c'helfe rei da anaout eo tud a feiz o deuz her great.

Ar c'hazetennou difeiz a Bariz dreist oll a zo cre var gementse. Pa gavont e cazetennou ar brovins hano euz eun ober mad bennag evelse, e lacaint an dra-ze ive da garga ho folliennou; mar deuz avad meneg enho euz eun den a iliz pe euz a unan bennag anavezet evit heuilla mad al lezen gristen, ar pez a zell outho a veza lezet er meaz. Hogen ar c'hazetennou difeiz-ze euz a Bariz eo a gaver en tavarniou, hag aleiz a dud zo ha ne anavezont ar c'heleier nemet dre ar c'hazetennou-ze. ha setu perag e vercan kement-ma ama. Ar scrifagnerien difeiz-ze a drompl ho lennerien pa leveront droug; ho zrompla a reant c'hoas pa leveront vad, rak morse ne leveront nemet eul loden euz ar virionez.

Eun den a speret a scrife en dez-all divar benn unan euz ar c'hazetennou dizoue-ze euz a Bariz, an hini a gaver stanca en tavarniou, ar gazeten c'hallek (*Le Siècle*) :

« Abaoue n'ous ket pegeit, ar gazeten-ze a long eun den a ilis bep pred. Pa vank tud a ilis dezhi, ar gazeten a chom var iun; ha pa vez var iun ne vez ket laouen; ha pa na na vez ket laouen ar gazeten, an niver braz a davarnourien he c'hemer a vez droug enho. An dervez ma vankfe tud a ilis dezhi, ha gouscoude eo sot avoalc'h evit goulen ne ve mui den a iliz ebet, an dervez-ze ar gazeten-ze a grefe gant an naoun; ar pez ne ve ket eun drouk. »

Rom. Lavaret a rer e clasker adarre lakat ar Pap da guitat Rom evit clask e leac'h all ar frankis ne gaf mui eno. Hogen kementse ne ket sur. Ar pez a zo sur avad eo an dispac'herien a ra freuz ato, a skign ato geier muia ma c'hellont. Ar zonch a ioa deut dezho da verca an oll diez e kær a zo tud fidel d'ar Pap o chom enho; kementse credabl evit gallout en em deleur var an tiez-ze hag ho c'huilla pe ho entani ma en em gafent da veza cre avoalc'h evit hen ober. Merket o deuz, a leverer, c'huezek mil di; ar pez a ziskuez n'ema ket an oll a unan gant an dispac'herien e Rom, e zeo er c'hontrol al loden vrasa fidel d'ar Pap :

D'ar 27 a viz here, an tad Santel ar Pap en deuz hanvet (preconizet) trivac'h Arc'hescop ha seiz escop varnugent. En ho zouez e cavomp Arc'hescop Pariz, Arc'hescop Tour, Arc'hescop Auch hag escop Rodez; an eskibien all zo evit an Itali.

An dud gouez euz ar broiou nebeuta anavezet a ra mez d'ar gristenien euz ar broiou seven. Epad ma zeus tud hag a lavar ez int christenien seven, hag a ra ar brezel d'ar Pab ha d'an iliz, epad ma zeus calz a re all hag a les ober evel pa na zelfe ket oc'h ar vugale petra a rer d'ho zad, tud gouez a gemer perz e poaniou hag e trubuliou an tad Santel, hag a scrif evit rei dezhan da anaout pegement her c'haront ha pebez displijadur o deuz o clevet hano euz ar pez a rer dezhan.

« Ia, emezho, tad Santel, brema ez eus tregont goanvez, ni a ioa eur vanden tud gouez, reuzeudig hag evit ar c'horf hag evit an ene. Te ac'h eus bet truez ouzomp, hag ac'h eus digaset deomp ar saeou du evit ober ac'hanomp bugale da Zoue dre ar vadiziant. Dall oamp, hag ec'h euz ho digaset deomp evit rei deomp sclerijen. Ne gavi ket eta ac'hanomp re hardiz o tont den em drei varzu enhout, te hon tad, evit lavaret dit pegement e caromp ac'hanout, pegement e zomp glac'haret o clevet ec'h eus goal vugale hag a ra poan dit goude beza laeret divar da goust kement a poa, ha bete zoken da di.... »

« Petra bennak ne domp nemet gouezidi, tud ha ne ouzont ket petra eo sevenidigez, e caf deomp gouscoude ez eo euz abers da vugale seven eun torfet argasuz ober dit evelse, te ho zad ; ha ni zoken pa edomp, brema ez euz daouugent pe antercant vloaz, e creiz hor gouezeuri, n'on divije ket credet ober dit evelse.

« Rakse, oc'h anaout pe ger grevuz eo an torfejou great en da enep, te laket gant Jesus Christ en he leac'h var an douar, on eus pedet, hag e pedomp ato caloneg evit an ilis Santel, caloneca ma c'hell gouezidi eveldomp hen ober.

« Neuze o veza deut a bep tu, epad nao dervez, d'an ti a beden, on eus clasket destum cals pedennou hag oberou mad evit ho c'hinnik d'ar galon sacr a Jesus evidout hon tad. Hag evel ma c'houiemp e voa nebeut kementse, on euz ive kinniget hor c'halonou evit ar Pab hon tad mad, hag on euz esper en devezo calon Jesus ho resevet.

« Bez'on euz eur soudart bennak boas, ne ket da ober brezel, mes da zicour lacat an ursvad en hon touez. Ma c'houfemp e renfent eur zervich bennak d'ar Pab, ho c'hinnikfemp dit. Gant plijadur e rofent ho goad hag ho buez evit ho zad Santel Pii nao.

« Brema les ac'hanomp da lavaret dit petra a ra aoun deomp.

« Ar varc'hadourien *dour tan* a dosta ouzomp bemdez, hag on euz aoun da drahisa hor Zalver ha da lamet diganthan hor c'halonou or boa roet dezhan. Deus d'hor c'hreaat dre da bedennou.

« Hag hor bugale, hor bugale a goezo c'hoas muioc'h a druez outho eget ouzoump-ni, rak muioc'h a zanjer a vezo evitho, nebeutoc'h evit hor potred o deuz ar saeou du a zo tadou mad evitho, mes muioc'h evit hor merc'hed n'o deus ket c'hoaz a vamou mad. Meur ar vech on eus goulennet merc'hed gant saeou du, mes hor mouez a zo re zister evit beza clevet, ha ni a zo re baour evit gallout ober ken nemet goulen. Piou a zigaso deomp mamou mad evit ho c'helen hag ho c'hreaat a enep an enebour a dosta, nemedot-te hon tad, ac'h eus bet ato truez ouzomp pa na voamp ket zoken c'hoas kristenien...»

Setu aze penauz e comz an dud keis-ze anterc'houez. Pe ger paour bennag int zoken, o deus savet euz ar pezig o doa, enn aluzen da zigas d'an tad Santel, hag euruz en em gafent, emezho, ma resefent eur ger digant han.

G. M.

An Tad de Bengy, a Gompagnunez Jesus, unan euz ar re zo bet laket d'ar maro gant dispac'herien Pariz er memes amzer gant ho arc'hescop, en deus lezet scridou hag a vouller brema. Lacat a ran ama e brezoneg eul lizer scrifet ganthan d'ar c'hont Flavigny, ha kementse abalamour an Tad-ze a zo anavezet gant cals dre ama, ha neuze dreist oll abalamour en he lizer ez eus meneg a zoudardet iaouang euz an escopti-ma.

Pa deuaz ar brezel a enep ar Prusianed, an Tad de Bengy en em ginnigaz hag a voue galvet da vont da entent oc'h an-dud mac'haniet en hospitaliou ha var dachen ar vrezel. Setu ama he lizer.

Aotrou Cont, n'oa ket diez ober he zever e kenver hor soudardet pa leze ho gouliou gantho ho anaoudegez hag an uzach euz ho skianchou ; pa na lezent ket avad, or boa eur boan vraz hag oa red deomp teleur calz evez. Va list da boeza eun tamik var ar zonch-ze, ha d'en diskuez deoc'h dre eur skuer, abalamour ma zeuz aleiz hag a gred pa vez bet eur beleg, d'ar red, en eur dremen, var dro eun den gouliet, ez eus great evithan kement a c'heller da ober.

Eur soudard a linen, ha n'en doa ket ouspen ugent vloaz a voue digaset da dinel ar re glanv. Ar vedesinet, goude beza sellet piz outhan, a zisclerias din n'oa nemedon hag a c'helje ober eun dra bennag evithan, hag en em denjont kuit goude beza great eul louzaoui bennak d'he c'houliou. E guirionez eur vouled e devoa treuzet he benn, hag e colle he empënn dioc'h an daou du. Setu me oc'h en em lacat e kichen e vele, o renta dezhan kement servich a c'hellen, o comz outhan brava ma c'hellen, evit rei fizians dezhan, en esper e veljen ganthan eur merk bennag a anaoudegez.

Tremen peder heur e vouen eno, hag he anaoudegez ne deue ket dezhan. Ne gollis ket courach, hag antronoz e ziz adarre hag en em lakis da lavaret dezhan eur ger carantezuz bennak.

— Guelomp, va mab, eme ve; pe hano a rer ac'hanout? Lavar din da hano badiziant am eus c'hoant bras da c'houzout. — Ger ebet ; gouscoude abenn eur pennad e veliz he vuzellou o finval, ha gant poan avoalc'h e lavaras teir guech : Fransez, Fransez, Fransez. Comprenet en doa-ta ac'hanon, hag a drugare Doue emoa bet va goulen.

— Va mignon Fransez, lavar din e pe vro ema da vam o chom.

— Euz... Laval... oun... *sanset.*

— Va entent a rez. Mad, goulen brema a greis calon pardon digant Doue eus da bec'hejou. Kerkent, ep ma c'heljemp gouzout petra a lavare, e voa anat avoalc'h d'an oll e rea he act a gontrision, hag he gamaradet, pere a safare, a davaz oll epad ma roen dezhan an absolven.

Epad ma edomp e Arcueil, ne ket epken ar c'hrogadou stard a veze var an deiz a zigase prez deomp, mes ive an abadennou a veze en nos, rak bemnos couls lavaret e tigaset labour d'ar medesin ha d'ar belek.

Euz an oll nosveziou am eus tremenet eno ep cousket, ne ancounac'hain morse an hini ma voue digaset deomp pevar Breton iaouang euz ar Finister. An drama a ioa var dro unneg heur noz. Ar pevar den kez a ioa gouliet cals pe nebeut, hag ho c'hamaradet o devoa ho dizouget d'an dinel.

Unan euz ar pevar den iaouank-ze, eur potr a galon gre en devoa lavaret d'ar re a ioa en dro dezhan. « Ama emaomp o tenna dre doullouigou (euz ar c'hreou e tenner dre doullou moan); evidonme ne gavan ket æz tenna dre ar re-ze hag a zo o vont da zevel varc'horre, hag ac'hano em bezo frankiz da ziscar Prusianed. »

Sevel a reas, mes eno ar Brusianed a vize oll dezhan; ha souden e coezas beuzet en he c'hoad. Eur voulèt e devoa he dizet couls lavaret e creiz he beultrin. Ne ket epken ne voa ket a bare evithan, mes ar maro a ioa tost, hag evel ne vouien ket ar brezoneg, e voan nec'het avoalc'h o clask gouzout penauz e rojen dezhan he zacramanchou.

Neuze e teuaz eur zonch vad em speret. Trei a riz oc'h ar mobilet iaouang a ioa deut da zigas ho c'hamaradet gouliet, hag e c'houlenniz outho ha ne voa ket en ho zouez unan bennag hag a vouesche galleg ha brezonek. Lavaret a rejont din e zoa. « Va mignonet, eme ve, izom am euz euz ho sicour, red eo da unan ac'hanoc'h dont da drei va c'homzou e brezonek d'ho camarad dare da vervel. »

Setu dioch'tu eun den iaouank braz ha coant o tont, oc'h en em lacat var he zaoulin e kichen an hini toc'hor; hag o lavaret dezhan, dre gomzou didroel evel a gaf tud a feiz, e voa tostig ar maro dezhan. Neuze o trei ouzinme : « Aotrou, emezhan, lavaret em eus dezhan ne c'hell ket mont a bell, hag e lavar : guell a-ze. Petra a livirin-me dezhan brema?

— Red eo he zicour da gaout keus d'he bec'hejou evit ma c'hello reseo an absolven.

— Mad, va zad. — Setu neuze va zoudard iaouank, deut da veza eun abostol, oc'h en em lacat da brezek d'he gamarad, a vouez huel, e brezoneg, ha gant kement a feiz, a galon hag a zevosion, ma voa souezet kement a ioa eno, ar re zoken n'her c'homprenent ket.

P'en doa great he brezegen, e lavaras din : brema e c'hellit rei an absolven dezhan. Hén ober a riz, ha neuze

en em breparen d'he noui. E keit-ze va missioner a brezege ato. P'am boa he nouet, e c'houlenniz oc'h va eil ha caout a rea dezhan e voa he gamarad cre avoalc'h evit reseo he Zoue.

— Mont a ran da c'houlen diganthan he unan, emezhan.

An hini clanv a gemeras beac'h evit guelet hag hen a alje lonca, ha neuze e lavaras :

— Ia, digasit din va Doue, mes hastit buan.

Mont a ris d'ar red d'ar chapel, hag eun all euz ar zoudardet a deuas ganhen evit servichout din da gorist, rak va missioner a jome ato da brezeg d'an hini toc'hor.

Pa edon o tont gant ar zacramant, va zoudard iaouang a zistroaz ouzin, hag a lavaras din ken eün ha tra :

— Me ive, va zad, a garfe cofez, evit ma c'hellin en em ganna guelloc'h.

— Mad, va mignon, kenta m'am bezo ententet oc'h ho c'hamarad toc'hor, me a entento ouzoc'h. Ah ! ar zoudard iaouank-ze a voue e rent ar feiz an den cant guech calonecoc'h.

Ar geriou-ze lavaret etre eur beleg hag eur zoudard, en eur momet evelse, en eur chapelig ha ne voa nemet eur c'hleuzeurig o rei sclerijen enhi, da anternoz, er mare ma clevemp tennou fuzil hag a roe deomp da anaout or bije c'hoas tud varo ha tud mac'haniet en nos-ze, ar geriou-ze n'ho ancounac'hain biken. Chom a raint em c'halon evel ar guella sonch euz ar vrezel criz ha poaniuz euz ar bloaz 1870.

Deomp adarre d'ar soudart caloneg on eus lezet en dinel o c'houren oc'h ar maro. Pa zigoueziz e kichen he vele, edo ato va frezeger o comz outhan. Pa em guelaz, an den toc'hor a zavaz eun tamik var he gouazez, hag a glaske saosmegat eur ger bennag. Er memes amzer e velen va missioner evel oc'h ober neus da vont kuit, hag en doa an doare da ziskuez ne felle ket dezhan silaou ar c'homzou a lavare he gamarad clanv.

Kenta riz oue goulen petra a sinifie an abadennik-ze, ha souezet e chomis pa glevis petra a voa. Ar bugel kezze euz a Vreiz o velet n'en dévoa ket evit he zilaou eur beleg hag a c'helje he entent, a ioa falvezet dezhan, ken eün oa he feiz, cofez he bec'hejou e brezoneg d'he genvroad. Great en doa, ep he c'houzout a dra zur, ar pez a leverer a reas guechall ar brezellour Bayard a falvezas dezhan ive, araok mervel, discleria he bec'hejou d'ar marc'heg hen heuille.

Ar breiziad mac'haniet a resevas neuze ar zacramant, a drugarekeaz an Doue carantezuz a deue d'her bizita var he vele goadeg, hag eun nebeut goude, neteet, laouen, bet dezhan he oll reiziou, ha carget a c'hrasou an Env, e rente he ene caer d'an Doue a beb madelez. Peleac'h ema ar zoudart christen ha ne garfe ket mervel evelse? caout eur maro ker gloriuz ha ker frealzus? G. M.

SANT TARAK....

VI.

Pa voa echu trede barnedigez ar verzerien santel, Maxim a lakeas kemen ar belek bras Terensian en devoa ar gark da deleur evez oc'h ar c'hoariou hag an ebatou a roet d'ar bobl, hag e c'hourc'hemennas dezhan rei ar c'hoariou antronoz. Mont a reaz eur bobl ep niver d'an dachen eleac'h ma roet ar c'hoariou-ze, hag a ioa eur c'hardeur bale dioc'h kær Anazarb. Cals klezeidi (gladiatourien) a gollaz eno ho buez, lazet pe lonket gant al loenet gouez. Ar gristenien en em zalc'he var eur menez e kichen, hag ac'hano ec'h eveseant oc'h kement a dremene, hag e c'hortozent en eur grena, ma vije echu stourmad ho breudeur.

Erfin ar gouarner a gasas lod euz he c'hoardou da gerc'hat ar verzerien a ioa bet condaonet d'al loenet. An tourmanchou o doa gouzanvet o dóa ho laket en eur stus ken truezus, ma ne c'hellent ket en em zerc'hel var ho izili. Red e voue ho dougen da dachen an ebatou.

Mont a rejomp, eme an hini en deus scrifet an actouma, tosta ma c'hellemp dezho, o tioual gouscoude na vijemp guelet. Ar guel euz hor breudeur laket er stusze a reas deomp scuilla daelou, ha zoken calz euz ar re a ioa o sellet ne c'heljont ket miret da vouela ive.

Kerkent ha ma voue guelet ar verzerien o tont, an oll a jomas sioul. Grosmol a zavaz etouez an dud a enep crisderi ar gouarner. Meur a hini zoken a lezaz ar c'hoariou hag a ieaz en dro e kær.

Ar gouarner, droug enhan, a lakeas dioual an oll heutchou evit na daje den kuit ; gourc'hemen a reaz evesaat piou a glascje en em denna, evit ma c'halje goulen outho perag e reant evelse. Lacat a reas loskel meur a loen gouez pere, evel pa vije eun dra bennag oc'h ho delc'her, ne dostejont ket oc'h ar verzerien. O velet eun dra ker burzudus, ar gouarner, counnar enhan, a lakeas bazata ar re o devoa ar zoursi euz al loenet gouez, evel pa vijent a unan gantho. An dud reuzeudik-ze, o velet e c'hourdrouzet anezho euz ar maro, a loscaz eun ourz en doa lazet tri den en dervez-ze. Mes al loen-ze a ieas goustadik varzu ar verzerien, hag en em lakeas da lipat gouliou Andronik. Ar merzer hen egasas, mes ne reas van. Maxim, eat er meaz anezhan he unan gant he gounnar, a reaz laza an ourz etre treid Andronik.

Terensian en devoa aoun evithan he unan, hag a lakeas loskel eul leonez cris meurbet. Iudadennou al loen-ze a strafuillaz ar re dizaounica euz an dud a ioa o sellet. Gouscoude pa voa deut da gaout ar verzerien, a ioa astennet var an douar, e c'hourvezaz ehars treid Tarak, hag en em lakeas d'ho lipat. Maxim, an eonen en he c'hinou kement a gounnar a ioa enhan, a lakeaz he hissa. Neuze al leonez, eat e fulor, a loscaz iudadennou ker skrijus, hag ar re a ioa o sellet a gemeras kement a aoun, ma en em lakejont da grial o c'houlen ma vije digoret he lok dezhi. Galvet e voue ar glezeidi evit peurlaza ar verzerien.

Maxim a c'hourc'hemennas ma vije laket ho c'horfou etouez corfou ar glezeidi a ioa bet lazet, hag e lakeas dek soudart d'ho dioual epad an noz, gant aoun na deuje ar gristenien d'ho c'herc'hat ha d'ho c'has gantho.

Mes pa voa deut an denvalijen, e teuaz eur goal var arneu ; ar gardou a ieas da glask an disc'hlao, hag ar gristenien a c'hellas sevel ar c'horfou ; eur sclerijen vurzuduz o para varnezho a reas dezho ho anaout. Ho zamma a rejont gant respet var ho diouscoaz, hag ho doukjont var ar meneziou tosta. Eno ho c'hasjont en eur c'havarn eleac'h ma c'houient ervad ne dajet ket d'ho c'hlask.

Ar gouarner a bunisas gant rigol ar gardou dre n'o devoa ket dionallet mad ar c'horfou-ze. Tri gristen birvidik, Felix, Marcian ha Veruz en em dennaz er c'havarn e sonch mad da dremen eno ar rest euz ho buez e kichen corfou ar verzerien santel. Tri dervez goude merzerenti an tri zant-ma, ar gouarner Maxim a guiteas kœr Anazarb. Christenien ar gær-ze a gasaz ar scrit-ma da iliz Icoon, o pidi ar gristenien ac'hano d'hen rei da anaout da gristenien Pisidi ha Pamphili, evit en em greaat er feiz oc'h he lenn. An tri merzer santel a echuaz ho merzerinti d'an unneg a viz here, ha d'an deis-ze eo merket ho gouel gant ar re o deus destumet hanoiou ar verzerien.

Souezet omp, ha ne ket eb abeg, o velet pebez courach, pebez ners-calon a ziskueze ar verzerien ; hogen ha sonjet mad on eus-ni petra a rea d'an ners-calon-ze beza burzudus ? Burzuduz oa ho ners-calon, ne ket epken abalamour ma c'houzanvent, kentoc'h eget pec'hi, an oll dourmanchou ar re grisa a gave an tiranted evit ho merzeria, mes c'hoaz abalamour ma tiskuezent eur basianted, eur garantez, eun dousder, eun humilite dispar etre daouarn ho bourrevien. Bez'on eus tro dalc'h mad da ziskuez ar memes vertuziou, p'eo guir e pe stad bennag e vemp, on euz ive dalc'h mad poaniou ha diezamanchou da c'houzanv. Gouscoude ar vertuziou-ze a vank deomp peurliesa ; ho c'holl a reomp kerkent ha ma teu an distera tra da stourm ouzomp. Penauz e c'hallomp-ni ta lavaret e zomp diskibien da Jesus-Christ ? G. M.

AR SAKRAMANT.

AR SKEUDENNOU. (Kendalc'h.)

Guelet hor beus e zeus eur rumm skeudennou a ziskoueze danves ar sakramant, da lavaret eo, ar bara hag ar guin ; komzomp eus eunn eil rumm skeudennou c'hoas kaeroc'h, rag, eun amzeriou guechall, o deus merket, sklear hag anet, korf ha goad hor Zalver : ar skeudennou-ze eo ar sakrifisou. Petra eo eur sakrifis ? gout a rit petra respountas Jesus d'ar farizianet a c'houlenne diganthan ha dleet oa paea ar guir da Zezar : tud fallakr, emezhan, perak e tentit ac'hanon ? imaj piou a zo var ann arc'hant-ze ? imaj Sezar, emezho. Mad, eme Jesus, roit eta da Zezar ar pes a zo da Zezar ha da Zoue er pes a zo da Zoue ! evessait ous ar ger diveza-ze : *roit da Zoue ar pes a zo da Zoue*. Petra n'eo ket dezhan ! ann Env a zo dezhan ; ann douar, ar mor, ann den, ar vues, ar maro, ann traou oll zo dezhan ; n'eo ket he maj ebken a zo varnomp, dezhan eo ar pes ma zoump. Ma tleer eta rei da brinset ar bed ann arc'hant, ann enor, ann doujans, ha ni n'hor beus netra da rei da Zoue ? red e ve beza diskiant evit hen nac'h.

Meulit Doue, oll oberou Doue, eme'n tri zen iaouank e fourn goret Babilon ; eles hag envou, bennigit Doue ; heol, loar ha stered ; glis ha glaoeier ; tomder ha ienien ; erc'h ha skourn ; koumoul ha luc'hed ; eienennou, steriou, mor-bras ; pesket, anevalet, oll draou krouet, meulit Doue ! chetu eno petra ganent hag ar pes zo guir. Daoust hag ann heol ne veul ket Doue dre he sklerijen ? ar mor, dre he darsiou, he ionen, he drous, he zentidiges ? daoust hag ar menesiou, ann huelennou ne grenent ket dirak Doue hag, erves koms ar profet, ne drident ha ne lamment ket evel denved iaouank ? hag e kreis ar meuleudi-ze ann den, roue ann douar, a jomo mut ha goullo he zaouarn ? nann ; ann den, evit anzao majeste, santeles, galloud he grouer, en deus ar sakrifisou. Sakrifia n'eo ket ebken kinnig eunn dra da Zoue ; red eo ouspenn e ve ann dra-ze kinniget var eunn aoter ha dre zaouarn eunn den konsakret ; red eo c'hoas e ve ann dra-ze distrujet pe da viana, e chenchfe stad ha doare. Mar doc'h souezet o klevet e tle ar pes a zo kinniget beza distrujet pe da viana chench stad, taolit eves ous majeste ann Aotrou souveren. Pa deuas Doue da gaout Elias var menes Horeb, kern ar menesiou a deuze ; ar reier a strake hag a fraille ; ann tan a skube peb tra divar he hent ; ann douar a grene. Ar profet pehini a ioa da genta enn he za var gern Horeb a rankas, pa dosteas Doue, en em denna enn eur c'havarn ha teureul he vantel var he benn evit non pas beza dallet gant he vajeste.

Lennit ive, ma kirit, ar pes a zigouezas gant Moïzes pa c'houlennas guelet Doue drem-a-drem. Nann, eme Zoue, rag den n'hell va guelet eb mervel. Pa dremeno va gloar, me guzo ac'hanot enn eur mean-kleuz hag a lakaï va dourn varnot evit miret na ves devet ; eur vech ma vizinn tremenet, e tennin va dourn hag e veli va c'hein. Hogen Moïzes goude beza guelet ebken diskoas Doue a deuas he vizaj da veza ker skedus, ma n'helle ket ann Israelitet sellet outhan : eur gouel a rankas da lakaat var he dal evit koms ous ar bobl. Gout a rann, lenner kristen, e rear breman kals goab a Zoue, e vlasfemer alies he hano ; n'eus fors, eur speret ker galloudus eo ma rank ann eles ho-unan kuzet ho fas dirazhan gant ho diouaskel ; list ann dud impi da c'hoapaat ; gant ho c'hranc'h ne vougint ket ann heol na gant ho c'homzou diskiant ne labezint ket santeles Doue. M'ho peus taolet eves ous majeste hor c'hrouer ha pouezet ar c'homzou-ma ; den n'hell va guelet eb mervel, e vellot ive penaos ar pes a zo kinniget dezhan var he aoter a dle beza distrujet pe da viana chench doare. Pa n'hell ket Doue renons d'he c'hloar, pa rank ann den anzao eo peb tra dezhan, eo anet e vije bet sakrifisou hag e vije ann den chomet eb pec'hi ; kementse ne vije ket bet skuillet goad var ann aoteriou, rag ar maro n'eo deuet er bed nemet dre ar pec'het. Kinniget e vije bet froues, ed, bokedou, ezans ; ar moged eus ann traou-ze,

o tevi, a vize pignet var-zu ann Env ha digemeret-mad gant hon Aotrou. Pa gavomp sakrifisou anevalet e peb amzer hag e peb bro, chetu aman petra lavaras Doue d'hon tad Adam ha d'onn tud kenta : pec'het o peus ha meritet ar maro ; red eo e teufac'h d'hen anzao ; rag-se c'hui a immolo tirvi, denved, bouc'het hag a lavaro her grit evit ma talc'ho ann anevalet-se ho plas hoc'h-unan; goad ann anevalet a baeo evit ho koad ha pardouni a rinn deoc'h ar pec'hejou a c'houlenne ho maro ; ar viktimou a vezo devet dre ma tliac'h c'hui koueza e tan ann ifern.

Ne gavomp ket al lezen-ze el levriou sakr, mes a dra sur eo bet roet ha ker koz eo hag ar bed. Adam hag he vugale, Noe, Abraham, Job, Melkisedek o deus kinniget sakrifisou ; beteg Moïzes, oa ar pennou tieges, ar brinset, ann dud santella eo o deveze ar garg da immoli viktimmou ; abaoue Moïzes, bugale Aaron epken a helle pignat ous an aoteriou. Evel ma zeus peder zra hag a rankomp da anzao : eo Doue hor mestr, oump pec'herien, e teu peb vad eus he bers, hag eo red her pidi, e zoa ive guechall pevar rumm sakrifisou. Ar c'henta, great evit anzao eo Doue hon Aotrou souveren, a ioa hanvet holokost, da lavaret eo, dev-oll, abalamour ann aneval a vije devet a bes ha ne jome netra anezhan ; hennes eo ar sakrifis kossa. Kredi a rear penaos ar batriarched ne lakeant ket ann tan ho-unan er c'hoat dindan ar viktim ; pedi a reant ha tan ann Env a goueze var ann aneval evit hen devi. Evel-se eo, kredabl, e tiskouezas Doue e plije dezhan sakrifis Abel ha ne gave ket mad hini Kaïn ; ar pes a zo sur eo e tiskennas tan ann Env var ar viktimmou pa voe konsakret Aaron ; koueza a reas ive var sakrifis Jedeon, hini Salaün, hini Elias ha meur a vech all. Divesatoc'h em bezo tro da goms c'hoas eus ar sakrifisou, breman e respountin ous ar goulenma : penaos ar sakrifisou a verke korf ha goad hor Zalver ha zoken ar gommunion? Sur eo e plije ar sakrifisou da Zoue rag hen he-unan a roas urs d'ho c'hinnig, a hanvas ann anevalet a dlie beza immolet, a verkas ann oll lidou ; anzao a ra er skritur é save eus ar c'hig devet eur c'hoes eus ar re vella : *suavissimi odoris*. Avechou-all koulskoude, e lavar ive ne ra van evit guelet laza anevalet : daoust ha me, emezhan, a zebro kig ann tirvi pe a evo goad ar bouc'het? Sklear eo n'ho doa ar sakrifisou-ze ners ebet anezho ho-unan nag evit rei enor da Zoue nag evit paea ar boan dleet d'ar pec'het ; mes eur skeuden oant eus a Jesus-Krist a dlie skuilla he c'hoad var ar groas, eur skenden oant ive a sakrifis ann oferen ha dre-ze o doa eunn ners burzudus. Dre ar sakrifisou oan Doue a ioa dija evel immolet evidomp hag ann abostol hel lavar : ann oan, emezhan, a zo bet immolet er penn-kenta eus ar bed. Ma taolomp éves ous lidou ar Jusevien, ar viriones-ma a baro c'hoas skleroc'h dirazomp ; perak daouarn ar beleg lakeat var dal ann aneval? perak izili ann aneval troet ha distroet var-zu pevar-c'horn ar bed? Anet eo e verke al lidou-ze eunn hosti kals kaeroc'h, kals galloudusoc'h a dlie, e guiriones, paea da Zoue dle ar bed-oll. Ar sakrifisou a verke ar gommunion abalamour ar beleg hag ann hini a roe ar viktim a dlie dibri eul loden benak eus ann aneval ; ann dra-ze a ioa red e peb sakrifis. Enn holokost, evit guir, e veze devet pe al leue pe ar bouc'h a-bez, mes araok e veze lazet eunn aneval all, evit ma c'helje ann dud a ioa eno ober evel ar gommunion. Kentel gaër deomp, lenner kristen ; n'ankounac'hait ket eo ar gommunion eul loden eus ar sakrifis hag evel ne vanke ket ar Juzevien da gaout ann tanva eus ar pes a ginniget var ann aoteriou, kemerit ive alies pers enn hor sakrifis santel dre ar gommunion.

I. W,

(*Eur pennad all eur vechall.*)

BRETTIK.

II.

An dervez ma tiblase Loiz a Orlean euz an Naonet, Anna hag Izabel a ioa eat, evel ma voant boas, da glevet an oferen e chapel ar Chaloniet. Distro oant pell a ioa d'ar c'hastel, hag oant en em laket da studia dindan goard ho gouarnerez, an itron a Laval. Anna a ioa troet bras var ar studi ; hag hi c'hoas bihanig e devoa eur c'hoant dispar da zeski. Divezatoc'h ar re o deus scrifet an histor he diskuez bandennou tud gouezieg en dro dezhi ; silaou a rea ho c'henteliou gant plijadur ; ho alia a rea da glask traou a nevez divarbenn ar pez a zo tremenet e Breiz hag an traou caer a gaver enhi.

Izabel, anezhi, a zeske lenn evit plijout d'he zad, ha neuze, emezhi, evit gallout lenn divezatoc'h a bep seurt pedennou e levriou brao ar C'hastel.

Pa voa echu ar gentel, ar c'houarnerez a gasaz an diou brinsez vihan da eur zal vraz eleac'h ma en em zestume var an deiz itronezet al lez evit labourat, safarat, ha c'hoari avechou dirag an dukez Mac'harit. An dukez ne devoa ket a iec'hed, ne c'helle mui mont er meaz euz ar c'hastel, ha ne devoa ken tremen amzer nemet er zal-ze gant he demezellet.

An dukez a Vreis, ker guenn couls lavaret evel ar c'hroc'hen herminig a ioa var bord he dillad, a reaz eur musc'hoarz o velet he diou verc'hig o tont er zal. Anna hag Izabel a deuas da boket d'ho mam gant calz a deneridigez, ha goudeze d'an itronezet a henor, en eur lavaret eur goms carantezus da bephini anezho.

Edont o vont d'en em denna evit mont da c'hoari gant merc'hedigou all euz ho oad, pa zigoras dor ar zal. Daou floc'h a deue, gantho pep a banerik goloet gant seis guenn herminigou aour varnezho. Var unan euz ar goloiou seiz oa brodet hano *Anna*, ha var egile hano *Izabel*.

An diou verc'hig a loscaz eur griaden a estlam, hag an demezellet a henor a reaz ive.

— Petra eo an dra-ze? va floc'hed coant, eme an dukez Mac'harit.

— Ne ouzomp ket, itron vad, eme ar floc'hed. Aberz an Dug a Orlean e tigasomp ar panerou-ze ; ne ouzomp ket avad petra a zo enho.

An daou floc'h a lakeaz ho fanerou var eun daol, hag a ieas kuit.

Anna e devoa c'hoant avoalc'h da c'houzout petra a ioa en diou banerik-re ; mes c'hoant e devoa ive da lezel an demezellet nec'het eur pennad. Izabel a iea he dornik da zevel ar golo a ioa he hano varnezhan. Anna a viraz outhi en eur lavaret :

— Marteze n'eus netra er panerou brao-ze.

— Marteze sur, eme Izabel ; marteze hor c'henderv a Orlean a zo falvezet dezhan ober goab euz a ziou vretonez vihan.

— Ober goab? eme Anna en eur zevel he fenn sounn evel ma c'houie hen ober avechou, hag evel ma c'houie zoken hen ober pa na voa c'hoas nemet eur bugel, ne rer ket a c'hoab euz a vugale an Dug a Vreiz!

— Ha neuze, eme ar c'houarnerez, Loiz a Orlean a zo eun dijentil re seven evit ober goab a zen ebet.

An demezellet a ioa savet oll en ho za, hag en em zestumet e kelc'h en dro d'an diou c'hoar ha d'an diou baner. Anna a astennaz he dorn hag a lamaz ar golo divar he hini.

Eur c'hoarz a zavas neuze, hag evit beza an Dukez eno, an demezellet a venne coeza d'an douar o c'hoarzin. An diou c'hoar a ioa chomet souezet hag abafet.

C'hui lavarfe petra a ioa er banerik-ze labouret ha goloet ker coant?... Viou! viou a bep liou, rus, glas, melen.... Viou pask, en eur ger.

— Hor c'hender brao a zo deut da zonch dezhan ema an amzer fask, eme Anna gant eur vouez eun tamik dipitus. Izabel a c'hoarze he goalc'h.

— Me gaf mad viou, emezhi, hag a zebro va re avoalc'h.

Setu hi o kemeret euz he faner ar vi a ioa e creiz hag a ioa brasoc'h eget ar re all, hag e velaz eun dra bennag o lugerni dindanhan. Hag hi o trei oc'h he c'hoar :

— Claoustre, emezhi, ez euz ouspen viou er panerouma!

Ar viou a voue tennet, hag e gouelet pep paner ez oa eur c'hassedik coant, hano Anna var unan, hag hano Izabel var egile. Cridi a c'hellit eno e zoa mall da zigeri an daou gassedik-ze. E cassed Anna e zoa eur Chapeled a ioa ar greun anezhan e mein prisiuz e meur a liou. E cassed Izabel ez oa eur voestig alaouret relegou enhi, hag eur rouedik great gant neud aour evit ar bleo.

— Oh! nag hi zo caer, a lavare an oll.

— Ahanta, va merc'h, a lavaraz an dukez Mac'harit en eur c'hoarzin, sonjal a reot-hu c'hoaz ez eo ho kenderv a-Orlean eur goapaer?

— Oh! ne zonjin ket, va mam vad.

— Bremaik gouscoude, Anna, ez oa eun tamik droug enhoc'h..... Diouallit, va merc'h, na deufac'h da varn morse re vuan. Hirio ne d'oc'h nemet eur bugel, mes abenn eun nebeut bloaveziou ama e viot eur vaouez, ha mar plich gant Doue zoken, eun Dukez. En em voazit a vrema da c'hortoz evit anaout, ha da anaout evit barn.

Anna a Vreiz a deuas da boket da zorn he mam, hag he mam, d'he zro, a lakeaz eur pok dezhi var he zal.

— Va mam, eme Anna, hon lezel a rit, va c'hoar ha me, da gemeret ar prezanchou caer-ma.

— A dra zur, va merc'h ; Loiz a Orlean n'en deus laket ho digas deoc'h nemet gant asant ho tad.

Dre urz an Dukez, unan euz an itronezed a henor a gemeraz eul levr mad evit ober eur pennad lenn. Anna a lezaz he c'hoar da vont da c'hoari gant ar merc'hedigou all, hag a deuaz da azeza chars treid he mam evit silaou al lennerez.

Pa zonaz unneg heur, an Dukez a lavaras d'he demezel a henor :

— Eanit brema, Jannet va mignonez, rak hor c'henderv a Orlean ne zaleo ket, ep mar, da zont da gimiada diouzomp.

An demezel Bruk a zerraz al levr, hag hen lakeas var an daol. Anna a dennaz eun huanaden, rak caret e divije e vije padet hirroc'h ar pennad lenn-ze, kement a blijadur e devoa o clevet an traou caer a gaver el levriou.

An diou brinsez iaouang a ioa cals kem etrezo. Izabel a ioa lent ha dizrouk, leun a zousder evit an oll. An itron Anna avad a ioa prim ha ferm en he lezon evel eur goas. Bez'e devoa gouscoude eur galon ker mad, ma ve dies beza guelloc'h e kenver an dud eget na voa-hi e kenver ar re a gare, ar pez ne ve ket cavet aliez e tud stard en ho menoziou eveld'hi. Evelse divezatoc'h ar Frans he c'hemere evit unan euz he brasa rouanezet, ha Breiz he hanve *an Dukez vad* pe *an itron vad Anna*.

Mac'harit a Foëz, dukez a Vreiz, a ioa hed ar vech douget d'an dristidigez. Hogen abaoue eun nebeut bloavezion e voa deut tristoc'h c'hoas. Kementse n'oa ket mars, rak ne devoa ket a iec'hed. Ne ket he foaniou speret eo a vire outhi da veza laouen, rak ne devoa ket da c'houzanv evel e devoa bet Mac'harit a Vreiz en he raog, ha meur a hini a brinsezed Breiz. Mac'harit a Foëz a ioa caret gant Fransez eil he fried, caret gant ar vretoned, caret dre eur garantez an tenera gant he diou verc'h. Mar galle eun dra bennak ober poan dezhi oa guelet e zea ar vuez d'he c'huitat, hag hi ken euruz ha ma c'haller beza var an douar.

G. M.

Eur pennad all er sizun a zeu.

An dispac'herien en Itali a bak avechou souezennou. Eur benezer euz a Rom en doa great, e marbr, eur skeuden euz a Victor-Emmanuel evit kær Velletri. Pa voa great al labour, e casaz ar skeuden da Velletri gant eul lizer evit ar gouarner. Ar gouarner a scrifas d'ar benezer e voa red cas dezhan eun den euz ar vicher evit lacat ar skeuden en he flas. Ar benezer, eun dispac'her, a ieaz he unan hag a gasas ganthan eur c'halvez evit he zicour.

« Digemeret e vezimp, emezhan, evel prinsed. Eur gouel braz a vezo great evit lacat ar skeuden-ze en tikœr, hag eur banked a vezo ive na petra-ta. »

Pa zigouesjont ez ejont da di ar gouarner. Lavaret e oue dezho ar gouarner ne reseve ket d'ar mare-ze. — Deomp ac'hann da gemeret eun dra bennag, eme ar benezer, hag hi d'an davarn da efa.

Divar greiz efa e c'houlennont digant ar tavarniour :

— Hirio ez euz gouel en ti-kœr, ha ne ket-ta ?

— Pe seurt gouel ?

— Skeuden ar roue a dle beza dizoloet hirio. Ni zo deut ama d'he lacat en he flas.

— Me garfe e veac'h eat gant ar gounnar, c'hui hag ho roue, banden lamponet ha laeron ma zoc'h. Pait ar pez oc'h euz efet hag it alesse.

Pa voant eat er meaz, an daou gamarad a lavare : Asa, an tavarniour-ma a zo varlerc'h, ne voar ket petra eo ar frankis. Deomp ac'hann, brema e cavimp ar gouarner.

— Ia, eme ar c'halvez, mes guelit-ta pe gen tenval eo pennou an dud. Ne velan pourchas ebet evit ar gouel ; ne velan na soudart var zao, na muzik ; an ti-kœr n'eus den var he dro.

Pa zigoueschont e ti ar gouarner, e voue lavaret dezho n'en doa ket a amzer da entent outho.

Mont a rejont ac'hano en eur scrabat ho fenn. Digouezout a ra gantho bandennou tud divar ar meaz, pennou bizier en ho daouarn, hag an doare desho da veza e counnar.

Setu hi o c'houlen digant eur c'houeriat coz : Petra eo ar freuz hag ar safar-ze-ta zo e kœr. ?

— Petra eo ar freuz-ze ? Ne ket re abred. Ne lezer mui ac'hanomp eur momet e peoc'h. Gant an dispac'herien-ze ne jomo ket ganeomp eun tam bara da derri hon naoun. Ato taillou var gorre talliou. Hirio ar gouarner en deus laket adarre eun tail nevez, hag e zear da ober he stal dezhan, ha ne ket re abred.

— Oh mad ! ha ni a ioa deut da zevel skeuden ar roue !

— Ah ! c'hui a zo ive euz al labousset vrao-ze ? Mad, me ne garan ket guelet goad o redek, hag a ro deoc'h eun ali : Mar oc'h eus c'hoant da gas hoc'h izili ganeoc'h ac'hann en ho fez lakit ho tivesker da c'hoari.

An daou zispac'her a Rom ne c'hortosjont ken. Redeg a rejont d'an hent houarn. Var an hent e voue croget enho diou pe deir guech, ha ne voue nemet dre boan e c'heljont en em denna ac'hano gant ho izili en ho fez, evel m'en doa lavaret dezho ar c'houeriat coz. Abaoue n'o deus c'hoant ebet da vont da glask goueliou er c'heriou a dost da Rom.

An Aotrou Kerian, person Elliant, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Saout, beleg evit an dud a vor, a zo laket da vont da voriou ar Chin, da zelc'her plas ar beleg a ioa eno var al lestr *Alma*.

Brema pa e deut mis du, hag ar goanv, o tont setu ar brofeted oc'h en em ziskuez. Lavaret a reont e vezo calet ar goanv, e teui abred hag e vezo hir. Hogen bete vrema e lavarent e tlie ar goanv, er bloa-ma, beza clouar ha gleborok. Abouez lavaret evelse tom ha ien, e ve dies n'en em gafet ket eur vech da veza profed mad.

Ar c'hazetennou ive er sizuniou ma a gomz euz a dud, tiadou tud abez contamet gant kabel-tousek ; ar pez a zigouez dalc'h mad. Neuze e roont pephini he louzou evit miret da veza contamet gantho, pephini a ro mercou a zo sur, enezhan, evit anaout pere anezho a zo mad. Hogen var ar meaz ec'h implijer ive eul louzou oc'h ar c'habel-touseg ha ne ket marteze anavezet gant an vourc'hizien, hag al louzou-ze zo sur hag eas da implija. Setu ama al louzou-ze : chom ep dibri kabel-tousek.

Eur grougaden. An dud-ze pere n'o deus na feiz na relijion, ne gredont nag e Doue nag e diaoul, pa na da ket an traou gantho evel ma fell dezho, a zilaou ar zonch a zigas avechou an drouk-speret dezho da vont d'en em zistruja.

N'eus ket pell eur c'hanfard evelse, goude beza dispignet ar pez en devoa, o velet ne jome mui netra ganthan, a zonjaz en em grouga.

Mont a ra d'he c'hatalez, staga a ra eur gorden, hag e laca he benn el lagaden, ha setu hen oc'h an istribil. Hogen neuze o santout e zea he halan da vancout dezhan, en em laca da skei gant he dreid oc'h eur speuren a ioa en he gichen, evit goulen sicour.

Eun amezek dezhan a zired, ha pa her guel oc'h ar grouk : « Gortoz, gortoz, emezhan, me ia da zeski dit beva araok ma tizhalani. » hag eleac'h he zistaga dioc'h ar groug, e kemer eur geuneuden, hag en em laca da lopa varnezhan en dra c'hell. Ar grougaden a reas neuze kement a freuz, ma torraz ar gorden ha ma tiscampaz ac'hano, en eur doui ne daje mui d'en em staga oc'h corden ebet.

Unan bennag en deuz ato chans epad ma o deuz ar re all dichans. Pa deuaz ar brusianed da c'hrounna Pariz, an Aotrou X... a ioa o chom en eun tiik e kichen Clamart, a dec'haz ac'hano, o cas ganthan ar pez en devoa, hag o lezel he di goullou.

Pa deuaz ar peoc'h, ez eas d'he di, hag e cavaz enhan meur a bez arrebeuri, digaset di gant ofiserien ar Prus, ha lezet eno var ho lerc'h.

Neuze e teuaz ar *Gommun*, kag e tec'haz adarre. Pa zistroaz en eil tro e cavas, ne ket epken an arrebeuri, mes aleiz a draou all lezet eno gant ofiserien ar Gommun o doa great ive ho disken en ti-ze. Ha setu penauz ar bourc'his-ze en deuz hirio arrebeuri mad en he di, ba zoken bevans hag efach ha n'o deus coustet mag arc'hant na poan dezhan.

An Aotrou Tregaro, an hini zo e penn ar veleien evit an dud a vor, a zo hanvet da Escop evit enez Bourbon, ervez ar c'heleier deut en derveziou-ma.

An Aotrou Tirhard a zo hanvet beleg ar vered e Brest.

An Aotrou Nedelec, person Clohars-Fouesnant, zo hanvet person Rosporden.

An Aotrou Casse, beleg breudeur ar scoliou christen, e Lambezellec, zo hanvet person Clohars-Fouesnant.

An Aotrou Bernard zo hanvet beleg breudeur ar scoliou christen, e Lambézellec.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 18 Du 1871. N° 355. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

Ali d'ar re a gemer Feiz-ha-Breiz.

Dissadorn diveza e voa laket er gazeten eun Ali evit rei da c'houzout d'ar re a gemer ar gazeten hag a dle paeamant eur bloaz, e voa sonch da lacat, evit pephini anezho, eur vandennik paper guenn er c'henta numero a resefchent. Abaoue on eus gouezet ez eo kementse control da reglamanchou ar post, hag evelse e tleomp lezel ar zonch-ze a gostez.

Ouspen zo; difennet eo zoken goulen paeamant ar gazeten dre eur scrit dindan *banden* evel ma reat diagent ; red e ve her goulen dre liziri. Dre-ze ar pez on eus da ober eo pidi stard ar re a voar ho c'hont d'hen regli ar c'henta'r guella, evit bihanaat deomp an niver braz a liziri a vezo red deomp da scrifa.

Ar. DE KERANGAL.

KEMPER, 18 Du 1871.

Ha bez'e c'haller beza var eun dro catolik, christen mad, hag ive kenvroad mad, dalavaret eo, karet he vro, beza douget evit he vro ? An dispac'herien a hirio, an dud n'o deus na feiz, na relijion, na Doue, a lavar ne c'haller ket. Ne ve ket a izom gouscoude da deleur calz a evez, ne ve ket red caout eun daoulagad re sclear nag eur speret dispar evit guelet ez eo ar guella christenien ive ar guella kenvroiz, ar re a gar muia ho bro, a zo dougeta evithi, a ra muia evithi. Ne ve ket red mont larcoc'h eget ar vrezel diveza evit guelet ez eo zouavet ar Pap, ar guir gristenien-zé, eo o deus great muia evit ar vro, ha mar d'eo bet difennet eun dra bennag oc'h ar brussianed, eo gant ar re-ze ez eo bet difennet.

Ha perag ar guir gristenien, ar guir gatoliked, ar *gloueriadet* (cléricaux) evel ma ho galf an dispac'herien, ne vent-hi ket mad ha douget evit ho bro ? Abalamour, eme an dud difeiz, ar *gloueriadet* ne garont ket ar mennoziou, ar giziou, an ioulou a zo hirio o ren, hag evelse ne garont ket ho c'henvroiz ; abalamour ar glouériadet a gar ar Pab, o deus muioc'h a zoursi anezhan eget euz ho bro, hag evelse ne reont forz penauz e zai ar bed gant ho bro na gant ho c'henvrois.

Guir eo ar gatoliked, ar gristenien vad ne garont ket credennou nevez, fals credennou an dispac'herien, ne garont ket ho mennoziou, nag ho giziou, mes kementse dres a ziskuez e caront ho bro, rak guelet a reont eo fals credennou, mennoziou, ioulou fall an dud difeiz eo he distruch hag he discar.

Ar glouériadet a gar an dud, ho c'hemeret a reont evit ho breudeur, ha lezen Doue a c'hourc'hemen dezho hen ober. An hini *a rent da Zoue ar pez a zo da Zoue, a rento ive da Sezar ar pez a zo da Sezar ;* an hini avad ne rent ket he zever da Zoue, dibaot e ve he velet o renta he zever da Sezar.

Eur vro, eme eur scrifagner anavezet, a ielo mad ar bed ganthi pa vouezo ar re vras gourc'hemen, hag ar re vian senti. Hogen ar re vras, ma ne fell ket dezho suja da Zoue, n'o deus nemeur a c'hallout evit gourc'hemen, hag ar re vian, ma na zentont ket oc'h Doue, n'eus ket cals da fiziout ken nebeut e sentfent oc'h an dud.

Ar glouériadet, guir eo c'hoaz, a gar an tad Santel ar Pap. Glac'haret int o velet ar brezel a rer dezhan, o velet ar stad ma zeo laket gant dispac'herien direiz ha difeiz.

He garet a reont evel ho zad, ha caret a reont ive ho zud coz ; caret a reont an douar ma ema ho c'horfou enhan oc'h eana, hag ar garantez-ze zoken eo ho laca da veza prest da-rei ho goad hag ho buez evit difen ho bro, evit miret oc'h kement a garont da goeza etre daouarn an estren.

Meur a hini, ha ne ket catoliked epken, a zo bet clevet o lavaret : Ma e divije bet ar Frans cant mil soudard evel soudardet ar Pab, cant mil soudard hag a iaje da

gofez ha da dostât oc'h ar sacramanchou, ar Frans ne vije ket bet dispennet,n'e divije ket collet.Ar brusianed a grene dirag ar re-ze, hag ho galve *guenniliet ar maro*.

Eun abeg alt a gaf c'hoaz an dispac'herien er gristenien vad. Ar gloueriadet, emezho, a gemer an Env evit ho bro. Madou ha plijadurezou ar bed ne dint netra evitho, p'eo guir e lavar dezho al levr a zervich d'ho c'hentelia, eo dre an trubuillou e ranker mont da rouantelez an Env.

Ama eo ema an dalc'h evit an dud difeiz. Hi ne fell ket dezho a drubuillou, ne fell dezho na poan na diezamant,na lezen na gourc'hemen ; beza lezet da ober evel a garint eo a fell dezho, ep suja nemet elec'h ma plijo gantho, hag ar re ne zonjont ha ne reont ket eveldho, ne oufent ket, emezho, beza mad evit ho bro.

Hogen, m'her goulen digant kement den en deuz eun dra bennag a skiant vad, tud ha ne fell desho gouzanv poan ebet, suja da urz ebet, hag hi a c'hell lavaret e caront ho bro, hag hi a zo e doare evit he difen ?

Mar d'eo ar gloueriadet guelloc'h d'a zifen ho bro, hag ar vrezel diveza e deuz hen diskuezet,eo dres abalamour ma zint christenien vad. Asanti a reont gouzanv evit Doue, hag evelse n'o deus ket a boan oc'h asanti gouzanv evit ho bro ; suja a reont da lezen Doue, ha dre-ze ive e sujont da lezennou ho bro, ha d'an urziou a resevont evit he difen. Hogen eur vro ne c'hell ket beza servichet na difennet ep poan hag ep treveil.

P'emaoun gant ar gloueriadet, e livirin ar re a hanver evelse eo ar re a zo guir diskibien an aviel, hag a reseo kelennadurez an iliz en he fez, ha ne ket eul loden evel ma falfe da gristenien all a zo ha ne dint nemet anter gatoliked. Ar gloueriadet a gred stard ar re a ra an droug a gasa ar sclerijen. Ma ve goulennet outho petra eo ho zonch, petra eo ho c'hreden, e c'hellont respont gant hor Zalver he unan : *Ni on euz ato comzet a vouez huel dirag an oll ; goulennit digant ar re o deuz hor c'hlevet.*

Ar gristenien lent, da lavaret eo, ar re a laca ho afer ho unan da genta araog hini Doue, ar bed hag he vadou araog ho ene hag ho zilvidigez a rebech ho hardiziegez d'ar gloueriadet hag a ro dezho aliou, fur emezho, da lavaret eo, fur ervez ar bed. Mont a reont bete lavaret d'ar Pap : « Tad Santel,gaou a rit ouzoc'h oc'h unan oc'h en em zevel a enep ar c'hredennou (ne gredont ket la varet ar fals credennou) a zo brema. N'ema ket brema ar mare da ziscleria guirionezou d'ar bed. » Lavaret a reont da dadou ar sened: « Lezit ken na vo divezatoc'h evit disceleria ne c'hell ket ar Pap fazia ; eur virionez evelse ne deo ket dioc'h doare tud hoc'h amzer. » Lavaret a reont d'ar scrifagnerien a feiz : « Na gomzit ket a vurzudou, a draou burzuduz ; ar bobl a rafe goab euz an traou-ze. Na glaskit ket diskuez ez eo geier ar pez a damaller d'ar relijion ha d'an dud a feiz ; ne c'hounesac'h netra. List ar c'hredennou-ze da vont en dro ; o vont en ho enep ne oufac'h nemet miret na deui d'en em unani ar re a skign ar geier-ze hag ar re a brezeg ar virionez abers Doue. Lezit e peoc'h an dud-ze a skign credennou ervez ho frouden, rag hi eo ar re grea, ha lezen Jesus-Christ a ranker hirio da lezel a gostez. Lezit an traou da vont evel ma zeont, ha na dit ket da lacat dizunvaniez. »

Ia, mes ar Pap a zo renet gant ar speret Santel ha ne ket gant aliou ar gristenien digalon. Sevel a ra he zaouarn etrezeg an Env hag e condaon a vouez huel ar fals credennou. An Eskibien a ziscleri dirag ar bed oll ne c'hell ket ar Pap deski ar gaou pa goms divar gador Sant Per. Ar scrifagnerien catolik a reseo kelennadurez ar Pab ha ne eanont da zisculia geier ha fals credennou an dud difeiz. Ar gristenien vad a gendalc'h da bidi evit ar broadou tud ; goulen a reont oc'h Doue ma ho zaveteo, ma ho fareo, rak n'eus nemet-han hag a c'halfe ho farea hag ho zavetei.

Ar Pab, er brezegen a rea n'eus ket pell d'ar Gardinalet, pa en deuz hanvet eun nebeut eskeb nevez, a zao he vouez a enep an dislealdet, an dismegansou, ar brezel a rer dezhan. « Tro on euz, emezhan, da lavaret evel ar profet roue : « *Guelet em euz ar fallagriez e kær, an dud enhi oc'h en em hegal. Nos deiz ar fallagriez a rai an dro dezhi hag a zavo bete dreist he mogeriou ; poan ha dislealdet n'eus ken enhi.* E guirionez, flastret omp couls lavaret dindan ar reuziou a goez varnomp hag a gresk ato, ha gouscoude gant sicour Doue a ro ners deomp en hor sempladurez, e carfemp gouzanv muioc'h c'hoaz evit ar virionez. A galon vad zoken e c'houzanfemp ar maro ma plichfe gant an Doue a bep trugarez rei dre eno ar peoc'h hag ar frankis d'he ilis. »

An tad Santel a lavar neuze e laca eskibien nevez dre ar c'hallont epken en deus resevet digant Jesus-Christ. Ne reseo e giz ebet ar pez a ginnig an alouberien dezhan evel *goarant* rak ne dint nemet goaperez ; goudeze e coms gant calz a nerz a enep ar geier a skigner bemdez eneb an ilis Santel.

Ne ket en Itali hag er Frans epken e rer ar brezel d'ar relijion ha d'ar c'houenchou, e meur a vro all euz an Europ e rer ive. En Allmagn hag e Gres ez eus c'hoant ive d'en em dizober euz ar relijiuzet. En Allmagn eun nebeut christenien, hag a zo emezho, catoliked coz, mes ne dint e guirionez catoliked nemet a hano, a fell dezho kentelia ar Pab, ha deski dezhan petra a dle da ober pe na dle ket, evel pa n'en defe ket ar Pab a rann galon avoalc'h gant he vugale dizuch a Rom hag euz an Itali ! Mes an drouk speret pa deu da zichadenna, a laca freuz e pep leac'h.

Hogen guelit penauz ar re en em les da veza trec'het gant ar gaou a zo red dezho en em zislavaret ho unan ; a zislavar dre ho oberou ar pez a brezegont dre goms ! Ne fell ket dezho anzao ne c'hell ket ar Pap fazia pa zesk deomp guirionezou ar feiz, hag e fell dezho rei da gridi d'an oll eo hi ho unan ne c'hellont ket fazia ! Hogen

promessa Jesus-Christ a zo bet roet d'ar Pab epken, ha ne ket da zen all ebet.

En Allmagn gouscoude ez euz ive christenien catolik calonek. Er Bavier, an dud divar ar meaz a zo en em unanet, e meur a leac'h, evit rei da anaout ar pez a felle dezho, hag en em zevel cre a enep kement a glask lamet he guïriou digant an ilis santel, ha kement a ra ar brezel d'an tadou a gompagnounez Jesus.

Brema pa zeo deut ar mare d'ar scoliou da zigeri, ez eus guelet petra a zonch an tadou hag ar mamou euz ar gelennadurez a fell dezho da rei d'ho bugale. Ar vreudeur, al leanezet hag ar c'hoarezet a zo lamet ho scoliou digantho evit ho rei da vistri ha da vestrezet scol ervez doare ar re o deus nebeut a feiz. Da viana e lec'hiennou zo ez eus great evelse. Hogen e lec'hiennou ive ar vreudeur hag al leanezet o deus savet scoliou libr. An darnvuia euz ar vugale zo caset da vit ar rema, hag ar scoliou all zo chomet couls lavaret goullou. An dispac'herien difeiz ho unan a gas lod anezho ho bugale d'ar scoliou christen.

Evelse unan euz a vrasa enebourien ar scoliou dalc'het gant breudeur pe leanezet, a gase he verc'het d'ar gouent da scolia, hag evel ma rebechet an dra-ze dezhan, e lavare : Ne fell ket din e ve va merc'hed *sitoianezed.*

Ar c'hazetennou difeiz, kintou enho o velet kementse, a lavar her greont dre voazamant, evit ober an heg ; hogen cridi a c'heller o deuz ar gerent eur zonch guelloc'h, o deuz eun tamik feiz ; rag ha pa vent ho unan christenien doc'hor, ne c'hellont ket beza ancounac'heat tre ho badiziant, ha gouzout mad a reont e vezo ho bugale guelloc'h ha sentusoc'h pa o devezo bet eun descadurez christen.

E guirionez eun tad hag eur vam hag hi a c'hell ancounac'hat ez eo bet ho bugel badezet hag e toug ho ene siel an Dreindet, an Tad, ar Map hag ar Speret-Santel ? Ha ne ve ket red dezho beza diskiant ma lacafent ho bugale etre daouarn tud estren ep beza sonjet na goulennet outho ho unan e peleac'h e vezo ar vugale-ze guella scoliet ? Piou a zo muia e tro d'ho c'helen, da zeski dezho delc'her feiz ho badiziant, da rei dezho da anaout ar guirionezou o deuz izom da c'houzout, da rei dezho aliou mad a enep kement a skueriou fall evel a veler brema ?

Eleac'h ma ra ar gerent ar goulennou-ze etrezho, ne vezont ket pell evit ober ar choaz euz ar scol ma tleont lacat ho bugale enhi. Evelse eleac'h ma zeo *libr* ar gerent, e casont ho bugale d'ar scoliou christen, ha ne deus nemet ar re a zo red dezho en eun doare bennag hag a gasfe ho re d'ar scoliou difeiz. Kementse a veler zoken eleac'h ma ra an dispac'herien dizoue muia ho mistri. G. M.

AR SAKRAMANT.

AR SKEUDENNOU (Kendalc'h.)

Kaout a reomp var sakramant ann aoter eunn trede rumm skeudennou ; merka a reont effejou ar gommunion. Dija hor beus guelet Elias, goude beza debret bara ann eal, o kerzet epad daou-ugent deves ha diounugent nosves dre ar gouelec'h. Ober eunn heveveleb beach eb dibri nag chana a zo dija dreist gallout ann den hag e ve o vale var al letounn hag eun disheol ; mes treuzi eur gouelec'h, da lavaret eo, eur vro c'houes, devet gant an heol hag a zo evel eur mor a dreas beno, a zo eur burzud bras ; rag-se ar profet a viras ous he vevel da zont d'he heul : marvet e vije abred gant ar zec'hed hag ar skuisder. Sakramant ann aoter eo eta brasa ners ar c'hristen enn he veach ha zoken ouspenn ners a ro : *manduca vitam, bibe vitam,* eme zant Augustin, debrit ar vues, evit ar vues. Dre-ze eus guir da lavaret eo bet skeudennet dre ar vezen a ioa er barados kenta : *sicut in paradiso lignum vitæ fuit quo jugis subsisteret status hominis ità provisum est in ecclesia hoc ministerium salutis* : evel ma zoa er barados eur vezen evit derc'hel enn den er stad è pehini oa bet krouet, evel-se providans Doue e deus lakeat enn ilis eur mister a zilvidiges.

Adam, o chom dibec'h, ne dlie ket tanva ar maro na gout petra eo poues ar bloaveziou. Koulskoude Doue n'en doa ket great izili ann den kaletoc'h eget ann houarn hag ann dir pere n'hellont ket arpa ous ann amzer ; evit miret eta ous ar gosni d'hen diskar oa bet plantet ar vezen a vues ; hounnes a ioa e kreis ar gues all evel eur rouanes ha, dious ma lavar ann tadou, evel eur sakramant. Ar vertus e doa da renevezi ar goad, ann eskern ; evit Adam hag he vugale e vije bet ar pes ma zeo ann anv evit ann douar : Ar gosni, ar bloaveziou a vije kouezet divarnho evel plun al labous, d'ann neves-amzer. Gout a rann e zeus tud a c'hoars pa gomzer eus ar vezen-ze ; lavaret a reont n'helle frouezen ebet renevezi evel-se ann den ; eo, rag Doue a ra ar pes a gar ha kredabl Elias hag Henok o deus tanveat eus ar frouezen-ze ; ar vezen a vues zoken evithi da veza ken burzudus n'oa nemet ar skeuden eus eunn dra kals buzudusoc'h : diskoues a rea ar groas pehini a dlie beza savet e-kreis ar bed hag e-kreis ar c'hantvejou ; diskoues a rea ar frouezen a dlie meuri var ar groas, ar gommunion. N'oa ket avoalc'h da Adam en em vaga bemdes gant froues ar gues kaër a ioa dirak he zaoulagad ; marvet e vije.., ha ni ive, n'eo ket avoalc'h ar pedennou, ann aluzennou, al lekturiou-mad a reomp bemdes : red eo, eur vech ann amzer, kutuill ha dibri ar frouezen a vues. M'he debromp, evel m'eo dleet, e santimp enn hor c'haloun eunn elven bennak eus ann tan digaset gant Jesus eus ann Env ; treac'h d'hon ioulou-fall e vezimp, erves komzou Isaias : *in pulchritudine pacis et in tabernaculo fiduciæ et in requie opulenta* : e gened ar peoc'h, didan toen ann esperans hag enn eunn diskuis pinvidik ; kaout a raimp blas vad gant traou ann Env ha c'hoero e kavimp plijaduriou ar bed ; hor c'haloun, dizec'h araok, a vezo douret evel eur prat ; hor c'halon, guele ann aeret hag ann amprefanet, a vezo tabernakl Jésus. O piou a lavaro

pebes dousder a danva ar zent dre ar gommunion ! Jesus a deu, skuilla a ra he c'hoad var ann ene, ar goadsekals presiusoc'h eget ongant Mari Madalen a gargas koulskoude ann ti a c'hoes-mad ! — Deomp c'hoas larkoc'h ha sonjomp er-vad : ar gommunion eo ann erres eus ar vues eternel. C'hui, eme Jesus d'he ebestel, eo olenn ann douar ha sklerijen ar bed... allas ! ann olen a goll he ners, ar sklerijen ne bar ket er besiou ; mes ar gommunion zo eunn olen hag eur sklerijen all a skedo hag a baro enn eskern kuzet enn douar ha malet gant ann amzer. Chelaouit petra gan ann ilis enn oferenn ar re varo : e guiriones, eme Jesus, m'el lavar deoc'h : ma na zebrit ket kig mab ann den ha na evit ket he c'hoad, n'o pezo ket ar vues ennoc'h. Ann neb a zebr va c'hig hag a ev va goad en deus ar vues eternel ha me a resusito anezhan d'ann deis diveza. O klevet komzou ker sklear piou n'anzavo ket n'oa ar vezen a vues nemet eur skeudenn eus ar zakramant ? Lavaret a reot martese penaos, goude m'or beus kommuniet, hor c'horfou a zo koulskoude skoet gant ar maro, hag a ia e poultren ; eb mar ebet, lenner kristen ; *mes derc'hel a reont ar guir da resusita d'ar gloar*. Aden ar vues eternel pehini so ennho ne c'hed, evit divoana ha meuri, nemet galf an drompill : *surgite, mortui...* tud varo, savit ! sant Cirill a lavar e chom ners ar sakramant enn eskern ar re varo hag e ro deomp ann hevelidiges-ma : C'hui, emezhan, pa zit da gousket a bak ann tan hag her golo gant al ludu ; ne veler mui netra. Koulskoude, chetu ann deis o tarza ha c'hui o sevel. Klask a rit etoues al ludu..... eunn elven a jom, c'houeza a rit varnhi ha chetu tan kement a ma kirit. Enn histor zantel e kavomp eunn hevelidiges all c'hoas kaeroc'h. P'edo ar Jusevien o vont eus ho bro evit beza harluet e Babilon, ar veleien, araok dilezel Jerusalem, o doa kemeret divar ann aoter eur c'hef-tan-sakr hag he guzet enn eunn draonien e goueled eur puns dizec'h ; stanket o doa ar puns evit ma vije al leac'h dianaves d'ann oll. Meur a vloas goudeze, enn distro eus ann harlu, e voe kaset beleien da glask adarre ann tan-sakr. Ar puns a voe kavet mes n'oa ennhan nemet dour-zac'h, teo evel anvoes.

Nehemias a roas urs da zigas eus ann dour-ze ha d'he skuilla var ar viktimou ha var ar c'heuneud. Da heur ar sacrifis, ann heol a ioa kuzet gant ar c'houmoul ; mes chetu hen o tispaka ha raktal ann tan a grogas er c'hoat. Chetu petra eo ners ar sakramant o tioual ar re varo ; kaout a ra deoc'h eo breïn ann eskern-ze, n'hellont mui beza nemet poultren ; mes lagad Doue a vel ennho eunn aden a vues, eunn elven tan-sakr pehini a grogo pa vo deut ann deis. Evit guir n'eo ket ann dud just ebken nag ar re o devezo kommuniet eo a resusito ; oll bugale Adam a vezo dihunet. Mes diou resureksion zo, hini ar vues hag hini ar varn pe dious ma lavar ann tadou : resureksion ar maro. An dud fall ne vizint ket chenchet ; sevel a raint gant korfou euzus ; eus tenvalijen ar bez e coezint e tenvalijen ann ifern ; ar re vad, ar re a zo bet dre ar justis, ar sakramanchou ha, dreistoll, dre ar gommunion memprou Jesus-Christ, a vezo kaer he skedus evelthan.

O kroas sakr ! helfempni da lavaret, o sonjal enn traou-ma, na c'hui zo savet dreist sedr al liban ! na c'hui zo kaeroc'h eget derven Mambre dindan pehini e komze Abraham gant ann eles ! na c'hui zo nerzusoc'h eget ar vezen a vues rag ar frouezen a zougit a ia hag a jom he ners beteg e poultrenn ar bes ! ma c'hoantaomp eta ar vues, tostaomp ous ar gommunion ha leveromp gand pried ar c'hantikou : azezet ounn e skeud ann hini a blij din. Kavet em beus eur frouezen blazet-mad ha dous d'am ginou.

I. W.

Mission Plouguiel. (Escopti Sant-Brieg.)

Mar dit er meaz a gær Treger varzu an anternoz, ruik sant Fransez ho cas da vord eur vrec'hik vor strizavoalc'h el leac'h-ze. Eur pontig ebken a zo evit he dreuzi. Neuze o pignat oc'h eun dorgen sounn avoalc'h, e velit e beg ar grec'hien, troad eun tour ha ne ket echuet, hag outhan eun ilis vraz ha caer da velet a ziaveaz. Ilis Plouguiel eo a zao eno huel azioc'h an draonien hag ar porsmor evel eur c'hre ; eur c'hre e guirionez savet eno evit herpel oc'h enebourien cals goasoc'h eget re ar c'horf, enebourien hag a deu euz ar c'heriou da c'hourdrous dalc'h mad hor meziou ker christen.

An ilis-ze zo c'hoas noas ; mes guisket ha kempennet caer e vezo ep dale dre zoursi ha bolontez vad beleien caloneg ha parressionis christen ; hen ober a raint gant eun deneridigez a vam, abenn eun deis gouel o deuz an oll mall da velet, an deis ma vezo consacret an ilis-ze.

En dervez-ze lidou santel an iliz a lacai an Escop da lavaret ouspen eur vech ne deo an templou mean a zaver evit servich ar relijion nemet eur skeuden euz an templou spirituel a dleomp da zevel da Zoue en hor c'halon. Siouas ! ar pez a reas Judas Machabee evit Templ Jeruzalem a gempennas gant he zaouarn he unan, pep hini ac'hanomp en deuz izom d'hen ober aliez evit an Templ euz he ene. Ama dre c'hras Doue, ha dre ar zoursi eveziant a veleien vad, e voa nebeut a zistruch da gempen en eneou. Mes evit ma vije an Templ diabarz an eneou ker caer ha ker skeduz evel ma zoa skeduz ha nevez an Templ mean en devoa savet, pastor mad Plouguiel a falvezas dezhan rei d'he bobl eur c'hras dispar, ar c'hras euz eur mission.

E Breiz ar missionou a zo oll henvel. E pep leac'h e veler ar bobl o tont a vanden ; e pep leac'h e veler ar memes prez da zilaou comzou Doue. Ar mission a zo evit ar bobl eun amzer merket en he vuez ; pell e talc'her sonch anezhan, hag eun dra bennag a zaver ato evit kenderc'hel ar zonch-ze.

Dre eur voazamant santel, heuillet abaoue meur a gant vloaz, ez oar custum, evit delc'her sonch euz ar mission, da zevel eur groaz. He zevel a rer el leac'h daremprédeta euz ar geriaden, eleac'h ma c'hell guella beza guelet, hag eno e tigas da zonch d'an oll ez eo eun dervez tremenet hor Zalver dre eno, o tenna, dre ar priz euz he c'hoad, he bobl euz a sklavach satan, evel ma tenne guechal Israel euz a chadennou Pharaon. Evit echuiimission Plouguiel e tliet eta, evel e calz a lec'hiou all, sevel eur groas ; ar pez a voue great d'ar sul nao varnugent a viz here, 1871.

Ama e tremenez eun dra ha ne c'hellomp ket chom ep comz anezhan.

Abaoue an derc'hent, ar voalen groaz a ioa savet en he za, o c'hortoz imach hor Zalver crusifiet a ioa laket en iliz evit beza guelet hag enoret gant ar bobl. Ia, an imach-ze a ioa din a enor abaoue pell amzer. Digas a rea da zonch euz an amzer goz hag euz eur mission all bet roet kentoc'h ; meur a rum dud a ioa bet stouet dirazhi. Epad an deiz oa laket e creiz ar c'hœur, var eur guele reaz kempennet ep fouge, hag e chomaz eno bete ma zeaz ar prosesion er meas goude ma voa canet Gousperou. Neuze an daou gonsail euz ar barrez hag ar Mear en ho fenn, a deuas paravia da c'houzout piou en divije an enor d'he dougen, ha goude ober eun dro hir e tigoueschot e troad ar groas.

Ar brosesion a jomaz a za, hag ar re a zouge an imach a zizamaz ho beac'h prisius. Eur pennadik goude imach sacr hor Zalver a zave nebeut ha nebeut dioc'h an douar dirak daoulagad ar bobl tud-ze a ioa dija mud gant ho glac'har. Ne glevet ket an distera trouz ; a veac'h eun huanaden bennak. Mes pa voue clevet an taoliou morzol o stracal evit sancla tachou braz e treid hag e daouarn imach Jesus-Christ, pa voue clevet er memez amzer eur vouez cre o cana ô *crux ave*, neuse ar vanden dudze, goazed ha merc'hed, a goezas d'an daoulin hag e voue clevet eul lenv fors en ho zouez.

Nan, morse ne voa bet guelet eur skeuden henveloc'h oc'h ar pez a dremenas var menez Calvar. Evel ma voa neuze tenval an amzer, ar skeuliou laket oc'h troad ar groaz, an tachou-ze, an turkejou, ar morzoliou, ar vicherourien o vont hag o tont, an dorgen-ze var behini emedot a zioc'h kær, pep tra a zigase da zonch euz a venez Calvar hag euz a Jeruzalem e troad ar menez-ze. Ne vanke nemet ar zoudardet... en em drompla a ran, rak pephini euz ar re a zo bet testou euz an daolen-ze, a vezo iviziken a dra zur, eur zoudard euz a groas Jesus-Christ.

Amen.

BRETTIK.

III.

An dug a Orlean, digaset gant Fransez eil, a deuas da gimiada dioc'h an dukez a Vreiz. Mac'harit a reaz he he oll gallout evit diskuez dezhan eur vizach laouen, evel ma voa bloas da ober er bloaveziou kenta goude ma voa demezet.

— Hor c'henderv mad, eme an duk Fransez, a lavar deomp kenavezo, mes ne ket evit ato ; an ear a zo ker iac'huz e Breiz ma en deuz an dug a Orlean sonch mad da zistrei c'hoas meur a vech ama.

Evel eur goumoullen a dremenas dreist tal Mac'harit dre ar zonch a deuas dezhi euz a veneziou an Navar, he bro muia caret. Ar goumoullen a dremenas buan, hag e lavaras :

— Breiz a zo eur vro vad. Kement hini a vez digemeret enhi he c'har ; kement a ia kuit anezhi a zalch sonch anezhi.

Anna a zilaoue piz he mam ; he daoulagad a lugerne hag he muzellou a vusc'hoarse.

— Va c'hiniterv goant a gar he bro calonek, var a velan, eme Loiz a Orlean pa velas pe gel laouen oa ar brinsez vian ha pegement e tride o clevet meuli Breiz.

— Oh ia, eme Anna, he c'haret a ran sur !

— Hor merc'hig Anna a zo eur guir vretonez, eme an duk Fransez en eur c'hoarzin.

— Ha bez 'ez eus broiou caeroc'h eget Breiz ? eme Anna ken dioc'hoars ha tra.

Neuze o velet he c'henderv o vusc'hoarzin e lavaras :

— Va c'henderv, kalonad am befe sur ma ve red din kuitat va bro ; gouscoude ma ve bolontez Doue, ma ve gourc'hemennet din gant va zad, her grafen.

Deut eo ganeoc'h, va c'hiniterv, eme Loiz en eur ober eur zell oc'h an Dug a ioa fouge enhan o clevet he verc'h. Dunoa, emezhan goustadik, Dunoa a lavar mad pa lavar e vezo an itron Anna unan euz ar c'henta prinsezet euz he amzer.

E keit-se Izabel a ioa cuzet ganthi, adre scoaz he c'hoar, he fennik gant he bleo melen goloet gant ar goued aour.

Loiz a Orlean a droas neuze outhi :

— Ha c'hui, va c'hiniterv Izabel, emezhan en eur gregi e dorn ar bugel hag oc'h he zacha d'he gaout, ha kuitat a rafac'h-hu ivez ho pro a Vreiz ?

— Ia, emeshi dioc'htu, ia, va c'henderv, mes epken evit mont da di Zoue.

Ar prins n'edo ket o c'hortoz eun hevelep respont, hag a chomas souezet, dilavar. An dristidigez a ioa deut var bizach an oll ; Loiza velaz eur veraden zaelou o coeza euz a zaoulagad an Duk. O velet pe gen disterig ha pe gen drouk livet oa Izabel, eleac'h he c'hoar Anna a ioa cre ha livet mad, e santaz he galon trist ive, hag e velaz ervad ar bugel-se ker coant ha ken diners, a ioa eun œl ne voa roet gant Doue da Vreiz nemet evit eur pennadik ber. Den ne lavare ger ; an oll a ioa poaniet ; Izabel epken a ioa dineac'h hag a c'hoarie gant collier eur c'hi levren guenn en devoa he zad, hag a garie meurbet.

Gouscoude Loiz a Orlean a gemeraz ar goms da genta.

— Va c'hinitervezed coant a Vreiz, emezhan, pa vezin eat en dro d'ar Frans, me a zonjo aliez enhoc'h ; mes c'hui marteze am ancounac'hai pa na vezin mui ama.

— O va c'henderv, eme Anna gant eun ear eun tamik goapaüz, hò viou pask a viro ouzomp d'hoc'h ancounac'hat.

— Ne ket me eo am eus bet ar c'henta ar zonch da

zigas ar viou-ze deoc'h, eme Loiz en eur zellet oc'h an Duk Fransez pehini a c'hoarze dindan he vourrou.

— Ar viou-ze o deus great plijadur avoale'h deomp, eme an Dukez Mac'harit, hag ar pez a ioa dindanho en deus great enr blijadur all d'am diou verc'h, hag ho trugarecat a ran evitho, Aotrou Duk·

Loiz a Orlean a lavaras neuze kenavezo da dud ar C'hastel gant calz a sevenedigez, hag en em lakeaz en hent.

Pa zigouezaz e Pariz, en devoue da c'houzanv muioc'h eget biskoaz aberz Anna Beaujeu. Ar brinsez-ze a ioa eur vaouez a benn hag a speret, mes ter meurbet oa ha n'oa ket ebat caout afer outhi. Rejantez oa epad ma voa minor he breur Charles eiz, hag e devoa laket he breur caer er meaz euz ar C'honsail. Ar pez a rea dezhi dreist oll caout goarisi outhan, eo ma tlie beza Roue ma tigoueze gant ar roue iaouank mervel epbugale, rag e Frans al lezen a vire na vije laket ar gurunen var benn merc'hed.

An dug a Orlean a voue red dezhan discleria dre scrit n'oa eat da Vreiz nemet da velet Fransez eil, n'en devoa sonch ebet da derri he zimizi gant Jannet a Frans evit kemeret unan a Verc'hed an dug a Vreiz; c'hoaz ar scrit-ze ne ziencreze ket ar rejantez.

Distroomp da Vreiz. Siouaz, er bed-ma pa vez bet eun dervez a blijadur e teu prest eun dervez a c'hlac'har, avoalc'h eo c'hoarzin eun dervez evit ma ve red gouela antronoz. Setu petra a zigoueze e Castel an Naonet. An derveziou ma voa bet Loiz a Orlean eno a ioa bet derveziou a blijadur, ha setu brema an derveziou canv o tont.

D'an 30 a Ebrel 1486 cleier ilis sant Per, ar gatedral pinvidik savet gant Ian pemp, a c'halve ar gristenien da zont da bidi. Ar bobl euz an Naonet a rea eun navet dirag imach an Itron-Varia a druez. Eur c'helou a ioa caset beteg enho hag en doa glac'haret an oll, hag ez eant mantret d'an ilis. Mac'harit, an dukez a Vreiz, a ioa toc'hor !...

Mont a rea da vervel ! hag e cave d'an dud n'oa ket c'hoas daou zervez abaoue ma voa deut d'an Naonet, abaoue ma en devoa Fransez eil he c'hemeret evit pried. Mont a rea da vervel, hag e cave dezho he guelet c'hoas ker coant, ker madelezuz evel an deis ma tigouezaz en Naonet. N'oa ket pell c'hoas Naonet e devoa guelet o vervel eun dukez all, eur Vac'harit all, kenta pried Fransez eil, eat ive divar greiz he brud. Hag houma a a iea ive da vervel ! hag an diou brinsezig Anna hag Izabel a iea d'en em gaout minorezed hag hi c'hoas kement a izom dezho euz ho mam ! Setu petra a lavare naonediz hag e pedent calonek.

Abaoue eur pennad mad, Mac'harit ne devoa ket a iec'het, hag a iea a gamejou bras varzu ar bez. An dug epken ne vele ket kement-se, pe da viana ne ziskueze ket e vele. Hogen pa voa deut an Dukez dinerz avoalc'h Fransez a velaz ive ne c'helle mui distrei e iec'hed nemet dre vurzud, hag en em lakeas da c'houlen ar burzud-ze digant Doue.

Gourc'hemen a reaz ober navedou, mont da bardona er plasou Santel en he oll stadou. Guelet e voue he unan stouet, guech en ilis-ma guech en iliz hont, o pidi ar Verc'hez ha sœnt ar vro ; guelet e voue o rei aluzennou hag oc'h ober pep seurt oberiou mad.

Mes sonjou Doue n'int ket henvel oc'h sonjou an den. Doue a felle dezhan amprou Fransez eil, ha lacat he feiz da zont da veza creoc'h ha beoc'h ; marteze e felle dezhan he lacat da baea var an douar he faziou, rag bez'en doa meur a fazi da rebech dezhan he unan.

Doue a c'halvaz an dukez Mac'harit davithan, araok zoken ma voa echu an navet a reat evithi, en ilis sant Per, evit goulen ma tistroje e iec'hed.

D'ar 6 a vis mae e rentaz he ene da Zoue, ha kementse ep diskuez e vije poaniet, he anaoudegez vad ganthi beteg an halanad diveza. Gouscoude pa velaz e tostea ar momet diveza, e c'hourc'hemennas pellaat he diou verc'h diouthi. An diou verc'h-ze oa al liam he stage, c'hoaz eun dra bennag oc'h an douar ; d'an traou all oll ne devoa keuz ebet. Alia a reaz an Duk da zenti oc'h bolontez Doue, hag e consolas kement a ioa en dro d'he guele. o rei beteg an huanad diveza ar skner euz an devosion hag euz ar basianted e devoa bet ato epad he buez.

Ne oufet ket lavaret pe ger braz e voue glac'har an diou brinsez Anna hag Izabel. Anna dreist oll, rak evithi ne devoa nemet unek vloaz, e devoa neuze kement a benn hag a skiant ha peb maouez. Anna a anavezas mad pe ger braz oa ar c'holl o devoa great. Neuze ar vretonez iaouang a ziskuezas pebez penn, ha pebez skiant en devoa roet Doue dezhi, ha ne eanas d'hen diskuez beteg ar maro. Guelet e voue o cuzet he glac'har he unan e gouelet he c'halon, evit bihanaat glac'har oll dud al lez hag ho lacat da gaout scanvoc'h an divouer euz an hini en devoa Doue lamet digantho.

E kenver he zad dreist oll hag he c'hoar Izabel, ec'h implijaz, ep en em skuiza morse, kement a c'hell eur galon ar vella da ober. Fransez eil, pa veze e kenver he verc'h, a veze nebeutoc'h reuzeudig, hag a gave eun tam laouenidigez bennak. Izabel, ken evesiant oa Anna en he c'henver, a skuille nebeutoc'h a zaelou, hag ar c'heuz e devoa d'he mam vad ne voa mui ker c'hoero. Lavaret a c'heller e voue a neuze Anna, evit lez an Naonet, eun œl a beoc'h en em ancounac'hea he unan evit sonjal epken e mad ar re all. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Ar gazeten c'halleg *Esperance du Peuple* a gomz euz eun itron, anavezet mad e Naoned, eur republicanez euz ar re difeisa, hag a ia d'ar *scoliou libr* da glask mestrezed scol dizoue. Ne ket ma ve caset gant ar c'houarnamant, mes kement a ioul e deuz eo da velet bugale savet ep relijion. Setu ama penauz e comz oc'h ar vestrezet scol iaouank :

— Demezel, cals bugale zo ganeoc'h er scol?

— Itron, bet em eus muioc'h, brema n'em eus nemet kement-ma ha kement-ma.

— Goal nebeut eo ; poan a dleit da gaout o veva.

— Guir eo, mes petra a fell deoc'h, ar bed ne da ket re vad e neb leac'h.

— N'em anavezit ket, dimezel?

— Nan, itron, n'em eus ket an henor-ze.

— Oh mad ! me eo an itron X.... anavezet gant an oll e Naonet.

Ah ! c'hui eo an itron X ?

— Va demezel vad, ni garfe dont d'ho sicour, dre m'oc'h eus poan o veva ; calz e veac'h esoc'h ma kemerfac'h eur scol en hano ar gommun.

— Ho trugarecat, itron, c'hoant am eus da chom da ober scol libr.

— Sonjit mad, kær a rofe deoc'h daou vil lur, c'huec'h cant scoet zoken, ha neuze ti ; hag an tiez zo ker. Bez'o pefe c'hoaz eun dra bennag all.

— Ar pez a livirit zo touelluz, itron ; mes petra a ve red da ober ?

— Oh, netra, pe couls lavaret netra. Ober scol evit netra d'ar vugale. Roet e ve deoc'h kement o pefe izom, ha neuze e kemerfac'h an oll vugale a deufe davedoc'h.

— Oh ! ho trugarecat ! kemeret ar vugale dioc'h an druil, fall ha mad, ep kem ebet ! Mes mar kemerfen gual vugale, bugale difeiz, ar vugale vad, savet ha kelennet mad a iate kuit. Va scol a ve collet.

— Asa, demezel, ne rit ket a fae var ar pez a ginniger deoc'h. C'huec'h cant scoet hag ho lojeiz a dal ar boan ne ve ket cranchet varnezho. Clask a reomp mestrezed scol libr, rak c'hoant on eus da ziscar al leanezet. En hor scoliou-ni ne vezo tam, pe da viana nemeur hano a relijion, mes deski a vezo great eur vuez vad.

— Ne deus ket a vuez vad ep relijion, itron ; ha me ne fell ket din deski bugale da zont goudeze da veza petrolerezet.

— Dicheg oc'h, demezel ; kemerit da viana ar gark da ober scol noz d'ar re vras ; paet mad e viot gant kær.

— Ha da biou, mar plich, e rin-me scol ?

— D'an oll merc'hed a deui d'ho silaou.

— Ho trugarecat, c'hoaz eur vech. An oll merc'hed ne dint ket dioc'h va doare. Me a fell din ober scol d'ar re ma carin hag ec'his ma carin.

— Va list da lavaret deoc'h evit ar vech diveza e lezit ho mad da vont ebiou deoc'h, ha neuze ne fell ket deoc'h kemeret perz en eun ober *liberal*. Souezet oun ne falfe ket da eur vestrez scol sicour rei descadurez da vugale ar bobl. Ho carg eo gouscoude, dimezel, hag ho calon vad coulz hag ho mad oc'h unan a dlefe ho lacat da ober ar pez a c'houlennan ouzoc'h. Sonjit mad e kementse, me ho ped.

— Ar pez a c'halvit *ober liberal*, a zo ober brezel d'ar relijion ; ha rakse va zonch a zo great. Catolikez oun, hag eo guell ganhen delc'her va faourentez gant ar feiz eget caout ho pinvidigez ep feiz.

An hini a scrif kement-ma ne gred ket e vije carget an itron-ze da ginnigen pae evel a rea ; an dra-ze a rea anezhi he unan evit touelli mestrezed scol. Hogen diskuez a ra pegement a ioul o deuz au dud difeiz da gas ar relijion en traon o sevel bugale dizoue eveldho.

Seb hag he zaou gi chase. — E departamant an Tarn, eur micherour hanvet Seb, en doa daou gi chase euz ar re gaera. Ho zavet hag ho desket en doa gant ar brasa soursi, hag an oll a chome sonezet da zellet outho.

Eun den hag a c'houie petra eo chas, a lavaras dezhan eun dervez : Ar chas-ze zo din da veza da eur roue.

Hag hen antronoz en hent da vont da Frosdorff ; rag evithan n'oa roue ebet nemet an Dug a Chambord.

Mont a ra var droad, ep gouzout peleac'h edo an dra-ze.

Gouzout a rea epken edo pell e tu an anternoz. Eun dra epken a rea nec'h dezhan ; gant aoun na skuisje ar chas ; rag evithan he unan n'en doa aoun ebet.

An dra-ma a ioa brema ez eus pevar pe bemp bloas varnugent.

Seb a zigouez e Pariz. Eno e kinniger pemp cant lur dezhan euz he chas. Ne verzan ket va chas, emezhan ; ar re-ma a vezo d'an hini zo dlet dezhan ho c'haout. Hag hen adarre en hent.

Treuzi a ra ar Frans, ar Beljik hag ar Prus. Nag a bent ! nag a skuisder ! N'eus fors, mont a ra ato. Ar chas a iea mad. En eur vont e coll he baperiou, ha setu e voue croget enhan. Eun nec'hamant nevez. Comz a reas gouscoude ker brao, ma voue lezet da vont adarre.

Digouezout a ra en Autrich ; treud oa eat, dronklivet ; diners, beac'h dezhan o vale. Erfin ec'h errue e penn he veach.

Guelet a ra ar prins hag e kinnik dezhan he chas.

— A bell oc'h deut? eme ar prins.

— Ia, eme Seb, treuzet em eus me ne ouzon ket pegement a zouarou, a goajou, a steriou, a rouanteleziou.

Feaz ount eat, mes n'eus fors ; va chas a zo diskuiz. An daou gi-ze eo ar pez am boa a vella er bed ; ho caret a raint evel ma ho c'haran-me, ho reseo a reot, va frins ?

— A dra sur, eme ar prins.

Neuze Seb a zirollas da vouela gant plijadur. Fallout a reas dezhan mont kuit dioc'htu, ep kemeret netra.

Mes ar c'hont a reas dezhan chom eno da ziskuiza, hag her c'hargaz a brezanchou da vont kuit.

Ne gafet ket stang a dud goest da ober kement all evit ho frins.

Ar barz ha mevellou ar roue. — Eur barz en doa great eun nebeut guerziou evit meuli he roue.

Ar guerzion-ze a voue diskuezet d'ar prins ; plijout a rejont d'ezhan, hag e lakeas kemen ar barz d'he gaout

evit lenn he unan he verziou dirazhan, hag ep mar evit he zic'haoui mad euz ar boan en doa bet oc'h ho ober.

Ar barz a ia eta d'al lez d'an dervez merket dezhan. Hogen ne dear ket var eün bete cambr eur roue evel ma zer da di eur paour kez. Eno e caver gardou, mevellou, servicherien, tud a lez hag a zo red tremen diouth-ho avechou evit gallout mont beteg ar prins, hag a zo alies zoken muioc'h da ober gantho eget gant ar prins he unan. Ama an dud a lez a vouie evit petra e teue ar barz, ha n'o devoa douet ebet na vije paet mad he verziou dezhan. Ma en em lakejont da glask an tu da denna digant ar barz eul loden euz az pez a vije roet dezhan.

Pa zigouezas potr ar guerziou e kichen an or borz, e cavaz eno gardou hag a lavaras dezhan ne daje ket larcoc'h ma na bromete rei dezho eul loden euz ar gobr a dlie ar roue da rei dezhan. Goude chipotal eun nebeut, e roaz he c'her da rei dezho an drederen euz ar pez en divije.

Digouezet e dor an ti, e voue dalc'het adarre a za gant mevellou ha mitizien. Red e voue ober eur marc'had all, ha prometi eun drederen all d'ar re-ma.

Neuze e c'hellas mont bete dor cambr ar roue. Hogen ama ar botred a gambr a c'houlenne ive ma vije goalc'het ho daouarn dezho. Kement ha ker bian ma voue red d'ar barz kez prometi an drederen diveza, en hevelep doare ma vije red dezhan rei oll ar pez en divije ha ne chomje ganthan he unan nemet an henor.

Erfin e c'hallaz ar barz mont beteg ar prins, hag o veza resevet urs da lenn he verziou, en em lakeas d'ho distaga a zoare. Hogen dre ma zea e chenche geriou, e chenche pennadou guerz. Eleac'h geriou a veuleudi e lakea geriou all hag a daole dismegans var ar roue. Ar prins a ieas kement a zroug enhan ma c'hourc'hemennas rei cant taol baz d'ar barz evit recompans. Ar barz en em daolas d'an daoulin dirag ar roue :

— Va frins, emezhan, m'o pefe ar vadelez da c'hourc'hemenn rei c'huec'hugent taol baz din eleac'h cant?

— Perag, eme ar roue souezet?

— Abalamour ma em eus va recompans da ranna etre tri rum, hag e vezo esoc'h cals d'in ober va rann, em bezo daouugent da rei pa bep rum.

Neuze en em lakeas da gonta d'ar roue ar marc'hajon a ioa bet red dezhan da ober araok dont beteg enhan.

— Oh! mar d'eo evelse eo, eme'r prins, lakeomp tri c'hant; eur c'hant da bep rum ne ket re, ha var an tom e lakeas rei eur zaeat taoliou baz d'he botred a gambr, d'ar zervicherien a zioulalle dor an ti ha d'ar gardou a zioualla an or bors.

Neuze ar barz a lennaz he verziou evel ma en doa ho scrivet, hag ar prins, goude an tam plijadur en doa bet, a baeas drus dezhan ar meuleudiou en doa laket var baper.

An dra-ma zo digouezet pell zo; hogen, evel a velit, hed ar vech eo bet ar c'his gant ar re zo en dro d'ar brinsed, en dro d'ar re vras, da ober ho bloue divar goust ar re o deuz izom euz ho mestr; ha bep en amzer ive en em gaf eun den bennag ijinuz avoalc'h evit rei kentel dezho.

Ar groaz a henor zo bet roet, en derveziou ma, d'an Aotrou Daniel, person Lannion. Eun derveziou bennag araok, an Aotrou Daniel en doa canet he oferen nevez evit he antercantvet bloaz a velegiach.

Biscoaz, eme *Sizun relijius* Sant Briec, ar groaz a henor n'e devoa cavet guelloc'h plas eget var ar galon leal-ze a veleg hag a vreizad.

Cridi a rer etouez an dud divar ar meas ne c'hell ket ar chatal corn, dreist oll an tirvi, gouzanv al liou ruz; ar guel epken euz al liou-ze zo avoalc'h evit ho lacat e counnar. Kementse a dle beza guir, rak bep en amzer e clever hano euz eur vaouez bennag, eat vardro chatal corn gant dillad ruz ha goal laket gantho.

Er sizun-ma cazetennou Saint Briec a gomz euz eur plac'hik trizek vloas lazet gant eun taro. O veza eat d'he nasca, evel ma voa boaz, an taro, hag hen reiz avoalc'h peurliesa, a roas dezhi eun taol corn, ha gant kement a ners, ma sanclaz he gorn dre he lagad beteg he empen, hag e varvas prest goude. Ar plac'hig a ioa eur mouchouer rus ganthi en deis-ze.

Er provinsou a zo eat divar goust ar Frans gant ar Prusianed, an dud keiz distaget dioc'h ho bro, a ziskuez e peb gis, pegement a geuz o deus d'ar Frans. Ar merc'hed a lakea rubanou a dri liou (tricolore) evit delc'her sonch euz ho bro. Difennet e voue outho dougen an hevelep rubanou. Hogen petra a reas teir blac'h iaouang a gær Mulhous? En em visca unan e guenn, eun all a glaz hag an drede e ruz, ha mont evelse da vale dre gær. Evelse ne dorrent ket an difen great outho, hag e tougent gouscoude etrezho ho zeir liou ar Frans.

Hano a zo adarre brema da ober eur pennad hent houarn etre Roscoff ha Kerhaes. Seiz euz ar gonseillerien jeneral a zo hanvet evit labourat da gas an afer-ze da benn. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *11 Du.*		Pont-n'Abat — *9 Du.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 38 c.	Guinis.....	32 lur, 30 c.
Segal.....	18 lur. 04 c.	Segal.....	18 lur, 96 c.
Eiz.....	18 lur, 04 c.	Eiz.....	16 lur, 76 c.
Ed-du.....	18 lur, 56 c.	Ed-du.....	18 lur, 96 c.
Kerc'h.....	18 lur, 06 c.	Kerc'h.....	19 lur, 26 c.
Avalou douar	8 lur, «« c.	Avalou douar	7 lur, «« c.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 25 Du 1871. N° 356. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloaz* daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigeyez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 25 Du 1871.

Guechall e lavaret: Lavaret din piou a heuillit, ha me lavaro deoc'h piou oc'h. Hirio e c'halfet lavaret! Lavarit din piou a ra brezel deoc'h, ha me lavaro deoc'h piou oc'h. Ar bleizi n'en em zebront ket an eil egile, a leverer c'hoas; petra bennak gouscoude ar veachourien a lavar o deus guelet meur a vech bleizi oc'h en em zibri, pa o deus naoun ha pa na gavont ken; rag eul loen dare gant an naoun ne ket figus. Mar guelont avad, divar greis ma vezint oc'h en em daga hag oc'h en em zrailla, eul loen don, eul loen dizrouk bennag, en em unanint evit mont d'en em deleur oll a vanden var ar preiz-ze a velont dirazho.

Evelse a ra an dud difeiz, an dispac'herien direiz. Dalc'h mad emaint oc'h en em daga, oc'h en em zrailla etrezho.

Kementse ne vir ket outho da vont ato a unan evit ober brezel d'ar re o deus feiz ha relijion. Jesus-Christ hag he iliz eo a garfent da ziscar, hag evelse en em gemeront ato da genta oc'h kement a zo da dosta da Jesus-Christ ha d'he ilis.

Ar Pap eo ar penn euz an iliz, ar mean font var behini eo bet savet gant Jesus-Christ; ar mean-ze ne c'hello morse oll nerz an ifern he ziscar. Hogen abaoue m'ema an iliz en he za, nag a boan n'o deus ket kemeret an dud difeiz e pep amzer evit he zeleur en traon? Nag a boan ne gemeront-hi ket c'hoaz ha dreist oll, hirio? Ha be-z'ez euz eun doare brezel bennag ha n'o defe ket great d'ar Pap? Ha pa velont ne c'hellont ket discar an iliz dre an hent-ze, en em gemeront, e troont ho c'hounnar oc'h ar peuillou a ro muia harp dezhi.

Hag ama ne oufet ket miret da rei meuleudi d'an tadou a gompagnunez Jesus. Ia, gloar an urs-ze eo da veza guelet ato enebourien an iliz oc'h ober ar brezel dezhan bevech ma o deus bet eun esperans bennak da zont a benn euz ho mennoziou milliget. Abaoue ma zeo savet an urs-ze, protestanted, dispac'herien, diskibien Volter, heretiked a bep seurt, bevech ma o deus bet ar c'hallout etre ho daouarn, o deus clasket discar an ilis Santel, hag evit dont abenn a gementse kenta tra o deus great ato eo clask en em zizober euz a dadou compagnunez Jesus, miret outho da ober ho c'harg, ho harlui er meaz euz ar vro pa na gredent ket lamet ho buez digantho.

Euz an tadou-ma-ta ec'h eller lavaret ho anavezer dioc'h ar re a ra brezel dezho; ha pa veler brasa enebourien ar feiz hag ar relijion oc'h en em gemeret outho da genta, eo red lavaret e zint eun harp mad evit ilis Jesus-Christ.

Ne velot ket an enebourien connaret-ze oc'h en em gemeret oc'h protestanted, oc'h turked, nag oc'h rum ebet euz ar re a ra fae var ar relijion; n'en em gemerint ket zoken oc'h ar gristenien clouar ha digalon-ze o deuz aoun o tiskuez ez int bugale d'an iliz. Ar re-ze oll a vezo lezet e peoc'h. Guir diskibien Jesus-Christ, evel ma en deus lavaret hor Zalver he unan, eo a dle beza goal gasset er bed-ma.

Ar pez a lavaran ama a zo ker guir, ma teu tud divadez zoken da evesaat oc'h ar virionez-ma. En Aljeri en eur *C'honseil munisipal* e zoa hano euz ar scoliou dalc'het gant ar vreudeur. Ar gonseillerien n'en em glevent ket; lod a lavare e voa red delc'her ar vreudeur, lod all a lavare lamet ar scol digantho hag ho c'has en ho zro.

Eur muzulman, da lavaret eo, eun den a relijion Mahomet, a ioa var al leac'h. Goulennet e voue diganthan petra a zonje, hag e lavaras :

« Ne anavezan ket ar *vreudeur christen*, ne ellan ket ho barn dioc'h ar pez am eus guelet va unan; mes pa velan piou eo ar re en em zao en ho enep, e lavaran cre e tleont ober scol vad, hag e ve red ho delc'her ha rei skoazel dezho. »

Ar pez a lavare an den divadez-ze, pep den hen lavarfe ive ma carfe evesaat mad oc'h ar pez a dremen.

Ervez ar c'hontchou rentet gantar re zo e penn *Breuriez ar Feiz*, ez eus savet er bloa-ma tremen eur milion nebeutoc'h evit kent evit ar missionou. Kementse ne ket souez, pa zonjer pebez bloavez on eus tremenet, pebez freuz a zo bet, dreist oll e Frans. Ar Frans eo a zao al loden vrasa euz an aluzennou-ze evit Breuriez ar feiz, ha goude an distruch a zo bet enhi, ne deus ket gallet sevel kement ha kent. Gouscoude ar c'harteriou zoken o deus bet muia da c'houzanv euz ar vrezel n'int ket chomet ep sevel eun dra bennak. Esperomp eta e lacai an aluzennou-ze roet evit lacat skigna ren Jesus-Christ var an douar, epad ma zeus kement a re all o clask he gas euz hon touez, an Env da zellet a druez ouzomp.

Lyon. Ervez eul lizer scrifet a Lyon, eur burzud a zo digouezet adarre var bez person Ars. Eun itron euz a Chalon, clanv pevar bloaz a ioa, ha chomet var he guele abaoue unnek miz, a zo bet pareet en eun taol. Great e devoa he dougen var bez an Aotrou Vianney evit ober eun navet, hag eo en em gavet pare oc'h ober ar pedennou diveza.

Setu ama petra a scrife d'he c'honfessour, euz a Ars, araok mont kuit.

« Anternoz eo, ne c'hellan ket cousket ; mes n'o pet ket aoun, ne ket ar boan eo a bella ar c'housket diouzin; va speret eo ne c'hell ket repoz o sonjal er pez zo tremenet en dervez burzudus-ma. Hogen ne ket avoalc'h din sonjal, red eo din coms...

« Sonjit eur glanvourez anter varo astennet var bez person Ars. Dioc'h ma leverer oan distruch ha drouklivet meurbet, scornet oa va izili ; va daouarn a ioa ien sclas ; unan bennag euz ar re a ioa var va zro a lakeas va daouarn din var ar mean, ha kerkent e santis tomder ha buez o tont enho ; va daouarn scornet diaraok a gomans c'hoezi...

« Beleien ha re all, an oll a bede. En em lacat a rejot da lavaret ar *Memorare*, mes ne aljot ket he echui. Santout a riz eul laouenidigez ha n'eus var an douar netra henvel outhi.

Ma o pije va guelet o sevel ep beza sicouret gant den, hag o vont, ferm var va divesker, d'ar penn huela euz an ilis, petra o pije-hu lavaret ? Chom a riz eur pennad e troad an aoter da adori Doue. Evel Mari, c'hoar Lazar, ne c'hellon ket en em zistaga dioc'h al leac'h dibap-ze, hag ar pez zo souezuz, n'em oa mui a c'hoant da vervel ; nan, goulen a rean ar vuez evit renta gloar d'am Mestr mad, evit rei da anaout he vadelez hag he c'hallout. Caout a rea din va oll eurusdet iviziken a vije o lacat he garet hag he anaout. Ne ouzon ket pegeit e vijen chomet eno panefe ma teuaz eun tad missioner da lavaret din e tlien espern va ners. Senti a ris ; lavaret a rejomp oll eur beden evit trugarecat Doue, neuze e vouen caset da velet cambr ar person santel. Goudeze e tebriz ep poan ebet ; henvel oan oc'h eur bugel a zo souezet pa gomans bale he unan evit ar vech kenta. Eun dudi e caven tenna va halan. Azeza a ris var al leton a zo en dro d'an ilis. En em zantout a rean euruz evel pa vijen ganet eun eil guech, hag e trugarekean va c'hrouer en doa va c'hrouet a nevez. »

Naonet. En derveziou kenta euz ar mis, e vadezet eno eur verc'hik iaouank euz an Afrik. An Aotrou Escop he unan en deus roet ar vadiziant dezhi, ha great eur brezegen da eun niver braz a dud a ioa deut da zellet. Diskuezet en deus dezho pe ger bras gras eo ar vadiziant, ha pe ger reuzeudig eo an dud keiz-ze euz an Afrik eleac'h ma verzer ar vugale c'hoas bihanik. Diskuezet en deuz ive pegement a vad a ra ar vreuriez savet evit prena ar sclavet iaouank-ze.

An africanez vian-ma e deus vardro daouzek vloas. Bloaz a ioa edo e Annecy. Peder guech eo bet guerzet, ha dougen a ra var he divoc'h peder gleizen great gant eun houarn ruz bevech ma zeo bet guerzet. Prenet eo bet evit ar vech diveza, e Iaffa, gant arc'hant ar vreuriez savet evit kementse. Doare e deus da gaout speret, ha comz a ra mad avoalc'h ar gallek ; deski a ra ive ep poan guirionezou ar relijion.

Pebez gras ne ra ket Doue da eur bugel oc'h he lacat da c'henel a gerent christen ! Guelit ar vugaligou baourze, er broiou divadez, guerzet evel loenet mud, ha great zoken cals goasoc'h dezho eget na rer d'ar chatal ! Goal gaset e pep gis, n'int dalc'het e buez nemet en esper gounit gantho ! ha pa na vez ket an esperans-ze, laket d'ar maro evel loenet udur ! Ha c'hoaz ar vugale geiz, ep badiziant, ep anaoudegez euz ho Doue, ep den da lavaret eur ger dezho euz ho zad pehini zo en Env.

Oh ! pebez torfet eta ne ra ket ar re a glask mouga, distruja ar relijion gristen ! Ar re a glask digas ar broiou christen da stad an dud gouez, divadez ! Tud hag o defe a ratos mad dilezet ar relijion gristen, ne dalfent ket hirroc'h egetho, kent-se goasoc'h ha crisoc'h e vent.

G. M.

Lavaret on eus, brema ez eus teir pe beder sizun, eur ger bennak divar benn eur plac'h iaouang euz ar Beljik, hanvet Loiza Lateau, a ia bep guener er meaz anezhi he unan hag a zoug ar mercou a c'houliou hor Zalver.

Setu ama eur pennad euz eul lizer scrifet gant eun Tad Cabusin a zo bet oc'h he guelet. An Tad ne ra nemet merca comzou ar medesin a vez var he zro.

« Da unneg heur anter, eme an Tad Cabusin, e c'hellis mont en he c'hamprig a zo henvel oc'h lochen eur manac'h. Azezet oa en eur c'horn, e kichen he guele, he daouarn goloet gant eun tam lian a ioa treuzet a dachadou gant ar goad.

Respont a reas gant ar brasa dousder hag humilite da gement a c'houlenniz outhi. Clevet em eus ganthi ne devoa ket cousket abaoue an tregont a viz ebrel (an dra-ma a voa d'an derveziou diveza a vis guengolo), hag abaoue ken nebeut ne devoa kemeret ken magadurez nemet ar gommunion santel. Diskuez a reas din gou-

liou he daouarn a ioa rus gant ar goad ; a bell e ve lavaret e ve bet treuzet he daou zorn gant diou voulet.

« Ar goad, eme ar medesin, a gomans da redek d'an noz etre ar iaou hag ar guener, peur liesa etre anternoz hag eun heur. Ar gouliou ne voadont ket oll var eun dro. Peurvuia ar c'hostez eo a voad da genta, ha goudeze an daouarn, an treid, hag ive an tal, rak dougen a ra ive mercou ar gurunen spern. He bleo zo stag oc'h stak gant ar goad ; var he zal ez euz, a dro e tro, roud pevarzek pe bemzek drean spern, ha pephini euz ar roudou-ze a daol goad. »

« Kenta ma comansas goada, oue d'ar guener 24 ebrel 1868. En dervez-ze ne voadas nemet he c'hostez cleiz. D'ar guener varlerc'h, ouspen ar c'hostez cleiz, he zreid ive a dolas goad. D'an trede guener e voue tro an daouarn, hag erfin d'ar pevare e voadaz ive he zal, evel pa vije bet sanclet ar gurunen spern en he fenn. Abaoue e veler ar burzud-ze bep guener ; ne deo manket nemet eur vech pe ziou. Ervez ar vedesinet, Loiza a dle coll evelse pouez eun anter lur c'hoad bep guener. Petra bennak ma tle coll he ners gant he goad, petra bennak n'e deus debret esken abaoue c'huec'h mis, Loiza zo ruz he fenn hag e deuz ar c'houbari da veza iac'h pesk.

« Loiza Lateau, ouspen an henor e deus da zougen ar mercou a basion hor Zalver, a dremen c'hoas, bep guener, eul loden vraz euz an deiz er meaz anezhi he unan. C'hoant am oa, eme ar C'habusin, d'he guelet er stad-ze, hag he guelet a riz. Hogen n'edon ket va unan ; bez'ez oa eno eur vanden vad a dud, hag en ho zouez eun escop euz an Irland, ha meur a itron vraz a Frans hag a Vrozaos. Edo eat er meaz anezhi he unan pa zigoueziz, ha setu ama petra a lavar ar medesin var gementse :

« Loiza a jom azezet epad eul loden vad euz an amzer a dremen er stad-ze. He c'horf a zo eun tamik pleget var an araog, ha ne harp nemet oc'h bord ar gador. He daouarn leun c'hoad a zalc'h var he daoulin, lian en dro dezho. He malvennou zo discourbellet, ha ne finvont ket ; he daoulagad a zao d'an eac'h hag eun tamig a zeou. Goubari e deus da evesaat mad oc'h eun dra bennak ; lavaret a rafet e vel eun dra bennag euz abell.

« Chench a ra doare bep en amzer. Avechou e teu laouen ; he daoulagad zo gleb, anter-zigeri a ra he ginou hag eur musc'hoars laouen a bar var he muzellou. Avechou he malvennou a goez, hag a c'holo he lagad, daelou a ziver hed he divoc'h, hag he bizach a deu da stena. Avechou e teu drouk-livet ; lavaret a rafet e ve strafuillet oll hag e defe c'hoant da grial ep gallout ober.

Avechou e tro he c'horf evel pa en defe c'hoant he zell da heuilla eun dra bennag a ra an dro dezhi. Guechou all e sao, e ra eur gamed bennag, e sao var beg he zreid evel pa ve o clask nijal kuit. Neuze e sao he daouarn, e veler he muzellou o finval, hag e venn he halan mancout dezhi ; he daoulagad a verv, hag he bizach a deu da veza evel sclerijennet hag euz eur genet dispar. Sonjit neuze e veler ar mercou a c'houliou hor Zalver ; var he zal eur gurunen a c'hoad o tisken a roudennou hir var he gouzoug hag he divoc'h, he daouarnigou guenn gouliet en ho c'hreiz hag ar goad o tont anezho evel bannou euz an heol, sonjit e kementse hag ec'h anzavot ez eo eun dra burzudus da velet, ha ne ket souez e ve estlamet kement bini her guel.

« Aliez, vardro eun heur anter, Loiza a goez var he daoulin, he daouarn pok ha pok, he c'horf pleget var an araok ; neuze e deuz ar c'houbari da zonjal c'hoas muioc'h a zevri. Chom a ra evelse vardro eun anter heur ; neuze e sao, hag ec'h azez adarre. Vardro div heur e sao a nebeudou, ha neuze en eun taol e coez d'an douar var he ginou. Astennet evelse var an douar, ha gourvezet var he feultrin, e laca he fenn var he breac'h cleiz. He divesker a zo astennet reud, he daoulagad serret, he ginou anter zigor.... Da deir heur e ra evel eur scrijaden ; he divrec'h en em asten evel pa ve var ar groaz, hag he daou droad en em laca an eil var egile evel pa dlefent beza staget gant eun tach epken.

« Neuze ar plac'h kez a zo ien sclas, ha ne ra van n'eus fors petra a rafet dezhi. Lavaret e ve o vont da vervel evel hor Zalver var ar groas. Bez'e c'heller gouscoude he lacat da finval, o lavaret a vouez huel eur beden bennak dirazhi. Kerkent e sao var he daoulin, hag he bizach a ziskuez laouenidigez pe dristidigez, esperans pe enerez ervez ar c'homzou a leverer, n'eus fors e pe iez e vent lavaret. Pedi a rejomp e meur a iez, hag e tiskueze ato hor c'hompren. Epad ma lavaremp ar chapeled, bevech ma teue ar c'homzou-ma : *Santez Mari, mam da Zoue*, he bizach a deue laouen, he ginou a c'hourzigore, hag eur musc'hoars dudiuz a velet var he muzellou. Pa lakeamp dezhi etre he daouarn eun dra ha n'oa ket benniget, hen leze da goeza ; pa lakeamp dezhi avad eun dra benniget, e talc'he mad dezhan.

« Pa voa eat an dud kuit, ha ne voa eno nemet an tad Seraphin ha me, e liviris dezhi, epad ma edo c'hoas stouet var an douar : « Trugarez evit an Tad Santel ar Pap ! » Kerkent e sao he fenn hag he gueler o pidi eur pennadik. Neuze e coez adarre. Lavaret a riz eun eil guech : « Trugarez evit ar bec'herien baour ! » Sevel a reaz eun eil guech ive hag e pedaz eur pennadig all. Eun trede guech e liviris : « Trugarez evit eneou ar purgator ! » hag e reaz ar memes tra.

« Var ar pez a vercan ama, eme an Tad Cabusin, sonjit ar pez a gerot. Hogen guir eo, hag her guelet em eus.

« An Tad Seraphin a lavaras din neuze ez euz e kær Oria, e rouantelez Napl, eur vaouez all hag a zoug ive ar mercou a c'houliou hor Zalver. Ar vaouez-ze zo ganet er bloas 1825, hag a zo hanvet Palma. Eun intanvez eo, a ren eur vuez santel, hag a zo ar zell varnezhi ugent vloas zo. Anaout a ra dre revelasion ha discleria a ra d'he c'honfessour kement a zigouez gant Loiza Lateau. He gouliou burzudus n'int ket henvel oc'h re houma. Avechou pep berad goad, o coeza var eun tam lian, a gemer imach eun dra sacr ; avechou all e tevont evel an

tan. Guelet em euz eun tam mezer var behini pep berad goad a verke eur galonen, hag eun all a ioa evel pa vije toullet gant eun houarn ruz.

« Setu ama eur pennad lizer divar he fenn :

« Palma a anavez, ne ket epken Loiza Lateau, mes c'hoas meur a ene-all dibab skignet gant Doue ama hag ahont evel ar stered var an oabl. Dreizho en deus sonch da nevezi an Europ paour distrujet gant an dud dizoue, digas adarre feiz enhi, ha diskuez splam ar virionez euz a bassion Jesus-Christ, Jesus-Christ o deus bet Renan hag he genseurt an divezoni da lavaret n'oa ket Doue !...

« Ar re a zo bet carget da ober eun enclask evit gouzout ha guir oa e touge ar mercou a c'houliou hor Zalver, o deuz he bourrevet scrijus. Sanclet o deus bete'n ascorn en he daouarn eun nadoz hir ; devet o deuz he izili hag he leziou dezhi gant lanvennou ruziet en tan, toullet o deuz he biziet etre ar c'hig hag an ivinou. Evithi da veza bourrevet evelse ne deus great van, hag oll int contragn da anzao e voa guir ar pez a lavaret anezhi, mes ne c'hellent ket lavaret penauz e tigoeze eun dra evelse. »

Palma e deus resevet ar mercou a bassion hor Zalver er bloas 1857, Loiza Lateau e 1868, Mari Mœrl e 1834, Catell Emmerich e 1812. E pep amzer Jesus en deus roet ar mercou-ze euz he c'houliou da eun ene santel bennak. Eur scrifagner en deuz hanvet pemp ha tregont hag o devoa bet ar c'hras-ze ; hogen bez'ez eus cals muioc'h. En hon amzer e velomp kementse stancoc'h eget biscoas. Doue a deu d'en em ziskuez dre an traou burzudus-ze evit rei kentel d'an dud difeiz, hag evit rei courach d'ar re vad da stourm oc'h speret an droug a ra hirio kement a zistruch. »

G. M.

(Tennet euz a *Sizun Catolik Seez.*)

AR SAKRAMANT.

AR SKEUDENNOU (Kendalc'h.)

Dalc'het em beus beteg ar fin ann teir skeuden gaëra, great em beus evel ar beachour pehini a zispign da genta he arc'hant guenn ha ne ziskrog eus he aour nemet d'ar pred diveza ; ann teir skeuden-ze eo : sacrifis Abraham, ann oan paskal, ar mann. Mes araok kenderc'hel al labour-ma, gant aoun da skuiza unan benak o koms atao eus ar memes tra, e zann da respount ous diou c'houlenn pere ho peus great dija enn ho speret pe a ellac'h da ober. Lavaret a hellit gant guir : anzao a rann e kaver kals hevelidiges etre Jesus hag Isaac, Joseph, Moïzes.. etre ar Verc'hes hag Esther, Judith, ann arc'h a allians ; etre ar vadiziant hag ann dour a bareas Naaman eus he lorgnes ; etre danves ar sakramant hag ar bara, ar guin kinniget gant Melkisedek ; etre effejou frouezen ar vues ha re bara ar vues eternel... Mes, a leverrot din, a bers piou e tiskouezit deomp penaos ann dud hag ann traou euz ann testamant-koz a ioa ann imaj eus a Jesus, eus ar Verc'hes, eus sakramanchou al lezen a c'hras ?

Ar respount, lenner kristen, n'eo ket dies da rei ; koms a rann varlerc'h sant Paol, kals doktoret, kals sent, varlerc'h ann ilis ha Jesus-Krist e-unan. *An typi in lege mosaïcâ ? Typos non tantum historicos et morales sed et propheticos esse in lége mosaïcâ testem habemus luculentissimum apostolum Paulum* ; da lavaret eo : ha skeudennou a zo e lezen Moïzes ? ia, eme eunn den goueziek-bras, ann abostol sant Paol a ziskoues alies ha sklear e zeus skeudennou e lezen Moizes hag e zeo lod eus ar skeudennou-ze evel professiou.

E guirionez sant Paol en deus lavaret : kement tra a zigoueze gant ann Israëlitet a ioa ann imaj eus ann traou da zont. Ann abostol-ze e-unan a deu da brouvi divinite hor Zalver hag he garg a veleg-bras hag eternel dre ar pes ma zoa ha ma reas Melkisedek ; chetu aman c'hoas petra gavomp enn he lizer d'ar c'hallaouet : skrivet eo penaos Abraham hen devoue daou vab, unan eus eur sklavoures, eunn all eus eur vaoues libr, mes mab ar sklavoures a ioa ganet erves ar c'hig, hini ar vaoues libr oa mab ar bromesa. Ann traou-ze zo bet lavaret dre henvelidiges : *quæ sunt per allegoriam dicta* ; diskoues a reont ann daou destamant ; unan hini menes sinaï ne roe nemet sklavourien ha merket eo dre ar sklavoures Agar ; ann testamant all eo Jerusalem ann env hag hounnes eo hor mamm-ni.

Chetu aman evit prouvi e zeus bet skeudennou, eunn autorite kals kreoc'h eget hini sant Paol. Ar skribet, ar farizianet ne gavent ket e rea Jesus burzudou bras avoalc'h. Edo hor Zalver o paoues parea eunn den dall ha mut : enn hano Beelzebut, prins ann diaoulou, emezho, e ra kementse hag he c'houlennent eur burzud all. Tud fall, eme Jesus, c'hoant ho peus da gaout eur merk ha ne vezo roet merk ebet deoc'h nemet hini ar profet Jonas. Rag evel ma voe Jonas tri derves ha teir nosves e kov ar pesk, evel-se e vezo mab ann den tri deves ha teir nosves e kaloun ann douar. Dre ar c'homzou-ze e lavare Jesus oa bet Jonas eur skeuden euz he resurecsion. Ha guir eo ive e ve bet skeudennet ar groas ? ann ilis a respounto deoc'h dre ann offis he deus evit ann trede deis a vis mae : ar groas, emizhi, eo ar vezen santel savet e-kreis ar barados ; varnhi hor Zalver en deus dre he varo trec'het maro ann oll... Chetu aman ar burzudou merket pell zo dre vialen Moizes... evel ma reas Moizes sevel eur zerpant Arem er gouelec'h evelse eo red e ve savet mab ann den. Sur eo c'hoas eo bet skeudennet mister ann aoter dre sakrifisou Abel, Abraham, Mekisedek rag ho hano a ves lavaret bembes enn oferen ; sur eo oa ar bara roet gant ann eal da Elias eur skeuden eus ar gommunion rag ann dra-ze a gavomp enn offis ar sakramant.

Evit ann teir skeuden eus a bere hor beus da goums, n'eus mar ebet, rag klevet ho peus ar ganaouen dudiusma : *in figuris præsignatur, cum Isaac immolatur, agnus paschæ deputatur, datur manna patribus.* Evit

guir beza e zens bet tud ha ne velent nemet skeudennou e peb leac'h eus ar skritur-sakr ; evelse Orijen a gave dezhan oa skeudennou zoken ar podou-houarn a ioa ebars enn templ. Fazia a rea ; mes evidomp-ni a zo var ann hent mad, p'eo guir ema ar zent, ann doktoret hag ann ils ous hor ren. — Eunn eil goulenn a helfac'h da ober : p'eo guir e zeus skeudennou, pe seurt ners ho deus, petra brouvont ? ar skeudennou eus al lezen ansien, eme Baskal, a brouv sklear ema korf ha goad Jesus-Krist e sakramant ann aoter, rag Doue zo oll-galloudus ha ne zench ket. Avechou eunn den ha c'hoanta sevel eunn ti, goude beza tennet ar plan pe ann doare anezhan var baper, a rank chom a za ; ar c'hlenved ar maro a hell dont dezhan ; chench sonj a hell ive ha n'eo ket savet ann ti ; mes Doue a zo ann eternite dezhan, mil vloas dirazhan a zo evel eun deis ; oll c'halloudus eo ha ne jench morse ; kemeret a ra eta he amzer, mes eunn dra c'hoanteat ha merket ganthan a-zo evel great : *vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt* : rei a ra he hano d'ar pes n'eo ket great c'hoas evel d'ar pez zo great. Dre-ze mar deo guir eo bet skeudennet sakrifis ann oferen ; mar deo guir e roe guezen ar barados kenta eur frouezen a vues, eo guir ive hor beus ar bara a vues. A hent-all perak e ve guelloc'h lezen Jesus eget hini Maizes ? E petra e ve huelloc'h ar pried guirion Sara eget ar sklavoures Agar ?

Dre ar pes hor beus lavaret e teuffet da gompren mad perak e leverer eo ann ilis katolik, da lavaret eo, a bep amzer hag a bep bro. Ia, ar relijion eo merc'h hena ann amzer ; ar bed n'eo bet krouet nemet evit beza he lojeis hag eunn templ bras ha kaer ; n'oa c'hoas nemet daou zen var ann douar hag oa dija tud fidel ; Adam hag Eva, kaset er meas eus ho fales, o zec'he ho daoulagad o sonjal e teuche Jesus-Krist da repari ho faot. Ann allians neves a ioa enn allians koz evel eur c'hrouadur e kov he vamm ; ann ilis a zo krog e troad ar sinagog evel Jakob e troad Esaü, p'edont ho daou e tont er bed. Jesus-Krist, mab ar Sinagog, hen deus anavezet hag enoret he vamm o senti eus he lezennou hag he lidou. D'ann oad a eis deves e zeas d'ann templ hag, evel ma zoa paour, e voe kinniget evithan diou goulm pe diou durzunel ; divezatoc'h her guelomp e Jerusalem da c'houeliou Pask. Beza e zeus bet eta kristenien a bep amzer ; ann dud fidel, evit guir, ne zougent ket ann hano-ze, mes ho c'haloun, ho oberou a ioa da Jesus-Krist : *re non nomine christiani ;* memprou oant eus a Jesus hag eus ann ilis, beva a reant erves ar speret, karet a reant ar vertusiou, ann humilite, ann dousder, ar sentidiges : *ecclesiæ membra erant illi sancti quamvis in hac vitâ fuerint antequam secundum carnem christus nasceretur* (*st. Au.*) Plijadurus eo divar gourre eur menes sellet ous ar mor pe ous eur vro benak rag ann daoulagad a diz a-bell ; dre ar skeudennou oump ive pignet var eunn huelen ; guelet a reomp ann oll gantvejou dirazomp, guelet a reomp ar *relijion* enn he c'havel er barados kenta, o neun var ann dour-beuz enn arc'h Noe, oc'h beuill ar batriarched enn ho beachou, ann Israelitet er gouelec'h, ar broteted enn douar a bromesa ; tostaat a ra ous menes Kalvar, eno e reseo var he zal eur sklerijen divin hag eo transfiguret evel hor Zalver var menes Thabor. Breman e ra he beach enn hon toues-ni ; padout a rei ken a deuio da zastum pis he oll bugale adalek Adam hag Abel beteg ar zant diveza, d'ho dastum etre he divrec'h evit ho c'has da c'hloar ann Env ! — Etoues ar baïanet o-unan eus bet tud hag a ioa da Jesus-Krist ; heuillet ho deus al lezen vad, sklerijennet int bet dre eur burzud benak. O toulla eur bes, eus bet kavet korf eunn den a ioa bet anterret kals araok donediges hor Zalver. Var beultrin ann den maro oa eunn deillen arem var behini oa skrivet ar c'homzouman : *Christus nascetur ex virgine* ; *ego Credo in eum. Sol iterùm me videbit sub imperatoribus Constantino et Irene* : Ar C'hrist a deui da c'henel eus eur Verc'hes ; kredi a rann ennhan ; ann heol a velo ac'hanon adarre pa vezo var ann tron Konstantin hag Jrena... ar pes a zigouezas, rag epad ma rene ann daou-ze, e voe toullet ar bes.

Dalc'homp eta d'hor relijion ; n'eus netra kosoc'h, netra kaeroc'h ; allians Doue gant ann dud eo. Ne vezomp ket kristenien ebken dre hon hano mes dre hon oberou pe, da zeis ar varn, e savo enn hon eneb ar zent eus ann amzeriou guechall hag ar baïanet o-unan.

I. W.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

BRETTIK.

IV.

Enebourien an Dug a Vreiz n'hen leschont ket pell da zougen canv d'he bried. N'oa ket echu ar bloas ma savaz adarre, goaz eget biscoas, dizunvaniez etre ar c'hallaouet hag ar vretoned.

Loiz a Orlean ive, goude beza bet a nevez tabud oc'h he c'hoar gaer, a ioa deut adarre da Vreiz. Goulennet en doa oc'h Fransez rei digemer dezhan ha d'he zervicher fidel Dunoa, ha Fransez en doa digoret dezho he zivrec'h hag he di.

Ar roue Charles ne glaske nemet an tu da lacat da dalvout ar guir a gave dezhan en doa var Breiz. Poulzet gant an itron Beaujeu, e tiscleriaz ar brezel d'an Duk var digarez ma roe digemer d'ar re en em zave a enep roue Frans hag a dec'he euz he stadou.

An dug a Orlean a garie calz he vreur caer Charles, mes kement a gasoni en devoa oc'h an itron Beaujeu, ma en em lakeaz a du gant enebourien ar roue a ioa ato gouarnet gant he c'hoar.

En emgleo-ze a enep roue Frans en em lakeaz an Dug a Vreiz hag eun niver braz a brinsed hag a dud chentil all. An digarez a gemerent oa difen an diou brinsez Anna hag Izabel ha miret ho madou dezho. E guirionez an Dug a Vreiz ne glaske ken, an dud chentil all avad a glaske pephini he vad he unan. Labourat a reant, o clask rei evit pried d'an itron Anna, lod Alan Albret, lod all

Maximilian roue ar romaned, lod all c'hoaz ar map hena a Rohan.

Fransez eil a lavare avechou en eur heja he benn : Ni a zimezo hor merc'h pa vezo deut ar mare, ha mar plich gant Doue e vezo demezet mad.

Dunoa, daoust ma voa den leal, en devoa ive he zonch. Lavaret a rea da Fransez eil : Aotrou Dug, an itron Anna zo unan euz an nopla ha pinvidica penherezet zo en Europ ; eun deiz a zeui e vezo eur brinsez dispar ; eun dijentil a reng huel, ha pa ve ar c'henta euz a Vreiz, ne deo ket dioc'h he doare. Ne ket eur gurunen a Zukez eo a dle mont var he fenn ; eur gurunen a rouanez a zo dlet dezhi, ha bez'e devezo.

An Dug a Vreiz a zave he zaoulagad varzu an Env, hag a lavare :

— Bolontez Doue bezet great.

Ne ket fougerez eo a glaske d'he vugale ; ho guelet euruz eo a felle dezhan.

Siouaz ! en hon amzer ne deo mui guir al lavar-ma euz hon tadou coz : eüruz evel eur rouanez...

Comzomp brema euz eun afer all.

Cloc'h ar c'hufüna-tan a ioa sonet pell a ioa ; an oll a ioa cousket e kær goz an Naonet. Er ruiou n'oa mui trouz ebet; ne glefchet nemet trouz treid potred ar c'hed hag eur bourc'his bennak chomet re zivezad ep mont d'he di ; en eur gampr bennak marteze ive e vije guelet goulou. E ti an Dug e velet ive tri brenest sclerijennet. Fransez eil a veille, chomet da labourat pell an noz.

Meur a hini euz ar re o deus scrifet an histor, a goms deomp euz a Fransez eil evel euz eur prins digalon ha didalvez. Kementse ne ket guir. Fransez eil en doa d'en em zifen oc'h Lois XI, eun den euz ar re fina ha troidellusa zo bet biscoas. Ar roue-ze en doa c'hoant bras da aloubi Breiz, ha n'oa ket morc'hedus pa gave crog eun tu bennag. Hogen an Dug a Vreiz, ep clask trubarderez evel ma rea roue Frans, en devoue finese hag ijin avoalc'h evit difen Breiz outhan.

Goude maro Lois XI en devoue d'en em zifen oc'h ar re a deuas var he lerc'h, hag en devoue evel ar c'hloar da viret, keit ha ma voue beo, na voue staget Breiz oc'h ar Frans.

Re all o deus rebechet da Fransez eil en em leze, evel eun dall, da veza renet gant he alierien. Hogen an alierien-ze a ioa tud a skiant hag a benn, ha ne ket souez ma lakea an Dug he fizians enho. Lod anezho, evit guir, a ioa euz a vro c'hall, mes bez'e voa neuze ive hiniennou euz an dud chentil breton hag a drahise ho frins, a rea brezel d'ho bro, hag evelse an Dug a ioa red mad dezhan en em harpa var ar re a ioa fidel dezhan. Hag ouspen, n'en em fiziaz enho nemet pa voa dinerzet dre an oad ha dre glenvejou, ha pa na voa mui goest da ober nemeur a dra he unan.

Ar pez zo sur eo Fransez eil, daoust d'ar faziou euz he iaouankiz, da bere en devoa gouelet epad pell amzer, en devoa ar pez a gavet peurliesa e calon eun Dug a Vreiz; carantez evit he bopl. En nosvez ma her guelomp chomet var zao da veilla bete pell an noz, Fransez eil ne ket e dimizi Anna hag Izabel epken e sonje, sonjal a rea ive petra deuje da veza var he lerc'h he Vreiz muia caret, hag evithan da veza coz ha torret gant ar boan, e chome da veilla ha da labourat, rag he zavetei a felle dezhan coustche pe goustche.

Ouspen an Dug a ioa en nosvez-ze var zao e castel an tour nevez. Var dro anternoz, ar gardou a zioualle ar c'hastel, hini ama hini ahont, hag a ioa neuze oll anter gousket, a voue strafuillet oll o velet o tremen dre unan euz ar pont-aleou evel tri skeud pe dri deuz a ieaz evel eul luheden ebiou dezho. N'o devoue ket zoken an amzer da lavaret : Piou a zo ? Na doant eat didrouz en unan euz ar c'hamprou a gase da hini Loiz a Orlean. Gant ho strafuil ne vouient petra da ober, ha lod anezho a lakeas sin ar groaz en ho c'herc'hen, rak cridi a reant eo sperejou o devoa guelet.

Hogen an tri deus-ze a ioa tri den beo, e kig hag en ascorn. P'oant eat er genta cambr, e taoljont eno ho mantellou hir araok mont er gambr all eleac'h ma edo an Dug a Orlean. Daou anezho a ioa deut var an oad, hag egile a ioa eun den iaouang en he gaera amzer. An daou genta oa Ian a Gastelguy, aotrou a Goatmen, ha Mauris ar Mene, cabiten archerien ar c'hard ; an den iaouang oa Alan ar Plessi, floc'h muia caret an Dug a Vreiz, hag a ioa abaoue eur pennad e servich Loiz a Orlean.

An Dug a Orlean en doa neuze var dro ugent vloaz. Pa zeaz an tri-ma beteg enhan, e voa azezet en eur gador vraz, harpet he benn ganthan en he zaouarn. Stouet a rejont bete'n douar evit he zaludi.

Ep gortos ma comsje ar prins da genta, cabiten ar c'hard a lavaras :

— Goasa keleier, aotrou Dug, on eus da zigas deoc'h ! Loiz a Orlean a reaz eur musc'hoars c'hoero, hag a respontas :

— Fall int sur mar dint goasoc'h eget ar re a zo deut dija beteg enhomp.

Var gementse e tigouezaz eun alier all. An Dug a astennaz he zorn dezhan, hag a ziskuezas dezhan eur gador en eur ober sin dezhan da azeza.

— Ah, eme ar prins, digouezet mad out, Dunoa ; izom avoalc'h on devezo eus da aliou ; comzit, aotrou Mene.

Ar c'habiten, araok lavaret ger, a reaz eur zell oc'h daou zen iouang a ioa eno, evel p'en divije c'hoant da lenn var ho zal hag hi a ioa din da glevet ar pez en doa da lavaret. Ho bizach ne zisplijas ket dezhan evit doare, rag en em lacat a reas dioc'htu da ziscleria kement a vouie.

— Aotrou Dug, emezhan en eur harpa var an douar beg he gleze pounner, roue Frans hag an itron Beaujeu a zo e Ansenis. Sonch mad o deus da voasca hon Duk beteg en he gre diveza. Ne ket avoalc'h dezho beza aloubet Guened, Ploarmel, Castelbriand, Ansenis ; fallout a ra dezho ive kemeret Naonet... Mes ne ket oat

Naonet gantho c'hoas, Naonet en em zifenno... m'hen toue... A hent all Rohan, trubard beteg ar fin, a glask lacat Lannion, Treger ha Guengamp da vont a du ganthan. Dioc'h eun tu all c'hoaz, ar zoudardet a deue d'hor zicour, hag en ho fenn an den kalonek Monsay ha Philip Montauban a zo bet grounnet e kichen Joue ha trec'het gant Andre an Hospital hag he c'hallaouet. Euz a dri mil ma voa hor bretoned, ne deus digouezet e Naonet nemet c'huec'h cant anezho.

Mauris ar Mene a davas neuze. Ober a reaz adarre eur zell oc'h an Dug a Orlean, oc'h Dunoa hag oc'h ar re all evit guelet pebez min a reant o clevet keleier ken doanius. Oll e chomènt da zonjal, tenval ho fenn, ep lavaret ger.

G. M.

Eur pennad all eur vechall.

Scrifa a rer deomp euz a Ganton Huelgoat :

Otrou Morvan,

O saludi a ran, hag o pedan, mar en cavit mad, da lakat var ho kaseten brezonek ann diou historik aman varlerc'h. Ann hini kenta zo c'hoarvezet enn eur foar benak euz hon departamant, hag ann hini diveza e bourg Brennilis.

1° N'euz ket c'hoaz pell amzer eur marc'hadour loened a verzaz enn eur foar eur rum eujenned c'houec'h kant liour. Peet oa e paper, da lavaret eo, gant billejou bank. Ec'his n'eo ket pinvidik, ar mac'hadour a gassaz gant-han enn he c'hodel eunn neubeud krampoez, e mesk pere en doa laket eb sonj he villejou bank. Mont a reaz enn eunn hostaleri da guemer he bred, hag o veza frezet enn eur skudell he grampoez hag he villejou bank, ha greet trempa he zouben, o dèbraz oll. Ar paourkèz marc'hadour a zèbraz hag a lonkaz eta e guirionez he zaou c'hant scoet.

2° Er bla-ma eur fornier bara guiniz ha bara-zegal. O chom enn eur vourgadennik, e n'em gave skoët gant eur goal glenved. Eur medicin koz o veza deut da lakat ar vrec'h d'ar vugale, ann den klan er galvaz da vont d'e velet. Diskuezit ho teod din, eme ar medicin. Ar c'hlanvour a zigoraz braz he c'hinou, hag a dennaz he deod er meaz. Eunn teod fall oc'h euz, eme ar medicin koz. Han, Otrou ! eme ann den klan. Eun teod louz, eunn teod fall tre oc'h euz, eme c'hoaz ar medicin. Neket possub, Otrou ! eme ar c'hlanvour ! Eo, fall tre a gavan ho teod, eme ar medicin evit ann drede gueich. Jesus-ta, va Doue, eme ann den klan. Hema oa nec'het braz ; rak, evel oa douguet da lavaret kalz gueier, e krede ervad edo ar medicin koz eun divinour euz ar re guenta.

C.

Eun den dispont. — Pa vez ar zoudardet var zao evit eur vrezel bennak, pa vez red dezho tremen an noz var eur blenen bennak ep ken toen azioc'h ho fenn nemet an oabl, e reont tan, hag en dro d'an tan-ze lod skuis maro a gousk, lod all ker calet eo ho guele, ne c'hellont ket kousket, hag en em laca neuze da gonta historiou evit en em zizenoui ha tremen ho amzer. Eno historiou na petra-ta, e vez hano euz an taoliou caer en deus great pephini pe guelet ober, euz an taoliou dispar great var eun dachen vrezel bennag. Hano a vez ive euz an tuziou-noz, euz a draou spontuz, euz a gement a ve gouest da strafuilla ar re aounik.

Epad ar vrezel diveza, p'edo hon arme e kichen kær ar Mans, e voa eun nosvez eur vanden zoudardet e kichen an tan. Marvaillou a ioa, ha pephini a lavaraz he bez. Hano a ioa a botred ar zabat, a c'heler noz, a dud varo deut d'en em ziskuez, ep conta an taoliou caer en doa great pephini anezho.

Daou ofiser a ioa ive, hag unan a lavaras :

— Me n'em eus bet aoun nemet eur vech em buez.

— Ha me, eme an ofiser all, n'em eus bet aoun morse, ha n'em bezo ket zoken ; me n'em euz aoun na rak beo na rak maro.

— Claoustre, eme egile, e pezo aoun araok ma vezo echu ar vrezel-ma.

— Claoustre n'em bezo bet.

Ar c'hlaoustre a voue laket ; an noz a dremeuaz, hag en derveziou varlerc'h a voue eun abaden, ha zoken tom avoalc'h, oc'h ar Brusianed. Meur a zoudard, meur a ofiser a chomas var dachen ar vrezel, hag en ho zouez unan euz an daou ofiser-ma, an hini a lavare en doa bet aoun eur vech.

Cridi a reat oa lazet, hag he vignon her c'hrede evel ar re all. Hogen hema, an hini ne dlie caout aoun morse, n'en doa bet droug ebet, ha pa voa echu an emgann e tistroaz ac'hano varzu kær da glask lojeiz. Mes kement a dud a ioa ma voa poan o caout eur c'horn bennak da asten he gorf.

An ofiser-ma a gavas gouscoude eur vriad colo da lacat dindanhan var leuren eur gos cambr bennak. Skuis maro evel ma zoant, ar zoudardet keiz a gouske n'eus fors peleac'h.

An ofiser en doa laket en he gichen eur fuzil hag eur bistolen dro. N'oa ket pell oa moredet pa gleo trouz en he gichen. Sevel a ra en he gouazez, hag e vel eun doare teuz a zirazhan, goloet gant eur vantel zu hag a ziskenne bete'n douar.

— Piou zo aze, eme an ofiser dispont ?

Neuze e cleo eur vouez glac'haruz hag a vije lavaret a deuje euz ar bez.

— Da vignon, maro tri dervez zo.

— Petra a glaskit ?

— Lavaret kenavezo dit ha cregi c'hoaz eur vech en da zorn; hag an teuz a dostea.

An ofiser a grog en he fuzil ; mes crena a ra e zorn, cregi a ra en he bistolen, mes ne gaf ket ar bluen.

An teus gant eur vouez scrijuz a lavar :

Les ar re-ze, ne lazer ket eun den maro ; ha te fell dit va laza diou vech ?

An ofiser a loskas neuze eur griaden gant he strafuil.

— Collet oc'h euz ho claoustre, eme ar zoudardet all a ioa dihunet hag a silaoue.

— Collet em euz, eme an ofiser, mes eur goal dro oc'h eus c'hoariet din.

Etre daou an teuz en doa taolet he vantel, hag a ziskueze d'he vignon n'oa ket maro evel ma sonjet. N'oa bet nemet gloazet eun nebeut, ha pa voa distro, he zoudardet o doa he boulzet da sponta he vignon evelse.

Eur goal dro zo c'hoariet din, a lavare an ofiser dispont, hag e guirionez eun dra fall eo clask sponta tud; mes ive ar re n'o deus var ho meno aoun na rak Doue na rak diaoul eo aliez ar re esa da strafuilla pa ve meneg euz ar bed all.

Calon an Aotrou'n escop Serjant a zo bet plaset en ilis Corbigny d'ar seiteg a viz here. Eun niver braz a veleien hag a dud enorabl en em gave eno evit ar seremoni-ze. En ilis-ze oa bet badezet an Aotrou'n Escop a Gemper, hag eno tud he vro a deue da renta enor dezhan. Aotrou Escop Nevers en deus great ar seremoni ha great he brezegen a ganv.

Keleier ar Martinik a gomz euz an digemer mad great eno d'an escop nevez, an Aotrou Fava. An oll a ioa el laouenidigez oc'h le velet oc'h erruout. An ilis-ze a ioa tost da zaouzek vloas zo ep escop. Eur gazeten a gær Sant Per, ar gær ma ema an escop o chom enhi a lavar: Ama ez eus kement a eneou mad hag a anavez avoalc'h ne deus ket a zilvidigez nag a frankiz evit eur vroad tud ep ar relijion, ma o devoa eur vall ar vrasa da velet eun escop nevez o tont. Rag en hon touez e c'houzer mad ne deus nag urs vad na lealdet ep relijion. Evelse ar bobl a vanden a zo eat da zigemeret an escop pa zeo diskennet euz al lestr en doa he zigaset ama.

Ar pennad hent hoüarn, etre Sant Briec ha Quintin, a zo bet digoret d'ar zul 12 a vis du. Eun darvout a zo digouezet epad ma reat ar gouel-ze; eun tad a famill a ioa o tiscarga eur wagon hag a zo bet flastret gant eun trein a deue dioc'h Quintin. Perag ato da zul an hevelep goueliou?

E Santez Anna Vened ez eus bet er sizunveziou-ma pardonerien euz ar réng huela. Ar jeneral Cissey, ministr ar vrezel, hag ar jeneral Bastoul o doa great al le, epad ar vrezel, da zont da bardona da di patronez Breiz-Izel ma na vijent ket great prizonerien gant ar Brusianed. Deut int da Zantez Anna, evit delc'her mad d'ho ger, ha great o deuz eno ho devosionou evel guir bardonerien.

An Aotrou Postec, person Sant-Divy, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Mahe, beleg evit soudardet catolik Brozaoz, hag abaoue eur pennad zo o chom e Kemper, a zo maro ive en derveziou-ma.

An Aotrou Cantinat zo hanvet person Sant-Divy.

PRIZ AN EB.

Kemper. — *18 Du.*		Pont-n'Abat — *16 Du.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 34 c.	Guinis.....	34 lur, 66 c.
Segal.....	18 lur. 04 c.	Segal.....	18 lur, 96 c.
Eiz.....	18 lur, 14 c.	Eiz.....	18 lur, 26 c.
Ed-du.....	17 lur, 48 c.	Ed-du.....	18 lur, 33 c.
Kerc'h.....	18 lur, 24 c.	Kerc'h.....	19 lur, «« c.
Avalou douar	8 lur, «« c.	Avalou douar	7 lur, «« c.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, Chaloni a Zant Briec.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difa ioc'h evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. eant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a gllan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO:

E Brest e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

PETRA DA OBER?

Levrik scrifet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.

Moullet e ti an aotrou de Kerangal.

RESPOUNT D'AR REPUBLICANED.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant: Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullet an Escopti.

Dissadorn 2 Kerzu 1871. N° 357. Seisvet Blavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN:

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan: *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonam ni, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 2 Kerzu 1871.

Netra ne laca nec'het oc'h hon tud difeiz eget ar burzudou, an traou-ze a veler o tigouezout ha ne c'hell ket an den lavaret penauz e tigouezont, daoust d'he oll skiant ha d'he oll vouesiegez. Doue a fell dezhan avechou diskuez ar c'hallout euz he vreac'h, evit rei kentel d'ar re n'o deus ket a feiz, ne gredont ket enhan; ober a ra eun dra hag a drouc'h creun oll gouesiegez hon doctored. Evit skuer, rei a ra en eun taol ar pare da eun den clanv, toc'hor, mac'haniet, eat bete dor ar maro, ha kementse epad ma tisclerie ar vedesined ne voa pare ebet evit an den-ze, hag he barea a ra ep louzou ebet, avechou dre vertuz eur beden, dre vertuz eur banne dour kerc'het euz eur feunteun venniget bennak.

Ha setu a dra zur peadra da lacat nec'het an dud difeiz o deus laket Doue er meaz euz a beptra. Hiniennou gouscoude anezho ne c'hellont ket miret da anzao ar burzud, da anzao e velont eno eur c'hallout hag a zo dreist nerz an den, ha da lavaret evel ar gristenien: Dorn Doue a zo ama!

Calz anezho avad ne anzavint ket eur burzud hag hi oc'h he velet gant ho daoulagad hag o touch outhan gant ho daouarn. Tud evelse a nac'he ar sclerijen ha beza an heol o para. Clask a raint mil digarez evit nac'h ez eo eun dra burzudus. Clevet a reot gantho ar ger *natur*. Hogen mar goulennit digantho petra eo an dra-ze e vezint nec'het avoalc'h. Marteze e tistagint deoc'h eur bom latin pe eur bom grek bennag, ha goude ma o pezo clevet gantho cals comzou, cals sorc'hennou, e c'houezot petra eo an natur cals nebeutoc'h eget na vouiac'h diagent.

Evidompni christenien, an natur eo Providans Doue o cas ar bed en dro evel ma za; bezlez eo ar vertuz a ro Doue, dre he oll c'hallout, d'an douar da lacat da zevel an oll blant hag an oll frouez a zoug evit izomou an den. Mes evit tud difeiz ne fell ket dezho a Zoue, hag a zo red dezho gouscoude ober euz an natur eun doare Doue, e defe dreizhi he unan nerz ha vertus da lacat pep tra da boulza evel ma ho guelomp oc'h ober, evit ar re-ze e zeo dies meurbet rei da c'houzout petra a fell dezho da lavaret pa gomzont euz an natur.

Ne ouzont ket hirroc'h pa leveront e tigouez an traou dre zarvout (hasard). Pa zigouez gant eun den caout ar pare pe eur c'hras all pa her goulen hag er mare ma her goulen, e ve red da viana anzao en defe an darvout-ze skiant evit digouezout anezhan he unan dres er mare hag el leac'h ma her goulenner.

Hogen an dud dizoue-ze, goude beza guelet burzudou o tigouezout, goude beza bet red dezho anzao ne deus na skiant na goueziegez goest da ober kement all, na zoken da rei da anaout penauz e c'hell an dra-ze digouezout, a zisclerio na mui na meas ne deus na burzudou na miraclou, ne deo an traou burzuduz a gomzer anezho nemet tromplerez!

Ha ne leveront-hi ket bemdez ne deo ar vreudeur, ar c'hoarezet, al lcanezet carget da ober scol, nemet ezen, ne dint mad nemet da deleur an denvalijen er sperejou, ha ne c'hell ar vugale scoliet gantho gouzout netra, epad ma velont gant ho daoulagad ha ma zeo red dezho anzao ez eo ato ar vugale scoliet gant ar relijiuzet desketoc'h ha treac'h a gals d'ar vugale savet gant ar vistri ha mestrezet scol dibabet gantho ho unan?

Ha ne leveront-hi ket dalc'h mad ne deo mad ar vreudeur da ober netra, ha ne glascont-hi ket en em zizober anezho epad ma zeo red dezho ho meuli evit ar vad o deus great var an tachennou brezel hag e leac'h all, ha rei zoken ar groaz a henor da hiniennou anezho?

Ar burzudou, eme an abostol sant Paul, a zo evit an dud divadez ha ne ket evit an dud badezet. O velet eta Doue oc'h ober brema burzudou stancoc'h eget biscoaz, ec'h elfemp cridi ez euz hirio aleiz a dud ha n'o deus ket muioc'h a feiz eget tud divadez. Cridi a c'hellomp en deuz ive sonjou a drugarez e kenver hor bro, pa deu

da ziskuez he c'hallout evit digeri ho daoulagad da dud hag o deus kement a izom a sclerijen.

Setu ama eur pare burzudus digouezet adarre é Lourd.

Eur c'halvez euz a Lavaur, hanvet Fransez Macary, oajet a driugent vloaz, a ioa abaoue trégont vloas, c'hoezet euzuz ar goaziet en he zivesker, hag aliez e c'horent hag e taolent lin brein ma voa eur scrij ho guelet. Alies ne c'helle ket labourat, ha ne veve nemet dre ar sicourou a roe dezhan breuriez sant Loiz e pehini e voa en em laket.

Cals medisinet a voue var he dro, hag oll e lavarent n'oa ket a bare evithan.

He ene a ioa ker clanv hag e zivesker. Macary ne d'ea var dro iliz ebet, nemet d'an derveziou gourc'hemennet gant ar vreuriez. He boan a ioa criz, hag epad ma pede he bried devot evithan, hen ne rea nemet sacreal ha toui.

E mis gouere, Macary, red dezhan chom evel pa vije stag en eur gador, a ioa enouet maro. Clevet en doa hano a Itron-Varia Lourd, hag en em lakeas da lenn al levr great gant Herri Lasser. Oc'h he lenn e voue teneret he galon bete gouela.

D'ar 16 a vis gouere, ne vouie ket petra c'hoarveze ganthan, ne c'helle ket chom var he gador. Lavaret a reas d'he c'hreg : red eo din mont ac'hann ! — ha pe-leac'h e fell deoc'h mont ?

— N'eus fors, mont a rancan eun tu bennak.

He bried her sicouras da vale, hag her c'hasas da di eur c'hoar dezhan, e kichen ilis sant Alan. Unan a gureed an ilis-ze a deuaz ive en ti hag a lavaraz e zaje antronos da Lourd, ha mar doa eur gevridi bennak da rei dezhan, he graje gant plijadur.

— Ah ! da Lourd e zit, eme Macary ! mad, lavarit d'ar Verc'hez du-ze ez euz ama e Lavaur eur paour kez micherour a zo brein he zivesker, ha ne c'hell mui herzel oc'h he boan. Pedit-hi d'am farea pe d'am laza.

— Eur gevridi diez a roit aze din, eme ar belek ; mar goulenfen oc'h ar Verc'hez ho laza, me voar vad n'em silaoufe ket.

— Mad, pedit evidon da viana, ha digasit din eur banne dour euz a feunteun Lourd.

Tri dervez goude e reseve eur vuredadik dour euz ar feunteun vurzudus.

« P'am boue ar vured-ze etre va daouarn, a lavar Macary he unan, e zis buhan ganthi d'am c'hambr. Eno e zis var va daoulin, hag e ris d'ar Verc'hez eur beden ver mes calonek. Tenna a ris va bodreou hag al lien a ioa en dro d'am divesker. Discarga a ris dour var hal va dorn hag e voalc'his va divesker ganthan. Goudeze ec'h efiz ar pez a jome a zour er vured. Neuze e zis d'am guele hag e couskis.

Setu me o tihuna var dro anternos ; n'em oa mui poan ebet em divesker. Touch a riz outho gant va daouarn ; tam coenv ebet mui. Setu me o crial oc'h va fried a ioa en eur gambr e kichen : emaoun pare !

— Da ziod out eat, emezhi ? Cousk aze zo guelloc'h dit. Cousket a riz evel n'em boa ket great pell a ioa bete neuze.

Antronos pa zihunis, kenta a riz oa sellet oc'h va divesker. N'oa mui na coenv, na gor, na netra ; ar c'hroc'hen a ioa ker flour hag hini pep den iac'h, ker flour ha ma zeo c'hoas hirio.

Daou zervez goude, Macary a lavare d'ar c'hure en doa digaset dezhan an dour burzudus : Brema oun deoc'h ; ar Verc'hez e deus pareet va divesker ; deoc'h tu éo da barea va ene.

D'an 18 a vis guengolo, Macary a iea da Lourd da lacat he vodreou a ispill e chapel ar Verc'hez e merk a a anaoudegez vad. Eno e tiskueze he ziverker iac'h cloc'h, eno her guelet o vouela er chapel hag oc'h an daol santel oc'h pehini e tostea evit ar bedervet guech abaoue m'oa bet pareet.

Oc'h heul kement-ma ez eus daou bennad skrit great gant daou zoctor-medesin evit discleria ne c'hell ket an den dre vouezieget na dre louzeier ober kement all, hag unan anezho ne varc'hata ket evit lavaret ez eo ar pare-ze burzudus.

Rom. — E Rom ez euz eun imach d'hor Zalver, comanset, a greder gant sant Lucaz hag echuet gant an ælez. An imach-ze a virer cuzet en eur chapel hanvet *Sancta Sanctorum*, sant ar zænt. Pa zigouez eur goal reus pe eur goalheur bennag e vez caset ac'hano da zant Ian Latran pe da zantez Mari Major ha laket a vel d'ar bobl evit ma teuint d'he henori. Er bloa-ma ez eo bet caset da sant Ian Latran eleac'h ma zeus great tri dervez pedennou dirag an imach santel-ze.

Ar vistri scol a zo laket gant an dispac'herien e Rom, a zo deut da veza ken difeiz ma nac'hont oll guirionezou ar relijion, ha ma teskont a vouez huel ar c'hontrol d'ar guirionezou-ze d'ar vugale zo fiziet enho. O velet-ze, tud iaouank vad o deuz en em glevet hag o deus bet ar gourach d'en em lacat ho unan da scolia ar vugale o deus kerent kristen. An Tad Santel a roe en dez-all digemer d'an dud iaouank-ze, hag ho zrugarekeà euz ar vad a reont.

Er memes devez e reseve ive ar vugale euz a skol sant Vital, hag e c'houlenne outho :

— Prometi a rit din beza fur ?

— Oh ia, Tad Santel.

— Mad me ia da rei deoc'h peb a vetalen.

Ar vugale o devoue peb a vetalen, hag a ieaz ac'hano fouge meurbet enho.

G. M.

Divarbenn hinienou euz ar re zo bet lazet epad dispac'h Paris.

An tad Ponlevoy, a gompagnunez Jesus, en deus destumet, en eul levrig, ar pez zo digouezet gant ar pemp tad euz he urz a zo bet laket d'ar maro gant dispac'herien Paris. Guelet a reomp er scrit-ze an trubuillou o deus bet da c'houzanv araok beza lazet, ha cridi a rafet lenn *actou* ar verzerien guech all. Me zonch din e rin plijadur da leonerien Feiz-ha-Breiz o lacat ama eur pennad bennag euz ar scrit-ze.

Ar pemp tad a zo merzeriet eo an tadou Olivaint, Ducoudray, Clerc, Caubert, ha de Bengy. Setu ama da genta penauz e voue croget enho.

Edo ar sizun santel o tigeri, eme an tad Ponlevoy, ha dre-ze ar mare mad evit en em lacat en hent ar groas.

Ar c'henta taol zo scoet var scol santez Jenovefa. D'al lun bleuniou, 3 a ebrel, an tad Ducoudray a scrif din : Ouspen an amprou a deu deomp euz an amzer denn-ma, Doue a zigas deomp eun amprou all kizidicoc'h. Er mintin-ma an tad Poulpiket zo eat he ene dirak Doue. Deac'h vintin ne vije ket lavaret e vije toc'hor ; deac'h da noz avad e voaseas dezhan. Henos vardro teir heur anter em eus roet d'an tad he reiziou hag induljans ar maro mad. Da eiz heur ha kart en deus tennet he halanad diveza. An tad mad-ze zo eat d'an Env en doa gounezet dre he vuez skueriuz. Eur c'holl braz eo evit hon ti.

« Setu ama adarre peadra da veza nec'het. Er mintin-ma eus deut urz aberz ar gommun da aloubi arrebeuri, tiez ha douar, kement a zo d'ar c'houenchou relijiuzet. En em glevet omp, an tad Billot, an tad Guillhermy ha me evit respont d'ar vizit a resevimp ep mar pa zonjimp nebeuta. Evel ma plijo gant Doue !

Maro an tad Poulpiquet, e pehini ne zonjet ket, a reas d'an tad Ducoudray chom e Pariz eun dervez muioc'h, eun dervez a re, siouas ! Lacat a reas zoken da zont ama meur a hini euz hon tadou a ioa caset dija da Athis, hag a deuaz evit heuilla d'ar bez corf ho c'henvreur, d'ar 4 a ebrel. Oll e tlient chom ama ep he zonjal, ep netra e pourchas evitho. D'al lun bleuniou da noz, pe kentoc'h, d'ar meurs etre anter noz hag eun heur, setu en eun taol eur vanden gardou nasional o tont da c'hrounna ar scol ; armet oant penn-kil-ha-troad. Laket oa gardou en oll ruiou divar dro. Lopa a rer var dor an n° 18. Ar breur porcher a zao dioc'htu hag a deu da lavaret ema an al-c'hoeziou e cambr an tad rener, ervez ar c'hiz, hag ez a d'ho c'herc'hat. Ar respont-ze a ioa dereat ; hogen tud counnaret ne garont ket gortoz : ober a reont safar, sini ho zrompillou, tenna var ar prenecher, gourdrous mont da gerc'hat canoliou divar an dachen eno a dost ; teleur a reont ar strafuil tro var dro. Erfin an doriou a zigor ; an tad rener en em ziskuez, ha ken dizaoun ha tra e coms dezho euz ar guir hag euz ar frankiz a dle pephini da gaout, da viana en he di. Han ia, it da glask guir ha frankis gant tud evelse ! Ar *c'hommandant*, eur bistolen-dro ganthan en he zorn, ne brich lavaret ken d'an tad Ducoudray nemet her gra prizonier, hag en em rent mestr euz an ti evit lamet anezhan an armou, ar poultr hag ar bouliji a dle beza enhan. Eno, evel e leac'h all, eo ar ialc'h dreist oll eo a glasket.

« Ar pez a rencomp da gaout, en doa lavaret unan anezho, eo arc'hant. » Hogen ama e voant digouezet fall, goude kement a zispignou evel a ioa bet epad m'oa grounnet kaer.

Etre daouan oll a ioa var zao en ti ; mont ha dont a reat, ep gouzout cals peleac'h. Hogen unan euz an tadou kenta en doa great oa mont da denna ar zacramant euz ar chapel diabars an ti ha d'he gas eleac'h ne vije ke profanet.

Potred ar gommun a ioa avoalc'h evit ober meur a dra var eun dro. Da genta o doa laket gardou e pep leac'h, neuze e crogent e kement a gavent, tadou ha breudeur, ha zoken servicherien ar scol. Dre ma croget enho, ho digaset d'ar pors hag ho lakeat da azeza eno. Dalc'het e vouent eno div heur, ba goudeze e vouent lezet da vont er parlouerou bihan a sco var ar pors, da c'hortos gouzout petra vije great outho.

Etretant e furchet an ti euz an eil penn d'egile. An tad rener he unan a gase e pep leac'h ar c'hommandant hag ar re a ioa oc'h he heul. Pell e chomjont da furchat ; hogen, evel a zonjit mad, ne gavent ket ar pez e glaskent. Arm ebet, ha nebeut a arc'hant. An tad Ducoudray, ep falgaloni eun tam, a responte ken dizaoun ha ker seven oc'h kement a c'houlennent, ma lavare ar gardou ; « pebez den ! pebez penn den ! » Erfin goude ho heza renet epad teir heur, teir heur meurbet poaniuz evithan, e voue digaset he unan d'ar pors. Hogen a neuze e voue dispartiet dioc'h he vreudeur, ha laket en eun antre a gas d'ar chapel.

N'em eus ket izom da lavaret en em lakejont neuze da ober couez rins var gement a ioa en ti ; hag ar pez a chomaz en ho dilerc'h a voue sammet antronoz hag en derveziou varlerc'h gant bandennou merc'hed ha bugale. Dre chans, dre brovidans Doue, hon levriou ne vouc ket kouls lavaret touchet outho ; setu kement a voue espernet gantho.

Da bemp heur ar c'herniel a skiltraz ; an dra-ze a ioa evit mont da di prefet ar polis. Ar brizonerien a voue laket a reng, hag eur reng gardou nasional a bep tu dezho. An tad rener a voue laket e penn, eur pennad araog ar re all, ha var he lerc'h an tadou Billot, Chauveau, Clerc, de Bengy, Regnon, Tanguy ; neuze ar vreudeur Darras, Dedebat, Piton, Falher, ha seis mevel.

Digouezet gant pont Sant Mikeal, tost da zor kær, an tad Ducoudray a zistro kel laouen ha tra oc'h an tad Chauveau a ioa da dosta dezhan, hag a lavar : Ahanta : *ibant gaudentes*... ha ne ket-ta ?

Da lavaret eo ; mont a reant laouen abalamour ma voant cavet din da c'houzanv dismegans evit hano Jesus.

— Petra en deus lavaret deoc'h, eme ar gardou d'an tad Chauveau ? — Hema a lavaras dezho ar memes comsou, ha Doue a voar petra a gomprenjont dre ar c'homzou-ze.

G. M.

(Eur pennád all eur vech all)

AR SAKRAMANT.

SAKRIFIS ABRAHAM.

Ar skeuden genta eus mister ann aoter a behini eus hano el *Landa sion*, eo sacrifis Abraham : *in figuris præsignatur, cum Isaac immolatur...* mes araok guelet pegeit e zeas feiz Abraham pehini, erves Sant Paol, a esperas a eneb peb esperans, eur gerik ne vo ket a re var ar patriarch-se ker brudet. — Kredi a hellet penaos goude ann dour-beuz e vije fureat ann dud ; allas ! abred he trochont kein da Zoue evit en em rei d'ann diaoul dre ann idolatri. Anzao a rechont hounan ho fallagries dre ar spount a grogas ennho; rag perag klask sevel eunn tour huel evit en em denna ennhan hag en em viret ous eunn eil deluj ? Ar re zo direbech n'ho deus ket izoum kreou evel-se evit en em zioual ous ho c'hrouer.

Koulskoude Doue hen doa roet he c'her, he geneveden a bare enn envou ; ne dlie ket kass voen ann dud da get ; dioc'h eunn tu-all n'oa ket mad e vije ann douar tra ann diaoul hag eunn aoter evit lidou milliget. Evel éta m'hendoa Doue choazet Noe evit savetei voen ann dud enn he lestr, he choazas ive Abraham evit savetei ar guir greden, ar *Relijion* rag dour-anvoes ann idolatri a zave kement ha kement m'edo ar bed o vont da veza beuzet gant ar pec'het, arpa ous ann idolatri pehini eo ann dra goasa, beza tad poblou ne golchent ket ar guel eus ar guir Doue, beza tad da Jesus-Krist he-unan, chetu ar garg da behini e voe galvet Abraham. N'eus ket ha n'hell ket beza eur garg huelloc'h ; labour ann ilis hirio, evit-hi da veza pried hor Zalver, n'eo nemet kenvel ous hini Abraham. Ann den-ze dibabet etouès ar re-all a ioa a lignes huel hag a dlie kaout kals goui sieges var ann traou desket gant Doue he-unan d'hon tad kenta ; rag ma teuas da c'henel var dro daou vil bloas goude m'oa bet krouet ar bed, n'oa nemet nebeud a dud etre Adam hag hen,

Beva a reas 150 vloas gant Sem, mab Noe ; Sem en doa bevet 98 vloas gant Mathusalem hag heman 243 vloas gant Adam ; evel-se ar Jaden n'oa ket hir hag Abraham, o rei he zourn da dri zen all a dize beteg ann deis kenta. Koulskoude n'eo ket abalamour d'he c'hoad na d'he c'houisieges e voe galvet gant Doue, mes abalamour d'ann danves mad a ioa enn he speret hag enn he galoun. Eur garg ken huel a c'houlenne eur vertus vras ; dre-ze he dlie beza skoet hag askoet gant ar morzol araok beza mad evit mogeriou ar barados ; a bep amzer eo bet evel-se : dre hent ar boan hag ar groas e kass Doue he vignounet d'ann eurusdet ha d'ar gloar. Abraham eta ne dlie ket beza espernet. Da genta Doue a ro urs dezhan da bellaat dious he vro, eur guir misioner a ra anezhan ha guelet a reomp ar patriarch santel o sevel Aoteriou var ar menesiou hag enn traoniennou dre ma za. Doue a ro atao kant ha mil evit unan ; Abraham hen doa dilezet eur c'hornik douar ha chetu promettet dezhan eur vro vras ha pinvidik : saó da zaoulagad, eme Zoue, ha sell er pevar avel ; ann oll douar a veles a roin d'hid ha d'ha pugale evit atao ; kers dre ann douar-ze ha treuz anizhi enn he hirder hag enn he ledander, rag d'hid he vezo. Lavaret a reamp bremaik oa Abraham eur misioner, ne lavaremp nemet ar viriones : enn eur dreuzi ann douar-ze enn he hirder hag enn he ledander, o sevel ive eunn aoter e peb penn eos he veach, Abraham a rea furm eur groas ; ann aoteriou a verke penn, treid ha daouarn hor Zalver ; enn hano ar groas eta e kemere guir var ann douar-ze evel dre he groas e tlie ar bed beza da Jesus. Evessaït, lenner kristen, ous ar pes a c'hounezas Abraham o senti ous Doue hag o tilezel he vro; evit eunn tamik ti e kear Ur, eus bet roet dezhan eunn douar bras ha pinvidik, eul leac'h, ervés ar skritur, e pehini e rede ar mel hag al leas.

Ne dit ket eta da druezi var ar re zo galvet gant Doue da bellaat dious ar bed hag a renons d'ho danves, d'eunn dimezi evit en em guzet er c'houenchou.

Bezit dizoursi ; n'eo ket ann arc'hant nag ann dud a ra ann eurusdet ; Doue ebken eo Ar re en em ro dezhan a danva he vadeles ; enn ti paour e pehini int en em dennet, n'ho deus nemet, evel Abraham, sevel aoteriou evit en em immoli ho-unan, n'ho deus nemet treuzi ar c'houenchou-ze enn ho hirder hag enn ho ledander, o sonjal er groas, hag eno e redo ive evitho ar mel, al leas a garantes Doue. C'hui hoc'h-unan roit muzur a roit muzur mad d'ho krouer hag he velfot pe seurt muzur a roi deoc'h ! mes ar pes a zigoues peurvuia eo he talc'h ann den he galoun hag ar galoun paour-ze a jom goullo : traou ann douar a zo moged, ne reont nemet dua ha Doue pehini a zo jalous, n'he ranno ket gant ar bed : n'hen deus ket izoum a anterennou-kaloun. — Ann eil loden eus ar bromesa great da Abraham eo he vije tad poblou kre ha niverus, he vije, dreist-oll, tad ar Messias, salver ar bed. Red oa d'ar patriarch diskoues oa dign eus eunn enor ker bras. Ar bromesa a ioa skléar ha renevezet oa bet eur peder guech benag ; me eo an Aotrou oll-galloudek ; bale dirazhon ha bez parfet. Ober a rinn crenn allians etre me ha te ; da vugale a vezo ken niverus ha stered ann Env ha poultren ann douar ; enn da voen e vezo benniget oll broiou ann douar. Abraham a grede bep tro, a grede stard ha koulskoude Doue ne roe mab ebet dezhan ; c'hoantaat a rea evel he skuiza, he lakaat da goll esperans ; he lezel a rea da goza rag ar patriarch hen doa var dro kant vloas ha Sara, he bried, dek vloas ha pevar-ugent. Mes Abraham [a vouie n'hell ket Doue trompla den ; esperout a rea atao, erves Sant Paol, a eneb peb esperans. P'oa bet eprouvet avoalc'h he feiz, chetu epad m'edo azezet dindan derven Mambre, tri beachour, tri eal o tostaat. Unan a deue evit rei kelou dezhan eus punision Sodom ; eunn all evit savetei Loth, nis Abraham, a jome er gear fallze ; ann trede a bromette dezhan eur mab. Dont a reas ann amzer hag erfin Abraham a velas mab Sara, mab ar bromesa Isaac.

Koulskoude beza tad d'ar Messias a ioa eunnenor ker bras, m'oa red e vije eprouvet feiz Abraham goasoc'h eget kiskoas.

I. W.

Ene eun Tad er Purkator hen hem ziskouel d'he verc'h.

Ar pez a yan da zanevel d'eoc'h, lenner, a zo tremenet war-lene 1870, euz a viz gwengolo da viz kerzu, en eur gouent euz ar Beljik.

Eun demezel yaouank a vro-c'hall pe a Franç, oajet a bemp ploaz war-n ugent war-an-dro, edo antreet evel novizez en eur gouent euz ar Beljik. An oll er gouent a remerkaz souden he humor gae, seder, joauz ; beppred he gwelet laouen, a voloutez vad.

Koulskoude war fin miz gwengolo 1870 e teuaz en eun tol da veza trist braz, dijoauz tre, eb na voueze nikun er gouent petra a ioa kaôz euz a ze ; hi he-unan ne vouie ket.

He zristidigez a yee beppred war griski, pa zeuaz d'ezhi euz a Franç eul lizer, pehini hen devoa daleet pell en hent — en amzer ar brezel al lizirou e Franç ne gerzent ket attao buhan, — ha pehini a roe d'ezhi kélou euz a varo he zad.

Diwar-neuze an novizez kez hen hem gavaz c'hoaz tristoc'h ha muioc'h poanyet. Evel eun ene en enkrez a heulye anezhi e peb-lec'h hag he zourmante, eb ne c'halle evel-kent her gwelet. Gwech e sachet war he zae, gwech var he gouel, gwech war ar skapular a zouge war he dillad, ha morse koulsbonde ne wele netra. N'he devoa mui repoz ebed na noz na deiz.

Er fin ar spered a heulye anezhi hag he zourmante, hen hem roaz d'ezhi da welet en eun doare sklear : ene he zad a voa, hag edo beuzet e kreiz ar flammou, e pelec'h, eme-z-ha, e c'houzànve tourmanchou skrijuz.

An novizez yaouank, pehini a vouie peger mad kristen edo he zad ha pegemment a oberou a drugarez, a aluzennou d'ar paour, hen devoa greet en he vuhez, a voe souezet maro, o klevout anezha o komz evelse, hag a lavaras : « Penaôz, va zad paour ! Chwi er purgator ? « C'hwi pehini a roe kemment a aluzennou d'ar paour! »

An tad a respontaz d'he verc'h e voa bet kondaonet d'ar purkator dre an abeg ma voa bet neubeud gouzànvuz en he vuhez, ma voa bet tear ha rust en he gomzou, beteg zoken a-wechou oc'h ober ar vad a ree ; e vize bet c'hoaz rustoc'h, hag hirroc'h he binijenn, paneved m'hen devoa ar Barner dalc'het kont euz he garantez vraz ewid ar beoryen, ha dreist-holl euz ar pez hen devoa greet ewid c'hoarezed-vihan ar beoryen goz, o sevel d'ezho eun ti er gear a behini e voa ginidig, hag o roi ewid se eun arc'hant braz euz he yalc'h he-unan, o vonet a zor da zor da gestal ar rest, daoust d'an digemmer fall hen divize e meur a lec'h, hag o kemmeret a hend all kalz a boan hag a dregas ewid kass an dra da benn.

Ar Werc'hez Vari, eme-z-ha, a zeuaz ivez da vreutaat, da bledi ewit-ha, o veza ma voat bet devod braz d'ezhi en he vuhez, aketuz da gomunia en henor d'ezhi d'he oll gouelyou ; ha setu ar Barner, o telc'her kont euz a gemmentse-oll, ne gondaonaz anezha nemed da c'houec'h miz purkator, gan aôtre c'hoaz d'allout dont da gavout he verc'h da c'houllenn sikour digant-t-hi.

An novizez kez hen hem gavaz a-neuze muioc'h poanyet c'hoaz eget diagent ; eun tan he loske en diabarz anezhi ; emedo evel er purkator gan he zad.

He zad o veza disparisset, e zeaz gan-mall da gavout ar zuperiorez da gonta d'ezhi ar pez he devoa gwelet ha klevet, hag he fedaz da roi anaoudegez euz a ze da oll leanezed ar gouent, oc'h esperout e teuzent da gaout truez ouz he zad ha da bidi ewit-ha. Kerkent an oll leanezed hen hem lakeaz da ober ewid an ene poanyet kemment a voa en ho galloud, da bidi ewit-ha, da ober komunionou, yunyou, hent ar groaz, d'hen hem skourjeza ewit-ha ; lavaret e voe ivez euz ho ferz ewit-ha eun niver braz a oferennou. Eul leanez dreist-oll, er retred d'an ampoent, a drec'haz ar re-all dre he fervor madelezuz ewit-ha. An tad kerkent, oc'h apparissa d'he verc'h, he c'hargaz da drugarekaat euz he berz al leanez vad-ze.

Hent ar groaz a ree d'ezha eur vad ar brasa : hent ar groaz hen devoa ar vertuz da vouga beb eun neubeud ar flammou heuzuz e kreiz pere hen gwele beppred he verc'h. « O ar c'hlizenn glouar, » eme-z-ha, « ô ar « c'hlizenn glouar a zeu d'am rafreski beb wech ma « reer ewid-on hent ar groaz, d'am rafreski ha da zou« saat va foanyou ! »

Ar verc'h, a fors da velet aliez be zad, a voa deuet da veza hardiz out-ha, hag a reas d'ezha meur a c'houllenn war ar pez a zell ouz ar zelvidigez, euz mad an eneou. He zad a lavaraz d'ezhi penaôz an dud konsakret da Zoue, d. l. e. Ar veleyen, al leaned hag al leanezed a zo kalz muioc'h tourmantet er purkator eged an dud all, o veza ma anavezent gwelloc'h al lezenn ha ma ho devoa recevet muioc'h a c'hrasou.

« O sec'hed eb muzul pehini va zourmant, » a lavare « c'hoaz he zad, « sec'hed allumet neubeutoc'h kalz « dre ar flammou nerzuz e kreiz pere ez-on beuzet, « eged dre ar vall divoder em beuz da vont da welet « Doue, va oll mad, va mad unik, eb ne c'hallan koulscoude he dizout ! »

Eun deiz ar verc'h a gomzaz d'he zad euz ar Franç (edot d'an ampoent e kreiz ar brezel) :

« Hag ar Franç, or bro baour, » eme-z-hi, penaôz « ei-hi kouezet evelse dindan tolyou an enebour? Pe« naôz e lesffe Doue anezhi da veza flastret evelse gan « ar Prussianed fallakr ? »

« Ha ! » eme an tad, « ar Franç, sivoaz d'ezhi ! n'he « deuz nemed ar pez a verit. Ar Franç a zo kabluz braz « dirâg Doue. Mes tri bec'hed dreist ar re all ho deuz « tennet war-n-ezhi gouallennou an Nènv, pec'hejou « pere a zo deuet da veza evel pec'hejou mignon ar bobl « oll pe koulz lavaret. An tri bec'hed-ze eo ar re-ma : « 1° ar blasphem, d. l. e. *ar goall brezeg a eneb* Doue, « *ar Relijion, an Iliz, ar Pab, a eneb kemment a zo* « *sakr ha santel*, neket epken dre leoudouejou, mes « c'hoaz dre an divizou difeiz ha dre an oll skridou fall, « kazetennou, leoryou ha traou all, inspiret gan Satan, « pere na heanont da skigna an amrelijion, *da zistruja* « *ar Relijion*, dre ar vro ; 2° an dispriz a reer euz ar

« zulyou santel, e pere nebeud a dud a ya d'an ofisou, « epâd ma weler an niver braz o labourat pe o redeg « varlerc'h ar plijadurezou ; 3° ar brolanedigez euz ar « briedelez. »

« Mes ar Franç, ha kollet ef-hi ewid mad, » eme ar verc'h ?

« Nan, » eme an tad, « ar Franç a veso saveteet ; « mes ewid se eo ret d'ezhi da genta distroi oc'h an « Aotrou Doue. Pevare, pegoulz e vezo-hi saveteet, « Doue ne aôtre ket d'in hen disklerya. »

Koulskoude e kendalc'het er gouent da ober pedennou, komunionou, hent ar groaz, pinijennou a beb sort ha da lavaret oferennou ewid an ene e poan. An novizez yaouank a wele ene he zad o sevel beb eun tammig er meaz euz ar flammou dre ma kendalc'het da bidi ewit-ha er gouent. Mes e derou pe kommansamant miz kerzu e remerkaz gan joa ha laouenidigez e teue-hen da veza skeduz, lugernuz, hag e save uheloc'h uhel bepred, beteg ar vro a beoc'h hag a freskadurez, tost da Rouantelez an eneou gwenvidig.

Gouel Nedeleg a zeuaz, gouel hag a dleye beza kaer dreist an oll gouelyou ewid an novizez yaouank. Da oferenn an anternoz e komuniaz hag e pede c'houek ewid he zad. He zad hen hem ziskouelaz d'ezhi ewid ar wech diveza, kaer ha skeduz meurbed, he zrugarekeaz kalz euz he c'harantez ewit-ha, a bedaz anezhi da drugarekaat euz he berz an oll leanezet vad euz ar gouent, a lavaraz d'ezhi e voa achu he binijenn, hen devoa kuiteet ar purkator hag e zee brema d'ar baradoz da gemmeret perz er gloar hag en evurusted eternel a ro Doue en Nenv d'ar re a gar hag a zervich Anezha mad war an douar. Diskleryа a reaz d'he verc'h hen devoa ewit-hi hag ewid an oll leanezed vad euz ar gouent eun anaondegez-vad par d'he joa ha d'he evurusted, ne ancounac'heze birviken anezho hag ho zikourze euz he oll c'halloud da vont ivez oll, eun deiz, d'ar baradoz. War gemmentse e lavaraz kenavezo d'he verc'h hag e tisparissaz.

An Aotrou Curicque, beleg euz a Eskopti Metz, pehini hen deuz skrifet ar pennad histor-ma e galleg hag hen lakeet moulla en eul leor, anvet *voix prophètiques* ha diwar behini leor em benz hen kemmeret ewid hen troi d'eoc'h e brezoneg, a zisklery d'eom hen deuz klevet kemment a verk ama uheloc'h euz a c'hinou ar zuperiorez he-unan euz ar gouent e pe-lec'h eo c'hoarvezei an dra. An Ermit.

Fatma. — En dez-all e comzen euz eur vorianezik a ioa bet badezet en Naonet. Hirio e cavomp, en eur gazetennig euz ar gœr-ze, eur pennad scrit divarbenn ar pez zo digouezet gant ar verc'hik paour-ze araok m'e deus bet ar chans da veza prenet gant ar gristenien.

Ma na deu ket brema laeron vor Aljer, Tuniz hag ar Maroc da laerez tud var aodchou ar Spagn hag ar Frans, ez eus houscoude eun niver braz a sclavet e creiz an Afrik. Guechall ez oa savet urziou leaned evit prena ar sclavet, hag hirio tud a galon vad, goazed ha merc'hed en em gleo ive evit prena unan bennag euz an dud keiz-ze a verzer evel loenet mud.

Ar vorianezik ma comzomp anezhi a zo he hano Fatma. Evit doare eo ganet var aodchou an Afrik, e tu ar sao heol. He zad a ioa a relijion Mahomet, hag evel ma permet ar fals relijion-ze, en devoa diou c'hreg, unan venn hag unan zu, ha daou vugel a bephini anezho. Ar c'hrek venn a ioa maro pell a ioa pa zigouezaz en ho lochen ar Jeladas, da lavaret eo, al laeron vugale. An tad hag ar vam a falvezas dezho difen ho bugale oc'h ar bleizi-ze, mes lavaret oue dezho e vijent lazet dioc'htu ma claskent en em zifen, ar pez a ra aliez al laeron gouez-ze. Neuze an tad en em daolas d'an daoulin hag a c'houlennaz en eur vouela ma vije lezet ganthan da viana he vugale venn. Ar Jeladas a grogaz en daou vugel du, er verc'hig Fatma hag en eur potr cosoc'hig evithi.

Fatma e deus sonch mad euz an daolen drubuillusze. « Pa velas va mamik zu cregi enhon, emezhi, è tirollas da vouela, e kemeras douar hag hen lakeas da c'holo he fenn.

Ar c'hiz oa, en amzer gos, pa veze eur c'hlac'har vras bennak, da c'holo ar penn gant douar pe ludu.

— Me maro ! eme ar vam gez, me ken a vugale !

Ar Jeladas a gasas gantho ar breur hag ar c'hoar e sier. Petra eo deut ar breur da veza ? he c'hoar ne voar ket. Evithi a voue taolet var eur c'hanval ; coeza a reaz ac'hano, hag e velas teleur var an hent eur bugel a ioa maro en he c'hichen epad ma veachent.

Fatma a voue guerzet peder guech. Pevar mestr e devoue crisoc'h an eil eget egile. Bevech ma veze guerzet, e reat, ervez ar c'hiz, eun troc'h en he divoc'h gant eur sizail ; ha guelet a rer ar pevar droc'h chomet cleizennet anat en he bizach. Ne ket bazadou eo a vancas dezhi, taoliou fouet, taoliou contel, ha dougen a ra var he c'horf ar mercou euz ar goulion zo bet great enhan. Er fin dre chans evithi e voue caset da Jafa.

« Me great din bale cals, calz évit mont di, emezhi he unan. « Eur vaouez kez ha ne c'helle mui bale ker coenvet oa he zreid, a varvaz en hent.

E Jafa, dre brovidans Doue, e voue guerzet, evit pevar c'hant lur, da eul lean, douetuz an tad Olivieri. Euz a Jafa e voue caset da Alexandri ha laket en eun ti dalc'het gant leanezet ar pastor mad, o c'hortoz eul lestr d'he c'has da Varseil. Euz a Varseil e zeas da Annecy eleac'h m'ema an ti kenta euz a urs leanezet ar gonsepsion didach. Pa voa bet eur pennad eno, e voue caset da Gemperle (Lanorgat) eleac'h ma zeuz eun ti euz an urs.

Fatma a dle caout etre unneg ha daouzek vloas, mes ne ouzeur ket d'ar zur he oad. Pevarzek mis zo ema e Frans, hag er pennadik amzer-ze e deus desket coms freaz ar gallek. Desket e deus dreist oll mad he c'hatekiz ha guirioneziou ar relijion ; ha setu ama hag hen diskuez ;

Goude he badiziant ne vouie ket penaus rei da anaout

pe gen euruz en em gave. Gouela a rea puil, ha pa c'houlennet diganthi perag e vouele, e lavare :

— « Me eurus ; me mont d'an env ; mes va zad du ha va mam zu, siouas ! me morse guelet anezho ! »

— N'en em jalit ket, va bugel, Doue zo ker mad, hag a c'hell eun dervez ho renta deoc'h.

— Oh, emezhi en eur vouela c'hoas muioc'h, hi mont d'al limbou gant ar vugale n'int ket badezet, ha me d'an env ; oh ! me ket ho guelet morse ; ha me ket ho ancounac'hat ! me caret kement anezho ! »

Ar bugel-ze e deus disknezet cals speret ; goulennet e deus meur a vech ar vadiziant, hag en em breparet eo a zoare evit he reseo. Ar c'hras-ze a laker evez mad abarz he rei.

Ar vorianezik zo roet dezhi er vadiziant an hano a Vari-Josephina. Aotrou escop Naonet en deus he badezet he unan, ha goudeze en deus great eur brezegen a behini a tennomp ar pennadik-ma :

Goude beza diskuezet pe ger bras gras eo ar vadisiant, ha penauz e teu d'hor staga oc'h Jesus-Christ, e lavar : « Er vadiziant am eus roet, ez euz eun dra bennak da evesaat outhan muioc'h eget er re all. Ar verc'hig am eus badezet a zo ganet en eur vro bell, en eur vro estren, eur vro a c'heller da lavaret gouez. Hogen Doue, euz a c'horre an env, en deus taolet varnezhi eur zell a druez, a drugarez. Digaset en deus tud caloneg o deus laket var var, beteg ho buez, evit mont d'he diframma euz ar sclavach reuzeudik ma edo enhi. Merc'hed, leun a garantez, a zo en em gavet var he hent, o deus digoret dezhi ho divrec'h, o deus servichet dezhi da vam, hag o deus saveteet dezhi ne ket epken buez ar c'horf, mes c'hoas buez an ene. Henor d'ar guerc'hezet christen-ze da bere ar feiz hag an devosion o deus roet kement a galon. N'eus nemet an ilis catolig hag a rofe da verc'hed, an nerz da ober traou ker caer.

Ne c'hell ket an oll mont d'ar broiou pell ha gouezze da ziframma bugale a dre daouarn an dud criz o deuz ho laeret ; an oll avad a c'hell kemeret perz en ober-ze a drugarez. Dre ar beden e c'haller lacat Doue da c'helver eun ene bennak da ober ar vicher boaninsze ; dre an aluzen e c'haller prena unan bennag euz ar vugale geiz-ze condaonet d'ar sclavach.

Ah ! mamou a zo oc'h va silaou, starda a rit ho pugale oc'h poull ho calon ; ar Jeladas ne deuint ket ama da laerez ho pugale ; an drouk speret avad, ar bed, ar skueriou fall a c'hell ho c'has da goll. Ha c'hoant oc'h eus-hu d'ho dioual ? O pet truez oc'h ar vugale-ze euz an Afrik, oc'h ar mamou-ze a vel tud criz o tont da ziframma ho bugale a dre ho divrec'h !..... »

Mari-Josephina Fatma a dle beza distroet da Lannorgat. Evit doare an urs-ze en deus c'hoas pemp pe c'huec'h morianezig all da lacat badezi ep dale.

G. M.

Eur martolod koz. Brema ez euz eun nebeut bloaveziou, person eur barrez euz a Roazon a glevaz e voa en he barrez eur martolod coz, cabiten eul lestr marc'hadour, hag a ioa goal glanv. Ar beleg a ia dioc'htu da velet ar *bleiz mor*. Digemeret mad avoalc'h e voue, ha guelet a reas ne daje ket ar c'hlanvour a bell. Goude beza comzet eur pennadig outhan, setu hen o lavaret :

— Asa, me n'oun ket deut ama dre sevenidigez epken ; eur garg all am eus da ober, c'hui a dle caout izom da gofez.

— Cofez, me ? eme ar martolod.

— Ia, c'hui, cabiten, izom on eus d'en em lacat e stad da vont dirak Doue, dreist oll pa vezomp coz ha clanv.

— Me zifen ouzoc'h coms din a draou evelse.

— Gouscoude, va c'habiten....

— Me lavar deoc'h ne fell ket din clevet hano a gementse ; ha ma na davit ket, sellit, guelet a rit an or ?... Me ia d'ho lacat er meaz.

— Va lacat er meaz, cabiten ? dre an or ? Mes perak neuze e chomit ama e traon an ti ?

— E traon an ti ? eme ar c'habiten, o clask gouzout petra a felle d'ar belek da lavaret.

— Ia, en traon ama, var an douar. Perak n'oc'h eus ket laket ho kuele varlaez mar o poa sonch da gas ar beleg er meas dre an or ?

— Ne ouzon ket petra a fell deoc'h da lavaret.

— Ne ouzoc'h ket, pa ve hano euz eun den clanv dare da vervel, ar belek pa vez caset er meas dre an or, a deu en ti dre ar prenest ?

Ar martolod coz a jomas souezet ha nec'het da zellet oc'h an Aotrou person pehini a zavas neuze he vouez hag a lavaras cre ha dichek :

— Asa, en doare ma em resevit, e ve lavaret eo da c'houlen eur c'hras ouzoc'h e venn deut. Ha cridi a rit-hu e vezo eur blijadur vraz evit va diouscouarn clevet ho puez hag ho pec'hejou ? Ha sonjal a ra deoc'h-hu e c'hounezin-me eun dra bennag o tont d'ho caout ?

— Clevit, Aotrou person,... pardonit din... ne fell ket din lacat droug enhoc'h... Mes...

— Mad, kent a-ze ; c'hoant oc'h euz e vemp mignonet ?

— Ia zur, Aotrou person.

— Roit eta ho torn din. Evelse ; setu ni mignonet. Hogen evel ma fell din ho lacat da gaout ive mignoniach an Aotrou Doue, e teuin adarre varc'hoas d'ho kuelet, ha neuze e cofesseot... ha ne ket-ta e reot ?

— Ia, ober a rin.

Antronoz an den kez, pehini n'en doa great na pask kenta na netra, en em lakea da zeski guirionezou ar feiz hag a gofessea. Neuze he vrasa plijadur oa guelet o tont var he dro ar beleg en doa hen distroet oc'h Doue en eun doare ken didortil. Hag abenn eun nebeut derveziou goude ar martolod, resevet ganthan he Zoue, a iea laouen da ober he veach diveza euz an amzer d'an eternite.

Ar beleg a reaz ar c'hrogad-ze oc'h ar c'habiten a

lestr marc'hadour eo an Aotrou Nouvel, hanvet escob a Gemper, hag a ioa neuze person e Roazon.

Chin. Er Chin e rer ato, en eur c'horn bennak, brezel d'ar relijion gristen ha d'ar vissionerien. Tud ar vro-ze o deuz ato aoun rag an europidi, hag a glask bepret dre droidellou ha dre guz en em zizober anezho, pa ne gredont ket hen ober dre ners. An drouk speret en em zervich euz ar gasoni cuz-ze hag euz an aoun o deus rag an europidi evit ho lacat d'en em gemeret oc'h ar vissionerien, ha da ober ar brezel dezho evit ho c'hontragn da vont er meaz euz ar vro. Evit kementse e c'hoez en ho discouarn pep seut troiou diot ha disleal, pep seurt sorc'hennou ha fals credennou.

Evelse e provins Canton oa savet tousmac'h n'eus ket pell. Unan bennag en em lakeas da verza eun doare poultren evel eul louzou mad oc'h calz a glenvejou. Al louzou, evel ma caf atao louzeier ar furlukined, a gavas tud aleis d'he brena. Hogen pa voa skuillet al louzou-ze dre ar vro, en em lakejot da skigna ive ar brud e voa an dra-ze eur c'hontam scrijuz, e lakea ar c'hof hag an divesker da goenvi, hag e varvet ep dale.

An drouk, na petra-ta a voue taolet ver gein ar vissionerien hag ar gristenien, hag evit ma vijent credet guelloc'h, e lavaret o doa prometet ar re o doa great al louzou e pareje ar re en em c'hraje christenien. Anavezet avoalc'h e voue n'oa tam contam ebet el louzou-ze, n'oa enhan nemet bleud riz ha traou all en he douez. Mes an taol a ioa great, hag ar gasoni oc'h ar relijion gristen à ioa dihunet e calonou ar baianet.

Ar pez a roas muioc'h a gred d'ar sorc'hen diskiantze etouez ar bobl, eo ervez eur fals creden a zo en ho zouez, edot e gortos da eur goal reus bennak da zigouezout er vro. Ha setu ama perak.

Unan euz an dud desket euz ar brovins en doa bet ar chans da veza resevet e Pekin, e rengar re vraz. Hogen, ervez fals creden ar vro, bevech ma e deus provins Canton eur chans evelse, ar vro a bae ker ar chans-ze; eur goaleur bennag a dle digouezout.

Setu ama bag a zo laouenoc'h da glevet :

Christenien nevez ar Birmani a scrif d'an tad Santel ar Pab evelen ;

« Doue ra skoazello ar belek bras-roue !

« Da dad an oll gristenien, o chom e Rom, a zo he hano ar brasa, an huela hag ar guella euz an oll hanoiou zo var an douar ; d'ar belek bras roue ; he ziskibien euz an Tounghoo a bleg ho fenn evit poket d'he dreid a roue.

O veza clevet, gant ar beleg oc'h eus digaset ama evit deski deomp bent aour an Env, ez eus, dre zrougiez potred ha merc'hed an diaoul, destumet eur bern tru-buillou var ho penn sacr ; emaoc'h, evel hor Zalver Jesus-Christ, etre daouarn iuzevien nevez, oc'h eus cals da c'houzanv en ho prizon evel en doa sant Per en he hini, calonou ho servicherien a zo glac'haret, evel pa ve tan en dro dezho ; ho buez a jom a za, evit coeza ha beza troc'het ; ema ar maro en ho c'hichen...

Ar c'houezidi vad-ze a c'houlen digant ar Pab al louzou bras, da lavaret eo, he vennoz, ha neuze e casont dezhan ho aluzen savet divar goust ho faourentez.

Eur vaouez a ioa en dez-all eun disc'hlaoier (parpluie) nevez ganthi. Glao pil a rea, hag eleac'h digeri he faraplui, her c'huze guella ma c'helle, dindan he dillad.

Unan bennag a lavaras d'ezhi : perak ne zispakit ket ho paraplui ?

— O va Doue ! n'oun ket eat da zot ! Dispaca va faraplui da sclabeza ! eur paraplui nevez fllam !

Eur gesterez a ioa en eun iliz o kestal evit ar re baour. Digouezout a rae kichen eun itron guisket caer, hag e sonje dezhi e zea da gaout eun aluzen vad. Mes pa dosteaz he flad, an itron a hejaz he fenn hag a lavaras :

— N'em eus netra.

— Mad, eme ar gesterez, casit ganeoc'h arc'hann-ta neuze, rak me zo o kestal evit ar beorien.

Ervez an aotrou Alexandr, chaloni, ao aotrou Nouvel (Tad Anselm) a dle beza an navet ha triugent escop a Gemper, hag an eisvet relijius, manac'h pe ermit o deus gouarnet an escopti-ma.

Ar seiz relijiuz all a zo :

1° Sant Corintin, a ioa ermit e Coat-Nevez ;

2° Robert, 19vet escop a Gemper, ermit a Lorigny (Locronan), 1130 ;

3° Thibaut, 23vet escop, manac'h e Kemperle, 1192;

4° Bernard II, 33vet escop, a urs Sant-Fransez, 1322;

5° Jakez 35vet escop, eus an Tadou predicatoret, 1325;

6° Alan V. 45vet escop, a urs Sant-Fransez ;

7° Fransez, 56ret escop, manac'h er Relec-Plouneour, 1574.

An Aotrou Cloarec, avieler, mestr studi e scolach Castel, a zo maro er sizunveziou-ma. G. M.

PRIZ AN ED

KEMPER. — *25 Du.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis.....	30 lur, 84 c.
Segal.....	18 lur. 04 c.
Eiz.....	18 lur. 38 c.
Ed-du.....	17 lur, 46 c.
Kerc'h.....	18 lur, 36 c.
Avalou douar	8 lur, «« c.

PONT-N'ABAT — *16 Du.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis.....	31 lur, 66 c.
Segal.....	17 lur, 71 c.
Eiz.....	18 lur, 26 c.
Ed-du.....	16 lur, 66 c.
Kerc'h.....	21 lur, «« c.
Avalou douar	6 lur, 76 c.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 9 KERZU 1871. N° 358. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 9 Kerzu 1871.

Er sizunveziou-ma ar c'hazetennou a gomz, evel ma reont alies, a vissionerien eat en hent evit prezeg an aviel er broiou pell, a leanezet hag a c'hoarezet diblaset evit mont d'ar broiou gouez da scolia ar vugale, da rei dezho ho zalver da anaout, hag ive evit kemeret soursi euz ar re glanv. Hogen ar re ma em eus muia eveseat outho etouez meur a vanden a zo diblaset evelse, eo daouzek c'hoar a zo eat en hent evit mont da unan euz an enezennou-ze eleac'h ma caser an dispac'herien a zo barnet ha condaonet da vont di da ober pinijen euz ho zorfejou.

An daouzek c'hoar-ma a ia di evit entent oc'h an dud clanv en em gavo etouez an dorfetourien difeiz-ze ; hag ep mar etouez an dud-ze harluet euz ho bro, caset da enezi ha ne dint nemeur iac'huz, etouez tud ha n'o deus ket ar relijion evit ho c'honsoli en ho foan, ne ket tud clanv eo a vanco.

Mes an dispac'herien-ze ha n'o devoa-hi ket, a unan gantho, goazed ha merc'hed hag o deus bet muioc'h a chans egetho, o deus gallet en em denna ha miret na vije croget enho goude beza ho foulzet hag ho zicouret da ober ho zorfejou ? Ha perag, mar o deuz an dud condaonet hag harluet-ze izom brema euz eur sicour bennag evit ho zud clanv ha marteze zoken evit ar re iac'h, perak ne da ket brema ho mignoned hag ho mignonezed, ar re o deus bet perz en ho zorfejou hag a zo marteze ker cabluz hag hi, perak ne dafe ket unan bennag anezho da viana d'ho heul en ho harlu evit kemeret eur pers bennag en ho foan, ha bihanaat, dousaat ho finijen ?

Ne oufen ket lavaret deoc'h perak ne deont ket ; hogen ar pez a c'hellit da gridi eo ne daint ket.

Mes c'hoaz an dispac'herien counnaret-ze taolet hirio er meaz euz ho bro, ha ne ket hi eo a daole al leanezed, ar c'hoarezed-ze var ar ru, en em rente mistri euz ho ziez, a lakea an tan varnezho, a aloube ar pez o devoa, a rea dezho goasa ma c'hellent, ho laze pe a glaske ho laza, ho distruja, evel ma clasker en em zizober euz a loenet binimus ? Hag eo ar c'hoarezet-ze, goude beza bet goal gaset evelse, eo a asant brema kuitat ho bro, hò zud, ha kement a garient var an douar evit mont d'an harlu da renta servich da dud hag a zo bet ker, criz en ho c'henver ? Ia sur, evelse ema'r bed, hag ar merc'hed calonek-ze a ra a volontez vad an diles a bep tra, hag a ia kel laouen hag an heol d'ar broiou pell-ze, emesk ho enebourien reuzeudig, evit kemeret lod en ho foaniou, en esper ober eur vad bennak dezho !

Ha ne lavarfet ket, o velet ar c'hoarezed-zo o vont en hent, diencrez ha laouen, e vent o kuitat eur vro eleac'h ma o deus bet cals da c'houzanv, evit mont da eur vro all, da eur gouent all bennag eleac'h ma c'houzont e vezint eürusoc'h, e cavint ar peoc'h, ne vanco netra dezho, ne deui den na netra da stourm outho, hag e vezint lezet dizoursi ha didrabas da heuilla ar reolen a vuez o deus kemeret ? Ha gouscoude e c'houzont ne vanco dezho, eleac'h ma zeont, na poan gorf na poan speret. Mont a reont da entent oc'h tud a zo clanvoc'h c'hoaz ho ene, defot feiz ha Doue, eget ho c'horf dre ar c'hlenvet ; mont a reont da reseo goal gomzou ha malloziou eleac'h ho zervichou mad hag ho c'homzou leun a zousder ; mont a reont da c'houzanv pep seurt dienez, da lonca ear fall ha contamet eleac'h ear vad ho bro, ha kementse ep conta an diouer euz a gement o deus lezet var ho lerc'h, hag ep frealzidigez ebet digant an dud. Gouzout a reont kementse, ha gouscoude ez eont en hent ep marc'hata, ep argila, o clask gouzout zoken piou a ielo.

Ha goude kementse e vezo lavaret c'hoas ne d'eo mad ar relijion da netra, ne d'eo ket guelloc'h ar re he heuil eget ar re all, e c'heller, ep feis na Doue, beza mad hag ober vad. Hogen red e ve gouscoude hen diskuez dre an oberou ; hag ar pez a velomp gant an dud difeiz eo mignonet o tilezel ho mignonet, kerent o tilezel ho c'herent pa vezont coezet en eur stad reu-

eudi k. Lavaret a c'heller ne heuillont ken lezen nemet houma : Pephini he vad he unan, ha goaz aze d'an nep ne c'hell ket en em denna.

Epad ma za an dud reuzeudik-ze d'an harlu, peleac'h ema ho mignoned hag ho mignonezed ? Dibreder en ho staliou, o safarat, o vont d'an ebatou, o steui pe kentoc'h o rouestla ar guden, o clask an tu da ober adarre freuz ha dispac'h kenta ma c'hellint.

Ne ket epken an dispac'herien n'o deus ket a galon avoalc'h evit heuilla ar gourc'hemen-ma euz hor zalver : « Carit hoc'h enebourien ; grit vad d'ar re a ra drouk deoc'h ; » red eo beza savet e scol Jesus-Christ evit tizout beleg eno, evel m'her gra ar c'hoarezet ma comzomp anezho ama ; ne c'hellont ket zoken sevel beteg ober vad d'ho c'henseurt, d'ho mignonet, mar coust kementse eun dra bennak dezho. Nan, dispac'herien, enebourien ar relijion ne c'hellont ket sevel bete keit-ze.

Roal. Ha kuitaat a rai ar Pap Rom evit dont e Frans ? Den ne voar. Lavaret a rer epken mar deu e vezo digemeret mad ; ne vezo ket avad pedet da zont. Ar c'hazetennou a gomz avoalc'h a gementse ; Hogen ar Pab he unan ne lavar ger.

Ar pez a c'houzeur eo e deut ar roue canfard da Rom, hag evit ober eur marchosi d'ar c'hezeg a dle servichout dezhan evit ar chase, en deuz aloubet Couent sant Andre ar C'hirinal. Ar gouent-ze zo d'an tadou a gompagnunez Jesus, hag eno edo ar relijiuzed iaouang, an noviset. Eno en deus bevet hag eo maro sant Stanislas Kostka, hag euz he gamprig e zoa great eur chapel. Eno c'hoaz eo beziet Charles-Emmanuel, roue a Sardaign araog hon roue canfard a hirio, hag a ziskennaz anezhan he unan divar an tron evit echui he vuez dindan an hano a Jesuist. Hag eo eun ti santel evelse eo a laker da Varchosi !

Gouscoude ar roue canfard n'ema ket ep encrez. Ne gred ket chom e Rom ; aoun en deus dreist oll rag ar C'hirinal, ha perag ? Abalamour eun doare sorserez bennag e deus lavaret dezhan e varsche eno. Ha setu perag e clask eul lojeiz e meaz a gær. N'eus ket egredicoc'h evit an dud difeiz. Tud evelse a rai goab a gement gourdrouz a deui dezho aberz ar Pab, abers Doue ; eur gomz avad aberz eur furlukin pe eur furlukinez bennag ho lacai da grena. Ne zonjont ket, an dud reuzeudik, e cavo Doue anezho ato pa garo, hag e zai ar maro d'ho heul n'eus fors peleac'h e c'houfent en em guzet. G. M.

SANT MELAR.

I.

Ar re o deus scrifet Histor Breiz a zesk deomp e teuaz ar maro, er bloas 670, da Alan, eil euz an hano, leshanvet an hir, unnecvet roue a vreiz Arvorik. Neuze Daniel, leshanvet Drem-ruz, ha map da Ian, cont a Gerne, a bignas var an tron. Daniel en devoue daou vap, Budik ha Maxans, Budik a rannaz he Rouantelez gant Macliau, cont a Vened, hag a zalc'haz evit he lod Rouantelez Domnonee pe Breiz Izel, da lavaret eo Escoptiou Kemper, Leon ha Treger. Tri vap en devoue, Theodorik, Milliau ha Rivod.

Pa varvas Budik, Maxans, he vreur, a alonbaz ar Rouantelez divar goust he nizien. Hogen Theodorig, ar c'hosa euz an tri niz, pa voa deut en oad da zougen an armou, a reaz ar brezel d'he contr Maxans hag hen redias da zisteleur dezhan he Rouantelez, ha gant aoun na deuje sant Guiner, map Clyton, roue an Irland, a ioa diskennet neuze e Breiz ha tri c'hant den oc'h he heul, gant aoun na deuje ar prins-ze da rei sicour d'he eontr, ho lakeaz oll d'ar maro. Ar grisderi-ze a zisplijas da Zoue, ha Theodorik a gollaz he stadou ; rak n'en devoue nemet eur map, hanvet Inocus pehini en em rentas belek ; evelse goude he varo ar gurunen a deuaz d'he vreur Milliau, hag hema e voue tad sant Melar, an hini ma skrifomp he vuez.

Milliau a ioa eun den mad, eur prins santel. Gouarn a rea he zujidi gant ar basa lealdet, hag he zujidi a ioa eurus dindanhan. Hogen he ren ne badas ket pell ; ne voa nemet seis vloaz aba edo roue pa voue lazet dre drubarderez gant he vreur Rivod.

Guelit nag a dorfejou, nag a zislealdet ne ra ket ober an ioul direiz-ze da gaout ar rencou huela. Pa grog an ioul counnaret-ze en eur galon e rent an den crissoc'h eget al loenet gouez. Evit dont abenn euz he daol e tistrujo kerent ha mignonet, breudeur ha c'hoarezet ; ne rei van evit ruzia he zaouarn e goad tud divlam, e goad he dud nessa. Ac'hano ken aliez a zispac'h er broiou, kement a dud o coll ho buez o klask rei harp da brinsed disleal ; kement a rouanteleziou o vont en traon. ken aliez ive a voalen euz an Env o tont da gastiza torfetourien, bag o poeza er memez amzer var ar vro oll.

Ar prins Milliau a voue beziet en ilis catedral ar Goz yeodet, eleac'h ma reas Doue cals burzudou e kenver ar re a deu d'en em erbedi outhan. He bidi a rer dreist oll en ilis parrez Ploumillau, en Escopti Treger, e Guimillau, en Escopti Leon, e Plumeliau en Escopti Guened hag e Plonevez-Porzay en Escopti Kemper.

En eur vers brezonek, savet en henor da zant Melar, ar barz a laca an daou vreur Milliau ha Rivod, e kem gant Abel ha Caïn :

Milliau, tad d'hor prins Melar,
En devoa eur breur ken digar ;
He hano a zo Rivodus,
Eun eil Caïn malheürus.
« Cont P odus, te zo traïtour,
« N'en coutsur nemet eul laïour,
« Biscoas n'en deus da vreur Milliau
« Great ouzit an distera gaou.
« Da vreur voa caret gant Doue,
« Abel guechall a voa ive ;
« Caïn he laz gant droug ounta,
« Te ra ivez ar memez tra.

Evit an tirant Rivod n'oa ket avoalc'h beza great an torfet scrijus-ze o laza he vreur hag ho lamet digant Breiz eur prins ker mad ha ker vertuzus ; mes en em renta a reas mestr euz ar Rouantelez, ha ne lezas gant ar Rouanez Aouren (e latin Aurila) intanvez ar Roue lazet, nemet a veac'h peadra da veva. An tigr n'en doa ket bet c'hoaz he voalc'h evelse ; gant aoun na vjie great dezhan evel en doa great Theodorik d'he eontr Maxans, e credaz e voa red dezhan laza sant Melar, mab unig he vreur Milliau. Rivod a ioa eun den cris dre natur ; hogen ar pez a ioa digouezet gant Maxans hag en doa guelet he unan, a ioa bepret dirag he zaoulagad hag a greske c'hoaz he grisderi ; rakse evit en em zinec'hi he unan, e felle dezhan en em zizober euz ar prins iaouang ar c'henta ar guella.

Ne grede ket gouscoude ober he daol a vel d'an oll ; guell oa ganthan hen ober dre gus ; rag aoun en doa rag ar Varoned o doa c'hoas droug outhan abalamour ma en doa lazet ho Roue. Gelver a reaz eta ar re vraz euz ar Rouantelez da Occismor, hirio Castel-Paol. Eno e reas kement a c'hellaz evit beza laket da gulator d'ar prins iaouank ; mes ar Rouanez Aouren a zavaz en he enep ; ar re vraz a ieaz a du ganthi, ha lezet e voue ganthi ar garg a gulatorez d'ar prins Melar he map.

Rivod, o velet n'en doa ket gallet caout he niz etre he zaouarn, a douellaz ar re a ioa carget euz ar prins iaouank. Ober a reâs dezho ar promesaou caera, ma carjent he lacat d'ar maro. Rei a reas dezho contam da lacat dezhan en he vouet hag en he efach ; mes ar bugel o veza great sin ar groas var ar pez a roet dezhan, e voue anavezet gant an oll e voa coutam a glasket da rei d'ar prins, hag ar re a ioa bet touellet gant he eontr, en em daolas d'an daoulin da c'houlen pardon outhan, hag hen ho fardonaz a galon vad.

An tirant Rivod a ieaz en eur gounnar ar vrasa pa glevas n'en doa great ar c'hontam droug ebet d'he niz hag e voa savet keus gant ar vuntrerien en doa carget d'he gontami. Toui a reaz en divije buez ar prins iaouank coustche pe goustche. Sevel a reaz eur vanden euz ar botreddaoubennog a ioa var he dro ; rei a reas dezho armou, ho c'has a reas da c'hrounna ar C'hastel eleac'h ma chome peurvuia Melar hag he vam, gant urs da zigas dezhan ep mank ebet penn he niz.

A zoudardet a ieaz, a scoas var dor ar C'hastel, ha pa voue digoret dezho, e krokjont er porcher hag e casjont gantho an alc'hoeziou evit mont da gambr ar prins Melar. Ar bugel a ioa c'hoas goal iouang evit santout an danjer a ioa evit he vuez, nag e vije tud criz avoalc'h evit clask he laza. Mes ar Rouanez Aouren he vam, a deuaz en eur grial hag en eur vouela d'en em deleur da dreid ar c'habiten, hag e lavaras dezhan kement a c'hell eur vam da lavaret evit savetei buez he map. Kinnigen a reas dezho kement e devoa a vad, arc'hant, bizeier ha traou all. A hent all ar c'habiten hag he zoudardet o velet eur prins ker iaouank, ken dizrouk, ker coant, henvel tre oc'h he dad ar prins Milliau, o devoa truez outhan, ha keus da veza en em garget euz eur gevridi ken euzus. Nicun anezho n'en devoue ar galon d'he laza. Kentse comz a rejont evithan d'ho mestr Rivod, hag hema, petra bennak ma voa he vuez eo a felle dezhan, a asantas gouscoude na vije ket lazet, mes ma vije, gouscoude trouc'het dezhan he zorn deou hag he droad cleiz. Ar pez a felle dezhan dreist oll oa ar Rouantelez, hag evel ma zoa he niz ar Roue dre vir, e ranke da viana he lacat en eur stad ne vije ket e doare da ren.

Guelit pebez crisderi aberz eun contr ! ha c'hoas n'oa ket contant ; aoun en doa c'hoas ne c'belje ket chom var an tron en doa aloubet ! Ar prins Melar, epad ma troc'het dezhan he izili, en em erbede oc'h an hano a Jesus. Prins kez ! eme ar bars breton,

Setu c'hui brema mac'hagnet,
Reuzeudik meurbet oc'h laket ;
Mes eun Doue zo truezus
Mad, leal ha trugarezus.
Siouas ! cazi ar memes tra
A rer d'ar vinoret brema ;
Pa na drouc'her ket ho memprou,
Aloubi a rer ho madou. G. M.

(Eur pennad all eur vech all)

AR SAKRAMANT.

Sacrifis Abraham. (Kendalc'h.)

N'eus netra o laouennat eunn ti evel eur c'hrouadur ; levenes Abraham, ispisial, pa velas Isaak, a dlie beza bras ; ar mab-se hen doa gedet pell-amzer, dre eur mirakl oa deuet dezhan hag ennhan he vele ar pennkenta eus eur bobl benniget hag unan a dadou koz ar Messias. Hano Isaak zoken a ziskoueze joa he gerent rag *c'hoarz* chetu ar pez a zinifi ar ger Isaak. Ouspen, ar patriarch ne dlie kaout aonn ebet na vije lammet Isaak diganthan dre eur c'hlenved pe eur malheur benak ; mab ar bromesa oa ha Doue he-unan a dlie beza he calmad. Koulskoude chetu epad tevalijen ann nos moues ann Aotrou o tont beteg Abraham : Abraham... Emaoun ama, eme'r patriarch. Kemer, eme Zoue, da vab unik, da vab karet Isaak ; kea var-zu douar ar velidiges hag eno immol anezhan d'in, dev anezhan var unan eus ar menesiou a ziskouezin d'hid. *Abraham eta* a zavas epad ann nos hag a sternas he azen ; kemeret a reas ganthan daou zen iaouank hag he vab Isaak ; goude beza trouc'het ar *c'heuneud* a ioa red evit devi ar viktim, he zeas var-zu al leac'h merket dre urs Doue. — Morse ne deas larkoc'h feiz ha sentidiges eunn den : ger ebet, klemm ebet, dale ebet ; epad ann nos oa roet ann urs, araok ar mintin edo ar patriarch e penn he veach glac'harus. — Mes ma chomas Abraham eb klemm, tud impi divezatoc'h ho deus truezet varnhan ha kavet abeg er pez a reas Doue. Mad e ve kass ann dud-se d'ar skol gant ar brinset paian a veve enn amzer ar zant bras-ma. Evit adori ho doueou-faos, en em dennent e goueled eur c'havarn teval ; eno var eunn aoter e veze eur peziad aour guerc'h evit diskoues eo Doue kaer hag eternel ; eur c'hleze noas a veze ive evit lavaret eo mestr var ar

vuez hag ar maro ; tan erfin a veze evit merka ema Doue e kreis eur sklerijen n'hell den tostaat outhi. Ar baïanet eta a anzave dre ann traou-ze eo ar vues d'ann neb he ro hag, evel ma lavaren, ann dud impi n'ho deus nemet mont d'ar skol gantho. Mes Abraham n'hen doa izoum eus kentel ebet ; bet oa kredabl-bras enn unan benak eus ar c'havarniou paian a bere he komzomp, mes eb guelet na tan na kleze noas e vouie eo red d'ann den senti ous gourc'hemennou Doue, pebes sant ! pebes feiz ! nag a ners enn he galoun ! Evidompni pa zonjomp enn urs kris ha dinatur roet gant Doue, n'hellomp nemet lavaret varlerc'h Job ; *ecce Deus magnus vincens omnem scientiam nostram* : Bras eo Doue, treac'h eo d'hon oll speret. Koulskoude pa ves skoet eur pec'her erves he bec'het ha rekompanset eur zant erves he vertus, he velomp sklear ama furnes Doue o para hag he lavaromp : red oa e teuze Abraham da sakrifia Isaak, red oa e teuze Isaak d'en em sakrifia he-unan rag dre eur vertus burzudus he tlient kaout ann enor burzudus da veza tadou kenta ar Messias : *ad magna præmia perveniri non potest nisi per magnos labores.* (St. Gre.) Deomp larkoc'h zoken hag e leac'h truezi var Abraham, var Doue ann tad he-unan, mar deo permettet hel lavaret, eo he tleffemp truezi. Lagad Doue a vele dre ar c'hantvejou ann heur e pehini e vije staget Jesus ous ar groas ; beteg Abraham ann tad eternel a ioa evel o lavaret ennhan he-unan : daoust ha me e guiriones a dle skei va mab muia karet ! daoust a n'hellan ket savetei ar bed eb skuilla he c'hoad ? Mes pa vel Abraham o senti he lavar a neves ; penaos eunn tad a deu d'immoli he vab evit enori ac'hanon ha me a esperno va hini ! nann ; treac'h he vizion da Abraham ; va mab unik, va muia — karet a varvo hag a vezo krusifiet : *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei* : O dounder eus tenzoriou furnes ha skiant Doue !

Kendalc'homp brema gant sakrifis Abraham ha baleomp enn eur grena etoues misteriou ker bras. D'ann trede deis Abraham, o sevel he zaoulagad, a velas abell al leac'h merket. Lavaret a reas d'he zervicherien : chomit aman gant ann azen d'a c'hortoz ; va mab ha me a iel duhont buana ma c'hellimp ha goude beza adoret Doue he tistroimp d'ho kaout. Kemeret a reas ar c'heuneud evit ar sakrifis hag ho lakeas var geïn Isaak ; hen he-unan a zouge enn he zaouarn ann tan hag ar c'hleze. Epad ma valeent ann eil e kichen egile, Isaak a lavaras d'he dad : va zad ? petra fell deoc'h, eme Abraham. Chetu aman, emezhan, tan ha keuneud, mes e peleac'h ema ann aneval a dle beza sakrifiet ? Doue a bourveo, eme Abraham... hag he zachont adarre. Digouezet el leac'h merket gant Doue, Abraham a zavas eunn aoter ha varnhi he renkas ar c'heuneud. O veza liammet he vab Isaak ec'h astennas anezhan var ar c'heuneud. Kemeret a reas ar c'hleze hag he savas he zourn evit immoli he vab. Mes eunn eal a bers Doue a grias eus ann Env : Abraham, Abraham...

Emaoun ama, eme Abraham. Ann eal a lavaras ; ne astenn ket da zourn var ar c'hrouadur, ne ra drouk ebet dezhan ; breman me oar he peus doujans Doue pa ne peus ket espernet da vab unik evit senti ouzhin. Abraham a zavas he zaoulagad hag a velas a dre he gein eur maout luiet dre he gerniel etoues ann drez ; he gemeret a reas ha ganthan he reas eur sakrifis da Zoue eleac'h he vab. Henvel a reas ar menes-se *Doue a vel* hag ann hano-ze zo c'hoas hirio roet d'al leac'h-ze gant ar Jusevien. Eal ann Aotrou Doue a c'halvas eunn eil guech Abraham eus ann Env enn eur lavaret : hen touet em beuz dreizhou va-unan ; abalamour ma peuz great ann dra-ze ha ne peus ket espernet da vab, me a pennigo ; me lakai da voen da greski ker stank ha stered ann Env ha treas ann aochou ; benniget e vezo oll boblou ann douar enn *hini* a ziskenno ac'hanot, dre ma peuz sentet ous va moues. — N'eo ket dies anaout enn traou-ma sakrifis Jesus var ar c'halvar : menes Moria var behini e pignas Abraham a zo e kichenik Golgotha ; a hent all Isaak liammet, o tougen ar c'heuneud a dle hen devi a ziskoues sklear Jesus o tougen he groas ; ar spern zoken e pere oa luiet ar penn danvad a verk ar gurunen a doullas empenn hor Zalver. Dre-ze ive eo ann dra-man eur skeuden eus sakrifis ann oferen, rag ann oll a oar penaos sakrifis ann aoter a zo hini ar groas. Enn eur c'hiz zoken sakrifis Abraham a ziskoues guelloc'h mister ann oferen eget hini ar c'halvar abalamour Abraham ne lazas ket he vab hag ann tadou gant ar c'honsl a Nise a c'half mister ann aoter : *incruentum sacrificium.* Isaak astennet var ar c'heuneud, eme zant Krizostom a zo var ar menes tro ar skeuden a Jesus immolet var aoter ar groas hag a Jesus-Krist immolet dre he zaouarn he-unan ebars er gambrlid e kreis he ziskibien. Isaak ne voe immolet nemet dre he volontes hag he zentidiges ; astenn a reas he c'houzoug dindan ar c'hleze, mes ar c'hleze-ze ne voue ket rusiet gant he c'hoad ; evel-se ive ann tad eternel e guiriones hen deuz roet d'heomp buez he vab hag ar mab-se a ro d'heomp he vuez bep tro ma konzakromp he gorf adorabl ; mes goad Jesus n'eo ket skuillet rag hor Zalver n'helle mervel nemet eur vech ; e stad a varo eman Jesus var hon aoteriou evit rei d'heomp ar vues, mes e guiriones ne varf ket, ne ves ket lazet. Diouallomp, dreist-oll, da gredi ne ve ann oferen nemet eunn imaj eus ar pes a zigouezas var ar c'halvar ; aman n'eus imaj na skeuden ebet ; ann oferen a zo *sacrificium plenum* eur *sakrifis leun.*

Ann aoter, eme Zant Bernard, a ziskoues ar groas ; ar c'halur, ar bez e pehini e voe lakeat korf Jesus ; ar paten pe ar bladen arc'hant a ves var ar c'halur, ar mean a glozas ar bes ; al lien pe ar c'horporal eo al liseriou ; ann hosti a velit n'eo ket bara mes ar c'horf a voe krusifiet evit silvidiges ar bed. — Ar skeuden ma zo ker pinvidik ma n'hellin morse he explika avoalc'h. Petra eo ann tan a zouge Abraham nemet karantes Doué : petra eo ar c'hleze nemet ners ar c'homzou a sko ar bara hag ar guin hag a jench ho substans e substans korf ha goad hor zalver ? Petra eo dourn Abraham astennet ? Pa velit ar beleg ous ann aoter, eme Zant Krizostom, ne gredit ket eo e ve ar beleg a ginnig ann hosti, mes

guelit enn he zourn dourn Doue astennet e kuz : *Sed manum Dei invisibiliter extensam.* Effejou ann oferen a gavomp ive e komzou ann eal ; enn da voen e vezo benniget oll boblou ann douar. Dre sakrifis ann aoter, Doue hen deus ann oll enor dleet dezhan ; ann Env a zo laouenneat ; ann douar a zo goalc'het ; evit meur a hini eo mouget tan ar purgator. Enn eur ger, lenner Kristen, epad ann oferen emaoc'h e-kreis ar burzudou evel eul lestr e kreis ar mor : ann Env a-ziouc'h, skeud ann Env enn dour ; enn dremvel hag oc'h ober a bep tu eur c'helc'h bras, ann Env... atao ann Env. — Ma c'hoantait klevet c'hoas eunn dra benak var Abraham, chetu ama. Den n'eo chomet ker brudet hag hen er sao-heol hag er c'hus-heol. Dre Isaak eo eta tad ar Jusevien, ann ebestel, ar verc'hes ha Jesus-Krist. Dre ann aviel he velomp peger freas oa padet ar zonj anezhan etoues ann dud a veve gant Jesus.

Rag pa lavaras hor zalver penaos ann dud a deuze da heuill he gomzou ne varfchent ket, ar Jusevien difeis a zavas drouk ennho : ar brofeted, emezho, a zo maro ; hon tad Abraham a zo maro ; daoust ha c'hui a zo brasoc'h eget hon tad Abraham... Ha mein a gemerchont evit laza Jesus. Ar Jusevien zo hirio hag evel-se a vev tost da bevar mil bloas goude Abraham, ho deus ive kals istim evithan. Kaout a ra dezho nema ket avoalc'h meuleudi ar patriarchse el levriou-sakr ha great ho deus varnhan a bep seurt historiou, lod anezho diskiant avoalc'h.

Evelse, var ho meno, ar roue Nemrod, unan eus ar re a zavas tour Babel, a c'hoanteas laza Abraham p'oa a neves ganet. Ha vamm her c'huzas enn eur c'havarn hag a deue d'hi d'her maga ; mes bep tro ma teue, he kave ar bugel he veudou enn he c'hinou. Souezet-bras gant kementse, ar vamm a daolas eves hag a velas penaos eus unan eus ar biziet e teue leas ha mel eus egile.

Neuze e voe anet evithi edo Abraham dindan proteksion Doue ha ne deuas mui var dro. Ann traou-ze zo historiou, mes rei a reont da anaout eo bet Abraham eunn den burzudus. — Dre Ismaël, Abraham zo tad an Arabet ; ar re man hirio c'hoas, evit ober ho feden a dro var-zu eunn templ a ioa var ho meno, bet savet gant Seth, distrujet dre ann dour beuz ha savet a neves gant Abraham hag Ismaël. N'ho deus ket kenebeud kollet sonj eus sakrifis Abraham : Enori a reont eur mean hanvet Brakten rag ouz ar mean-ze, emezho, he stagas Abraham he azen p'edo o vont da lignat var ar menes. Ar fals profet Mahomet, evit lakaat ann Arabet da drei ganthan, a lavare dezho oa skrivet al lezen a roe dezho gant ann eal Gabriel var groc'hen ar maout a ioa bet immolet eleac'h Isaak. — Dre vugale Sethura, Abraham zo c'hoas tad da gals poblou eus ar sao-heol. Sant Epifan a lavar penaos ann aour kinniget gant ar rouanet Maj d'hor zalver a ioa eul loden eus ar pes hen doa kemeret Abraham var ar pemp rone a drec'has gant he zervicherien. Erfin dre Jesus-Krist ann oll gristenien a zo bugale spirituel Abraham. Netra eta ne vank d'he c'hloar ; he veuleudi a gavomp alies he ginou Doue hennan ; ar barados zoken a zo galvet kerc'hen Abraham.

Chetu ar pris eus he feiz hag eus he zakrifis. Pa varvas ar patriarch-ze he voe sebeliet e kichen he bried Sara, enn eur c'havarn. Mes ne voe ket lakeat eno gourvezet evel ann dud all ; lakeat he voe en he azez. Eno ema eta evel eunn doktor var he gador hag o prezeg d'ann oll eo red senti ous Doue. I. W.

Divarbenn hiniennou euz ar re zo bet lazet epad dispac'h Paris.

II.

Pa zigouezaz ar brizonierien e ti brefet ar polis, e voa fouge enho o velet paket eun hevelep preiz. Caset e vouent a dreus bandennou gardou nasional, a c'hoarze hag a rea hu varnezho. Un ofiser a ioa eno hag en doa eur vataillon dindhanhan, a lavaraz oc'h ho guelet : « Perag e tigasit ama al lamponet-ze ? Perak n'oc'h eus ket ho fusillet dioc'tu ? » Goustadik, eme eur gard nasional, red eo mont didrousoc'h eget evelse, ne ket great e ve hoc'h afer deoc'h hoc'h unan araog ar re all.

An ofiser-ze pehini oa ar sitoian Garreau, eur bistolen dro ganthan en he zorn, a c'houlennas da genta an tad rener.

— Emaoun ama, eme an tad Ducoudray.

— C'hui oc'h eus armou en ho ti, me voar.

— Ne deus ket, Aotrou.

— Me zo sur ez eus.

— Mar d'euz eo ep gouzout din-me.

— C'hui oc'h eus eur penn calet evel an houarn. Ni ielo da velet hon daou, ha ma na gavomp ket, ne deuot mui ama. A hent all, c'hui oc'h eus great torfejou avoalc'h.

— Ama eur rencat torfejou euz ar re voasa. An tad ne lavare ger ; deut oa da zonch dezhan euz a Jesus ne lavare ger epad ma hen tamallet.

Neuze ar sitoien Garreau, goude beza discarget he gounnar, en em laca da voapaat, hag o trei oc'h he likizien : « An aotronez-ma, emezhan, a rea cher epad ma varvemp ni gant an naoun. Hirio eus chenchet penn d'ar vaz. Gouscoude an aotronez-ma a dle beza skuis, dihunet divar greiz ho c'housk, roit dezho golc'hejou plun soubl.

— Ia, ia, eme eur gard nasional, golc'hejou plun soubl, ha mein pechez oc'h ho bourra !

Neuze Garreau a lavar d'an tad Ducoudray ; me gavo deoc'h-hu eur vorail stard, hag eul lojeis tris.

Hano ar brizonierien a voue kemeret. Pa voue clevet an hano : « Anatol de Bengy. » Setu aze, eme ar sitoian Garreau, eun hano a zoare da lacat troc'ha deoc'h ho couzouk.

— Oh ! eme an tad, ep aoun ebet, ne drouc'hot ket emichans va gouzouk din abalamour d'am hano.

— Pe oad oc'h eus?

— Seis vloaz ha daou ugent.

— Pell avoalc'h zo emaoc'h var an douar.

Var gementse an tad rener a voué laket en he bart he unan en eur cellulen er pez a c'halver *conciergerie ;* ar re all oll a voue caset d'ar prizon, ha laket en eur zal vraz eleac'h ma lakeat kent ar merc'hed destumet var ar ru. Ar brizonierien-ma a ioa eun tregont bennag anezho hag an niver a greske bemdez.

Tri Jesuist a ioa chomet e Santez Jenovefa e dilerc'h an dispac'herien. E creiz ar freuz an tad Guillermy a ioa deut dezhan ar zonch vad da zisken er Jardin. Eno e creiz eur bouchad guez, guech en he za, guech azezet pe c'hourvezet, e tremenas mëur a heur. Ar furcherien a iea hag a zeue, a dremenas meur a vech tost dezhan ep he velet. Pa voa deut an deiz, hag eat ar gommunarded en ho zro, ez eas da gambr ar breur Merlin a ioa var he vele goal glanv, hag en em lakeaz eno evel servicher ar c'hlanvour. Ar breur Margeri, infirmier ar scol, a deuaz ive di. Gallet en doa ive chom ep beza cavet gant an dispac'herien. Eno e vouent diouallet ho zri ; hogen ar prizon-ze a gavent dudiuz e scoas pep prizon all.

D'ar 4 a Ebrel ive da noz, e voue tro hon ti e ru Sevr.

Ama ne rejont ket kement a drouz, mes ne rejont ket nebeutoc'h a zrouk. An tad Olivaint a ioa bet lavaret dezhan meur a vech petra a dlie c'hoarvezout, hag e c'hortoze ato leun a fizians e Doue. Meur a vech oa bet aliet da dec'het, da greisdeiz zoken en deis-ze hen lavaret dezhan c'hoas, mes hen a responte ato : « Me zo evel eur c'habiten a lestr, ne dlean mont er meas nemet an diveza. Laket em eus va zud oll e leac'h sur. An tad Lefebvr epken ne fell ket dezhan va dilezel, hag eur breur bennag a chom ganhen ive evit dioual an ti. Mar bez croget enhomp hirio, eun dra epken a rai poan din, eo m'ema ar meurz ha ne ket guener ar groas. »

Ar memes hini a deuaz adarre da bardaez d'he alia da vont kuit. « Perak, va bugel, eme an tad Olivaint, e kerit-hu kement a nec'h ? Guella act a garantez a oufemp da ober ha ne deo ket rei hor buez evit Jesus-Christ ?

Gouscoude o veza clevet edot o furchal ti al Lazaristed, e casaz eur breur da velet. Ar c'helou a ioa guir. Neuze en em lakeas da lavaret he vrevial e traon an ti dirag an or, hag eur mignon dezhan o veza deut da dremen, e lavaraz : « emaoun o c'hortos. » G. M.

Eur pennad all er sizun a zeu.

BRETTIK

V

Loiz a Orlean goude beza silaouet ar c'habiten Mene o tisculia ar goal geleier a vouie, a lavaras :

— Gouzout a rean kementse oll. Hañc'hui, Castelguy, petra oc'h eus da lavaret ?

— Ema ar c'hallaouet e tal dorion Naonet, ha ne ket epken sonch d'en em renta mistri a gær eo o deus, mes c'hoaz e fell dezho en em gemeret oc'h an aotrou Dug hag oc'h he ziou verc'h. Fransez eil, dalc'het en he gambr eun nebeut zo dre ne d'eo ket iac'h, a dle caout ar maro er gambr-ze vaic'hoas.

Ar c'habiten Mene hag an alierien all en em lakeas da zellet an eil oc'h egile o clevet ar c'helou-ze a ioa c'hoas cals goasoc'h eget kement o doa clevet bete neuze.

— Trubarderez adarre ! eme ar floc'h iaouank mantret oll ; ne d'oun nemet eur bugel, eur floc'h ; hogen difen a rin va mestr, hag ar vuntrerien-ze, araok ma zaint beteg an Dug a vezo red dezho mont dreist va c'horf ha va bresa dindan ho zreid.

Alan ar Plessis a ioa caer o lavaret ar c'homzou-ze. Loiz a Orlean ha Dunoa a jomas souezet da zellet outhan. Mes Castelguy a hejaz he benn griz, hag a lavaras :

— Va den iaouang, an drubarderez a gemer a bep seurt doare, en em guzet hag en em dic'hiza a ra e pep giz. Caer a vez beza eveziant e vezer tromplet ganthi. Brao c'hoas pa na c'hell ket dre he zroidellou hag he geier lacat ar prins da gaout disfizians euz he fidela servicherien. En doare ma ema brema ar bed, Doue epken a c'hell savetei Breiz.

Pa vezo lazet an Dug, an itronezet Anna hag Izabel a vezo caset ac'hann. An itron Beaujeu ho dalc'ho er prizon pe ho c'haso en harlu. Gouzout a rit ar verc'h ijinus-ze da Loiz unnek, en eur glask staga Breiz oc'h ar Frans, a labour evithi he unan. Naonet hag he dalc'h a zo prometet dezhi. Evit dont a benn euz he zaol, an itron Beaujeu a ra evel he zad, a labour dre zindan, en denvalijen. Teleur a ra an dizunvaniez e touez sujidi Fransez eil, hag ho laca d'en em ranna e daou rum, eur rum evit ar vretoned, eun all evit ar c'hallaouet, eur rum evit an Dug, eun all evit ar roue. An daou rum-ze a veler beteg ama e kær, bete zoken el lez ha dindan daoulagad Fransez eil. Eaour kez prins, pa harp he zorn var breac'h unan bennak, ne voar ket pe zo ar vreac'h-ze evithan pe a enep dezhan.

— Ah ! eme ar floc'h, en eur lacat he zorn var he gleze, ma vijen bet marc'heg, evel meur a hini, abars tri dervez ama me am bije destumet bugale ar re o deus brezeleket evit Ian Monfort. Ne vije nemet lavaret dezho: bretoned, c'hoant zo da ober gallaouet ac'hanoc'h ! ha me zo sur e teujent da zifen an Dug hag he ziou verc'h.

An aotrou Coatmen a lakeaz he zorn var scoaz ar floc'h iaouang, en eur lavaret :

— Va bennos dit, den iaouank ; cals guelloc'h ec'h eus guelet ar virionez eget hiniennou euz hon tud chentil goz o deus great duze e Castelbriand eun emgleo etrezho a enep ho frinz. Rebech a reont da Fransez eil an digemer en deus roet ama d'he genderv, hag e leveront en deus dre eno tennet ar vrezel var he gein. Tud diot ma zint, ne velont ket ne deo an digemer great d'an Dug a Orlean nemet eun digarez da zont da aloubi Breiz. Ne ket an Dug a Orlean eo a glasker da denna ac'hann ; Breiz he unan eo, o deus bet hed ar vech ar rouanet a Frans kement a avi outhi, Breiz he unan eo a zo c'hoant da staga oc'h ar Frans. Ah ! bretoned digalon, peleac'h ema an amzer ma tifennac'h ker mad ho tukez Constans, ha ma roac'h, ne ket epken oc'h huisien, mes zoken ho pugale en eskem evithi ! Ha cridi a rit-hu eo bihanoc'h an danjer hirio eget en amzer Constans ? Brasoc'h eo, ha tostoc'h ema. Richard a Vrozaos ne glaske nemet gouarn Breiz ; Charles a Frans a fell dezhan he aloubi.

Daoulagad an dijentil coz a steredenne evel re ar floc'h iaouang en eur gomz evelse.

— Varc'hoaz, eme Ian Castelguy, me hag eun nebeut potred caloneg, a guitai Naonet evit ober tro Breiz ha goulen sicour evit Fransez eil hag he vugale.

— Dunoa ha me a ielo ganeoc'h, eme an Dug a Orlean.

— M'en douete, aotrou Dug, eme ar marc'hek breton. Hogen, araok mont ac'hann, me garfe ec'h elfemp lacat an Dug hag he ziou verc'h en eul leac'h sur ; goude kement am eus lavaret deoc'h ne c'hellont ket chom er c'hastel.

— Nan sur, eme Alan ; an aotrou Duk n'en deus ken da ober nemet mont da gastel ar Bouvadier. Va eontr en em gavo eurus d'hen reseo en he di.

— Castel ar Bouvardier ! eme Voris Mene en eur c'hoarzin ; an ti ma chome Lande enhan guechall ! ha ne leverer ket e teu an tenzorier coz di avechou en noz da ober troiou ? Guir eo en deus great meur a dro d'an Duk ! Hogen peoc'h d'ar re varo ! He vap caer a zo eun den leal. Caout a rafemp ive ti ar bourc'his Guioll.

— Oh, aotrou Mene, eme Alan, n'eus ket eur bourc'hiz e Naonet ha n'en em gafe eurus da rei digemer d'an aotrou Dug ha d'he vugale.

— Ia, ia, eme an Dug a Orlean, bez diencrez, va mignon Alan, n'on eus douetans ebet n'o deuz an Naonedis calon vad.

— Varc'hoaz e lavarimp d'an aotrou Duk ne c'hell mui chom er c'hastel-ma ; hag e raimp hor gallout evit he gas eleac'h ne dai ket an trubardet beteg enhan. Hogen ac'hann da varc'hoas, lezomp Fransez eil da gousket.

— Da gousket ? eme ar floc'h ; sellit-ta aotrou Duk. Hag e tiskueze gant he zorn cambr an Dug eleac'h ma velet c'hoaz ar goulou var elum.

Fransez eil, eme c'hoaz ar floc'h, a veil, a labour evithan da veza coz ha poaniet. N'en em skuis morse. Ah ! ma en divije bet kement a nerz evel en deuz a galon, e vije eat ganeoc'h, aotrou Dug a Orlean, ha ganeoc'h-hu, aotrou Coatmen, da zestum en dro dezhan he ziveza bretoned.

— Prins reuzeudik, eme Loiz a Orlean.

Ar c'homzou-ze, o truezi d'an Dug a Vreiz, a ioa caer meurbet e ginou eur prins all harluet ha reuzeudig he unan.

Diskuez a reont calon vad an hini a dlie divezatoc'h beza Lois daouzek.

Pa voa echu an emgleo gant an alierien, Mauris Mene ha Ian Castelguy en em dennas kuit. Neuze Alan ar Plessis a blegaz eur c'hlin dirag an Dug a Orlean hag a c'houlennaz eur c'hras diganthan.

— Bez'e pezo, va floc'h ker, eme an Duk, ne c'heus nemet goulen.

— C'hui a guita Naonet varc'hoaz, hag evelse n'oc'h eus ket izom ac'hanonme. Va list mar plich, da zistrei a hirio, e servich an Dug a Vreiz. Evit beza ne doun nemet eur floc'h paour, marteze e c'hellin renta eur zervich bennak dezhan.

— Te zo eur floc'h hag a vezo eun dervez unan a vella marc'heien Breiz, me hen lavar dit, eme Dunoa o skei var scoaz an den iaouank.

— Pa lavar Dunoa dit, e c'hellez he gridi, eme an Dug Orlean, rag hen a anavez mad an dud.

Alan ar Plessis a deuas rus gant he fouge, hag a blegaz he benn evit trugarecat.

— Mad, eme an Duk Lois, pa fell dit va c'huitat, kea da gaout da vestr coz, va mignon Alan. Gouscoude pa zout bet eur pennad em servich, n'am encounac'ha ket, ha souch enhon eur vech en amzer.

— Biken n'hoc'h ancounac'hain, hag aliez e sonjin enhoc'h.

Neuze an den iaouang a bokas da zorn ar prins, hag a ieas kuit.

O vont euz a gambr an Dug a Orlean, Alan ar Plessis a ieas varzu ar penn euz ar c'hastel a velet enhan tri brenest sclerijennet. Treuzi a reaz ar porz a henor pe porz ar puns, hag ez eas var eün da gichen cambr an Dug a Vreiz. Ar gardou hen anaie hag hen leze da dremen. Digouezet e tal dor ar gambr, e lakeaz he vantel en dro dezhan, e sachaz he dok var he zaoulagad hag e c'hourvezaz evel eur c'hi a dreuz an or.

— Va buez o devezo araog he hini, emezhan outhan he unan !

Neuze e crog e dornikez he gleze, hag en em laca da gousket. Eno e tremenaz an noz ; hogen ne gouscas nemeur. Antronoz, pa deuaz an alierien, hag eur floc'h en ho raok, da c'houlen beza digemeret e cambr an Dug a Vreiz, Alan a ioa eno ato. Edo eno, he lagad o para, hag he scouarn o silaou kement a dremene, prest da lamet da sicour he vestr mar bije an distera danjer evithan, prest da rei he vuez ep marc'hata evit savetei hini an Dug. Alan ar Plessis, ar floc'h iaouang, a ioa hag a voue ato eur skuer a fidelite evit oll ofiserien eur prins.

Eur pennad all eur vechall. G. M.

AL LAERON KEZEK. — Ervez eur gazeten enz a Sant-Malo ha Dinan, ez a, abaoue eun nebeut zo, cals kezek gant al laer e departamant Costez-an-Nord hag e departamant Il-ha-Vilen. An dud divar er meaz, o deuz aoun, hag e meur a ganton int en em glevet evit cregi en *gommunardet* a gavont o vale dre ar c'harter hag ho lacat otre daouarn an archerien. Evelse ar mis tremenet, eul lampon euz ar re voasa zo bet laket etre daouarn ar justis gant tri labourer douar. Al labous-noz-ze en doa

laeret eur marc'h inkane, eur vioc'h hag habid eured eun tavarniour en doa roet lojeis dezhan. An dra-ze a voa e canton Castel-Nevez. E canton Sant-Jouan-an-Enez, tud divar ar meaz o deuz ive croget en eur baleant all.

Brema gant an nebeut a feiz hag a relijion zo e lec'hiennou, ez eo ker stang ar re zo boutin dezho kement a zo er meas, ma ne deus mui a archerien avoalc'h evit lacat evez outho, hag e leverer ez eus sonj da greski an niver anezho. Hogen da c'hortoz an dud divar ar meaz a ra mad teleur evez ho unan, hag en em zicour da zioual ho zra.

D'an 30 a viz here, eun tieg hanvet Job Herri, merour e Keronn e parrez Quedillac, en doa caset daou benn kezek d'ar park da beuri. Digouezout a ra eur baleant hanvet Ian-Lois Laurans, euz a Roazon, hag a zo, var he veno, marc'hadour foen ha colo, marc'hadour greun ha traou all, hag a zo o chom brema er Morbihan. Va goaz a laca d'an daou loen peb a gabest nevez henvet oc'h ar c'habestou a vez gant ar varc'hadourien gezek. Neuze a sao var unan euz an daou loen, hag hen ac'hano.

Dre chans, eun amezek da Herri a velaz al laer hag a lavaras dezhan :

— Petra a rit-hu aze? peleac'h e zit gant ar c'hezek-ze?

— Oh ! eme al lampon, an dra-ma n'eo netra. Ar c'hezek-ma am eus cavet o laerez, hag e zan d'ho c'has d'an ti kear ; me zo gard-champetr e Sant-Jouan.

— O laerez hag hi e park ho ferc'hen?

Al laer ne ziskueze clevet ken ; skei a rea avad var ar c'hezeg evit ober dezho galoupat. An amezeg a redaz ive da c'helver Herri, hag hi ho daou varlerc'h al laer. Douetuz e vijent bet re zivezad panefe ma zoa en em gavet labourerien all o doa anavezet ar c'hezeg ha croget e collierou ar marc'hadour.

Al laer divez-ze a leverer zo eun den desket mad ; hogen ne dal ket hirroc'h evit kementse. C'huec'h guech all oa bet condaonet c'hoas kentoc'h, evit laeronsiou pe torfejou all ; ha brema caset dirak lezvarn Dinan, oa bet condaonet da drizek mis prizon. An den-ze a zo demezet, n'eus ket goal bell, da verc'h eun ozac'h mad euz ar Morbihan, hag en deus, credabl. tromplet he c'hreg hag he dud caer, rak brema pa zeo bet disculiet he vuez, ez eus guelet ne voa nemet eur reder bro, bet condaonet e Pariz hag e leac'h all, ha cavet ato e mesk an dispac'herien hag al lamponet fall.

D'ar 24 a viz du, an Tad Santel ar Pap en deuz banvet naonteg Escop nevez. Pevarzeg anezo zo euz an Itali.

Lavaret a rer e zear da zevel eur c'hamp nevez evit ar zoudarded e Breiz. Daouugent mil den da nebeuta a vo destumet eno. Ervez cazetennou Sant-Briec, al leac'h choazet eo eur gompezen pe blenen ledan a zo eur pennad dioc'h Pontivy, entre Sant-Caradec ha Kergrist.

Pa zigouez eun dra bennag hag a dlefe rei kentel dezho, an dud difeiz a c'half kementse eun darvout ; morse ne velont eno dorn an Aotrou Doue. Avechou gouscoude e tigouez traou hag a ve diez ho c'hemeret evit darvoujou digouezet ep m'em defe Doue en em emellet anezho.

Setu ama, ervez ar gazeten c'hallek l'*Univers*, ar pez a zigoueze e Rom n'eus ket pell. D'an ugent a vis guengolo e voue savet er gær-ze eur gazeten nevez, eur gazeten euz ar re lousa ha divesa en he c'homzou, leun a c'heier hag a venoziou fallagr an dispac'herien. Ar gazeten difeiz-ze e devoa dreist oll kemeret evit he lod teleur an dismegans var sant Joseph, patron an ilis. Rener ar gazeten-ze en devoa echuet eur rencad pennadou skrit evit *discar* ar patriarch santel pa voue discaret he unan, scoet gant eun taol goad. Douget e voe da hospital Sant-Ian-Doue, eleac'h ma ema abaoue o langisa.

Chomet eo seizet (paralizet) he oll izili. Ne c'hell ket coms ; pa c'houlenner eun dra bennag outhan, ne ell respont nemet der eun doare blejal pe iudal.

Ma na deuz eno nemet eun darvout evit an dud difeiz, evit ar c'hristen e c'hell beza ouspen, rak caout a c'hell eur gastizamant evit an hini en devoa hardiziegez avoalc'h da glask labeza tad mager hor Zalver Jesus-Christ.

Mezuz eo evit ar gristenien o defe an Turked muioc'h a respet eget-ho evit hon Tad Santel ar Pap. Kementse gouscoude zo guir. Morse hon Tad Santel ar Pab n'en doa resevet eul lizer henoraploc'h eget an hini en deus skrivet dezhan n'eus ket pell an Turk braz. Ar c'hazetennou er sizun dremenet a verke al lizer-ze eleac'h ma comz ar *sultan* oc'h vikel Jesus-Christ evel eur mignon oc'h he vignon. Bez' ez eus keleier hag a lavare n'oa ket bet digemeret, pe kentoc'h oa bet caset en he dro cannad ar Pap gant ar Turked. Ar c'hontrol a zo guir ; cannad ar Pap a zo bet digemeret eno cals guelloc'h eget na resever he gannadet er broion christen.

Ar barizianet ne c'hellont ket beva ep eur bouet c'hoeg ha dispar bennak. Brema evel ma zeo deut an istr da veza rouez ha ker, e prenont melfed crogennog. Etre antercant ha dek ha triugent mil dousen melfed crogennog a verzer bemdez e Pariz; dek pe zaouzek guenneg an dousen pa vezont poazet ha kempennet a zoare. Bez' ez euz, a leverer, marc'hadourien hag a zo savet pinvidig en eun taol o verza ar melfed crogennok-ze. G. M.

PRIZ AN ED

Kemper. — *2 Kerzu.*		Pont-n'Abat — *30 Du.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 82 c.	Guinis.....	34 lur, 66 c.
Segal.....	18 lur. 00 c.	Segal.....	17 lur, 94 c.
Eiz.....	18 lur, 30 c.	Eiz.....	18 lur, 33 c.
Ed-du.....	16 lur, 92 c.	Ed-du.....	16 lur, 66 c.
Kerc'h.....	18 lur, 30 c.	Kerc'h.....	18 lur, 26 c.
Avalou douar	8 lur, «« c.	Avalou douar	7 lur, 00 c.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 16 Kerzu 1871. N° 359. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a goaz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 16 Kerzu 1871.

Ret eo caout bouet da zul evel d'an derveziou-all, a lavar deoc'h an dud difeiz-ze a velit da zul o vont d'ho labour evel da eun dervez pemdez. Me, a lavar deoc'h eur micherour a velit, d'ar zul vintin, he venviachou ganthan var he scoaz, o vont d'he labour evel an derveziou all, me am eus greg ha bugale hag a zo ken digor ho scrin hirio evel da bemdez, hag a zo red din labourat hirio evel en derveziou all evit terri dezho ho naoun. Kementse a veler aliez e kær, avechou ive var ar meaz, mes gouscoude rouesoc'h.

Guir eo ne c'heller ket beva gant ear an amzer da zul muioc'h eget da bemdez. Guir eo ive al loenet o deuz izom bevans d'ar zul evel d'an derveziou-all ; ha setu eun digarez a glasker avechou var ar meaz evit ober da zeiz an Aotrou, labourou ha ne dlefent ket beza great en deiz-ze.

Kement-ma a zigas da zonch din euz eun tam tabud am eus guelet etre eul labourer douar hag eur micherour euz a gær. Eun ozac'h pinvidig en doa goulennet ar micherour-ze da zont da gempen eun dra bennak var dro hèdi. Setu eur sulvez vintin, pa edot oc'h en em visca evit mont d'an oferen bred, hag hi o velet ar micherour o tigouezout, he venviachou ganthan oc'h he scoas.

— Petra, eme an tieg, hirio eo he teuit ama?

— Ia, an dervez-ma am eus cavet dioc'h va doare evit an tam labour am euz ama da ober.

— N'oc'h eus ket, credabl, a zonch da labourat ama hirio?

— Da ober petra e sonch deoc'h-hu-ta e venn-me deut ama?

— Penaus, ne ouzoc'h ket ema ar zul?

— Ar zul! ar zul! Me am eus du-ze greg ha bugale hag a zo red din gounit bara dezho da zul evel d'an deziou-all! C'hui a ielo da gas ho lein d'ar re-ze mar choman-me ep gounit hirio?

— C'hui, me zo sur, ne deot ket da gas ho lein dezho kennebeut. Ma n'o pije ket a vara gounezet diaraok, ma vije red dezho gortoz ar pez a c'hounesot hirio araok caout tam, o divije labour glaouri gant an naoun? Lavarit din ar virionez, ha sonch oc'h eus-hu da labourat bete'n noz?

— Oh nan, beteg eun heur pe ziv-heur goude creisdeiz. Red eo da eun den ive caout eun tammig ean bennak.

— Ha perak, ma rankit eana, ne eanit ket dioc'h ar mintin evit mont d'an oferen hag ober eun tamik dever christen bennak.

— N'ema ket ar c'his-ze ganeomp-ni, micherourien.

— Ha varc'hoas labourat a reot-hu epad an deiz?

— Ah! varc'hoaz, e vezo great dioc'h ma vezo.

— Da lavaret eo, varc'hoaz e reot gouel. Ma ho lessen da labourat ama brema, ar pez a rofen deoc'h evit ho labour a vezo teuzet e ber ; neuze e vezo mil fell an noz araok ma zeot var dro ho creg hag ho pugale. Varc'hoaz e vezo eat eur pennad mad euz an deiz ebiou araok ma viot guelet var zao ; goudeze evit cas ar boan benn kuit, e vezo great eur senclennad all, hag e vezo brao ar bed ganeoc'h mar bezit e doare da c'hellout labourat dimeurs vintin. C'hui a lavar eo red deoc'h labourat bemdez abalamour ma zeo red caout bouet bemdez, ha pa dal eleac'h eana eun dervez epken evel a reomp-ni, e chomit da eana eun dervez anter er sizun, ha c'hoas calz ac'hanoc'h a chom hirroc'h.

Goude oll evit ama ne labourot ket hirio. Deut mar kirit ganeomp d'an oferen bred ha d'ar gousperou. Me ne zellio ket evit ho peva hag ho loja hirio, ha varc'hoas c'hui a labouro ken abred ha ma kerot. Me am eus sonch da veza varc'hoas kerkent ha peder heur var zao, ha c'hui mar kirit a vezo ive, ha me zo sur ho creg hag hò pugale n'o devezo ket muioc'h a naoun da c'houzanv er sizun-ma evidoc'h da veza chomet hirio ep labourat.

Ar micherour a c'hine ; hogen guelet a rea en doa

cavet he vestr, hag evit en dervez-ze e voue red dezhan lezer he venviachou da eana. Ne ouzon ket avad hag hen a zo deut da veza furoc'h goudeze.

Eur zonch a c'heller da ober gouscoude var gementse. Ma carfe ar re a implich micherourien ober evel an tiek-ma, ne ve ket guelet profani ar zul ker stang ha ma velomp hen ober. Rak mar o deuz ar vicherourien eur skeud a zigarez da labourat da zul abalamour ma o deus poan o caout bara dezho ho unan ha d'ho zud, da viana ar re a ro labour dezho a zo peurvuia tud pinvidik, tud hag o deus peadra, ha n'o deuz izom na digarez ebet da lacat labourat en deis-ze.

Brema ar re zo e penn *Breuriez ar Feiz* o deus rentet ho c'hontchou evit ar bloas 1870. Evel ma on euz he lavaret kentoc'h, an aluzennou savet evit ar vreuriez a zo chomet izeloc'h eget er bloaveziou diaraog ; ar pez ne ket souez goude kement a freuz hag a zispac'h evel a zo bet. Tremen eur milion a zo savet e 1870 nebeutoc'h eget e 1869. E 1869 e zoa savet 5,217,092 l. 94 c. ; e 1870 n'eus savet nemet 4,198,867 l. 48 c. Bez'ez euz eta 1,018,225 l. 46 c. nebeutoc'h.

Hogen var ar zom savet dre ar bed oll christen, ar Frans, daoust d'ar vrezel zo bet enhi, e deus savet adarre he unan tremen an daou farz euz ar zom-ze. Savet e deus 2,861,061 l. 86 c. ; ar broiou christen all n'o deus savet oll etrezho nemet 1,337,805 l. 62 c.

Breiz izel a zalc'h ato ar penn kenta er vreuriez-ze. Var ar pez zo savet er Frans oll, ar pemp escopti a Vreiz epken o deus savet 408,958 l. 17 c. Setu ama petra en deus savet pephini anezho :

Escopti Kemper en deus savet	99,396	l. 68 c.
Escopti Sant-Briec.....	95,102	48
Escopti Naonet.....	90,895	»»
Escopti Roazon.....	83,909	01
Escopti Guened.....	39,655	»»

Evel a velomp, escopti Kemper a zo er penn kenta. Er Frans oll ne deus nemet tri escopti, Lyon, Pariz ha Cambre had o defe savet muioc'h evithan. Esperout a c'hellomp keit ha ma vezo ar Frans ha dreist oll hor Breiz ker er penn araog evelse evit an oberou mad, ne denno ket an Aotrou Doue he drugarez divarnomp.

Etouez ar vissionerien diblaset a nevez zo evit ar broiou pell, ez euz unan euz a escopti Kemper, Eozen-Mari Quentric, eat da Siam.

ROM. — E Rom e kendalc'her da vac'homi kement a zo d'an iliz ha d'ar c'houenchou, ha kementse gant calz a sevenidigez. An dud a zoare-ze a ra evel laeron hentchou braz a gomsfe brao ouzoc'h epad ma furchont ho codellou ha ma ho tiviscont. Ker brao e reont an dra-ze ma c'hortozont ep mar beza trugareket gant ar re o deus c'huillet.

Guir eo, dispac'herien ar ru ne deont ket ker sioul-ze. Ar re-ma, goude beza bet laket da grial a enep ar Pab hag an dud a iliz, en em laca, pa dro en ho fenn, da grial a enep ar re en em zervich anezho. En dez-all, goude beza canet pouil d'an tadou a gompagnunez Jesus, en em lakejont da vale dre gær en eur gana eur son a c'heller lacat an diskan anezhi e brezoneg evelen :

Mac'harit a zo deuet,
Deut eo ive he fried ;
Goude, ar roue a deui,
Keat gant an diaoul ho zri !

Ar pez a ziskuez ne respetont ket muioc'h ho mistri eget an iliz hag ar Pap.

AMERIK. — Er Perou, ar gristenien gatolig o deus great eur prosesion, e kær Lima, evit ar pempet deiz ha bloas varnugent abaoue ma ema Pii Nao var gador Sant Per. Tost da ugent mil den, goazed ha merc'hed, a bep reng hag a bep oad, e ioa deut d'ar brosesion-ze. Hogen eno ive ez euz eur vanden botred euz an Itali, hag a unan gantho eun dispac'her bennag euz ar vro. Prosesion ar gatoliked a zisplijas dezho, ha neuze kær o veza bet goulaouet da noz en henor d'ar Pab, an draze ho lakeas da vont e counnar. Ma falvezas dezho ive ober eun dispac'h bennag evit selebri ar c'henta deiz ha bloaz abaoue ma ema soudarded Victor-Emmanuel e Rom. Neuze ar gatoliked a ieaz ive kintou enho o velet ober dismegans var ar relijion. O velet-se ar c'houarnamant a zifennaz oc'h potred an Itali ober ar gouel a felle dezho da ober.

Hogen ar botred ruz ne ket ken œs-ze ho lacat da chom didrouz. Evit enebi var eun dro oc'h an iliz hag oc'h ar c'houarnamant, e sonchjont en em zestum a vanden, da deir heur, var dachen vras kær. Kerkent ha deg heur dioc'h ar mintin e velet var an dachen bandennou potred an Itali, sounn ho fenn gantho, evel goazed ha n'o deuz aoun rak den. Guelet a reat neuze o tifoucha, minou tud hag a deue ne ouzeur euz a beleac'h, minou eur scrij ho guelet, goest da ober aoun d'an oll.

An tiez a voue serret, rak gouzout avoalc'h a reat an aclipoted-ze, goude beza great ho zam dispac'h, ne dajent ket kuit ep mont da laerez en tiez a gafchent digor.

Eun doctor a zavas var eun daol evit ober eur brezegen. Hogen a veac'h oa comanset, ma voue guelet tud ar polis o tigouezout dre bevar c'horn ar blasen, oc'h ober d'an dispac'herien rinsa ac'hano, hag o cas d'ar prizon eur vanden. Biscoas n'oa bet guelet tud o scara evel a rea ar re-ze. Dispac'herien a zo ato digalon pa zear dezho e grons. Ar re-ma a ioa henvel oc'h eur vanden logod pe razed pa guez eun nebeut kizier varnezho. C'hoant o doa da vont er mogeriou evit tec'het buanoc'h. An dachen a chomas varnezhi eur vaoziad tokou, mouchouerou, pistolennou-tro ; rag aoun o doa na vije great goasoc'h dezho ma vije cavet armou varnezho. Setu penauz ec'h echuaz ar ganfardet-ze ho gouel.

G. M.

AR SAKRAMANT.

ANN OAN PASKAL.

Ann eil skeuden a vister ann aoter pehini a gavomp e kanaouen sant Thomas, eo ann oan paskal : *Agnus paschæ deputatur.* Ar ger *pask* a zinifi *tremen* rag eal Doue a deuas eus ann Env evit laza ar mab-hena e ti peb-unan eus ann Ejipsianet, mes tremen a rea, eb skei, dorojou ann hebreet dre ma zoa ar postou hag ann treuzou anezho livet gant goad ann oan. Ouspenn, ann oan a ioa viktim ann treiz a reas popl Israel o tec'het euz ann Ejipt evit mont var-zu douar ar bromesa. Den ne nac'ho ne ve ann oan paskal eur skeuden eus ar Zakramant rag e ginou ann oll eman ar geriou-ma : red eo ober ar pask, great em beus va fask. Guelomp eta petra eo bet ann oan paskal ha pere oa al lidou roet gant Doue evit he zibri ; n'eus skeuden goullo ebet, mes enn houma, dreist-oll, he kavimp meur a gentel var ann doare d'ober eur gommunion vad ha devot. — Enn histor Abraham hor beuz guelet oa bet choazet ar patriarch-se evit beza dre Isaak, Jakob hag ho bugale ann tad eus eur bobl benniget. Promesa Doue a ioa dion loden ennhi : Eunn douar kaeroc'h, pinvidikoc'h eget ar broiou-all hag eur voen dud niverusoc'h, santeloc'h hag a behini e tlie genel ar Messias. Abraham eunn deis a c'houlennas eur merk evit anaout e vije roet d'he vugale ann douar-ze a vennos. Ober a reas eur sakrifis leun a visteriou ha beteg ann nos edo o tioual ons ar sparfilli kig ann anevalet a ioa var ann aoter. D'ar c'husheol he kouezas, enn eunn taol, enn eur c'housket burzudus : edo enn devalijen ha krena a rea he izili gant ar spount. Chetu eur voues o lavaret dezhan : da vugale a vezo tremenidi ha sklavourien enn eur vro ne vo ket ho hini ; epad pevar c'hant vloas he vizint enn anken ha dindan ho beac'h. Mes me a varno ar bobl a vezo bet o voaska anezho ha kuit he zaint gant kals madou. — Ar pevar c'hant vloas-se a anken a ziskoueze kals traou : Ar bed oll enn eur stad euzus pa dlie beza dilivret gant eur profet evel ous Moizes mes brasoc'h kals eget Moizes ; ar stad kenta eus ann Ilis beuzet enn he goad ive epad pevar c'hant vloas hag o kreski dre ar pes a dlie he lakaat da goueza : ar verzerien hag ar guerc'hezet ; stad ann Ilis c'hoas dindan an Antekrist, rag ar varn a deui enn eunn taol ha kals a gred penaos ann treis bras, ar resureksion jeneral a zigouezo da zeis pask, d'ar pemp varnugent a vis meurs.... mes eb sellet keit, he velomp sklear furnes Doue o lezel pell amzer ann Israelitet dindan ar voask. O veza bet er boan, enn eur fourn houarn leun a dan, erves koms Moïzes : *Eduxit de fornace ferreâ*, ann dud-se a dlie kaout kals anaoudeges evit ho madoberour ; o velet ann douar, ar mor ha kement tra a ioa o senti ous Doue he tlient ive senti ha pellaat dious an doueou-faos.

Ouspenn, epad ann amzer-ze ann Ejipsianet a leunea ar muzur eus ar pechejou a dlie beza puniset enn eunn doare ker spountus ; ar seis pobl a veve enn douar promettet a greske kement ho fallagries ma veritent ann urs-ma roet d'ann Israelitet : *devorabis omnes populos...* dibri a reot ar poblou milliget-se, arabat espern eunn den eus ho zoues ; enn eur ger, Doue enn Ejipt evel divezatoc'h er gouelec'h a ioa evel eunn tad o sevel hag o kentelia he grouadur. Hogen ar gentel genta eo ar boan ; eur paian el lavar : ma n'ouc'h ket bet er boan, petra ouzoc'h ? Koulskoude chetu tremenet ar pevar c'hant vloas ha Moizes choazet evit tenna he vreudeur euz a zaouarn Faraoun. Mes ar Roue kris-se ne c'hoantea ket diskregi eus kement all a sklavourien a laboure marc'had-mad evithan ; arpa a rea, en em reudi a rea ous ann oll goalinier a goueze var he vro hag a c'halvomp *Gouliou* ann Egipt ; evel oa ous ar brezellour-ze a zouge eur zae dir hag hen doa skrivet var he beultrin ; skoit. ne dreusfot ket, mes Doue a ioa o vont da skei ker kre ma tlie treuzi. Ann Aotrou eta a lavaras da Voïzes ha da Aaron : ar mis-ma a vezo evidoc'h ar c'henta eus ar misiou hag ar penn eus ar bloas. Komzit ous bugale Israel ha livirit : d'ann dekvet eus ar mis-ma peb tad a famill a gemero eunn oan enn he di. Ma n'eo ket bras avoalc'h ann tiad tud evit dibri ann oan, he pedo he amezeien da zont davithan. Evit doare ha dious ma ra hirio ar Jusevien, evit dibri ann oan e tlie beza dek den d'ann nebeuta hag ugent d'ar muia. Ann oan, eme Zoue, a dle beza dinam, eur par he tle beza ha ganet er bloas. Beteg ar pevarzekvet deves eus ar mis-ma he chomo enn ho ti ; neuze dions ann abardaes, oll bugale Israel a immolo anezhan.

Kemeret a raint eus he c'hoad evit teureul ous ar postou hag ann treuzou. Epad ann nos-se he tebrint he gik rostet ons ann tan ; dibri a raint ive bara panen gant louzeier c'hoero. Ne zebrot netra eus ann oan he kris pe poazet enn dour ; ous ann tan he rank beza rostet ; dibri a reot ive ar penn, ann treid hag ar bouzellou ; arabat eo e ve netra anezhan pa deui ar mintin ; ma chom eta eunn dra benak var ho lerc'h, taolit kementse enn tan. Chetu aze, lenner kristen, viktim ann treis. Perak eunn oan ? Abalamour ann Ejipsianet a adore Jupiter dindan furm eur maout ; dre ze ann Israelitet o laza eur maout iaouank a anzave ne gemerent pers ebet e relijion ho bourrevien ; mes ma taolit eves ous ar skritur he kaffot eur respount c'hoas kals guelloc'h. Ar brofeted a goms eus Jesus o pignat var ar C'halvar evel deus eunn oan a ia d'ar maro eb en em glem ; sant Jann vadezour ive a lavare d'ar bobl, pa dostea hor Zalver : Chetu oan Doue, chetu ann hini a denn ar pec'het divarnomp ; sant Jann avieler a velas enn Env eunn oan a ioa evel immolet. Jesus eo e guiriones ann oan dinam ; m'hen deus douget pec'hejou ar re all, he unan oa ar zanteles memes ; evel ann oan eo bet lazet e kreis he iaouankis hag hen deus diskouezet kals a ners ; n'eo ket bet poazet enn dour mes devet dre he boaniou ha dre he garantes. Chetu aze guir viktim ann treiz ; marvet eo d'ann heur ma laze ann Israelitet ho oan paskal, evit na vize leac'h ebet evidomp da fazia. Komzomp breman eus ann Doue a resevomp dre ar

gommunion ha n'eo ket ive eunn oan a zousder? Ma klemm pa dostear outhan eb respet ha marteze evit he skei, pion a glev he glemmou? Var ann aoteriou alies he velit furm eunn oan ; eunn nebeud araok ar gommunion ar beleg evel evit gervel ann dud fidel da dostaat eb aoun a lavar teir guech ha kre : *Agnus Dei*, oan Doue ; ar pab Sergius er bloas 701 eo a roas urs da bronons ar c'homzou tener-ze. Ann oan paskal a verke eta oan ar C'halvar hag oan ar C'halvar eo oan ar gommunion. Guelomp breman al lidou merket gant Doue evit dibri oan ann treiz. Peb unan a ranke kaout eur gouriz enn dro dezhan, kaout eur boutou enn he dreid, kaout eur vaz enn he zourn ha red oa dibri buan rag ann Aotrou a ioa o vont da dremen. Ar gouriz el levriou sakr a verk ar burete ; David he-unan hag he zoudardet, evitho da vervel gant ann naoun, ne voent lezet gant ar beleg da zibri eus ar bara a ioa bet var ann aoter, nemet p'ho devoa touet oant oll pur ha chast ; pa dostait ous ar gommunion eus atao goulou var elum ; chelaouit eta sant Paol o lavaret deoc'h : pell diouzomp oberou ann devalijen ; e kreis ann deis emaoump, baleomp eta eun honestis evel ma rear enn deis. Ann Israelitet dre ma zoa ho boutou enn ho zreid hag ar vaz enn ho dourn a ziskoueze oant beachourien prest da vale var-zu ho bro; ann hini ive ne c'hoanta ket dilezel douar ar pec'het, Ejipt ann diaoul, ne dle ket kommunia, na tostaat ous viktim ann treiz. Red eo c'hoas dibri ann oan gant bara panen ha louzeier c'hoero dre eur c'heuz guirion d'ar pec'hejou tremenet ; red eo erfin dibri buan rag piou a oar peur e teui ann eal eus ann Env evit skei ar bec'herien kaledet? Hag he teuffe mar bezomp livet gant goad ann oan, n'hor beuz izoum da gaout aoun ebet : mab hena Faraoun a varvo ha mab hena he vates a zo o trei ar rod, sevel a rei leon-fors enn Ejipt mes dindan toennou Israel e vezo ar peoc'h hag al levenes. I. W.

WAR AR PAB.

Ar Pab a zo anvet Vikel Jesus-Krist. *Anvet eo ivez* Pab. *Perâg ef-hèn anvet* Pab? *Petra a ziniffi ar ger* Pab?

Ar ger *pab* a ziniffi *tad*. Vikel Jesus-Krist a zo anvet evelse, rag ma eo e gwiryonez *tad spirituel* an oll grystenien.

Ar Pab a zo tad spirituel an oll gristenyen?

Ia, ar Pab a zo *tad spirituel* an oll gristenyen, ken tud a iliz, ken tud fidel. Beza eo evelse on tad en eun doare kaerroc'h hag uheloc'h eged ou tadou ervez ar c'hig. Digan ar re-ma e teu d'eomp buhez ar c'horf, buhez pehini ne bad nemeur hag a zo leun a drubuillou; digan ar Pab e teu d'eom buhez an ene, buhez ar c'hras, buhez prisiuz meurbed, rag beza eo buhez Doue he-unan, ha kass a ra d'ar vuhez eternel, d'ar baradoz.

Ped buhez a zo evelse?

Teir : buhez ar c'horf, buhez an ene, hag ar vuhez eternel pe ar vuhez evuruz euz ar baradoz.

Buhez ar c'horf eo ar genta hag an izela ; an uhela goude eo buhez an ene ; an uhela oll, ar gaerra hag an dalvoudeka a vraz eo ar vuhez eternel.

Petra a ra buhez ar c'horf?

Ar beza euz on ene en or c'horf, pe an unanedigez euz on ene gan or c'horf. Keit ha ma vez on ene en or c'horf, or c'horf a zo beo, a wel, a glev, a zant, a ya hag a zeu. Mes kerkent ha ma teu on ene da guitaat or c'horf, or c'horf hen hem gav maro, ne zant mui netra, na wel na ne glev mui, ne flach mui, a gouez buhan e breinadurez hag hen hem denn da zouar, da ludu. On ene evelse eo a ra buhez or c'horf.

Petra a ra buhez an ene?

Ar beza euz a c'hras Doue en on ene, pe an unanedigez euz on ene gan Doue he-unan. Keit ha ma vez gras Doue en on ene, keit ha ma vez on ene unanet gan Doue, on ene a vev euz a vuhez Doue he-unan, buhez pehini a anvom buhez ar c'hras. Ewid beva euz ar vuhez-se, ewid chom unanet gan Doue, e renkom beza fidel d'on oll deveryou, ken e kènver Doue, ken en or c'hènver on-unan, ken e kènver on nesa, ha delc'her or c'houstians pur, net euz peb pec'hed marvel, ha muia ma c'hellom ivez euz peb pec'hed veniel. Ar pec'hed veniel, gwir eo, ne ra ket d'eom koll gras Doue, n'on distag ket euz or c'hrouer, mes or yenaat a ra en he garantez hag on dispozi d'ar pec'hed marvel, dre behini epken e kollom gras Doue.

Petra a ra ar vuhez eternel?

Ar gwel a Zoue en he varadoz, ha dreist-oll on unanedigez gan-t-ha, unanedigez ar strisa hag an tenera, dre behini e teuim da veva euz a vuhez Doue he-unan en eun doare leun, parfet kemment a mac'haller, da welet dreiz-ha ar pez a wel, da zantout ar pez a zant, da veza joaüz euz he joayou, da veza evuruz euz he evurusted he-unan. War an douar, keit ha ma vem e stad a c'hras, ez-om ivez unanet gan Doue hag e vevom euz he vuhez ; mes an unanedigez-se ne-d-eo ket euz ar strisa ; beva a reom muioc'h pe neubeutoc'h euz a vuhez Doue ervez ma zom muioc'h pe neubeutoc'h pur, ervez ma karom Doue muioc'h pe neubeutoc'h. Mes er baradoz e vezim pur oll, pur tre, e karim Doue euz a oll nerz on ene, hag e teuim d'hen hem unani gan-t-ha en eun doare ar strisa ma c'haller, ha dre enno da veva euz he vuhez en eun doare ar parfeta. Er baradoz e vezim beuzet e Doue evel ar pesk ebarz er môr, e teuim evel d'hen hem deuzi enn-ha ha da na ober mui er gisse nemed unan gan-t-ha.

C'hwi a lavar ez eo ar Pab on tad spirituel, e teu d'eom digan-t-ha buhez an ene, buhez ar c'hras. Mes ha ne-d eo ket digan Doue e teu d'eom pep tra, ar vuhez evel an traou all?

Ia, digan Doue, gwir eo, e teu d'eom pep tra, buhez ar c'horf, buhez an ene, kemment a zo enn-om ha kemment or beuz er meaz ac'hannom. Mes Doue hen hem zervich euz he grouaduryen ewid roi d'eom he zonezonou. Evelse hen hem zervichout a ra euz ou tadou ervez ar c'hig ewid roi d'eom buhez ar c'horf ; hen hem

zervichout a ra euz he Vikel war an douar ewid roi d'eom buhez an ene ; mes ar vuhez eternel, he roi a ra d'eom en he varadoz dreiz-ha he-unan, eb hen hem zervichout euz a hini all e-bed.

Penaôz e recevom-ni buhez an ene?

Dre ar zakramanchou ; dre zakramant ar vadizyant da genta, ha goude dre ar zakramanchou all.

Mes ne-d-eo ket ar Pab eo hen deuz or badezet hag a ro d'eom ar zakramanchou all. Ar veleyen or beuz en or parrezyou eo a ro d'eom on oll zakramanchou. Penaôz neuze e lavarit-hu e teu d'eom digan ar Pab ar vuhez euz ar c'hras hag ez eo evelse on tad spirituel?

Or beleyen hag an Iskibyen ho-unan na vent netra, n'ho deffe na karg, na beli pe galloud en Iliz eb ar Pab. Jesus-Krist hen deuz roet d'ar Pab an oll veli, an oll c'halloud hen devoa bet he-unan war an eneou digan he dad eternel. Ar Pab a ro d'an Iskibyen ar beli ho deuz ar re-ma war an eneou euz ho eskoptiou. An Iskibyen a ro d'ar veleyen ar beli ho deuz ar re-ma war an eneou euz ho farrezyou.

Evelse peb karg en Iliz, peb beli, peb galloud war an eneou, ar galloud da brezeg komzou Doue, ar galloud da roi ar zakramanchou, a zeu d'an dud a Iliz, Iskibyen ha beleyen, digan Jesus-Krist, ewid gwir, mes dre zaouarn ar Pab. Fallet eo d'or Zalver e tremenze d'eom dre zaouarn ar Pab, he Vikel war an douar, an oll grasou a ro hèn d'eomp en he Iliz dre he zakramanchou.

An Iliz a zo evel eur wezenn. Eur wezenn he deuz grizyenn, eur c'horf gwezenn pe trojenn ha brankou. Er brankou eo e teu an delyou hag ar frouez. Mes ha dont a raffe na delyou, na frouez er brankou eb an drojenn? Nan. Distagit ar brankou euz an drojenn, hag ar brankou kerkent a zeu da voènvi, da zec'hi ha ne zougint mui na delyou, na frouez. Mes an drojenn he-unan, ha beza eo eun dra benâg eb ar c'hrizyenn pe ar grizyou? Nan. Distagit an drojenn pe ar c'horf gwezenn euz he grizyenn pe he grizyou, ha kerkent ar c'horf gwezenn-ze n'hen deuz mui a vuhez enn-ha. O veza n'hen deuz mui a vuhez enn-ha, ne ouffe mui roi ar vuhez d'ar brankou, hag ar brankou a varv gan ar c'horf gwezenn. Ar c'hrizyenn eo a gemmer en douar ar vagadurez, anvet seo, pehini a ra buhez ar wezenn. Ar zeo a zao euz ar c'hrizyenn en drojenn, hag euz an drojenn e tremen er brankou. Mad! ar c'hrizyenn euz a wezenn an Iliz eo or Zalver Jesus-Krist, ar Pab an drojenn, an Iskibyen hag ar veleyenn gan an oll dud fidel ar brankou. Lammit Jesus-Krist euz an Iliz, hag ar Pab ne-d-eo mui netra ; lammit ar Pab euz an Iliz, hag an Iskibyen, ar veleyen hag an dud fidel ne-d-int mui netra, ne recevont mui ar zeo, d. l. e. ar grasou pere a zeu euz a Jesus-Krist, pere a ro d'eom ar vuhez spirituel hag on laka da zougenn frouez ewid ar vuhez eternel.

E c'hallom eta lavaret gan peb gwiryonez penaôz ar veleyen hag an Iskibyen ho-unan na vent netra en Iliz eb ar Pab, n'ho deffe ket muioc'h a veli, a c'halloud en Iliz war an eneou eged an dud fidel eb ar Pab, na vent ket evelse ewid roi d'an dud ar zakramanchou ha dre enno ar vuhez spirituel pe ar vuhez euz ar c'hras eb ar Pab. Pa vadez ar beleg eur bugel, digan Jesus-Krist dre ar Pab hag euz ar Pab dre an Eskop eo e teu d'ezha ar galloud d'her badeza. Pa absolv ar c'hönfessour he benitant, digan Jesus-Krist dre ar Pab hag euz ar Pab dre an Eskop eo e teu d'ezha ar galloud d'hen absolvi.

E c'hallom azlavaret eta gan peb gwiryonez penaôz an oll dud a iliz na vent netra eb ar Pab, ne ouffent ober netra ewid mad, ewid selvidigez an eneou eb ar Pab. Ar Pab eo ar penn euz an Iliz (Jesus-Krist eo ar penn kenta euz an Iliz ; mes ar Pab a zalc'h he blas war an douar hag evelse ez eo en he c'houde ha dindann-ha ar penn euz an Iliz war an donar), an dud a Iliz, Iskibyen ha beleyen, eo ar skianchou hag an izili principala, an dud fidel ar c'horf. Lammit ar penn kuit, da betra e talvo d'eoc'h ken nag ar skianchou, nag an izili, nag ar c'horf? Petra a jom gan-eoc'h mui nemed eur c'horf maro, mad epken da gass d'an douar?

Dleouryen ez-om eta d'ar Pab euz a galz.

Ia, mar dom kristenyen, mar bevom euz a vuhez ar c'hras, digan Jesus-Krist, dre ar Pab, eo e teu d'eom ar vuhez-se. Mar deom, eun deiz, d'ar baradoz, ez eo dre voyen grasou Jesus-Krist, deuet d'eom dre zaouarn ar Pab, hag euz a zaouarn ar Pab dre zaouarn an Iskibyen hag ar veleyen, ec'h arruim enno.

Ar Pab, o veza evelse on tad spirituel, a verit e respetaffem anezha.

Ia, e tleom d'ar Pab peb respet, karantez hag anaoudegez vad. Muioc'h a respet a dleom d'ar Pab eged da Roue e-bed. Muioc'h a garantez hag a anaoudegez vad a dleom d'ezha eged d'on tadou ervez ar c'hig : rag ar vuhez spirituel, pehini a zeu d'eom dreiz-ha, a zo eb muzul prisiusoc'h eged an hini a recevom dre on tadou ervez ar c'hig. An Ermit.

Divarbenn himiennou euz ar re zo bet lazet epad dispac'h Paris.

III.

Pa edot o kemeret ar pred-corais dioc'h an noz, setu ar breur porcher o tont da lavaret e voa digouezet eun ofiser a berz ar gommun, ha ganthan eur gompagnunez gardou nasional. Ar breur porcher, ervez an urz a ioa bet roet dezhan, n'o lezas ket da zont tre ken na vije deut an tad rener d'ho c'haout ; hag ho delc'her a reaz e kichen an or, daoust d'ar prez a ziskuezent ha d'ho gourdrouzou. An daou dad, kenta a rejont oa mont da lacat ar zacramant santel e savete, ha neuze e teujont d'an or.

Ar sitoian Goupil a lavaras dicheg e voa digaset gant ar gommun da glask armou ha traou all a ioa e ti ar Jesuisted, ha neuze, var digarez eun afer bennag, e roas d'ar sitoian Lagranj ar gark d'a furchal. Hag hema a reaz ar gevridi-ze a zoare. Red eo beza guelet ha clevet an dud-ze, evit cridi pe gen dizoue ha pe gen divez e

voant. Ar sitoian Lagranj a lakeas var dro antercant den da zioual an oll doriou, ha var dro kement all da furchal kement corn a ioa en ti. Teir heur e padaz ar furchze gantho, ha kintou a ioa enho, rak ne gavent ket ar pez a glaskent. Lagranj hag he eil a gomze dalc'h mad, guech dre gounnar, guech evit ober goab. An tad Olivaint a responte ato gant dousder.

Erfin e tigoueschot gant ar c'houfr a zo an arc'hant enhan ; neuze e leverjont : peleac'h ema an alc'hoez? Digorit buan.

— An alc'hoez n'ema ket ama ; bez'ema etre daouarn an tad en deuz ar garg euz an arc'hant. — Eno neuze e voue malloziou. Caset e voue eur breur ha tri c'hard nasional oc'h he heul da glask an tad tenzorier ha da gerc'hat an alc'hoez. Lavaret oue dezho digas an tad beo pe varo. An tad Caubert a deuaz, a zigoraz ar c'houfr, ha.... n'oa netra enhan ! Mar doa bet malloziou diaraog e voue c'hoas muioc'h neuze. — Laeret omp, eme ar sitoien Lagranj ; n'eus fors, an tad rener da viana hag an tad tenzorier a vezo va frizonierien. Deomp da di brefet ar polis.

An tad Lefebvr a c'houlenne en han Doue mont ive gant he vreudeur. « Nan, nan, eme Lagranj, chomit ama ha diouallit an ti-ma en hano ar Gommun. » E guirionez an tad Lefebvre hag an ti a zo bet espernet.

Var dro unneg heur anter oa pa voue caset an daou dad prizonier. Eur pennad mad a hent o doa da ober, ha ne voue cavet kar ebet evit ho c'has. Cals tud a ioa er meaz e kichen en or ; an tad Olivaint ne ziskouezas guelet nemet eun toulladig a ziskueze caout truez outhan. Musc'hoarzin a reaz outho evel evit lavaret : *na vouelit ket varnhon.*

Ar sitoian Lagranj hag he gompagnunez a ieaz en dro da dachen Vandom, kement a fouge enho evel pa o divije trc'het arme Versail. Eur vandennig epken a ieas da gas an daou dad da di prefet ar polis eleac'h ma vouent laket en ho fart ho unan.

An tad Lefebvr a scrife goudeze d'an tad Ponlevay evit lavaret dezhan petra a ioa digouezet. « Pedit evidon, emezhan, oh ! na me a ve eurus ma c'helfen rei va buez evit Jesus-Christ ! » Mes Doue he unan en doa great he choas.

Er *c'honciergerie* eta e voue laket an tadou prizonierien. An tad Ducoudray en doa guelet ha santet diaraok kement a dlie digouezout. Lavaret a rea d'ar prins a Broglie d'an 19 a Veurs :

« Ep dale hon ilizou a vezo serret, hon tiez mac'het ha laeret, ni a vezo croget enhomp, ha Doue a voar piou a c'hello caout he frankis. Ar pez a velimp a ziskuezo dreist oll casoni a enep Doue, hag ar pez a zo glac'harus da lavaret, ar re a vezo mistri e Paris ne anavezont ken lezen nemet hini ar c'hanol ; setu seis mis zo emaoun etouez an dud-ze, ha n'em eus ket cavet c'hoaz eur galon nag eun ene honest. »

Lavaret a rea c'hoas da eun all : « Bez'emaomp en eun amzer hag a zo esoc'h enhan gouzout mervel eget gouzout beva.

Kerkent ha ma voue prizoniet, an tad Ducondray a c'houlennas caout ganthan unan euz he vreudeur ; goulen a reas zoken an tad Clerc, eun den a galon vad mar deuz unan, hag hema a ioa mall ganthan mont da eur prizon eleac'h ma tlie caout ar maro.

An daou dad a scrife ac'hano evit goulen dillad ha traou all a vanke d'ar brizonerien. Mes ne ket evitho ho unan eo e c'houlennent, mes evit ar re all ; hogen prest goude e teuaz eun abardaesvez eur c'har da gerc'hat lod anezho ac'hano evit ho c'has da brizon Mazas. Aotrou Arc'hescop Pariz a voue caset ac'hano, ha neuze ar Presidant Bonjean, hag an tadou Ducoudray, Clerc ha De Bengy. An tadou Olivaint ha Caubert a voue lezet eno ; mes pephini anezho a ioa en eur cellulen, ep ma c'hallent en em velet.

Mad, eme an tad Pontlevoy, azalec neuze, o scrifa ar pez a dremene eno, e sonje din scrifa eur pennad euz a histor ar gristenien genta en toullou dindan an douar e Rom.

Hogen ar garantez a zo creoc'h eget ar maro. Cavet e voue an tu da c'hellont mont beteg ar brizonerien, da gas dezho eun dra bennag euz ar pez o doa izom, ha da gas tamouigou billejou euz an eil d'egile. Ar pennadouigou liziri-ze o dizenoue, hag a rea vad d'ho c'halon.

D'ar guener ar groaz, an tad Olivaint a scrife :

« Oh ! na me ho trugareca ! trugarecait ive hor Zalver evidon. Doue en deus kement a zoursi eus he zervichourien, ma n'em euz, a gredan, izom a netra. Kement a zo ama a zo oll tud vad ; mes ne c'hellan lavaret ken deoc'h. Fizians, ners-calon ! Lavaromp c'hoaz ha lavaromp ato : Nag hen a zo mad an Aotrou Doue ! »

Antronos, d'ar Sadorn fask, an tad Caubert a scrif :

« Ar fizians e Doue a ro ners, hag hor Zalver eo scoazel ar re a esper enhan. Ho trugarecat evit ho pedennou. Evel m'am euz amzer brema, oun en em laket da ober va retred. Mar gellit digas eun dra benag deomp, digasit ; ma na c'hellit ket, mad, evel ma plijo gant Doue ! Hor Zalver en deus desket deomp gouzanv. »

En dervez-ze ive an tad Clerc a scrife euz a Vazas d'he vreur evit goulen eul levr bennag. « Gant al levriou-ze, emezhan, me a viro mad oc'h an enouamant da dostat ouzin ; iac'h oun, ha contant meurbet. »

Euz an deis Santel ar sul fask ez eus tri lizer. Eur galon gristen a gaf an tu da ober gouel, beteg er prizon.

« Sur oun, eme an tad Olivaint, e rin plijadur deoc'h o rei deoc'h eus va c'helou. Gant eun tam strafuil en ho speret, marteze em c'hredit maro, pe da viana reuzeudik.

En em zistromplit ha distromplit ar re o defe eun tam nec'h bennak ganhen. Caout a rai deoc'h marteze oun eun den froudennus ; n'eus fors, n'emaoun ket fall ama. Kerkent ha m'oun digouezet, oun en em laket e retred.

Er c'his-ze e vevan muioc'h e calon Doue eget em cellulen. Evelse nag al leac'h nag an amzer, nag an dud nag ar pez a dremen ne reont dies din. En em ober a ran dioc'hpep tra hag en em blijan. Tri dervez retred am eus great brema. Gant ma vezin lezet da echui ! Mes petra a lavaran me ? re hir oun eat, red eo goulen kentoc'h, abalamour d'am c'hompagnunet, ne badfe ket an dra-ma eis dez.

« Hogen penauz ec'h echuo an abaden-ma ? Petra a dremen ? Petra zo zonch da ober ouzomp ? Petra a damaller deomp ? Ne ouzon netra a gomentse. Mad, providans Doue ra hon reno ! Ne goez ket eur vleven eus va fenn ep otre va mestr ; setu ar pez a c'houzon. Ha ma les ar vleven da goeza, hag eun dra bennag ouspen, e vezo evit va brasa mad. Mes p'oun ket din da c'houzanv evithan, red eo din dre ar retred poania den em renta din a gementse... »

Goudeze, e fin he lizer, an tad Olivaint, evit diskuez oa diencrez, a gakete o lavaret digas dezhan eun alez da bourmen hag ear da nevezi en he brizon.

G. M.

BRETTIK

V

Pemp heur dioc'h ar mintin eo. Sonjal a ra deoc'h credabl e tlie Anna a Vreiz, eur brinsez ker iaouank, besa cousket c'hoas d'an heur-ze. Hogen en em drompla a rafac'h. Aliez, en hanv dreist oll, he guelet kerkent ha peder heur dioc'h ar mintin, guisket hag harpet he divrec'h ganthi var he frenest, o sellet oc'h an heol o sevel a zioc'h ar ster Loer, pe o silaou canaouennou al laboused bihan klujet var beg ar guez braz euz a vouden sant Per.

Anna a ioa ar c'his ganthi da lavaret : « Ar brinsed a dle rei aliou d'ho fobl, mes dreist pep tra skueriou. » Rakse evel ma felle dezhi e vije mintinal he itronezed, e save mintin he unan ; evel ma felle dezhi e vijent troet oc'h al labour, e laboure he unan ep ean. Ne guitea he labour nemet evit studia.

An itron Anna a Vreiz, eme ar re o deus scrifet an histor, a gare kement ar vouezieger, ma n'eus bet biscoaz itron hag e defe great kement a stad hag hi euz an dud gouezieck.

En he lez e devoa barzed paet mad ganthi ; ha kement a blijadur e doa o lenn ho scridou, ma c'hourc'hemennas, pa voa deut da veza rouanez, da Ber ar Baut he alier hag he aluzenner, lakat en urz hed-da-hed an histor euz he bro a Vreiz. N'oa c'hoas nemet eur bugel, hag oa he flijadur, e castel Naonet, scrifa histor ha taoliou caer Fransez he zad. Eun aket braz a lakea da studia ar iezou coz, ha dont a reas d'ho gouzout ker mad, ma scrife aliez e latin pe e grek d'ar roue Louis daouzek, pa voa deut hema da veza he fried.

Ar mintinvez ma comzomp anezhi, ar brinsez iaouang a ioa pleget var an daol vras, bandennou parch ha paper en dro dezhi. Edo o peurscrifa ar pez a ioa nevez digouezet e Breiz. He lagad du a steredenne bep en amzer; guelet a reat evel eur goumoullen o tremen dreist he zal glan ; huanadou a loske avechou ; anat oa e plije he labour dezhi, mes ive her c'have poanius.

E guirionez eno e cave, dioc'h eun tu, oberou ar Vretoned fidel, ha dioc'h eun tu all re an drubardet. Abaoue ma voa en em laket da ober an tam labour-ze e vele sclear e pebez stad trist edo Breiz. Hogen Anna n'oa ket unan euz ar c'halonou fall-ze ne fell ket dezho sellet oc'h eur gouli gant aoun da zempla o velet pe gen doun eo ; bez' e voa unan euz ar c'halonou cre a voar en em drec'hi evit sellet piz oc'h an droug ha clask louzou d'he barea.

Dre ma scrife, Anna a jome avechou a za. Teleur a rea he zell var diou vetalen a ioa oc'h ar voger, unan a bep tu da eun imach d'ar Verc'hez. Imachou he zad hag he mam oant. Goude beza great ar zell-ze ha tennet eun huanaden, e kemere he fluen hag e scrife adarre.

Anna a iea da gaout daouzek vloaz, hag a neuze e devoa kement a skiant hag ar merc'hed speredusa. N'oa ket huel a vent, mes corfet mad eo, hag ar c'houbari anezhi a ioa leun a vajeste hag a lakea an oll da zougen respet dezhi.

Epad ma edo Anna o scrifa, eur floc'h a deuas d'he gelver da vont da gaout an Dug he zad.

— Ker mintin all ? eme ar brinsez en eur chench liou. Lavar din ar virionez, Raoul, va zad zo goaseet dezhan, ha ne ket-ta ?

— Ne ket, itron, an Aotrou Duk so savet pell zo.

Ar floc'hig a stouaz hag a ieas kuit.

Anna a jomaz eur pennad da zonjal ; nec'het hag encrezet oa. Goudeze e savaz en eur lavaret :

— Doue eo ar mestr ; ra vo great he volontez.

Neuze e testumaz ar paperiou a ioa var an daol, ha goude ho beza laket dindan alc'hoez, e zeas goustadik da zigeri dor eur gambr all a ioa e kichen he hini. Er gambr-ze edo he c'hoar, Izabel a Vreiz, cousket c'hoek, hag o vusc'hoarzin dre he c'housk. E troad ar guele, gourvezet var eun dorchen, edo ki levren guenn an Dug, evel pa vije oc'h ober gard e kichen ar bugel.

Anna a veille var he c'hoar evel eur vam. Pa he guelas cousket mad, en em dennas kuit, hag e reas sin d'ar c'hi da chom ep finval ; rag ar c'hi, oc'h he guelet, a fiche he lost hag a iea da zevel da zont d'he c'haout.

Anna a ieas neuze varzu cambr he zad. En eur vont e tigouezas ganthi an demezellet a ioa boas da zont da c'hoari gant Izabel. Lavaret a reas dezho dioual da ober trouz, ha lezer he c'hoar da gousket ken na zihunje anezhi he unan. « Rag, emezhi, va c'hoar a zo ken diners ma e deuz izom bras da veza lezet da ober he c'housk mintin. »

Cambr an Dug a ioa oraz ha caer ; arrebeuri ha taolennou a ioa enhi hag a denne sell an oll varnezho, ha lod anezho zoken a zo miret beteg hirio. Ar pez a dlie

dreist oll da zonjal an hini a iea er gambr-ze, eo e voa eno e guirionez cambr eur c'hristen.

Hirio petra a veler peurvuia e camprou ar re vraz? Eur skeuden bennag euz a dadou coz tud an ti ; ha pa vez en ho zouez skeudennou merc'hed, ne vezont ket ato guisket ken dereat ha ma ve dlet ; eun tam arrebeuri bennak curius da velet ; eun daolen bennag eleac'h ma velit peintet eur chase pe unan bennag euz an traou-ze a c'halver peziou caer, mad da lacat da c'hoarzin ar re a zell outho, brao c'hoas ma na lakeont ket ar re a zo glan ho ene da zistrei ho daoulagad ha da ruzia. Rouez eo avad e cafac'h netra hag a rafe deoc'h sonjal e zoar boaz eno da bidi na da ober netra euz ar pez zo gourc'hemennet gant ar relijion.

Ne ket evelse edo cambr Fransez eil. E penn he vele ez oa eun tam arrebeuri a c'halver *pidi-Doue*, great evit daoulina varnezhan. Var gorre an tam arrebeuri-ze e velet eul levr pedennou digor. A zioc'h ez oa eur gr sifi arc'hant kizellet caer. Huelloc'h e velet taolen an daou zant ha daou vreur Rogasian ha Donasian, merzerien ha gloar an Naonet. An oll taolennou all ken peintet, ken kizellet var an arrebeuri a vije bet mad da lacat en ilizou, rag oll e tougent d'ar feiz ha d'ar relijion. En eur ger ar gambr-ze a ioa e guirionez eur gambr christen.

Fransez eil a ioa azezet dirag eun daol a ioa goloet a levriou hag a baperiou. Pa glevas trous treid he verc'h e tistroaz hag e roas dezhi eul lizer a ioa ganthan en he zorn ; edo o paouz he lenn.

— Eun all c'hoaz o c'houlen ho torn, ve merc'h, eme an Dug en eur vusc'hoarzin.

— A zo pevar neuze, eme ar brinsez iaouang en eur deleur a veac'h eun taol lagad var al lizer.

— Ep conta ar re ne anavezit ket, Anna. Lavaret a rer ez oc'h eur brinsez dispar, ha cals dreist hoc'h oad, ha setu an oll o clask caout ho torn. Goasa a zo eo ar ganfardet-ze a ra al lez deoc'h ne blijout nemeur din-me, ha deoc'h-hu, a gaf din, e plijont nebeutoc'h c'hoas. Hogen da c'hortos ma roimp hor ger da unan bennag anezho, e lakeont freuz ha dispac'h en hor bro baour. Bez' on doa diaraog eur prins autrichian var an atant, ha setu brema eur prins saoz ive d'he dro.

— Oh ia, eme Anna en eur c'hoarzin, daou zen a zoare ! daou zen a ve lavaret e ve unan anezho a bep penn d'ar bed ; Maximilian, ker moan hag eun inkin, hag ar prins a c'hall ken teo hag eur varriken !

— Guell e ve ganeoc'h caout Alan Albert ?

— An itron a Laval e deus c'hoant avoalc'h her c'hemerfen, hag e deus bouzaret va diouscouarn divar he benn. Hogen setu ama petra e deus gounezet : Kentoc'h ne rean nemet c'hoarzin o velet drem ruz ha min anter diot Alan Albert ; brema avad em eus caz outhan.

— Ha Fransez a Roc'han !

— Oh ! mab eun trubard !

— Mad eo, eme an Duk ; guelet a ran em euz eur verç'h ha ne vezo ket demezet en despet dezhi.

— A dra sur, va zad, me ne vankin ket da zenti ouzoc'h, eme Anna.

— Abalamour ma c'houzoc'h, va merc'h, ne c'hourc'hemennin netra a gement a c'halfe displijout deoc'h.

— Ar pez a c'houzon guelloc'h c'hoaz, eme ar brinsez iaouang, eo em euz ar guella euz an tadou, hag en em daolaz etre divrec'h he zad evit poket dezhan.

Ama e voue trouc'het ar gaozeaden-ze etre an tad hag ar verc'h. Ar floc'hik Raoul Kerougat a scoas var dor ar gambr ; eur gevridi en doa da ober. G. M.

Eur pennad all er sizun a zeu.

An Aotrou Louarn, person Landrevarzec, zo maro er sizun *dremenet*.

An Aotrou Souben, belek ti ar retred, e Brest, zo hanvet person Landrevarzec.

An Aotrou Abian, vikel e Kerlouan, zo hanvet beleg an ti retred e Brest.

An Aotrou Creoff, vikel e Mespaul, zo hanvet vikel e Kerlouan.

D'ar guener, eil euz ar mis-ma, ez eus canet, e Loigny, e kichen Patay, eur zervich deiz ha bloaz evit zouavet ar Pab en em gannaz eno gant kement a gourach varlene oc'h ar brusianed. Pep tra eno a zigas sonch euz ar stourmad criz ha tenn a voue eno. An iliz hag an tour a zo bet toullet e meur a leac'h. Er vered ar c'hroaziou zo bet ive toullet, torret, discaret ; ar mein-bez zo bet bruzunet lod anezho. Daouugent ti bennak zo bet devet.

Morse tud calonek n'o doa diskuezet guelloc'h petra a c'hell da ober tud a feiz, eget ar zouavet-ma o telc'her penn da gement all a enebourien. Ar re o deus scrifet divar benn ar stourmad-ze a verk, o comz euz ar gourach a ziskuesjont oll, e voa eur zouav e kichen eur bern foen, ganthan daouugent cartouchen, hag ac'hano, ep chench plas e tiscaras daouugent prusian, ep mancout tenn ebet, ha pa voa eat he oll gartouchennou, e reas sin ar groas da c'hortoz ar maro.

Euz a bep carter oa eat tud di evit ar servich-ze ; eun niver braz a dud a iliz a ioa ive, hag Aotrou Escop Poatie en deus great eur brezegen. G. M.

PRIZ AN ED

Kemper. — *9 Kerzu.*		Pont-n'Abat — *7 Kerzu.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 54 c.	Guinis.....	30 lur, 83 c.
Segal.....	17 lur. 94 c.	Segal.....	17 lur, 50 c.
Eiz.....	18 lur, 10 c.	Eiz.....	17 lur, 76 c.
Ed-du.....	16 lur, 86 c.	Ed-du.....	17 lur, 30 c.
Kerc'h.....	18 lur, 18 c.	Kerc'h.....	19 lur, 00 c.
Avalou douar	8 lur, «« c.	Avalou douar	6 lur, 00 c.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 23 Kerzu 1871. N° 360. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamañchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 23 Kerzu 1871.

Er sizun dremenet e comzemp euz a ners-calon ar c'hoarezet-ze a ziles peb tra evit mont d'an harlu da renta servich d'ho brasa enebourien, hag e lavaremp ne deus nemet ar relijion, nemet carantez Doue hag a c'halfe lacat eun den da ober kement all.

Hogen hirio lezomp a gostez Doue ha relijion, ha comzomp epken a vouezieg ez hag a sevenedigez. An dud difeiz a fell, dezho, ep Doue na relijion, ober eurusdet an oll. Ep an dra-ze, emezho, ni a gaso pep tra var araok ; ni roi, ni a skigno e pep leac'h sevenidigez, descadurez, gouezieg ez hag er c'his-ze ni lacai an oll da gaout ho mad var an douar, da veva e peoc'h, da veza oll evel breudeur, ni a sclerijenno an oll guitibunan, ha neuze pa vezo rinset an denvalijen hag ar c'houezeuri kuit, pa vo deveza great an oll dioc'h hon dorn, ar bed a vezo eun tudi beza enhan.

Gouscoude ne velomp ket o defe an dud difeiz skignet nemeur a sclerijen e bro ebet, na digaset calz a dud gouez da veza seven. Evit digas tud gouez da veza seven, evit ober tud euz ar re a vef couls lavaret evel loenet, ez eo red beva en ho zouez. Ne ket avoalc'h ; red eo c'hoaz en eun doare bennag beva euz ho buez, deski ho iez evit gallout prezeg outho, kemeret perz en ho faourentez hag en ho foaniou, gounit ho c'halon evit neuze sclerijenna ho speret, disken beteg enho evit gallout ho zevel da resed an dud seven. Hogen kementse ne deo nemeur dioc'h doare an doctored a zo kement hano gantho da deleur sclerijen ha sevenedigez dre ar bed.

N'em eus ket clevet c'hoaz e ve bet eat nicun anezho d'en em lacat e servich ar c'houezidi evit ober tud seven anezho. Mar deus bet guelet unan bennag anezho o vont da vroiou eleac'h ne voa bet den seven en ho raok, ne ket evit sclerijenna re all eo e zeant, mes evit en em sclerijenna ho unan. Mont a rean dre guriozite, evit dizelei eun dra nevez bennag, evit lacat comz anezho. Mont a reant evit clask guelet peleac'h ema an eienen genta euz eur ster vras bennag, evit gallout guelet eur fallaen heol pe loar, evit gouzout pet troatad en deus eur menez huel bennag, evit gallout lavaret goudeze o deus guelet tud du, tud ruz, tud a bep liou couls lavaret, o deus guelet cant marvail ha cant pez caer. Chom avad etouez ar pobladou gouez evit ho scolia, deski dezho ar pez a ouzont ho unan, ne ket bet morse dare dezho.

Ar vinistred protestant zoken pa za unan bennag anezho, missionerien var ho meno, da eur vro bell var digarez prezeg ho aviel, ho guelot o vont a vanden, tad, mamm ha bugale, hag araok ma tiskennint en eul leac'h, araok ma en em lojint en eul leac'h, e rankint gouzout eo bet tud al leac'h-ze digrizet gant re all en ho raok, n'eus danjer ebet evit chom en ho zouez, e cavint eno oll ezamanchou ar vuez, e vezint paet mad ; e c'hallint ober kenverz, ha n'eus clenvet speguz ebet o ren el leac'h-ze. Pa vank eun dra bennag dezho euz an traou-ze, ar vissionerien gez ne gredont mui e vent galvet d'ar stadze.

Nan, ar groaz hag ar guir feiz epken a zo goest da zònaat ha da sevenaat tud gouez, da zousaat ho sperejou ha d'ho sclerijenna. Ar groaz epken a ia larcoc'h eget ar c'hleze, hag ar guir feiz larcoc'h eget ar vouezieg ez. Ha pa za hon doctored difeiz da eur vro bell bennag, mar deont anezho ho unan, e zeont pe evit ho flijadur pe en esper gounit, e c'houzont ez eo tremenet ar groaz dre eno en ho raog, ec'h esperont caout eun digemer mad, hag e c'hallint zoken lacat ar ber oc'h an tan eno, eleac'h ma vijent bet laket ho unan oc'h ar ber ma vijent eat di araog m'oa bet re all oc'h ober tud euz ar re zo o chom er vro-ze.

Gouscoude evit cas ar bed var araog, evit teleur sclerijen ha sevenidigez eleac'h n'eus ket, eo red da unan bennak mont da genta. Hogen an dra-ze eo afer ar vissionerien catolik, al leanezed, ar c'hoarezet catolik. Ar re-ma a ia, ep marc'hata, gant eur groaz epken hag an hano a zoue, eleac'h n'eus bet morse christen ebet en

ho raok. Gouzout a reont ar c'henta anezho a ielo e mesk ar c'houezidi-ze a vezo debret, an eil a vezo lazet, an trede, ar pevare, ar pempet marteze a vezo lazet ive. N'eus fors, mont a raint ato ; ar c'huec'hvet pe ar seizvet a vezo silaouet eun dra bennag. Hag abenn ma o deuz evelse eul loden anezho roet ho buez evit ar c'houezidi geiz-ze, unan bennag anezho a zigoro he zaoulagad, ar c'halonou a gomanso digriza, ar vugale e dostai oc'h ar missioner, ar sclerijen hag ar sevenedigez a deui nebeut ha nebeut, ha setu neuze ar c'houezidi deut da veza tud hag e doare da reseo pep kelennadurez.

Ia, ar groaz hag an hano a Zoue a zo red, ne ket epken evit ober christenien, mes zoken evit ober tud seven euz ar re n'int ket. Eur gelennadúrez ep Doue na relijion, eleac'h ober tud seven a lacafe ar bed da goeza e gouezeuri, ha ma c'halfe hon doctored difeiz, evel ma fell dezho, lacat sevel ar vugale er vro-ma ep coms dezho nag a relijion nag a Zoue, ar vro-ma a deufe da veza *barbar*, hag ar vugale-ze, evitho da zisken euz a dud seven, a deufe ep dale da veza crisoc'h ha gouesoc'h eget an dud keiz a zo o chom e creiz ar c'hoajou er broiou dianavezet. Her guelet on eus dre ar petrolerien hag ar petrolerezet o deus devet Pariz ha great kement a dorfejou. Eur sevenidigez evel hini ar re-ze eo a glasker gouscoude da rei d'ar vugale pa c'hoanteer ho scolia ep Doue na relijion. Hogen Doue r'hor miro dioc'h eur sevenidigez evelse.

ROM. Setu ama unan bennag euz a gomzou an Tad Santel ar Pap, d'ar gristenien fidel a zo eat da renta ho dever dezhan epad ma comze ar roue canfard oc'h he zeputeed, d'ar 28 euz ar mis tremenet.

« Ne ket hirio eo e vel an iliz, evit ar vech kenta, ober ar brezel dezhi. An iliz a zo en em skignet e creiz ar brezel pehini a bado keit hag hi. Mes an iliz e deus guelet ato ar gounit ganthi e creiz an oll brezeliou, abalamour Jesus-Christ, he fried divin en deuz he zavet var ar mean calet a vezo ato treac'h da zorojou an ifern. Kerkent ha ma voue savet gant Jesus-Christ, an iliz a voue great ar brezel dezhi, mes e kichen sacrifis ar C'halvar edo ive ar gounit evithi. Eno ez oa enebourien, mez bez'ez oa ive tud deut da zellet, hag ar re-ma calz anezho a iea ac'hano en eur skei var ho feultrin, hag oc'h anzao ez oa map an den e guirionez map da Zoue.

« Epad an tri c'hant vloas kenta, an iliz e devoue da stourm oc'h crisderi an impalaeret Neron, Domitian, Caligula. Goad he bugale a voue guelet o redeg a steriou ; mes ar goad-ze, o trempa an douar, a ioa eun had var behini e save christenien nevez, hag erfin an iliz, o terc'hel mad, a deuaz ar gounit ganthi. Ar bed a voue lezet eur pennad e peoc'h ; hogen ar peoc'h-ze ne badas ket pell. Eleac'h persecution e voue hereziou ; guelet e voue o sevel Julian an nac'her-Doue hag an heretiked braz all. An iliz a drec'haz ar re-ma adarre dre skiant, dre vouezieged he doctored ha dre vertuziou he zænt.

Hirio, en hon amzer, an iliz e deus c'hoas da stourm; ma ne deo ket crisoc'h ar vrezel, da viana ez eo skignet muioc'h e pep leac'h. Ne ket da eul loden epken euz an iliz eo e rer ar brezel, mes d'an iliz oll. Bez'e rancomp gouren, ne ket oc'h hereziou dister, mes oc'h an dud difeiz, dizoue, ar re ne anavezont netra nemet traou an douar, hag a glask lamet ar feiz euz a galon ar gatoliked.

« Guelet a reomp hirio an dud difeiz, ne ket mui euz a zindan an douar, mes a vel d'an oll, o clask discar ar gær nobl-ma a zo bet an douar dindanhi ruzied gant goad ken aliez a verzer, evel ma zeo bet bresset dindan troad eun Neron hag eur Julian nac'her Doue. Hogen ne deuint ket abenn euz ho zaol, rak Doue a zifen he ilis. Hirio evit caout ar gounit eo red e ve unvaniez. An iliz e deus trec'het ar c'henta persecutionou dre ners-calon he merzerien, trec'het e deuz an hereziou dre ar vouezieged, hirio e trec'ho an dud difeiz mar bez an oll gatoliked a unan.

Ia, evit ma vezo ar gounit gant an iliz, eo red e veac'h oll a unan en ho sonjou hag en ho carantez, evit en em zifen a enep ar mor-ze a gredennou hag a genteliou skignet gant an dispac'herien, evel ma ra cals tud avanset en oad, hag ive ar iaouankiz euz ar bed oll christen, tud iaouang hag a skuilfe a galon vad ho goad evit an iliz ha cador Sant Per.

« Ra n'o devezo an oll gatoliked euz ar Frans hag euz an oll broiou euz ar bed nemet eur galon, eun ene, eur zonch, eur c'hoant ; ra vezint oll a unan, hag ar gounit zo dezho. Ia, ep mar, trec'hi a raint, ne oufent ket mancout. Doue en deus roet he c'her d'he iliz, hag e c'her ne c'hell ket mancout.

Na gredit ket d'ar c'haouiadet a skign ar brud e za an iliz d'en em unani gant he enebourien. Ne oufe beza emgleo ebet etre ar virionez hag ar gaou, etre ar sclerijen hag an denvalijen, etre ar mad hag an drouk. Me hen lavar a vouez huel, ne vezo morse a emgleo etre an iliz hag ar re a ra ar brezel dezhi.

« Ia, keit ha ma vezo buez em c'halon, me vikel Jesus-Christ, ato vikel Jesus-Christ, daoust pe gen indin oun, ne blegin morse ; rei a rin va buez, Doue a roi ners din evel m'en deus roet ato bete vrema; mes morse, nan morse, ne blegin na ne rin emgleo gant ar rd o deuz aloubet va zra ha tra an ilis.

« Evidoc'h-hu a zo ken douget evit an iliz, kag a ro ners din-me dre eno, dalc'hit, a lavaran deoc'h c'hoas da veza a unan; ha ne oufac'h ket dale da gaout ar gounit.

« Me ro deoc'h va bennoz.....

AR SAKRAMANT.

AR MANN.

Ann trede skeuden eus sakramant an aoter a gavomp el *Lauda sion* eo ar Mann. Ann Israelitet ho doa treuzet ar mor-rus ; en em zigoret oa evitho hag en em gloza a reas evit beuzi Faraoun gant he girri, he gavalierien hag he oll zoudardet ; evel ar ploum oa eat ann dud fall-

ze d'ar goueled ha pobl Doue a ioa saveteat. Koulskoude n'oa c'hoas nemet e penn-kenta he veach var-zu douar ar bromesa. Dre ar gouelec'h oa ret bale ha penaos kaout dour, bara, dillad evit kement all a dud ? penaos arpa ous ann heol a zo evel eunn houarn rus aziouc'h treas ann dezert? Evit Doue n'eus netra dies ; dija hen doa digaset eur goumoulen teval dious eunn tu, skedus dious eunn tu all hag a roe disheol hed anu deis ha sklerijen epad ann nos ; n'oa eta nemet kaout fizians ha ne vije na dienes, na skuisder, na klenved evit den. Ann oll-galloudus el lavare : *ego enim dominus sanator tuus.* Mes chetu abred ar bleud ho doa digaset eus ann Ejipt o vankout hag ar feiz o vankout ive ; chetu ar bobl o krosmolat a eneb Moizes hag Aaron : perak, eme'n dud-se, n'oump ni ket bet lazet enn Ejipt dre zourn Doue, p'edomp azezet e kichen podou leun a gig ha p'hor boa bara founnus da zibri ? perak ho peus digaset ac'hanomp er gouelec'h-ma evit mervel gant ann naoun? Pegeit siouas! oa eat dija ann hebreet deus feiz ho zad-koz Abraham ! hen a ioa atao prest da zenti, hen a espere a eneb peb esperans hag ar re-man ne reont van a gomzou Doue. Ne bedont ket, blasfemi eo a reont ha n'eus nemet geier enn ho ginou : sur int, var ho meno, da veza lazet gant Doue ha kement a beza lazet, e vize bet guelloc'h gantho beza periset enn Ejipt pa zebrent kig leis ho ginou... Ar vriones oa penaos Doue a ioa bet mad ha mad-tre evitho enn Ejipt ; diouallet hen doa anezho pa jenchas ar glao e tan hag e luc'het evit skei ho enebourien, pa jenche ann dour he goad hag epad ar gouli diveza pa zave ar c'hri-fors eus a diez ann Ejipsianet, e tiès ann Israelitet, ferves koms ar skritur, ne glevet ket zoken eunn ejen o vlejal nag eur c'hi o c'hrougnal. Ouspenn, en em gemeret a reant ous Moizes hag Aaron evel m'ho divije ar re-ma komzet ha great netra enn ho hano ho-unan... Doue a glevas krosmol ar bobl hag a zavas droug ennhan ; koulskoude p'hen doa tennet ann dudse eus ann Ejipt, oa just he teuze d'ho beva ; rag-se rei a reas urs d'ar c'houmoul, eme Zavid, ha digeri a reas dorojou ann Env *et januas cæli aperuit.*

Koms a reas ous Moizes hag he lavaras : klevet em beus bugale Israel o krosmolat ; lavar dezho : dious ann abardaes ho pezo kig da zibri ha dious ar mintin ho pezo bara kement a ma kerrot ha neuze he vouesfot eo me an Aotrou ho Toue. Chetu eta dious ann abardaes he tinijas eur vanden laboused ker stank m'oa goloet al leac'h gantho ; dious ar mintin ive oa gliz tro-var-dro d'ann dachen : var an douar ne velet nemet eur guiskadreo evel ous ad munut. Neuze ann Israelitet en em lakeas da grial : *manhu* ? petra eo ann dra-ze ? rag ne ouient ket petra oa ha morse ho zud n'ho doa guelet kement all. Ann dra-man, eme Voizes, eo ar bara a ro Doue deoc'h d'en em vaga ha chetu aman he c'hourc'hemen : ra zeui peb unan ac'hanoc'h da zastum ar pes a zo red evit he vagadures ; ar muzur merket eo ar *gomor* evit pep penn-den. Bugale Israel a zentas ha dastum a rejont lod muioc'h, lod-all nebeutoc'h. Muzura a rejont dious ar gomor hag ann hini hen doa kemeret muioc'h ne gavas ket ouspenn ; ar re ho doa dastumet nebeutoc'h ne gafchont ket nebeutoc'h ; peb hini a gavas dious ma c'helle dibri. Moizes a lavaras adarre : n'espernit netra beteg ar mintin. Ne voe ket chelaouet, ha lod a zalc'has ar Mann beteg ar mintin ; mes breinet oa ha prenvedet-oll. Peb-unan eta a ranke dastum ar mann dious ar beure rag teuzi a rea d'ar sao-heol. Koulskoude d'ar c'huec'hvet deves e tastumet ann anter muioc'h, da lavaret eo, daou c'homor dre zen ha ne deuas ket a brenved er bara: mes ive d'ann deiz a ehan ne goueze ket a vann eus ann Env. Ar mann evit ar guel anizhi a ioa evel ous piz bihanik ha guenn ; he blaz oa hini ar bleud mesket gant mel. Moizes dre urs Doue a gargas eur gomor anizhi evit he lakaat enn arc'h a allians hag eno he chomas eus ann eil kanvet d'egile evit rei testeni eus a vadeles Doue. Erfin epad daou-ugent vloas e kouezas ar mann ha ne chanas da zisken eus ann Env nemet pa zigouezas ann Israelitet var douar Chanaan. Chetu petra eo ar mann ha chetu ama he hevelidiges gant sakramant an aoter. Emaoump oll o vale var-zu douar ar bromesa pehini eo ar barados ; dre ar vadisiant hor beus treuzet ar mor-rus hag eat oump eus a vro ann diaoul, mes pell emaoump c'hoas dious al leac'h eurus a glaskomp. Ar bed a zo eur gouelec'h evidomp ; he vagadures n'eo nemet treas, he eienennou nemet tán... petra rai Doue ?

Digori ja ra ive dorojou ann Env ha rei a ra deomp he gorf hag he c'hoad. Chetu aman nao hevelidiges etre ar mann hag ar sakrament : ar mann a deue eus ann Env, ar gommunion ive hag eus a gals hueloc'h ; ar mann a goueze eb ma velje ann Israelitet netra, ha ni ne velomp ket Jesus enn he zakramant ; ar mann en em furme epad ann noz hag ar zakramant a voe ive instituet enn noz ; ar mann a veze eur guiskad gliz a zindanhi evit he digemeret ha ni evit tostaat ous Doue a rank ive beza e stad a c'hras ; ar re a zastume ar mann pe e lkemerent kals pe nebeut a gave atao eur gomor hag he c'houzomp n'eus netra muioc'h enn eunn hosti, pe he ve bras pe he ve bian ; ar mann a deuze d'ar sao-heol, ar sakramant a zo eur mister a feiz ; red eo kredi eb guelet ; ar mann pehini a vreine ker buan a jomas mad enn arc'ha allians, evelse evidomp da gonsommi bembes ar spesou sakr dre ar gommunion, ar sakramant a bado atao enn ilis ; ar mann he devoa a bep seurt blaz dions ann dud he debre, evelse peb kristen a gav blazet ar gommunion dious ar garantes a ves ennhan ; erfin red eo senti ous Moizes, ous ar c'hofessour evit kommunia pe ar bara divin-ze a vezo prenvedet-oll evit ann dud superb a c'hoanta en em ren ho-unan.

Chetu, lenner kristen, great al loden genta eus ar pennad-skrid-ma ; n'hor bezo mui da goms deoc'h eus ar skeudennou. O vale gant ar zent hag ann ilis, hor beus goulennet digant ann traou kaera, ann dud vrasa a zo bet abaoue m'eo krouet ann douar, hor beus goulennet petra oant ? Ar vezen a vues he deus respountet ; me a vir ous ar maro mes n'ounn nemet ar skeuden eus eur frouezen c'hoas nerzusoc'h ; ar beleg a lakea ann daou-

zek tors var ann aoter aour hen deus respountet : ar bara-ma zo konsakret mes dont a rai eur bara kals santeloc'h ; ar mann he deus respountet : me a deu eus ann Env mes n'onnn nemet poultren e skoas ar bara divin a dle beza roet d'ann dud. Chelaouomp ar mouesiou-ze dudius a zav eus goueled ar c'hantvejou evit kreski hor feiz hag hor c'harantes... Breman he zeomp da vale enn eur skterijen kals brasoc'h : goulaouet eo ann deis, ann heol a zo e-kreis ann Env, da lavaret eo, Jesus a brezeg ar viriones : chelaoump anezhan o prometti sklear ha freas he zakramant adorabl, ra deui hen hag he vamm benniget d'hor sikour evit ma raimp mad ann eil loden-ze eus hol labour ! I. W.

(Eur pennad all eur vech all)

Divarbenn hiniennou euz ar re zo bet lazet epad dispac'h Paris.

III.

Eun diouer braz eo beza er prizon deis pask, eme an tad Olivaint. E kementse canomp a galon vad *alleluia !* fizians ! fizians !

An tad Caubert a scrife ive en dervez-ze : « Ho trugarecaat euz ar pez oc'h eus digaset deomp. An unvaniez gant Doue a zo diesoc'h pa vez evelen pep tra couls lavaret evel zo red. N'eus netra guelloc'h eget an diouer evit ober d'an den caout Doue hag en em harpa varnezhan epken. Esperout a ran ema brao an tad Olivaint, mes n'en em velomp ket. Nerz a gaver pa laker he fizians e Doue, ha pa en em daoler etre divrec'h eun tad ker mad. An ene a zalc'h ar c'horf en he za. Me vel an dra-ze avoalc'h abaoue ma zoun prizonier evit Jésus-Christ, ha ne c'hellan ket mont ac'hann. »

E Mazaz, evel er prizon all, e voa levenez deis pask. An tad Clerc a scrife d'he vreur :

« Hirio ema gouel ar goueliou, pask ar gristenien, an deis great gant Doue ! N'on eus bet nag oferen da lavaret, nag oferen da glevet ; laouenidigez avad ha peoc'h Doue, on eus bet.

« Evel mac'h eus digaset din cals mui a draou eget n'am euz izom evidhon va unan, em ens credet ervad e poa sonch e rojen lod anezho d'ar re a zo ama prisonierien eveldhon. Da drugarecat a ran eta da veza bet sonch, ne ket epken eus da vreur, mes ive euz ar re all. Ar garantez e kenver an nessa eo ar gaera euz ar vertuziou. N'eus ket guelloc'h evithi, ha padout a rai ato, zoken en Env. Ouspen da drugarecat, da veuli a ran ive, abalamour ma c'houzon ne lezo ket Doue ep recompans ar vad great d'ar re a c'houzanv evit he hano.... »

Setu ama eun testeni caer roet d'an tad Olivaint ; ober a ra kement a henor d'an hini en deuz he roet evel d'an hini eu deuz he resevet.

Eun dervez, eme an tad Pontlevoy, eur beleg a déuas d'am c'haout e Versail. « Me, emezhan, eo person Menez-ar-Merzer (Montmartre). Aotrou Arc'hescop Pariz en deus va digaset da gaout an Aotrou Thiers da ober eur gevridi. Mes collet em eus va foan. N'eus fors, roet em eus va ger da vont en dro da Bariz, ha ne din ket enep va ger.

Araok ma zin ac'hann avad em euz eun dle da baea. Ma zo ive prizonier er *C'honciergerie ;* hogen evel m'edon en dienez a bep tra, an tad Olivaint her gouezaz, hag an den carantezus ma zeo en devoue ar vadelez da rei lod din euz ar pezig en devoa. C'hoant am boa d'he drugarecat, hag evel ne c'hellan ket mont beteg enhan, oun deut d'ho caout evit diskuez deoc'h va anaoudegez vad. »

Var gementse ar belek mad en em daol d'an daoulin en eur lavaret din : « Va zad, bennigit ac'hanon, rak mont a ran ac'hann evel eun den hag a ia d'ar maro. »

He vriata a riz en eur vouela, hag hen a vouele ive, ha dioc'htu ez eaz en hent.

En dro-ma gouscoude *Commun* Paris n'e devoue ket ar grisderi da laza ar belek calonek-ze.

Mes caera tra a dremenaz er C'honciergerie evit an daou dad a ioa eno, a zigouezas d'an 19 a ebrel. En deize e c'heljont communia. Abouez clask avoalc'h, e voue cavet an tu da gas dezho ar zacramant, hag ar prizon tenval hag ankenius-ze a deuas da veza en deis-ze *ti Zoue* hag evel *dor an Env*. Poent oa, rag eur pennadik goude an tad Olivaint hag an tad Caubert a voue caset da Vazas eleac'h ma edo an tri dad all en ho raok.

Bac'h pe prizon Mazas a zo great en hevelep doare ma zeuz eur speuren etre pehini euz ar brizonerien. Pa zear eno, e rer evel pa guiteaf ar vuez, ar prizonier paour n'eus den var he dro, ema eno evel en eur bez. Gouscoude, abenn eun nebeut derveziou, e voue cavet an dro da c'hellout comz oc'h hor prizonierien dre damouigou scrit.

An tad Ducoudray eo a scrife da genta d'he superiol : « Va zad, emezhan, clask a ran mont beteg enhoc'h, ha ma na c'hellan ket comz ouzoc'h *bek-ha-bek*, da viana e fell din rei deoc'h da c'houzout emaoun e buez, hag em eus mall da veza c'hoas tostoc'h deoc'h.

« Gouzout a rit petra zo digouezet ganeomp, ha pe gen ankeniuz eo hor stad... Ama e tremenan calz amzer o pidi, hag eun nebeut ive o c'houzanv. Ankeniuz eo beza ep guelet den, beza ep gouzout petra vezo great ouzomp, beza dreist oll ep gallout lavaret an oferen santel nag he c'hlevet.

Ne c'hallan caout darempred, e giz ebet, gant ar re a zo prizonierien eveldhon. Emaint aze, em c'hichen, var ar memes pond-ale ; setu kement a c'houzon. Setu hon loden, pa fell da zoue.

Pedit ha lakit pidi calz evidomp. Eun tamik menek, mar plich, en hoc'h oferennou, ha neuze ec'h esperan dre ho pedennou e lakeot va zenna ac'hanu, hag ep dale e vezo ? evel ma plijo gant Doue.

D'ar 17 a ebrel, an tad Olivraint a scrife da unan euz he genvreudeur :

« Ho lizer am eus resevet, ha plijadur vraz en deus great din. Trugarecait evidhon kement hini a glevit o truezi var va stad. Lavarit dezho n'oun tam ebet reuzeudik. Va iec'het a zo brao ; n'em eus tam enouamant ebet ; er retred emaoun, hag emaoun enhan bete va gouzouk ; emaoun en trizecvet dervez, e creiz passion hor zalver, a zo mad mad meurbet e kenver ar re a glask gouzanv eun dra-bennag ganthan. Bezomp muioc'h mui da zoue. Ne ouzoun kelou ebet euz ar brizonierien-all. Gortoz a ran al levriou am eus goulennet ouzoc'h.

D'an 18 a ebrel, e tigouezas daou brizonier nevez e Mazas, an tad Razin hag ar breur Aurier. Ar re ma a iea da dec'het euz a Bariz ; anavezet e vouent e Gar an hent houarn gant ar sitoian Moussu. Dioc'htu e voue croget enho ha caset da genta da Venez-ar-merzer ha goudeze da di prefet ar polis. Eno e voue great goulennou outho, ha pa voue gouezet e voant euz a di ar Jesuisted euz a ru ar Sevr, e vouent caset da brizon Mazas. Bez'o devoue eta ho lod euz a boaniou ar re all, hogen n'int ket bet laket d'ar maro, ha setu perak ne vezo ken hano anezho er pennad scrit-ma.

D'an 19 a ebrel, an tad Olivaint a scrifas daou dam billet. Lavaret a ra da eur mignon e rank beza dianket pe collet lod euz ar billejou en deus scrifet. Goulen a ra levriou ha dreist oll ar scritur sacr, e latin hag e lizerennou bras.

Hor gardianet, emezhan, a zo tud a zoare. Pourmen a reomp bemdez. Morse ne vezan enouet ; *n'oun ket ken diot.* Emaoun er pemzecvet dervez eus va retred. »

Dre eun eil billet, an tad Olivaint a lavare :

« N'oc'h eus ket resevet eta va liziri ? Me esper e zai hema beteg enhoc'h. Me ho trugareca a greis calon euz ho carantez e kenver prizonierien baour. Setu aze eun ober a drugarez ha ne anaien ket araok beza er prizon. Hogen c'hui a voar ober ker mad an act a drugarez-ze. Lavaret a rafen zoken, re vad !

Nan, ne gavan ket hir an amzer. Mont a ran ato gant va retred ; ne ket dare din enoni gant an Aotrou Doue.

E daou c'her, ar iec'hed zo mad hag ar galon laouen. Antronoz an tad Olivaint a bede stard ma vije caset levriou dezhan.

An tad Caubert a c'houlenne ive, hag a lavare : Va iec'het ne ket fall. Peoc'h ha fizians.

D'an 22 a ebrel, an tad Olivaint en doa resevet al levriou en doa kement a c'hoant da gaout hag a scrife : Oh, na me ho trugareca evit al levriou oc'h eus digaset din deac'h ! Mes ar Bibl oc'h eus digaset din n'ema ket en he fez. Ar brofeted hag an Aviel n'emaint ket enhi. Digasit din kenta ma c'hellot ar pez a vank. »

Lavaret a rea en eur billet-all :

« An tad rener en deus digaset din levriou. Bennos Doue da veza ho digaset din. Bennos Doue ive evit an traou all. E guirionez re a zigasit, hag ar pez zo goasa eo n'em lezer ket, evel ma carfen, da rei ar pez am euz a re da re all ha n'o deus den da gemeret soursi anezho. Credit ervad e c'houezin goulen pe lacat digas ar pez am bezo izom.... Ar c'horf a ia mad, hag evit an ene me gaf din e ran eur retred a zoare. *Deo gratias !*

D'an 22 ive an tad Clerc a scrife d'he vreur :

« Noz deiz e clever ar c'hanol o crozal ; beac'h a zo var ar c'hreou; seziz a laker var Baris varlerc'h ar brussiand. Labour o divije bet ar brussianed ma vije bet red dezho he c'hemeret dre ners, Cridi a ran eta ne ket prest an abaden-ma da echui, ha ni ken nebeut n'omp ket prest da vont ac'han. Labour am eus c'hoaz eun dervez bennak gaut al levr ac'h eus digaset din ; hogen caout a garfen eun all. «

Goude beza merket hano eul levr bennag, e lavar :

« Evit bevans ha lienach em euz avoalc'h ; tud vad zo hag a ro din ar pez am euz izom. N'en em laca ket var var abalamour din ; kementse ne zervichfe da netra, ha ma vez prizoniet, n'emaout ket e tro da c'houzanv an dra-ze eveldon-me. »

An tad Caubert a lavare ive d'he c'hoar : « Na gemer ket ar boan da zont evelse bemdez da c'houlen eus va c'helou, p'eo guir n'hes lezer ket d'am guelet. Re hir pennad bale eo evidoût ; eur vech er sizun zo avoalc'h. Va iec'hed a gendalc'h mad, ha ne vank netra din.....

Eur pennad all er sizun a zeu. G. M.

Maro eun torfetour.

Troi kein d'ar relijion a zo troi ar fas d'ar galeou, d'ar guillotin, pe d'an nebeuta d'ar prizon, d'an toull bac'h. Ma ne zistroer mui, mar kendelc'her da gerzet war an tu-ze, e tigouezer a-bred pe zivezad, dirag ar barner, e tebrer euz a vara c'houero ar galeou pe ar prizon, pe e santer e kig ar c'houzoug ar yender euz a goutellaz ar guillotin. Evuruz c'hoaz, pa gouezer en eunan euz an toullouze, abarz kuitaat ar bed-ma : rag eur chans, eur chans ar brasa a zo ewid-oc'h e teuot, el lec'hyou kloz-se, ha dreist-oll pa welot ar guillotin, da zistroi ho fas war zu ar relijion, da zevel ho taoulagad war zu Doue ha da c'houllenn pardon digantha, abars kuitaat an douar. Mar teu ho planedenn fall, er c'hontrol-me a gomz ouz-oc'h-c'hwi pehini oz peuz greet dilez euz ho relijion, — mar teu ho planédenn fall, a lavaran, pe mar kerit, ho troug-eal da lakaat ac'hannoc'h da dremen a biou ar galeou hag ar guillotin, ha da vervel en ho kwele evel an dud honest, e kouezot, goude ho maro, en eur prizon kalz heuzusoc'h eged oll brizoniou ar bed-ma, er prizon e pehini e tol Doue he enebouryen, he gassaouryen, ar re a ra fae war he lezennou santel, epâd ho buhez.

Hen envel a reom an ifern.

Setu aze ar zonjou a zeuaz em spered, pa lenniz, en eunan euz an deizyou-ma, ar pez a gavit merket ama war-lerc'h :

« D'an daou war-n-ugent (22) euz a viz du diveza eo bet fuzuillet er gear à Lill, e departamant an Nord, eun den anvet Jurietti. »

Petra hen devoa-hèn greet ?

« Epad ar brezel diveza hen devoa hen hem c'hreet Frank-tenner, hen hem lakeet e-touez soudarded ar

Franç, mes ewid labourat en ho eneb a du gan ar Prussianed. Eun trubard pe eun traitonr a voa.

« Eun deiz e kassaz ar vataillon edo karget da rena pe da hencha da eun traped pe spi, dresset gan ar Prussianed ewid paka ar Francizyen, d'ar pez a anvom aliesoc'h eun troc'h-gouzoug, eun troc'h-yelc'h, eun toull laeron, eun toull enebouryen. Jurietti hen devoa hen hem glevet hag a voa paeet gan ar Prussianed ewid ober an toll fall-ze.

« Eun deiz all e yeaz da ziskulya d'ar Prussianed ar vourc'hadenn a behini edo ginidig. Ar Prussianed a yeaz hag a zevaz ar vourc'hadenn oll nemed ti Jurietti.

« A-hend-all edo eul laer hag eur meuntrer. Evelse n'ez euz greet d'ezha nemed ar pez a verite, oc'h he fuzuilla.

« Koulskoude he varo a zo bet gwelloc'h eged he vuhez, da vihana ewid gwel.

« D'an unan war-n-ugent (21)a viz du, dioc'h ar pardaez, e voe diskleryet d'ezha e vize lakeet d'ar maro antronoz. Goullenn a reaz neuze dioc'htu eur beleg. Aluzenner ar wikadel (citadelle) pe ar c'hastel a yeaz da dremen an noz gantha. Jurietti a govesseaz, a glevaz antronoz vintin an oferenn hag a gomuniaz enn-hi. »

« Araog kuitaat ar prizon ewid mont d'ar maro e trugarekeaz he c'houardianed hag e roaz eur c'huzul mad benâg d'ar brizoneryen all a voa enno. Lavaret a reaz d'ezho evel-hen : « Mar karzenn beza dalc'het da « heulya mad beppred va relijion, » eme-z-ha, « ne vi- « zenn ket bet ama. Kredit ac'hannon c'hwi etre-z-oc'h: « Na zilaouit neppred ar re a glask ho tistroi da heulya « ho relijion ; it d'an oferenn, lavarit ho pedennou « dioc'h mintin ha dioc'h noz ; hen hem akuitit euz « ho oll teveryou all : n'ez euz ken moyen da jom den « honest. Ra zeuyo va maro, ar maro reuzeudig a yan « da c'houzanv, da veza eur gentel ewid-oc'h oll...»

« Diblas a rezeur neuze ewid monet d'al lec'h ma vize fuzuillet an torfetour. Hemma a gerze, harpet war brec'h ar beleg. Digouezet war al lec'h, Jurietti a lezaz lakaat d'ezha eur gouel war he zaoulagad, hen hem dolaz d'he zaoulin, ha kerkent e voe greet war-n-ezha eun diskarg tennou fuzuill, pere her c'hassaz d'ar bed all. »

Gras d'ezha da veza et d'ar baradoz. AN ERMIT.

BRETTIK

VII.

An Dug a c'houlennas digant he floc'hig : Petra zo a nevez, Raoul ?

— Aotrou Dug, an Aotronez Loiz a Orlean, Coatmen ha Mene a zo aze o c'houlen dont d'ho caout.

— Ne voueschent ket beza great guelloc'h ; lavar dezho dont, ha dont buhan ; morse n'em oa bet muioc'h a izom euz ho aliou.

— Evit brema n'eus nemet eun ali hag a ve mad da heuilla, a lavaraz eur vouez c'hroz er penn izela euz ar gambr, an ali-ze a gavot tenn : red eo kuitat Castel an tour nevez, rak siouas ! n'oc'h ket sur euz ho puez ama.

Fransez eil a reaz eur scrijaden, hag a zistroas gant nec'h da velet piou a gomze.

Loiz a Orlean, Dunoa, ar c'hont a Gomminj, ar prins a Oranj, Moris ar mene ha Ian Castelguy a deuaz er gambr an eil varlerc'h egile. Alan ar Plessis a deuaz ive varlerc'h, hag en em lakeaz e kichen cador an Duk, dirag ar floc'h all Raoul a Gerougat. Eur vanden dudchentil a deuas goudeze, hag en ho zouez ar C'hardinal a Foix.

— Asa, eme an Duk, petra a dremen ta en hor c'hear vad an Naonet, ma emaoc'h en em zestumet ama oll evelse ker mintin, ha ker strafuillet evel ma tiskuezit beza ? Pebez ali dic'hiz a roac'h deomp bremaik, Loiz a Orlean ?

— Evel am eus lavaret deoc'h, Aotrou Duk, an ali epken a c'hellomp da rei deoc'h, en doare m'ema ar bed.

Fransez eil a dolas var he genderv eur zell lemm, evel pa vije droug enhan.

— Displegit an dra-ze deomp, emezhan, ha dreist oll n'o pet ket aoun evit lavaret ar virionez abalamour m'ema va merc'h ama : goad Breiz ne anavez ket an aoun.

O lavaret ar c'homzou seac'h-ze, an Duk coz a zave sounn he benn guenn. Caer oa da velet, an den coz, hag ar bouchadou bleo guenn a goeze var he ziscoaz a rea dezhan eur gorunen caeroc'h eget he gurunen a zuk.

Loiz a Orlean a jome souezet ha leun a respet dirag an tad hag ar verc'h o velet pe ger courachuz oant dirag eun danjer ha ne anaient ket c'hoas. Mont a rea da lavaret petra a ioa tremenet epad an noz, pa deuaz eur spontail ha ne voa den o sonjal enhan, da droc'ha dezhan ar goms.

An oll a loscaz eur griaden ; an dudchentil a gasaz ho daouarn d'ho c'hlezeier; Anna hag an daou floc'h a lammas dirag an Dug evel evit he zifen.

Petra a ioa-ta digouezet ? Eur voulet kanol a ioa coezet er gambr goude beza bruzunet eur prenest ha laket an ti oll da ober eur grenaden. An oll a ioa bet strafuillet hag a ioa chomet mantret o velet ar voulet-ze o tremen tostik da benn an Duk, hag o touch couls lavaret oc'h penn ar brinsez Anna, hag o chom goudeze sanclet er voger er c'hostez all d'ar gambr, eleac'h ma vije lavaret e vije o c'hortos re all da zont var he jerc'h.

— Ar voulet-ze a respont em leac'h, eme Loiz a Orlean pa voa eat eun nebeut he strafuil kuit.

Fransez a vreiz ne silaoue ket ; en he za e kichen ar prenest bruzunet, e taole he zell hirra ma c'helle.

— Ar c'hallaouet ! ar c'hallaouet int!... Great o deuz ar pez am boa aoun na rajent ; divez avoalc'h int evit dont varnhon er c'hre diveza-ma, er c'hastel-ma savet gant va zadou coz... Anna, va merc'h ker, eur burzud epken euz an Env en deus gallet hor savetei... Guelet em euz ar voulet o vont ebiou d'am fenn hag o touch couls lavaret oc'h hoc'h hini... Evidonme a zo coz, cabac'h, hag a vo echu ep dale va buez, mes c'hui, va merc'h !...

— Aotrou Dug, a lavaras Guillou Gueguen, ha ne velit-hu ket aze eun ali deut deoc'h euz an Env ? Evel a livirit, dre vurzud epken oc'h bet saveteet, c'hui hag an itron Anna ; Doue marteze ne rafe ket eur burzud all.

— Petra ! e falfe deoc'h e kuitafen ar c'hastel-ma ? an ti-ma a garan kement hag a zo ganet va bugale enhan ? — Ah Charles ! ma na vijen ket bet tad e vije bet guelloc'h ganhen mervel dindan ar mogeriou-ze eget beza er stus ma ec'h eus va laket !

— Ha neuze va zad, eme Anna, red eo deoc'h chom beo abalamour d'ho sujidi. En han'Doue, grit a galon vad ar sacrifis a c'houlenner diganeoc'h.

Fransez a zelle oc'h an dud chentil a ioa en dro dezhan, o clask lenn var ho bizachou petra a zonjent.

— Ha ne deo ket, emezhan, beza digalon tec'het evelse ?

O clevet ar ger *digalon*, Anna a grenaz he dorn a ioa neuze e dorn he zad.

— *Digalon*, Aotrou Dug, a lavaras Dunoa, nan, an dra-ze ne ket beza digalon eo. Tec'het a rit araog ar maro, ne dec'hit ket araog an enebour.

— Evel a leverez, Dunoa, eme Loiz a Orlean, n'eus netra digalon ama.

— Aotrou Dug, eme Coatmen, dre urz ar bugel calonek-ma, (hag e tiskueze Alan ar Plessis,) an Aotrou Lespervier en deus pourchaset pep tra evit digemeret an itronezed Anna hag Izabel, hag ar bourc'his Guiol a ginnik deoc'h hoc'h unan he di dister. Ne oufac'h ket beza suroc'h e nep leac'h.

An dug a dennaz eun huanaden, hag a lavararas d'he verc'h : « It, Anna, da lavaret d'ho c'hoar vian ha d'hoc'h itronezed e kuitaomp ar c'hastel.,. Mont a c'hellot da di an Aotrou Lespervier. Alan, trugarecait hoc'h eontr em leac'h... Me a ielo da di ar bourc'his Guiol. En ti-ze pep tra a zigaso da zonch din eus va moereb santel Franseza a amboas. Euz an Env e tigaso em speret ar pez a zo red da ober evit savetei ar bopl-ma e deus gouarnet em raok.

Fransez a dolaz eur zell hir ha glac'harus var gement a ioa en dro dezhan.

— Arabat eo staga he galon oc'h netra er bed-ma, emezhan ; an ti-ma hag he velet a rin-me morse ?

— Va zad, en han' Doue !... eme Anna en eur groazia he daouarn.

An Dug a glascas musc'hoarzin, mes ne c'hellas ket. Ober a reas gant madelez sin d'he verc'h da vont kuit, hag Anna a ieaz ac'hano. Pa voa eat kuit, Fransez a lavaras :

— Dont a rit ganeomp, va c'henderv a Orlean ?

— Gant hoc'h otre, Aotrou Duk, ni a guitai Naonet hirio, Castelguy, Mene ha me. Epad ma tifenno naonediz ho c'hær hag ho frins, ni a rai tro Breiz... Gouzout avoalc'h a rit perak ne c'hellan ket chom ama brema.

Ar prins breton a astennaz he zorn d'ar prins gall.

— Daou vreur ne dleont ket en em ganna, emezhan. It, Loiz a Orlean, euz a bell e c'hellit c'hoas sicour diſen Fransez eil.

Epad ma en em guzulie an dudchentil, Anna a ioa distroet d'he c'hambr.

— Dihun eo va c'hoar ? emezhi d'an demezel Bertha Keradreux a ioa eno drouklivet, o crena, o sellet dre ar prenest.

— Ne gaf ket din, Itron ; hogen guell aze, rag aoun braz e defe, ar verc'hik kez. Ar c'hallaouet zo e kichen dor kear. Pebez storlok ! Tostait ama, Itron Anna, ha guelit er pors nag a drous, nag a freuz ! nag hen a zo an oll strafuillet ! ô va Doue, petra deuimp-ni da veza ?

— Ar pez a blijo da Zoue, eme ar brinsez.

— Oh ! na c'hui zo eurus ! emë an demezel Bertha, pa n'oc'h eus ket muioc'h a encrez evit evelse !

Anna a ieas neuze e cambr he c'hoar. Izabel a ioa c'hoas cousket ; eun nebeut demezellet a ioa oc'h he gortos da zevel. Anna he dihunaz evit lavaret dezhi e voa red dezho kuitaat ar C'hastel evit mont e kær.

— Petra ? e kuitaimp Castel brao an tour nevez ? eme Izabel en eur zirol da vouela.

— Arabat eo gouela, va c'hoar, eme Anna. Arabat eo dreist oll diskuez ho clac'har d'hon tad ; (gouzout a rit avoalc'h ez eo glac'haret avoalc'h he unan.

Neuze Izabel a zalc'has var he huanadou hag a zec'haz he daoulagad, ha pa voa guisket, ez eas da zaoulina dirag imach ar Verc'hez evit lavaret he feden dioc'h ar mintin ; rag evit netra ebet ne divije morse lezet ar beden-ze ep he lavaret. Pa voa echu e lavaras d'he c'hoar :

— Alo, Anna, deomp pa gerot ; me zo prest.

Hag an diou brinsez a guiteas Castel caer ho zadou coz.

G. M.

Eur pennad all eur vechall.

Ne ket ato mad beza en huel.

Bez'ez eus tiez hag o deus toennou plad, hag an toennou-ze zo great e teuz, hag a c'heller pourmen varnezho evel var eul leur. Tiez evelse a c'halver tiez saoz er vro-ma, evel pa ve ar zaozon eo a ve bet ar re genta o sevel tiez en doare-ze. Hogen n'int ket, rag an tiez toen-leuren a zo bet a viscoaz ar c'hiz anezho e bro saoheol.

Eur bourc'his pinvidik, hag en doa eun ti evelse, ha zoken eun ti huel, a gemère eun dervez an ear var doenblad he di. Hag o veza sellet ac'hano en traon, e velas

var an douar eun den hag a ioa o sellet en eun toull mengleuz, eun toul don meurbet.

Ar bourc'his, o velet an den-ze var an douar, her c'have bihan evel eur bugelig, hag a lavare outhan he unan ; petra eo ar bugel-ze em c'hichen-me ? eur c'hornandon, eun netra ; ne ket brasoc'h eget eur verc'hoden ; em godel hen lacafen eaz avoalc'h.

Hor bourc'hiz, evel a velit, a ancounac'hea, mar doa braz hag huel, eo he di a roé hueldet dezhan, ha ne két he vent he unan. Calz a dud a gafet hag a ra eveld'han, a zisprij ar re all pa en em gavont en eur reng huel, ha ne zonjont ket ive eo ho reng epken eo ho zao dreist ar re all.

Hogen epad ma rea ar bourc'his fae var an den a ioa var an douar, setu hen o santout euu dra bennag o coeza var he benn. Sevel a ra he zaoulagad, hag e vel eun den en eun tour a ioa e kichen he di. An tour-ze a ioa huel meurbet, hag an den a ioa enhan, o caout ac'hano bihanig ha disterig ar bourc'his var he doen-leuren, en doa dre zisprijans scopet (crachet) var he benn.

Ar bourc'hiz a ieas counnar enhan. Asten a reaz he zorn serret varzu an hini a ioa en tour ; hogen pell e voa da c'hallout tizout beteg an den-zé, hag hema, o velet he gounnar, a c'hoarze hag a rea goab anezhan.

D'he dro hema, epad ma c'hoarze d'ar bourc'hiz, a zant ive eun dra bennag o coeza varzehan. Pa zao he benn, e vel azioutlian eur ballon, hag er ballon-ze eun den a ioa en em lakeat en eur dremen, da scopat var ar c'horrig a vele en tour ha da ziscarga varnezhan eur za-c'hat grae a zerviche dezhan da lest.

Potr an tour a ieas droug enhan neuze ive, hag e rea orbidou, hag e rea nebaoun d'an hini a ioa er ballon ; hogen coll he boan hag e c'hourdrouzou a rea ; ne c'helle ket tizout beteg an hini her goapea.

Etre daou, an den a ioa var an douar, goude beza sellet er vengleuz, a zavaz he zaoulagad d'an eac'h, hag he velaz ar bourc'his var he doen blad, hag an hini a ioa en tour, hag an hini a ioa er ballon, hag e lavare en eur huanada :

« Nag hen a zo brao beza en huel evelse ? Ahont e tle beza ear vad ; ahont e tleer guelet ar vro a bell ! ha me a zo ama o vouga gant ar c'hrouez, (an dra-ma a ioa en hanv,) o lonca ear contamet, o c'hoesi gleb dour.

Ma'm bije gallet da viana sevel ken huel hag ar bourc'hiz-hont, em bije cavet frascadurez.

Epad ma comze evelse, setu-hen o clevet eur vouez e gouelet ar vengleuz. Eun tenner-mein a ioa eno, hag en em gleme ive en he c'his.

« Ma ne ket eun drubuil, emezhan, e ve red da eun den tremen he vuez evelen dindan an douar, beac'h o caout ear avoalc'h evit tenna he halan, en eun toul tenval ha leiz eleac'h ma zeo red caout eur c'hleuzeur var elum e creiz an deiz zoken evit gallout guelet eun dra bennak ! Ah ! ma vijen bet da viana duze varlaez var an douar, an heol o para varnhon ha geot glas dindan va zreid!

O clevet ar c'homzou-ze an den a ioa var an douar en devoue truez oc'h an hini a ioa er venglenz, hag e lavaraz outhan he unan ! setu aze eun den hag a zo c'hoaz izeloc'h ha reuzeudicoc'h egedonme.

Etre daou oa savet eun arneu scrijuz ; ar gurun a groze, al luc'het a roge ar c'houmoul du destumet berr var vern. Ar ballon a ioa tolet ha distolet gant ar bar amzer. An hini a ioa enhan n'en doa mui c'hoant cake-tal, ne dole mui a c'hrae ; caret en divije beza bet izeloc'h eget na edo.

Ar gurun a goezas var ar ballon hag he devaz. An hini a ioa enhi a voue strinket d'an douar ha flastret, bruzunet he oll eskern. Ar gurun a goezaz ive var an tour, a lazaz an den a ioa enhan, a zistagaz eur mean euz ar beg, hag ar mean o coeza a dorraz eur vreac'h d'ar bourc'his var he doen leuren.

An den a ioa var an douar n'en devoue ken drouk nemet ma voue treuzet gant ar glao pil a deuas da heul ar bar arneu. An hini a ioa e guelet ar vengleus ne vouezas ket zoken e voa arneu ; p'en doa clemet eur pennad, en em lakeas da gana.

Neuze an den a ioa var an douar a c'halvaz an tenner mein hag a lavaras dezhan petra a ioa c'hoarvezet. Goudeze e lavaras c'hoas : Na da mui d'en em glem abalamour m'emaout ken izel. An hini a ioa huela en deus bet ar goasa maro ; an hini a ioa en tour a so bet lazet ive. ar bourc'his var he di en deus bet eun ezel torret, ha me, evel m'emaoun eun nebeut hueloc'h egedout, a zo laket gleb dour teil. Hogen ar pez zo bet glibiet gant ar glao a c'hell beza sec'het gant an heol ; hag evelse me n'en em glemin mui.

An tenner-mein a lavaras neuze ive : Mad, bezomp laouen eta mar emaomp er bed-ma en eul leac'h izel. Evit doare, caer a ve sevel, e caver ato unan bennag hueloc'h egedomp, ha seul hueloc'h ma vezer, seul vrasoc'h lam a vez pa goezer. Ne deus nemet Doue ha ne vel netra hueloc'h egethan, ha ne ve discaret morse. Mar deus poan e leac'h izel, da viana ez euz ive nebeutoc'h a zanjer.

G. M.

An Aotrou Castel, person Bodilis, zo maro er sizun dremenet.

Evit gouzout penauz eo dioualiet Rom gant gardou ar roue canfard, n'eus nemet lenn an dra-ma :

Eur beleg a iea da gas he Zoue da eun den clanv, hag en doa da zevel d'an trede astach. Pa edo o tremen doriou an astach kenta, eur vaouez a zigoraz he dor hag en em lakeas var he daoulin evit adori ar zacramant. Kerkent e tilam eur goas da vazata ar vaouez-ze en eur loskel malloziou ha leoudouet scrijus. Goudeze e lam var ar belek, hag en em laca d'her skei ive, hag ar zacramant a vije bet profanet pa nefe ma zoa eno tud hag a grocaz e collierou an den egaret-ze.

An den-ze a ioa breur d'ar vaouez en doa cannet, hag a zo unan euz an dispac'herien deut da Rom euz an estren. Epad ma edo ar safar, e tremene daou c'hard ebiou d'an ti; mes pa glefchont petra a ioa ha piou a rea an abaden-ze e zejont kuit ep lavaret ger. Ha setu penauz eo difennet ar re vad oc'h ar re fall er gær a Rom.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 30 Kerzu 1871. N° 361. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerel evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar pemanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 30 Kerzu 1871.

PETRA A LAVAR BELEIEN HA CHRISTENIEN

Divarbenn Guer an Aotrou MORVAN, Deputet,

DA ELEKTOURRIEN HE BARREZ.

Levrig an aotrou Morvan, goude beza bet o pourmen e Lanniliz hag er parresiou all tro var dro a zo erruet ive gant an amzer en hor prospitaliou, hag evid senti oc'h an ali a ro d'eomp, or beuz kemeret ar boan da lenn anezan euz an eil penn-d'egile. Hogen daoust ma tourneur en-han calz mui a zroug eged a vad euz ar veleien, ni entre-zomp a zo ker boaz da veza droug preseget ha calomniet, n'or bije c'hoaz great van ebed an oll, ma n'o divije gallet al lavariou-ze noazout da nicun all nemed d'eomp hon unan. Mes al levrig-ze o veza skignet e mesk ar re a zo en hor c'harg hag o c'halloud ober out-ho eur gaou an noasusa, ez eo evid-omp ama eun dever a goustians dianzao an traou faoz a levereur divar hor penn. Anez eleal ec'h en em lakafemp e tro da veza tamallet ha gant Doue ha gant an dud e giz ar pastor ne rafe ket a hu var ar bleiz dalc'h ma vel anezan o sailla var he zenvet.

Mes araog tout e carfemp lavaret freaz ha diflatr hor santimant d'an aotrou ; ha p'eo guir e lavar ez eo eun den *mad* ha *dizroug* meurbed, n'en em facho ket emechans o clevet ar virionez peger casaüz bennag e oufe beza. Hogen hor c'hreden-ni eo ne oufe ar scrid-ze ober enor ebed an oll da eun den euz he renk. Rag e risel da dremen dira-z-an evid ezen ha tud *ignorant*, evid-omp-ni ne gavomp en-han na rim, na rezoun, na calz a spered ken nebeud nag a c'houisieguez; mes avad forz trubarderez ha *troidellerez* gant ar memez berngeier ha ravoderez a gaveur bemdez e scrijou hag e cazetennou paotred ar revolusion ne vancont ket en-han sur aoualac'h.

Ar revolusionerien, evel a oar an oll, o deuz touet discar d'an traon an Iliz catolig, hag an hend a gemeront evid dont a benn euz ho zaol eo sclabeza ar Pab hag ar veleien en eur lavaret anezo goasa ma ellont. Ar voien surra eo eleal da zistaga diout-ho ar gristenien, o veza n'o devezo mui nemet peb disprijans evit-ho ha m'o c'hemerint oll evid gaouiadet. Evel-se mar ho c'hredid var ho ger, ar veleien a zo penn-caoz euz a gement droug a erru var an douar, caoz euz ar brezelliou, ar gernez hag ar vosen, caoz euz ar freuz a zo brema er c'herion ha var ar mæsiou. Int-hi hag int-hi hep-ken a zo o coll ar Relijion. Hogen, livirit d'in, ha pa vije an aotrou a.du gant ar gaufarted-ze, hag hen en divije gallet lavaret euz ar veleien calz goasoc'h eget na ra brema ?

Mes a red e vezo d'eomp-ni lezel bepred ar gaoz gant an aotrou-ze da zibuna he faribolennou hep m'en defe nicun guir da zevel he vouez evid ober d'ezan rabati eun nebeud bennag euz he lavariou ? Salocraz ! Rag petra bennag ne zoump na doctored, na deputeet, na memez conseillerien an ti kear, ken nebeud nag an departamant, gouscoude c'hoaz ne argilimp ket ober out-han, eur frappadig gourin.

En elecsionou diveza evid mont da Gemper, an aotrou Morvan, emezan, en deuz *collet* evid *ar vech kenta*. Marvail ! pe guir beteg-hen nicun all nemet-han ne oa biscoaz en em lakeat var ar renk ! Gouscoude c'hoaz en amzer ma oue hanvet depute, daoust hag hen en doa bet, var-n-ed tost, ar muia mouesiou en he ganton ? E guirionez, red eo beza kizidig dreist oll evid goallimori divar ken nebeud a dra ha tamall ken dizamant he bersoun hag ar veleien euz an dichans en deuz bet. Penaoz eta, an oll gargou, an oll enoriou a ranco beza hiviziken evid an aotrou-ze ? Ne vezo ket aoualac'h d'ezan beza depute ha midisin, ne gousco dizoursi ken a vezo hanvet conseilleur an departamant ha marteze mear en he barrez ! Hogen ne aotre ket, sur aoualac'h, kemend all gant hon Tad Santel ar Pab. Ha var zigarez n'eo ket hanvet da vont da Gemper, e ro he zemision

euz a gonseilleur an ti-kear, ar pez a dise beza riscluz braz caoz a galz a freuz hag a drabaz er barrez ha ma vezo a nevez gallet tamall ar veleien. Mes goude tout, na pa ve cavet mad an aotrou Depute da veza conseilleur an ti-kear, an dra-ze na virfe ket na ve cavet eun all bennag ken dereat hag hen da veza conseilleur an departamant.

Guelet a raimp, emezan, *e piou* e lacaï an electourien *ho fisians, pe er gonseilleurien goz pe er veleien*. O farsal pe o huvreal ema aoualac'h an aotrou Depute, rag piou en deuz clevet e vije meneg d'ar veleien d'en em lakaat var ar renk da veza conseilleurien ?

An aotrou, emezan, a zo bet *duet* gant ar veleien, just gant ar re a garfe hag evid calz hen hag an oll guelet guen evel an erc'h. Penaoz, duet gant ar veleien ! Mes ar veleien oll, caër o deffe, ne alfent biken ober d'ezan an anter nag ar bedervet euz ar gaou a ra out-han he unan dre ar pez en deuz lakeat en he scrid. Nep a garo brema a ouezo ervad piou eo ha petra fell d'ezan. Nag en distro, daoust hag evid ober vad d'ar veleien, ha nebeutoc'h c'hoaz da gristenien he vro, eo e teu ama an den-ze ken *dizroug* var he veno da zourna kemend a voall draou divar ho fenn? Penaoz eta, ar Republicanet a ello biviziken tamall ar veleien, lavaret anezo goasa ma ellint, hag ar re ma a ranco bepred plega ho fennou ha serra cloz ho muzellou ? Hogen mar be hounnez al liberte o deuz da rei d'eomp, chans vad d'ezo da vont cant mil leo ac'han da zanzal gant ho Republic !

Ar veleien, eme an aotrou, *ne d'int nemet tud estren, o tremen dre'r barrez*. Gouscoude pa vez meneg da baea an taillou pe da labourat var an henchou braz e vezont cavet manivig coulz ha peb unan euz ar barrisioniz. *Tud estren er barrez !* tud hag o deuz, hi hep-ken, ar garg euz a eneou ar barrisioniz, ar garg da zeski d'ezo oll ho deveriou a gristen, d'an aotrou Doctor zoken coulz ha da bep unan ; *tud estren* ar re a zo hervez Doue tadou ho farrisioniz coulz ha ma'z int ho brasa mignonet, tud ha ne d'int beleien nemed evit mad ar barrisioniz, o deuz kuiteat peb tra evid beza noz-deiz en ho zervich hag a zo atao prest da vont d'ho bizita en ho c'hlenvejou hep ma coustfe morse liard na da baour, na da binvidic! *Tud estren*, tud a zianveaz-parrez eur vech c'hoaz ! d'an ampoent ne vije ket memez Lanniliz parrez, ma na vije beleg ebed en-hi !

An Aotrou brema, en eur ziscar ar re all, a gav brao en em zevel hag ober he veuleudiou he unan. Evel-se, gant aoun n'o pe hen ankonac'heat, clevit anezan o poumpadi an oll draou burzuduz en deuz great e doug an trizeg vloaz m'az eo bet mear, gras da Napoleon, hep m'en defe credabl digaset d'ezan da zonj euz ar pez a lavar ar bugel fur :

Dibaot ar iar na goll he vi
O cana re goude defi.

Ha da genta tout gras d'ho mear coz, Lannizilis o deuz kendalc'het da vont d'an troc'h bizin e Landeda. Mes mar o deuz al lodenn vian euz ar re-ma a ia d'an troc'h bizin, leac'h da veza anaoudeg e kenver an Aotrou mear coz, ha n'eo ket eun diotach da Landedaiz, goude m'en deuz great d'ezo coll ho guir, beza c'hoaz o rei d'ezan ker stang ho mouesiou ? N'euz forz, gounezet en deuz he brosez daoust d'ar Prefet ha da lavariou ar veleien. Hogen ne gount ket d'eomp avad dre be'n hend en deuz gounezet, pe dre an hend braz, pe dre an hend treuz. Mes, penaoz bennag e ve, ne roi biken da gredi da zen e vije ama ar veleien enep ho farrisioniz, hag an Aotrou persoun nebeutoc'h eget nicun all. Aoun braz en doa emechans ha ne ket hep rezonn na raje an ti-kear mizou braz hag en aner, rag p'eo guir *ar Prefet a ioa* a *enep* ha m'oa *kollet an afer e Kemper*, e c'helle beza credabl aoualac'h e vije kollet ive e Pariz. Mes ar veleien en distro n'o deuz biscoaz huvreet na eljent fazia coulz hag ar brasa Doctored e kenver traou an seurt-ma, petra bennag ma' z eo guir bepred comsiou an Aviel.

E kenver afer ar boderez, an Aotrou sur aoualac'h, n'en deuz leac'h ebed an oll d'en em boumpadi ; rag mar en deuz rentet servich vad d'ar boderien, en deuz hep mar ebet rentet d'an nemorant all ar falla euz an oll servichou, pe guir, hervez he zantimant, tiadou tud, ma na daolont evez, a dise beza ampoezounet gant ho marc'hadourez.

Pa vouie pe seurt si o devoa podou Lanniliz, neuze oa e vije bet dlet dezha skigna eur pennad scrit etouez tud ar c'harter evit lavaret dezho pa brenjent euz ar podou-ze, dioual da lacat guinegr enho.

An Aotrou, emezan c'hoaz, en deuz roet *evid netra* he *boan* hag he *amzer* d'ar *beorien glanv*, d'ar *fermourien vian* ha d'an *artisanet dister*, evel pa zeblantfe ober d'ezo eur rebech bennag. Mez, daoust hag an hini a goueze a hend all kemend a liardou en he c'hodell, hag hen na ve dalc'het da ober aluzenn ebed an oll ?

Great en deuz ouz-pen-ze *ar ranj gant ar beorien*. Mez daoust ha n'eo ket bet great ar memez tra coulz lavaret en oll parresiou tro var dro, hag an dra-ze evid senti oc'h an ali pe an urz deuet euz a Gemper? Daoust c'hoaz hag e vije bet gallet, anez sicour ar veleien, dont a benn euz an afer-ze e Lannilis, ken nebeud nag en darn vuia euz al lec'hiou all ?

Eun *hospital* en deuz great evid ar re goz. Mes anez an deg mil lur roet gant eur *vaouez* charitabl, an *ti caer*-ze credabl braz a vije brema c'hoaz oc'h torgen, d'an ampoent ma zoa, etre daou, savet hospitaliou e Parresiou all, hep ma ve creden ar Meriou e ve an tiez-ze ho zra ken nebeud nag an dud a zo en-ho. Hogen an Aoutrou evid doare en deuz eur greden dishenvel. *Ar re goz* a zo en hospital, emezan (pemp anezo etre tout), o deuz *oll votet en he enep*, na mui, na meaz. Mes pe-

naoz beza sur a gemend-se, pe guir ar votou a dle beza secret? Ha ma na d'int ket secret evid an Aotrou Morvan, ken da ze ar votou a roeur d'ezan, a elfet lavaret anezo ne d'int bet roet nemed dre aoun ra-zan.

Mes selaouid, ne ket ar re goz-ze, ar seurezet hep-ken eo a zo da veza tamallet. Eun *taol traïs* eo bet euz ho ferz ! *Ar billejou a ioa he hano varno, n'int ket bet rentet gant-ho !* Geier, Aotrou, an daou rum billejou a ioa a vel d'ezo oll; ar seur e deuz ho lezet da ober ho choaz e giz m'ac'h ententent. Lakit ober eun disken justis hag e ouessot a be gostez ema an *taol traïs*. Mez seurezet ha beleien a elleur dizamant lakaat atao an tamall var ho c'hein.

An Aotrou ne baouez o fougeal an traou caër en deuz great pe a zo bet great epad m'oa mear ; mez credit ervad ne ket divar he goust he unan eo en deuz great an oll draou-ze, rag ne ket ken *diot*-ze, emezhan, da *vanna he venneien e frip var an henchou braz* ken nebeud na da *zaouantera gant Ian Drotach*.

Great en deuz, emezan, *henchou braz e pevar c'horn ar barrez...*, *eun ti-kear, eur prosbital*. Mes daoust hag en he raog, hag hen na oa bet great nag henchou braz, na tiez-scoll, na guered nevez, na calz traou-all ? Daoust hag, etre daou, ha ne oa bet great nag henchou braz, na netra e parresiou all ha ne douchont ket gouscoude, nag a dost, ar guiriou a doucheur e Lannilis ? Nag a barresiou zoken hag o deuz gallet erzel oc'h dispignou calz brasoc'h eget re an Aotrou Mear coz, o sevel ilizou euz ar re gaerra, hep ma ve tam paourroc'h an dud en-ho evid a ziaraog, hag hep m'o defe ar Meriou ac'hano bet, evel-d-han, an eur da reseo digant Napoleon ar groaz a enor ?

An Aotrou, var he veno, *ne oufe ober droug ebed memes d'eur c'hrouadur !* Hogen piou ar Ian sot aoualac'h d'her c'hredi var he c'her, o velet anezan ama o tiscouez he zent e giz ma ra, hag oc'h en em gemeret oc'h be bersoun, hag oc'h an oll veleien coulz hag oc'h seurezet? Ar veleien, penaoz bennag a raint, a vezo bepred tamallet gant eun orin tud a zo. Evel-se an Aotrou Calvez en doa tor braz o rebarbi ma vije rageeun crennet ar vered evid ober eur *blasen* anizi, ne ket ma credche na ma lavarje e vijet *daonet* evid kemend-se, mes dre respet evid ar re a ioa nevez interret en-hi hag abalamour da galz a rezouniou all. Hag an Aotrou Personn brema, goude beza epad eur seiz vloaz bennag, evid caout ha mezur ar peoc'h, aotreet gant an Aotrou mear kemend a ioa en he ziviz, beteg zoken asanti ma vije troc'het eul lodenn euz ar vered, a zo c'hoaz tamallet gant-han da lacaat ar freuz hag an dispac'h er barrez, hag an dra-ze, faot ne lez he opinion hag he gonstians a gostez, evid cuntinui da veza a unan gant-han, brema p'en em laka var ar renk da veza Depute ha Conseilleur an Departamant.

Micher ar veleien, emezan, *eo lakaat ar peoc'h da ren, hag emaint evel eur vegin o planta c'houez en tan !* An Aotrou Doctor eo hen lavar hag hen hep-ken ne fazi morse. Seblantout a rafe, diouz he glevet, ne ket mui ar veleien eo a zo carget brema da brezeg comsiou Doue, an Aotrou Doctor eo a zo digaset en ho flas evid kelenn an oll gristenien, beleien hag all, hag evid deski d'ezo ho deveriou. Nemed er scol e vemp bet gant-han, ne vesimp nepred nemed ezen corneg hag e vezo atao ar gaou en tu ganeomp.

Ar veleien, emezan c'hoaz, eo *a ra droug d'ar Relijion en eur damall ar re all*. Pe seurt re all, nemed ar re a zo oc'h ober brezel d'ezi hag o clask he discar d'an traon ? N'oc'h eus ket ho guelet, me voar vad, o tamal den pa rea ar mad ; hogen ho dever eo tamal an hini a velont oc'h ober fall, ha ma na rafent ket, c'hui oc'h unan a ve ar c'henta oc'h ho zamal ; ha neuze o pefe rezon.

Ar veleien *a oar ervad an elecsionou a zo aferou ar bed*, ha dre-ze ne zellont out-ho nag a bell, nag a dost ! Ar veleien *o oar* an dra-ze ! Nag e pe leac'h, mar plich, eo bet an Doctor braz-ma o pesketa ar ravoderez-ze? E kelorn Gambeta hag he gonsortet emechans, rag ne deuz nemet tud evel-d'ho hag a ve goestl da ziodi er mod-ze. Souden eta ne vezo mui nemed an Aotrou Morvan hag he gamaradet hag o devezo guir da gaozeal ha da lavaret evid piou voti ! Hogen ebat e ve d'ezan ma ve lezet ar blasen goullou gant-han evid ober peb tra en he ziviz hag en he faltazi.

Ar veleien, emeza, ne dleont ket en em emmel euz an elecsionou ! Nag abalamour da be seurt sant? Abalamour n'eo ket an dra-ze aviz ar revolutionerien, daoust hag ar veleien ne dint ket fransizien e giz ar re all ? Abaoue peur o deuz-hi eta collet ho guir a zitoien ? Ia, ervez al lezen ar veleien o deuz bemdez kemend a vir hag an Aotrou d'en em emmel euz ar voterez, hag evel beleien ez eo zoken eun dever evitho hag eun dever a goustians. Hennez eo santimant eur c'halz a dud hag o deuz eun tam mad mui a zescadurez hag a c'houisiegez eget n'en deuz an doctor Morvan. Evid ac'hano sur ne dleont ket ober evel hiviennou a vez clevet o c'hourdrouz an electourien, ma na votont gantho, da ober d'ezo eun tor bennag pe da baouez da renta d'ezo servich vad, ken nebeud na beza o rei leïnou nag o paea banneou evid rastellad mouesiou. Kement-se ne zere oc'h den ebed an oll, hag oc'h eur beleg nebeutoc'h eget oc'h nicun all. Mes ar bersounet avad o deuz hag ar guir hag an dever da lavaret d'ho farrisioniz : ne allit ket rei ho mouez da baotred ar revolusion, da dud hag a ve enebourien ho feiz hag ho relijion ; mes dalc'het oc'h avad e coustians da voti evid ar re a zalc'ho an urz vad er vro hag a zifenno ar guella caoz ar gristenien.

An electionou aferou ar bed ! Ia ervez lavar an oll revolusionerien a c'houlenn ive e giz an Aotrou ma *lessimp an Aotrou Doue en he Varadoz*. Da ziouall out-han en devezo ma savfe c'hoant gant-han morse d'en em

emmel anezo nag euz ho aferou. Rag an dra-ze ne zell ket out-han, emezho, ken nebeud nag oc'h ar veleien. *Lezomp Doue en he Varadoz* ! Comzou evelse, blasfemou'e ginou tud gouezieg a dle gouzout petra leveront, a laca ar gristenien vad da scrija, hag a ro dezho ive da anaout ous pe seurt doare tud o deuz afer. *Lezomp Doue en he Varadoz* ! Ha ma na vije ket deut hor Zalver var an douar, ha ma na vije ket maro evidomp, ha ma na vije ket ganeomp e sacramant an aoter, ha ma na vije ket nos deis gant he ilis, petra vijemp-ni ha c'hui ha me? Hogen an dra-ze oll credabl eo a fell deoc'h da nac'h.

Ia, soucha en ho c'hrogen, choum serret cloz én ho iliz ou ha diouall out-ho c'hoas na lavarfent eur ger da zisplijout d'ar baotred vad-ze, setu eno hep-ken, em'int-hi, micher ar veleien. Ia, a leveront-hi, mez daoust hag an elecsionou hag hi ne vent ket ive eun afer a goustians, eun afer hag a zell oc'h ar relijion kemend da nebeuta hag oc'h interest ar vro? Rag ma na ve hanvet nemed deputeet difeiz ha dizoue e giz ma'z euz dija eur c'halz re anezho en gambr, daoust hag hi ne raent ket, evel ma'z eo bet c'hoarvezet kentoc'h eget vrema, eleiz a lezennou enep ar guir gristenien? Daoust ha ni n'or be netra da zouja evid hor feiz hag hon relijion, daoust ar revoltidi a zo brema e kampr an deputeet hag hi ne c'hourdrouzont ket dija lakaat rei eun descadurez dizoue da oll vugale ar scoliou? hag e leverrot c'hoaz ne zell an elecsionou, na calz, na nebeud, oc'h ar relijion! Mes ac elecsionou a ra vad pe zroug ar relijion ker coulz ha ma reont hini ar vro.

Ken da ze dever ar beleg eo sclerijenna ar c'housliansou e kenver ar poent-ze. Hag e sonj d'eoc'h neuze e vezo direbech ar pastor en eur zerc'hel er mare-ze serret cloz he vuzellou, hag hen carget da zeski ho deveriou d'he barrissioniz!

Er memez tra, conseilleurien an departamant hag hi ne allont ket ober ive eun droug ar brasa d'ar relijion ha d'an urz vad? Daoust ha na deuz ket bet clevet kentoc'h evid brema unan bennag anezho o tecrial ar seurezet, d'an ampoent m'a c'houlenne eun dro all ma vije pansionet ar merc'hed dizemez o doa eur c'hrouadur bennag? Daoust adarre ha ne dal ket da galz caout eur mear ha conseilleurien vad e penn eur barrez? Ma na ve eleal e conseil an ti-kear nemed tud dizoue ha revolusionerien, dibaot ha ni a ve lezet trankil hag e peoc'h da heulia hon relijion. Ar pez a veleur hirio en deiz o tremen e calz a geriou hag a barreziou a ziscouez sclear aoualc'h ar c'hountrol beo. Hogen an Aotrou, evit-han da veza studiet ar vedisinerez, n'en deuz ket prijet evid doare kemeret ar boan da studia ar seurt traou-ma, ha setu perag e teu ama gant he *vegin* vraz da blanta mil ha mil dra foz e sperejou an dud ha da glask lakaat anezho da zevel a enep ho beleien.

Ar veleien, emezan c'hoaz, a zo caoz m'eo bet hanvet an Aotrou Keratry depute. Ne ket guir ar gaou-ze, aotrou. En taol kenta an darn vrasa euz ar veleien a joumaz pleget ho divrec'h gant-ho ; ha ma votaz hinnienou anezho evid an Aotrou Kersanson, lod all a roaz ive ho mouez d'an Aotrou Conseil. Mes a-vad dalc'h ma veljont var ar renk eun den hag a ioa pell da lavaret dre he scrijou e vije mignoun hon tad Santel ar Pap ken kebeud nag hon relijion, ar veleien e coustians ne ellent mui marc'hata hag a labouraz oll evid an Aotrou Conseil. Hogen, piou na oar en doe Keratry, e canton Lannilis, daoust da bromesaou ha da c'hourdrouzou he gostezen, calz goasoc'h lamm eget n'en deuz bet c'hoaz an Aotrou Morvan? Mes n'euz forz, ar veleien a vezo caoz m'eo bet hanvet Keratry, ha pa dal eo tud ha camaradet hon doctor, a unan gant keriz eo o deuz great an taol. Kemend-se a c'halveur en amzer-ma beza leal ha guirion ha *tremen ar vuez en eur ober vad*.

Da boent voterez ar plebiscist, ar veleien adarre o deuz lavaret voti *ia* eleac'h *nan*. Fazia calz a rit, Aotrou, ar veleien, bezit sur, ne d'int nemeur en em emmellet en dro-ze euz ar voterez dre'n abeg ne blije d'ezo nag an *ia*, nag an *nan*, ha m'o doa mui a leac'h eget nicun da veza discountant euz a Napoleon hag euz he c'houvernamant. Mez c'houi, p'e guir e rid a girid euz a Lanniziliz, perag n'o poac'h-hu ket lakeat anezho da drei ganeoc'h? Credit ervad n'o pije ket en dro-ze cavet ar veleien var oc'h hend.

O voti ia emezhan c'hoaz, *e roac'h d'an impalaer ar guir da ziscleria ar vrezel euz he benn he-unan hag hep consulti den* ! Geïer, aotrou, ha geïer anàd evid ar-re azenna. Rag an oll a oar en doa great an impalaer an dilez euz ar guir-ze hag euz a galz a c'huiriou all etre daouarn an deputeet, hag evid lavaret berr, ez oa en em c'hreat impalaer constitusionel, ha voterez ar plebiscist a ioa, na mui, na meaz evid goulenn ouz-omp ha great mad en doa. Ac'hano, pa oue meneg da ziscleria ar vrezel d'ar Prus, an deputeet a oue consultet; hag oll coulz lavaret, gant ho mignoun Keratry gant ar c'henta, e rojont laouen braz ho asant. Eun dra estoun eo e ve eun depute e Frans ha ne ouije ket an dra-ma.

Ha pe guir an Aotrou depute a zo ken dientent-ze pa na d'eo meneg nemed euz a aferou he vro, ha leac'h azo neuze da veza souezet ne entenfe ket eun oll vad pa deu da goms d'eomp euz ar pez a dremen er broiou all, ha dreist peb tra euz a aferou ar Relijion?

Ac'hano ive ne ra mui nemet lamet d'ar c'haloup dreist ar c'haeou euz an eil parc en egile, en hevelep doare ma vezo calz diesoc'h he baca eget na vezo he huala.

Esaomp gouscoude. *An dud a iliz*, emezan, a zo *troet oc'h ar vrezel*, rag *choum a reont er gear*, hag o veza *n'o deuz seurt da goll, ne reont forz evid guelet ar re all o vont d'an tan.*

Mez direzouni a ra, sur avoualac'h, an Aotrou. Rag euz an oll Rouanez euz ar bed, unan anezo bep-ken, eur beleg, ni lavar hon tad Santel ar Pab en deuz eseat diarbenn ar vrezel etre ar Frans hag ar Prus. Nicun all

anezo nemet han c'hoaz n'en deuz en em erbedet oc'h ar Roue *Guillaum* evid ma paouesie pelloc'h da beurflastra ac'hanomp. Hag hen a elfe hanvel eur beleg hep-ken hag en defe votet ar vrezel-ze, ken nebeud na goulennet ma vije freuz etre ar Frans hag an Itali evid lakaat ar Pab var he drôn? Mes e doug ar vrezel-ze ar veleien gant ho farrisioniz n'o deuz paouezet da bedi evid peoc'h ar vro.

Ar veleien, emezhan *n'o deuz seurt da goll !* Daoust hag ar veleien gouscoude hag hi no deffe na kar, nag aparchant? Mes m'ar en doa an Aotrou eur breur er vrezel, ez euz beleien, memez er c'hanton, hag o doa beteg tri breur, hag an daou gloarec zoken, ma ro d'ezo he daol pao en eur dremen, o doa coulz hag hen peb a vreur dindan an armou. Ac'hano ive ne oant ket muioc'h *dindan guz*, na tam *lostococ'h*, na *falgalounecoc'h* eget na oa d'ar poent-ze hon doctor midisin he-unan. Nag abalamour da betra, ne aljent-hi ket beza ken ardis araog evel goude? Ha goude evel araok?

Fallgalounet? Perak ne livirit ket oa fallgalounet ive an dud iaouank ho breudeur hag an ezac'h iaouank-ze ma comzit anezho pere a leze pep tra evit mont da zifen ar vro? Perag ne livirit ket e fallgaloune ive ho zadou pere ouspen ar rann-galon da velet ho bugale o vont en hent, a ioa red dezho neuze en em lacat dindan ar beac'h pa n'o devoa mui ho fotred evit lamet divarnho al labourou poaniusa? Perak ne livirit ket e voa fallgalounet ive ar vedesinet a velet o chom trankil er gær?

Mes, a leverot-hu, ar vedesined, ma na deont ket d'an tan var an dachen vrezel, a ia da eun tan all evit renta servich d'an dud, o vont var dro ar re glanv, daoust pe ger goas clenvet a ve gantho. Hogen ama m'her goulen ouzoc'h, hag ho peleien ha ne deont-hi ket ive? Hag ar seurezet pere oc'h eus kement a boan o c'houzanv ha ne deont-hi ket ive? Caer o deus medesined beza mad da vont var dro tud clanv, ha mont zoken vardro unan bennag euz ar re ne c'hellont ket paea, nag a bet hini gouscoude a varf ep ma ve bet medesin ebet vár ho zro! hogen ar re-ze oll o deus guelet ar beleg var ho zro, hag avechou ar sœur. Ha na belek na sœur n'int bet guelet oc'h argila pa veze danjer, pa edo ar vreac'h, ar red-corf (dyssenterie), ar c'holera, petra bennag ma o deuz er mareou-ze unan bennag anezho gounezet ho maro o vont evelse var dro ar re glanv. Eun doctor medesin a dle gouzout mad ar pez a lavaran, rak gant he zaoulagad he uan en deus guelet ar pez a vercan. Ha mar gra poan da vedesinet zo guelet sœurezet o vont vardro tud clanv, m'her goulen ha just e ve lezel da vervel ep sicour ebet ar re baour, ar re ne ellont pe ne brijout ket mont var ho zro?

Lavarit mar kirit eo fallgalounet clouer, beleien, *ne deont ket d'an tan ;* hogen mar deus fallgalounet unan bennag eo an hini a sclap pri oc'h bizach ar re ne ellont ket en em zifen.

Pa zigor an tan, emezan, *ar veleien a joum er gear !* Mes an Aotrou ne oar ket tout an traou, calz a vank d'ezan ; hag hervez an doare ne oar ket ez euz eul lezenn hag a zifenn a grenn oc'h an dud a iliz ober an tenn fuzul er brezelliou. Anez an divenn-ze e c'hell beza sur ne ket ar veleien eo a vije guelet oc'h argila hag o tiscouez an nebeuta caloun. Rag daoust na oa ar re-ma dalc'het e nep leson da guitaat ho fost, ouz-penn pevar ugent anezo, en escopti-ma hep-ken, a zo en eur ginniget da vont da rei d'hor soudardet sicourou ar c'horv hag an ene. *Ar veleien a joum er guear !* Gouscoude, epad ma oa kelc'het Pariz, ez oa en-hi c'houeac'h beleg euz an départamant-ma, hag e niver anezo unan euz hor vikelet vraz, an Aotrou Marc'hallah, oajet a dri bloaz ha tri ugent, hag a zo bet, evel a oar an oll, toullet hag he dog, hag he zoudanen gant boliji ar prusianet epad ma reseve etre he zivrec'h darn euz hor mobilet discaret var an dachen vrezel. Er meaz euz a Bariz ez oa ouzpenn kemend all a veleien euz hon escopti e mesk hor soudardet, o partaji gant-ho ho bevans hag ho lojeiz. An Aotrou Morvan hag hen n'en deuz ket clevet parlant euz an Aotrou Goavec, euz a Gastel Paol, lazet var ar plas e Drouhet evel an Aotron Rodellec hag eur c'halz all, entre m'edo o covez unan anezo? Ha ma caveur n'oa ket a veleien aoualac'h gant hon armeou, da biou ken ar faot nemed d'ar re a ioa e penn ar c'houvernamant? Gambeta mui eget nicun all eo a vilite beza tamallet.

Ar veleien a jom er gær?

Oc'hpen 80, etre beleien ha klouer, o doa scrifet d'an Aotrou'n Escop, nevez maro, evit he bidi hag he aspidi da c'houlen ma zajent d'an armeou, evit asista, courachi ar zoudardet epad an emgannou, dastum ar re a goueze dindan ar bouliji, soulaji, enn hospitaliou, ar soudardet klan, pe gouliet, ha rei dezo ho sacramanchou diveza.

Goude ann dismantr ankeignus, e Sedan, pa rankas oc'hpen 300,000 a zoudardet Franz mont prizounnerien d'ar Prus, abet belek, a Escopti Kemper a c'houlennas mont betek enho, evit ho c'honsoli, kemeret pers enn ho dienez hag enn ho glahar? Ho liziri a virer e Kemper. Var unan euz al lisiri-ze e lenner : « Aotrou n'Escob, « en hano Doue, lezit ahanon da vont d'ar Prus, da « zerc'hel coumpagnunez d'ar brizounneurien geis, va « c'henvrois, ha do assista dioc'h va galloud. Iaouank « ounn, ners ha iec'het em beus, dre c'hraç Doue, ganet « ha savet er baourentez, ne zoujan nag ar riou nag ann « naon, nag ar skuisder, nag nep seurt dienez, roit ho « pennos dign, ha va lezit, ar c'henta ar guella. »

Ann Aotrou n'Escob a gassas he secretour da lavaret d'ar Prefet Camescasse ann desir, ar c'hoant o devoa kals beleien ha klouer da vont d'ann armeou evit servicha or soudardet.

Ann Aotrou Camescasse a drugarekeas, a veulas kaloun, bolontez vad beleien ar Finister. Beo eo c'hoas: ann Aotrou Morvan hen anavez mad : n'enn deus nemet goulen ouztan ha gaou eo ar pez a verkomp aman.

An Aotrou'n Escop a vouie, ne ket pevarugent na

dioù vech pevar ugent a ioa prest da vont en heut ; n'en doa nemet eur ger da lavaret, ha kement a c'helle bale a vije eat kel laouen da dachen ar vrezel pe d'ar Prus, kel laouen ha ma vijent eat d'ar guella plasou euz he escopti. An Aotrou'n Escop a vouie mad ezoa aleiz a re all hag o devoa c'hoant bras da vont da heul ar zoudardet, ha ne gredent ket goulen mont, abalamour ar beleg ne ell ket kuitat ar plas roet dezhan nemet pa gomz he Escop, ha ne gred ket goulen mont en eur plas all gant aoun ma c'houlenfe he unan eur plas all, e ve eno he volontez he unan ha ne ket hini Doue. Hogen ar re ma comzomp outho ne anavezont ket marteze ar zantimantma.

Mes ar pez zo sur eo ne ket faot ar veleien ma n'eus ket eat muioc'h anezho var an tachennou brezel.

An dud a iliz a jounn er gear !

Mes ar veleien, ar glouer, ar frereet a velet hag a gavet e peb leac'h, var an tachennou brezel, e leac'h m'o deuz meur a hini anezo collet ho buez, en hospitaliou ha beteg zoken e prisonniou ar Prus, diencrez e creiz ar brasa danjerou hag en dienez a bep seurt. Ac'hano ive ar c'hasetennou, ha beteg ar re falla anezo, a rea oll d'ar poënt-ze ho meuleudiou.

Hogen entre mà edo ar veleien, an noblansou hag an dud a feiz euz ar vro-ma o riscla evel-se ho buez, paotret ar revolusion a ioa sioul ha didrouz. Tec'het a reant evel Garibaldi pella ma ellent diout an danjer. An Aotrou Morvan he unan, en em zalc'he souchet cloz en he grogen, n'euz ket a zanjer, peger braz medesin bennag ma'z eo, e ve eat d'en em ginnik da vont da bansi hor soudardet var an tachennou brezel. Lavaret a rai marteze, evid he zigarez, en doa greg ha bugale.

Mes a bet an hini hag o doa kement all, ha n'o deuz ket marc'hadtet ? Abarz tamall ar re all diana, e vije mad d'ezan sellet oc'h he lerou he unan evid guelet ha ne oa toull ebet en-ho. Rei an exempl araog rei kentel.

Mes a boan avad eo tremenet ar gorventen, paotred ar Revolusion ker buan a veleur o tifourcha hag o sevel ho fenn da huela. D'ezo brema ar c'hargou, an enoriou, ar plasou mad : Adren, Adren, keleien ha noblansou, ha c'houi oll tud a feiz a zo bet o riscla ho puez er brezeillou ! Da zioual outho o devezo brema, mar bezont cavet e nep leac'h a dreuz var hend ar ganfarted-ma. Hogen an Aotrou ne ket gant an diveza ez eo bet oc'h en em lakaat var ar renk da veza Depute. *Enoriou ha coumanant vad a zo.*

Mes ma saffe morse eur c'hoant bennag gant-han da barlant e kambr an Deputeet, e rafe mad studia he gentell guelloc'hig eget n'en deuz great abarz scriva he levrig, pe e tise paca diwar he veud ouz-penn eun taol pao.

Hogen mar en deuz beteg hen an Aotrou doctor dournet eur bern ravoderez, hep gouzoud goall gaër ar pez a lavare, evid ama brema, sur aoualc'h, ne entend nag *a* na *b* er pez en deuz sclapet var he baper.

Ar pouvoir temporel, da lavaret eo, emezan, Rouantelez ar bed a zo digouezet gant ar Pab eur mil bloaz bennag a zo.

Hag eo eun doctor a barlant ken diskiant-ze ? *Rouantelez ar bed* ! e pe leac'h en deuz guelet na clevet en divije ar Pab ar *pouvoir* pe ar c'halloud *tamporel* var *ar bed* ? Guir eo, galloud ar Pab en em astenn var an oll dud catolic euz ar bed, mes evel Roue he Rouantelez a ioa nebeud aoualc'h a dra, ha c'hoaz ne ket Rouantelez ar Pab e oa galvet, mes douarou an iliz pe dra Sant Per, leveou Sant Per. Rag an douarou-ze ne ket tra ar Pab eo ez oant, ken nebeud na ma'z eo leveou Sant Per Lanilis tra ar persoun, pe ar mear. An douarou-ze a zo tra an oll gristenien catolic euz ar bed kerkoulz hag an ilizou ha palesiou a zo e Roum pe guir eo divar ho c'houst hep-ken eo e bet roet ha great an traou-ze oll ; ha setu eno perag an italianet en eur lammet an douarou-ze hag ar palesiou-ze digant ar Pab, ne ket ar Pab eo o deuz laëret mes ni hon unan caër gant an oll dud catolic a zo var an douar.

Ar Pab eta e kenver leveou Sant Per ne oa nemed evel culator ar gristenien, ha rag-se ne elle ket rei d'an Itali ar pez ne aparchante ket outhan he unan.

Abarz ar Revolusion, eme an Aotrou Morvan, *persoun ar barrez a ioa persoun ha mear asamblez.*

E pe seurt scol adarre eo bet hon doctor-ni o teski fazia evel ma ra ? Ama gouscoude en divije bet izom da *studia he gentel.* M'en divije great en divije guelet e caierou an amzer-ze hag e calz a levriou a gomz a gementse, e zoa er parreziou, araog ar revolusion, araok 1789, *fabriket*, *tenzorierien*, hanvet peb bloaz, hanvet, choazet gant ar *jeneral*, da lavaret eo, gand eunn *assamble* a zalc'he plas holl dud ar barrez ; enn *assamble*ze en divije cavet ar varnerien, fabriket ar blaveziou diaraoc, tadou a famill, kement ho doa madou er barrez, muioc'h a zescadurez ha muioc'h a vrud vad ; ar re-ze eo a rene afferiou ar barrez e kever ar persoun, ma voe red, enep ar persoun.

Abaoue neuze ar bed a zo troet, me an Aotrou Morvan. Ia var an tu a enep.

Ar persoun, emezan, *n'en deuz seurt da velet nemed var he iliz.* Ia hervez santimant hon Aotrou hag he genseurt. Daoust hag eul lezénn bennag a zo hag a zifenfe out-han en em emmel euz a zeurt ebed er meaz euz he iliz ? Daoust hag ar veleien hag hi ne elfent ket zoken beza hanvet conseillerien an departamant ha memez deputet ? Mes e miz c'houevrer diveza or boa hanvet eur beleg, an Aotrou Marc'halla, da vont d'ar Gambr. Hag e devoe eno couls digemer hag hon Aotrou.

Ar veleien, emezan c'hoaz, o *deuz kerse d'an amzer goz.* Penaoz o defe kerse, n'o deuz ket bevet en amzer-ze ? Ar re a ioa d'ar poent-ze var an douar a zo eat mil bell zo en ho roud. Ar *c'herse* o deuz eo guelet ar vrezel ha rear brema beteg e Breiz-Izel, d'an Aotrou Doue ha d'he vikel, beza testou euz a drubuillou hor bro hag euz a ankenniou an Iliz catolic. Setu eno hep-ken ar pez a ra ho zristidigez hag ho rann-galoun.

An Aotrou a zo eta, eur vech c'hoaz, ar gaou ganthan pa lavar e oa gwechall ar bersounet en ho farreziou ar pez ma'z eo ar Pab e Roum ! *Pap ha Roue asamblez.*

Mes ne fazi het nebeutoc'h pa lavar ne elle ket ar bobl euz a Roum *en em glevet* gant ar Pab hag e c'houlenne out-han ar Romaniz ma raje an dilez euz he Rouantelez.

Penaoz ! *An dud euz a Roum*, var lavar hon Doctor he-unan, *o doa hag o deus atao calz a respet evid hon Tad Santel ar Pab*, hag en distro e claskent en em zizober anezan ! Da biou e c'halfe rei da gredi eun dra ker biscorn ha ken dizoare ? E Roum, guir eo, ez oa, coulz hag el lec'hchou all, revoltidi ha ne glaskent nemed ober freuz ha dispac'h, mes ne oà ket braz an niver anezo, ha panefe ma'z oa ar franc-mansounet hag ar revolusionerien euz an oll garteriou tro-var-dro en em gounnaret oc'h hon Tad Santel ar Pab, anez zoken ar vrezel disleal hag hep hano n'o deuz paouezet da ober d'ezan Victor-Emmanuel ha Napoleon he-unan, ar Pab a vije brema c'hoaz e peoc'h ha trankil meur var he drôn.

Kaset or beuz bep bloaz da Roum, eme hon Aotrou, *forz soudardet ha forz arc'hant :*

Mes da biou ken ar faot nemet d'an Aotrou braz a rea d'ar poent-ze he vestr en oll Europ ? An Aotrou Morvan, evid doare, ne oar ket adarre o doa ar Spagn hag an Autrich kinniguet da Napoleon kemeret ho lod euz ar frejou-ze oll, hag ar Spagn zoken ne c'houlenne ket guell eget caz d'hi he zoudardet e plas hon re-ni. Mes an dra-ze ne rea ket afer hon Impalaër. Rag dibaot neuze ha m'en divije gallet dont a benn euz he daol traïs. Hon Doctor ne ket da lavaret e ouesse ken nebeut en deuz hon Tad Santel ar Pab, hag ouz-penn eur vech, pedet Napoleon da denna he zoudardet euz a Roum hag euz ar vro.

Ac'hano ive ne ket evid divenn ar Pab eo en doa an Impalaër caset he zoudardet da Roum, mes evid he vad he unan ha netra ken. Piou na oar e choumaz ar re-ma pleget ho divrec'h gant-ho er mare ma oue dre eun trnbarderez hep he bar, flastret soudardet ar Pab gant arme an Itali, e Castel-Fidardo hag e lec'h all ?

Ar Frans *e deuz*, emezan, *dispignet eno eur 400 milioun en 20 vloaz !* hep ober vad ebed.

Ha Gambeta, mignoun an Aotrou Morvan, en deuz, e nebeut misiou dispignet ouz-penn *tri milliar*, da c'houzoud eo, c'houeach, seiz guech muioc'h, ha c'hoaz n'en deuz great nemed droug !

Ranket on euz, emezhan, gervel hor zoudardet euz a Roum.

Evel-se a levereur, hag an deiz ma ouent galvet ac'hano, an deiz-ze ive e ouemp evid an dro genta discaret gant ar Prusianet, an deiz ma kuiteaz horsoudart diveza euz a Roum, an dervez-ze c'hoaz Napoleon hag he zoudardet a ioa oll great prisonnerien e Sedan, evel en amzer ma oue kemeret Roum gant an Italianet, er memez amzer ive ar Prusianet a errue a vandenn evid kelc'ha Paris. Rag a bep amzer, be vech ma vez an iliz e goask, ar Frans a vez ive.

Goulenn sicour a rejomp, emezan, *digant an Itali !* hag eleac'h rei sicour, an Italianet en em lakeaz a du gant hon enebourien, daoust gouscoude m'oa gras da Napoleon ha d'ar Frans eo ez oant denet da veza ar pez ma oant.

(*An divez er sizun a zeu*).

ROM. — Ar c'hazetennou a verke er sizun dremenet unan euz ar c'homzou dudius-ze a glever alies gant an Tad Santel ar Pap. Pii Nâo, evel ma on euz her scrifet e *Feiz-ha-Breiz*, en deuz a nevez zo hanvet calz eskibien en Itali, rag abaoue ma ema an dispac'h er vro, eun niver braz a escoptiou a ioa ep eskep.

Hogen hiniennou euz ar re a zo bet hanvet ne felle ket dezho kemeret ar gark-ze a gavent re bounner dioc'h ho discoas.

Etouez ar re all ë comzer euz a unan hag en deus great kement a c'helle evit tec'het dioc'h ar garg a giniget dezhan. He Arc'hescop en doa great avoalc'h varnezhan o clask he lacat da gemeret ar garg ; kement ha ker bihan ma zeas da Rom evit pidi ar Pap he unan da rei dezhan he ziscark.

Etouez ar rezoniou all a roe d'ar Pab evit rei da gridi n'oa ket goest da veza Escop, e lavare n'en doa ket a vemor.

— Mad, eme an Tad santèl, kent aze ne vezo ket lavaret ac'hanoc'h goude ho maro ar pez a leverer euz a hiniennou, e voac'h eun den a *vemor eurus.*

Grit eveldon-me, a lavaras c'hoaz ar Pap. Me ive avechou a vez ber va memor. Hogen bemdez e lavaran eun *De profundis* evit eneou ar purgator, evit ma teui sonch din euz ar péz am euz izom da ober ha da lavaret, hag en em gavan mad avoalc'h euz a gementse. C'hui mar kirit a rai ive eveldhon.

An den humbl a voue red dezhan plega ha kemeret ar gark.

Deut eo ar c'helou ama en deuz an Tad santel ar Pap hanvet an Aotrou Nouvel, tad Anselm, Escob a Gemper.

Dre eun otre deut euz a Rom, ez eus caset eun nebeut clouer euz a Gemper da Vened evit reseo an urzion eno ; deg avieler evit beza beleget, ha deg abostoler evit reseo an urz a avielerien.

An Aotrou de Marc'hallac'h, vikel vraz, a gemer ar garg a berson enezi Glenan.

An Aotrou Cloarec, vikel e Brest, zo hanvet person *Boditis*.

An Aotrou Menguy, profesor e scolach Lesneven, zo hanvet vikel e *Plougerne*.

An Aotrou Bernard, bet profesor e Pont-Croas, zo hanvet vikel e S. Lois Brest.

En derveziou-ma e scrifet deomp euz ar Fouillez e voa bet eno eur plac'hik goal laket ha gozik lazet gant eur c'hole. Var gementse e ve eun dra da lavaret : Bez' ez euz hiniennou, ha ne ket epken bugale, mes zoken re vraz hag a gemer ho flijadur o teski loenet iaouank da veza goal draon. An dud-ze a dlefe sonjal e respontint euz an droug a elfe al loenet-ze da ober, dirak Doue a dra-zur, ha dirag al lezen ive, ma vent disculiet d'ar justis.

Ar c'hlenvet var ar chatal a zo adarre, pe a gendalc'h ato en unan bennag euz a zepartamanchou ar Frans, rakse ez euz ato ive da lacat evez ne ket distrei a rafe ar c'hlenvet-se er vro.

Pa gomzan a glenvejou, e livirin e lenner er c'hazetennou ë ra ar c'holera distruch en Turki, hag ar vreac'h er Pruss. E Berlin, eme ar c'heleier diveza, ne voar ar vedesinet pe du trei o lacat ar vreac'h, (o vaccina.)

Al lezvarn, (cour d'assises) e departamant Finister evit an tri mis kenta euz ar bloas 1872, a zigoro e Kemper d'an 8 a vis genver. E penn e vezo an Aotrou Perrussel, alier e lezvarn Roazon, hag evit he zicour en devezo an Aotronez Claret ha Nouet, barnerien e lezvarn Kemper.

Rener eur gazeten nevez en doa great eur pennad scrit a enep c'hoariou braz ha diznch a zalc'het, e cuz, en eun ti e kær. En derveziou varlerc'h e resevaz eul lizer, ha ne voa ket sinet, eleac'h ma lavaret dezhan lezel an ti-ze trankil pe e coustche dezhan. Ar rener ne reas van, hag er sizun varlerc'h e scrifaz adarre a enep an dizurs a ioa en ti-ze.

Antronoz ar rener a ioa en he vuro pa velaz o tont eur picol den eur penn bas ber ha teo ganthan dindan he gazel.

— Peleac'h. eme hema, ema rener ar gazeten ?

— N'ema ket ama, mes ep dale e teui. Azezit e kichen an tan, ha kemerit eur gazeten da lenn d'he c'hortos.

Paotr ar penn baz a azez, a gemer eur gazeten, hag en em laca da lenn, he vaz ganthan en he za oc'h he vorzed.

Etredaou ar rener a ioa diskennet, hag en deleziou e tigouez ganthan eun aklepod all armet evel ar c'henta, Hema a c'houlen ive :

— Bez' ema ar rener en he vuro ?

— Ia, ema e kichen an tan o lenn ar c'hazetennou.

Hema a ia neuse evel eur sourrad avel er buro, hag a lam var an hini a ioa e kichen en tan, ep kemeret amzer da c'houzout piou e voa. Eno e voue eun abadenigant potred ar pennou bizier, rag goal laket oant ho daou araok ma teujont d'en em anaout ; hag ar pez a voue goasa evitho eo serjantet polis a ioa digouezet hag ho c'hasaz ho daou d'ar c'hloz eun nebeut da barea ar gouliou o doa great an eil d'egile.

Scrifet em oa eur ger bennak da voulla er sizun-ma divarbenn ar bloaz a echu hag an hini a ia da zigeri. Hogen, evit rei plas d'ar pennad scrit a garg ar gazeten en dro-ma, eo red din he lezel a gostez, ha ne c'hellan ober ken nemet reketi, evit 1872, pep vad da lennerien *Feiz-ha-Breiz*.

G. M.

PBIZ AN ED

Kemper. — *25 Kerzu.*		Pont-n'Abat. — *24 Kerzu.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur. 17 c.	Guinis.....	30 lur. 71 c.
Segal.....	17 lur. 70 c.	Segal.....	17 lur. 94 c.
Eiz.....	17 lur. 44 c.	Eiz.....	17 lur. «« c.
Ed-du.....	16 lur. 76 c.	Ed-du.....	16 lur. 25 c.
Kerc'h.....	17 lur. 86 c.	Kerc'h.....	18 lur. 50 c.
Avalou douar	8 lur. «« c.	Avalou douar	6 lur. 50 c.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, Châloni a Zant Brieg.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha dia zioc'h evit ar vech kenta.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI.

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn eant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a gllan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullet an Escopti.

Dissadorn 6 Genver 1872. N° 362. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,
KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,
Digaset dep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'hueč'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 6 Genver 1872.

PETRA A LAVAR BELEIEN HA CHRISTENIEN

Divarbenn Guer an Aotrou MORVAN, Deputet,

DA ELEKTOURRIEN HE BARREZ.

II.

Mignonet oamp, ha mignonet oump bet, ar person ha me, keit ha m'oun choumet da vear, eme an Aotrou Morvan. — Ia, sur, ha pell goude ; ar mear coz her goar guell eget den. An oll bersoned a glask guella ma c'hellont beza a unan gant mear ho farrez ; ne ket evit ho frofit ho unan, nan, mes evit ar peoc'h ha mad an oll.

An traou ne deont ket dres pa ve kintou, pa ve brezel etre Mear ha Person. Evit beza a unan gant Mear he barrez, n'oa ket par da Aotrou Person Lannilis. N'her c'hlevet nemet o veuli he Vear ; ne alle ket gouzanv an disterra comz a enep he Vear. Bete re a garantez hag a fizians, allas !

Mear coz Lannilis a fazi cals mar cred en deus brema Person ar barrez-ze hag ar veleien all droug outhan ; he venoziou, he oberou evel Députe eo a zisplich dezho, couls ha da galz a dud desket hen istim a hent all. Ar veleien hag an noblans eo ho deus muia meulet an Aotron Morvan, ha caset pell ar brud euz e vouezіegez evel medesin. Pa o deus guelet avad var he seurt listen hag e pe seurt compagnunez oa en em lakeat evit beza Depute, o deus bet aoun na droje a gleiz : ar pez en deus great evel ma voar an oll. An Aotrou Person a zisclerias dezhan var eün ne roje ket he vouez, ha ne alije den da rei he vouez dezhan, abalamour n'en doa fizians ebet en he dri gamarad.

A neuze an Aotrou Mear coz a deuas da ienaat, ha da drei kein a nebeut a nebeut da bastor he barrez ; ar pez ne viró ket oc'h Person Lannilis da anzao ha da veuli he vadoberou evit ar barrez.

Ar Pab ha roumaniz n'oant ket evit en em glevet ; setu aze c'hoaz unan euz ar geier-ze a zo a zruil e scrit hon doctor. Ia, ar revoltidi a zo e Roum, hag a zo couls lavaret oll estren, aillonet deut di euz a gement corn zo er bed ; ar re-ze, a dra zur n'en em glevent ket gant ar Pap. Mes ar guir romaniz, ar re a verit an hano-ze, hag an darnvuia a dud Rom a zo en niver-ze, en em glevas bepret hag en em gleo ato gant hon Tad Santel ar Pap. Her guelet a reomp brema pa zeont a vanden, hag euz a bep renk, da vizita ar prizonier er Vatican ; ar revoltidi o deus hen diskuezet deomp c'hoas marteze guelloc'h, rag, her gouzout a rit emichans, Aotrou, n'eus ket pell ar revoltidi-ze o veza falvezet dezho merca an tiez a voa enho tud fidel d'ar Pab, a voue tost dezho rancout merca an oll diez.

Ne voa ket treac'h d'he dud, a livirit. Ha kemeret a rit-hu evit tud ar Pab he enebourien, ar framasonet hag an dud difeiz euz ar bed oll ?

Ne deo ket ar roumaniz eo o divije goulennet digant ar Pap *losker aferiou ar bed-ma evit en em rei oll da aferiou ar bed all, ervez comzou J.-C. : Va rouantelez ne de ket euz ar bed-ma.* Ar re-ze a voar, ma ne ket rouantelez J.-C. euz ar bed-ma, ema er bed-ma, ha ne ket eun habitant euz an env co en deus laket da ren ar rouantelez-ze.

Comz a rer deomp euz ar zoudardet hag euz an ar-c'hant caset da Roum. Mes n'eus ger ebet an oll euz a gals mui a vilionou dispignet nag euz a gen aliez a vil soudart euz hor bro lazet er vrezel evit sicour an trubard a zo brema Roue an Itali, ha c'hoaz e leac'h gouzoud anaoudegez vad, n'en deuz ouz-omp nemet casoni ha ne glask nemet an dro da noazout d'eomp.

A veac'h oa sinet ar peoc'h ha m'az oamp en em glevet gant impalaër an Autrich, ha roue ar Piemont, ar roue disleal-ma a rogaz he zinatur, hag hep ober forz ebet euz ar pez a felle d'ar Frans, en em lakeaz, atao dre daoliou traïs, da lammet ho Rouantelesiou digant

kement Duc ha Duchez a ioa en Itali, ha beteg zoken digant he niz, roue Napl, ha d'en em lakaat da vestr en ho flas. Prestig goude, hep digarez ebet an oll, hag hep beza da genta discleriet ar vrezel, e saill var douarou an Iliz gant he arme hag e ra anezo he dra ; setu eno dre b'en hend, euz a vian, Victor-Emmanuel a zo deuet da veza eur Roue braz ; dre laëronsiou ha trubarderez.

Hogen er bloaz 1865, an Aotrou Thiers, hirio e penn ar C'houarnamant, hag er mare-ze Deputé, a rebeche da Napoleon ha d'he Vinistret da veza great eun taol euz ar re falla tout, o lezel evel-se eur Rouantelez vraz da zevel var seuliou ar Frans. Lavaret a rea c'hoaz e raje eun taol ker fall da nebeuta o tenna he zoudardet euz a Roum. Ha credit ervad e kemend-se ne ket interest ar Relijion nag hini ar Pab eo a glaske araog tout, mes ep-ken interest ar Frans hag he brasa interest, evel m'en deuz soursi d'en discleria. Ha rezoun en doa, evel m'az eo hirio sclear hag anat memez d'ar re zalla tout. Rag clevit an Italianet-ze, dalc'h ma velont ac'hanomp dindan ar zamm, ne goumsont dija a netra ken nemed da zailla var-nomp evid diframma diouzomp eul lodenn all euz hor bro.

Ar Pab, eme an Aotrou, *ne d'e mui nemed Tad Santel ar gristenien.*

Salocraz ! Aotrou, bez'ez eo ha bez'e vezo Roue, evit-han da veza didronet, rag n'en deus ket great ha ne rai biken an dilez euz he vir.

Ar Pab a zo bet didronet liez a vech beteg hen, lammet digant-han kement munud mad en devoa, prisouniet er meaz euz he vro gant brasoc'h Aotrouien calz eget Victor-Emmanuel, hag e veze bep tro cavet gras he lakaat anevez var he drôn, dalc'h ma vezet feaz aoualac'h gant ar freuz hag an dispac'h a c'hoarve dre ar bed, e doug na vez ket lezet he liberte gant vikel Jesus-Christ.

Ne ket, emezan, *e ve lakeat* ar Pab *er prizoun*, *o choum emae en eur palez caër !*

Eur palez caër ? Mes e Brest ar brizonierien zo lojet en eur C'hastel ; ar forsalet a ioa lojet en eur c'horf-ti ha ne voa ket en tu all dezhan e kear ; ha lavaret a reot-hu e voa ar brizounerien hag ar forsalet-ze e palezion caër, hag e voant libr ?

Pe guer caër bennag e ve an ti ma vijac'h enhan o choum, daoust ha libr aoualac'h ec'h en em gavfet, ma na alfet na mont, na dont hep en em lakaat e riscl da veza goapeat, insultet, gourdrouzet, cannet ha bazatet ; pa na alfet na kas, na reseo liziri hep asant hag aotredigez eun all bennag ; ma ve digoret al liziri a gasit d'ar post, ha ma ve great forz dismegans d'ar vignoned ha da gement re a glasco dont d'ho kuelet ? Hogen setu eno brema stad ar Pab en he balez. N'euz nemed eun dervesiou bennag, eun Arc'hescop hag hiniennou euz a dud hon Tad Santel, o veza eat da zellet dre eur prenest a ziout ar ru, ar zoudardet a ioa eno oc'h ober gard en em lakeaz ker buan e tres da denna varnezo, e giz a rajent da c'haleourien.

Livirit c'hoaz goude-ze *e renteur d'ezan* (d'ar Pab), *na mui na meaz ar memez enoriou ec'heist d'ar Roue !*

An Itali, emezan, *a ro d'ezan ouz-penn tri milioun er bloaz !*

Eur gaou adarre, Aotrou, hag euz ar re vrasa. Rag an oll hag ho bugale a oar n'en deuz biscoaz ar Pab resevet eun diner toul digant an Itali, hag e vezo guell gant-han bepred beva divar an aluzenn kent evid asanti kemeret eul liard hep-ken euz a zourn Victor Emmanuel, ar roue excumunuget.

A dra sur, hon Tad Santel ar Pab n'en deuz ket afer a dri millioun na zoken a dri mil lur evid he vevans he unan. Mes evid ober aferou an Iliz universel e rank caout en dro d'ezan eleiz a dud, Cardinaled ha re all, hag an dud-ze ken nebeud nag hon unan ne ellont ket beva gant ear an amzer. Hag a hend all, nag a zervicherien fidel hag o deuz collet ho fostou evid senti oc'h mouez ho c'houstians, hag a zo red c'hoaz pourchaz d'ho izomou ! Hogen an Aotrou Thiers a zo mestr da ober a garo euz he c'houeac'h cant mil lur. N'en deuz afer ebed an oll d'en em garga euz a baeamant nicun euz an Deputeet, ken nebeut nag euz ar re a zo en eur c'hiz bennag e servich ar Frans. Ar C'houvernamant a zo *cre he gein* hag en em gark manivic a gement-se.

Ar veleien, eme an Aotrou, o deuz *casset liziri da zina e kement ti hag e kement scol a zo*, hag an dra-ze *evid goulen ma vije lakeat ar Pab var he drôn.* Skei a rit adarre, Aotrou, a biou d'ar virionez. Rag ar pez a zo bet sinet er vro-ma gant ar vugale hag all, ne zelle nag a bell, nag a dost out an afer ma comsit anizi. Pii IX a ioa er mare-ze oc'h echui he bemp bloaz var'n ugent abaoue m'oa Pab, hag evid kemeret perz e joausdet ar bed catolig, or beuz caset d'ezan eun testeni a garantez hag a zevosion en eur gemeret er memez amzer perz en he drubuillou hag en he ankenniou. Ne oa meneg ebed an oll er scrid-ze euz a lakaat ar Pab var he drôn, nag al lizer-ze ken nebeud ne ket bet caset da Gambr an Deputeet.

Pa velomp neza, corvigella ar virionez evel a rer ama, pa velomp he zrei e gaou, e zeo red deomp lavaret e rer ama goasoc'h eget o teleur guinegr var ar plom zo o liva podou Lannilis ; rag eno ne voa menek nemet da ampouezoni ar c'horfou, eleac'h ama eo an eneou a laker e danjer da veza ampoezonet.

An Aotrou a ra an neuz da gredi eo ar veleien eo a zo bet en em emmellet euz an afer-ze, ha pa dal ne deuz nemet an Eskipien hag eun niver bian a gristenien catolig euz a eun Departamant bennag euz ar Frans hag o deffe casset ho liziri d'an Deputeet. Ha c'hoaz el liziri-ze, Escop ebed na c'houlenne, pell ac'hano, ma vije great ar vrezel evid lakaat ar Pab var he drôn. Goulen a reant hep-ken na deuche ket ar Frans da rei he aotre d'ar pez a ioa great en Itali, ha ma teucheda

zevel he mouez evid goulen, ha netra ken, ma vije lezet he liberte gant ar Pab da ober he zever evel Pab, da c'houzoud eo, da rei he gelennadurez d'ar bed cristen, e giz m'ac'h ententche.

Hogen an Aotrou evid doare en deuz aoun oc'h anzao freaz perag ar veleien hag an dud a feiz o deuz eun nebeud anaoudegez euz an traou, a zo savet oll en he enep. Ac'hano ive nag a vrouilleiz er pez a lavar ama ! Trei a ra comsiou an Aotrou Thiers en hevelep fesoun ma credfet ervad en deuz vofet en tu gant-han, ha pa dal ne ket adarre guir ar gaou-ze. Ne ket guir ken nebeut en deffe lavaret an Aotrou Thiers ne raje seurt ebed evid hon Tad Santel ar Pab, lavaret en deuz er c'hountrol e raje kemend a ioa en he c'halloud evid ma elje ar Pab ober he zever evel Pab ; mes ne daje ket a-vad da c'hourdrouz beteg tenna var-n-omp droulans an Itali, hag evesait ne ket euz a *bouvoir tamporel* ar Pab ez oa meneg ebed ama an oll, mes hep-ken euz he *bouvoir spirituel*, euz he c'halloud evel Pab.

Hag an Aotrou Depute c'hoaz en deuz votet enep kement-se, votet enep an Aotrou Thiers he unan ! Ha c'hoaz e fello d'ezan lavaret ema ar veleien o troug preseg anezan e faoz ?

Var seiz cant hag anter cant bennag a zo er Gambr, en deuz, unan ha pevar ugent all hag hen, votet gant ar gostezen gleiz, costezen Gambeta, anavezet er vro evid chef ar Republicanet ruz.

Votet en deuz, emezan, *hervez he goustians !* An dra-zé a zo he afer.

Mes lavaret *n'en doa santimant ebet da vont a enep ar Relijion*, an dra-ze a zo eun afer all. Rag unan a zaou, pe hen a ouie petra vote, pe n'her gouie ket. Mar gouie petra vote, e tlie gouzoud ervad e c'houlenne ne raje ket ar Frans eun oll vad, ne lavarje ket eur ger hep-ken evid ma elje ar Pab cuntunui da gelenn ar Gristenien ha da c'houarn an Iliz catolig ; ha ma na ouie ket petra vote, e lezomp gant-han da velet petra en deus da ober ?

C'hoaz ma n'en divije faziet nemed eur vech ! Mes, gras d'ar *Journal officiel*, da gazetenn ar C'houarnamant a ra lezenn evid-omp, e ouezeur manivic en deuz an Aotrou Morvan, bep tro coulz lavaret, votet gant ar memez costezen.

Evel-se, daoust ma'z eo ar vro sammet a zle, e c'houzomp en deuz votet ive gant an tu cleiz-ze evid goulenn ma vije paeet Conseilleurien an Departamant evel ma'z eo paeet an Deputeet. Evid doare ar Republicanet a zo troet meurbed oc'h an arc'hant. Ken da ze eta, *ne ket dioc'h he lavariou, mes dioc'h he oberou eo e varneur anezan.*

Gouscoude, daoust ma vot peur vuia caër gant Gambeta, ne ket *troet*, emezan, *oc'h ar Republic ruz.* Credabl n'en deuz ket a zantimant, ken nebeut ha Gambeta he unan, da lakaat scuill ar goad, mes ma teufe ar re-ma dre ho votou, ho scrijou hag ho c'homsiou da zigeri an or da re-all hag a vezo digoustiansoc'h ha dizamantoc'h eget-ho, ha caout a rai d'ezo c'hoaz beza divlam ha direbech ?

Dre c'hras Doue, emezan, ar veleien ne m'aint ket dindan-guz *hag e cavan dor-zigor en ilizou !*

Ia, abalamour Republicanet an Drapo ruz ne m'aint ket c'hoaz e niver braz aoualac'h e Campr an Deputeet ; mes ma teufent eno morse da veza ar gostezen grevfa, e velfac'h anezo dizale oc'h ober ar pez a zo bet great en amzer ar Revolusion vraz, ha zoken neves a zo e Pariz hag e meur a leac'h all.

An Aotrou brema, abarz echui, a zeu da glask rei d'eomp da gredi ez eo guell d'eomp kaout Republicanet eget na d'eo kaout eur Roue evid gouarn ar vro. Hogen, e doug pevar ugent vloaz or beuz aliez aoualac'h great anaoudegez gant ar Republic evid beza desket divar hor c'houst pe seurt doare lesvam ez eo.

Ar Republik kenta e deuz great deomp coll hor c'holoniou gant an oll binvidigesiou a ioa en ho, guerzet ha laëret leveou an ilizou, ar c'houentchou, an hospitaliou, danvez kemeud re n'edont ket a du ganthi, hep ma vije tam pinvidikeat ar c'houarnamant. Ha ne ket ar Republik-ze eo deuz serret an ilizou, prisouniet, beuzet, dibennet ar veleien hag an oll dud honest a ziscoueze eur merk bennag a feiz hag a relijion ? Ha ne ket hi eo e deuz pillet ha rivinet ar Frans, hep me defe lezet var he lerc'h nemet eur bern dle da baea, hag e leac'h arc'hant netra ken etre daouarn an oll nemed godelladou paper disprijet, mad hep ken da deleur an tan ?

Ha ne ket adarre Gambeta hag he gonsorted eo a zo caoz ma'zomp brema peurrivinet ? Rag ma carjent beza lezet ar Frans da ober he aferou, e leac'h en em lakaat anezo ho unan en he flas evid ober ho faotred vad gant ho Republic, ar Frans hep mank ebed e divije e poent hag en amzer greet ar peoc'h gant ar Prussianet ; rag er penn kenta ne c'houlennent ket an anter euz an arc'hant nag eus an douarou a zo ranket da rei d'ezo divesatoc'h.

Hogen, faot a-ze, nag a drubuil, nag a freuz nag a zispignou en aner c'hoarvezet ganeomp, gras d'ar republicanet dibouel-ze ! An drederen vad euz ar Frans a zo bet pillet ha flastret gant soudardet ar Prus, Pariz a zo bet kelc'het gant-ho epad hir amzer, hon tud o deuz ranket mont a vandennou d'ar vrezel e creiz ar goan ha dindan ar goasa amzer ; hag ouz-penn tri c'hant mil anezo a zo bet, n'ouz pe geid, prisounerien en Allemagn. C'hoaz ne ket tout, rag ouz-penn ar pemp milliard da baea d'ar Prus, lakit hardis e deuz Republic Gambeta hag he gonsortet dispignet da nebeuta kemeud, all o cuntinui eur vrezel ken diskiant. Mes ar Republicanet, gant m'o devezo *coumanant vad*, ne reont forz evid lezel var ho lerc'h bern niou dle da baea gant ar vro.

C'hoaz entre ma vezomp e Republic, mignoun ebet

morse er Rouantelesiou all, oll e vezont en hon enep, atao en aoun ra-z-omp.

Ma teufe, eme an Aotrou, *Presidant ar Republic da veza fall, e trofemp kein d'ezan.* Mes ar Presidant, eur vech hanvet, evid pemp, deg vloaz, *fur pe zot, fall pe vad*, a ello derc'hel en he bost e doug ann oll amzerze, caer o pe *trei kein dezan*. Evid beza ne oa ket an Deputeet calz aviz euz a Napoleon, en amzer-ze presidant hon eil Republic, ne ket hen eo a zo bet discaret d'an traon, mes int-hi a-vad eo a zo bet lojet gant-han ha lojet brao.

Eur roue, emezhan c'hoaz, *a so stag* oc'h he Drôn *evid biken.*

Salo, Aotrou, e vije guir ar pez a livirit ; rag ne vije ket neuze kemeud a freuz hag a foranerez evel azo bre ma en hor bro, ha guelloc'hig en em gleo a vije bet entre-zomp hag ar broiou all. Ne vije ket bet foranet danvez ar frans evel ma'z int bet abaoue n'or beuz mui hon Rouanez lejitim. Rag ne deuz nemed ar re-ma hag a ouese, evel eun tad mad, espern arc'hant ar vro. E 1830, pa oue didronet Charles X, ar c'houarnamant ne d'oa nemet nebeut a zle hag a daillou, hag etre daou gouscoude en doa great ar vrezel ha gounezet d'ar frans eur vro gaêr, bro Aljer, hag er marc-ma or beuz ouz-pen ugent milliar a zle, daoust ma coueze, eleac'h eur milliard araoc 1830, daou villiar er bloaz e godell ar c'houarnamant, hag er bloaz-ma zoken e tostai oc'h tri milliar. Ia, setu eno ar servich o deuz rentet d'ar Frans ar revoltidi, an eil rum anezo goude egile. Penn-caoz int hag e vezint bepred euz hon rivin hag euz hon dizenor.

Ha c'houi, lennerien christen, pa oc'h euz clevet brema an eil cloc'h hag egile, guelid a be du ema ar gaou, a be gostez ar virionez, hag anavezid eur vech evid mad piou ar re a zo o clask ho troumpla.

ROM. — An Tad Santel o respont d'ar scolerien ha d'ho mistri euz ar scolachou estren a zo e Rom ha da bere en doa roet digemer, a lavare :

« An iliz a zo bet great ar brezel dezhi azaleg an dervez kenta. Caout a reaz an dud ep creden, ep goueziegez, hag ho digase var hent al lealdet, ar virionez hag ar santelez.

Hogen an dra-ze ne alle ket beza great ep poan, ha setu a neuze ar persecutionou o tiroll. N'eus ket pell, o lenn eul levr great gant eun den gouezieg ha ne ket euz an Itali eo, em eus credet ervad e voa ar bersecusion a zo brema ar voasa zo bet en amzeriou tremenet.

Hà perak, va bugale ? Savit ho taoulagad ha sellit en dro deoc'h. Sellit penauz ema an dud ; hag ho c'havot ne ket *dall* evel ar re goz guechall, mes nac'het o deuz ho Doue, ha setu perag co diesoc'h dezho calz silaou mouez Doue hag hini an ilis, rag euz an oll bec'herien ar re a nac'h Doue eo en em bella ive muia diouthan. Mar d'ema ar bed evelse, mar d'ema ar re a c'houarn ar bed e dorn Satan, mar dint leun a gasoni oc'h Jesus Christ he unan, guelit pebez ners a zo red da gaout, pebez buez skueriuz a dleer da ren, pebez kenteliou ferm zo red da rei da dud touellet evelse evit ho distrei oc'h Doue... »

E Rom an dispac'herien a ra ato goasa gellont. Eun dervez goude m'o doa soudardet an Itali bantet ho fuzuillou var an Aotrou Merod ha gardou ar Pab, abalamour ma voant en em ziskuezet er prenest, eun aclepot a falvezas dezhan mont tre e palez an Tad Santel.

Ar gardou, na petra-ta, a c'houlennaz outhan petra a glaske. Respont a reas ken divez ha tra :

— Me fell din mont er palez.

— Bez'oc'h eus-hu an otre? Anaout a rit-hu unan bennag er palez-ma ?

— Me fell din mont aze, ha n'em euz izom otre ebet diganeoc'h. Hag e felle dezhan mont en despet d'an oll.

Croget e voue enhan ha great dezhan mont kuit, hag e zeaz ac'hano en eur doui hag en eur brometi amzer gaer.

Hogen piou oa an den-ze? Petra a felle dezhan da ober ? Abers piou e teue? Meur a dra a c'heller da zonjal.

Setu ama c'hoaz unan euz a daoliou caer an dispac'herien. En dez all gouarnamant an Itali a gase archerien da gregi en eun tad Camaldul. Digaset e voue evel eun torfetour, he zaouarn liamet, da genta da brizon Frascati, goudeze da Rom, hag ac'hano da Berous. Pe seurt torfet en doa great an tad-ze? Setu ama. An tadma a ioa carget euz an dispignou en eur gouent o deuz an tadou Camaldul, e kichen Perous, var eur menez hanvet Montecorona, pa zavas c'hoant gant an dispac'herien da ober couez-rins var ar gouent-ze. An tadou a voue laket er meaz ha kement a ioa er gouent a voue aloubet.

Hogen an tad ma comzomp anezhan ama, o veza ma zoa carget euz ar bevans, a gredaz e c'halle cas ganthan da viana unan bennag euz al listri kegin evit aoza eun tam bouet d'an tadou. Ha setu perag eo tamallet da veza laeret talvoudegez cant scoet divar goust ar c'houarnamant, hag eo laket er prizou ha kementse evit tri bloas !

Evelse iviziken, pa deui al laer d'ho ti, ma na lezit ket ganthan kement a zo, mar claskit savetei eun dra bennag, ar pez o pezo saveteet a vezo eul laeronsi ; c'hui eo a vezo al laer ha ne ket ar re a zo deut d'ho ti evit ho lakat er meaz ha lamet diganeoc'h kement o poa.

Ouspen an Tad Anselm Nouvel, hanvet Escob a Gemper, an Tad Santel ar Pap en deus, d'an daou varnugent a vis kerzu, hanvet daou escob all euz ar Frans ; an Aotrou Richard, vikel vraz en Naonet, hanvet escop Belley, hag an Aotrou Duquesnay, person Sant-Laurans e Pariz, hanvet escop Limoj.

E Frans ar gristenien vad a ziskuez eo beo ar feiz en ho c'halon. Er c'herion braz, eleac'h ma ra an dispac'herien, an dud difeiz kement a freuz, ar guir gristenien a zalc'h mad ha ferm.

E Marseil, unan euz ar c'heriou eleac'h ma o deuz an dispac'herien great muia ho mistri, oc'h ober ar brezel d'al leanet ha d'al leanezet, o lamet ar scoliou digantho evit ho rei da dud dioc'h ho dorn, da lavaret eo, da dud ep feiz eveldho, e Marseil an tadou hag ar mamou a zalc'h mad, hag an darnvuia euz ar vugale a gendalc'h da vont d'ar scol da diez ar vreudeur euz ar scoliou christen. Ar vreudeur o deuz eun tiugent ti scol bennag er gær vrazze, hag oll int carget a vugale.

E Lyon e rer ar brezel d'ar relijion, hag an dud difeiz a zo braz an niver anezho er gær-ze. Hogen ar gristenien vad a zo c'hoas muioc'h anezho, hag a fell dezho diskuez e talc'hont mad d'al lezen gristen.

Eno ar guir gristenien a zo ar c'his gantho da vont e prosesion, bep bloas, da Itron-Varia Fourvier a zo var eur menez tost da gær. Varlene n'o doa ket gallet mont, gant ar freuz a ioa neuze. Er bloa-ma avad ez int eat adarre en despet d'an oll dispac'herien.

Daoust pe ger put e voa ar ienien d'an 8 a vis kerzu, daoust d'ar scorn ha d'an erc'h, itronezet Lyon a zo savet a vanden var ar menez-ze, ho zreid en erc'h hag ar chapeled en ho dorn ; hag ar voazed a zo eat goudeze var ho lerc'h en eur brosesion all.

Kær a zo bet goulaouet, hag o velet an tan-ze a joa, e sonjet en tan scrijus-ze c'hoezet varlene gant ar petrol, hag e cavet etre an daou dantad ar memes kem evel etre ar baradoz hag an ifern.

Goueliou Nedeleg, ervez ar c'hazetennou, a zo bet solanizet gant eun devosion vraz e peb leac'h e Frans, ha dreist oll e Pariz. An dud a feiz a zant an izom on eus da bidi. Epad ma clasker lamet Doue diganeomp, nemet muioc'h aze e santer an izom on euz en hon touez euz an Doue salver-ze a brich disken euz an Env evit dont da chom gant bugale an dud. An deis-ze a vezo ato eun deiz a laouenidigez evit pep guir gristen. Ato e velimp gant dudi an deiz-ze a zigas da zonch deomp euz a genta donedigez Jesus var an douar.

SANT MELAR.

II.

Pa voue anavezet dre ar vro petra a ioa great d'ar prins iaouank Melar, an oll o devoue heuz oc'h an torfet scrijus-ze. Ar bopl, en he gounnar, a c'hourdrouze lamet var an eontr criz en doa mac'haniet he niz evelse. Rakze Rivod, evit diarben ar goal var amzer a iea da c'hoeza var he geiu, a c'halvaz ar re vraz euz he stadou da zont da Gerhaes. Eno dirag an oll, e tisclerias ne ket hen en doa great an torfet-ze cometet var he niz, hag e c'houlennas ma vije castizet ar re o devoa her great. Neuze e lavaras, p'eo guir e voa he niz mac'ha niet evel ma zoa, pa n'en doa mui nemet éun troad hag eun dorn, hag evelse ne voa ket e doare da ren, ho fede d'hen anaout ha d'her c'hemeret he unan evit ho roue, dre ma zoa an tosta kar, ha ne jome mui nemethan euz a c'hoad Daniel drem-ruz. Goulen a reas c'hoas ma vije roet he nis dezhan da zioual, hag hen, emezhan, her safje hag her c'helenje en he lez, hag hen diskuesche dêzho bevech ma o divije c'hoant d'her guelet.

Caer en devoue liva ha golo brao he dorfet, ne c'hellas rei da gridi da zen ne voa ket cablus. Nicun ne fellas dezhan asanti ma vije fiziet he niz enhan, hag e rojont d'ar prins Melar evit culatorien Escop Kerne hag ar c'hont Keryoltanus. Ar re-ma en em gargaz euz ar prins iaouang hag a roaz ho ger da respont anezhan.

An tirant a voue meurbet counnaret pa velas ne felle ket d'an dud chentil a briz ebet e vije fiziet he niz enhan. Clask a reaz he denna digantho dre ners ; hogen diarbennet e voue, ha Melar a voue caset da Gemper ha laket etre daouarn Escop Kerne.

Pa voa pare he c'houliou, e voue laket dezhan eun troad arem hag eun dorn arc'hant, hag en em zerviche anezho evel pa vijent bet kig hag askorn. Mania a rea an armou gant he zorn arc'hant, ha bale mad gant he droad arem, hag ar pez zo burzudusoc'h, an dorn hag an troad a greske dre ma creske ive an izili all euz he gorf. Ar bars breton zoken a lavar oa deut an dorn hag an troad-ze dezhan euz an Env :

Eun æl a zisken euz an Ee,
Ganthan eun dorn abers Doue,
Hag eun troad guerc'h gret burzudus ;
O Doue pebez tra souezus !

Sant Melar, epad ma edo e ti Escop Kerne, en em lakeas da studia ar Scritur Sacr, da ober peden a galon pe da *vedita* var madou an Env, ep en em emel an distera tam a gement a dremene er bed. He eontr Rivod ne c'helle ket ancounac'hat n'oa ket falvezet d'ar re vraz euz he stadou he anaout nag he gemeret evit ho roue ; guelet a rea he niz, a grede beza mac'haniet evit mad, en em zerviche a zoare euz an dorn hag euz an troad a ioa laket dezhan ; guelet a rea e carie ar bopl ar prins iaouang ha ne felle dezho ken roue nemethan ; guelet a rea e zea ar prins-ze da gaout he oad, hag en doa aoun na vije lamet ar c'hallout diganfhan he unan, ha na vije laket ar gurunen var benn Melar. Rakse, evit diarben an taol-ze, e reaz adarre he zonch da laza he niz, ha d'en em zervichout evit kementse euz ar c'hont Keryoltanuz en devoa ar garg euz ar prins iaouank.

Eun dervez eta e kemennaz ar c'hont da zont d'he gaout. Rei a reas cher vad dezhan ; goudeze her c'hasas d'he gambr, hag e tiscler as dezhan ar zonch en devoa. Kinnigen a reas dezhan eur zom vraz a arc'hant ma

carje laza ar prins Melar a ioa en he di. Lavaret a reas dezhan ouspen, ma carje ober an taol-ze, e vije ar c'henta, hag en divije an oll douarou a c'helje da velet divar gern ar menez tosta. Rivod, eme ar bars breton, a lavare :

Mar kerez trahisa va ni,
Birviken dit ne vanco mui,
Aour hag arc'hant ha douaro,
Kement a giri, tro var dro,
A pezo, c'hoas sur, va mignon,
Mar grez ervad da drahison.

Nag a dorfejou ne laca ket da ober ar c'hoant da gaout danvez ha cargou ! Nag a zen en deus guerzet hag a vers bemdez he ene evit eun nebeut aour hag arc'hant ! Keryoltanus, dallet gant skleur ar madou-ze a lakeat da lugerni dirag he zaoulagad, a ieaz a du gant Rivod, hag a brometas dezhan e lamje an drean-ze euz he droad, da lavaret eo, en em zisc'hraje euz ar prins Melar.

Pa zigouezaz er gær, Keryoltanuz a lavaras d'he bried petra en doa goulennet Rivod diganthan. Houma a ioa troet meurbet oc'h ar fouge hag oc'h an arc'hant. Pa glevas pegement a draou a ginnige an tirant, ec'h aliaz he fried d'ho c'hemeret ha da ober, ep argila, ar pez a c'houlennet diganthan. Oh, emezhi :

« Mar e pez arc'hant ha mado
« Gra din kement a lavaro ;
« Nep a zo paour a zo caseet,
« Ar pinvidik zo respetet.

Hag ouspen, emezhi c'hoaz, ouspen ma vezimp en hon eaz hag en hor plijadur, n'or bezo mui leac'h da gaout aoun rak Rivod, rak keit ha ma vezo beo, e vezo dleour deomp. Ali he bried a vieneaz ar morc'hed en devoa Keryoltanus. Gouscoude ma en divije sonjet mad petra eo tyranted, eo ar c'hontrol a dlie beza c'hoarvezet ganthan. Ne ket e calon eun tirant eo mont da glask anaoudegez vad. An anaoudegez vad zo eur beac'h evithan, hag evit en em zizober euz ar beac'h-ze, an hini zo bet digoustians avoalc'h evit ober eun torfet, ne gousto nemeur dezhan ober eun torfet all evit paea he zle.

Keryoltanus credabl ne zonjas ket e kementse. Gouscoude evel ne voa ket c'hoas divorc'het avoalc'h, ez eas da c'houlen cuzul digant eur barner. Hema, eleac'h he zistrei dioc'h he dorfet, eleac'h diskuez dezhan pegen disleal ha pe ger scrijuz oa ar pez a felle dezhan da ober, hen alias da hasta afo ober he daol, abalamour, emezhan, dre varo ar prins iaouang e vije laket ar peoc'h er vro, hag e c'helje Keryoltanus lacat he di var eun troad a zoare.

Guelit nag a zigareziou ne gaver ket, pa ve hano a vadou hag a henoriou, evit guenna an torfejou dua ha scrijusa ! Ne vet ket pell evit lacat anezho e reng an oberou mad ! Laza tud hag aloubi broiou ne dint mui torfejou ; traou int hag a zo red ho ober, eme an dud fallagr a gaf ho gounit e kementse.

Goude beza clevet ali ar barner, Keryoltanus ne varc'hatas mui. Distrei a reas d'ar gær e sonch mad da ober an taol ; hag evit miret na deuje ar prins iaouank da gaout eun douetans bennag euz ar pez a dlie beza great dezhan, e rea muioc'h a lid dezhan hag e tiskueze dezhan muioc'h a garantez eget na rea kent.

Mes Doue pehini a zifen he zervicherien, ha ne les ket eur vleven da goeza euz ho fenn nemet pa blich ganthan, a dennas Melar en dro-ma a dre daouarn Keryoltanus. Rag ema o veza eat da lez Rivod evit clevet ganthan p'eur ha penauz e vije great an torfet-ze, Doue a scoas calon he c'hreg Barilia. Houma a zavas keus ganthi euz an ali criz e devoa roet d'he fried ; glac'har e devoue da veza en em lezet da veza touellet gant ar c'hoant da gaout arc'hant ha fouge ; goulen a reas pardon oc'h Melar, disculia a reas dezhan ar zonch a ioa da lamet he vuez diganthan, hag her pedaz, en hano Doue, d'en em denna e ti unan bennag euz he mignonet, araok ma vije distro he fried d'ar gær. Doue, eme ar bars breton :

Doue a douch calon ar vrek
Ne all na repos na cousket,
Pa zonch ebarz en he bugel
Pe var feson e renk mervel.
Gervel a ra ar prins Melar,
Conta ra dezhan he glac'har,
« Rakse diouallit, prins iaouank
« Me hen lavar deoc'h freaz ha frank. »

[*Eur pennad all eur vech all.*] G. M.

KELEIER.

Setu anaa hanoiou ar glouer zo bet o reseo an urziou e Guened.

Beleien.

An Aotronez :
Fransez-Mari Besnier, euz a Bloare.
Eozen ar Grand, euz a Langolen.
Ian-Lois Bihan-Poudec, euz a Blouider.
Eozen-Mari Branellec, euz a Blouider.
Olier-Mari Canevet, euz a Spezet.
Renan-Mari Colin, euz a Lambezellec.
Fransez Dantec, euz a Vontroulez.
Fransez-Mari Fily, enz a Gerlouan.
Alan Loiz ar Meur, euz a Elliant.
Ian an Noret, euz a enez Eussa.

Avielerien.

An Aotronez Rolland-Mari Bozec ; — Jakez-Mari Colin ; — Nicolas Deniel ; — Alexandr-Fransez-Mari Fleïter ; — Ian-Vari Guillerm ; — Gabriel-Loiz Hunault ; — Philip-Joseph Moal ; — Alan Moenner ; — Fransez-Ian-Vari Ridou ; — Ian-Mikeal Saliou.

An Aotrou Meur, nevez beleget, zo hanvet vikel e Ploare.

An Aotrou Colin, nevez beleget, zo hanvet vikel e Loc-Melar-Sizun.

An Aotrou Fily, nevez beleget, zo hanvet vikel en enez Sizun.

An Aotrou Noret, nevez beleget, zo hanvet vikel e Treffiagat.

An Aotrou Kerveillant, vikel e Querrien, zo hanvet vikel e Primelin.

An Aotrou Goasguen, vikel en enez Eussa, zo hanvet vikel e Querrien.

An Aotrou Queau, vikel e Primelin, zo hanvet vikel e Redene.

An Aotrou Piolot, vikel e Breles, zo hanvet vikel e Treflaouénan

An Aotrou Rouilly, vikel e Loc-Melar-Sizun, zo hanvet vikel e Quemeneven.

An Aotrou Thymeur, vikel e Quemeneven, zo hanvet vikel en enez Eussa.

Hanviou an dud a ilis maro epad ar bloas 1871.

An Aotrou Renan-Nicolas SERGENT, Escob a Gemper hag a Leon ..... 69 bloas.

An Antronez
Ian-Fransez Faudeuil, vikel e Plouescat.... 28 —
Visant-Paul Goavec, vikel e Cleden-Poher.. 30 —
Olier Quillien, chaloni doien a Gemper.... 78 —
Desire Argoat, beleg evit an dud a vor..... 30 —
Alan Caugant, person Pleyben..... 53 —
Renan-Mari Cuillandre, person Treffiagat... 58 —
Ian-Fransez-Mari ar Roux, bet person Pont-Croas..... 73 —
Christof Roignant, bet person Roscanvel.... 48 —
Ian-Eozen Pouliquen, vikel e Bohars..... 28 —
Gabriel Plantec, person Sant-Ian-ar-Biz.... 69 —
Jakez Nicol, person Cleden-Cap-Sizun..... 63 —
Joseph Calvez, vikel e Locunole..... 32 —
Per-Mari Silliau, beleg ar Borda (lestr-scol).. 58 —
Per Cabioc'h, oc'h ober scol..... 37 —
Herve Kervennic, oc'h ober scol..... « —
Lois Gabriel Mengant, person Lambézellec.. 68 —
Mathurin-Leonard Pluchon, oc'h ober scol e Laz..... 54 —
Renan Tanguy, person Brasparts..... 69 —
Salomon-Mari Pouliquen, person Castel.... 70 —
Ian-Vari Felep, beleg a Landerne..... « —
Guillou Bariou, bet person Landudal..... 73 —
Sylvan-Mari Liscoat, vikel e Quemeneven... 32 —
Eozen-Mari Rannou, bet person S. Fregant.. 71 —
Herve Norrant, vikel e Elliant..... 41 —
Fransez Tanguy, bet person ar Ponthou.... 79 —
Cyprian ar Guillou, vikel e Gouezec..... 68 —
Joseph Dupont, avieler professor e Pont-Croas..... « —
Charles Izidor Pennors, beleg e bered Brest.. 57 —
Eozen Kerjean, person Elliant..... 50 —
Paul Postec, person sant Divy..... 47 —
Joseph Mahe, beleg arme Brozaos..... 58 —
Clauda Sizun, belec e thymadeuc..... « —
Ian-Vari Louarn, person Landrevarzec..... 68 —
Jakez Castel, person Bodilis..... 56 —

An Aotrou Pavec bet person en hospital-Camfrout, zo maro er *Sizun dremenet*.

Taolen ar Retrejou evit 1872.

KEMPER.

Evit ar voazed.

Retred brezonek, d'an eil a vis Meurs.

Evit ar Merc'hed.

Kenta retred brezonek, d'an 20 a viz Ebrel.
Eil retred brezonek, d'an 12 a viz Here.

KEMPERLE.

Evit ar voazed.

Betred brezonek d'an 13 a vis Ebrel.

Evit ar Merc'hed.

Kenta retred brezonek, d'ar 17 a vis c'huevrer.
Eil retred brezonek, d'ar 25 a vis Mae.
Trede retred brezonek, d'an 12 a viz Here.

LESNEVEN.

Evit ar voazed.

Kenta retred brezonek, d'ar 17 a vis C'huevrer.
Eil retred brezonek, d'ar 25 a vis Mae.

Evit ar Merc'hed.

Kenta retred brezonek, d'an 13 a viz Ebrel.
Eil retred brezonek, d'ar 6 a vis Gouere.
Trede retred brezonek, d'an 12 a viz Here.

RETREJOU GALLEK.

E Kemper, d'an 11 a vis Mae.
E Kemperle, d'ar 6 a vis Gouere.
E Lesneven, d'ar 5 a viz Eost.

Caozeaden etre Lan haFanch.

LAN. Ne ouzout ket ar c'helou ? Brema e vezo great scol d'ar vugale evit netra.

FANCH. Hag e rez eur c'helou euz an dra-ze ? Peuh ! ouspen dek vloas zo em eus-me mouset er scol, ha n'em eus paet biscoaz eur guenneg evitho.

LAN. Piou a bae evit-ho-ta ?

FANCH. Den. Al lezen zo evelse, a lavar da gonsail ar mear guelet piou n'en deus ket a beadra da baea, ha neuze ar re-ma n'o deus netra da rei.

LAN. Petra a leverer brema-ta a zo sonch da ober ?

FANCH. Marteze ez eus sonch da scolia bugale ar re binvidig evit netra ive.

carje laza ar prins Melar a ioa en he di. Lavaret a reas dezhan ouspen, ma carje ober an taol-ze, e vije ar c'henta, hag en divije an oll douarou a c'helje da velet divar gern ar menez tosta. Rivod, eme ar bars breton, a lavare :

Mar kerez trahisa va ni,
Birviken dit ne vanco mui,
Aour hag arc'hant ha douaro,
Kement a giri, tro var dro,
A pezo, c'hoas sur, va mignon,
Mar grez ervad da drahison.

Nag a dorfejou ne laca ket da ober ar c'hoant da gaout danvez ha cargou ! Nag a zen en deus guerzet hag a vers bemdez he ene evit eun nebeut aour hag arc'hant ! Keryoltanus, dallet gant skleur ar madou-ze a lakeat da lugerni dirag he zaoulagad, a ieaz a du gant Rivod, hag a brometas dezhan e lamje an drean-ze euz he droad, da lavaret eo, en em zisc'hraje euz ar prins Melar.

Pa zigouezaz er gær, Keryoltanuz a lavaras d'he bried petra en doa goulennet Rivod diganthan. Houma a ioa troet meurbet oc'h ar fouge hag oc'h an arc'hant. Pa glevas pegement a draou a ginnige an tirant, ec'h aliaz he fried d'ho c'hemeret ha da ober, ep argila, ar pez a c'houlennet diganthan. Oh, emezhi :

« Mar e pez arc'hant ha mado
« Gra din kement a lavaro ;
« Nep a zo paour a zo caseet,
« Ar pinvidik zo respetet.

Hag ouspen, emezhi c'hoaz, ouspen ma vezimp en hon eaz hag en hor plijadur, n'or bezo mui leac'h da gaout aoun rak Rivod, rak keit ha ma vezo beo, e vezo dleour deomp. Ali he bried a vianeaz ar morc'hed en devoa Keryoltanus. Gouscoude ma en divije sonjet mad petra eo tyranted, eo ar c'hontrol a dlie beza c'hoarvezet ganthan. Ne ket e calon eun tirant eo mont da glask anaoudegez vad. An anaoudegez vad zo eur beac'h evithan, hag evit en em zizober euz ar beac'h-ze, an hini zo bet digoustians avoalc'h evit ober eun torfet, ne gousto nemeur dezhan ober eun torfet all evit paea he zle.

Keryoltanus credabl ne zonjas ket e kementse. Gouscoude evel ne voa ket c'hoas divorc'het avoalc'h, ez eas da c'houlen cuzul digant eur barner. Hema, eleac'h he zistrei dioc'h he dorfet, eleac'h diskuez dezhan pegen disleal ha pe ger scrijuz oa ar pez a felle dezhan da ober, hen alias da hasta afo ober he daol, abalamour, emezhan, dre varo ar prins iaouang e vije laket ar peoc'h er vro, hag e c'helje Keryoltanus lacat he di var eun troad a zoare.

Guelit nag a zigareziou ne gaver ket, pa ve hano a vadou hag a henoriou, evit guenna an torfejou dua ha scrijusa ! Ne vet ket pell evit lacat anezho e reng an oberou mad ! Laza tud hag aloubi broiou ne dint mui torfejou ; traou int hag a zo red ho ober, eme an dud fallagr a gaf ho gounit e kementse.

Goude beza clevet ali ar barner, Keryoltanus ne varc'hatas mui. Distrei a reas d'ar gær e sonch mad da ober an taol ; hag evit miret na deuje ar prins iaouank da gaout eun douetans bennag euz ar pez a dlie beza great dezhan, e rea muioc'h a lid dezhan hag e tiskueze dezhan muioc'h a garantez eget na rea kent.

Mes Doue pehini a zifen he zervicherien, ha ne les ket eur vleven da goeza euz ho fenn nemet pa blich ganthan, a dennas Melar en dro-ma a dre daouarn Keryoltanus. Rag ema o veza eat da lez Rivod evit clevet ganthan p'eur ha penauz e vije great an torfet-ze, Doue a scoas calon he c'hreg Barilia. Houma a zavas keus ganthi euz an ali criz e devoa roet d'he fried ; glac'har e devoue da veza en em lezet da veza touellet gant ar c'hoant da gaout arc'hant ha fouge ; goulen a reas pardon oc'h Melar, disculia a reas dezhan ar zonch a ioa da lamet he vuez diganthan, hag her pedaz, en hano Doue, d'en em denna e ti unan bennag euz he mignonet, araok ma vije distro he fried d'ar gær. Doue, eme ar bars breton :

Doue a douch calon ar vrek
Ne all na repos na cousket,
Pa zonch ebarz en he bugel
Pe var feson e renk mervel.
Gervel a ra ar prins Melar,
Conta ra dezhan he glac'har,
« Rakse diouallit, prins iaouank
« Me hen lavar deoc'h freaz ha frank. »

[*Eur pennad all eur vech all.*] G. M.

KELEIER.

Setu anaa hanoiou ar glouer zo bet o reseo an urziou e Guened.

Beleien.

An Aotronez :
Fransez-Mari Besnier, euz a Bloare.
Eozen ar Grand, euz a Langolen.
Ian-Lois Bihan-Poudec, euz a Blouider.
Eozen-Mari Branellec, euz a Blouider.
Olier-Mari Canevet, euz a Spezet.
Renan-Mari Colin, euz a Lambezellec.
Fransez Dantec, euz a Vontroulez.
Fransez-Mari Fily, enz a Gerlouan.
Alan Loiz ar Meur, euz a Elliant.
Ian an Noret, euz a enez Eussa.

Avielerien.

An Aotronez Rolland-Mari Bozec ; — Jakez-Mari Colin ; — Nicolas Deniel ; — Alexandr-Fransez-Mari Fleiter ; — Ian-Vari Guillerm ; — Gabriel-Loiz Hunault ; — Philip-Joseph Moal ; — Alan Moenner ; — Fransez-Ian-Vari Ridou ; — Ian-Mikeal Saliou.

An Aotrou Meur, nevez beleget, zo hanvet vikel e Ploare.

An Aotrou Colin, nevez beleget, zo hanvet vikel e Loc-Melar-Sizun.

An Aotrou Fily, nevez beleget, zo hanvet vikel en enez Sizun.

An Aotrou Noret, nevez beleget, zo hanvet vikel e Treffiagat.

An Aotrou Kerveillant, vikel e Querrien, zo hanvet vikel e Primelin.

An Aotrou Goasguen, vikel en enez Eussa, zo hanvet vikel e Querrien.

An Aotrou Queau, vikel e Primelin, zo hanvet vikel e Redene.

An Aotrou Piolot, vikel e Breles, zo hanvet vikel e Treflaouénan

An Aotrou Rouilly, vikel e Loc-Melar-Sizun, zo hanvet vikel e Quemeneven.

An Aotrou Thymeur, vikel e Quemeneven, zo hanvet vikel en enez Eussa.

Hanviou an dud a ilis maro epad ar bloas 1871.

An Aotrou Renan-Nicolas Sergent, Escob a Gemper hag a Leon ..... 69 bloas.

An Antronez

Ian-Fransez Faudeuil, vikel e Plouescat....	28	—
Visant-Paul Goavec, vikel e Cleden-Poher..	30	—
Olier Quillien, chaloni doien a Gemper....	78	—
Desire Argoat, beleg evit an dud a vor.....	30	—
Alan Caugant, person Pleyben.....	53	—
Renan-Mari Cuillandre, person Treffiagat...	58	—
Ian-Fransez-Mari ar Roux, bet person Pont-Croas.....	73	—
Christof Roignant, bet person Roscanvel....	48	—
Ian-Eozen Pouliquen, vikel e Bohars.....	28	—
Gabriel Plantec, person Sant-Ian-ar-Biz....	69	—
Jakez Nicol, person Cleden-Cap-Sizun.....	63	—
Joseph Calvez, vikel e Locunole.....	32	—
Per-Mari Silliau, beleg ar Borda (lestr-scol)..	58	—
Per Cabioc'h, oc'h ober scol.....	37	—
Herve Kervennic, oc'h ober scol.....	«	—
Lois Gabriel Mengant, person Lambézellec..	68	—
Mathurin-Leonard Pluchon, oc'h ober scol e Laz.....	54	—
Renan Tanguy, person Brasparts.....	69	—
Salomon-Mari Pouliquen, person Castel....	70	—
Ian-Vari Felep, beleg a Landerne.....	«	—
Guillou Bariou, bet person Landudal.....	73	—
Sylvan-Mari Liscoat, vikel e Quemeneven...	32	—
Eozen-Mari Rannou, bet person S. Fregant..	71	—
Herve Norrant, vikel e Elliant.....	44	—
Fransez Tanguy, bet person ar Ponthou....	79	—
Cyprian ar Guillou, vikel e Gouezec.....	68	—
Joseph Dupont, avieler professor e Pont-Croas.....	«	—
Charles Izidor Pennors, beleg e bered Brest..	57	—
Eozen Kerjean, person Elliant.....	50	—
Paul Postec, person sant Divy.....	47	—
Joseph Mahe, beleg arme Brozaos.....	58	—
Clauda Sizun, belec e thymadeuc.....	«	—
Ian-Vari Louarn, person Landrevarzec.....	68	—
Jakez Castel, person Bodilis.....	56	—

An Aotrou Pavec bet person en hospital-Camfrout, zo maro er *Sizun dremenet.*

Taolen ar Retrejou evit 1872.

Kemper.

Evit ar voazed.

Retred brezonek, d'an eil a vis Meurs.

Evit ar Merc'hed.

Kenta retred brezonek, d'an 20 a viz Ebrel.
Eil retred brezonek, d'an 12 a viz Here.

Kemperle.

Evit ar voazed.

Betred brezonek d'an 13 a vis Ebrel.

Evit ar Merc'hed.

Kenta retred brezonek, d'ar 17 a vis c'huevrer.
Eil retred brezonek, d'ar 25 a vis Mae.
Trede retred brezonek, d'an 12 a viz Here.

Lesneven.

Evit ar voazed.

Kenta retred brezonek, d'ar 17 a vis C'huevrer.
Eil retred brezonek, d'ar 25 a vis Mae.

Evit ar Merc'hed.

Kenta retred brezonek, d'an 13 a viz Ebrel.
Eil retred brezonek, d'ar 6 a vis Gouere.
Trede retred brezonek, d'an 12 a viz Here.

Retrejou gallek.

E Kemper, d'an 11 a vis Mae.
E Kemperle, d'ar 6 a vis Gouere.
E Lesneven, d'ar 5 a viz Eost.

Caozeaden etre Lan haFanch.

Lan. Ne ouzout ket ar c'helou ? Brema e vezo great scol d'ar vugale evit netra.

Fanch. Hag e rez eur c'helou euz an dra-ze ? Peuh ! ouspen dek vloas zo em eus-me mouset er scol, ha n'em eus paet biscoaz eur guenneg evitho.

Lan. Piou a bae evit-ho-ta ?

Fanch. Den. Al lezen zo evelse, a lavar da gonsail ar mear guelet piou n'en deus ket a beadra da baea, ha neuze ar re-ma n'o deus netra da rei.

Lan. Petra a leverer brema-ta a zo sonch da ober ?

Fanch. Marteze ez eus sonch da scolia bugale ar re binvidig evit netra ive.

Lan. Han ia, an dra-ze eo; scol evit netra d'an oll.

Fanch. Ia, mes an dra-ze a gousto gouscoude da unan bennak.

Lan. Ar gouarnamant, credabl, a baeo evit an oll.

Fanch. Ia, mes gant petra nemet gant hon arc'hant-ni?

Lan. Gant hon arc'hant-ni? Ne ket gant va arc'hant-me e vezo da viana, rag eleac'h n'eus netra e coll ar roue he vir, a leverer. Me n'em eus netra, hag evelse ive ne baean tail ebet.

Fanch, Ne baez tail ebet? penauz e vevez-te ta neuze?

Lan. Evel ar re all ive, m'oar vad.

Fanch. Petra? ne zebrez ket a vara, hag avechou eun dra bennag all? N'eo ket red dit caout dillad dit da unan ha d'as pugale? Ne velan-me ket ac'hanout avechou o sacha var da gorn butun? Me zonch din zoken em eus guelet ac'hanont eur vech bennag o sevel da vez bihan en ear, o lipat eur banne chigoden!

Lan. Ha goude? petra ra-ze?

Fanch. Petra ra-ze? Mes ha ne velez ket ez eus taillou var an danvez bara, var an danvez dillad, var an efach, var ar butun, etc.? Seul vui a daillou a vezo var an traouze, seul geroc'h e vezint guerzet; ha te, pa zeo red dit ho c'haout, pa zi d'ho frena, ho faeo keroc'h, hag a baeo evelse da daillou. Hogen ar c'houarnament ne c'hell ket paea scol evit an oll vugale ep creski an taillou a gavet gouscoude a vrema pounner avoalc'h.

Lan. Neuze-ta eo ar re baour eo a vezo laket da sicour paea evit scolia bugale ar re binvidik?

Fanch. Evel a leverez; brema emaout ganthi avad.

Lan. Gouscoude ar re a c'houlen an dra-ze a zo, emezho, mignonet ar bobl, mignonet ar re baour.

Fanch. Lavar-ta ez int ho mignonet ho unan. Ha neuze ouspen clask ho frofit, o deus c'hoaz eur zonch all.

Lan. Pe seurt sonch?

Fanch. Fallout a ra dezho, dioc'h ma leverer, scolia ar vugale ep coms a Zoue, nag a feiz, nag a relijion, ober anezho oll Hugunoted.

Lan. Sator-damez! m'em eus poan avoalc'h o clask deski ho c'hreansou d'am bugale, hag oc'h ho lacat de zenti ouzin. Mar deo Hugunoted zo c'hoant da ober anezho, m'ho c'hasfe kentoc'h d'an Turki evit n'ho c'hasfen da scoliou evelse.

Dle Sant-Magnus. — E Londrez, e Brozaoz, ez euz eur barrez hanvet Sant-Magnus, hag a reseo 580 lur bep bloas digant an tenzor, ha setu ama perak.

Ar roue Herri eiz a ioa boas da vont en noz da ober eun droat bale dre ruiou Londrez, ganthan eur penn baz euz ar re deoa. Eun nosvez ma edo oc'h ober he dro, eur gardian, a ioa e penn eur ru o tioual kear, a stancaz an hent outhan en eur lavaret:

— Petra a rit-hu aze d'ar mare-ma euz an noz gant eur penn baz evelse?

Herri eis n'oa ket gouzanvuz, hag a iea droug enhan buhan avoalc'h. Sevel a ra he vaz hag en em laca da lopa ar gardian. Mes hema n'oa ket lent ken nebeut, hag en em zifennass manifik. Neuze e crias da c'houlen sicour; dont a reas camaradet dezhan, hag ar roue en devoue eur zaeat, a voue kivizet he ler dezhan en eun doare n'oa bet morse c'hoas douetus.

Herri a grias neuze ive, a reas safar, a gounnaras; mes caer en devoue, goude m'oa bet bazatet a zoare, e voue caset da brizon Poultry ha laket dindan an alc'hoez. Ar goanv a ioa neuze; ien oa, ha na mui na meas ar roue a voue red dezhan chom en toull-ze beteg antronos vintin ep tan na goulou.

C'huec'h heur oa antronoz vintin pa vouezaz ar solier edo en he brizon, dindan alc'hoez, roue Brozaos laket eno evel eur c'hos calken destumet var ar ru,

Dioc'htu e lakeas kemen ar gardian, hag ema pa glevas piou en devoa destumet ha da biou en doa poet fest ar vaz en noz, a grene he oll izili, rak cridi avoalc'h a rea e coustje an dra-ze he vuez dezhan.

— Ema great ganhen, eme ar gardian; nebeuta a vezo great din eo va c'hrouga, pa va dibenna, ha marteze va falefarzia ha lacat va fenn a ispill oc'h dôr kær.

Hogen ne ket se a c'hoarvezas. Herri eiz veulaz ar gardian da veza great he zever evel m'en doa; ha pa voa distro d'he balez e lakeas cas dezhan eur prezant caer; neuze e c'hourc'hemennas ma vije roet bep bloas da barrezt San-Magnus 580 lur. Gourc'hemen a reaz ive ma vije caset d'ar prizon glaou da ober tan, ha bara d'ar brizonierien. Ha setu petra a c'halver *dle Sant-Magnus*.

G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *30 Kerzu.*		Pont-n'Abat — *28 Kerzu.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	29 lur, 92 c.	Guinis.....	30 lur, 83 c.
Segal.....	17 lur. 14 c.	Segal.....	18 lur, 33 c.
Eiz.....	17 lur, 38 c.	Eiz.....	17 lur, »» c.
Ed-du.....	16 lur, 70 c.	Ed-du.....	16 lur, 25 c.
Kerc'h.....	17 lur, 50 c.	Kerc'h.....	18 lur, 50 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, 50 c.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, e gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede gueeh.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant: Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 13 Genver 1872. N° 363. Seisvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 13 Genver 1872.

MANDAMANT

AN AOTROU VIKEL CAPITULER

O rei da anaout en deuz an Tad Santel hanvet an Aotrou Nouvel Escop a Gemper hag a Leon, hag o c'hourc'hemen pedennou evit-se.

Hor Breudeur ker,

Pa deuas Doue da lamet diganeomp an escop caret a velemp gant fouge e penn an escopti caer-ma, e rojomp deoc'h dioc'tu da anaout hor glac'har, hag ho pedjomp da unani ho pedennou gant hon re evit goulen ar repoz eternel d'an hini ma tliemp kement dezhan, hag evit ma roje Doue deomp evit escop eun all din da zont var he lerc'h.

Doue en deus silaouet mouez ar vinoret a c'houlenne eun tad, hag hini an denved a c'houlenne eur pastor. Pell omp bet o c'hedal; mes n'on eus ket collet, rag ar choaz a zo great a ziskuez deomp trugarez an oll galloudeg a ra pep tra evit ar guella ervez he voloutez santel.

Trugarekeomp-hen-ta, hor Breudeur ker, evel ma tleomp hen ober. Meulomp, bennigomp Doue en deus lavaret da ilis Kemper : *Taolit a gostez ho tillad canv hag ho clac'har, ha guiskit ho tillad caer*, rak setu ama erru davedoc'h an den eus va dorn deou, an hini am eus choazet evit dont abenn euz ar menoziou a beoc'h hag a zilvidigez am eus taolet varnoc'h.

Ia, hon escop a zo roet deomp gant Doue he unan evel eun herrez e scoazel hon ilis; hogen Doue hen ro deomp dre zorn an hini a zalc'h leac'h dezhan var an douar, dre zorn hon Tad Santel Pii Nao.

Eun hano a c'hell beza caset gant respet bete tron ar Pap; mes den ebet ne c'hell beza escop ken a vez lavaret dezhan gant an hini zo azezet e cador sant Per : It, me ho cas, me ho cra barner ha pastor.

A dra zur carg eun escop a zo re dreist an natur evit ma c'helfe beza roet gant prinsed an douar.

Rag, e gallonez, a betra ez eus menek? Menek zo da c'honarn ilis Doue dre c'hallout ar Speret-Santel, da zelc'her leac'h an ebestel. Hoguen, eur prins, peger galloudus bennak ma ve, hag hen a c'hell ober eun abostol? Hag hen a ve bet carget gant ar Speret-Santel da rei eur gark ken huel? Nan, ne deus nemet eur c'hrizien euz a c'hallout eun escop, hag ar c'hrizien-ze eo cador sant Per. Da Ber, eme an tadou, en deuz hor Zalver roet alc'hoeziou rouantelez an Env; dre Ber eo en deuz ho roet d'an ebestel all. Per epken, carget euz an iliz oll, en deus guir da choaz ha da gas ar re a dle he zicour da ober he gark pounner, o c'houarn ilis pep escopti.

Hounnez zo eur virionez euz ar re genta, merket mad gant Pii Nao he unan en he lizer dudiuz euz an nao a vis du 1846, scrifet d'an oll eskeb euz ar bed. « Deut oll gant eur galon digor hag ar brasa fizians da gaout cador sant Per, a zo ar c'hreiz hag ar galon euz an ilis catolig, hag ar penn euz an eskibien, a belac'h e tenn an eskibien ho grizien hag ho gallout. »

Ah, hor Breudeur ker, en derveziou ankenius-ma e pere e tilezer hag e nac'her Doue, on eus mui evit biscoaz izom da anzao ha da garet al liamou ker striz hor stag oc'h an iliz-ze a Rom, mam ha mestrez an oll ilizou; hag o reseo hon escop digant Pii Nao, ha ne dle ket ar vouez euz hon anaoudegez vad mont betek ar Pap bras-zé pehini, e creiz ar goasa bar amzer a ve bet deut da skei bak sant Per, a velomp ato leun a zoursi euz a izomou he vugale skiguet dre ar bed oll?

Sonch a dleomp da gaout tzoken ez omp diou vech dleour da Vikel Jesus-Christ euz an escop a ro deomp. Rak hen eo a zo deut a benn da ober d'ar relijiuz humbl, kemeret ar gark a ioa c'hoant da lacat var he ziscoas. Ar guir vap-ze da zant Beneat a zonje dezhan e voa en em guzet evit bepret adren mogeriou eur gouent. Eno e cave dezhan ec'h echuje he vuez oc'h ober pinijen hag o prezek. Penauz ec'h asanto-hen kuitat he gouent hag he

vreudeur a gar kement? Penaoz ec'h asanto kemeret eur gark ken huel an hini nè felle dezhan nemet senti ha beza an diveza euz an oll?

N'on doa mui a esperans ; Mes Pii Nao en deus comzet evidomp, hag a zo deut a benn euz hon afer o scrifa d'an hini a ioa choazet gant Doue : « Hon *intansion* eo e plekfac'h ho tiscoas dindan ar garg a escop da behini e zoc'h galvet, hag e teufac'h da ober hor bolontez gant eur galon sentuz hag eur fizians leun e sicour an oll galloudek. »

Hag evelse, hor Breudeur ker, dre c'hras an Tad Santel ar Pab, ha dre vercou all a volontez Doue, on euz evit escop eur manac'h.

Eur manac'h ! O clevet ar ger-ze meur a hini marteze a c'hell beza souezet ; meur a hini all a c'helfe caout eun doare disfizians. Keit all zo n'eus mui a venac'h en hor bro ! Keit all zo ema an dud difeiz o lavaret goasa gellont euz ar venac'h !

Evidoc'h-hu, christenien fidel, c'hui a vezo eveldomp carget a laouenidigez, o velet, goude keit all, o tont deomp adarre evit escop unan euz an dud Doue-ze o deuz kuiteat ar bed a volonte vad, o tougen, evel pa lavarfen, ar merk euz an ermitach ma voant en em dennet enhan, hag o veza henvel oc'h an eskibien genta o deus gouarnet an escopti-ma. Sant Corintin ha sant Paol, hor patroned glorius, a ioa bed ermited, unan anezho e menez-iou Kerne, hag egile en eur c'hourenezen gouez. Ha var ho lerc'h, piou a oufe lavaret pegement a dud en em c'hreaz hermited eveldho, ha pegement a vád a reaz, epad meur a gant vloas, d'hon tadou coz, ar venac'h pere a voue ar re genta o teski dezho al lezen gristen hag oc'h ober tud seven anezho? Ah! ma c'helfemp guelet adarre en hon touez ar c'houenchou menac'h, a bep urs, a ioa ker stank guechall dre ar Frans oll, ha dreist oll en hor bro ger a Vreiz-Izel, hag a roe digemer da gement a rumou tud a ioa a dra sur eurusoc'h egedomp-ni ! Esperomp da viana e vezo puil ar bennoziou a deui da heul an hini a zo choazet, ep ma vije o c'hortoz, hag a ra d'hon escopti eun henor ha n'eo ket bet great d'an escoptiou all.

Caret on divije, hor Breudeur ker, comz deoc'h ive euz a galiteou hon escop nevez, lavaret deoc'h pegement e c'hanavez an dud hag an aferiou, pegement a zonezonou euz an Env en doa doare da gaout er c'hargou en deus bet araok mont d'ar gouent ; mes ama ar respet a ra deomp tevel....

Lavaret a c'hellomp gouscoude e c'hellit sonjal ne deo ket eun den estren eo a deu en ho touez, ne deu ket en eur vro dianavez evithan. Gouzout a rit an Aotrou'n escop Nouvel zo ganet en ho touez : anaout a ra ho pueziegez, ho kiziou, doare sperét ar Vretoned ; clevet en deuz comz ar brezoneg adaleg he vugaleach. E pep leac'h e cavo mignonet coz ha traou hag a zigaso da zonch dezhan euz ar pez en deus guelet. He galon a vezo ep mar benereat, pa antreo, evel escop, er gatedral goz-ze eleac'h ma zeo bet badezet, hag eleac'h ma zeo bet guelet kelliez a vech, iaouang ha devot, o pidi e troad an aoteriou. Guelet a rai ar Gatedral goz-ze, nevezet ha caereat dre zoursi an escop mad zo bet en he raog ; hen ive a garo gened ti an Aotrou Doue, hag a gendalc'ho da beurober ar pez zo comañset ker mad.

Ar pez a garo dreist oll eo gened *an ti spirituel savet* gant *mein beo*, evel ma lavar sant Per ; clask a rei dreist oll, evel ma lavar c'hoaz ar memez abostol, *cas da beuri, evel eur pastor mad, denved an Aotrou-Doue roet dezhan da zioual*. En euz ger, bez'e e vezo dreist pep tra ar pez ma zeo he vestr divin, escob hon eneou, prest, evel sant Paul, da rei pep tra, ha zoken he vuez evit ho savetei.

Ha brema petra a brometimp dezhan en eskem evit beza ken douget-ze evidomp ? Prometi a reomp e sentimp outhan ato evel oc'h hor penn, hen heuillimp ato evel hon rener, her c'harimp ato evel hon tad. He asuri a raimp, en amzer ankenius-ma, e consolimp he galon a escob o telc'her mad da feiz hon tadou coz, ha stag oc'h ilis Rom en hevelep doare ne vezo netra evit hon distaga diouthi.

Ia, din en em rentimp ma c'hello ep dale lavaret ac'hanomp ar pez a lavare sant Paul da dud Thessalonik : *C'hui eo va gloar ha va levenez.*

Evel ar memez abostol, pehini a bede dalc'h mad evit ar re ma prezege dezho an Aviel, adalek brema e talc'ho ato he zouarn savet varzu an Env, evit lacat da zisken puil var he bobl bennoz an Aotrou Doue.

Ni ive, hor Breudeur ker, evit ober hon dever gant lealdet, na eanomp da c'houlen evit hon escop muia caret oll grasou an Env ; pedomp Doue ma roi dezhan calon ha nerz dre vertuz ar Speret-Santel ; pedomp Doue ma vevo pell en hon touez ha ma zai bepret var gresk evithan carantez he zeuved fidel.

Var gementse, goude beza kemeret ali Chaloniet ar gatedral,

E C'HOURC'HEMENNOMP AR PEZ ZO AMA VARLERC'H :

1° Beteg an deis ma vezo sacret an escop nevez, ar veleien o deuz eur beden da lavaret evithan e pep oferen ;

2° En oll gouenchou e vezo great eur *gommunion jeneral* evit an escop nevez, hag evit trugarecat Doue ;

3° D'ar zul ma vezo sacret escop, e vezo canet ar *Veni Creator*, en oll ilizou ha chapelou euz an escopti.

Hag e vezo lennet ar Vandamant-ma....

Labourat da zul o veza unan euz a vrasa gouliou hor bro, unan euz an dizurzion o deus tennet varnezhi goaliguer an Env, unan bennag euz hon deputeet christen o deus goulennet ma vije douget eul lezen evit lacat miret an ean euz ar sul, evit lacat lezel a gostez al labourou difennet gant Doue hag he Ilis santel en deis-ze. Kementse a ra plijadur d'an oll gristenien vad ; rag ha pa na ve ket douget al lezen a c'houlenner, ar goulen-ze a ziskuez da viana ez euz hiniennou hag a anavez peleac'h e kign ar bas ac'hanomp, a anzao petra a ve

red d'ar Frans da ober evit sevel euz ar stad reuzeudik ma ema enhan.

Unan ive euz ar c'hazetennou christen (*Le Monde*), euz ar re a veze moullet bemdez, da zul couls ha d'an derveziou all, hag a grede, abalamour ar c'hazetennou dizoue a skign ho c'hontam sul-c'houel-pemdez, e voa red eil-geriat outho sul-c'houel-pemdez ive, unan euz ar c'hazetennou-ze e deus discleriet ne vije mui moullet da zul, ha kementse evit rei ar skuer d'an oll da viret ar gourc'hemen-ze a Zoue, ha lezel gant kement a labour evit ar gazeten-ze, ar frankis da c'hellout en dervez-ze sonjal en ho ene epken hag en ho zilvidigez. Calz eskibien o deus scrifet da renerien ar gazeten-ze evit ho meuli ; an Tad Santel ar Pab he unan en deus scrifet dezho eul lizer leun a veuleudi evit ho c'hourachi ha bennigen ar menoz o deus kemeret.

E guirionez, defot miret ar gourc'hemen-ze, ar relijion abez a guez en traon. Rag ep comz euz an dizurzion all ma coez enho ar re a labour da zul, setu ama unan hag a deu da veza ar c'hrizien euz ar re all oll : an dud-ze a deu da veza ezen tre ; ne ouzont netra euz ar pez a zell oc'h ar relijion. Badezet int bet, marteze o deus great ho task kenta ; hogen ar pezig o deus gouezet divar benn ar relijion a zo ancounac'het ep dale. Ma na eanont ket da zul, e vezo red dezho eana eur mare bennag all, ha neuze e vezo en tavarniou, eleac'h ne glevint comz a relijion, a Zoue, euz an Iliz hag euz ho lezennou nemet evit ho goapaat hag ho blasfemi.

Evit kenderc'hel an anaoudegez euz al lezen gristen, ar speret christen etouez tud eun ti, eo red e clefent eur brezegen bennag, e velfent avechou seremoniou an Iliz. Kementse ho c'hontragn en eun doare bennak da gomz avechou a relijion, euz ar pez o deus guelet ha clevet en Ilis ; kementse a vir oc'h ar feiz da vouga en ho ene ; tud avad ha ne glevont morse prezegen ebet, ne velont morse hini euz hor seremoniou santel, a deu ar relijion da veza evitho eun dra estren, eun dra dianavezet, eun dra ha ne zell ket outho, ha ne dleer ket beza souezet neuze ma reont goab euz ar pez ne anavezont ket, ha ma reout ar brezel dezhi, rag ar scleuren anaoudegez a jom gantho euz ar relijion a ro dezho da c'houzout e condaon ar vuez a renont ; ha setu eno evitho peadra d'he c'hasaat.

Tud evelse a zo goasoc'h ho doare eget ar re n'o deus bet biscoaz anaoudegez ebet euz ar relijion gristen ; rag ar scleuren-ze euz ar feiz o deus bet, ar gomansamant-ze a anaoudegez o deus bet euz ar relijion gristen, a zo evel mouget en ho ene ; bez'ema eno evel eur gor ó viri, ha kement a stog outhan a ra poan dezho, ho laca da gounnari ha da gasaat kement a zigas da zonch dezho euz ar pez zo penn abek d'ho foan. Ac'hano neuze eun hevelep tenvalijen er sperejou-ze, ma kemerint an noz evit an deiz, ha ma vezo mall gantho credi kement sorc'hen a glevint a enep eur relijion a dlevijent da anaout ha ne anavezont ket.

Er c'heriou gouscoude, siouas ! e caver tud evelse, ha me her goulen, petra deui da veza bugale savet gant kerent en doare-ze ? Var ar meaz, a drugare Doue ne gaver nemeur euz al labourerien da zul. Bez'ez eus gouscoude unan bennag, hag ar re-ze eo a voug ar feiz etouez ar vretoned.

ROM. — Teir barrez euz a Rom o veza caset unan bennag en ho hano da rei anaoudegez d'ar Pab euz ho c'harantez hag euz ho fidelite evithan, an Tad Santel en deus respontet :

« Ar pez a lavar din ar Markiz Antici en hano kement a zo ama, a zo leal, ha guelet a ran e teu euz ar galon. Anaout a ran ho speret, ha gouzout a ran pegement em c'harit. Va lezit eta da lavaret deoc'h eur ger bennak, tennet euz an aviel hirio.

« Ar farizianet a ieas d'ar guelec'h da velet Ian Vadezour, hag a lavaras dezhan : piou oc'h-hu ? — Evidonme ne doun ket Ian Vadezour ; n'emaoun ket er guelec'h, ne d'oun ket prizonier evel ar brizonierien all, da lavaret eo n'eus ket a zolierien hag a c'hardianet e kichen va dor. Prizonier oun gouscoude, rak ne c'hellan ket mont ac'hann, ep ma ve great dismegans din ha d'ar reng a zalc'han. Mar en em gemeront oc'h eur belek, pegement muioc'h ne rafent ket ouzin-me ? Nan, ne d'oun ket Ian Vadezour, mes lavaret a c'hellan ar pez a lavare anezhan he unan : *Me zo ar vouez.* Ar vouez hag ar bluen, setu kement a zo chomet ganhen ; ar bluen evit comz oc'h ar bed dre scrit, ar vouez evit comz oc'h va romanis fidel. Ia, hel lavaret a c'hellan c'hoas, bez'ez oun ar vouez ; rak daoust pe gen indin oun, ez oun vikel Jesus-Christ, hag ar vouez-ma a glevit, eo mouez an hini a zalc'h var an douar leac'h Jesus-Christ.

« Va mouez a ia da rei deoc'h hirio eun ali hag a zo izom bras da heuilla. Diouallit mad ho pugale oc'h breinadurez ar bed fallagr, saveteit-hi dioc'h ar vosen-ze en em sil re zoun, siouas ! zoken en hon touez. Hon enebourien a garfe lamet digantho an tenzor euz ar feiz, ha ne espernont netra evit dont a benn a gementse. Gouzout a ran o deus savet, zoken er gær-ma, scoliou evit deski ar gaou. Lavaret a rer din e c'hounezont dreac'hant ar bobl dister.

« Var gementse ez eus contet din eun dra hag en deus great plijadur d'am c'halon. En unan euz ar scolíou-ze eleac'h ma tliet deski an errol, tud a feis cre a c'hoanteas mont da zilaou petra a lavare ar mestr-scol. Hema, o sonjal oant deut evit heuilla he genteliou, a loscas da redeg an oll gontam a zo o c'hoi e calonou an dud-ze. *Sepulchrum patens est guttur eorum ; Ho gouzoug a zo eur bez digor.*

Hogen pa zonje nebeuta, setu ar re-ma oc'h en em lacat da ober goulennou outhan, ha goulennou a zevri. Ne ouzon ket petra a c'houlenjont, mes ar mestr paour a voue carget a vez, hag a lavaras d'he scolaerien : « Ar re-ma zo deut ama evit ho touelli hag ho teleur en errol, rakse n'ho silaouit ket. » Ha var gementse en em dennaz ac'hano kel lostog ha tra. Lavaret zo great

din c'hoaz ez eo bet an errol trec'het evelse gant ar virionez meur a vech.

« Hogen lavaret mad a rit pa livirit on eus brema leac'h da gaout aoun, pa veler ema pep tra o tougen ar sperejou hag ar c'halonou d'ar vreinadurez. Setu perag ho pedan hag hoc'h aspedan da gemeret soursi euz ar iaouankis-ze a garomp kement. Evit an nemorant, ra roi Doue ar pez a c'houlennit, ha ra roi deomp ar c'hras da velet c'hoas Rom e frankis, da velet c'hoas var he ruiou ar mercou-ze a zevosion a gavemp ker skuerius ; ra c'hello Rom guelet adarre ar Pab, hag ar Pap guelet adarre Rom ; evit ma vezo laket eun termen d'ar goal skueriou, ha da gement a zislealdet, ha ma teui al lealdet, ar relijion ha lezen Doue da ren adarre evel diagent.... »

G. M.

MISSIONOU. — Scrita a rer deomp a Enez Moris.

Enez Moris, 10 a vis Du 1871.

D'an aotrou Morvan, rener gazeten *Feiz-ha-Breiz*, e Kemper,

An oll draou ken trist, nevez c'hoarvezet e douar Frans, o deus marteze distroet hoc'h evesdet dioc'h doare ar missionou. Ha gouscoude calonou ar vretoned ken troet oc'h *Breuriez ar Feiz*, a dle c'hoantat clevet penauz e za ar bed er broiou-ma.

Me c'hell rei deoc'h kelou euz a vissionou Madagasear, Zanzibar, Mauris ha Bourbon. Re all marteze a rai ar memes tra evit ar missionou all. Hen ober a rin gant plijadur vras, rag ama ez euz aleiz a vissionerien breton. E mission Mauris epken omp pevar missioner a escopti Kemper, an tadou Stervennou, Buguel, Limbour ha Nedelec ; ha mar plich ganeoc'h lacat al lizer-ma er gazeten, hor c'herent hag hor mignonet a glevo hano ac'hanomp, ha ni ho trugarecai cals.

Madagascar. — Euz an oll vissionou e sao brema eur c'hri a anken. Rak mar deo ar Frans mam an oll fransizien, mar o deuz he oll bugale gouelet var he maleuriou, ni on eus gouelet hag a vouel c'hoas muioc'h eget ar re all. Rak ni a zo pell, hag euz a bell ar galon a zant an taoliou crissoc'h. Ni zo ama gant tud a bep seurt, a bep bro, hag hon diouscouarn a rank clevet ar zaozon protestanted o voapaat hor bro. Mes Doue ho c'hlev ive, hag hen eo ar mestr.

Mes goassa zo eo ni zo minoret ; ne vevomp en eur vro baien nemet dre m'omp sicouret gant breuriez ar feiz ha breuriez ar vugaleach santel. Hag ar re-ma ne vevont nemet dre garantez ar Frans. O Frans, hor mam, da ene, da vuez eo ar feiz catolik ! Siouas, da vugale, lod anezho tud difeiz, o deus da ampoezonet. Lazet ho mam gantho. Ama e velomp an traou-ze sclear. Ar Frans, pehini eo merc'h hena an ilis, ma na deo ket souten ar feiz, scoazel an iliz e Rom hag e leac'h all, ar Frans ne deo netra, collet eo. Brema e zeo clanv ; ma tistro d'ar feiz, e tistroio ive d'ar vuez. Mes araog eo red pellat dioc'h ar vanden lamponed, dispac'herien ne eanont d'he goulia.

E Madagascar e rancomp gouren a eneb a bep seurt enebourien. Da genta ema ministred ar rouanez *Raïna-valona-Manjaka* eil. Ar rouanez n'eo mestrez ama nemet a hano. Ar vinistred eo ar vistri. Hag ar re-ma zo couls lavaret oll prenet gant arc'hant ar saozon protestant. Ama fransizien ha catoliked zo eur memes tra, saozon ha protestanted zo ar memes tra ive. Ar visionerien catolig ha protestand o deuz ar memes frankis da brezek; mes ar virionez zo ar guella silaouet; ar bobl a c'houlen ar vadiziant catolik. Mes ar pez ne c'hell ket ar brotestanted da ober dre gomzou, e teuont a benn d'hen ober dre ho zenzoriou. Ar valgachet zo stag ho c'halon oc'h an arc'hant. Brozaoz a zo pinvidik, ha ne c'hell netra nemet dre arc'hant. Teleur a ra aour hag arc'hant er meaz evit caout ar gounit ha dre ar relijion ha dre ar c'henvers. Red eo d'ar valgachet catolik caout calon gre evit delc'her mad d'ar feiz ; hag ar vissionerien a labour en dra c'hellont evit ho zonten.

Petra ra neuze ar brotestanted ? Teleur eur ialc'had aour bennag etre daouarn ar vinistred evit ho lacat da zougen eul lezen bennag a enep ar relijion catolik, pe skigna ar brud faoz eo displijet ar gatoliked d'ar rouanez, ar pez a laca an oll valgachet da grena. Neuze eo red deomp mont da gaout Consul Frans evit he lacat da zougen clem a gementse. Siouas, red eo anzao ive eo brema raoulet mouez ar Frans.

Lezennou fall hag arc'hant ar brotestanted, n'o deuz, a drugare Doue, great bete vrema nemet labour ar freillou var eul leuriad ed, da lavaret eo, dispartia ar plous scanv dioc'h ar greun mad. Ar feiz catolig a gresk ato muioc'h mui etouez ar Malgachet. Ilizou a zo savet en dro d'ar gær-veur Tananarioo. En houma zoken ez eus diou iliz hag a vezo ep dale brao avoalc'h. Ouspen c'huec'h mil gatolig a gonter tro var dro. Bez'ez eus c'hoas catoliked e Tamatav, kenta pors-mor ar rouantelez, hag en enezennou divar dro, e Nossibe, e Santez Mari, e Mayott.

An tad Jouan, jezuist, pehini a zo e penn ar missionou, en deus ranket dont da eana da Voris. Goal glanv ha goal skuiz eo laket gant he labourou; ha ne deo mui iaouank, rak tremenet eo he driugent vloas ganthan, Gant goal derziennou Madagascar eo burzuduz en defe harzet keit all. Ra blijo gant Doue ha calon sacr Jesus en deus caret ha servichet kement, he barea evit pell c'hoas !

A. L.

AR SAKRAMANT.

(*Eil Loden.*)

AR BROMESA.

Pemzek kant vloas benak goude m'oa paouezet ar mann da goueza eus ann Env, e teuas var ann douar hor Zalver Jesus-Krist leun a c'hras hag a viriones. Koulskoude n'he zizoloas ket enn eunn taol oll misteriou rouanteles Doue, red oa prepari ann dud evit

ma tigemerchent guelloc'h aze traou hag a zo ken huel dreist ar speret. Evel m'el lavare : N'eo ket mad lakaat guin neves e listri koz rag dre ners ar guin e ve torret al listri ha kollet ann evach. Hor Zalver eta, a nebeudou, a rea tud neves eus he ziskibien evit ma vijent kre avoalc'h da zougen guin nerzus he genteliou divin. Gedal a reas m'hen divije prezeget e meur a leac'h, great kant hâ kant burzud, bevet epad c'huec'h mis gant ann ebestel hen doa choazet ; gedal a reas m'ho divije ar re-man, enn he hano, pareet ann dud klanv, trec'het ann drouk-sperejou, resusitet zoken ar re varo ; gedal a reas, eun eur ger, e vije anet d'ann oll oa mab Doue evit koms eur ar Sakramant adorabl. Lavaret a rear penaos Doue a vuzur ann avel d'ar penndanvad touzet ; ia, bras eo he vadeles ; muzuri a ra peb tra ha ne laka ket beac'h Samsoun var gein eur c'hrouadur. Pa lavar deomp kredi, eo abalamour araok hen deus diskouezet avoalc'h he tleomp kaout fisians enn he goms : goas aze neuze d'ar re a ra ar skouarnvouzar rag n'int ket eün nag a volontes-vad.

D'ar mare eta merket gant he furnes he teuas da brometti freas ha sklear he roje he gig da zibri hag he c'hoad da eva. Hen ober a reas dirag he ebestel, rag hi eo a dlie rei testeni eus he zoktrin dre ar bed-oll ; hen ober a reas dirak kals tud all, rag evel ne dlie kaout nemet he zaouzek abostol er gambr-lid pa instituas ar Sakramant, ne vije ket bet kredet ann ebestel pa brezekchent eunn dra ker burzudus ; mes evel ma komzas dirak kals tud, ann ebestel a helle lavaret gant guiriones : perak oc'h sebezet ? Klevet ho peus Jesus oc'h ober ar bromesa, dalc'het hen deus d'he c'her ha chetu aman ar mister a behini he komze.

Mes pell araok diskuill netra da nikun c'hui zonj d'eoc'h, lenner kristen, n'edo ket Jesus o prepari peb tra evit he Sakramant ? Perak eo c'hoanteat ganthan genel e Bethleem, da lavaret eo, e *ti ar bara* ? Perak eo bet chenchet hano ar gearik-se ? Enn amzer genta he hano oa Ephrata, mes dont a reas eur gernes vras ha kals tud a varvas eno gant ann naoun ; ar gernes a dremenas ha kement a vinis a gavet enn Ephrata ma voe galvet Bethleem, ti ar bara. Bethleem evit guir n'eus fors pe seurt hano he divije bet, a ioa sur da veza enoret : eno e teuas Jesus da c'henel, eno ema ar c'hraou e pehini he voe astennet var eunn dournad kolo, eno eman ar puns e pehini, dious ma kred lod, e kouezas ar stereden he doa henchet ar rouanet Maj. mes ha ne gavit-hu ket koulskoude eur mister enn hano-ze *ti ar bara* ? Evesait c'hoas penaos ar mirakl kenta a reas Jesus eo bet chench ann dour e guin da eured Kana. P'edo ann oll souezet o tanva ar guin burzudus-ze, me gred edo hor Zalver o lavaret ennhan heunan : souezet oc'h ? ann dra ma koulskoude n'eo netra evit va galloud ha va c'harantes ; chenchet em beus ann dour e guin, divesatoc'h he chenchin ar guin em goad ! Er memes tra pa lakeas ar bara da greski evit maga ann dud hen heuille er gouelec'h, ha ne zonje ket er Sakramant ? Dies he ve hen nac'h rag ann ilis he-unan, eunn nebeud araok Pask, a ra lenn enn oferen ar pennad-se eus ann aviel. Mes ar pes n'hell mui bon lezel var var eo ar c'homzou a lavaras Jesus d'he ziskibien er gambr-lid araok ar gonsekrasion : *desiderio desideravi*..... C'hoant ha c'hoant-bras am beus bet da zibri ar Pask-ma ganeoc'h araok gouzaon. Evelse pell a ioa edo Jesus o sonjal e mister ann aoter ha mall hen doa d'he rei d'ar bed. Perak ar c'hoant-bras, ar mall-ze ! Emaoump ama dirak eur mor doun ha ledan ; ma n'eus den kre avoalc'h evit treuzi ar mor-ze na tizout beteg ar goueled, greomp eur zell koulskoude hag eur reflèksion benak. Guelet a reomp er Sakramant gloar Doue, mad ann den, enor korf adorabl hor Zalver. Da genta gloar Doue rag gout a rit e zeus daou dra e mister ann aoter : Ar sakrifis hag ar Sakramant.

N'eus ket bet ha n'hell ket beza eur relijion eb sakrifis. Ar relijionou paian ho doa ho sakrifisou, mes dign anezho, dign eus ann diaoul : leun oant a impurete hag a c'hoad ; ann dud ho-unan a veze immolet var ann aoteriou milliget-se. Ar Jusevien ho doa ive sakrifisou ; mes evitho da veza santel a great erves gourc'hemen Doue, anezho ho-unan oant goullo hag eb ners ebet. Pellait eta, sakrifisou vean evel ann nos hag he stered dirak ann heol ; beleien a voen Aaron ha Levi, paouezit da lakaat da redek goad ann denved hag ann ejenned ! Daonst ha Doue a zebro kig ann tirvi hag. A evo goad ar bouc'hed ! hag he teufac'h da drouc'ha koajou al Liban evit beza devet var ann aoteriou, hag he teufac'h da immoli oll anevalet ann douar, ann traou-ze a ve nebeud evit majeste Doue. Mes chetu aman eur viktim dign anezhan ; ker bras eo hag ann hini da behini eo kinniget ; eternel eo ; beza hen deus ann oll galloud, ann oll furnes ; eunn Doue eo kinniget da Zoue ! Piou eta a gompreno pegen doun, peger ledan, pegen huel eo ar sakrifis divin-ze ha pegement a c'hloar a ro da Zoue ?

D'ann eil sonjomp penaos var ar groas, evit guir, Jesus hen deus paet evidomp, hen deus great avoalc'h hag ouspenn avoalc'h evit beuzi hor pec'hejou ; mes da betra e vije talvezet kement-se ma ne vije ket bet appliket deomp meritou ar basion ? Petra dal d'eur c'hlanvour hen deffe eunn den pinvidik prenet ker evithan louzeier mad da rei ar pare, ma talc'h ann louzeier-ze enn eur vured ? Ret eo e ve digoret ar vured, red eo eva ann dour kre-ze evit ma zei dre ar goazied da drec'hi ar c'hlenvet. Hogen dre ar gommunion, dreist-oll, eo appliket deomp meritou pasion hor Zalver : ann eienen a zo var ar c'halvar, ar bloumen a zo var ann aoter, hag he klevomp Jesus o lavaret gant ar profet ; c'hui oll ho peus sec'het, deuit d'ann dour ; ha c'hui pere n'ho peus ket a arc'hant, astit affo, prenit ha debrit ; deuit, prenit eb arc'hant ar guin hag al leas. Perak he tispignit hoc'h arc'hant hag ho poan evit bara ne vag ket ? Chelaouit ac'hanon, debrit ar *mad* hag he vezo laouen ha iac'h hoc'h ene. Var ann aoter eta ema Jesus evel eunn tad o rei bara d'he vugale, evel eur pastor o rei peuri d'he zenved, evel eur

medisin o parea ar re glanv, evel eur roue o pinvidikaat he zujidi, evel eur mignoun o koms gant he vignoun, evel eur pried o rei he oll garantes. Bevet hen deus ha marvet eo evit ann oll hag evit peb-hini. N'oa ket avoalc'h ; c'hoanteat hen deus beva eun hon amzer, enn hor c'hichen, hon anaout, hor gervel dre hon hano, starda peb-unan ac'hanomp var he galoun ! *Grandis sermo*, a lavare sant Paol o koms eus ar mister-ma, prezegen hir hag huel) Ann abostol a jome mantret o velet peger pinvidik, pegen divin eo banket ann aoter... prezegen hir, emezhan, prezegen huel ! Pa ne grede ket ann abostol klask treuzi ar mor-bras se, ar guella deompni eo ive chom var ann aod : gloar infinit Doue, mad burzudus ann den hag eneou ar purkator.... lagad eunn erer n'eo ket evit tizout ann traou-ze, *grandis sermo* ! Mes Jesus a vele sklear ann oll burzudou eus mister ann aoter ha chetu perak he prepare peb tra hag hen doa mall d'her rei deomp.

Lavaret em beus ive e tlie beza instituet ar Sakramant-se evit enor korf adorabl hor Zalver. Ar c'horf divin-ze a ioa bet ken humiliet epad ar basion ma lavare Jesus, dre c'hinou David, oa kentoc'h eur preon eget eunn den ; skourjezet oa bet, dispennet, liammet, toullet gant tachou ; pourmenet oa bet dre ruiou Jerusalem, krachet oa bet outhan.... red oa d'ar verb divin ober evel amand enorabl d'ar c'horf-se hen doa kemeret. N'ho peus nemet guelet ; hirio ne zaouliner mui dirazhan evit he c'hoapaat mes evit he adori ; breman ive, da zul ar Sakramant he ves pourmenet dre ar ruiou mes etoues ann ezans, ann himnou, ar bokedou ; ne ves lavaret mui : *ecce homo*, mes chetu ama ann oan a lamm pec'hejou ar bed ; nema mui enn noas var ar groas, enn tabernakl eman e kreis ar seis hag ann aour. Evit guir outrajet he ves c'hoas gant meur a gristen fall, mes petra eo ann dra-ze e skoas karantes hag adorasion ann eneou devot? Koulskoude ar pes a deu da enori ar muia kort hor Zalver eo he effejou varnomp : hon ene a zalc'h ar vues enn hor c'horf ha korf Jesus-Krist a zalc'h, a gresk bues ar c'hras enn hon ene ; netra gloriusoc'h eget beza evel-se bues hor bues hag ene hon ene : eur gerik c'hoas. Gout a rit petra eo bet ann idolatri ha penaos ann dud tromplet gant ann diaoul a adoras tammou koat, tammou mein ho doa daoulagad ha ne velent ket, ho doa diskouarn ha ne glevent ket.... Jesus a c'hoanteas trec'hi ann drouk speret beteg e kreis he di hag her great hen deus dre he Zakramant. C'hui, emezhan d'ann dud, ho peus adoret koat ha mein ne valeent ket, ne gomzent ket ! C'hui ho peus c'hoanteat kaout ho toueou faos enn ho kichen ha beteg enn ho ti? Mad senti a rinn oúzoc'h, chetu me aman. Ne gomzin ket, ne valein ket, beza he vizinn ganeoc'h el leac'h ma kerrot.... hag ann dud a dorras ho skeudennou koat ha mein evit stoni dirak Jesus enn he Zakramant. Enn traou-ze oll, lenner kristen, e sonje Jesus e peb amzer ha dreist-oll pa deuas da goms e sinagog Kafarnaüm. I. W.

Eur pennad all eur vechall.

Divarbenn kinfennou euz ar re zo bet lazet epad dispac'h Paris.

IV.

D'an 23 a viz ebrel, unan euz an tadou prizonerien en devoue ar chans da veza bizitet. E penn ar *gommun* e voa neuze guech ar re-ma, guech ar re-hont, ha ne voant ket oll ker goas ha ker goas.

Eur vam hag a ioa bet savet he bugale gant an tadou, hag a dlie dezho anaoudegez vad, e devoa d'he zro great eur vad bennag evit unan euz ar re a ioa en derveziou-ze e penn ar gommun. Mont a reas d'he gaout hag e c'houlennas diganthan an otre da velet an tad Ducoudray, ha da gas eun all ganthi ; rag, emezhi ne gredan ket mont va unan en toullou du-ze ha ne ket dereat e zafen. Guelet a reaz evelse an tad Ducoudray. An hini he heuille a ioa, na petra-ta, unan euz an tadou, dic'hizet a zoare. An tad Ducoudray a c'hellaz evelse guelet unan euz he genvreudeur ha cofez ganthan e latin. Ar c'henvreur-ze a lavare anezhan goudeze ! An tad Ducoudray ne c'houlen nemet ar pez a fell da Zoue. Lavaret a ra eo mad e defe ar gompagnunez he lod euz ar poaniou. Ar pez a gaf hen poaniusa eo ne c'hell ket labourat.

D'ar 24 a Ebrel, an tad Caubert a frealze he c'hoar ! « Na zonch ket kement enhon, emezhan, ha na vez ket nec'het. Kementse ne ra vad ebet. Es pe kentoc'h ar fizians-ze a ra vad d'an ene. Brema e pefe izom da glevet aliez eur goms vad bennag evit da gonsoli ha rei dit fizians ha ners. »

D'ar 25 an tad Olivaint a scrife evit trugarecat euz al levriou a ioa caset dezhan hag evit goulen re all. « Setu, emezhan, an unan varnugent dervez eus va retred : bremaig e vezin er Pantecost. Deoc'h oll; iac'h a drugare Doue. »

En dervez-ze ive an tad Clerc a c'houlenne digant he vreur kelou euz he dud ha Levriou. « Ne vank netra din, emezhan, nemet o veza n'eus brema beleg ebet vardro ar prizoniou, n'on eus nag oferen na sacramanchou. Gouscoude morse, a gredan, ar brizonerien n'o devoa bet kement a c'hoant da gaout.

« Pidi a ran, studia, lenn, scrifa eun nebeut, hag e caf din e za an amzer buan ebiou, zoken e Mazas. E guirionoz, eun dra bennak-zo hag a lavar d'an den petra a dle digouezout ganthan. Biscoas n'em oa gallet mont gant an hent houarn ebiou ar prizon-ma, ep lavaret din va unan e vijen marteze eun dervez enhan. Epad ma her savet, e vouen o vizita eur prizon all, hag ato e teue di nar memes sonch. Me zonje din avad e vijen laket enhandre urz eun Aotrou Bonjean bennag, ha pa dal eo an aotrou Bonjean en em gaf ama etouez an tadou Jezuisted ; ar pez zo a dra sur eun dra souezuz avoalc'h. »

26 Ebrel. An tad Bengy a scrifaz ive meur a villet eleac'h ma lavare : Ho trugarecat mil guech. Iac'h pesk oun ha n'en em enouan tam. Lennet em euz a vrema daouzeg euz ho levriou. A hent all ne ouzon kelou ebet. Courach ha fizians. »

D'ar 27 a ebrel an tad Olivaint a responte da unan euz he vreudeur :

« Ho lizer en deus great cals vad din... Bez'on euz, a drugare Doue, kement zo red, hag evit ar pez ne ket red, an env a ro deomp goelloc'h eget na c'helfe an douar da rei. Emaoun en trede dervez varnugent eus va retred. Morse n'em bije credet em bije gallet c'hoaz ober eur mis retred, ha setu ema couls lavaret echu ganhen. Mad, ma na vezan ket laket e frankis abenn fin ar miz, e kendalc'hin er retred, ha ne gollin ket, a zonch din, ha pa vemp dalc'het hirroc'h ama.

Gouzout avoalc'h a rit n'on eus ket a geleier da rei ac'hann. Hag ar c'hanol scrijus-ze ne ean da grozal ! Oh ! nag hen a ra poan din ! mes ive va dougen a ra da bidi evit hor bro gez ! Ma na ve izom nemet euz va buez evit lacat eun termen da gementgse, ne varc'hatfen ket evit he rei. Iec'hed mad ha calon laouen !

28 Ebrel. An tad Clerc a lavar d'he vreur :

« En dro-ma avad ec'h eus scrifet a zoare ! E daou c'her e teskez din ar pez am oa muia izom da c'houzout. Brema ne gavan ket ker poanius chom ep anaout ar pez a dremen.

« Na da ken da glask an tu da zont d'am guelet ; aoun am eus na denfez droulans varnout ouspenn coll da boan. Ar speuren a zo etrezomp a vezo digoret gant eun dorn-all ha ne ket gant da hini-te; ha ma na vez ket digoret, evel ma plijo gant Doue. Euruz en em gavan ha fouge a zo enhon o c'houzanv eun dra bennag evit an hano a zougan. Gouzout a rez n'oun ket bet souezet evit guelet an taol-ma o coeza varnhon ; ne ket falvezet din tec'het en he raog hag e fell din he c'houzanv a galon vad.

Ne esperàn ket beza tennet ac'hann evel ma leverez. Seul nebeutoc'h a frankiz am eus, seul vui emaoun dindan dorn Doue. Ar pez a blijo ganthan a zigouezo ; hen am lacai da ober ar pez a vezo red.

29 Ebrel. An tad Caubert a verk penauz e vevent e Mazas.

« Va iec'hed, bete vrema, a zalc'h mad. Bez'em eus kement zo red ha zoken ouspen. Ha neuze ar speret a zalc'h ar c'horf en he za o rei dezhan nerz ha courach. Setu penauz e za ar bed ganhen, brema.

A hent all ar vuez a renomp er prizon, evithi da veza calet, ne ket noazus d'ar iec'het. Hor c'has a rer da gemeret an ear, eun heur bemdez, a hiniennou, pephini d'he dro. Diou vech er sizun e roer deomp souben ar c'hig hag eun tam bevin. An ti a zalc'her neat ; pep tra a rer enhan d'he vare. N'oar ket dizoare e kenver ar brizonerien. En eur ger kement a dremen en ti a ra henor d'an hini zo en he benn, hag a ziskuez en deus soursi ac'hanomp. Bemdez e c'heller mont da gaout ar medesin. Levriou a zo ive, ha pephiui a c'hell goulen anezho... G. M.

BRETTIK

Ar c'hastel ma voa en em dennet enhan an diou brinsez a Vreiz, a ioa bet savet gant Per Landez, eun den re garet gant Fransez eil, hag en doa tromplet kement he vestr ma en em zavas tud chentil ar vro en he enep. An den-ze, tenzorier disleal, en doa savet, gant arc'hant Breiz, meur a vaner evithan he unan. Laket en doa enho arrebeuri ha taolennou euz ar re gaera ; an Dug he unan n'en doa ket a draou caeroc'h en he balez.

Hogen en dervez ma zeas di Anna hag Izabel a Vreiz, e voa safar e kær Naonet. Clevet a reat criadennou scrijuz hag a deue beteg ar c'hastel; clevet a reat merc'hed o vouela, goazed o respont an eil d'egile evel tud strafuillet; ofiserien an Dug o comz oc'h ho zoudarded, ar bobl hag an noblans touez etouez o tiskuez ho c'hasoni evit ar c'hallaouet hag ho c'harantez evit ar brinsed a Vreiz. Beleien an Naonet, hag an Escob en ho fenn, a ioa eno ive o rei courach d'ar vretoned d'en em zifen oc'h an estren, hag o kemeret soursi euz an dud gouliet.

Etouez ar safar e clevet eun trous bouzar, pounner, spontuz ; eun trouz ha n'oa bet clevet morse e Naoned, trouz an tennou canol. Bep tenn canol a glevent, an demezelled a ioa e kicheu an dukez Anna a rea eul lam hag eur scrijaden, hag unan anezho strafuillet c'hoas muioc'h eget ar re all, a lakea he daouarn e croaz, hag a lavare :

— O va Doue ! ema great ganeomp !

Anna a Vreiz ne ziskueze ket caout aoun, gouscoude o velet pe gen drouclivet oa, oa anat avoalc'h ne voa ket ken nebeut diencrez. Ar pez a rea aoun dezhi dreist oll oa na vije gouliet pe lazet he zad, rak Fransez eil n'oa ket falvezet dezhan chom da eana; savet oa var varc'h, hag oa eat e penn eur vanden vretoned er meaz a gær da vrezelecat oc'h ar c'hallaouet. Anna eta a ioa nec'het avoalc'h. Izabel, he c'hoar, a bede.

Epad ma edont evelse en aoun, e clefjont eur griaden skiltrus ; clevet a rejont ive trous treid kezeg, armou o stirlincat, moueziou tud o cana, ha zoken eur c'hantig en henor d'ar Verc'hez; kement a glevent a ziskueze laouenidigez. Ar brinsez Anna a zavas buhan en eur lavaret :

— Doue ra vezo meulet! ema saveteet Naoned !

Neuze e crogaz en he c'hoar, mes kerkent e coezas semplet ; ar gourach e devoa diskuezet keit ha m'e devoa aoun en devoa he dinerzet; he joa a ioa trec'h dezhi.

Kerkent ha ma voa deut enhi he unan e c'houlennas pelec'h edo he zad.

— Ema erru aze, eme Izabel. Eur safar braz a ioa erru elec'h ne veze nemeur a drous peurliesa.

— An Aotrou Dug eo, eme an demezellet.

Anna a zirollas da vouela. Aoun am euz, emezhi, ne ve ket guir ar c'helou ma. Re a laouenidigez am befe.

Gouscoude an trouz a dostea. Ep dale e voa leun porz ar c'hastel a dud chentil. Anna a falvezas dezhi mont d'ar prenest da zellet ; mes he divesker ne c'hellent ket he dougen, kement e lame he c'halon. Hogen ep dale Fransez eil a zigouez e cambr he ziou verc'h. Skuiz oa, mes al laouenidigez a bare var he visach.

— Aotrou Duk ! va zad ! eme an diou c'hoar.

— Ah va bugale! ho kuelet a ran c'hoas! Mar doun deut en dro, eo d'an den iaouank-ze oun dleour. Hag e tiskueze Alan ar Plessis. — Ia, Doue a zifen Breiz, va bugale; digaset en deuz Alan evit va zavetei pa voa va buez var var; da Vreiz en deus roet eun difennourez, hag an difennourez-ze eo Mari, rouanez an Env.

— Oh! me am oa pedet kement ar Verc'hez! eme Izabel.

— O eme Anna a Vreiz d'he zro, o kær an Naonet, eleac'h ma zoun ganet hag a garan kement, na ancounac'ha morse da zifennourez euz an Env!... Ha c'hui, Naonediz am zilaou, grit al le da zelc'her ato mad d'an devosion d'ar Verc'hez; grit al le da zeski d'ho pugale beza devot dezhi!

— Ia, Itron, eme an Naonediz a ioa eno, ni ra al le da veza ato devot d'an Itron-Varia.

— Ho clevet a ra, eme an Dug en eur denna he dog hag en eur stouet dirag eun imach d'ar Verc'hez a ioa er gambr.

Naonediz o deus dalc'het mad d'ho ger, rak tud ar gær-ze zo bet hed ar vech hag a zo ato douget bras da henori mam Doue.

Neuze an Dug a lavaras :

— Me ive a ia da nevezi eul le am eus great var dachen ar vrezel; rak ma teufen da vervel en nos-ma, va diou verc'h Anna hag Izabel a rai ar pez am eus prometet, Daoulina a reas dirag imach ar Verc'hez, hag e lavaras :

« O Mari, guerc'hez santel a vir-sicour, selaouit comzou ho servicher. Hor soudardet a blege dindan enebourien crcoc'h ha niverusoc'h egedomp. Hor c'hœr, grounnet, a iea da goeza etre daouarn ar c'hallaouet, pa zeus deut da zonch din oc'h eus meur a vech diagent difennet pe savetect ar gær-ma, ha pa em eus gouleunet sicour diganeoc'h. Great em euz al le, hag he nevezi a ran ama dirak va bugale ha kement am silaou, evit ma tigasint da zonch din anezhan, mar be izom, great em euz al le da gas da Itron-Varia-an-Anonsiad, e kær Florans, dre zaouarn lod eus va ofiserien, skeuden ar gær a Naonet, e coar, ha d'he ginnigen deoc'h var hoc'h aoter. Kerkent ha ma em eus great al le-ze eo deut ar Victor en tu ganeomp hag eo en em laket ar c'hallaouet da gemeret an tec'h. Ra viot benniget eta, Itron Varia, pa oc'h euz hor saveteet eur vech c'hoas. »

An Duk, goude kementse, a zavaz, ha kement a ioa eno, en em dennaz evit he lezer he unan gant he ziou verc'h. Izom en doa da eana, ha goudeze ez eaz adarre d'he lojeis.

En derveziou varlerc'h e roaz urz da ober ar skeuden-ze euz a gær Naonet da gas da Florans var aoter an Itron Varia. Neuze e zeas d'ar Gatedral da lacat renta eno grasou da Zoue. G. M.

KELEIER.

An Aotrou Luslac, person Locmelar-Sizun, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Maguet, vikel e Fouesnant, zo hanvet vikel e Beuzec-Cap-Sizun.

An Aotrou Le Grand, nevez beleget, zo hanvet vikel e Fouesnant.

Etouez ar veleien maro o renta servich d'ar zoudardet epad ar vrezel diveza, e voa an Aotrou Onfroy-Kermoalquin, chaloni a Zant-Briec. Ervez cazetennou ar gær-ze, he vignonet o deus great sevel eur skeuden dezhan evit diskuez ho istim hag ho anaoudegez vad evithan. Eur micherour ijinuz, an Aotrou Hernot, euz e Lannion, a zo carget euz an tam labour-ze.

Lavaret a rer ar celluleu ma e bet Aotrou Arc'hescop Pariz enbi araok beza fuzillet ne vezo laket mui a brizonerien enhi. Great e vezo anezhi eun doare chapel. Er voger dirak an or e vezo laket eur mean marbr hag a vezo kizellet varnezhan hano an Arc'hescop, an deis ma voue caset di hag an hini ma voue tennet æc'hano evit he gas d'ar maro. Cellulennou ar re a voue merzeriet asamblez ganthan ne vezo ket ken nebeut laket a brizonerien euho. Lezet e vezint evel ma edont pa voue tennet ar victimou-ze anezho. El leac'h ma vouent lazet e vezo laket ive eur merk en ho henor. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *6 Genver.*		PONT-N'ABAT — *4 Genver.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	30 lur, 56 c.	Guinis.....	30 lur, 63 c.
Segal.....	17 lur. 24 c.	Segal.....	16 lur, 88 c.
Eiz.....	16 lur, 22 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	17 lur, 86 c.	Ed-du.....	16 lur, 66 c.
Kerc'h.....	17 lur, 54 c.	Kerc'h.....	20 lur, 50 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, «« c.

LEVR, BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chaloni a Zant Briec.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difa zioc'h evit ar vech kenta.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullet an Escopti.

DISSADORN 20 GENVER 1872. N° 364. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazelen a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *moüller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou ..ORVAN, epken.

KEMPER, 20 Genver 1872.

Lennet em eus n'eus ket pell e voa eur paour coz ha cabac'h o chom var ar meaz en eul lochen. An deiz a dremene o clask he dam, o c'houl an aluzen, ha pa deue d'he lochen da noz, e zea da gerc'hat dour gant eur pod pri da eur feunteun eur pennad ac'hano, hag e case ganthan goulou en eul letern. Abenn eur pennad ar paour kez den a gollaz ar guelet, hag evelato pa zea da gerc'hat dour da bardaez noz e case ganthan goulou var elum. Unan bennag en em lakeas d'he c'hoapaat ha da c'houlen outhan perag e case goulou ganthan evelse, p'eo guir oa dall ha ne vele berad.

« An dra-ma, eme ar paour coz, ne ket evidon va unan eo her gran, mes evidoc'h-hu. Ma na ve ket a c'houlou ganhen pa denan d'ar feunteun, unan bennag eveldoc'h-hu, eur penn-scanv bennag en eur dremen a stocfe ouzin, a dorfe din va fod, hag a rafe douetus drouk din ha marteze dezhan he unan. »

O vellet dallentez an dispac'herien hag an dud difeiz, e teuer da zonjal er paour dall-ze gant he letern. Ho zorfejou, ho goal oberou a zo evel eur c'houlaouen a zougont hag a zervich da sclerjenna ar re o deus c'hoas daoulagad. Guir eo n'o deus ket evel ar paour-ze ar zonch da bellaat ar re all dioc'h an drouk, pell dioc'h eno; mes Doue en em zervich anezho, ha ne bermet an droug a reont nemet evit rei kentel d'ar re o deus c'hoaz ho skiant vad. Rag an drouk, pa ve poulzet pell avoalc'h, a ra heuz hag aoun d'an oll; lacat a ra da grena bete zoken avechou ar re o deuz he c'hreat. An dud dizuch, pa ve lezet eun nebeut ho c'habest gantho var ho moue a daol ar strafuil e pep leac'h, hag ar strafuil-ze zo evel eur c'houlaouen lakeat evit lavaret d'an oll dioual, ne ket mont a rafent da steki ho fenn oc'h ar roc'hel taolet var ho hent, ne ket mont a rafent d'en em strinka en islonk digoret dindan ho zreid. Ia, o velet oberou an dud difeiz, o velet da beleac'h e fell dezho cas ho c'henvrois, kement o deus skiant a diefe dihuna, ha distrei mar dint troet eun tam bennak divar an hent mad.

Eun dra bennag a gementse a velomp en hor bro ger. Kement a strafuil a zo bet taolet enhi, an dispac'herien dizuch o deus diskuezet ker sclear petra o devoa c'hoant da ober, ker splam o deus diskuezet ne glaskent nemet discar ha distruja oll, ma o deus taolet an encrez en oll galonou, ma o deus lakeat ar re vad, da viana lod anezho, da veza startoc'h en ho lezen, hag hiniennou ive euz ar re a ioa etre an diou c'his, d'en em drei varzu ar guir hag an urs vad. Dre ar strafuil-ze o deus taolet ez int en em hualet ho unan, eo bet red dezho chom a za, ha beteg e Rom zoken, eleac'h ma zint gousconde ar vistri, ne gredont ket ober kement a garfent. Hogen an oll a voar ez euz ato da zioual outho, rak ne eanont morse eur pennad nemet evit comans adarre goasoc'h goas pa gavint an tu.

ROM. — An Tad Santel, couls lavaret bevech ma coms dirag ar re ma ro digemer dezho, a lavar ato e vezo guelet an iliz savet euz ar stad trist ma ema enhan, ha ma na vel ket he unan an amzer eurus-ze, an hini a dle beza Pap var he lerc'h her guelo.

An Tad Santel a zo ker iac'h ha ker seder, ma laca souezet ar re her guel, ha ma leveront : Asa, burzuduz eo e ve ker cre-ze d'he oad. Lavaret a rafet eun den iaouang a dregont vloas.

E Santez Mari-Major, evel ma c'houzeur, e virer c'hoaz eun tam euz ar c'hraou pe ar manjouer en deus servichet da gavel d'hor Zalver. Nicun euz ar romanis christen ne vank da vont bep bloas, deis Nedelek, da renta bizit d'ar relek prisius-ze. Er bloa-ma, daoust d'an oll dispac'herien, ez int eat adarre, ha deis Nedelek, adalek creisdeis da noz, ne ket eanet an ingroez tud en ilis-ze.

Cannad Frans o veza eat da velet an Tad Santel ar Pap, ar guir romaniz a lavare : « Mad eo; an dra-ma a ro fizians deomp evit an amzer da zont. »

An dispac'herien avad a gounnare hag a loske malloziou gant comzou ha ne ve ket mad sclabeza ar paper gantho.

An Tad Santel en dèus respontet da gannad ar Frans ha d'ar re a ioa oc'h he heul. Lavaret en deus pegement e carie ar Frans, ha pegement e voade e galon o velet ar goaleuriou a goez varnezhi. « Doue, emezhan, ne zilezo ket ar Frans, ha lezel a rai he galon da veza tenereet dre bedennou kement all a gatoliked vad a bed evithi bemdez, hag a zigaso ar vro-ze d'ar stad skedus ma edo kent. »

Goudeze en deus lavaret eur ger da bephini, hag o veza guelet eur *chirurjian* iaouank divar eul lestr a Frans : « C'hui a zo goal iaouang, emezhan, da ober ar vicher a rit ; hogen pa zoc'h bet choazet, eo anat ez oc'h din euz ar gark zo roet deoc'h. A hent all, ervez eul lavar a glever ama en Itali

Chirurjian iaouank, medesin coz

ema ar guir ganeoc'h ; rag e guirionez, eur chirurjian en deuz izom da gaout eun dorn cre ha ferm, hag eur medesin da veza guelet cals traou evit ober mad he vicher. »

Avoalc'h oa, eme ar c'hazetennou, evit anaout piou a zo caret ha respetet e Rom, guelet ar c'hem a ioa, evit ar bloas nevez, etre ar re a iea da zaludi Victor-Emmanuel hag ar re a iea da renta bizit d'ar Pap. Da velet an Tad Santel ez ea kement a zo a zoare e Rom, ha mont a reant evel bugale hag a ia da velet ho zad ; da vizita ar roue alouber ne velet o vont nemet tud estren, divroidi, tud discramail, direspet, eur vez ho guelet hag ho c'hlevet. G. M.

Missionou. — ZANZIBAR,

Ar pez am eus skrivet divarbenn protestanted Madagascar, ne d'eo ket ar memes tra e Zanzibar ; pell dioc'h eno. Ama ar brotestanted zo disprijet gant ar vorianed hag an arabed. Ar brotestanted ken nebeut ne glascont ket ama convertissa tud. Eun escop protestand zo hanvet evit Zanzibar ; mes ha credi a rit-hu e teufe da chom en eur vro ker fall, gant he itron vraz hag he vugale c'hoas bihan ? ha cridi a rit-hu e c'halfe dilezel he c'hreg? Nan, an dra-ze ne c'hell ket beza. Chom a ra an otrou dibreder e Brozaos da zispign he driugent mil lur, nemet ma ro dek mil lur da eun all evit delc'her he blas e Zanzibar. Ha c'hoaz hema a vez chenchet bep daou vloas.

Hiniennou euz ar vinistred protestant en em daol d'ar c'henvers evit en em binvidicaat e ber amzer. Lod all, hag an dra-ma zo guir dreist oll evit ar zaozon, ne deuont ama nemet gant plijadur beachi, evit guelet broiou. Hogen ar re-ma ne zoujont nemeur da brezek ; eul levr Aviel bennag a dolont du-ma du-hont.

En enez Zanzibar gouarnamant ar Frans a roe bep bloas pevar mil lur evit delc'her hospital ar mission catolik. An hospital-ma a ioa dalc'het ker mad gant ar vissionerien hag ar seurezed, ma tigaset dezhan an dud clanv euz an oll broiou : Fransizien, Americaned, Allamanted, Spagnoled, ha zoken saozon, petra bennak ma zoa eun hospital protestand er memes kær. Ar vissionerien zo bet red dezho dilezel an hospital-ze.

E Zanzibar ez eus bet ive dispac'h. Ar sultan Saïd-Medgid a ioa guechall dindan Iman Mascatt pehini a voa he dad. Mes breur Saïd-Medgid a lazaz he dad evit beza Iman en he leac'h. Neuze Saïd-Medgid a reaz ar brezel d'he vreur, hag a c'hounezaz he frankis. Ar prins-ze zo bet mad meurbet evit ar mission catolik. Rei a reaz e prezant d'an tad Hornet eur marc'h arab euz ar c'haera; goudeze e roas c'hoas d'ar mission bugale vihan sclavet, hag ouspen eun dachennad douar e Bagamoïo, var douar braz an Afrik. Lezel a rea he vagou en ardanez ar vissionerien evit mont ha dont.

An Tad Hornet, dioc'h he du, en deus roet dezhan eur fuzil chassepot hag eur voutailladik guin Constans bennak. — Ar Mahometaned a zo difennet outho efa guin. Hogen caout a reont manific an dro da vont a enep ar gourc'hemen-ma ep he derri tre.

Ar Sultan a efaz ar guin-ma da genta evel medisinerez, rak ne voa ket, a lavare, iac'h avoalc'h. Goude, evel ma her c'have mad, e c'houlennaz adarre.

Daoust petra zo, ar Sultan a ioa mad ouzomp, hag a roe deomp kement a c'houlennemp. Mes re gaer e voa ar stad-ze evit missionerien. Ne ket dre hentchou goloet a vleun eo e tle kerzet ar re a brezeg an Aviel.

Saïd-Medgid a zo maro er bloa-ma. Lod a lavar eo maro didrouz en he vele, lod all eo bet contamet gant he vreur iaouank. Ar pez zo sur eo hema a zo brema en he leac'h var an tron.

Kerkent ha ma voa pignet var an tron, Saïd-Bargash en em lakeas da hegal oc'h ar gristenien. Trist oa ar bed ganeomp pa zigouezaz eul lestr saoz, *Ar C'hozak*, gant canoliou ha soudardet. Neuze ar Sultan a grene. Ar bersecution a eanas dioc'htu. Eun nebeut goude e tigouezaz ive listri Frans, gant aoun n'o divije ar Saozon kemeret Zanzibar.

Abaoue ar Sultan a zo calz abaskeat dezhan, ha zoken en deus laket ober he c'hourc'hemennou d'ar vissionerien. Mes ar re-ma, o velet ez oa nebeut a labour en enezen, a zo eat oll, nemet daou, d'an douar braz, eleac'h ma en em skign buhan an Aviel. Eur gær gatolik, hanvet Sant-Joseph-Bogamoïo, a zo bet savet, hag ar gær-ze a gresk bemdez.

Bugale sclavet, prenet ha savet er mission, a zo dimezet pa voant deut en oad, ha setu eur c'hant tiegez bennag hag a zo enho bugale vian pere a zaver er relijion gristen. Brema emaer o labourat da zevel an ilis.

Euz a Vogamoïo, ar vissionerien a ia da brezeg a bep tu, mes an arc'hant a vank evit sevel missionou nevez e calon ar vro. Gouscoude calz popladou tud a c'houlen missionerien, beteg ar re zo o chom en Argoat, tri mis bale ac'hann.

An tadou Horner ha Duparquet o deus great eur veach vras varzu ar c'hus-heol. Siouas ! red eo bet dezho dont en dro, ampoezenet gant c'hoez an dud varo. Bandennadou euz ar re-ma, caravanadou a bez discaret gant ar c'holera, ha chomet var an treaz ep den d'ho lacat en douar, nemet ar chacalet hag al leonet evit ho dibri. An daou vissioner zo chomet pell ep gallout dibri tam. Dre c'hras Doue hirio int pare. Sonch o deus da scrifa eul lizer da gonseil *Breuriez ar Feiz* divar benn ho beach. Marteze zoken o deuz her scrifet brema.

Oh, ma ve peadra evit souten ha creski mission Zanzibar ! pebez eost ! Mes siouas, an eosterien zo nebeut anezho. Ha perag eus nebeut a eosterien ? Sicour, a vank. — Sicour eta, christenien Breiz-Izel ! sicour evit ar vissionerien.

Ni a zavo beleien
Ha deoc'h ni ho c'haso.
Sicour, aluzennou
Ni a roio aluzen,
Evit sicour ho pro.

Sicour dreist oll, sicour pedennou, sicour pedennou varzu Doue, sicour varzu calon ker mad hor Mam santel Mari.

Pedit evidomp, evit hor bugale ar re zu, evit ar missionou hag evit ar vissionerien.

Al lestr a dan a ia da vont en hent. Er miz a zeu me roi deoc'h kelou euz a enezi Bourbon ha Mauris. A. L.

AR SAKRAMANT.

(*Eil Loden.*)

AR BROMESA.

Komzou ar bromesa a zo freaz ha sklear ; anezho ec'h heller lavaret gant ar profet : *Ignitum eloquium tuum vehementer* : ho lavar a zo tan skeduz ; koulskoude e zeomp da veachi eur pennadik gant hor zalver, rag ar pes a reas evit kreski feiz he ebestel hag he ziskibien n'hell beza nemet talvouduz deomp honunan. Ouspenn, atao e vez komprenet guelloc'h eun dra pa daoler eves ouz ar pez zo digouezet araok ; deomp eta var roujou hor Zalver ha bezomp sur ne gollimp ket hor poan.

Eunn daou vloaz benag a ioa edo Jesus o prezeg rouanteles Doue ; kals tud a grede ennhan ebalamour d'he zanteles, d'he viraklou ha d'he zousder, rag ken douz oa, erves ar skritur, ma n'en diche ket he droad torret eur gorzen anter-flastret na mouget eunn neuden lin a vije c'hoas o tivogedi ; ouspen ma kredet ennhan, kals tud a iea d'he heul. Etoues ann diskibien-ze lod, evel Andre ha Simoun, a ioa bet galvet ganthan eur vech ha diou a ziaraog ; koulskoude n'o doa ket dilezet tre ho rouejou hag ho bag evit beza pesketerien tud. Ann hini a c'hoanta beza parfet, lenner kristen, a rank ive peurvuia beza galvet teir guech ha senti bep tro. Red eo deomp dilezel ar bed pe da viana speret ar bed, red eo deomp beza evel eur vag a zo, evit guir, var ar mor, mes a jom var gourre ha ne den berad mor ebet ennhi ; red eo dilezel ar c'horf da lavaret eo karet ar binijen ha pellaat dious ann dibri re hag ann eva ; red eo erfin dilezel hor speret dre ann humilite ; neuze emaoump evel skoet gant eur maro spirituel : hor buez a zo kuzet gant Jesus-Krist e Doue, ha pa deui Doue da rei gloar d'he vab, ni, evel he vemprou, a vezo ive glorifiet ganthan. Dilezel ar bed, hor c'horf, hor speret, a zo eul labour vras ; beza sant, enn eur ger, a zo dies ha nebeud a dud zoken a deu da zonjal e kememma. N'oa eta renk ebet etoues diskibien hor Zalver, mes Jesus a ioa o vont da choas ar re a dlie beza ann tadou hag ar pennou euz ar bobl neves, ar patriarched euz ar bobl kristen. Tremen a reas ann noz o pedi hag al leaned o deuz dalc'het ar c'hiz-se. Epad ann noz, epad ann devalijen, e ves siouloc'h ann ene ; ar beden-noz, eme eur zant, a zo ken nerzuz hag ann tan evit divergli ann houarn. Epad ann deiz, hon ioulou-fall a zo, evel tomder ann heol, o tevi ac'hanomp, ar beden-noz a ro freskadures ; n'euz gliz ebet ker pinvidik hag ann daelou a skuillomp enn devalijen ehars kroas hor Zalver. Dalc'hit stard eta, lenner kristen, d'ar beden noz : kouskit e karantes Doue evit dihuna e karantes Doue.

Pa denaz ar mintin, Jesus a c'halvas he ziskibien pere, kredabl, n'oant ket c'hoas savet, evit diskoues n'eo ket ni eo a choas Doue mes eo hen a ro deomp he c'hrasou. Etoues ann diskibien-se e kemeras daouzek hag e roas dezho ann hano a ebestel, da lavaret eo missionerien. Skeudennet oant bet dre zaouzek mab Jakob, tadou ar bobl a Israel ; ar re-man eo ive hon tadou ni. Skeudennet int bet c'hoas dre ann daouzek feunteun a rede enn Helim, abalamour ann ebestel a zo bet eienennou a vuez evit ar bed oll ; dre ann daouzek bara a veze lakeat bep sadorn var ann aoter aour, abalamour ann ebestel dre ann aviel hag ho skridou o deuz maget ac'hanomp gant bara ar viriones ; dre ann daouzek mean tennet eus ar Jourdin, abalamour m'o deuz roet testeni a vurzudou Doue ; dre zaouzek mean ann aoter, abalamour varnho eo fountet ann ilis hag hor relijion ; erfin dre zaouzek dor ar barados rag enn ho dourn e voe lakeat alc'houesiou ann env. Ann traouma a lavaran evit ma talc'hfot sonj euz ar garg huel o deuz ann eskibien, rag ho c'harg eo hini ann ebestel.

Goude eta beza, dre eur burzud a vadeles, kemeret tud evit labourat ganthan da barea ha da zavetei ann eneou, hor Zalver a gasas ann ebestel-ze da brezeg ar binijen ha rei a reas dezho peb galloud var ar c'hlenvejou ha var ann diaoulou. Mont a rechont daou ha daou hag ober a rechont ive kement a vurzudou, ma zoant souezet ho-unan. Ouspen, evit deski deomp n'eo ket ann eskibien ebken a dle labourat evit ar viriones, mes c'hoas peb beleg ha peb den, Jesus a gasas c'hoas da brezeg dek ha triugent euz he ziskibien ; eur galloud

vras a roas ive dezho hag enn distro e lavarent, leun a joa : mestr, enn hoc'h hano e pelleamp ann drouksperejou ho-uuan. Diouallit, eme Jesus a roe dezho eur gentel a humilite, rag guelet a rann Satan o koueza euz ann env evel eul luc'heden. E kreis levenes he ebestel hag he ziskibien, hor Zalver a ioa rannet he galoun gant ar glac'har : deuet oa dezhan eur c'helou euz ar re falla : ar brasa euz a vugale ar merc'hed, ann hini a ioa treac'h d'ar brofeted, ar prekursor, Iann Vadezour a ioa bet dibennet gant Herodes. Diskibien sant Iann, goude beza sebeliet ho mestr, a ioa deuet var zu Jesus da annons dezhan maro he vignoun. Koulskoude ann neb a zent ous he ioulou fall n'en deuz nemet poan ha nec'h ; justis Doue zo kamm, evit guir, ne zigor ket dioc'h-tu puns ann ifern evit lounka ann dud fall, mes ar gammes-se a red nos deiz var lerc'h ar pec'her ha ne ehan nemet pe deuz lakeat he dourn varnezhan. Anet eo oa deuet da veza brudet dre ann oll vro ar burzudou great gant hor Zalver, he ebestel hag he ziskibien ; Herodes, leun a spount, a lavare : Iann Vadezour a zo resusitet hag hen eo a ra ar miraklou-ze ; lod all a lavare : Elias eo ; lod all : eur profet eo ker bras hag ar brofeted guechall. Ar muntrer Herodes a zalc'he d'he zantimant hag a lavare atao : Iann eo ; ann hini em beuz lakeat dibenna, savet eo a doues ar re varo. Koulskoude Herodes hag Herodias odoa kemeret poan avoalc'h evit miret ous sant Iann da resusita ; ar c'horf sakr ho doa roet d'ann diskibien, mes dalc'het ho doa ar penn evit miret outhan da staga adarre ous ar c'horf ; erfin ar prins fall-ze a ioa nec'het bras ha c'hoant en doa da velet Jesus evit gouzout d'ar just pe Iann a ioa resusitet pe n'oa ket : ne gredan ket e ve e levr ebet netra o tiskoues skleroc'h anken eur pec'her hag eür muntrer eget ar pennadma euz ann aviel.... Herodes a gren dirag sant Iann dibennet. Anet eo ouspen, n'oa mui Jesus sur euz he vues ebars er vro-ze. Ne dit ket da gredi en diche Herodes anzavet perak e tibennas ar prekursor ; ann aviel a lavar ar viriones ; ar muntr-se a ioa bet great abalamour d'eur c'hreg dives ha d'eunn danseres libertin ; mes Herodes a lakeas ar brud-man da zevel : Iann a zo bet lakeat d'ar maro abalamour ma trouble ar vro. Eas oa kaout ar memes digares a eneb hor Zalver, dre-ze Jesus a dec'has. Ar Gouelec'h da behini e zeas mab Doue evit ober kaonv d'he vignoun ha pellaat dious ar maro a zo enn tu all da vor Galilee hag a zo hanvet dezert Bethsaida abalamour ar gear-ze n'eman ker pell dious eno. Sant Marc a lavar e zeas he ebestel ganthan enn eur vag evit pellaat dious ann dud a rede var ho lerc'h hag a deue a bep keriaden divardro. Mes Jesus hag he ebestel a ioa bet guelet o vont ; kals Jusevien a zivaleas hag a zigonezas e Bethsaida araog ar vag he-unan. Kredi a rear e tlie beza eur pont pe eunn treiz benak anavezet gant ann dud-se ; amzer a ioa bet roet dezho ive, rag hor Zalver a ieas goustad evit rei eunn tammig ehan d'he ebestel. Ma n'ouzomp ket d'ar just penaos e reas ar jusevien ho beach, da viana e velomp sklear ar gentel a roont deomp. Bale a rechont var ho zroad, gant kals poan ; bale a rechont buan ; mall o doa da glevet kenteliou santel. Ar Farizianet zoken, o velet kement all, a zavas droug ennho hag a lavare : Koll a reomp hor poan ; ann oll a ia var he lerc'h. Oh ! peur, kristenien, e reio ar bed ar memes rebech deomp? Koll a rann va foan ; bale a reont da heul Jesus. I. W.

(Eur pennad all eur vech all)

SANT MELAR.

III.

Sant Melar a voue mantret pa glevas petra a ioa sonj da ober dezhan. Trugarecat a reas Doue da veza dizoloet dezhan pechou fallagr he enebourien. Trugarecat a reaz ive Barilia euz an ali mad a roe dezhan, hag en em dennas dioc'htu e ti ar c'hont Budik pe Con-Mor a ioa o chom en he gastel, e Treger, tost da gær Kerfeunteun, hanvet hirio Lanmeur.

Eno e voue digemeret mad. Budik pa glevas pebez trubard e voa ar c'hont Kerioltanuz ha pebez counnar a ioa e Rivod, a bedas Melar da chom ganthan en he gastel, hag a lavaraz hen difenje oc'h he enebourien. Melar a drugarekeas Budik hag a chomas ganthan. Lacat a reas sevel evithan eul lochennig e kichen chapel ar c'hastel, hag e vevaz eno kentoc'h evel eun hermid eget evel eur prins.

Pa zistroas Keryoltanus d'ar gær, e voue souezet meurbet o veza ne gave ket ar prins iaouank. Cas a reaz ar c'helou-ze da Rivod, hag hema a gounnaraz evel eur penn-follet. Mes o veza gouezet e voa en em dennet Melar e ti ar c'hont Budik, e kemennas da Geryoltanuz, hag hema en em lakeaz adarre da glask an tu da zont abenn euz he dorfet. Mont a reas da hermitach ar zant, ha ganthan he vap Jnstin ha daou aclepod all. Ober a reas neus da gaout eur glac'har bras d'ar pez en devoa great, ober a reas neus da vouela, en em deleur a reas da dreid Melar, oc'h anzao e voa eun den reuzeudik da veza clasket ober ar pez en devoa great, mes e voa brema guelloc'h ganthan mervel mil guech eget ober an distera drouk d'ar prins iaouank. Ober a reas ker brao he drubarderez ma teuaz ar zant da gregi en he zorn ha da ober dezhan sevel en eur bardoni dezhan ar pez en devoa great. Ne falvezas ket dezhan gouscoude mout ganthan d'he di ; mes mont a reas d'he ambrouk bete Kerfeunteun.

An trubard Keryoltanuz a reaz he zonch d'en em zizober eno euz ar zant, dre ma vouie ervad ne gafche morse braoc'h tro.

Pidi a reas Melar da breja ganthan en he hostaliri, araok dispartia, p'eo guir ne felle ket dezhan dont ganthan d'he di.

Melar a asantaz, hag eno goude ar pred, o veza en eur gambr a gostez, Keryoltanuz hag he vap Justin a zibennaz ar prins iaouank. Lacat a rejont he benn en eur

zac'h ler da gas gantho, hag eu em denjont neuze euz an ti dre eur prenest, hi hag ho likizien.

Tud sant Melar, pa voant enouet o velet ne ziskenne ket, a ieas da skei var dor ar gambr, hag evel ne respontet ket dezho, e tivarc'hont an or. Pebez spont evitho ha pebez anken pa gafchont eno corf ho mestr, beuzet en he c'hoad, hag ep ar penn ! E pors adre an ti e voue cavet ive corf Justin, map Kerioltanus. Doue en doa laket var an heur he zorn da boeza var ar reuzeudik-zé en doa scoet ar c'henta taoliou var ar zant.

Rak goude an torfet, o veza lamet euz ar gambr er pors adren-ze dre ar prenest, hema a goezas var he benn var ar vein hag a dorraz he c'houzouk. Ar vuntrerien all a ioa kement a brez varnezho, ma na veljont ket pe ne brischont ket guelet peleac'h e chome ho c'hamarad, a voue cavet maro, ganthan eu he zorn he gleze ruziet gant goad ar merzer.

Budik, pa zeaz ar c'helou euz an torfet-ze beteg enhan, a deuas da Gerfeunteun, a lakeas sevel ar c'horf santel, a reaz he valzami hag he zougen da chapel he gastel da c'hortos ma vije caset d'an douar.

An oll dudchentil hag an eskibien divardro a deuas da Gerfeunteun da gerc'hat ar c'horf evit he gas da ilis catedral Lexobi eleac'h ma voa sonch d'he vezia e kichen he dudou coz. Hogen Doue a viras ; rag ar c'horf o veza laket en eur c'har goloet gant mezer du ha c'huec'h marc'h guenn sterniet outhan, ar c'hezeg eleac'h mont varzu ar Goz-Ieauded, a droas varzu Kerfeunteun hag a jomaz a za e creiz ar blasen vraz. Eno ar c'har a dorraz hag ar c'horf en en gavas var an douar ep ma voue gallet he gas ac'hano.

Ar burzud-ze a roas du anaout e felle da Zoue e vije beziet el leac'h-ze. Arc'hescop Dol a vennigaz ar bez eleac'h ma voue laket ar c'horf santel gant eur volz aziouthan. Azioc'h ar bez-ze e voue savet divezatoc'h eun ilis caer da Zoue dindan hano sant Melar, ha dre he scoazel Doue a reaz eno eun niver braz a vurzudou. Escop Kerne a c'hellas caout he benn, hag hen lakeaz e tenzor he gatedral eleac'h ma zeo bet miret gant calz a respet evel eur relek benniget.

He gorf, goude beza bet savet euz an douar, a voue laket en eun laouer mean-ben a veler, pe kentoc'h, a velet guech all a zioc'h an aoter vraz en ilis parrez sant Melar e Lanmeur, a ioa neuze euz a escopti Dol, petra bennak m'en em gave e creis douarou escopti Treger.

Muntrerien sant Melar ne jomjont ket ep beza castizet. Keryoltanuz, o veza eat da ziskuez da Rivod penn he niz, a bignas neuze var eur menez eno e kichen (menez Kemper) evit guelet ac'hano an douarou a dlie beza roet dezhan evit he dorfet.

Hogen a vec'h en doa tolet eur zell var an douarou tro var dro, ma collaz he zaoulagad, hag e varvas prestik goude evel eur reuzeudik.

Neuze souden e permetas
Doue ma varvas var ar plas :
Setu pe sort punision
E peamant d'he drahison.

Rivod a voue taget gant ar gounnar hag an arrach, hag a varvaz abenn tri dervez gant ar c'hlenvet scrijus-ze, ep beza gallet en em velet e penn ar stadou en doa bet kement a ioul da gaout.

Da benn tri de goude ma voa
Rentet ar penn d'an tirant-ma,
Surprenet voe gant ar maro,
Setu he recompans eno.

Doue a ro evelse kenteliou, pa blich ganthan, d'an dorfetourien, ha n'ho les ket ato da denna frouez euz ho zorfejou. G. M.

Divarbenn hiniennou euz ar re zo bet lazet epad dispac'h Paris.

IV.

E guirionez, an tad Caubert hag he genvreudeur n'oant ket figus pa gavent mad pep tra e Mazas. Bet oun, eme an tad Poulevoy, o velet ar prizoniou-ze ma voa bet an tadou enho, hag evit chom eno ep en em glem, orei zoken meuleudi da gement a zo, eo red anaout hent ar Groas. Pa veler an doriou-ze, moraillou teo varnezho oll, ar cellulennou-ze ker stris, ker paour gant eun toul prenest a les a veac'h eun nebeudig ear ha sclerijen da zont enho, pa veler an dachennik ma vezont caset da bourmen enhi, eun toul pors a zindan an toennou, elcac'h ma c'heller a veac'h ober eur gamed bennag, hag a beleac'h ar brizonierien ne velont netra na den nemet an hini zo oc'h ho dioual, e lavaran eo red beza euz a lignez ar verzerien evit en em blijont eno. »

Guelet a reomp mis Mae o tigeri, mes n'her guelimp ket o serra.

D'ar c'henta a vis Mae, an tad Caubert a scrif : Deac'h ec'h echuis va retred. Hirio e comansan mis Mari ; eun ean e vezo evit va ene, ha creski a rai va fizians. Pedit evidhon.

An tad Olivaint a scrif evelen ! Dirguener e scrifis deoc'h ; evit doare eo collet va billet ; lakeomp an tamik darvout-ze e mesk ar re all. Goulennet em oa Levriou, hogen tremen avoalc'h a rin epdho. Nag hen a zo mad en em lezel etre daouarn Doue. Ep-d-han avad ne c'haller ket tremen. Em cellulennig e velan muioc'h mui pe ger braz eo madelez hon tad pehini zo en Env. Goulennet em oa ive eur pennad neud teo da c'hriad caierou, hag eun nadoz vras, vraz, evel da eun dall.

Ho trugarecat bepret ; iac'h oun ato ha contant.

D'an 3 a vis Mae e scrife : N'em eus nemet keleier mad da rei deoc'h. Iac'h oun ha setu me er seisvet devez varnugent eus va retred. Nag hen a zo mad an Aotrou Doue !

Plijadur zo o verca an traou dister-ze. Dindanho e veler traou all brasoc'h. Setu aze tud ha ne zonjont nemet e Doue hag en ho dever. Lenn a reont ha

scrifa evel pa o defe pell da veva ; labourat a reont evit ar vuez all.

Ah ! ma or bije gallet caout ar c'haierou-ze griet gant *neud teo* ha *nados* vras an tad Olivaint ! Mes ar *Gommun* e deuz ho distrujet ; devet int bet oll, a leverer.

D'ar 5 vis Mae e voue lezet prizonierien Mazas da lenn eur gazeten bennak.

An tad Ducoudray a scrife en dervez-ze, hag a lavare pe gen tenval bennag ma zoa ar pez en doa lennet er c'hazetennou, oa tenvaloc'h c'hoaz ar pez a vele he unan, e zaje hirroc'h c'hoaz ar brezel *sivil* evit na lavarent, dre ma vele e voa pep tra e stum da veza discaret.

Ah ! emezhan, ma c'heljemp da viana lavaret an Oferen Santel ! Ma c'helfemp he lavaret dissul ar Pantecost !

Mes da zul ar Pantecost an tad Ducoudray n'edo mui var an douar.

An tad Clerc en devoue ive ar gonsolationda veza bizitet gant eur mignon ha gant he vreur. An tad a scrife goudeze evit trugarecat caloneg ar mignon-ze.

« Ar garantez, emezhan, a deu abenn da drec'hi kement a stourm outhi. Great oc'h euz ar pez n'en doa ket gallet va breur da ober ; ha gouzout a ran pegement a boan a zo bet red deoc'h da gemeret evit dont abenn a gementse. »

Rei a ra goudeze d'he vignon kelou euz he iec'het, euz a zaou dad all, hag eun ali bennak.

Er memes dervez an tad Olivaint a scrife c'hoas : « Esper am eus e zai ar ger-ma beteg enhoc'h. Oh ! na me ho trugareca euz hoc'h oll madelezou ! Goudeze e comz euz he iec'het, hag e lavar eo mad outho ar re zo carget d'ho diaoul. Muia poan a ra dezhan eo chom ep caout kelou euz ar re a gar....

An tad Clerc, d'ar 6 a Vae : N'eus netra oc'h ober poan din, nemet ne ouzon ket petra a dremen. An amzer a ia ama ebiou deomp couls lavaret ker buan hag e leac'h all, o pidi, o lenn hag o studia. Evit al lienach hag ar bouet, an dud vad n'hou lezont da vancout a netra. Arabad eo da zen beza nec'het ganhen. Clevet em euz ez oa hano da drecli lod ac'hanomp oc'h re all ; Doue ra viro ; ne garfen ket e ve great eun dra evelse.

Bete re a draou a zigaser din.

An tad Olivaint d'ar 7 a Vae : « Iac'h oun ato, ha mont a ran atao gant va retred. Chartreuz e teuan da veza. » ....

Tremen a ran va amzer o pidi, eme an tad Ducoudray, rak poaniuz eo chom ep gallout lavaret an oferen, beza he unan, disparti dioc'h an oll. Bez'em aomp ama evel cred, hag ar re hon dalc'h etre o daouarn a rai ac'hanomp ar pez a garint, ervez ma troi en ho frouden. Pedit ha grit pidi evidomp. Ne gredan ket ec'h echufe an drama c'hoas... houma-zo eur vrezel sivil hag a c'hell padout pell hag a vezo cris.... O pet sonch ac'hanon er *Memento* euz hoc'h oferen.

D'an 8 a vis Mae e voue difennet, e Mazas, lezel ar veleien a ioa eno da gomz oc'h den ebet er parlouer. Ne voue ket difennet oc'h ar brizonierien all. Ar Sitoien Garreau eo a ia hanvet rener ar prizon, hag a rea an difen-ze evit diskuez he galon vad o comans he vicher. An difen-ze a reaz ar brasa poan d'an tad Ducoudray ; en dervez-ze e tliet digas ar gommunion dezhan. Evelse e scrife : « Pebez sacrifis ! pebez diouer ! Nag hen a zo c'hoero ! her c'himiget em eus d'hor zalver. Clask a ran ober eus ya c'halon baour eun aoter evit sacrifia varnezhi. Ha ne d'eo ket guella a oufen da ober brema ? »

Er memes dervez e scrife eun eil guech, hag e roe da anaout he c'hlac'har hag ar santimanchou tener euz he galon. G. M.

Eur pennad all eur vechall.

BRETTIK.

IX.

Evithan da veza gounezet eur vech, an Dug a Vreiz a vele ervad ne c'helje harpa pell oc'h roue Frans nemet dont a raje he sujidi d'he zicour. A c'hallaouet o doa grounnet Naonet tro var dro. Evit guir, red oa bet dezho mont var adren, mes dont a c'hellent adarre e brasoc'h niver, ha grounna kær goaz evit biscoas.

Epad ma tigase Castelguy tud da zifen Fransez eil, hema a gase liziri a bardon da gement dijentil a ioa savet en he enep da heul Rohan, Rieux ha d'Avangour ; sevel a rea ar seziz a ioa bet laket var ho danvez, ha ne c'houlenne ken nemet ma teujent, glac'haret ha sentus, d'he gaout d'ar gær a Naonet d'he zicour da bellaat enebourien ar vro.

Great oa douetus gant kær Naonet pa deuaz ar c'helou e tigoueze Dunoa e kichen doriou kær, ha ganthan triugent pe bevarugent mil den euz ar bobl, destumet e ber amzer, gantho a bep seurt armou ha bizier, ha counnar enho o clevet e clasket didrona an Duk.

« Kement a ioa anezho, a lavare ar re goz, ha ken tom oa an amzer ma teujont, o veza en em laket da efa dour euz eur sterik, da zizec'ha ar ster-ze, en hevelep doare ne chomas ket eur berad dour enhi. »

Ar pez zo guir eo oa deut gant Dunoa etre deg ha pemzeg mil den euz a Vreiz-Izel. Mes ne voant ket armet ha ne vouient ket mania an armou. Gouscoude ar c'hallaouet ho lezas da vont e kær ha ne gredjont ket evit doare stourm outho. Dunoa a choazaz en ho zouez ar re dizcoupleta, a lakeas lod anezho var varc'h ha lod all var droad, hag a lakeaz en ho mesk pemzek cant den deut euz ar Flandrez.

Beac'h o divije bet gouscoude gant ar c'hallaouet panefe ma tigouezaz Guerandiz, eur pemp mil bennag anezho. Ar re-ma a zouge peb a groaz zu var ho armou. Treuzi a rejont ar ster dirak daoulagad an enebourien, hag e lamjont varnezho evel leonet var eur preiz. Ho zrec'hi a rejont, hag ar roue a Frans a velaz ervad e colle he hoan o clask kemeret Naonet. En em denna a reaz eta goude beza collet pevar mil den er stourmad-ze.

Neuze an Dug a Vreiz a c'hellas tenna he halan eun nebeut, hag ez eas da Roazon evit en em lacat e penn ar re vraz euz he stadou.

Charles eiz, evithan da veza ranket tenna ar sezis divar gær Naonet, n'en doa ket evit-se en em zisc'hreat euz ar sonch da aloubi Breiz. Kerkent ha ma voa en em dennet dioc'h Naonet, en doa caset soudardet, ha Gilbert Bourbon en ho fenn, evit kemeret kær Dol. Dol a voue kemeret, neuze Redon, goudeze Vitre, hag ez eat da lacat ar sezis var Guengamp. Mes ama edo Castelguy gouarner, hag hema a zalc'has mad. Neuze ar c'hallaouet a droas varzu Sant-Albin-ar-C'hormier, hag ar gær-ze a goezaz etre ho daouarn.

Ar vretoned a ieas neuze da zivourc'ha ar c'hallaouet ac'hano. Eur stourmad tenn a voue e kichen ar gær-ze, hag ar vretoned a voue trec'het. Pevar mil breton a chomas var an dachen vrezel, hag en ho zouez ar Bescont iaouang a Leon, map hena ar prins Rohan. N'en doa nemet trivac'h vloaz, hag e stourme caloneg e reng ar vretoned epad ma edo he dad trubard e reng ar c'hallaouet.

Ar prins a Oranj hag an Dug a Orlean, goude beza sicouret ar vretoned en dra c'hellent, a goezaz ive etre daouarn ar fransizien. Ar prins a Oranj a voue laket er prizon, en Anjer, hag an dug a Orlean a voue caset a brizon e prizon bete Bourj. Eno ar prins reuzeudig a voue laket ha dalc'het epad tri bloaz en eur gaouet houarn, eleac'h ma reas pinijen euz an disprij en doa great euz an itron Beaujeu, hag euz he zizentidigez e kenver he roue.

An itron Beaujeu e divije he lezet eno da vervel ; mes Charles eiz a ioa eun den mad, hag en doa caret ato he vreur caer. Eun dervez, skuiz o plega dindan ren he c'hoar kivioul, ez eaz en hent, ep gouzout da zen, da denna an Dug a Orlean a brizon ; hag abaoue e voent ato mignonet vras. Hogen distroomp brema da gaout an Dug a Vreiz.

Eur pennad all er sizun a zeu. G. M.

Eil caozeaden etre Lan ha Fanch.

Lan. N'eus fors, brema gouscoude e zai ar bed en dro a zoare.

Fanch. Ha perag e zai brema guelloc'h ar bed en dro ?

Lan. Perak? pa vezo great d'an oll mont d'ar scol, pa vezo an oll desket ! Ne vezo ket dies dezho beza guelloc'h potred egedomp-ni.

Fanch. M'em eus guelet meur a vugel bet er scol ha ne dint nemeur desket. Dibaot eo zoken guelet bugale o teski pa ho c'haser d'ar scol en despet dezho. Hogen bete vrema pa gasemp hor bugale d'ar scol, ma na zeskent netra, ma na felle ket dezho poania da zeski, ho dalc'hemp er gær da labourat. Ma na c'hellomp ket ober an dra-ze brema, em eus aoun, goude ma vezint bet o coll ho amzer e vezo eat ho c'hort digantho, hag on devezo cals muioc'h a boan oc'h ober labourerien anezho.

Lan. Oh ! mistri o devezo, hag a rai dezho poania ive credabl.

Fanch. Lod euz ar vugale, evel a ouzout, a zo pennok, hag eur mestr scol a zonch din en devezo beac'h oc'h ho lacat da zenti, dreist oll ma na lavar ger dezho morse nag a Zoue nag a relijion.

Lan. Neuze-ta n'ec'h eus mui a c'hoant da scolia da vugale ?

Fanch. Eo-da, me garfe ho guelet desket mad ; ha ne ket me eo a viro outho da vont d'ar scol, petra bennak ne ket labour eo a vank din da rei dezho er gær. Mes me garfe e c'halfen ho delc'her ganhen ma na zescont netra er scol, ma na reont nemet coll ho amzer. Rak gouzout a rez ar vugale a boagn da zeski er scol, a vez eaz ive goudeze deski ho labour dezho, eleac'h ar re n'o deus great nemet laerez an amzer er scol, ne c'heller ober netra anezho ive avechou goudeze. Ha neuze me garfe e ve desket ho relijion dezho er scol, rag anez ne ouzon ket pe seurt descadurez a c'halfet da rei dezho.

Lan. Oh ! evit doare e c'heller ho deski mad ep kementse.

Fanch. Me zonje diu gouscoude e lavares din en dezall e vije guell ganhez cas da vugale d'an Turki eget ho c'has da eur scol eleac'h ne vije hano nag a feiz nag a relijion ?

Lan. Ia, mes abaoue em eus clevet meur a dra. En dez all dreist oll, du-ma er bourg, e cleven tud gouezieg o lavaret ar pez en deus great d'ar Prus gounit var ar Frans eo er Prus an oll a zo desket, e c'hoar an oll lenn ha scrifa, hag evelse er vrezel e c'houient guelloc'h eget ar fransizien petra da ober.

Fanch. Mar d'eo bet trec'h ar prusianet d'ar fransizien, ne ket abalamour ma zint desketoc'h, abalamour eo ma c'houzont guelloc'h senti ha plega d'ar re o deus gallout var ar re all. Ha kementse a brouv ar virionez euz ar pez a lavaremp bremaik. Ma roer eno descadurez d'an oll, ne lezer ket ar relijion a gostez. Guir eo o deuz eur fals relijion, da viana an darnvuia anezho. Hogen ar reljion-ze evithi da veza faoz, a zesk d'an den ar sentidigez, hag ep relijion, evel ma ve c'hoant da scolia hor bugali-ni, ne vezint laket morse da veza sentus na da gaout respet evel m'eo dlet e kenver ar re o deus guir da c'houre'hemen dezho. Ha penaus dilen eur vro gant tud ha ne ouzont ket senti ?

Sicour euz ar vro evit ar vugale rentet minoret dre ar Vrezel.

Etouez kement all a drubuillou taolet var hor bro gant

ar vrezel scrijuz on eus bet e 1870 hga e 1874, n'eus nicun hag a ve doaniusoc'h na dinoc'h a druez eget an dienez, ar stad trist ma en em gaf enhan ar vinoredigou, potred ha merc'hed, bugale ar re o deus collet ho buez o tifen ho bro.

An niver anezho, er c'henta listennou caset da Bariz, a zao a vrema da dremen trivac'h mil, Siouas! arrondisamant Kemper en deuz ive meur a hini.

Evit sicour kement all a vinored en dienez, ez eus savet, e Versail, eur *c'homite* a zicour evit ar vro all, hag en deuz evit patronezed an itron Thiers hag an duchez Mac-Mahon. Ar re-ma o deuz evit cark da lacat sevel e pep departamant ken aliez a *sous-comite* evel a zo a arrondisamant. Ar re-ma a vezo carget, oc'h en em glevet gant ar c'hantoniou, da glask ar famillou o deus collet tud er vrezel, da velet ha guir o deus, da gomz evit ar vinoret, hag erfin da lacat rei dezho sicour kerkent ha ma vezo savet peadra da c'hellout rei.

Setu perag ez eus savet en arrondisamant Kemper eur *sous-comite* hag en deuz evit prezidantez (hag a zo en he benn) an itron Pihoret, hag a zo en em bastet d'en em glevet gant ar c'hantoniou euz an arrondisamant. En em garga a rai da zestum an arc'hant a vezo digaset dezhan ha da ranna ar sicourou ervez stad hag izomou ar famillou dre ma vezint discleriet dezhan ha ma en devezo ho anavezet mad.

Souch en deus-ta da ober ep dale eur galf da galon vad ha da garantez an oll dud en oll barreziou, evit sicour ar re zo en eun drenez ker bras.

Leun a fizians da veza sicouret gant ar bersoned hag ar veared euz an arrondisamant, ec'h esper e rai pep unan he zever o respont a galon vad d'ar galf-ma, evit prouvi e fell da Vreiziz, o deus diskuezet dija beza ken douget evit ar Frans, rei eun testeni sclear o deus calon ha carantez evit ar vinoret-ze, evit bugale ar re o deus roet ho buez evit difen ho bro. G. M.

PRIZ AN EB.

KEMPER. — *13 Genver.*		PONT-N'ABAT — *14 Genver.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	29 lur, 84 c.	Guinis.....	31 lur, 05 c.
Segal.....	17 lur. 30 c.	Segal.....	17 lur, 50 c.
Eiz.....	16 lur, 60 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	16 lur, 72 c.	Ed-du.....	16 lur, 88 c.
Kerc'h.....	17 lur, 64 c.	Kerc'h.....	18 lur, 50 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, «« c

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn. gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chaloni a Zant Briec.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difa zioc'h evit ar vech kenta.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, e gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	trede trein.	pevare trein.
Landerne.....	« «	8 35m	1h ««	8 20
Dirinon.....	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h.....	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin.....	« «	10 05	2 54	9 59
Quemeneven.....	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper.....	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant.....	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet.....	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet.....	« «	« «	6 10m	« «
Loriant.....	« «	8 20	12 10	6 05m
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven.....	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin.....	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h.....	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullèr an Escopti.

DISSADORN 27 GENVER 1872. N° 365. SEISVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 27 Genver 1872.

Evit contami an doureier en eur c'harter, ne ve ket avoalc'h teleur contam en eur voas pe en eur ster bennak. Keit ha ma vezo iac'h an dour o tont euz an eienen, an dour contamet er voaziou hag er steriou ne oufe ober drouk nemet eun nebeut, ha zoken an dour iac'h a deui da c'hounit varhezhan. Red eo eta evit contami eur vro dre an dour, teleur ar c'hontam en eienennou, evit na redo er steriou hag er goaziou nemet dour contamet.

Setu petra o deus sonjet an dud difeiz a gemer kement a boan o clask lamet ar feiz euz hon touez. Great o deus kement a c'hellent dre ho c'homzou ha dre ho scridou evit mouga ar feiz-ze e calonou ar re a zo diskiant avoalc'h evit ho silaou ha lenn ho scridou. Gounezet o deuz ha gounit a reont ato meur a hini evelse. Hogen ne gaf ket dezho e ve avoalc'h ; ne gaf ket dezho e c'halfent distruja buan avoalc'h ar relijion en doare-ze ; rak ar re o deus bet eun descadurez christen en ho bugaleach, en ho c'henta iaouankiz, ha pa vent laket da goeza en dizurz, a jom ato eun eulfennik feiz e gouelet ho c'halon, a zant ato eun tamik morc'hed oc'h ober an droug, ha ne vent ket pell, pa zonchfet nebeuta, evit trei kein d'ar re o deuz ho zouellet, ha distrei adarre d'an hent mad o deuz kuiteat.

Petra da ober-ta ? Teleur contam en eienen. Lacat rei d'ar vugale, d'ar iaouankiz eun deskadurez, eur gelennadurez ep Doue, ep feiz na relijion. Pa na anavezint ket ho c'hrouer, nag ho deveriou en he genver, pa na anavezint ket an ilis, nag ar guir e deus da ober lezen dezho, pa na anavezint ket ar guirionezou kenta-ze a glask ar gristenien da voulla ha da gizella e calon ho bugale, e vezo great anezho ar pez a vezo c'hoant.

Neuze e vezo eas rei dezho ar gaou hag an errol evit ar virionez, hag an droug evit ar mad ; rak neuze ne vezo mui e gouelet ho ene an tamik sclerijen-ze a jom ato varlerc'h ar c'henta kelennadurez ha ne c'hell morse beza mouget tre, ne zantint mui ar morc'hed-ze a grign ato cals pe nebeut eur galon hag e deuz anavezet guirioneziou ar relijion, pa en em ro d'an drouk goudeze. Cridi a raint zoken, ervez ar renadurez roet d'ho speret, oc'h heul ho frouden hag ho skiant ho unan epken, cridi a raint ober mad epad ma en em roint d'an dizurs ; hag a vrema zoken on eus desket avoalc'h kementse divar hor c'houst.

Ha setu perag au ilis catolik, an Tad Santel ar Pap, an oll eskibien, ha kement hini a gar an eneou, a zo encrezet, hag a zao ho mouez a enep an dud difeiz a glask evelse contami ha laza eneou ar vugale dre ar c'henta kelennadurez a roer d'ezho. Setu perag an tadou hag ar mamou christen a dle poannia muioc'h evit biscoaz evit miret na vezo great hugunoted euz ho bugale.

A drugare Doue, eul loden vad, euz ar re zoken zo oc'h hor gouarn a anavez ar virionez-ze. Gouzout avoalc'h a reont, ne ket o chom ep coms d'ar vugale euz a Zoue hag euz al lezen gristen, eo e vezint desket da gaout respet evit tad ha mam, nag e vezint laket da veza ferm ha caloneg evit difen ho bro.

An Tad Santel, en unan euz an diveza prezegennou en deus great, a gomze ferm ha stard a enep ar gelennadurez difeiz-ze a ve c'hoant da rei d'ar vugale.

Pedi a rea an eskibien a Frans d'en em unani ha d'en em glevet etrezho evit pellaat an danjer-ze a zo o c'hourdrouz ar iaouankis. Ne dleer ket eta beza souezet ma sao an eskibien a Frans ho mouez evit difen ar virionez-ze, hag an oll gristenien vad a dle beza a unan gantho evit miret na vezo peurvouget ar feiz hag ar vuezegez vad en hor bro reuzeudik.

Evelse ar Pab, o comz euz a c'hlac'har hag a rann-galon ar mamou-ze divar dro Bethlehem o vouela d'ho bugale laket d'ar maro gant ar roue criz ha fallagr Herodez, a lavare :

« Hirio ive, nag a vamou a scuil daelou c'hoero, hag a zo mantret ho c'halon, o velet ho bugale var var da goll ho feiz, ho Doue hag ho ene, dre ma laker d'ho sco-

lia tud hag a zo e guirionez poulzet gant speret an ifern. Mantret int o velet cas o bugale d'ar scoliou milliget-ze, a bere e tistroint contamet ha collet...

« Me garje e vije bet oll eskibien Frans ama evit clevet va c'homzou. Daou dra santel meurbet o deus da ober ; sicour ar vinored paour o deus collet ho zud er vrezel, ha miret ar iaouankiz oc'h ar mor-ze a erroliou hag a fals credennou eleac'h ma o deuz enebourien Doue c'hoant d'ho beuzi.

Lavaret a rer en em droer adarre varzu an doctored difeiz ; ar brasa euz an oll goaleuriou e ve, ma ve collet ar iaouankiz en ho scoliou milliget.

« Brema-ta, pa zeo siouleet eun tamik ar bar-amzer, ra deui oll eskibien Frans, ar zervicherien-ze da Zoue ha d'an ilis, ker goueziek, ker caloneg ha ker fidel, ra deuint da zicour ar vinored paour, mes ra raint ive ho gallout evit pellaat dioc'h an dud iaouang ar vosen euz an errol, o lacat rei dezho eun descadurez iac'h. Ra en em glevint ha ra roint sicour an eil d'egile evit dont abenn euz an daou dra-ze.

« Ha c'hui, christenien, labourit ive da gonsoli kel liez a vam reuzeudig o savetei ho bugale dioc'h an danjer scrijuz-ze. Grit ho callout evit kementse, oc'h ober hoc'h unan hag o rei peadra d'he ober, pephini ervez he stad. Bezit sur ne deus netra talvoudusoc'h eget pellaat ar iaouankis dioc'h kenteliou an dud fallagr ha dizoue ho c'has da goll. »

En eur brezegen all, ar Pab a lavare da unan bennag euz a veleien Rom :

« Bale a rit en eur hada comzou Doue e creiz an daelou, o c'hortoz an dervez, a zo cuzet ouzomp, ma teui Doue da ziskuez he drugarez. Ho pezet eta pasianted e creiz a dreveil euz ho labourou ; ha gouzont a ran pegement a basianted a zo red deoc'h da gaout. Dalc'hit mad da zeski al lezen gristen. Ar scoliou a zigorit a zo eun dra vraz ha caer, ha plijout a reont din meurbet abalamour d'ar frouez a zougont ; rag ar vugale a c'hello deski enho guirionezou ar relijion hag an doare da ren eur vuez christen. »

G. M.

KRAOU BETLEEM

A ZO EUN TI SKOL, EUR GADOR BREZEG.

Mab Doue, salver ar bed, n'eo ket ganet en eur palez, mes en eur c'hraou.

E harz Betleem, kærig vihan euz ar Judee, e voa eur c'havarn ; ar c'havarn-ze a zerviche dioc'h ret da graou d'an dud euz an amezegez : pa vanke ar plas d'ezho en ho c'hreoyer tost d'ho ziez, e kassent di ho anevaled da loja.

Jozeph ha Mari, o veza digouezet e Betleem war an divezad, d'ar bevar war-n-ugent a viz kerzu — deuet e voant ivez, ewid senti oc'h urz an empalaer roman, da roi ho anvou, da lakaat skrifa ho anvou war ar roll, — a c'houllennaz loja e meur a di e kear ; mes ne gavzont nikun de zigori d'ezho he zor.

Koulskoude Betleem a voa kær ho Zadou ; e Betleem ho devoa kerent hag anaoudeyen. Mes n'ho devoa en ho godellou nag aour nag arc'hant da ziskouez, ha setu den n'hen hem leze da veza trec'het dre ho rezonyou, na tenereet dre ho fedennou.

Jozeph, o welet ne gave dor zigor e-bed e kear, a lavaraz da Vari : « Paegwir ne gavom lojeiz e ti-e-bed « e kear, deom du-ze da eur c'havarn a anavezan — « Jozeph a voa ginidig euz Betleem hag a vouie an doa- « reou dre enno, — eur pennadig er meaz a gear : « enno ni a gavo eun tamig golo da dremen an noz. » Hag e yezont di.

Enno eo e teuaz ar Werc'hez santel da lakaat he mab er bed, war dro anternoz.

Deom brema a spered, lenner, d'ar c'hraou a Vetleem. Enno e welom da genta var dro ar Bugel Divin Mari ha Jozeph. Ar re-ma eo ar re genta oc'h he zaludi, oc'h he adori, goude ma eo ganet.

Goude e teu ar vessaeryen pe ar bastored euz a venezyou Betleem, galvet a berz Doue gan eun eal da zont d'hen adori.

Eun neubeud devezyou war lerc'h ar vessaeryen e tigouez ar Majed euz ar Zao-Heol, galvet gan Doue dre eur steredenn da zont da renta ho deveryou d'he Vab, da Zalver ar bed nevez ganet.

Petra a verk d'eom an oll dud-ze, pere a welom er c'hraou a Vetleem oc'h adori ar Mabig Jezuz, *setu ar pez a yeom da welet.*

An oll dud-ze, pere a welom er c'hraou a Vetleem oc'h adori ar mabig Jezuz, pere hen hem gav enno adaleg ar penn kenta ha ne guiteont ket, evel Jozeph ha Mari, pe a zo galvet da vont di an eil war lerc'h hegile hag a guita goude beza rentet ho deveryou da Vab Doue hen bem c'hreet den evel ar vessaeryen hag ar Majed, an oll dud-ze a verk pe a skeudenn d'eom piou a zo galvet gant Doue d'ar feiz kristen ha da veza salvet, piou a zo an tosta da Zoue war an douar hag a zalc'ho an uhela renk ebarz en Nenv, pedare tud a zo an æssa d'ezho hen hem zavetei hag a vezo saveteet en niver brasa.

Da genta e ma Jozeph ha Mari.

Mari a voa ar zantela krouadurez a zo bet hag a vezo birviken war an douar, santeloc'h he-unan eged an oll zent assamblez, santeloc'h zoken eged an oll Eled euz ar baradoz : n'he deuz biskoaz greet an distera pec'hed en he buhez ; n'he deuz biskoaz lezet da vont da goll hini e-bed euz an oll grasou roet d'ezhi gan an Aotrou Doue epad he buhez ; mes, er c'hontrol, ho lakeet he deuz oll da dalvout en eun doare ar gwella a c'hallet ewid brasa gloar Doue, ewid hen hem zantelaat he-unan beppred muioc'h mui, hag ewid selvidigez an dud ; pratiket he deuz an oll vertuzyou epâd he buhez beteg an derez uhela, uheloc'h eged n'ho deuz greet an oll zent ; karet a ree Doue c'houekoc'h, startoc'h ha tene-

roc'h eged n'ho deuz biskoaz greet nag ar zent nag an Eled, ha dispozet e voa da vervel mil ha mil gwech, hag e kreiz ar brasa tourmanchou, neket epken kentoc'h eged ober da Zoue an distera ofâns dre neb pec'hed e-bed, mes zoken kentoc'h eged mankout da ober ar pez a blijeze ar muia d'Ezha.

Ia, Mari a voa ar brasa burzud a zantelez o zo bet biskoaz gwelet hag a vezo birviken gwelet e-touez ar grouaduryen pur. Jezuz epken he mab a zo bet santeloc'h ewit-hi ; mes Jezuz a voa Doue er memez amzer ma voa den. Setu perâg Doue hen deuz henoret anezhi dreist an oll groagez, dreist an oll grouaduryen, oc'h he choaz ewid beza mam d'he vab unig, da Zalver ar bed.

Jozeph a voa ivez ar zantela den euz he amzer. Setu perâg eo bet choazet gan Doue ewid beza tad mager da Jezuz, ewid pourvezi da ezomou ar Bugel Divin ha da re he vam binniget, ewid beza ho gouard, ho difennour hag ho renour, epâd eun neubeud mad a vloaveziou. O ! na braz eo an henor-ze roet da Jozeph gan ar c'hrouer ! Biskoaz roue euz ar bed-ma n'eo bet kemment henoret gan Doue evel Jozeph dre ar choaz-se greet euz anezha ewid beza pried da Vari ha tad mager da Zalver ar bed.

An daou-ma, me fell d'in lavaret Jozeph ha Mari, pere a zo an tosta da Jezuz war an douar — Mari hen laka er bed hag her mag gan he leaz ; Jozeph hen divoall hag a labour da bourvezi d'he e zomou, — a zalc'ho, pe ewid lavaret gwell, a zalc'h an uhela renk en Nenv goude Doue. An daou-ma ivez a skeudenn, a verk d'eom an eneou santela war an douar, ar re ho deuz greet veuyou, veu a baourentez, veu a werc'hded, veu a zentidigez, er c'houenchou pe er bed, hag a zo fidel d'ar veuyon ho deuz greet pe a vev ebarz er bed, eb beza greet veuyou, mes ec'hiz ma ho deffe greet, pere, a lavaran, a vev ebarz er bed, mes eb beza euz ar bed, eb kemmeret perz en he joayou hag en he blijadurezou, eb kemmeret perz dreist-oll en he follenteziou, en he bec'hejou, en he zizurzou, pere a ren evel-se eur vuhez pur, chast, santel, eur vuhez paour a spered hag a galon, memez aliez e kreiz ar madou, d. l. e. pere a zalc'h ho c'halon distag euz ar madou, ma ho deuz madou, hag hen hem zervich euz anezho ewid ober vad, pere a zo prest beppred da zenti oc'h bolentez an Aôtrou Doue ha da c'houzànv dre garantez ewit-ha kemment a blijo gan-t-ha, poanyou, diezamànchou, dismegansou, kollou, goall chànsou ha trubuillou all, d'ho gouzànv, ne ket epken eb hen hem glem, mes zoken gan eur galon laouen hag eun drem seder.

Kavout a reer euz an eneou mad-ze hag e kear ha war ar meaz, hag e-touez an dud penvidig hag e-touez ar re baour, hag e-touez ar re vraz kag e-touez ar re zister ervez ar bed ; e peb lec'h, e peb stad hag e peb renk e kaver euz anezho.

Ar re-ma a zo an tosta da Zoue war an douar ; ar re-ma a receo digan-t-ha ar muia hag ar brasa grasou, abalamour ma profitont gwelloc'h euz anezho : Doue a ro, a ro gan largentez d'an hini a voar profita euz he c'hrasou ; ar re-ma a zo karet gan Doue ar muia : Doue ne ra nemed restoli d'ezho ; hi a ziskouez da Zoue dre ho oberou e karont Anezha, e karont Anezha a greiz ho c'halon ; Doue d'he dro ho c'har a greiz he galon ; ar re-ma ivez a zalc'ho an uhela renk ebarz en Nènv.

An Ermit.

(Eur pennad all eur yech all)

AR SAKRAMANT.

(*Eil Loden.*)

AR BROMESA.

Ar Jusevien a glaske eta Jesus hag a rede var he lerc'h evit klevet he gomzou divin ha beza pareet euz ho c'hlenvejou ; digouezout a rechont e dezert Bethsaïda, var bord ann aot, araok ar vag a zouge hor Zalver hag he ebestel. Mab Doue o tisken euz ar vag a gavas eunn niver bras a dud ; trues en devoue outho dre ma zoant evel denved n'o deus pastor ebet. Digemeret a reas anezho ; pignat a reas var eunn huelen gant he ziskibien hag eno ec'h azezas. Hogen ar Pask, gouel bras ar Jusevien, a ioa tost. Jesus a roas eur gelennadures hir ; koms a reas eus rouanteles Doue hag e pareas ar re o doa izoum eus ar iec'hed. Abardaezi a rea dija hag ann daouzek abostol a lavaras d'hor Zalver : dre aman n'euz ket a dies ; divezad eo, list ann dud-ze da vont er c'heriadennou divar dro evit prena peadra da zibri.

N'hor beuz ket izoum da vont larkoc'h hirio, lenner kristen ; meur a gentel a gavimp er pennadik-ze eus ann aviel. Ar pes a glask Doue eo hor c'harantes ; euz a oll denzoriou ann douar netra ne rà avi dezhan nemet hor c'haloun. Hogen eunn dra zo hag a laka hor c'haloun da iennaat ha da skourni : ann dra-ze eo ar spount. Kaout doujans Doue, netra guelloc'h ; mes kaout spount, beza o krena dirazhan evel sklavourien, netra falloc'h ; rag dre ar spount-ze e tamallomp hor c'hrouer da veza eur mestr kris. Koulskoude ar spount-ze a grogas enn hon tad kenta Adam hag a grog hirio e'hoas enn oll bec'herien ; evel m'o deus aoun e klaskont en em guzet hag e tec'hont dious ho Doue. P'eo guir oa deuet hor Zalver da glask hor c'haloun ha pa n'hellomp ket karet ann hini a ra aoun deomp, labour kenta Doue oa dispounta ac'hanomp. Klask a reas hen ober e meur a c'hiz : o c'henel evel eur c'hrouadur, ha boaz oump breman d'her gervel : ar mabik Jesus ; hen ober a reas c'hoaz o kemeret ann hanoiou dousa : Salver, oan Doue, medisin ; etoues ann hanoiou a blijas ar muia dezhan hag a gemeras ann aliesa eman ann hini a bastor-mad. Titrou kaeroc'h a helle da gaout ha guir hen doa d'ho dougen rag Isaias her galve : ar Messias burzudus, eal ar c'huzul, ann Doue nerzus, tad ar c'hantvet da zont, prins ar peoc'h, hag enn titrou huel-ze n'oa netra a re. Jesus a zo bet burzudus dre he c'hiniveles, eal ar c'huzul dre he brezegennou, ann Doue nerzus dre he viraklou,

tad ann amzer da zont dre he resureksion, prins ar peoc'h dre he zousder hag ar peoc'h padus a roio deomp er barados ; koulskoude muioc'h eget ann hanoiou-ze e plij dezhan ann hini a bastor-mad. Guelet a rit ive penaos, dre he zousder hag he humilite, hen deus great al labour diesa hag hen deus dispountet ann dud : ar bec'herien ne redont mui evit en em guzet, heuill a reont ho Doue beteg er gouelec'h. Mes perak ann trues a deu da deneraat kaloun Jesus? Daoust hag ar Jusevien n'o doa pastor ebet ! E peleac'h eta edo ar veleien ha doctored al lezen? Siouas ! ar veleien-ze ne veritent nemet re ar rebechou a reas guechall Ezechiel : malheur deoc'h pastoret Israel ! C'hui en em vag hoc'h-unan hag ann denved a zo eb peuri ; c'hui a gemer al leas hag ar gloan : an denved a zo o vervel gant ann naoun hag ar riou.

Hirio, evit guir, ne zigoues ket kementse ; ne ket ar bastored a vank, mes meur a bendanvad a zo koulskoude evel pa n'hen deffe pastor ebet. Ann Diaoul a ra ann dro d'ar vanden ha taga a ra a-zeou hag a-gleis ; ann denved gouliet, kals anezho, ne glaskont ket ar pare : lavaret e ve n'o deus kofesour ebet. Bevomp e doujans Doue, lenner kristen, mes pellaomp dious ar spount ; m'hor beuz faziet, tostaomp ouz ar gador-goves, n'eman ket ganthi c'houez ar maro, n'eo ket great gant plench eunn arched ; great eo kentoc'h gant koat ar vezen a vuez.

Evesaomp c'hoas ous ar ger-man : hogen ar Pask, gouel bras ar Jusevien, a ioa tost... Ar Pask eo ive gouel bras ar gristenien. Neuze e tleont beza bodet enn dro da Jesus ; diredet a dleont a bep korn euz ar barres evit chelaou komzou santel ha beza pareet euz ho c'hlenvejou. Ar Jusevien a zileze non pas ebken ho labourou, mes ne zigasent ket ganthe eunn tamm-bara ; ne glaskent nemet eunn dra : guelet ha klevet Jesus ha da zeiz ar varn e savint evit tamall ar gristenien laosk o deuz amzer evit peb tra nemet evit rei eunn anterdevez da Zoue.

Evel ma zeo ann ene kals presiusoc'h eget ar c'horf, ar pastor-mad savet var eunn huelen, araok maga ar c'horf, a vag ann eneou : ober a ra eur brezegen hir, koms a ra a rouanteles Doue ; rag perak pignat var eur menez evit koms a draou ann douar ? Ar bobl a zelaoue eb beza inouet ; ankounac'haat a rea e tremene ann amzer hag edo ann heol o vont da guzet. Ar zent a lavar n'euz ket eur merk suroc'h evit anaout ha ni zo denved da Jesus-Krist eget ar c'hoant da glevet kelennadures, ar vlaz-vad a gaver gant komzou ann aviel. Hag e vemp pec'herien-vras, hag e vemp hualet stard gant hon ioulou hag ann drouk-speret, ec'h hellomp kaout fisians nemet e vizimp douget da chelaou ha da lenn komzou Doue. Eul labourer alies a vel parkeier goloet a louzeier fall hag a oar koulskoude ec'h hell an tachennou-ze rei divezatoc'h eost founnus ; evel-se ive eman kaloun eur pec'her a blij dezhan ann aviel hag ar viriones. Sant Augustin a anzao penaos, epad ma voue enn dizurs, e karie koulskoude ar sklerijen, rag-se ive en deuz he c'havet.

Eur gentel all a gavomp er c'homzou-man euz ann aviel : parea a reaz ar re ho doa ezoum euz ar iec'hed. Sklear eo e sinifi ann dra-ze e roaz Jesus ar pare d'ann oll glanvourien a ioa eno, mes deski a reomp koulskoude ez euz tud n'ho deuz ket ezoum euz ar iec'hed hag a zo ar c'hlenved talvouduz evit ho zilvidiges. Klenvejou ar gristenien-ze a zo lod anezho evel hini Lazar ; ne deont ket d'ar maro, mes beza e zint evit brasa gloar Doue ; lod all a zo evel infirmiteou sant Paol ; rei a reont testeni eus ann nerz a laka Jesus-Krist e memprou afflijet he zervicherien. Ma tigaz Doue deoc'h eunn heveleb klenved, kaër ho pe pedi, ne viot ket chelaouet ha n'ho pezo ken respount nemet ann hini a voe roet d'ann abostol-braz : *Sufficit tibi gratia mea, nàm virtus in infirmitate perficitur* : avoalc'h eo va gras evidoc'h ; ar vertus a deu da gaeraat eun ankeniou.

Mes p'eo guir e roe Jesus he genteliou enn amzer fask ha pa maoump o koms euz ar Sakramant, ouspenn ar refleksionou jeneral-ze, greomp unan benak var ar gommunion. Anet eo penaos ar bara kresket er gouelec'h evit maga ann dud, eo skeuden ar gommunion. Ar pastor-mad hen doa truez ouz he zenved, ne ket e bara-eiz ebken e sonje : truez eunn Doue a dlie tizout kals pelloc'h. Var ar menez en em vele enn amzer da zont var ann aoter evit maga gant he gorf divin ann oll dud a iache var he lerc'h. Ann dra-man zo ker guir ma teu sant Augustin da lavaret penaos mirakl ar bara kresket a zigouezas non pas er memes bloavez, mes er memes deiz gant ar mirakl great e Kana, pa voe chenchet ann dour e gwin. Ann daou virakl a verke penn-da-benn burzud ann aoter ha dre-ze int bet great er memes deiz. Dre-ze ive eo anet penaos ann traou oll a reaz Jesus e-kenver Betheaïda a ziskouez deomp penaos e tleomp en em gemeret evit tostaat, evel ma zeo dleet, ouz ar Zakramant. Red eo heuill Jesus pe en em roi deomp dre zousder ann devosion, pe e pigno var he vag hag en em guzo evit hon eprouvi ; red eo chelaou he gomzou ha re ar bastored all hen deuz roet deomp evit hor c'helen. Chelaou pe lenn komzou santel, araok kommunia, a zo eunn dra euz ar re vella. Daoust, eme'n daou ziskib, ne zantemp ket hor c'haloun o tomma ennhomp pa gomze ouzomp epad hor beach? Ann dra-ze zo guir ; ker guir hirio ha neuze. Red eo erfin e ve pareet ar gouliou dre eur govesion vad ; goudeze n'euz mui netra etre Jesus ha ni, hag ec'h ouzomp e guiriones petra eo azeza ous taol banket eunn Doue. I. W.

Eur pennad all eur vechall.

Divarbenn hiniennou euz ar re zo bet lazet epad dispac'h Paris.

D'ar 7 a vis mae, an Tad Ducoudray a zante izom da zigeri he galon, hag her grea da unan euz an tadou. N'en doa ket a zonch a dra sur e vije anavezet gant den all ar pez a scrife ; hogen hirio p'ema en Env, evel m'en espe-

romp, ne ket drouk rei da anaout ar pez en doa c'hoant da guzet.

« Setu ama, emezhan, penauz e tremenan va amzer bemdez. Da bemp heur e savan ; neuze e scuban hag e kempennan va cellulen. Da c'hoec'h heur, peden a galon bete seiz heur anter pe eiz heur. Da eiz heur, ar Brevial. Da nav heur eur chapeled, dijuni hag ofiis ar Verc'hez. Da zeg heur, eun anter heur evit clevet a speret an oferen, hag eur c'hardeur goude evit trugarecaat Doue. Da greisdeis nemet kart, examin. Da greisdeiz eun eil chapeled evit hor c'houent.

Neuze e lennan ar c'hazetennou. Adalek div heur bete peder heur e lennan hag e scrifan. Etre nav heur ha peder heur eo e teu hon tro da vont epad eun heur da bourmen en eun toul pors, etre diou voger, eun toul pors kement hag an anter euz hor zal. Da beder heur, Brevial braz hag ofis ar Verc'hez. Da bemp heur, lein, ha kempen va cellulen. Da c'hoec'h heur e lennan eul levr a zevosion, hag e ran eur gamed bennag em cellulen e deus vardro pemzek troatad hed, ha c'hoec'h troatad ledander. Da zeiz heur e lennan eur gazeten. Da seiz heur anter, e preparan va feden a galon. Da eiz heur nemet kart, examen. Da eiz heur eun trede chapelet evit echui ar Rozera. Da eiz heur ha kart, al litaniou. Da eiz heur anter, e stagan va guele a istribil. Da nav heur nemet kart, ez an da gousket. Ha setu eno va dervez »

Evel a veler an dervez a zo leun avoalc'h, ha prizonniou Mazas ne voant ket boas da velet tud enho o regli ho derveziou evelse.

« Ar galon baour-ma, emezhan goudeze, e defe c'hoant avoalc'h da lamet ha da dec'het kuit. Ar speret zoken a iafe ive varlerc'h prest avoalc'h. Ar rezon e deus poan meurbet oc'h ho delc'her ho daou. Ac'hano a amzer da amzer tamou enouamant, poaniou speret hag a daol eun den en dristidigez hag en nec'hamant... An traou-ze n'ho anavezer mad nemet pa ho zanter.

Mad am oa great digas ganhen eun Testamant Nevez hag eun Imitation. Leun a ran sant Paul dalc'h mad. Pebez calon ! Petra eo beza eur vech er prizon eveldompni, e scoas poaniou, labourou ha prizoniou an abostol bras-ze ?

« Goulen a rit diganen, eme an Tad Caubert, eur ger mad bennag evit frescaat an ene. Me garfe e veac'h brema er santimanchou m'emaoun va unan. Kemeret a ran an amzer evel ma teu, ep en em nec'hi, leun a fizians, laouen bras da ober ar pez a c'houlen Doue diganhen.

En em lacat a ran etre he zouarn evit an amzer da zont, evit ma rai ac'hanon evel a garo. Va lod eo pedi ha gouzanv evit silvidigez an eneou, ha goulen bennos Doué evit Pariz hag ar Frans.

D'an 9 a vae, an Tad Olivaint a lavare da unan euz he vreudeur : « Scrifit din alies. Kementse a grea va c'halon. Iac'h oun ; ar retred a ia mad, hag evelse n'en em enouan ket.

« Na gemerit ket kementse a nec'h o clask digas din bouet tom ; ar boued ien ne ra poan ebet din. Souezuz eo pe ger buan e teu an den d'en em ober dioc'h pep tra. O pet sonch n'em euz ket a lec'h d'en em glem, muioc'h a zigaser din eget n'am enz izom. Ar pez a ra vad d'am c'halon, eo gallout rei ar pez am euz a re d'ar re reuzeudik n'o deus den hag a gemerfe soursi anezho. Ma c'helfen ive ken eaz ho zicour da zavetei ho ene ! »

SANT MELAR.

Lavariou an dud coz euz ar vro ne dint ket henvel tre oc'h ar vuez on eus scrifet euz a S. Melar nag oc'h an doare ma on eus lavraet e voue laket d'ar maro. Setu ama petra a leveront a zigouezas gant ar prins iaouank.

Rivod, goude beza lazet he vreur Milliau, a vac'haniaz he niz Melar hag a reaz he zelc'her e couent Gael. N'en em grede ket gouscoude c'hoas sur euz ar gurunen en doa aloubet ; guelet a rea hepret e Melar eun enebour a deuje abred pe zivezad d'he zidrona. Ober a reaz eta he zonch da lamet e vuez digant he niz. Hogen ne c'hellaz ket cuzet mad avoalc'h ar zonch-ze, hag anavezet e voue e Gael. An abad, evel ne felle ket dezhan lacat ar prins iaouank etre daouarn he eontr cris, na guelet he gouent grounnet ha mac'homet gant soudardet Rivod, a bedas Melar d'en em denna eun tu bennag all.

Melar a zentaz, ha Rivod a voue souezet, pa zigouezaz e couent Gael, o clevet ne voa ket he niz eno. Doueti a reaz e tlie beza eat da Landevennec, hag e zeas dioc'htu var e lerc'h. Hogen re zivezad e tigouezaz, ha lavaret oue dezhan ne vije ket digoret doriou ar gouent dezhan, ervez ar reglen, ken na vije deiz antronoz. Melar a ioa digouezet araok, hag epad an noz, ar venac'h hen diskennaz abouez eur gorden divar ar voger. Eur vech er meaz, e c'hellaz ep beza guelet gant den, kemeret an hent d'he Gastel a Lanmeur, a ioa eur foetad mad a hent ac'hano.

Pa voa deut an deis, Rivod a voue lezet da vont tre er gouent, hag a c'houlennaz he niz. Lavaret oue dezhan n'edo ket eno. Ne felle ket dezhan cridi, hag en em lakeas da furchal ar gouent euz an eil penn d'egile. O velet ne gave netra, e teuas da zonjal, o devoa ar venac'h great eun dro dezhan, hag e tlie ep mar he nis beza kemeret hent Lanmeur. Mont a reas dioc'h-tu var he lerc'h, he vap hag hen, en esper tizout var an hent ar preiz a ioa tec'het digantho diou vech dija.

Sant Melar a ioa etre daou eat da Gerhaes. Ne jomas ket eno, hag ez eas raktal varzu Lanmeur. En amzer-ze, a leverer, ez oa eun doare hent braz etre Lanmeur ha Kerhaes. Tremen a rea dre barrez Plouigneau dre gichenik Guerlavrek, hag e treuze an hent zo great brema etre Plouigneau ha Botsorc'hel, er c'hroashent ma kuitear an hent-ze evit mont da chapel Sant Alar.

Eno edo sant Melar pa velas daou varc'heg o tont var he lerc'h ; anaout a reas kerkent e voant he eontr hag he vap, hag edont tostik dezhan. Melar evel ne c'helle ket tec'het, en em erbedaz oc'h Doue, hag en em daolas d'an douar. Dre vurzud an douar en em izelaas dindanha, hag a reaz anezhan he unan eun toul pe eun doare bez hir ha ledan avoalc'h evit reseo he gorf hag he guzet oc'h daoulagad he enebourien pere a dremenaz ebiou ep he velet, ha ne zonjent ket a dra sur edo ken tostze dezho an hini a glaskent.

El leac'h-ze ez eus bet eur chapel en hano Sant

Melar ; mes coezet eo pell zo en he foull, ha n'eus mui anezhi nemet he flas. An toul avad ma voue cuzet ar zant enhan, hag a ioa savet ar chapel azioulhan, an toulze a veler ato hag a hanver *Guele sant Melar*. Tud ar c'harter o deuz eur respet hag eun devosion vraz evit ar plas santel-ze.

Sant Melar, pa voa eat he eontr hag he genderv ebiou, eleac'h kendelc'her da vont gant hent Lanmeur, a droas da vont varzu castel Coateon eleac'h ma zoa neuze eun dijentil car dezhan. Mes araok ma tigouezaz, e teuaz an nos varnezhan, hag e zeas da c'houlen loja e Maner Guer-velar e Plouigneau, da lavaret eo, en eur Maner a voue hanvet a c'houdevez Guer-Velar. Digemeret mad e voue eno. Antronoz ez eaz ac'hano mintin mad ; gant ar vall en doa da zigouezout e Coateon, ha gant an aoun na goesche etre daouarn Rivod, e zeaz en hent ep dibri tam, petra bennak ma voa c'hoas torret he gorf gant ar skuider en doa bet an derc'hent.

O vont euz a C'houer-Velar en devoa da zevel eur grec'hien sounn avoalc'h. Ar zant a bignas bete beg an dorgen, mes eno he nerz a vancas dezhan hag en devoue eur fallaen, el leac'h ma veler brema eur chapelik savet en he hano, e kichenig ar geriaden hanvet Coat-saobell. Unan bennag her guelaz hag a deuas d'he zicour. Ar zant a zizemplas, hag o veza kemeret eur bannik leaz, ez eaz adarre gant he hent pe gant he bassion, evel ma lavar tud ar c'harter, rak dre eno e c'halver passion sant Melar ar pennad hent-ze a reaz o tec'het araog he eontr cris. Digouezet e Coateon e voue digemeret mad, hag an dijentil a jome er c'hastel-ze hen lojaz en unan euz an touriou evit ma vije eno suroc'h euz he vuez.

Rivod a ioa e Lanmeur abaoue an derc'hent. Ne zaleas ket da c'houzout edo he niz e Coateon, ha raktal e zeas di d'he c'houlen. Dijentil Coateon a ioa muioc'h e tro d'en em zifen eget menac'h Landevennec. Lavaret a reas da Rivod edo he niz er C'hastel, mes n'hen lacaje ket etre he zaouarn dre ma c'houie en devoa c'hoant d'en em zizober anezhan. Ama Rivod, pa na o'helle ober ar bleiz, a reaz al louarn. Toui a reas n'en doa c'hoant ebet da ober drouk d'he nis ; pell dioc'h eno. Mes evel ma voa brema deut Melar en oad, en doa izom bras d'en em glevet ganthan divarbenn aferiou ho famill hag ho stadou. An trubard a gomzas ker brao ha ker mad ma roaz he c'heier da gridi da zijentil Coateon, ha zoken d'ar zant he unan. Melar a ziskennaz euz an tour, a vriateaz he eontr, hag en devoue zoken fizians avoalc'h enhan evit mont ganthan da Lanmeur.

Eno, epad tri dervez, Rivod a reas stad euz he niz var digarez comz a aferiou.

Var benn tri dervez, e lavaraz ez ea d'en em lakat en hent, hag abars mont kuit, e reas neus da gaout c'hoas eun dra bennak da lavaret d'he niz en he bart he unan, hag hen tennas ganthan en eur gambr a gostez. Eno eo hen lazas, pe e reaz he laza, ha kerkent e savas var varc'h hag e kemeraz an hent da vont da Gerne.

An torfet-ze a voue cometet, ne ket e Castel Melar, a ioa eur c'hart leo dioc'h kær hag a c'halvet guechall Castel Beuzit, mes en eun ti en doa ar prins iaouank e diabars kær. An ti-ze ep mar, n'eus mui anezhan, mes guelet a rer e Lanmeur, eur pennadik dioc'h an iliz, eun ti great gant coat, hag a leverer eo ti sant Melar. Diskuez a rer soken enhan eur gambr, a rer cambr-ar-zant anezhi, hag a greder eo an hini ma voue lazet enhi. Cridi a rer an ti-ze zo bet savet el leac'h ma edo ti ar zant, savet henvel oc'h an ti coz, en hevelep doare ma en em gaf ar c'hamprou evel ma edo ar re a ioa eno en amzer sant Melar.

Daoust petra zo, eun dra a c'houzeur mad eo an tirant Rivod ne dennas, dre he dorfet, nemet goaleuriou varnezhan he unan ha var ar vro. Rag ervez an histor, an dispac'h a lakeas Rivod er vro dre he dorfejou a voue ar penn abek ma teuas Charles-ar-bras d'en em renta mestr a Vreiz er bloas 799.

« Evelse, eme an Abad Derik, e pep amzer, torfejou ar brinsed o deus discaret ar broiou ar re starta hag ar re c'halloudusa. An urz hag al lealdet epken eo a zalc'h ar rouantelezion en ho za ; an urz hag al lealdet a deu digant Doue, hag hi epken a zo padus ; eleac'h an dizurz hag an dislealdet a zigas ato an distruch d'ho heul. »

G. M.

An Aotrou Bizien, vikel e Lanveoc, a zo hanvet vikel e Lanhouarne.

An Aotrou Rolland vikel e Lanhouarne, a zo. hanvet vikel e Lanveoc.

An Aotrou Boulc'h person Landudal, zo hanvet person Locmelar-Sizun.

An Aotrou Baron, beleg ti-scol Santez Mari, pe al Likes, e Kemper, zo hanvet person Landudal.

An Aotrou Le Roy, professor e ti an Aotrou Mauduit e Benodet, zo hanvet belek ti-scol Santez Mari, pe al Likes, e Kemper.

An Aotrou Pennamenn, vikel e Plouegat-Guerrand, zo hanvet professor e ti an Aotrou Mauduit, e Benodet.

An Aotrou Roue, vikel e Goulien, zo hanvet vikel e Plouegat-Guerrand.

An Aotrou Besnier, nevez beleget, zo hanvet vikel e Goulien.

TAOLEN FEIZ HA BREIZ EVIT 1871.

N° 314. — *4 C'huevrer.*

Seisvet bloavez. — Keleier. — Voti. — Sant Kadok. — An inkin benniget. — Ar guenniliet. — Etouez ar Prusianet. — Garibaldi. — Breudeur an doctrin christen . . . 1

N° 315. — *11 C'huevrer.*

Freus gant an dispac'herien. — Keleier. — Sant Kadok. An inkin benniget. — Etouez ar Prusianet. — Maro eur belek mad. — Keleier. 9

N° 316. — *18 C'huevrer.*

Speret an drouk. — Keleier. — Sant Kadok. — An inkin benniget. — Etouez ar Prusianet. — Roll eur peinter. — Tro ar voazed da bidi. — Keleier. 17

N° 317. — *25 C'huevrer.*

Mandamant. — Keleier. — Ar pedennou. — Etouez ar Prusianet. — Daou zoudart skuerius. 25

N° 318. — *4 Meurs.*

Koueriadet o voti. — Ar Verc'hez en em ziskuezet. — Sant Dominik. — Ar pedennou. — Sant Kadok. — An inkin benniget. — Etouez ar Prusianet. — Lizer. — Keleier. — Labour douar. 33

N° 319. — *11 Meurs.*

Peoc'h ha dispac'herien. — Keleier. — Sant Kadok. — Ar pedenuou. — Trubuillou eur c'hemener. — Liziri soudardet. — Keleier 41

N° 320. — *18 Meurs.*

Gouarnamant dizoue ne c'hell ket padout. — Keleier. — Sant Kadok. — Etouez ar Prusianet. — Trubuillou eur c'hemener. — Prizonierien er Prus. — Crisderi ar Brusianed. — Pennad lizer. — Keleier 49

N° 321. — *25 Meurs.*

Labourou da zul. — Keleier. — Sant Kadok. — Meuleudi a gaon. — Trubuillou eur c'hemener. — Guers. — Bosen ar chatal corn. — Pidi ep dievesdet.. 57

N° 322. — *1ª Ebrel.*

Descadurez difeiz. — Keleier. — Sant Herve. — Meuleudi a gaon. — Trubuillou eur c'hemener. — Paris. — Prusianet. — Keleier. 65

N° 323. — *8 Ebrel.*

Dismegans var an dud divar ar meaz. — Pare burzudus. — Sant Herve. — Trubuillou eur c'hemener. — Paris. — Tro an Aotrou Escop. — Barnedigez. — Keleier. . . 73

N° 324. — *15 Ebrel.*

Lizer an Aotrou'n Escop. — Pask trist. — Trubuillou eur c'hemener. — Keleier. — Ners trec'h d'ar guir. — Dispac'herien 81

N° 325. — *22 Ebrel.*

Dispac'herien poulzet gant Satan. — Sant Herve. — Richardik. — Labousik Doue. — Keleier. — Eur paour. 89

N° 326. — *29 Ebrel.*

Klask eun den. — Keleier. — Sant Herve. — Labousik Doue. — Kichardik. — Keleier. — Kentel da eun den engravet. 97

N° 327. — *6 Mae.*

Tud o truezi d'ar Frans. — Keleier. — Sant Herve. — Sant Theodot. — Labousik Doue. — Richardik. — Keleier 105

N° 328. — *13 Mae.*

An dud paour ep feiz. — Keleier. — Sant Theodot. — Pardonerien Kerdevot. — Labousik Doue. — Maro eur soudard. — Dispac'herien. — Keleier. 113

N° 329. — *20 Mae.*

Tud paour difeiz. — Keleier. — Sant Herve. — Sant Theodot. — Labousik Doue. — Maro eur soudard. — Sonjou fur. — Keleier. 121

N° 330. — *27 Mae.*

Lizer ar Gatoliked d'ar Pap. — Pedennou goulennet. — Keleier. — Sant Hervé. — Sant Theodot. — Labousik Doue. — Keleier. 129

N° 331. — *3 Even.*

Ar re vraz o plega d'ar re vihan. — Keleier. — Sant Theodot. — Lan an dall. — Labousik Doue. — Missionou. — Eur bugel mad. 137

N° 332. — *10 Even.*

Lizer an Aotrou'n Escop. — An dispac'h e Frans. — Sant Herve. — Sant Theodot. — Labousik Doue. — Prezegen eur c'huirasier. — Keleier 145

N° 333. — *17 Even.*

Mis calon Jesus. — Keleier. — Pardon Rumengol. — Lan an dall. — Konversion eur protestant. — Keleier Paris. Burzud e Rom 153

N° 334. — *24 Even.*

Ha milliget eo Paris ? — Torfejou ha keleier. — Sant Herve. — Sant Theodot. — Labousik Doue. — Eun ofiser calonek. 161

N° 335. — *1 Gouere.*

Lizer hon Tad Santel. — Keleier a Rom. — Sant Herve. — Labousik Doue. — Cantik evit gouel Sant Per. — Eun toul laeron. — Ar c'habusin hag al laer. — Keleier. 169

N° 336. — *8 Gouere.*

Meuleudi ar re fall. — Keleier. — Sant Herve. — Sant Theodot. — Labousik Doue. — Eun toul laeron. — Lizer eur prizonier. — Keleier 177

N° 337. — *15 Gouere.*

Comzou ar Pap. — Roue an Itali. — Sant Herve. — Sant Theodot. — Labousik Doue. — Lizer a Orlean. — Eur c'hanfard. — Keleier 185

N° 338. — *22 Gouere.*

Penauz a rer d'ar Pap. — Comzou an Tad Santel. — Sant Theodot. — Lan an dall. — Labousik Doue. — Lizer a Orlean. — Keleier. — Marvaillou. 193

N° 339. — *29 Gouere.*

Lizer an Eskibien. — Keleier a Rom. — Sant Theodot. — Lizer a Orlean. — Mari ar Vudez. — Guerz ar Republik. — Keleier. — Fri Casimir.. 201

N° 340. — *5 Eost.*

Lizer ar Chabistr Chaloniet. — Divarbenn maro an Aotrou'n Escop. — Ober goad nevez d'ar Frans. — Sant Theodot. — Mari ar Vudez. — Eur pare burzudus. — Catedral Paris. — Laeron coat ar spezard. — Ar roue Publik. 209

N° 341. — *12 Eost.*

Mandamant an Aot. Vikel. Enterramant an Aotrou'n Escop. — Keleier. — Mari ar Vudez. — Laeron coat ar spezard. — Keleier. 217

N° 342. — *19 Eost.*

O coll ar feiz e coller ar skiant vad. — Keleier. — Prezegen a ganv. — Sant Theodot. — Mari ar Vudez. — Laeron coat ar spezard. — Keleier. — Eun dispac'her. . . 225

N° 343. — *26 Eost.*

Dispac'herieu divez. — Keleier. — Sant Theodot. — Mari ar Vudez. — Tristidigez. — Ps. 88. — Keleier. . 233

N° 344. — *2 Guengolo.*

Lizer hon Tad Santel. — Keleier. — Sant Theodot. — Pouez eur gurunen. — Laeron coad ar spezard. — Keleier. — Kentel Katekis. — Eur potrig abred. 241

N° 345. — *9 Guengolo.*

Pii nao 25 bloas var an tron. — Keleier. — Sant Theo-

dot. — Pouez eur gurunen. — Ar Frans hag ar Prus. — Troiou digouezet. — Eun turko hag eun ofiser prusian. 249

Nº 346. — *16 Gucngolo.*

An iliz ato e brezel. — Prezegen a ganv. — Sant Theodot. Ar veleien hag an noblans. — Pouez eur gurunen. — Troiou digouezet. 257

Nº 347. — *23 Guengolo.*

Eur guir gristen, den divroet. — Keleier. — Prezegen a ganv. — Sant Theodot. — Beleien ha noblans. — Pouez eur gnrunen. — Troiou digouezet. — Eur pare burzudus. — Keleier. 265

Nº 348. — *30 Guengolo.*

Frankis d'an dud difeiz. — Keleier. — Escopti Naonet. — Ar veleien hag an noblans. — Pouez eur gurunen. — Troiou digouezet. — Pardon ar Zalet. — Chaseour. 273

Nº 349. — *7 Here.*

Feiz en Itali. — Keleier. — Sant Tarak. — Ar zacramant. Ar veleien. — Pouez eur gurunen. — Malheuriou. — Troiou digouezet. — An testamant. 284

Nº 350. — *14 Here.*

Cantvet ar sclerijen. — Keleier. — Sant Tarak. — Ar sacramant. — Pemp cant mil lur. — Pouez eur gurunen. — Keleier 289

Nº 351. — *21 Here.*

Tud a feiz dizesk. — Keleier. — Sant Tarak. — Ar sacramant. — Pouez eur gurunen. — Eur plac'hik distro oc'h Doue. — An Ancou. — Ali. 297

Nº 352. — *28 Here.*

An *Internasional.* — Keleier. — Sant Tarak. — Ar Sacramant. — Mission Querrien. — Pouez eur gurunen. — Lizer a Roazon. — Keleier. 305

Nº 353. — *4 Du.*

Laboused desket. — Keleier. — Sant Tarak. — Ar Sacramant. — Brettik. — Miz an Anaoun. — Eur Martolod coz. — Keleier. 313

Nº 354. — *11 Du.*

Ali. — Unan a finesaou an dud difeiz. — Keleier. — Lizer an tad Bengy. — Sant Tarak. — Ar Sacramant. — Brettik. — Ar Benezer. — Keleier. 321

Nº 355. — *18 Du.*

Hag eur C'hatolig a ell caret he vro? — Ar Scoliou o tigeri. — Ar Zacramant. — Mission Plouguiel. — Brettik. — Ar vestrez scol. — Ar barz ha mevellou ar roue. — Keleier 329

Nº 356. — *25 Du.*

Piou a ra brezel deoc'h? — Keleier. — Burzud. — Burzud all. — Ar Sacramant. — Brettik. — Daou gelou. — Eun den dispont. — Keleier. 337

Nº 357. — *2 Kerzu.*

Burzudou ha tud difeiz. — Keleier. — Divarbenn hiniennou. — Ar Sacramant. — Ene eun tad. — Fatma. — Eur Martolod coz. — Chin. — Marvaillou. . . 345

Nº 358. — *9 Kerzu.*

C'hoarezet o vont da entent oc'h an dispac'herien clanv. — Keleier. — Sant Melar. — Ar Sacramant. — Divarbenn hiniennou. — Brettik. — Al laeron kezek. — Keleier. 353

Nº 359. — *16 Kerzu.*

Labour da zul. — Keleier. — Ar Sacramant. — Var ar Pap. — Divarbenn hiniennou. — Brettik. — Keleier. 361

Nº 360. — *23 Kerzu.*

Sevenidigez ep relijion. — Comzou an Tad Santel. — Ar Sacramant. — Divarbenn hiniennou. — Maro eun torfetour. — Brettik. — Ne ket ato mad beza huel. — Keleier 369

Nº 361. — *30 Kerzu.*

Petra a lavar beleien ha christenien. — Keleier. 377

Nº 362. — *6 Genver.*

Petra a lavar beleien ha christenien. — Keleier. — Sant Melar. — Keleier. — Hanoiou ar veleien maro. — Taolen ar retrejou. — Caozeaden etre Lan ha Fanch. — Dle Sant Magnus 385

Nº 363. — *13 Genver.*

Mandamant an aotrou Vikel Capituler. — Labourou da zul. — Missionou. — Ar Zacramant. — Divarbenn hiniennou. — Brettik. — Keleier. 393

Nº 364. — *20 Genver.*

An dall gant he letern. — Keleier. — Missionou Zanzibar. — Ar Zacramant. — Sant Melar. — Divarbenn hiniennou. — Brettik. — Eil caozeaden. — Sicour d'ar vinored 401

Nº 365. — *27 Genver.*

Teleur ar c'hontam en eienen. — Craou Bethlehem. — Ar Zacramant. — Hiniennou. — Sañt Melar. — Taolen. 409

PRIZ AN ED.

Kemper. — *20 Genver.*		Pont-n'Abat — *18 Genver.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	29 lur, 84 c.	Guinis.....	34 lur, 25 c.
Segal.....	17 lur. 30 c.	Segal.....	17 lur, 50 c.
Eiz.....	16 lur, 60 c.	Eiz.....	16 lur, 76 c.
Ed-du.....	16 lur, 72 c.	Ed-du.....	17 lur, 50 c.
Kerc'h.....	17 lur, 64 c.	Kerc'h.....	18 lur, 76 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, «« c.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, Chaloni a Zant Briec.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difa zioc'h evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Moullet an Escopti